geheel compl. [illegible]

blz 333 volg. gebonden
na blz 204

Strassburg J. Grüss.
met datum dan 31.10.1497

H-C. 8941
C. II.2 p. 267
Pr. 1447
B.M.C. I, 124

De eerste bij Grüss verschenen
uitgave

Ortus Sanitatis

De herbis et plantis.
De Animalibus ⁊ reptilibus
De Auibus et volatilibus
De Piscibus ⁊ natatilibus
De Lapidibus ⁊ in terre venis nascẽ(tibus
De Vrinis et eaꝝ speciebus
Tabula medicinalis Cum directo-
rio generali per omnes tractatus.

OMnipotētis et ernicꝫ dei: toti⁹ nature creatoris opa mirabilia admirandaqꝫ mecū vicibꝫ iteratꝫ crebrius pcogitādo reuolui. Qualiter a mūdi exordio celo creato lucidissimis ipm pornauerit stellis. Quibꝫ ꝛ influēdū increata oīa sub celo vim dedit ꝛ virtutē. Quō etiā elemēta q̄ttuor miro inter se modo differētia ex nihilo pulcherrimo pduxerit ordine. Ignē videlicꝫ calidū ꝛ siccū. Aerē calidū ꝛ humidū. Aquā frigidā ꝛ humidā. Terrā siccā ꝛ frigidā. Suam ꝓpriā vnicuiqꝫ prebens naturā. Qualiter insup summ⁹ artifex ꝛ magister herbis: lapidibꝫ: cūctisqꝫ aīantibꝫ pductis: ad vltimuꝫ hoīem: ceterꝫ oībꝫ creaturis nobiliorē fecerit atqꝫ formauerit. Ac sic cuncta disposuit: vt cūcta sub celo esse vitā ac modū hn̄tia. Stellis mediantibꝫ suā sortirent̄ naturā ac subsistentie pmanētiā. Essentqꝫ in oībꝫ ex q̄ttuor erumpētibꝫ elemētis siue herbis: lapidibꝫ siue etiā aīalibꝫ q̄ttuor elemētoꝝ nature. caliditas: frigiditas: hūiditas: siccitasqꝫ pmixte. Etiā in hūanis corpibꝫ in mēsura ac tēperamēto optimo vite ac nature hoīs cōueniēti. Et illo stante temperamēto pfecta hō potiretur sanitate. Ipo vero dissoluto p debiti regiminis dissolutiōem: cum caliditas victrix sup ceteras existeret naturas frigiditatē expellere laboraret. Aut caliditatē frigiditas extinguere velit. Siue hō cū inordiatꝫ replerek̄ humoribꝫ. Vel a naturali hūiditate: si nimiū p defectū recederet. In magnas statim incideret infirmitates morti appropinquās. Hui⁹ autē ratio dissolutiōis naturaꝝ. In q̄bus hominū vita cōsistit ꝛ sanitas. Nō vna sed multiplex foret assignāda. Nūc eteni celi occulte venenate influētie hoīs nature ↄtrarie. Tunc vero aeris impuritas: seu cibꝫ incōueniens: laborqꝫ inordinat⁹. Aliaqꝫ q̄plures a pfecta sanitate trāsferentes hominem. Quas enumerare oēs si velim facili⁹ mihi foret arene maris (vt arbitror) reddere rōnē. Profecto cū plus mille circumstent pericula hoīem. Suntqꝫ accidētia sanitatē hoīs dissoluētia. Iuxta syderū variū influxū fere innumera. Ita vt quo vere secur⁹ sit hō sanitatis aut vite vix vllū momētum sit reperibile. Hec tacitus dū mecum reuoluerem. Ex aduerso memorabar creatoris sapiētiā: qua ab initio generi humano in tantꝫ p eum ↄstitutis periculis de salubri cōueniētiqꝫ remedio prouiderit: herbis scilicet animātibꝫ ceterisqꝫ creaturis quibꝫ eā virtutē indidit vt naturas dissolutas reducerēt ad debitū temperamentū armoniā ꝛ ꝓportionē. Vna eteni herba calefacit. altera frigiditatē inducit. queqꝫ s̄m gradum sue complexionis ꝛ nature. Cetereqꝫ sic creature in aq̄s seu terra esse habētibꝫ: ad ↄseruationē vite hoīs ↄferūt. Creatore nature ita disponēte. Vt harū virtute herbarū creaturarūqꝫ ceteraꝝ homo viribꝫ destitutus p primaꝝ qualitatū distemperamētum ī integrā redire possit sanitatē. Et quia ī hac mortali trāsitoriaqꝫ vita cariorē ac desiderabiliorē vere sanitatis corpis thesarum: hoīem possidere sit impossibile. Sapiēte dicente Eccl'iastici. xxx. Melior est inq̄t oī auro ꝛ argēto salus anīe ꝛ validū corp⁹ q̄ꝫ census immēsus. Non est enī census sup cēsum salutis corporis. Visuꝫ est mihi fore optimū eum cōponere librū multitudinē figurarum sub certꝫ proprijs coloribꝫ effigiataꝝ herbarum: lapidū: aīalium: ceterarūqꝫ creaturaruꝫ cōtinentē ipaꝝ etiā descriptā virtutē. Nec laudabilius efficere me potuisse hoc opere: cū beneualētibꝫ magnū afferat solatiū. patientibusqꝫ ↄferat nō modicā vtilitatē. Idipm autē pficiendū me p̄mo p̄ncipalissimeqꝫ charitas vrgebat. que coꝝ inopie me fecit cōpati: quibꝫ temperalis nō submīstrat facultas. pro necessitate cōducendi medicos ꝛ apotecarios pecunia eis deficiēte. Nam hi huius doctrina libri adiuti: sumptibꝫ ad modū exiguis cōcurrētibꝫ. Ipsis sibi cōferre valebūt preseruatiua remedia pfectaqꝫ medicamina. Ad idem aggrediendū nō min⁹ me mouit: sꝫ ꝛ pmaxime nobilis quidā dn̄s qui regna terrasqꝫ varias peragrando: videlicet alemaniam: Italiam: Hystriā: Slauoniā: Croaciā: Dalmaciā: Greciā: Corfoniā: Moreā: Candiam: Rhodum: Cypriam: Terrā quoqꝫ sanctam cum sua ciuitate Hierusalē. Ab inde paruā eūdo Arabiā versus montē Synai. A monte Syna versus mare rubrū Alcayr ꝛ Babylonē. per Alexandriaꝫ vsqꝫ in Egyptum. ꝛ cetera de sepe dictis herbis: aīalibꝫ: lapidibꝫ: ceterisqꝫ ad cōfectionem medicinarū necessarijs. ꝛ ꝑpter raritatē incognitꝫ. magnam accepit experientiā: eaꝝ virtutē describens ac earū similitudines sub lineamentis cōuenientibꝫ: certisqꝫ coloribꝫ effigiare ꝓcurauit. Que etiā oīa ꝛ singula sub debitꝫ figura: forma: colore: exquisitoqꝫ ordine in p̄presenti ope depicta inuenies. His igit̄ duob⁹ pmotus laudabile hoc opus incepi: dei fretus auxilio. cōfeciqꝫ ex ꝓbatissimis medicis

narũ mgr̃is: Auicenna videlicet Hypocrate: Galieno: Vincẽtio: Serapione: Plateario: Plinio: Dyascoride: Pandecta: Johanni mesue: Paladio: Constãtino: Almansori. Ceterisqꝫ q̃plurimis nõ min⁹ expertis. Placuitqꝫ vt ort⁹ sanitatꝫ appellaretur. ¶ Diuiditur aũt hic tot⁹ liber ĩ tractat⁹ octo: q̃ꝝ vnusq̃sqꝫ singularẽ ꝯtinet materiã. Prim⁹ itaqꝫ tractat de herbis ceterisqꝫ q̃ ad vsuꝫ medicie cõcurrũt. In q̃ etiã herbaꝝ aptas figuras cõperies. Scd̃s de natura cõplexiõeqꝫ multorũ aĩaliũ vitã in terrꝫ ducẽtiũ. Terti⁹ de auib⁹ earũqꝫ naturꝫ. Quart⁹ de piscib⁹ earũqꝫ ꝓprietatib⁹ ⁊ naturꝫ. Quĩt⁹ de lapidib⁹ p̃ciosis eorũqꝫ ꝟtutib⁹. Sextus de dispositiõe vrine ei⁹ colore ⁊ significatiõe. Septim⁹ ꝯtinet registrũ ꝑ facili inuẽtiõe egritudinũ ⁊ remedioꝝ. Octauus ⁊ vltim⁹ ꝯtinet tabulã fm alphabeti ordinẽ: oĩa ĩ hoc libro ꝯtẽta demõstrantẽ. Pergat hic ortus nr̃ redolẽs amenissim⁹ in vniuersũ orbẽ: cũctosqꝫ sese ꝺsiderãtes recreet. Tibi igitur o creator celoꝝ terreqꝫ q̃ cũctis herbis aĩalib⁹: lapidib⁹ ceterisqꝫ ĩ ope hꝰ ꝯtẽtis: influxisti curatiuã virtutẽ: ĩmẽsas refero gr̃as: cũ thesauꝝ hũc hactenus absconditum mihi dederis in lucem ꝑducere. Tibi honor ⁊ gloria in secula sempiterna. Amen.

Capitulum. I.

Arona. Pãdecta ca. i. Aaron grece Arabice Siricantica. Latine vero Barba aaron: vel laurus: vel serpentaria minor. Ibidẽ aaron herba est hñs folia dragontee silia: sed minora ⁊ plana: nõ varia hñs virgã duaꝝ palmaꝝ: ⁊ colorẽ purpureũ. Cuius semẽ coloris est crocei. ⁊ hꝫ radicẽ albã habentẽ bulbi rotunditatẽ sĩlem tragontee q̃ cruda ⁊ cocta mãducari põt: q̃ non est valde amara. Folia eius posita in sale manducantur. Est ca. ⁊ sic. cõplexiõis ĩ. i. gra. virtutis dissoluẽdi: laxãdi ⁊ extenuãdi. ¶ Gal. li. ij de cib. circa finẽ ca. ꝺ aarõ. Est q̃dẽ radix huius plante ꝯsĩlis comesta ei que rape. Et subdit: Et oportet quidẽ prior est ipius effundere aquã fm elixationẽ. deinde ĩ alterã calidã intromittere: vt in caulib⁹ ⁊ lenticula dictuꝫ est. Et idẽ li. vi. sim. far. ca. Aaron siue serpentaria minor. Hec enĩ ex terrestri ꝑcessit suba calida. Et ideo abstersiue virtutis est: nõ tñ violenter sicut dragontea: sed ĩ calefaciẽdo ⁊ siccando primi gradus fm vtrũqꝫ. Sed vtiliores sunt radices ipsius. ¶ Paulus ca. Aaron calide ⁊ sicce est cõplexiõis in. i. gra.

Operationes

☞ **A** Dyas. ca. Aaron. Virt⁹ siue oꝑatio ipsius est ĩ semĩe radice ⁊ folijs: q̃ mixta fimo bubalino ⁊ cathaplasmatib⁹ adhibita podagricis medetur. **B** ¶ Radix ei⁹ extenuat pingues humores nõ mediocriter. Vñ ad expellẽdũ toracꝫ humorẽ vtilissima ẽ tota herba. Extenuatoriã hꝫ virtutẽ: sed non fortẽ sicut dragontea: sic tñ calefacit. **C** ¶ Radix ei⁹ collecta reponitur sicut dragontea ⁊ ciclamis. **D** ¶ Pandecta ad menstrua ꝓuocanda: succus eius ꝑ pessariũ initiatur. **E** ¶ Contra inflatiões auriũ tuberositates aaron cũ ipsa herba buliatur in vino ⁊ oleo cõmuni addito cymino fiat inde emplastrũ. **F** ¶ Cõtra emorroides vl' ficus herba ipa ⁊ tapsus barbatus decoquantur in vino vl' aq̃ ⁊ fiat sup eis eucatisma. **G** ¶ Cõtra frigida apostemata herba ipa cũ tuberositatib⁹ cũ auxugia veteri teratur: et in testa calida ponatur ⁊ supponatur. **H** ¶ Cõtra scrofulas nouellas herba ipa ⁊ squilla cũ auxugia vrsina veteri supponatur. **I** ¶ Ad faciẽ depurandã ⁊ cutim subtiliandam ex tuberositatib⁹ suis desiccatis fiat puluis subtilissimus: ⁊ ꝯficiatur cũ aqua rosarũ: ⁊ ponatur ad solẽ donec aqua ex toto ꝯsumatur. ⁊ ita fiat ter vel quater vel amplius: ⁊ ex puluere solo vel cõfecto cũ aqua rosaꝝ illiniatur facies. ⁊ hec vocatur gersa vel cerusa

serpentarie minoris. Et silr pōt fieri de maiori. ¶ Gal. ij. de cibis. Est eni ipius nutrimentū bonū si aliqs ex pectore ⁊ pulmone aliqd expellere vellet in ipis collectoꝝ ⁊ grossorū ⁊ viscosoꝝ humoꝝ iā comesta. ¶ Gal. de sim. far. Radices aaron comeste incidūt incisione tēperata humoꝝ grossiciē. quare ⁊ excreationib⁹ que ex torace sunt idonee. Dragontea vero ad hoc magis est idonea.

Stabwurtzel

Capitulum. ij.

Abrotanū gre. ⁊ la. ara. hesum. Pli. li. xxi. Abrotanū est herba iocūdi odoris ⁊ grauis. floret estate. flos ei⁹ est aurei coloris: vacuum sponte puenit. Serit aūt semie meli⁹ q̄ȝ surculo vel radice. ¶ Se. li. aggre. ca. Abrotanū. Sūt ei⁹ due species. vna dr masculus ⁊ alia femia: sȝ femia est fere sicut mascul⁹. ⁊ drnt i hoc ꝙ ipa ē plāta silis arbusto hñs folia alba. ⁊ est plena folijs que sunt sup ramos ei⁹ scissa parua scissura sic fo. feniculi. ⁊ in sūmitate ei⁹ est flos ad rotūditatē tendēs. aurei coloris. apparēs in estate. ⁊ habet odorē bonū cū panca grauedie amari saporis. Masculus vo hȝ ramos lignosos aliqntulū ⁊ subtiles. ⁊ est hñs semina parua sicut absinthiū ¶ Dyas. ca. de abrotano. Abrotanū qd multi eracleā dicūt aut gliciaconon. ⁊ est femia: eius frutex est cū albis folijs ⁊ minutis ⁊ diuisis sicut erifio. circa ipa flores hñs aurosos: ⁊ in estate nascētes. ⁊ ipa ē odorata cū aliq grauedie. gustū hȝ amarissimū. tale eni est siculū abrotanū. ¶ Ga. vi. sim. far. ca. i. Abrotanū ex eo ē mascul⁹ ⁊ femia. ⁊ ipius suba est terrea quā subtiliauit calor: ⁊ sapor ei⁹ est amar⁹. ⁊ est in eo paꝝ stipticitatꝫ. ⁊ ē ca. in. iij. gra. ⁊ sic. in. ij. Et ē calidi⁹ absinthio ⁊ min⁹ stipticū vel acerbū. ⁊ est cū qdaȝ salsedine. ppter qd cacostomaticū est. Sȝ absinthiū eustomaticū est: precipue ponticum. ¶ Aui. li. ij. ca. de abrotano. Abrotanū est ca. ⁊ sic. in. ij. gra. ⁊ ē subtile amaꝝ. et in ipo sunt terreitas ⁊ subtiliatio. ¶ Pla. Abrotanū est ca. in. i. gra. sic i. ij. subtile amarū adustū.

Operationes

☞ Pan. ca. x. Si ex abrotano fiat cinis: ⁊ ex eo facto lixiuio caput lauet: curat allopiciā. hoc opatur silr ipa herba in lixiuio bulita. ¶ Semen ei⁹ i aqua bulitū curat asma ⁊ pectoris ꝯstrictionē. ¶ Abrotani fumigiū serpētes excludit. Succus ei⁹ bibitus valet ꝯtra venenū reptiliū. ¶ Eucatisma ex aq ebulitionis ipius factū puocat mēstrua. Ipa herba cū oleo veteri trita ⁊ puncta: frigora tiptica febrium curat. ¶ Gal. in li. vts. Abrotani folia ⁊ flores vlceꝝ mundificatiua apparent et exacerbatiua. qnetiam quotqt fm periodos occupant: si etiā supfricaueris ante inuasionē min⁹ rigebūt. ꝙ aūt lumbrico occidat decens est: eo ꝙ ipm est amaꝝ. ¶ Et elixū cum malo citonio. vel pane appositū sanat inflationes oculoꝝ: ⁊ ꝯfert pustulis cruda ipa herba ⁊ elixa. ¶ Abrotanū vstū ca. ⁊ sic. est ꝟtutis plus q̄ȝ cucurbita sicca vsta. Idem ista vlcerib⁹ humidis ꝯuenit sine inflāmatōe: ⁊ maxime ei q in prepucio pudendi exigere cernitur. Et iō ad alopicias ꝯfert cū oleo veteri. s. anetino aut sisamino. Est eni subtiliū partiū mordicatiuū ⁊ calidū. ¶ Aui. Abrotanū adustū ꝯfert alopicie: pprie cū alkerua: aut oleo de rafano. Et abrotanū cōfert ad hoc vt nascat herba q tarde ē natiuitatꝫ: qñ coquit cū qbusdā oleis ppter suā aptionē. ¶ Et cōstringit sanguinē gingiue. ⁊ resoluit apostemata flegmatica. ¶ Dyas. Semē abrotani elixū in aqua: aut crudū infusum in aqua: ortomicis medet ꝯquassatiōib⁹ pleureticis ⁊ paraliticꝫ cū betonica ⁊ ꝯdito data. ⁊ sciaticis ⁊ dissurie singulare presidium est. ¶ Sera. Soluit ventrem: expellit lūbricos ⁊ ascarides: ⁊ soluit supfluitates flegmaticas ab intestinis. Isto semine caremus in partibus istis.

Capitulum .iij.

Absinthiũ la. gre. absinthion. ara. sa/
ricon. Absinthiũ grecũ nomẽ est: cu
ius ꝓbabili⁹ est qđ in ponti regione
nascit̃. Unde ꝛ ponticũ appellat̃. Pla. lib. de
sim. me. Absinthij duo sũt genera. vnũ ĩ pon
to insula repit̃. Uel qꝛ ponticũ hꝫ saporẽ. co/
lorẽ hꝫ viridẽ. sapore amaꝝ. ꝛ tale minorꝭ est
effectus. Aliud est absinthiũ romanũ: ꝛ meli
us ex eo est qđ est remotũ ab odore maris. et
qđ orit̃ in terris liberꝭ: ꝛ hꝫ folia alba lenia ꝛ
plana. in fine veris colligit̃. ĩ vmbra exsiccat̃:
ꝛ ꝑ annũ seruat̃. Absinthiuꝫ duas ꝟtutes hꝫ
ecõtrarias. ꝯstrictiuã ex grossitudine sube ꝛ
ponticitate. laxatiuã ex caliditate ꝛ amaritu
dine. ¶ Gal. in ep̃la quã Glutoni misit. Absin
thiũ inq̃t ꝟtutes ꝯrias hꝫ. vnã laxatiuã: ꝛ al
terã stipticã. ꝓpter hoc si dat̃ in morbo nõdũ
digesto. materiã vt fugat inobediẽs indurat.
vñ q̃si bellũ facit. Uirt⁹ enĩ laxatiua materi
am mouet: vt cũ egestiõe exeat: ꝛ virt⁹ stipti/
ca materiã indurat: et ꝓhibet ne moueat̃ q̃re
laborat natura. Quo dato cũ materia mor/
bi digesta est fit obediẽs: facilisq̃ꝫ ad excũdũ
duobꝫ modis. Uno qꝛ vis laxatiua ei⁹ m̃ate
riã dissoluit. Altero qꝛ ponticitate sua cõpe/
rimẽte adiuuat ad excludẽdũ materiã mor/
bi: q̃ est ĩ ꝯcauitatibꝫ mẽbroꝝ. ¶ Et Hypo. in
quadã ep̃la. Absinthion ẽ calidũ q̃dẽ medio
criter. succus aũt nimis humores colericos
si fuerit infusum ĩ vino. ꝑ vrinã purget. ꝓpter
qđ in vẽtre flegma ꝯsistẽs nihil iuuat. ꝟtuteꝫ
enĩ stipticã hꝫ. ꝛ q̃ in eo est amara virtus est.
¶ Constã. in li. graduũ. Absinthiũ ca. est in. i.
gra. sic. in. ij. Ex li. de na. re. Unũ est gen⁹ ab/
sinthij viride magꝭ amarũ. aliud vero subal/
bidũ nimis amarũ. Et dꝛ habere qualitates
ꝯtrarias. s. ꝯstrictiuã ex grossitudine substan
tie. Et laxatiuã ex amaritudine ꝛ caliditate.
¶ Aui. Absinthiũ est herba similis folijs ori
gano. ca. in. i. sic. in. ij. Et eius succus sictior
est in. iij. Est autem herba amara ꝛ stiptica a/
peritiua ꝛ acuta. ¶ Pli. li. xxvij. Absinthij ge
nera sunt plura. Santomicũ dictum a gal/
lie ciuitate. Ponticũ a ponto vbi eo pingue
scunt pecora: ꝛ ob id sine felle repiunt̃. Hec ẽ
aliud prestantius multũq̃ꝫ italico est amari⁹.
Sed medulla pontici dulcꝭ. herba facilima:
ꝛ inter paucas vtilissima.

Operationes

¶ Pli. li. vt s̃. Absinthiũ stomachũ roborat: **A**
ꝛ ob hoc hic sapor trãsfert̃ in vina. Nauseas
maris arcet in nauigatiõibꝫ potũ. ¶ Succ⁹ **B**
eius libros ꝛ ligno ꝑ multos annos a vermi
bus ac muribꝫ seruat. ¶ Ad digestionẽ etiã ꝛ **C**
stomachũ ꝯfortãdũ multũ valet: si coquat̃ cũ
oleo: ꝛ inungant̃ corpa humana ex eo a mor
su ꝛ molestia puli cũ ea preseruat. ¶ Cõtra lo **D**
quelã amissum optimũ remediũ est. Est ergo
absinthiũ herba quidem amarissima: saluti
humane cõmoda. ¶ Aui. Absinthiũ ꝓhibet **E**
pannos a tineis ꝛ corruptiõe vermiũ. Absin
thiũ libros a muribꝫ ꝛ tineis tutos reddit.
¶ Cõtra lũbricos succ⁹ absinthij cũ puluere **F**
betonice vel cẽtaurie: vel ꝑsicarie: vel nucle/
orũ ꝑsicoꝝ succo: vel suoꝝ folio det̃. ¶ Joh. **G**
me. i ca. de absin. Absinthiũ educit colerã a
stomacho ꝛ intestinis ꝛ epate. ꝛ extẽdit̃ opa/
tio ei⁹ ad venas: ꝛ mundificat eas ab hũore
colerico ꝛ aq̃so. ꝛ interduꝫ ducit ip̃m ꝑ vias
vrine: ꝛ p̃seruat absinthiũ a putrefactiõe: ꝛ ꝓ
prie potus infusiõis ipi⁹ in vino decoctiõis
singulis diebꝫ circiter. ʒ. i. aut. ij. vel aq̃ subli/
matiõis ei⁹. ¶ Et oleũ ex eo factũ ꝯfert dolo **H**
ri aurꝭ ꝛ tinnitui ꝛ surditati: ꝛ colluit̃ os ace/
to decoctiõis ei⁹ a cortice citri: ꝛ ꝯfert fetori
oris. Et absin. corroborat stomachũ ꝛ epar:
ꝛ excitat appetitũ mortuũ. ¶ Opilatões apit **I**
ꝛ morbos opilatiunũ curat: ꝛ vermes iterfi/
cit ꝛ educit ꝓprie empl'm ĩ hũo mod. ꝝ. absin.
ʒ. ij. eufor. ʒ. i. cornu cerui adusti. ʒ. ß. mell'
q̃tum sufficit. ¶ Confert ꝛ absin. iuuamentũ **K**

L

magnũ febribꝫ lõgi tpis: ⁊ febribꝫ opilationũ ¶ Modꝰ opatõis succi eiꝰ exp̃me succi ipiꝰ qntitatẽ quã volueris: ⁊ pprie ĩ medio veris: ⁊ purifica illũ fm modos notos ⁊ fac siccare ĩ sole vel cinere ca. ĩ vase vitreo sicut siccat alo es. Aq̃ aũt sublimatiõis eiꝰ fit sicut fit aq̃ ro sarꝝ: ⁊ silia q̃ fiũt in vasis sublimationũ.

⁊ lotus debilior: simul ⁊ minꝰ fortificatiuum efficit: q̃ndã acredinẽ in lotura abiicies. Si ṽo ⁊ supungat alicui mẽbro sano: stati illud siccius ⁊ aridiꝰ oñdit. Et caliditatis q̃dẽ sensum nunq̃ꝫ fert. frigiditatẽ ṽo nõ valde vehe mẽter hꝫ. Palã ergo q frigidũ ⁊ terrestre est farmacũ: admixta etiã sibi quadã aquosa sub stãtia. Putabit aũt nec subtiliũ partiũ esse. sꝫ hr̃e quasdã partes dispersas subtiliũ partiũ. caliditate in lotura decedente. ponat autẽ et hmõi tertij quidẽ gradus siccantiũ. secundi vero in frigidantiũ: postq̃ꝫ fuerit lota.

Operationes

A ☞ Dyas. Accatia ignẽ sacrũ extinguit: ⁊ permones sanat. pterigia oculis tollit. vulneribus ⁊ tumoribꝫ oculoꝝ mirifice prodest. profluum mulieris stringit. stericis subuenit. fluxum vẽtris bibita ⁊ supposita phibet. capillos inficit. ⁊ lota sicut cadimia solet oculoꝝ ꝯfectiõibꝫ misceri. B Itẽ succus eiꝰ collirijs miscet. Humay in li. de tyriaca. accatia terminus eiꝰ est q est fortissime stipticitatis.

Capitulum. iiij.

Accatia gre. ⁊ la. sed ara. altarti. Aui. li. ij. ca. de accatia dicit: q est succus altarti. hoc aũt carẽtes facimꝰ ꝺ̃ succo pronelloꝝ. Accatia fm q̃sdã est succꝰ prunelloꝝ ĩmaturoꝝ: q̃ latine vocant acrinee. sꝫ falso. q vt ait Sera. li. ag. Accatia fit ex fructu cuiusdã spinose arboris gũmi arabici: q̃ noĩat amgailem. ¶ Dyas. ca. de acca. Accatia fructꝰ ẽ arboris spinose. q̃ maxie ĩ egypto nascit. Hic fructꝰ velut oliua ꝓmit: ⁊ succus in sole siccat. Est g̃ optima q̃ est leuis ⁊ subrufa cũ suauitate odoris subacida: ⁊ gustu valde stiptica. Hec eĩ maxie de ĩmaturo fructu ꝓmit. Nã nigra ẽ de maturo fructu. Ois autẽ accatia stringit ⁊ desiccat nimis: ⁊ infrigidat abundãter. frigida ẽ in. ij. gra. ⁊ sic. in. iij. ¶ Gal. vi. sim. far. ca. de acca. Accatie et ipm q̃dẽ foliũ est acerbe. ⁊ fructus ⁊ succus. q̃ q̃dẽ

Capitulum. v.

Acetosa la. gre. oxilapatiũ. Arabi. humad. Sciẽdũ q acetosa apud Aui.

li.ij.ꝓprio ca. Et apud Dyaſ.in ꝓprio ca. Et ꝑ Sera.ca.de acetoſa Idē eſt ꝙ lappaciū. Verū hoc nomē acetoſa ꝯuenit ꝓprie illi ſpeciei lappacij: qđ eſt acetoſi ſaporis. que đr fuiſſe cognita ab Auicenna cū dixit. Et non eſt in ſilueſtri ſicut dicunt acetoſitas. quaſi dicat: ꝙꝫ bene noui. ¶ Unde Aui.in.ij.ca.de aceto ſa vocat lappaciū acutū acetoſaꝫ dicēs. Acetoſa alia domeſtica: alia ſilueſtris. Unde vera acetoſa eſt domeſticū lappaciū in q̄ eſt acetoſitas. quoniā acetoſa ſilueſtris vel lappaciū agreſte nō ē acetoſum. Et ideo dicit Aui. ꝙ nō eſt in ſilueſtri ſicut dicūt acetoſitas. imo forſitan eſt in quadam ex ea acetoſitas: q2 in acetoſa domeſtica q̄ lappaciū domeſticū eſt eſt acetoſitas. Et ſubdit ꝙ lappaciū ſilueſtre vel acetoſa ſilueſtris eſt fortior in oī re ⁊ acutior. ¶ Dyaſcorides q̄ttuor dicit eſſe ſpecies lappacij vt īuenies ſi leges lappaciū. De q̄bꝫ eſt vna quā vocant oxilappaciū.i. acetoſum lappaciū. ⁊ illa eſt acetoſa. ¶ Dyaſcori.ca.de acetoſa. Acetoſa ē duplex: maior ⁊ minor. maior eſt oxilappaciū. minor hꝫ folia minuta cū ſtipite paruo ſeminibꝫ pleno. ꝯueniūt in ꝑtutibꝫ: ſed maior efficaciꝰ opaꝛ. Iſta vocabula inuenies etiā ꝑ aggre.nicaſi. Sed ſciendum ꝙ maior acetoſa eſt quā moderni vocāt acetoſelam. ¶ Pau.ca.de acetoſa. Acetoſa ē frigida ⁊ ſicca in ſecundo gradu. ⁊ ſemen eiꝰ frigidum in primo: ſiccum in ſecundo.

Operationes

A ☞ Auicēna. Radix acetoſe cū aceto ꝯuenit ſcabiei vlceroſe ⁊ excoriatione vnguis. ⁊ qñ

B coquitur cum vino ꝯuenit emplaſtrū eiꝰ albaras ⁊ empetigini. ¶ Ex ea fit emplaſtrum

C ſcrofulis. ita ꝙ đr ſi radix eiꝰ ſuſpendaꝛ ī collo habētis ſcrofulas iuuetꝛ ea. ¶ Et eiꝰ deco

D ctio cū aqua calida ꝯuenit pruritui: ⁊ ſimiliter ipſamet in balneo eſt vltima. ¶ Colluitur os ſucco eius in vino: ⁊ cōuenit apoſtematibus que ſunt ſub auribꝫ. Conuenit yctericie nigre cum vino: ⁊ ſedat nauſeam: et comeditꝛ ꝓpter deſideriū luti. ipſa ⁊ ſemē eius ſtringūt. ⁊ proprie eius que magna ex eo eſt. Serapio aucto. Dyaſco. Folia acetoſe quando comeduntur ſtringunt ventrem. et ſemen acetoſe habet ſtipticitatem manifeſtam. Semē eiꝰ etiam bibituꝛ cum vino ⁊ aqua. Et ſimiliter flos eius conferūt vlcerationi inteſtinorū: ⁊ fluxui antiquo ⁊ puncture ſcorpionis.

Capitulum.vj.

Acorus. Yſidorus in libro etymologiarū libro.xvij. Acorus eſt herba folijs ſimilibus yridis. radicibus odoris acerrimi: ſed iocundi. propter quod aromatica eſt. Dyaſcori. Acorus: id eſt venerea vel affrodiſia. ⁊ eſt herba habens folia yriſi milia lata ⁊ oblonga exalbida: in ſummum denſa ⁊ acuta quaſi gladius. auroſum habet florem. radicem diſſimilem. obtortaꝫ geniculatam ⁊ nodoſam: exterius ad rubedinē declinantem: guſtuꝫ acrem ⁊ aliquatenus odoratum. ſemen vero habet planum ⁊ ſpiſſum ⁊ integrum: ⁊ ipm odoris ſuauis. poteſt quod ⁊ meu: ſed in omnibus efficatior eſt et magis calefacit. ¶ Auicenna in.ij.canone. Acorus eſt radix plante ſuper quam ſunt nodi ad albedinem declinantes: in qua eſt odor horribilis: parumqꝫ boni odoris. ⁊ eſt calidus ⁊ acutus. Dixit autem Galienus: ꝙ in medicina nō adminiſtratur niſi radix eius. Cuiuſqꝫ virtus eſt propinqua virtuti ariſtologie ⁊ yreos. melior eſt acorus ille qui eſt ſpiſſior: magiſqꝫ ſolidus ⁊ dulcior: ac melioris odoris. Natura calidus eſt ac ſiccus in principio ſecundi gradus ⁊ vſqꝫ ad medium. ¶ Pan. Acorus calidus ⁊ ſiccus in ſecūdo gradu. que ſimiliter gladiolus vocatur: qui non tm̄ in aquo-

sis locis sed etiam siccis et marinis crescit. Est alia species gladioli quam inuenies si leges capitulum gladiolus de. G.

Operationes

A ☞ Contra vitium splenis et epatis accipiat libra vna acori aliquantulū triti: ⁊ maceretur per tres dies in aceto postea coquatur ad medium aceti ⁊ coletur ⁊ colature addatur mel: ⁊ iteruʒ ad consumptionē aceti coquat. Istud
B autem oximel detur quotidie in mane patienti cū decoctione acori. ¶ Ad idē. Re. lb. ß. succi apij ⁊ pulueris eius. ℥. ß. ⁊ aceti lb. ß. olei cōmunis. ℥. i. serapini. ℥. ij. pulueris armoniaci. ℥. ij. simul permitte per noctē. ⁊ mane coque vsqʒ ad medium. deinde appone puluerē ipsius acori. ⁊ ex tali vnguento splenē ⁊ epar malaxando manibus inunge. Et si vis facere cerotum: adde decoctioni ceram: ⁊ ex tali ce-
C roto vnge. Vinum etiā decoctionis eius valet ad idem sed non detur febricitanti. ¶ Cōtra ictericiā coquatur radix acori in aqua ⁊ coletur: ⁊ in colatura coquatur cicera rubea ⁊ detur ius patienti summū remediū est si fu-
D erit sine febribus. Balneum eius ad ideʒ valet ¶ Dicitur quod si quis habet acorū sup se nūquam
E potest incurrere fluxū sanguinis vel spasmū. ¶ Gal. Acorus prouocat vrinas: ⁊ splenibus scli-
F ratis cōfert: ⁊ abstergit ⁊ subtiliat grossiciē. cortice melior est succus eius. ¶ Dyascorides. Succus radicis eius claritatē oculorum prestat mirifice. que radix calide et sicce est virtutis nimium ⁊ leptomeris sclirosim iuuans
G splenis: ⁊ mouens vrinā potato succo. ¶ Aqua vero in qua decocta fuerit diuretica est. vtilis etiam est ⁊ pleureticis ⁊ toracis passionibus ⁊ epatis ⁊ terminosis ⁊ corruptelis spleneticis vtilior est: ⁊ strāguiriosis: qui vrinaʒ faciunt cū dolore. Et ad morsum serpētis ef-
H ficax est. ¶ Ad mulierū menstrua pro fomentū vtilis est. miscetur etiam antidotis ⁊ tyriacē
I ¶ Ad duriciē vrine ex radice eius cū aqua decocta ad tertiam dabis bibere per triduum: ⁊ vrinam mirifice deducit. ⁊ stranguiriam sa-
K nat. ¶ Ne apes examinent ⁊ fugiant herbaʒ ipsam in vase apum suspende: ⁊ a vento nunquam seducentur. hec herba raro inuenitur: nec eam scire quis poterit nisi cum flosculū emiserit. Nascitur locis cultis ⁊ ortis ⁊ aratis. lege eam mense augusti. Nam vix inuenitur sine flore: quia per florem agnoscitur.

Capitulum. viij.

Affodillus. Isi. in li. ety. xvij. inquit: Affodillus herba ē quā latini a calore albuciū vocāt. ¶ Dyas. Affodillus herba omnibus nota: quā multi albuciū vocāt: hn̄s folia sicut porrus: virgā lenē: super quā hʒ semē nigrū. radices oblōgas ⁊ rotūdas balano similes. Cui radici virtus est calida ⁊ viscida.

Operationes.

A ☞ Vrinā prouocat. mēstruis imperat. dolorē la-
B terē tollit ex conquassionibus. ¶ Tussiētes medicat bibita vsqʒ ad. ℥. i. cū tepida. letā diē ducit morsibus venenatē occurrit. folia ⁊ radix eius cathaplasmatibus adhibita. Flores eius similiter cū vino pascētia vulnera sordida saluberrime cu-
C rāt. ¶ Tumorē testiū ⁊ māmarum iposita spargit. pustulas ⁊ ordiolos adhibita strīgit: maxime si cū fece vini cocta ⁊ īposita fuerit: addito vino ⁊ dulcore ⁊ myrrha ⁊ croco ⁊ cocta similiter
D ¶ Oculis maxime prestat effectū. dolores auriū ⁊ saniesvino addito ⁊ liba noti ⁊ melle admixta detergit. auribus tepidus īfusus succus eius si dextre partē dens doluerit: sinistri auri īfusus me-
E detur. ¶ Cinis radicē eius alopicias emēdat Radix excauata ⁊ cū oleo calefacta pro monibus et
F doloribus auriū singlare presidiū ē. ¶ Radix eius
G maclas albas ī sole factas emēdat. ¶ Radix eius bibita cū aqua vētrē mollit. Semē eius ⁊ flos serpentibus contrariū est si cū vino bibitū fuerit.

Capitulum. viiij.

Agaricꝰ gre. ⁊ la. ara. garicꝰ. Dyaſ. Agaricꝰ eſt radix fungu ſimilis. vel eſt quaſi fungꝰ creſcēs circa radicē arboris. maxie in babylonia vel lombardia. Duo eiꝰ ſūt genera. ſ. maſculꝰ ⁊ femina: q̄ melior eſt. Et hȝ formā rotūdā. deſiccat̄ ⁊ fit albiſſimꝰ Maſculus hȝ ſubām longā. ⁊ nō eſt adeo albꝰ. Femina ꝟo eſt albꝰ lenis ⁊ frāgibilis hn̄s quaſdā tuburoſitates intus: ⁊ fruſtula q̄ſi poroſa. ¶ Pli. li. xvi. Arbores glādi fere galliarū ferūt agaricū. Eſt aūt fungꝰ cādidus ⁊ odoratus: efficax antidotis: in ſūmis arboribꝰ naſcens: noctibꝰ relucēs. Signū hoc eiꝰ ꝙ i tenebris decerpit̄. Idē in li. xxv. Agaricon vt fungꝰ naſcit̄ in arboribꝰ circa boſphoꝝ colore cādido. Id qđ in gallia naſcit̄: infirmꝰ habet̄. Mas ſpiſſior ⁊ maior exiſtit q̄ ⁊ capitis dolores facit. Femīa ꝟo ſolutior. initia q̄dē guſtus dulcꝫ: mox ī amaritudīe trāſit. ¶ Sera. li. ag. ca. Garicus auc. Dyaſ. Garicus eſt ſimilis radici anuiden: ſed eſt minꝰ durꝰ q̄ʒ ipſa ⁊ ſpongioſus. ⁊ putāt quidā ꝙ ſit radix herbe. Et quidā dicūt ꝙ generat̄ ex putrefactione arboꝝ ſicut fungus. Et iā repertꝰ eſt ſup arbores ſerbin. niſi qꝛ ē facile frāgibilis ⁊ debilis fortiter. ⁊ ē radix ſpongioſa mollis ſubſtātie. ⁊ eſt duaꝝ ſpecieꝝ maſculus ⁊ femina: ſed femīa hȝ gradatim in ſe ſic̄ tunicas. Maſculus ꝟo nō hȝ tunicas: ſed eſt tota ſubſtantia eius ꝯtinua. ⁊ femīa eſt maior. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. de agarico. Agaricꝰ eſt ſic̄ radix: aut eſt plāta q̄ naſcit̄ ſuꝑ arbores aliq̄s. ⁊ eſt ſube ſubtilis in ſua cōpoſitione. ⁊ ſuba eiꝰ eſt cōpoſita ex ſubſtātia aerea: quam ſubtiliauit calor. nec in eo eſt aliq̄d aquoſitatis oīno. et ſapore eius dulcedo aliq̄ in ꝓmis cū obuiat guſtui. ſecūdario vero eſt ſubamarꝰ. ⁊ ī eo apparet aliquantulū acuitatis cū ſtipticitate. ⁊ virtꝰ eius eſt ca. ⁊ ſic. Ex q̄bꝰ oībꝰ cōpoſitum eſt farmacū ex ſuba aerea ⁊ terreſtri a calore ſubtilia. Nequaq̄ʒ ꝟo ꝑticeps eſt aq̄ſe. ⁊ propterea diaforeticꝰ eſt ſm̄ virtutē et groſſiciei inciſiuis. Itē aga. eſt ſic̄ radix ſimilis ſilfio: ſed nō ſic dura. cuiꝰ genera ſūt duo: maſculꝰ ⁊ femina: maſculꝰ rotūdus ē in ſe collectꝰ et maior. femīa ꝟo pectini ē ſimilis q̄ capilli diſcernūtur. radios mittit cū albedine: glauca videt̄. ambobꝰ guſtꝰ ē vnꝰ. ꝓmo dulcꝫ: ⁊ poſtea amaricans. Naſcit̄ in arabia ⁊ ī ſamaria ⁊ ī ponto: q̄ oībꝰ ē melior. Eſt ei ꝟtꝰ calida ⁊ ſtiptica ⁊ diaforetica. ¶ Jo. m. ca. de aga. Agaricꝰ eſt ex medicinis magni iuuamēti: cuiꝰ ortꝰ ē ſecus arbores q̄bꝰ accidit corroſio et putrefactio. Et eiꝰ gn̄atio ē ſic̄ gn̄atio fungoꝝ. ꝓpter qđ q̄dā extimauerūt ꝙ ſit fungꝰ. ⁊ videt̄ ꝙ ſit Et q̄dā dixerūt ꝙ ſit ſic̄ apa factū ex putrefactione. Eiꝰ aūt duo ſūt gn̄a. ſ. maſculꝰ ⁊ feīa. maſculꝰ ꝟo ē malꝰ. ⁊ ē ille q̄ ē longꝰ ⁊ ḡuis. et hȝ in fracturꝫ ſuis ſicut ꝑductōes neruoꝝ. ⁊ ē durꝰ ⁊ dēſus. Agaricꝰ aūt quē ſapiētes laudauerūt eſt feīa hn̄s ꝓprietates q̄nq̄ʒ bonas. ⁊ ꝓprie vt ſit albꝰ ⁊ leuis ⁊ velocior frāgibil' et poroſus ⁊ rarꝰ valde. ⁊ vt appareat ī ꝓncipio dulcꝫ guſtꝰ eiꝰ. deinde ſuccedit ei amaritudo ⁊ ſtipticitas. ⁊ melior ꝑs totiꝰ corꝑis ē ſuperior ꝑs ipiꝰ. ⁊ ſtipes eiꝰ ē nō bonꝰ. Eſt ca. i. i. ſic. in. ij.

Operationes

A ☞ Pan. ca. xxij. Ad mēſtrua ꝓuocāda accipe ſubtiliſſimū puluerē agarici ⁊ ꝯfice cū ſucco ciclamīs ⁊ oleo ⁊ calefac ad ignē cū bōbice

B intincta ſupponat̄. ¶ Cōtra fiſtulā accipe ſalem coſtū: tartarū ⁊ ana: ⁊ facto ſubtiliſſimo puluere cū melle ꝯfice ⁊ tentā inunge ⁊ impone. oſta fracta extrahit: carnē malā corrodit

C ⁊ fiſtulā ſanat. ¶ Cōtra morfeā albā puluereꝫ ſalis. coſti tartari ⁊ agarici: pone ſuꝑ morfeā

D prius facta ſcarificatiōe. ¶ Dyaſ. De alto cadentibꝰ vtiliter adhibet̄. bibitis obulis duobus cū vino: ſi nō febriunt. ſi febriūt cū aqua

E calida. ¶ Epaticis aſmaticis ⁊ diſſurijs ⁊ nefreticis ⁊ ycterícis maximū p̄ſtat effectū. accepta de eo. ʒ. i. malū calorē emendat. ptiſim medicat̄: ſpleneticis cū oximelle auxiliatur.

F ¶ Agaricꝰ comeſtus reijciētibꝰ ſanguinē ab

stinet. digestionē celebrat. obulus vn⁹ cū aq̄
accept⁹ dolorē arteticū cōpescit. epilēticꝫ cū
pusca vtiliter daẜ. ⁊ oēs cās intraneoꝝ dolo
rū curat ẜm virtutē hoīs vel etatis dat⁹. Nā
alijs cū aqua dādus est. alijs cum vino. alijs
H cū oximelle. alijs cū mulsa. ¶ Se. au. ag. A-
garicus resoluit ptes grossas: ⁊ apit opilati
ones q̄ sunt ī epate ⁊ in renib⁊. Et curat ycte
N riciā q̄ accidit ab opilatiōe epatis. ¶ Et ꝯfert
epilentie: ⁊ curat rigores febriū: q̄ ꝯtigūt ab
humorisitatib⁊ grossis. Et cōfert morsib⁊ ty-
ri vel alteri⁹ aīalis venenosi qn̄ poniẜ exteri
us loco emplastri. Et bibiẜ de eo q̄ntitas au
rei. i. cū vino mixta aqua. ⁊ ē medicina laxati
I ua. ¶ Et idē auc. Redagoras ꝓprietas ei⁹ est
ꝯ flegma ⁊ melācoliā. Et idē auc. Raẜ. Inue
ni vlẜ ab oīb⁊ hoīb⁊ ꝙ purgat humores noci
K uos. ¶ Et idē auc. Humay in li. ꝺ tyriaca. ex
pellit humores a neruis ⁊ cerebro cū ꝓprieta
L te mirabili q̄ est ī eo. ¶ Et idē au. abē mesuay
de ei⁹ ꝓprietate est laxare flegma. ⁊ est ꝯrium
M venenis. ¶ Et idē au. abix. Agaric⁹ purgat
colerā ⁊ flegˀ siẜ. ⁊ fortificat medicias magnas
qn̄ misceẜ cū eis: ⁊ facit eas penetrare ad ex-
trema corpis. ⁊ est ꝯrius medicinis mortife-
ris qn̄ bibiẜ aut misceẜ cū alijs medicinis.
N ¶ Gal. Expurgat opilatiōes q̄ ī visceribꝫ: et
iō yctericos sanat q̄ sic ex opilatōne laborāt
epatꝫ. ꝯfert etiā epilenticꝫ ob eandē virtutē.

Capitulum. ix.

Agrimonia est herba oīb⁊ nota q̄ ꝺr
ferraria minor. Hyas. siẜis est in oīb⁊
agresti papaueri vel herbe āmomi.
Sed in hoc discerniẜ ꝙ caput supius hꝫ la-
tius ⁊ serius florescit: nec florē facit ita feni-
ceū sꝫ croceū. Radix est illi rotūda deorsum
ex q̄ dimittit croceū acrioris ꝩtutis succuꝫ
q̄ ꝯuenit nebuli oculoꝝ. Nasciẜ in cāpis vel
circa sepes. Radix ei⁹ diciẜ eupatoriū greco
nomine. ¶ Plinius ca. de agrimonia. Agri-
monia habet folia equaliter diuisa apij mo-
do. caput in cauliculo papaueris siluestrꝫ ra
dicem habet: cuius succus est crocei colorꝫ
acris ⁊ acutus. Nascitur areis apud nos:

Operationes

¶ Pan. ca. de agrimonia. Agrimonia calida A
est ⁊ sicca. Et est diuretica valde: que viridis
trita ⁊ potata antraces. i. pustulas malas sa
nat. ¶ Et ad serpentū morsum ⁊ canis et ho- B
minis rabidi ⁊ cōtra venena valet. facit ⁊ ad
ventris dolorem sic potata. ¶ Item vulnera C
canceromata viridis trita ⁊ imposita sanat.
¶ Item serpentiū morsum. ʒ. ij. cū vini ciatis D
duob⁊ data discutit mirifice venenū. ¶ Ad ꝑ E
cussum ferro cū aceto imposita facit. Ferru
cas tollit sic similiter. ¶ Ad splenis doloreꝫ F
in cibo sumpta cōsumit. ¶ Radix ei⁹ in vino G
cocta ⁊ pōtata paraliticis prodest. Galien⁹
libro dinamidiarū capitulo de cancro dicit
ipam valere cōtra cancrū per os sumpta.

Capitulum.x.

Agrifolium. Sera.li.agg.ca.sadar.i. agrifoliū. Agrifoliū est arbor cuius fruct⁹ vocatur Nabach.cui⁹ due sūt species. Una est asri ⁊ alia est dabal.sed asri nō habet spinas: sed acuta folia: ⁊ folia alterius speciei.s.dabal sunt lata ⁊ rotūda: et ei⁹ arbor hꝫ spinas.⁊ nabach ex asri sunt parui: ⁊ meliores ex eis sunt illi q̄ sunt ex illa regione.⁊ sunt dulciores oībꝫ alijs ⁊ mediocrꝭ odoris: ⁊ aromatisant os comedētis sic alia aromatica. Et nabach ex dabal sunt maiores. ¶ Et idē auc. Ysaac eben aragi. Nabach est sicut sorba in frigiditate: ⁊ plus ea in siccitate. Gal. vij.sim.far.ca.lotos.i.agrifoliūꝫ. Est arbor stiptica q̄dē nō multū particīpat qualitate: ⁊ est subtiliū partiū ⁊ siccatiuus.

Operationes

A Sera.auc. Dyas. Qñ coquit̄ agrifoliū cū aqua aut cū vino ꝑm necessitatē cōfert fluxui matricꝭ: ⁊ fluxui ventrꝭ qñ fit cristere cū ea: ⁊ stringit radices capilloꝝ: ⁊ phibꝫ casuꝫ eoꝝ. Decoctio serrature ligni ei⁹ qñ bibit̄ ⁊ fit cristere cū eo: ꝓfert vlceribꝫ ⁊ cursui humiditatū matricꝭ antiq̄: ⁊ rubificat capillos: ⁊ ꝯstrin

B git radices eoꝝ ne cadant. ¶ Et idē auc. habengiue fit. Agrifoliū vel nabach dulcis laxat colerā q̄ est ī stomacho ⁊ intestinis: ⁊ rep

C mit caliditatē. ¶ Et idē aucto. albasari. Nabach stringit ventrē ⁊ repmit colerā: ⁊ ē grauis digestioni.⁊ qñ nō bñ est matur⁹ ē stipticus ⁊ retinet ventrē fortiter.⁊ matur⁹ dulcis est, min⁹ stiptic⁹ oībꝫ alijs: ⁊ citi⁹ descēdit ab ore stomachi, ꝓpter dulcedinē q̄ est in eo: stringit ⁊ reprimit colerā: ⁊ vsus ei⁹ nimius indu

D cit fastidiū. ¶ Et ideꝫ auc. Ysaac eben aram. Quando nabach.i.agrifoliū comeditur ante cibum est melior ⁊ puocat appetitum. Et huiusmodi res que sunt nimis sicce qñ inueniunt humiditatē in stomacho aut in intestinis premunt eas: ⁊ inducūt fluxū vētris. Et folia eius cum teruntur ⁊ ponunt̄ sup apostemata calida mollificant ⁊ resoluūt ea. ¶ Ga

E lienus. Serrature lignoꝝ eius ad fluxū mulierem cōpetunt: ⁊ ad yliacas dispositiōes. Coquitur autē ⁊ qñq̄ quidem in aqua: qñq̄ autē in vino sicut necessitas iubet.⁊ non immittitur solum sed bibit̄. Atuero p eo q̄ defluentes capillos detinet nō modicū signuꝫ est.quoniā stiptice quidē cum eo q̄ siccat moderate est virtutis. Dictum est enī in sermone qui de laudamo: talis esse oporteret virtutis: q̄d debet detinere capillos defluentes.

Capitulum.xi.

Agnus cast⁹. Plate.in li.de simplici medicina ī ca.de agno casto. Est frutex ī q̄rto cali.⁊ sic. Qm̄ ī tpe repit̄ viridis: ⁊ magꝭ in locꝭ aquosis: min⁹ aūt ī siccꝭ. Usui medicine cōpetūt folia: nō radix. flores etiā magꝭ. flos ei⁹ zuccariū noīat̄. Uirgulta ꝓo a q̄busdā salices marini dicunt̄. Ei⁹ nāq̄ flores q̄ debēt in receptiōe poni vere colligūtur: ac p annū in efficacia multa seruant̄. Dicit̄ enī q̄ libidinē repmēdo castum reddit vt agn⁹ Ca.⁊ sic.in.ij.gra. ¶ Aui.li.ij.ca.d̄ agno casto Ca.ī.i.gra.sic.ī.ij. Et est resolutiu⁹: subtiliatiuus: disgregatiu⁹ ventositatū.⁊ ī ipso est aptio cū stipticitate. Et est remotiu⁹ doloris. ¶ Sera.li.aggre.ca. amaricest.i.agn⁹ castus.⁊ ē arbor abrae.semē ei⁹ d̄r semē agni casti: ⁊ noīat̄ piperella: ⁊ est pip eunuchoꝝ.⁊ sūt ei due spēs.⁊ d̄r Kistos: eo q̄ religiosi sternūt hanc plantā sub lectꝭ ad refrenādū libidinē.⁊ noīat̄ login, ꝓpter duriciē virgaꝝ eius. et est plāta ī magnitudie arboꝝ. Nascit̄ ꝓpe aq̄s ⁊ locꝭ aquestribꝫ. hꝫ ꝟgas duras ad frangendū.⁊ folia eius sunt silīa folijs oliuaꝝ: nisi q̄ sūt lōgiora maiora ⁊ molliora. Et q̄daꝫ spēs huius plante habet florē purpureū.⁊ quedaꝫ

habet florē album: ⁊ hꝫ semē simile piperi. Et
idem auc. Sal'. qđ administratur ex illa arbo
re est semē folia ⁊ flores. Et seminis quidē ⁊
florū substātia est subtilis valde. Et est ca: et
sic. in. iij. gra. ¶ Salie. vi. sim. far. ca. de agno
casto. Id ad qđ administratur ex illa arbore
in medicina sunt semen ⁊ flos. Et seminis q̄
dem eius ⁊ floris substātia est subtilissima: et
in sapore eius est acuitas siue acredo ⁊ stipti
citas: ⁊ ꝟtus eius est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes

A ☞ Lectus ex eo factus repmit libidinē. Fo
B mentenť ⁊ genitalia ex aq̄ decoctiōis ipsius
⁊ succus etiā poteť. ¶ Contra gomorreā flo-
res ei⁹ vel folia decoquanť in aceto: ⁊ addito
castorio cathaplasmētur genitalia. Valet eī
agnus cast⁹ mirabiliter ad libidīs extincti-
onē inaniēdo spūs ⁊ cōsumēdo sperma. Hoc
similiter facit ruta: maiorana: ciminum: cala
mentū ⁊ anetū: sed hoc potentior est agn⁹ ca
stus. sunt enim ca. aperitiua et extenuatiua.
Sunt etiā alia que extingunt libidinem in-
spissando sperma ⁊ cōgelando: vt psilliū: se-
mē lactuce: citrulli: melonis: cucumeris por
tulace: scariolaꝶ: acetū: agresta sumach: cam
C phora ⁊ silia. ¶ In succo agni casti seminū fe
niculi. ʒ. iij. ⁊ esule. ʒ. ij. coquanť: ⁊ mane cola-
tura deť leuco flegmatico. vinū etiā decocti
D onis agni casti multū cōfert. ¶ Agn⁹ castus
dimittatur in amurca olei vt putrefiat: ⁊ ad
dito vino forti fiat decoctio coleť: et addita
cera ⁊ oleo fiat vnguētū. cuius inunctio sple
nis duriciē exsiccat: ⁊ eius ꝯsumit suꝑfluita
tem: ⁊ ipsius orificiū angustat. ad mēstrua ꝓ-
uocanda fiat fomentū ex aqua decoctionis
E ipsius ⁊ centrū galli. ¶ Contra litargiaꝫ fiat
decoctio cū agno casto apio ⁊ saluia in aqua
salsa: ⁊ fortiter fricetur ex ea posterior ꝑs ca-
F pitis. ¶ Sera. auc. Sal'. Agnus cast⁹ abscin
dit libidinē coitus. ⁊ maxime qn̄ comeditur
G semen eius. ¶ Et ꝓuocat menstrua ⁊ resoluit
apostemata dura que fiūt in membris corpo
H ris. ¶ D vas. Agnus castus ꝓhibetur mederi
serpentum morsum. Item semen eius bibitū
I hydropicis ⁊ spleneticis medicatur. ¶ Lac
mulieris ꝓuocat. mēstruis imperat. bibituꝫ
ʒ. i. cum vino veteri. extinguit venerem. do-
lorem capitis cōmouet: adhibens somnum.
K ¶ Galienus. Agnus castus abscindit libidi-
nē coitus. ⁊ maxime qn̄ comeditur semē ei⁹.
Et agnus castus a mulierib⁹ athenensibus
L in lecto sternitur: ⁊ reprimit libidinē. ¶ Aui-
cēna. Quando ex stipitib⁹ eius sternitur sub
dorso ꝓhibet pollutionem ⁊ virge eiectionē.

¶ Et suffumigātur mulieres cum vehemēs
desideriū adest coit⁹: ⁊ remouet illud. ¶ Se
M ra. auc. D vas. Semen ipsius qn̄ sumitur ī po
N tu: confert morsib⁹ venenosis. ⁊ cōfert ad hy
dropisim quādo ex eo sumūtur. ʒ. ij. cum vi-
no. ⁊ ꝓuocat vrinam ⁊ menstrua: et debilitat
virtutem spermatis: ⁊ inducit sodam.

Capitulum. xij.

Algamarina est herba maris hn̄s fo
lia longa veluti corrigie. ⁊ nr̄o idio-
mate vocať alga: q̄ a mari eiecta ī lit
torib⁹ inueniť. ¶ Pli. ca. de alga. Alga nasci-
tur in aq̄s stātib⁹. ita deniqꝫ nomen sūpsit ab
algore aque. vel q꜖ alliget pedes: q̄ crassa ē fo
liis: aquā ex ꝑte suꝑant ib⁹. ¶ D va. Alosach-
ne incidēs q̄dē est veluti ī spuma marꝫ q̄ petrꝫ
insidet: ⁊ remanet qđ nos algam vocamus.

Operationes

A ¶ D vas. Virt⁹ ei⁹ est sil'is sali: iniicīť ⁊ ꝑ cri-
stere in paralisi: seu ex putredine vitiatꝫ inte
stinis. alienitatē circūscribit. ꝟtutē hꝫ similē
sali: ⁊ intro stipticam simicticam ⁊ leptincti-
B cā. ¶ Dissentericis ⁊ sciaticis antiq̄s confert
cristere eius. Fomento similiter vtilis est.

Capitulum. xiij.

Alcanna la. grece ciprus. Alcanna ē arbustū vnde fit oleum ciprinū. ⁊ est illud quod de alcanna vt apparet ꝑ cōcordiam. ¶ Sera. li. aggre. ca. benne. i. alcanna. flos alcanne est similis floribꝰ nitri. nisi qꝛ est in racemis. ⁊ flos eius est albꝰ declinans ad glaucedinē acuti odoris. Et idē aucto. dyas. Est arbustū hñs folia supra ramos suos silia folijs oliue. nisi quia sunt latiora et molliora ⁊ viridiora. habet florē album silem vsnee. boni odoris. semē nigrū sile actis. ⁊ qđ de ipa administrat̄ sunt folia ⁊ sūmitates eiꝰ ¶ Platea. Alcanna est herba in trāsmarinis partibꝰ. ⁊ etiā in Sicilia copiose inuenitur. Est aūt frigida in ꝑmo. sicca in ꝑncipio scđi Et qꝛ nō vbiqꝫ reperiri potest: qui eā habent puluerisant. ⁊ sic ꝑ regiones deportāt. puluisqꝫ subnigri coloris est. ꝑ annos tres seruat̄. Et habet virtutē ꝯsolidandi ⁊ extergendi ac mūdificandi. ¶ Gal. vij. sim. far. ca. de Cipro ꝯm trāslatiōem arabicaꝫ. Ciprus. i. alcanna. huiꝰ arboris folia ⁊ extremitates ad vtilitatem ꝑuenerūt. substantia eius est composita ex acuta ca. cū tēperamēto: ⁊ substātia terrea frigida ⁊ sicca. ⁊ sapor eius est stipticus. ⁊ virtus eius desiccat sine mordicatione: Unde virtus eius repercutit ⁊ dissoluit.

Operationes

☞ Sera. auc. Dyas. Uirtꝰ foliorꝫ eiꝰ stiptica est. Et iđ qñ masticant̄ curāt alcolā. ¶ Et infundit̄ decoctio eiꝰ suꝑ cōbustionē ignis. ¶ Et qñ terit̄ ⁊ infundit̄ i aqua astaracios. et liniūt̄ inde capilli fiūt rubei. ¶ Et vnguēta que fiunt ex ea molliūt neruos. ⁊ facit in vulneribꝰ illud qđ facit sanguis dracōis. ¶ Gal. ꝓhibet dilatationē pupille ⁊ combustionem ignis. ⁊ qñ coquit̄ in aqua: et ꝓijcit̄ aqua illa suꝑ locū cōbustionis. ¶ Et ipa administrat̄ in medicinis herisipile. ¶ Et cōuenit vlceribus. s. alcole que fiunt in ore puerorum.

Capitulum. xiiij.

Alium dictū ē: eo ꝙ oleat. Ambro. in hexameron li. v. Alliū tantā vim odoris hꝫ vt leopardus eū sustinere nō valens: fugiat. Unde si q̄s allium alicubi cōfricauerit: leopardus inde resilit: nec resistit. ¶ Pli. de historia naturali li. xix. Allium ad multa ruris ꝑcipue medicamēta prodesse credit̄. ¶ Ypocrates in q̄dā epl'a. Alliū calide est ꝟtutꝭ. Est aūt aperitiuū ⁊ abstersiuum: ꝯsolidat vlcera fraudulenta. ¶ Rabimoyses ca. de allio. ⁊ ca. de scordeon. i. alliū agreste ē calidum ⁊ siccū ꝑueniens vsqꝫ ad quartum. ¶ Palladiꝰ li. ij. mense Janua. Alliū et vlpi

cũm bene seri potest. sed allio alba terra profi-
ciet. Idem in libro. xij. Mense quoqꝫ Nouem
bri allium ⁊ vlpicum seritur bene terra maxime
alba fossa ⁊ subacta sine stercore. Sulcos in
aeris oportet fieri. et in locis altioribꝰ semina
poni. quatuor digitis separata: nec altiꝰ. fossa
equaliter sarculanda sunt: et inde pulescent.
Auicenna ĩ. ij. canone. Allium aliud domesti-
cum. aliud siluestre: quod est amarum ⁊ stipti-
cum. Est etiam aliud quod dicitur porrinum.
Et est composite virtutis ex allio ⁊ porro. Est
⁊ aliud quod dicitur allium serpentis. Est aũt
allium calefactiuum ⁊ exsiccatiuum in tertio
vsqꝫ ad quartum. Et siluestre plus alio. ¶ Dya
scorides. Allij genera duo sunt. scꝫ ortiuum.
aliud quod in egypto nascitur: sed non' satis
dissimile. Virtus eius est viscida inflatilis: stip
tica: calida. ¶ Constantinus. Allium duplex.
Domesticum ⁊ siluestre scꝫ scordeon domesti-
cum calidũ est in medio quarti gradus. Idem
in pantegni. Allia calidiora sunt cepis et sic-
ciora: acuta sunt: ⁊ dolorem capitis faciunt. q̄
si coquantur ardor ille amittitur. potioni q̄ꝫ ci
bo meliora sunt. Cocta magis nutriũt q̄ꝫ cru
da. sanitatem custodiunt: quia naturalem calo
rem confortant. digerere faciunt.

Operationes.

A ¶ Plinius libro vicesimo. Allij magna vis est
contra aquarum et quorumlibet locorum mu
tationes.

B ¶ Odore serpentes abigit ⁊ scorpiones odore.
Et omniũ bestiarũ ictibꝰ medetur. ac ꝑuatim
contra emorroidas cum vino illinitur.

C ¶ Contra canis morsus et in vulnera cum mel
le imponitur.

D ¶ Suspiriosis coctum. aliqui crudum. aliqui
et tritum in lacte dederunt.

E ¶ Paraxagoras. et contra morbum regium
vino miscuit.

F ¶ Et contra yleum in oleo ⁊ pulte sic illiniunt.
Antiqui ⁊ insanientibꝰ dabant crudum.

G ¶ Dyocles autem freneticis elixum. Dentium
dolores tribus capitibus in aceto tritis immi-
nuit. vel si aqua decocta colluanť ⁊ in concaua
dentium addatur.

H ¶ Ptyriases ⁊ prurigines sanat potum. item-
qꝫ cum aceto vel nitro tusum. Compescit distil
lationes cum lacte coctum vel tritum. vel cum
caseo molli permixtum. Quo genere ⁊ raucita
tem extenuat. Coctum vtilius est crudo.

I ¶ Tineas ⁊ animalia reliqua intraneoꝝ pel-
lit in aceto mulso coctum.

K ¶ Tenasmo in pulte medetur. Tussim curat
cũ adipe vetusto vel cũ lacte coctũ. aut si san-
guis etiam excreetur vel purulenta sint.

L ¶ Facit ⁊ somnos et totum rubicundiora cor-
pora. ventrem quoqꝫ stimulat. cum viridi co-
riandro tritum.

M ¶ Porro vitia eius sunt: quod oculos ebetat
inflationes facit: stomachum ledit: ⁊ copiosiꝰ
sumptum sitim gignit.

N ¶ Platearius. Allium inquit grossam dissol-
uit ventositatem ventrem humefacit: lumbri-
cos ⁊ ascarides excludit. vrinam ꝓuocat: mor-
sum rabidi canis curat. eis etiam qui malam
aquam potauerunt subuenit.

O ¶ Cataplasmatum locis grossos humores ha
bentibus dissoluit.

P ¶ Dolorem dentium de frigiditate mitigat. si-
tim ꝓpter flegma coagulatum stomacho am-
putat scabiem: morfeam: impetiginem: et pu-
stulas in quocũqꝫ loco fuerint potenter curat
si ex eo confricenť aut cataplasmentur.

Q ¶ Menstrua ⁊ vrinas ꝓuocat. secũdinã expel
lit. si in eius apozimate mulieres sederint.

R ¶ Siluestre allium virtutẽ habet sicut dome-
sticum. tamen calidius ⁊ siccius est. Hec inue-
nies in speculo naturali Vincentij. libro. xi.
cap. xvi. Et ibidem plura alia.

Capitulum. xv.

Altea est agrestis malua siue maluauiscus. Sed altea dr̄ eo ꝙ in altū surgit Uiscus āt ꝙ glutinosus sit ex synonimis. Altea bis malua: euiscus: maluauiscus: ibiscus. Idē est maluauiscus folia hꝫ rotunda sic panis porcinus. flos eiꝰ rose similis. radix ē muscilaginosa. Est cōplexio eiꝰ calida cū equalitate. ¶ Gal. vi. sim. far. ca. Euiscus siue altea. Et est malua siluestris dyaforetica est ⁊ laxatiua. nō vrens. abstersiua. mitigatiua. digestiua ꝓ difficile digestibiliū. ¶ Dyas. c. altea. Altea folia sunt ei rotunda similia ciclamini. florem hꝫ rosis similē. hastā duobꝫ cubitis longā: radix est illi muscilaginosa. ⁊ intꝰ alba. ⁊ dr̄ altea eo ꝙ surgat in altum. Euiscus quia glutinat. Sera. li. ag. c. de maluauisco. Radix maluauisci hꝫ virtutē stipticā. ⁊ totius herbe volo dicere: radicis: ramoꝝ: floꝝ ⁊ folioꝝ: ⁊ seminū. vñ virtus eiꝰ est ꝙ desiccat: verū radix ⁊ semē sunt magis desiccatiua: ⁊ plꝰ subtiliatiua. ¶ Gal. vij. sim. far. cap. ꝺ malua. Altea siue maluauiscus magis dyaforetica est ꝙꝫ malua. ¶ Auic. li. ij. cap. de altea. Altea ca. est cū equalitate. Unde in ipsa est lenificatio ⁊ resolutio: ⁊ semen et radix ipsius sunt in virtute eiꝰ fortiora plurimū. et plurimū exsiccatiua ⁊ resolutiua.

Operationes.

A ¶ Pandecta. ca. xxx. Folia eius trita cū axungia ⁊ aliqntulū calefacta ⁊ supposita apostemata maturāt. duriciē relaxāt ⁊ mollificāt. Item herba cū ipa radice decoquat̄ fere ad ꝯsūptionem. Et sic apparebit ꝗdam viscositas: ꝙ superponatur ⁊ apostemata maturat: duricies remollit ⁊ relaxat. Ex aqua etiā eiꝰ addita cera ⁊ oleo fit cōpetens vnguentū ad ꝓdicta.

B ¶ Aqua decoctiōis seminū ipiꝰ ⁊ malue valet ꝯ tussim siccā: ⁊ ꝯfert ethicis. Semina etiā eiꝰ cerata ⁊ in oleo decocta duriciem soluūt.

C ¶ Ypocrates. Uulneratis ac sitientibꝫ defectu sanguinis bibendū dedit succū decocte radicis. Ipsam ꝓ vulneribꝫ cū melle ac resina: idemqꝫ conuulsis luxacis tumendidus ⁊ musculis neruis articulis imposuit ⁊ asmaticis ac dissintericis in vino bibendū dedit.

D ¶ Auic. Altea nomen in greco deriuatū est ex plurium iuuamentorum nomine. cuius natura calida est cum equalitate. In ipsa sunt lenificatio ⁊ maturatio ⁊ mollificatio et resolutio. Semen et radix sunt in eius virtute fortiora plurimum exsiccatiua ⁊ subtiliora

E ¶ Linitur sup morfeam cum aceto. mollificat apostemata et prohibet ea. et resoluit sanguinē ⁊ maturat vulnera.

F ¶ Confert apostematibꝫ inflatis: et scrofulis. ⁊ valet ad duriciem matricis.

G ¶ Sedat dolorem iuncturarum. ⁊ proprie cū adipe anseris.

H ¶ Tumorē ⁊ inflatōez resoluit ꝙ sūt ī palpebꝛꝭ.

I ¶ Semen eius tussi calide confert. ⁊ facile sputum efficit. prohibetqꝫ fluxum sanguinis cum virtute sua stipticitas. eius folia conferūt apostematibus mammille.

K ¶ Et ponit̄ in emplastris pleuresis ⁊ peripleumonie. eius qꝫ gūmi sitim sedat.

L ¶ Decoctio radicis eiꝰ bibita ꝯfert vrine et intestinoꝝ ardori. ⁊ apostematibꝫ ani.

M ¶ Dyas. cap. Molochia cum adipe anseri genitali parti supposita aborsum facit. Inutilis est stomacho. ventrem mollit.

N ¶ Itē vulnera recētia folijs eiꝰ curant̄: folia eiꝰ trita ⁊ īposita scorpiōibꝫ credūt̄ afferre torporē. Eadē femori alligata stimulat in ventrem.

O ¶ Eadem nigra lana obuoluta ⁊ alligata māmarū vicia cōpescit. Item ⁊ idem cap. Altea. Flos eius in mulsa coctus aut vino ⁊ tunsus ⁊ impositꝰ vulnera curat. scrofas spargit. Itē cicatrices vulneꝝ curare facit.

P ¶ Elixa ꝓ ⁊ trita addita axungia porcina aut anserina ⁊ resina ⁊ terebentina: tumores stericos ⁊ offocatōes apposita medet̄. Itē elixatura eiꝰ hec oīa facere nouit. ⁊ secūdinas excludit.

Q ¶ Sola in aqua cocta ⁊ fomentata intestinorum dolorem tertio die sanabit. Nos ipsi experti sumus ꝙ trita cū axungia veteri ⁊ imposita podagram tertia die sanat. Et multi dicūt auctores collectiones omnes vel duricies que in corpore nascunt̄: decocta cū fenugreco ⁊ lini semie pelline imposita aufert.

R ¶ Serapiō. Altea ꝓhibet apostemata: ⁊ sedat dolorem: ⁊ maturat exituras dum est recens. ⁊ radix quidem eius ⁊ semen: qꝛ in eis est virtus abstersiua: curat morfeam.

S ¶ Et semen eius frāgit lapidem renū. ⁊ aqua in qua decoquit̄ radix eius ꝓpter stipticitatem que est in ea vlceribꝫ intestinoꝝ ⁊ fluxui vētris ⁊ sputo sanguinis confert.

T ¶ Et qñ coquit̄ sola ⁊ teritur: ꝯfert exituris et apostematibꝫ ꝙ apparent post aurē ⁊ scrofulis Et ꝯfert apostematibꝫ ani calidis.

U ¶ Galienꝰ. Radix maluauisci ⁊ semen maluauisci virida intensius ꝗdem operant̄ ꝙꝫ herba. et magis abstersiuam ostendunt virtutem: vt morfeam abstergant. Et semē diuidat lapides in renibus consistentes.

X ¶ Radix autem ⁊ dissinterie ⁊ diarrie: necnon emissionibꝫ sanguinis est vtilis.

Capitulum.xvi

Alleluia vel luyula vel panis cuculi. Luyula herba est acetosi saporis. folium eius est paruum z tripliciter diuisum. z in cacumine cuiuslibet ptis est alia incisura. Semina ei⁹ sunt in vaginulis similibus corniculis. que cum tanguntur tempore maturationis euolant ab eis. semina similia andachuce tendentia ad rubedinem. et vocatur trifolium acetosum. sicut apparet in cap. trifolium. Trifoliũ acetosum id est alleluia. ponit a damasceno in vnguento dyafinicon. et vocatur ipsum trifoliũ. ¶ Plinius ca. bachael id est trifolium acetosum. folia flores z fructus sũt frigidi z sicci. folia tamen sunt humidiora predictis. Fructus vel semina eius matura aliqualem habent dulcedinem.

Operationes

A ¶ Luyula siue alleluia medet vlceribus oris z fistulis. similatur in virtute acetose siluestri. B est stiptica. cõsolidat vulnera z vlcera. ¶ Succus eius valet vlceribus oris antiquis z alcole. C ¶ Plinius cap. bachael propter acetositatẽ existentẽ in ipso valet ad alcolam. et alias egritudines oris.

Capitulum.xvii.

a Alkekengi vel kekengi. Serapion libro aggre. Alkekengi est species solatri quod dicitur kekengi. quod habet folia similia foliis solatri. nisi quia sũt latiora eis z rami eius quando elongantur declinãt inferius versus terram. z habet fructũ in chisti rotundum similem vesice. z est fructus eius granum rubicundũ. similem vue quem quidã kikilium vocant.

Operationes

A ¶ Serapion. Kekengi quod quidã nominant kakabum virtus eius est q̃ fructus eius prouocat vrinã. B ¶ Et ideo admiscet iste fructus in multis medicinis que conferũt epati vesice z renib⁹. z hec herba administrat in medicinis z non comedit. z fructus hic mũdificat icteritiã z ꝓuocationẽ vrine. C ¶ Et idem auc. habix. Alkekengi est aliũd montanũ aliud siluestre. z est albuz. z est simile in forma solatri superiori. D ¶ Et succus eius bibitus cõuenit apostematibus tam intrinsecis q̃ extrinsecis. E ¶ Et quãdo linit sũp apostemata extrinseca cõuenit eis F ¶ Et granum eius quando bibitur conuenit vlceribus renum z vesice. z granũ eius est fortius domestico. G ¶ Succus granoꝝ alkekengi ꝓuocat vrinam ꝓuocatione forti.

Capitulum.xviiij.

Aloe. ysidorus in libro ethimologiarum. Aloa est herba succi amarissimi ¶ Platearius. Aloe fit ex succo herbe que appellatur eodem nomine. hec herba nō solum in grecia reperitur et in india et persia. Verūetiam in apulia. Et succus vtilis est ad multa. sicut dicetur infra. Aloes tria sunt genera. Epaticum. Succotrinū et Caballinū. Modus autē factionis eius diuersimode creditur. quidam dicunt ꝙ herba ipsa teritur et succus extrahitur ⁊ ad ignem ponitur quousq̧ buliat. ⁊ postea soli exponitur ⁊ exsiccatur. Illud enim qđ superius colligitur prius appellatur succotrinū. Quod in medio minus purum est. Epaticū dicitur. Quod in fundo feculentum vocatur caballinū. Aliqui asserunt aloes diuersas maneries fieri ex herbis diuersis: nō genere sed bonitate. ex quibus iste tres maneries fiunt aloes. Alij dixerunt ꝙ aloes tribus modis est. Unū rubeū de quadam insula indie. que dicit̄ Scotra. Aliud est nigrū quod est de persia. Aliud citrinū. ⁊ fit in Arabia. quibus om̄ibus laudabilius est scotrense. precipue si fuerit prelucidū. et rubeum quasi color epatis. cito q̧ frangibile et odoriferum ⁊ amarissimū. Sed prima opinio melior. Discernitur autem quod est optimū succotrinū ex citrino colore seu rufo. Et p̄cipue cum frangitur eius puluis. apparet quasi puluis croci. et ꝙ leniter frangitur nec fetidum. nec valde amarū. Epaticum autem colori epatis similatur scilicet quod est subnigrum. ⁊ hincinde habet foramina vt ora venarum. et obtusam habet substantiā ⁊ non claram. Caballinū autē est nigrum. ⁊ obscuram ⁊ feculentā habet substantiam amarissimā. et horribilem protendit odorem. quia valde fetidum est. Sed attende ꝙ illud quod de natura sua est aromaticū. quāto est aromaticius tanto melius. Et quod est fetidum. quāto fetidius tanto melius excepto aloe. Similiter omne quod debet habere aliquem saporem. quanto in suo sapore est intensius tāto melius excepto aloe. Nam cum sit de natura rerum amaritudinē habentium. quanto minus amarum. tanto laudabilius. Et est sciendum ꝙ quando aloe simpliciter ponitur. pro succotrino intelligit̄. licet ſm Alexandrū intelligat̄ p epatico. ¶ Serapion libro aggre. capl'. sabet. id est aloe. Aloe fit ex plāta que habet folia similia folijs squille in quibus est humiditas viscosa multa. tenax adherēs manui: et sunt latiora folijs squille parum. ⁊ quasi rotunda. ⁊ indurantur ⁊ inclinantur ad posteriora. ⁊ sunt in eis spine que egrediuntur ab eis breues ⁊ rare. et habet stipitem similem stipiti affodillorū. Et tota herba habet odorē grauē. ⁊ saporem amarum multum. Et radix eius est vna similis cannicule lignee. Nascitur multum in india ⁊ in terris arabum: ⁊ in terris dictis atima ⁊ in maritinis ⁊ ripis et insulis que dicuntur ancaros. Et non solum eius gummi est iuuamenti magni. sed etiam flos eius. Nam quando teruntur ⁊ ponuntur super vulnera faciunt ipsa adherere. Et aloes sunt due species. quarū vna est arenosa. ⁊ est fex. et alia est epatica. Jo. mesue cap. de aloe. Aloe est de sublimioribus medicinis ⁊ melioribꝰ. habēs prerogatiuā sup alias medicinas. Nam qūanq̧ intentio vniuscuiusq̧ solutiui sit ſm plurimum debilitare virtutes et membra que sunt minere virtutum. hec tamen intentio cadit ab aloe. quia non solum non nocet. ymo inuenitur ad confortationez membrorum debilium addere.

Operationes.

¶ Pandecta capitulo. xxxiij. Aloe purgat coleram et flegma. visum clarificat. opilationem splenis ⁊ epatis aperit. menstrua prouocat superfluitates circa pudēda si sunt ex frigida cau

A

B sa extergit ⁊ scabiem curat. ¶ Corpus discoloratū coloratū reddit. Contra scabiem ⁊ putredinem pudendarū ⁊ pruritum digitorū qui fit ex serioribus aloe cum aceto confectum ⁊ sic inunctum valet. Cōtra arteticam detur cum succo bardane.

C ¶ Contra alopitiam ⁊ casum capillorū in fortissimo buliat aceto. radix oliue vetuste ⁊ postea coletur ⁊ in colatura ponantur due partes farine lupinorū amararū et tres aloes. que simul conficiantur. et addatur pulvis stafisagrie. ⁊ inungatur caput per discriminalia

D ¶ Aloes pulvis optime distemperatum cum vino albo ⁊ aqua rosarum multū valet ad pruritum oculorum.

E ¶ Suppositoriū factum ex trifera magna cū pulvere aloes et mastice provocat menstrua.

F ¶ Pulvis eius cum melle datus. lumbricos occidit. Et cum succo persicarie auribus instillatus vermes necat

G ¶ Dyascorides capitulo de aloe. Virtus est ei stiptica et mediocriter calida. et sic nimis ventrem mollit. purgat putredinem. coleram ⁊ flegma deducit.

H ¶ Galienus. Aloe sanat difficile cicatrisabilia vlcera. ⁊ presertim que in ano ⁊ pudendis. cōfert etiam flegmoni eorum collectū cum aqua Eodem quoqꝫ modo vulnera solidat.

I ¶ Johānes mesue. Aloe solutione educit coleram ⁊ flegma: ⁊ mundificat caput ab eis et stomachū. ⁊ cōfert iuvamentū magnū dolori bus eorum. Et confert etiam inflationi stomachi ⁊ siti ⁊ dolori eius ex colera factis.

K ¶ Et qui assiduat acceptionē eius diebus continuis. nō videbit in corpore suo. ⁊ in instrumentis sensuum eius egritudinem. que nō sit abilis sanari. ⁊ preseruat a putrefactione. ita ꝙ etiam cadauera ⁊ proprie mixtum cum myrra Caue id dare temporibus frigoris. excoriat enim. Et solutione educit sanguinem. Quantitas que potest administrari ex eo est ab aureo. s. vsqꝫ ad. ȝ. iij. Et infusionibus ab aureo. id est vsqꝫ ad. ȝ. iij.

L ¶ Serapion autem libro aggre. capitulo proprio multa dicit de aloe. que omīa sunt de mente Dyascoridis

M ¶ Galienus autē aliorum hic implicite vel explicite tacta. quare propter breuitatē ea hic pono ne re obmitto.

Capitulum. xix

Aloes lignūm. Aloa vel agalaym est arbor suauissimi odoris. Unde grece sic nominat. Arabice vero hoab. Latine lignū aloes vel xiloaloes vel aloes lignū. Aloa dicitur eo ꝙ lignū tale altaribus adoletur. repetitur autē in magno flumine superioris babylonie. cui coniungitur fluuius paradisi. Unde quidam dicunt ꝙ impulsione fluuij ab arboribus terrestris paradisi conducit. Nullus tamen huius arboris fertur vidisse originem. Alij dicunt ꝙ in cacuminibus montiū supradictoꝝ locorū circa predicta loca existentiū oriatur hoc lignū. ⁊ impulsu venti aut temporis vetustate cadit in fluuium. Est calidum ⁊ siccum in secundo gradu. Sed sciendum ꝙ sunt aliqui deceptores. qui accipiunt radices camellee in mōtibus amalsie. et quoniā videntur assimilari. vicūqꝫ in colore pondere ⁊ sapore cum ligno aloe. sophisticant ipas. ponendo in vino ebullitionis pulueris ligni aloes per aliquos dies. quod deo ⁊ hominibus abominabile est. quoniā camelea multū laxatiua est. Lignū aloes vero est stipticū. Et camelea de se nullū habet odorem. sed lignū aloes est suauissimi odoris. ¶ Cassi. fe. cap. de ligno aloes. Lignū aloes tribus modis est Uno modo fit in quadā regione. ⁊ dicit camme. Est aliud qd fit in insula Indie maioris. et vocatur cumar. Terciū oritur in quadā regione Indie. ⁊ dicit fales. Eligēdū est autem lignum aloes quod non est coctum in aqua. Nam arabes faciūt ipsum bulire in aqua. et illa aqua vtuntur ad multa cōmoda. tale ergo lignū amisit spiritū.

ꝛ paucā aut nullā habet operationē. ¶ Auicē-
na libro. ij. ca. xiloaloes calida est ꝛ sicca in scdo
gradu. ꝛ est subtile aperitiuū opilationū. frā-
gitiuum ventositatū.

Operationes

A ¶ Pandecta cap. xxxij. Lignū aloe valet con-
tra debilitatē cordis. stomachi. epatis ꝛ cere-
B bri. ¶ Cōtra cordiacā. ꝯtra retētionē mēstruo-
rū. ꝯtra oēs passiōes ꝛ debilitates cordis po-
C tissime ex frigidtate. ¶ Uinū decoctiōis ei⁹ di-
D gestionē ꝯfortat. ¶ Et stomachū infrigidatū
calefacit. Et si abominabile fuerit ponat̄ parū
ligni aloes integri in vino per noctē. mane vi-
E nū exhibeat̄. ¶ Suffumigiū ex eo factū ꝛ rece-
ptū inferius a muliere perembotū ꝓuocat mē-
F strua. ꝛ suffocatiōes matricis medet̄. ¶ Simi-
liter trifera magna sumpta cū decoctiōe ligni
G aloes menstrua ꝓuocat. ¶ Fumus eius ꝑ na-
H res receptus cerebrū confortat. ¶ Similiter si
accipit̄ puluis ligni aloes ꝛ gariofiloꝝ ꝛ ossis
I de corde cerui. ¶ Et conficiant̄ cū oleo ꝛ inun-
gatur caput galli. in die illa ꝛ nocte non cessa-
K bit cantare. ¶ Cassius felix lignū aloes confor-
tat stomachū. ꝛ oīa mēbra interiora. supfluā
corporis humiditatē expellit. maxime de sto-
machō ventositatē dissoluit. opilationē aperit.
L ventrē cōstipat. fluxui vrine repugnat. ¶ Se-
rapion. Lignū aloes est cōpetens multū ha-
bentib⁹ egritudines in epate. ꝛ ad dissinteriā.
Et sedat dolorē lateris ꝛ est ex fumigijs bonis
ꝛ datur ex eo aureus vnus ꝛ remouet putredi-
M nē a stomacho ꝛ fortificat ipm. ¶ Et idem auc.
ata bari. Lignū aloes stringit ventrē. ꝛ corro-
borat viscera ꝓpter virtutē stipticā que est in
eo cum aromaticitate. Et eijcit supfluitatē hu-
N miditatū corruptaꝝ a corpore. ¶ Et idem auc.
Rasis. Lignū aloes est bonum stomacho hu-
O mido. ¶ Et idem auc. ysaac aben arā. Lignū
aloes est bonū cerebro. ꝛ fortificat viscera. Et
expellit supfluitates humidas. ꝛ facit descēde-
re flegma a cerebro quādo fit suffumigatio cū
eo. ꝛ maxime illud flegma quod generat̄ ex va-
poribus ascendentibus a stomacho. ꝛ expellit
P vētositates ¶ Lignū aloes remouet supfluita-
tes humiditatis. ꝛ confortat viscera. ꝛ ꝓhibet
Q iram. ¶ Et masticatio eius facit oris odorē bo-
nū. ꝛ confortat neruos. ꝛ acquirit eis vnctuo-
sitatē subtilem. ꝛ confert cerebro valde. ꝛ cōfor-
tat cor ꝛ letificat ipm. ꝛ cōfortat epar. ꝛ in ipo
est virtus cōstringens naturā. ꝛ confert dissin-
R terie melācolice. ¶ Et idem de viribus cordis
dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum. xx.

Ambra gre. ꝛ latine nūcupat̄. Ambra
ſm quosdam est sperma ceti piscis. Et
ſm quosdā est fruct⁹ arboris sub ma-
ri crescētis. vel gummi. vel mana cor fontis in
mari. Et ſm quosdam est iecur piscis. Et ſm
quosdā spuma maris. Et ſm alios est stercus
aīalis maris. sed falso. qm̄ ambra generat̄ sub
mari in speciē fungoꝝ. q̄ generāt̄ in terra. Ca-
lida est in. ij. gradu sicca in. i. circa finē. Sophi-
sticat̄ aūt ambra cum ligno aloes storace cala-
mita ꝛ laudano resolutis. addito musco reso-
luto in aqua rosarū. ꝛ apposita aqua in parua
quātitate. Sed cognoscit̄. q̄a sophisticata po-
test malaxari sicut cera. vera aūt ambra non.
¶ Sera. li. aggre. cap. Hambar id est ambra.
Nascit̄ in mari ꝛ generat̄ in speciē fungoꝝ q̄
generant̄ in terra. Et qn̄ mare turbat̄ eijcit a
fundo ei⁹ lapides magnos. ꝛ cū eis eijcit fru-
sta ambre. Et plurimū ex ea ingredit̄ in mari
qđ est in terris gingios. ꝛ in occidēte. ꝛ illa de-
fert̄ almacayde. Deferūt em̄ illuc hoīes q̄ no-
minant̄ mihere. i. veloces. qn̄ nouerūt ꝙ mare
eoꝝ eiecit ambrā. Melior aūtē ex ea est illa q̄
inuenit̄ in insulis illarū regionū. ꝛ in littorib⁹
ipi⁹ cū figura rotūda coloris celestis. Illa ꝟo q̄
est alba sicut ouū strutiōis est mala. ꝛ est illa
quā deuorāt quidā pisces magni q̄ dicunt̄ azel
q̄ cū deglutiūt eā occidunt̄ ab ea. ꝛ natāt super
aquas. quos vidētes hoīes de zingios ꝓijciūt

super eos vncos ferreos. ⁊ extrahunt ipsos d̄ mari. ⁊ extrahunt ambram de ventre eorꝫ ⁊ est ambra nō bona: maxime que in vētre reperit᷑ ⁊ nominā̄t eā apotecarij persie maioris madi. Vec illa q̄ reperit᷑ iuxta spinā dorsi. ⁊ est pura et munda multū ⁊ bona valde. ¶ Aui. li. ij. ca. de ambra. Ambra est cali. ⁊ sic. Et dr̄ ꝙ sit caliditas eius in. ij. ⁊ siccitas in primo gradu.

Operationes

A ¶ Pan. ca. xxxviij. Contra sincopim accipe ℥. i. ambre. et. ℥. i. ligni aloes. et. ℥. ij. ossis de corde cerui. q̄ oīa resoluant᷑ in aq̄ro. ⁊ fiant pillule et ꝓpinent᷑.

B ¶ Contra epilentiā. pone ambram ⁊ cornu cerui in vase vitreo sup̱ carbones et patiens suscipiat per os et nares. ⁊ multū valet

C ¶ Cōtra suffocationē matricis q̄ opprimit spiritualia. ponat᷑ silr̄ in vase vitreo cū alijs aromaticis: et recipiat᷑ fumus p̱ os vulue.

D ¶ Sera. Ambra ꝯfortat cerebrꝫ ⁊ corroborat ipsum et sensus oēs ⁊ cor: et ꝯfert senibꝫ ⁊ frigidis cōplexionibꝫ.

E ¶ Sera. Ambra virtuteꝫ cerebro prestat. ⁊ ceteris sensibꝫ seu cordi. adiuuat q̄ꝫ senes ⁊ illos q̄ a frigidis humoribꝰ possidentur.

F ¶ Aui. Ambra cōuenit decrepitis subtilitate sua. ⁊ cōfert cerebro ⁊ sensibꝰ. ⁊ cōfert pectori. Et idem de viribꝰ cordis ait. ꝙ ꝯfortat cor. Almansor. tra. iij. ca. de ambra. Ambra calida est Cerebrum quoqꝫ atqꝫ cor robusta efficit.

Capitulum. xxi.

Ambrosia alias ambria vaginoīs est Pli. li. xxvij. Ambrosia circa alias herbas fluctuās. vnū fruticē densum ramosum tenuē. triū fere palmorꝫ hꝫ. tertia p̱te radice breuiore. folijs rute. circa imū caulem. semen est vuis dependentibus. odore vinoso Qua de causa botris a quibusdā vocat᷑. ab alijs arthemisia. Coronant᷑ illa capadoces. ⁊ vsus eius ad ea que discuti opus sit. ¶ ysid. li. ethi. Ambrosia est herba quā latini apiū siluaticū vocā̄t. De qua Virgilius ait. Ambrosieqꝫ come diuinū virtute odorem aspirauere ¶ Dyascorid. Ambrosia quā multi botrim vel arthemisiam dicūt frutex est multas habens virgas tribꝫ palmis longas. ⁊ folia initio minuta rute similia. virge sunt plene semine.

Operationes

A ¶ Galienꝰ vi. sim. far. ca. de ambrosia siue apiū vim habet stipticā ⁊ repercutientem.

B ¶ Omne corporis reuma ꝓhibet/ cathaplasmati adhibita

C ¶ Ipsaqꝫ cum vino bibita rotundos lumbricos excludit. Et succus eius cum lana imposita mulieris fluxum extinguit. Eademqꝫ turbores oculis inuncta prohibet.

Capitulum. xxij.

A Momū. Dyaſ. ca. de amomo. Amomū genus eſt adoratiſſime herbe cui⁹ frutex eſt ſilꝛis botruo: in circūitu cuiuſlibet arboris naſcēs. ramulos habet ſiccos ꝛ duros ꝑ gulis ſiles coloris ſubruffi. circa q̄s foliola iuncta ꝛ copioſa ex tirſo butruoſum ſemē rodēs et ſibi cōnexū florē albū veluti viole foliꝭ ſilib⁹ brionie. Cui⁹ triplex dat ſpēs. Eſt eñ qđ appellat frumētū. ceteris melius auroſi coloris vel flaui: odoris boni. Aliud eſt quod appellat medicon ꝑmo inferius naſcit in locis humectis: ꝛ ꝓpterea forma maius atq; viride ꝛ lene tactu. ſaporē origani habēs. Terciū vero qđ appellat ponticū. rufum eſt ꝛ nō longū: nec difficile frangibile: butruoſo ſemine plenū. et odore ꝑcuſſibile. id eſt ſtipticū. Eligēdū aūt eſt recēs ꝛ albū. virgas purpureas habēs expanſum ꝛ ſemie plenū. ¶ Pli. ca. de amomo. Amomū vocat eo ꝙ veluti odorē cinamomi inferat naſcit in ſyria ꝛ armenia. frutex eſt botruoſuꝫ ſemē reddēs ſibi cōnexū. flore albo velūti viole figura foliꝭ ſimilib⁹ brionie. odore etiā bono ſomnū incitat. Et eſt ca. ꝛ ſic in iij. g̃. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de amomo. Amomū hoc quidē videtur ſcḋm virtutē aſſimilari acoro. niſi ꝙ ſiccus plus eſt acorus. digeſtibilius vero amomum. Et dixit. Gal. in q̇nta amphoriſmoꝝ. ꝙ oīa alia calida forti caliditate ſunt ſilꝛia. ſcꝫ in hoc amomo. ſicut ſūt caſſia lignea. tapſus. amomū cinamomū. ꝛ faciūt ſodā. Et ſiliter faciūt plures alie ex ſpecieb⁹ q̄ ſunt ſubtiles ꝛ calide. Et quidā adulterāt amomū cū plāta q̄ dicit amomides. eo ꝙ ſimilat amomo. niſi q̇a non habet odorē ei⁹ nec tale ſemen. ꝛ naſcit in armenia. ꝛ flos eius eſt ſilꝛis origani. Si vis nō decipi ab hac vel a ſilib⁹ caue a planta q̄ eſt nimis iuuenis. ꝛ elige illā cui⁹ rami egrediunt ab vna radice. Uirtus eius eſt calefactiua.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Amomū eſt ꝓſtans ſomnū. tumores etiā cathaplaſmatib⁹ admixtū ſedat. Miſcet diuerſis antidotis et miris et variꝭ odoribus grate miſcet. ¶ Serap. Amomū inducit ſomnū ꝛ ſedat ſodā qn̄ emplaſtrū cū eo fit ſuꝑ frontem. ꝛ maturat apāta calida. ꝛ ꝓfert puncture

B ſcorpionis: qn̄ fit emplaſtꝝ cū eo ꝛ ozimo ꝛ ponit ſuꝑ locū puncture. ¶ Et idē auc. humaym

C filij Iſaac. Amomū eſt res q̄ inebriat. etenī de ꝓprietate eius eſt ꝙ inebriat et facit dormire.

D ¶ Aui. Amomū maturat apāta ca. Et eius decoctio bibit ad podagrā ꝛ ſedet in ea. Et ꝓfert dolorib⁹ matricis. ꝛ intrat in peſſariꝭ matricis. ꝛ ſedet in decoctione eius ad dolorē renū

E ¶ Almāſor tra. iij. ca. de amomo. Amomū ca. eſt ꝛ ſic. qđ ad opilationē epatis ex frigiditate eſt ꝓficiēs. dolorē aufert matricis. in capite tñ grauedinē ꝛ dolorē atq; ſcothomiā generat

Capitulum. xxiij.

A Meos. Serap. li. aggre. ca. nachana id eſt ameos. auc. Dyaſ. q̇dā noīant ſcḋm pomū anthomation. id ē ciminū ethiopiū. Uex natura cimini ethiopij eſt alia a natura ameos ꝛ eſt notū. Eſt nāq; ſemē fere ſilꝛe cimina ethiopſo. niſi q̇a eſt min⁹ eo multū ꝛ albi⁹ ꝛ duri⁹. ꝛ in ſuo ſapore eſt de ſilꝛitudine ſaporis origani. Et illud qđ eſt eligendū ex eo eſt illud qđ eſt recēs ꝛ mūdū. ¶ Et idē auc. gal. Magis iuuatiuū qđ eſt ex eo eſt ſemē ei⁹. ꝛ in ſapore ei⁹ eſt amaritudo pauca ꝛ acuitas. ꝛ virtus eius eſt q̄ calefacit ꝛ ſiccat in tercio gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. auc. aben meſuay dixit ꝙ ꝓuocat vrinā. ꝛ ſemē eſt bonū ſe. antiq̇s. ¶ Et qn̄ eius decoctio ponit ſupra puncturā ſcorpionis aufert dolorē. ꝛ eſt bonū frigiditati ſtomachi ꝛ epatis

B ꝛ aufert opilationē. ꝛ ſedat nauſeā. ꝛ deſiccat humiditates ſtomachi. ¶ Et eſt bonū humidi

tati q̄ est in pectore. ⁊ mūdificat vias renū ⁊ vesice. ⁊ extrabit lapidē ex eis postq̄ fuerit fact⁹.

Capitulum. xxiiij.

Amidū vel amilū. ⁊ est succus frūmēti. et dr̄ amilū ab a qd̄ est sine ⁊ melos grece. i. mola eo q̄ sine mola fit. vnde amidū siue amilū est medulla frūmēti qd̄ infūdit̄ ⁊ tundit̄ donec furfur suū dimittat. deinde cū aqua mittit̄ in sportulā. ⁊ cū p̄ssura colat̄. et cū ī vno vase velut fex recederit aqua effusa in sole siccat̄ post hoc leuiter stringat̄. ¶ Cassius felix ca. de amilo. Amidū tempate caliditatis est ⁊ humidū qd̄ sic fit. Frumētū in aq̄ frigida ponat̄ p̄ diē ⁊ noctē ⁊ de die in diē aqua remoueat̄ quousq̄ frumētū videat̄ putrefieri. deinde aqua remota optime teratur ⁊ cū eadē aqua optime cōfectū p̄ pannū exprimat̄. ⁊ soli exponat̄ vt exsiccet̄ vsq̄ ad aque cōsumptionē. ⁊ frequēter remoueat̄ aqua frigida donec dealbet̄ qd̄ residet desiccat̄ ⁊ indurat̄. ¶ Sera. li. aggre. ca. de ami. Amilū infrigiditat ⁊ desiccat plus q̄ frumentū. Et melius ex eo est illud qd̄ fit in estate. Et modus operatiōis ei⁹ est vt accipias de frumēto: ⁊ ip̄m bene purges: ⁊ infundes in aq̄ dulci ⁊ laues ip̄m cū ea. ⁊ post proiice aquā illā cū qua ip̄m lauisti ⁊ funde sup̄ ipsum aquā aliā. ⁊ facies ita q̄nquies in die ⁊ si potes in nocte sil'r. ⁊ q̄n mollificat̄ oportet q̄ eiicias aquā eius cū facilitate sine agitatiōe aliq̄: ne cū aq̄ egrediat̄ aliquid de lacte. Et postq̄ hoc feceris calca cū pedibus ⁊ p̄iice ip̄am aquā. ⁊ qd̄ supnatauerit sup̄ aquā ex furfure collige cum caccia p̄forata. ⁊ abiice residuū. postq̄ vero purgatū fuerit a furfure ⁊ colatū pone sup̄ lateres nouos ⁊ expone soli calido. ⁊ si remāserit in eo aliqua humiditas pone sup̄ ignē. Et sapor ei⁹ est acetosus. ⁊ virtus ei⁹ est pauce caliditatis. sed est cōpositū ex virtutib⁹ cōtrariis. Nā vna est frigida p̄pter acetositatē q̄ est ī eo ⁊ alia calida a caliditate ei⁹ q̄ est a farina. q̄ est in eo a calore putrefaciēte. Est aūt optimū amilū recēs ⁊ cādidū ⁊ leue sine vllo acere ⁊ inq̄noso odore

Operationes.

¶ Dyasco. Amilū facit ad abstinendū reuma oculorū. alta vulnera oculis replet. asperdinē oculo⁊ tollit. ¶ Sanguinē reiicientibus bibitum singulare presidiū est. ¶ Asperdines arteriarū dissenit. Ius collo lactis miscetur ⁊ profluum ventris stringit valde. potest autē leuiter stringere. p̄pter quod in colliriis lachrymas stringentib⁹ miscetur. valet similiter cōtra apostemata spiritualiū ⁊ tussim coctū in aqua ordei cum lacte amigdalarum additis penidiis ¶ Serapio. Amilū confert humoribus currētibus ad oculos ⁊ vlceribus que dicuntur felseoles. ¶ Et quando bibitur abscindit sanguinem qui venit a pectore. ⁊ lenit asperitatē gutturis. ¶ Et quando miscetur cum lacte in aliquo cibo hoc idem facit.

A
B
C
D
E
F

Mandelbaum

Capitulum .xxv

Amigdalus grecū nomē est. latine nux longa dr̄. Cunctis arborib⁹ prior se flore vestit. ⁊ ad ferenda poma arbusta: cetera preuenit. Ex his alie sunt dulces: alie amare. Sed agricole huic generi sic mederi ferunt. Terebrāt eius radicem ⁊ in mediū inserunt surculum arboris q̄ pice dicit̄. quo facto succi amaritudo deponit̄. Hec ysidor⁹. ¶ Plinius li. ij. Arbores quedā prime germināt. ⁊ inter nouissimas nudant̄. vt amigdali ⁊ fraxini ⁊ sambuci. ex his nempe que aquila hieme oriente cōcipiūt. Primo oīm amigdale florent mense ianuario. Pomū vero maturāt mense martio. Perditqꝫ facillime fructuꝫ ante maturitatem amigdala. sicut et ficus et palma. ¶ Ex libro d̄ natu. rex. Amigdalus in locis calidis fructu abundat. Frigidioribus aūt locis arbor vetusta flore fecunditatem negat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxiij. Amigdale amare radix decocta cutem in facie corrigit ⁊ colorem hilariorem facit. Nuces ipse somnum faciunt ⁊ auiditatem

B ¶ Aui. Arbor amigdalaꝝ amaraꝝ cū optime terit̄. atqꝫ cū aceto ⁊ oleo rosaceo permiscet̄: et inde fit emplastrū fronti confert soda. Radix etiā eius decocta ⁊ sup pannū linita. fortis est

C medicina. ¶ Constantinus in libro gra. Radix amigdale amare puluerisata: ⁊ cū aceto tēperata: fit bonū vnguentū ꝯtra lentigines et impetiginem. omnesqꝫ sordicies cutis. ⁊ maxime ꝯtra morfeam. Cuꝫ vino potui data tussim

D curat. lapidem frangit. ¶ Dyas. ca. de amigdalis. Arbor amigdalaꝝ dulciū est debilioris operationis q̄ꝫ amaraꝝ arboꝝ. amare sunt subti-

E liatiue ⁊ prouocatiue vrine. ¶ Sera. aucto. arthigenis dulces amigdale sunt calide ⁊ humi-

F de in primo gradu. ¶ Et idem aūcto. mesuay. Quando comedunt̄ cū cortice suo stringunt gingiuas. ⁊ sedat qd̄ accidit in oreꝫ ꝑpter suā pōticitatem. Et qn̄ comedunt̄ cū zuccaro descendunt a stomacho. ⁊ qn̄ sicce torrefiunt sunt cōuenientiores stomacho ⁊ augent sperma sicut

G auellana ⁊ fistici. ¶ Idem auc. albugerig. Gūmi eaꝝ administrat̄ sicut gūmi arabicū ⁊ pru-

H naꝝ. ¶ Gal'. vi. sim. far. de amigd̄. Dulces amigdale in eis est amaritudo eaꝝ occulta que nō apparet sensui qꝛ vincit in eis dulcedo. verū qn̄ veterascunt apparet manifeste. Virtus eaꝝ temperata est cum caliditate. preualet em̄ in ipsis abstersiua ⁊ subtiliatiua substantia. ꝑpter quam expurgat viscera. ⁊ pulmonem ⁊ toracem. expuitiones operantur humorū. ¶ Rab-

I bi moyses ca. de amigdalis. Dulces amigdale prouocant somnum temperatum. et coquinatum cum eis humectat ventren. ⁊ sunt laudabiles. ⁊ saluant substantiam cerebri.

Elephanten laus

Capitulum .xxvi

Anacardus pediculus elephantis ab imperitis medicis dicit̄. qd̄ est falsum sed est fructus cuiusdam arboris que vocatur pediculus elephantis. ¶ Auicenna libro scd̄o. Anacardus est fructus silis ossi dactili. ⁊ medulla eius est silis medulle nucis dulcis in quo non est nocumentum. Et cortex ipsius est rarus frangibilis: in cuius raritate est mel: viscosum habens odorem. Et sunt homines qui ipsum masticant ⁊ non nocet eis. ⁊ proprie cum nuce. calida est ⁊ sicca in quarto.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Eius mel est vlceratiuum apostematum ⁊ adustiuum sanguinis ⁊ humoꝝ. Eradicat verrucas. ⁊ aufert albaras: ⁊ eradicat barulos. ⁊ sanat alopitiam flegmaticam. Commouet etiam calida apostemata in interi-

B oribus. ¶ Confert frigori neruorum. ⁊ eorum

C mollificationi et paralisi et torture. ¶ Confert corruptioni memorie: cum eius confectio nota anacardinum sumitur. Sed tamen com-

D mouet alienationem ⁊ melancoliam. ¶ Suf-

fūmigant̄ cum eo emorroides ⁊ exsiccant̄ Est
E
ex summa venenoꝝ. ⁊ adurit humores ⁊ inter
ficit. ¶ Et eius quidem tiriaca est lac vaccinū
butiro inde extracto. Et oleū nucis eius fran
git virtutē. loco eius ponit̄ quintuplū ponde/
ris eius de badabam. ⁊ quarta ponderis ipsi⁹
de oleo balsami. ⁊ tercia pōderis ipsius de na/
pta alba.

Capitulum. xxvij.

Anetum est herba ortulana odorifera
Pla. Aneti semē principaliter cōuenit
vsui medicine. radix secūdario. herba
vero tercio. ¶ Palla. Mense februario anetū se
ritur locis frigidis. Omnē statū celi patit̄ sed
tepidiore locat̄. Rigandū est si se abstineat im
ber: serendū est rarius. aliqui semē eius nō ob/
ruūt. Opinātes ꝙ a nulla aue tangat̄. ¶ Se
rapion. li. aggre. ca. Uebet id est anetū oībus
notum est. virtus eius est que calefacit in fine
tercij gradus. ⁊ desiccat in principio scdi. ¶ Ga
lienus. vi. simpli. far. ſm translationē grecam
Anetū calefacit quidē adeo semꝑ vt scdi gra/
dus ipm intensi putandū. vel. iij. remissi. in sic.
vero. ij. gradus est inchoanter. vel ꝑmi intensi

Operationes

A
¶ Merito ergo coctū in oleo diaforeticū ⁊ im
molestū somniqꝫ factiuū ⁊ degestiuū crudorū.
necnon indigestoꝝ humorū existit: appropin/
quat vtiqꝫ oleū quod ex eo aperitiuis digesti/
uis farmacis dictis nisi quia paulo calidius il
lis ⁊ subtiliū paruum est. Et ideo diaforeticū.
vstū vero tercij fit gradus calefactiuū ⁊ siccū.
Et ideo mollibꝫ vulneribꝫ appositū p̄stat ope/
ram. ⁊ p̄sertim eis que in pudendis. humidius
aūt ⁊ minus calidus ridere est ad hec. ⁊ eūchi
mū q̄si digestibilius est ⁊ somni factiuū. ¶ Et
B
idem Serapion auc. a ben mesuay. Anetum
est calidū. Inducit somnū. ⁊ oleū eius est bo/
num ventositatibꝫ. Et semen eius in polentis
positum multiplicat lac quando accipit̄ solum
minuit sperma. ⁊ debilitat visum. maxime ni/
C
mius vsus eius. ¶ Paulus cap. de aneto. De/
coctio eius valet stranguriosis ⁊ dissurijs da
D
ta. et potissime syrupus factus ex decoctione
eius ⁊ zuccaro. ¶ Plinius libro. xx. Anetum
ructus mouet. ⁊ tormina sedat. alitū sistit. Ci
nis eius vuam leuat. oculos ⁊ genitura zebe/
E
tat. ¶ Ad emorroidas accipe pulūerem vrti/
ce ⁊ puluerē aneti. confice cum melle. et emor/
roidas inunge.

Capitulum. xxviij.

Anteflorū vel flos vitis agrestis. Vel flos vitisili. Idē sunt Dyas. ca. Enan tiū id est anteflorꝝ. vel flos vitis agre-stis q̄ cū ceperit florere. colligēdi sūt flores ipsi ⁊ desiccādi. ⁊ alio noīe vocat̄ vitis ista labrusta flores eius optime redolēt ⁊ siccant̄ in vmbra: ⁊ in testa reponēdi sūt. ⁊ melius nascit̄ in syria.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Virtus est ei stiptica. vnde si bibitū fuerit eustomaticū est ⁊ diureticū. ven-trē stringit. sanguinē reijciētibꝰ subuenit. ⁊ bi bitū ⁊ impositū stomacho fetorē oris emūdat. digestionē stomachi celebrat. mixtū oleo ⁊ ace to dolorē capitis fomēto tollit. B ¶ Succus vi ridis in cathaplasmatibꝰ adhibitꝰ vulnera re cētia sine tūmore seruat. Egilopas ī initio vul neribꝰ oris ⁊ gingiuarꝝ vtile est. C ¶ Vulnera ad sanitatē perducit. melle addito ⁊ oleo rosarū ⁊ croco ⁊ mirrha D ¶ Pessarijs necessarie adhibet̄ fluxus matricis pessario facto stringit. reuma oculis suspēdit. E ¶ Cathaplasmatibꝰ adhibitū stomachi egestionē soluit. ⁊ maxime cū polen-ta a vino mixtū ⁊ impositū. F ¶ Cōbustū ꝑo in testa cū carbonibꝰ collirijs bene miscet̄. Pana ricia oculorum ⁊ pterigea purgat melle addito reuma gingiuarū. ⁊ vulnera curat.

Capitulum. xxix.

Anisum. Platearius. Anisum quod alio nomine ciminū dulce dicit̄: semen est cuiusdā herbe simili nomine appel late. Et est calidū ⁊ siccū in tercio gradu. Vir-tutē habet dissoluēdi ⁊ cōsumendi. ¶ Dyasco. ca. de aniso. Anisum feruētis est virtutis. scꝫ calidū ⁊ siccū. ⁊ nature mictualis ⁊ scarotice id est incēsiue. ¶ Sera. libro aggre. cap. Aneisin auc. Dyascori. Aneisin qꝺ de eo est recens est bonū. habens grossa grana plena ⁊ non exco riatur quando fricat̄ excoriationibꝰ similibus furfuri. Et habet odorē bonū fortem. Et illud quod est ex insula Cretensi est melius. Et post illud est Babylonicū. Hyspanicū vero est de-terius. Et quod ex planta eius est magis iuua tiuū est semen eius. ¶ Galienus. vi. simpli. far ma. ca. de aniso. Sapor eius est acutus. ama rus modicū. Et virtus eius est que calefacit ⁊ desiccat in tercio gradu. Propterea ergo ⁊ diu reticū est. Ventositates aūt que ꝑm ventrem sistit. ¶ Auicēna libro. ij. ca. de aniso. Anisum est semē feniculi romani acuitatis maioris q̄ꝫ nabati. Et ex eo melius est quod est pondero-sum. ⁊ est calidum ⁊ siccum in tercio gradu.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Anisum q̄a mictualis est vir-tutis yctericis medetur. sitim tollit bibitū ve-B nenis occurrit. inflatiōes amputat. ventrem stringit. menstruis imperat. ¶ Lac mulieribꝰ ꝓuocat ⁊ auget. bibitū ventrē stimulat. Fumi C gatiōe naribus adhibitū dolorē capitis tollit. ¶ Auriū dolorem cum oleo rosarū adhibitū D mitigat. ventositatē ventris tollit et dolorem. ¶ Optimū autem est creticum. deinde egyptiū E Gallicū vero meritissimū. Paulus cap. de ani so. ¶ Contra liuorem ex percussione conterat̄ F ciminūm ⁊ anisum. ⁊ incorporent̄ cum cera ⁊ calidum superponat̄. Anisum similiter auget G lac ⁊ sperma aperiendo meatus. ⁊ mūdat hu-miditatem matricis. ¶ Almansor tractatu ter cio capitulo de aniso. Anisum calidum est qꝺ ventositatis dissolutiuum existens. epatis ape H rit opilationem coeundi preterea voluntatem stimulat. ¶ Serapion libro aggregatorꝝ au-ctoritate. Dyascorides Virtus eius est desic-catiua et calefactiua. Et expellit ventositates I a corpore ⁊ sedat dolorem. Et ꝓuocat vrinam ⁊ sudorē. ⁊ cōfert hydropisi. ¶ Et abscindit si-K tim q̄ fit ab humoribꝰ salsis qn̄ sumit̄ in potu. ¶ Et est conueniens venenis ⁊ inflationibus et stringit ventrem, et abscindit humiditates

albas a matrice fluentes. & prouocat lac. ¶ Et excitat libidinem. et quādo attrahitur odoratu fumigatio vaporis eius sedat sodam. ¶ Et quando teritur & miscetur cum oleo ro. distillatur in aurem. curat quod intra ipam accidit ex casu aut percussione. & sedat dolorem eius. ¶ Et idem auc. bugeri. Aperit opilatiōes epatis. splenis renum & matricis. Et mundificat vias que ab humoribus opitulantur. Et propter hoc confert febribus antiquis. & habet in se acuitatem ppinquam adustioni. quare soluit ventositates. maxime cum ipsum assatur. ¶ Auicenna. Anisum est aperitiuū cum stipticitate parua. Et est sedatiuum dolorum. et resolutiuum ventositatū: et proprie si assetur. et in ipso quidem est acuitas qua medicinis aduurentibus fit vicinum.

Secūda est que folia & hastas similes camepithi habet. sed asperiora & minora. florem purpureū & odorē grauē: radix cicoree similis.

Operationes.

¶ Galienus sexto simpliciū farmacorū. capl. Antillis. Duplex quidem est. ambe tamen mediocriter siccant. vt & vlcera solidēt. Altera vero que camepitheos assimulatur. plus vtiq̄ q̄ alia subtilium partium est: vt epilenticis conferat. hec autē & abstersiuior q̄ altera est. ¶ Almansor tractatu tercio capl. vsnen. id est. antillis calida est & sicca que purgat & aperit epilationē. carnemq̄ corrodit superfluam. vniuersaliter autem omniū istarum herbarū bonum habentiū odorem q̄ plures calide sunt. nisi ille ex quibus sentitur illud quod diximus. scilicet frigiditas manifesta: sicut sentitur in aqua rosata & camphora atq̄ sandalis.

Capitulum. xxx.

Antilis est herba de qua fit sal alkoli. Dyascorides. Duo sunt eius genera. Unum habet folia lenticulis similia. Alia habet folia similia cameputhi. Prima habet hastam altam duobus palmis erectam cū folijs mollibus. Radix est illi minor & tenuis. Nascitur locis herbosis & solaris gustu salsa.

Capitulum. xxxi.

Anthos vel Rosmarinus qd idem est. ¶ Sera. li. aggre. ca. laieramarien id est anthos inquit. Est arbor maris. & est alpinal fac & xacola. Et dicit auctor Dyas. Species rosmarini sunt tres. Una earū habet semē quod nominatur sachi. Et habet folia similia folijs maratri, nisi quia sunt la-

tiora parum grossiora. et extenditur super terram circulariter. habens bonũ odorem ⁊ longitudo stipitis eiusꝫ est vnius brachij ⁊ plus. ⁊ habet multos ramulos sup̱ quoꝝ summitates sunt capitella in quibus est semen album simile semini plante que dicit̃ spondilion mũdũ angulosum. acuti saporis. in cuiꝰ odore est simile odori resine pini. ⁊ quãdo masticat̃ mordicat linguã. Radix vero eius est alba multũ. cuius odor est sicut odor thuris. Et est species alia supradicte. nisi quia semen eius est latum nigrũ simile plante spondilion. habens odorẽ bonũ sed mordicat linguã. ⁊ habet radicẽ exterius nigram. interius vero albã. Est species alia similis supradicte. nisi quia ipsa nõ habet stipitem nec semen nec florem. ⁊ nascit̃ libanotis locis petrosis ⁊ agrestibꝰ. ¶ Ysi. Rosmarinum latini ab effectu herbã salutarẽ vocant. folia habet feniculi similia atqꝫ aspera. et rotatim terra prostrata. ¶ Pla. Rosmarinꝰ est herba calida ⁊ sicca cuius folia et flores competunt vsui medicine. flos autem anthos dicit̃. vnde fit electuariũ qđ dicit̃ dyanthos. In locis marinis crescit vnde ⁊ nominat̃. habet virtutẽ cõfortandi ex aromaticitate: dissoluẽdi ex caliditate. extergendi ⁊ mũdificãdi. ⁊ cõsumẽdi ex siccitate et virtutem diaforeticã ex calore aperiente. Cũqꝫ calida ⁊ sicca esse dicat̃ in excessibus ab auctoribus nõ determinat̃. herba ip̃a libanotides vel dentrolibanũ dicit̃. quidã tamen dicunt ꝙ sit frutex. alij vero ꝙ herba sit Cum inuenitur in medicinis receptio anthos vel rosmarini. debent poni flores folia vel libanotidis vel dentrolibani. Flores ad solem desiccati. per annum seruant̃ in efficacia multa. Similiter ⁊ folia.

Operationes

A ¶ Contra sincopim ⁊ cardiacã passionẽ datur dianthos cũ vino ossis de corde cerui. Vel decoctio fit in vino vel aqua rosarũ. ip̃mqꝫ vinũ

B datur patiẽti. ¶ Cõtra frigiditatẽ aut debilitatẽ cerebri rosmarini decoctio in vino fit. ⁊ pa-

C tiens discooperto capite fumũ recipit. ¶ Contra vue humiditatẽ acetum vel vinũ decoctio-

D nis eius gargarisat̃. ¶ Contra stomachi frigiditatem ⁊ ad digestionem confortandã dyanthos vel vinum decoctionis eius. ⁊ masticis

E nascit̃. ¶ Contra stomachi dolorem ⁊ intestinorũ ex ventositate. vinũ decoctionis eius. ac-

F cimini ponatur. ¶ Ex sinonomis notandũ ꝙ hoc nomen anthos apud grecos pro quolibet flore sumitur. sed apud nos proprie rosmarini vel libanotidis anthos dicitur.

Capitulum. xxxij

Ancusa est herba cuius radix digitos inficit cõtrita. Sanguinei quoqꝫ coloris est. vnde etiam pictoribꝰ ad purpuram effigiendam vel efficiendam in vsu est Ex herbario ancusa duplex est. Unam quam affabatam vocant. alia que maxime medicine apta est. hec in terra pressa. spinosis folijs sine caule nascitur. et mense februario legitur. ¶ Dyascorides. Ancuse duo sũt genera Una siquidem habet folia lactuce similia. sed acuta ⁊ aspera ⁊ integra ⁊ spinosa. Radix est ei grossitudinem habens digiti. coloris sanguinei. in estate digitos inficiẽs. Nascitur in locis cultis. habens in egypto folia super terram sparsa. virtutis redarguẽtis est. radix medetur cõbustionibus.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Cera ⁊ oleo additis vulnera

B renum optime curat. ¶ Ignem sacrũ cum polenta extinguit. maculas corporis ⁊ lepras cũ

C aceto imposita emundat. ¶ Supposita men-

D struis imperat. abortum facit. ¶ Eius elixatura recte mulierũ stericis adhibet̃. Nefreticis aut spleneticis opitulat̃. ⁊ cum vino febrienti-

E bus ¶ Eius quoqꝫ folia ventrem stringunt cũ vino bibita. Ipsius herbe decoctio membrum

F arcuatum sanat. ¶ Radix eius in oleo decocta ⁊ cera facit ad combustionẽ.

Capitulum. xxxiij.

Apium. ysidorus in libro ethimologi/
arum. Apium dicitur eo q apex id est
caput antiquorũ eo coronabat. Hanc
herbam hercules primus capite circumtulit.
¶ Auicenna Apium aliud montanũ aliud sil
uestre aliud domesticũ. et aliud quod oritur in
aqua domestico minus. cuius est sicut dome/
stici virtus. Est ⁊ alia species ei⁹ que nominat
sumurion minus domestico. Crus habens cõ
cauũ ad albedinem decliue. fortius est roma/
nũ montanũ. Est autem in primo calidum in
secundo siccum. ¶ Pandecta capitulo quin/
quagesimo. ¶ Apij plures sunt spẽs. Nam est
apium domesticum vel ortiuum. Et est apium
ramnum siue apium risus. Et est apium emor
roidarum. Et est apium quod dicitur cerefo/
lium. Et est apium campestre. Et est apiũ hy/
spanũ. Et est apium persicũ. Et est apiũ agre/
ste. Et est apium montanũ. Et est apium aqua
ticum. Et est apium rusticũ. Et est apium qđ
dicitur regalia. Apium domesticum omĩbus
notum. qđ Dyascorides vocat ortiuum. quod
calidum est in principio tercij gradus. siccum
in medio eiusdem cuius semen maioris est effi
cacie. secundario radix. tercio herba. Cũ autẽ
in medicina receptio apij simpliciter inuenit.
semen apponendũ est. quod a multis selinum
appellatũr. licet tota herba sic vocetur.
¶ Palladius. Et apij genere est yposelinon
durius. aut austeriũs. ⁊ oleoselinon molli fo/
lio ⁊ caule tenero. quod nascit in lacunis. Et
petroselinon quod maxime in locis asperis.
hec omĩa, genera possunt habere diligentes in
orti cultura. ¶ Constantinus. Est autem apij
genus quod vulgus cerefolium vocat de quo
scilicet dicetur inferius.

Operationes.

A ¶ Apium domesticũ, puocat vrinã ⁊ menstrũa
⁊ resoluit ventositates. ⁊ pprie semen eius.

B ¶ Succus ei⁹ in quo saxofragia decocta fue/
rit strãgũiriosis ⁊ dissurriosis subuenit. Vel
saxafragia. grana solis. filipendula ⁊ lapis lin
cis coquãtur in succo apij. ⁊ in colitura addi/
to zuccaro fiat sirupus. qui mane detur cum
calida.

C ¶ Succus apij agrestis vel acetum et oleum
violarum vel rosarum misceantur. et buliãt in
vase vitreo ad ignem. Et cum tali oleo calido
caput patientis inungatur. valet contra litar/
giam ⁊ frenesim. prius capite raso

D ¶ Succus decoctiõis apij ⁊ tammarisci sple/
nis ⁊ epatis opilationem soluit ⁊ duritiem sed
proprie splenis.

E ¶ Aliud. Sumatur decoctio radicis apij feni
culi petrosilini. fiat syrupus contra ycteritiam
ex succo apij ⁊ scariolarũ. ⁊ detur cum calida.
¶ Contra hydropisim radix apij ⁊ feniculi bu
liat in succo fumi terre. et in aqũa decoctionis

F addito zuccaro. fiat syrupus. miro modo con/
sumit flegma.

G ¶ Fiant etiam isti leucoflegmaticis ⁊ yposar/
tica laborantibus. Recipe succi apij. lb. i. suc
ci scariolarũ lb. ß. masticis. ℥. i. facta decocti/
ne coletur. postmodũ addito zuccaro. fiat syru
pus in fine decoctionis addatur pulueris esu
le. ʒ. ij. ⁊ pulueris reubarbari. ℥. ß. mane cum
calida exhibeat contra amphimerinã pcedat
purgatio. deinde coquatur agaricus cum suc
co apij in pomo coloquintide. vel in malo ter/
re vacuato seu cauato. et decoctio talis detur
quotidie patienti.

H ¶ Nota q apium nocet pregnãtibus: quia vir
tute sua dissoluit retinacula fetus.

Capitulum. xxxiiij.

a Apium siluestre. ¶ Galienus octauo simplicium farmacoꝝ capitulo apium siluestre alij selinum vel equinum. alij vero alexandrinum nominant. ex eodem genere est. Et hoc cum selino ⁊ petroselino macedonico. ⁊ erit quidam selino fortius. petroselino vero debilius. menstruoꝝ vtiqꝫ ductiuum est ⁊ vrinatiuum.

Operationes

A ¶ Apiū siluestre virtutē habet in semine eius
B ¶ Auicenna. Apium siluestre est vlceratiuum impediens ⁊ magis calefactis cōueniens.
C ¶ Apium siluestre confert alopitiam habenti ⁊ fissuris frigoris ac verrucis.
D ¶ Apium siluestre in emplastro vlcerat ⁊ confert scabiei ⁊ empetigini. ac vulnerib⁹ vsqꝫ ad sigillationem.
E ¶ Est autem malum epilentie exsiccans eam Pisces quoqꝫ si egrotant in piscinis apio siluestri viridi recreantur.
F ¶ Contra opilationem splenis et epatis valet semen apij siluestris sumptum cum vino.

Capitulum. xxxv.

a Apium rusticum est apium quod dicitur regalia. et est herba cuius succus ingreditur in quadam cōfectione ad scabiosa vlcera in antidotario virili.

Operationes

A ¶ Succus eius radicis cū aceto fricatus valet contra scabiem ⁊ vlcerationem.
B ¶ Galienus sexto simplicium farmacoꝝ capitulo de ambrosia siue apium rusticū habet vim stipticantem siue repercutientem.
C ¶ Oculis valet illitum cum melle ita vt subinde foueantur.
D ¶ Opilationem epatis soluit.
E ¶ Et est resolutiuū inflationis apertiuū opilationis ⁊ sedatiuum dolorum.

Capitulum. xxxvi.

Apium emorroidarum. ¶ Galienus sexto simplicium farmacorum capitulo botrachion inquit. Apium emorroidarum est cum folijs guttaticis guttis quasi sanguinis melancolici calide et sicce est vehementer radix. ⁊ similiter tota herba.

Operationes.

A ¶ Apium emorroidarū in vino coctum cathaplasmetur naribus. emorroidas inflatas. et flegmaticas excitat.

B ¶ Cauendum tamen est ne eis fluentibus hoc fiat si sine fluxu cum tumore ⁊ dolore ⁊ extensione illarum venarum fuerit dolor mitigatur. et tumorem siccat. Et ob hoc apium emorroidarum dicitur.

C ¶ Item scabies ⁊ lepras excoriat ⁊ vngues leprosos.

Capitulum. xxxvij.

Appios id est camebalanos. Et secundū quosdam dicitur raffanus agrestis. Et dico fm quosdam. quoniam fm veritatem raffanus agrestis est ille qui describitur infra in capitulo Raffanus agrestis. ¶ Dyascorides capitulo appios. Appios bastas habet duas vel tres viscosas ⁊ teneras et rufas. Folia sunt ei rute similia oblonga ⁊ viridia et parua. semen paruum cuius radix est affodillo similis: sed obrotunda similis pile lachrymo plena. deforis nigra intus alba. Radices eius duo sunt super terram.

Operationes.

A ¶ Radices accepte vomitum faciunt. coleram ⁊ flegmam excludunt. radices eiūs de subtus id faciunt. Omnis vero causa ⁊ accepta oīa similiter facere nouit.

B ¶ Lachrymū eius sic colliges Incide radices ⁊ in aquam mitte quod supernatauerit cū penna collige sicca ⁊ repone.

C ¶ Dyascorides. Si obulorum semi trium modo datum potui per ventrem purgationem facit. Herbe autem ipsius superiora vomitū faciunt ⁊ inferiora ventrem purgant.

Capitulum. xxxviij.

Aprostilla. Plini.ca. Aprostilla est her
ba vncos duos siue tres spargit inter
ra rubẽtes. folia habet rute similia. ra
dices vt cepe sed ampliores quã quidã raffanũ
agrestẽ vel siluestrẽ vocãt. intus habet medul
lã candidã. extra cortices nigros. nascit in mõ
tibus ⁊ asperis aliquãdo ⁊ vmbrosis locis.

Operationes.

A ¶ Plini⁹. Aprostilla purgat inferi⁹ ⁊ superi⁹.
B ¶ Excitat libidinem in viris ⁊ mulieribus.
C ¶ Et ꝓpter hanc causam prohibet nutricib⁹.

2b-yf-h

Capitulum. xxxix.

Arthemisia. ysidorus. Arthemisia est
herba dyane agẽtib⁹ cõsecrata. vnde ⁊
nũcupata. Dyana siquidem grece ar-
themis dr. ¶ Pli. li. xxv. Arthemisia q̃ antea
arthenis vocabat ab arthemide cognomina-
tam. sicut quidã putant. Etiã dicit arthemisia
qm̃ sic vocabat vxor regis mansolei qui voluit
eam sic vocari que antea (vt inquit Plinius)
arthemis vocabatur. ⁊ sunt qui ab arthemide
arthemisiã cognominatã putãt. qm̃ priuatim
medicat feminarũ malis. ¶ Dyascorides. Ar-
themisie tria sũt genera. Unũ est qđ vocat ar
themisia monodos. id est mater herbarũ que
est fructicosa ⁊ similis absinthio folia maiora
⁊ pinguiora habẽs: ⁊ hastas longas. nascitur
in maritimis locis et lapidosis. Florescit antẽ
estatis tempore. floribus albis paruulis gra
ueolentibus amaris. Altera arthemisia tage
tes nominat. que tenera est. semen habens mi
nutũ ⁊ vnam hastam folijs plenam. Nascit in
locis mediterraneis ⁊ altioribus florẽ mellinũ
atq̧ tenuem ⁊ iocundiorẽ cõparatiõe prioris
ferens. hec a grecis vocatur tagetes vel tana-
cetum. Et nos in lingua latina vocamus eam
thanasiam. vel fm quosdam athanasiã. Et est
tercia arthemisia q̃ lepta fillos dicit. nascit cir-
ca fossas ⁊ agros. Flosculũ eius si cõtriueris
samsuci odorem habet. ⁊ ipa amara. Has spe
cies arthemisie dyanã dicũt inuenisse ⁊ virtu-
tes eaꝝ ⁊ medicamina chironi centhauro tra-
didisse. Hec herba ex nomĩe dyane que arthe-
mis dicit. accepit nomẽ arthemisia que calefa-
cit ⁊ siccat. ¶ Galien⁹. vi. sim. far. cap. de arthe
misia. Arthemisia duplex quidẽ est herba. am-
be tamen calefaciũt mediocriter ⁊ siccãt. ⁊ po-
nantur in califaciẽdo quidẽ secũde. in siccan-
do vero prime intẽse vel secũde incipiẽtes sunt
quoq̧ mediocriter subtilium partium

Operationes

A ¶ Dyascorides. Arthemisia virtutem habet
acerrimã. purgatiuam attenuantem calidam
B leptinticam. ¶ Elixatura eius causas mulieris
mitigat. menstruis imperat. secundinas exclu
dit. mortuos infantes in vtero deponit. cõstri-
ctiones matricis resoluit. om̃es tumores spar
git. accepta calculos frangit. vrinam ꝓuocat.
C herba ipa tunsa ⁊ in vmbilico posita mẽstruis
imperat. ¶ Succus eius mirre mixtus ⁊ ma-
trici suppositus omnia similiter facere nouit.
D ¶ Coma eius sicca bibita. ʒ. iij. stericas causas
E componit. ¶ Si quis iter faciens eum secum
F portauerit non sentiet itineris laborem. ¶ Fu

gat etiam demonia in domo posita. Prohibet etiã maledicamẽta ⁊ auertit oculos malorum
¶ Item ipsa tunsa cum axungia ⁊ superposita pedum dolorem ex itinere tollit. In puluere redacta. ⁊ cum aqua vel mulsa potui data intestinorum dolorem tollit.
¶ Artemisia que tagetes vocatur facit ad vesice dolorem ⁊ stranguiriam succo dato ex vino vncias duas.
¶ Febricitãti ex aqua ea ciatis duas potui dat.
¶ Succus tunsa cum axungia ⁊ aceto coxarũ dolori medicatur ligata vsq; in terciũ diem.
¶ Ut infantẽ hilarem facias incende ⁊ suffumigabis. et omes incursiones malorũm auertet et hilariorem faciet infantẽ. neruorum dolorem ⁊ tumorem trita cum oleo bene subacta mirifice sanat.
¶ Dolore pedum grauiter vexatis radicẽ eius da cum melle manducare et ita sanabit vt vix credi posset eam tantam virtutem habere.
¶ Succo eius cum oleo rosarum febriẽs perunctus curatur ea. Hanc herbam si confricaueris lasaris odorem habet.
¶ Galienus. Ambe species arthemisie conueniũt lapidibus in renibus existentibus ⁊ ad calefactiones ⁊ extractiones secundarũ.

Capitulum. xl.

ARistologia rotũda. ¶ Ysidorus Aristologia dicitur eo q mulieribus fetis optima esse comprobetur. Nam post partum supersessa. matricẽ beneficio vaporis expurgat. Huius genera sunt duo. Una dicitur rotunda. eo q habet radicem rotũdam. Altera vero longam habet. cum ramis et folijs longioribus. Quinetiam dactilinam vocant eo q radice sit robore digitali ⁊ lõga. ¶ Plinius libro vicesimoquinto. Aristologie nomen inter nobilissimas herbas grauide dedisse videntur quoniã esset ariste recuses. Nostri materre vocant. Et quatuor eius genera seruant. vnũ tuberibus radicum rotundis folijs inter maluam et hederam nigrioribus ac mollioribus. Alterum mascula radice. quatuor digitorum longitudine baculi cassitudine. Tercium vero longissime tenuitatis vitis nouelle cui sit p̃cipua vis omnes colore buxeo caulibus paruis flore purpureo. ¶ Platearius. Aristologia vtraq; calida in primo gradu. ⁊ sicca in secũdo Rotunda magis competit medicine. et radix magis q̃ folia. Radix colligitur in hyeme ante productionem florum. Habet autem virtutem dissoluendi consumendi et expellendi venenum. possunt autem per beiennium seruari ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo acanug. id est aristologia. Eius sunt due species: masculus ⁊ femina. Et longa est masculus: et rotunda femina. Rotunda vero duas habet species. Una habet folia similia scissos quasi rotũda odorifera mollia ⁊ lenia ⁊ habet ramũlos oblongos egredientes ab vna radice ⁊ florem habens album interius rubeũ fetidi odoris ⁊ nullius vtilitatis. ⁊ habet radicem rotundam similem rape. sed longa habet folia longiora q̃ rotunda. ⁊ virgas subtiles longas circiter palmi mẽsuram. Flos eius est coloris purpurei ⁊ odoris fetidi: qui est in sua operatione similis flore herbe. que dicitur actu. Et habet radices in longitudine vnius palmi ⁊ plus: et in grossitudine digiti: et quod est inter radices est simile ligno bussi: et odor eius est pinguis. Et est aristologia longa. Est ⁊ alia species rotunde q̃ virgas subtiles habet sup quas sunt multa folia rotũda silia folijs semp viue minoris. ⁊ flos eius est similis flori rute. ⁊ radix eius est longa subtilis. super quam est cortex grossus boni odoris qua apotegarij vtuntur in cõfectionibus vnguentorũm et electuariorum.
¶ Auerrois libro colliget. capitulo de aristolo

gia. Ambe species eius calide sunt et sicce in se-
cundo gradu.

Operationes

A ¶ Aristologia rotunda valet contra asma hu-
mida due partes pulueris aristologie. et dimi-
dia gentiane cõficiantur cum melle. et tale ele-
ctuarium detur.

B ¶ Contra epilentiam aristologie rotunde eu-
forbij. castorei sulphuris viui. fiat decoctio in
oleo petroleo vel mustellino vel saltem cõmu-
ni. et inungatur spina a collo inferius.

C ¶ Ipse etiam puluis confectus in aceto sca-
biem et saniem curat.

D ¶ Contra venenum et morsum venenatorum
animalium detur puluis eius cum succo men-
te vel vino.

E ¶ Puluis eius mortuam carnem corrodit si-
ue sit in vulnere siue ĩ fistula. formetur liciniũ
ẽm profunditatem eius et melle inunctũ asper-
gatur puluere aristologie et immittatur.

F ¶ Ad expellendũ fetum siue viuũ siue mortuũ
coquatur radix in vino ⁊ oleo ⁊ fiat fomentũ.

G ¶ Dyascorides. Morsib⁹ venenatis aut potio-
nibus venenatis cum vino aristologie ro. ʒ. i.
data medetur. et imposita id etiam prestat.

H ¶ Secundinas deponit. Aborsum facit bibi-
ta cũ pipere ⁊ myrrha pessario adhibita. Simi-
lem effectum habet longa sicut rotunda.

I ¶ Sed rotunda plus asmaticis confert et sub-
glutionibus et frigoribus et pleureticis cum
aqua bibita singulariter medetur.

K ¶ Infixa corpori euocat vulneribus sordici-
em ⁊ putredinem tollit. alta vulnera replet.

L ¶ Mellis et yris ilirice mixta gingiuas ⁊ den-
tes a putredine purgat.

M ¶ Dyascorides. Virtus est omnibus specie-
bus eius calida et feruens. faciunt denique ad
putredines. et purgamenta ossium despuẽda.
Et ad frigidas febres. et solitã in feminis pur-
gationem prouocat. potui data. ʒ. i. vel catha-
plasmatibus imposita.

N ¶ Ad vsum tamẽ medicine aptior est ro. gustu
amara. hec enim in emplastris missa caua vul-
nera replet.

O ¶ Facit et ad viperatum morsum. Et ad alia
venena extrinsecus posita ⁊ dolorem de vento-
sitate pingui ⁊ indigesta curat et adiuuat.

P ¶ Etiam asmaticos cum aqua bibita. Ad reu-
ma et spasmata super omne medicamen vti-
lis est.

Q ¶ Frigore exustos in oleo vel axungia porcina
cocta calefacit.

R ¶ Cancrinomata que in naribus nascuntur
cum cipero et dragontea semina cum melle tri-
ta. et in naribus semel et iterum vel tertio im-
posita perfecte sanat.

S ¶ In febribus acerrimis aristologiam siccam
suffumiga fugatque demonia. Et hilariorem fa-
cit infantem suffumigata.

T ¶ Radix eius purgat fistulam et ad sanitatem
perducit. Et podagricis cum aqua datur.

V ¶ Galienus. Aristologia dolores qui propter
opilationem vel aliquã grossiciem spiritus in-
digesti rotunda sanat magis quam longa. Et sti-
mulos educit. et putrefactionem sanat.

X ¶ Et sordida mundificat vlcera. ⁊ dentes ⁊ gin-
giuas clarificat. Adiuuat autem asmaticos et
singultiantes. Et epilenticos et podagricos
cum aqua bibita.

Y ¶ Sed ⁊ rupturis ⁊ conquassationibus super
aliquod aliud farmacum idonea est.

Capitulum. xlj.

ARistologia longa. Dyascorides capitulo de aristologia. Aristologia dicitur a grecis fetalogos et apiston. Cuius tria sunt genera. Longa rotunda ⁊ clematitis. Longa masculus est. que et dactilis dicitur. folia habens oblonga et virgellas tenues longitudine duorum palmorum. florem purpureum profert. Radix est illi robore digitali ⁊ odoris boni. Rotunda de qua supra dictū est appellatur femina. folia habens edere similia. odorata cum viscitudine obrotunda et mollia et lenia tactu. multas virgas habens ex vna radice oblongas: florem album et rotundum habet. in medio florem croceum sed est inutilis. Radix est illi rotunda et odore non iocunda: gusta tamen bramosa. de illa in precedenti capitulo dicta. Illa que dicitur clematitis virgas habet tenues et longas. folia rotunda et florem similem rute. Radicem oblongam ⁊ tenuem. corium habentem grossum et odoratū. quam pigmentarij ad confectionem oleorum miscēt. et reliquis medicaminibus sicut rotundam. Galienus sexto simplicium farmacarū capitulo de aristologia inquit. Aristologia lōga est subtilium partium ꝙ rotunda. nō tamē ipsa inutilis est. immo est abstersiue et calefactiue virtutis. et minus quidem ꝙ rotunda abstergit et euaporat. calefacit autem non minus sed forte magis. Unde in quibus opus est mediocriter abstergere longa est melior. sicut in vlcerum incarnationibus. In quibus vero volumus grossum humorem fortius subtiliare rotunde est opus.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Aristologia dūplex est. Quedam est longa. quedam rotunda. Operationes rotunde in precedenti capitulo dictu. Sed longa in nascentijs et vlceribus dignior est. quia calidior et magis abstersiua.

B ¶ Mundificat quoqꝫ pectus et pulmonem et confert dolori lateris cum aqua bibita.

C ¶ Mundificat etiam vlcera sordida. et excoriationi generat carnem proprie longa.

D ¶ Prohibet fraudem vlcerū putridorū. Confert etiam puncture scorpionis et ad multa ꝓficit.

E ¶ Platearius. Aristologia vtraqꝫ calida in primo gradu et sicca in secundo. Rotunda magis competit medicine. et radix magis ꝙ folia. De qua in precedenti capitulo dictum est.

Capitulum. xlij.

ARbor glandis. Sera. li. aggre. ca. hussos auc. galie. Sapor omniū ptiū h⁹ arboris ē stiptic⁹ ⁊ maxie corticis medij inter exteriorē corticē ⁊ lignū. Et siliter pellicula q̄ est inter fructū et corticē suū ⁊ noiat. Gest. ⁊ abulos. Et fruct⁹ q̄dem infrigidat in frigidatione pauca. ⁊ possibile ꝙ fit in h̄ sicut medicine tepide ꝑmi gradus ⁊ desiccat. ¶ Dyasco. ca. de arbore glandiū. Arbor glandis est totaliter stiptica. ⁊ id in q̄ est maior stipticitas est pellicula q̄ est inter corticē exteriorē ⁊ lignū. ⁊ siliter pellicula q̄ ē inter fructū ⁊ corticē. ¶ Pli. li. xiij. Arbor glandis siue quercus in alto mari nascitur quercus et abies cubitali altitudine: et ramis eorū adherēt conche. Quercu etiā tingi lanas tradunt. Glosa sup ysaiā. Quercu ariditate ꝯcussa defluūt folia. Unde ꝓpheta Judeis. Eritis inquit velut quercus defluentib⁹ folijs. Et iterum. Basan habet glandiferas quercus que non hominum sed porcorum est cibus. Unde iuxta prophetam. Dies domini veniet sup quercu basan. ¶ Palladius. Arbor glandis siue querc⁹ dr̄ q̄si quernus. putredine em̄ difficile cedit ī sicco seruata. ¶ ysi. Querc⁹ siue arbor glandis est arbor multum annosa. Sic legit̄ de quercu mābre. sub qua habitanit

abraham que fertur vsqz ad constantini regis imperium per multa secula perdurasse.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Cinis quercus cum oleo mixtus ꝛ inunctus mouet sudores. Hoc et ceteri prestant cineres. sed magis quercinus. Lixinia quoqz ex cineri quercus ad vsus medicine efficacissima est hominibꝰ ꝛ pecoribus que tensione pulmonis vexant. et quibus aliqua venenata res obsistit. Bibita nanqz statim salutem affert.

B ¶ Utilis etiam est vulneribus humectis. et in fistulis.

C ¶ Et vulnera difficilia ad sanandū ꝛ callosa longis temporibus sordida.

D ¶ Quotidie itaqz lauanda sunt. ꝛ sic apto medicamine sananda. quia virtus lixinie non sanat sed ad sanitatem disponit vulnera.

E ¶ Sera. au. gal. Curat nimium fluxū sanguinis menstruorū ꝛ sputum sanguinis. Et conuenit vlceribus intestinorꝫ ꝛ fluxui ventris.

F ¶ Et idem. Et ego quidem conglutinaui vulnus in quodam quod factum fuit cum ense.

G ¶ Cum folio glandis postquā triui in petra et posui super vulnus in circuitu eius.

H ¶ Et vniuersaliter fructus eius est silis huius virtutis.

I ¶ Et aliquando administrat in apostematibꝰ calidis in principio eorum ꝛ in augmento.

Capitulum. xliij.

Arbor vel lignum vite paradisi.

Operationes.

A ¶ Hanc naturaliter habēt virtutem. vt quī ex eius fructu comederet perpetua soliditate firmaretur ꝛ beata immortalitate vestiretur. nulla infirmitate vel anxietate vel senīi lassitudine vel imbecillitate fatigaretur.

B ¶ Augustinus super genesim. Arbor quidem vel lignum scientie boni vel mali erat corporale sicut arbores alie in paradiso terre sunt nec cibo erat noxium. Sed dictum est lignū scientie: cognoscendi bonum ꝛ malum: quia post prohibitionē erat in illo futura trāsgressio qua homo experiendo disceret quid inter obedientie bonum ꝛ inobedientie malum interesset.

C ¶ Hieronymus super leuiticum. xxvij. facies (inquit dn̄s) altare de lignis setbim. ꝛc. Ecce altaris ligna que de lignis paradisi sunt igne vicino non cremantur sed puriora reddunt. Nec mirum cum etiam amithon genus ligni. quanto plus arescit tanto mundius inueniat.

D ¶ Glosa super tercium regum decimo. Cina ligna imputribilia sunt ꝛ spinosa in similitudinē albe spine. rotunda quoqz sunt ꝛ candida. Et eis facta sunt fultra. scilicet ad fortitudinē tēpli sustētacula ꝛ omniū musicaꝝ instrumēta

Capitulum.xliiij.

Abies dicta eo quod pre ceteris arboribus longe abeat. et in excelsum promineat Huius natura est expers terreni humoris ac perinde abilis habetur et leuis. Est autem sine modo. Et de hac fiunt naues. hanc propter candorem gallicam vocant quidam.

Operationes

A ¶Palladius libro duodecimo. Abies quam vocant gallicam vtilis est materia. que nisi perpluatur. est leuis rigida et in operibus siccis perhenne durabilis

B ¶Glosa super ezechielem.xvij. Ex abietibus tabulata ceduntur. quibus nauis texitur propter leuitatem. iuncturasque tabularum mollibus inuicem sese tenentium atque mordentium

C ¶Ex libro de naturis rerum. Abies arbor est leuis. et absque nodositate que difficilime cedit putredini vermibus autem nunquam. ¶Plinius libro duodecimo. Abietis vmbra sicut in gladium quacunque attigerit est venenum. ¶Abieti et pinosi quis detraxerit corticem sole thaurum vel geminas transeunte. cum geminat statim moriuntur.

Capitulum.xlv.

Armoniacum. Serapion libro aggregatoris. capitulo. vasac. auctoritate dyascoridis Armoniacum est gummi plante silvestris similis plante galbani in figura sua Et nascitur in terra dicta a regemonis. et est in partibus codi. Hec herba grece dicitur asios cuius radix vulneratur. et egreditur lachrymus qui colligitur et seruatur. sed aliquando de ipso cadit super terram. quare admiscetur cum eo terra et lapilli et alij sordes. sed melius ex eo est habens odorem bonum in quo non sunt lapides nec ligna. et tendens ad albedinem. cuius fractiones sunt similes fructus olibani. et est purum sine sorde. et eius odor vergit ad odorem castorei. et sapor eius est amarus. et habet in se pinguedinem et splendorem cum soliditate et illud quod est huiusmodi dicitur carnissima sed illud quod continet terram et lapillos nominatur chironia. Et defertur de terra que dicitur monacon et est succus plante similis plante galbani

Operationes.

¶Paulus capitulo de armoniaco valet contra tussim antiquam et humidam et asma ex grosso et viscoso flegmate in gutture. A

¶Pillule armoniaci accipiuntur in ouo sorbili: vel distemperentur in melle et dentur. vel fiunt pillule ex eo et melle. dentur tamen prius pectore mollificato cum dyaltea et alijs. B

¶Contra scrofulas in principio accipe armoniacam. sal gemma. nitrum succum marubij ceram et resolue armoniacum cum aceto et dimitte per noctem et postea resolue cum cera et alijs rebus et inunge. C

¶Contra lumbricos detur armoniacum cum succo absinthij et resolue ipsum in aceto. et fiat emplastrum in vmbilico. D

¶Ut dentes cadant accipe armoniacum. et succum iusquiami et inunge dentes et cadant. E

¶Auerrois quinto colliget. capitulo de armoniaco calida est in tercio. sicca in primo. F

Capitulum.xlvi.

Asa fetida. Sciendum quod asa est gummi quoddam quod vocatur asa. ꝛ huius quedam est oderifera. quedam fetida. Et dicitur odorifera quia paruum habet fetorem vel paruum odorem. Et dicitur fetida quia per excellentiam habet vetorem. Et est gummi herbe annuidē. ꝛ est habens vehementem igneitatē. sed asa odorifera fit ex succo ipsius herbe habens aliqualem odorē herbe predicte. Serapion libro aggregato. capitulo anuiden. Anuiden id est planta cuiꝰ gūmi est alibit id est asa fetida. radix eius dicitur mabaroch. planta eiūs habet stipitem qui dicitur mastates ꝛ est similis ferule. et folia eius sūnt similia foliꝭs apiꝭ ꝛ semen eius latum. ¶ Galienus octauo simpliciū farmacorū. capitulo de silfio: substantia eius est aerea. ꝛ virtus gūmi eius quod est asa. ꝛ virtus ramorum ꝛ radicū ꝛ floris eiūs est que calefacit calefactione forti ꝛ est ca. ꝛ sic. in tercio gradu ꝛ illud quod est de ipso maioris saporis est gummi. ꝛ ipsa planta est calidior ꝛ subtilior aliarūm plantarū omnium. Et propter hoc est magis resolutiua. et ita lac aliarum arborum omnium. et est in fine caliditatis. ꝛ est substantie venenose. nisi qūia est plus in ea substantia ignea aerea. Et idem fm aliam translationē silfiꝭ. calidissimus quidem opos quinymo folia ꝛ stipes ꝛ radix calefacit generose sunt autem ventosioris substantie omnia. ꝛ fm hoc difficile digestibilia. extorsum tamen corpori apposita operatiora sunt. et maxime omnium opos attraciue sufficienter existens virtutis ꝛ cōsumere carnem. et destruere habet propter predictam eius complexionem ¶ Auicenna libro secūdo capitulo de asa. Asa est duarum specierū quarum vna est fetida et altera odorifera. non fortem habens odorem. sed calidior earum est fetida. ꝛ est herba vehemētis igneitatis. in se tota ꝛ plurimū quidem huius speciei est cirmēse ꝛ est gumma almaroch. Et ca. in primo. sic. in secūdo.

Operationes.

A ¶ Dyascorides capl'. silfium. id est asa fetida. Virtus eius radicis est termantica. stomachum inflat. ructuationē ꝓuocat. indigestabilis est. ꝛ vesice cōtraria accepta.

B ¶ Cerotis mixta ꝛ imposita pustulas ꝛ scrofas spargit.

C ¶ Oleo addito liuores corporis limpidat.

D ¶ Oleo ciprino vel yrino addita sciaticis frigidum humorē siccat. in aceto cocta et cathaplasmatibus imposita anicausas competit.

E ¶ Bibita venenis occurrit, eustomaca est.

F ¶ Et idem Calasar. Vino additum alopitias emendat. melius id agens si piper ꝛ acetū acceperit. suffusiones oculorū in inicio detergit. melle caligines oculorū limpidat.

G ¶ Auicenna. Asa disrumpit ventositates. effugat eas propter resolutionē suam ꝛ est cum hoc inflatiua ꝛ incidit ꝛ resoluit sanguinē congelatum in ventre. confert alopitie illinita cū aceto ꝛ pipere.

H ¶ Et quando administratꝛ in cibariꝭs facit bonum colorē. Et abscindit verrucas que sunt vt claui.

I ¶ Et cum inciduntur apostemata fraudulentia mortificātia membrum. si ponatur asa super ea confert.

K ¶ Et est bona in cura duballet apparentium ꝛ occultorum. confert empetigini quando bibitur cum aqua granatorū. Confert contritioni lacertorum.

L ¶ Et confert dolori neruoꝝ sicut tetano ꝛ paralisi si accipiatꝛ ex ea aureus et misceatꝛ fm quod dicitur. cū cera ꝛ degluciatꝛ aut si bibatur cum vino pipere ꝛ menta.

M ¶ Serapion aucto. dyasco. Radix huius arboris est desiccatiua difficilis digestionis. et est nociua vesice. quando miscetur cum ceroto resoluit scrofulas ꝛ exituras.

N ¶ Et quādo fit ex ea emplastrū cū oleo aufert liuorem qui fit sub oculo. ꝛ quando coquitꝛ in

aceto ⁊ cortice granati. ⁊ fit inde emplastrũ curat emorroidas ani. ¶ Et quando bibitur cũ tiriaca. est medicamen mortiferorũ. ⁊ venenosorũ. Et ipsa preparat ⁊ comeditur scilicet cũ seminibꝰ ⁊ sale ⁊ est bona stomacho. Et homines scindnnt stipitem ⁊ radicem. ⁊ egreditur inde lachrymus qui colligitur ⁊ siccatur. Et est illud quod dicit asa. ¶ Et melior ex asa est illa que vergit ad rubedinem. et est clara similis myrre habẽs bonum odorem non similem odori porri. nec odorem horribilẽ subito ⁊ quãdo teritur ⁊ infundit cito resoluitur. Et quando tenetur in ore, puocat saliuam cito. fortius autem ꝙ in tota hac planta est. est gũmi ⁊ post illud est folium. ⁊ post illud est stipes. gummi autem est acutum inflatiuum quod quãdo miscetur cum aceto vino ⁊ pipere. ⁊ ponitur sup alopitiam: curat eam. ¶ Alia autem que dicit Serapion sunt hic posita ẽm mentem dyas. galie. ⁊ auicen. quare pro nunc transeo.

Capitulum. xlviij.

Asarum. ysidorus Asarum nascitur in vmbrosis montibus. herba floribꝰ casie similibus. Inestq; flos iuxta radicem purpureus in quo semen continetur vuarum simile. radicibꝰ pluribus ac tenuissimis. ⁊ bene redolentibus. ⁊ est virtute similis nardo. ¶ Dyascorides. Asarus est quã multi nardũ agrestam appellant. habet folia edere similia tenuia ⁊ rotunda. florem inter folia iuxta radicem purpurei coloris in similitudine. Jusquiami semen vero simile vuis. habet et radices plurimas tenues atq; nodosas ⁊ geniculosas similes agresti id est gramini. odore suaues ac linguam remordentes cum feruore sufficienti ¶ Auicenna. Asarum est herba habens semina plurima. cuius radicum nodus est tortus ⁊ assimulatur piperi boni odoris linguam mordicantis. habet florem inter folia apud radicem suam. cuius calor est purpureus similis flori iusquiami. Radix eius est magis iuuans ꝙ aliquid quod in eo fit. Et eius virtus est virtus acori vel eo fortior. Et eo melius est ꝙ subtilis odoris est Nam calidum est ⁊ siccum in tercio gradu. Et dicit ꝙ siccitas eius est maior caliditate ipius. ¶ Piniꝰ libro. xxvij. Asarũ est herba habens folia edere similia. ramos longos. radices numerosas. tenues. odoratiuas. flos eius aureus. grane semine serrulatum. nascitur in montibus.

Operationes.

¶ Contra serpentem ictus valet non solum modo. sed etiam linitum. ¶ Plinius libro. xxi. Asarum esse salutare iecoris traditur viciis. Axũgia sumptum in emina mulsi mirti aluũ purgat ellebori modo ydropicis quoq; pdest ac precordijs vulsis ⁊ morbo regio. in musco si addas facit vinum vrinis eiiciendis. Cum folia mittit in vmbra effodit atq; siccat. ¶ Auicenna. Asarum aperit ⁊ sedat omes dolores extrinsecus proprieq; infusio eius. ⁊ subtiliat ⁊ resoluit. membraq; frigida calefacit. ¶ Confert etiam sciatice ac dolori aurium antiquo et proprie ipsius infusis. ¶ Confert iterum grossitudini cornee ⁊ opilationi epatis. Eiusq; duricie i splenes vesicam ⁊ renes. Prouocat eius q; potio sicut elleborus albus in purgatiõe ventris cum aqua mellis soluit ¶ Johãnes mesue Melius est ꝙ ei miscetur ad solutionẽ faciendam est aqua casei cũ spica ⁊ aqua mellis. Et quidam infundunt aliquid ex eo in musco. et conseruatur in vase per tres menses. Et est illud vinum medicina ad ydropisim ⁊ splenem ¶ Substinet autem asarum de decoctione et cõtritione rem mediocrẽ ⁊ elaboratio in cõtritiõe eiꝰ facit ipm magis puocatiuũ ꝙ solutiuũ

H ¶ Et est ex rebus facientibus vomitū. Et edu/cit per ventrem. Et est ꝓuocatiuū vrine. ⁊ edu/cit coleram ⁊ flegma. Et est ex rebus bonis. In quibus est species iuuamētoꝝ ad opilatio/nem epatis ⁊ splenis ⁊ duriciem eorum ⁊ mor/bos opilationū. sicut est ydropisis ⁊ ycteritia ⁊ duricies splenis. ⁊ ꝓprie vinū infusionis eius quod diximus. I ¶ Et confert iuuamentū ma/gnū febribus opilationū. ⁊ febribus antiquis ⁊ inungitur dorsum et spina ex oleo ipsius cum laudano ⁊ facit sudare. K ¶ Et confert opilatio/ni febrium ⁊ prouocat vrinam. Et in spermate augmētum facit. Dosis eius infusi potio est ab aureis .ij. vsqꝫ ad. ʒ. iiij. ⁊ pulueris eius. ʒ. i. vsqꝫ ad aureos. ij.

Capitulum. xlviij.

a Astragulos vel astragallos herba est que folia habet longa cum incisuris multis. obliqua circa radicem caules tres aut quatuor florem iacincti. radices vil/losas implicatas rubeas preduras habet. Na/scitur in petrosis ⁊ asperis locis. ¶ Galienus vi. simpli. farma. cap. Astragulus siue ficus terre siue glandula fruticulosus est habēs ra/dices stipticas. quapropter ex desiccātibus est

Operationes.

A ¶ Galienus. Non debiliter cicatrizat vulne/ra vetera. B ¶ Et ventrē fluentē stringit si quis radicem eius coquens in vino bibat. Nascit autem plurima hec herba in neuete arabie.

Capitulum. xlix.

a Aspergula id est herba minuta habēs folia stipitem nodosum. ⁊ in quo libet nodo folia in gyro posita quinqꝫ vel sex vel septem ordinata ad modum stelle sicut herba que dicit rubea vel sicut algua scē. ⁊ ab eisdem nodis procedunt aliij rami simili modo facti cum nodis et foliijs vt supra in figura cū floribus paruis albis sicut flores oliuarum. Est enim calide ⁊ sicce cōplectionis.

Operationes.

A ¶ Omnē duriciem ⁊ apostemata durare sol/uens est. B ¶ Quando fit emplastrū cum ea hu/mida cōfert apostematibus ⁊ resoluit exterio/ra apostemata.

Capitulum .l.

Atriplex. Serapio li. aggre. capitulo araf. Auctori. Dyascorides. Araf. id est atriplex. Olus est de genere dupli- ci ortiuũ ꝛ agreste frigidũ est: ſꝫ domestica mul to frigidioꝛ ẽ agresti. Galien⁹. vi. simpliciũ far macoꝝ capitulo andrafasis. Andrafasis siue atriplex siue crisolocãna frigide ꝛ humide vir tuꝭ est. humida q̃dẽ in secũdo gradu. a medijs frigida in p̃mo: quã q̃deꝫ tepidã dicebant esse qualitatẽ qualis ꝛ rosis nr̃is dam⁹: nisi qꝛ nõ est particeps stipticitatis. sed est aquosa ꝛ mi- nime terrestris: sic̃ malua. sed secundũ ventrẽ facile transit sic̃ illa ꝑpter viscositatẽ. om̃ino ãt modicũ quod diaforeticũ est ei. Sunt etiam ꝛ ortulane tam malua q̃ꝫ anfradasis multo hu- midiores et frigidiores agrestibus.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Andrafasis. id est atriplex ca- thaplasmatib⁹ adhibita cruda ꝛ cocta papulis
B imposita medeꝛ. ¶ Semen eoꝝ cũ mulsa bibi- tũ ycetericos curat. Eius virt⁹ est leptintica cũ polenta cathaplasmatib⁹ adhibita ꝛ imposita
C dolorem capitis tollit. ¶ Tumorib⁹ oculoꝛuꝫ necesse adhibeꝛ. ꝛ fatigationẽ stomachi impo-
D sita tollit. ¶ Semen ei⁹ nefreticis medeꝛ. Et folia eius contusa ꝛ imposita ignem sacrũ com
E pescũt. ¶ Folia ei⁹ comesta dolores vesice am-
F putant. ¶ Similiter ꝛ reuma stomachi ꝛ ven tris ꝓhibet. comestũ febres acutas extinguit.
G ¶ Et lumbricos rotũdos educit. Sanguineꝫ reijciẽtib⁹ ꝓdest. Dissintericꝭ comestũ auxiliaꝛ
H ¶ Cataplasmatib⁹ oculoꝝ vtiliter adhibetur. Reumatismum intestinorum si adhibeꝛ com- pescit. ¶ Dolores matricis suppositum mitigat.
I ¶ Serapion auctoritate Rasis. Semen ei⁹ facit vomere fortiter. Et vidi hominẽ q̇ bibit ex eo. ʒ. ij. et asselauit vsq ad debilitatẽ magnã.
K ¶ Galienus. Atriplex domestica multo frigi- dior est agresti. quapropter et flegmonib⁹ etiam frigidis incipientibus quidem ꝛ crescentibus ac mollibus adhuc et quasi feruentib⁹ ortula- na. eis vero que in statu et declinatione et in- durescentibus et frigescentibus agrestis sunt conuenientiores. Fructus autem eius abster siue virtutis est. Unde ꝛ ad ycetericos ex opila
L tione epatis vtilis existit. ¶ Almansor tracta- tu tertio capitulo de atriplice. Atriplices fri- gide sunt et humide. que ventrẽ mollificãtes bene nutriunt. Ictericis quoq et calidum ha bentibus epar beneficium prestant.

Capitulum .lj.

Auellana Inda similatur: siue ē simillima nuci muscate: nisi q̄ pars vna est aliq̄liter acutior. ⁊ alia ē plana: ita q̄ possit stare recta sic calculus q̄ in ludo d̄r pedes. ī ceter͡ intus ⁊ extra nuci muscate silis est. sine odore et sine sapore nascit̄. inclusa in q̄dā lanugine sili folliculo serici. mlt̄otiēs defert̄ inter alias species: maxiē cū cinamomo a casu. ⁊ ego vidi ipaz in suo folliculo est stipticū valde. et equiparat̄ sandalis ī frigiditate. ¶ Sera. li. aggre. ca. faufel. i. auellana inda. Est em̄ arbor faufel sic̄ arbor netegel. ⁊ emittit canulas ī q̄bꝯ nascit̄ faufel sic̄ dactili. Et ista herba nō ē ī terris arabū. Et idē auc. ysaac benarā faufel est auellana indica. ⁊ ē fructꝯ silis nuci muscate in q̄litate et colore suo. ⁊ sunt in ea ruge. ⁊ in sapore eius est parū caliditatis cū pauca amaritudie. ⁊ defert̄ ex sini. ⁊ est frigida ⁊ fortiter stiptica.

Operationes

A ¶ Sera. Fortificat mēbra. ⁊ ꝟtꝯ eius est sicut ꝟtus sandali rubei. ⁊ ꝯfert apostematibꝯ calidis. q̄ qn̄ nō inuenit̄ ponit̄ ꝑ eo ex sandalo rubeo. ⁊ medietas pōderis excoriādo recenti.

B ¶ Est em̄ fortiter stipticū: ⁊ fortificat mēbra.

C ¶ Et ē bonū doloribꝯ dētiū: ꝯfirmat dētes ꝯmotos: ⁊ gingiuas sua stipticitate. et reꝑmit caliditatē oculi qn̄ fit ex eo cobol aut emplastrū.

Capitulum. lij.

Auena. Plinius capitulo de auena. siue vt greci egilops. Herba est que crescit in segetibus cum folijs tritico similibus simplicibus quidem sed hirsutis cū tenui calamo. habenti in sūmitate tribus tegminibus ambitum: ex quibus ariste similes capillis extant. ¶ Serapion libro aggregatoris. capitulo Kusir. auctoritate Dyascoridis. Kusir siue causir vel dolara. id est auena. Est herba cuius folia sunt similia folijs frumenti. nisi quia sunt molliora. ⁊ in summitate calami eius est semen duabus vel tribus tunicis vestitum. ex quibus exeunt ariste similes capillis in subtilitate.

Operationes.

¶ Galienus sexto simplicium farmacorum capitulo de egilops. Sapor eius est acutus parum et acris. Et virtus eius est dyaforetica. sic q̄ resoluit apostemata dura. A

¶ Et confert fistulis que fiunt iuxta oculum: que egilope vocantur. B

¶ Et quando fit cum ea emplastrum cum farina curat scabiē ⁊ resoluit apostemata dura. Est autem vtcunq̄ stipticitatem habens vt etiam diarrijs que s̄m ventrem conferat. C

¶ Et idem libro primo de cibis. caplo de auena Auena est cibus subiugalium nō hominum. nisi forte alicubi famescentes extreme cogantur ex hoc semine panez facere. Extra famem autem per aquam elixum: comeditur cum vino dulci. aut melle consimiliter cyse. Caliditate autem sufficiente participat consimiliter illi. q̄uis non similiter illi durum existens. propter quod alimentum minus exhibet corpori. Et aliter autem indelectabilis est. quia ex ipso fit panis: non tamen retentiuus ventris. aut prouocatiuus vt prius. sed in medium secundum hoc ordinatus est. D

¶ Serapion. Mollit durities. Et ideo ad egilopas farina eius cathaplasmatibus cōmixta congrue facit. E

¶ Item eius succus seruatus admixtus farine sextarij in paniscullos redigitur. et iterum resoluitur aqua in succi qualitatem quoniam vsus eius est necessarius. vires autem habet leniter et efficaciter relaxantes. Et ad omnes tumores facientes. F

Capitulum. liij.

Auricula muris. Auicenna. Auricula muris est herba ꝑtuti herbe q̄ vitrū abstergit similis. Et h̄ nomen absolutū est duab⁹ herbis. quaꝝ vna est quā nomiat Galien⁹ habens malue odorē ꝛ nō habens duriciā. Alterā quā nominauit Dyascorides esti mans ꝙ sit similis volubili: nisi ꝙ habet folia minora cōparata ad ipm. Et est herba expāsa sup faciē terre. paruas stipites habēs. domestica bona sine odore. nec habēs saporē fortē. flores azulinos habens. Cui⁹ semen assimilatur semini coriandri. Et yrūdines ex ipso edunt. Est aūt calida ꝛ ꝓprie cuius origo nō est aque ꝓpinqua. Juuamentū eius est (vt ait Musaiach) iuuamentum absinthij. et est res q̄ nō est mōstrata simul in duab⁹ plantis. Que nota ē ex eis (teste Galieno) frigida est et humida in gradu ꝑmo. Altera vero est ex summa medicinarum calidarum. In ꝑma vero est stipticitas. Altera est desiccatiua rubificatiua.

Operationes.

A ¶ Galienus. Spinas et furculos extrahit: et plagas adherere facit. Confert epilentie bibita. Torture quoq₃ sternutatione facta ex ea. et eius sternutatio cerebrum mundificat.

B ¶ Succus eius curat oculoꝝ caligines. Confert hydropicis ꝛ calculosis et epaticis.

C ¶ Et herba ipsa contusa et super vulnus imposita attrahit infixa corpori.

D ¶ Galien⁹. Succus istius herbe flegma purgat propter eandem causam.

E ¶ Et vniuersaliter loquendo siccatiuam hab₃ virtutem. quapropter etiam vulnera solidat. et putrescentibus confert.

Capitulum. liiij.

Azedar vel azedarach. est arbor habēs fructū simile₃ nabach. ꝛ nominant eū Judei mirabolanū. Et est arbor magna. fructus eius calida in secundo: et sicca in fine primi. Fructus eius ꝯm plurimū est malus stomacho. et fortasse interficit.

Operationes.

A ¶ Flos eius aperit opilationem cerebri.

B ¶ Radix eius cum vino interficit pediculos. et auget capillos.

Capitulum. lv.

Acetū. Serapion lib. aggre. ca. thal.
atic. Galieni. Substātia aceti est sub
tilis cōposita ex caliditate ꝛ frigidita
te. nisi ꝙ frigiditas ē amplioꝛ i eo ꝙ̄ caliditas.
Et desiccat i tertio gͣdu ꝓpe finē qn̄ fuerit an-
tiquū. ꝛ est nociuū neruis. ¶ Gal. viij. sim. far.
ca. oxos. ſm trāslationē grecā. Oxos. i. acetū
mixte substātie existere: scꝫ calide ꝛ frigide. Am
babꝰ subtilibꝰ ꝑtibꝰ superat ꝓ̄ caliditatē fri-
giditas. siccatiuū ꝓ̄ sufficiēter est h̄ farmacū.
vt sit tertij gradꝰ iam cōpleti qn̄ est forte.

Operationes.

A ¶ Dyas. Acetū infrigidat ꝛ stipticat. et ē bonū
stomacho. ꝛ ꝓuocat appetitū. ꝛ abscindit san-
guinē a quocūqꝫ mēbro fluat. si bibaꝛ aut fiat
B sessio in eo. ¶ Et coqꝛ cū cibis. ꝛ ꝯuenit cursibꝰ
C supfluitatū ad ventrem. ¶ Et qn̄ infunditur in
eo lana nō lota aut spongia curat apostemata
D in ꝑncipio ipoꝝ. ¶ Et restringit matricē egres-
sam aut anū exeuntem. Et stringit gingiuam
E sanguinolentā. ¶ Et ꝯfert vlceribꝰ fraudulen
tis ꝛ herisipile. ꝛ formice. ꝛ scabiei vlcerose. et
impetigini. ꝛ emoꝛroidibꝰ. ꝛ panaricon. Et ab-
F luunꝛ cum eo vlcera fraudulenta. ¶ Et quādo
miscеꝛ cū pauco furfuris ꝛ preponiꝛ tepidum
G sup podagrā cōuenit. ¶ Et qn̄ coquiꝛ cū melle
et liniꝛ cū eo liuoꝛ q̄ fit sub oculo aufert eum.
H ¶ Et qn̄ infundiꝛ spōgia in aceto q̄ ꝑus fuerit
infusa in oleo rosaꝝ ꝛ apponiꝛ fronti conuenit
I sode ex calore solis. ¶ Et fumus eiꝰ ꝯuenit gra
K uitati auditꝰ: ꝛ tinnitui auriū. ¶ Et qn̄ distil-
L laꝛ in aurē occidit vermes q̄ sunt in ea. ¶ Et
qn̄ bibiꝛ calidū ꝯfert accipiētibꝰ medicinas ve
M nenosas. ¶ Et qn̄ bibiꝛ cū sale obuiat nocumē
N to toxici. ¶ Et qn̄ bibiꝛ eradicat sanguisugas
q̄ adheserint gutturi. Et ꝯuenit tussi antique.
O Et qn̄ bibiꝛ calide conuenit asmati. ¶ Et qn̄ fit
gargarismus cū eo abscindit cursus humoꝛuꝫ
P venientiū ad guttur. ¶ Et ꝯuenit squinantie
et casui vulue. ꝛ collutio oris cū eo ca. cōuenit
Q doloꝛi dentium. ¶ Paulus caplo de aceto. Fri
catio eiūs cū sale circa volas manuū ꝛ pedum
valet ꝯtra frenesim ꝛ litargiam.

Capitulum. lvij.

Aqua. ypocras i libro de aere ꝛ aqua.
Aqua que in altis locis siue bulienti
exurgit montibꝰ aquarū optima ꝛ sa-
luberrima saporata. talis vero multa vini per
mixtiōe indigēs: est hyeme calida: estate vero

frigida. Similiter q̄z q̄ ꝓfundiuſculo exurgūt fonte. q̄ꝝ etiā melior ea q̄ ab ortu ſolis ꝛ marie eſtiuo tpe decurrit alba ꝑſpicua. atq̄ꝫ ꝓculdubio eſt odorifera. q̄ vero lenta eſt ꝛ grauis putrefactiua. Oportet autem te eſſe attentū circa virtutes aquarū. vtpote q̄ diuerſe in ſapore et pōdere ſunt: de hac em̄ que turbidi q̄ biberint: eoꝝ ventres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes.

[A] ¶ Ypocras. Corpa macra cubiti ſpatule tenues ſimiliter facies q̄ꝫ marie tn̄ ad ſplenē ꝯfluere cogit̄. vn̄ malus ſanguis ꝓcreat̄ illā nō bibē-[B]tes multa ſupabundāt comeſtione. ¶ Eſuries illis ꝑſeuerat atq̄ꝫ creſcit. ꝛ ſitꝫ ſimiliter. ſupiora vētrium ꝛ media inflant̄. quapropter catarticis fortius illis vtendū eſt. q̄ hac egritudine hieme ꝛ eſtate ꝯtinēt̄ accidit illis aq̄ citrina et [C] intereūt. ¶ Eſtate ꝟo diſſinteria lienteria lōga ꝛ q̄terna laborant. q̄ morbi naturā ꝑuertunt et mutant. ꝛ in aquā cadūt citrinā. ꝛ ꝑeunt iuuenes illoꝝ pulmonis dolore. alijs q̄z paſſionibꝫ eoꝝ mētes ꝑturbantibꝫ affligūt. ſenes acuta febre ꝛ ardēti ex ventriū ꝯſtrictiōe accidēte vexāt̄ Mulieribꝫ apoſtemata de genere albi flegmatis innaſcūt̄. neq̄ꝫ ꝯcipiūt vel parturiūt niſi cū magna difficultate atq̄ꝫ moleſtia. corpa eorum magna ꝛ groſſa. q̄n̄to plꝰ in lōgitudie ꝓtendūt̄ tāto graciliora fiūt. mēſtrua ꝟo iuxta qđ oportet fluūt. pueri hernia viri cauſone cruriumq̄ꝫ vulneribꝫ infeſtant̄. Sed q̄ huiuſmodi nature [D] ſūt his vitā impoſſibile eſt extendi. ſꝫ in tempeſtiua ſenecta ꝑripiunt̄. ¶ Mulieres ꝟo grauide vident̄. cū ꝟo tpa partꝰ adueniūt. vteri fetꝰ inanes tumore relaxant̄ cuiuſmodi paſſiōe detenta matrix q̄cūq̄ꝫ aque citrine coadunatiōe intumuerit laborat. ad hanc itaq̄ꝫ quā prediximus aquā pertinēs eſt ꝛ ea que a calida terra ſurgit. aut frigido metallo vel ere ſiue argento [E] vel auro ſiue ſulphure aut alumine. ¶ Aque pluuiales leues ꝛ ſoporate ac luciſſime ſunt. Nam ſol qđ ſubtilꝰ atq̄ꝫ leuius in attrahendo aſſumit. Aque pluuiales cito putrent. malūq̄ꝫ exalāt odorē. quare em̄ ex multis ꝯgregate ſūt aq̄s. Ideo leuiꝰ alijs putreſcere ſolent ac muta-[F]ri. ¶ Aqua niualis vel glatialis oīs mala eſt poſtq̄ꝫ ſemel fuerit ꝯgelata nūq̄ꝫ ī ꝑſtinā ꝯuertet̄ naturā. q̄c q̄d ē ſaporitū ꝛ leue ꝛ clarū fuerit aut purū id totū gelu adueniēte r̄ceſſit. qđ ꝟo [G] turbidū remāſit. ¶ Et ſic poterꝫ ꝓbare. ſi enim aquā ī vaſe ad mēſurā poſitā ſub gelu ꝯgelari dimiſerꝫ cūq̄ꝫ ꝯgelata fuerit ī ſole vel ī q̄libꝫ calido liq̄factā remoueas cadē mēſura multominus inuenies eſſe. ſilr̄ aūt de gelu ꝛ niue. oīs aq̄ [H] de niue ꝛ ſilibꝫ peior eſt omī aq̄. ¶ Aqua frigi-[I]da debet dari digeſta materia. ¶ Auicen̄. iiij. can̄. ca. de cura fe. in generali. Aqua frigida iuuat in digerendo. Auicen̄. eodē li. Aqua calida citiꝰ ꝯgelat̄ q̄ꝫ frigida. Auicen̄. ꝑmo canone doctrina. ij. fen. ij. ſumma. i. cap. iij. Aqua frigida nō debet dari ſi eſt humor crudꝰ ꝛ groſſus. Auicenna de cura fe. in generali. Aqua frigida digerit humorē colericū. Auicen̄. eodem loco. Aqua nō nutrit. Aui. i. canone fen. ij. doctrīa ij. ca. xvi. Sine aq̄ nō pōt eſſe cōplemētum rei [K] nutrite. ¶ Auecen̄. eodē loco. Aqua currēs et diſcooꝑta eſt melior aq̄ꝛ. Auic. eodē li. Melior eſt aq̄ q̄ ſup petras vadit q̄ꝫ q̄ ſup lutū. Aui. eodē li. Quāto aq̄ magꝫ lōgatur a ſuo ꝑncipio tāto melior eſt. Auic. eodē loco. Aqua q̄ ē eſtate frigida hieme calida eſt melior. Aui. eodē loco. Aqua cocta minoris inflatiōis ꝛ velociorꝫ [L] deſcenſiōis. ¶ Auic. eodeꝫ loco. Aqua pluuialis ꝛ ſpecialiter q̄ in eſtate colligit̄ ꝛ cū ſunt tonitrua eſt intra meliores aquas. Auic. eodem loco. Aqua pluuialis impedit pectꝰ ꝛ vocem. Aui. eođ loco. Aque puteoꝝ deteriores aque ſūt. Eodē loco. Quedā aque generāt flegma: ꝛ q̄dā colerā. Eodē lo. Aq̄ paludū ad apoſtema ſplenis ꝛ ydropiſim ꝓducit. Eodē loco. Aque nō currētes q̄cūq̄ꝫ modo foerint nocēt ſtoma-[M]cho. ¶ Aui. eođ lo. Aqua calida corrūpit digeſtionē ꝛ nō tollit ſitim illico. Eodē lo. Aq̄ multū calida iuuat ī colica et ſplenis ventoſitate. Eodē loco. Aqua nō nutrit. Auic. i. can̄. fen. i. [N] doctrina. iij. ca. iiij. ¶ Aqua debꝫ exhiberi materia exiſtenti digeſta ꝛ ꝟtute forti. Gal. vi. terapentice. ca. ij. Aqua tepida facit nauſeam. Auicen̄. i. can̄. fen. iij. doctrina. ij. ca. viij. Aqua [O] multū calida ꝯſtringit cutim. ¶ Gal. vij. terapentice. ca. ij. Aq̄ frigida nocet defectis. Gal. eodē loco. Aqua tepida mollit corpꝰ ꝛ humectat ꝛ delectat. Gal. eodē loco. Natās īmoderate in aqua aluminoſa ꝯſtringit cutim ꝛ trāſpirationes intus ꝯſtringit. ꝛ ſi ſunt fumoſe generat fe. Gal. i. de ac. ꝛ mor. ca. i. Multi in frigida aqua balneati mortui ſunt anteq̄ꝫ domum venirent. Gal. eodem li. ca. iij. Aqua frigida cōueniens eſt colericis tpe ſanitatis ꝛ tpe egritudinis. ꝛ hoc ſi fuerint cōſueti corpori. incōſueto nequaq̄ꝫ dari niſi ꝑus venerit ad ſanitateꝫ [P] ¶ Gal. viij. tera. ca. iiij. Si timeas dare aquaꝫ frigidam corpibꝫ colericis ꝓpter incōſuetudinē [Q] ſuadeo q̄ nō debeas dare. ¶ Auicen̄. i. can̄. fe. ij ca. xvi. doctrina. ij. Terree aque ſplenem reſoluunt. ꝛ nō coire volētes adiuuant ꝛ aeree corruptioni complexionis vtiles exiſtūt. Dyaſco. ca. de aqua. Aquarum omniū natura frigida eſt et humida. Aqua que de lapide emanat leuior ꝛ limpidior eſt ventrem ꝛ vrinam ꝓcurat.

¶ Aqua q̄ de paludib⁹ argilosis emanat grauior ē alijs q̄ cocta. S. l. itē corp̄is opat̄ ꝛ multū medet̄. Et q̄ in om̄ib⁹ infirmitatib⁹ aq̄ est necessaria. Inter oēs aq̄s pluuialis optima est. et leuis et dulcis ꝛ facilime digerit̄. cito em̄ calefit. et cito infrigidat̄. ¶ De fontanis aq̄ eligit̄ illa que ad solis ortū tendit ꝛ meridiē. ꝛ de mōtib⁹ caluis exit. Hec em̄ ꝓpinq̄t pluuiali. que ꝟo ꝯtra occidentē currūt ꝛ septentrionē pessime sunt. aque petrā in vesica ꝛ renib⁹ curant. ꝛ mulierē sterilē faciūt: ꝛ corpi torporē ꝛ rigorē nimiū. mēstrua stringunt inhibentes egritudini sudorē prorumpere vel fluxum ventris vel nauseam.

¶ Dyas. ca. de aq̄ marina ſm trāslatōez grecā. Aqua marina ꝟtutē h₃ viscidā ꝛ termāticā et cacostomaticū ventrē turbat. flegma deponit. ¶ Colera ꝟo facta ꝛ fomēto adhibita apostemata de alto educit. duricies spargit. oib⁹ dyaforesim ꝑstat. neruoꝝ causas cōponit. tumorē mām̄arū cōpescit. ¶ Inuenit̄ etiā aqua sulphurea aluminosa ꝛ ferrea q̄ habet virtutē earum a quibus recipiunt denominationes.

Operationes.

¶ Plagelle in succo eius ꝛ aceto vel agresti intincte valent ꝯ calefactionē epatis epytimate. ¶ Cōtra dolorē in calida causa in ꝑncipio valet ip̄a herba trita ꝛ supposita. ¶ Contra apata calida valet ad materiei repcussionē: licȝ postmodū obsit ꝯstipādo materiā. ¶ Cōtra ignis vel aque vsturas. fit vnguentū ex succo eius ꝛ oleo roseo ac cera. ¶ Cōtra fluxū sanguis e narib⁹ q̄d fit ex ebulitione sanguinis in epate ac venis in iuuenib⁹. ꝛ in estate plagella in succo eius ac aqua rosaꝝ intingit̄ ac fronti ac timporib⁹ ꝛ gutturi supponit̄. ¶ Actor. Est autem barba iouis species minor acidule. ¶ Macer. Adiuuat audit⁹ mire pellitq̄ dolorē. Altera ꝟo minor spēs est isti⁹ herbe: quā semp viuam dicūt. q̄m viret om̄i tp̄e. Barba iouis vulgari more vocat̄. Esse refert p̄dicte silē Plini⁹ istā: nec min⁹ hanc p̄dictis posse iuuare ꝛc̄.

Capitulum. lvij.

Barba Iouis. ysi. li. ethy. Barba iouis ip̄a est semp viua. Sed barba iouis et sticados citrinū idē est. Unde q̄daz ait. Barba iouis sticados sed semper viua iouis barba. ¶ Plateari⁹. Barba iouis fri. in. iij. g. sic. in. ij. Et d̄r semp viua: quia semp viridis reperit̄. Ita q̄ viridis multe efficacie est. Et in medicinis poni debet: exsiccata vero nō. Uirtutem habet infrigidandi ꝛ alterandi.

Capitulum. lviij

Barba siluana est plantago aquatica. q̄ iuxta aquas nascit̄. cuius folia sunt oblonga in acutum tendentia erecta sup aquam similis folijs plantaginis: nisi quia nō sūt ei coste apparētes sicut plantagini.

Operationes.

¶ Uñ in dinamidijs scribit Galie. ca. de curis genitaliũ valere ad impregnãdũ. ¶ Et idẽ dicit eodẽ li. de epilẽtia. q̧ barba siluana est centũneruia aq̃tica. et ponit̃ similiter barbasiluana in antidotario galieni minori. in q̃dã medicamie q̃d incipit medicamẽ ad ꝯcipiendum.

Capitulum. lix.

B Alaustia est flos maligranati caducꝰ quẽ Dyas. vocat quitinũ ca. d̃ malogranato fri. ẽ ꝛ sic. in. ij. g̃du. Sera. li. aggre. ca. Iulinar. i. balaustia. ꝛ ẽ flos maligrãati. ꝛ ex maligranatis q̃dã sunt domestica: q̃dã siluestria. ꝫ flos siluestris d̃r balaustia. q̄ꝝ q̃dam inuenit̃ alba. q̃dã purpurea. ꝛ q̃dam rosacea. Aui. li. ij. ca. de Balaustia. Balaustia flos est granati siluestris ꝑsici aut egiptij. Et ipa q̃dem q̧nq̧ est rubea. q̧nq̧ alba. ꝛ q̧nq̧ rosea. Et succiꝰ eiꝰ natura est sic̃ succi barbe hircine. frigida est in fine ꝑmi gradꝰ. sicca in scd̃o. Gal. vi. sim. far. ca. balaustiũ. Balaustiũ est flos maligranati siluestris. q̃lis domestico vicinꝰ vehementer aũt stipticat gustũ. necnõ desiccatiue ꝛ stiptice ꝟtutis est. palã q̧ꝫ q̧ est grossaꝝ partiũ si recolamꝰ dicta in q̃rto boꝝ monumentoꝝ. cum ostẽdebamꝰ om̃e stipticũ terrestre esse ꝛ frigidũ. Nulliꝰ ãt alteriꝰ saporis hꝫ indiciũ. Et id̃o ponet vtiq̧ h̃ aliq̃s siccare ꝛ infrigidare nõ debiliter. siq̃dem nõ male ostẽdebã a nob in q̃rto boꝝ monumẽtoꝝ inesse stipticitatẽ terrestrib ꝛ frigidis corpib. deinde ꝛ apparẽtia testãtur. Item si paratritionib ꝛ alijs vlcerib id apponas citiꝰ q̃midem videbis ad cicatricẽ ꝓcedere. Hinc est em̃ q̧ in eminẽtib sanguinẽ ꝛ dissinterijs adhuc in fluxib q̃ in ventre ꝛ matrice nõ est aliq̃s medicoꝝ scribentiũ curatiuum negocium cui nõ vtatur hoc farmaco.

Operationes

¶ Sera. Balaustia incarnat ꝛ stringit ꝛ curat tenasmonẽ. et ꝯsolidat vlcera intestinoꝝ. ꝛ confert sputo sanguinis ꝛ fluxui intestinoꝝ. ꝛ confert ad om̃ia ad q̃ ꝓfert ypoq̃stidos. ¶ Auicẽ. Balaustia est ꝯglutinatiua ꝛ retinet oẽs fluxũ sanguis ꝛ generat melãcoliã. ¶ Et ẽ bona gingiue sanguino lẽte. ꝛ ꝯsolidat plagas ꝛ vlcera antiq̃. ꝛ albo cor. ꝛ ꝑcussionẽ puluerizata desuper. ¶ Et firmos efficit dẽtes motos. ꝛ ꝓhibet fluxũ sanguinis. ꝛ stringit fluxũ intestinorũ. et fluxum matricis sanguinez. Loco eius ponit̃ cortex glandinis. ꝛ caput granati.

A B C D

Balsambaum

Capitulum .lx.

Balsamus. Dyascorides.ca.de bal
samo. Balsamus arbor est similis
licij.⁊ in eodē statu.aut piracācon.
folia habet similia rute. sed paulo
albiora.non semper viridia existentia. Flores
non caducos habens. Nascitur solum in In
dia curtibus vel locis humidis. Est em̄ arbor
tenera ⁊ aspera oblonga.stipitem habens simi
lem viti. Arbor dicitur balsamus: lignū xilo
balsamū.semē carpobalsamū.lac ꝟo vel succꝰ
balsamum. Hic vero fructus optimus est.qui
est recens atq; vehemens odore sincerus sere
nus.leuis mordens atq; mediocriter linguā
redarguens. Adulteratur autem ciprino oleo
aut lentiscino. aut balsamino siue mirtino vel
melle mixto.quod leuiter probatur.quia aqua
in qua dum missum fuerit oleū supernatans
balsamum fundum petens est balsamum pu
rum.vestem non maculat super asperū.cuius
tanta vis esse dicitur: vt si sol incanduerit in
manu teneri non possit.preterea arbor nimis
est calida ⁊ sicca extenuans.succus autē sub
tilior est virtutis. Opobalsamū quod appella
tur lachrimū est arboris q̄ eo similis malogra
nato vel licio ramosa.ramis tenuibꝫ ⁊ ex albi
dis.in India tantūmodo crescit. Aliqui t̄n di
cūt ⁊ in India nasci:fructū habet q̄si obrotun
dū ꝯtra mediū q̄i ventrosum ad capita vtraq;
deductū rubicundū.valde grauē ⁊ plenū. et si
frangit᷑ simile melli est. Et si mastica᷑ simile ē
piperi mordens ⁊ suauiter redolens. qđ carpo
balsamū dr̄. Huius autē arboris lachrimum
colligitur diebꝫ canicularibꝫ.ſm alios ꝓ tem
pore autumno. Incidit᷑ autem truncus huius
arboris ꝑ loca ⁊ ramuli ipsius. Et sic supponū
tur vasa (vt presens figura arboris ostendit)
que lacrimum fluens recipiat. Cuius est opti
mū recens sincerum ⁊ exalbidum ⁊ odore acu
tum.leniter linguā submordens.sequens est
colore subrufum.et quasi glutinosum. tertium
est tenuium partium valde ⁊ ꝑlucidum. Om̄e
autem balsamum quod vetustatem recipit fit
rubeum ⁊ resinatum ⁊ siccum. Quod aūt opti
mum est sincerum est:quod q; in aqua mūda
stillatum non protinus diffunditur.sed magꝭ
desidet.⁊ postmodum totam aquam albidam
facit.⁊ lacti admixtum.illud in caseum strin
git vt coagulum.quod enim sincerum non est
in summo aque diffunditur ⁊ supernatat. ⁊ vt
oleum quasi stillam ostendit. Sciendum q
balsamus dicitur arbor balsami. Balsamum
vero dicitur oleum vel gummi.qđ meliꝰ est di
cere. Nam nō est oleo vere qđ ꝓbatur multis
exemplis. Primo eo q videmus adherere la
bijs vulnerum. Et facile de panno eo infecto
lauatur. Similiter Dyascorides dicit q in aq̄
iniectum petit fundum:postmodum dissolui
tur.et totam aquam albam facit.⁊ propterea
vocat ipsum lacrimum. Item lignum eius vo
catur xilobalsamum. et fructus vocatur car
pobalsamum. Multis modis sophisticatur.
Quidam vendunt terpentinam pro opobal
samo.quidam admiscent parum balsami ter
pentine.et ita habet odorem balsami. Alij acci
piunt succum lemoncelli vel foliorum citri.et
admiscent terpentine.et addito croco oriētali
calefacit ⁊ desiccat in tertio gradu.

Operationes

Opobalsami.ʒ.i.datus cūm vino superfluita (A)
tes matricis mūdificat.fetum mortuū educit.
⁊ menstrua ꝓuocat.bombace intincta ⁊ suppo
sita ꝯuenit.⁊ dissurriam ⁊ stranguiriam.⁊ la
pidem vesice.si etiam fuerit opilatio ex frigi
do humore.detur cū vino vel virga ꝑus made
facta ex aqua calida erecta inflata inicia᷑ cum
oleo mustellino vel nardino.

¶ Contra omnes passiones capitis venientes (B)
ex frigiditate detur cum appropriato aliquo
passioni conueniente.

¶ Contra quartanam ⁊ cottidianā facta ꝑ̄us (C)
purgatione detur cum vino.

¶ Contra tinnitū aūriū ex humiditate parum (D)
instille᷑. Cōtra dolorē dentiū ex parte dolenti
aliquantulum in aurem distille᷑.

¶ Corpora mortuoꝝ incorrupta ꝯseruat.quia (E)
quantū dissoluit tantūm cōsumit.

¶ Sera.auc. Bal. Opium balsami est bonū (F)
et substantia eius est subtilis.⁊ virtus eius est
que calefacit et desiccat in secundo grado.
Balsamum quoq; est subtilioris virtutis q̄z
arbor.granum vero eius est maioris subtilita
tis q̄z oleum.

¶ Idem auc. Dyasco. Virtꝰ balsami est q̄ ab (G)
stergit tenebrositatē visus.⁊ aufert frigiditatē
matricis.qn̄ fit nascale cum eo cum cera ⁊ oleo
⁊ expellit secundinā ⁊ fetum.⁊ qn̄ fit inunctio
cum eo prohibet rigorem.⁊ mundificat vlcera
sordida. Et quando bibitur prouocat vrinam.
et est bonum asmati.

¶ Auicen̄. Balsamū aperit opilatōes ⁊ ꝯuenit (H)
vlceribꝫ grossis.mūdificat vlcera.⁊ ꝓprie cum
yreos.⁊ extrahit fracturas ossium

¶ Confert sciatice bibitum.et bibitur eius de (I)
coctio propter spasmum.confert visceribus ca
pitis.et mundificat caput ipsum.et conuenit
epilentie et vertigini. ¶ Abstergit pan (K)

nũ ipm ꝛ ei⁹ oleũ. lignũ ei⁹. ꝛ ipsi⁹ semẽ: ↄferũt dolori vtroꝛũqꝫ laterũ ꝛ stricture anhelitus.

Z ¶ Et dolori pulmonis. ꝛ ↄuenit semẽ ei⁹ peri/pleumonie frigide ꝛ tussi ꝛ siliter ipm oleum.

Capitulum. lxi.

B [b] Alsamita. i. sisimbriũ. Sed sisimbriũ vocat᷑ menta aq̃tica. ꝛ alio noĩe vocat᷑ balsamita. Dyasco. ca. de sisimbrio ſm trãslationẽ grecã sisimbrion dr̃ cardaminon eo ꝙ cardamo agresti folia hꝫ similia cũ folia ei⁹ rotunda nascant᷑ sicut folia cardami agrestis cum creuerint scindunt se sicut eruca. Uirtus est ei ca. diuretica. Paulus capi. de balsamita ca. est ꝛ sic. in. iij. gradu. Aliud est domesticum aliud siluestre. sed domesticuꝫ nobis est in vsu quod omĩbꝫ est notũm virtutem habet diureticam dissoluendi et ↄsumendi.

Operationes.

A ¶ Balsamita crudũ ꝛ coctũ lentigines vultibꝫ tollit. ꝛ maculas emendat si vna nocte impositum fuerit ꝛ alia die locus abluatur aque.

B ¶ Cõtra vicium pectoꝛis ficũ pultes ex farina oꝛdei ꝛ aq̃ apposito puluere ei⁹ ꝛ dent᷑ patienti

C ¶ Cõtra frigidũ reuma folia ei⁹ in testa calefacta sine liquoꝛe ꝛ in sacculo posita capiti superponatur. valet vinũ decoctionis eius ↄtra doloꝛem stomachi ꝛ intestinoꝝ ex frigida causa.

D ¶ Et opilationem epatis et splenis. et vrinalium viarum. herba ipa decocta in vino et cataplasmata. soluit etiã stranguiriã et dissurriã.

E ¶ Ualet etiam contra yliacũ doloꝛem. Et contra doloꝛem factum ex ventositate. menstrua educit. conceptum iuuat. matricem mũdificat: fomentatio si fiat ex eo.

F ¶ Tenerositates eius in oleo mustellino vel saltem cõmuni decocte et superposite ideꝫ operantur.

Capitulum. lxij.

B [b] Asilicon gariofilatum. Ozimum ideꝫ siue vnũ significant. Ozimum quoddam est gariofilatum. quoddã est cõmune. et quoddam est latũm plus alijs: quod citrarium vocatur. Ozimum gariofilatuꝫ est illud quod ab autoꝛibus laudatur. Ozimum citrarium est quod vituperatur ab omnibus. Est enĩ ozimũ gariofilatum cõpetens medicine ꝛ herbe ꝛ semen. Cum auteꝫ simpliciter ponitur in medicina semen debet intelligi. ꝛ potissime in electuarijs. Sed in vngẽtis ꝛ in emplastris herba intelligit᷑ est ca. et sic. Et semen habet virtutem constringẽdi ꝛ conglutinãdi. quod patet ex eo. quia si ponatur in aqua statim ingrossatur ꝛ fit quedam cõglutinositas. herba ipa ex aromaticitate habet virtutem con

fortandi ex q̄litatibꝫ suis dissoluēdi cōsumēdi ⁊ abstergēdi ⁊ mūdificādi. ¶ Sera. lib. aggre. ca. berengemisch. est basilicon siue ozimū gariofilatū. et folia eiꝰ sunt pua q̄ꝝ color est mediꝰ inter roborē ⁊ glaucedinē. Cuiꝰ herbe est odor silis gariofiloꝝ ⁊ stipes eiꝰ est quadrangulatus cuiꝰ color est sic color folioꝝ ipiꝰ ⁊ semē ē minutū nigrū. ⁊ colligit in mense Julij. Et est ca. et sic. i fine scd̄i gradꝰ. ¶ Dyas. ca. ozimū. Ozimū cuiꝰ ꝟtutꝫ sit penitꝰ inter medicos opīo est incerta. Nam q̄ autore crisipo criminat̄. Qui eiꝰ vicia percensent ꝙ sit stomacho inutilis ꝙ oculos ebetat ꝙ insaniā facit. iecori obsistat. Addunt preterea si tritum lapide contegatur scorpiōes gigni cōmanducatū. ⁊ in sole positum vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiam putāt hoc esse psuasum ꝙ si opus eo die quo ozimum sumpserit a scorpione feriatur non posse saluari. sed qui in diuersa ⁊ vera opinione sunt. hec omia falsa asseuerant. q̇nimo stomacho ꝓdest. eo ꝙ inflationes eiꝰ dissoluit. ⁊ facit alia iuuamenta q̄ ſm ipm inferius dicentur.

Operationes.

A ¶ Contra sincopim ⁊ cardiacā passionē detur aqua rosaꝝ decoctiōis herbe ipiꝰ.

B ¶ Ad idem valꝫ vinū decoctōis in quo herba ipa stetit per noctem. Ipa herba valet ꝯtra frigiditatem stomachi h̄ modo. decoquat̄ in multa q̄ntitate in vino. sꝫ meliꝰ est in musto. ⁊ post decoctionē ad dat̄ vinū albū in multa q̄ntitate. tale vinuꝫ est ꝯfortatiuū multū ⁊ aromaticū. ⁊ valet contra predicta. ⁊ ꝯtra indigestionem ex frigiditate.

C ¶ Vinū etiam decoctionis ipsiꝰ herbe ꝯfortat digestionē. ꝯtra fluxum ventris ex frigiditate. Semen ozimi cum modico puluere accatie decoquatur in aqua pluuiali ⁊ detur patienti.

D ¶ Ad matricem mundificandā. ⁊ menstrua ꝓuocanda fiat decoctio eiꝰ in aqua ⁊ fiat fomentū ⁊ suppositoꝝ ex teneritate ipiꝰ herbe. Succꝰ ipiꝰ herbe puluerizatꝰ matricem mundificat. conceptum adiuuat. et menstrua prouocat.

E ¶ Herba ipsa decocta in vino ⁊ oleo ⁊ natibꝫ ⁊ anchis cataplasmata valet ꝯtra tenasmonem

F ¶ Galienꝰ in libro de cibis. capitulo de ozimo. Ozimū scꝫ non gariofilatum pessimi quidem chimi est. et propter hoc infamant quidaꝫ ipm dicentes. si tritum immitatur olle vacue celerrime generat in paucis diebus scorpiōes. ⁊ maxime quando in sole quis quolibet die calefecerit ollam. sed hoc quidem cacochimum est. ⁊ malum stomacho et indigestibile. Plus vero ita dicemus ipm est calidum in secundo gradu. Et habet humiditatem non naturalem.

B ¶ Et idem octauo simplicium farmacaꝝ caplo penultimo. Basilicon nō gariofilatuꝫ ex scd̄o est gradu calefacientiū. habet aūt caliditatē superfluā. vn̄ nec vtile intra corpꝰ assumptuꝫ: cathaplasmatū ꝟo exteriꝰ vtile ad consumendum

D ¶ Almansor tractatu tertio capitulo. Albetharogi qd̄ exponitur ozimum siue basilicon non gariofilatum cali. est qd̄ ⁊ dolorē efficit capitis ⁊ male nutrit. cuiꝰ comestio vtentis visum turbat quando eo multo vtitur. Sperma quoq̄ aut lac desiccat. ori tamen stomachi confert corroborat enim ipsum atq̄ cordi auxiliatur.

I ¶ Sera. Ozimum gariofilatum confert stomacho. et facit digerere cibum grossum. et confert epati ⁊ cordi. et aufert tristiciam ⁊ solicitudinem. ⁊ odoriferas facit eructuationes. ⁊ aperit opilationem cerebri.

Capitulum. lxiij.

Branca vrsina herba est. cuius folia sunt magna sic̄ folia caulis: sꝫ incisa sicut branca vrsi. in medio eoꝝ orit̄ stipes. in cuius capite sunt multi flores spinosi ꝯclusi. ca. est ⁊ hu. in scd̄o gradu. Virtutem habet mollificandi ⁊ maturandi ⁊ leniendi.

Operationes

A ¶ Cōtra ariditatē mēbroꝝ ꝛ viciū splenis fiat vngētū ex brāca vrsina ꝯtrita ꝛ macerata diu ī oleo ꝛ colature addat̄ cera ꝛ fiat vngētū ꝯ viciū matricꝫ ex frigiditate ꝛ vētositate.

B ¶ Recipe succi brāce vrsine .ʒ.iiij. herbe sauine. saluie maluaꝝ. maiorane. rosmarini. pulegij. arthemisie. absinthij. abrotani. ana. ℞.ij. gariofiloꝝ. ℥.iij. cinamomi.ʒ.ij. spice.ʒ.iij. cimini.ʒ.i. picis grece.ʒ.i. galāge.ʒ.iij. thuris masticꝫ ana .ʒ.iiij. boli.ʒ.i. cere albe.ʒ.iiij. vini greci. lb.iij. lardi scroferotulū.i. p̄dicte herbe pistent̄ cum larde p̄dicto. deinde ponant̄ sup ignē cū vino ꝛ succo p̄dicto donec coq̄t̄ vsqꝫ ad ꝯsumptiōēꝫ vini. deinde colet̄ ꝛ iteꝝ resoluat̄ in igne ꝛ addita cera eliq̄ta ponant̄ species p̄dicte ꝛ dimittā tur coagulari. ꝛ vngatur venter.

Capitulum. lxiiij.

Betonica. Gal'. vij. sim. far. ca. cestrum siue cestron. Cestrū grece latine dictū betonica ꝟtutē hꝫ incisiuā. sic ostēdit gustus amara est ꝛ subacris hec herba sicut indicat. Betonica ca. est ꝛ sic. in p̄mo gradu. cuius folia p̄cipue viridia cōpetunt vsui medicine. exiccata etiam multe sunt efficacie. vn̄ cū inuenitur in receptionibus folia ponenda sunt.

¶ Sera. li. aggre. ca. Bastarem. auc. Dyasco. Bastarem. id est betonica herba est. q̄ nascit̄ om̄i anno habens virgam subtilem. cuiꝰ longitudo est vnius brachij aut plus. et est quadrangulata. ꝛ hꝫ folia mollia ꝛ lōga silia in sua figura folijs arboris glandiū in scissuris suis bonum odorem habentia. Et folia que sunt ꝓpinqua terre sunt maiora alijs. ꝛ in summitate virge est semen collectū in se ꝓpe collectionē spice frumenti. ꝛ assimilat̄ saturegie. folia eius colligunt̄ ꝛ desiccant̄ ꝛ sic seruant̄. Nam ꝙ ex eo plurimū administrat̄ sunt folia. ꝛ habet radices subtiles sicut radix ellebori. ¶ Dyascorides cap͞lo vectonicon. Scd̄m translationem nostram vectonica herba est om̄ibꝫ nota ꝟgas habens tenues ꝛ longa vnius cubiti. ꝛ q̄drata folia longa ꝛ tenuia obrotunda ꝛ diuisa ꝛ odorata. Radices ꝛ folia sunt ei infinita. Semen eius est vt spica simile timbri. Folia eius collecta siccātur ꝛ vsui necessaria sunt. Radices habet tenues sicut elleborus.

Operationes.

A ¶ Ad dolorem capitis factum ex frigida causa fiat gargarismus ex colatura decoctiōis betonice cū stafisagria in aceto. si fiat vicio stomachi detur vinum decoctionis betonice.

B ¶ Contra dolorem stomachi detur decoctio ipsius cum succo absinthij cum calida. si adsit vehemens constipatio. vt in yliaca passione precedente cristeri.

C ¶ Fiat idē remediū ad matricē mūdificandaꝫ. ad ꝯceptū adiuuandū fiat fomētū ex decoctione eiꝰ. fiat etiā suppositoriū. Det̄ etiā electuariū ꝯfectū ex puluere ip̄iꝰ ꝛ melle.

D ¶ Serapion auctoritate Galieni. Betonica incidit ꝛ abstergit humores grossos. frāgit lapidem renum: ꝛ mūdificat ꝛ abstergit pulmonem. ꝛ ꝓuocat menstrua. ꝛ confert epilentie. et curat cicatrices neruoꝝ ꝛ lacertoꝝ.

E ¶ Dyascorides. Radices eius accepte in potu cum ydromelle. nauseam prouocant. folia eius dantur ad conquassationes et de alto cadentibus medentur.

F ¶ Et offocationes stericas soluunt dragmas vna ʒ cum mulsa accepta. Morsus venenatos cum vino bibita saluberrime curat.

G ¶ Epylenticis cū aqua bibita maximū p̄sidiū est. Epaticis ꝛ spleneticꝫ cū oximelle dragmas vnā accepta effectū sanitatꝫ exhibet. digestiōēꝫ celebrat.

H ¶ In fractura capitis herba ꝯtusa ꝛ sup caput vbi ꝑcussio est imposita vulnus mira celeritate glutinat. Et id meliꝰ fit si trita recens īponat̄. Est aūt sibi vis data vt ossa fracta extrahit.

qñ ipm bibit. ¶ Et ꝯfert sputo sanguis. et do- [L]
lori stomachi ꝛ fluxui antiq̃. ꝛ puocat vrinã.
ꝛ delet apostemata flegmatica. ¶ Et qñ bibit se- [D]
mẽ ei⁹ ꝯfert pueris hñtib⁹ spasmũ. Et qñ suspẽ-
dit sup aĩalia venenosa amittũt toxicũ. ¶ Dya. [E]
Radix ei⁹ bibita emoptoicis ꝓdest: sciaticis et
stomaticis fert opẽ. Tumores oẽs ĩ cataplasmati-
bus spargit. ¶ Elixatura ei⁹ dentiũ cõpescit do- [F]
lores. Semẽ ei⁹ bibitũ ꝯtractos infãtes salu-
berrime curat: morsib⁹ venenatis occurrit. ¶ Et [G]
q̇ eam in collo portauerit incursũ serpentũ nõ
timet. Radix desiccat mediocriter. Et stiptica
est: et iõ ciliacos ꝛ stomaticos iuuat. sanguinis
eductionẽ reꝓmit. et tumores vice cataplasma-
tis spargit. ¶ Semen ei⁹ leptomeris et calide [H]
est ꝟtutis. Et putrefactis mẽbris iuuat potatum.
ꝛ fluorẽ sanguis medet. ꝛ sic intraneoꝝ reuma-
tismũ. ¶ Itez sessionib⁹ q̃s greci eucatisma vo- [I]
cant. fluores matricis abstringit. cataplasmati-
bus miscet ꝯstrictiue medẽtib⁹. ¶ Gal. Bedeg- [K]
uar ꝯfert iliacis ꝛ stomaticis. emissionẽ quoq̧
sanguis cohibet. tumores etiã cathaplasmata
ꝯtrahit. ¶ Iuuat etiã dẽtes dolẽtes si gargari- [L]
zatur decoctõe. Semen ꝟo subtiliũ partiũ et
calide ꝟtutis est. quare ꝛ spasmãtes bibitũ iu-
uat. ¶ Aui. Semen ei⁹ ꝯfert infantib⁹ qñ bi- [M]
bunt ꝓpter corruptionẽ in morsib⁹ lacertoꝝ.

Capitulum. lxv.

Bedeguar siue spina alba. Auicẽ. li. ij. ca. bedeguar. Bedeguar ẽ spina al-
ba. ꝛ ẽ silis cameleonte albe. vehemẽ-
tius est alba. et hꝫ lõgiores spinas. similan[t]q̧
eius spine folijs amomi: verũtamen sunt sub-
tiliores. et vehementi⁹ est alba. et ei⁹ quidez sti-
pes ꝑuenit vsq̧ ad duos cubitos. et ei⁹ flos est
purpureus. Et semen eius est sicut semen car-
tami. verũtamen est vehementioris rotundita-
tis. et in radice ipsi⁹ est infrigidatio et exsicca-
tio cũ resolutõe quadã. Semen vero ei⁹ est ca-
lidũ ꝛ subtile. Et dixerũt q̇dam ꝙ tota est cali-
da valde. Et in ipã est virt⁹ resolutiua ꝛ aperi-
tiua. et ꝓprie in semĩe eius. Et in ea est retentio
fluxus sanguinis. et eius retentio est equalis.
Pli. ca. de acantisleuce. i. bedeguar et ẽ cardus
cum aculeis in folijs albis et frigidis in ꝑmo
gradu et medius inter humiditatẽ ꝛ siccitatẽ.

Operationes.

[A] ¶ Bedeguar ꝯfert fluxui ventris. et debilitati
stomachi. ꝛ abscidit fluxũ sanguis. Et apponi-
tur exteri⁹ sic̃ emplastrũ ꝛ destruit apostemata
[B] mollia. ¶ Et qñ fit collutio oris cũ aqua ei⁹ in
qua coquit. ꝯfert dolori dentiũ. Sed seminis
ei⁹ substãtia est subtilis. ꝛ ꝯfert hñtib⁹ spasmũ

¶ Capitulum.lxvi

b **B**ellirici. **S**er.li.ag.ca.belligz. **B**elligz .i.bellirici ꝛ sũt ď gñe mirabolanoꝝ sũt fri.ꝛ sic.ĩ fi.iij.gra.ꝛ extinguũt acuitatẽ sanguis ꝛ caliditatẽ colere. hoc idẽ mirabolani emblici.vt hr̃ ĩ ca.emblici. **J**o.mesue cap.de mirabolãis. **B**ellirici sũt ex medicis bñdictis. expectaẗ ei p eos ꝯfortatio/meliores sũt grossi põderosi ꝛ ďsi corticis.fri.sũt ĩ.i.ꝛ sic.in.ij. **J**n eoꝝ op̃atõib9 ꝛ ꝓprietatib9 sũt sic̃ emblici. **U**bi sciẽdũ q mirabolani emblici ꝛ bellirici sũt ex alia arbore ꝓducti q̃ʒ alie spẽs mirabolanoꝝ/sic̃ apparet ĩ ca.mira. **E**t iõ h̃ determinaẗ ď istis. **J**n ca.ꝓo mirabolani determĩaẗ de alijs speciebꝰ mirabolanoꝝ. ¶ **O**p̃atões.

[A] ¶ **B**ellirici hñt ꝓprietatẽ denigrãdi capillos ꝛ ꝓhibẽt casũ eoꝝ ꝛ ꝯfert emorroidib9/ꝛ ipsi

[B] tumescũt ĩ aq̃. ¶ **E**t ꝯditi ex eis faciũt op̃ationes mirabolanoꝝ ñ ꝯditoꝝ/nisi q2 sũt debiliores eis/ꝛ ĩ belliricis maior ẽ ꝓprietas ĩ acumi

[C] ne q̃ʒ ĩ emblicis. ¶ **M**irabolani emblici bellirici ꝛ kebuli mixti cũ oleo amigdalaꝝ dulcium/ꝛ cũ melle tingũt capillos colore nigro.

[D] ¶ **J**o.mes. **B**ellirici educũt solutõe flegma/ꝛ sũt ex reb9 valde ꝯfortãtib9 cerebꝝ ꝛ neruos/

[E] ꝛ augẽt itellectũ. ¶ **E**t ꝯfortãt cor/ꝛ ꝯfert tremori cordis ꝛ mũdificãt stõachũ a putrefactione/ꝛ ꝯfortãt ip̃m:ꝛ sedãt feruorẽ ĩ eo/ꝛ aufe

[F] rũt siti. **E**t addũt ĩ appetitũ:ꝛ sedãt vomitũ. h̃

[G] idẽ faciũt emblici. ¶ **S**er. **B**ellirici auferũt sitim sua frigiditate ꝛ p̃parãt stomachũ.puocãt appetitũ.ꝛ stringũt vẽtrẽ ꝓpẗ eoꝝ stiptici.

Capitulum.lxvij.

B b **B**el vel **S**el. **S**er.lib.aggre.ca.bel. auc.ysaac benaram. **B**el est citoniũ indũ.ꝛ est fruct9 rotũdus sicut auellana.nõ hñs corticẽ sup se in q̃ est semẽ simile odore.ꝛ est illud qd̃ de ip̃o admĩstraẗ. ꝛ virtus ei9 ẽ sic̃ ꝟt9 zinziberis.ca.in.iij. g̃.ꝛ hu.ĩ.i.

Operationes

¶ **S**erapiõ. **B**el. **S**ubtiliat chimos grossos ¶ **E**t ꝯfert duriciei neruoꝝ. ¶ **E**t valet vẽtositati emorroidaꝝ. ¶ **E**t augmẽtũ facit ĩ spermate:ꝛ valet sicut sel. ¶ **A**rbor eius vocatur dorsisahã: vt apparet in ca.granati siluestris.

[A] [B] [C] [D] [E]

B b **B**ehem. **S**era.li. aggre.cap. behem. **B**ehem spẽs ei9 sunt due.s.rubea et alba. **E**t sunt ambe vene in magnitudine radicis pastinace parue: quaꝝ q̃dã sunt tortuose: deferunẗ ab armenia: odor earũ est bon9:ꝛ est ĩ eis viscositas q̃dã: ambe species sunt ca.ꝛ hu. **A**ui.li.ij.c.behem. **B**ehem sunt frusta aspera q̃ sũt radices exsiccate ꝯtracte: ꝛ sũt duaꝝ specieꝝ: q̃ruʒ vna est alba ꝛ altera rubea: est calida ꝛ humida in.ij.gradu.

Operationes

¶Sera. Ambe augmētū faciūt ī spermate. ¶Aui. Behē est impignatiuū: ⁊ cōfortat cor valde: ⁊ ꝯfert tremori cordis: ⁊ manifeste augmētat sperma: loco eiꝰ ponit̄ ꝗtū ipm est de tuderi: ⁊ medietas ponderis lingue auis.

Capitulum. lxix.

Ben vel balanus. Dyaſ. ſm trāslationē nr̄am ca. balanꝰ. i. ben: est semen arboris sil̄is arbori mirice: nuces habens ab intꝰ: q̄s cū digitis ꝯfricauer̄ humores eijciūt: q̄ ꝯfectiōib᷒ miris ⁊ nobilib᷒ multis miscet̄ ꝓ oleo. Nascit̄ ꝗᵒ in ethiopia et in arabia ⁊ in loc̄ indie. Ipe succus melior est q̄ est recens ⁊ odore plenꝰ ⁊ alb᷒. ¶Sera. li. agre. ca. habē. auc. Dyaſ. Haben. i. granū ben: ⁊ est fructꝰ arboris similis tamarisco: ⁊ ē fructus similis auellanis. medulla eiꝰ exprimit̄ sicut amigdale: ⁊ egredit̄ aliq̄d loco olei. Et nascit̄ hec arbor in terr̄ hababes ⁊ ī babylonia ⁊ in locis arabū: ⁊ in terris palestine que noiat̄ nitrā. Et melior ex eo ē nouꝰ plenꝰ albus facilis excoriatiōis. Et idez auc. Halie. Hec medicina defert̄ ad nos ex terr̄ arabū: ⁊ pigmētarij vtunt̄ succo medulle eius loco olei. Et cōplexio eiꝰ est calida. Oleū eius extrahitur sicut oleum de amigdalis.

Operationes

¶Dyaſ. Ex eo. ʒ. i. bibita cū pusta splē siccat cū yris ylirica mixtꝰ ⁊ ī cathaplasmatib᷒ positus: ⁊ mulsa adbibita dolores podagricos mitigat. ¶Aceto aūt mixtꝰ lepras ⁊ maculas ⁊ pustulas corpis tollit. ¶Acceptꝰ solutionē ventr̄ facilē ꝓstat. Expssus succus eiꝰ vtilis est vt asꝑredinē ⁊ ꝓruriginē corpis mirifice purget. ¶Seraꝑ. Ben ꝯfert empetigini ⁊ lentiginib᷒ que sunt ī facie: ⁊ scabiei ⁊ ꝓruritui ⁊ egritudini cū q̄ cutis eleuat̄ cum aceto. ¶Et attenuat duriciē epatis ⁊ splenis si eis supponat̄ cū aliqua far ex desiccantib᷒: sed in succo eiꝰ est paꝝ stipticitat̄. ¶Jo. meſ. Ben ꝑ vomitū ⁊ ꝑ ventrē educit flegma crudū et grossum. Et est medicina mirabilis ad colicā flegmaticā ⁊ ventosam. ¶Aui. li. ij. cap. de ben. Ben ē mūdificatiuū ⁊ ꝓprie eiꝰ medulla ⁊ incisiuū humidaꝝ grossaꝝ. Et apit cū aceto ⁊ aq̄ opilatiōes visceꝝ. Et in arbore ipsiꝰ est amaritudo ⁊ stipticitas: ⁊ ꝓpt̄ h̄ ē ī ipa ꝟtꝰ cauterizatiua: ⁊ eiꝰ cortex ē stipticꝰ plꝰ. ¶Et oleū ipsiꝰ nō euacuat̄ a stipticitate: ⁊ ī ipo raro ē abstersio ⁊ incisio. ¶Semē eiꝰ ꝯfert lētiginib᷒ magnis. s. ⁊ puis: ⁊ pāno ⁊ morꝑee ⁊ vestigijs vlceꝝ: ⁊ sil̄r eiꝰ oleū. ¶Et ꝯfert aꝑatib᷒ dur̄ oīb᷒ cū pōit̄ ī emplastr̄ ⁊ vnguentis.

Capitulum.lxx.

B b Leta. Isi. Bleta vel beta alia candida alia nigra alia silvestris. Itē greci duo genera faciunt: nigrā ꝛ candidā: quā pferunt parcissimi seminis appellātq3 soclon: ꝛ ē bleta agrestis: q̄ est bleta lata q̄ facta est sicut el leborus albꝰ: vt apparet p Dyas. cap̄. de elleboro albo: ꝛ ista vocaᷓ blitis. ꝛ licet Dyas. faciat semotim ca. de bleta ꝛ de beta. error scriptoris fuit vel translatoris. Nā idem dicunt ꝛ debent cōtinuari illa ca.

Operationes

A ¶ Gal. vi. sim. far. ca. bletū. Bletū est olus comestibile fri. ꝛ hu. cōplexiōis in scda māsiōe

B a tpata abstantia. ¶ Et idē li. ij. de cibis ca. d̄ beta. Succus bete est mediocriter abstersiuus q̄ ꝛ ventrē ad egestionē excitat: ꝛ stomachū aliqn̄ mordicat: ꝛ maxie illoꝝ q̄cūq3 facile passibilē ꝛ sensibilē hn̄t ipm: ꝛ pter h̄ ipm est eduliū malū stomacho ampliꝰ comestū3.

C ¶ Alimentū aūt ab ipa modicū mag3 idoneum est q̄3 i alua ad opilatiōes q̄ fm epar. adhuc aūt magis qn̄ cū sinapi aut oīno cū aceto comediᷓ: ꝛ spleneticis eodē modo comesta sunt bona medicina magis q̄3 alimentū.

D ¶ Sera. li. aggre. ca. de bleta. Ex ea ē alba ꝛ nigra: ꝛ in sapore eiꝰ est nitrositas: ꝛ virtꝰ eiꝰ est q̄ abstergit ꝛ resoluit ꝛ expellit supfluitates caliditatis: qn̄ cū ea fit sternutatorium.

E ¶ Et qn̄ bleta coquiᷓ: egrediᷓ ex ea viscositas ꝛ acuitas: ꝛ fit virtꝰ eiꝰ q̄ phibet generationē apostemat3: ꝛ resoluit resolutiōe pauca In alba vero est de virtute abstersiua ꝛ resolutiua. In nigra est res stiptica: ꝛ pprie in eiꝰ

F radice. ¶ Et idem auc. Galie. in li. de cibis. In ea existit hūiditas abstersiua abstersione tpata: ꝛ cū illa hūiditate laxat ventrē: ꝛ mollificat intestina ꝛ stomachū: ꝛ maxie cū fue

G rit boni sensus. ¶ Et iō accidit q̄ bleta ē mala stomacho: ꝛ pprie illi qui est sicut dixi: qn̄ vsus eiꝰ est nimiꝰ: ꝛ nutrimētū eiꝰ est paucū: sicut nutrimētū aliaꝝ herbaꝝ. Sed bleta q̄dē est mag3 iuuatiua q̄3 melochia in aperien

H do opilatiōes epatis. ¶ Nigra autē stringit ventrē sicut lens: ꝛ maxime qn̄ coquiᷓ radix eiꝰ ē plꝰ stiptica ꝯstrictiua ventr3: ꝛ alia spēs

I eiꝰ soluit ventrē. ¶ Et ambe q̄dē spēs eiꝰ sūt mali chimi ppter nitrositatē q̄ est i eis. Et iō qn̄ fit sternutatoriū cū succo eiꝰ ꝛ melle mun

K dificat cerebꝝ ꝛ ꝯfert dolori auriū. ¶ Et qn̄ ex decoctiōe blete ꝛ radicis eiꝰ abluiᷓ caput aufert lendines ꝛ mūdificat ipm a furfuribꝰ.

L ¶ Et qn̄ proijciᷓ sup scissuras q̄ fiūt a frigore ꝯfert eis: ꝛ qn̄ coquiᷓ cū folijs eius curat bo

M tar. ¶ Et valet ad cōbustionez ignis ꝛ herisipilam. Et idē auc. aben mesuay: qn̄ coquiᷓ et comediᷓ cum fabis digerit cito.

Capitulum.lxxi.

B b Delliū. Vn̄ sciendū q̄ bdelliū quoddā est iudaicū: ꝛ est gūmi cuiusdā arboris q̄ vocaᷓ melealiend. ꝛ illud est bdelliū iudaicū. ꝛ arabicū qd̄ nasciᷓ i india ꝛ arabia. Et est aliud bdelliū fm Sera. li. ag. ca. Melk. qd̄ dr̄ bdelliū de melka qd̄ est ex arbore noīata melk que oriᷓ in meka: q̄ arbor est satis stiptica: cuiꝰ fructꝰ maturaᷓ i meka: ꝛ comediᷓ dulcis: sed in hyspania nō maturatur: sed est fortiter ponticꝰ pauce aquositatis ꝛ asper. ꝛ talis arbor ꝛ eiꝰ gūmi vocaᷓ de meka. Et est bdelliū qd̄ scribiᷓ in pncipio Genesis ca. ij. qd̄ est in paradiso voluptat3: cuiꝰ fructꝰ satis est dulc3. Et de isto bdellio facit Auic. suffuff. ꝯtra fluxū in ethica circa finez. vbi ponit curas ꝯ̄ sinthomata supuenientia ethice. Et istud bdelliū est frigidū ꝛ siccum. Et ꝯstringit ventrē. Sed bdelliū iudaicū est calidū in scd̄o ꝛ humidu3 in primo. Vn̄ quia in receptis inueniᷓ bdelliū ꝯstringere et relaxare ꝛ calefacere et infrigidare ꝛc̄. Quando

volum⁹ apire mollificare ꝛ resoluere ꝛc̄. po-
naꝛ bdelliū iudaicū. qn̄ vero volum⁹ ꝯstrin-
gere ꝛ infrigidare ponaꝛ bdelliū de meka. et
tale bdelliū est celestinū. i. coloris celestini: sꝫ
bdelliū iudaicū ē subnigrū siue subalbidum
veꝝ antiq̄ nr̄i carētes bdellio de meka loco
eius ponebāt quandā aquositatē ꝯglobatā:
q̄ inueniꝛ in vesciculis vlmi. ¶ Plini⁹ ca. de
bdellio. Bdelliū est calidū in. ij. gradu: humi
dum in p̄mo. ¶ Almansor tractatu. iij. ca. de
bdellio. Bdellium iudaicū calidū ē. bdelliū
tamē de meka frigidū est ꝛ siccum.

Operationes

A ¶ Serapion auctoritate Galieni. Bdelliuꝫ
stringit ventrē ꝛ fortificat stomachum: dissol
uit apostemata q̄ fiunt in canna pulmonis. ꝛ
tumoreꝫ q̄ fit in crepatura intestinali: qn̄ dis-
soluiꝛ cum saliua hom̄is ieiuni donec fiat si-
cut vnguētū vel emplastrū: frangit lapidē re-
num: qn̄ sumiꝛ in potu, ꝓuocat vrinā ꝛ dissol-
uit apostemata cruda grossa vētositates ner

B uoꝝ. ¶ Galien⁹. vi. sim. far. ca. bdellio. Qui-
dam auteꝫ eo vtunꝛ ꝛ maxīe arabice in bron-
tunlolis: id est hernijs intestinalib⁹ ieiuna sa
liua madefacientes: donec ꝑueniat ad ꝯsistē

C tiaꝫ emplastri. ¶ Arabicū vero ꝛ lapides qui
sunt ī renib⁹ infringere bibitū: necnō vrinas
ꝓuocare ꝛ discursus indigestibiliū spirituuꝫ
sanare: necnō lateꝝ dolores ꝛ rupturas.

D ¶ Almāsor. Bdelliū iudaicū dura dissoluēs
apostemata emorroidib⁹ vtile iudicaꝛ. Bdel

E lium de meka ventrē stringit. ¶ Auicē. Bdel
liū resoluit sanguinē ꝯgelatū ꝛ est linitiuuꝫ ꝛ

F maturatiuū disrūpit ventositates. ¶ Et ara-
bicū est siccius eo nisi recens. ꝛ resoluit apo
stemata dura ꝛ ꝓprie dissolutuꝫ cum saliua ie

G iuni. ꝛ silr̄ resoluit reliqua frigida. ¶ Et me-
chum qd̄ nō est ex fructu palmaꝝ siluestriuꝫ
est stipticum. Bdelliuꝫ iudaicū resoluit scro
fulas: ꝛ bibiꝛ decoctū ad apostemata dura q̄
sunt intrinsecus ꝛ linitur cum aceto sup saha

H fati. ¶ Cōfert cōtusioni lacertoꝝ ꝛ spasmo ꝛ

I duriciei neruoꝝ ꝛ ꝯgelationi ipoꝝ. ¶ Et de
meka etiā existimauerunt q̄ ip̄m ꝓuocet: sed
nō dubitaꝛ q̄n ip̄m stringit ꝛ frangit lapidē.

K Bdelliū vero arabicū claꝝ rubeū qn̄ teriꝛ ex
eo q̄ntitas duoꝝ aureoꝝ: et bibiꝛ cum aqua

L mellis minuit flegma. ¶ Et bdellium vtrūqꝫ
resoluit ramicem aque ꝛ aperit os matricis
clausum. Et educit fetum ꝛ mundificat ma-

M tricem. ¶ Et resoluit apostemata ani et testi-
culoꝝ. Et ꝯfert morsui venenosoꝝ.

Capitulum. lxxij.

Berberis. Aui. li. ij. ca. de berberꝭ. Ex
eo ē rotūdū ꝛ rubeū cāpestre: ꝛ aliud
est nigrū longū arenosum aut mon-
tanū. ꝛ est forti⁹ fri. ꝛ sic. in fine tertij grad⁹. ꝛ
est vincēs colerā valde. Gal. viij. sim. far. ca.
oxia cantū. Hec arbor est silis virtute ꝛ spe-
cie arbori arehandi. i. piroꝝ siluestriū: nisi q̄z
arbor piroꝝ est stiptica stipticitate forti: sꝫ in
fructu eius cum stipticitate est res incidens
subtiliter. ¶ Serapion auc. Ysaſ. li. aggre.
ca. Amiberberis. i. berberꝭ. Et est rub⁹ achis
sa: ꝛ dictū acutū. ꝛ acsa: ꝛ est dictū spina acu-
ta. ꝛ est illa q̄ facit fructum q̄ dr̄ zachuch siue
zaytach. ꝛ est amiberberis ꝛ deferꝛ a corasce
ni. ꝛ est arbor silis arbori piroꝝ siluestriū q̄ dr̄
abhimis siue abaras nisi q̄z est minor: et ha-
bet multas spinas. Et hꝫ fructū silem grano
mirti: nisi q̄z est maior ꝛ rubeus facile frangi
bilis: ꝛ hꝫ interi⁹ grana. ꝛ hꝫ radicē habentē
multas radiculas infixas terre.

Operationes

¶ Sera. Fructus ei⁹ qn̄ bibiꝛ aut etiā come A
diꝛ. abscindit fluxuꝫ antiquū ꝛ humiditates
antiquas q̄ fluunt a matrice. ¶ Et qn̄ fit em B
plastrū cū eo trito attrahit sagittas que sunt
infixe carni: ꝛ ascellas ꝛ spinas ꝛ alia similia.

A ¶ Et quãdo percutit̃ vẽter mulieris pregnã tis cũ radice huius terre. aut fit inunctio cũ ea expellit fetũ. Et est fri. ꝛ sic. in. ij. gra. prohibet ꝛ incidit sitim calidã. ꝛ fortificat stomachum ꝛ epar. D ¶ Et ꝓprietas eius est ꝙ ꝯfert apostematibꝰ calidis. Et hec auc. Aben Mesuay. E ¶ Et idẽ auc. Armasios. Fructus eiꝰ retinet ꝛ ꝓhibet oẽs egritudines q̃ fiũt a fluxu ventris. F ¶ Aui. Fructus berberis ꝯfert apostematibꝰ calidis ex eis emplastꝝ suppositũ. et ꝯfortat stomachũ ꝛ epar. ꝛ abscindit sitim valde. ꝛ ꝯfert rasure ꝛ fluxui sanguĩs inferiꝰ.

Capitulum. lxxiij

Buzeiden sunt radices albe. ¶ Serapion li. aggre. caplo buzeiden. est simile behem albo. ꝛ est medicĩa indie qua nos parꝝ vtimur. Et quidam vero detulerũt ipsam ad nos. ꝛ vidimus eam sepe. Et melius ex eo est qꝺ est album. habens lignũ grossum ꝛ multas virgas. Illud vero qꝺ est subtile lignũ habens superficiem lenem parue albedinis est nõ bonũ ꝛ nullius iuuamẽti

Operationes

A ¶ Serap. auc. habix. Habix dixit ꝙ eius iuuamentum est sicut iuuamentum hermodactiloꝝ ad remouendum dolorem iuncturarũ. et podagre. laxat aquam citrinam.

Capitulum. lxxiiij

Bitumẽ iudaicũ siue aspaltũ. et ꝺꝛ bitumẽ iudaicũ eoꝙ in iudea inuenit̃. s. in stagno qꝺ mare mortuũ ꝺꝛ. in q̃ ingredit̃ flumẽ iordane. Et ipsuꝫ est spẽs napte sed nõ napta. qm̃ napta est petroleũ vl' stercꝰ demonũ qꝺ idẽ est ꝛ ẽ sicut oleũ liquidũ vt habet̃ inferius in tracta. de lapidibꝰ ꝑciosis ca. petroleũ. Sed bitumen iudaicũ vel aspaltũ. vl' brasalendi q̃ idem sunt. est durꝝ vtcũq; qꝺ põt puluerisari. ſꝫ nõ resoluit̃. ꝛ hꝫ vtcũq; fetorẽ napte. vt ptꝫ ꝑ Sera. ꝛ ꝑ ꝯcordiã Dyasca. aspaltũ. Aspaltũ est bitumẽ iudaicũ. ꝛ eiꝰ aliud est aridũ aliud liquidũ. vñ bitumẽ iudaicũ qꝺ fit in lacu iudee q̃ ꝺꝛ alfftiden coagulatio eiꝰ ꝑ ripã ipsius lacus inuenit̃. ꝛ naute nacumscafa. ꝛ sic eã colligũt ꝛ siccãt ꝛ vendunt Aliud genꝰ est qꝺ neq; ferrũ neq; aqua rũpere põt. nisi tm̃ menstrua mulieꝝ. aut sanguis hircoꝝ. Et si volueris rũpere. sic rũpe. collige vinũ de lana ꝛ intinge ipsum in sanguie. ꝛ sic incide. Est autẽ bitumẽ summũ purpureũ odoris grauioꝝ. reparabile aũt nigꝝ est. Reperit̃ aũt babilonicũ bitumẽ albũ seu nigrũ. lõgo interuallo rapiẽs ad se ignẽ. Omne vero bitumẽ hꝫ virtutẽ malacticã ꝛ dyaforeticã. ꝛ

hꝫ vires viſcide ⁊ etiã efficaciter relaxãtes.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Bitumen tumores reprimit. Suffocatiõibꝫ ſtericis occurrit. Cadẽtes matrices ſubleuat fumigando. ¶ Epilẽticos fumus eius prouocat cũ caſtoreo. mẽſtruis imperat. tuſſim ſedat. ¶ Aſmaticos ⁊ diſnoicos ad ſanitatẽ pducit. ¶ Morſibꝫ venenatis occurrit ſciaticis preſtolatꝛ. ſciliacis datꝛ in modũ catapucie ⁊ maximũ preſtat effectũ. coagulatum ſanguinẽ cũ aceto reſoluit. diſſintericis cũ ſucco ptiſane ſuppoſitꝰ curat. ¶ Catarrum ſuffumigatione cõpeſc. it dentiũ dolorẽ appoſitũ mitigat. podagricos ⁊ arteticos cũ nitro ⁊ cera vt malagina impoſitũ curat.

Capitulum. lxxv

Brionia. Dyaſcorides capitl'o ampeleos leuki. id eſt brionia. ſiue vt latini vitis alba haſtas ⁊ folia ſimilia habet viti noſtre. ſed aſpera ⁊ minora caprioli ſimiles ſunt implicãtes ſe. ſemen ipſi vue ſimile eſt ⁊ botruoſum rarũ et fuluũ. ¶ Galienus ſexto ſimpliciũ farmacoꝝ capitulo ampeleos leuki. id eſt vitis alba. quã quidã ⁊ brioniam et pſilotrũ vocant. in ſummitate eius eſt ſtipticitas et amaritudo pauca ⁊ acuitas. et ipſe comeduntur in principio ſue natiuitatis ſcḋm conſuetudinem ⁊ in tempore veris. quia ſunt iuuantes ſtomachum propter eoꝝ ſtipticitatem. ſub amarã autẽ ⁊ leuiter acrem habet ſtipticitatem. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo feſera. Feſera herba ẽ que hꝫ folia ⁊ capriolos in ſimilitudinẽ vitis cõmunis. niſi quia ſunt aſperiora. ⁊ rami ⁊ caprioli adherent. implicantes ſe quibuſcunq; approximant ex arboribꝫ aliis ⁊ ſuſpenduntꝛ eis cũ capriolis ſuis. ⁊ habet fructũ ſimilẽ racemo rubeo.

Operationes

¶ Galienus. Brionia vrinã mediocriter prouocat. Radix vero abſterſiuam quandam et ſiccatiuam ſubtilium partium habet virtutem. necnon mediocriter calidã propter quã ſplenes attenuat. ¶ Scliratos ſanat. exterius appoſita cum ficubus ſcabiẽ ⁊ lepram ſanat. butruoſus autem fructus in polipiriis eſt vtilis. ¶ Serapion auctoritate Raſis. Uirtus eius eſt que calefacit mediocriter ⁊ abſtergit ⁊ ſubtiliat ⁊ diſſoluit duriciem ſplenis qñ ſupponitur emplaſtrũ ex ea cum ficubus. Et curat ſcabiem ⁊ egritudinẽ cũ qua eleuatur cutis. Sed fructu eius vtuntur coriaminarii. Nam cum eis abradũtur pili coriorum. ¶ Et idem Serapion. Uirtus foliorum ⁊ fructus ⁊ radicis eſt calida ⁊ acuta. Et ideo qñ fit emplaſtrum cum eis ⁊ ſale confert vlceribus que dicuntur granita. ⁊ illis que dicuntur fagedenica. curat fiſſuras labiorũ. ¶ Radix eius mixta cum orobo et ſenugreco quando cum eis abluitur cutis mundificat ⁊ abſtergit eam. Et aufert pannum et veſtigia nigra ⁊ bothor ⁊ cicatrices vlcerũ. Et conficitur cum oleo donec fiat ſicut cera et ſedat dolorem ⁊ fiſtulam ani. Et qñ miſcetur cum oleo donec diſſoluatur cõuenit ad hoc ⁊ expellit liuorem qui fit ſub oculo. Et quando fit ex eo emplaſtrũ cum vino ſedat panariciũ ⁊ reſoluit apoſtemata ⁊ aperit ea. Et emplaſtrum factum cum ea extrahit oſſa ingreditur in confectionibus vnguentorum corrodentium carnem. Et potatur de ea. ʒ. i. ad epilentiam ⁊ conuenit appoplexie ſic adminiſtrata ⁊ opilationi. Et quando bibuntur ex ea. ʒ. ii. confert morſibus tyri ⁊ occidit fetum. Et quando extrahitur ſuccus a ſtipitibus eius et accipitur cum frumento cocto prouocat lac.

Capitulum.lxxvi

Brictanica. Dyascorides ca. Brictanica herba est habens folia similia lappatio agresti/ sed paulo nigriora lanosa gustu stiptica. Hastã vero habet longam z radicẽ paruã z tenuem/ folia eius exsiccantur/ succus eius collectus in sole ponitur z siccatur/ z est illi virtus stiptica.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Succus eius siccatus ĩ sole prodest vulnerib9/ vel cancris oris z faucium cum vino z his qui ptisim incurrũt. quidam dicunt q est lappacium acutum.

B ¶ Dyascorides capitulo brio. id est brictanica herba est duorum cubitorum longa/ virgas multas z tenues habens in quibus folia nascuntur lepide similia mollia z alba/ et in summo virgarum profert semen florem album habens.

C ¶ Dyascorides. Uirtus eius est que cũ succo ptisane cocta/ z a capadocijs comeditur propter frigiditatem stomachi/ z semen eius pro pipere vtuntur miscentes in cocturis. Alij memorant hanc empetigines mederi.

D ¶ Dyascorides capitulo brictoris. id est brictanica herba est cuius radix aspera et stricta z sibi coherens gustu dulcis facit hastas duorum cubitorum spinosas. Nascitur in locis algosis que cathaplasmatibus adhibita/ omibus vulneribus imposita z quotidie mutata medetur.

Capitulum.lxxvij

Botris. Dyascorides capitulo Botris est herba fruticosa tota spansa super terram. colorem mellinum habens per interualla furcata. virge ei9 in omnibus ramis semine plene/ folia habet similia in cibo agresti cum maximo odore et bono/ non inuenitur in partibus nostris. multi pro suauitate odoris rebus alijs eam adiungunt. Nascitur in locis cultis et pascuosis. capadocij vero eam ambrosiam dicunt/ alij arthemisiam.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Cum vino bibita arthonoicis prodest. succus eius bibitus in balneo ictericis colorem reddit. Sed notanduz q plures herbe non inueniuntur in partib9 nostris. Et ideo nostro idiomate nõ possunt nominari.

Capitulum.lxxviii

Borago. ysidor⁹.li.ethimo. Borago
cali.est ꝛ hu.in ꝑmo gradu. Platea.
Borago folia habꝫ aspera. ꝛ viridia
sunt precipue.cōpetunt vsui medicine.exsic/
cata nō secundario semina. Constan. Bora/
go est calida ꝛ humida in primo gradu. Iteꝫ
Borago herba est satis nota calida ꝛ humi/
da est in medio primi gradus. Habet em̄ vir
tutem generandi bonos humores.

Operationes

A ¶ ysaac. Borago in vino potui data leticiā
generat.ꝛ cor confortat.proinde antiqui mi/
scebant eam medicinis cardiace valentibus
B passioni.¶ Que etiam cum aqua cocta. ꝛ cū
melle aut zuccaro potui data cannales pul/
C monis ꝛ gutturis optime mundant.¶ Plate
rius. Conualescentibus ex egritudine valet
syncopisantibus cardiacis cōmesta cuꝫ car/
nibus vel condita cū sanguine. Semen ei⁹
per duos annos in multa efficatia seruatur.
D ¶ Radix non competit vsui medicine. Her/
ba etiam cruda comesta. bonum sanguinem
generat. Contra ycterician cocta cū carni/
E bus comeditur.¶ Cōstantinus. Borago co
leram rubeam purgat. cardiacis subuenit.
F ex colera nigra patientibus.¶ In vino mis/
G sa ꝛ potui data leticiā generat.¶ Eiusqꝫ apo
zima cū melle ꝛ zuccaro bibitū.ꝛ contra gut
turis asperitatem ꝛ pulmonis ac pectorꝫ va
H let.¶ Valet ſm Dyasco.conualescentibus ꝛ
syncopisantibus.cardiacis.melancolicꝫ. co
I mesta cum carnibus.¶ Contra syncopim fi
at syrupus ex succo eius ꝛ zuccaro fiat simi/
liter contra cardiacam passioneꝫ.addito pul
ueris ossis de corde cerui.¶ Valet similiter
contra melancoliam.

Capitulum.lxxix.

Bombax vl' cotum. Serapion libro
aggreg. capitulo goron.i. bombax.
Dixerunt quidam medici de kelbe.
ꝙ cotum nascitur inter eos in arboribus. q̄
sunt sicut arbores antipersicorum. et durāt
annis viginti.et est ex eo ꝙ omni anno semi
natur. Et idem auctoritate aben mesuay.me
lius est ex eo nouum. Et quod est plantatuꝫ
anno suo.

Operationes

A ¶Serapion. Succus folioꝝ eius cõuenit fluxui ventris qui accidit infantibꝫ.

B ¶Et semen eius cõuenit tussi. Et est bonum pectori: ⁊ est calida ⁊ humida.

C ¶Et oleum eius ꝯfert lentiginibꝫ faciei ⁊ pustulis calidis que fiunt ĩ facie: ⁊ facit augmẽtum in spermate.

D ¶Dyascorides ca. coron: id est bombax. medulla seminis eius calefactoria est mollificat pectus.

E ¶Et prodest ad tussim.

F ¶Succus vero foliorum eius potatus fluxum ventris infantium sistit. Et est calida ⁊ humida complexionis.

Capitulum. lxxx.

Buglossa. Isidor⁹ li. etymo. Buglossos a grecꝭ est dicta: eo ꝙ asperrima folia in modũ lingue bouis habeãt. Que mirũ modũ ob sapientiã nutriendam a veteribꝫ infundenda vino memoraẗ. Plini⁹ libro. xxv. Buglossos folia habet bouis lingue silia sup terrã sparsa ⁊ aspera ⁊ magna et minora. Auicenna. Lingua bouis est herba lata habens folia. Et canna eius est plana: cuius rami sunt vt pedes locustaruꝫ: ⁊ color est ex viridi ⁊ citrino. Administrãda autẽ est in medicina illa que grossa habet folia super quoꝝ faciẽ sunt puncta: que sunt radices spinoꝝ aut piloꝝ exeuntium ab ea. Proxima ẽ equalitate in calore. ad caliditatẽ enĩ paruaꝫ declinat. Et est in fine primi gradus in humiditate. Que autẽ sicca est: minoris est humiditatis. Serapion li. aggre. ca. ledenalchaur auctoritate Dyascoridis. Ledenalchaur id est lingua bouis siue buglossa: ⁊ est planta q̃ assimilaẗ herbe q̃ dicit̃, caromas: et habet folia versus terrã aspera ⁊ nigra: ⁊ assimilatur in figura sua lingue bouis.

Operationes

A ¶Plinius libro vt supra. Buglossa vino mixta animi voluptates auget: ⁊ vocatur euphrasinum fluitiões: quas greci thaumatismos dicũt sedat. et sciaticis cũ aq̃ bibita singulare presidium tribuit.

B ¶Auicenna. Buglossa sicca ⁊ adusta alcola que sunt in infantibus remouet: ⁊ inflationem oris sedat.

C ¶Et etiam lenificatiua pectoris: ⁊ confortatiua cordis.

Bona melancolie ex solicitudine ac tremori cordis in vino ⁊ dispositionibꝫ melancolicꝭ.

D ¶Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam.

Confert etiam tussi ⁊ asperitati canne ꝓprie que cocta cum zuccaro ⁊ ydromelle.

E ¶Serapion auctoritate alcauzi. Buglossa est frigida: ⁊ qñ flos eius cõburitur cõuenit fluxibilitati dentium: ⁊ gingiuarũ: ⁊ ad alcolam ꝓprie que accidit in ore puerorum: ⁊ omnibus infirmitatibꝫ que fiunt in ore.

F ¶Cõuenit cardiace que fit a colera. Et quãdo aliquis vult eam sumere: sumat cum bolo armeno.

G ¶Galienus octauo simpliciũ farmacarũ capitulo de buglossa ſm translationem ara.

Uirtus eius est calida paꝝ ⁊ humida. Et cõuenit tussientib⁹ ex asperitate canne pulmonis. Et cocta cum mellicrato aut proiecta in vino inducit leticiam.

H ¶Et idem eodem libro ⁊ ca. ſm translationẽ ara. Buglossa humida ⁊ calida est complexionis. Unde in vno potata: leticia causatiua creditur esse.

I ¶Cõuenit autẽ ⁊ eis qui propter asperitateꝫ gutturis tussiunt in mellicrato cocta.

K ¶Aui. de viribꝫ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum. lxxxi.

Butalmos herba est cuiꝰ flos dr̄ oculus bouis vel vacce. Et habꝫ flores nigros ſm antiquã tranſlationem.

Operationes

A ¶ Dyaſ. ca. Butalmos. q̄ trãſlatio corrupta eſt: qm̄ ſera. ex ꝟbis dyaſ. ſm aliã trãſlatiõem Dyaſ. dicit ꝙ hꝫ flores citrinos ſil'es floribꝰ camomille: ⁊ hoc verꝝ eſt.

B ¶ Butalmos haſtã eijcit mollẽ. folia maratri ſil'ia florẽ mellinuꝫ hñs. oculo bouis ſil'em. vñ ⁊ nomẽ accepit. Naſcitur ĩ ciuitatib⁊ ⁊c.

C ¶ Sed ſm trãſlatio nem nr̄am Dyaſ. Butalmos hꝫ duas ſpecies. vna eſt q̄ hꝫ folia ſimilia maratro: ⁊ flores ſil'es florib⁊ camomille. Et iſta vocat̃ cotula fetida: ⁊ latine dr̄ pucida. Et Dyaſ. vocat eaꝫ partemon. Alia eſt q̄ hꝫ folia ſimilia coriandro: ⁊ flores citrinos. naſcens iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ vocat̃ cotula nõ fetida: ⁊ latine dr̄ oculus bouis. et grece ſimil'r ita ſonat butalmos. Sꝫ ara. vocat̃ bibar. i. oculus vacce. ⁊ iõ dicit ad lr̄am.

D ¶ Butalmos eſt herba mollis antimo ſil'is: lenes emittẽs tirſos: ⁊ folia tenuiter ſciſſa ⁊ mollia: ſil'ia maratro: floreſ citrinos ſ'ies floribꝫ camomille. ⁊ iſta ſm veritatẽ eſt cotula fetida q̄ alio noĩe vocat̃ pucida.

E ¶ Et ſubdit: ẽ alia butalmos cauliſ moll'ſo. coriãdro ſil'ia: flores citrinos hñs: naſcẽs iuxta muros ciuitatꝫ: ⁊ iſta vocat̃ oculꝰ bouis vel cotula nõ fetida. ⁊ de iſta herba eſt hꝫ veritas clare intuẽtib⁊: quã latiꝰ inuenies in ca. inferiꝰ de oculo bouis ⁊ iſtius opatiõis.

Buchsbaum

Capitulum. lxxxij.

Buxum eſt nomen grecum a latinis ex parte corruptum.

Operationes

A ¶ Pixos eni apud grecos arborꝫ ſꝑ virẽs eſt appellata: ⁊ leuitate materie elemẽtoꝝ apicibus apta. Vñ ſcriptura. Scribe inq̄t buxo arboꝝ. Buxꝰ exꝓmendis elemẽtoꝝ apicib⁊ vtilis leui materia informat vſuꝫ manꝰ pueri lis. Simul eni ãmouet te ipa materia q̄ ſꝑ viret: nec vnq̄ꝫ ſuis exuit̃ folijs ne vnq̄ꝫ ſpei tue diſſimilatione vnderis: ſed ſemꝑ tibi ꝑ fideꝫ germinet ſpes ſalutis.

B ¶ Pliniꝰ li. xvi. Montes amãt ilex ⁊ buxuſ. itaq̄ꝫ buxꝰ pireneis ac citerijs motib⁊ plurima. berecinthio tractu craſſiſſima in corſica florẽ nõ ferẽdo. Que cã amaritudis mellis. Semen illiꝰ cũctis inuiſum aĩ antib⁊. Nec in olimpo macedonie gratilior eſt ſꝫ breuis. Amat frigida aprica. In igne quoq̄ꝫ que fer-

ro duricia: neqꝫ carbone vtilis neqꝫ flãma.
¶ Buxo folia cõcaua sunt ⁊ nõ decidũt. hec arbor in plures ramos dispsa sicut ⁊ lochos transmarina. Spississima vero ex omni materia: ⁊ ideo grauissima iudicatur.
¶ Buxus sicut ⁊ hebenus natura gracilis ⁊ neutra fluitat in aquis.
¶ Buxus ⁊ cornꝰ ⁊ olea medulla ⁊ apidibus atqꝫ corneis caret: minimũqꝫ ⁊ sanguis hꝫ.
¶ Cariem vetustatemqꝫ buxus nõ sentit: ⁊ rimam fissurãqꝫ sponte nõ capit.
¶ At sicut in cipresso terdines nasci ꝓhibet amaritudo: sic ⁊ duricia in buxo. Arida enĩ latius q̃ꝫ virida serris cedũt p̃ter robur: ⁊ buxum q̃ pertinatius resistũt: serratũqꝫ dentes inerti equalitate replẽt: scꝫ quãdo lamine sectiles ex eis fiunt.
¶ Idẽ in li. xvij. Proueniũt buxi tenuissimis quinis seniscꝫ virguli colligatis depacti.
¶ Actor. Buxus est arbor oĩbꝫ nota. Huius ramis vtimur in die palmaꝝ vice palmaruꝫ: quales oliuarũ sunt q̃ in regione nr̃a nõ abũdant. Huiꝰ etiã ligni ꝓpter suã soliditatẽ lenitatemqꝫ ac decorẽ ad fabricandas tabellas ⁊ cocliaria atqꝫ manubria ⁊ ad alios plĩmos vsus aptissimũ inuenit̃. ¶ Est autẽ arbor humilis ⁊ tenuis. neqꝫ enĩ multum ascendit nec multũ groscescit. De huiꝰ aũt natura nihil penitꝰ ĩ libris medicoꝝ repperisse me memini.

Capitulum. lxxxiij.

Bruscus omnibus notus. Paulus ca. de brusco: folia eiꝰ sunt folia mirti cũ extremitatibꝰ spinosis. Faciẽs plures stipites cum fructu rubeo sicut fructus cerasi: ⁊ est temperati coloris: vt ypocras ⁊ Galienus testantur.

Operationes

¶ Pau. Succus foliorum eius expressus in ore tentus oris vitia emendat. A
¶ Prodest stomacho ⁊ dolori ventris a colera temperatꝰ cum lacte ⁊ inunctus vitia oculorum emendat. B
¶ Potatus cum zuccaro emoptoicos sanat Et petram frangit. C
¶ Succus eius coctus ⁊ bibitus coleram ⁊ menstrua expellit. Puluis radicis eius vulnera bene sanat. D

Capitulum.lxxxiiii.

Butirum a buando: id est profunden
do est dictũ: vt dicit Isidorus. Sua
enĩ vnctuositate ⁊ humiditate hꝫ im
buere ⁊ pfundere corpa q̃ ɔtingit. Nam bu/
tirũ est flos lactis multũ habens caliditatis
⁊ humiditatis cũ dominio aereitatis: ratiõe
cuius habet multũ vnctuositatis. Est enim
butirosa subnaturaliter calida ⁊ humida vi/
scosa ⁊ vnctuosa: humane complexioni vici
na: vt dicit Isaac.

Operationes

A ¶ Butirũ sepe comestũ stomachi ipsiꝰ est hũ
mectatiuũ: ventris solutiuum maxime si re/
cens fuerit. Et ideo antiq̃ vt dicit Isaac assi
milauerũt butirũ oleo mixtuꝫ pinguetudini
dicentes: ꝙ si q̃s acceperit valet screatui de
pectore ⁊ de pulmone maxĩe si ibi fuerit apo
stema: qꝛ proprie est maturatiuũ ⁊ humorum
dissolutiuũ: ⁊ superfluoꝝ pectoris mũdifica
tiuũ: maxime si cũ melle vel zuccaro comeda
tur.

B ¶ Subdens ibidẽ. Butirũ repugnat ve
nenis: membra humectat: asperitatẽ oculoꝝ
eius lotura mollificat ⁊ emundat: apostema
dissoluit ⁊ maturat.

C ¶ Vulnera pulmonis gutturꝭ ⁊ pectoris mi
re sanat: renum ⁊ intestinorũ morsuras miti/
gat: neruos indignatos ⁊ cõtractos seu spas
matos mollificat atqꝫ laxat.

D ¶ Auicenna. Contra venena butiruꝫ interi/
us sumpta singulare presidiũ est. Si intoxi/
catus butirum in lacte calido resolutum bi/
bat in magna quantitate. Nam vnctuosita/
te sua opilat meatus ne ad cor ascendat subi
to vis veneni. preterea venenositatẽ totaꝫ ad
se trahit ⁊ ipsam inuiscat per vomitũ euacuat
de corpore ⁊ educit: vt dicit idem.

E ¶ Salitur autẽ aliquantulũ butirũ vt meli/
us conseruetur: ⁊ vt eius potentialis humi/
ditas siccitate salis temperetur. Insuper vt
eius saporositas augmentetur.

F ¶ Nam gustui in sapore est magis gratũ: qñ
mediocriter est salitum. quando nimis anti/
quatur: eius sapor cum odore diminuitur: et
in grauem odorem ⁊ saporem gustui horribi
lem transmutatur: ⁊ tunc non valet ad ciba/
ria condienda.

G ¶ Valet tamẽ ad varia medicamina ⁊ vngẽ/
ta: qꝛ sepe accidit id qđ nõ cõuenit gule: con
gruit tamẽ nihilominus medicine alicui.

Capitulum.lxxxv.

C Camomilla. Auicenna. Camo/
milla est nota. Sed alia ẽ cuiꝰ
flos ẽ citrinꝰ. Et alia cuiꝰ flos
est purpureus. Alia cuiꝰ est al/
bus. in pmo gradu ẽ ca. ⁊ sicca
Et ſm Galienũ ꝓpinq̃ virtuti rose in subtilia
tione sua: sed ẽ in modũ olei cõuenienter cali
da. Est aũt aperitiua: subtiliatiua: mollifica
tiua: resolutiua. Dyas. Camomilla vel antu/
mios herba dꝛ quã aliȷ̃ errantẽ vridẽ vocãt:
eo ꝙ verno tpe florescat ⁊ ad vsum colligaẗ.
Aliȷ̃ vero camelionẽ: eo ꝙ habeat odorẽ ma
li maciani similez. Huiꝰ herbe tria sũt gene/
ra differẽtias in flore hñtia. haste sũt vl' duaꝝ
palmaꝝ fruticose q̃ ramulos multos cũ vi/
minibꝫ multꝭ ac tenuibus gererãt teneraqꝫ
parua ⁊ angusta folia. Superiꝰ vero capi/
telliũ habet cũ q̃dã rotũditate. habens dein/
tus florẽ aureũ q̃ regiẗ exteriꝰ alboꝝ aut mel/
lini vel pui purei coloris obiectiõe foliorum
magnitudine timi similiũ. Nasciẗ i locꝭ aspe
ris vel circa semitas vl' vias. Colligiẗ ãt tpe
verno maxĩe virtꝰ est ei radici ⁊ flori omĩqꝫ
frutici vernãtica ⁊ leptomerica. Sera. li. ag.
ca. behomig. i. camomilla. Eiꝰ sũt tres spẽs:
⁊ discernunẗ ſm colores floruꝫ solũ. ⁊ ipsa est

herba habēs virgas longas circiter palmū vnū fruticosos hñtes ramulos et folia parua minuta gracilia ꝛ capitella rotūda parua in aliq̄b⁹ quoꝝ flores albi ꝛ in aliq̄bus aurei coloris. ꝛ flos q̄ apparet sub capitello est rotundus hñs circūquaq; flosculos siles flori bus rute. ꝛ color ipsoꝝ est citrinus aut purpureus: ꝛ nascitur in locis asperis: ꝛ super mare colligitur in vere. ¶ Et oportet ꝙ reponant folia ꝛ flores postq̄ teritur quodlibet de p se ꝛ fiant inde trocisci. ¶ Galienus sexto simplicium farmacoruꝫ capitulo antimus: id est camomilla. dictum qu idem est in tertio tractatu de hac herba latius. dicatur autem et nunc summarie ꝙ calefacit ꝛ desiccat secundū primū gradū. Et autē ꝛ subtiliuꝫ partiū: ꝛ propterea dyaforetica necnō ꝛ rarefactiua ꝛ laxabilis virtutis.

Operationes

A ¶ Auicenna. Camomilla sedat apostemata calida mollificando ꝛ resoluēdo ipa: ꝛ lenifi B cat dura que nō sunt stricta valde. ¶ Et bibitur ꝑpter apostemata viscerum spissa. mollificat tetanum: ꝛ ꝯfortat mēbra neruosa oīa. Et est ex medicinis plus ꝯferentib⁹ lassitudini q̄; reliqua: quoniā caliditas ei⁹ est silis ca C liditati animalis. ¶ Est confortatiua cerebri cōferens sode frigide ꝛ ad euacuandam materias capitis: quoniā resoluit absq; attracti D one. Et hec est eius ꝓprietas. ¶ Et cōfert pustulis oris: sanat algarab distemperata ꝛ more emplastri supposita. alleuiat sputū. aufert ictericiam. prouocat vrinam. egredi facit lapidem: ꝛ ꝓprie que ex ea est purpurei coloris. ꝛ cum camomilla quideꝫ euaporatur vesica E ꝑpter dolores frigidos. ¶ Et prouocat menstrua bibita ꝛ sedendo in aqua ipsi⁹. Et educit embrionem ꝛ secundinā. ¶ Et cōfert ylia F ce ꝛ fit inunctio ex oleo eius in febrib⁹ periodicis. ꝛ bibitur propter febres antiquas in fine earū. ꝛ confert omni febri absq; forti acuitate. cū non est apostema calidum in visceri G bus. ¶ Et quandoq; confert apostemati: cū nō est calidū: ꝛ est ei⁹ maturatio. loco ipsius ponitur in ꝯfortatione cerebri ꝛ iuuamento H quod cōfert i soda berengesif. ¶ Serapion auctoritate Galieni. Virt⁹ camomille est q̄ resoluit ꝛ fluxa mēbra confortat. ꝛ lassitudini cōfert plus omni alia medicina sedat dolores: ꝛ mollificat mēbra dura: ꝛ lenit spissitu I dinem cutis paucam. ¶ Et expellit febres q̄ fiunt ab humorib⁹ colericis. Et ꝑpter spissitudinem cutis qñ in visceribꝫ nō est apostema calidū: ꝛ iam facta est digestio. Sed ꝛ febres q̄ fiunt a flegmate ꝛ melancolia: aut ꝑpter apostemata q̄ in visceribus sunt qñ exhibetur: iuuat iuuamento manifesto multū. K ¶ Et ideo contigit ꝙ ipa est vna de fortioribus medicinis in sedando dolores ꝛ de melioribus mollificatiuis ex medicinis conuenientibus membris interioribus q̄ sunt post L mirach. ¶ Et ipsa ꝛ oleum eius conferunt sode frigide. Nam curat humiditates que sūt in capite per resolutionem sine attractione. Et hec operatio est sibi magis propria q̄ alicui alteri medicine. M ¶ Et quando fit emplastrum cū ea curat scabiem oculi ꝛ palpebrarum: ꝛ confortat cerebrum.

Capitulum. lxxxvi.

Canapis siue canabum ad similitudinē canne vocatū ferunt. vel ab ethymologia greca. quoniā canabum illi canabin dicūt. ¶ Plini⁹ libro decimonono. Vtilissima funib⁹ canabis. seritur a fauoneo quo dentior est eo tenerior. Semen ei⁹ quando maturū est ab equinoctio autūni destrin

gitur ⁊ sole vel vento vel fumo siccať. Ipaqꝫ canabis post vindemiam vellitur ac lucubrationibus decorticatā purgatur. Optima est alabandica. precipue plagarum vsibus. Idē in libro vicesimo. Canapis nata est primum in siluis. folio nigrior ⁊ asperior. ¶ Auicēna. Sebendēgi: est semen canabi. Et aliud quidem est ortulanum. Aliud campestre. ¶ Dumaym dixit ꝙ arbor campestrꝭ ſm cubiti q̄ntitatem in desertis egreditur: et sup folia eiꝰ albedo dominatur. Eiusqꝫ fructus piperi et gramini assimilatur. Natura est calidū ⁊ siccum in tertio. Succus eius constrictionē soluit: ac solutione flegma ⁊ coleram educit. ¶ Palladius libro tertio. In februario mense vltimo: canabum conuenit seri terra pingui. stercorata rigua vel plana ⁊ humida ⁊ altius subacta. Idem in libro quarto. In mense quoqꝫ Martio vsqꝫ ad equinoctium vernum tantū potest seri canabum.

Operationes

A ¶ Plinius libro vicesimo. Semen eius virorum geniturā extiguere dicitur. Succus ex eo vermiculos aurium ⁊ quicquid intrauerit eijcit.

B ¶ Sed cum dolore capitis tāta vis est ei vt aque infusa coagulare eam dicatur. Ideoqꝫ iumentorum aluo succurrit potata in aqua. Radix eius contractos articulos emollit ī aqua cocta. Idēqꝫ podagras ⁊ siles impetꝰ.

C ¶ Auicenna. Canapis campestris resoluit ventositates ⁊ exiccat fortiter: humorqꝫ eiꝰ paucus est ⁊ malus.

D ¶ Ex eius radice decocta fit emplastrū apostematibus calidis. In locis duris in quibꝰ chimi viscosi. sedatqꝫ caliditatem ⁊ soluit duriciem.

E ¶ Exiccat sperma: solutione flegma educit ⁊ coleram. Visum obtenebrat: stomacho nocet. Succus eius distillatur ad dolorem auris opilatiuum. Et ad eius humiditatem: similiter ⁊ oleum ipsius. Folia vero eius eradicant furfures in capite.

F ¶ Idem. Ex decoctione canapi siluestris fit emplastrum herisipile ⁊ apostematibus calidis. Eius grana difficilis sunt digestionis: ⁊ stomacho mala. Cumqꝫ plurimū ex corticibus eius sumitur intersecat sperma.

Capitulum. lxxxviij.

Capillꝰ veneris dictū. siue ꝙ elapsos post alopiciā capillos recreet: siue ꝙ capillorū fluores coercet. Vel ꝙ sit virgulis nigris lenibꝰ cū splēdore q̄si capilli. Nascitꝰ aūt in aquosis locꝭ. ¶ Plateariꝰ in li. de simplici medicina. Capillus venerꝭ frigidus ⁊ siccus est. tpate tn̄ ex subtili substātia. ꝟtutē hꝫ diureticā. Recens multe efficacie ē sꝫ parꝝ seruari pōt: ꝙ herba subtilis ē. Ex herbario. Capillū venerꝭ herba videlicꝫ q̄ ⁊ politricos dr: in parietibꝰ videlicꝫ nasciť. hꝫ folia coriādro silia. caulē nigrū: sꝫ nec florē hꝫ: nec semen. ¶ Cōstantinꝰ. Capillus veneris teste Gal. inter calidū ⁊ frigidū est, mediocris.

Operationes

A ¶ Plateariꝰ. Cōtra calefactionē epatis dať aq̄ decoctiōis eiꝰ. vel de aq̄ illa ⁊ zuccaro fit syrupꝰ. Si etiaꝫ sit vitiū splenis aliq̄d addiť calidū diureticū: ⁊ plagelle ī succo eiꝰ intincte supponať. vel etiā herba ꝯtrita.

B ¶ Cōstātinꝰ. Eius aposima valet hane lituo siſ. lapidē frāgit. cū vino bibitꝰ veneno resistit ⁊ hūoribꝰ a stomacho fluētibꝰ. mēstru aꝓuocat. dolorē pectorꝭ ⁊ pulmōis mitigat.

C ¶ Et vt dicūt q̄dā d̄ stomacho ⁊ ītestinis depōit colerā rubeā: alopicie valet cathaplasmis. Et scrophis cū aq̄ coctꝰ capite ex eo loto pustulas etiāꝫ putrefa

D ctionē mūdificat. ¶ Hec ī oleo decocta facit ad mſſiez capillos nutriēdos decoctio ei⁹ potata ycthericos ꝛ eos q̇ vrinā difficile faciūt adiuuat: mēſtrua mouet: vētr꜡ fluxū ſiſtit. ¶ Capillos etiā cadētes ꝯtinet ſi cū vino ꝛ lixiuio coquat̄: ꝛ cū eodem humore caput abluatur. ¶ Item cum vino appoſita ſtomacho pro cathaplaſmate morſui canis ac ſerpentium medetur. eius autē radix eſt vtilis.

Capitulum. lxxxviij.

Cardo benedict⁹. Pli. ca. Cardo bñ dict⁹ dr̄ q̄ꝛ ver꜡ tpe ſeneſcit. ꝛ ē herba teriſſagū ſpecie: ꝛ cū mollicie caulicu lis ſubrubicūdis. Naſcit̄ ī tegul' ꝛ in mur꜡. nomē h̄ greci dederūt ſenicion: q̄ꝛ ꝑe caneſcit caput ei⁹. numeroſa diuidit̄ lanugine q̄lis ē ſpine inter diuiſuras exeūte. ¶ Gal'. vi. ſim. far. ca. de car. bñ. Erigoron ſiue cardo bñdictus vl' herba bulne ꝟtutē hꝫ īflatiuā ꝛ mediocrit̄ dyaforeticā. ¶ Dyaſ. ca. Sedū. i. cardo bñ. ē herba quā ſenicion vocāt. Naſcit̄ ī tect꜡ ꝛ ī petris: folia hꝫ virida ꝛ denſa ſilia quercule: ſed groſſiora ꝛ pinguiora. tyrſuꝫ ſubrufū capitellū ī ſūmitate tyrſi hñs ī modū viticelle lanuginoſū. Uires hꝫ ſtringētes ꝛ refrigerātes ꝛ eadē ꝓſtātes q̄ ꝛ plantago. folia frigida ſunt.

Operationes

¶ Folia ei⁹ cū floribꝫ ī cathaplaſmatibꝫ cū vino dulci facta ꝛ īpoſita īflatōes teſticl'oꝝ tollit. ¶ Et aniplagas ſanat. ad neruoꝝ inciſiones cū aceto facit: ꝛ cathaplaſmatibꝫ impoſita. Ipa ꝑo potui data offocatiōes facit.

A

B

Capitulum. lxxxix.

Cardus. Sciēduꝫ q̄ camelon ē ſpēs cardonis ſilueſtr꜡: q̄ card⁹ hꝫ plures ſpēs īter ſe differētes. Differt a cameleon: q̄ꝛ ī folijs nō hꝫ aculeos. Pli. ca. de car. Cardoꝝ duo ſūt gñā. vnū fructuoſi⁹ altero. Alteꝝ vnicaule craſſi⁹. Utriqꝫ folia ſpinoſa muricatis cacumibꝫ: ſꝫ alteꝝ florē purpureū mittit īter medios aculeos celerit̄ caneſcētē ꝛ abeūtē cū aura. ſtolimō gre. vocat̄. Itē cardus ꝛ folia ꝛ caules ſpinoſas lanugines hꝫ. Itē ī anchora leucantos ē dictū ſpina alba. Eſt āt alia dr̄ntia q̄ q̄dā ī his mlti caulia ramoſaqꝫ fiūt vt card⁹. Uno āt caule nec ramoſo nec enetos q̄dā cacumīe tm̄ ſpinoſa ſūt vt tringil. q̄dā eſtate florēt vt terralis ꝛ elixenes ſcolimos ꝛc̄

Operationes

¶ Gal'. vij. ſi. far. ca. ſcolimi. Scolimos. i. card⁹ ſil. cui⁹ radix mltitudīe ꝫ vrinaꝝ educit fetidaꝝ ſiq̇s ī vino coq̄ns eā bibat. ꝛ ꝓpter h̄ fetitudīes curat aſellaꝝ. ¶ Et toti⁹ corꝑis purga

A

B tiuo h farmaco tal' hũoris ex tota sũba existe
te: q̃ p̄o fm q̃litatẽ energia q̇dẽ ca.i.iij.g̃. vel
terrio incipiẽte indicat h farmacũ. sic aũt i.ij
C ¶ Pli.ca.cameleonte albe.i.suchaa vel card⁹
alb9. Cũ passo mixta vrinã mouet: hydropicũ
desiccat: lũbricos occidit. Nã illa q̃ nigra ẽ
facit ad maligna vulnera q̃ greci vocãt caci-
anculas: ⁊ lentigĩes aufert. ¶ Gal'. Camele-
D onte nigre radix hꝫ q̇d delicteriosũ. vñ extrĩ
sec⁹ ẽ vsus ei⁹ ad scabiẽ ⁊ empetiginẽ ⁊ alfos
⁊ oĩno oĩa que absterſiõe egẽt ⁊ mollitiuis ⁊
dyaforetic ꝫ miscer farmacꝫ ⁊ fagedeniaca vl-
cera sanat cathaplas. ¶ Alba p̄o cameleõte
E radix ad lumbricos rotundos dar i q̃ntita-
te oxifabi cũ vino austero. Afferũt ãt eã ⁊ yc-
tericꝫ sil'ez exñtẽ radici. magꝫ attñ amarior il
F la ẽ. ¶ Ser. Radix ei⁹ ꝯfert fluxui nimio ma
tricꝫ: ⁊ ꝯfert oĩb9 egritudĩb9 i q̇b9 ꝯfert bede-
guar. Et fruct⁹ ei⁹ ⁊ radix ꝯferũt a͞pati vulue
⁊ a͞pati ani. ⁊ radix ei⁹ incarnat vlcera: q̃ in
G ipa ẽ v̄t⁹ ꝯsolidatiua cũ tp̄amto. ¶ Et idẽ su
cto. dya. Card⁹ ẽ herba. ⁊ hm̃õi herba fm q̃
extimo ẽ ꝑpe naturã bedeguar. ⁊ ẽ stiptica: ⁊
semẽ ei⁹ ẽ forti⁹ satꝫ. ⁊ ꝯfert relaxatiõi vulue
⁊ fluxibilitati ani: ⁊ glutinat vlcera. qm̃ sti-
pticitas ei⁹ est pauca sine sup̄fluitate. ⁊ radix
eius cõuenit cursui humiditatũ antiquaruꝫ
matricũ: ⁊ fluxui nimio menstruoꝝ.

Capitulum. xc.

Camedreos. Plinius capitulo came
dreos est herba que latine quercula
dicitur. et ab aliquib9 trizaoga. folia
habet magna mente similia ⁊ diuisa vt quer
cus. flore pene purpureo. aliq̇ ipam serracaꝫ
dicunt: ⁊ ab ipa serrã inuentã esse. ¶ Serapi
on libro aggregatoris capitulo Camedreos
auctoritate Dyascoridis. Camedreos no-
minatur quercus terre. Nascit̃ in locis pe-
trosis ⁊ asperis. Et est herba parua longitu-
dĩne vnius palme habens folia parua simi-
lia in figuram in ortu suo folijs quercus. flos
eius est coloris purpurei paruus. Et temp⁹
colligendi est qñ semen est maturũ. ⁊ colligẽ-
da est cũ suo semine. ¶ Dyascorides capitu-
lo camedreos. Nascit̃ in locꝫ saxosis ⁊ aspe-
ris. Frutex est bipalmis cũ folijs minutis ⁊
mente similib9 ⁊ amaris. florẽ habet purpure
um ⁊ minutũ: sed colligenda est cũ semẽ ma-
turũ est. ¶ Galienus octauo simplicium far-
macorũ cap̄. camedreos. Camedreos ponit
eam q̇s in tertio gradu siccitatis ⁊ calidita-
tis: ⁊ plus in eo in siccitate q̃ꝫ i caditate. vn
de folia eius sunt similia folijs quercus. Et
ideo latini ipam querculam vocant.

Operationes

¶ Dyascorides capitulo cameropa fm trans- A
latione nostrã. Cameropa: id est camedreos
viridis ⁊ sicca bibita cũ aqua conquassatio-
nib9 ⁊ tussientib9 valet. ⁊ splenis duricies sol
uendo medicatur. ¶ In initio ydropisis iu- B
uat. menstruis imperat: aborsum excludit:
cũ aceto bibita splenẽ siccat. Morsib9 vene-
natis occurrit cũ vino bibita et cathaplas-
matib9 ac bibita oĩa sil'r facere potest melle
addito: antiqua vulnera purgat: trita ⁊ oleo
mixta caligines oculoꝝ detergit. Omni cor
pori trita ⁊ peruncta calefactionẽ prestat.
¶ Galien⁹. Camedreos p̄dominantẽ habet C
amarũ saporẽ. est autẽ ⁊ acre quodãmodo ex
q̇bus videlicet splenẽ liquefacit: ⁊ vrinas et
menstrua mouet: ⁊ grossiciẽ humorũ incidit
⁊ eas que i visceribꝫ obstructiões expurgat.
¶ Serapion auctoritate. Albugeri fit syru- D
pus ex ea ad tussim antiquã ⁊ ad corruptiõeꝫ
digestiõis ⁊ in p̄ncipio ydropisis: ⁊ ad spas-
mũ. ⁊ q̃nto syrup⁹ ei⁹ erit vetustior tanto erit
maioris virtutis ad ea q̃ diximꝰ. ¶ Et herba E
ipa contrita confert fistulis lachrymaliũ. Et
eius decoctio cõfert ycterice nigre.

Capitulum.xcj.

Camepitheos grece ĩterp̃taꝛ infima pinꝰ a came ⁊ pitheos qꝺ ẽ pinꝰ: eo ꝙ ẜm oẽs sui sp̃es odorẽ hꝫ pini. Et sciẽdũ ꝙ camipitheos ⁊ camedreos vnã ⁊ eãdẽ hñt ꝟtutẽ ⁊ cõplexionẽ. Et sũt ca. ⁊ sic. in iij. g̃. Gal. viij. si. far. c. Camepitheos ẽ ĩ desiccãdo tertij gradꝰ: ĩ calefaciẽdo ꝟo scđi ¶ Sera. li. ag. ca. Camepithis. i. camedreos ẽ herba q̃ nascitꝛ oĩ ãno: ⁊ dilataꝛ eiꝰ origo suꝑ faciem terre vndiqꝫ. Et sũt eiꝰ tres sp̃es. Una earũ ẽ fortior alijs. ⁊ hꝫ folia sĩlia folijs sꝑ viue nisi qꝛ sũt mĩora eis ⁊ hꝫ suꝑ hũiditatẽ tenacẽ ⁊ sũt pilosa: ⁊ sũt folia illa circa ramos spissa ⁊ odor eiꝰ ẽ sĩc resine pini. Et hꝫ flores minutos glaucos: ⁊ radices sĩles radicibꝫ herbe dicte picorion: ⁊ semẽ eiꝰ ẽ nigrũ: cuiꝰ odor est sĩc odor resine pini. ⁊ rami eiꝰ sũt aliq̃ntulũ longi ⁊ curuati sĩc rami herbe q̃ đr hancasa. Scđa sp̃es ẽ q̃ hꝫ ꝟgas lõgitudine vnius brachij ⁊ ramulos subtiles. folia ꝟo ⁊ flores in odore sĩlia supradicte. ⁊ semẽ eiꝰ est nigrũ. Tertia ꝟo sp̃es q̃ đr masculꝰ hꝫ folia subtilia minuta albida pilosa. ⁊ hꝫ ꝟgã asperã albã ⁊ florẽ albũ minutũ suꝑ ramulos: ⁊ odor eiꝰ est sicut odor ꝑme.

Operationes

¶ Sera. auc. Gal. Camepitheos si sumaꝛ in potu mũdificat apit ⁊ abstergit mẽbra ĩteriora qñ ẽ herba sicca: ⁊ incarnat qñ ẽ recens: ⁊ ꝯfert suꝑ oẽm medicinã hñtibꝫ yctericiã: et vlr̃ oĩbꝫ hñtibꝫ opilationẽ epatꝭ: ⁊ ꝓuocat mẽstrua qñ bibiꝛ cũ melle ⁊ qñ fit nastale. A

¶ Et ꝓuocat vrinã ⁊ coquiꝛ cũ mellicrato ⁊ bibiꝛ: ⁊ ꝯfert strãguirie. B

¶ Et qñ ẽ recẽs hꝫ ꝟtutẽ mlr̃ta ꝯglutinãdi ⁊ incarnãdi vulnera mag̃: ⁊ curat plagas ⁊ soluit duricies mãmillaꝝ. C

¶ Dyas. Radix eiꝰ bibiꝛ diebꝫ septẽ. yctericꝭ medetur. diebꝫ. xxx. bibita sciaticꝭ fert opẽ maxĩe cũ mulsa. epaticꝭ ⁊ dissurrijs ⁊ nefreticꝭ p̃stat effectũ. tortiõibꝫ subuẽit. hac enĩ maxĩe vtũꝛ in ponto. D

¶ Elixatura eiꝰ daꝛ ꝯ vim aconiti. cathaplasmatibꝫ adhibita cũ polẽta: ⁊ elixatura eiꝰ mixta oĩa sĩlr̃ facere p̃t trita cũ caricis ⁊ duꝝ ĩ modũ catapucie vẽtrẽ mollit. cũ resina tepida ĩposita sordida vulnera purgat melle addito cãs matricꝭ cõponet. Duricies vulneꝝ soluet ⁊ paracolesim p̃stat. E

¶ Gal. Camepitheos ĩ gustu q̃dẽ fortiorẽ hꝫ saporẽ q̃ꝫ acrẽ. ĩ energia ꝟo abstergit vlcera plꝰ q̃ꝫ calefaciat. ꝓpterea ĩ arteticꝭ ⁊ oĩno q̃bꝫ obstruunꝛ facilr̃ epata bonũ ẽ farmacũ. Ducit ãt ⁊ menstrua bibitũ ⁊ cũ melle appositũ: est ꝟo ⁊ diureticũ farmacũ. q̃dã ꝟo dãt sciaticꝭ coquẽtes in mellicrato. F

¶ Uirtꝰ vero huius herbe magna vlcera sanare põt: ⁊ putridosa vlcera sanat; duriciesqꝫ mãmillis dyaforat. G

Capitulum.xcij.

Carui. Plateari⁹. Carui appellat̃ semē ⁊ herba i.iij.g̃.ca.⁊ sic. In trāsmarinis ptib⁹ ⁊ i sicilia repit̃ in q̃ntitate multa ꝑ annos q̄nqꜫ seruari p̃t. Uirtutē diureticā ⁊ dyaforeticā hꜫ. ¶ Operationes

A ¶ Unde vinū decoctiōis ei⁹ ꝯfert strāguirie ac dissurrie. puluis etiā ei⁹ i cibis snmpt⁹ digestiōeꜫ ꝯfortat: vētositatē excludit ⁊ positū in salsam ētꜫ appetitū excitat.

B ¶ Cōstātin⁹ in li. graduū. Carui ē ca.⁊ sic.i.iij.g̃. vētositatē ⁊ inflationē dissoluit: stomachūqꜫ corroborat: lūbricos occidit: digestiuā ꝟtutē ꝯfortat: vrinā ꝓuocat.

C ¶ Aui. Carui ē p̄ximū dispositionib⁹ anisi. ca. est ⁊ sic. i. ij. Expellit vētositates ⁊ exiccat: ⁊ nō ē i subtiliatiōe cymini. Cōfert tremori cordis. Est bonū ꝟmib⁹. interficit eis eos.

D ¶ Pli. li. xix. Careū gentꜫ sue noīe appellatū in q̄cūqꜫ terra seri vult eadē rōne q̄ olus acrū laudatissimū tñ in caria: p̄ximū i frigia.

E ¶ Dyas. Careos semē oīb⁹ notuꜫ virt⁹ est illi calida ⁊ vnctualis aniso silis eustomacha: misceť qꜫ antidotis ⁊ oxiporijs. Radix ei⁹ comedit̃ cocta sicut pastinata.

F ¶ Cōstātin⁹ vbi s̃. Siluestre carui qd̃ dr̃ cardumeni valet epilēticis diuqꜫ tussientib⁹: sciaticꜫ: nefreticꜫ: strāguiriosis ac reptiliuꜫ morsib⁹.

G ¶ Tortionem ventrisqꜫ dolorē de grossa ventositate ac viscoso flegmate curat. cū aceto impositū scabiem imperiginē alopiciā sanat. de quo q̄ fumigatus fuerit stridorē ei ꝓuocabit.

Capitulum.xciij.

Cardamomū. semē est vicꜫ nascurcij qd̃ in arabia nascit̃ ⁊ alijs locꜫ. Sed eligēdū ē fragile. flauū plenū grauedine ⁊ q̄si lentū: sed nō rugosum clausum. ⁊ si frangat̃ puluerosum: gustuqꜫ subamarū calefaciēs odore suaui ⁊ graui. Est aūt calide virtutis aliq̄d hñs amaritudīs. ¶ Platea. Cardamomū est fruct⁹ vel poti⁹ semē cuiusdā arboris. ⁊ ē ca: ⁊ sic. in. ij. g̃. mai⁹ meli⁹ est. Et hꜫ aliq̄ntulū acuminis ⁊ dulcedinē imixtā. ꝑ annos. xx. p̃t seruari. virtutē hꜫ ꝯfortādi ex aromaticitate dissoluēdi ⁊ ꝯsumēdi ex q̄litatib⁹.

Operationes

A ¶ Platea. Cardamomū valet ꝯ sincopim et cardiacā passionē ex frigida cā ⁊ ad debilitatē stomachi. i. in digestionē ꝯfortādā: ad appetitū ꝓuocādū: ⁊ ꝯ vomitū ex frigida cā: cōtraqꜫ debilitateꜫ cerebri.

B ¶ Ex epl'a ypocra. Cardamomū calidā ꝟtutē hꜫ: ⁊ aliq̄d amaritudinis: q: lūbricos occidit: ⁊ scabies fortiter sanat.

C ¶ Dyas. Cardamomū lūbricos latos occidit. cū aceto bibitū scabiē sanat ⁊ expurgat. cū aq̄ ꝟo calida ꝓdest epilēticꜫ. tussim mitigat.

D ¶ Sciaticos curat: paraliticos sanat. Et q̄m aliq̄d hꜫ caustice ꝟtutꜫ. ⁊ quēadmodū synapis relaxat. Ideoqꜫ vētris tortionē ⁊ inflationē relaxās sanat vrinā ⁊ mēstrua ꝓuocat.

E ¶ Potatūqꜫ partū expellit: aīalia vētris excludit. serpentium morsibus occurrit

F ¶ Cū vino neufreticos adiuuat. Ictosqꜫ scorpionū vel serpentiū oīm salubriter curat. vesice lapides frāgit. mēstrua fumigādo deponit.

G ¶ Auicē. Cardamomū quoddā ē magnū sicut cicer nigrum. quod cum frangit̃ interi⁹ habet granū album mordicans linguā sicut cubebe. Et aliud ē paruum sicut lens: etiam aromaticum. caliduꜫ est ⁊ siccū in tertio gradu. Et in ip̄o est cum calefactiōe stipticitas. ꝓprieqꜫ in illo qd̃ habet caput ⁊ ꝓprie in capite ipius. Cōfert nausee ac vomitui cū masticis aqua vtriusqꜫ granati.

H ¶ Constantin⁹ in libro graduum. Cardamomi duo sunt genera: maius ⁊ minus. vtrūqꜫ in p̄mo gradu calidum ⁊ siccum. Sed mai⁹ est minoris calorꜫ ac ponticitatis ⁊ magis odoriferū.

I ¶ Iō stomachum ꝯfortat: ⁊ digestionē adiuuat. Uomitum colericū arcet cum ligno aloes mastice ac succo mēte potatum extinguit flegma: maxime suis corticib⁹ bibitū. Cortex ei stipticior est ⁊ stomachi confortantior.

Capitulum.xciiij.

CArtam⁹. Johes mesue ca. de cartanio. Cartam⁹ duoꝝ modoꝝ est. Est enī domestic⁹ ꝛ siluestrꝫ. Et dixerūt qdā ꝙ nil ē de specieb⁹ cartami ꝛ elōgati sūt. Cartam⁹ de q̄ hic loq̄mur est domesticus et melioꝛ ps plāte ipi⁹ ē semē. Et post illud flos ei⁹. ꝛ meli⁹ semē ei⁹ est qd̄ ē albū planū plenū ꝛ grossum. cui⁹ medulla ē vnctuosa pinguis ꝛ cortex tenuis. Et melioꝛ flos ei⁹ q̄ est sicut pili croci. Et est ca. in p̄mo gradu. sic. i. ij. Et flos ei⁹ est min⁹ ca. Et siluestrꝫ est calidioꝛ et siccioꝛ. Et in eo est virt⁹ lacticinioꝝ remissa. Est autē cartam⁹ aperitiu⁹: abstersiu⁹: ꝯturbatinus faciens nauseā. Aui. li. ij. ca. de cartamo. Cartam⁹ alius est domestic⁹ ꝛ ali⁹ est siluestris. q̄ siluestris ca. est in. ij. gradu. sic. in tertio. ꝛ domestic⁹ ca. in p̄mo gradu. sic. in. ij. Dyas. ca. cincu f̄m translationē nr̄am cincu id est cartamus folia habet oblonga ꝛ diuisa ꝛ aspera ꝛ spinosa. tyrsum hꝫ longū spinosum in q̄ sunt capitella obrotunda cum floꝛe croceo. semē albuꝫ hn̄s obrusum ꝛ oblongum et angulosum. flores eius multi exiccant. Serapion li. aggre. ca. de cartamo aucto. Dyascoridis. Cartamus est ex eo domestic⁹ ꝛ siluestris. Domesticus hꝫ folia longa: aspera: alta: spinosa: diuisa: ꝛ habet stipites longos duoꝛum cubitoꝛum spinosos. ꝛ sup̄ eos sunt capitella in magnitudine oliue maioꝛis in q̄bus est flos croceus similis croco: ꝛ habꝫ semen album ꝛ oblongnm angulosum.

Operationes

¶ Johannes mesue auctoꝛitate pauli. Accipe medulle eius. ʒ. x. coꝛdumeni. ʒ. i. ß. fac ex eis grana sicut cicercula. ʒ. v. soluit enī sufficienter. ¶ Et dicit etiā liga ex medulla quantitatem sufficientē in panno: ꝛ suspende ī oximelle quando coquit̄: ꝛ erit solutiuum. et p̄p̄rie si fuerit oximel squilliticum. ¶ Et idem auctoꝛitate aligaselis. Accipe eius medulle aureos. xxij. penidie aureos. iiij. coꝛdumeni ꝫinꝫiberis ana aureum aggregent̄ oīa cum melle: ꝛ fiāt foꝛme sicut nuces. ꝛ da vbi opoꝛtet vnam vel duas. ¶ Et idē aucto. Gal. Coquat̄ medulla eius in iure galline vel galli cū specieb⁹ ꝛ ꝓpinet̄ vbi opoꝛtet.

¶ Et dixit etiā fiat ex medullis eius et ponderis tertia ipsi⁹ ex amigdalis: ꝛ sexta ex pineis ꝛ aggregentur oīa cum melle ꝛ decoquant̄ cum succo squille. ꝛ fiat hec mirabilis iuuamenti ad ea que dicemus.

¶ Extrahit̄ enī ab ea oleum iuuamentoꝛum multoꝝ: ꝛ ei⁹ op̄atio est sicut olei de ben: ꝛ oleis de amigdalis. Et solutōe educit flegma p̄ vomitū silr̄ ꝛ aquositatē. Et valet ad egritudinē ex eis sicut est colica ꝛ cristeriꝫat̄.

¶ Et mundificat pect⁹ ꝛ pulmonem et ꝓp̄rie loch p̄dicti: ꝛ clarificat vocē ꝛ similiter oleum ipsi⁹. ¶ Et vsus eius in spermate augmētum facit. Flos vero eius cum aqua mellis remouet yctericiaꝫ. ¶ Auicenna. Oleū eius est ꝓpinquum oleo vꝛtice: veruntamē debilius: ꝛ est ex eis que caseant lac: ꝛ nutrimentū eius est multe paruitatꝫ: ꝛ mūdificat pect⁹ ꝛ clarificat vocē: ꝛ est malus stomacho: et caseat lac in stomacho ꝛ aufert colice.

¶ Dyascoꝛides. Semen ei⁹ datum cū mulsa ventrem purgat: cacostomaticū est ꝛ dulce multum: ꝛ ip̄m ventrē deponit amigdalis ꝛ nitro multū ꝛ aniso cum melle cocto accepte ante cenā due vel tres velut nuces ventrem mollit: digestionem p̄stat.

¶ Serapion aucto. Dyasco. Quando terūtur capilli cartami siluestrꝫ aut flos ꝛ bibunt̄ cū pipere ꝛ vino ꝯferūt puncture scoꝛpiōis.

¶ Et q̄dā putauerūt ꝙ si q̄s p̄cussus a scoꝛpione tenuerit radicē ei⁹ in manu sua nō sentiet doloꝛē ei⁹. Et qn̄ ꝓijcit eam tunc sentiet.

Capitulum. xcv.

Calam⁹ aromatic⁹ a siĺitudie calami visualis vocať. Signiť ī india multꝫ nodis geniculat⁹ fulu⁹ fragrās spū̃s suauitate. Qui cū̃ frāgiť ī mltas ptes fit sciſ siliſ. similās gustu casiani cū̃ leni agrimōia re mordēte: vt diċ Isi. ī li. ety. Dya. Calam⁹ aro matic⁹ ī india nasciť. ꝛ ē optim⁹ colore ruff⁹ cū̃ nodis spissis: ꝛ cū̃ frāgiť scissilis ꝛ arenos⁹ appet ac fulu⁹: odore suaui gustu ꝛ viribꝫ stip tico atꝙ glutinoso. Plini⁹. Junc⁹ odorat⁹ ni hil dr̃t a ceterꝫ sui gn̄is aspectu. Sꝫ calam⁹ odorat⁹ p̄stātior ē. Odore stati de longinq̄ in uitat: mollior tactu meliorꝙ q̄ min⁹ fragilis Et q̄ solo se poti⁹ q̄ꝫ q̄ raphani mō frāgiť In est aūt fistule araneū qd̄ vocāt florē. Aui. Ca lam⁹ aromatic⁹ calid⁹ ē siccus vsꝙ ad scdm̄ Melior ē ille q̄ ē lacinctie colorꝫ, ꝓpinq̄s bn̄s nodos: q̄ in plima frusta frāgiť: ꝛ cui⁹ canna plena re siĺi tele aranee. ꝛ ī masticatiōe ei⁹ est acuitas. Et ei⁹ ꝯtritū̃ ē bōi odorꝫ. Et ē decli nās ad citrinitatē ꝛ albedinē. Est āt subtilia tiu⁹. In ip̄o ei est suba subtilis: siċ in pipere ꝛ cinamomo ac reliq̄s sp̄ebꝫ hmōi. In ip̄o ē sti pticitas pauca cū̃ acredie. Et ī ei⁹ suba sunt terreitas ꝛ acreitas. ꝛ ē bone cōmixtiōis ad eq̄litatē ptinēs. sꝫ eius exiccatio maior est.

Operationes

¶ Cōfert occultatiōi sanguīs mortui: ꝛ ꝯtriti oni lacertoꝝ: ꝛ apostemati epatꝫ ꝛ stomacho ac tussi. valet etiā ad tumorē: abstergit visuꝫ: ꝯ̄pata resoluit. mēbra expulsiōis ꝓuocat. Et cū̃ semīe apij ꝯfert renibꝫ ac distillatiōi ruine vrine. ¶ Cōstātin⁹ ī li. gduū̃. Calam⁹ ē subtiĺ citrini colorꝫ: cōcau⁹: desiccatiu⁹: ꝛ facilime rūpiť. digitꝫ ꝯstrict⁹. ī india ꝛ psia nasciť: sed laudabilior ē indic⁹. Est āt ca. ꝛ sic. in. ij. gra. valetꝙ ad dolorē stomachi ꝛ epatꝫ potui da tus. Menstrua ꝓuocat: ꝛ veteri tussi ꝓdest si suffumigiū̃ inde fiat. Ad strīgēdūq̄ꝫ sanguis fluxū̃ valet. ¶ Pla. Calam⁹ aromatic⁹ ca. est ꝛ sic. Quidā repiť in psia q̄ citrinus ē. Et eo pbisici nō vtuuť. Ali⁹ ī india q̄ subalbid⁹ ē ꝛ eo vtunť. Est aūt radix cuiusdā fruticꝫ valde aromatica: calamo siĺis: q̄ꝛ ꝯcaua ē. Cū̃ ei col ligiť q̄ddā lignū̃ qd̄ interi⁹ ē extrahiť. Eligē dus ē aūt calam⁹ subalbidi coloris. q̄ cū̃ frā giť nō facile puluerizať p tres annos seruať. Habet virtutē ꝯfortandi. Puluis eius valet ꝯtra dolorē stomachi ex frigiditate vel ven tositate. Ad digestionē stomachi confortan dam. datur puluis eius cū̃ puluere cinamo mi. hoc etiā valet contra cardiacam.

Capitulum. xcvi.

Calamus agrestis siue aquatic⁹. Ac tor. Calam⁹ est arundo vel arūdinei

generis. Sed ē etiā calam⁹ aromatic⁹. de q̄
supra p̲rimo ca. Isi. li. xvi. In stagnis indicꝫ
arundines calamiq̄ꝫ dicunt̄ nasci. ex q̄x radi
cib⁹ expressum suauissimū succū bibūt Indi
Unde ⁊ Varro. Indica nō magnū in arbo-
re crescit arundo. Illius ⁊ lentis premit̄ radi
cibus humor. Dulcia cui nequeāt succo co-
medere mella. Glosa sup̲ Esaiā. xij. Calam⁹
de q̄ carta fit medulla habere videt̄: ⁊ nō esse
vacuus sed gilis est ⁊ cito marcessit. Vn̄ scri
ptū est. Calam⁹ ⁊ iuncus marcessit.

Operationes

A ¶ Dyasco. Calamus agrestis maior esti oī-
bus agaricis. Quē si comederint aīalia: citi
us infert mortē. ⁊ maxime ille q̄ nascit̄ in ba-
bylone ⁊ in parnaso. Hastas habet multas:
folia edere silia. flos eius alb⁹ ⁊ odoratiu⁹: se
men vero minutū ⁊ bonum. Radices quinq̄ꝫ
vel sex habet albas ⁊ longas ⁊ dulces vnius
digiti grossitudinem habentes.

B ¶ Et eius elixatura cōficit̄ medicamentum
quod tollit caligines oculorum.

C ¶ Elixatura radicis eius tantū potest quan
tum ⁊ radix.

D ¶ Semen ei⁹ diureticū est. Nauseā p̲uocat:
ventrem stringit. in Cicilia nascitur: q̄ bouē
impinguat si fuerit viridus comesta.

Cappers

Capitulum. xcviij.

Caparis siue caparus. Isidorus in li
bro etymologiar̄. xvij. Caparis dici
videt̄: eo q̄ habeat in sūmitatib⁹ ro-
tunda quedā seminū capitella. Plini⁹ libro
decimonono. Diximus inter peregrinas fru-
tites de caparo non vtendū transmarino in-
nocentius est italicū. ferunt illos q̄ quotidie
edūt paralisi nō periclitari: nec lienis dolori
bus. Plateari⁹. Caparis siue caparus Her
ba est vel frutex in trāsmarinis partib⁹: cui⁹
cortex precipue conuenit vsui medicine. In
principio veris colligitur ⁊ desiccat̄. per sex
ānos i multa efficacia seruat̄. Eligēdus autē
est cortex qui cū frangit̄ nō puluerisat̄: et qui
aliquantulū subrufus est ⁊ subamarus. flores
enim adhuc tubero si colligi debent: q̄ iā di
latati nō valent. Cum sale vel aceto conditi
seruantur. Constantin⁹ in libro graduū. Ca-
pari sunt in secundo gradu calidi ⁊ sicci. Eo
rum radix ⁊ frondes ⁊ poma ⁊ semen intrant
medicinā. Magis tn̄ cibo poma ⁊ frondes.
radix vero medicine p̲tinet.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Caparis scbirosim splenis
sup̲ omīa medicamina iuuat. frutex eius spi
nosa sup̲ terrā sparsa: vnctione plena. habēs
folia cydonie similia. semen autē sicut oliua
Radices magnas ⁊ multas. locis aridis et
maxime in muris nascitur.

B ¶ Semen ei⁹ ventrē mollit. Comestū autē
cacostomachum est. Radix ⁊ semen cū vino
bibita splenem attenuant: vrinam p̲uocant:
sanguinē deponunt. sciaticis ⁊ paraliticꝫ bi-
bita mirifice prodest. menstruis imperāt. se-
men eius coctum cum aceto ⁊ ore retentum
dolorē dentium mitigāt. radix ei⁹ trita ⁊ im
posita duricias et scrofas spargit. Succus
eiusdem auri infusus vermes occidit.

C ¶ Isaac. Capari sunt ⁊ radix ⁊ frondes ⁊ fru
ctus eius omnes calidi in secūdo gradu qđ
testatur eorum ponticitas acumen et amari
tudo.

D ¶ Ideo incidunt ⁊ dissoluunt ⁊ mundificant
stomachum a superfluis humorib⁹.

E ¶ Opilationem splenis ac epatis aperiunt:
⁊ duriciam soluunt. vrinam ⁊ menstrua pro-
uocant.

F ¶ Meliores sunt s̄m medicinā q̄ s̄m cibū:
q̄m illaudabilis nutrimēti sunt: vtpote cole-
rici nigri q̄ sanguis generatiui: neruos etiā
stomachi impediunt et p̲entiunt assuefacti.

vñ oportet eos elixos manducari: ablataq3 eorum aqua cõditos cum oleo 7 aceto. Qui si cum carne vel alio comedanẽ: nõ absq3 coriandro mãducandi sunt: cuius natura temperiem magnam eis prestat.

B ¶ Plateri9. Capari virtutẽ habent incitãdi appetitũ. humorem in ore stomachi existentẽ digerendi stomachum ↄfortant: infrigidatũ calefaciunt: cibus enim sunt 7 medicina.

D ¶ Contra vitium splenis 7 duriciẽ epatis valet vinum decoctionis caparis.

I ¶ Succus foliorũ eius aurib9 immissus vermes necat. valet etiaȝ herba hec ad yliacam passionem 7 arteticam.

Capitulum. xcviij.

Camphoraca. Platearius. Camphoraca est herba cuius succus est camphora: multipliciter vtilis in medicina: sicut videlicet in isto capitulo habeẽ. Hec herba nostre camphorace similis est. In fine veris colligiẽ ac teritur: 7 inde succus ei9 exprimiẽ. Quod feculentum est residet 7 abijcitur: quod liquidius ac purius retineẽ. Soli exponitur 7 exiccaẽ: ac desiccata in camphoram reduciẽ. Idem. Camphora est in tertio gradu frigida 7 sicca. dicunt quidam: sed falso gummi esse: cũ sit succus herbe cuiusdaȝ, teste dyascoride multisq3 alijs). Herbaq3 ipsa diciẽ camphora ca. vt in principio hui9 capituli dixi: Camphora eligenda est alba 7 lucida. Nam turbulẽta nõ est adeo bona. Et admixtione autem vernicis sophisticatur duȝ inter ipsius camphore: et ex admixtione similis est in odore. Discernitur autem q2 vernix solidam habet substantiã 7 difficile frangitur. camphora vero cito. 7 si tracteẽ in manibus: de facili puluerisatur. Camphora nisi artificiose seruetur de facili perdiẽ. Est enim aromatica: 7 omne aromaticum ẽ fumosum. Ideoq3 in fumositatẽ soluitur. Seruari aũt potest in vase marmoreo: 7 melius in alabastro. seruaturq3 in efficacia multa ĩ psillio vel in lini semine vel milio p annos. xl.

Operationes

A ¶ Contra calefactionem epatis puluis eius cum solatri succo conficitur: in quo plagelle intincte sepius epati supponuntur.

B ¶ Cõtra fluxũ sanguinis e narib9 fiunt magdaliones ex puluere ipsi9: 7 ex puluere seminis cortice vsti atq3 ↄfecti cum succo sanguinarie 7 imponunẽ narib9. si vero fiat flux9 ex ebulitione sanguinis vel ex epate: puluis ei9 camphore cũ aqua frigida cõficiatur: 7 plagelle infuse fronti 7 timporib9 7 gule et epati supponantur.

C ¶ Contra maculã oculi conficitur puluis eius cũ aqua rosarũ: addito feniculi succo in vase ponaẽ eneo.

D ¶ Contra faciei pannum 7 ad faciem clarificandã conficitur. conficitur quoq3 cũ aqua rosarum: addito albo atq3 mundissimo.

E ¶ Cõtra libidinẽ odoreẽ camphora p nares. Nimia enĩ actione frigiditatȝ spũs inspissat: corpus infrigidat 7 libidinem stringit. vnde: Camphora p nares castrat odore mares.

F ¶ Nota q2 satis cõpetenter ponitur in syrupis: contra acutas egritudines.

G ¶ In frenesi cõpetenter puocat sternutationes si puluis eius distemperretur cum oleo rosarum 7 penna intincta p nares intinguatur: 7 in alijs fe. acutis. quia non augmentat calorem nec naturam.

H ¶ Auicenna. Usus camphore facit caniciem 7 phibet apostemata calida. Et cũ aceto prohibet fluxum sanguinis narium. aut cum expressione dactilorum aut cũ aqua mirti.

I ¶ Et confert sode calide. Et remouet vigilias. Et confortat sensus calefactorum. Et cõfert alcole vehementer, Et confert in medicinis obtalmie calide.

¶ Et abscindit coitum: ⁊ generat lapidem re num ⁊ vesice. ¶ Et stringit fluxum vētris co lericum.

Capitulum. xcix.

Camsice aut sicen. Dyascorides capi tulo camsice. Hastas habet longas digitorum quattuor in terra piectas lacrimo plenas. folia sunt eius lenticule simi lia sed minora ⁊ tenuiora. semen habet sub fo liis rotundum sicut peplum. et est sine flore. radix est illi tenera ⁊ inutilis.

Operationes

¶ Dyascorides. Hasta eius trita cum vino ⁊ vt pessarium supposita dolorez matricis mi tigat. Cathaplasmatibus adbibita tumores spargit. clauos corpis tollit. mirmiceas mū dat. cocte ⁊ comeste ventrem soluunt. Idem succus ipius facere potest. succus ipe pun ctus ictus scorpionum mitigat: suffusiones ⁊ caligines oculorū addito melle curat. Na scitur vero saxosis. locis ⁊ asperis.

Capitulum. c.

Catapucia. Ysido. li. etymo. Catapu cie due sunt species. Maior videli cet ⁊ minor. Maior est sicut arbor fi ci licet minor. folia ei⁹ sūt sicut folia platani. semina ei⁹ stant in arbore sicut vue. Minor habet hastā duoꝝ palmoꝝ ⁊ inanē. folia simi lia amigdalis sed longiora. semē ei⁹ in cacu mine virge rotundū. deforis nigrū. deint⁹ al bum. Sunt enī ambe q̄si eiusdē cōplexionis ⁊ virtutis. sunt enī ca. in tertio. ⁊ hu. in p̄mo. virtutē habent purgandi flegma principali ter. secundario colerā ⁊ melancoliā. Serap. li. aggre. ca. cathua: id ē catapucia auc. dyas. Catapucia maior q̄ vocat̄ cathua: est arbor ī magnitudīe ficus habēs folia similia dulb. nisi q2 sūt maiora leniora ⁊ nigriora: stipites ⁊ rami eius sunt concaui sicut ⁊ canna. ⁊ ha bet semen velut in ramis aspeꝝ. ⁊ qn̄ excori atur semen ei⁹ est simile kirat: ⁊ ex eo exp̄mi tur oleuz de kerua. Minor est planta quam multi cōputāt inter lacticiniorū species. hz stipitē vni⁹ brachiȷ longitudinē habentem: ⁊ concauum in grossitudine vnius digiti et in summitate stipitis. ramoꝝ sunt ramuli par ui ⁊ ex foliȷs quedā sūt sup stipitem: ⁊ quedaz sup illos ramulos. sz folia q̄ sunt sup stipitez sunt longiora similia foliȷs amigdale: nisi q2

sunt latiora ꝛ leniora: sed folia q̄ sunt sup ra-
mulos supiores sunt minora folijs stipitꝫ et
sunt sil'ia folijs aristologielon. appropinquā-
tia silitudini folioꝝ edere. ꝛ hꝫ fructū in sūmi
tatibꝰ ramuloꝝ triangulatū: ꝛ velut rotūduꝫ
sicut grana capari: ꝛ inter ipm sunt semīa q̄
diuidunt̄ p parietes q̄ sunt in eo que semina
sunt in magnitudine orobi: exteriꝰ subnigrū
hn̄tia colorē. sed qn̄ excoriant̄ sunt alba: ꝛ ha
bent saporē dulcē: ꝛ hn̄t radicē subtilē in qua
nullū est iuuamētū. Galie. vij. sim. far. ca. ci-
cri. i. catapucie fructꝰ q̄ purgat. Abstersiuā ꝛ
dyaforeticā habet virtutē. ita autē ꝛ flos sed
oīno debiliorē. oleum vero qd̄ ex fructu est:
est calidius: subtilius ꝛ dyaforeticum.

Operationes

A ¶ Sera. Catapucia maior habet virtutem
que abstergit ꝛ resoluit. Et virtꝰ folioꝝ debi
lior est virtute granoꝝ. sed oleum eiꝰ est cali-
dius et subtilius oleo oliuaꝝ: ꝛ ꝑpter hoc re-
soluit plus eo. Ex semine eiꝰ fit oleum quod
nō administrat̄ in cibis: sed in lucernis: ꝛ po
B nitur in vngentis. ¶ Et quādo excoriant̄ ex
granis eius. xxx. ꝛ terunt̄ ꝛ bibunt̄ purgant
coleram ꝛ flegma ꝛ humiditates aquosas: ꝛ
cōmouent vomitū ꝛ fluxum ventris. Et gra
na quidē eiꝰ sunt grana dura. laxant stoma-
chum laxatione forti. Et ꝑuocant nauseam
C ꝛ vomitū. ¶ Et qn̄ grana eiꝰ terunt̄ ꝛ fit ēpla
D strum cū eis mūdificat empetiginē. ¶ Et qn̄
fit linitio cum oleo eius solo aut cum aceto
E sedat apostemata māmillaꝝ. ¶ Et tempꝰ qn̄
debet fieri illud oleum est qn̄ cadūt grana a
cortice suo. qd̄ oleum cōfert scabiei ꝛ vlceri-
bus humidis que sunt in capite: ꝛ apostema
tibꝰ eoꝝ: ꝛ coartationi oris matricis: ꝛ cica-
tricibꝰ fedis q̄ remanēt post solidationē cla-
uorū: ꝛ dolori auriū qn̄ miscent̄ cū aliquo vn
F gento fortificante opationē eius. ¶ Et qn̄qꝫ
laxat ventrē. Et expellit lumbricos. Et ideꝫ
auc. bedigoras. Proprietas granoꝝ eius est
q' dissoluunt. subtiliant ꝛ fortificant mēbra
ꝛ incidunt sup̄fluitatē. Et cōferunt lepre. Et
G similiter oleum eoꝝ. ¶ Dyascorides. Virtus
catapucie minoris est catartica. septē grana
accepta aut nouē sicut catapodia comesta. ꝛ
similiter ca: aqua accepta flegma ꝛ coleram
H deponit. ¶ Succus ex eo factꝰ sicut detiti-
mallo omīa sil'r facere potest folia eiꝰ cū gal-
lina aut iuscello accepta ventrem soluunt.
I ¶ Sed catapucie maioris: si. xxx. grana pur
gata fuerint accepta: coleram ꝛ flegma ven-
tris deponūt. vomitū ꝑuocāt gustu nō bono
K hec purgatio stomachū ledit. ¶ Contritum ꝛ
impositū maculas limpidat. folia eiꝰ trita cū
polenta tumores oculoꝝ spargunt duricies
omēs māmaꝝ ꝛ tumores cōpescūt. Igneꝫ sa
crū sola extinguūt ipm cū aceto mixta.

Capitulum. cj.

C Aulis. Isidorus ī li etymo. Caulis
est generaliter herbaꝝ vel oleꝝ me-
dius frutex: q̄ vulgo tyrsus dr̄: eo q'
a terra sursum ꝯscēdat. Ex q̄ deriuatuꝫ est vt
specialiter quoddā genꝰ oleꝝ caulis diceret̄:
q2 tyrsus eiꝰ plus ceterꝫ oībꝰ coalescit. i. cre-
scit. Auicē. Caulis corpꝰ naturaliter est hu-
midis folijs. siluestrꝫ aūt est calidior ꝛ siccior:
ipe totꝰ est calidus in ꝓmo: siccus in secūdo
Caulis siquidē alius est domesticꝰ: alius sil-
uestris: alius marinus ꝛ aliꝰ caulis aq̄. Sil
uestris est amarior ꝛ acutior ꝛ a cibo remoti-
or. Est aūt grossi nutrimenti ingrossans san-
guinē. Et inflat ꝛ facit corpꝰ dolorosuꝫ. Na
turatiuꝰ est aūt ꝛ lenificatiuꝰ. ꝛ desiccatiuus
ꝑprie qn̄ decoquit̄ ꝛ ab eo ꝓma aqua effundi
tur. Eiusqꝫ nutrimentū est paruū et humidiꝰ
nutrimento lentiū. Et sanguinē facit maluꝫ.
Cum ergo cū carne pingui ꝛ gallinis decoq̄
tur paꝝ bonus efficit̄. Palladiꝰ li. iij. In mē-
se februario caules serunt̄ qui ꝛ toto anno
seri possunt solū pingue ꝛ satis subactum dili
gunt. Argillam ꝛ glacieꝫ timēt. Sabulone ꝛ

arenis nō delectanť nisi p̄hēnis vnda succurrat. Omnē statū celi patiť caulis frigū magis ɔtra austrū positi citi⁹ ferunt. Contra septētrionem seruis. sed h̄ ꝛ sapore caulis vincit ꝛ robore cimis delectať. Et ideo ponende sunt plante p bulbinos areaꝝ. Gaudet stercore ꝛ sarcolatione. Rarius posit⁹ ɔualescit. celeri⁹ coquiť: virore seruať. si dum est trium vel quattuor foliorꝝ. nitrum tritū cribello desup sparsas ꝛ speciem pruine canentis immitetur.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Caulis habet ꝓprietatem in sedatione doloꝝ. stipticus est eius cinis ꝛ fortis exsicationis. Siluestris ꝛ marinus ꝛ domesticus maturant flegmones atqꝫ duricias.

B ¶ Idem caulis consolidat ꝛ prohibet fraudulentis ambulationem. poniturqꝫ cum albugine oui super adustionem.

C ¶ Tremori ɔfert cū fenugreco embracať sup podagrā. eiusqꝫ decoctio sup dolores iūcturaꝝ. Iteꝝ. Eius decoctio ac semē tardāt ebrietatē.

D ¶ Confert etiā furfuribꝫ ꝛ fit caput purgiū cū succo eius. Ex eius proprietatibꝫ fit exsiccatio lingue: facitqꝫ somniū. ꝛ obtenebrat visum.

E ¶ Cum succo eius aūt decoctione ipsius cum oleo sisamino fit gargarismus cōtra prefocationem. Et eius comestio clarificat vocem. est autem malus stomacho.

F ¶ Succus ei⁹ cū vino depassis ɔfert spleni et yctericie. ꝓuocat vrinā et mēstrua. eiusqꝫ semē ꝟmes interficit cū lupino ꝫ aqua.

G ¶ Cinis radicꝭ lapidē frangit. Caulis marin⁹ delinat ad salsedinē ꝛ amaritudinē. ꝛ ido lenit naturam. soluitqꝫ ꝓprie cum pingui carne. Ei⁹ folia sunt sicut aristologie: que oriunť ex vna radice. Succus eius cum vino confert morsibus etiam canis rabiosi.

H ¶ Dyascorides. Cauliculi ortiui elixi ꝛ nō valde ꝑcocti ventrem molliunt. Nam caulis tyrsus si fortius elixetur ventrem abstinet. ꝛ maxime si in calido cinere coquatur.

I ¶ Qui nascūť in egipto amari sūt. ꝛ si comesti fuerīt caligīes ocloꝝ detergūt. typicꝭ ꝓsūt crudi comesti. ebrietatē in cōuiuio nō admittūt.

K ¶ Ysaac. Caulis siccus est et frigidus in p̄mo gradu. Turbidum et melancolicum generat sanguinem odorem dantem.

L ¶ Caules estiui vstiorē sanguinē generāt. colore em̄ vste vicini sunt ꝛ mūdificatiui.

M ¶ Hyemales ꝟo nō tanti acuminis sunt: ꝫ vis coꝝ ventrē humectat ꝛ vrinā ꝓuocat. Horum ius bibitū ventrē soluit. ꝛ sine iuri comesti eūdē ɔstipāt. corp⁹ em̄ eoꝝ siccū est. vnde ꝛ cōstipatiuū. Ideoqꝫ vt ab eoꝝ nocumento temperetur elixentur: ꝛ aqua ꝓiecta in alia coquanť cū pinguissima carne pecudis vel suis.

Capitulum. cij.

Cauda equina. Auicenna libro secundo capitulo de cauda equina. Cauda equina est planta nascens in locis cōcauis ꝛ in vallibus. habens stipites cōcauos ad rubedinem declinantes. asperos duros. nodosa cum nodis intrantibus. et ad nodos sunt sicut folia squinanti minuta spissa. et adheret arbori cui appropinquat. deinde generantur ex ea extremitates plures sicut cauda equina. ꝛ habet radicem duram est frigida in p̄mo sicca in secūdo. est stiptica: et ꝓprie succus eius est vehementis exsiccationis sine mordicatione. ¶ Galienus sexto simplicium farmacaruꝫ capitulo de cauda equina. Virtus hui⁹ plante est stiptica cū amarirudine pauca. et ꝓpter hoc desiccat violenter cum mordicatione. Est frigida in p̄mo sicca in secundo. ¶ Paulus capitulo de cauda eq̄na. Est quedā cauda minor q̄

grece vocatur corsanda habens stipitem sub-
rusum ⁊ folia supiora minora. ¶ Dyascorides
capitulo Dipparis siue anabasis. Dipparis. id
est cauda equina aut anabasis. Nascitur in lo-
cis humidis ⁊ in monumentis. habet hastas
rufas et asperas ⁊ nodosas que haste quicquid
vicinum habent alligant. in quibꝰ folia sunt
in summitate acuta ⁊ tenera ⁊ iunco similia et
spissa sursum ascendentia. Hec etiam aliquo-
tiens de pariete pendet comis plena abundan-
tius ⁊ nigris sicut caude. radices sunt ei ligno-
se et dure. virtus est ei stiptica.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Cauda equina est valde iuuati-
ua ad fluxum sanguinis. consolidat vulnera ⁊
vlcera mirabiliter. Et si in eis sunt nerui con-
solidat etiam. Confert quando linitur aut fit
ex ea emplastrum in testinis. Confert etiam
apostematibus calidis stomachi et epatis et
ydropisi. et cetera.

B ¶ Galienꝰ. Vulnera maxima quinimo et con-
tra emissionem sanguinis ⁊ fluxū muliebrem
Et contra dissinterias etiam et ceteros ventris
fluxus. Hec herba farmacum validum est cū
aqua et vino. Scribunt autem quidam hanc
vesice necnon subtilium intestinorum vulnus
sanare.

C ¶ Succus autē eius emorrosagiis que ex na-
ribus confert. et fluidis passionibus ventris
cum aliquo vino pontico bibita. vel cum aqua
si contingant febricitantes.

D ¶ Paulus. Cauda eqna minor curat et delet
antracem sumpta ⁊ emplastrata.

E ¶ Dyascorides. Succus eius naribus san-
guinem profluentem abstinet. Dissinteric; cū
vino bibita medicatur. vrinam prouocat. fo-
lia eius imposita vulneribus recentibus pa-
raco lesim faciūt. et radix et herba eius tussien-
tibus ⁊ ortonoicis medicantur. conquassatio-
nibus opitulantur. dicitur vero incisiōes ve-
sice ⁊ intestinorum solidare.

F ¶ Serapion auctoritate Dyascor. Quando
folia eius piscantur ⁊ fit cum eis emplastrum
conglutinat vlcera recētia. ⁊ si sint nerui incisi con-
solidat eos. Et decoctio radicis et foliorum eius
qn̄ datur in potu confert tussi antique ⁊ contractio-
ni anhelitꝰ. Et si potenter trita ⁊ sicca idem fa-
ciunt: Et qn̄ fit emplastrum cum eis recentibꝰ
confert attritioni lacertorum.

Capitulum .ciij.

Cassia fistula. Johānes mesue. Cassia
fistula est ex medicinis in quibꝰ est fidu-
cia iuuamētorum. Et est sine nocumento
carens acuitate ⁊ mordificatōe ⁊ omni excessu
ledente: q̄ pōt exhiberi in om̄i etate. itaqꝫ pue-
ris ⁊ pregnātibꝰ. Constat autē eiꝰ electio in sex
proprietatibꝰ. vt qꝫ eiꝰ arūdo sit grossa plena splen-
dens multi ponderis. ⁊ sit pulpa eiꝰ splendēs
⁊ pinguis. ⁊ hasta ex arūdine ⁊ conseruata in va-
sis vitreatis est equalis cōplexionis ad latus
caliditatis declinans. ⁊ est humida in primo. et
est lenitiua et resolutiua clarificatiua sangui-
nis. nocet debilibꝰ habentibꝰ viscera lubrica.
remouetur ab ea hoc nocumentū in permixtiōe mi-
rabolanorum. ⁊ reubarbari ⁊ aqua masticis ⁊ spi-
ca ⁊ qn̄qꝫ necessarium est addere lubricitatē. et
proprie in desiccatione viscerū: quare miscetur ei
oleum de amigdalis dulcibꝰ. ⁊ diuretica faci-
unt eam declinare ad vias vrine. quare neces-
se est eorum permixtio qn̄ oportet membris secunde
expulsionis conferre. ⁊ ipsa est de tarde ⁊ debi-
liter solutionem facientibꝰ. propter quod per-
miscenda sunt cum ea ex rebus habentibꝰ acui-
tatem sicut albasce ⁊ ysopus etenim vigorant eiꝰ
operationē. ⁊ magis adhuc si cū quibusdā ex
ventrem soluētibus misceatur. ⁊ ipsa cū aqua

casei est nobilis opationis. ¶ Sera. lib. aggre. ca. chiarzambeth. id est cassia fistula. ⁊ sūt canne pcatue. quaꝝ color est rubeꝰ ad nigredinē declīuis. ⁊ inter ipas sūt lamine ex carne nigra ⁊ parietes diuidētes inter eas. ⁊ intra lamias sunt grana sic̄ gna pilecaracte ⁊ eiusdē magnitudinis. sapor eiꝰ est dulcꝫ. ⁊ color eius est inter glaucedinē ⁊ ruborem. ⁊ afferꝛ a babilonia ex terra aliemen. Et ꝟtus eiꝰ est ꝙ ipa ē eq̄lis cōplexiōis ⁊ electa Ex illa est q̄ est in canna sua interiꝰ nigra grauis ⁊ lucida. Et qḋ de ipa vtimur plurimū est caro. licꝫ etiā cortice aliquādo. Et idē auctoꝛ. Aben Mesuay. Uirtꝰ eius est q̄ resoluit ⁊ extinguit acuitatē sanguinis.

Operationes.

A ¶ Johannes mesue. Cassia fistula mūdifficat sanguinem. ⁊ remouet acuitatem eius. ⁊ sedat sitim. et proprie cum succo endiuie aut saltem deputato ẜm artem.

B ¶ Et ipa quidem mundificat stomachum. et educit colerā ⁊ flegma. ⁊ illud operatur sine nocumento. ⁊ caret mordicatione.

C ¶ Et ipsa quidem lenit guttur ⁊ pectus.

D ¶ Et resoluit apata acuta ī eis. ⁊ ꝯfert calefactioni renū sūpta cū diureticꝭ ⁊ infusiōe liq̄ris.

E ¶ Et ꝓhibet generationē lapidis ī eis. ⁊ ꝯfert febribꝫ colericꝭ. ⁊ dosis eiꝰ ẜm Serapionē auctoritate Aben mesuay est a. ʒ. vi. vsqꝫ ad. ʒ. x.

F ¶ Serapion auctoritate Aben mesuay. Cassia fistula extinguit acuitatem sanguinis. ⁊ sedat apostemata dura que fiunt ex eo. ⁊ resoluit apostemata dura q̄ fiunt in gingiuis et gutture q̄n̄ fiunt cum eo gargarismata cū aqua arboris vulpis ⁊ passulis.

G ¶ Et ꝯfert ictericie ⁊ dolori epatꝭ. ⁊ purgat colleram adustam. ⁊ mollificat ventrem mediocri mollificatione. ⁊ mundificat neruos.

H ¶ Auicenna li. ij. cap̄. de cassia fistula. Cassia fistula est eq̄lis in caliditate ⁊ frigiditate ⁊ humiditate. ⁊ est resolutiua ⁊ lenitiua. ⁊ ꝯfert apostematibꝫ calidis ⁊ visceribꝫ ꝓprie ⁊ gutturi q̄n̄ ex ea fit gargarismus cū aqua solatri. ⁊ linitur sup̱ apostemata dura ⁊ ꝯfert eis. et liniūꝛ ex ea podagra ⁊ iuncture dolorose. q̄n̄ dissoluiꝛ manibꝫ in aqua coriandri humidi cū spuma psilij et deinde fit ex ea gargarismus confert ꝑuocationi ⁊ mundificat epar. ⁊ cōfert ycterıcie. ⁊ dolori epatis. ⁊ est lenitiua ventris. ⁊ educit coleram adustam ⁊ flegma. ⁊ soluit sine nocumēto ⁊ absqꝫ mordicatione adeo ꝙ ipa est ꝯueniens pregnātibꝫ. et soluit eas. loco eius poniꝛ mediū ipsiꝰ de terrenia bin ⁊ triplū pōderis eiꝰ de carne passularū. Octauū pōderis ipsiꝰ de turbit. ⁊ q̄n̄qꝫ poniꝛ loco passularū liquiricia.

Capitulum. ciiij.

Cassia lignea. Gal. vij. sim. far. cap̄. de Cassia lignea. Substantia cassie lignee est multū subtilis. ⁊ sapor eius est acutus ⁊ stipticitate pauca. ⁊ virtus eius est calida ⁊ sicca in tertio gradu. ¶ Serapion libro aggregatoris capi°lo Melochaa auc. Dyascoridis. Sunt eius multe species. ⁊ nascunꝛ in terris arabum vbi nascuntur species alie aromatice. habet stipitem grossum ⁊ corticem. folia eius sunt similia folijs yreos nigra pupurea. et habet odorem similēꝫ odori rose. Et hec species est in ꝓma bonitate ⁊ secūda. post hāc in bonitate est illa cuius color est sicut color coralli. ⁊ est subtilis. leuis. longa. grossi calami ⁊ plene mordicans linguam cum stipticitate ⁊ acuitate pauca. bonū odorē habens participātem aliquod odoris vini. Hee due species sūt vtiles in medicina. alie vero non sunt administrande. ⁊ ego volui eas rememorari vt non administrentur: sed abijciantur. Et est de eis quedam que est nigra habens odorem maluꝫ et corticem subtilem. ⁊ reperitur res quedam similis cassie lignee et non est cassia lignea. Et

cognoscitur p saporē. qm̄ nō est acuti saporꝭ: nec odorifera. ꝛ cortex eiꝰ est adherēs ligno. ꝛ reperitur similiter q̄dā habēs calamū latū lenē mollē aspe rū tactu. ꝛ est minus mala q̄ȝ nūc dicta. sȝ peior oībꝰ illa est cuiꝰ color est albꝰ. ꝛ odor silis odori porri. nō habēs calamū grossum sȝ subtilem.

Operationes.

A ¶ Gal. Uirtus eiꝰ est q̄ resoluit ꝛ incidit ꝛ fortificat mēbra. ꝛ ꝓuocat menstrua que retinentur causa grossoꝝ humoꝝ ꝛ viscosoꝝ.

B ¶ Sera. Cassia lignea hȝ ṽtutē ꝓpinquā cynamomo calefacit ꝛ desiccat ꝛ ꝓuocat vrinam. ꝛ stipticat leui stipticitate. ꝛ admistratur cū medicinis acuētibꝰ visū. ꝛ qn̄ admiscetur cū melle ꝛ linitur humiditas lactea q̄ apparet ī facie aufert eā.

C ¶ Et prouocat menstrua. et conuenit veneno tyri quando sumitur in potu.

D ¶ Et apostematibus calidis intrinsecꝫ quando bibitur. ꝛ dolori renū facto fomēto cum ea. ꝛ dilationi matricis qn̄ fit eucatisma .i. fumigiū cū decoctiōe eiꝰ. ꝛ ponitur loco cynamomi in ꝯfectionibꝰ duplicato pondere ex ea.

E ¶ Et idē auc. Mesaac. Fortificat stomachuȝ ꝛ epar. ꝛ expellit fetū cū fortitudie. Aui. de viribꝰ cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

Capitulum. cv.

Castanea. ysidorus in libro ethymologiarum. Castanea dicitur eo q̄ fructus eius gemini in modum testiculorum rotundi sunt. qui dum eijciuntur quasi castrantur. Hec arbor simul vt excisa fuerit. tanq̄ȝ silua expullulare consueuit.

Operationes

A ¶ Plinius libro secūdo. Castanea diligit mōtes ꝛ valles: sicut robur et abies. Nec amant aquosa loca cypressi et castanee. sed sunt siccanee. Castanea est a ceris modo crsipa ꝛ est etiam eidē fremitas spissa. Itaq̄ȝ cariem vetustatemq̄ȝ sentit tardissime. In vere aūt ꝯcipiūt castanea terebinthus ꝛ aquifoliū.

B ¶ Idem libro decimo septimo. Semem ipsa serere docuit natura: cum decidens viuisceret terra exceptum. Nec aliter proueniūt in glandines atq̄ȝ castanee. quibus est pro semine fructus ipse. Castaneam inseruit Corelliꝰ eques romanus suometipso surculo in agro neapolitano.

C ¶ Hec inter laudatos ab eo nomen accepit. Postmodum heres eiusdem libertus corelliana inseruit. Hec est inter illas differentia q̄ illa copiosior. hec corelliana melior. Tempus vero statutū castanee ac pinee serendi est septimo kalendas Marcij.

D ¶ Castanea pedamentis omnibꝰ prefertur facilitate tractatus perdurādi pernicatia regerminatione cedua. Salice quoq̄ȝ letior fuerit facile solum. nec tn̄ arenosum. maximeq̄ȝ sabulū humidū aut carbunculū vel cosi etiā farinā quamlibet opaco septentrionaliq̄ȝ ꝛ prefigido situ. vel etiā decliui.

E ¶ Recusat eadem gallina rubricam cretam: omnemq̄ȝ terre fecunditatem qua seri nuces diximus. sed non prouenit. nisi maximis. nec nisi quiuis aceruatim satis. perfringi solum debet supra ex mense nouembri in februariū. quo solute spōte ex arbore cadunt atq̄ȝ subnascuntur. Interualla pedalia sint vndiq̄ȝ sulco Ex hoc seminario transferuntur in aliud. bipedali iteruallo plus biennio. Sunt ꝛ propagines nulli quidem faciliores. Nudata siq̄dem tota radice in sulco ꝓsternitur. et tūc ex acumine supra terrā relicto alia quoq̄ȝ ab radice renascitur. sed trāslata nescit hospitari. pauetq̄ȝ nouitatē biennio fere postea ꝓsilit.

Capitulum. cvj

CElidonia. ysidor⁹ in lib. vbi sup. Celidonia dr: vel eo q adventu yrundinũ erũpere videat. Uel eo q pullis yrundinũ si oculi auferant matres eoꝝ illis ex hac herba mederi dicant. ¶ Plini⁹ li. xxv. Animalia herbas inveneꝛt in pmisq celidoniã. Hac em̃ yrundines oculis pulloꝝ in nido visum restituunt. vt q̃dam etiam volunt erutis oculis. Eius genera duo sunt. maioꝛ fructicosa caule folio pastinace erratice. ipa ampliore. duorũ cubitoꝝ altitudine. flos albicans. flos luteus. Minora folia sunt hedere rotundiora minus candida. Succus croci mordax: semen papaveris. florent yrundinuz adventu. marcescunt discessu. florentib⁹ illis succus expmit z i vase ereo cum addito melle leniter cinere ferveti decoquit. ¶ Platearĩ⁹. Celidonia est calida z sicca in tertio gradu. cuius duplex est mod⁹. videlicet indica. que maioris est efficacie. Et cõmunis: que in nostris regionib⁹ invenit. z est minoris efficacie. Una tamẽ potest poni p altera. Indica citrinã radicẽ hz. Et i receptiõe nõ herba sz radix poni debet. q̃ p annos tres in efficacia multa servari valet. Ex qualitate sua virtutem habet dissolvendi et attrahendi et consumendi. ¶ Dyascorides. Celidonia maior virgam habet vnius cubiti longam et amplius teneram ac tenuem. Que in gyro habet folia plura botracio similia sed molliora z subalbidiora. florem aurosum profert. succum croceum habens. virtus eius est viscida mordens et amara non boni odoris. Radix desursum est vna desubtus plures.

Operationes

A ¶ Platearius. Celidonia cõtra dolorem dentium in frigida causa valet radix hec aliquantulum trita. valet z ad caput purgandum. Et viam ex frigidis humorib⁹ repletã

B ¶ Contra colicam passionem herba trita et in vino decocta supponitur.

C ¶ Et ad cancrum oris aut nervorum pulvis radicis cum pulvere rosarum conficitur. z cũ aceto decoquitur.

D ¶ Ad fistulam eius pulvis cũ capitello ꝯficit et ori fistule cũ melle immittitur.

E ¶ Galienus octavo simplicium farmacarum capitulo de celidonia abstersive fortissime et calide virtutis. quinimo z succus eius ad augmentationem visus est vtilis. in quibus cernitur grossum quid ꝯm pupillam z dyafora re indigent. Usi vero fuerunt quidam radice: et ad eos qui obstructionem epatis et yctericiaz patiuntur in vino albo dẽtes bibere. Similiter autem masticata vtilis est in dolorib⁹ dentiũ. Parvũ ꝓo celidoniuz acrum existens magna vlcera citissime cuti cathaplasmatũ z vngues leprosos eĳcit. expurgat ꝓo succus eius p nares sufficienter acris existens.

F ¶ Dyascorides capitulo de celidonia. Succ⁹ celidonie maioris melle addita in certamine coct⁹ sup carbones oculoꝝ maculas detergit. Folia z radix z virga in vmbra estate siccant. z sicut crocus componuntur. Radix eius aniso mixta z vino albo bibita ycterícis opitulãtur. Folia eius cũ vino z cathaplasmata adhibita maculas detergunt. masticata dolorem dentium prohibent.

G ¶ Celidonie minoris virtus est viscida. vulnerat cutim. scabiem detrahit. vngues leprosos excludit. succus ei⁹ radicis melle addito narib⁹ infusus caput purgat. Eadem dicit Serapiõ capitulo proprio auctoritate Dyascoridis: licz per alia verba.

Capitulum. cviij.

Cedrus. Dyaſ. ca. cedrꝰ. Cedrꝰ arboꝛ eſt
vnde pix cedria fit. cuiꝰ ſemĩa ſũt ꝑua at-
qꝫ ſpinoſa. fructui iuniperi ſĩlia vel mirte
Alia ẽ maioꝛ q̃ ab aliq̃bꝫ cedrꝰ lata appellat̃ fru
ctui cypreſſi ſimilãs: ſꝫ minoꝛ ẽ. q̃ tñ ẽ vexabilis
ſtomacho. atqꝫ feruẽtẽ hꝫ ꝟtutẽ. ꝺ q̃ fit cedria.
Eſt ãt cedria ꝓbabilis ꝛ vtilis q̃ ẽ ſpiſſa ꝛ limpi
da ꝛ i odoꝛe foꝛtiſſima. in q̃ cũ digitũ intinxerꝭ
pinguedĩe ſua rariꝰ defluit. Itẽ ſerpin. i. cedrꝰ. ꝛ
eſt arboꝛ cuiꝰ gũmi eſt gũmi cedri. ꝛ ab iſta ar-
boꝛe emanat pix cedria vl' cedrina. ꝛ ẽ pix liq̃-
da q̃ arabice vocat̃ hictan. ꝛ eſt genus abietis
¶ Pli. ca. ꝺ cedro. Eſt inq̃t cedrꝰ maioꝛ ꝛ minoꝛ
Minoꝛis duo ſunt genera. ſcꝫ licea ꝛ fenicea
Differũt. folia nãqꝫ derogatũ habẽt ſpinoſum
oxicedros vocat̃ ramoſa ꝛ nitoꝛe infeſta. altera
odoꝛẽ ꝑſtat. fructũ ferũt mirti in magnitudine
dulcẽ ſapoꝛẽ habentẽ. Et maioꝛis duo ſunt ge
nera. Unum qꝺ floꝛet ꝛ nõ fert fructũ. Aliud
fructiferũ nõ floꝛet. ꝛ in eo antecedentẽ fructũ
occupat nouꝰ. ſemẽ eiꝰ cypreſſo ſile: ſꝫ qꝺ cedro
lentẽ vocãt ex hac reſina laudatiſſima fit. Itez
alibi inter arboꝛes q̃bꝫ pix fit cedrꝰ groſſioꝛ qui
dã putãt qꝫ ſit iuniperus licet falſo.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirtꝰ eſt ei ſiccatiua ꝛ recoꝛpatiua q̃
ꝓpter nimietate caloꝛis ſui pellibꝫ inuncta vũt
et ſiccat. caligines oculoꝝ detergit. glaucoma-
B ta et cicatrices inuncta limpidat. ¶ Cũ aceto
miſſa et infuſa ꝟmes auriũ occidit. cum yſopi
C ſucco mixta ſonos auriũ tollit. ¶ Si miſſa in
foramĩe dentiũ vbi doloꝛ eos crepare facit. et ſi
diu in oꝛe retinet̃ doloꝛẽ dentiũ amittit. ex hac
D ad coitũ veniẽs. ¶ Si inde veretrũ vnxeris ge
nitalia ſtringit i tantũ vt filios facere nõ poſſis
E ¶ Squinãticoꝝ cauſas curat fauceſ. ſi vnxerꝭ
F deintꝰ tumoꝛes tollit. ¶ Et pediculos ꝛ lendi-
nes puncta necat. moꝛſibꝫ ſerpentũ cum ſale ꝛ
dulcoꝛe bibita occurrit. ꝑcuſſũ lepoꝛis mariti-
G ni ad ſanitatẽ ꝑdũcit. ¶ Stomaticꝭ vncta me-
H det̃. vulnera pulmonis optime curat. ¶ Uer-
mes ꝛ aſcarides cliſteri addita occidit. Mul-
ti ꝓ oleũ ex cedria dũ coq̃t̃ deſup cũ pẽna col
ligũt ſic oleũ picis. ꝛ ſcabiei ꝛ pediculi aĩalium
I ꝓdeſt. vulneribꝫ vtiliter adhibet̃. huiꝰ fumꝰ tñ
ꝓdeſt q̃ntũ ꝛ picis dure. ¶ Item potui data in
K ciati q̃ntitate vlcꝰ fluidũ pulmõis faciat. fit ãt
oleũ ex arboꝛe vt de pice. ¶ Eſt aũt oleũ nimiũ
leptomere: molles carnes abſqꝫ doloꝛe conſer
L uãs. durãs ãt lõgo tpe. ꝛ nigra coꝛpa deſiccat.
¶ Lachrymũ vero arboꝛis eiuſdem viſcide et
efficaciter ꝛ cũ veſicatiõne refrigerat ꝛ ſtringit.
nam moꝛtuoꝝ recõdita in arboꝛe eadẽ a tabe
defendit. vnde ꝛ moꝛtuoꝝ vita vocatur.

Cerfolen

Capitulum.cviij

C Erefoliũ vulgo dr̃ q̃ddã gen⁹ apij.calidũ i tertio g̃du:siccũ i.ij. Dyaſ. Cerefolio vis ignea ẽ ⁊ acerrima. Ex herbario. Cerefoliũ naſcit̃ in locꝫ cultꝫ i mẽſe februario.locis frigidis poſt yd⁹ſeritur cerefoliũ.qð agrũ deſiderat lentũ:humidũ ſtercoratũ.

Operationes.

A ¶ Yſaac: In dietis particularibꝯ in capitulo ð apio. Cerefoliu:m potui datum cum mellicrate vrinam ⁊ menſtrua prouocat.laterũ ac dolorem renum ⁊ veſice placat.

B ¶ Vẽtris ſolutionẽ ð groſſa vẽtoſitate mitigat

C ¶ Stomachi ventoſitatem ⁊ omniũ viſceruꝫ diſſoluit:et opilationem aperit.

D ¶ Dyaſ. Cerefoliũ cũ melle addito medet̃ canceratis lateris dolorem hauſtum ex vino mitigare videtur.

E ¶ Et aq̃ mulſa pituitatẽ reſoluit. Ex aceto lũbricos ⁊ tineas ꝑimit:vrinã ⁊ mẽſtrua ĩpellit.

F ¶ Omnemq; tumorem ſoluit.

G ¶ Macer. Eſt cerefolio vis acra ⁊ ignea valde. Appoſitũ cancris tritũ cũ melle medet̃. Cum vino bibitũ lateris ſedare dolorẽ. Sepe ſolet tritam ſi nectas deſuper herbam. Cum mulſa bibitum pituite noxia ſoluit ⁊c̃.

Capitulum.cix.

C Epe. Dyaſ.c. Bulb⁹.i.cepe. Ei⁹ ſpẽs ſũt due. Una eſt q̃ hꝫ rufũ bulbũ q̃ bonus eſt ex terra pingui ⁊ collect⁹ euſtomatic⁹ eſt. Alia eſt ſpẽs bulbi pl⁹ iſto euſtomaticus. Om̃es em̃ bulbi cali.⁊ viſcidi ſunt. Plinius ca.cepe. Cepe virtutẽ hꝫ inciſiuã.⁊ oblõga pl⁹ eſt ſtiptica q̃ꝫ rotũda:⁊ q̃ colorẽ rufuꝫ habẽt q̃ꝫ ille q̃ albũ. Sicce ãt viſcidiores ſunt q̃ꝫ virides.⁊ crude. Et crude pl⁹ viſcide q̃ꝫ cocte. Sera.li.aggre.ca. Baſal.i.cepe. Baſal lõge exceptis ſũt acutiores q̃ꝫ rotũde.⁊ pl⁹ ſtiptice. Et ille q̃ ſunt rubei coloris ſũt acutiores q̃ꝫ albe.⁊ ſicce q̃ꝫ recentes.⁊ crude q̃ꝫ aſſate. Gal.vij ſim.far.ca.ð cepa. Cepe ex q̃rto g̃du ẽ calefactiuũ.ſubſtãtia ꝟo ei⁹ groſſaꝝ partiũ eſt.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Bulbi comeſti erigũt linguã ⁊ fauces exaſperant.ſtomachum inflant.

B ¶ Cathaplaſmatibꝯ adhibiti laxationibꝯ ⁊ doloribꝯ iuncturarum.⁊ podagricis maximum preſtant effectum. Corpori infixa euocant.ſoli ⁊ melle adhibito id facere poſſunt.

C ¶ Tumores ydropicis bulbus impoſit⁹ ſpargit. Caninis morſibꝯ ſubuenit. Addito melle ſtomachi dolorẽ compeſcit.

D ¶ Et furfures ⁊ acoras nitro addito purgat. Liuores ⁊ maculas tollit. Medio oui addito ⁊ aceto ⁊ melle lentigines corpis emendat.

E ¶ Cõquaſſationibꝯ aurium ⁊ vnguium cũ polenta bene adhibet̃. Coctus in cinere calido ⁊ polenta addita ⁊ capitibꝯ minoꝝ piſciũ nigris cicatricibꝯ reddunt colorem.

F ¶ Cocti ⁊ comeſti dolorẽ lateris cõpeſcũt. Sꝫ non multũ comedendi ſunt.quia neruis contrarij ſunt ⁊ ſiccatiue virtutis.

G ¶ Pli. Cepe comeſte inflatões ꝑſtant. faſtidiũ tollũt.ſitim ꝓuocãt.⁊ tollũt oris fetorẽ euſtomatice ſunt. Emoroidas impoſite ꝓhibent.

H ¶ Succus ei⁹ immiſſus naribꝯ caput purgat. Morſibꝯ caninis occurrit melle et ruta ⁊ ſale addito. Cum ſepo gallinatio auriũ dolorem et ſuperfluos ſonos compeſcit.et ad vlceratiões aurium prodeſt.

I ¶ Cauda ꝟo fricata alopitias emẽdat. Puluis ei⁹ comeſt⁹ dolorẽ capitis remouet. Succus eius optime caput purgat. Naribꝯ attract⁹ colericis ꝯtrarie flegmaticis vtiles ſunt.

K ¶ Galienus. Cepe emoroidas aperit appoſita Aut cum aceto illinita in ſole aluos abſtergit. Et fricata in alopitijs citius q̃ꝫ altionum prouocat capillos.

A ¶ Si ꝟo sepauerit q̇s succũ ei⁹ totũ q̃ntũ ē re-
siduũ suff.ciēs ē terrestr; substãtie. Ipe ãt suc-
cus aq̃se ⁊ aeree est caliditat;. ita ãt ⁊ suffusos ⁊
ablio pinatos ꝑ grossicie humoꝝ iuuat vnct⁹

D ¶ Ex huiusmodi autē cõplexione tota cepa in-
flatiua est cõmesta. ⁊ ꝓpterea quacũqꝫ sicciora
sunt cõplexione minus ventosa. Docidē auc.
Dyascoridis in ca. vi. bulbus.

F ¶ Bulbus cõmestiuus frigidior est bulbo vo-
mitiuo ⁊ grossi. necnõ viscosi hũoris est gene-
ratiuus. Nam difficile digestibilis est ⁊ inflati
uus ⁊ libidinosis superplasmatus. Eo aũt ꝙ
amaritudinis atqꝫ stipticitatis ꝑticeps est ab
stersiuus ⁊ solidatiuus efficit̃ ⁊ siccatiu⁹.

G ¶ Ostensum est enĩ ꝙ amar⁹ q̇dez sapor in ab-
stersiuis substãtijs est. stipticitas ꝟo in solida-
tiuis. siccitas ꝟo est in vtraqꝫ.

P ¶ Et idē i li. ꝺ cibis. Cepa calefacit corp⁹ ⁊ sub
tiliat in ip̃o grossos hũores ⁊ incidit viscosos.

G ¶ Cruda ⁊ cocta paucissimum dat corpi nutri
mentũ. nocet colericis. sed his q̇ flegmaticum
humorē aut crudũ grossum ⁊ viscosũ collectũ
habuerit ido eatalia eduloꝝ sunt

Capitulum. cx.

Ceterach. Dyas. ca. Aplenon. id est ce-
terach. Aplenon folia hab; scolopē-
drie venenose similia. Nascitur locis
saxosis vel parietib⁹ ex lapide fabricatis. folia
ei⁹ sunt multa ex vna radice ascendētia. diuisa
sicut polipodium subtus rufa ⁊ aspera ⁊ super
viridia. Est ꝟo sine hasta. sine flore. ⁊ sine semi
ne. Gal. vi. sim. far. ca. Aplenon. Subtilium
partiũ q̇dez: nõ tñ calide ꝟtut; est herba.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Folia ceterach elixa cum aceto
⁊ bibita. xxx. dieb⁹ splenem siccant. Item folia
ipsius vino addito et cathaplasma imposita:
spleni singulare p̃sidium est.

B ¶ Ysopo folia cũ aplenon folijs trita cũ leuissi-
ma vini bibitione splenem ꝯsumunt.

C ¶ Stranguirijs ⁊ subglutionib⁹ et ycterícis
prodest. Bibita calculos frangit.

D ¶ Dicit̃ ꝙ folia cũ splene mule collo suspensa
mulierē generare nõ sinit. sane nocte suspen-
denda est. ⁊ obseruandũ ne luceat luna aut de
die suspende. et si homo ꝓ muliere eandē fode-
rit. ⁊ assit ali⁹ q̇ dicat: inde fodite vt illa nõ gene
ret etiã hoc dicit̃ prodesse.

E ¶ Galienus. Ceterach lapidem frangit ⁊ sple
nem subtiliat vel attenuat.

Capitulum. cxi.

Cheuri. Sera. lib. aggre. cap. Cheuri.
auc. Dyascoridis. est planta nota ha-
bens diuersitatē in specie sua a diuer-
sitate florum cognoscitur. Nam q̇dã florem

albū. q̄dā purpureū. et q̄dā citrinū. Et q̄ hz florem citrinū melior est ꝛ aptior in medicina. Sz q̄dā dicūt ꝙ cheiri sunt flores silēs violaꝝ non in die sz ī nocte redolentiū. q̄ꝝ odor est vt odor violaꝝ. ꝛ veꝝ dicūt. Et idē auc. Gal'. Eiꝰ floris sūbstātia est subtilis aquosa ꝛ ꝓprie sicca ex ea. ꝛ sapor eius est amarus. ꝛ virtus eiꝰ est que calefacit ꝛ desiccat abstergit ꝛ subtiliat.

Operationes.

A ¶ Sera. Subtiliat maculas grossas q̄ sūt in oculis. ꝛ aq decoctōis eiꝰ ꝓuocat mēstrua ꝛ expellit secundinā. ꝛ fetū mortuū qñ sedet in ea. ꝛ qñ bibit cū aq̄ aut alia re corrūpit fetum.

B ¶ Et curat apostemata matricis quando supponit eis. ꝛ ꝓprie antiqua dura. Virtus semis eius est sicut ipsius flos.

C ¶ Confert fistulis qñ desiccatur ꝛ puluerizat in eis. ꝛ ꝯfert omni apostemati duro putrifacto. ꝛ habens colorē citrinū ad oīa est fortior.

D ¶ Cheiri flores sunt similes violis in odore. quoꝝ alij sunt albi. alij sunt glauci in nocte potissime redolentes. ꝛ coꝝ herba alio noīe vocat herba gallica vel flores cipri.

E ¶ Et alij sūt coloris purpurei. q̄ herba a romanis vocat ꝯsolida. licz incōgrue. Prime autez due spēs scz citrina ꝛ alba sunt spēs viole ꝭm Dyascoridē. vt apparet in capitulo Viola.

Capitulum. cxij.

Centaurea. Dyascorides. Centaurea ꝭm translationē nostram. Centaurea maior quam multi narcam aut gentianam dicunt ꝛc. sed falso. qm̄ in lr̄a gentiana dicit ꝙ succus centauree efficit sicut succꝰ gentiane. Ergo centaurea nō est gentiana. vt multi dicunt. Similiter Dyascorides facit semotum capitulū de centaurea a capitulo de gentiana. ergo nō sunt idem. Dicit aūt Dyascorides. Centaurea abundat in Licia ꝛ Archadia. folia habz similia nuci regali viridia. ꝛ oblōga sicut cauliculi. ꝛ rotūda ꝛ serratim exteriꝰ incisa sicut tres digiti. ꝛ virgā similē lappatio duoꝝ vel triū cubitoꝝ longā. radix est illi multas virgas habens. in q̄bꝫ capita sunt similia miconio ꝛ lōga cum flore purpurastro et rufo. Radix est grossa ꝛ grauis ꝛ fortis acerrime succulenta. q̄ succus stipticꝰ et viscidus est rubei coloris. Locis nascitur pinguioribꝫ et solanis cuius succus exsiccat ꝛ coquit sicut gentiana. Centaurea minor quā multi linoliam dicunt fortiter desiccat absq̄ aliqua mordicatiōe. Nominatur etiam ab alijs elleboritis siue amaratrum vel febrifugia. Nascitur locis aquosis. ypericoni atq̄ origano similis. virgam habēs per longam angulosam. florez purpureum. folia minuta ꝛ oblonga sicut ruta. semē sicut triticū. radix est ei oblonga ꝛ inutilis. gustu amara. Galienus septimo simpliciū far. cap. de centaurea. Magne radix sicut in gustu qualitates contrarias habet. ita vt in vtilitate operationis. sed ꝭm gustum acris simul ꝛ stiptica apparet cum quadam breui dulcedine. ꝭm operationes vero acredo quedam caliditatis opera ostendit. Centauree parue radix quidem omnifariam in operatiua est. Rami ꝓo eiꝰ ꝛ maxime frondes qui in eis ꝛ flores vtilissimi. dominatur autem in eis amara qualitas. modica stipticitate participans. ꝛ propter hanc complexionem fortiter multum est hoc farmacum absq̄ mordicatione. quoniam autem omnia talia vtilia sunt multotiens dictum est. ¶ Serapion libro aggre. capitulo antorion. id est centaurea. auctoritate Dyascoridis. Centaurea maior habet folia similia nuci regali longa et viridia sicut folia cauliū in summitate gradatim incisa. habet virgam similē virge acetose. cuius longitudo est duoꝝ aut trium brachiorum habens ramulos plures egredientes ab vna radice. super quos sūt capitella similia capitibꝫ papaueris nigri rotūda tendētia ad longitudinē. ꝛ habet florem cuius color est similis

kalb. ⁊ semen simile cartamo inter florem eius
⁊ flos eius est similis lane. ⁊ habet radicē gra-
uem. cuiꝰ lōgitudo est duoꝝ brachioꝝ. Et na-
scit̄ in terris soli expositis in mōtibꝫ arborosis
⁊ in terra pingui. Minor ꝟo cētaurea nascit̄ i
aquosis locis ⁊ est similis herbe ypericon aut
pulegio montano. habet virgam vniꝰ palme
quadratā: florem rubeum vergentē ad purpu-
reitatem. ⁊ habet folia parua oblōga sicut folia
rute. ⁊ semen sicut granū frumenti. ⁊ habꝫ ra
dicem paruā in qua nullū est iuuamentū. ⁊ in
sapore eiꝰ vincit amaritudo plꝰ q̄ȝ aliud. et est i
eo stipticitas pauca. ⁊ virtus eius est que desic
cat sine mordicatione. Pli. cap. ō centaurea.
Alia maior: alia minor. sunt ambe calide ⁊ sic-
ce cōplexionis in secundo gradu.

Operationes

A ¶ Diascorides. Centaurea maior vires habꝫ
cum aliqua exasperatione relaxantes. vnde
totum ventrem purgat.

B ¶ Radix aūt eius est candens sicut ignis mol-
lis fragilis cum succo subrufo ⁊ acro cū mag-
na amaritudine.

C ¶ Hec radix ꝯquassationibꝫ vtilis est. pleureti
cis. ⁊ disnoicis maxime ꝓdest. tussim antiquā
cōpescit. asmaticis ⁊ emoptoicis singulare p̄si-
dium est. non febrientibꝫ cū vino. ʒ. ij. de radice
eius dat̄ febrientibꝫ cū aqua tortionibꝫ et cau-
sis stericis similiter data prodest.

D ¶ Menstruis impat. aborsum facit in moduꝫ
collirij supposita. nam acredine sua p̄dictū fa-
cit. ⁊ fetum mortuū expellit. ⁊ viuū corrumpit ⁊
extrahit. In hoc aūt ꝙ stiptica est plagas glu-
tinat. ad reumata iuuat.

E ¶ Succus omnia facere illa nouit. maxime
vulneribus cicatricem inducit.

F ¶ Paracolisim facit: carnibꝫ īcisis ⁊ ī foco posi
tis addita memorāt ꝙ carnē ī se coagulare fa
cit. licꝫ modo exsiccāt ⁊ ꝑ licio illā vendūt.

G ¶ Centaurea minor tunsa et imposita viridis
vulnera purgat paracolesim p̄stat.

H ¶ Cicatrices vulneribus recentibus et vete-
ribus inducit.

I ¶ Elixatura eiꝰ bibita colerā ⁊ hūores pigues
deponit sciaticis ano supposita sanguinē ꝓuo-
cat ⁊ dolorē illiꝰ mitigat. succus eiꝰ melle addi
to caliginē oculis detergit. aborsum facit. ner-
uis dolētibꝫ fomēto p̄stat auxiliū.

K ¶ Gal. Cētaurea magna ꝓuocat mēstrua. Et
est embriones mortuos euellēs ⁊ viuos corrū-
pens ⁊ educens. stipticitas ꝟo ea q̄ sunt grosse
partꝫ ⁊ terrestris frigiditatꝫ in glutinādo vul-
nera ⁊ iuuādo eos q̄ spuūt sanguinem.

L ¶ Dant̄ aūt ⁊ de ea. ʒ. ij. eis q̄dē q̄ febriunt cum
aqua. eis q̄ sunt sine febre cum vino.

M ¶ Secundū autē virtutem q̄ ex omnibꝫ quali-
tatibꝫ insessionibꝫ ⁊ vulsionibꝫ ⁊ disicis et an-
tiquitatis confert tussibꝫ. nō em̄ euacuare solū
oportet in his quod est p̄ter naturam. sed ⁊ ro-
borare et vigorare que expurgata sunt ad eadeꝫ
igitur vtilis est que acerrima. qn̄ non sola nec
sincera existat sed vel dulcedini alicui ꝑmiscet̄
vel non om̄ino amaritudini. Fortitudineꝫ ꝟo
⁊ violentiam nō habebit ꝑmixta ei aliqua sub-
stantia eucrats. talis enim est que dulcis. Ad
confortandam autem et congregandam stipti-
citas est necessaria.

N ¶ Ex centaurea igitur minori magna vulnera
conglutinantur cum cathaplasmatur ip̄a her
ba adhuc recenti ⁊ etiam difficile conglutina
bilia vlcera cōsolidat eo modo vtentibꝫ. exicat
autem cum conglutinatiuis et siccatiuis ꝑmi-
scetur virtutibꝫ. quecūqꝫ em̄ et fistulas curare
nate sunt ⁊ duricies antiquas mollificat. ⁊ ma
la morigerata vlcera sanat.

O ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo: ꝓ-
prio de centaurea maiori ⁊ minori. eodem di-
cit auctoritate Dyascoridis et Galieni. que h̄
dicta sunt licet per alia verba.

Capitulum.cxxiij.

Cerasũ ē fruct⁹.cerasus ē arbor. Et est fruct⁹ q̄ arabice vocat̄ cerasie. grece ⁊ latine cerasar. ⁊ aliq̄ vocāt ea ḡna regũ Sera.li.aggre.ca.cerasie.i.cerasa. Et dicunt ꝙ sint grana magna silia prunis. ⁊ sũt in oriēte ⁊ est granũ regũ. Et est illud qḋ est apud nos. Et auc. Gal. Sunt ex eis dulcia.pontica ⁊ acetosa sicut inueniunt̄ malagranata ⁊ poma. Et ipsoꝝ dulciũ cerasoꝝ queciũꝙ nedũ maturata sunt.q̄dam quidam sufficienter pontica sunt. q̄daꝫ autem acida similia sunt moris.ſꝫ in moris q̄dem nõ maturis acida q̄litas dominatur pontica in cerasis vero nõ semꝑ.

Operationes

A ¶Serapion. Dulcia descendunt a stomacho cito. ⁊ iuuamentum quod inferunt stomacho paucum est. ⁊ pontica faciunt contrariũ eius.

B ¶Acetosa ꝓo desiccãt flegmata ⁊ suꝑfluitates stomachi pl⁹ q̄ꝫ pontica. ⁊ causa hui⁹ est.quia ī eis est res incidens. ⁊ ꝯferunt stomacho flegmatico ⁊ pleno suꝑfluitatibꝫ.

C ¶In arboribꝫ ꝓo gũmi est cõis.virt⁹ oībꝫ viscosis ⁊ ī mordacibꝫ farmacijs,ꝓpterea in ea ē ꝟt⁹ medicinaꝝ inuiscantiũ sine mordicatõe. ⁊ ideo ꝯferũt aspiratiõi pulmonis. ⁊ ē in eo ꝟt⁹ subtilitatis. ⁊ ideo ꝯferũt lapidi qñ bibunt̄.

D ¶Dyas.ca.de cerasis. Cerasũ viride pomũ ventrez humectat ⁊ ꝓuocat.aridũ siccat ⁊ detinet stomacho viride ꝯtrariũ. Siccũ(inquã)vtile accipit̄. Hoc q̄daꝫ estimãt vrinã mouere a nõ paucꝫ autoribꝫ tradit̄.si mane recētia cũ suis nũcleis deuorata sunt aluũ tam copiose fluere vt ex ea dē cã etiã morbo pedes implicati liberent̄.fit ex eis dyacerasion.qḋ oībꝫ est notũ.

E ¶Galieno placet non vnã in oībꝫ ceraseis pomis esse virtutē. Nã in q̄busdã auster⁹ sapor: ⁊ in q̄busdã calid⁹. ⁊ in q̄busdã dulcꝫ a ꝑparet. et vult austera ad h̄ valere ꝙ ventrē restringant: stomachũ vero ꝯfirment. Acida indicat flegmate abundantibꝫ stomachis optima.nã magis siccant ⁊ grossitudinem densioris humoris incidunt:dulcia stomacho aduersa ꝓnũciant. citius tñ ꝑ intestina defluere.

F ¶Gũmi qḋ truncus illacrimat.exasperitas arterias optime lenit.si in vino veteri detur in solutione resolutũ simili modo datũ: fastidium stomachi nauseantis auertit.

G ¶Et de facie feditatem palloris excludit cum mero haustũ calculos quibꝫ etiam vesice canalis obstruit̄ in arene puluerem soluit.

Capitulum.cxxiiij.

Cretan⁹. Dyas.ca. Cretan⁹ frũtex est herbe duos ramos habēs in vnu⁹ cũbiti lõgitudine. ⁊ nascit̄ locis saxosis ⁊ maritinis cum folijs albis ⁊ pinguibꝫ silibꝫ andragne latioribꝫ ⁊ oblõgis.florē hꝫ album ⁊ semē libanotido silē magꝫ rotundũ ⁊ odoratũ. qḋ desiccat̄ vt triticũ. Radices tres aut quatuor hꝫ digiti grossitudine.odoris suauissimi plenũ. Gal.vij.sim.far.ca.de cretano. Cretanũ salsum q̄dãmodo ⁊ cũ gustat̄ simul cũm breui q̄litate quo circa est ꝟtus ei⁹ abstersiua est simit̄ ⁊ exsiccatiua.debilior aũt est ſm vtraſꝙ amari longitudine.

Operationes.

A ¶Dyascorides. Folia ⁊ semen eius ⁊ radices cocte cũ vino ⁊ bibite vrinã ꝓuocant yctericis medicant̄.menstruis imperãt.crude et elixe comedi possunt. ⁊ in sale cõposite manducantur. folia ei⁹ in gustu satis acida sunt.

B ¶Paulus ca.de cretano. Cretan⁹ calida est et sicca in tertio gradu. Herba est que in locꝫ maritinis reperit̄. virtutem habet valde diureticam ex subtili substantia.

¶ Contra dissuriã stranguiriã et viciũ lapidis ⁊ yliacam passionem herba ipa in multa quantitate buliat in aqua salsa vino ⁊ oleo : et in ea sedeat patiẽs vsqꝫ ad vmbilicum.

¶ Item ꝯ yliacã passionẽ ponat᷑ in cristeri.

Capitulum.cxv.

Cicuta. Sera.li.aggre.ca. succarã vel conisa auc. Dyas. Est planta habens stipitẽ ꝯcauũ in q̃ sũt multi nodosi : sic nodi feniculi.⁊ est multũ maioꝛ feniculo.et hꝫ folia similia folijs ferule habẽtia graue odoꝛẽ. ⁊ sup̱ stipitẽ ei⁹ est coꝛona in q̃ floꝛes albi.et est semẽ sile semini anisi.nisi qꝛ est alb⁹.et habet radicem nõ multũ infixam terre.q̃ est frigide valde.hec radix occidit sua frigiditate. Paul⁹.ca. de cicuta.est planta cuius semẽ frigiditate sua est interimens.ſꝫ vino puro ⁊ calido ei⁹ nocumento subuenit᷑. Galien⁹.viij.sim.farmacaꝝ. ca.comum.id est cicuta.qm̃ summe est infrigiditatiue virtutis omnes sciunt.

Operationes

¶ Sera. Coꝛona hui⁹ plante accipit᷑ cum toto semine anteqꝫ desiccet᷑.⁊ terit᷑ ⁊ exꝓmit᷑ succ⁹.et siccat᷑ in sole.⁊ admistrat᷑ i collirijs q̃ fiũt ad sedãdos doloꝛes oculoꝝ.⁊ est optimũ in hoc.

¶ Et quando fit emplastrũ cum eo sedat caliditatem ⁊ herisipilam ⁊ foꝛmicam

¶ Et qñ terit᷑ hec planta cũ suo semie aut cũ folijs ⁊ fit emplastrũ cũ ea : sup̱ testiculos abscindit pollutionẽ ⁊ gomoꝛreã.⁊ si fiat emplastruꝫ cũ ea sup̱ virgã ꝓhibet erectionẽ.

¶ Et qñ emplastrant᷑ cum ea mãmille mulieꝝ ꝓhibet ab eis lac. Et qñ ponitur sup̱ testiculos pueroꝝ nõ sinit eos augeri.

¶ Et qñ ponit᷑ sup̱ mãmillas puellaꝝ nõ ꝑmittit eas magnificari.melioꝛ ãt ex hac planta est illa q̃ nascit᷑ in crete insũla.in chia ⁊ in atica.

¶ Plinius coniza.id est cicuta que omnibus nota est. Cuius folia viperas et serpentes effugant.⁊ est frigida frigiditate moꝛtali.

¶ Platearius. Cicũta nõ vtimũr interioꝛib⁹. quia venenosa est ⁊ in substantia ⁊ in qualitatibus. Intantum em̃ dissoluit.qꝫ spũs inaniuntur.⁊ ex hoc membꝛa moꝛtificantur. Virtuteꝫ habet potissimam ſm radicem.secundo ſm folia.minoꝛẽ ſm semẽ. Unde semen ei⁹ qũqꝫ ponũt i medicinis.et ex ea vngentũ potissimũ fit contra arteticam ⁊ podagram.

¶ Isidoꝛ⁹. Cicuta vꝛinã ⁊ menstrua ꝓuocat ⁊ augmentat. Lumbꝛicos et ascarides necat. Sciaticos ⁊ arteticos de grosso flegmate iuuat.si in ei⁹ aposimate lauet᷑ aut potet᷑. Grossam intestinoꝝ ventositatẽ dissoluit. Colicam passionẽ ⁊ ylĩj doloꝛẽ curat.pect⁹ ⁊ pulmonẽ de viscoso ⁊ grosso flegmate purgat.

¶ Plinius libꝛo.xv. Cicuta venenum est publica quadã atheniensiũ pena inuisa.ad multa tñ vsus nõ omittendi. Semen habet noxiũm Caulis aũt est viridis.⁊ vꝛit plerũqꝫ sic in platanis.lenis hic ⁊ geniculatus vt calami nigricans. Altioꝛ sepe binis cubitis. In cacuminibus ramosus.habet folia coꝛiandri tenuioꝛa graui odoꝛatu. Aniso crassius.radice ꝯcaua nullius vsus. Semini ⁊ folijs inest vis refrigeratoꝛia.q̃ si enecat : incipiũt augeri ab extremitatib⁹ coꝛpis. Remediũ autẽ est ꝑius qꝫ ꝑueniat ad vitalia.natura vini excalefactoꝛia ac i vino potata irremediabilis existimat᷑. Succus exꝓmitur folijs atqꝫ floꝛib⁹.tunc em̃ maxime est tempestiuus et melioꝛ.

¶ Semine trito expꝛessus et sole densatus in pastillos.necat sanguinem spissando.hec altera vis. Ideoqꝫ sic necatoꝛum in coꝛpoꝛibus apparent macule.

¶ Ad dissoluẽda medicamẽta vtũnt᷑ illo ꝓ aq̃ ⁊ ad refrigerandũ stomachũ fit ex eo malagina.valet ad coihibẽdas epyfoꝛas estiuas.oculoꝛũqꝫ doloꝛes sedãdos circũlitũ. Miscet᷑ collirijs. ¶ Et alios oẽs cohibet reumatismos

Folia quoqz tumorem omnẽ: ac dolorem ⁊ epi foram sedant.

Capitulum.cxvi.

C

Cicorea. Platearius. Cicorea que et spõsa solis. ⁊ solsequium ⁊ intuba dici tur. frigida ⁊ humida est in secũdo gra du. ¶ Constantinus in libro graduum. Ci corea siue sponsa solis frigida est ⁊ sicca in pri mo gradu. ¶ Plini⁹ li.xx. Intubum erraticũ apud nos q̃daz ⁊ ambugiam appellauere. In egipto vocant cychorium. ¶ Idem in libro vi cesimo primo. Cycorium post vergilias na scitur. floretqz particule ei⁹. Radix est eis len ta q̃ vtuntur ad vincula. ¶ Actor. Hec herba scz que vulgo dicitur cycorium: ipa etiaz aliis noib⁹ pter supradicta dicit̃ elytropiũ ⁊ dyoni sia: Unde ꝺ ipa quoqz dicet̃ inferi⁹ in capitulo Elytropium de e.

Operationes

A ¶ Plateari⁹ in cap. cycorea. Herba ipa comes sta valet ꝯ venenũ. Succus ei⁹ valet ad opila tionẽ splenis ⁊ epatis ex calida causa. ⁊ ꝯ cale factionẽ eiusdẽ. Hec herba viridis est ⁊ multe efficatie. sicca ꝟo nulli⁹ vel parue.

B ¶ Cocta ⁊ comesta valet opilationi splenis et epatꝭ. ⁊ ꝯ calefactionẽ epatis. Succus epati

supponit̃ vel cathaplasmat̃.

C ¶ Et quia virtutez habet restringendi venenũ animalia quedaz a venenosis animalib⁹ lesa: huius herbe tactu sanant̃.

D ¶ Constantin⁹ libro vtš. confortat stomachũ et valet ꝯtra scorpiones. aliorũqz reptiliũ mor sum cum myrrha mixta. ⁊ mulieri supposita ꝑ uocat menstrua.

E ¶ Plinius libro.xx. cap. Intubum. Id refrige rat in cibo sumptum. ⁊ collectiões sanat illitũ. Succus decoctus ventrem soluit. Renibus ⁊ stomacho proficit.

F ¶ In aceto decoctum vrine tormenta discutit. Itẽqz morbũ regiũ cũ mulso si sine febre sit re secat ⁊ adiuuat. Mulierꝫ purgatõib⁹ in aq̃ de coctũ adeo ꝓdest vt mortuos trahat partus.

Capitulum.cxvii.

C

Cinoglossa. ysiꝺ. in li. ethymologiarꝫ. Cinoglossa ẽ herba quã linguã canũ vocãt. A cinos qꝺ est canis. ⁊ glossos qꝺ est lingua. Inde cinoglossa. id est lingua ca nis. Et est herba similis arnoglosse: nisi qꝛ sũt ei coste apparẽtes ĩ foliis ei⁹. sz sunt leuia satis ⁊ est in eis borra apparens.

Operationes.

A ¶ Medet᷑ vlceribꝫ oris ꝛ alijs vlceribꝫ fraudulentꝭ frigide ꝛ sicce cõplexiõis. ꝛ curat alcolam. balneũ decoctionis eiꝰ curat gomorreã.

B ¶ Pliniꝰ lib. xxv. Cinoglossos caninã imitans linguã topiarijs opibꝫ est gratissima.

C ¶ Aiuntq́ʒ eam ꝙ tres tirsos seminis emittat. Eiꝰ radicez potatam ex aqua prodesse ad tertianas. que quattuor ad quartanas.

D ¶ Est ꝛ alia similis ꝛ que lappas ferat minutas cuius radix pota ex aqua ranis et serpentibꝫ aduersatur.

Capitulum. cxviij.

Citonia. Dyascorides. Citonia vel citomus est arbor maloꝝ citomoꝝ. Huius folia virtutem habent medicinalẽ ¶ Palladius libro scđo. Mẽse Januario tuberes inseruntᷣ citonio. Idem li. iij. Citonijs serendis pleriq́ʒ tempora diuersa dixerũt tamẽ mihi vsu compertuʒ est. In ytalia circa vrbem mense Februario vel inchoante Marcio plãtas citomorum radicatas in pastinato solo tenuisse. adeo velociter vt sepe sequenti anno (vt frugi) gauderent. Idem mense Februario citonia inseruntur melius in trunco q́ʒ in cortice. Recipiunt in se surculos ꝓpe omnis generis. punici sorbi. omniũq́ʒ maloꝝ que meliora ꝓducunt. Inserantur autẽ nouelle arbores quibus succus in cortice est. Si maior est circa radicem melius inseretur vbi cortex et lignum beneficio soli adherentis humescit. ¶ Galienꝰ secundo libro de cibis. Mala ipsa non sunt habentia vnam naturam: quod est. quia q̄daʒ ex eis sunt dulcia. quedam pontica. et quedaʒ stiptica. ꝛ quedam acetosa. ꝛ quedam insipida. Et in dulcibꝫ est substantia aquosa temperata Et pontica vincit in eis frigidum terreum. Sed in stipticis hec est eadem substantia cum aquosa substãtia dulci. In acetosis aũt est substantia frigida. ꝛ virtus ponticoꝝ ꝛ stipticorũ ꝛ acetosoꝝ est virtus que incarnat ꝛ q̄ ꝯglutinat vulnera. Et ꝓhibet illud qđ currit ad apostemata ĩ ꝑncipio eoꝝ. ꝛ fortificat os stomachi ꝛ stomachũ laxum ꝛ fluxũ. maxime s̄m q̄ sunt stipticiora ex eis ꝛ acetosiora. Sed illud quod vincit sup naturam insipidoꝝ est aqua. Et cõplexionem eorũ est humidior ꝛ frigidior. ꝛ ipsa administrãtur in medicinis apostematũ in ꝑncipio eoꝝ ꝛ in augmento. ꝛ vniuersaliter i malis est humiditas multa. ꝛ sup̄fluitas frigida. et ideo destruitur succus eoꝝ ꝛ arescit. Seruantur tamen quando coquuntur cum melle. ꝛ fit inde rob. Et seruantur eodem modo citonia ipsa cum melle sicut ꝛ succi eoꝝ. Citonia maiora vocantur saturninia. ꝛ sunt maioris iuuamenti q́ʒ alia.

E Rememorans ergo illoꝝ quecũq́ʒ poma stipticant scias frigidum ꝛ terrestreʒ chimũ habere. quecũq́ʒ autem acetosa videtur frigidum quidem. sed subtiliꝰ partium. medie vero complexionis esse que dulcia ad calidius declinare videntur. sicut que perfecte apoya. id est sine qualitate ꝛ valde aquosa ad frigidiꝰ inclinata. Utaris ergo ipsis s̄m predominantium humoꝝ virtutes. Austeris autem pomis quidem quando ꝓpter humiditatem multam atonus. id est sine vigore venter extiterit. ponticis aũt quando sufficienter excreuerit huiusmodi. Acetosis s̄o qñ estimaueris in ip̄o grossum humorem collectum esse nõ valde aliquid frigidum tanq́ʒ frigidius quidem nõ acetosis: sed trimeis indiget. Siccant autẽ ambo grossitiem humoꝝ acetosa et drimea. Differunt ãt hec in hoc ꝙ hec quidem cũ infrigidatiõe: illa vero cũ caliditate operantᷣ. palam autẽ ex iam dictis sepe ꝙ stiptica quideʒ sup̄fluos secessus restringunt. acetosa humorem quidẽ grossum inuenientia in ventre diuidunt hunc. subducũtq́ʒ stercus. ꝛ ꝓpter hoc humectãt egestiões.

purum autem inuenientia ventrem restringũt ipsum magis.

Operationes

(A) ¶ Auicẽna li. ij. cap. de citonijs. Qñ abluitur cinis ⁊ folioꝝ eius sunt sicut tuthia. ⁊ rob pomoꝝ ei⁹ arescit ꝓpter illud qđ est in ipso de humiditate aquea frigida. ⁊ assatũ est meli⁹ ⁊ magis ꝯferens. et eius q̊dez assatio fit quãdocunqꝫ cauat̃. ⁊ eijciũt̃ grana ei⁹. ⁊ ponit̃ in ipo mel ⁊ linit̃ luto ei⁹ corpus. et postea ponit̃ in cinere frigida est in pmo et in fine. et sicca in pncipio secũdi. Et est stipticũ ꝯfortatiuũ fortiter. ⁊ flos eius est stipticior. Et similiter oleum ipsius et dulce. est minus stipticum. et semen eius est lenitiuum sine stipticitate.

(B) ¶ Et ꝓhibet cursum supfluitatũ ad viscera. et retinet sudorẽ. ⁊ oleũ eius ꝯfert scissuris frigoris et formice. ⁊ est vtile vlceribꝫ scabiosis. Et multitudo ei⁹ generat dolorẽ neruoꝝ. et assata ponit̃ sup apostemata oculi calida.

(C) ¶ Et eius succus ꝯfert dilatationi anhelit⁹ et asmati. ⁊ ꝓhibet sputũ sanguinis. ⁊ semen ei⁹ ꝯfert asperitati gutturꝫ. ⁊ lenit cannã pulmonis. ⁊ muscillago ei⁹ etiã humectat ipaꝫ cãnã.

(D) ¶ Et ꝯfert vomitui ⁊ ebrietati. ⁊ sedat sitim. et ꝯfortat stomachũ recipientẽ supfluitates.

(E) ¶ Syrup⁹ eius ⁊ ipsi⁹ infusio. ⁊ qđ de eo elixatũ est ex ipo vtunt̃ multi in secũda mensa super vinũ. ⁊ ꝓhibet ebrietatem.

(F) ¶ Et fit ex eo syrup⁹ ꝯfortans appetitũ deiectũ valde ⁊ mortuũ. ⁊ ꝯfortat stomachum.

(G) ¶ Et prohibet vomitum flegmaticum. ⁊ est prouocatiuum ⁊ iam dictum est ꝙ illud est per accidens. Et illud quod cum melle elixatum est est maxime prouocatiuum

(H) ¶ Uerũtamen qñ soluit ventrem ⁊ nõ stringit ⁊ generat colicam ⁊ dolorẽ ventris pungitiuũ ⁊ cõfert dissurie. ⁊ retinet fluxũ menstruoꝝ. et cõfert arsure vrine qñ distillat̃ succus ei⁹ aut oleum ipsius in virga. et confert oleum eius renibus et vesice.

(I) ¶ Et qñ sumitur post cibũ soluit. adeo ꝙ qñando plurimũ ex eo sumit̃ extrahit cibum ante digestionem. et cristerisatur decoctio eius ad eminentiam ani ⁊ matricis.

(K) ¶ Rabbi Moyses. Citonia a pregnãtibꝫ comesta generãt filios hilares. ⁊ comestio ipsoꝝ assoꝝ post cibũ generat gaudiũ.

(L) ¶ Serapion libro aggregatorꝫ capitulo Cafa auctoritate Dyascoridis. Arbor citomorum ⁊ maloꝝ folia similiter ⁊ flos ⁊ summitates sunt stiptice. et proprie arboris citomorum. et fructus immaturus est stipticus.

(M) ¶ Mala aũt illa q̃ colligunt̃ in vere generant coleram citrinã. ⁊ inducunt inflammationem et nocent neruis ⁊ iuncturis ⁊ membris q̃ sũt de genere neruorum.

(N) ¶ Sꝫ citonia sunt bona. ⁊ si assant̃ sunt meliora habẽtibꝫ fluxũ antiquũ. ⁊ vlcera intestinoꝝ ⁊ sputũ sanguinis. ⁊ colliricã passionẽ.

(O) ¶ Et illa que dicũtur mellomella molliũt ventrem ⁊ expellunt lumbricos. et sunt mala stomacho ⁊ inflatiua ipsius.

(P) ¶ Sedilla q̃ nominant̃ in latino arnicata sũt bona stomacho. ⁊ stringunt ventrẽ. ⁊ ꝓuocant vrinã. nisi qꝛ sunt debilioris ꝟtutꝫ qꝫ citonia. et ista sũt illa q̃ vocant̃ atyrotipa. Et silia ex eis sũt silia malis in vere nascẽtibꝫ in stipticitate.

(Q) ¶ Et oportet ꝙ administrentur citonia in egritudinibꝫ in q̊bꝫ oportet stipticare anteqꝫ ad maturationem perueniant.

Capitulum. cxix.

Cipressus. ysidorus. Cipressus grece dicitur eo ꝙ caput eius a rotũditate in cacumen erigit̃. vnde ⁊ conon vocat̃. id est alta rotunditas. Hinc ⁊ fruct⁹ eius conus dicitur: qꝛ rotũditas ei⁹ conũ imitatur. Huius lignũ cedro pene proximã habet virtutem. Templorũ quoqꝫ trabibus aptum impe

netrabili soliditate nunq̃ȝ oneri cedit. Antiqui ramos cipressi prope rogum constituere sole/bant. vt odoris sui iocunditate cadauerũ odo/rem dũ vrerentur opprimerent. Hec arbor apud paganos mortuis consecrata est. eo q̄ in mo/dum hominis excisa non pullulat. ¶ Ambro/sius. Cipressus ꝛ pinus in alta se cacumina ex/tulerunt. manetq̃ȝ prerogatiua cipressis. vt nul li eas vēti horrore suis dispoliēt coronis. Hec arbor lacunaribꝰ est vtilis. cōmendandisq̃ȝ fa/stigijs. Unde in canticis dicit etiaȝ. Lacūna/ria nostra cipressina. ¶ Palladius libro duo/decimo. Cipressus ad fabrice materiā es egre/gia. ¶ Plinius libro vicesimotertio. In choo insula nasci creduntur cipressi. florem imbribꝰ decussum terre alienu animante. ¶ Platearius. Cipressus est calida in primo gradu. sicca in se cundo. Huius arboris folia lignum et poma competunt vsui medicine. Sed poma stipti/ca sunt et consolidatiua. Lignum et folia diu/retica sunt. ¶ Galienus septimo simpliciū far. capitulo de cipresso. ſm translationem grecam. Cipressi germina ꝛ folia ꝛ bacce que iuuenes ꝛ molles magnoꝝ vulnerū in corporibꝰ duris sunt conglutinatiue ex quibus manifestū est: qm̄ siccatiue sunt virtutis. non habentes appa rentē acredinē ꝛ caliditatē sicut ꝛ gustus testa tur. Apparet eni in ea modica quidem acredo. plurima autē amaritudo. ꝛ multo plurima est ponticitas q̄ in tota planta tanta vero est acre do ꝛ caliditas quanta. ducit quidē ponticita tem ad profundū. ¶ Serapion libro aggrega toris cap. Sassa. auctoritate Galieni. Quod ex cipresso administrantur sunt folia extremitates ꝛ nuces eius. ꝛ in sapore eiꝰ est acuitas ꝛ punc/tio parua ꝛ amaritudo satis. ꝛ punctio est for/tior amaritudine. sȝ de amaritudine ꝛ acuitate inest q̄titas tanta q̄ facit eā penitrare ad pro fundū corpis sine calefactione ꝛ mordicatiōe. Et virtꝰ eius est q̄ desiccat in qua nō ē acuitas ꝛ mordicatio apparenter. ꝛ q̄titas sue calidi/tatis est q̄ntitas q̄ est sufficiens ad penetrādū. Et est calide ꝛ sicce cōplexionis. ¶ Plinꝰ cap. de cipresso. Arbor est omībꝰ nota q̄ a grecꝭ no men sumpsit. eo q̄ habet in summitatibꝰ rotū da seminū capita q̄ dicuntur galle cipressi.

Operationes.

A ¶ Dyascorides capitulo de cipresso. Est arbor omnibꝰ nota corinum semen ꝛ folia cum dulco/re bibita cum myrrha modica vesice reuma/tismum compescit.

B ¶ Dissurijs medetur. huiꝰ semen viride: vel pi/ra eius bibita cum optoicis medenꝫ. Dissinteri cis ꝛ ciliacis maxime p̄dest. tussi et ortonoicis prestolatur. Eius elixatura tantū p̄dest q̄ntum suple semen eius quod in aceto coctum id face re nocuit.

C ¶ Cū puluere lupini admixtum enterocellicos siccat vt catha plasma appositū folia eius simi/lem habent virtutem.

D ¶ Ramus eiꝰ cū semine in domo positus: co/nopes vel ȝinȝalas fugat. Hec folia vt catha/plasmata adhibita recentia vulnera curant.

E ¶ In aceto cocta ꝛ infusa capillos inficiūt. po/lente trita ꝛ admixta ignē sacrū cōpescūt. vul/neribꝰ medentur.

F ¶ Carbūculis opitulantur. tumores oculoꝝ de primūt. Cerotis nobilibꝰ miscenꝫ. Et ꝯfortāt stomachū. ꝛ sanguinē stringūt.

G ¶ Auicenna libro secundo capitulo de cipres/so. Calide cōplexionis est in p̄mo gradu. siccꝰ in secundo. Et quidam dicūt q̄ est frigidꝰ val/de. et quidā indicauerūt q̄ est virtus eiꝰ cōposi ta. ꝛ caliditas eius est ſm quantitatem que fa cit penetrare stipticitatem. stipticitas profūda tur ꝛ peruenit ad membra. Folia ꝛ nux eiꝰ sūt stiptica. et in ipsa est resolutio et resoluit humi ditates.

H ¶ Et nux quidē eiꝰ fortior est in omī re q̄ȝ folia ipsiꝰ. Et in ip̄a est vis faciēdi adherere sangui/nē: ita q̄ remouet putredinē qn̄ decoquitur cū ace to ꝛ lupinis. ꝛ linitur sup̄ vnguem: et remouet eius vestigia.

I ¶ Et eiꝰ folia delēt morfeam. folia eiꝰ recentia ꝛ nux ipiꝰ ꝯsolidat vulnera q̄ sūt in mēbris du/ris cū fuerint recenter collecta.

K ¶ Et ꝯferūt formice ꝛ herisipile. ꝛ p̄prie cum fa rina ordei. Nux ꝛ folia eiꝰ bona sunt collo. cuȝ ex eis fit emplastrū ꝯferūt. ꝛ cū farina ordei su perposita herisipile.

L ¶ Et ꝯfortat neruos. ꝛ extinguit ramicē more emplastri supposita. ꝛ roborāt mollificationē.

M ¶ Et stringunt etiā qn̄ teriꝫ nux cipressi multū cum ficubꝰ. Et ponitur de eis liciniū in narem. ꝛ sanat carnem additam.

N ¶ Et decoctio eiꝰ cū aceto sedat dolorē dentiū. Et datur ad bibendū nux eiꝰ cū vino ad sputū sanguinis. ꝛ ad difficultateȝ anhelitꝰ: ꝛ ad tus/sim antiquā. ꝛ similiter eiꝰ decoctio.

O ¶ Et bibuntur folia eius cum vino: ꝛ ꝯferunt difficultati mingendi. et cursu superfluitatum ad vesicam.

P ¶ Et conferūt etiam vlceribus q̄ sunt in inte/stinis. Loco eius ponitur medietas ponderis eius de sarcocolla rubea.

Capitulum .cxx.

C Iprus. Dyas. Cypr⁹ est arbor habēs folia oliue similia: sȝ viridiora ꝛ paulo grossiora. Semē nigꝝ: ꝛ florē album cū germine ꝛ odore bono. Glosa sup cantica. Ciprus est arbor aromatica in egipto semine candido et odorifero. qui coquit in oleo ꝛ exp mit vnguentū regale qd dr ciprus. ¶ Pli. in li. xii. Ciprus est arbor in egipto zizifi folijs semie coriandri candido ꝛ odorato.

Operationes.

A ¶ Dyas. Hui⁹ folia masticata tumorē oris cōpescūnt. q2 virtutis coherentis sunt. sȝ cetera eiusdē arboris cathaplasmata humores et tumores calidos tollunt. Harū etiam elixatura fomento combustis medetur.

B ¶ Eadē q3 succo strutij mixta si caput assidue fomētes capillos inficiet. flos ei⁹ cū aceto cathaplasmatib⁹ adhibit⁹ dolorē capitis soluit.

C ¶ Plinius libro vts. Hec in oleo coqt ꝛ postea pterit id qd cyperus dicit. Optimum est in canopica in ripis nyli nata. Scdm ascalone iudee. Tertium cypro insula: odoris suauitate. Quidam hanc dicūt esse arborem q̄ in ytalia ligustrū vocet. Etiā alcannā appellāt. vt supra de ea capitulo tredecimo Alcāna.

D ¶ Item Plini⁹ in li. xxiij. Ex cypro fit oleum: cui⁹ natura calefacit neruos ꝛ emollit. Folia stomacho illiniunt. ꝛ vulue concitate succ⁹ eorum apponitur. Folia quoq3 cōmanducata recentia medentur vlceribus in capite manantibus. et oris collectionib⁹.

E ¶ Decoctū eaꝝ ambustis et luxatis pdest. Rufant capillum tusa adiecto strucij mali succo. Flos capitis dolores sedat cū aceto illitus.

F ¶ Vlcera putrescentia p se vel cum melle sanat Odor aūt floris olet: q̄ somnū facit.

Capitulum .cxxi.

C Iperus. Dyasco. cap. de Cipero. Ciperus siue vt alij crisceperon. folia habet similia porro. sed oblonga et tenera. ꝛ ascendit de terra cubito vno ꝛ semis. hastā habens angulosam similem iunco. que hasta in capite semen generat. Radices sub terra habz rotundas ꝛ oblōgas sicut oliua nigra q̄ multe ꝛ piuncte nascunt. colore nigro ꝛ odore suaui. gustu subamaro. Nascit in locis aquosis ꝛ in pratis ꝛ in paludib⁹. In his radicibus ea nobilior est que grauior et durior et grossior fuerit. ꝛ non frangibilior. sed asperior. ꝛ odore plenior viscitudinem odoris habens: talia signa

habet Ciliensis aut Syrsatica. Uires habet calefaciendi ⁊ desiccandi absqꝫ mordicatione.

¶ Serapion libro aggregatoꝝ cap. Sabade. auctoritate Dyascoridis. Sabade. id est ciperus. habet folia similia folijs porri. nisi qꝛ sunt longiora eis ⁊ subtiliora ⁊ duriora. ⁊ habet stipitem longitudine vnius brachij ⁊ plus. sꝫ nō rectum. in eo est tortuositas. ⁊ est quadrans similis stipiti squinanti. ⁊ infra sūmitates sunt folia parua. ⁊ semen ⁊ radix eiꝰ est similis oliue. ⁊ quedam ex eis est longa: ⁊ quedam rotūda. ⁊ est nigra. Nascitur in locis domesticis ⁊ aquosis. Et est alia species cipri in India que est similis zuccaro in sapore suo. ⁊ quando nascitur eius color est sicut color croceus. ⁊ quando fricatur super cutem corporis facit pilos statim cadere. Melior autem ex cypero est ille qui est plenus granis ⁊ grossus durus. difficile frangibilis. habens odorem bonum cū pauco acumine. Et quod administrat᷑ ex cipero ē radix ipsius. ⁊ odor eius est bonus. ⁊ in sapore eius est acuitas cum pauca stipticitate ⁊ calefacit ⁊ desiccat sine mordicatione.

Operationes.

A ¶ Dyascorides auctoritate Aben mesuay. est calida ⁊ sicca in secundo facit augmentum in sensu. et confortat stomachum.

B ¶ Et meliorat colorem. ⁊ est bonus emorroidibus. ⁊ efficit oris odorem bonum.

C ¶ Et quando bibitur cum oleo lentisci calefacit renes.

D ¶ Et ꝯfert frigiditati vesice ⁊ distillatiōi vrine: ⁊ addit in sanguinem calefaciendo ipm. quare timetur ne vtens fiat leprosus.

E ¶ Galienꝰ. vij. simpli. far. cap̄ de cipero. Ciperi vtiles maxime sunt radices calefacientes ⁊ siccantes sine mordicatione.

F ¶ Unde vlcera que propter humiditatē multam sunt difficile cicatrisabilia mirabiliter iuuat. habet autem quid ⁊ stipticum

G ¶ Et ꝓpterea vlceribus que in ore sunt idoneus: ac vero ⁊ incisiuam quandā virtutē habet Attendendū em̄ est: quia lapidē patientibꝰ cō uenit. ⁊ mēstrua ⁊ vrinas mouet.

H ¶ Item Dyas. cap̄. de cipero. Uires hꝫ calefaciendi ⁊ desiccandi absqꝫ mordicatiōe. Unde multū infusa vlcera q̄ difficile cicatrisant᷑ mirabiliter curat. Habet etiā aliq̇d stipticū in se ⁊ est diuretica. Et hꝫ ꝯsumēdi vim ꝑ quā lapides in renibꝰ generatos cōminuit

I ¶ Urinā ⁊ menstrua ꝓuocat. addit᷑ ⁊ malagmatibꝰ calidis ⁊ ꝯfectionibꝰ oleoꝝ. Dicit᷑ etiā in India cyperum nasci simile zuccaro. et cum masticat᷑ colorē croceum facit.

¶ Et ħ si capillis traiectū fuerit cadūt a copia mixtū ꝑcantionibꝰ medet᷑. Coctū sessionibꝰ facit. Auicen̄. de viribꝰ dicit qꝛ ꝯfortat cor.

Capitulum. cxxij

Cinamomū. Pliniꝰ li. xij. Cinamomi frutex est duoꝝ altitudine cubitoꝝ amplissimꝰ: palmiqꝫ minimꝰ q̄ttuor digitoꝝ crassitudinis statim a terra sex digitis surculosus arido similis cū viret nō odoratꝰ. origani filio. siccitate gaudēs. Imbre sterilior. seu dire nature. Gignit᷑ quidē in planis: sꝫ densissimis in vepribꝰ. rubisqꝫ difficilis collectū. Non metit᷑: nisi deꝰ ꝑmiserit. Hec ante solis ortū vel post occasum metere licet. Sarmēta quondā sacerdos hasta diuidebat. deoqꝫ Joui partem reponebat. Reliquā ꝓo partē mercatori massas condit. Est ⁊ alia fama cum sole diuidi trinasqꝫ ꝑtes fieri. deinde sorte germina discerni Quodqꝫ soli cesserit relinq̇: ac spōte ꝯflagrare.

¶ Ex li. de na. re. Cinamomi arbor aride siliis ē cū viret ⁊ floret siccitate gaudet. Itaqꝫ sterilis imbre fit. fecūdior aūt in densissimis vepribꝰ

fit ac ꝓuenit. ¶ Auicenna. Cinamomũ calidũ
est ꝛ siccũ in tertio gradu. Meliusq; est illud
quod est boni odoris ꝛ acuti saporis sine mor/
dicatione coloris puri nõ commixti. Et vt ait
Dyas. Melius est nigrũ ad igneitatem ꝛ rube/
dinem declinans. Planũ ramos habẽs ꝓpin/
quos subtiles. in quo sunt dulcedo ꝛ salcedo:
et mordicatio parua: nec est valde frangibile.
Ex eius quidem bonitate est vt vincat omnez
dolorem preter suum et non sentiatur cum eo.
Est autem vltimũ in subtiliatione. attractiuũ:
aperitiuum: rectificans omnẽ putrefactionez
ꝛ virtutem corruptã. Oleum eius calidum est
ꝛ valde resolutiuũ. liquefactiuum. Plateari⁹.
Cinamomũ calidũ est in tertio: siccũ in secun/
do. Eligendum est illud quod subtile est acu/
tum. habens odorem dulcedini mixtũ cũ mul
ta aromaticitate ꝛ subrufum. Quod autẽ sub/
albidum est aut nigrum abijciendũ: ꝑ decem
annos potest seruari. Dyas. ſm translationez
nostram capitulo de cinamomo. Cinamomi
genera multa sunt. sed melior est omnib⁹ que
est similis cassie massolites: qui recens fuerit
ꝛ niger colore. ꝛ qui missus ĩ vino soluat se. vir/
gulas habens teneras ꝛ lenes ꝛ nodis plenas
ꝛ cũ odore pleno veluti rute acer atq; mordax
gustu in silitudine nasturcij seminis cũ q̃daz
salsedine ꝛ feruore et parua viscitudine. cuius
haste cum fregeris emittũt pulueres odore om
nia vincentes. has hastas cum a terra euulse/
ris: radices earundem sequuntur. Hec est ꝓ/
batio optimi cinamomi. Est etiam alterum ge
nus cinamomi montanum tactu asperi⁹ hoc
grossius est et subrufum colore. Tertium ge/
nus est simile cassie masselliotice sub nigellum
collore tactu lene ꝛ non multos habẽs. Quar/
tum genus est colore albo: tactu molle: simile
cassie. in robore grossum ꝛ fragile ꝛ radicibus
maius. Quintum genus est odore simile cas/
sie colore subrufum ꝛ corio cassie simile. hastã
in se habens fortiorem cum radicib⁹ grossiori
bus similib⁹ libanotido: ꝛ multas hastas reti/
nens similes mirte ꝛ cassie: sed non tantũ odo/
re plenum. Eligendum est autem cinamomũ
primi generis colore subnigrum scabiosum. et
semen habens simile piperi ꝛ lene lignũ: cui⁹
radix inutilis est. Sextum genus est cinamo
mi. quod appellatur lotos ꝛ motos: sed nec vir/
tutem nec odorem habet. Septimum genus
est quod a grecis nominatur xilocinamomum
id est lignum cinamomi. radicem habens ma
iorem cum hastis nodosis similibus cinamo
mo. ꝛ in odore non suaue. hoc dicunt aliq̃ me/
lius esse cinamomo.

Operationes

A

¶ Serapion aucto. Gal. Substãtia cinamo
mi est subtilis. ꝛ virtus eius est calida in tertio
ꝛ nõ est aliqua medicina calida cuius desicca/
tio est sicut desiccatio eius ꝓpter subtilitatem
sue substantie. Sed illa species q̃ dicit᷑ Keise
est cinamomũ quasi debile. Et sunt quidaʒ no
mina in cinamomũ zor.

B

¶ Et dixit Gal. in libro de cibis: q̄ cinamomũ
aromatizat stomachũ. ꝛ ꝯfert frigiditati eius:
ꝛ frigiditati epatis.

C

¶ Et facit euenire somnũ. ꝛ aperit opilationes
ꝛ prouocat menstrua. ꝛ abstergit obscuritatem
visus.

D

¶ Et desiccat humores q̃ sunt in capite ꝛ ĩ sto/
macho. Et de ꝓprietate visus eius est q̄ visus co
mestionis est ꝯferens obscuritati visus q̃ acci/
dit ab humorib⁹.

E

¶ Et idem aucto. Dyas. Cinamomũ ingredit᷑
ꝯfectionẽ medicinarũ odoriferarũ bonarum.
ꝛ est maximi iuuamenti. ꝛ teritur ꝛ ꝯficit᷑ cum
vino bono. ꝛ fiunt inde trocisci. q̃ desiccantur
ꝛ reponuntur in vmbra. et sic virtus eius diu/
tius seruari potest.

F

¶ Dyas. Uirt⁹ omi cinamomo est calida ꝛ diu/
retica ꝛ malactica ꝛ leptinnica.

G

¶ Et potatũ cũ aqua secũdinas mulieꝝ exclu
dit. ꝛ menstrua ꝓuocat. Meli⁹ his reb⁹ opitu
lat᷑ si mirre fuerit mixtum.

H

¶ Uenenatis morsib⁹ occurrit vel veneno po
tato: caligines oculoꝝ detergit cum melle tritũ.
maculas vel lentigines de facie purgat.

I

¶ Tussim sedat. catarrum mitigat. ydropicis
medetur.

K

¶ Nefreticis vtiliter dat᷑. Miscet᷑ etiã ꝯfectio/
nib⁹ occullarijs ꝛ in omib⁹ vtiliores inuenitur
vires habens ꝛ gustum acrem extensa stringit
Et in antidotis p̄ciosum est.

L

¶ Gal. vij. simpli. far. cap̄. de cinamomo. Cina
momũ summe est subtilium partiũ: non tamen
summe calida. sed in tertio gradu. ꝛ desiccatio
eius est sicut calefactio ipsius ꝓpter subtilitatẽ
substantie sue. Sed canella cinamomũ est q̃si
cinamomũ debile. Et quidã etiam caltion vo/
cant cinamomũ. Et quidaʒ sunt qui nominãt
cinmmomum azer.

M

¶ Auicenna li. ij. cap̄. de cinamomo. Cinamo
mũ vltimũ est in subtilitate. attractiuũ. aperiti
uum. rectificans omnẽ putrefactionẽ: ꝛ omnẽ
virtutem corruptam: ꝛ omnem famositatẽ hu/
moralem.

N

¶ Et idem in libro de viribus cordis ait q̄ cõ/
fortat cor.

Capitulum.cxxiiij.

Ciminum quoddam est quod dicitur ciminum carmenum.quoddã quod dicitur ciminum regale.quoddaʒ qđ dicitur ciminum album.quoddam ciminũ rusticoꝝ.quoddã ciminum ethiopium.quoddã ciminũ basilicum.quoddam ciminũ egyptiũ. quoddam ciminum dulce.quoddã ciminum agreste.quoddam quod dicitur ciminum platociminum. Ciminum carmenum.id est siseleos. Ciminum album idem quod supra. Ciminum dulce idem quod supra. Ciminum rusticoꝝ idẽ quod supra similiter.. Ciminũ ethiopium est quoddã semen simile ameos ꝛ est git: sicut apparet infra in capitulo Git.de g. Ciminum basilicum idem qđ supra. Ciminũ egiptium est ciminũ vsuale. Ciminũ agreste est illud qđ per Dyascoridem multa in capitulo isto describitur. Platociminũ.id est siseleos. Ciminũ vsuale est semen herbe in multa quãtitate nascens pcise vt psens figura isti⁹ capituli ostendit. virtutem habet diureticã. ꝛ subtiliandi fumositates. Est calida ꝛ sicca in tertio gradu. Et quidam dicunt qꝫ est sicca in secundo. Galienus.vij.simpli.far.cap.de Cimino. Cimini semine maxime vtitur sicut et anisi et leuistici ꝛ carui ꝛ petrosilini. Est aũt calefactiue virtutis sicut illoꝝ singulũ ꝛ diureticei ꝛ destructiue ventositatꝭ. de tertio gradu existẽs calefacientium. Dyascorides cap.de Cimino.ſm translationem nostrã. Ciminũ quoddam est vsuale.quoddam egiptium.et quoddam oritur in alijs partib⁹.et istud est ciminũ nostruʒ qđ cõmuniter habem⁹ in vsum et eustomaticum est. Sed plũs illo quod oritur in egipto qđ ypobalsamũ vocat. Unde tale ciminum vsuale in omib⁹ prouincijs inuenit. Sed ciminũ agreste nascit in calcedonia ꝛ hyspania.virgã habꝫ duab⁹ palmis longã.in qua folia nascũt quatuor aũt qnqꝫ.ꝛ tenuissima ꝛ diuisa sicut gingidiũ.in qua virga sunt capitella qnqꝫ aut sex rotunda ꝛ mollia.in quibus est semen quod si gustui applicaueris viscidior est nostro. Nascitur locis humectis. Ciminũ nostrũ vsuale habet virtutem seranticam ꝛ feruenteʒ ꝛ mictualem ꝛ stipticam. Serapion li.aggre.ca.camin.auc. Dyasco. Camin.id est ciminum nostrum quod vocatur egiptium. Et est aliud ciminum quod dicitur carmenum. Et est aliud qđ dicitur agreste. Et est quoddaʒ ex eo boni saporis. est pprie carmenũ.ꝛ ipi⁹ expositio est regale. Et post ipm est babilonicũ. Et idẽ auctoritate Galieni.ex eo est domesticũ ꝛ agreste. Domesticũ vero est quod magis administratur ꝛ maxime semen sicut administratur semen anisi ꝛ leuistici ꝛ carui ꝛ apij montani.virtus eius est calida in tertio gradu.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Ciminũ nostrũ tortionibus ꝛ inflationib⁹ in oleo coctũ ꝛ suppositũ medeť. cathaplasmatib⁹ misceť. ortonoicis cũ pusca necessarie datur morsibus venenatis cũ vino opitulatur.

B ¶ Tumorem testium admixta pollina fabe ꝛ vue passe ꝛ cerotis impositũ medicatur aceto mixtum menstrua abstinet: ꝛ sanguinẽ narĩũ pfluentem sic stringit.potui datũ siue inunctum pallorem facit.

C ¶ Et quia calidissimũ est doloreʒ vesice placat: ꝛ calculos iuuat.

D ¶ Semen cimini agrestis torsiões ꝛ inflationes aque mixtuʒ saluberrime curat. Cũ aceto ꝓo subgluttientib⁹ opitulať. Venenis occurrit.dolorem stomachi compescit.

E ¶ Masticatum ꝛ impositum liuores detergit Melle addito ꝛ vua passa omnia similiter facere nouit. In hoc flos nascitur niger veluti semẽ qui bibitus similis est melantio. Morsi

bus venenatis occurrit. Stranguirijs ⁊ dolo
rib⁹ vesice prestet effectum.

F ¶ Et coagulatũ sanguinẽ ꝑ vrinã mingi facit
Maxime singulare ꝑsidiũ est si bibitu3 fuerit
cũ elixatura apij.

G ¶ Auicenna li.ij.cap.de cimino. Ciminum sc3
nostru3 vel vsuale expellit ventositates ⁊ resol-
uit.⁊ in ipso est incisio ⁊ exiccatio.et in ipso est
stipticitas cum lauatur facies ex aqua ipi⁹ cla-
rificat eam.et similiter eius acceptio ⁊ vsus ip-
sius cum mẽsura eius nanq3 nimius vsus fa-
ciem citrinat.

H ¶ Et administratur cum ceroto aut oleo ⁊ mel
le consolidat vulnera proprie siluestre. Cuius
semen est simile semine lini.cum ex eo implent
vulnera.

I ¶ Cum teritur ciminum cum aceto ⁊ fit odora
mentum ex eo abscindit fluxum sanguinis na
rium.et similiter cum ex eo intromittitur lici-
nium in naribus.

K ¶ Et qñq3 masticatur ⁊ miscetur cum oleo ⁊ di
stillatur super vngulam ⁊ super coagulatum
sanguinem sup oculo et confert.

L ¶ Et qñq3 masticatur cum sale ⁊ distillat spu-
tum super scabiem ⁊ sebel et vngulã abscisam
⁊ probibet adberentiã. et succus siluestris ab-
stergit visum.⁊ attrabit lacrimas.et nomina
tur grece fumus.

M ¶ Et ipsum etiam ponitur in cauterijs euul-
sionis pilorum in oculo et non nascitur. Et
quando bibitur cum aceto mixto cum aqua cõ
fert difficultati anbelit⁹:et tremori cordis fri-
gido.

N ¶ Et administratur cũm oleo super apostema
ta testiculi. Et quandoq3 administratur cum
oleo et farina fabarum: ⁊ frangit lapidem: et
proprie siluestre.

O ¶ Et confert distillationi vrine et mictui sang-
uinis:et dolori pungitiuo ventris:et inflatio-
ni.⁊ succus siluestris triti cum aqua mellis sol
uit ventrem.

P ¶ Inquit rursus. Ciminum nabatium soluit
ventrem.carmenum vero non soluit: immo
stringit.

Q ¶ Et berba siluestris prouocat coleram in vri
na:⁊ datur in potu cum vino ad morsum ver-
mium venenosorum.et proprie siluestre.cuius
semen est simile semini lini.

Capitulum.cxxiiij.

Citrullus. Isaac in dietis ꝑticularib⁹.
li.iij.cap.de citrullis. Sũt frigidiores
⁊ grauiores cucumeribus.frigiditas
enim eorum est in fine tertij gradus.

Operationes

A ¶ Sera.li.aggre.ca.tabera.auc.Gal. Citrill⁹
frigidior est cucumere ⁊ generat chimũ viscosũ
⁊ hũores crudos ĩ venis:⁊ accidũt ex esu ei⁹ fe
bres antiq̃ male.neq3 ꝓuocat vrinã sic melon.

B ¶ Et nocet stomacho q̃re oportet qui vult vti
eis vt vtatur ameos nisi stomacho eius sit val
de calidus.

C ¶ Et idẽ auc.Dabix. Aque citrulli ⁊ cucume
ris ꝓfert inflamatõib⁹ febrium ⁊ sedat sitim.

D ¶ Et laxat ventrẽ laxatõe bona sine nocumẽto
aliq̃:⁊ debet bulliri cũ zuccaro albo:⁊ nõ opor
tet ꝙ det habẽtib⁹ naturã durã ad mouẽdũ ni-
mis.quia illa aqua non habet tantam virtu-
tem ꝙ laxat naturã duram.⁊ si ipsa faceret mo-
ram in stomacho forsitan induceret laborem
⁊ nocumentum et inflationes.

E ¶ Rabi Moyses. Citrull⁹ cum eius digestio
tardatur generat bumores venenosos.

F ¶ Isaac in diet3 ꝑticularib⁹ li.iij.cap.de citrul
lis. Sunt frigidiores ⁊ grauiores ⁊ cetera.pro
inde grossum generãt flegma ⁊ neruositati sto
macho magis nocẽt cucumerib⁹.

G ¶ Rursus ꝓpter suã duriciez ⁊ frigiditatẽ sunt grossoꝝ humoꝝ generatiui. qđ certificat. quia citrulli in stomacho morã facientes venenosorũ corruptionẽ subeunt humoꝝ. Citrulli magis stomacho nocent: medulla tñ eoꝝ ꝑfectiorem generat chimum

Capitulum. cxxv.

C Itrum. Auicenna li. ij. cap̄. de Citro. Citrum omnib; est notum. et oleũ ipsius factum ex eo ⁊ ex cordicib; eius est forte. ⁊ factum ex flore ipsi⁹ est debilius om̄i alio. Cortex ei⁹ est calida in ꝑmo. sicca in fine secundi. Et eius caro est calida in ꝑmo. ⁊ humida in secũdo. Quidam aũt dixert ꝙ est fri. ⁊ hu. in secundo. ⁊ eius fri. magis est. et ipsius acetositas fri. et sic. est in tertio. ⁊ ei⁹ semẽ cali. in ꝑmo. sic. in secundo. Idem. Cortex eius est temperatus in caliditate. ⁊ est ca. in ꝑmo g̃du. sic. in secũdo. Semen eius est cali. cũ forti siccitate. Pulpa ei⁹ fri. ⁊ hu. Galien⁹. vij. sim. far. cap̄. de Citro. ſm translationẽ grecam. Milia indica. id est citrum huius fructus ab om̄ibus nominat citrum. in semine quidem acida q̃litas ⁊ siccatiua dominãt vt secũdi sit grad⁹ siccatiuum ⁊ infrigidatiuũ. in cortice ꝟo siccatiua participat complexione. nõ modicam tamẽ habens acedinem. quo circa ⁊ siccat hic cortex secundũ tertiũ gradũ. non tamen est frigidius sed vel cõmoderate vel infra. Caro vero eius grossarum partium est et flegmatica ⁊ frigida. Ipsa itaq; comeditur sicut ⁊ cortex eius esibilis est. ⁊ humidum quid habet acidum. de quo prius locutus fui. Et quidem in eo inuenitur quod vere est semen. amarum autem. et est palam quoniam dyaforetice est ⁊ siccatiue virtutis in secundo fere gradu recedens a cõmoderatis. ⁊ folia sunt exsiccatiue ⁊ dyaforetice virtutis. Et idem in eodem libro ⁊ eodem capitulo ſm translationem ara. Hatrox. id est citrum et est pomum aque. cortex eius non est frigidus. imo est aut equalis complexionis. aut minus equalis parum ⁊ exsiccat quantum est de virtute et complexione sua exsiccatione habente acuitatem non paucam. Et ideo exsiccatio ei⁹ deuenit ad secundum gradum. Semen siccũ in secundo gradu. Folium est eiusdem virtutis exsiccatiue et resolutiue. ¶ Dyascorides capitulo de Citro. Citri nõ in partibus omnibus vis vna est eadez natura vel virtus. Nam medulle eius vbi est semen acidam potestatem ac per hoc stipticaz inesse manifestum est. Idem. Citrum habet semen simile semini pirorum.

Operationes.

A ¶ Auicenna libro vt supra. Caro eius inflat. ⁊ folia eius sedant inflationem. et eius flos est subtilior eis. ⁊ eiũs acetositas est stiptica frangens coleram rubeam:

B ¶ Et eius semen ⁊ cortex in pannis prohibet tineas. et eius odor rectificat corruptõem aeris ⁊ pestilentiam. ⁊ acetositas eius abstergit coleram rubeam.

C ¶ Et aufert pannum qũod est ex cortice eius adustum est bonum in albaras linitum. Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et est impiguatiua corporis

D ¶ Et cortex eius recentis in ore odorem oris efficit bonum. et eius decoctio similetur cum retinetũr in ore. et acetositas eiũs valet impetigini illinita.

E ¶ Eius oleum valet mollificationi neruorum. et nõ fiat nisi ex cortice eius. ⁊ ꝯuenit paralisi. ⁊ ipsi⁹ acetositas est mala neruis.

F ¶ Confert torture oris cũ fit collirium ex acetositate ei⁹. ⁊ remouet ycterictiam oculi. Eius acetositas sedat tremorez cordis calidi. Et nutritũ est bonum gutturi ⁊ pulmoni.

G ¶ Sed eius acetositas ẽ mala pectori ⁊ medulla citri

cũ aceto.si potaꝛ ex ea medietas ascariati inter ficit sanguisugas trãsglutitas ⁊ educit eas.caro ipiꝰ est mala stomacho inflatiua.tarde digestionis.q̄re oportet vt comedaꝛ cũ almuri
¶ Et similiter nutrita cũ melle est sanior ⁊ magis recipiẽs digestionẽ ⁊ nisi sit plurima.
¶ Et eiusdem quidem folia ꝯfortant stomachũ ⁊ viscera.postea flos ipiꝰ ⁊ cortex eius ponitur in cibarijs.sicut semina que ꝓ cõdimento ponuntur ꝓpter sui duriciem.
¶ Et ipsius decoctio sedat vomitum colericũ: ⁊ facit appetitum. Et oportet quidem ne citrũ comedatur singulariter ꝙ non misceatur cibo ante se ⁊ post se.
¶ Eius caro facit vtentem se possidere colicã ipiꝰ acetositas retinet ventrẽ.⁊ ꝯfert solutioni colerice.⁊ eiꝰ semen ꝯuenit emorroidibꝫ.⁊ in eiꝰ semine est virtus solutiua.
¶ Et succus acetositatis eius sedat infirmitatem sciaticam mulierum.
¶ Semis ciꝰ põdꝰ.ʒ.ij.cũ vino ⁊ cbilẽ ⁊ aq̃ calida illinitũ resistit venenis oībꝫ.⁊ ꝓprie scorpionis bibitũ aut linitũ.⁊ eiꝰ cortex ẽ vicinꝰ illis.
¶ Et idẽ de viribꝫ cordis ait.ꝙ cortex eiꝰ ꝯfortat cor.⁊ est tyriaca cõtra venena.⁊ ad h̄ valet acetositas eius similiter.
¶ Dyas. Citrũ ꝑgnantibꝫ fastidio laborantibꝫ esui datũ stomachũ ⁊ nausea mũdat. Citrũ et in potione vini datũ medeꝛ querelis iecoris.
¶ Et aqua tritũ ⁊ insparsum humidis vulneribꝫ adhibeꝛ.et permonibꝫ ex ea singulare presidium est. Cortici austerior natura ꝯcessa.que q̄ntum valeat etiã de ipo odore testaꝛ modico sumptꝰ.aut potioni calide diutiꝰ in mense beneficiũ nature digestiõis operaꝛ.
¶ Paulus cap̄.de Citro. Cortex eiꝰ digestiõez ꝯfortat.⁊ valet ꝯ̄ cardiacã.media substãtia eiꝰ male digeriꝛ.sꝫ interior.id est acetosa competit vsui medicīe.appetitũ ꝯfortat.⁊ valet ꝯ̄ febres pestiferas. Semina eiꝰ sunt diuretica.
¶ Rabi Moyses vbi loquitur de citro dicit. ꝙ cortices citri valent contra egritudines stomachi.⁊ expellunt maliciam intestini ieiuni.et acetositas eius ꝯfortat spũs.
¶ Auerrois capitulo de Citro. Cortex eiꝰ habet manifestum iuuamentũ stomacho ⁊ epati. Medulla citri curat cõbustiones ignis.et curat mirabiliter ramicem puerorũ.et potissime si ex ea fiat vnguentum illo modo. Accipe medullã citri subtiliter incisam ⁊ buliat in axungia porci recenti.⁊ postea coleꝛ per petiã.⁊ iterũ reponatur ad ignem.⁊ in fine misceatur mastix olibanum ⁊ cera alba.⁊ erit optimum vnguentum citrinum.

¶ Sed attendendũ ꝙ q̄n aliq̄d vnguentũ vel emplastrũ fit ex citro.debet fieri ex citro bene maturo. Nam s̄m q̄d dicit Auicenna. Diacitrũ ⁊ que fiũnt ex citro debent fieri ex citro sole existẽte in capricorno.id est a medio decẽbris vsq; ad medium Januarij.

Capitulum.cxxvj.

C Ynosbatum.id est aiglentricum. Dyascorides. Multi vocant Ciricanta. Et est arbor nimium spinosa cũ radice alta.⁊ in plurimas partes diuisa. Fructum habet mirte similem: sed paulo maiorem.rubeum exterius cum venerit ad maturitatem.ac deintus lanam asperrimã Semen eius siccum sine lana. Plinius libro tredecimo. In egipto ẽ caparis frutex firmioris ligni seminisq; ac cibi vulgati.caule quoq; vna plurimũq; decerpto. Idem libro vicesimo quarto. Cinobaton: quã alij Cinobaston: alij Neurosbaston vocãt.habet folium hominis vestigio simile.fert vuam nigram.in cuius acino habetur neruus vnde ⁊ neruus passus dicitur. Alia est caparim: quam medici cynosbaton appellauerunt.

Operationes.

A ¶ Dyasco. Cynosbatũ ventrẽ stringit. qꝛ ꝟtu/tis est coherẽtis. medet̃ etiã in cibo ꝛ potu datũ. sanatqꝫ fluores ac femineũ fluxum.

B ¶ Eius vero radix acrioris virtutis est. Nam apposita cathaplasmatibꝫ euocat e corpore stir/pes. Folia etiam eius apposita cathaplasmatibus occurrunt apostematibus. Semen eius granatum est.

C ¶ Pli. Cauẽda sũt ei⁹ genera pegrina. Siq̃dẽ arabicũ pestilens. affricũ gingiuis inimicum Marmari cũ vuluis ꝛ omniũ inflatõibꝫ. Apulũqꝫ vomit⁹ facit. stomachũ ꝛ aluũ mouet.

D ¶ Idẽ. Huiusqꝫ tyrsus ad remedia splenis et inflatiões mandit̃ ex aceto ꝯdit⁹. Neruus ei⁹ cũ mastice chya manducat⁹ os purgat.

E ¶ Item Dyas. capara quã multi cynosbaton vel caprion appellauere ex luctantibꝫ cõponit̃ ꝟtutibꝫ. habetqꝫ ꝑficere ac purgare ꝛ extenuare ꝛ euẽtare acredines simulqꝫ adducere ꝛ constringere. Est em̃ stiptica. Ideoqꝫ sthirosi splenis sup om̃ia iuuat medicamina sicut videlicet iam dictũ est supra.

Capitulum. cxxvij.

C Rispula dr̃ herba cancri in vnguento marciaton ponit̃ in antidotario galieni minori. Et ẽ herba alba: minuta habẽs folia crispa. ꝟtũs ei⁹ est calida ꝛ sicca.

Operationes.

A ¶ Nocetur dolores et egritudines frigidas. Est mala stomacho: et opilat cito ꝛ inducit stuporem.

Capitulum. cxxviij.

C Risocolla. Dyas. Crisocolla aristin q̃ dr̃ ꝑga. est herba ſm Dyas. cap̃. crisocolla aristin in q̃ est capitellũ sil'e ysopo. radix est illi aspera ꝛ tenuis sil'is elleboro nigro. gustũ habẽs cypressi subdulcẽ ꝛ austerum Nascit̃ locis vmbrosis ꝛ saxosis.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Uirtus est ei termantica et stiptica. Radix eius peripleumoniacis apta est.

B ¶ Accipit̃ vero in mulsa cocta: in purgatiõibꝫ stericis maximũ effectum habet.

Capitulum. cxxix.

C Rrisogonium est dictum semen au/
reum: vel coma aurea. Est enim criso
gonium s̄m Dyascoridem: herba cu
ius est virga recta ꝛ alba. folia habens angu
sta in circũtu sicut abrotanũ: ꝛ comã in sum/
mo: ꝛ in gyro aurosam: in qua est capitellum
obrotundum. radix eius tenuis est. Nascit̃
in locis asperis.

Operationes

A ☞ Dyascorides. Coma eius bibita cum vi/
no dissurijs ꝛ morsibus venenatis salutare
presidium est.

B ¶ Sciaticis ꝛ conquassatiõibus medetur:
menstruis imperat.

C ¶ Coagulatum sanguinem ventris ꝛ vesice
soluit vino aut oximelle bibita catarruz ab/
stinet. ʒ. i. cum vino albo apposita rebus tu/
tas eas a tinea seruat.

Capitulum. cxxx.

C Olubrina. Dyas. ca. de tragõtea. i. co
lubrina. Dragõtea siue vt alij asclepi/
as: folia hꝫ aaron siĩa: sꝫ plura mino
ra. cuiꝰ ꝟga vel hasta duobꝫ cubitꝭ ẽ longa. ꝛ
ipa varia siĩis serpẽti. liuores. i. maculas pur
pureas hñs solidas vt digitꝰ in q̃ semẽ ẽ siĩe
botruo. ꝓmo coloris viridis. post maturita/
tẽ ꝟo color ẽ ei simil' croco. ꝛ ẽ gustu mordax.
radix eiꝰ bulli hꝫ rotũditatẽ similẽ aaron cũ
corio tenui. Nascit̃ vmbrosis locis ꝛ hortis.
¶ Sera. li. ag. c. luff. i. dragõtea siue colubri/
na. Et ẽ maior ꝛ mĩor. Ubi sciẽdũ ꝙ maior ẽ
q̃ vocat̃ serpẽtaria. ꝛ illa est hñs folia crispa
q̃ ponit̃ hic. sꝫ mĩor est illa q̃ vocat̃ aaron. et ẽ
illa hñs folia plana. Pro q̃ lege cap. aarõ. et ẽ
tertiũ in ordĩe. ¶ Gal. vi. sim. far. ca. de serpen
taria. Substãtia radicꝭ eiꝰ subtilior est sub a
radicꝭ aaron. ꝛ in sapore eiꝰ est acuitas ꝛ ama
ritudo ꝛ stipticitas pauca. Et virtꝰ eius ẽ ca.
ꝛ sic in. i. gra. ¶ Johes mesue ca. de luff. Luff
est plãta que dr̃ collũ draconis. ꝛ ex ea ẽ alia
plãta hñs folia plana. alia crispa. ꝛ radix pla
na est exteriꝰ ad nigredinẽ attinẽs. Interius
ꝟo est alba. crispa ꝟo exteriꝰ cinericia. Inte
rius alba ad citrinitatẽ declinãs. ꝛ sup vtri/
usqꝫ radicẽ eleuant̃ stipites hñtes maculas ĩ
modũ serpentꝭ. Melior ps totiꝰ plãte est ra/
dix. ꝛ melior radix ẽ grossa ꝛ cõpleta ꝛ orta in
locꝭ liberis. Et meliꝰ tps collectionis eiꝰ est
ver ꝛ ꝓncipiũ estatꝭ. ꝛ crispa calidior ẽ plana
Plana. ca. est in. i. crispa in ij. ¶ Galie. dixit:

Plana ca. est in ꝑncipio secũdi. crispa i fine
ꝛ veri⁹ est: ꝛ in vtraqꝫ ē caliditas ꝛ acuitas q̃
si posita in supficie cũ suba terrea: sed i plana
suba terrea ē vincens plus: ꝛ vtraqꝫ est abster
siua: icisiua: penetratiua: aperitiua: subtiliati
na: hũoꝝ grossoꝝ ꝛ viscosoꝝ adherẽtiũ. Cris
pa autẽ ad hec om̃ia est fortior.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Semen ei⁹ expssum ꝟtutez
habet in succo. Nã addito sibi oleo dolorem
aurium cõpescit. Lane inunctus in naribus
additus polipos maxime curat: et cancros
B optime sanat. ¶ Seminis ei⁹ trigita grana
cũ pusca bibita caligies oclo ꝝ emẽdat. Flo
res eius cũ ceperint maturescere si a muliere
pregnãti fuerint odorati aborsuz faciũt. Vir
tus ē radicis ei⁹ calida. vñ ortonoycis more
C electuarij accepta medicaꝝ. ¶ Tussiẽtib⁹ ꝛ ca
D tarrum hñtib⁹ maximũ pstãt effectũ. ¶ Tho
racis tumores curat non reuersuros: maxie
si assa aut cocta accepta fuerit. sicca tunsa et
in puluerẽ ducta melle addito oĩa silr facere
E potest. ¶ Diuretica est: ventrẽ stimulat cũ vi
no bibita: vulnera sordida fagedenica cum
F bryonia alba ꝛ melle purgat. ¶ Et cicatrices
curare facit: ex qua colliria ad pustulas ne-
G cessarie fiunt: aborsum facit. ¶ Imposita dr
ꝙ si qs ex ea radice se tinxerit tut⁹ ab incur-
su serpẽtũ seruaꝝ. Aceto mixta maculas lim
H pidat. ¶ Johes mesue. Solutiõe educit fle-
gma subtile ꝛ grossuz. Et mũdificat ꝛ ꝯfortat
I renes: ꝛ puocat vrinã: ꝛ excitat coitum. ¶ Et
ē ex reb⁹ mũdificãtib⁹ pect⁹ ꝛ pulmões. ¶ Et
ꝯfert eis sup q̃b⁹ timeꝝ frequẽtia anhelit⁹. vl
asmaticis pꝑter exuberantiã humoꝝ visco-
soꝝ in eis: ꝛ ꝓprie lohoc ex succo ei⁹ cũ melle
ꝛ rob: ꝛ qñqꝫ administraꝝ cũ ouis ꝛ valet silr.
K ¶ Et dixit Democrius. Iuuamẽtũ vtriusqꝫ
speciei eius magnũ est emorroidoꝝ dolorib⁹
ꝛ ventositatib⁹ eoꝝ fm oẽm modũ admistra-
tionis ipius ꝛ sumptũ ꝛ emplastratũ: ꝛ nos
experti sum⁹. Et expti iuuamẽti ē sup humo
L re crudo q̃ est in stomacho ꝛ renib⁹. ¶ Et di-
xit Galie. Resoluit duricies et apostemata
dura splenis ꝛ alioꝝ mẽbroꝝ: ꝛ ꝯuenit vlceri
bus fraudulẽtis ꝛ fistulis: ꝛ ꝯsumit additio-
M nes carniũ i narib⁹. ¶ Et prohibet fieri in eis
corrosionẽ ꝛ cancrũ. Succ⁹ aũt ei⁹ distillaꝝ
in aure cũ melle ꝛ ꝯuenit tinnitui ꝛ surditati
ꝛ dolori auriũ ꝛ abstergit ipsius sordicies et
exiccat vlcera ei⁹. vtraqꝫ ei⁹ species ē ex reb⁹
N q̃ mundificãt faciẽ. ¶ Et auferũt feditatẽ cu-
tis ꝛ delent pannũ ꝛ lentigines: ꝛ morfeã ꝓ-
prie cũ melle ꝛ fiat emplastrũ ex ea cũ melle:
ꝛ stercore capraꝝ sup podagrã ꝛ ꝯcussiõz ner
uoꝝ. ¶ Et ꝯuenit eoꝝ dolorib⁹ ꝛ suppositio fa
O cta ex eo educit mẽstrua: ꝛ facit aborsuz: ꝛ dr
ꝙ fugat serpentes ꝛ vermes venenosos.

Capitulum. cxxxi.

c Coloquintida. Johes mesue. ca. de
colloquintida. Colloquintida quã ꝑ
ses vocãt cucurbitaz deserti: q̃ nasciꝝ
in planta quã etiã fel terre vocãt: eo ꝙ i toto
ambitu hort⁹ eius interficit herbas. Et ē q̃si
venenũ eis: vnde vocant eã arabes necẽ plã-
taꝝ. Et eius folia sunt ampla pilosa. ꝛ exten-
dunꝝ rami eius sup faciẽ terre: sicut extẽdiꝝ
cucurbita in terra sup quam iacet. Duoꝝ
est modoꝝ masculus ꝛ femina. Et ex eis ma
sculus est sup quez nasciꝝ: sicut ꝛ lanugo: ꝛ est
grauis cũ duricie ꝛ asperitate attinẽs nigre
dini. Et laudaꝝ ex eis femina: ꝛ ꝓprie hñs ꝓ-
prietates bonas vt sit coloquintida grossa. ꝛ
q̃nto grossior ꝛ leuior tanto melior: ꝛ fit alba
laxa leuis ꝛ cõplete maturitatꝭ: cui⁹ pars ei⁹
interior est pulposa laxa ꝛ alba ꝛ leuis vehe-
mentis albedinis. Vel ex que nõ est cõpleta i
maturitate mala est. ꝯtristat enĩ suscipientez
illã ꝛ ventositatẽ cũ difficultate facit ꝛ soluit
supabundãter: ꝛ solutione educit sanguinez.

Et forsan interficit. & cum sigillatur ex toto germine plante ut nascatur coloquintida una & illa perniciosa & mala immo est venenum. & cum in tota regione non est nisi planta eius una per se nascens est mala. Et que nascitur in terris fortibus & pulverulentis: aut iuxta loca reptilium: aut in locis terrarum coloquintidas facti minores: & sunt similiter male. Que autem nascitur in terris laxis et arenosis & liberis est illa que eligitur. Et cum extrahitur pulpa eius ipsa debilitat eam. Tempus autem collectionis eius est autumnus. & proprie dum iam citrinescit: & removetur ab ea viriditas: calide est & sicce complexionis in tertio. Est & composita ex partibus igneis & terreis adustus. & est solutiva attractiva superfluitatum. Attractiva est a remotis multum. & est resolutiva incisiva abstersiva. Quattuor sunt que debent corrigi in ipsa. Nocet enim cordi stomacho & epati. & est perturbativa: subversiva viscerum: faciens operationes difficiles: & aperit orificia venarum apertione sanguinem fluere faciente. Et operatur id vehementius quam aloes: & excoriat vias. Emendatur enim primum & secundum nocumentum ex ea miscendo ei ex medicinis cordialibus & stomaticis & epaticis que meliorare possunt conditionem eius: sicut additur ei mastix. proprie & gallia & silia. Et emendatur tertium et quartum nocumentum eius cum rebus acrentibus eius viscositatem & glutinositatem & removentibus ab ea serositatem: & cito eam lubricare facientibus sicut est dragantum. proprie & bdellium & gummi & mastix & silia. ¶ Et dicit Galienus. Fiunt autem ex ea & laudano partes fumendo equales post fricationem eius cum oleo rosarum pillule. & sunt bone et sane ad ea que oportet. Modus rectificationis eius secundum quod narravit filius Serapionis. Infundatur pulpa eius in aqua mellis: & proprie decoctionis myrrhe: & exsiccetur post illud & teratur ultima contritione & admisceatur cum aqua mellis predicta. Modus rec ificationis eius ex inventione nostra. Incidatur in m inutissimas partes cum incisorio & involvatur subtili involutione cum glutine draganti aut bdellii: & exsiccetur et conteratur post illud ultima contritione. & fiant trocisci cum pauco mastice resoluto in oleo rosarum vel laudano. vel cum aqua mellis. Hec enim ars facit illam sine molestia. Et scias quod de decoctione rem completam sustinet. Et dicit filius Mesar. Non oportet ut multum teratur. Ultima enim pulverisatio excoriat vias & venas. ¶ Et dicit filius Serapionis. Oportet ut perveniatur ad ultimum pulverisationis eius: aliter enim ulceraret viscera. Et mihi videtur quod ultima pulverisata frangitur virtus a permixtione adiunctorum ei: & pertransit loca viscerum absque impressione nocumentorum in ipsis. Et forte in ea in quo non exquisite fit illud, per rem sensata adherens in villis & involutionibus eorum apostemat & ulcerat. Expelluntur autem nocumenta ipsius a corpore accipiendo aquam passularum. cum oleo de amigdalis vel oleo nucum aut aqua mellis cum oleis predictis.

Operationes

¶ Johannes Mesue. Solutione educit flegma & humores viscosos attrahens ipsos a profunditate membrorum. ¶ Et dicit Humay. Solutione etiam educit coleram citrinam. & eius operatio extenditur ad nervorum iuncturas. ¶ Et dicit Dyas. Non efficit operationes in materiis que sunt in viis de quibus fit curandum & in materiis que sunt in profundis locis distantibus. ¶ Et eius posse magnum est in mundificatione cerebri vel nervorum lacertorum pulmonis & pectoris. Et est medicina magna egritudinum eorum sicut est dolor capitis antiquus & dolor cranei & emigranea difficilis: epilentia & apoplexia. ¶ Et convenit egritudinibus nervorum omnibus & vertigini & descensui aque ad oculos. Et est res magni iuvamenti ad asma & antiquam tussim: & ad dilatationem anhelitus. ¶ Et est eius operatio virtuosa ad dolorem iuncturarum & podagram frigidam & sciaticam: proprie secundum omnem modum administrationis eius: & in cristeribus & collyriis. ¶ Et confert colice flegmatice & inflatiue iuvamentum ultimum & hydropisi. Et si supponatur in matrice occidit fetum. ¶ Et si ex eo cum aceto forti fricetur morfea sanat eam. & similiter lepram & elephantiam. ¶ Et si evacuetur quod est in testa eius & impleatur oleo & buliat in cinere & inunguntur capilli denigrat eos & tardat caniciem: et prohibet casum eorum. ¶ Et si distilletur de ea in aurem sanat dolorem eius: & convenit tonitrui in ea. Et si impleatur in aceto forti & colluatur ex eo os post bullitionem ipsius sanat dolorem dentis.

¶ Serapion auctori. Galieni. Sapor eius est amarus fortis amaritudinis: & quando sumitur non facit operationem malam neque periculosam: quoniam velociter egreditur. ¶ Et quando ponitur in cristeribus convenit sciatice & paralisi & colice: et laxat flegma & humores crudos & quandoque sanguinem. Et quando fit cum ea nascale occidit fetum & provocat menstrua. ¶ Et quando ipsa cavatur & extrahuntur interiora eius: deinde involvitur circa ipsa lutum & ponitur in ipsa acetum & calefit super ignem: & fit cum aceto oris collutio: et aufert dolorem dentium. Et fit suppositorium cum pulpa eius & laxat ventrem. Et dum color eius est viridis: & ipsa est recens: & extrahitur succus eius & fricatur super sciaticam est iuvativa valde.

¶ Dyasco. Virtus est ipsi purgatoria obulo uno accepto cum mulsa mixto nitro & myrrha

A B C D E F G H I K L M N P

⁊ melle cocto in modū thabucie bene purgat. ip̄e vero pile sicce tunse ⁊ mixte ⁊ cristere adhibite sciaticꝭ medicant. paraliticꝭ simr ꝑstolāt. flegma ⁊ colerā deponūt. mēstruis īꝑerāt. aborsū faciūt. dolorem dētium tollūt. B ¶ Colliria ex inde fiūt: q̄ supposita vētrē ꝺponūt. Viridis āt succꝰ punctꝰ sciaticos curat

Operationes

A ¶ Radix consolide maioris trita ⁊ bibita emoptoicis medetur. Conquassationes reficit: tumores spargit. B ¶ Cū folijs cathaplasmatibus adhibita om̄ia similiter facere potest. C ¶ Vulneribꝫ paracolesim facit carnes īcisas frustis ī cacabo missas in se glutinare.

Capitulum. cxxxij.

Consolida. ca. de simphito. Simphitū. i. cōsolida. Et est maior et minor. De ꝯsolida minori in sequēti capitulo tractabit᷑. Maior ꝯsolida nascit᷑ in locꝭ asperis. virgas h̄ns sil̄es origano ⁊ tenues et capita sicut thimū. virge lignose ⁊ odorate ⁊ dulces ī gustu. ⁊ radix est illi longa ⁊ obrufa. grossitudinē digiti h̄ns. Est aliud simphitū qđ pictenū vocāt. hastā habet asperā et longā: duobꝫ cubitꝭ angulosam: abintus inanis est: in qua sunt folia aspera ⁊ angusta ⁊ oblōga sicut buglossa. habet etiā ip̄a hasta angulos in q̄bꝫ folia nascunt᷑. flores sunt illi mellini. semen habet sup̄ hastaȝ sicut flōmos. Hasta ⁊ frutex h̄nt pulueri sil̄e. qđ cum carni applicatum fuerit pruriginē facit. Radix est ei colore nigra: que cum fracta īuerit alba apparet ⁊ muscilaginosa. ⁊ ista ē ꝯsolida maior.

Capitulum. cxxxiij.

Consolida minor. Galienꝰ. viij. simfar. ca. simphitū s̄m translationē grecam inquit: Consolida minor ex cōtrarijs constat virtutibꝫ. Habet enī quid abstersiuum: quo contentū in torace ⁊ pulmone plus expurgare natū est. Habet aūt quid ⁊ cōgregatiuum quo ad sanguinis eductiones iuuat. Et cōtinet vltra hoc humiditateȝ quandā calidā nō īmoderate ꝑpter quā ⁊ dulce apparet gustātibꝫ ⁊ delectabileȝ odoratū.

Operationes

A ¶ Insiticulosum est cū masticat᷑. Et asperitates in arteria sanat. Secūm mixtionē ꝟo q̄ ex oībꝫ p̄dictꝭ ꝟtutibꝫ simul ⁊ dyaforare sufficiens ē ⁊ colligere ⁊ ꝯstringere corpꝰ. B ¶ Et ꝑpterea ītestinalibꝫ hernijs apponit᷑ ⁊ ad euul

sione ⁊ scissiones cū oximelle bibit͛. Quicū/
q̄ vero ad dissinteriā ⁊ fluxū rubeū coḡntes
in vino dant. vt siccante ⁊ ꝯgregāte vtuntur.
Et q̄cūq̄ ad nefretica vt purgāte ⁊ madente
¶ Simphitū aliud magnū sil'e est virtuti ꝑdi
cte: nō tñ gustu dulce: neq̄ odoriferū olfaci/
entibꝫ apparet: sed ſm hoc abscedit a ꝑdicto
Scōm vero q̄ viscositatē quandā ⁊ morda
citatē habet quodāmodo silr existit. Utunt͛
autē eo in omnibus quibuscūq̄ et prius di/
cto. ¶ Dyascorides. Consolida minor elixa
in mulsa pulmonē purgat. reijcientibꝫ sangui
nem ⁊ nefreticis cū aqua medetur. Radix cū
vino cocta ⁊ bibita fluxū mulieris stringit.
et dissintericis opitulatur. cū oximelle data
conquassationes ⁊ dolores lateris saluber/
rime curat. masticata amputat sitim. asp̄redi
nem fauciū mitigat. vulneri recenti paraco/
lesim facit. ¶ Consolida ſm Pliniū auctori/
tate vel opinione multoꝝ diuino miraculo cu
rat ⁊ rūpit antracē intra duos lapides trita.

Capitulum .xxxiiij.

Consolida rubea siue Bistorta. Et est
herba sil's penthapilon: nisi quia ha
bet septē folia vtrimq̄ pilosa. ⁊ ideo
vocatur eptaphilon: cui' radix ē rubea ⁊ tor
tuosa similis galange: sed nō habet acumen.
flos eius aurosus. ⁊ ipa indicat frigida ⁊ sic/
ca in tertio gradu. Sed notādū q̄ ē species
bistorte hñs folia sil'ia lappacio acuto: nisi
q̄ color folioꝝ ex vno latere est celestis: ⁊ ex
alio viridis. flos ei' rubeus. ⁊ radix rubea: q̄
ab aliq̄bꝫ vocatur bardana minor: ⁊ ab aliq̄
bus lappa minor. Uirtus ei' in oībꝫ sicut vir
tus prime speciei sed remissior.

Operationes

A ¶ Cōsolida rubea siue bistorta habet ꝟtutes
B ꝯsolidādi ⁊ ꝯfortādi cōceptū. ¶ Cōtra dissin
riam detur puluis bistorte cū succo planta/
ginis. ad constringendū menstrua fiat fomē/
tum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris
eius: vel ex duabꝫ partibꝫ eius. ⁊ vna spice fi
at puluis q̄ aspergatur supra ventrē ipo pri'
melle calido emplastrato: ⁊ iuuat conceptū.
C ¶ Ad ꝯceptū iuuandū fiat emplastrū ex pul
uere ei' ⁊ alijs speciebꝫ aromaticis. Puluis
D ei' vulnera cōsolidat. ¶ Cōtra vomitū ex de
bilitate et furore colere puluis eius cōficia/
tur cū albumine oui et coquat͛ sup regulā et
E detur patienti. ¶ Galienus. Radix eius est
abstersiua ⁊ vrinatiua ⁊ calide cōplexionis.

Capitulum .xxxv.

Condros apud grecos duo ſcat Nā
ſcat risuz. Uñ respōdens mihi grec'
interroganti quid esset condros di/

ꝑit furfur farine. Item condros exponit᷑ qđ est aliqua cartilago. simil᷑ condros est genus frumẽti. de quo Dyascorides. Cõdros sunt eius due species. In vna inuenit᷑ vnũ granũ ⁊ in alio duo grana: ⁊ qđlibet ipoꝝ est stamerula ⁊ maioris nutrimẽti ꝙ̃ ordeũ boni saporis. ⁊ panis q̇ fit ex eo minus est nutritiuus ꝙ̃ q̇ fit ex frumẽto. Et species in qua reperiunt᷑ duo grana ẽ plꝰ nutritiua ꝙ̃ risum: ⁊ magis cõstrictiua ventris ⁊ melioꝛ stomacho.

Operationes

¶ Galienus libro. i. de alimentꝫ capitulo de condro. Genus frumenti est condros sufficienter nutritiuum viscosum habens chimũ. Hoc vocatur in libris de arabico translatis candarusiũ. Et apud Auicẽnam condros et candarusio ⁊c. ¶ Galienus. viij. sim. far. cap. condros. Est quidem optimus cibus sicut ⁊ triticũ: sed nõ est p̃sentis negocij de cibo determinare vt farmacũ vero emplastice ẽ virtutis: cõplexionis vero silis est frumẽto. plꝰ illo viscosioꝛ ⁊ nutritioꝛ. est plus illo siccatiuum ꝓpter cõmixtionẽ siccantiũ farmacoꝛũ. ¶ Dyascorides. Condros cõstrictiua est qñ ipsum coquit᷑ cum aceto: ⁊ fit linitio cũ eo. ⁊ eradicat scabiem vlcerosam: ⁊ eradicat vngues scissos. ¶ Et curat fistulas que sunt in labrymali. ⁊ quãdo administrat᷑ in principio earum: ⁊ fit ex decoctiõe eius clistere. Et est iuuatiuum vlceribus intestinoꝛum.

Capitulum. cxxxvi.

Condes. Sera. ti. ag. ca. cõdes auc. Gal. Illud qđ ex eo administrat᷑ est radix ipsius. virtus est calida et sicca in. iiij gradu. Unde ista medicina vtunt᷑ lauatores lane: ⁊ ad faciendũ lanã lenẽ ⁊ pulchram qñ fumigant ipam cũ ea: ⁊ est nota. Radix eiꝰ ẽ acuta: ⁊ in forma sua longa ⁊ rotũda. ¶ Dyascorides vocat᷑ ipam struciũ a macro obstruciũ. qđ quidã radicẽ ellebori albi putant: eo ꝙ sternutamẽta mouet vt ipm licet falso. pro quo macer sternutamentũ puluis ꝑ se mouet eius naribꝫ iniectus vererro nõ segnius albo. i. elleboro. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de strucio. ſm trãslatiõez grecã. Strucij radice maxime vtũt᷑ acri quidẽ existẽte ſm gustũ ca. et sic. ſm complexionẽ ex quarto fere gradu.

Operationes

¶ Dyascorides. Epaticis tussientibꝫ ⁊ ortonoicis medent᷑. Morbo regio vtiliter adhibentur cũ lacte naribꝫ infuse. cũ melle coclearium vnũ acceptũ ventrẽ mollit. cũ panacis ⁊ capparis radicibus accepte ⁊ bibite calculos vesice frangũt ⁊ excludunt. Sclirosim splenis spargũt. ¶ Condes matrici appositum mẽstruis imperat: aboꝛsum facit. cũ polenta ⁊ aceto positũ lepraꝫ tollit. ¶ Pustulas cum farina oꝛdei impositũ limpidat. Collirijs mixtũ caligines oculis detergit. Medicaminibꝫ necessarie miscet᷑. ¶ Tritũ sternutamenta ꝓuocat. cũ melle tritũ ⁊ in naribꝫ missum caput purgat. ¶ Sera. de ꝓprietate radicis eius est si accipiat᷑ qđ abscindit flegma ⁊ melancoliã grossam: ⁊ resoluit ventositates. ¶ Galienus. Radix eius est abstersiua ⁊ vrinatiua. mouet sternutatiões simil᷑ alijs quecũꝗ amara sunt gustu calide complexionis. ¶ Item Dyascorides facit semotum capitulum de ellebero a condisi. Nã condisi vocat strucium: aiens capitulo de strucio. Lanarij vtunt᷑ ad fumigiũ lane: eo ꝙ limpidat lanaꝫ. Radices sunt rotunde ⁊ oblonge: que si bibite fuerint diuretice sunt ⁊ calide. ¶ Pliniꝰ li. xxiiij. Condes siue struciũ. i. herba lanaria ouibꝫ data ieiunis facit abundantiã lactis. ¶ Plateariꝰ. Strucius id est agrestis cauliculus ca. ⁊ sic. in. ij. gradu. Succus ac semina foliaꝗ cõpetũt vsui medicine. Cũ inuenit᷑ receptio cauliculi semen caulis agrestis debꝫ poni. Cum aũt ipa folia debẽt poni. ¶ Succus ita debet p̃parari. Folia ꝯterant᷑: ⁊ succꝰ expressus ad solem desiccetur ꝑ bienniũ durat. folia viridia poni debent in medicinis ⁊ in vnguentis. Uirtutem habet dissoluendi ⁊ extenuandi ⁊ diureticam.

Capitulum. cxxxvij.

Coriandrū. Palladi⁹ li.iiij. Coriādrū a mēse Marcio serit͛ vsq͡ȝ ī octobrē. amatq͡ȝ terrā pinguē sed ꝛ macro so-la nascit͛: ꝛ ei⁹ semen qđ vetusti⁹ fuerit meli⁹ putatur: humore delectat͛ ꝛ satū bñ cū olere quocūq͡ȝ nascit͛. Sera.li.aggre.ca.dyabora: id est coriandrū auc. Gal. Substantia ei⁹ est terrea subtilis. ꝛ est cū hoc ī eo aquositas te-pide ꝟtutis nō pauce quantitatis ꝛ in sapo-re eius fm plurimū est amaritudo. Et ꝟtus ei⁹ est q̄ abstergit ꝛ resoluit. Galien⁹.vij.sim. far.ca.de coriādro. Virt⁹ ei⁹ ꝓma est virtus calida. Vñ Dyas. Infrigidatiuaȝ dicit hanc herbā nō recte. cōposita aūt est ex cōtrarijs virtutib⁹: multū quidē habens amare substā-tie: q̄ indicat ꝙ subtiliū partiū est ꝛ terrestrȝ. non modicū aūt habens ꝛ aquose humidita-tis vel tepide fm virtutē. habet aūt stiptici-tatem nō modicā in quib⁹ omnib⁹ operat͛ q̄-dem varie omīa q̄cunq͡ȝ Dyas. scripsit. sed pu-to sic existere sicut si mox fm ꝓncipia plaga-tis vel qualitercūq͡ȝ ꝑcussis in aliq̄ particula tumor liuidus vel niger fieret. frigida puta-ret͛ passio esse ꝛ egere dyaforantib⁹ ꝛ calefaci-entib⁹ farmacijs fm eundē puto modū. si trā-scēderit aliqñ calida dispositio ad frigidam obliuiscēdū est ꝓꝑ nō iādum vero alio scđo noīe. Vel si nomen volueris ꝑmutare sȝ face-re sicut q̄dā q̄ alia quideȝ ꝓncipij: alia ꝓ̄ de-clinationis scribūt auxilia. non aūt oportet frigida estimare eē declinatōis farmaca. Cō-cedendū ei est herisipilā noīare si q̄s volue-rit hmōi dispositionē nō tñ ca. vocare eā per-mittendū qñ depssa ē ꝛ remissa. nequaq͡ȝ ergo tūc qđ auxiliat͛ ei infrigidatiuū eē putem⁹ si-cut Dyas. vt coriandrū. qm̄ cathaplasmatuȝ (vt ip̄e ait) cū pane. vel etiā cū alfitis. sanat herisipilā. certū est herisipilā q̄ vtiq͡ȝ inflāma-tiua est nunq͡ȝ sanabit cū pane coriandrū: sed ꝑ id qđ infrigidat. Iam ꝓpterea ꝛ nos in an-teriorib⁹ sermonib⁹ qñ cuȝ determinata ex-perientia ꝓbare cuiuslibet farmaci virtutem postulabam⁹. simplicē enī vt possibile est ma-xime potionē eligere consulebam⁹. plurimi autē medicoꝝ neq͡ȝ quecūq͡ȝ plurime egritu-dinum mox a ꝓncipio inuadūt cōposita no-scunt. neq͡ȝ quoniam alia passio est herisipila certa. alia vero vocatur ab oīb⁹ nobis iā cō-suete ꝛ ab antiquis flegmon. alia autē in me-dio q̄ȝ multe. Hec quideȝ ꝛ vt vtiq͡ȝ dicat q̄s herisipila flegmosa. Hec autē velut flegmo-nes quidē herisipilatos inuenies: aut velut flegmones aliquando ꝛ neutrū ꝑdominans. At vero ꝛ ydemascosus quādo apparet sicut ꝛ herisipilas. sicut ꝛ alius sclirosus. Unde de compositis omnibus non modica haberet͛ multitudo. latius vero in quibusdaȝ alijs di-ctum est de his. Et ī libris erapentice metho-di dicetur. et nunc est de eis necessarium me-morari ꝙ certam herisipilam nunq͡ȝ predictū sanabit cathaplasma. voco autem certaȝ: qñ a colerica humiditate repleta fuerit particu-la. quoniam auteȝ longe ab infrigidando est coriandruȝ. licet tibi ex his que scripsit Dya-scorides addiscore. Scrofulas enim ait dis-soluere. quoniam nullum autem infrigidan-tium farmacorū sufficit dissoluere scrofulas. neq͡ȝ enī puto Dyascoridem dubitare multa quidem scribentē scrofularum sanatiua om-nia vero concordantia ꝛ calida cōplexionib⁹ ꝛ dyaforetica operationibus existere.

Operationes

¶ Dyascorides capi. corion: id est coriandrū omnib⁹ est notū. Virtus ei⁹ est frigidū tritū ꝛ in cathaplasmatibus redactū cum polen-ta. ꝛ pane triticeo mixtum ꝛ impositū Ignē sacrum extinguit. ¶ Tumores igneos tollit melle addito: et vna passa impositum epime-tidas ꝛ tumorem testiū ꝛ carbūculos curat: ꝛ collectiones cōpescit cū faba frixa mixtuȝ

A

B

scrofulis ⁊ pustulis p̄stat effectū. ¶ Semen
C ei⁹ bibitū cū dulcore lūbricos extinguit. ge-
nitalia. i. semina viri decrescere facit. Nam si
multū acceptū fuerit semē sensus hoīs hebe
tescit: aut citi⁹ infert necē. Vñ nō debꝫ q̄s q̄s
D vsum ei⁹ freq̄ntare. ¶ Succus ei⁹ aceto mi-
xtus aut spume argenti et ceruse ⁊ vino: oēs
pustulas ⁊ caligines ebuliētes extiguet. Hic
succus viscide est ꝟtutis restringit ⁊ refrige-
rat. Et iō ꝓprie ad ignē sacrū facit sicut ⁊ folia
ei⁹ cū succo maligranati: ⁊ oleo in potiōe p-
mixtū aī alia intraneis ꝑmixta ignita ꝑseq̄t.
¶ Semen ei⁹ ex aq̄ potatū solutionē ventrꝫ
E abstrīgit. mirū ē qd̄ xenocrates tradit si vnū
seminis granū femina biberit vno die ei mē
strua ꝯtineri si duo ⁊ totidē iam dieb⁹ quot
grana sumpserit. ¶ Sera. Coriandrū distil-
F laꝛ in oculū: ⁊ cōfert dolori ei⁹ magno cū la-
cte mulierꝫ. Et fit emplastruꝫ cū eo ⁊ abscin-
dit humores descēdētes ad oculū. ¶ Et ideꝫ
G auctoritate aben mesuay. Quādo torrescit
semen coriādri stringit ventrē. Et abscindit
fluxū sanguinis: q̄ est ab interiorib⁹. ⁊ bibun
tur de eo duo aurei cuꝫ. iij. ʒ. ⁊ dimidia succi
plantaginis siue eo ꝙ buliat. Et si est fluxus
sanguinis ab interiorib⁹ mēbris curaꝛ si po-
natur supra locū fluxus. ¶ Et idē auctorita-
H te albugeric. Coriandū est frigidū nartoticū
inducens sincopim ⁊ stuporē: ⁊ est toxicum:
quoniā odoratū cōgelat: ⁊ ꝓhibet fumosita-
tes ascendere ad caput. Et ideo ꝯfert sode ⁊
ebrietati. Et abscindit fluxum sanguinis: et
stringit ventrē. ¶ Et idē auctoritate Alexan
I dri. Coriandrum ꝓhibet fumositates ascen-
dere ad caput ⁊ ad cerebrū. Et ꝓpter hoc po
nitur in cibis epilenticoꝝ: q̄n cause epilentie
sunt vapores ascendentes a stomacho.
¶ Et idem aucto Alcauzi: quādo coriandrū
K siccum infunditur in aqua eius cum zuccaro
abscindit virge erectionē ⁊ desiccat sperma.
¶ Et idem auctoritate Rasis. Si bibantur
L ʒ. iiij. de succo eius recenti occidit: ⁊ abscin-
dit fluxum sanguinis a naribus quādo odo-
ratur. ¶ Et idem auctoritate Humay ī libro
M ꝑmutatiōis dixit: ꝙ pillule galieni sunt ei cō
trarie. Dyas. vero ꝯtradixit ei cū scꝫ galien⁹
dixit: ꝙ coriandrum declinat ad caliditateꝫ
quoniā manifestū est ipm̄ esse virtutꝫ frigide.
Et ex dicto suo q̄n sumitur succus eius occi
dit. ¶ Et idē auc. habix. Coriandruꝫ recens
N est mortificatiuū: cōgelatiuū: et si hō vtiꝛ eo
multū. Vel potū aque ei⁹ est toxicū. et si po
natur aqua ei⁹ cū aliq̄ ex alijs herbis ⁊ q̄n cū
aqua ei⁹ liniunꝛ apostemata sanguinea aut
colerica cōfert ⁊ extinguit eoꝝ inflāmatio-
nes. Omnia p̄dicta etiā sunt de mente Aui-
cenne. li. ij. capitulo de coriandro.

Capitulum. cxxxviij.

Cornea arbor siue cranea. Dyas. ca.
Cornea semē ⁊ fructū habet similez
oliue: sed paulo oblongi⁹ ⁊ viride. Et
vocatur grece carmu. qd̄ cū maturatū fuerit
obrusum habet colorē bonū in se hn̄s sapo-
rem stipticum est. ⁊ ideo dissolutionē ventrꝫ
⁊ dissintericos curat. ⁊ cū in dulcore posituꝫ
fuerit manducari potest quomō oliue cōdiū
tur cum sale frigida est ⁊ sicca.

Operationes

¶ Dyascorides. Huius folia cū ligno suo in **A**
foco missa sudationem reddunt que illinita
zernas optime sanat.
¶ Galienus. ij. de cibis ca. de cibis siluestri- **B**
bus. Cornu vero ⁊ bati ⁊ glādes ⁊ ceteri fru
ctus siluestres modicū nutritiōis habēt ca-
chochimi sunt. Et mali stomacho et indele-
ctabilissimi. porcorū vero esca existentes nō
domesticorum sed in montib⁹ morantiuꝫ: ab
ipis eni plimū hn̄t alimētū. ¶ Et idē. vij. sim. **C**
far. ca. cranea. Cranee arborꝫ fruct⁹ stiptic⁹
est sufficiēter esibilis existēs. q̄ circa nullum

mirabile attrahere ꝛ fortiter detinere cū ventrem sicut ꝛ mespila. folia ꝓo ꝛ germina pontica gustu sunt: ꝛ siccāt fortiter: vt ꝛ maxima vulnera consolidare possint ꝛ maxime duorum corporum. paruis vero vulneribus vel mollibus corporibus cōtraria magis sunt. tendunt enim hec siccatiua plus decente.

Capitulum. cxxxix

Cordumenum. Dyascorides capitulo cordilion: id est cordumenū. Herba est que nascitur in Silicia. eius frutex est sarmentosa: semen habens rotundum: et duplex sicut sunt fabe: viscidū ꝛ odoratum.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Semen eius si bibitum fuerit ꝓuocat vrinam ꝛ menstrua. Succus eiꝰ virge ꝛ seminis tribus obulis bibitus cum dulcore diebus decem nefreticis medicantur. ¶ Radix eius tunsa ꝛ vt electuariū composita toracis causas mirifice curat. Plinius. Radix eius potata lapides frangit.

Capitulum. cxl.

Costen

Costus. Aui. li. ij. cap. de costo. Costi spēs sūt tres. Una eaꝝ ē arabica. et est albꝰ leuis ꝛ aromaticꝰ. Et scḋa ē inda q̇ ē niger leuis: ꝛ ille amarꝰ ē. Et tertia spēs ḡuis odoris q̇ noīaꝶ gariofilatꝰ. Bonꝰ aūt costꝰ falsificaꝶ cū radicibꝰ enule durꝫ. ꝛ ꝓpterea nō mordicat linguā: neqꝫ hꝫ odorē fortē. Melior ē ille q̇ ē albꝰ recēs plenꝰ nō corrosus: neqꝫ fetidi odorꝫ: neqꝫ mordicans vel ledens linguā. deinde yndus niger lenis: ꝛ niger asemiꝰ. ꝛ melior ē marinꝰ subtiles habēs cortices. Est ca. i. iij. sic. i. ij. In ip̄o est q̄litas amara ꝛ acris valde ꝛ caliditas ꝛ acredo adeo q̄ ip̄a vlceret. Dyas. cac. ostus vtil' ē arabicꝰ. Est aūt eligēdꝰ cibꝰ leuis cū odore plurimo. Secūdꝰ ē yndicꝰ q̇ grossior ē ꝛ niger ꝛ leuis vt serula. Tertiꝰ ē syriacꝰ pōdere grauis ꝛ coloris buxei cū odore stiptico ꝛ mordaci sapore. habet quidē aliquaꝫ amaritudinem ꝛ plus acredinē ca. pariticipans qualitate vt extrahat. Paulus ca. de costo. Costꝰ est ca. ꝛ sic. complexionis in tertio gradu.

Operationes

A ☞ ¶ Auicenna. Conuenit omni membro: quod indiget calefactione: et vt ex eo attra-

batur humor ex ꝓfundo. Abstergit pannū cu
tis linit⁹ cū aqua ⁊ melle. In ipo ē vlceratio
⁊ ille q̇ est amarus exiccat vlcera humida.
B ¶ Et ꝯuenit mollificatiōi neruoꝝ ⁊ attritio-
ni lacertoꝝ: ⁊ est bon⁹ sciatice. ⁊ emplastꝝ ex
eo ꝯuenit litargie: ⁊ ꝯuenit dolorib⁹ pectorꝫ.
C ¶ Et ꝓuocat mēstrua bibit⁹ ⁊ suffumigatus
in traiectorio: ⁊ interficit fetum: ⁊ prouocat
vrinā: ⁊ extrahit ascarides ⁊ vermes.
D ¶ Et dat vires ad coitū: ⁊ ipe suppōit̃ ad do
lores matricꝫ: ⁊ ꝯuenit dolori matricꝫ fri. bi-
bitus ⁊ sedēdo in decoctiōe ei⁹: ⁊ mouet na-
turaꝫ qñ bibit̃ cū vino. ⁊ ipe nō dat vires ad
coitū nisi ꝓpter humiditatē supfluā inflatiuā
E que ē in ipo. ¶ Et ꝯuenit rigori linit⁹ cū oleo
⁊ cōuenit morsib⁹ omīb⁹ scꝫ morsui vipere et
alijs morsib⁹ qñ bibit̃ cū vino aut absinthio.
loco ei⁹ ponitur piretri: medietas ponderis
F ipsi⁹. ¶ Dyas. Costus cū oleo tritus ⁊ corpo-
ri punctus cū reb⁹ stipticis subuenit. Si au
tē ante accessionē sic vngat̃: rigorē in perio-
dica febre: ⁊ quartanā amputat ac etiā para-
liticis ⁊ sciaticis vel q̇b⁹ aliqđ membrū cale-
G fieri opus est. ¶ Unctus extrahit humorez
de ꝓfundo. in potione vero: q꞉ virt⁹ est ei ca-
lida diuretica. mēstrua ꝓuocat. pessarijs ad-
iunctus idē dolorē matricꝫ mitigat morsib⁹
venenatꝫ bibit⁹. ℥. ij. opitulatur cū vino ⁊ ab-
sinthio dolorē stomachi ⁊ inflationē: et tota
H eius vitia cōpescit: ventrē stimulat. ¶ Cū vi-
no dato lūbricos latos deponit. cū aqua po-
tatus oleo mixtus. ⁊ fricationi adhibit⁹ tor
pente frigore calefacit: eadē vnctione ⁊ para
liticos curat. reumata ⁊ spasmata ⁊ dolorem
lateꝝ sanat. cū aqua mulsa trit⁹ ad efialas fa
cit. melli mixt⁹ maculas ī facie natas deter-
git. malaginatib⁹ ⁊ antidotis necesse miscet̃
I ¶ Adulteratur aūt cōmixt⁹ cū enule maiori-
bus radicib⁹: sed facile intelligit̃ cū nec odo-
rem costi habeat nec saporē mordacē. Nā co
stus vires habet acres stringētes ⁊ calefaci
K entes. ¶ Serapion auc. Galie. Costus cōue
nit rigorib⁹ fe. qñ linitur cū eo ⁊ oleo corpus.
⁊ ꝯuenit sciatice ⁊ paraliticis ⁊ omuib⁹ in q̇-
bus calefacere oportet aliquam corpis par-
ticulam vel de ꝓfundo ad superficiem attra-
L here aliquem humorem. ¶ Propter eandem
autem causam prouocat ⁊ menstrua ⁊ vrinaꝫ
⁊ confert ad contritionem lacertorum et ad
dolorem lateris: ⁊ interficit ascarides pro-
M pter amaritudinem. ¶ Et quando linitur cū
aqua ⁊ melle super impetiginem mundificat
eam: ⁊ adiuuat ad libidinem. quoniā est in eo
de humiditate inflatiua ⁊ ventosa quādo su
mitur in potu cum vino.

Capitulum. cxli.

Cozula vel Mela persica fruct⁹ iste ē
oībus not⁹. Sera. li. aggre. ca. hes-
mes. i. cozula. Uirt⁹ eoꝝ est fri ⁊ hu.
in. ij. gra. Nā ꝓportionant̃ persicis.

Operationes

A ¶ Et idē auc. Alcauzi. Laxāt colerā ⁊ gñant
hūores grossos. Et idē auc. Rasis. Quidaꝫ
patiebat̃ fumositates ab aliq̄ hūore existēte
in stomacho suo. ⁊ dedi sibi aliq̄b⁹ vicib⁹ de
crisomolis. i. cozulis recētib⁹: ⁊ sedat⁹ est ille
fumus. Et ego nō credo ꝙ reperiat̃ cib⁹ ali-
q̇s frigidior ⁊ magꝫ iuuatiuus stomacho ca-
B lido ꝙ̄ ipa: ⁊ iō fastidiū tollūt. ¶ Aui. li. ca. ij
de crisomulis. Meliora sunt armena. nō enī
cito aduenit eis corruptio ⁊ acetositas: ⁊ cū
sumunt̃ crisomula. oportet vt accipiant̃ ma-
sticis ⁊ anisi eq̄liter. ℥. i. vsq꞉ ad. ij. cū vino pu
ro aut vino de passis paꝝ ⁊ mellis sunt fri. et
hu. in. ij. ⁊ oleū nucleoꝝ eoꝝ est ca. ⁊ sic. in. ij.
C ¶ Eoꝝ humor ē facilis putrefactiōis ⁊ eorū
D infusio sedat sitim ¶ Et crisomula q̇dē sūt cō
uenietiora stomacho ꝙ̄ ꝑsica. ⁊ armēa ñ cor-
rūpunt̃ in stomacho: neq꞉ acescūt velociter.

ex eis vero que expellunt eoꝝ nocumentū ē vt p̄mo sumat anisum et mastix cū miua aut vino de passis ꝛ conficiant cum melle puro. oleū nuclei ip̄oꝝ etiā ꝯfert emorroidib' grauant crisomula ꝓpter velocitatē sue putrefa-ctionis. veꝝ infusio siccoꝝ confert febribus antiquis. ¶ Johēs mesue in antidotario suo. Oleū de crisomulis sedat dolorē ani ꝛ emorroidaꝝ: ꝛ resoluit tumores vlcerum ꝛ impedimentum lingue ꝛ dolores auriū. Rabimoyses idem vult.

Capitulum. cxlij.

Cotula fetida vl' oculꝰ bouis. Sera. li. ag. cap̄. bichar auc. dia. Bichar. i. cotula h̄z stipitē mollē ꝛ folia silia folijs maratri: ꝛ flos eiꝰ est citrinus plus flore camomille silis flore cotule. ꝛ iō noīant eā h̄ nomīe. Et idē auc. Galie. acuitas ꝛ mordicatio sunt ī ea plꝰ q̄z ī camomilla. ꝛ resolutio eiꝰ est amplior resolutiōe ip̄ius. Dyas. ca. butalmos ſm trāslationē nr̄am. butalmos. i. cotula. Herba ē mollis. cuius folia sunt tenuiter scissa maratro silia. ꝛ caulis eiꝰ mollis nascēs circa muros ciuitatꝫ flores citrinos h̄ns et vehemēter splendētes ac in oculoꝝ silitudinē rotūdos. Vn̄ ꝛ nomē traxit florib' camomille silēs. ꝛ illa herba q̄ vocatur lingua nr̄a pucida vl' cotula fetida. Est alia butalmos h̄ns folia coriādro silia: nascēs iuxta muros ciuitatꝫ cuiꝰ flores sunt ex toto citrini. ꝛ ista est herba q̄ vocat ī lingua nr̄a oculꝰ bouis vł cotula. Gal. vi. si. far. ca. Butalmū siue semē ī corruptū vl' oculꝰ bouinꝰ. vel cotula fetida. noīatū q̄dē ē ita a florib' q̄ videnł ſm figuraꝫ similari oculo bouis. ſm colorē ꝟo silis ē artemidi. magꝫ āt ꝛ mlto acriꝰ ē ob h̄ magꝫ dyaforeticū: vt sanet duricies cōmixtū ceroto.

Operationes

¶ Dyas. Folia eiꝰ trita ꝛ cerotꝫ addita pustulas ꝛ duricies aptū ſpgit: ꝛ si flores eiꝰ terūł cū croco. **A**

¶ Affirmāt aliq̄ ꝙ si pꝰ lauacꝝ ꝛ balneū eūdē q̄s biberit bonū colorē restituet. et facit ip̄m vomere ꝛ maxīe arcuato morbo infectos acrꝫ ē: ꝛ iō dyaforetica. ꝛ ꝓpterea schetemata soluit cū ceroto tirsi eiꝰ ī cibū sumūł **B**

¶ Aui. odor eꝰ ꝯfert vētositatib' g̃ssis ī capite **C**

Capitulum. cxliij.

Cotula nō fetida. vel oculꝰ vacce. et h̄z flores nigros ſm antiquā trāslationē.

Operationes

¶ Dyascorides ca. Butalmos. Que translatio corrupta est. quoniā Serapion ex ꝟbis **A**

dyascoridis sm aliā trāslationem. Dyascorides dicit q̄ hꝫ flores citrinos siles floribꝫ camomille: ⁊ hoc verū ē. Nā dicit trāslatio quā allegat Sera. Butalmos hastā eijcit mollē folia maratri silia florē mellinū hñs sic̄ antimꝰ ⁊ maiorē oculo vacce similē. vñ ⁊ nomē accepit. Nascit̄ in ciuitatibus ⁊c̄. ¶ Sed sm trāslationē nr̄am dyas. Butalmos hꝫ duas spēs. Una ē q̄ hꝫ folia similia maratro: ⁊ flores similes floribꝫ camomille. ⁊ ista vocatur cotula fetida: vt in p̄cedēte cap̄. tractat: ⁊ latine dr̄ pucida. ⁊ Dyas. vocat eam partemon. ¶ Alia est q̄ hꝫ folia similia coriādro ⁊ flores citrinos nascēs iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ vocat̄ cotula nō fetida. ⁊ latine dr̄ oculꝰ bouis vel oculus vacce. ⁊ grece silr̄ ita sonat butalmos. sed arabice vocat̄ bihar. i. oculus vacce ⁊ ideo dr̄ ad lr̄am. ¶ Butalmos ē herba mollis antimo similis. lenes emittēs tirsos: ⁊ folia tenuiter scissa ⁊ mollia silia maratro. flores citrinos similes floribꝫ camomille. ⁊ ista sm veritatē ē cotula fetida q̄ alio noīe vocat̄ pucida. ¶ Et subdit. Est alia butalmos caulis mollis folia coriādro silia. flores citrinos hñs nascens iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ ista vocatur oculus vacce: vel cotula nō fetida. Et de ista herba ē hec veritas clare intuentibꝫ. lege capitulū p̄cedens scꝫ cotula fetida.

Capitulum. cxliiij.

Cocognidium. Camelea vl' Mezereon. Camelea grece q̄si ī̄fima oliua dicta: eo q̄ folia similia oliue hꝫ. Hec est que dr̄ mezereon ⁊ cocognidiū. Vñ cocognidiū mezereon ⁊ camelea sunt idē: vt appa ret p̄ Dyas. ⁊ Sera. Dyasco. ca. camelea sm trāslationē nr̄am. Camelea aut cocognidiū hastas hꝫ sup̄ terrā spansas. palmis duobus longas: frutex est ipsius sarmentosa. Folia hꝫ similia oliue: sed tenuiora ⁊ spissa gustum mordicantia ⁊ gulā exasperātia. Sera. li. ag gre. ca. mezereon. auc. dyas. Mezereon. i. camelea ē arbustū paruū cuiꝰ rami sunt apti ad ignē accendendū. ⁊ sunt ipi rami extensi sup̄ terrā. longitudine duoꝝ palmoꝝ hñtes folia oliue. nisi q̄ꝛ sunt subtiliora eis mordicantia ⁊ exasperātia linguā. ⁊ sunt super ramos densa. Galienus. vij. sim. far. ca. camelea. Camelea p̄dominantē habet qualitatē quo circa vlcera. ⁊ quecūq̄ maxime escaras habēt: cum melle expurgare potest.

Operationes

¶ Dyas. Camelea accepta coleram ⁊ flegma deponit. debēt vero fieri trocisci ex his admixto absinthio duplici mensura ⁊ vna parte camelee ⁊ catapucie iuncto melle vel aqua Folia eius imposita vulnera sordida curāt.
¶ Johānes mesue. Mezereon siue cocognidium solutione educit aquam citrinam cum fortitudine vehementi.
¶ Et dixit Alexāder: mixtū cum rebꝫ educētibꝫ melancoliā educit ipam: ⁊ cum rebꝫ educentibꝫ flegma educit ipm̄. ⁊ absinthiū duplicatum ⁊ cū mirabolanis: addunt ei bonitates notas: ⁊ faciūt educere coleram.
¶ Maiꝰ aūt iuuamētū qd̄ ex eo expectat̄ est ad ydropisim. educit enī aquā ꝯgregatam in ventre: nocet tñ epati īmo oībꝫ mēbris nutritionis ipsiꝰ. ¶ Et interficit lūbricos ⁊ ꝟmes ⁊ solutiōe educit eos ⁊ serpētes viscerꝫ. Et si fiat vnguētum ex eo ⁊ melle curat fistulā et vlcera fraudulenta. ¶ Et fit ex aceto decoctionis ipsiꝰ ablutio: ⁊ ꝓfert dolori dentiū ⁊ eorū corrosioni: ⁊ gingiue sanguinee ⁊ mollificationi. ¶ Et fit ex eo vnguētū ⁊ aceto ⁊ oleo ⁊ cera ad scabiē bonū. ⁊ fit ex eo linimentum ex sulphure ⁊ melle ⁊ aceto forti ad morfeaꝫ ⁊ lentigines ⁊ baras ⁊ delet eas.
¶ Et q̄nq̄ fit ꝯfricatio sup̄ morfeam ⁊ baras cum folijs eius ⁊ aceto forti: et est vltimum.
¶ Et dixit Johāniciꝰ Cocognidiū valet ad quartanā. ¶ Piniꝰ li. xxiiij. Folijs in duabꝫ

absinthij ptib9 decoctis eoq3 succo cū melle po-
to. folijs etiā impositis vlcera curant̄ ⁊ purgāt̄.
¶ Ait etiā idem. Quomodo collectum salutare
est oculis iumento⁊ ⁊ pecorū.

Capitulum. ccxlv.

Crocus. Aui. li. ij. ca. de croco. Croc9 melior est recens boni odoris subtilis sup cui9 pilos est parū albedinis non plurimū. Crocus san9 nō velociter tingēs nō inuiscat̄ neq3 frāgit̄. ca. est in. ij. sic. in. i. est stipti c9 resolutiu9 digestiu9 ⁊ glutinatiu9. ei9 caliditas est fortior stipticitate ei9. ⁊ ei9 oleū est calefactiuū. ¶ Platear9. Croci sūt due spēs. Ortensis q̄ in ortis nascit̄. ⁊ orientalis q̄ in oriente. Iste in medicinis nō vomicis ponit̄. in medio florū tres vel q̄ttuor flores parui nascunt̄. Eligendi sunt subrufi vel om̄ino rufi. q̄ āt citrinitatis aliq̄d habēt abijciendi. in sacculo stricto d̄ corio seruāt̄. p q̄nq3 annos seruari possūt. Virtutē habēt ꝯfortatiuā ex q̄litatib9 suis ⁊ ex aromaticitate. ¶ Palla. li. iiij. In februario mense croci serendi sūt bulbi ⁊ subtiliter si fuerūt arte fodiēdi. ¶ Sera. li. aggre. ca. Iamfaram. auc. Dyas. Ille q̄ fortior est i medicina est nou9 pulchri coloris. cui9 crinis vergit ad albedinē. lōgus nō fragilis. plen9: q̄ qn̄ fricat̄ tingit manū cito acuti odoris. ¶ Gal. vij. sim. far. ca. d̄ croco: s̄m trāslationē arabicā. Substātia ei9 ē terrea frigida: s3 qd̄ vincit sup eā est cōplexio calida. ⁊ in sapore ei9 est stipticitas pauca. Et vt9 eius est q̄ calefacit in scd̄o gradu ⁊ siccat i p̄mo. vn̄ maturat ⁊ digerit aliq̄li maturatōe. ⁊ qd̄ adiuuat ad h̄ est stipticitas pua q̄ repit̄ in eo. Et ē ex medicinis ꝯglutinatiuis ⁊ digestiuis. ⁊ nos diximus q̄ medicine cōglutinatiue ⁊ digestiue sunt ille in q̄b9 est caliditas nō fortis cū pauca stipticitate.

Operationes.

¶ Aui. Pot9 ipi9 colorē efficit bonum. resoluit apata ⁊ linit̄ ex eo herisipila. facit sodā. ⁊ ipse nocet capiti. ¶ Et bibit̄ cū rob ad ebrietatē. ⁊ est faciēs somnū. ⁊ obtenebrat sensus. ⁊ confert apostemati calido i aure. Abstergit visum ⁊ ꝓhibet fluxū ad ipm. ¶ Et valet ad pannū. Et fit ex eo alcohol ad varietatē acq̄sitā i egritudinib9. ꝯfortat cor. est lenificatiu9 odorat ipsum pleuretic9 ⁊ phirnetic9 vt dormiat: ⁊ ꝓprie eius oleū. ¶ Et facit anhelitū facilē. ⁊ ꝯfortat instrumēta anhelit9. ipē q3 facit nauseā. ⁊ deijcit appetitū. ꝓpterea q̄ oppposit9 est acetositati q̄ est in stomacho. ¶ Sed ipē ꝯfortat stomachū ꝓpter illud qd̄ in ipo est de caliditate ⁊ preparatōe ⁊ stipticitate. Et dixerūt q̄dā q̄ croc9 est bon9 splenī. excitat coitū. ⁊ ꝓuocat vrinā. ¶ Et ꝯfert duriciei matricis. ⁊ ei9 ꝯstrictioni ⁊ vlcerib9 fraudulentis. In ipa tn̄ administrat̄ cū fauo aut cū medulla cū duplo ipsi9 de alio. ¶ Quidam dixerūt q̄ ipm in potu dederūt ad ꝓlixū partū ⁊ fact9 est part9 statim. Et d̄r q̄ aurei. iij. de ipso interficiunt letificando. loco ei9 ponit̄ de costo eq̄le pondus ipi9. ⁊ de spica quartum pōderis eius. ⁊ pondus ipi9 de corticib9 cassie lignee.
¶ Et idē. iiij. fen. canonis p̄mi. ca. ij. ait. q̄ ducit medicinas ad cor. ¶ Et idē de virib9 cordis ait q̄ confortat cor. ¶ Sera. auc. Rasis. Fuit mulier q̄da3 q̄ laborauit aliq̄b9 dieb9 in ptu. et dedi sibi in potu. ʒ. ij. croci ⁊ peperit statim. ⁊ expertus fui hoc semp et semp fuit sic factum.
¶ Crocus inebriat inebriatōne forti: qn̄ ponit̄ in vino letificat adeo: donec faciat insaniā excellenti leticia. ⁊ digerit cibū. ⁊ ꝯfortat stomachū sua pōticitate: ⁊ fortificat epar. Et nō laudat̄ cerebro: aufert appetitū cibi: ⁊ ꝓuocat vrinā ⁊ meliorat colorē. ¶ Rabbi moyses. de croco ait q̄ auget appetitū coitus. ¶ ysaac in viatico cap̄. de emigranea ait: q̄ fit emplastrū ex croco: gūmi arabico: euforbio: ⁊ mirrha eq̄liter distēperans cū albumine oui. contra emigraneā.
¶ Paulus cap̄. de podagra. Recipe crocū cū vitello ouo⁊ ⁊ oleū rosarū ⁊ aquam rosarum ⁊

misceantur. ⁊ cum penna vnguatur locus podagre ex eo actu frigido.

Capitulum. cxlvij.

C Ucumer. Ubi sciendū ꝙ cucumeres sunt melones Indi ſm quosdam. Sed Mesue cap. de cucumere asinino videt̄ dicere ꝙ sunt citrulli. Sȝ aliq̄ dicūt ꝙ cucumeres sunt fruct⁹ sicut citrulli: oblongi tñ. nūq̄ȝ citrinescūt: ⁊ habent folia ita distinctas sicut melones. ⁊ cū maturant̄ habēt parū dulcedinis. ⁊ sunt insipidi. qđ ego ꝯcedo. vnde cucumeres non sunt melones Indi. qꝛ Aui. iiij. cañ. cap. de cura terciane pure ponit melonez Indum ⁊ cucumerem ergo non sunt idem. ¶ Sera. dicit Cucumeres nō sunt citrulli sicut apparet in cap. Citrullus. Et etiā Sera. dicit auc. Gal. ꝙ citrullus frigidior est cucumere: ergo cucumeres nō sunt citrulli.

Operationes

A ¶ Serapion li. aggre. ca. Rachera. auc. Gal. id est cucumeres. Cucumerȝ sub̄a ē grossa dura digestiōi: ⁊ generat chimū malū paratū corruptōi q̄ȝuis melon sit citi⁹ corruptibil̄. Et virtus ei⁹ est q̄ infrigidat ⁊ humectat in. ij. gradu

B ¶ Et mollit vētrē. ⁊ ꝓuocat vrinā. Et qñ sumit̄ cū rob aut cū lacte ꝯfert vlceribꝫ vesice: ⁊ sedat inflationē stomachi ⁊ sitim: qñ comedit̄ et sedat sincopim ex caliditate. ⁊ ꝯfert ei ex ꝓprietate quā hȝ.

C ¶ Et idē auc. Habix. Aqua citrulli ꝯfert inflāmatōi fe. ⁊ sedat sitim: ⁊ laxat ventrē laxatione bona sine nocumēto aliq̄. ⁊ dȝ bulliri cū zuccaro albo. Et nō oportet ꝙ det̄ habentibꝫ naturā durā nimis ad mouendum. qꝛ illa nō habet virtutē tantā ꝙ laxet naturā duram.

D ¶ Et si ipa fecerit moraȝ in stomacho forsitan inducit laborem ⁊ nocumentū ⁊ inflationes.

E ¶ Rabbi moyses auc. Gal. Cucumeres ⁊ pepones si cito nō digerāt̄: sūt venena mortifera.

F ¶ Gal. viij. sim. far. ca. Sikinis. videt̄ dicere ꝙ cucumer dicat̄ de pepone ⁊ cucumere iā dicto. Nā dicit sikinis. i. cucumer esibilis q̄ q̄deȝ pepon est subtilioris sub̄e. q̄ ꝟo nō est talis grossioris sub̄e ac etiā abstersiua ⁊ incisiua ꝑticipat ꝟtute. vñ diuretica sunt ⁊ splendidū reddūt corpus. ⁊ maxīe si sicca uerit q̄s semē deinde incidens ⁊ cribrās lenire faciūt. domiat̄ aūt i eis frigida ⁊ hūida cōplexio: nō tñ fortiter: sȝ in scdo gradu locat̄.

G ¶ Si ꝟo q̄s semē siccauerit vel radicē nō adhuc humide nature erit. sȝ iā siccantium in ꝑmo q̄si gradu: vel scdo incipiēte. Est aūt ⁊ abstersio in his plus q̄ȝ in carne fructus.

Capitulum. cxlviij.

Cucurbita. Pli. li. xii. In insula psica sũt arbores lanigere: ferũt etiã cucurbitas cotonei mali magnitudine: que maturitate rupte lanugis pilas oñdũt. ex q̃bꝫ vestes p̃ciose lintheo faciũt. ¶ Idem li. xix. Cucurbitis ē nat̃a cucumeri similis dũtaxat in nascendo. eq̃ hyemē oderũt. amãt rigua et fimũ. Serunt̃ ambo semĩe ĩ terra sesquipedali fossura inter eq̃noctiũ vernũ ꝛ solsticiũ. parilibꝫ tñ aptissime. Aliq̃ malũt ex kalẽdis Marcij cucurbitas. ꝛ nonis cucumeres ꝛ p q̃nquatros seres. retsili modo reptãtibꝫ flagellis p artesuꝫ aspera in tectũ vsqꝫ scãdũt nat̃a sublimitatꝫ auida. virescqꝫ sine ãminiculo scandi nõ sunt. ¶ Palladius li. iiij. In mẽse Marcio cucurbita serenda: amat solũ pingue humidũ stercoratum solutũqꝫ in cucurbitꝫ insigne est ꝙ lõga pariũt ꝛ elegãtia semĩa q̃ in eaꝝ ceruice nascũt̃. q̃ ĩ vẽtre fuerãt cucurbitas faciũt crassiores. Que ĩ fundo latas si ĩ cacuminibꝫ obruãnt̃. vbi adolescere ceperint ãminiculis adiuuẽt̃. Que seruant̃ ad semĩa vsqꝫ ad hyemẽ in suauitate dependeant. deinde sublate in sole siccent̃. aut fumo fument̃: aliter semĩa putrefacta depereunt ¶ Sera. li: aggre. cap̃. hara. i. cucurbita. Virtus eiꝰ est frigida ꝛ humida in scd̃o gradu.

Operationes.

A ¶ Dyas. cap̃. cucurbita. Cucurbita cruda trita ꝛ catha plasmatibꝫ adhibita papulas corporis ãputat. apostemati calido maximũ p̃sidiũ est.

B ¶ Succus rasure eiꝰ dolorẽ calidũ auriũ mitigat cũ oleo rosaꝝ mixtus ꝛ auribꝫ instillatus ꝛ cerebro appositꝰ estuatõẽs infantiũ mitigat.

C ¶ Et ꝯfert apostematibꝫ calidis q̃ fiunt in cerebro eoꝝ. Tumoribꝫ oculoꝝ opitulat̃. Podagricis maximũ p̃sidium est.

D ¶ Elixa q̃ꝫ ꝛ exp̃ssa melle ꝛ nitro addita ꝛ bibita ventreꝫ mollit. cruda ꝛ excauata ꝛ vino impleta si sic manserit vna die ꝛ nocte ꝛ postea bibatur similiter ventrem mollit.

E ¶ Crude ꝛ trite leniunt omnẽ tumorẽ. succus eiꝰ dolorẽ dentiũ mitigat si diutiꝰ in ore teneatur: sꝫ ꝛ oleo rosarũ mixtus ex vnctione corporis admotus febrium restringit ardorem.

F ¶ Et qñ fit emplastꝝ cũ rasura eius ꝛ medulla panis sup̱ podagrã calidã: aut sup̱ herisipilam ꝯfert.

G ¶ Cinis aridi corticꝫ efficaciter potest cõbusta sanare. Eundẽ cinerẽ dicimꝰ ab expertis vulnera ĩ veretro iã in putredinẽ v̾sa purgare: ꝛ ad cicatricẽ p̱ducere. podagre estuanti. et ignibꝫ sacris cortices virides subueniũt.

H ¶ Semini sicco illa vis tradit̃ vt in puluerem tunssum ꝛ inspersum impleat vulnera q̃ cauata sunt.

I ¶ In cibo sumpta stomachũ relaxat bibẽdi desideria nõ excitat. succꝰ tepefactꝰ dolori auriũ q̃ ex inflãmatione caloris fit infundit̃ humectat aurẽ ꝛ infrigidat abundanter. et ptiriasim infantium rasura depellit cum polenta. Hec eadem dicit Serapion auc. Dyascoridis: licet sub alijs verbis.

K ¶ Almansor tractatu tertio. cap̃. de cucurbita. Cucurbita est frigida ꝛ humida q̃ stomacho mala existens appetitum destruit. sitim quoqꝫ sedat: ꝛ epatis ꝛ stomachi ardorem extinguit: qñ in eis abundat calor.

Capitulum. cxlviii

Culcasia siue Caso. Pliniꝰ cap̃. de colcasia. Culcasia quã aliq̃ Cyamon vocant. nobilissimã hãc in egypto enylo metunt. caulecũ coctus est arenoso in mãdendo. Busso autẽ q̃ intra folia emicat spectabili folijs latissimis etiã si arbores cõparent̃ ad similitudinẽ eoꝝ q̃ p̱sonãtia. id est lappago maior dicunt̃ ẽm Dyascoridem in nostris partibꝫ vocamus aque nyli suis dotibus gaudent. vt impressis collocasie folijs in variam speciẽ vasorum potare gratissimum habeant ꝛc̃. Hec herba est quã Dyascorides vocat fabam egyptiacam. cuius proprietates ꝛ virtutes ẽm ipm inuenies in littera faba egyptiaca. Et istam fa

bam egyptiacam vocat. Auicenna bulcas. de qua capitulũ facit in secundo canone. Est em̃ culcasia satꝫ nota ĩ egypto apud mercatores practicãtes. ⁊ in Syria. Et ego ipam habeo Salerni in viridario meo secus spectabilẽ fontem: q̃ culcasia vulgari nr̃o vocat̃ caso. Cuius folia aquis more vasoꝝ plena egroꝝ ⁊ conualescentiũ mentẽ delectãt: necnõ eoꝝ animũ excitant ad bibendum.

Operationes

A ¶Serapion li. aggre. cap̃. bulcas. id est culcasia. In sapore hui⁹ plante est acuitas. ⁊ mordicatio multa ⁊ stipticitas pauca. ⁊ ꝟt⁹ eius ẽ calida in scd̃o. ⁊ qñ coq̃t̃ ꝯfert stomacho.

B ¶Et idem auc. Aben Mesuay. Culcasia est calida ⁊ humida. ⁊ auget sperma. ⁊ radix coq̃tur. ⁊ habet bonum saporem. Et est bona stomacho. et appetitum prouocat ⁊ vrinam. Est calida ⁊ humida. ⁊ auget in spermate. Hec herba est multũ egiptijs nota: nascit̃ iuxta aquas et habet folia magna ⁊ lata. ⁊ radix cocta ⁊ comesta auget corpus.

C ¶Paulus cap̃. de culcasia. Culcasia est herba omĩb⁊ nota. ⁊ nascit̃ iuxta aquas. cuius radix comesta ⁊ cocta stomacho est vtilis.

¶Ysaac in dietis particularib⁊ cap̃. de culcasia. Culcasia est herba in egypto nascens aliq̃ntulum pontica cum acuitate. vnde monstratur calida et humida.

D ¶Cuius radix si elixetur acumen emittit. ⁊ viscositas quã ꝑus latenter habuerat in ea aperta fiet. Ideoqꝫ duri grossiqꝫ nutrimenti est generatiua. sed cum sui ponticitate stomachum confortat. et ventrem constipat. Si tñ moderate comedatur bonum generat nutrimentũ. valetqꝫ dissentericis cum viscositate et ponticitate quam habet.

E ¶Auicenna li. ij. cap̃. bulcas vel culcasia. Est planta in qua est assimilatio de alisnen. Calida est ⁊ sicca in ꝑmo gradu. Et in ipa est salsedo cum stipticitate. ⁊ partes eius nõ sunt similes. ⁊ est cum inflatione pauca. ⁊ fit ex ea gargarismus cum lacte ipsius ⁊ sale. ⁊ in egypto decoquit̃ cũ eo caro. ⁊ frigit̃ cũ oleo.

F ¶Et est illis cibus q̃ solutione educit aquaꝫ citrinam ⁊ ꝓprie semen eius ⁊ succus ipi⁹. ⁊ minoratur ex ea vt debiliter.

G ¶¶Prouocat vrinam: et generat sperma. ⁊ expellit coleram. ⁊ aquositatem cum facilitate. ⁊ potus eius sit ab vna tertia libre vsqꝫ ad duas tertias libre.

Capitulum. cxlix

Cuscuta. Sera. li. aggre. ca. Kasuch. i. cuscuta. Et est res q̃ adheret herbis inuoluẽs ea sic̃ fila: ⁊ in sũmitatib⁊ habet fructũ subtilẽ. ⁊ ipa crescit in arborib⁊. ⁊ ĩ summitate ei⁹ inuoluit̃ simul. Reperit̃ de ipa multũ ĩ vineis: ⁊ destruit multuꝫ herbas. ⁊ ĩ ipsa est amaritudo. Et idẽ auc. Aben mesuay. Cuscuta est herba q̃ repit̃ intra linũ: ⁊ suspẽpit̃ ei: in cui⁹ sapore est amaritudo ⁊ põticitas pl⁹ amaritudine. ⁊ virtus ei⁹ est calida in ꝑ. ⁊ sic. ĩ scd̃o.

¶Et idẽ auc. Mesarugie est fri. ⁊ hu. Et idem auc. alabati. Est cõposita ꝯtrarijs ꝟtutib⁊. ⁊ est in ea amaritudo ⁊ stipticitas. ⁊ est ca. in ꝑ. ⁊ sic. in. ij. Et idẽ auc. Sabor Eben. Eius caliditas aut frigiditas est ꝟm cõplexionẽ arborꝫ cui adheret. qm̃ fit ca. ꝑ adherentiã calide arborꝫ. ⁊ est frigida ꝑ adherentiã frigide.

Operationes

A ¶Se. au. Gal. Cuscuta abstergit ⁊ fortificat: ⁊ apit opilatiões epatꝫ. ⁊ renũ ⁊ fellis.

B ¶Et mũdificat venas subtiles ⁊ grossas ab humorib⁊ grossis ⁊ colericꝫ. ⁊ fortificat stomachũ ⁊ epar. ⁊ ꝯfert ictericie facte ab opilatiõe epatꝫ ⁊ febri. ⁊ ꝓprie febri infantiũ. ⁊ purgat colerã.

C ¶Et idem auc. Mesarugie. Cõfert ictericie ⁊ opilationi epatis ⁊ splenis.

D ¶Et idẽ auc. Alabati. Cõfert

stomacho ꝛ epati ꝛ eoꝝ opilatōibꝰ. ꝛ expellit su perfluitates neruoꝝ ꝛ venaꝝ. ꝛ mollit ventrē ꝛ ꝯfert febribꝰ. ¶ Et de ꝓprietate eiꝰ est expelle- re supfluitates antiquas a venis. ¶ Et idem auc. Sabor eben. Est bona stomacho. ꝛ maxi me qñ miscet̃ cū ea anisum ꝛ semia similia.

Capitulum. cl.

Colofonia. Piniꝰ ca. de colofonio. Pix erica sic dicta ab erice filio veneris: qui victꝰ ab Hercule mutatꝰ est in montē sui nois In q̃ mōte crescūt arbores: q̄ꝝ gūmi dr̃ colofo nia: inde eritica carpos fructus illius arboris Et dr̃ pix greca: qꝛ de ea in grecia in multa q̄n- titate inuenit̃. ¶ Paulus in cap. de colofonia: calida est in scdo: ꝛ sicca in pmo.

Operationes.

¶ Cōtra dissinteriā fit suffumigatio ex pulue- re ipsiꝰ. Cōtra tenasmonē ex frigida cā ex pul- uere ipiꝰ ꝛ nasturcij eq̄liter mixtis fiat aspersio sup renes melle calido punctos ¶ Ad pilos de facie remouēdos ꝛ faciē dealbandam. Accipe ℥. iij. colofonie. ℥. i. masticis modicū armonia- ci purissimi: ꝛ dissolue i vase terreo nouo ꝛ mū- do: et ad vltimū tres guttas armoniaci ꝛ misce ꝛ cola sup aquā frigidā ꝛ misce ꝛ malaxa. Cū āt volueris pilos tollere resolue paucū ad ig- nem ꝛ aliquantulū tepefactū pone sup faciem p vnā horā vl̃ duas. postea remoue pilos remo uet ꝛ faciē depurat. Et sit locꝰ siccatꝰ cū pānis ꝛ parū cū digito madefacto preme vt meliꝰ ad- hereat. Potest illud emplastrum decies appo- ni: ꝛ potest seruari p duos dies. ¶ Cōtra asma ex frigida causa: materia existente digesta ꝛ dis- soluta accipiat patiens fumū per os.

Capitulum. cli.

Cera. Galienꝰ. vij. sim. far. cap. de cera s̄m translationē arabicā. virtus eius pma est: qꝛ est ex medicina media inter res calefacientes ꝛ infrigidantes ꝛ exsiccātes ꝛ humectātes: nisi qꝛ est cū hoc grossa res parꝝ viscosa. ꝛ ideo non solū desiccat. verūetiam hu mectat p accidens. postq̄ꝫ p suam viscositatem phibet resolutionem. Et idē eodem li. ex eodē capitulo s̄m translationem grecam. Cera in medio equaliter est calefacientiū ꝛ infri. ꝛ hu. ꝛ siccantium. Habet autem q̄d grossarum par- tium ꝛ emplasticū. ꝓpter quod nō solum siccat: sed etiam s̄m accidens humectat fortassis vti- q̄ꝫ videbitur phibens transpirationes. Unde ꝛ materia est aliquoꝝ farmacoꝝ q̄ calefaciūnt ꝛ infrigidant. Ipsa aūt s̄m ipam de digestiuis vtiq̄ꝫ erit debilibꝰ nō intra corpus sumpta: sed extrinsecus apposita. Habet em̄ q̄d paucū dya foretice ꝛ calide virtutis q̄ plurimū participat mel. ¶ Et Serapion auc. Dyascoridis. Me- lior ex ea est grossa mūda a sorde. in cuiꝰ odore est odor mellis. ꝛ est in colore eius parū rube- dinis. Et illa que est alba p cocturā: ꝛ pinguis est post ipsam.

Operationes

A Serapion auc. Albugerig. Mollificat grossi
cies apostematũ: ⁊ conuenit asperitati pector͡ꝫ
quando ponitur super ip̄m cum oleo violato.

B ¶ Et mollificat neruos ⁊ vlcera. ⁊ maturat et
resoluit resolutiōe debili. ⁊ nō est de medicinis
que ingrediuntur in corpore: sed de illis q̄ ap-
ponuntur extra. Et est materia omniũ empla-
strorum calefacientium ⁊ infrigidantium.

C ¶ Et idē auc. Dyas. Virtꝰ est mollificatiua re-
plens vlcera repletiōe mediocri et non forti: et
formantur ex ea grana in modum granorum
geguers. et bibuntur ex eis decem grana ad
vlcera intestinorum.

D ¶ Et ꝓhibet coagulationē lactis in mām̄illis
lactantiũ. ⁊ qñ ponit̃ sup neruoꝝ asperitatem
mollificat et lenit ipsam. Et est superfluitas et
sordes quam apes eijciunt extra domicilia sua
⁊ reperitur in aluearijs. pro quo lege cap̄. apes
in tractatu de auibus.

E ¶ Dyas. s̄m translationem grecam. Cera vtilis
est rufa ⁊ pinguis ⁊ odorata odorem habens
mellis munda. ⁊ est pontica ⁊ cretica. alba cera
⁊ pinguis secundam habet virtutem.

F ¶ Exalbare sic ceram debes. Ceram albā inci
de minutis partibꝫ ⁊ mitte in cacabo nouo: et
missa aqua maritima impone foco: ⁊ cũ se solue
rit sparge desuper tritum nitrum: et postq̄ȝ bis
aut ter bullierit depone eam. Cũ ꝟo spissaue-
rit leua de cacabo ⁊ purga sordiciem si fuerit.
Et secũdo id facias: et cum bullierit: mitte sibi
fundum cacabi fracti: aut illud sit rotundum
aqua aspersum: ⁊ desup cere quod fuerit vel he
serit pone in sole aqua perfusum. Nam ⁊ lino
insertum album facit colorem. Quisq̄ȝ autē
aquam salsam plus miserit: plus albam ceram
facit. et verno super herbam ponitur.

G ¶ Virtus est omni cera tremantica ⁊ plerotica:
miscet̃ autē succis ⁊ pultibꝫ ꝓpter dissintericos
cōfectis adiuncto aliq̄ mellis quo decoctio fiat
comestibilis: in modũ pillule tria grana accep
ta coagulum lac mām̄is soluent. vires habet
omnis cera relaxare duricies molliter.

H ¶ Est enim media inter calidum ⁊ frigidum:
siccum ⁊ humidum. Unde materia est aliorũ
medicamentorum. quia ex ea construunt̃ epi
thimata et alia.

Capitulum. clij.

Caro

Operationes.

A ¶ Rabbi moyses. ca. de carnibꝫ. auc. Gal. Car
nes volatiliũ in corpibꝫ calidis generāt multā
colerā. ⁊ oīa cerebro sunt mala stomacho: sꝫ te
sticuli galloꝝ sũt boni: ⁊ id qđ orit̃ ex aīalibꝫ sil-
uestribꝫ est meliꝰ q̄ȝ ex domesticis. Et euitanda
sũt aīalia veterata ⁊ vicina partui: ⁊ brodia gal
linaꝝ elixataꝝ adoptant cōplexionē ⁊ impin
guant corpa. ⁊ pulli colũbaꝝ inducunt dolorē
capitis. Turtures ꝯfirmant sensum. Gallini
⁊ galli laxāt ventrē. Pauones dissoluũt colicā.

B ¶ Carnes edine fere ꝑueniũt om̄es alias car-
nes. Carnes capreoline corroborāt sp̄ũs. et re
laxant virtutem que cedit: ⁊ valent contra sin-
copim. Testiculi galloꝝ sunt boni q: iuuant
defectos: ⁊ multũ nutriunt ⁊ augent sperma.

C ¶ Aui. li. ij. ca. đ carnibꝫ. Carnes bone sũt: caro
ouina q̄ cũ caliditate ē subtil̃. ⁊ iuuenũ capraꝝ
⁊ tauroꝝ. ⁊ carnes illoꝝ q̄ de eis sũt ꝑui mag͡ȝ
sunt susceptibiles digestiōis ⁊ subtilior͡ꝫ nutri
mēti. ⁊ edina q̄dē est minoꝝ sup̄fluitatũ q̄ȝ arie
tina.

D ¶ Caro lactātis lacte laudabili est bona
lacte ꝟo nō laudabili est mala.

E ¶ Et caro de-
crepiti q̄ est ex ouibus est mala. ⁊ similiter extē-
nuati est mala.

F ¶ Et caro nigri est leuior ⁊ sua-
uior: ⁊ similiter caro masculi. ⁊ rubea diuisa ex
animalibꝫ plurime pinguedinis. ⁊ alba sunt le
niores: ⁊ varia est minoris nutrimēti. ⁊ natat
in stomacho.

G ¶ Melior caro ⁊ digestibilior est
illa q̄ est circa os. ⁊ dextra q̄dē melior. ⁊ leuior
est q̄ȝ sinistra. ⁊ q̄ est in medio lacertoꝝ mũdior
est carne neruoꝝ.

H ¶ Caro aũt laxa sup quā nō
est neruus: forsasse est suauis: ⁊ ꝓprie que est ꝓ-
pter generationē lactis: sic̃ caro mām̄ille. Et

mā īmille q̄dem nutrimentū est bonū. q̄ si in ea est lac est grossum. Testiculorū vero caro est melior aliis. ꝛ volucrū quidem caro melior est aduracb ꝛ gallinarum: ei subtiliorum earum.

¶ Ois p̄terea aīalis sicce cōplexiōis caro pui est melior sic caro edi. Ipa em̄ est bona. capna ꝟo non est bona multū. ꝛ ei⁹ humor fortasse est mal⁹ valde. Hircina ꝟo caro ē mala absolute.

¶ Et caro lupoꝝ mala. Et om̄es volucres magne aquarum male. ꝛ habentes colla longa. et pauo ꝛ miluus ꝛ palumbros dure plurima generatio est melācolica. et passeres omnes mali sunt. melior caro ex siluestrib⁹ est gazel. deinde porci siluestres. Nam est velocioris digestiōis q̄ domestica. et plurimi nutrimenti. caro eius omnino siccior est carne quadrupedis.

¶ Et caro vaccina siccior est caprina. s; capna est siccior ꝛ difficilioꝝ digestiōis carne ouina. ꝛ caro veterū est vehemētioris calefactionis et grossi nutrimēti. Leporis ꝟo caro ca. est ꝛ sic. ꝓ q̄ lege capitulū Lepus. in tractatu de aīalib⁹.

¶ Carnes magnarum auiū sunt grosse. Anatis vero ꝛ aquaticarum est vehementis humiditatis. ꝛ est ꝓpinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina plurimi est nutrimenti grossa melancolica generans egritudines melancolicas. et quod est melius est caro vitulorum.

¶ Porcelloꝝ ꝟo parui est nutrimēti. ꝓpter fortitudinē sue resolutōis ꝛ vehementiā sue humiditatꝭ. Et caro anatis est plurimi nutrimenti: nō tn̄ existit in bonitate gallinaꝝ ꝛ similium. Caro vipere ꝯfert lepre. caro ericij ē humectatiua ꝛ ꝯuenit lepre ꝛ ydropisi ꝛ dolori renū. Caro ranaꝝ ꝯuenit pūcture vermiū venenosoꝝ.

¶ Cinis carnis asini ſm Auiceñ. et epatis ei⁹ cū oleo supposit⁹ valet ꝯ scissuras frigoris ꝛ delet scrofulas: sanat leprā. cōtractis ex siccitate sedenti in iure carnis eius. Epar eius assatū ieiuno comestum conuenit epilentie.

¶ Auerrois in li. colliget. ca. de carnib⁹. Melior caro ex volatilib⁹ est caro galline iuuenis sane ꝛ pinguis. ꝛ h; mirabilē ꝓprietatē in tēperando cōplexionē. ꝛ ꝓpterea brodiū suū est optima medicina leprosis. q: cerebrū ei⁹ augmētat substātiā nr̄i corpis: ꝛ acuit ingeniū. Ex ambulatiuis post ipas ē caro edi: ꝛ post caro arietū.

¶ Sed Galieno videt̄ q̄ carnes vituloꝝ sunt meliores carnib⁹ arietis. Et Auicenna dicit. Melior carniū est porcina. q: illa caro est naturalior hoīb⁹ q̄ illa caro aīaliū ambulantiū. ꝛ multi vituperāt carnes agnoꝝ: ꝓpterea quia dominatur multa humiditas super eas.

¶ Rasis. Carnes agnorum sunt post bonitatem carnium edorum. ꝛ ex volatilibus. et ex laudabilibus sunt carnes perdicum. sed declinant parum ad frigiditatem et siccitatem. et sunt sicut galline deserti. et habent proprietatem stringendi ventrem asse ꝛ elixe. Sed turtures sunt similiter bone: sed declinant pl⁹ ad caliditatem: ꝛ habent proprietatem in acuendo ingenium.

¶ Columbe sunt ca. et sicce. grossioris substantie q̄ turtures. Et pulli eorum habent humiditatem superfluam. et hoc significat grauitas motuum ipsorum sicut significat calor eorum actualis. ꝛc. Et tantum de carnibus in generali: sed in speciali inuenies inferius de animalibus.

Capitulum. cliij.

Caseus. ysidorus. Caseum vocant quasi careum. eo q̄ careat sero. Namq; omne serum ei deducitur vt pondus arguatur. Palladius. Caseus mēse Mayo coagulād⁹ est lacte sincero cui serū omne deduci debet: vt ꝛ ponderib⁹ arguatur. Ubi ꝟo solidari ceperit in opaco ponendus est loco aut frigido. Et subinde depressus ad actis pro acquisita soliditate ponderib⁹: trito ac torefacto sale debet aspergi. etiam durior vehementius premi. Post aliquos dies solidate iam formule per crates ita statuantur: ne inuicem se vnaqueq; contingat. Sit autē loco clauso ꝛ a vēto remoto: vt teneritudinē seruet atq; pinguedinē. Uicia casei sunt: si

aut siccus sit: aut fistulosus. qd euenit si aut parũ pmat: aut sales nimios accipiet. aut calore solis vrat. In recenti caseo ꝯficiendo aliq̃ nucleos virides pineos terũt: atq₃ ita lacte mixto gelant. Aliq̃ thimũ tritũ ꝛ freq̃nter colatũ ꝯgelant. Qualẽcũq₃ etiã saporẽ velis efficere poteris. adiecto qd elegeris ꝯdimento. seu piperis: seu cuiuscũq₃ pigmẽti. Ex li. de na. re. ꝙ ꝫ dicit Galien⁹ Caseũ generaliter esse malũ. de substãtia caseata pura est intelligendũ. Nã ex triplici lact₃ substãtia caseus est. serũ quidem bonũ est ꝛ butirũ melius. caseus aũt ꝑ sepessim⁹. Itaq₃ caseus lacti vicin⁹ ꝛ crassus ac butirosus bonus est ꝛ sanis sanus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Zoroastrem in deserto solo caseo vixisse annis viginti: ita temperate vt non sentiret dolorem alicuius morbi.

B ¶ Idem libro vndecimo. Case⁹ nõ fit ex vtrimq₃ dentatis qm̃ eoꝝ lac nõ coit.

C ¶ Idẽ li. xxviij. Sestius eosdẽ effect⁹ eq̃no caseo q̃s bubalo tradit: stomacho vtiles. q̃ nõ sũt salsi id est recẽtes. Veteres aluũ sistũt: corpusq₃ minuũt. stomachuꝫ vtiliores. In totũ salsa minuũt corpus: alunt mollia. Caseus recens cũ melle sigillata emẽdat: mollis aluũ sistit.

D ¶ Dyascorides. Caseus viridis sine sale eustomachus est: pingues facit humores: carnes replet. ventrẽ mollit. Elixus ãt ꝛ assus ventrem stringit. tumoribꝫ oculoꝝ medeẽ: liuores tollit. Sallit⁹ ãt maciẽ pinguibꝫ facit. Cacostomachus est: q: facit ardoreꝫ. ꝛ maxie bubal⁹. q̃ tñ coagulat⁹ oĩbꝫ tumoribꝫ medeẽ suppositus ꝛ oculis maxie. Caprinus q̃deꝫ stringit ꝛ etiã bubalus: ſ₃ plus ardorẽ facit q: siccior est.

E ¶ Ouinus q̃dẽ pl⁹ nutrit ꝛ min⁹ vẽtrẽ stringit. q: pinguis est. Itẽ sallit⁹ ventrẽ mollit. vetus ãt stringit. Aqua ꝓ casei carnes impinguat.

F ¶ Ysaac in. i. ij. li. Case⁹ vniuersaliter pessim⁹ est stomachi grauatiu⁹: digestioni difficilis. Jdõ sepissime illo vtẽtes colericã incidũt passionem

G ¶ Et lapides in eoꝝ renibꝫ generãt. ſ₃ tñ diuersomõ est. Case⁹ recens nimis calid⁹ est ceter₃ et acut⁹. vñ vicin⁹ in frigiditate ꝛ hũiditate q̃si ī ꝑ. gra. qd est ꝓpter humectationẽ lact₃ aq̃sitatẽ in sese ꝯtinentẽ. quare ceteris nutribilior est: ꝛ ventrem humefacit absq₃ vllo stomachi nocumento: ꝑcipue si sale careat.

H ¶ Vetus aũt ꝛ siccissim⁹ acumen ꝛ calorẽ habet palã ꝓpter sal ꝛ coaguli siccitateꝫ. Proinde cito in fumositatẽ ꝛ colericos humores cõuertitur. qd duobꝫ modis cõtingit. vnus est q: ei⁹ vnctuositas in ꝑ paruulo est. ab ei⁹ aquositatis carẽtia. Alius ꝑ acumine qd acq̃siuit coagulo ꝛ salo. ideoq₃ stiptic⁹ est ꝛ vitãdus. q: nõ ẽ bon⁹ ad nutrimentũ. nec ad bonũ sanguinẽ generãdũ. nec ad ventrẽ humectandum.

I ¶ Aui. li. ij. Caseus melior est medi⁹ inter illũ q̃ extẽdit vt viscus ꝛ frangibilẽ: ambo q̃dẽ mali sunt. ꝛ q̃ saporẽ ꝑuat⁹ ꝛ declinans ad ducedinẽ. Factus aũt ex acetoso melior est eis.

K ¶ Casei maliciam augmẽtant subtiliantia: q: faciunt ipm penetrare dum eum impellunt.

L ¶ Et caseus capraꝝ q̃ vescunẽ subtiliatiuis est melior q̄₃ earum q̃ nil de robellijs. In ipso est abstersio ꝛ ex eo fit emplastruꝫ obtalmie et extremitati palpebre percusse.

M ¶ Generat ãt lapidẽ in renibꝫ ꝛ vesica ꝓprieq₃ humid⁹. ſ₃ ꝯfert vlceribꝫ intestinoꝝ ꝓpre assatus: ꝛ ꝓhibet solutionẽ. Coctus ãt in aq̃ ꝛ ipotu dat⁹ ablactantibꝫ lac eaꝝ multiplicat.

N ¶ Dicitur etiam q: caseus cum calamento mõtano sup venena epithamatur. Caseus recens frigidus est ꝛ humidus in tertio. nutritiuus et impinguatiuus.

O ¶ Caseus quidem recens nõ sallit⁹ ꝓhibet plagas apostemati lenit naturã: ꝛ eius aqua soluẽdo educit colerã. Sallit⁹ aũt nõ vet⁹ velocior est in digestione ꝛ descensione. Verũ sallitus ꝛ nõ sallitus malus est stomacho.

Capitulum.cliiii

Dactilus.ysid. Dactili sũt palme fructus.a digitorũ similitudine nũcupati. quorũ ⁊ noĩa variant̃. Nam alij appellãt̃ palmule similes mirabolanis. Alij thebani.alij nicales.q̃s greci ⁊ cariathos vocant.

¶ Aresto.in libro de vegetabilibꝫ. Succorũ q̃ fructibꝫ insunt.q̃dam dulces sunt ac meliores vt dactili ficus. Item fructus quidã cum q̃bꝫ statim semen fit.aliq̃ operculo cooperiunt̃ vt dactili. ¶ Plinius libro.xiij. Palmarũ semen.id est lignũ qḋ intra dactilos est oblongũ.nõ vt oliuis orbiculatũ.vnde radix ꝑmũ spargitur. Serit̃ autẽ paruũ.⁊ bina iuxta se cõposita semina.supq̃ totidẽ.q̃m infirma singulis est plãta.quaterne ꝓo coalescunt. Auerrois.v. Colliget.cap̃.de dactilis. Dactilanũ.i.arbor dactili cum fructu ⁊ floribꝫ omnes partes ipsius stipticitatem magnã habent.sed fructus eius cũ est maturus aliquã habent stipticitatẽ. Cortices vero arboris predicte maiorẽ habent stipticitatẽ.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyses.cap̃.de dactilis. Dactili generant dolorẽ capitis. Opilant epar.⁊ apostemant caput.⁊ emorroidas creant.

B ¶ Sera.aucto. Rasis. Calefaciũt ⁊ generant sanguinẽ grossum.⁊ ꝯuertunt̃ cito ad colerã.⁊ sunt mali illis quorũ cõplexio est ca.et epar ca.et cui cito euenit soda.⁊ squinantia ⁊ borbor.et opilatio in epate ⁊ splene.

C ¶ Et deteriores ex eis sunt magni ⁊ dulciores ⁊ nõ sunt aliq̃ modo ꝯuenientes illis q̃ sunt calide cõplexionis:⁊ nõ sunt debilis nature impinguãt̃ ab eis. Et dactili q̃ vocant̃ bairon vel beyren sunt meliores omĩbꝫ.quorũ color est citrinus ⁊ rubeus.

D ¶ Gal.ij.de edulijs.ca.de fructu palmarũ.quidam ex dactilis sicciores sunt ⁊ stipticãtes.vt egiptij dactili.q̃dam aũt molles ⁊ humidi et dulces.sicut q̃ vocantur heyron vel kanochi. Optimi autem isti nascunt̃ ſm palestinã:siue in hiericho. Intermedij aũt amborũ dictorũ generum sunt omẽs alij dactili.sunt aũt indigestibiles et grauatiui capitis. Nam omẽs dactili indigestibiles sunt:et capitis lesiui ampliores comesti.

E ¶ Qui aũt ab ipsis distribuit̃ in corpe chimus grossus semp est.habet autem aliq̃d viscosum quando dactilus fuerit vnctuosus.quãdo aũt tali chimo dulcedo admiscet̃:celerrime quidẽ ab ipo epar obstruit̃.

F ¶ Ledit̃ aũt ⁊ flegmonizãs ⁊ turgescens summe ab edulio ipsorũ.ꝯuenienter aũt ⁊ epar ⁊ splen opilant̃ ⁊ ledunt̃.multo aũt magis ledunt virides dactili ad omĩa paulo ampliores comesti palam igit̃ q̃ calidiorẽ habent chimũ q̃ dulces frigidiorẽ aũt q̃ stiptici.sed inflatione nocent:⁊ implẽt virides dactili sicut ficus.

G ¶ Eandẽ eñ ꝓportionẽ habẽt ficus virides ad siccas:quã virides dactili ad alios. In nõ valde ꝓo calidis locis nõ maturant̃ ꝑfecte dactili vt ad reponendũ fiant vtiles.⁊ ꝓpter h̃ coacti virides comedere ipsos crudis humoribus replentur.et rigoribus difficulter calefactilibus capiuntur.

Capitulum.clv.

Daucus. Pli.lib.xxv. Dauci differentie sunt due. Probatissima est i chreta:mox in achaia:⁊ in siccis vbicũq̃ nati:feniculi similitudĩe.candidioribꝫ folijs ⁊ minoribꝫ hirsutisq̃ recto caule pedali.radice gustus ⁊ odoris suauissimi.hec in saxosis nascit̃ meridianis Reliq̃ genera nascũt̃ vbiq̃ terrenis collibꝫ limitibusq̃:nec nisi pingui solo:folijs coriandri caule cubitali.capitibꝫ rotundis. Semen eius cimino simile.prioris milio.album ⁊ acre.odoratũ omĩbꝫ ac feruens. Secundũ quoq̃ pore

vehementi⁹ est. Ideoq̃ parce sumi debet. Platearius. Daucus est calidus ꝛ siccus in tercio gradu. Et duplex est eius mod⁹: videlicet daucus creticus: sic dictus quia in creta reperit̃ ꝑcipue. ꝛ est maioris efficacie. Et daucus asininus q̃ ꝑcipue asinoꝝ est cibus. hic ꝛ pro cretico ponitur qua illerarus habetur. Habetq̃ daucus maiorem efficaciam ꝯm herbam ꝛ flores nullam vero vel modicam ꝯm radices. herba itaq̃ cum floribus debet colligi. ꝛ abiectis radicib⁹ in vmbroso loco desiccari per annuꝫ in multa seruatur efficacia. virtutem habꝫ dissoluendi et consumendi et attenuandi ex qualitatibus suis diureticā ex substantia subtili.

Operationes.

A ¶ Platearí⁹. Contra frigidum asma ꝛ frigidā ꝛ humidam tussim datur vinum decoctionis eius ficuũq̃ siccarũ. ꝛ contra stomachi doloꝛeꝫ ex ventositate vel frigiditate.

B ¶ Cōtra stranguiriā ꝛ dissuriā. ꝛ contra colicā ꝛ yliacam vinum decoctionis eiusdem ex saxifrage.

C ¶ Contra opilationem splenis ꝛ epatis ex frigida causa. ꝛ ydropisim fit syrupus ex succo feniculi ac decoctione illius.

D ¶ Contra frigidum reuma saccellatur caput ex puluere ipi⁹ bene calefacto.

E ¶ Constantinus in libro graduum. Daucus est calidus in initio tertij gradus ꝛ siccus in secundo. Febrem flegmaticam ꝛ morsus reptilium ac pleuresim ꝛ ydropisim curat. vrinam ꝛ menstrua ꝓuocat. eius apozima potui datum pectus a screatib⁹ mūdat grossos intestinoꝝ humores dissoluit vnde ventris dolores ac torsiones amputat.

F ¶ Idem. Splenis ꝛ epatis aperit opilationē Et si cum apij semine misceatur. eius actio fortior efficitur.

G ¶ Dyascorides. Bibitum menstruis imperat Urinam prouocat. Tortionibus subuenit. Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tussientibus effectum tribuit. ꝑcussionib⁹ spalangionis occurrit.

H ¶ Tussi veteri ꝛ torminosis ꝓficit cathaplasmatib⁹ adhibitum. Pustulas ꝛ tumores compescit. Omnia semina cum vino bibita faciunt contra morsus serpentum.

Capitulum. clvij.

Dragantū vel dragagantū. Platearius Dragantū est gūmi cuiusdā arboꝝ vltra mare nascentis. Humiditas eīm effluēs ex actōe caloꝝ densat̃ ꝛ i gūmi substātiā mutat̃. Est āt frigidū in scđo gđu: humidū i ꝑmo. Hui⁹ triplex ē manerics. Est eīm albū qđ meli⁹ est si sit clarū ꝛ purū. Est ꝛ subrufum ꝛ citrinū: qđ nō ē adeo bonū. In medicinis frigidis albū ponit̃: subrufum āt vel citrinū in calidis. Per annos q̃draginta seruat̃. virtutē hꝫ infrigidandi: mūdificādi. humectādi: cōglutinandi. Sera. li. aggre. cap̄. habe. Habe est arboꝛ cui⁹ gūmi est dragantū: cuius radix grossa lignosa. ꝛ vocat̃ dragantū: ex q̃ apparet res q̃dā supterrā: vn̄ egrediunt̃ rami eius. ꝛ sunt rami seu virge breues duri extēsi sup facīe terre. q̃bꝫ sunt folia gracilia ꝑua plima. ꝛ inter ipa sūt spine albe eq̃les dureq̃ tegunt̃ ꝛ occultantur ab ipsis folijs. Dragantum est humiditas que emanat ex radice ipsa qn̄ vulnerat̃ ferro ꝛ tpe sue maturationis apparent qn̄ vulnerat̃ in loco scissure: ꝛ radix ipa vocat̃ arabice chachita. Et melius ex draganto est clarū purū subtile: cuius sapoꝛ vergit ad dulcedineꝫ. qđ arabice vocat̃ sichiraitim. grece nagantū. latine vero dragantū. Galien⁹. viij. sim. far. cap̄. de draganto.

Dragantū virtus ei⁹ est p̄ma q̄ desiccat ꝛ secunda glutinat: ꝛ tertia est q̄ frangit acuitatē rerū calidarū ꝛ acutarū. fri. in. ij. humi. in. j.

Operationes.

¶ Sera. auc. Dyas. Uirtus est ei glutinatiūa sic virt⁹ gūmi arabici. ꝛ ip̄m administrat̄ in cobol oculoꝝ ꝛ in medicinis tussis et asperitate canne pulmonis: ꝛ abscisione vocis: ꝛ cursus catarri in vūula. qn̄ fit ex eo ꝯfectio cū melle ꝛ ponit̄ sup̄ linguā. ꝛ trāsglutit̄ qđ de ip̄o dissoluitur. aut datur de ipso. ʒ. i. postq̄ꝫ infundit̄ in vino cocto dulci. ꝛ tūc valet etiā ad dolorē renū. ꝛ vlcera vesice qn̄ miscet̄ ei ex cornu ceruino adusto. ꝛ parum aluminis yameni. ꝓhibet nocumentū morsus serpentū.

¶ Et idē auc. Albugerig. Dragantū est frigidū. ꝛ est in eo humiditas q̄ laxat ventrē. ꝛ ꝯfert tussi ꝛ vlceribꝫ oculi. ꝛ lippitudinibꝫ ei⁹: ꝛ reprimit acuitatē medicinaꝝ laxatiuaꝝ.

¶ Et idem. auc. Mesarugie. Est bonū vlceribus vesice ꝛ asperitati gutturis ꝛ lingue.

¶ Et idē auc. Habix. Est in eo res modice caliditatꝫ ꝛ hūiditatꝫ ꝛ laxat ventrē ꝛ ꝯfert tussi ꝛ vlceribꝫ pulmonis. ꝛ glutinat vlcera intestinorū: nisi q̄ꝛ addit in solutōe ꝛ ꝯfert vlceribꝫ oculi. ꝛ lippitudini qn̄ infundit̄ ꝛ dissoluit̄ ꝛ colliri sat̄ cū aq̄ ei⁹. aut ponit̄ in pulueribꝫ. ꝛ ꝯuenit ꝛ miscet̄ cū medicinis acutꝫ laxatiuis. q̄ꝛ ꝓhibet nocumētū ꝛ ꝓhibet agg̃uatōeꝫ ip̄i⁹ medicine sup̄ naturā si deo placuit. Formā assandi dragantū inuenies in cap̄. Gūmi arabicū de g.

¶ Dyas. Dragantū in puluerē redactū ꝛ cū calida aq̄ potatuꝫ eos q̄ spasmū patiunt̄: vel q̄bꝫ aliq̄ intrinsec⁹ vene crepuerūt siliter sanat.

¶ Galien⁹. Aqua ordei in qua coctum fuerit dragantum per noctem remouet sitim.

¶ Cōtra scissuras oris ꝛ labioꝝ ꝛ palati vlceratōes vel excoriatōes. dissoluat̄ dragantū in aq̄ ro. ꝛ ꝑ pannū exp̄mat̄. ꝛ cū glutinositate ꝯficiat̄ puluis amidi. ꝛ inungat̄ pecia. ꝛ illiniatur lingua vel labiū sepe ꝛ cito curāt̄.

¶ Ad faciem dealbandam ꝛ pannū sup̄fluum remouendū ponat̄ dragantū in aqua ro. ꝑ noctem mane addito borace vel camphora ī ꝑua q̄ntitate. ꝛ facies freq̄nter illiniat̄.

¶ Sed attende q̄ꝫ quando dragantum in medicinis ponitur: per se debet teri: quia contritioni resistit. Si eī cum aliꝫ speciebꝫ ꝯterat̄ prius in fumū resoluētur alie species q̄ꝫ dragā tum ꝯteratur.

Capitulum. clviij.

Diptamū. Dyas. Diptamū vl' diptannum multi dicūt esse pulegiū agreste vel batin herba est inscida ꝛ pl⁹ chretica mordax: vt pulegiū hꝫ folia lanosa: ꝛ sup̄ oēꝫ fruticē inest ei velut lana sꝫ nec florē hꝫ nec semē. Uirt⁹ est ei tāta q̄nta pulegio. sꝫ paulo inscidior. Est ꝛ aliud gen⁹ diptanni qđ hꝫ folia sisimbrio silia: sꝫ ꝑgā maioreꝫ nigrā ꝛ mollē. eiusq̄ꝫ fo. odorē habent sisimbrij. Est aūt diptannis leptomeris ꝛ calefaciens leniter ac stringens.

Operationes

¶ Ysi. Diptānū tāte potētie est vt ferrū a corp̄e expellat: ꝛ sagittas excutiat. vn̄ ꝛ ei⁹ pabulo fere ꝑcusse sagittas a corp̄e inherētes eijciūt. hāc q̄dā latinoꝝ pulegiū martꝫ dicūt ꝓpter belli tela excutiēda ¶ Plateari⁹. Diptannū expellit venenū. vn̄ p̄cipue ꝯ morsus venenatoꝝ aīalium dat̄ succ⁹ potui ꝛ etiā vulneri īponit̄ vel puluis si succ⁹ nō habet̄. Est āt hec herba ca. ꝛ sic. i. iij. g̃du. Hui⁹ radix est maioris efficacie q̄ꝫ herba ꝛ viridis q̄ꝫ sicca. ¶ Ex diptāno ꝛ aliꝫ q̄busdā pōt fieri ꝯfectio q̄ vice tyriace ꝓhet̄. ¶ Diptānū etiā educit fetū mortuū. vꝫ ꝛ ꝯ epilentiā ꝛ ꝯ paralisim. ¶ Dyas. Si igni supponat̄ aut fumigio adhibeatur mortuos in vtero infantes excludit. Cui etiaꝫ tāta est virtus: vt a capreis

vel aliq̄bꝫ bestijs sagitta ꝑcussis si comesta fue rit: statim eā foris eijciat. ¶ Preterea pseudo dip tannū locꝫ multis nascit̄ sil'e sup̄dicto. sꝫ v̄tute iferi⁹: q2 nimis inscidū ē minorē q3 efficaciā hꝫ

¶ Idē. Diptannū vrinā mouet: ac mēstrua ꝓ ducit. ꝛ odore suo icēsa vipas ꝛ s̄pētes iterficit.

¶ Cōstan. Diptannū vulnera hūoribꝫ ꝛ melā colīā mūdificat. bibitū aut suppositū mēstrua ꝓuocat. secundinā ꝛ fetum mortuum expellit.

¶ Plini⁹ li. xxv. Ceru(vt indicauim⁹) diptānū ostēdere vulnerate eo paste statim decidētibꝫ telis. Nō ē alibi q̄3 in chreta. ramis ꝑtenue pu legio sil'e3 feruēs ꝛ acre gustu. Folijs tm̄ vtunt̄ flos null⁹ ei est. semē vt caulis. radix tenuis et supuacua. Et i chreta āt nō speciose nascit̄ mi req3 a capris experitur. ¶ Pro eo est ꝛ pseudo diptannū multꝫ in terris nascēs folio simili ra mulis minoribꝫ. a q̄busdā condris vocatū. mi noris effect⁹ statim intelligit̄ diptannū mīma portiōe accēdit os. q̄ eā legūt in ferula vel arū dine ꝯdunt p̄eligant q3 ne potētia euanescat. Sūt q̄ dicūt vtrāq3 nasci multiphariā sꝫ dete riores in agris pinguibꝫ. ¶ Et verū q̄dā dip tannū vel dictannū non nisi in asperis. Est et gen⁹ tertiū diptāni. nec facie nec effectu sil'e fo lio sisimbrij ramis maioribꝫ. ꝓcedente illi sua sione. q̄cq̄d in chreta nascit̄ infinito ꝑstare ce terꝫ eiusdē generis alias genitis: ꝓrime v̄o q̄ꝺ in parnaso. alioq̄n biferum esse. ¶ Et peluim montē in Tessalia. ꝛ eleutriū in euboca. ꝛ totā Archadiā ꝛ Lyconiā. Tradūt archades q̄dē nō medicaminibꝫ vti: sꝫ lacte circa tēp⁹ veris. eo q̄ tūc maxie succis herbe turgeāt: ꝛ medicet̄ vbera pascuis. ¶ Bibitū aūt lac vaccinū eo q̄ boues omnino vorifere in herbis sunt.

¶ Idem in libro vicesimosexto. Diptannum sagittas pellit pota. ꝛ alia tela extrahit illita.

¶ Gal'. Speciei q̄ d̄r diptann⁹ virt⁹ est sic̄ pu legij domestici: nisi q2 ē fortioris v̄tutꝫ q2 nō so lū bibitū: sꝫ ex eo factū nascale seu fumigiū ex trahit fetū mortuū. ꝛ extrahit sagittas de corpe statim de eo accepto cibo.

Capitulum. clviij.

Doronicū. Sera. li. aggre. cap̄. varo nig. id est doronicū. Dicit̄ q̄ sunt vene albe interi⁹. exteri⁹ v̄o ad citrinitatem tēdentes. ꝛ sunt frustra in grossitudīe ramorū scitaragi. ꝛ in magnitudīe nodi pullicꝫ ad pl⁹. ꝛ sunt aliq̄ntulū dure ꝛ graues et deferūt̄ ex sy ria. Et doronicū ex syria est illud q̄ꝺ magꝫ ad ministrat̄ est cali. ꝛ sic. in tertio gradu.

Operationes

☞ Doronicū ꝯfert doloribꝫ q̄ generāt̄ a vētosi tatibꝫ matricꝫ ¶ Et ꝯfert morsibꝫ venenosoꝝ ꝛ pūcturis eoꝝ bibitū. ꝛ facto emplastro cū eo ꝛ ficubꝫ. ꝛ intrat in ꝯfectionibꝫ magnis. ¶ Aben mesuay. est ca. ꝛ sic. ꝛ ꝯuenit vētositatibꝫ matri cis. ꝛ ꝯfortat cor. ꝛ ꝯfert suo tremori ꝛ cauatan ¶ Auicēna de viribꝫ cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

Capitulum.clix.

Epatica. Platearius. Epatica est quedam herba crescens in locis aquosis: et precipue lapidosis. habet folia minuta. Terre lapidibusque adherentia. Et dicitur epatica que precipue epatis est iuuatiua. In primo gradu frigida est et sicca. Et que habet maiora folia est melior. habetque virtutem infrigidandi: et ex subtilitate substantie sue confortandi. ¶ Serapion aucto. Galieni. Epatica nascitur in lapidibus humectis: et cadit super eam ros vel gutta aque. et est similis lenticule aque. Et quanto maiora habet folia: tanto melior est. frigida est et sicca in primo gradu.

Operationes

A ¶ Epatica valet contra opilationem splenis et epatis ex calida materia. Et contra omnem egritudinem epatis calide. Et contra apostemata calida supposita trita. Est enim repercussiua.

B ¶ Serapion aucto. Dyascoridis. Virtus eius est que infrigidat frigiditate pauca. et desiccat et abstergit. Et emplastrum cum ea factum abscindit menstrua. Et posita aut cathaplasmata etiam sedat apostemata calida. Et curat empetiginem. et confert ycterície.

C ¶ Et conficitur vel miscetur cum melle. asperedinem oris vel lingue dislenit. Et prohibet fluxum humiditatum ad membra. Est enim frigida: sicca et stiptica.

D ¶ Platearius. Et dicitur epatica que precipue epatis est iuuatiua. Syrupus factus ex aqua decoctionis eius: addito reubarbaro in fine decoctionis contra ycterícíam est optimus.

E ¶ Sed in omnibus aquis ex quibus syrupus fit contra calefactionem epatis poni debet epatica. multum enim iuuat. Iterum. Contra calida apostemata valet in principio trita et supposita. Operatur enim repercussionem.

Capitulum.clx.

Ebanus vel Ebenus. Aristoteles in libro de plantis. Ebenus et ea que illi vicina sunt merguntur in aqua. quia in eo raritas est parua: nec est aer in ipso quod posset ipsum tollere. Partes enim eius sunt multum solide. In terris nempe valde calidis et siccis plante non habent humorem quam materie sufficiat. Ideoque partes compacte sunt et angusti meatus. Unde calor plantam inter albedinem et nigredinem colorat. Fitque lignum huius nigrum et mergitur in aqua vt ebenus. ¶ Dyascorides. Ebe-

num est lignum quod ex ethiopia venit: colorem habens nigrum duplici caligine. tactu lene durum et gustu stipticum. In coticula confricatum. ostendit colorem rufum. Est alterum ex india colore vario: sed melius predictum. Multique amomina ligna et accantica vendat quia ebeno similia sunt: sed inde fiunt nota. quia mollia sunt non grauia. Cumque fructum ferunt hastilia eorum subrufi coloris apparent: nec odorem nec gustum talem habent. Est autem optimum quod est nigrum et equaliter lene vires habens in gustu acres. ¶ Ex libro de naturis rerum. Ebenus est arbor cuius lignum durissimum et imputribile: non facile cedens igni. Quod licet in ignem vehementissimum ardeat quodammodo et absumatur: nunquam tamen eius combustio transit in flammam. Cortex eius lenis est vt lauri lignum.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Ebanum vlceribus oculorum vtilitatem facit. Virtus est ei etiam purgatoria. Et ideo caligines oculorum et reumatismum detergit ac prohibet. Multi cotilas medicinales ex eo faciunt.

B ¶ Alij vero trituram et rasuram eius et liniaturam infundunt in vino die ac nocte et post terunt facientes collíria. Alij pro vino

aquam mittūt. Combur[i]tur etiam in cacabo crudo bene munito q̄zdiu cinerē faciat et lauatur vt molibdo qui puluis facit ad siccitatem oculorū. ¶ Auicēna. Ebenus calida est ⁊ sicca in secūdo. Ex ea melior est nigra equalis in qua nō sunt linee. ⁊ in suo tactu similatur cornui tornatili. Est autem valde compacta ⁊ solida. in cuius sapore est mordicatio.

C

¶ Cunqꝫ sup carbonem ponitur: odor bonꝰ ⁊ acutus ex ea odoratur: fricatur in aqua sicut pulueres lapidum. Et est subtiliatiua et abstersiua. abstergit pannum oculi ⁊ albuginem: ⁊ ad eius fricationem collíria fiunt.

D

¶ Confert ⁊ vlceribꝫ antiquis eius serratura adusta ⁊ obtalmie sicce ⁊ scabiei oculi.

E

Operationes

A ¶ Dyascorides. Folia eius in cathaplasmatibus adhibita polenta reuma oculorū ⁊ tumorem prohibet. Elixatura eius bibita dissintericis mirifice medicatur. ¶ Plinius. Folia eius in fomento lachrymas stringunt.

B

C ¶ Alexander capitulo de paralisi ⁊ agiro ⁊ elatis acopum: id est mitigatiuū ex agyro mixtum: ⁊ cōfortatiuo ⁊ elatis: id est stipticis infrigidatiuis cum temperamento.

Capitulum. clxi.

Elatinus. Dyascorides capitulo elatinus habet folia rotunda et aspera. hastas tenues similia elixine sed minora ⁊ rotunda ⁊ aspera. hastas habꝫ tenues duobꝫ palmis longas. qnqꝫ aut sex ex vna radice. habens folia plana gustu stiptica. Nascitur locis cultis ⁊ in agris. ¶ Pliniꝰ cap. elatin. Elatin ramulos habet qnqꝫ aut sex tenues ⁊ oblōgos. folia q̄si pilosa ⁊ stiptica. ¶ Galienꝰ sexto simpliciū farmacorꝫ capitulo elatin: mediocriter est infrigidatiua ⁊ stiptica.

Capitulum. clxii.

Edera arborea. Jsidorꝰ. Edera dicta est eo ꝙ arboribꝫ reptando adhereat vel ꝙ hedis supra lactis abūdantiā a veteribꝫ in esca prebeat̄. Edere frigide terre indices sunt s̄m phisicos. Nā antifarmacon ebrietas est si q̄s ad edera coronet̄. ¶ Pliniꝰ libro. viij. Apri edera medent̄ sibi. Idē libro xvi. Edere quoqꝫ folia nō decidunt: ⁊ angulosa sunt. foliorꝫ quidē vnitas in suo permanet cuiqꝫ genere: p̄terq̄ꝫ populo ⁊ edere. Edera iam in alia dicit̄ nasci quā negauerat theofrastus. nec in india nisi i monte mero. ¶ Alexander vero ob raritatē ita exercitu coronato ex india victorē redisse liberi p̄ris exēplo

Arbor est inimica satis oib⁹. Sepulchraq̃ ad muros rūpens. serpentū vero frigori grauissima vt mirū sit eū in honore vllo habitaꝫ. Dyasco. ca. cissos. Edere genera tria sunt: alba: nigra ꝛ elix. Alba vero semē affert albuꝫ. nigra nigrū aut croceū: quā multi dyonisiam vocant. Elix vero nō hꝫ semen: sed folia minuta ꝛ angulosa ꝛ grossa. Nigra vero vocat̃ dyonisia a bacho: q̃ dyonisi⁹ vocabat̃: quem potatū edera coronatū aliq̃ fingebāt. Sūt eni edere frigide ꝛ terre indices. vnde sūt frigidū antifarmacū ebriantis. si q̃s potat⁹ edera coronatur. nā coronat⁹ edera nō inebriat̃. Unde illo tp̄e nō incoronubantur edera: nisi ad summū potati vt fugerent ebrietatē. ¶ Theodorus priscian⁹ vocat fructū edere corimbū a corono as. qd̄ est v̄bū actiuū. ꝛ inde deriuatur correlatiuū: ꝛ est premiū alicui⁹ certaminis. ꝛ inde venit corimb⁹. i. edere fruct⁹: q: inde coronabant̃ antiq̃: ꝛ potissime poete in signū virtuose repletiōis capitꝭ. ¶ Uñ Ouidius metha. q̄rto. Et grad⁹ distinguit vel e corimb⁹. Est alia edere q̃ vocat̃ terrena. Et alio noīe vocat̃ cameassos. Est aliud gen⁹ cissos non verū f̄m Dyascoꝛidem ca. cissos. sed sic p̄ quandam similitudinem vocatur: quā multi vocant cisteron: id est rosam caninā.

Operationes

A ¶ Dyasco. Oīs edera habet virtutē viscidam ꝛ stipticā: vnde nerui citi⁹ eā sentiūt cōtrariā. Uñ ex ꝯtrarijs cōponit̃ virtutibus. Stiptica eni est ꝛ frigida ꝛ acris calida ꝛ aq̄sa participans sub̄a. Cui⁹ folia viridia in vino cocta. magnas plagas ꝯglutināt: ꝛ maliciosa cicatrisant vlcera ex igne facta. flores ei⁹ digitꝭ trib⁹ sublati ꝛ bibiti dissintericꝭ medicant̃ si bis ī die dant̃. folia ei⁹ mixta cū cerotis cōbustiōib⁹ maxime ꝓsunt. B ¶ Itē folia ei⁹ cū aceto cocta ꝛ imposita splenē tumentē attenuāt. succus ei⁹ narib⁹ infusus purgat caput: ꝛ doloreſ capitꝭ mitigat. C ¶ Cū oleo puro decocta dolorib⁹ aurium opitulant̃. D ¶ Nigre edere succ⁹ aut sūmitas ei⁹ si bibit̃ amentes hoīes ꝓstat. q̃nq; grana seminis ei⁹ cocta cū oleo rosa⁊ in corio maligranati ꝛ auri dextre infusa sinistro denti dolenti medent̃. E ¶ Etvt cathaplasma imposita capillos nigrescit. silr̄ ꝛ vt vlcerib⁹ vtilia sunt. folia eius cū vino cocta cōbustionib⁹ medicant̃. maculas imposita emēdant. sūmitates ipsi⁹ bibite vel supposite mēstruis imperāt. F ¶ Post purgationē vero mulie⁊. ʒ. i. bibita generare nō sinit. G ¶ Lacumina ipi⁹ trita ꝛ melle addito et supposita aborsum ꝓstant. Succ⁹ eius narib⁹ immissus putredinē nariū tollit. lachrymū eius pediculos occidit: ꝛ capillos euellit: q̄b⁹ euulsis im posit⁹ nō renasci sinit. H ¶ Et in dentes cauum missum dolorē tollit ꝛ ipm̄ corrūpit. I ¶ Succus radicꝭ ei⁹ cū aceto bibit⁹ morsib⁹ spalangionis occurrit. K ¶ Plinius ca. de edera. Nascitur in diuersis arborib⁹ ꝛ parietib⁹ ꝛ petris ꝛ terris. Huius folia trita dissintericos remediat: ꝛ frumento mixto ad combustam ꝛ vulnera cancerosa prodest.

Capitulum. clxiiij.

Edera terrestrꝭ. Gal. vij. sim. far. ca. cissos vl' edera terrestrꝭ. hec ex ꝯrijs cōponit̃ ꝟtutib⁹. hꝫ eī q̄d ꝛ stiptice sub̄e quā q̄dē terrestrē frigidā mōstrauim⁹ existere. Habet aūt q̄d ꝛ acris quā oñdim⁹ calidā esse vt gust⁹ testat̃. tertia aūt cū his aq̄sa sub̄a participat: tepida cū viridis ē. Cū eni siccat̃ hoc q̄dē dyascorari ꝓmū necesse ē. Reliq̃ vero terrestrē frigidā ꝛ stipticā ꝛ calidā q̄ acris est.

Operationes

A ¶ Viridis q̄dē coctis frondib⁹ cū vino magna⁊ plaga⁊ est ꝯglutinatiu⁹. Cicatrisat aūt ꝛ eas q̄ ab igne vlcerātiōes. cū aceto ꝟo frondes cocte spleneticos iuuat flegmones. vn

de sanat reumata ⁊ vlcera antiqua ſm aures ⁊ nares. ſi ꝓ acrius appareat cū oleo dulci miſcet̃. ¶ Fumi ꝓ eiꝰ ſexu pedes interficit ⁊ capillos deſtruit. calide intātū exiſtēs ꝓtutis vt cōburat. ¶ Idē Gal. vij. ſim. far. ca. citacus ſiue ciſtbarus. i. edera ſtiptica ē frutex in guſtu ⁊ in oīb𝈾 q̄ ſm partē actib𝈾 frondes: attñ ⁊ gemina parua trita intantū ſiccāt ⁊ ſtipticant vt ꝯglutinent vulnera. flores ꝓ ſup oīa ſunt opatiuiores. vt ſi cum vino bibant̃ ⁊ diſſinterias ⁊ vētris imbecillitates ⁊ reumata ⁊ hūiditates ſanēt. Cū ꝓ cathaplaſmant̃ putridos humores vlceꝝ iuuāt. Eſt enī eorū virtꝰ nō generoſe ſiccatiua in. ij. gra. ⁊ a menſuratis cōplete. Eſt aūt frigidus intantū hic frutex vt tepida participet caliditate.

Capitulum. clxiiii.

Elleborus alb𝈾. Dyaſ. ca. de elleboro ſm tranſlationē nr̃am. Elleborꝰ alb𝈾 folia hꝫ ſiīa arnogloſſe: aut blete agreſti ſꝫ breuiora ⁊ nigriora ⁊ modicū obruſa. haſta ē ei longa duob𝈾 palmis ⁊ rugoſa: ⁊ citius ſolet marceſci qñ ſiccare incipit. Et ſic capilli multi ex vna radice ꝓcedūt ſic ꝓgule. naſcit̃ locꝫ mōtuoſis. radix fodi tp̃e areaꝝ dꝫ. vtilis ē aūt alba ⁊ tenſa ⁊ fragilis et plena et ſuncoſa: quā cū fregerꝫ velut fumū iactat: et albidior deintꝰ cū guſtu ca. nō valde ſaliuā ꝓuocās: plꝰ accepta hoīeꝫ ſuffocat. meliꝰ ē q̄rinaicū ⁊ italicū. capadociū his albiꝰ ē ⁊ tenue ¶ Sera. li. ag. ca. cherbachen au. Dyaſ. cherbachen. i. elleborꝰ. Due ſūt eiꝰ ſpēs: alb𝈾 ⁊ niger. ſꝫ alb𝈾 ē planta: cuiꝰ folia ſunt ſiīa folijs plātaginis ſeu folijs plāte dicte blete agrion. i. ſicle agreſtꝫ: niſi qꝛ ſūt breuiora eis ⁊ declināntia ad nigredinē plꝰ eiꝰ ⁊ verſus rubedinē aliq̄ntulū tendētia. ⁊ hꝫ ſtipitē q̄ttuor digitoꝝ longū rugoſuꝫ. ⁊ qñ incipit excoriari deſiccat̃ ⁊ putreſcit cito ⁊ apparet circa ſtipitē velut capilli ſubnigri. hꝫ radiculas multas ſubtiles egrediētes ab vna radice paruas ⁊ oblongas ſiīr cepe lōgo. Naſcit̃ mōtuoſis locꝫ Et oportet qꝫ fodiat̃ radix ipiꝰ plāte ⁊ reponat̃ tp̃e meſſis. Et melior ad colligēdū ē cuiꝰ plāta extēdit̃ ſup terrā extēſiōe moderata. ⁊ ē alb𝈾 facile frāgibil: multe carnoſitatꝫ. nō hñs acutas ſūmitates ſicͤ ſquinantū. Et qñ frāgit̃ euolat ex eo res ſiīis pulueri. ⁊ caro eiꝰ ē ſubtilis ⁊ nō mordicat linguā mordicatiōe forti. ſꝫ facit abūdare ſaliuam ad os: ⁊ caueat̃ animietate ſua: qꝛ ſuffocat. Et melior ex eo ē ille q̄ defert̃ ex terra q̄ dꝛ italia. ſꝫ ille q̄ eſt ex caldechia ē malus. ⁊ ē plāta ſiīis ſquināto: et eſt ſuffocans.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Elleborus alb𝈾 flegma ⁊ oēs humores vomitu purgat. Collirijs nobilib𝈾 miſcetur. ⁊ caliginē oculoꝝ purgat. ſuppoſitꝰ aborſum facit.

B ¶ Infantē ī vtero occidit. ſternutamēta ꝓuocat polente mixtꝰ. molli ſorices necat: elixus cū carnib𝈾 citiꝰ eas madidas facit. nā niſi mixtꝰ fuerit polēte aut ſiſamo aut ſucco ptiſane: aut ſucco tapſie aut mulſe aut ſucco lenticule aut niſi in pane coquat̃ dari ñ pōt: qꝛ ſic ab antiq̄s inuētū eſt.

C ¶ Filon medicus doctiſſimꝰ ⁊ ꝑfectiſſimꝰ diligētia lōga ⁊ rōne ſcripſit q̄ diſciplina elleborꝰ def̃. Multi ꝓ in ſucco mulſe mixtū dant poſtea dantes māducare illis q̄ h̄ accepint q̄ ſunt fortiſſimi corꝑe. vñ datū diſciplina ſuꝑiori nullaꝫ offocationē facere pōt cū aceto mixtꝰ. ⁊ collirīū factū ⁊ ano ſuppoſitū nauſeam ꝓhibet.

D ¶ Gal. Elleborꝰ vterqꝫ tā alb𝈾 q̄ꝫ niger abſterſiue ſiīr ⁊ ca. ꝓtutis ſūt: q̄re ⁊ morfeis ⁊ empetiginib𝈾 ⁊ ſcabieb𝈾 ⁊ lepris ꝯueniūt: q̄n etiā fiſtulas mortificāt duob𝈾 aut trib𝈾 dieb𝈾: ſꝫ dentiū dolorib𝈾 cū aceto ꝯferūt.

E ¶ Io. meſue. dicit elleboꝝ albū debere vitari. Eſt enī ꝑfocatiuꝰ. ſuꝑ nigrū aūt debere ꝑſumere ꝯcordant oēs. ⁊ ꝓprie rectificādo ſm artē ⁊ legē: ⁊ ñ ꝯuenit niſi robuſtꝫ corꝑib𝈾 ⁊ anioſis: ⁊ tp̃e veris.

F ¶ At ꝓprie datꝰ quidē qñ ⁊ cui ꝯuenit. ⁊ quas

liter acq̄rere facit iuuenescētiā: ⁊ incolumi-
tatē ⁊ moꝛes laudabiles ⁊ cōplexionē bonā
Hoc ei ē ꝓprietas: sicut Hypo. dicit: ⁊ ꝓprie q̄
dē mūdificat coꝛp⁹ totū a sup̄fluitatib⁹ mate
rieꝝ coꝛruptaꝝ: ⁊ solutiōe educit cū facilita
te colerā ꝑmixtā. ⁊ grossū flegma: ⁊ colerā ni
grā cū ꝟtute ⁊ sine molestia: ⁊ mūdificat san-
guinē ⁊ attrahit a venis sup̄fluitates admix
tas sanguini imo toto coꝛp̄i: ⁊ a ꝯcauitatib⁹
mēbroꝝ ⁊ ꝑtib⁹ remotꝭ acute. ¶ Et ex reb⁹ so
lēnib⁹ mūdificādo cerebꝝ ⁊ caput totū ⁊ istru
mēta sensuū ⁊ neruos ⁊ vesicā. ¶ Et ꝯfert iu-
uamētū mḡnū egritudib⁹ eaꝝ sic ē soda ꝓpe
⁊ emigranea ⁊ mania ⁊ melācolia ⁊ vertigo ⁊
epilētia ⁊ ꝑalisis. ⁊ aq̄ q̄ descēdūt ad oculū. ⁊
ꝯfert egritudib⁹ iūcturaꝝ ⁊ duriciei: ⁊ a ꝑati
b⁹ eaꝝ ⁊ scrofulis. ⁊ est sic tyriaca ⁊ medicine
antonomatice ad lepꝛā. ⁊ cancrū: vt spēs her
petꝭ ⁊ bothoꝛ q̄ se comedūt. Et hec Jo. mes-
ue de nigro. ¶ Alb⁹ āt fortiter ⁊ difficulter vo
mere facit cū accidētib⁹ timorꝭ. ⁊ ꝯfricat⁹ ex
eo ad egritudies cutꝭ. ꝯfert cum ꝟtute: ⁊ cu-
rat scabiē empetiginē ⁊ lētigines. ⁊ ꝯfert vter
q̄ʒ ellebor⁹ fistulis ⁊ vlcerib⁹ fraudulentis.

Capitulum. clxv.

Ellebor⁹ niger. Aui. li. ij. ca. ꝺ elle. El
lebor⁹ ille q̄ niger est: est frusta incisa
⁊ eius acuitas foꝛtioꝛ est acuitate albi. ⁊ illi q̄
ip̄m colligūt p̄seruant̄ ab ei⁹ nocumēto co-
medēdo allia ⁊ bibēdo vinū. ⁊ folia q̄dē plan
te ei⁹ sūt silia foliis squināti: sʒ sūt vehemētio
ris nigredis q̄ʒ ip̄a. ⁊ hʒ crus breue ad purpu
reitatē declinās. ⁊ ei⁹ figura est sic figura ra-
cemi. ⁊ in ip̄a ē fruct⁹: ⁊ hʒ venas subtiles ni
gras. ex cuiuscūq̄ʒ q̄rū radice sic duo capita
cepaꝝ egrediunt̄. Et qꝺ de eo admīstrat̄ sūt
vene iste. Et orit̄ in siccis locꝭ. Melioꝛ ē q̄ est
medi⁹ īter veterē ⁊ nouū ⁊ grossuʒ ⁊ extenua
tū hn̄s coloꝛē cinericiū. ⁊ q̄ est velociter frāgi
bilis ⁊ n̄ pōderosus. in cui⁹ vacuitate ē q̄ddā
sile tele aranee sapoꝛē hn̄s acutū ⁊ moꝛdicās
linguā. Et bonū q̄dē qꝺ admīstrat̄ est vt assu-
mat̄ lignū paruū qꝺ est apud radicē ei⁹: et in-
fundat̄ parua aq̄ ⁊ excoꝛiet̄. Et assumant̄ coꝛ
tices illi⁹ ⁊ exsiccent̄ in vmbꝛa. ⁊ admīstrētur
triti ⁊ cribellati. ¶ Jo. mesue. ca. de elleboꝛo.
Eius sūt due spēs. Nā ali⁹ est alb⁹: ali⁹ niger
Niger incolumioꝛ est albo. Vn̄ minatur alb⁹
accidētia timorꝭ ⁊ tremorꝭ. Niger ꝟo acq̄rit
ei iuuenescentiā ⁊ incolumitatem: ⁊ ex eo qꝺ
magꝭ eligitur. ⁊ ꝓprie ē cui⁹ sapoꝛ ē acut⁹ moꝛ
dicās gustū. ⁊ hn̄s sapoꝛē sicut asaꝝ ꝓprie: et
qꝺ est frāgibile. ⁊ mediū īter subtile ⁊ grossū.
⁊ mediū īter recēs ⁊ antiquū: ⁊ medium inter
ponderosuʒ ⁊ leue: imo plus leue q̄ʒ pondero
sum. ⁊ qꝺ est leue carēs asperitate. Et melioꝛ
pars ip̄i⁹ plante est radix ip̄i⁹. Et melioꝛ ꝑs
eoꝝ sunt cutes ip̄oꝝ. Et melius tp̄s collecti
onis ip̄oꝝ sunt ver ⁊ estas.

Operationes

¶ Dyas. Radix ellebori nigri accepta colerā   A
⁊ flegma ꝑ vētrē purgat. Alij scamoneā ⁊ sal
miscēt. ʒ. i. multi cū viscell' eā coquūt: multi cū
lenticula. nā sic accepta vētrē purgat. ¶ Pur   B
gatio illa melācolicꝭ: epilenticꝭ: arteticꝭ ⁊ pa
raliticꝭ medicat̄. ¶ Supposita mēstruis ꝓpe-   C
rat: aboꝛsum facit. fistulas purgat imposita.
¶ Reddit auditū p⁹ triduū eiecta. scabiē pur   D
gat mixta libanotidi cere ⁊ pici liq̄de et oleo
citrino aceto addito. sola vt cathaplasma im
posita maculas oēs coꝛp̄is tollet. lepꝛas oēs
⁊ zernas līpidat. scabies curat ī aceto cocta.
⁊ gargarismo accepta seu adhibita doloꝛē dē
tiū mitigat. ⁊ miscet̄ ⁊ stipticꝭ medicamīb⁹ mi
xtavino ⁊ polline oꝛdei. ⁊ vt cathaplasma ad
hibita ydropic̄ p̄stat effectū. ¶ Et si lino fue-   E
rit īserta ⁊ vino mersa vinū cartarticū reddet
aq̄ in q̄ fusa fuerit si domui asꝑgat̄ muscas ⁊
pulices necat. ¶ Hoc cū fodit̄ celeriter fodi   F
opoꝛtet: q2 tarditate fodiētꝭ visū hebetat. aut
doloꝛē capitꝭ cōmouet. nā plimi fossoꝛes ei⁹

allio sumpto ⁊ vino potato secure fodiebāt.

B ¶ Aui. Ellebor⁹ niger ꝓfert linit⁹ sup morfeam cū aceto. ⁊ silr sup loca in q̄bꝰ sūt sordes. ⁊ silr sup albā morfeam ⁊ eradicat verrucas.

H ¶ Et euacuatio q̄ fit cum ea ꝓuenit albaras.

I Dosis nigri ē a kirat. vi. vsq̄ ad. ʒ. i. ¶ Confectio pillulaꝝ q̄s descripsit Haly. q̄ꝝ iuuamētū est vltimū ad melācolicas egritudines et cancrū ⁊ leprā ⁊ morfeā nigrā difficile: q̄rum est hec pmixtio. Recipe yere pigre. ʒ. xij. ellebori nigri. Polypodij ana. ʒ. v. agarici lapidis lazuli salis indi. colōqntide ana. ʒ. iij. dosis a. ʒ. ij. vsq̄ ad aureos. ij. sunt sane ⁊ expte.

Capitulum. clxvj.

Eupatoriū. Dyas. ca. d eupatorio fm trāslationē nr̄am. Eupatoriū frutex est sarmētosa hastā hn̄s rectā ⁊ lignosam tenuē ⁊ nigrā ⁊ asperā in cubiti vni⁹ longitudie porrectā aut ampli⁹. Folia sunt ei in gyro diuisa sicut pentafilon aut canapis: cuius folia i capite incisa sūt vt serra. semē a media hasta aspeꝝ ⁊ subt⁹ decliuū est ei. ¶ Aui. li. ij. ca. de eupa. Eupatoriū est ex herbis aromaticis. ⁊ hꝫ folia q̄ sunt sicut folia canapis. Et flos ei⁹ ē sicut nenufar. ⁊ ē illud q̄d admīistrat. ⁊ succ⁹ est ca. in. i. sic. in. ij. Et ē subtiliatiuū: incisiuū valde abstersiuū sine attractione ⁊ sine caliditate manifesta. Et ī ipa est stipticitas pauca ⁊ ponticitas ⁊ amaritudo fortis: sicut ē amaritudo aloes. ¶ Pli. ca. de eupa. Eupatoriū regiā hꝫ actionē: caulis ligno si nigricātis yrsuti cubitalis aliqn̄ ⁊ amplioribꝰ folijs p īterualla q̄nq̄ vt canapis p margines incisis nigris ⁊ ipis plumosis radice q̄ supuacua. ¶ Hal. vi. sim. far. ca. de eupatorio. Eupatoriū ē herba q̄ vocat volucrū maius vel agrimonia. cui⁹ suba ē subtilis. sapor ei⁹ ē stiptic⁹. Et ꝓpt⁹ ei⁹ est ca. caliditate modica ⁊ desiccat. Sꝫ sciēdū q̄ eupatoriū silr fm Dyas. ca. de agrimonia vocauerūt antiq̄ radicē agrimonie: eo q̄ ē diuretica valde. Item fm eundē ca. de marubio. Marubiū etiā q̄dā eupatoriū vocauerūt: q̄m valet ꝯ vitia epatis. ⁊ p tāto nō ē veꝝ eupatoriū. q̄m Dyas. fac semotim ca. de eupatorio: ⁊ semotim d marubio ⁊ agrimonia. Hoc silr voluit Jo. mesue ca. d eupatorio cū dicit: q̄ dicūt aliq̄ q̄ ē herba pulicū. noluit fm veꝝ q̄ sit herba illa quā latini vocāt pulicariā eupatoriū. q̄m Dyas. facit semotī ca. d eupatorio. q̄d incipit eupatoriū. ⁊ semotī ca. de pulicaria vel herba pulicū q̄d incipit coinza. sꝫ sicut dictū ē dꝫ intelligi Mesue. Nā dicit q̄ eupatoriū fm q̄sdā ē herba pulicum quoniam aliqui vocabant pulicum ū eupatorium ⁊ bñ. q̄m ē diuretica valde: ⁊ valet ꝯ vitia epatꝭ. Miroꝛ q̄liter medici nr̄i tpis nō aduertētes ꝟba Dyas. Aui. ⁊ Sera. Pli. ⁊ Gal. ⁊ Damasceni credūt herbularijs saluiā agrestē eupatoriū dicētibꝰ q̄ nec ī sapore nec ī odore cū eo ꝯuenit. Si aūt ī ipa forsan ꝟtutes eupatorij inuenerūt: ⁊ p eo ponere voluerūt: cui⁹ grā ipm eupatoriū vocauerūt. nō licebat dicere q̄ idē eēt: q̄m eupatorium p̄t dici oē id q̄d valet ꝯ vitia epatꝭ. ab eu q̄d ē bonū ⁊ pacoꝛ q̄d ē epar. vn̄ eupatoriū. i. bonū epati. sꝫ veꝝ eupatoriū ē illud q̄d antonomatice ē bonū epati sicut illud q̄d veꝝ est eupatoriū.

Operationes

A ¶ Dyas. fm trāslā. no. Eupatoriū valet ꝯ vitia epatꝭ: ⁊ folia ei⁹ sicca ⁊ axungia porcina veteri addita trita ⁊ iposita dura vulnera ad cicatricē ducūt.

B ¶ Semē ꝟo ei⁹ ⁊ folia cū vino bibita dissintericꝭ ⁊ morsibꝰ venenatꝭ occurrūt medicādo.

C ¶ Eadē dicit Sera. cap. ꝓprio de mēte Dyas. ⁊ addit. Et sūt mlti q̄ putāt q̄ illa herba sit agrimonia: ⁊ errāt: q̄ est alia ab ea. Et nos q̄dē manifestauim⁹ iā de ei⁹ eē in eo q̄d dixim⁹ de eo.

D ¶ Et idē auc. Hal. In tyriaca chesar eupatoriū apit opilatiōes epatis ⁊ fortificat ipm.

E ¶ Jo. mesue. Eupatoriū soluitiōe educit colerā ⁊ flegma facile. ⁊ ē pseruatiuū a putredie ¶ Et ꝯfortat stomachū epar ⁊ viscera: ⁊ ꝓfert doloribꝰ coꝝ: ⁊ ē medicia splenis: ⁊ opilationū oim ⁊ egritudinū ab ea fa-

ctarū. ¶ Et febribꝰ longi tꝑis mire subuenit. dosis decoctiōis eiꝰ poton est a.ʒ.iij. vsqꝫ ad vi. ⁊ puluis eiꝰ a.ʒ.ij. vsqꝫ ad.iij. loco eiꝰ ponitur in defectu eiꝰ absinthij ⁊ azari. ana medium ponderꝫ ipius. ¶ Auic. Eupatoriū ē bonū in initio alopicie ⁊ tyrie: ⁊ linit̄ cū adipe veteri sup ulcera difficilis ꝯsolidatiōis. ¶ Et eiꝰ succus ꝯfert scabiei ⁊ pruritui qn̄ bibit̄ cum aqua fumiterre ⁊ oximelle. ⁊ silr̄ flos eiꝰ ⁊ succus ipius est fortior. Confert doloribꝰ epatꝫ: ⁊ opilatiōibꝰ eius ⁊ ꝯfortat ipm. ¶ Et cōfert duriciei splenis: ⁊ apostematibꝰ epatꝫ: ⁊ apostematibꝰ stomachi. ⁊ eiꝰ herba ⁊ succus ꝯferunt maliciei forme ⁊ accidētibꝰ hydropisis datū in potu cū vino: ⁊ ꝯfert vlceribꝰ intestinorū. ¶ Confert febribꝰ cronicis: ⁊ antiquis ꝓprie succus eius. ⁊ ꝓprie cū succo absinthij. loco eius ponit̄ pondus eius de azaro: ⁊ medietas ponderis ipius de absinthio.

Capitulum. clxvij.

Eufragia. Paulus cap. de eufragia est herba que similat̄ in stipitibꝰ ysopo: nisi qꝛ stipites sui habent colorēꝫ violaceū: ⁊ nō habent ramos. ⁊ folia sunt in stipitibꝰ a medietate superiꝰ. ⁊ sunt parua incisa sicut galliculi crista. et habet flores tendentes ad albedinem satis paruos.

Operationes

¶ Medet̄ doloribꝰ oculoꝝ. ⁊ ꝯfortat visum

Capitulum. clxviij.

Emblici. Serapion libro aggregatoris ca. de amlegbelliget: id est mirabolani emblici ⁊ bellirici. De belliricis habetur superius de B. in capitulo bellirici. Et sunt ambe frigide ⁊ sicce in fine tertij gradus. ¶ Johannes mesue cap. de mirabolanis. Mirabolani emblici sunt ex medicinis confortantibus stomachum cor et epar ⁊ viscera. Et meliores ex eis sunt habētes frusta grossa ⁊ densa ⁊ grauia que minus crescunt in ossibus ⁊ plus in carne. rari quoqꝫ nō habent spiritum. ⁊ sunt frigide complexionis parum: ⁊ sic. in. i. gradu.

Operationes

¶ Emblici sūt ꝯfortatiui membroꝝ. ⁊ coadunatiui partiū eoꝝ. Et sūt de extinguētibꝰ inflāmationē in stomacho ⁊ epate. Et ipi nutriti maioris sunt operatiōis ⁊ minoris corrugatiōis. ¶ Modus nutriēdi emblicos. Accipe ex eis q̄ntitatē quā voluerꝫ ⁊ submerge in aq̄: ⁊ expone soli vsqꝫ dū tumefiāt ⁊ humectentur: post expͥme ⁊ pone in aqua mellis ⁊ dimitte ꝑ duos dies. ⁊ deinde coque cum fa

cilitate. ⁊ postq̃ cocti fuerint imitte parũ refrigerari: ⁊ adde cũ eis mellis tabarzet scilꝫ quartã partẽ totius ⁊ reconde. ⁊ quidã sup condiũt cũ speciebꝫ aromaticis ↄfortatiuis. sicut cũ cinamomo xiloaloe gallia cardamomo ⁊ croco ⁊ silibꝫ. ¶ Sera. aucto. Galieni. Emblici habẽt ꝓprietatẽ denigrãdi capillos. ⁊ ꝓhibent casum ipoꝝ. Et cõferũt emorroidibus: ⁊ ipi tumescunt in aqua. ¶ Et conditi ex eis faciũt operatiões mirabolanoꝝ non conditoꝝ: nisi q̃ sunt debiliores eis. ⁊ in bellíricis maior est ꝓprietas in acumine q̃ i emblicis. ¶ Et idem auctoritate Bedigoras. Emblicoꝝ ꝓprietas cõfortat stomachũ: ⁊ ꝓhibent corruptionẽ ab eo. fortificant stomachum: ⁊ augent appetitũ cibi. ⁊ incitant coitum: ⁊ abscindunt sputũ ⁊ vomitũ: ⁊ sedant sitim. ⁊ augent opatiõnẽ sensus. Mirabolani emblici bellirici ⁊ kebuli mixti cũ oleo amigdalaꝝ dulciũ ⁊ cũ melle tingũt capillos colore nigro. ¶ Iohã. Mesue. Mirabolani emblici educũt solutiõe flegma: ⁊ sunt ex rebus valde ↄfortantibꝫ cerebꝝ ⁊ neruos. ⁊ augent intellectũ: ⁊ ↄfortãt cor: ⁊ ↄferũt tremori eiꝰ. ⁊ mũdificãt stomachũ a putrefactiõe ⁊ ↄfortãt ipm. ⁊ sedãt feruorẽ in eo. ⁊ auferũt sitim ⁊ addunt in appetitũ: ⁊ sedant vomitũ.

Capitulum. clxix.

Endiuia. Auicenna. Endiuiarũ alia est ortulana ⁊ alia siluestris. De siluestri in sequẽti capitulo tractabitur. Et quedam habet lata folia: quedã stricta. ambe vincunt lactucam in aperiendo. ¶ Ysaac in dietis particularibꝫ. Endiuia domestica ⁊ siluestris est: quarum domestica diuerse virtutis est. Habet enim amaritudinẽ: ponticitatem ⁊ insipiditatem. Que iterum in duas diuiditur partes. Est enim endiuia hyemalis ⁊ estiualis. Hyemalis est insipida propter amaritudinis ⁊ ponticitatis paucitatẽ. Et etiam insipiditas est ꝓpter temporis frigiditatem. Frigida quidem est in fine secundi gradus. Quidam autem illam dicunt esse humidam: quod sensu non patet: quia siccitas eius palam est ꝓpter amaritudinem sui atq̃ poncitatem. ſm medicinam est vtilis. Estiue autem est amaritudo maior: sed frigiditas minor. Est enim frigida in gradu primo. sicca in secũdi medio. ¶ Constantinꝰ in libro graduum. Endiuia de amaritudine et poncitate cõposita: ⁊ sicca est i scdo gradu.

Operationes

A ¶ Idem. Stomachum confortat. opilationem aperit. Succus eius coctus et despumatus cum oxizuccaro bibitus: humores expellit putridos: ⁊ diuturnas febres curat: cathaplasmate inde facto. calor epatis ⁊ stomachi mitigatur. Cum polline ordei ⁊ oleo roseo mixtus apostemata calida: maxime si i oculis fuerint sanat. Arteticos de calore mitigat. ¶ Ysaac vbi supra. Endiuia generat sanguinem peiorem.

B ¶ Unde Galienus. Lactuca siue endiuia q̃ maioris est amaritudinis ipa deteriorẽ sanguinem facit. Estiua enim ſm medicinã est mediocris. que plus est aperitiua. maxime constipationis epatis. Que si elixa detur cũ obsomogaro ⁊ oleo minꝰ erit nocibilis. Si vero cum aceto stomachum confortat: ⁊ ventrem constipat. Succus eius coctus ac despumatus cum oxizuccaro bibitus: constipationẽ aperit. Humores putrefactos mundificat: ⁊ diu febricitantibꝫ cõueniens est. ¶ Serapion auctoritate Galieni. Endiuie virtus est sicut virtus lactuce.

Capitulum. clxx.

Endiuia silueſtris. Dyaſcorides. Endiuia ſilueſtr; eſt vna ſpecies que vocatur ſerralia: eo ꝙ tirſum habet in modum ſerre. Et in ſapoꝛe ſilueſtris eſt ſtipticitas cum amaritudine.

Operationes

A ¶ Idem. Omnium virtus eſt ſtiptica et euſtomaca. Ventrem abſtinet. cocta cum aceto ꝛ maxime ſilueſtris. Vexatum ſtomachũ

B confirmat. ¶ Et eſtuationes ſtomachi mitigat. ſola cum polenta poſita cardiacis blanditur. In tumoꝛe oculoꝛum ſubuenit. ¶ Folia vero eius impoſita ꝛ cathaplaſmata percuſſum ſcoꝛpionis mitigat. polentis addita

C ꝛ impoſita ignem ſacrum cõpeſcit. mixta cũ aceto ꝛ ceruſa oĩbus reb⁹ calidis opitulatur.

D ¶ Iſaac. Endiuia ſilueſtris que frigida ẽ in initio primi gradus. ꝛ ſicca in fine eiuſdẽ. habet ſtipticitatẽ ſtomachũ ꝯfoꝛtantẽ. que ſi manducet᷑ aut ſuccus eius potetur: moꝛſui ſcoꝛpionis ꝓdeſt. ꝛ cathaplaſmata ſilr̃ opat᷑.

E ¶ Radix eius ſi potatur: contra venenũ auxiliatur. cum mirta vero mixta ꝛ immiſſa: ꝓuocat menſtrua.

F ¶ Auicenna de viribus coꝛdis ait: ꝙ confoꝛtat coꝛ.

Capitulum. clxxi.

Elitropiũ. Pli. ca. de elitropio. Elitropiũ primo nomẽ accepit ex eo ꝙ eſtiuo ſolſticio floꝛeat: ꝛ ꝙ ſolis motib⁹ folia circũacta ꝯuertat. vñ ꝛ a latinis ſolſequia nũcupat᷑. Nã ꝛ oriẽte ſole floꝛes ſuos apit. ꝛ ſe iteꝝ recludit cũ ſol occubuerit. ipſa eſt quã latini intubã ac verrucariã vocãt. ex eo ꝙ extinguat verrucas. ex aq̃ potata vl̃ cathaplaſmat; vice ĩpoſita verrucas abſtergit. Dyaſ. ca. de elitropio duo facit ca. de p̃io ſic elitropiũ maius multi ſcoꝛpioꝛon dicunt: eo ꝙ floꝛes ſil̃es ſunt figure ſcoꝛpij. folia hꝫ oꝛimo ſil̃ia ꝛ aſpioꝛa ꝛ nigrioꝛa. ꝛ haſtas ex vna radice q̃nqꝫ aut ſex cũ ramulis q̃ꝫ plurimis in q̃b⁹ floꝛes ſunt coloꝛis albi ꝛ ſubpurpurei ꝛ ſubcitrini ſicut cauda ſcoꝛpij. Aliud capitulum de elitropio dicit. Elitropium minus naſcit᷑ locis cultis ꝛ ĩ pꝛatis. ꝛ ſimile ſupꝛadicto. ſemen rotondum habet pendens.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Huius herbe manipulus vn⁹ elixus et bibitus flegma ꝛ colerã deponit. Cũ vino bibitus ictib⁹ ſcoꝛpionũ occurrit. Cathaplaſmatibus adbibitus eadẽ facere poteſt.

B ¶ Multi etiam radicem eius collo ſuſpendunt contra vim ſcoꝛpionũ. ſeminis ei⁹ grana q̃ttuoꝛ cũ vino bibita ante acceſſionẽ

quartanarijs maximū remedium est.tertia/
narijs vero tria grana vtiliter dant.¶.Folia
eius in cathaplasmatibus adhibita tumo/
res spargunt.mirmiceas corporis limpidāt.
sicca vero folia ei⁹ imposita podagricis ma/
ximū prestant effectum.Trita ꝛ matrici sup
posita mēstruis imperāt.Aborsum faciunt.
¶Eliotropij minoris herba cum eius semi/
ne decocta:ꝛ cum nitro ꝛ ysopo ꝛ cardamo/
mo bibita rotundos ꝛ latos lumbricos ex/
cludit.clauos imposita cum sale tollit:maxi
me si fuerit elixa ꝛ imposita.

Capitulum.clxxij.

Epithimum.Johannes mesue ca.de
epithimo.Epithimū nascit̃ simile vt
cuscute.plante autē q̄b⁹ superexcre/
scit sunt alkal ꝛ albasce.ꝛ quedā species ori/
gani.Eius aūt aliud est cretense.aliud siricū
Melius est quod est cretense acuti odoris.
ꝛ qđ nascit̃ in syria est post illud.sed est meli⁹
rufum:ꝛ melius est adhuc quod est comple/
tū ponderosius.Et melior pars ei⁹ sūt extre
mitates grosse.q̄ sunt sicut flores.subcitrinū
autem ꝛ pallidum est minus bonum.ca.com
plexionis est ꝛ sic.in.ij.Et est compositū ex
partibus igneis a quibus inest ei acuitas.et
ex terris subtilibus a quibus inest ei stiptici
tas pauca.Et ipm quidem est subtiliatiuum
resolutiuum:aperitiuū opilationū:ꝛ confor
tatiuū viscerū:facit sitim ꝛ generat estuatio
nem in corporib⁹ calidis.ꝛ est ex debiliter et
tarde soluentib⁹,ꝓpter quod prohibendū est
sub dominio caliditatis ꝛ siccitatis positis
Confortatur autē operatio ip̄ius in multitu
dine quantitatis ip̄ius:ꝛ in associatione rei
cum eo magnificātis effectū ei⁹:sicut sūt mi
rabolani:indi ꝛ nigri:aut ellebori nigri.q̄nti
tas parua.Aqua autem mellis cū pauco sa/
le.Aut aqua decoctionis passularū cū sale.
similiter aut aqua lactis ex capris sumpti vi
gorat operationē ei⁹.Sal gemma vero aut
sal indi aut sal napti sunt ex reb⁹ que sibi ad/
dita addūt virtuti ip̄ius.citam autē ꝛ facilē
facit operationē ei⁹.Si ei aliq̄d virtute acu/
tum miscet̃ sicut piper ꝛ piper longū zinziber
ꝛ similia.Et nō ꝑtermittas quin cadat in po
tibus ei⁹ oleuꝫ de amigdalis dulcib⁹ in quo
inuoluat̃.et in decoctione ip̄ius passule sine
interiorib⁹.quoniā addunt ei ad bonitatē le/
niendi quod timetur ex intrositate ip̄ius.Et
ne ignores quoniā epithimū de decoctione
modicū substinet:quare oportet vt fiat illud
ꝓm legem.Prerogatiuā autē habet sup om/
nib⁹ solutione educentib⁹ melancoliam.edu
cit enī eam facile sine molestia.Et cum Jo.
mesue cōcordant omnes alij doctores sicut
Auicenna.Sera.Dyas.ꝛ Gal.

Operationes

¶Johānes mesue.Quidam dicunt epithi/
mum educit de flegmate aliquid.
¶Et dixit Paulus:ꝙ solutiōe educit humo
res adustos:ꝛ declinauit ab eo qđ cōpreben
dit vniuersitas.ꝛ ego non inueni qđ fieret il
lud.potestas aūt eius sup humore melanco/
lico.ꝛ egritudinib⁹ eius magna est.ꝛ ꝓprie in
egritudinib⁹ capitis sicut est,melancolia epi
lentia alguesgues ꝛ timor ꝛ vertigo:et dolor
capitis:quarum materia est melancolia.
¶Valet etiā ad tremorē cordis.ꝛ sincopim.
ꝛ egritudines melancolicas in eo.ꝛ est medi
cina magna opilatōni splenis ꝛ egritudinib⁹
in eo.¶Et cōfert egritudini ypocondrioꝝ et
opilationi renū.¶Et frequens vsus potio/
nis eius est medicina solennis cancro lepre
ꝛ vlcerib⁹ nigris ꝛ soluit quartanam.Dosis
potio ei⁹ est in decoctiōe a.ʒ.v.vsq₃ ad.xx.et
pulueris ei⁹ a.ʒ.iij.vsq₃ ad.vij.Illi aūt qui su
munt ip̄m vitent acceptionē ei⁹ in estate.
¶Plinius.Epithimū habet virtutē purgan
di flegma ꝛ melancoliā ꝑ se ꝛ cū adiūcto se
cū medicinis purgantib⁹ melancoliam.

B ¶ Cōtra quartanā fiet decoctio in aqua. ℞.i. epithimi buliat: ⁊ in tali aqua ponant. ʒ.ij. lapidis lazuli vel armenici: et digesta materia detur patienti. multi enim liberātur. valet similiter talis decoctio patientibus emorroidas ex melancolico sanguine.

D ¶ Dyascorides. Epithimū viride acceptum stomachū vexat: ⁊ vomitū mouet. ventrē prouocat ⁊ nauseā facit ac educit flegma ⁊ coleram: ⁊ maxime nigrā. datur ad purgandū toracem cum melle ⁊ vrisillirica more electuarij accipit. alteri⁹ aūt thimi flos alb⁹ est atq̧ asper: sed ambo equalē habent virtutē. Nam pos purgant flegma ⁊ p ventrem colerā nigram datur in quibus precordia prefocant ⁊ paticis ⁊ suspiriosis.

B ¶ Folia eius ⁊ radix cū vino bibita post purgationē menstruoꝝ. ʒ. v. generare non sinit si v. aut. vi. dieb⁹ bibita fuerit.

C ¶ Epimedia ſm Dyas. ca. qđ incipit mespila. est inq̄t ⁊ illa q̄ in hyspania nascit quaʒ multi epimelidā vocant. semen rotundū hñs. hoc aptum est ad comedendū: ⁊ est stipticū: ⁊ tarde maturescit similis sorbo. ⁊ nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam.

D ¶ Jsidorus vocat eam Pomelido. de qua lege capitulum mespilum de. m.

Capitulum. clxxiij.

Epimediū. Plini⁹. Epimediū siue vt latini vinectam dicūt ſm Dyas. in proprio cap. hastā habet nō maiorē edere similē. ⁊ folia. x. aut. xij. carens flore ⁊ semine. Radix est illi tenera nigra cū odore graui ⁊ gustu fatuo. nascit in locis humidis.

Operationes

¶ Dyascorides. Folia eius trita cum oleo ⁊ imposita mām̄as crescere nō admittunt.

Capitulum. clxxiiij.

Effemereon est apud Dyascoridē capitulo Effemereon: quem multi yrini agrestem vocant. folia ⁊ hastaʒ similia lilio habet: sed tenera ⁊ flores albos et minores: ⁊ semen molle. radix est ei grossa vt digitus. Virtus est illi stiptica ⁊ odoris boni. nascitur in locis vmbrosis ⁊ in siluis.

Operationes

A ¶ Dyasco. Radix eius decocta in ore retenta dolorem dentium mitigat.
B ¶ Folia ꝓ eo ei⁹ in vino decocta ⁊ cathaplasmatib⁹ imposita tumores ⁊ duricies spargunt.

Capitulum. clxxv.

EBulus. Sciēdū q̄ actꝭ ē sābuc⁹ Cameactis dꝛ ebul⁹: ꝛ sūt plāte oībꝫ note. Vñ ꝟsus. Sābuc⁹ est actꝭ sꝫ ebulus ē cameactꝭ. De sambuco tractabit̄ in ca. sambuc⁹ de s. Sera.li.ag.ca.cameactꝭ. Cameacti duo sūt spēs: quaꝝ vna grece dꝛ actꝭ: in latino sambuc⁹. ꝛ scđa noīatur ī greco cameactis: ꝛ es⁹ est intētio terren⁹ actis. et ī latino dꝛ ebulus. virt⁹ ei⁹ ē q̄ desiccat ꝛ īcarnat ꝛ resoluit resolutōe tpata. Pli.ca.cameacti. Ei⁹ due sūt spēs. earū vna assilat̄ arborib⁹ hñtibꝫ ramos siles cānis rotūdis. quaꝝ colorē ad albedinē. ꝛ sūt lōga. ꝛ sūt ī eis q̄ttuoꝛ folia aut q̄nqꝫ porrecta sup ramos q̄slibꝫ: ꝛ silia folijs nucꝭ: mioꝛa tñ eis: hñtia gūe odorē. ꝛ ī sūmitatibꝫ ramoꝝ sūt flores albi ꝛ grana silia granis viridibꝫ vel lētisci: quaꝝ coloꝛ declinat ad purpureitatē cū nigredie. ꝛ sūt velut in racemis. ꝛ hñt multā hūiditatē odorē lini. ꝛ ista dꝛ actꝭ. Alia ꝟo spēs q̄ dꝛ cameactꝭ ē mioꝛ ꝑma. hꝫ ramos magꝭ ptinētes herbe q̄dratos ī q̄bꝫ sūt mlti nodi. ꝛ folia īuicē distātia. ꝛ singulis nodis silia folijs amigdalis ī sūmitatib⁹ suis: nisi qꝛ hñt venas: ꝛ sūt lōgioꝛa eis hñtia grauē odorē. ꝛ ī sūmitatibꝫ ramoꝝ sūt capitella silia coronis supꝛadicte spēi. ꝛ semē ꝛ flos siliter ꝛ hꝫ ramos lōgos grossitudinē digiti habentes.

Operationes

A ¶ Virt⁹ cameacti ē stiptica. q̄ accepta humorē aq̄suꝫ ventrꝭ deponit. ꝛ cacostomatica est. folia ip̄i⁹ elixa ꝛ sūpta sicut olus ventrē mollīūt: ꝛ maxīe colerā deponūt. haste illi⁹ tenere elixe ꝛ comeste oīa similiter facere possūt.

B ¶ Radix ip̄a elixa hydropicꝭ eximiū remedium ē. Morsibꝫ vipe īposita ꝛ bibita occurrit

C ¶ Cocta ī aq̄ ꝛ fomēto adhibita duricies matricꝭ soluit. Semē ei⁹ cū vino bibitū oīa silr

D facere nouit. ¶ Cū oleo īūctū capillos nigrescit. Folia ei⁹ viridia tumores spargūt. polēta mixta cōbustiōibꝫ imposita ꝑstolant̄. morsibꝫ caninis īposita medent̄. Vulneribꝫ para colesim faciūt. Sin⁹ vulneꝝ ad sanitatē pducūt. hydropicꝭ ꝛ surdis fomēto adhibita

E ꝑstolant̄. ¶ Supfluos sonos auriū ī naribꝫ

F infusū cōpescit: silr ꝛ ꝟmes occidit. ¶ Scabies ꝛ prurigies tepidū fomēto adhibitū phibet. Morsibꝫ venenatꝭ occurrit. Lac coa

G gulatū soluit. ¶ Tussim antiquā cōpescit: sꝫ recentē auget. Ortonoicꝭ calidū pdest. Reu

H ma gule gargarismo phibet ¶ Squināticis singularē ꝑstat effectū Vuule pēdēti subuēit

I dolorē dentiū tenta ī oꝛe mitigat. ¶ Actis dꝛ sambuc⁹. Cameactis ebulus desiccatiue virtutꝭ sunt. ꝛ glutinatoꝛie ꝛ dyaforetice. teneꝝ ebuli cū folijs tritū ꝛ cū vino potui datū calculosis pdest. radix ei⁹ in aq̄ cocta ad tertianam valet. ꝛ bibita spleneticos mire iuuat.

Capitulum.clxxvi.

Eruca. Plateari⁹. Eruce due sūt species. Domestica videlicet ⁊ siluestris: ⁊ ambe sunt omnib⁹ note. Eruca ca. est et hu. in. ij. gradu. Domestica minoris est efficacie q̄ꝫ siluestris. Usui medicine competunt semina: secūdo folia. Uirtutem habent cōsumendi ⁊ coitum excitādi. Isido. Eruca dicitur quasi vrtica: eo q̄ ignee sit virtutis: ⁊ in cibo sepe sumpta veneris incendium mouet. Huius species sunt due: quarum altera vsualis: altera agrestis acrioris ṽtutis. Utraq̄ꝫ tamen vsum veneris cōmouet. Pli. ca. de eruca. Ex ea est domestica ⁊ siluestris et miscetur in cōdimētis in quib⁹ carnes et pisces intinguntur. tanta suauitas ei est vt greci euzonomia appellauerint: ⁊ tñ euzomum vocari repperi in q̄ꝫ pluribus locis.

Operationes

¶ Platearius. Eruca habet virtutē cōsumēdi ⁊ coitum ad incitādū. ad stranguiriā ⁊ dissurriaꝫ ⁊ paralasim valet decocta cū carnib⁹. contra p̄dictas puluis seminis eius cū cepe decoquat̃. ⁊ detur herba ip̄a decocta in vino ⁊ renib⁹ cathaplasmata libidinē excitat.

¶ Pectini imposita vrinā ꝓuocat. Puluis seminis ei⁹ cū melle ⁊ cōficit̃ qui cathaplasmatus renib⁹ libidinem incitat. ¶ Gal. de cibis est ca. ⁊ hu. in sc̄do gradu. Et ip̄a quidē generat sperma: et generat ventositatē: ⁊ ideo facit erectionē virge. ¶ Et dicit Gal. eodē lib. ca. de eruca s̄m translationē grecaꝫ calefacit potenter hoc olus: vt neq̄ꝫ solum comedere ip̄m facile si nō mixtū cū folijs lactuce: sed ⁊ sperma generare creditū est: ⁊ impet⁹ ad coitum excitat. Doloratiuū aūt capitis: ⁊ ē magis si q̄s ip̄m solū comedat. ¶ Sed idem in vi. de sim. medicina ca. de agno casto dicit: q̄ est ca. ⁊ sic. cōplexionis. ¶ Naꝫ dicit q̄ agn⁹ castus nō est generatiu⁹ sp̄ūs vaporosi sicut eruca: q̄r augmētaret impetū coit⁹ sicut eruca. sed ꝓpriū est eruce habere vim in calefaciendo ⁊ exsiccādo. nō tñ agno casto similis ē. paulo nāq̄ꝫ deficit in ambob⁹. Nā calefactiua quidem ⁊ siccatiua est eruca: differt autem in ꝑmixtione qualitatis ⁊ virtutis. ¶ Sera. aucto. Gal. Eruca generat sperma ⁊ excitat libidinem ⁊ generat ventositatem. ⁊ ideo facit erectionē virge. ⁊ si comeditur sola inducit dolorē capitis: quare oportet vt comedat̃ cū ea lactuca endiuia vl' portulaca. ⁊ ip̄a ꝓuocat vrinā ⁊ laxat ventrē: ⁊ siluestris ē fortior q̄ꝫ sit domestica. ¶ Et idē auc. Aben mesi succus eruce recens q̄ñ administrat̃ cū felle bouino laxat ventrē ⁊ ꝯfortat digestiuā. ⁊ linit̃ cū eis supra cicatrices vlcerū ⁊ delet eas. ¶ Dyas. ca. de eruca. Eruca multum comesta ventrē stimulat. Semē ei⁹ oīa illa facere p̄t. nā diureticū ē ⁊ calefactoriū. Carnes s̄uare a putredie p̄t lacti aut aceto mixtū ⁊ trociscis inde factis. Eruce agrestis semīe multi ꝓ sinapi vtunt̃. virt⁹ ē ei diuretica ⁊ viscidior: vtraq̄ꝫ tñ vt aiūt veteres cōmouet act⁹ venereos.

Capitulum.clxxvii.

Enula campana. Isi. Enula herba ē quā rustici alnā vocant. radice aromatica. odoris summi cum leui acrimonia. Sera. li. aggre. ca. rasin auc. Dyasco. Rasin. i. enula. nomināt eam quidē zinziber. ⁊ habet similia folijs plante q̄ d̾r flomos: nisi quia sunt asperiora ⁊ longiora eis ⁊ habet stipitem magnū. ⁊ folia eius nō eleuant̃ a terra sed extendunt̃ sup̱ faciem terre. ⁊ hꝫ radicem magnā boni odoris. cui⁹ sapor hꝫ acuitatē et est rubei coloris. Inuenit̃ aūt planta que oritur sicut yreos. ⁊ est sicut serpētaria ⁊ nascit̃ in locis montuosis ⁊ hūidis ⁊ in hortis. Euellitur aūt radix enule in t̄pe estiuo ⁊ desiccat̃. ⁊ est illud qđ ex eo administrat̃. Et est in babylonia alia species enule. et est planta habens

ramulos longitudine vni⁹ brachij.qui extē-
dunt sup terrā sicut serpillū.z habz folia silia
folijs lenticule:nisi qz sunt longiora et pluri-
ma sup ramos ipos.z habz radices paruas
citrinas:quarū grossitudo est sicut digitus
medius.z subtilior pars radicis est subtilior
superiori parte eius.z super ipsa est cortex ni
ger.nascitur vero in locis maritinis. virtus
est ei ca.z hu.z est in ea caliditas supflua indi
gesta. Dyasco. ca.de ellenio fm trāslationem
nostrā.Ellenium multi simphitū vocāt.Alij
vero batū.Alij vero flomū. Latini vero enu
lam vocāt.folia habz floma silia angusta et
mollia z oblonga nō crescētia in altū.z super
terrā late distendunt. Radix est illi ingens et
odorabilis z rufa z viscida gustu non suauis
Frutex est similis lilio.tirsum habet album.
In cui⁹ summo flos est aurosus:z montuo-
sis z vmbrosis nascit locis z humidis z i or-
tis. Galien⁹.vij.sim.far.ca.elleniū siue tima-
lium siue enula campana.Hec plāta z radix
maxime vtilis ē ad statim i pmo aggressu ca
lefacientiū.Et ideo dicendū est nō certitudi
naliter ca.z siccam sicut nigrū piper z albuz.
imo cū humiditate supflua.Plateari⁹.Enu-
la campana ca.est in fine tertij gradus z hu.
in primo. Enule radix magis competit me-
dicine qz folia.z viridis qz sicca.

Operationes

A ¶ Sera. Virtus ei⁹ est q̄ adiuuat ad execrā-
dum grossos humores et viscosos a pectore
z pulmone:z calefacit membra egra egritudi
ne fri.sicut sciatica emigranea:z ↄfert fluxi-
bilitati membroz que fit ab humiditate.

B ¶ Et qñ bibit decoctio eius puocat vrinaz z
menstrua.z ↄfert coartationi ani:et attritiōi
neruoz z tumoribꝫ:z morsibꝫ venenosis pro-
pter sui ca.folia vo ei⁹ qñ coquunt cū vino z
C fit inde emplastrū ↄfert sciatice. ¶ Et qñ ra-
dix eius conficit cū rob est bona sto.z q̄ↄfici
unt eā desiccant pri⁹.deinde infundūt i aqua
z terunt z ponunt in rob z reponunt.

D ¶ Humay ex verbo ypo. Enula aufert iram
z tristiciam z fortificat os stomachi z mūdi-
ficat pectus,puocat supfluitates que sunt in
venis p vrinam z menstrua.z pprie vinuz qd
E fit cum ea.¶ Galienus.Ellenium:id est enu-
la campana miscetur cū electuarijs que fiūt
ad educendum viscosos z grossos hu.existē-
tes in torace z pulmone z calefaciūt eas par
ticulas que frigidis z diuturnis passiōibus
molestant.sicut sunt quedā sciatice z emigra
nee.z cōtinue passiones articuloruz,pter fri-

F giditatem.¶ Dyascorides.Ellenium est vir-
tutis feruentis z mictualis. Radix eius esta
te fossa siccatur. Aqua elixature eius vrinam
prouocat.menstruis imperat solutione.

G ¶ Radix eius cōtusa addito melle vt electu-
arium tussim sedat:z ortonoicis curat.morsi
bus venenatis occurrit et medetur.folia ve-
ro eius tunsa z cathaplasmatibus adhibita
sciaticos sanant.

H ¶ Folia ex vino cocta z renib⁹ imposita co-
xiosos emendant. Multi vero eadem folia
sicca sale addito z dulcore pcurant cibum p
stomachi salubritate.que quidem cū sale sic-
canda sunt:vt ex caparo cibi fieri solent.

I ¶ Succus eius cum ruta tussientibus pro-
dest.vrinam quoqz et menstrua et partum ex
pellit.

Wolffs milch

Capitulum.clxxviij.

Esula Jo. Mesue. Esula ē ex specie
b⁹ lacticiniarū:z est solutiuū rustico
rum. Et est eius aliud nigrū habens
radices rotundas z grossas spissi corticis et
densi ponderosi. Et aliud est paruum habēs
radices subtiles tenuium corticum. Electio
magnū est malū scindēs viscera.paruū vero

illud quod eligit. ⁊ melior pars plante eiꝰ est cortex radicis ipsiꝰ. ⁊ lac eiꝰ est acutius ⁊ fortius. ⁊ melior radix eius est habens proprietates quinqꝫ: scilicet cuiꝰ cortex est subtilior ⁊ lenior facile frangibilis. et est habens de rubedine aliquid sicut cassia proprie super quam preterijt medietas anni. Recens vero mensis sui est mala. nigra vero pronicios(a) ⁊ orta in locis terrarum similiter. ⁊ meliꝰ tempus collectiōis radicis eius est principium veris. et lactis eiꝰ finis ipsiꝰ est calide complexionis. ⁊ sicce in principio tertij. ⁊ lac eiꝰ est calidius. et est cōpositum ex substantia ignea acuta ⁊ subtili. ⁊ ex substantia terrea stiptica. ⁊ est incisiuum ⁊ subtiliatiuum: ⁊ exsiccatiuū materierū submersarum. liquefactiuum disruptiuum orificiorum venaruꝫ. Rectificatio. Nocet cordi epati ac stomacho ⁊ disrumpit venas: ⁊ excoriat viscera: ⁊ derelinquit inflāmationes facientes cadere in febres. ⁊ emendatur primum nocumentum quod ex eo timetur: permiscendo aliqua ex medicinis cordialibus ⁊ stomaticis ⁊ epatis cum eo. Et scd̄m ⁊ tertiū corrigitur acquirendo ei bonitatē cū rebꝰ conglutinatiuis ⁊ coadunantibꝰ cōfortantibꝰ: sicut est dragantum ⁊ gūmi ⁊ bdellium ⁊ muscilago psillij. ⁊ succus portulace ⁊ similia. Et q̄rtum nocumentum tollitur permiscendo ei ex rebus infrigidantibꝰ ⁊ extinguentibus aliq̄s ex his facientibꝰ apud me est vt infundat in succo altaraxacon: aut ī succo endiuie ⁊ pauco aceto. ⁊ si fuerit acetum decoctionis aut infusionis citoniorum erit melius. mitra q̄ꝫ sigillat ei bonitates notas ⁊ absinthium: similiter ⁊ aloe. Et dixit Judeus: infundat in lacte dulci aut acetoso ⁊ in eo remoueat lac multotiens ⁊ exsiccetur. reprimitur enim sua malicia. Et dicit Rufus. Si solutio per eum superat laboriosa sedeat in aqua frigida solutus (mihi enim videtur verbum inconueniens) circundans enim frigidum includit et coadunat virtutem medicine et corroborat eam: necnō ⁊ materias ⁊ vias impulsionum repellit sicut te scire fecimus. Succurrendum enim tunc sicut diximus in canone.

Operationes

A ¶ Johannes Mesue. Solutione educit flegma vehemēter et aquam citrinam ⁊ humores melancolicos ⁊ materias a iuncturis et

B confert dolori earuꝫ. ¶ Est ex medicinis magnis ydropisis. Uerum nocet stomacho et

C epati ⁊ desiccat corpus vtentis ipso: ⁊ consumit sperma. ¶ Et lac eius facit hoc vehementius, et facit cadere in febres. Dosis corticis radicis eius est a kyrat. ij. vsqꝫ ad. iij. ⁊ eiꝰ lactis a kyrat. i. vsqꝫ ad. iij.

D ¶ Sed sciendum q̄ esula oritur in locis calidis ⁊ siccis: cuius magnam copiam vidi sardinie ⁊ tunisij: et similatur multum herbe dicte lunarie. nisi q2 esula lactescit: lunaria vero non. Unde versus. Esula lactescit: sine lacte lunaria crescit.

E ¶ Dyascorides. ʒ. ij. radicis eiꝰ accepte coleram ⁊ flegma deponūt. Succus eius obulo. i. acceptus aut cocliarium. vnum omnia similiter facere potest.

F ¶ Confectio pillularum cōferētium ad ydropisim. Accipiūtur eius preparati partes. iij. mirabolanorum citrinoruꝫ partes quattuor aloes: partes quinqꝫ confice cum succo feniculi aut absinthij aut endiuie. Et est dosis earum a. ʒ. i. s. vsqꝫ ad. iij. ⁊ quidaꝫ ex lacte eius ⁊ farina oblatas faciūt ⁊ soluūt cū eis: ⁊ quidam faciūt cum aneto ⁊ zuccaro ⁊ lacte ipsiꝰ ⁊ quidam cū carne citoniorum ⁊ mastice ⁊ lacte eius: ⁊ faciūt solutiuum bonum.

G ¶ Serapion aucto. Dyascoridis. Si de radice eius accipiat. ʒ. i. ⁊ bibatur cū mellicrato laxat ventrem: ⁊ pondus duorum onolosat foliorum eius idem facit. et semen eius si de eo accipiatur laxat coleram ⁊ flegma. ⁊ si sumatur ex lacte eius. ʒ. i. idem facit.

H ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay. Scebran proprietas est sicut mezereon. Si autē quis vult illum accipere preparet ipm̄: sicut preparatur mezereon: nisi q̄ loco absinthij ponatur rose ⁊ dragantum: ⁊ bibat ipm̄ cum aqua mellis: aut cum rob aut cum decoctione mellis: aut cum olere iameno ⁊ dosis eiꝰ est ab vno kyrat vsqꝫ ad. ij.

I ¶ Paulus. Scebran: id est esula laxat aquā citrinam: q̄n bibitur cum sauich.

K ¶ Et ideꝫ auctoritate Aben mesuay. Laxat melancoliam ⁊ flegma.

L ¶ Et idem s̄m librum quendam venenosorū Id quod de ipso accidit est pondus. ʒ. ij. ⁊ abscindit fluxum: qui accidit ab eo sedere in aqua frigida: ⁊ proijcere ipm̄ sup caput eius.

M ¶ Et idem auctoritate Habix. Scebran est calida in tertio gradu: et sicca in principio secundi.

N ¶ Notandum est q̄ in lacte esule non est aliqua bonitas: īmo nocet ei qui accipit ipsuꝫ: et medici viatores occidunt cum eo multos propter ignorantiam ipsorum: ⁊ est maior et minor vt figura hic ostendit: ⁊ illud quod maior operatur: illud etiam minor facere potest.

Capitulum. clxxix.

Capitulum.dcxxix.

EUforbium est gũmi notũ.ꝛ videť so/nare apud grecos bonuꝫ formidari. Nã dicunt euforuion.a fouon grece qđ est timor.ꝛ eu.i.bonũ:q̃si bonũ sit ipm ti/mere ꝓpter sui violentiã.¶Dyaſ.ca.de eufor/bio ſm trãſlationẽ nr̃am.Euforbiũ arbor est ſilis ferule albe.Naſciť in mauritania Cera/ſienſi.que arbor plurimũ lacrimuꝫ facit viſci dum valde.quẽ lacrimũ multi colligũt ſic:p viſcitudine ꝑmo arbori pellẽ veruecinã illi/gant.ꝛ ſic de lõge baſtilibꝫ iaculať in radice. ꝛ cũ ꝑcuſſa fuerit radix vnuꝫ flumẽ ſtatim ꝓ/fluit lacrimis.ꝛ cũ coagulatꝰ fuerit ſic eundẽ colligũt de pellibꝫ ſubtractꝫ. Est aũt optimũ qđ est recens ſubalbidũ ꝛ glutinoſum ex len/to linguã vebemẽter ſubmordens ꝛ calefaci ens.Eius genera ſunt duo.Unũ qđ collígi tur ſubtractis pellibꝫ qđ meliꝰ est. alteruꝫ qđ cadit in terra ꝛc.¶ Pli. Rex iuba ĩuenit ber/bam euforbiã medici ſui tpis noie.cuiꝰ regis volumẽ extat.inuenit eã in monte atblante. ſpectať folijs acbantinis. Uis eiꝰ tanta est vt ſuccus eiꝰ e longiquo recipiať. inciſo trun co ſuſcipiť ventriculo edino locato bumor lactis videť effluere.¶Sera.li.ag.ca.aforbi on.auct.Dyaſ.aforbion ẽ euforbiũ.ꝛ est arbu ſtum ſimile ferule in figura ſua.naſciť in mau ritania ceraſienſi:ꝛ in regione tabex est plenꝰ multo gũmi acuto.Caueant ſibi bomĩes ab eo qui colligunt ipm gũmi:ꝓpter ſui nimiam acuitatem.Et ideo accipiũt ventres aĩaliũ ꝛ lauant eos et alligant ſtipiti ipſiꝰ arboris. deinde pungũt arboris ſtipitem a longe ſtan tes cũ lancea.effundiť nanq̃ in ventribꝫ exi/ens a ſtipite multũ copioſum ſubito ac ſi fun deretur ex vaſe aliquo.Jta ꝙ aliqñ effundiť in terrã etiã ex eo ſubito ꝓpter impetũ ſui ex/itus.Et egrediunť de eo ex arbore due ſpeci es.vna eaꝝ est ſimilis ſarcocolle in quãtita/te orobi:ꝛ est in fruſta.ꝛ alia aſſimilatur feci. Adulterať aũt cũ ſarcocolla: ꝛ ex gũmi ara/bico ſibi admixtꝫ. Meliꝰ ex eo est claꝝ acu/tũ.Experimẽtũ aũt eiꝰ ꝑ guſtum est difficile: qm̃ ipm mordicat linguã ſubito cũ violentia multa:ꝛ durat mordicatio eius diu.Et ꝓpter boc om̃e qđ guſtať ex eo:poſtea videť bonũ. primus aũt ad cuiꝰ cognitionem ꝑuenit bec medicina fuit lineas rex koy.Et idẽ au.Gal. vi.ſim.far.ca.de euforbio.virtꝰ eius est ſubti lis acuta ſicut ꝯtus aliaꝝ gũmaꝝ ſimiliũ.

Operationes

A ¶Serapion auc.Dyaſ.Hoc gũmi qñ ſitco bol cũ eo:babet virtutẽ abſtergẽdi aquã q̃ ẽ in oculo.niſi ꝙ eius mordicatio durat tota die.ꝛ ꝓpter boc miſceť cum aliq̃bꝫ potionibꝫ que fiunt cũ ſpeciebꝫ:ꝛ bibitur ꝛ cõfert ſciati cis.¶ B Et ipm excoriat oſſa in vno die.ꝛ ſepa/rat ab eis fragmenta eorum.Oportet aũt vt premuniatur caro circumſtans oſſi cum ce/roto aliquo vel cum pannis lineis:ꝛ ipm ba/bet virtutem laxandi ꝛ calefaciẽdi bumores aquoſos ſicut ſinapis.¶ C Et ideo confert la/xatio eius ydropicꝫ ꝛ colice.ꝛ alijs frigidis egritudinibus ſimilibꝫ iſtis.ſed ipm acuit co leram ꝛ inducit ſitim nimiam:quia deſiccat. Oportet autẽ vt admiſceatur ei ſemẽ petro/ſilini aut aniſi.¶ D Et dicunt quidam qñ aliqđ animal remorderit aliquem ſcindatur cutis capitis eius ꝛ ponatur in illa ſciſſura:ex boc gũmi trito non nocet ei venenum ꝛ pondus ʒ.iiȷ.ex eo occidit:quoniam vulnerat ſtoma/chum ꝛ inteſtina.¶ E Et idem aucto. Alcauzi. Stringit orificiũ matricis multuꝫ. adeo ꝙ ꝓbibet exire fetũ.¶ F Et idẽ auc.aben meſuay Proprietas eius est laxare flegma viſcoſum quod est in lumbis ꝛ ĩ inteſtinis:niſi ꝙ infert anxietatem ꝛ deſiccationẽ aduſtionẽꝫ tenal/monem.Et rectificatio est ꝙ nõ terať multũ ꝛ miſceať cũ bdellio aut cũ ſucco liquiricie: aut cũ ſpeciebꝫ aliquibꝫ ſicut est ſpica et cina

momū ⁊ cassia lignea: ⁊ liniaꝝ cū oleo rosarū. ⁊ oleo amigdalino. Et meliꝰ ex eo est clarū nouum: qđ trāsit ab vno anno vsq ad tres. ⁊ color eius est citrinꝰ calidi odoris amarū acutū. Et dosis eiꝰ est a duobꝰ kyrat vsq ad tres.

¶ Johannes Mesue. Solutione educit flegma viscosum ⁊ grossum a locis pfundis corporis, mūdificās iuncturarū vacuitatē ab hūoribus grossis difficilis eradicationis. nec est ei res similis ad hec. et est ex rebus mundificantibus neruos: et consumentibus humiditates inbibitas in eis. dissoluitur in oleo keyri. ⁊ inungitur cum eo. et confert egritudinibus neruorum frigidis: sicut est paralisis stupor ⁊ tortura et tremor et spasmus. et est mirabilis res ad id.

¶ Et sumptum in potu fm nodos emendationis est medicina magna doloribꝰ nodosis: qui vadūt ⁊ veniūt p iuncturas. ⁊ est ex rebꝰ q̄ faciunt sternutationē cū fortitudine.

¶ Conseruaꝝ autē quadriennio. Recens autē anni sui est pniciosum. Si autē q̄ sumunt ipm timeant frigus. Cōseruaꝝ aūt ne cito senescat in milio vel fabis vel lentibus.

¶ Et dixit Dyascorides. Aureus vnus ex eo interficit. Dosis eius est a kirat. i. vsq ad. iij.

Capitulum. clxxx.

Faba. ysidorus. Faba dicitꝝ a vescēdo quasi faga. Fage nanq dicitur grece comedere. Primum autē homines hoc legumie vsi sunt. ¶ Palladius libro secundo. Faba si bis sarculetur proficiet multum fructum ⁊ maximum redditura. vt ad mensurā modij cōplendi. ¶ Idem libro septimo. Mense Junio faba vellēda est luna minuente ante lucem sane et anteq luna procedat. Excussa et refrigerata ponaꝝ. sicq gurguliones infestos non patietur. ¶ Idem libro duodecimo. Jn pncipio mensis Nouēbris faba spargenda est. que pinguissimum vl stercoratum desiderat locum. vel vallem quā succus veniens a summitate fecundet. Primo seritur: deinde proscinditur. ⁊ tunc sulcatur.

¶ Idem libro tredecimo. Jn mense Decembri faba circa septimum ydus potest seri. Nā post exactam brumam male seminatur. ¶ Auicenna. Fabe proxime sunt equalitati: sꝫ plus decliues sunt ad frigiditatem ⁊ siccitatem. Jn ipsis est humiditas superflua. proprieq in viridibus. que frigide ⁊ humide iudicanꝝ. Nabacie quidē vehementius stiptice sunt. ⁊ egyptiace humidiores ac minoris nutrimenti. Virides sunt plurime supfluitatis: ac tarde digestionis: ac multe inflationis. Fabaꝝ meliores sunt grosse ⁊ albe: que nō a gurgulionibꝰ pforantur. Deteriores autem eaꝝ sunt recentes. Galienꝰ septimo simpliciū far. cap. de Faba. fm translationē grecam. cap. Ciamus. id est faba. fm vtrāq prope mediam complexionē est in exsiccando ⁊ infrigidando. Participat autem quandam parumper abstersiua virtute caro eius sicut ⁊ cortex stipticus.

Operationes.

¶ Dyascorides cap. de Faba fm translationē grecam. Faba nostra sumpta inflationes prestat: ⁊ indigestibilis est. **A**

¶ Tussim medeꝝ. ⁊ accepta dissinterijs ⁊ solutioni ventris singulare psidium est. vomitibus est vtilis. cui si aqua in coctura fuerit mutata inflationem stomacho nō facit. **B**

¶ Viridis comesta ventrē inflat. ⁊ cacostomacha est farine fabe cathaplasmatibus adhibita cum polenta tumoribus percussure occurrit. Jd sola facere nouit: tumorē māmarū simili modo curat. lac māmillis nimis pfluens imposita vt cathaplasma stringit. mixto melle et farina fenugreci parotidibus prodest. **C**

D ¶ Liuores corporis detergit. Cum rosa ⁊ thure masculo ⁊ albumine oui mixto dolores oculoꝝ compescit. Dentibꝰ ꝯquassata ⁊ fronti imposita tumores testiũ spargit.

E ¶ Infantibꝰ si imposita fuerit testes propendere nõ sinit. Coriũ eius coctũ ⁊ cathaplasmati impositũ maclas albas emẽdat. In balneis fricatione adhibita capillos tenuescere facit.

F ¶ Fluxum sanguinis vulnerum stringit puluere ipso solo asperso.

G ¶ Faba media est inter frigidã ⁊ calidã distemperantiã aliq̃d participans ꝓiectorie virtutis et stiptice. Quare exteriꝰ posita sine molestia desiccat. Podagricis igiẗ ⁊ artetic; in aq̃ cocta admixta adipe ouis recenti: aut anserina mitigat dolorẽ neruoꝝ: aut ꝯtractionẽ: ⁊ vlcerationes cum oximelle fabe farina cocta ⁊ superposita vt cathaplasma sanat.

H ¶ Nã ad testiculos ⁊ mãmillas est optimũ cathaplasma. amant em̃ loca hec mediocriter infrigidari si sint inflãmata: maxime qñ de lact; coagulatiõe patiunẗ inflãmationem.

I ¶ Rabbi Moyses capitulo de faba. corrũpit mentem. ysaac in dietis particularibꝰ particula ꝑma capitulo de fabis.

K ¶ Fabe in natura sua frigide in siccitate diuerse sunt. Comeduntur sicce ⁊ ꝑfecte suis temporibus. Comeduntur em̃ virides necdũ messionis sue completo tempore virides frigide sunt ⁊ humide in ꝑmo gradu.

L ¶ Nutrimentũ eoꝝ nimis generat humores crudos et grossos inflatiue ventositatem faciunt in superioribus ventris. propter quod stomacho valde nociue sunt.

M ¶ Sicce ꝟo suisq; tẽpibꝰ ꝑfecte frigide sunt ⁊ sicce in ꝑmo gradu. nõ in laudabilẽ sanguinez creant. ordeo magis nutriunt accidentaliter nõ naturaliter duabꝰ de causis. Una ꝓpter sue substantie grossiciẽ ⁊ tarditatẽ solutiõis ex mẽbris. subtilitate ꝟo substãtie ordei. ⁊ dissolutiõe ex membris cita. vnde minus nutrit.

N ¶ Secũda ꝓpter sui multitudinis ventositatez ⁊ grossiciẽ eius. vnde carnem inflat ⁊ dilatat. ⁊ operaẗ in ea id qđ frumentũ in farina. propter hoc in superioribus ventris ventositatem plurimã grossam generat ⁊ inflatiuam. ex qua fumus incipit ascendere cerebro nocens. ⁊ somnia multa corrupta inducit.

O ¶ Cum igiẗ naturaliter h̃ habent fabe: nõ eis aliquo coctiõis modo possunt auferri. Unde Galienꝰ. Fabe si nimiũ coquanẗ inflationẽ et ventositatẽ suã sicut ordeo auferre nequimus. minuere tamen possumus.

P ¶ Experimento autem ꝓbatur in eis qui fabis vtentes assidue indigestionem patiuntur. et si sanissimus sit fit idem. Omnia autem que diximus earũ insunt medulle tantũmodo.

Capitulum. clxxxi.

Faba egyptiaca. Dyasco. cap. de faba egyptiaca. Fabã egyptiacã multi polleticon appellant. in egypto nasciẗ ⁊ in asia ⁊ in sicilia ⁊ in stagnis nasciẗ. folia habẽs altitudinẽ ⁊ latitudinẽ hñtia. florẽ ferẽs croceũ que si multũ floruerit ꝑdunẗ folia. flos eiꝰ est i medio ipiꝰ vbi est rotunditas quedã vbi silique ipe nascunẗ. flores ipi cinoria dicunẗ ea ratione qua sterafulos dicunẗ. quia hec est illis cõsuetudo ex argilla faciũt steras ⁊ ibi includũt ipsum semen. et sic ponũt vt nascatur. Radix est grossior q̃ȝ canne. cocta ⁊ cruda manducaẗ. que et collocasia appellatur. a quibusdam culcasia. quod idem est. Et ideo ad eius inuestigationem quere in littera culcasia superiꝰ de C. Semen eius comeditur siccum ⁊ viride color niger est ⁊ maior q̃ȝ nostra faba. ¶ Galienus libro secundo de alimentis. capitulo de faba egyptiaca. Non est lupinus vt putauerũt aliqui Nam facit ibidez aliud capitulum de lupinis Sed apud Auicennam libro secũdo de faba egyptiaca. que ⁊ faba syriaca dicitur. ¶ Unde Auicenna vocat eam fabam syriam: quoniam de ipsa multum nascitur in syria. Sed vera faba Syria est faba greca. Sȝ faba egyptiaca apud Johannẽ Serapionẽ Est pondũs pon-

derans sumē et quattuor scdm arabes. ⁊ sunt obuli quattuor. ⁊ sunt grana. xlviij.

Operationes.

¶ Auicenna. Si fiat ex ea gargarismus cum lacte ⁊ sale contra egritudines spiritualium confert. Et est cibus in egypto.

¶ Et solutione educit aquam citrinam: ⁊ proprie semen eius ⁊ succus ipsius.

¶ Et prouocat vrinam: et generat sperma: ⁊ expellit coleram ⁊ aquositatem eius cum facilitate. ⁊ pot⁹ ipsius fit ab vna tertia libre vsq₃ ad duas tercias.

Capitulum. clxxxij.

Faba inuersa. Pli. Faba inuersa ē herba cui⁹ folia sūt sic folia alkekengi. Stipes ei⁹ lōgitudinis cubiti vni⁹ aut duorū aut plus. semen eius viride: tendēs ad nigredinē: magnitudinis fabe cōmunis: habēs q̄si effigiem in medio sicut faseolus: et romani vocant eam fabariam.

Operationes.

¶ Fabaria siue faba inuersa in vino decocta: ad testiū tumores ac genitalium proficit.

¶ Fomēto etiā ex aceto decocto tumores maturat ⁊ aperit. Itē liuoribꝫ q₃ cōbustis medet̄.

¶ Et in voci eam prodesse Marc⁹ varro fatet̄.

¶ Fabaꝝ deniq₃ siliquarūq₃ cinis ad coxendices ⁊ ad neruoꝝ veteres dolores ꝓdest cū vetustate suilli adipis. p se q₃ decocte ad tertias cortices fabarum sistunt aluum.

Capitulum. clxxxiij.

Fagasmon. Dyas. cap. fagasmon. Fagasmon quā multi apparine dixerūt est plāta quā vocant sanction. ⁊ est xifion ⁊ est gladiolus segetalis. folia hꝫ viridi similia. sꝫ minora ⁊ angusta ⁊ acuta. hastam hꝫ asperā ⁊ cubitalē cū floribꝫ purpureis. Radices sunt illi due paruule ⁊ rotunde. vnā habens super terram positā sic bulbi minores. Altera est desubtus tenuis ⁊ supgrossior. Nascit̄ locis cultis: superior maior est ⁊ acrioris virtutis.

Operationes

¶ Dyas. Cathaplasmatibꝫ adhibita pustulas ⁊ tumores corpis tollit: medicaminibꝫ mixta et supposita menstruis imperat. ¶ Cū vino bibita ventrē stimulat. Cathaplasmatibꝫ imposita cū vino atq₃ thure sagittas vl' stirpes educit.

¶ Soluit etiā inguinū collectionē. Radix ꝓ inferior accepta infantiū enterocelicos medet̄.

Capitulum.clxxxiiii.

Fagus. ysid. Fagus arbor glandifera inde noīata esse credit᷑: q2 olim ei⁹ homines vixerūt fructib⁹. Dicta est em̄ fag⁹ a fage grece qđ est latine comedere. ¶ Pli. li. ij. Fagis pectines trāsuersi in pulpa fuerūt apđ antiq̄s. Inde ꝛ vasis yonos Marcus curius iurauit se ex preda nihil attigisse ꝑter guttū faginū: q̄ sacrificaret. lignū in lōgitudinē ita fluctuat vt q̄ pars fuit a radice validius sidat. Fagus ac cerrus celeriter marcescūt. Facilis est fagus in materia quāq3 fragilis ac tenera. Eadē q3 fictilib⁹ laminis ī tenui flexibilis. capsisq3 ac scriniis sola vtilis. fag⁹ ī plana descēdit. sic̄ et querc⁹. Fago q3 facilime ex oib⁹ q̄ resinā ferūt: s3 minime durant ꝑter q3 ex pino.

Operationes

A ¶ Pli. li. vi˜s. Hui⁹ glās murib⁹ gratissima est.
B ¶ Idē in li. xxiiij. Fagi folia in gingiuaꝝ ꝛ labioꝝ vitiis mādicant᷑. Glādis faginee cinis
C calculis illinit᷑. Itē cū melle alopitiis. ¶ Palla. li. ꝑmo de fago vel fraxino. diutissime tabulata durabūt. si stratis suppaleis vel silice calce
D humor nusq3 ad tabulati corp⁹ accedit. ¶ Idē li. xij. Fag⁹ in sicco vtilis est: hūore corrumpit᷑.

E ¶ Ex li. de na. re. Fag⁹ est arbor glādifera: cui⁹ fructus est dulcis: s3 pectori nociu⁹. Oleū vero clarissimū lāpadib⁹ admīstrat. lignū ei⁹ satis admodū durū: s3 vermib⁹ penetrabile: nisi fumo pene fuerit 9tinue delibutū: viride autē in aq̄s positū ꝑ lōga tp̄a fert᷑ in lapidē durescere.

Capitulum.clxxxv.

Faseolus. Sera. lib. ag. ca. luchia siue lubia. auc. Dyas. luchia. i. faseolus. folia h3 silia foliis plāte q̄ dr̄ cussus: nisi q2 sunt molliora. ꝛ rami ei⁹ sūt subtiliores siles filis adherētes herbis: q̄b⁹ approximant: ꝛ elōgant᷑ multū donec sit vmbraculū sub eis. et h3 vaginas subtiles siles vaginis fenugreci: nisi q2 sūt lōgiores eis ꝛ pinguiores. ꝛ interius vident᷑ q̄si varii diuersi coloris. q2 quedā trahūt ad albe. et q̄daz ad rube. ꝛ comedit᷑ hui⁹ fruct⁹ elixus sic̄ comedunt᷑ sparagi. Virtus eoꝝ calida ꝛ humida in ꝑmo gradu.

Operationes

A ¶ Serapion. Generant multā ventositatem. ꝛ ꝓuocant menstrua: ꝛ inflant. ꝛ generant humores flegmaticos grossos. Et sunt mali stomacho. et rubei sunt grossiores.
B ¶ Et quando sumuntur cum sinapi et comedūtur. sinapis prohibet maliciā eorū. ꝛ albi q̄

dē sūt multā hūiditatē hn̄tes. ⁊ sūt graues diges-
stioni. ⁊ ciminū iuuat ad digestionē eoꝝ: et co-
medere eos calidos cū almuri ⁊ oleo ⁊ cimino
⁊ non comedaꝰ cortex eoꝝ exterior. ¶ Et bibiꝰ
post eos vinū parū grossū. ⁊ purpurati cū aceto
sunt difficilis digestionis ꝓpter siccitatē aceti.
D ¶ Et de ꝓpetate eoꝝ est ꝓuocare mēstrua: ⁊ ma
E xime q̄ sūt rubei ex eis. ¶ Et ipi sūt boni pecto
F ri ⁊ pulmōi. ⁊ faciūt somnia mala. ¶ Auerrois
li. colliget. ca. de faseolis. Faseoli declinant ad
G ca. ⁊ hu. ¶ Et īpinguāt corpꝰ: ⁊ ꝓuocāt vrinā. ⁊
sanguinē mēstruū. ⁊ laxāt ventrē ꝓpe rubei.

Capitulum. clxxxvi.

Fraxinꝰ. ysi. Fraxinꝰ vocari ferꝰ eo ꝙ
magꝭ in asperꝭ locis mōtanisq̄ʒ frugis
nascaꝰ. Sera. li. ag. ca. dirdan. i. fraxi-
nus ita noiaꝰ grece in oriēte. arabes noiant eā
arborē cinicū. ⁊ ī persia noiant eā luzach. et est
arbor hn̄s in ramulis camerulas in q̇bꝫ ē hu
miditas q̄ qn̄ desiccaꝰ generanꝰ ex ea alia ani
malia similia cimicibꝫ. ¶ Et idē auc. Gal. Sa
por eiꝰ est stipticus. ꝟtus eiꝰ est q̄ infrigidat et
desiccat. ¶ Paulus ca. de fraxino. Fraxinus
frigidus est ⁊ siccꝰ in secūdo gradu.

Operationes.

A ¶ Sera. Virtꝰ eius ē q̄ ꝯglutinat dū est recēs
⁊ ꝯglutinat vlcera recētia. ⁊ radix eiꝰ ad h̄ valet
silr qn̄ ꝓijciꝰ aq̄ in q̄ decoq̇ꝰ sup ossa cuiꝰ cōglu
tinatio est necessaria. B ¶ Sʒ cortex eiꝰ dū recēs
est ꝓpe si legiꝰ sup locū vulneꝝ ꝯsolidat eum.
C ¶ Decoctio corticꝭ eiꝰ ꝯsumit flegma. ⁊ qn̄ cor-
tex exsiccaꝰ curat egritudinē cū q̄ eleuaꝰ cutis.
D ¶ Gal. li. dynamidiaꝝ. ca. de passiōibꝫ splenis.
Corticē fraxini coque ī vino ⁊ da bibere. ⁊ infal
labiliter splenē attenuat. Nā res ꝓbata est. ꝙ si
deꝰ ꝓcello bibere aliq̇bꝫ diebꝫ ⁊ interficiaꝰ ꝓuis
simū inuenies splenē. E ¶ Paulꝰ. Cōtra fluxum
vētrꝭ ⁊ lienteriā ⁊ dissinteriā vʒ fomētū ex aqua
pluuiali decoctōis corticū eiꝰ F ¶ Cōtra vomitū
ex debilitate ꝟtutꝭ ꝯtētiue cortices eiꝰ buliāt et
spōgia inticta sup stomachū ponaꝰ ⁊ ex cinere
eiꝰ ⁊ argēto viuo fit optimū vnguētū ꝯ scabiē.

Capitulum. clxxxvii.

Flāmula. Plate. Flāmula dr̄ q2 ꝟtutē
hʒ incēsiuā. ⁊ ē ca. ⁊ sic. in. iij. g̃. viridis
est multe efficacie. exsiccata ꝟo nulliꝰ.
¶ ysidorꝰ. Flāmula ca. est ⁊ sic. ī fi. ij. g̃.

Operationes.

A ¶ Plate. Ad cauteriū siue ignē faciēdū flāmu
la ꝯteriꝰ ⁊ sup locū poniꝰ. ac ꝑ diē dimittiꝰ. sic

postea cutꝫ cōbusta repit̄. ¶ Ad apata rūpēdū qn̄ ꝓsum est ad saniē: ⁊ caput est durū. Nec cū squama ferri ꝯterit̄ ⁊ cū oleo supponit̄. Oleū siq̇dez ponit̄ ad relaxationē ne flāmula multū desiccet. ¶ Cōtra q̄rtanā etiā ⁊ artericā interi⁹ operat̄. Oleū rosaceū ex ea ꝯfectū valet contra yliacā: in cibis vel alio modo sumptū. ¶ Idem q̄z valet exterius inunctū: ꝯtra dolorē arteticū ⁊ yliacā stranguiriā ⁊ dissinteriā. ⁊ cōtra vitiū lapidis per clistere iniectum confert.

Capitulum. clxxxviii.

Fragaria. Dyasco. Fragaria herba est multū nota. fruct⁹ eius hoīes solēt comedere. Folia habꝫ similia folijs brionie: nisi q̄ sunt molliores ⁊ lanuginosi. Rami eius subtiles similes filis. semen habet albuz simile milij. Fragaria frigide ⁊ humide est cōplexionis in p̄mo gradu.

Operationes.

¶ Plate. Herba ⁊ fruct⁹ frigide sūt cōplexiōis. ¶ Cōtra nimiū fluxū mēstruoꝝ succ⁹ fragarie cū succo plātaginis mixtū ꝯfert. Itē fragaria sumpta cū boragine ⁊ buglosse in cibis generat bonū sanguinē. ¶ Oīa vulnera ꝯsolidat cū succo fragarie linita. Recipe succi fragarie et aque plātaginis ⁊ aq̄ scabiose. ana. ℥. ij. mellis rosati succi moroꝝ celsi. ana. ℥. i. aceti parū misceāt̄ fiat gargarism⁹. ¶ Sūptū vꝫ ꝯ apata gutturꝫ cū eo gargarisādo. Succ⁹ etiā fragarie cū cimino sumpt⁹ vꝫ ad fetorē oris. Itē cū boragine sūptū valet p̄ dolore capitꝫ ⁊ corde. Itē aq̄ decoctōis ei⁹ fragarie valet ꝯ dolorē capitis: ⁊ sedat sudorē ⁊ calorē. ¶ Fruct⁹ ei⁹ sedat sitim. Ad ꝯsolidādū fracturā crurꝫ vel alteri⁹ mēbri. Re. succ⁹ fragarie succ⁹ plātaginis. ana. ℥. iij. folia fraxini. ℥. i. decoq̄nt̄ sil' ad modū emplastri ⁊ superpositū multū valet. ¶ Succ⁹ fragarie cū succo ꝯsolide minorꝫ mixt⁹ ꝯsolidat vulnera

Capitulum. clxxxix.

Fenicul⁹. Plate. Fenicul⁹ ē in. ij. gdu ca. ⁊ sic. Virtutē hꝫ diureticā ex subtili suba ⁊ q̄litatib⁹ suis. Semē ei⁹ ⁊ folia ⁊ cortices atq̄ radices cōpetūt vsui medicine. In p̄ncipio veris colligūt̄: ac p̄ mediū annū seruant̄ ¶ Sera. li. ag. c. haziems. auc. Gal'. Haziems. i. fenicul⁹. est ex eo domestic⁹ ⁊ agrestꝫ. Domestic⁹ oīb⁹ est not⁹. cui⁹ ꝟtus ē p̄ma q̄ calefacit in. iij. g. ⁊ desiccat in p̄mo. scd̄a subtiliat. tertia generat lac. Et agrestꝫ d̄r maritin⁹ vel montan⁹. radix ei⁹ ⁊ semē sūt fortioris desiccatiōis q̄z radix ⁊ semē domestici. qm̄ i domestico est paꝝ

stipticitas. Gal. vij. sim. far. c. de maratro. Maratrũ. i. semẽ feniculi. calefacit q̃dẽ fortiter vt ex tertio iã possit gdu existere: siccat aũt nõ sitr: sʒ ꝑm pmũ. ꝛ ꝓpterea lactꝫ generatiuũ est. ꝛ nõ generaret si siccaret fortiter. suffusis aũt auxiliat ꝑm eandẽ rõeʒ. Est ꝑo ꝛ aliꝰ feniculus siluestrꝭ: quẽ vocãt ꝓpter magnitudinẽ eq̃nũ feniculũ. cuiꝰ radix ꝛ semẽ sicciozis est ꝟtutꝭ alio q̃ apud nos est. Et mihi videt exinde ꝙ ea q̃ ꝑm vẽtrẽ sistat ꝛc̃. Et ideʒ sexto sim. far. ca. ypomaratrũ vocat feniculũ istũ siluestrem ypomaratrũ. vel feniculũ erraticũ. vel caballinum. siue equinũ. Dyas. ꝑm translationẽ nostrã. Feniculus calefacit manifeste ꝛ desiccat mediocriter.

Operationes.

A ¶ Aui. li. ij. c. d̃ feniculo. Feniculꝰ ortulanꝰ cali. est in. ij. apit opilatões. acuit visũ. ꝛ ꝓpe gũma eiꝰ ꝛ ꝯfert ĩ initio aque: ꝛ apud eius descẽsum.

B ¶ Et democritꝰ q̃dem existimauit ꝙ venenosi ꝟmes pascũt feniculi recentis semen vt eoꝝ visus ꝯfortet.

C ¶ Et vipere ꝛ serpẽtes fricãt oculos suos cum egrediunt de cauernis suis post hiemẽ sup ipm: vt illuminent oculi. qđ humidũ est lac exuberare facit: ꝛ ꝓprie ortulanũ. ꝛ qñ bibitur cũ aqua frigida: ꝯfert nausee: ꝛ inflatiõi stomachi.

D ¶ Et eius digestio est tarda: ꝛ eiꝰ nutrimentũ est malũ: ꝓuocat vrinã ꝛ menstrua. Et siluester ꝓprie frangit lapidem. in terreno q̃dem ꝛ fluuiali est iuuamentũ ad renes ꝛ vesicã. Et proprie confert siluester distillationi vrine.

E ¶ Et qñ comedit radix cũ semĩe suo. stringit et cõfert febribꝫ antiq̃s. ꝛ datur in potu cũ aqua frigida.

F ¶ Et ꝯfert nausee ꝛ febribꝫ. ꝛ inflãmationi stomachi. ex eis ꝯfert eius decoctio cum vino morsui vermiũ venenosoꝝ ꝛ cum aqua. ꝛ teritur eius radix ꝛ ponit sup morsum canis rabiosi ꝛ ꝯfert.

G ¶ Gal. Feniculus generat lac in mãmillis. Suffusiões curat. ꝛ est diureticꝰ ꝛ menstruoꝝ eductiuꝰ. Et feniculus siluestris sistit ea q̃ ꝑm ventrẽ etẽim adest stipticitas maxima ei. hmõi igit nõ solũ radix: sʒ multo magꝭ semen. Et potest etiã lapides frangere: ꝛ yctericos sanare. menstrua ꝓuocare: ꝛ vrinas mouere.

H ¶ Alius vero equinus feniculus est cuiꝰ semen rotundum est semini coriandri. simile vero in virtute semini alterius equini feniculi debilius tamen.

I ¶ Dyascorides. Feniculus lac mãmillis generat: comestus vrinam ꝛ menstrua educit. ꝛ cathaplasmatibꝫ adhibitus cũ ptisana comestus id facit.

K ¶ Elixatura eius bibita nefreticis ꝛ vesice dolori medetur. Urinam prouocat. Morsibꝫ venenatis cum vino occurrit.

Capitulum. ccxc.

Ebrifuga. Dyascorides. Febrifuga siue centaurea minor est herba silis camomille. virgam habens ꝓlongã angulosam. florem purpureum. Folia minuta ꝛ oblonga sicut ruta. semen sicut triticum: ꝛ sic oblongum. radix est ei oblonga ꝛ inutilis. gustu amara. Nascitur locis aquosis. Nominat etiam ab alijs elleboritis siue amaratrum vel februfugia.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Centaurea minor siue febrifuga tunsa et imposita viridis vulnera purgat paracolesim prestat.

B ¶ Cicatrices vulneribus recentibus et veteribus inducit. Elixatura eius bibita coleram ꝛ humores pingues deponit.

C ¶ Sciaticis ano suꝑposita sanguinẽ ꝓuocat ꝛ dolorẽ illius mitigat. Succus eius melle addito caliginem oculis detergit. aborsum facit. Neruis dolẽtibꝫ fomento ꝑstat auxiliũ.

Capitulum. ccxci.

F Enugrecū. Aui.li.ij.ca. de fenugreco. Fenugrecū ca.ē in fine ꝑmi.sic.ī ꝑmo.⁊ nō euacuat ex hūiditate extranea.ei⁹ ꝟtus ē digestiua ⁊ lenitiua.⁊ illō ꝓpterea ꝙ in ipo aggregat de caliditate cū viscositate .⁊ ei⁹ viscositas ꝓhibz dñiū nocumēti caliditatꝭ.⁊ ei⁹ caliditas opat cū facultate: ⁊ ei⁹ hūor est mal⁹:licz nō sit pauc⁹. Subaz hz glutinosā.ꝟtutē hz maturādi ⁊ relaxādi. Dyas.ca.bucerō. Bucerō em̄ sonat bouis cornu.egloceron vero capri cornu. Nā feia fenugreci corniculis silib⁹ cornib⁹ sūt ꝟtus ei⁹ ē malactica. Gal.vi ij.sim.far.ca.tylis. Tylis.i.fenugrecū ca.ē in.ij.sic ī ꝑmo. Sera.li.aggre.ca.balba. Balba.i.fenugrecū.ꝟt⁹ est ca.in.ij.gdu.sic.in ꝑmo.

Operationes.

A ¶ Aui. Ei⁹ oleū qō fit cū mirto ꝯfert capill' ⁊ vestigijs vlcerā.⁊ ꝯfert fissurꝭ frigidis ꝓpter muscilaginositatē suā ꝓꝑe cū oleo rosaꝝ ⁊ ingreditur in medicinis panni:⁊ facit colorē bonum.

B ¶ Et alterat odorē orꝭ:⁊ remouet odorē corpis ⁊ sudorꝭ. Et resoluit aꝑata flegmatica ⁊ dura.

C ¶ Et ei⁹ farina valz ad aꝑata ca.apparētia ⁊ occulta cū nō sūt inflāmata.sz sunt declinātia ad duriciē q̄ndā.⁊ lenit adublet ⁊ maturat ea.

D ¶ Et ꝯfert cū oleo rosaꝝ adustioni ignis.mundat furfures ablutiōe capitꝭ facta ex eo.⁊ facit sodā ꝓprie cū comedit cū muri.ꝗuis sit cū almuri min⁹ nociuū stomacho.

E ¶ Clarificat vocē ⁊ pulmonē.⁊ lenit pect⁹ ⁊ guttur.⁊ sedat tussim ⁊ disniā ꝓprie qñ coqt cū melle aut dactilis aut ficub⁹.⁊ meli⁹ est vt ꝯiūgat etiā cū dactilis carnosis.⁊ sumat succ⁹ amboꝝ ⁊ misceat cū melle plurimo:⁊ sup prunas tꝑate calefiat.⁊ sumat ante cibū tꝑe lōgo cū nitro factū emplastrū ex eo ꝯfert spleni.

F ¶ Et ei⁹ decoctio cū aceto ꝯfert debilitati stomachi.⁊ ꝓꝑe qō ex ipo recens est. Et ei⁹ electuariū facit nauseā.sz acetū et muri expellūt nocumentū cōmestiōis ei⁹. Fit eucatisma ex decoctione ipsi⁹ ad aꝑata matricꝭ ⁊ dolorē ei⁹ ⁊ coartationē ipi⁹.

G ¶ Et ei⁹ decoctio cū aceto ꝯuenit vlcerib⁹ intestinaꝝ.⁊ siliter recēs cū aceto qñ comedit. Et decoctio ei⁹ cū aq̄ ca.ē bona tenasmoni ⁊ solutioni.

H ¶ Et ei⁹ oleū ē bonū aꝑatib⁹ ani ⁊ ad tenasmonē.⁊ ad dolorē ventris pungitiuū ꝓprie cū almuri añ cibū. Et nō mouet ad expellēdū fecē nisi ꝓpter suā acrimoniā.⁊ ꝓprie cū melle nō plimo vt non mordicet fortiter.

I ¶ Et eius decoctio cū melle facit descēdere hūiditates grossas ab intestinis.⁊ ꝓuocat vrinā ⁊ menstrua.⁊ supponit cū adipe anatis.

K ¶ Et ꝯfert duriciei matricꝭ.⁊ facit generatiōez matricꝭ facilē.cui⁹ generatio est difficilis ꝓpter desiccationē. Et est bonū hñtib⁹ emorroidas.⁊ facit sterc⁹ boni odoris.⁊ facit fetere vrinam ⁊ sudorē.⁊ nō est sicut lupini in difficultate sui exitus.

L ¶ Gal. Fenugrecum feruenter inflammationes exacerbit: minus ꝟo calidos ⁊ quecūqz scli rosi sunt diaforando curat.

Capitulum .cxcij.

FEnū. ysi. li. xvij. Dis em̄ herba mollis ꝑcisa sicca fenū dici pōt. ⁊ maxīe q̄ fetibꝫ aliqn̄ apta ē nutriēdis. Nā fenū cibꝫ est ꝓpe iumētoꝝ. Jdē dicit: fenū est dictū ex h̄ qꝫ eo flāma nutrit̄. flos em̄ eiꝰ flāma ē. De feno āt dic̄ glosa suꝑ ysaiā. xl. Fenū nascēdo h̄ꝫ virorē ⁊ crescendo decorē. deinde florē: tādē calore solis siccatū redigit̄ in puluerē. sic̄ ⁊ hō ꝑ etatū successionē decorē amittit ⁊ cadit ī puluerē ⁊ ī mortē. Fenū itaqꝫ q̄ꝫdiu viret ⁊ frōdet mōtes ⁊ ꝑta vestit ⁊ ornat. ⁊ tā floꝝ diuersitate q̄ꝫ etiā viriū venustate ad sui aspectū intuētiū oc'los allicit. r̄ficit ⁊ delectat ꝓpter sue sub̄e aut viriditatē. feruente sole eiꝰ h̄ūiditas ꝯ facili ꝯsumit̄. ⁊ herba q̄ ꝑmo florēdo q̄i ridere videbat̄. tādē a sua gl'a spoliata penitꝰ īuenit̄. Nā fenū qꝺ orit̄ ⁊ virescit: cras morit̄ ⁊ ī clibanū mittit̄. qꝛ q̄i subito ꝯficit ⁊ arescit. sic̄ de impio ꝑ silitudinē ꝺꝛ in ꝑs. Fiat sicut fenū tectoꝝ qꝺ ꝓus. ⁊c̄. vbi dic̄ glo. q̄nto fenum altiꝰ stat ⁊ minꝰ ꝓfūde inferiꝰ deꝑmit radicem tāto minꝰ crescit: imo citiꝰ deficit ⁊ arescit.

☞ Operationes.

A ¶ Fena crescētia ī locꝭ aliq̄ntulū mōtuosis mediocriter siccis magꝭ sūt odorifera. etiā aliq̄bus magꝭ sapida q̄ꝫ alia q̄ crescūt in ꝑtis palustribꝫ ⁊ aq̄sis.

B ¶ Ut dicit Pli. qꝛ in illis humor nutrimētalis magꝭ ē digestꝰ: in illis ꝟo minꝰ.

C ¶ Jtē Fenū ad diuersos vsus necessarios reseruat̄. que causa breuitatis relinquo.

Capitulum. cxciij.

FErula. ysi. Ferula dicta est a medulla. Nā ylū varro tradit ferule esse medullā quā greci appodelō vocāt. nōnulli āt a feriēdo ferulā vocāt. hac etiā pueri vapulare solēt. hꝰ succꝰ galbanū. Pli. li. xiij. Ferula nascit̄ locꝭ calidis atꝫ trāsmaria geniculatꝭ nodata scopis. Dyas. c. ꝺ ferula. Ferula quā mlt̄i entoriorē vocāt. Ubi sciēdū qꝫ mlt̄i sūt ferule. ⁊ istaꝝ diuersaꝝ sp̄eꝝ sunt diuersi gūma. s. serapinū: armoniacū. galbanū. opopanacū. asa fetida. et ꝑter istas sp̄ēs ē vsualis ferula nullū h̄ñs gūmi ꝺ q̄ sit curādū cuiꝰ semē est carcos siue canareos. vn̄ ꝺꝛ ferula a medullis. nōnulli vocāt eā sic a feriēdo. qꝛ hac pueri ⁊ puelle vapulare solēt. vn̄ sūt aliq̄ sp̄ēs ferule q̄ nō silant̄ in folijs. ⁊ tn̄ dicūt̄ ferule q̄m faciūt stipitē aptū ad feriendū.

Operationes.

A ¶ Dyas. cap. de ferula. Usualis ferula viridis quā multi enteriorē vocāt emoptoicꝭ ⁊ ciliacis maximū effectū ꝑstat. morsibꝫ venenatꝭ potata cū vino occurrit.

B ¶ Cūsa ⁊ īposita fluxū sāguinis vulneꝝ stringit. Semē eiꝰ bibitū tortiōibꝫ medicat̄.

C ¶ Semē eiꝰ cū oleo tritū ⁊ ꝑunctū dolorē cōmouet. Ꝟge eiꝰ comeste sudorē capitꝭ mouent. Composite ī sale comedi possunt.

D ¶ Gal. Emoptoicis ⁊ ciliacis cōpetit.

Capitulum. cxciiij.

Ficus. ysi. Ficus a fecũditate vocatur fertilior est em̃ ceteris arboribꝰ. Nam ter quaterq̧ p singlos annos fructuꝫ generat. et altero maturescēte: alter aboritur. Hic ꝛ carice a copia noīate sũt. Pli. li. xv. De genere pomoꝝ ficus amplissima est q̄damq̧ ꝛ piris magnitudīe emula. Ficus Judea rubet oliue magnitudine: rotũdior tñ. sapore mespili Alexandrinā hanc ibi vocāt grossitudīe cũbitali rumosam: materie validā. lentā sine lacte. cortice viridi. folio tilie sed molli. Onesicritus tradit ī hyrcania multũ nr̄is esse dulciores fertilioresq̧. Sũt ꝛ lidie q̄ sunt purpuree. Et mā millane: q̄ similitudinē mammaꝝ habēt. Iteꝫ Callistrutie sapore p̄stātiores. ficoꝝ omnium frigidissime. Quedā ī egypto cute carice detrahit. Hec vt putamē virētibꝰ ficis. q̄ maxīe placet in eisdē siccis. Aresto. in li. de vegetabilibꝰ. In q̄busdā fructibꝰ est humor: vt lac. sic̄ in ficubus q̄bꝰ est dulcꝫ fructus atq̧ mellaris sicut et palmis. Idē in li. de aīalibꝰ. Lac ex coagulo ꝛ lacte ficuũ coagulat᷑. qm̃ lac ficuũ ī lana aggregat᷑. deinde lana illa cũ modico lactꝫ abluit᷑: ac postmodũ istud idē in residuo eijcit᷑. ꝛ cũ admiscet᷑ lacti coagulat᷑. Ficubꝰ ac ceteris dulcibus apes cibant᷑. Palladiꝰ li. iiij. Ficus q̄ in montanis ꝛ frigidis locꝫ nascunt᷑: qꝛ minꝰ lactꝫ habent ad siccitatē durare nō possunt. Usus illi in viridi est melioris magnitudinis ꝛ saporis acuti. Que nascuntur in campis ꝛ locꝫ calidis pinguiores sunt: ꝛ in siccitate durabiles sunt. Constantinꝰ in pantegni. Ficus in p̄mo g̃du sunt calide: virides in secũdo humide. Sicce vero inter siccitatē ꝛ hũiditate tempatē. ysaac in dietis particularibꝰ cap̄. de ficubꝰ. Ficus ceteris fructibꝰ laudabilior ꝛ nutribilior. humiditatis tñ sue causa grossos creat hũores. Natura eiꝰ ca. ꝛ sic. q̄litatis āt caliditate ꝛ siccitate diuerse sunt. ꝛ ꝑm sui ipsius diuersitates. Est em̃ ficus domestica ꝛ siluatica. Domestica etiā in viridē diuidit᷑ ꝛ siccā. Uiridis q̄ꝫ duplex est modꝰ. qm̃ q̄dam est ꝑfecte matura: ꝛ nō ꝑfecte matura. Nō ꝑfecte matura minus ca. ꝛ magis grossa, ꝓpter dominationē terrestris ptis. Habet tñ humiditates latentes q̄ acuitatem ei prestāt: ꝛ siccitatē in secũdo. Unñ ypocras. Ficus q̄nto longinquior est a maturitate: tanto minus calidior ꝛ magis grossa.

Operationes

A ¶ Sera. libro aggre. cap̄. cui aucto. Bal. Cui id est ficus. Sũt em̃ ex eis siluestres domestice ꝛ montane. Et ex domesticis quedam sunt recentes. quedam nō. sed sunt sicce. Et recentiuꝫ virtus est debilis ꝓpter hoc q̧ admisceatur eis de humiditate. ꝛ sicce sunt meliores. ꝛ maxime carnose. Et ille in quibꝰ est acuitas et punctio abstergunt magis ꝛ resoluũt ꝛ habent in se humiditatem subtilem.

B ¶ Et alia est que resoluit apostemata qñ miscetur cũ farina ordei: aut cũ medulla panis frumenti. Et aqua in qua coquunt᷑ ficus decoctione multa. est similis melli in ꝟtute sua. ꝛ recētes q̄dem ꝛ sicce laxant ventrē.

C ¶ Et ꝟtus siluestriũ est attractiua ꝛ resolutiua. Et ita est ī domesticis anteq̧ maturant᷑. qm̃ est in eis aliq̄d lactis ex arbore.

D ¶ Et arboris ficuum domesticaruꝫ virtus est calida ꝛ subtilis. ꝛ lac eius ꝛ succus foliorum ipsius calefaciunt calefactione forti: ꝛ mordicant: ꝛ vlcerant corpus. ꝛ aperiunt orificia venarum que sunt in ano. ꝛ euellunt verrucas: ꝛ laxant ventrem.

E ¶ Sed in arbore ficuum siluestriũ est de caliditate ꝛ subtilitate tantũ q̧ si coquāt᷑ cũ carne bouina dura faciũt illā decoqui. ꝛ est fortior ī omnibus p̄dictis q̧ domestica.

F ¶ Sed mōtanaꝝ ficuũ arboris sapor est acutus proungens ꝛ abstergēs. Et qñ fit emplastrum cũ ramis eius suꝑ verrucas q̄ dicuntur capita clauoꝝ aperit eas. ꝛ ita est de lacte eius scꝫ qñ fit vnguentũ ex eo.

G ¶ Et qñ fit medicamentũ ex eo ꝛ melle: abstergit maculam oculi grossam: ꝛ est ꝯueniens obscuritati visus ꝛ descensui aque ad oculũ q̄ fit ab humoribꝰ grossis multum.

H ¶ Et cineres quideꝫ ficuum ꝛ glandiũ et lacticinioꝝ: sunt meliores cineres ad abstergēdũ. Auicenna libro secundo de ficubus. Melior est alba: deinde rubea: deinde nigra. Et q̄ vehementer est matura est melior ꝛ proxima ad hoc vt nō noceat. Et sicca quidem in suis operationibus est laudabilis.

I ¶ Uerũtamen sanguis ex ea generatus nō est bonus. ꝛ ꝓpter hoc facit pediculos

K ¶ Uerum si sumatur cum nuce eius chimus fit bonus: et cum amigdala. Et leuior omnibus est alba. illa que est humida est calida parumper. et que est humida: est plurime aqueitatis. et parum est medicinalis. Que vero immatura est abstersiua ad frigiditatem parum declinans: nisi lac eius. Et que sicca lida est in primo gradu: et in fine ipsius est subtilis. Et que sicca est: et proprie acris fortis est abstersionis maturatiua et resolutina. ¶ Et car-

nosa est plurime maturatõis. ⁊ in ipa sũt gluti-natio ⁊ incisio ⁊ subtiliatio. ¶ Et siluestris est acutior ⁊ fortior ĩ hʒ. ⁊ fruct⁹ q̇dẽ ei⁹ nutribilior est reliq̇s fructib⁹. ⁊ q̃ vehemẽtʒ ẽ maturatiõis: ꝓpinq̃ est ad hʒ vt nõ noceat. ¶ Et in ipa ẽ inflatio: ⁊ expellit sup̄fluitates ad cutim: ⁊ facit sudare. ⁊ ſm ꝙ estimo sicca siłr expellit ad exteriora ⁊ facit sudare. ⁊ illa q̇dẽ q̃ est hũida velocʒ ẽ nutrimẽti ⁊ penetratõis ĩ stomacho ⁊ in corpe ¶ Nutrimẽtũ ꝓo ficus licet nõ existat ĩ robore nutrimenti carnis ⁊ granoꝝ: tñ vehemẽtis est roboris q̃ꝫ nutrimẽtũ omniũ fructuũ.

Capitulum. cxcv.

Ficus lupi vel comar⁹. Dyas. ca. Comarus. i. fic⁹ lupi. Et est arbor siłis cidonie ſʒ folia minuta hʒ: ⁊ fruct⁹ cocci melle siłes. est em̃ sine ossib⁹. quã multi memequilon dicunt. cui si maturitas fuerit rufũ facit colorẽ. sed cũ edit̃ remanet in ore suba q̇dã siłis ei q̃ remanet ex ficub⁹. vocat̃ arabice catilabinch. i. ĩterfector p̄ris sui. ⁊ fic⁹ lupi. ⁊ est arbustũ qḋ vocat̃ nr̃o ydeomate armoni. fruct⁹ ei⁹ ẽ in sup̄ficie asper: ⁊ hʒ saporẽ mixtũ ex dulcediẽ ⁊ acetositate aliq̃. Sera. li. ag. c. baruãchieth. i. fic⁹ lupi. Arborꝫ h⁹ folia sũt siłia folijs citonioꝝ. ſʒ sũt minora. et fruct⁹ eius est siłis prunis in q̃ntitate. nõ hñs nucleũ. ⁊ qñ maturat̃ declinat color ei⁹ ad rubedinẽ. ⁊ qñ comedit̃ remanet in ore suba similis ei que remanet ex ficubus.

Operationes.

¶ Gal. vij. sim. far. ca. de comaro. i. ficus lupi. Arbor ⁊ fructus ei⁹ sũt stiptici. ¶ Dyas. est malus stomacho: opilat cito ⁊ inducit stuporẽ.

Capitulum. cxcvi.

Ficus egyptiaca. Soli. Ficus p̄cipua ẽ egiptia folijs moro cõpanda. poma nõ ramis tm̃ ſʒ ⁊ caudice gestãs: vsq̃ꝫ adeo sue fecũditatʒ angusta est vt vno anno septies fructificet. Vñ cũ vnũ pomũ decerpseris: alterũ sine mora ꝓtuberat. Plini⁹. li. xiij. In egypto multa sunt genera arboꝝ q̃ non alibi. ante oĩa ficus egiptia ob id noĩata. arbor moro similis folio: magnitudine aspectu. Pomũ fert nõ ramis ſʒ caudice. Idq̃ꝫ ĩpm fic⁹ ẽ p̄dulcʒ sine granis interiorib⁹: p quã fecũdo ꝓuẽtu scalpendo tm̃ ferreis vnguib⁹ aliter nõ maturescit. sed cũ factũ est quarto die demetit̃. alio subnascente septeno ita numeroso partu: per singulas estates multo lacte abundante. Subnascit̃ etiã si non scalpatur fetus. quater estate priorem q̃ꝫ expellit immaturum. Idem libro vt supra.

Ob id q̄dā egiptiā ficū dixere errore maīfesto. Nō enim in egypto nascit̄: sȝ in syria. yomaqȝ circa guidū: atqȝ in Rbodo sup comantib⁹ folijs flore candido cū vehementia odoris.

Operationes.

A ¶ Dyas. Lacrimus ei⁹ siue succ⁹ instillat⁹ neca tiōib⁹ vel pcussurȝ serpentū aptissim⁹ pbat̄.

B ¶ Preterea īpetigines lepras maculas ꝛ podagras admixt⁹ cataplasmatib⁹ curat folia ei⁹ re cētia sup morsū canis rabiosi posita ꝯferunt.

C ¶ Valent etiā scabiei. ꝛ imponunt̄ sup vlcera grossa humiditatū: ꝛ sup verrucā ꝛ morfeam.

D ¶ Cū eisdē fricat̄ asp̄itas palpebrarꝝ ꝛ scabies earꝝ.

E ¶ Succus foliorꝝ eius exulcerat: vehemē tis est calefactionis ꝛ abstersionis.

F ¶ Aperit orificia venaruȝ ani. In potu datūr succus ei⁹ ad coagulationē lactis in ventre.

G ¶ Dat̄ oleo mixto ei q̄ hȝ solutōeȝ ꝛ dissinteriā.

Capitulum. cxcvij.

Filipēdula siue viscago idē. Ubi scien dū q᷑ hī nomē viscago aliq̄n ponit̄ pro q̄daȝ herba q̄ est viscago arboris de q̄ fit viscus sic̄ apparet in ca. viscus inferius de v. Aliq̄n ponit̄ p filipendula. ꝛ est herba q̄ in vl tramarinis ptib⁹ repit̄. et in Apulia. ꝛ in mōtuosis locis ꝛ calidis. Radix eius cōpetit medicine. Et in fine autūni colligit̄. ꝛ p decē annos seruat̄. Et est herba hn̄s folia petrosilino similia: sȝ eleuata ꝛ nō in terrā expāsa. in cui⁹ radice sunt q̄i nodi adherentes. virtutē habet diureticā ex subtili substantia ꝛ ex qualitatib⁹ suis ca. est ꝛ sic. in tertio gradu.

Operationes.

A ¶ Contra lapidē strāguiriā ꝛ dissuriā et iliacā passionē p̄cipue valet electuariū factū ex duab⁹ ptib⁹ pulueris filipendule ꝛ trib⁹ saxifrage.

B ¶ Cōtra yliacam passionem fiat cristere ex pul uere eius aqua salsa ꝛ oleo et melle.

C ¶ Detur etiam benedicta acuata ex puluere eius cum vino pulueris eius.

D ¶ Contra dolorē stomachi ex frigida causa vel vētositate det̄ puluis ei⁹ cū puluere feniculi.

E ¶ Cōtra strāguiriā ꝛ dissuriā ꝛ yliacā passionē ex nutritiuorꝝ vitio: ponat̄ puluis eius in multa quātitate in sacculo ꝛ fiat decoctio eius in vino et oleo ꝛ super locum dolentem ponatur.

F ¶ Contra frigiduȝ asma detur puluis eius cū puluere gentiane in cibis ꝛ potibus.

G ¶ Cōtra epilentiā valet puluis eius in cibis.

Capitulum. cxcviij.

Filius ante patrē.vl'gariofilon.Pli.ca.gariofilon. Herba est faciēs florē sicut butalmos:cuius stipites faciūt ramulos plurimos.sed ram⁹ post nat⁹ excedit longitudie ante natū.ꝛ ob hoc fili⁹ ante prēm vocat.ꝛ vocat sil'r ocul⁹ christi.¶Aui.in.ij.li.dicit ꝙ est planta que nascit in vere.ꝛ flos eius est similis croco ortulano.

Operationes

¶Auic.Decoctio ei⁹ cū effundit et aspergit sup morsum vipere:sedat dolorē ei⁹.¶Plinius.Succus eius vel puluis curat fistulā.

re singulare p̄sidiū est.¶Dolorē lateris cōpescit.stericas cās soluit.ipa herba bibita ventrē abstinet:menstruis imperat:pustulas cathaplasmatib⁹ adhibita purgat.¶Gal.vi.si.far.ca.damassionū seu altismade.i.fistula pastoris.hac herba narrat Dyas.ꝙ ei⁹ radix si bibit sanare dissinterias.¶Vētrēqꝫ strigere ꝛ tumores sedare p̄t.Nos tn̄ hoc nō expti sumus.palā aūt ꝙ hꝫ quandā abstersiuā ꝟtutē.¶Aui.li.ij.ca.de fistula pastoris.Virt⁹ ē abstersiua:resoluit apata fluxa ꝛ grauia i visceribus.¶Cōfert lapidi renū:ꝛ frāgit ipm decoctio ei⁹ ꝛ radix ipsi⁹ ꝯfert vlceribus intestinoꝝ.

Capitulum.cxcix.

Fistula pastoris.Dyasco.ca.almea.i.fistula pastoris.Habet folia silia arnoglosse:sed angusta ꝛ super terram spansa hastam tenuem solā vni⁹ cubiti:ꝛ sup ipm capitellū florem viridē ꝓferēs.radices tenues habet sicut elleborus odoratas ꝛ viscidas ꝛ pingues.nascitur in locis aquosis.

Operationes

¶Dyas.Radicis ei⁹ cū vino bibita.ʒ.i.ꝛ mellis.ʒ.ij.bibētib⁹ leporē marinū ꝛ miconiū et opiū medicat.torsionib⁹ subuenit.dissinterie maxie ꝓdest sola cū dauco bibita equo pōde

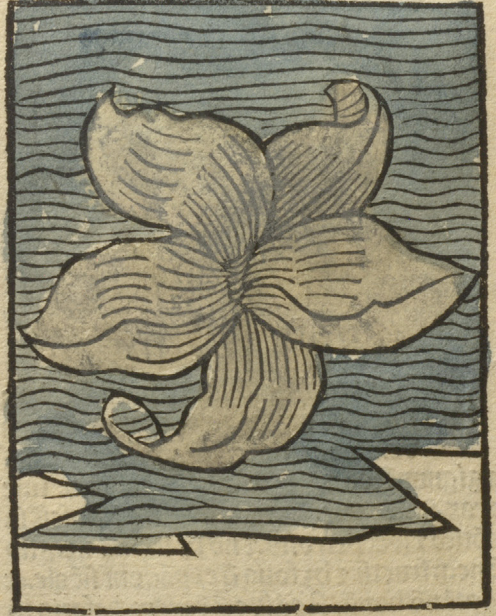
Capitulum.cc.

Filix siue filex.Isi.Filix est herba a singl'aritate folij appellata ē.ex vna deniqꝫ virgula cubitali altitudie.scissa gignunt folia.¶Sera.li.ag.ca.sarex siue sarax.i.filex.auc.Dyas.Est herba q̄ nascit in mōtib⁹ ꝛ locꝭ petrosis.ꝛ nō hꝫ stipitē neqꝫ florē neqꝫ fructū.ꝛ hꝫ folia q̄ expādunt sic ale.et odorē nō bonū.Radix ei⁹ ē nigra deforis lōga a q̄ multe oriunt radicule:ꝛ ī sapore ei⁹ est stipticitas.ꝛ maius iuuamētū qđ est in radice eius.sapor ei⁹ est amar⁹ parum habēs stipticitatis.ꝛ iste ē filex masculus.Virt⁹ eius est q̄ exsiccat siccatiōe forti sine mordicatiōe

ꝛ lanat ꝛ confortat virtutem.

Operationes

¶ Dyas. Filex interficit vermes cucurbiti-nos: ꝛ potant̃ de eo aurei q̃ttuoꝛ cū mellicrato: ꝛ interficit fetū: ꝛ expellit mortuū. ¶ Et ē alia species sarаex q̄ habet folia silia supradicte: nisi qꝛ habet plures ramos: ꝛ folia ei⁹ sūt altioꝛa ꝛ remotioꝛa a stipite. ꝛ hꝫ radices lō-gas: ꝛ coloꝛ eaꝝ est rubeus cū pauca nigredi ne. Et q̄dā ex eis hn̄t coloꝛē rubeuꝫ sicut colo-ꝛ sanguinis. ꝛ ista ē filex femia. ¶ Et radix ei⁹ qn̄ miscet̃ cū melle ꝛ fit lohoc: expellit lū-bricos longos. ¶ Et qn̄ dat̃ mulieribꝫ ꝓhibꝫ impḡnationē ꝛ p̄gnanti facit aboꝛsum. et qn̄ desiccat̃ ꝛ terit̃ ꝛ cribrat̃ ponitur de puluere eius ī fistulis humidis: quaꝝ sanatio ē diffi-cilis curat eas. ¶ Et folia ei⁹ tenera recentia elixata ꝛ comesta laxant ventreꝫ. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de filice qđ incipit pteris. Pteris id est filex. in radice q̄dē habet virtutē. ¶ In terficit enī lumbricos amplos si q̃ttuoꝛ tra-gmaꝝ pondus de ea in mellicrato quis assu-mat. ſm eundē aūt moduꝫ embꝛiones viuos coꝛrūpit: moꝛtuos vero extrahit: ꝛ nullū mi-rū. est enī amara stipticitate participās forti ter siccatiua: nō tn̄ est moꝛdax. ¶ Similē ve ro huic ꝛ thilipteris filex femina noīata ha-bet virtutē. cū dicit in eodem capitulo. Fili-ces stiptice existentes qualitate nō immeri-to. ¶ Dyarias ꝛ dissinterias iuuant bibite.

Capitulum. ccj.

E Olium. Serapion li. aggrega. cap. Sedis. aucto. Dyascō. Sedis: id est foliū. ꝛ est herba que nascit̃ in india in lo-cis humidis ꝛ paludosis carēs radice. colli-gunt̃ hec folia in aqua supnatantia. Est autē optimū qđ ē leue ꝛ albidū vel nigrosum nar-di referēs odoꝛē sine vlla salsedine ac diu mł tūqꝫ reseruans. Hanc herbā cū indi colligūt inserunt filo lineo ꝛ siccant estate. Aliq̄ etiaꝫ illos ramos colligūt ꝛ sic seruāt. Et qn̄ terra cū oībus herbis estate vi caloꝛis arescit: nisi foco herbe aride fuerint puste: alio anno nul lam generāt herbā. Est aūt foliū integri odo ris cū suauitate stipticum ꝛ diu cū diuturno odoꝛe. ꝟtutē hꝫ spicenardi: qꝛ silr̄ ē diureticū.

Operationes

¶ Dyascoꝛides. Tumoꝛibꝫ oculoꝝ elixuꝫ in vino fomēto adhibet̃. ¶ Puluerē ei⁹ in aqua fricatum oculis supunge foliuꝫ masticatum diutius odoꝛeꝫ retinet: quod in vestimentis positum cū fuerit tineolas non ꝑmittit: ꝛ ve stibus odoꝛem gratū reddit. ¶ Multi putaue-runt foliū esse nardi indici folium: sed fal-luntur. ¶ Et idem auctoꝛitate Galieni. Vir tus est ei similis virtuti spice. Uerum est foꝛ tioꝛis operatiōis. ¶ Paulus capitulo de fo-lio. calidum est in secundo. siccum in tertio.

Capitulum. ccij.

Fumus terre. Pli. ca. de fumo terre. Fum⁹ terre q̈ nascit̃ ꝛ remittit̃ a terra i magna q̄ntitate vt fum⁹: q̈ nascitur a q̄dā grossa fumositate a terra resoluta: ꝛ circa supficiē terre adherēte: ꝛ sic ex actiōe caliditat̃ generat̃. Debet enī viridis poni in medicinis. Et est ex eo ali⁹ cui⁹ flos ē subalbidus cinerice⁹. ꝛ ali⁹ cuius flos est palleus violaceus. ꝛ ista est melioꝛ. ¶ Sera. li. ag. ca. sterig. auc. Dyas. Sterig. i. fum⁹ terre herba est sil'is pastinace agresti: nisi q̈ magis ē minuta ea ꝛ amarioꝛ: ꝛ h3 radicē cui⁹ coloꝛ vergit in albedinē. ¶ Et auc. Gal. Sapoꝛ ei⁹ est amar⁹ ꝛ stiptic⁹. virt⁹ ei⁹ est ca. ꝛ sic. in. ij. gra. ¶ Dyasco. ca. de capnos f̄m trāslationē grecā: q̄ latine fumarie d̄r. nascit̃ in segete oꝛdeacea sil'is coriandro vel coꝛio herbe: s3 mollis albar cinerosa: ꝛ multū floꝛē hn̄s ꝛ purpureū

Operationes

¶ Dyascorides. Caligines oculoꝝ detergit lachꝛymas puocat. vnde ꝛ nomē accepit. herba ipa comesta vel bibita plurimā coleraꝫ p vrinā puocat ¶ Plateari⁹. Fum⁹ terre q̄nto viridioꝛ tanto melioꝛ ē: exsiccata nulli⁹ efficacie est. ¶ Et pncipaliter purgat melancoliam. secūdario flegma salsum ꝛ colerā. ¶ Contra scabiē datur succus eius addito zuccaro cū aqua calida ter in septimana: ꝛ optie purgat hūoꝛē inducentē scabiē. ¶ Valet idē succus ↄtra hydꝛopisim si fiat ex eo syrupus. ¶ Contra opilationē splenis ꝛ epat̃ dat̃ succus ei⁹ addito zuccaro cū aqua calida. q̈ fumus terre ventositatē facit: dandus est cum aliquo reprimente ventositatem: vt cū semine feniculi vel mastice. ¶ Auicenna. Fumus terre dicitur eē frigidus in primo: siccus i secundo. melioꝛ est recens: acutus amar⁹. sanguinem purificat. In ipso est frigus ꝑpter id quod est ibi de sapoꝛe stipticitatis. ꝛ caloꝛ ꝓpter illud q̄d est i ipo de sapoꝛe amaritudinis: sed quasi frigus est foꝛtius. ¶ Bibit̃ ad pruritum ꝛ ad scabiem. Stringitq̄ gingiuā. Stomachum confoꝛtat. Opilationes epat̃ aperit. Et naturā lenit. Urinā pꝛouocat. ¶ Constantinus. Fumus terre ca. est in. i. sic. in. ij. g. Unde confoꝛtat stomachū: excitat appetitū succus potui datus. ¶ Coꝛp⁹ a scabie ac pruritu pustulisq̄ mūdificat. Colerā rubeā adustam purgat. Sanguinē calefacit. maxime si cū mirabolanis mixtus sit. ¶ Dyascoꝛides quoq̄ dixit q̈ fumus terre sua ꝓprietate mūdat coꝛpus ab omni humoꝝ putredine.

Capitulum. cciij.

Fungus. Isi. Fungi dicūt̃ eo q̈ aridi ignē acceptū ↄcipiāt. Fos ei ignis ē. vn̄ ꝛ esca fulgo d̄r: eo q̈ sit fomes ignis ꝛ nutrimētū. Alij dicūt fungos vocatos eo q̈ sūt ex eoꝝ genere q̄dā interēpti. vn̄ ꝛ defuncti. ¶ Gal. Cōplexio eoꝝ frigida ꝛ hūida multū. ꝓpter h̄ sūt ꝓe medicinas moꝛtiferas ꝛ ꝓprie q̄ñ subē admiscet̃ aliqua putrefactio.

Operationes

¶ Et dixit Gal. i li. de dieta. Boni ex eis sūt nō nociui ꝛ sūt fri. ꝛ si q̄s vtit̃ eis nimis generant hūoꝛes malos. Et ex eis sunt spēs male moꝛtifere. ꝛ iā vidi hoīem q̄ passus ē ab eis anxietatē anhelit⁹ ꝛ coartationē ꝛ sincopī: ꝛ sudoꝛē frigidū. ꝛ euasit postq̄ potauit vinū i q̄ decoctū fuerat polegiū: ꝛ piectū ē sup ipm baurach: ꝛ sic euomuit fūgos illos ex q̄bꝫ generati fuerūt hūoꝛes grossi i stomacho. ¶ Un̄ q̄ fūgos comedit: sibi accidit ex eis colica ꝛ suffocatio. ꝛ via tardādi nocumētū ipoꝝ ē dare in potu vinū puꝝ. aut aquā cicerꝫ cū aceto ꝛ sale ꝛ decoctiōe saturegie ꝛ origani ꝛ stercꝰ galline cū aceto mixtū ꝛ melle ꝛ facto ide looc. ¶ Et fungi q̄dē nutriūt nutrimēto superfluo: nisi q̈ sunt difficil' digestiōis: ꝛ egrediūtur cū stercoꝛe integri sine mutatōe. Et nimietas fungoꝝ generat strāguiriā ¶ Et idē auc. Aben mesuay. Deliꝰ ē q̈ fungi pmo coquātur pꝛ iris siccꝫ aut recentibꝫ: ꝛ bibat postea vinū puꝝ. Et ꝓprietas eoꝝ ē q̈ generāt suffocatiōes. ¶ Gal. vij. sim. far. ca. mikite. i. fungi frigidi ꝛ hu. sufficiēter sūt. vn̄ ꝛ ꝓprie delicteriosaꝫ ꝓtutē attingūt. ꝛ maxie quecūq̄ naturā

pmixtaz hñt putredinali alicui q̃litati. ¶Et idẽ li.ij.de cib.ca:de fungis. Fũgi bñ bulliti vel decocti in aqua veniũt ꝓpe edulia apoya: non tñ sic tñ modo vtuntur eis homines.
¶Preparãt aũt ⁊ comedũt multiformiter: flegmaticũ aũt est qḋ ex ipis nutrimentũ est. et palã qḋ frigidũ ⁊ humidũ: ⁊ accidit ex ipsis malus chimus. maxime q̇dem ergo innocui alijs fungis sunt boleti. ¶Et ego vidi q̃sdaz boletoꝝ q̇ innocuissimi videnẗ: cũ plures nõ bene coctos comedũt. Unde quendã ex eis vidi afflictũ in ore ventris: ⁊ grauatũ ⁊ angustantẽ ⁊ vix respirantẽ: ⁊ spiritu deficientẽ et frigidum sudantẽ: ⁊ vix saluatũ p oblationẽ sedantiũ grossos humores quale est oximel p se. ⁊ cũ ysopo ⁊ origano mediocriter decoctis in ipo. ¶Etenĩ ille sumpsit ⁊ vomuit huiusmodi spumã. postq̧ vomuit comestos fungos: iã aliq̃liter in flegmaticũ chimum suffocantẽ ⁊ frigidũ ⁊ grossum pmutatos. ¶Almãsor trac.iij.ca.de fungis. Fungi tuberibꝫ valde sunt deteriores. q̃ꝝ q̇dã hoĩes strangulant atq̧ occidũt. q̇ aũt ex illis boni existũt ĩ corpe: viscosuz generãt flegma. ¶Et ẽ aliud genꝰ fungoꝝ qḋ cõiter noĩaẗ tubera. p quibꝫ lege capitulũ Tubera. infra de T.

Capitulum.cxiiij.

Gariofilum. Plinius li.xij. Gariofilum tradunt in india gigni piperis granis simile grandiꝰ fragiliusq̧. Aduehitur autem odoris gratia. Fert ⁊ in spinis piperis similitudinẽ precipua amaritudine: folijs paruis: densisq̧ cipri modo: ramis trium cubitorum: cortice pallido. radice lata lignosaq̧: buxei coloris. hac in aqua cũ semine excepta in ereo vase medicamentũ fit: qḋ lition appellatur. ¶Platearius. Gariofili quidez ex origine perfecti ⁊ acuti saporis sunt. ⁊ hi sunt ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. Quidam remissiores habent qualitates. ⁊ hi in secũdo gradu iudicantur. Sunt autem fructus cuiusdam arboris in India. qui maturi collecti per annos quinq̧ seruantur. Per decem vero sine corruptiõe: ⁊ hoc in loco sicco temperate: q̧ multum humido putrescunt. In multũ sicco arescunt ⁊ corrugantur. Eligendi autem sunt qui in superficie habent aliquantulum planiciem: et qui ex impressione vnguis aliq̇d humiditatis emittunt.

Operationes

¶Platearius. Gariofili habent virtutẽ confortandi ex aromaticitate: dissoluendi ⁊ consumendi ex qualitatibꝫ: ad dolorẽ stomachi ex frigiditate vel ventositate. ¶Conferũt ad cerebrũ confortandũ. Contra fluxum vẽtris ex acumine medicine. Contra cardiacam et sincopim. ¶Dyascorides. Gariofiluz calidũ est ⁊ siccum in secũdo gradu. ponitur in collirijs: quia visum acuit. Potatũ vero nauseaz ꝓhibet. Ptisicos iuuat. Huius arboris gũma vires habet vt therebinthina. ¶Auicenna. Gariofilus calidus est ⁊ siccus in tertio gradu. Corporis odorẽ bonũ efficit. Uisum acuit: ⁊ confert panno: confortat stomachuz ⁊ epar: ⁊ confert vomitui ⁊ nausee. ¶Constãtinus. Gariofili calidi sunt ⁊ sicci in secundo gradu: Stomachum ⁊ epar ⁊ interiora cum sua aromaticitate ꝯfortant. ventrẽ cõstipãt. cibũ digerũt. ¶Serapion auctoritate Hachin. Ingreditur in medicinis que acuũt visum. remouet nanq̧ obscuritatẽ visus: ⁊ confert sebel. ⁊ gluten gariofili est simile glutini albotin. ¶Idem auctoritate Rasis. Gariofili conferũt stomacho ⁊ epati. confortãt cor ⁊ stringunt ventrem: ⁊ digerunt cibum.
¶Et auctoritate Ysaac. Quãdo bibitur ex gariofilo .ʒ. quinq̧ cum lacte in ieiunio: corroborat potentiam coitus.

Operationes

Gariofilata. Dyasco. Est herba filiis agrimonie: cuius radix odorē habet gariofilorū: dicta a quibusdam sana mūda ꝛ enantia ꝛ pes leporis ꝛ oculus leporis ca. est ꝛ sicca in secūdo gradu.

Operationes

A ¶Herba ip̄a trita ꝛ succus eius fistulis iniectus sanat ip̄as. Siľr operatᷓ ore captus.
B ¶Ad mēstrua ꝓuocanda fiat fomentū ex aq̄ decoctionis eiꝰ. C ¶Cōtra colicam ꝛ ad digestionē ꝯfortādū detur vinū decoctiōis eius.
D ¶Gal. vi. sim. far. ca. Lapagū. i. oculus leporis siue gariofilata: siccatiue virtutis est: vt q̄ fm ventrē reumata hꝫ sufficiēter sistat.

Capitulum. ccvij.

Galla. Sera. li. ag. auc. Dyas. ca. galla. Est ex ea q̄ accipitᷓ ex arbore sua recēs: imatura: parua: rotūda: nodosa: nō pforata ꝛ grauis. Et ē alia q̄ ē leuis pforata: sꝫ p̄ma medicinis ē ꝯueniētior. ¶Idē auc. Gal. Virides ex gallis sūt acerbe plīmū ꝙ ī eꝰ suba terrea. ꝛ sapor eaꝝ stipticꝰ multū. virtꝰ eaꝝ ē fri. ī. ij. gra. ꝛ sic. in. iij ¶Pli. Galle fructus in syria ꝛ egypto copiosius existit.

Operationes

A ¶Dyas. Oēs spēs gallaꝝ sūt stiptice fortiter q̄ qn̄ teruntᷓ ꝛ puluerisantᷓ sup̄ carnē sup̄fluaꝫ delēt eā. ꝛ ꝯferūt ad vlcera corrosiua. B ¶Et ꝓhibēt hūiditatē q̄ currit ad gingiuas: ꝛ cōferūt alcole. C ¶Et qn̄ accipitᷓ id qđ ē intra gallā ꝛ ponitᷓ ī corrosurā dētiꝫ sedat dolorē eiꝰ D ¶Et qn̄ cōburuntᷓ sup̄ prunas ꝛ extinguuntᷓ ī aceto ꝛ sale strīgūt fluxū sanguīs. E ¶Et decoctio gallaꝝ qn̄ fit sessio ī ea ꝯfert exitui matricꝫ et cursui humiditatū antiq̄ ꝛ exitui ani. ꝛ qn̄ infundatᷓ in aceto aut aqua nigrificāt capillos
F ¶Qn̄ puluerisātᷓ ꝛ dantᷓ ī potu aq̄ vľ vino ꝯferūt hūiditatibꝫ vlceꝝ ītestinoꝝ: ꝛ fluxui antiq̄. ꝛ sūt ꝯueniētes ī cibis eoꝝ. ꝛ siľr qn̄ coquitᷓ cibꝫ eoꝝ ī aq̄ in q̄ bulierint. G ¶Et vľr quidē administrāde sūt ad stipticandū: retinendū ꝛ desiccandū ꝛ infrigidāt satꝫ. H ¶Et dicit Sera. auc. Gal. ꝙ virtꝰ eaꝝ scđa est rep̄cutit ꝛ ꝓhibet ꝛ aggregat. et tertia virtꝰ fortificat mēbra fluxa debilia. ꝛ ꝓhibet oēs egritudies q̄ fiūt ex hūoꝝ dissolutōe: ꝛ eoꝝ fluxꝰ ꝓhibet I ¶Cōstātinꝰ ī li. gra. Galla fri. ē in. ij. sic. ī. iij. Duꝰ q̄dā est nōdū matura. q̄ bullata ē nec pforata Altera ꝟo matura tumori ac rubori ꝑtinēs Ideoq̄ minꝰ frigiditatꝫ ꝛ stipticitatis hn̄s.
K ¶Hec vsta sanguinolēta valꝫ egestiōi: ꝛ de q̄cūq̄ loco manauerit sanguīs fluxui: scissuras q̄ꝫ calcaneoꝝ sanat: ꝛ labioꝝ fissuras curat.

Deniqꝫ valet galla locꝭ qͥbꝰ repugnatio ⁊ ꝯsti patio ac desiccatio sũt oportuna. ¶ Platea. Galla fri. ẽ ⁊ sic. i. iiij. gra. In asia repit̃ parua ⁊ nõ ꝑforata. Inter has grossiores plꝰ valẽt. habẽtqꝫ virtutẽ ꝯstringẽdi. valet ꝯ͠ fluxũ ventrꝭ ⁊ dissinteriã. ꝯ͠ fluxũ sanguĩs e naribꝰ. pulvis eiꝰ vulneribꝰ suppositꝰ ea cõsolidat.

Capitulum. ccviij.

Galbanũ. Sera. li. ag. ca. Pene albegi. i. galbanũ. auc. Dyas. Galbanũ ẽ gũmi plãte cuiusdã sĩlis ferule ĩ figura. Et meliꝰ ex eo est illud qđ est mũdum sĩle olibano aut armoniaco adherẽs manui. ñ hñs aliqđ ligni nec semĩs eiꝰ. plãta ⁊ lignũ hñt grauẽ odorẽ. ⁊ nõ sũt nimis sicca. adulterat̃ cũ resina pini q̃ admiscet̃ cũ fabis fractꝭ ⁊ armoniaco. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. galbanuꝫ ꝭm trãsla. gre. Galbanũ opos ẽ ferularꝭ plante mollitiue ⁊ dyaforetice exñs ꝟtutꝭ. Et erit vtiqꝫ ĩ calefaciẽdo. ex. iij. g. incipiẽte vel ĩ. ij. cõpleto. exsiccãdo ꝟo ex. ij. incipiẽte. ¶ Act. Galbanũ ẽ succꝰ ferule. sic dicit Isiđ. de q̃. s. ferula. ccxiij. ca. dictũ ẽ. Pli. li. xij. Dat syria in amano mõte galbanũ resine modo. qđ maxime laudãt cartilaginosuꝫ ⁊ purꝝ ad sĩlitudinẽ armoniaci: mĩmeqꝫ lignosum. Adulterat̃ aũt faba aut sapapeon. ¶ Dyas. ca. gal. Galbanũ lacbrymũ ẽ cuiusdã herbe sĩlis ferule q̃ in nicomedia nascit̃ ⁊ syria. cuiꝰ ẽ optimũ qđ est mũdissimũ ⁊ sĩle armoniaco ⁊ thurĩ ĩ colore hñs grana vt faba. Adulterat̃ aũt resina ⁊ faba diuisa ⁊ gutta armoniaci. ¶ Plate. Galbanũ ẽ ca. ĩ. iij. g. hu. ĩ. i. Liquor ẽ q̃ in estate a frutice erũpit: ⁊ circa fruticẽ ꝯdensat̃. Quidã etiã corticẽ findũt vt magꝭ effluat. Sophisticat̃ aũt ex ĩmixtiõe minutoꝝ lignoꝝ. Alij vero miscẽt puluerẽ colofonie: ⁊ fabas fractas Eligendũ aũt est qđ albũ est ⁊ puriꝰ. Habetqꝫ virtutẽ attrahẽdi ⁊ dissoluẽdi: cõsumẽdi ⁊ leniendi: maturãdi: relaxandi.

Operationes

¶ Sera. auc. Dyas. Virtꝰ est ei calida: ignea ⁊ dyaforetica. ¶ Cõtra asma frigidũ dent̃. ʒ. iij. cũ ouo sorbili vel aqua ordei. ꝯtra litargiã ponat̃ sub carbonibꝰ: ⁊ recipiat patiẽs fumũ. ꝯtra suffocationẽ matricis idem fiat ꝑ embotum ponat̃ inferius. ¶ Cõtra splenis duriciem ponitur in aceto ꝑ tres dies ⁊ noctes: et postmodũ fiat decoctio. deinde colet̃ ⁊ colatura in mũdo vase ponat̃ addita cera et oleo ⁊ picula: ⁊ fiat emplastrũ superante galbano. vel cerotũ superãte cera. vel vnguẽtum superante oleo: sed meliꝰ si fiat emplastrum. ita q̄ accedat ad cerotũ ad mẽstrua ꝓuocãda: ⁊ fetũ mortuũ: ⁊ secũdinã educendã: fiat nascale cũ eo extincto in oleo. ¶ Ad apostemata maturandũ ⁊ rumpẽdũ supponat̃ ad lumbricos occidẽdos dent̃ pillule ex galbano intincte ĩ melle. ¶ Dyas. Appositũ naribus fumigio ⁊ suppositũ mẽstruis imperat. aborsum facit. aceto ⁊ nitro mixtũ lentigines tollit: vt granũ fabe glutitũ tussim medet̃. ¶ Disnoicis et asmaticꝭ opitulat̃. Ex alto cadẽtiũ cõquassationibꝰ subuenit. Cũ vino ⁊ myrrha bibituꝫ venenis occurrit. Infantes ĩ vtero mortuos acceptũ excludit. Impositũ dolorẽ laterꝭ mitigat. Tortiones spargat. Epilenticꝭ vtiliter adhibet̃. ¶ Platearius. Cõtra asma frigidum dat̃ cũ aqua ordei. Cõtra litargiã sup carbones ponit̃: ⁊ patiẽs fumũ recipit. Ad apostema rũpendũ ⁊ maturandũ supponit̃. Ad lũbricos occidẽdos: dentur pillule ex eo melle inunctũ. valet ⁊ in emplastro ꝯtra splenis duriciẽ. ¶ Constãtinꝰ in li. graduũ. Galbanum est calidũ in tertio gradu. siccũ ĩ secũdo. Cathaplasmatũ cũ raphano ⁊ aceto sordiciem pustulaꝝ mũdificat. Tussimqꝫ ⁊ anhelitũ tollit. Epithima suppositũ reptilium morsibꝰ repugnat. ¶ Sup dentes dolẽtes ac corrusuram hñtes positũ eos curat. Si vero cũ forti vino ꝑgnãti detur: mortuũ celeriter expellit: ⁊ laboriosis etiã spasmaticis subuenit.

A B C D E F G H I

Capitulum.ccviij.

Galāga. Aui. Galāga ē frusta ĭuoluta rubea nigra.i.ij.g̃.ca.ē.ac.sic.⁊ ē subtile resolutiuū. Dyas.dicit φ ē radix q̃ repit circa arbor꜠ pedē in psia.qđ ptꝫ ex eo φ hꝫ interi⁹ radicē q̃ndā:⁊ etiā terra adheret ei.p̃t aūt ſuari p.v.ānos. Est āt eligēda subrufa ⁊ ĭ sua manerie pōderosa.⁊ etiā acutum hñs saporē q̃ alba est ⁊ lenis multū:fere nullū hꝫ saporē. Et q̃ ē pforata:⁊ facile ĭ puluerē soluit abijciēda ē. Virtutē hꝫ ꝯfortādi ex aromaticitate ⁊ dissoluēdi ⁊ ꝯsumēdi ex q̃litatib⁹. Solet āt sophisticari ex admixtiōe iunci hñs radicē tortuosaꝫ ⁊ etiā ex admixtiōe bistorte.dinoscit aūt q꞉ iūci radix ĭsipidū vl'salsuꝫ hꝫ saporē.bistorta pōticū. Galāga ꝑo aromaticū ⁊ acutū. Alij sophisticāt h̄ mō. puluerizāt optimū galāga:⁊ pip ꝯficiūt cū aceto:⁊ imponūt radicē iūci p noctē ⁊ efficit acuti sapor꜠.sꝫ dinoscit q꞉ ĭteri⁹ insipidi sapor꜠ ē.galanga ꝑo acuti. Sera.li.ag.ca.galūgen.i.galanga ē vena ĭ grossitudīe cassie lignee.et cortex ei⁹ est rube⁹ interi⁹ purulent⁹. Defert ex syria.calida est ⁊ sicca in tertio gradu.

Operationes

¶ Dyas. Ad digestionē ꝯfortādā ⁊ dolorē stomachi ex frigida cā vel ex ventositate dat vinū decoctiōis ei⁹. ¶ Ad cerebrū ꝯfortādū.naribꝫ applicetur. Contra cardiacā passionem ⁊ sincopim detur puluis ei⁹ cū succo plātaginis. ¶ Contra fetorē oris accipe galangam ⁊ coque in vino:⁊ postea det patienti ad modū syrupi quolibet mane:⁊ remouet fetorē oris. ¶ Serapion. Est faciens bonū odorē. Et cōuenit flegmaticis ⁊ humiditati q̃ generatur in stomacho. Et facit digeri cibū ꝑpter suam calefactionē ⁊ ꝑpter suam dissolutiōem in flegmate. Et cōuenit colice. ¶ Et facit odorem oris bonū ⁊ calefacit renes:⁊ cōmouet sperma. Et quando frustū ex ea tenet in ore facit eructuationē magnā. Unde cōuenit stomacho ⁊ digerit cibū antique materie:⁊ ꝯuenit frigiditati renū. ¶ Et idem auc.abē mesuay. Est ca.⁊ sic.in.iij.gra.⁊ est cōueniēs hñti colicā ex ventositate.nā frāgit oēm ventositatē ⁊ ꝯuenit hñti eructuatiōes acetosas. ¶ Constan.vbi.s. Galāga ē in tertio gradu ca.⁊ sic. Stomachum flegmaticū confortat. Uirtutem digestiuā adiuuat. Uentositatem dissoluit. Os odoriferum reddit. Curat colicam. Renes calefacit:⁊ auget libidinem.

Capitulum.ccix.

Gallitricū. Pla. herba est hñs fo. silia folijs gladiū sȝ latiora. saporē acutū hñs. Gallitricū qđ alio noie đr galli cētrū ē ca. ⁊ sic. i. iij. Actor. Gallitricū ē qđ alio noie politricō vocaṫ p ānū fuaṫ. Uirtutē hȝ ꝯsumēdi: calefaciēdi ⁊ resoluēdi. Folia et semen ī medicinis vtunṫ. in hortis nascunṫ.

Operationes.

A B ¶ Fomētū ex aq̄ decoctōis ei⁹ factū mr̄icē optīe mūdificat: ⁊ mēstrua ꝓuocat. ¶ Secūdinā educit. Fetū mortuū expellit Succ⁹ folioꝝ ei⁹ cū seīe saxifrage ⁊ maratri sūptū valȝ calculoṡ. ¶ C Uinū decoctōis ei⁹ bibitū ꝓuocat sudorē: ⁊ ꝯsumit flegīticos hūores. ¶ D Cōstan. Gallitricū ꝯfortat ⁊ adiuuat frigidū stoma. grossūqȝ digerit cibū. Epaticȝ ⁊ cardiacȝ ꝓpter colerā nigrā ac fleḡ patiētib⁹ subuenit.

E ¶ Naribꝰ applicatū opilationē nariū ac cerebri apit.

Capitulum. ccx.

Gallitricū agreste. Pla. Gallitricū agreste ē herba fo. hñs silia p̄dicti. sed maiora ⁊ latiora paꝝ. ca. ⁊ sic. i. ij. gra.

Operationes.

¶ Dyas. A Uinū decoctōis gallitrici agrestis valet oībꝰ febricitātibꝰ. ¶ B Opilationēqȝ splenis ⁊ epatȝ apit. Cōtra antiquū asma daṫ. hȝ eni ꝓprietates ⁊ ꝟtutes oēs gallitrici p̄dicti.

Capitulum. ccxi.

Gladiolus. Isidorus. Gladiolus dicitur eo q̄ sit folijs gladio silibꝰ tyrso cubitali: floribꝰ purpureis. Dyas. ca. dexeris idest gladiolus. dexeris habȝ folia sili a vridi: sȝ latiora ⁊ acutiora: ⁊ hastaȝ in medio folioꝝ cubiti vni⁹ longā ⁊ grossaȝ: in cui⁹ ꝟgis sunt capitella trigona sub ipis flores hñs purpureos ⁊ in medio feniceū colorem. semen ei⁹ in folliculis est sile cucumeris semini rotundū ⁊ nigrū: gustu viscidum. Radix est illi nodosa longa ⁊ rufa. Pli. ca. de gladiolo. Gladiolum omēs nouerūt. Gladiol⁹ dicitur q̄ sit folijs similibꝰ tyrso cubitali. floribus purpureis. Ex sinonimis sciendum q̄ acorus est gladiolus. Sunt enim quattuor herbe in forma similes valde. Sed acor⁹ discernitur citrino flore rubeaqȝ radice. Spatula fetida malo discerniṫ odore: et caret flore. yris florem gerit purpureū. yreos albū. Gladiolus habet croceum: sed spatula fetida album. Dicitur autem bulbus omnis tunicata radix. At vero moderni medici qñ simpliciter accipiunt pro radice nairisi.

Operationes

A ¶ Dyasco. Uulnera capitȝ optime curat: fracturis medetur. ossa confracta excludit. omnia infixa corpori euocat imposita. si ꝟo partes tres florum ei addantur. ⁊ radicȝ centauree partes quinqȝ ⁊ mel sufficiens ⁊ acetum. ⁊ vt cathaplasma imponaṫ tumores ⁊ durícies spargent. bibitum conquassationes reformat. lateris dolorem tollit. Stranguirijs ⁊ sciaticis optime opitulatur.

B ¶ Radix eius fluxū ventris stringit cū dulcore ⁊ aqua maritima accepta. semen ei⁹ diureticum est. quod valet obulo vno accepto: aut. ʒ. i. cum vino omnia vt supra facere potest. Cum aceto bibitum splen siccat.

C ¶ Item radix ex vino potata venena destruit ⁊ mēstrua ꝓuocat. trita vero ⁊ in modū fomenti posita furunculos ⁊ spinas de corpore extrahit: ⁊ omnē duriciem dissoluit.

D ¶ Plini⁹ libro vicesimoprimo. Radix ei⁹ potata cum vino ad venenum ꝓficit. Fetum et menstrua ꝓuocat. Item trita et imposita furunculos ⁊ spinas ex corpore extrahit: ⁊ omnem duriciem dissoluit ⁊ euaporat.

E ¶ Constantin⁹ vbi supra. Gladiola id est yreos est calida in secundo gradu. Doloreȝ neruorū de flegmate mitigat. Tussimqȝ diuturnam placat: ⁊ screatum facilem reddit.

F ¶ Grossos pectorȝ tumores attenuat cū ace

to potata morsus reptiliū sanat. spleneticis subuenit, spasmum ac rigorē febrium curat.

Granatopffel

Capitulum.ccxij.

Granatum. Isidorus Malusgranatus feminini generis arbor est. pomū vero neutri. scꝫ malogranatum. Serapion li. aggrega. capitulo Rurnam: id est granatum sunt ex eis acetosa ꝛ dulcia. et virtus cuiuscunqꝫ illorū est ſm illū saporem. ꝛ sapor ipsi⁹ granati totius ꝛ granoꝝ ipsoruꝫ est plus stipticus q̄ꝫ sapor succi eius ꝛ pluris desiccationis. Cortex vero eius in hoc est fortior grano ipsi⁹. ꝛ corp⁹ granati qđ cadit ab arbore est plus in hoc q̄ꝫ cortex. Et idē auctoritate Dyascoridis. Omnia granata boni chimi. Galienus. viij. sim. farmacoꝝ cap. de granato. Malūgranatū omniū stiptica participat qualitate: non tamen dominante in omnibꝫ. quedam enī eorū sunt acida: quedā dulcia plus q̄ꝫ austera. Et iuuamentuꝫ vniuscuiusqꝫ eorum ſm p̄dominantem necesse est fieri qualitatem. Dictū est autem in. iiij. horū librorꝫ de dulci sapore ꝛ austero. Unde ex illis est tibi silogisare. sunt aūt girgata succo stipticiora ꝛ164 sicciora. His vero adhuc cortices q̄ vocanꝫ sidia. similis aūt virtutis eoꝝ sunt. Auicen. li. ij. ca. de granato. Granatum illud quod est dulce est fri. ad primū. ꝛ hu. in ipo. ꝛ acetosum est fri. ꝛ siccum in secundo.

Operationes

A ¶ Idem. Acetosum reprimit colerā ꝛ ꝓhibet cursum sup̄fluitatum ad viscera: ꝛ ꝓprie vinū eius: ꝛ in omnibꝫ suis speciebus vsqꝫ ad acetosum est abstersio cum stipticitate.

B ¶ Grana granati cum melle liniuntur ad vlcera fraudulenta. et eius capita precipue ad vlcera adusta.

C ¶ Et dulce quidem lenificat. muzum vero est magis iuuatiuum stomacho q̄ꝫ poma vel citonia: sed eius granum est malum. ꝛ quod de partibus eius magis stipticū est capita sunt: ꝛ grana eius stiptica sunt: siue sint grana dulcis aut non dulcis.

D ¶ Grana granati cū melle ꝯferūt dolori auris Et sunt iuuamentū interiori narium.

E ¶ Et ꝯferūt grana granati cōtrita ꝛ cōposita cum melle alcole linita. Et si granata dulcia coquanꝫ cū vino deinde teranꝫ sicut sunt: et fiat ex eis emplastrū auri cōuenit apostemati ei⁹.

F ¶ Et iuuamētū granati ꝛ rob acetosi ꝓprie ꝯuenit colere. succ⁹ acetosi ꝯuenit vngule. Acetosuꝫ exasp̄at pect⁹ ꝛ dulce lenit ip̄m: ꝛ ꝯfortat pect⁹. ꝛ q̄n danꝫ in potu grana granatoꝝ cū aqua pluuiali valent ad sputū sanguinis. Et ip̄m totū confert tremori cordis. ꝛ abstergit os stomachi.

G ¶ Rabimoyses allegando Galie. Granatū ꝓprietatē habet. miraculosam: q̄r nō facit cibum corrumpi i stomacho: ꝛ acetosum coquinatū cum cibo non facit cibum in stomacho corrumpi.

H ¶ Radices granati acetosi valēt contra vermes vel lumbricos qui vocantur cingulum vel folia in hunc modū administrata. Re. radicum minutarum granati acetosi. ꝛ radicuꝫ rapeste. ā. M. i. pistenꝫ: extractis pri⁹ tamen fustibus existentibꝫ in predictis radicibus ꝛ buliāt. postea cum media quarta vini greci vel alterius vini optimi albi vsqꝫ ad consumptionem medietatis vini: ꝛ in fine ponatur. ℞. ꝫ. piperis nigri triti: ꝛ coleꝫ p̄ pannū ꝛ ꝓpineꝫ actu ca. patienti in media noctꝫ. ꝛ post ei⁹ assumptionē nō dormiat.

I ¶ Sera. auct. aben mesuay. bn̄ acetosum sumiꝫ cōfert fluxui stomachi qui accidit a colera ꝛ sincopi que accidit ab eadem ꝛ ꝓuocat vrinam.

K ¶ Et cū subtilitate sue acetositatis confert vngule oculi quando fit collirium cum eo.

Capitulum.ccxiij.

G Ranati siluestrꝫ. Johā. sera. in. ij. c. de trifera. dicit ꝙ est beteramen. Et apud sera. auc. cuiusdā vocaẗ airac. ꝛ est arboꝛ granati siluestris. Et fruct⁹ ei⁹ vocatur bel. ꝛ ē arboꝛ spinosa. Ei⁹ lignū ē rubeum vel purpureū. Scdm almansorē hꝫ florē citrinū. in barbaria vocaẗ aldani. ingrediẗ in trociscis andromaci tyriace maioris. Cui⁹ loco ponit Aui. fructū altēbut. Sera. li. ag. ca. mabat. Mabat sunt vene arboris granati siluestris q̄ nascūẗ in seni vltra mare ꝛ ī corascē. ꝛ sūt vene grosse albe colligūtꝰ hasinē. Et ei⁹ malagranata sunt sic̄ malagranata domestica in pncipio ortus eoꝝ. ꝛ colorē inter rubedinē ꝛ viriditatē. Et inter malū ei⁹ sunt grana rubea rotunda in magnitudine seminis lentisci. ꝛ dimittūt eum in cortice suo: qñ egent eis extrahūt a cortice. Mabat ē ca. ꝛ hu. Dyas. ca. ꝺ aspalio. Aspaliū siue aspaltos id est granatū siluestre. Nasciẗ ī insula Rhodo: cui⁹ spēs duplex ē. Est eni vna spinosam feuticē ꝛ tyrsū grauē hñs. Et depositū cū cortice purpureo vel rubeo. ꝺeso ꝛ odoris summi ꝛ amari. Altera est alba lignola ꝛ imbecillis. suple ꝛ ista ē quā serapion vocat mabat.

Operationes

Dyas. Granati siluestres augēt spma ꝛ coꝛroboꝛāt coitū. ꝛ ē bonū podagre qñ teriẗ ꝛ cōficiẗ cū aceto ꝛ liniẗ sup ipm: ꝛ ꝯfert spasmo ꝛ mollit duriciē iūcturarū. Et aliq̄ dicūt ꝙ sit aspaltū. ꝛ illꝺ idē fac̄ qꝺ iā dixim⁹. Idē dia. Virt⁹ ei⁹ ē ca. ꝛ stiptica. qꝺ cū vino si fuerit elixatū vulnerib⁹ oris medeẗ: ꝛ putredies q̄s greci nomas appellāt: ꝛ putredies nature curat. Et valet ꝯ vlcera vētris qñ fit ex eo clistere ꝛ bothoꝛnasi. ꝛ expellit fetū qñ fit cū eo nascale. Et fomēto vulnerib⁹ pdest pessarijs additū muliebria deponit. cui⁹ elixatura vētrē strīgit. sanguinē reijcientib⁹ subuenit: aq̄ ei⁹ bibita inflatiōes ꝛ dissurias cōpescit.

A B C D

Capitulum. ccxiiij.

G Ramen. Platea. Gramen est herba satꝫ nota hñs ramos rotūdos nodosos sup terrā se expādētes. ꝛ a nodis ramoꝝ exeūt radices terrā ingrediētes dulces cū abbomiatione: cui⁹ folia pua sunt ad silitudinē cāne mioris. Est fri. ꝛ sic. ī pncipio pmi grad⁹. Sera. li. ag. ca. negē. i. gramē est herba hñs ramos hñtes nodos q̄ expādunt sup faciē tre: ꝛ ex ramis ei⁹ gñanẗ radices exeūtes a nodis ipi⁹ figētes se ī terra ꝛ radices ei⁹ hñt nodos. Folia ei⁹ sūt oblōga acute ex

tremitatis sicut foliũ canne parue. Est alia species cuiꝰ folia rami ꝛ radices sunt maiores ꝙ̃ supradicte. imo sunt folia similia edere. que qñ comedũt aĩalia ea occidit: ꝛ maxime illud quod nascit̃ in babylonia in vijs. ꝛ qꝺ̃ nascitur in sicilia qñ comeditur a bouibus apostemant̃: ꝛ istam speciẽ inuenies in ca. Calamus de. c. Sed illud qꝺ̃ nascit̃ in cosos habet plures ramos ꝙ̃ alia species. habet florẽ albũ boni odoris: ꝛ semen minutũ in q̃ est iuuamentũ: ꝛ radices q̃nq; aut sex in grossitudine digiti albas molles dulces ꝛ fetentes. Gal. vi. sim. far. ca. agrostis. i. gramẽ. Substantia eiꝰ est subtilis: ꝛ sapor eiꝰ ẽ dulcis. ꝛ est in eo parꝫ acuitatis cum stipticitate pauca. Et radix eius habet saporẽ abhominabilem. ꝛ virtꝰ eius est fri. ꝛ sic. cũ temperamento. Dyas. ca. de agrostis. Agrostis. i. gramen virgas hꝫ nodosas ꝛ spansas sup terrã: sup quas virgas folia sunt acuta ꝛ lata ꝛ dura sicut canne minoris. Radix est illi nodosa ꝛ dulcis ꝙ̃ boues ꝛ alia aĩalia pascunt̃.

Operationes

A ¶ Aqua decoctiõis eiꝰ valet ꝯtra dissuriã si bibatur ꝛ frangit lapidẽ: ꝛ curat vulnera vesice: ꝛ ꝓuocat vrinã: ꝛ est ꝯglutinatiua radix eius. Et curat reuma ventris.

B ¶ Sera. auc. Galieni. Virtꝰ eiꝰ est q̃ ꝯglutinat vulnera recentia dũ sunt sanguinolenta: ꝛ coquitur ꝛ bibitur eiꝰ aqua et frangit lapidem. Sed semen eiꝰ quod est in cosos ꝓuocat vrinã. ꝛ desiccat qꝺ̃ currit ad stomachũ: ꝛ intestina ex humiditatibꝫ: q2 virtus eiꝰ est desiccatiua subtilis sine stipticitate.

C ¶ Galienus. Radix eiꝰ sanguinolentoꝝ vlcerum est ꝯsolidatiua. ipa quidẽ herba cathaplasmata infrigidat: quidem nõ vehementer consistit autẽ in medio humida ꝛ sicca.

D ¶ Dyascorides. Herba ipa cathaplasmatibꝫ adhibita vulneribꝫ paracolesim facit. Elixatura eiꝰ bibita tortiõibꝫ ꝛ dissurie medicatur Vulnera vesice optie curat. Et calculos frãgit: ꝛ vrinã ꝓuocat. Canes qñ se volunt purgare hanc herbam manducant.

E ¶ Auicenna li. ij. ca. de gramine. Gramen facit coherere plagas sanguĩeas. Et decoctio eius extrahit lapidem. Et semen eius prouocat ꝛ cõstringit.

F ¶ Et idem auctoritate Galieni. Decoctio radicũ eiꝰ facit id quod herba ipa. ꝛ eiꝰ semen ꝓuocat vrinã ꝓuocatione forti. Et abscindit vomitum ꝛ fluxum.

Capitulum. ccxv.

Grana tinctoꝝ. Plateariꝰ Grana tinctoꝝ est arbustũ vñ tingit̃ scarlacũ. Vñ dr̃ ꝺ̃ xp̃o: ꝙ fuit vestitꝰ veste coccinea. i. tincta cocco. s. grãis de scarlaco. vocatur etiã kermes. Et ẽ frutex ꝭm dyas. ca. ꝺ̃ cocco sarmẽtosa: hñs ĩ ipis ꝟgis baculos rotũdos sic̃ lenticula q̃ colligunt̃ ꝛ cõficiunt̃. Est aũt bonꝰ coccꝰ galleticꝰ ꝛ armenꝰ. ꝛ scꝺ̃s asianus ꝛ liciꝰ. hispanꝰ ꝟo oĩm nouissimꝰ ẽ: virtus ẽ ei stiptica. Sera. li. ag. aucto. dyas. ca. harmẽ vel karmẽ. i. grana tinctoꝝ ẽ arbustũ qꝺ̃ admĩstrat̃ ad ignẽ accẽdẽdũ: ꝛ ẽ incendiũ inter arborẽ ꝛ herbã cuiꝰ rami sũt multi subtiles sup q̃s sunt grana rotũda sĩlia lenticulis q̃ colligunt̃ ꝛ reponunt̃ ꝛ reseruant̃ ꝛ cõficiunt̃ ad tingendũ. Et melior ex illa ẽ q̃ defertur ex terris q̃ dicuntur gallates: ꝛ andabasi ꝛ armeni. ꝛ scꝺ̃a est illa de syria ꝛ licia. ꝛ deterior oĩbꝫ ẽ illa q̃ defert̃ ab hispania. ꝛ repit̃ in arbore ꝑua sat̃ sĩli in folijs arbori glandiũ ĩ terris calichie: ꝛ ĩ ea multiplicat̃ aĩal testosũ paruũ sĩle limacijs: ꝛ colligãt ipaz mlr̃ieres illiꝰ terre cũ rore eoꝝ. Et idẽ auc. Gal. Sapor eiꝰ ẽ stipticꝰ cũ amaritudĩe. ꝛ virtꝰ eiꝰ desiccat sine mordicatiõe ꝛ abstergit ꝛ incarnat.

Operationes

☞ Dyaſ. Coccus.i.grana tinctoꝝ aceto tritꝰ ⁊ impoſitꝰ vulneribꝫ paracoleſim facit: ⁊ neruis inciſis maximũ pſidiũ eſt. ¶ Sera.auc. Gal. Grana tinctoꝝ cõfert magnis vlceribꝫ neruoꝝ ⁊ alioꝝ mẽbroꝝ qñ terit̃ fortiter ⁊ miſcet̃ cũ aceto ⁊ melle ⁊ etiã decoctionẽ eoꝝ dãt illis q̃ patiunt̃ i neruis. ¶ Pli.ca.ð cocco Valet vlceribꝫ magnis: ⁊ maxĩe neruoꝝ vlceribꝫ: ⁊ valet ꝯ tremorẽ coꝛð ⁊ eiꝰ debilitatẽ ¶ Hoc aſſerit ſil̃r Damaſce. ĩ ãtidotario ſuo in quadã ꝯfectiõe q̃ incipit ꝯfectio alkeſmes

Capitulum.ccxvi.

Granũ culcul. Serap.li.ag.ca.lobachium.i.granũ culcul. Foliũ eiꝰ eſt ſil̃e folio albene. ⁊ eſt herba q̃ habꝫ venas in groſſitudine pollicis ⁊ indicꝭ ⁊ lõgas. ⁊ ſunt coſte ꝓpe terrã ſicut ſcel. ⁊ ſunt ĩ eis nodi. ⁊ naſcunt̃ in vnoquoqꝫ nodo folia ſimilia folijs balſami. ⁊ eſt albũ maius. ⁊ in ſummitate eiꝰ naſcuntur floꝛes in vere. ⁊ in principijs meſſiũ: quoꝝ coloꝛ eſt coloꝛ violaꝝ: niſi qꝛ ſunt maioꝛes eis. Et qñqꝫ flos habet fructũ magnũ in q̃ntitate ciceris plenũ dulcꝭ ſapoꝛis. latine vocat̃ granum culcul. Et herba eiꝰ inuenit̃ in locis vmbꝛoſis: et iuxta vehemẽter humectꝭ. Et tp̃s collectiõis eiꝰ eſt in tp̃e meſſis. Virtꝰ eſt ca. ⁊ hu.in.ij.gradu.

Operationes

☞ Sera. Granũ culcul mouet coitũ ⁊ auget ſperma ⁊ erectionẽ virge: ⁊ ꝓpꝛie qñ conficit̃ cũ melle: vel miſcet̃ cũ ſiſamo. ⁊ qui vtitur eo nimis incurrit colliricã paſſionem. ¶ Et idẽ auc. Meſaruget. qñ bibitur poſt ip̃m vinum facit ſodam. ⁊ ꝓpꝛie quando toꝛrefit.

Capitulum.ccxvii.

Genciana. Pliniꝰ li.xxv. Gencianã inuenit gentius rex illiricoꝝ vbiqꝫ naſcentẽ: in illirico tñ preſtãtiſſimã. folio fraxini ſed magnitudine lactuce caule tenero. pollicis craſſitudine cauo ⁊ mani ex interuallis foliato triũ cubitoꝝ alto caſu. radice lenta: ſubnigra ſiue odoꝛe aquoſa. Sub alpinis montibꝫ plĩma naſcit̃. Vſus eiꝰ in radice ac ſucco. Pla. Genciana ẽ herba calida ⁊ ſicca: cuius radix precipue competit vſui medicine. nõ ip̃a herba ĩ fine veris colligit̃ ⁊ ſiccatur: ⁊ ꝑ annos q̃ttuoꝛ in multa efficacia ſeruatur. Debet aũt eligi ſolida ⁊ cõtinua habens citrinum coloꝛẽ: que nõ ſit poꝛtata nec facile in puluerẽ exſoluat̃ cũ frangit̃. Virtutem habet diſſoluendi: attrahendi: ꝯſumẽdi ⁊ aperiendi. ¶ Dyaſ.ca.de Genciana. Genciana dicit̃ inuenta eſſe ab imperatoꝛe illirico

eiusdem gentia. Unde et nomē accepit. cui⁹
folia q̄ circa radices sunt nucis odorem ha-
bent. et sunt silia plantagini: sed paulo subru
fiora et in sūmo diuisa vel incisa in speciē ser-
re immediate habens hastam. q̄ hasta lenis
est et vacua. digiti habens similitudinē: lon-
gior duob⁹ cubitis nodosa: circa q̄s nodos
folia nascuntur. semen est ei circa folia in po
mulis latis et lenib⁹. et nō inutile sicut affodil
li. radicē habet sicut aristologia longa. soli-
dam et amaram: sed nigriorem et fragiliorem.
nascit̄ in locis altis et humectis et vmbrosis.

Operationes.

A ¶ Galienus sexto simplicium farmacorū ca-
pitulo de gentiana s̄m translationem arabi-
cam. Id quod de ipa administratur est radix
huius: cuius sapor est amarus in fine amari-
tudinis. et virtus eius est magna in mundifi-
catione et abstersione: et aperiendo opilatio
B nem. Est enim calefactiua et stiptica. ¶ Et idē
eodem libro et eodē ca. s̄m translationē gre-
cam. Gentiana huius herbe radix efficax
est: vbi oportet subtiliare aliquod et absterge
re et deopilare. nec est mirum si hoc potest a-
C mara violenter existens. ¶ Serapion. Ego
non vidi medicinam meliorem in morsib⁹ ca
nis rabidi quando datur ex ea qualibet die
vncia vna trita et cribrata cū vncia vna myr-
rhe: et cum vnciis duobus pulueris cancro
rum fluuialium adustorum in principio egri
tudinis anteq̄ꝫ timeant aquā. Et hec quidez
planta ꝯtraria est venenis mortiferis: et au-
D fert nocumentū eorū cū auxilio dei. ¶ Dya-
scorides. Gentiana est acris et calefactoria: et
relaxans acrimonia et amaritudine sua parū
E expellens: et serpentes fugans. ¶ Radici ei⁹
virt⁹ est calida et stiptica. que radix. ʒ. ij. cum
pipere et ruta et vino accepta morsib⁹ venena
tis occurrit. succi eius. ʒ. ij. accepta dolorib⁹
laterum et conquassationibus vtiliter ꝓdest
sicut collirium supposita. Radix facit abor-
sum. Vulneribus imposita medetur. Suc-
cus eius sicut licinium inunctus tumorem
oculorū compescit: maculas corporis tollit.
F ¶ Radix vero infusa in aqua dieb⁹ quinqꝫ. et
postea cocta q̄ꝫdiu virtutē ex ea dimittit cō-
fricatur: et sic deliquatur. postea aqua ipa re-
coquatur q̄ꝫdiu mellis spissitudinem faciat:
G et reponit̄ in vase fictili ad vsum. ¶ Paulus.
Gentiana calida est et sicca in tertio gradu.

Capitulum. ccxviij.

Genestra. Io. mesue. ca. de genestra. et
vocat̄ capistrū arbor. et ē arbor mō-
tana: sup cui⁹ stipitē eleuat̄ densitas
fusciū multe rotūditat. et dū plicant̄ nō pati
unt̄ fracturas. Vn̄ ligant̄ ex eis arbores et ꝓ
ducunt flores siles figure lunari citrinitatis
multe. Et ꝓferūt folliculos s̄m semitā orobi
hn̄tes semia distincta sic lētes. ¶ Inq̄t Dya.
ca. est et sic. cōplexiōis in. ij. et semē ei⁹ est cali
dius: et i flore ei⁹ et stipite ē hūiditas supflua
cū virtute incisiua: q̄re multiplicat vomitū.
Et sunt oēs partes ei⁹ ꝯturbatiue: incisiue:
subtiliatiue et ꝓuocatiue. ¶ Paulus. ca. de ge
nestra. Est alia q̄ vocat̄ genestra fri. et sic. cō-
plexiōis: silis genestre supiori: sꝫ mior ē. et hꝫ
stipites miores et angustiores. et albū florē fa
cit.

Operationes

A ¶ Dyas: Semē genestre et flos bibit⁹ cū mul
B sa hūores vomitib⁹ purgat. ¶ Gal. Fruct⁹ ge
nestre et baculor̄ succ⁹ laxatiue nō debiliter
C est ꝟtut. ¶ Io. mesue. Per vomitū et ꝑ ventrē
educit flegma. et cū fortitudīe vehemēti mate
D rias q̄ sūt i iūcturꝫ. ¶ Et mūdificat renes ab
oīb⁹ supfluitatib⁹. et ꝓuocat vrinā fortit̄: et frā
git lapidē i renib⁹ et vesica. et nō ꝑmittit mate
E rias figi i eis neqꝫ lapidē dēsari. ¶ Et qn̄ flo-
res e⁹ ꝯtriti ꝑmiāt̄ cū melle rosaꝝ aut cū ouo

sorbilli resoluūt scrofulas. ⁊ oximel ex eis aut
F semis ipsiꝰ soluit apata splenis ¶ Et si freq̄n
taṫ vomitꝰ cū eis. ꝯuenit sciatice ⁊ podagre
⁊ dolori renū. Dosis eiꝰ est ⁊ ꝓprie floꝝ a.ʒ.ij.
vsq̄ ad.v. semini eiꝰ a.ʒ.ij. vsq̄ ad.iij. vel.iiij.
G ¶ Dyas. Semen eiꝰ ⁊ flos bibitus cū mulsa
H humores vomitib⁹ purgat. ¶ Paulus. Vir-
tutē hꝫ ꝯstringēdi. ad fluxū mēstruoꝝ valet
fomētū ex aq̄ decoctiōis eiꝰ. suppositorium
etiā ex puluere eius ⁊ succo plātaginis. valet
etiā ꝯtra dissinteriā p̄dictum fomentum.

Capitulum. ccxix.

Gith. Haymo. Gith ē genꝰ leguminis
simile cimino ī q̄ntitate: sꝫ nigri coloris
⁊ ī pane dulcorādo imponiṫ. ¶ Dyas.
Gith ē herba q̄ in segetib⁹ crescit. hn̄s semen
nigrū minutū: odore suaui. relaxat eni ⁊ cale
facit. ¶ Plate. Ca. est ⁊ sic. in. ij. g̃. Et ē herba
q̄ inter frumētū oriṫ. semē nigrū ⁊ q̄si triangu
lū facit. Aliq̄ntulā hꝫ amaritudinē. vn̄ diure
tica est. ꝟtutē hꝫ dissoluēdi ⁊ ꝯsumēdi. ¶ Pli.
li. xx. Gith ex grecꝭ. aliꝗ melachiō. aliꝗ mela-
spermon vocāt optimū q̄ꝫ excitatissimi odorꝭ

Operationes

A ¶ Dyas. Gith potatū vrinā ⁊ mēstrua ꝓuocat
lūbricos expellit. impositū ꝟo tumores aut
duricies soluit. Est etiā desiccatiuū ac lepto
micū. ¶ Lepras ac verrucas appositū tollit. pi B
gues ac glutinosos atq̄ ꝯstipatos hūores di
gerit. ¶ Catarrū sanat calefaciēdo si puluis C
eiꝰ ligeṫ ī lintheolo ⁊ ad nares sepiꝰ apponaṫ
vt ex eo odoreṫ. Lūbricos ꝗt enecat comestū
vel cōtusū ꝫ extrinsecꝰ vētri appositū. ¶ Pla D
tea. Cōtra opilatōnē epatꝭ ac splenis. ⁊ renū
strāguiriā: dissurriā: yliacā passionē. ⁊ dolorē
stōachi ex vētositate daṫ vinū decoctōis eiꝰ
⁊ puluis eiꝰ ī cibis. Valet ⁊ ꝯ emorroidas in-
flatas. ¶ Cōtra lūbricos etiā daṫ puluis eiꝰ E
cū melle. vꝫ ⁊ ꝯ vermes auriū. ¶ Pli. Medeṫ F
serpētiū plagꝭ ⁊ scorpionū. Illiniti ex melle ⁊
aceto reperio. Incensoq̄ꝫ serpētes fugari. bi
biṫ. ʒ. i. ꝯ araneos. ¶ Capitꝭ dolores illitū ex G
aceto et infusum narib⁹: dentiū dolores co-
ctum cum aceto mitigat.

Capitulum. ccxx.

Gummi arabicū. Sera. li. ag. ca sani
gli arabi. i. gūmi arabicū. Et ē gūmi
q̄d repiṫ sup arborē acacie. sicut alie
gūme. q̄ arbor noīaṫ amgailē. ⁊ meliꝰ ex eo ē
q̄d ē ex hac arbore siḿe ꝟmiculis ī figura sua
Color eiꝰ est sicut vitrū claꝝ. ⁊ nō hꝫ lignū. se
cundū ꝟo post ipm ē albū: sꝫ illud q̄d est simi
le sordiciei resine pini est malū. fri. est ⁊ sic.

Operationes

A ¶ Sera. auc. Gal. vna ē virtꝰ eiꝰ q̄ desiccat ⁊ alia ē ꝟtus eiꝰ q̄ ꝯglutinat: ⁊ aufert asperitatē: ⁊ frāgit ꝟtutes medicinaꝝ acutaꝝ. ⁊ lenit asperitatē pectorꝫ: ⁊ stringit vētrē: ⁊ fortificat intestina: ⁊ meliorat ossa fracta qn̄ fit emplm̄ cū eo. ⁊ ꝯuenit malignitati vlceꝝ pulmonis.
B ¶ Et auc. Dabix. Dicit ꝙ ē hu. paꝝ ⁊ retinet ventrē qn̄ nimis fluit. ⁊ ꝯglutinat intestinū ī q̊ ē tenasmon. ⁊ ꝯsolidat ossa fracta qn̄ fit emplastrū cū eo. ⁊ sedat tussim qn̄ retinet̄ ī ore et trāsglutit̄ q̄d inde soluit̄.
C ¶ Aut si miscet̄ aliq̄bꝫ medicinis ꝯferētibꝫ ad tussim ⁊ vlceribꝫ pulmonis qn̄ bibit̄ ex eo.
D ¶ Cōuenit obtalmie ⁊ rectificat medicinas laxatiuas qn̄ miscet̄ cū eis. ⁊ ꝓhibet acuitatē eaꝝ.
E ¶ Et frāgit vomitū q̊ ꝯuenit ab eis. ⁊ q̄ntitas dosis eiꝰ ad tussim. ⁊ ad retinēdū vētrē aureos. i. ⁊ qn̄ miscet̄ cū aliꝭs medicis ē aurei. v.
F ¶ Bulcasim eben aben azarin. li. qui dr̄ seruitor. Forma assandi gūmi arabicū ē sicut omēs alias gūmas. qui vult assari gūmi arabicū oportet vt frāgat illud ī frusta ad magnitudinē orobi. deinde accipiat patellā ⁊ calefaciat eā: ⁊ auferat ab igne. ⁊ ponat sup̱ eā gūmi arabicū: ⁊ misceat bene sine itermissiōe donec albescat. ⁊ si nō albescit ꝑma vice. iteꝝ calefaciat patellā ⁊ vt priꝰ donec fiat albū. ⁊ eodē mō fit ex aliꝭs gūmis

Capitulum. ccxxi.

Hauser vl' hausor. Aui. i. ij. li. ca. facit q̊ scribit̄ hausuꝝ: ſ3 in ara. est hauser Et hausor ē lacticinium q̊ddā ⁊ nō est taxus: vt q̊dā dicūt vel spēs eiꝰ: sub cuiꝰ vmbra periclitant̄ dormiētes: vt Dyas. dicit Nā hausor est lacticiniū. ⁊ taxus ē arbor magna ⁊ vmbrifica.

Operationes

A ¶ Sera. li. ag. ca. hau. Hausor ē planta hn̄s lata folia. ⁊ nascit̄ in vno tp̱e anni. ⁊ hꝫ ꝯcauū q̄d egredit̄ ab oculis ramoꝝ suoꝝ ⁊ a locꝭ florū eiꝰ.
B ¶ Et colligūt ab eo hoīes rē ꝯuenientē. ⁊ succo eiꝰ ē amaritudo. ⁊ egrediunt̄ ab ea mala sic̄ testiculi cameloꝝ.
C ¶ Et egredit̄ ab illis pomis q̄dā res adurens: ita ꝙ nō pōt fieri cauteriū cū re meliori ea.
D ¶ Et implent̄ ex ea culatre ⁊ puluinaria. ⁊ noīat̄ etiā arbor eiꝰ coherea. ⁊ qn̄ incidūtur folia hausor emittit tūc lac q̄d colligit̄ in mēse Maij. Et ponunt̄ in eo coria: ⁊ nō remanet pilus in eis. et vnū vas implet̄ ex duabꝫ impressiōibꝫ
E ¶ Et lignū hausor est leue grossum rectū pulchrū ⁊c̄. Alius hausor est vna ex speciebus titimalli.

Capitulum. ccxxij.

Hermodactilus. Joh. mesue. Hermodactilus ē radix herbe mōtane. 7 ei⁹ ali⁹ longus sicut digit⁹. ali⁹ rotūd⁹: sed melior est rotundus. 7 ei⁹ alius albꝰ. ali⁹ rubeus. ali⁹ niger: sed melior ex his est q̄ est albꝰ vere albedinis intus 7 extra. 7 q̄ est grossus 7 duriciei mediocris. Aliter aūt facti mali sūt. Sera. li. ag. ca. Sturagen. auc. Dyas. Sturagen siue suragen. i. hermodactilus ē herba que florescit in fine autumni. 7 est eius flos albꝰ similis in figura sua flori croci. Deinde emittit folia similia folijs bulbi in qbꝰ ē humiditas adherens manui. 7 habet stipitē in longitudine vnius palmi porrectū. ei⁹ color est albꝰ declinans ad nigredinē. 7 hꝫ radicem cuius color est niger ad rubedinē declinans. sed qn̄ aufert cortex apparet radix interius alba: mollis: dulcis saporis: 7 plena humiditate. que grece vocat coliricon: vt appa ret in ppria lrā. Est aūt radix ipa rotunda similis cepe bulbi. 7 radix ipa habet in medio sui scissurā ex qua egredit stipes sup quē est flos. multū nascit in loco q̄ dicit charūn. et in terris q̄ dicunt guagna. Et hec radix et alia operat vt ifra. ¶ Paulus ca. de hermo. Hermodactili sunt calide 7 sicce in pncipio secūdi gradus. Herba est 7 circa radices eius tuburositates inueniunt q̄ colligi debēt 7 vsui reseruari. In estate colligunt 7 reseruant: per annum vnū seruari possunt. Sunt autem eligendi qui sunt albi 7 solidi. Habet autē virtutem dissolutiuam: cōsumptiuā: attractiuā.

Operationes

¶ Serapion auc. Galieni. Radix hermodactili que est alba intus 7 extra est melior. 7 habet virtutē laxatiuā. ¶ Et aqua in qua bullierit: verum malus est stomacho. Et ꝯfert doloribꝰ iuncturarū 7 podagre. Exhibēdus est habentibꝰ iuncturas molles 7 nimis humidas. ¶ Idem auctoritate Mesasurugen. Albus est bonus. Sed rubeus occidit: non qꝛ nimis frigidus ita q narcotiset: qꝛ si hoc eēt nō esset laxatiuus. ¶ Aben Mesuay. Rubeus occidit vlcera antiqua 7 confert variolis ¶ Habix. Et melior ex eo est qui est exteri⁹ 7 interi⁹ albꝰ. 7 quando frangit est fractio ei⁹ facilis 7 nō dura. Niger vero 7 rubeus sunt ambo intersicientes. ¶ Paulus. Purgāt autem principaliter flegma. Contra arteticam 7 podagram: cyragram 7 iliacam passionē. 7 morbꝰ ex flegmate nō existente fe. valet benedicta acuta ex hermodactilis: yeralegodion: theodoricon: anacardina. ¶ Cōtra sciaticam podagrā 7 cyragrā succus feniculi cum melle decoquatur: et cū tali melle dent. ℥. ij. hermodactilo℞. 7. ℥. i. seminis feniculi 7 fiat electuarium: quod more benedicte potest sumi. ¶ Et nota q ī dosi debēt poni vncie due vel tres hermodactili. ¶ Contra yliacā passionem fiat decoctio mellis addita aqua ne exuratur: 7 ne mel exeat: 7 ex illo melle additis. ℥. ij. hermodactili 7 cynamomi det puluis hermodactili: supfluā carnē corrodit.

¶ Puluis eius cōficiatur cū sapone gallico 7 licinium intinctū fistulis. imponat etiā puluis eius cretico. Conficiatur cū aliqua melicina cerebrum confortante. Et fluellum de bombace intinctum naribꝰ si immittitur cerebrum confortat: 7 polipum corrodit.

¶ Johānes mesue. Solutiōe educit flegma grossum: 7 a iūcturis pprie. Et est medicina magna artetice 7 podagre sumptus: 7 cathaplasmatus: 7 pprie cum farina ordei.

¶ Et vitellis ouorū aut mica panis pinguis 7 vitellis oui. Et vsus eius impinguat corp⁹ 7 augmentum efficit in spermate.

¶ Et est medicina bona vulneribꝰ. abstringit enim sordes eorū 7 consumit carnes putridas in eis. Dosis eius est ab aureo vno vsq ad duas. Cōseruatur aūt p annos tres.

Capitulum. ccxxiii.

Hermerocalles. Platearius. Hermerocalles: id est planta vt bulbus ematicus q̄ manducatur. fruct⁹ eius est sicut narciscus. differens ab eo in flore tantū. ¶ Dyascorides ca. hermerocalles. Hermerocalles aut cathalepten velut bulbus ematicus. Folia habet ꝛ bastā similē lilio. in initio cū inceperit apire flores lilij ostēdit tres vel quattuoꝛ: sed postq̄ floruerit viride ꝫ facit colorem bonū ꝛ odoratū. Radix eius ī magnitudine similis est bulbo: sed paulo maioꝛ.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Hec si bibita fuerit: humorem sordidū matricis excludit. B ¶ Mēstrua imperat. Folia eius cathaplasmatibus adbibita combustionibus medicantur.

Capitulum. ccxxiiij.

Herba paralisis. Platea. Herba paralisis: siue herba sancti petri siue paralitica siue artetica: q̄ oīa idē sunt. ꝛ est herba cui⁹ folia florere incipiūt tpe hyemis: q̄ se extēdūt ī terra q̄si citrina vt alis fagus. florē citrinū. ꝓfert ca. ē ꝛ sic. cōplexiōis.

Operationes

A ¶ Dyasco. Hec herba doloribus medeť membroꝝ. Foliū ei⁹ ꝛ flores hūida ꝛ non sicca qñ ponunť sup empetiginē ꝛ pannū expellit eos ꝛ resoluūt oēm sup̄fluitatem. B ¶ Et ꝯuenit habentibus catarrū: ꝛ mitigat dolorē capitꝫ illis q̄ sunt frigide cōplexiōis. C ¶ Et oleū ei⁹ est iuuatiuū in hyeme. ꝛ si hn̄s calidā cōplexionē: odoret nimiū de ipso cū est viridis. D ¶ Idem Aben mesuay. Confert humiditatibus ꝛ flegmati salso ꝛ senibus frigide cōplexiōibus. ꝛ cōfert doloribus iuncturaꝝ. E ¶ Remouet loq̄lam amissam. ꝓpter apoplexiā vel paralisim ī potu sumptum eius succus auriū. i. vel. ij.

Capitulum. ccxxv.

Herba grassula. Actoꝛ. Herba grassula est herba de q̄ iuueniť maioꝛ ꝛ minoꝛ. Et minoꝛ est vermicularis. de q̄ habetur in cap. vermicularis inferius de V. Maioꝛ est herba habens folia tenera ꝛ pinguia: in quoꝝ superficie est hoꝛra.

Operationes

A ¶ Valet ꝯ ignis arsuras. succ⁹ ei⁹ curat ramicē pueroꝝ. B ¶ Si accipianť folia grassule ꝛ cime oliuaꝝ ꝛ teranť subtilr̄ cū axūgia porci recenti. ꝛ exꝓmať ꝑ petiā: ꝛ buliať cum modico vino albo q̄bus admisceať mastix ꝛ olibanū: et postea vngať.

Capitulum.ccxxvii.

Herba fetida. ꝛ ē herba subtilibꝰ folijs similis herbe q̄ vocat̄ abrotanū plēa seminibꝰ similātibꝰ semībꝰ lūbricoꝝ. sapoꝛ eiꝰ ꝓgit ad amaritudinē nociuā: gūis odoris. ꝛ sapoꝛ eiꝰ ē amarꝰ cū aliq̄li salsedine ꝛ stipticitate pauca. ꝛ ē calidioꝛ absinthio: ꝛ debilioꝛ abrotano.

Operationes

A ¶ Est mala stomacho: ꝛ claudit orificia venarū matricis: sic ꝙ cathaplasmata supra ventrē calida.

B ¶ Constringit sanguinē exeuntē post partum: ꝛ tempoꝛe menstruandi.

Capitulum.ccxxviii.

Harūdina siue barūdina. Actoꝛ. Harundinā ponit Isido. iter arboꝛes. ꝛ hoc (vt videt̄) ꝓpter q̄sdā speciales. q̄rū tāta crassitudo ꝛ magnitudo eē dr: vt ex illis naues ꝛ edificia fabricent̄. De ceterꝭ autē dictū ē apud Isid. iter herbas incultas ꝛ inter satiuas. ¶ Alex. i epl'a ad Aristo. Post victoriā nr̄am de Dario rege obtentā: acceptꝭ centū q̄nq̄gita ducibꝰ indoꝝ: q̄ breuitates itineꝝ nouerit: cū ꝓgeremꝰ ꝓter flumē apparuit. cuiꝰ ripā barūdo pedū sexagenum vesciebat. pinoꝝ: abietūq̄ꝫ vincens in crassitudine roboꝛa: eaq̄ꝫ indi vtunt̄ ad edificia. Aqua vero fluminis gustu elleboꝛo amarioꝛ erat. quā nec hō̄ bibere nec pecus etiam sine tormēto poterat. Deinde vidimus hoīes nauiculis ꝑ flumē vehi rotūdis ex barūdine: q̄ nob ostenderūt vbi dulcem aquā possemus inuenire.

Operationes

A ¶ Pli. li. xvi. Harūdines ꝓmatū tenēt inter aq̄ticos frutices frigidis gaudētes. Belli paciūq̄ꝫ experimētis necessarie sūt: atq̄ꝫ etiā in delicijs grate. His eni orientales ppl'i bella ꝯficiūt dū spicula calamis addūt.

B ¶ Nullus aūt sagittꝭ aptioꝛ est calamꝰ q̄ꝫ i theno bononiensi amne cui pl'ima inest medulla: pondusq̄ꝫ volucre. Cōtra flatꝰ q̄ꝫ paruicax libra. q̄ppe nō eadē gr̄a belgicꝭ.

C ¶ Nec est creticis cōmēdatiōibꝰ. q̄ꝫq̄ꝫ preferant̄ indi. q̄ꝝ alia q̄busdā videt̄ natura: q̄n ꝛ hastaꝝ vicē ꝓbēt additis cuspidibꝰ. Harūdo deniq̄ꝫ indica arboꝛeam hꝫ amplitudinē: q̄lis videt̄ in tēplis. Folia vero breuia. nauigioꝝūq̄ꝫ vicem prestāt) si credimus) internodia singula.

D ¶ Pli. li. xvii. Illa q̄ nascit̄ in india ꝛ syria odoꝝ vnguētoꝝūq̄ꝫ causa. Vrinā mouet cū gramine vl' apij semine decocta. mēstruaq̄ꝫ citat motu.

E ¶ Hydropisi prodest ac tussi etiam sufficit.

Capitulum.ccxxviij.

IUsquiamus. Jsido. Jusqamꝰ est herba sic a grecis appellata sed a latinis herba calicularis dicit̃: eo ꝙ caliculi eiꝰ ī figura cancaroꝝ nascant̃ vt ⁊ mali punici. quoꝝ ora serrata sunt. hn̄tes intrinsecꝰ semina papaueris silia. Hec herba ē insana. vocat̃ eo ꝙ vsus eius piculosus est. deniqꝫ si bibat̃ vel edatur insaniā facit vel somni imaginem turbidā. Dyas. ſm trāslationē nostrā ca. de Jusquiamo. Jusquiamꝰ frutex est paruus hastam habens grossiorē et folia lata et oblonga diuisa nigra ⁊ aspera. iuxta cuiꝰ hastas sunt capita plena semine. Sed iusquiami tria sunt genera. vnū purpureū florē habens: ⁊ semē nigrū: folliculos duros ⁊ spinosos. Alteꝝ vero flores meltinos hꝫ ⁊ folliculos molles. semē obrufum sic̄ erismon. Ambe vero iste maniā p̄stant ⁊ narcotice sunt et minus vsuales. Tertiū vero genꝰ est cuius vsus frequētatur. folia hꝫ pinguia ⁊ mollia: ⁊ chili. succi plena: flores albos ⁊ semen albū pferens. Nascit̃ in locꝭ maritimis ⁊ in ripis. semen vero vtile est albū: qd̄ minꝰ si inuentū fuerit rufum fecundat̃. Nigrum vero inutile est. semen eiꝰ ⁊ folia exiccant̃. hasta ipiꝰ tunsa ⁊ expressa. Hic succus in sole siccādus est. q̄r vtilis est vsui post annū. semen eiꝰ siccū in calida missum tunditur et exprimit̃. est vero succus melior viridis q̄ꝫ siccus. Multi vero farine triticee succum eius admixtum factꝭ trociscis reponunt. Galienꝰ octauo simplicium farmacoꝝ ca. de Jusquiamo ſm trāslationem arabicam. Jusquiamus cuiꝰ semen nigrū est. ⁊ signū sup̄ hoc ꝙ sit semen nigrum est ꝙ flos eius vergit ad rubedinē. facit maniā ⁊ subeth. Ille vero cuiꝰ semen subrufum est: cognoscit̃ in hoc ꝙ flos eiꝰ est citrinus. ⁊ est ꝓpinquus ꝓmo in virtute. ⁊ ꝓpter h̄ oportet ꝙ caueatur ab his ambabꝰ speciebꝰ: ⁊ nō vtatur q̄s eis: q̄r nō est iuuamentū in eis: sed occidūt. Jusquiamus vero habens semē album ⁊ florem albū. est cōueniens vsui medicine. ⁊ est in tertio gradu fri. ⁊ sic. in. ij.

Operationes

A ¶ Dyasco. Utilis est succus semini viri l voluntario. Confectionibus colliriorum mixtꝰ reuma viscidum ⁊ calidum compescit.

B ¶ Dolorem aurium mitigat. Stericas causas medendo cōpescit mixtꝰ polente. vel vt cathaplasma adhibitꝰ tumores podagricos spargit.

C ¶ Semen eiꝰ omia similiter facere nouit. maxime tussientibꝰ subuenit ⁊ catharrum soluit. reuma oculorū ⁊ dolorē cōpescit obulo vno cū semine micomis et mulsa mixtus ⁊ bibitus fluxui matricis ⁊ sanguinem reiicientibꝰ opitulatur.

D ¶ Semen eius solū podagricis auxilium vino mixtum ⁊ cathaplasmatibꝰ adhibitū: tumorē testiū ⁊ mamaꝝ soluit.

E ¶ Multꝭ aliis cathaplasmatibꝰ necessario miscet̃. folia eiꝰ maxime cū polenta mixta ⁊ in cathaplasmatibꝰ adhibita dolorem tollūt. cum vino bibita ter aut quater febres empialas ꝓhibet.

F ¶ Cocta sicut olus ⁊ comesta statim maniā faciūt. Radix eius cocta in aceto dolorem dentium ori retenta mitigat.

Capitulum.ccxxix.

IUniperus. Jsido. Juniperus grece dicta est. siue q̄r ab amplo in angustū finit. siue eo ꝙ ɔceptū ignē diu teneat. ita si prune ex eiꝰ cinere cooperte fuerint vsqꝫ ad annum perueniant. Piro enim grece id est ignis latine. Juniperus autē alia parua est. alia magna. Pli. li. xij. Piperis granū cuiꝰ arbori italia nascit̃. Juniperi baccꝭ mire vim trahētibꝰ adulterat̃. Sera. li. ag. cap. halbilhalach. i. iuniperꝰ ē vna ex speciebꝰ cipressi masculi. Et oēs sūt q̄ttuor spēs. ⁊ sūt iuniperꝰ ⁊ habel. i. sauina ⁊ zerbi ⁊ gara. i. iunipe

rus q̄ noiat arconas. Est ex ea alia magna:
alia parua. ⁊ bʒ fructū quendā: cuiꝰ fructus
est magnꝰ sicut Nabach. ⁊ in lr̄a habel dicit
sicut zaroꝛ. ⁊ q̄dā cuiꝰ fructꝰ est paruus sicut
faba. nisi qꝛ ip̄e est rotūdus totꝰ. Gal. vi. sim.
far. ca. de iunipero. Virtꝰ arboꝛʒ huiꝰ est ca.
⁊ sic. in. iij. gra. sed caliditas ipsiꝰ fructꝰ ē ſm
hoc. sed siccitas eius est in p̄ncipio tertij At
idem Sera. Sauina est illa q̄ dicit brachos
siue bracheos: ⁊ nō habet fructū. ⁊ nos de il-
la dicemus in ca. Sauina. infra de s. Sed
zerbin est illa que dicit padras. ⁊ habʒ fructū
silem fructui cipressi. nisi qꝛ est minoꝛ eo satʒ.
Et est ex zerbin parua spinosa. ⁊ fructū simi-
lem fructui iuniperi: cuius magnitudo est si-
cut granum mirti: sed est rotundū. et virtus
zerbin est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. Sed gara est
species parua respectu zerbin. Memoria eiꝰ
veniet in ca. laurus de. l.

Operationes

A ¶ Archeutos siue Arconos. Iuniperus ma-
gna ⁊ parua. Ambe calefaciūt ⁊ subtiliant. ⁊
p̄uocāt vrinā. Et qn̄ fit fumigatio cū eis ex-
pellit venenosa reptilia. Et habet fructꝰ: cu-
ius q̄dā reperit in magnitudine auellane. ⁊ q̄-
dā in magnitudine fabe. nisi qꝛ est rotūdus: ⁊
babet odorē bonum. ⁊ est dulcis habens in
se aliq̄ntulū amaritudīs. ¶ Dyas. ca. de iuni-
pero ſm trāslationē grecā. Iuniperus arboꝛ
alia ē parua: alia magna: sed vtreq̄ acrioris
sunt ꝟtutis atq̄ mictualis ⁊ insensibilis. B

C ¶ Auer. q̄nto colliget ca. de iunipero. Iuni-
perꝰ q̄ vocat abel ca. ē ⁊ sic. in. iij. gra. ¶ Pau-
D lus ca. de vernice Sūmi ipiꝰ arboꝛʒ ē vernix
E ¶ Itē Dyas. Prunis imposite fumigio. serpē-
tes fugāt. fructꝰ eiꝰ iocūdus est ⁊ odoris sū-
mi si in oꝛe detinet. ⁊ eu stomachus est. ⁊ coꝛa-
F ci vtilis est. tussim sedat. ¶ Ventrē ⁊ inflatio-
nes sedat. toꝛtiōibꝫ alia bibita subuenit. Cō-
tra venena p̄stat auxiliū. diureticū est illi ad-
iutoriū. Spasmatibꝫ ⁊ reumatibꝫ prodest.
G ¶ Suffocatiōes stericas tollit. Appellat autē
a grecis archiotides. succꝰ eius medet vipe-
H ra vexatis. ¶ Succꝰ eiꝰ exustus atq̄ cū aq̄
illinitꝰ leprā despuit. Elimatio autē ligni eiꝰ
potui data interficit. Lacrimus eius potui
datus tussim: ventrē atq̄ perotidas sanat.
I ¶ Auer. abel p̄uocat vrinā ⁊ mēstrua plꝰ oīa
alia re donec facit mingere sanguinē. Et fa-
cit aboꝛsum ⁊ extrahit fetū moꝛtuū. Pro ista
specie lege Sauinam infra de s.

Capitulum. CCXXX.

I Uiube. Aui. li. ij. ca. iuiube. melioꝛes
sūt maioꝛes eaꝝ frigide sūt in primo

equales in siccitate ꝛ humiditate. et sunt de-clinantes parum ad humiditatem. Et nutrimentum earum ꝛ digestio sunt difficilia. Et sermo quidem in eis bonus est ille quem dixit Galienus. Non reperi iniubas in conseruanda sanitate ꝛ remouenda egritudine aliquid operantes. sed reperi eas difficilis digestionis ꝛ pauci nutrimenti.

Operationes

A ¶Auicenna. Confert acuitati sanguinis calidi: ꝛ extimo ꝙ illud est propterea ꝙ ingrossant sanguinem ꝛ viscosum faciunt ip̄m.

B ¶Et illorum extimatio qui putant ꝙ ip̄e clarificent sanguinem ꝛ lauent eum: est extimatio corrupta ad quam ego non declino.

C ¶Idem. Conferunt pectori ꝛ pulmoni. Sūt mali stomacho difficilis digestionis. Extimant quidam ꝙ conferunt dolori renum et vesice.

Capitulum. ccxxxi.

Iuncus. Serapion libro aggrega. ca. Dis. aucto. Dyascoridis. Dis: id est iuncus. Est herba cuius due sūt species. Una ipsarum habet acutas summitates. ꝛ ista etiam species similiter diuiditur in duas. quia ex ea est que non habet fructū. Alia est que habet fructum nigrum ꝛ rotundum. ꝛ canna hui⁹ speciei est grossior ꝙ͡ȝ canna alterius. Et est tertia species que habet cannam grossiorem adhuc ꝛ magꝭ cannosaȝ ꝙ͡ȝ supradicte due species. ꝛ h⁹ speciei fruct⁹ qui est in sūmitatib⁹ eius est similis fructui iunci supradictarum specierum.

Operationes

A ¶Idem aucto. Galieni. Hui⁹ herbe sūt due species. vna earū est subtilior ꝛ durior. ꝛ alia grossior ꝛ melior.

B ¶Fruct⁹ hui⁹ scd̄e speciei facit dormire. sed species p̄ma est sil̄iter duarum specierum. Una que nō facit fructum: ꝛ nō est in ea iuuamentuȝ aliqd̄ in medicina. ꝛ alia facit fructū: ꝛ facit somnū: nisi qꝛ est debilior ꝙ͡ȝ prima. ꝛ ista species facit sodā.

C ¶Et substantia istarum duarum specierū est composita ex terrea pauca frigida pauce frigiditatis. ꝛ substantia aquosa ca. pauce caliditatis. Et desiccat ꝛ infrigidat: ꝛ est narcotica.

D ¶Et due species qn̄ assantur in igne: ꝛ sumūtur in potu: stringūt ventrē: ꝛ abscindūt sup̄fluitatē menstruorū: ꝛ desiccant qd̄ descēdit ex humoribus ad partes inferiores.

Capitulum. ccxxxii.

Iudaica. Dyas. ca. hierob. i. Iudaica. Et est herba porrecta virgultꝭ vltra cubitū geniculosis cū folijs p̄ interualla distantib⁹ tanq͡ȝ quercus incisis ꝛ subalbidis. Uires habet acres ꝛ mictuales.

Operationes

A ¶Dyascorides. Facit ad capitis ⁊ epatꝭ dolorem. Et ad serpentis morsum ⁊ aranearum ⁊ rabidi canis. Calculus expellit.
B ¶ydropicos sanat: vulnera recentia supposita curat. facit ⁊ ad eos q̄ induratas venas
C habent. ¶Et cibum reiiciunt propter parotidas strumas collo ligatur.
D ¶ycterícos sanat. ʒ. i. ex succo foliorū ⁊ nardi. ʒ. iiij. ⁊ paululum myrrhe ex aqua sciatis. iij. potui data. radicem huius qui secum habuerit a serpente tutus erit.

Capitulum. ccxxxiii.

Incensaria. Dyascorides. Incensaria herba est facta sicut arnoglossa. sed aspera ⁊ super terram spansa. cuius odor est sicut odor thuris habens in costis aliqualem pilositatem: ⁊ albedinē sicut enula. Et folia habent formā aliqualiter cordis nascentia.

Operationes

A ¶Dyasco. desiccat humiditatem pectoris: ⁊
B confortat neruos. ¶Et valet ad corizam.

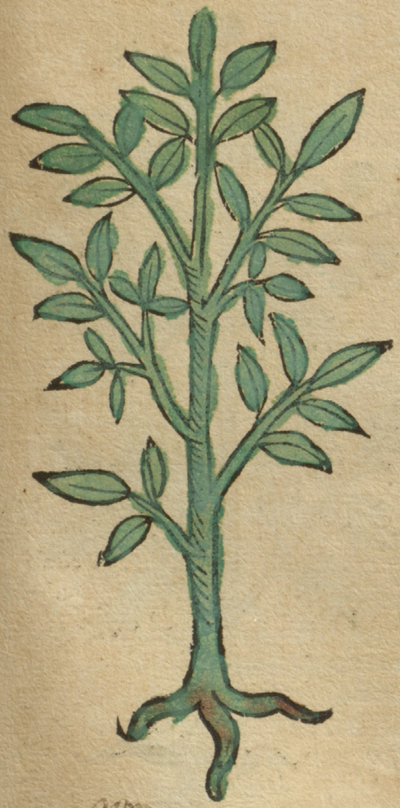
Capitulum. ccxxxiiii.

Indicus. Sera. li. aggre. ca. Milech. auct. Dyasco. Est de ipso domesticꝰ ⁊ siluestris. Et domesticus est ille quo tinctores vtuntur. Cuiꝰ foliū est simile folio plantaginis. nisi q2 est magꝭ viscosū ⁊ fortioris nigredinis. ⁊ habet stipitē longitudinis brachij vniꝰ. Sed agrestis assimilatur domestico. nisi q2 foliū eiꝰ est magꝭ simile folio lactuce. ⁊ habet ramulos longos plures graciles cū multꝭ ramusculis: quoꝝ color tēdit ad rubedinem. ⁊ in summitatibꝰ ramoꝝ sunt vagi nole multe similes linguis. Et est in eis semen. ⁊ habet florem paruū subtilem. Et idē aucto. Gal. Domesticꝰ est ille quo vtunt̄ tinctores. sapor eius est amarus: stipticꝰ: ⁊ ꝟtus eius est q̄ desiccat fortiter sine cacumine. Et idē auc. Aloesme. Est arbustū puluerulentū: eleuatq̄ȝ cū stipite suo longitudīe vnius brachij. ⁊ hȝ germina ramoꝝ. In sūmitate sua ē flos sicut flos coriandri: ⁊ siccat̄ ⁊ terit̄. ⁊ ponitur cū alcanna. Dicūt quidaȝ q2 achlem: id est indicus est arbor nilet chatis. ⁊ nesme sūt idem. Et idem aucto. Isaac henaram alcat ⁊ nesme sunt idē. Et est halbac. ⁊ est plāta habens foliū longū plus q̄ȝ foliū salicis. Et assimilatur folio faseoli colorꝭ quasi aurei: sed maius est. ⁊ est calidū ⁊ siccum ⁊ stipticum.

Operationes

A ¶ Sera.auc. Sal. Virt⁹ indici incarnat ⁊ resoluit ⁊ cōglutinat vlcera q̄ sunt in corporib⁹ duris.etiā si fuerint in capitib⁹ musculoꝝ.et abscindit fluxū sanguinis ⁊ dissoluit ⁊ minuit apata mollia.et cōfert vlcerib⁹ putridis ⁊ B corrosiuis. ¶ Idē auct. Dyas. Emplastrū cū folijs ei⁹ cōfert apostematib⁹ ⁊ vlcerib⁹. Nā in pncipio ipoꝝ cōglutinat ea sua caliditate. C et abscindit fluxū sanguinis. ¶ Et curat formicā et herisipilā. Et agrestis fortioris ē ꝟtutis.et cōfert spleneticis qn̄ bibitur.et fit emplastrum cū eo.et iuuat plus q̄ primus.

Capitulum.ccxxxv.

I Sopus. Platearius. Jsopus ē ca. et sic. in. iij. gra. Virtutē habet ꝓm folia et flores: nō ꝓm radicē. Jn estate cū flores pducit colligit. in vmbroso et nō fumoso loco suspendit ⁊ desiccat. in medicinis abiectis stipitib⁹ flores ⁊ folia ponunt: p annum seruant. virtutē habet diureticā dissoluendi: attrahendi: consumendi.

Operationes

A ¶ Ysi. Jsop⁹ ē herba purgādis pulmonibus apta. Vn̄ in veteri testamento aspgebant cū fasciculis isopi q̄ agni sanguīe volebāt mundari. Nascitur i petris herens saxo radicib⁹. ¶ Papias. Jsopus est herba humilis: calefa B cit ⁊ flegma deducit. eius radicib⁹ nihil fortius et penetrabili⁹ inter saxa. ¶ Platearius. C Contra tussim frigidā valet vinū decoctiōis eius et ficuū siccaꝝ. ad idē valet electuariū qđ fit ex ea sc3 ex isopo. ¶ Auicē. Jsop⁹ alia D est montana. alia ortiua calida et sicca in tertio. et est subtilis sicut origanū. Potus eius calorē bonū facit. et eius gūmera vestigia in facie abstergit. Cū vino bibita resoluit apostemata dura. ¶ Cōfert pectori ⁊ pulmōi patientib⁹ dissurriā et tussi antiq̄. Soluēdo aūt E educit flegma et ascarides ⁊ vermes. ¶ Valet etiā spleni et ydropisi. decoctio ei⁹ cū aceto et oximelle sedat dolorē dent. Et vapor F decoctiōis cū ficis cōfert sonitui auris. Et ipa etiā cocta fit emplastrū: tarsati ⁊ sanguini mortuo sub palpebra. ¶ Cōstantin⁹. Jsopus cali. est et sic. i tertio gra. Succus eius G cū ficub⁹ coctus: et melle ⁊ ruta bibit⁹ apostemata pulmonis anhelit⁹ et duricies. tussim et catarrū ad gulā de capite descendentē curat. lumbricos occidit. Apozima cum melle grossos humores dissoluit. ¶ Idē. Si cū H ficub⁹ siccis vtatur: et ventrē humectat ⁊ cutem clarificat. Cū aceto cocta si os tm̄ abluatur: ex ea dolorē dentiū amputat aurib⁹ inde fumigatis dolorem et sonitum placat. ¶ Rasis. Jsopus vt origanū valet. Pectus I et pulmonē purgat. Asmati quoq3 ⁊ tussi antique confert. Flegma et vermes e corpore educit. ¶ Plinius libro. xxvi. Jsopi q̄nq3 ra- K mi cū duob⁹ rute ac vicis trib⁹ decocte tota cem purgat. ¶ Iterum. Jsopi fasciculus cū L quadrante mellis ad tussim decoquitur.

Capitulum.cclxxxvi.

Ysopum humidū. Dyasco.ca.de ysopo humido ſm trāslationē nostram. ysopi cerotū est q̄ſi ſordes.ꝛ succus lanarū ſuccidarū q̄ hoc modo colligit̄. Lane ſuccide ꝛ ſordiſſime mox detunſe mittunt̄ in vas aquā calidā hn̄s.ꝛ ſic accendit̄ ignis vt aliq̄d ferueat: deinde refrigerat̄.ꝛ qd̄ ſupnatauerit in modū pinguedinis abradit̄ manu: ꝛ vas ſtanneū abſtergit̄.ꝛ ſic ip̄m vas replet̄ pluuiali aqua ꝛ coopertū tenui lintheo ad ſolem biduo ponit̄.ꝛ ſic tertio die aqua delimpidat̄ ꝛ reponit̄. Adulterat̄ cū pinguedine et cera.ſʒ intelligit̄ ꝙ ſincerū odorē lano ſuccide ſeruat. Sera.li.aggre.cap̄. Cenfaraffab. Et eſt pinguedo q̄ eſt in lana.q̄ fit in hūc modum. Accipe lanā ſuccidā vel mollem: et laua eam cū aqua calida: ꝛ in ſole calido.et exprime totū qd̄ in ea eſt ex ſorde.ꝛ pone ſordiciem illā in vaſe habēte orificium latū: ꝛ ꝓijce ſup eam aquā infundens ab alto cum impetu vt ſpumā faciat. Deinde agita agitatione forti vt multā faciat ſpumā ſup aquā abſterge aquā marinā cū īpetu donec ſpuma ſedet̄ oīno: ꝛ tunc tolle pinguedinem ſupnatanteʒ: ꝛ pone in vaſe terreo.deinde ꝓijce ī vaſe iterum aquā aliam ꝛ agita ſicut feciſti primo.et ꝓijce ſup ſpumā eius aquā marinā: ꝛ dimitte ſedari ſpumā ꝛ collige eam. Et facias hoc quotiens ſpumam vider̄.deinde accipe pinguedinem quā aggregaſti ꝛ malaxa eaʒ cum manib᷒. Et ſi aliquā in eis inuenies ſordem: extrahe ip̄am aquā agitando. Et facias hoc totiēs donec videas ip̄am albam ꝛ purā pinguedinem ſine admixtione alicui᷒ rei.ꝛ cum hoc feceris pone in vaſe terreo ꝛ ſerua.

Operationes

A ¶ Sera. Melior ex yſopo humido eſt illud qd̄ eſt molle qn̄ tangit̄ ſine aſperitate habēs odorē lana ſuccidi. Et qn̄ diſſoluit̄ nō appa‑ ret ibi aliqua groſſicies ſicut in adulterata. Et virtus hui᷒ eſt calefactiua: mollificatiua vlcerū īduratoꝝ.ꝛ ꝓprie vlceruʒ matricis qn̄ miſcetur cum melle ꝛ butiro.

B ¶ Et quando fit ſuppoſitorium cum eo ꝓuocat menſtrua ꝛ expellit fetu m ꝛ ſecundinam Et quando miſcetur cum ſepe anatis cōfert vlceribus ani ꝛ vlceribus virge ꝛ teſticuloꝝ ꝛ exiſtentibus circa laco illa.

C ¶ Et cōfert prurituī lacrimaliū oculi ꝛ groſſiciei palpebrarum. Et ponitur in vaſe nouo ſupra leneʒ ignē: ꝛ dimittit̄ donec veniat̄ pinguedo eius: ꝛ fiat cinis.ꝛ eſt conueniens cinis in collirijs ꝛ medicinis oculorum.

D ¶ Et confert morſib᷒ venenoſis ꝛ fluxui ventris antiquo ꝛ vlceribus inteſtinorum.

E ¶ Et abſcindit fluxum menſtruorum: et diſſoluit ſanguinem congelatum in ſtomacho. ꝛ quando ſumitur in potu mundificat vlcera pectoris ꝛ pulmonis.

F ¶ Et quando miſcetur cum butiro ꝛ fit naſcale cum eo poſt mundificationem matricis: ꝛ probibet impregnationem.

G ¶ Et qn̄ datur in potu mulierib᷒ poſt partuʒ facit eas adhibere ad impregnationem.

Capitulum.cclxxxvii.

Karabe. Plateari᷒. Karabe ē gūmi arboris vt gemma vnde annuli fiunt. Unde electrum ſuccinum karabe ſub eodem ponuntur.quia electrum eſt karabe. Unde habem᷒ in alexādro capitulo de diſſinteria trociſcis dyalectrū. Itē Seruius ſup bucolicon Uirgilij in egloga paſtoris dicit: ꝙ electrū ē poſt ſuccinū. Itē Caſſi᷒ felix tractatu de trociſc̄ dicit: Trociſcos de ſuccino ꝛ eſt electrū: ꝛ deſcribit trociſcos de karabe. Eſt autē gummi arboris dicte dyaſagiros.ꝛ ē ſpecies populi

arboris. vt patz in illo capitulo agiros. verum aliud facit capitulũ de populo diuerse speciei ab illo. Auicen͂. lib. ij. de eo duo facit capitula. Unum de hauro: cui consonat capitulum de populo arbore. Aliud de hauro romano: cui consonat capitulum de agiros. quod etiam exponit diascorides ꝙ est populus arbor. Auicenna dicit ꝙ est achirosa: volens dicere agiros. ſʒ in arabico est achiros cuius gũmi vt dicit Auicẽna: est karabe. Et diascorides dicit ꝙ ex hac arbore succinũ nascitur ẜm quosdam. ⁊ in rhodanum distillat. ⁊ ipsum est electrũ: vt ostensũ est supra. Due ergo videnť esse species huius arboris. Una calide complexionis. Alia frigide. sicut ꝑ vtrũqꝫ textũ colligiť. ¶ Auicenna libro de viribꝫ cordis karabe. calida est in ꝑmo sicca in scd̃o. aliq̃ volunt ꝙ sit frigida. Paulꝰ de karabe. Karabe est gũmi arboris haur romani. ⁊ calefacit caliditate temperata cum pauca frigiditate. Bulcasim eben aben azarin. libro q̃ dicitur seruitor karabe sic assať ⁊ cõburitur. Oportet ꝙ frangas karabe in fracturꝫ paruis et assa vna vice vel duabꝫ ⁊ serua. Sʒ combustio eius est in hũc modũ. Accipe ollam victilem. et pone karabe intus ⁊ claude os eiꝰ cũ luto. ⁊ pone in igne vna nocte. deinde extrahe et vtere et tere.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Habet proprietatem confortandi cor ⁊ letificandi ⁊ repellendi cardiacam: et fortificandi spiritũs.

B ¶ Serapion. Karabe sumitur in potu et prohibet cursum humiditatum ad stomachum: ⁊ abstringit ventrem ⁊ stomachum. ⁊ confortat eum. ⁊ abscindit fluxum sanguinis. Et quando cortex huius arboris inciditur minutim: ⁊ seminatur in letamine: oriũntur ibi in toto anno fungi ad comedendum.

C ¶ Paulus. Karabe est gummi arboris haur romani quod quando bibitur retinet fluxum ventris ⁊ stomachi: ⁊ sanguinẽ vndecũqꝫ fluit. Et putant quidam ꝙ sit sandaraca. ⁊ dicũt ꝙ karabe sodoma huius est gummi. ⁊ est gummi funeris eo ꝙ latini ponebant ipsum super corpora defunctoꝝ.

D ¶ Et idem auctoritate Albuherig. Caliditas eius est temperata cum pauca frigiditate. ⁊ habet proprietatem retinendi sanguinem. ⁊ proprie in tenasmone. Et confert cardiace. ⁊ stringit ventrem.

E ¶ Et idẽ autoritate hegde. Karabe calida est ⁊ retinet sanguinẽ vndecũqꝫ fluentem.

F ¶ Et idem auctoritate Alcazi. Suspenditur suꝑ apostema ⁊ confert. ⁊ est frigida. Et confert cardiace ⁊ sputo sanguinis: ⁊ fluxui eius a naribus.

G ¶ Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus preciosis in capitulo Sagates.

Capitulum. CCXXXVIIJ.

Kalendula. Plinius capitulo kalendula. ẽ herba cuius stipes plurimos habet ramos. Folia eius sunt similia folijs conizi maioris ſʒ angustiora et pinguiora cum aliquali viscositate et odore graui: vel vt coniza. Flos eius aurosus similis est auri galli vel butalmos. semina eius q̃ꝫ plurima ordinatim. posita in capitello quodam habentia formam corniculorum: et ipsa semina sunt pilosa aliqualiter. Est calide et sicce complexionis.

Operationes

A ¶ Uirtũtem habet stringendi: confortandi: ⁊ desiccandi.

B ¶ Contra dolorem dentium puluis eius si inũoluatur in bombice ⁊ dentibꝫ applicetur: statim dolor cessat. similiter naribus intromissa vermem qui est in dente occidit.

C ¶ Contra rosulas pedum valet fomentum ex ea factum.

stis. difficile frangibilis. lōgus circiter brachi-
um vnum. plenus folijs. ꝛ fructus eiꝰ ponticus
declinans ad amaritudinē. ꝛ color eius decli-
nat ad rubedinē. Et idem postq̄ꝫ congregaui
inter sermonē Dyascoridis ꝛ Galieni sup om-
nem herbam inueni ꝙ Galienus non memo-
rauit mirtum agrestem. Et Dyascorides non
memorauit kubebas. Et vidi ꝙ descriptio Ga-
lieni sup kubebas est descꝑtio Dyascoridis su-
per mirtum agrestem

Operationes

¶ Sera. Semen eiꝰ bibitū vrinā ꝓuocat: mē-
struis imperat. calculos vesice frangit. — A

¶ Yctericis ꝛ cephilargicis medicat̄. Radix eiꝰ
cum viridis est a multis pro sparago comedit̄.
que amara est ꝛ diuretica. — B

¶ Et idem auctoritate Galieni. Est medicina
similis fu. in sapore ꝛ virtute. nisi quia est subti-
lior. multū ideo fit aperitiua operationum q̄
sunt in corpore toto. — C

¶ Et prouocat vrinam: ꝛ mundificat renes a
lapide qui generatur in eis. Et est bona guttu-
ri. ꝛ stringit ventrem. — D

¶ Paulus capitulo de kubeba. Kubeba va-
let contra frigidum reuma. ꝛ confortat cerebꝝ
et curat apoplexiam. — E

Cubeben

Capitulum. cccxxxix.

Kubube. Pliniꝰ cap. de Kubube. Ex
eis sunt domestice ꝛ siluestres. Sunt
em̄ fructus cuiusdā arboris in partibꝫ
Indie nascentes. Et sunt triū generum. Sūt
enim siluestres q̄ sunt minores. ꝛ sunt saporis
acuti sicut piper. ꝛ sunt graues intus plene bre-
uis stipitis. Sunt etiā alijs superioribꝫ silue-
stres maiores pōderose siliter et plene amari
saporis: supioribꝫ meliores. Sunt alie q̄ sunt
domestice oīmibꝫ ꝑdictis laudabiliores. Inte-
rius inanes leuis pōderis lōgi stipitꝫ: modice
amaritudinis. In sūmitate habētes planiciē
aliquā: ꝛ vbi ꝯiungit̄ stipiti cōcauitas est q̄dā
cū masticat̄ fumositas q̄dam euaporabilis ad
cerebrū ascendit. Cū simpliciter ponit̄ ista in-
telligit̄. Virtus est in folijs ꝛ in semine eiꝰ ca-
lide ꝛ sicce temperate. ¶ Serapion li. aggre. ca.
kubebe. Kubube est planta habens folia mir-
te domestice. nisi quia sunt latiora eis. ꝛ summi-
tates eoꝝ sunt acute: sicut summitates lancee.
Et habet fructū rotundū aliq̄ntulum depres-
sum ꝛ latum. Inter folia eius repertuꝫ: qḋ q̄n
maturat̄ vergit ad rubedinem inter ipm ꝛ gra-
nū triangulū. ꝛ hꝫ ramulos siles ramis plante
dicte laros: egredientes ab vna radice sic̄ agre

Capitulum.ccxl.

Lactuca. ysidorus. Lactuca dicitur eo q habundantiaz lactis exuberet. seu q lacte nutrientes feminas implet. Hec et in viris veneris vsum coercet. ¶ Plateari9. Lactuca cibarioꝝ vsui competit semen eius medicine. quod frigidius est ipsa herba. Indicantur autem ab autorib9 omniū herbarum temperatissima. ¶ Palladius libro scdo mense Januario lactuca serenda est. vel Decebri. vt planta eius Februario trāsferatur. Itē Februario seritur vt possit aprili mense transferre. Sed certum est eam toto anno bene seri si locus sit letus. stercoratus. irriguus. anteq̄ pangatur radices eius resecemus equaliter. ꝛ liquido fimo linamus. Uel q̄ iam pacte sunt nudate letamen accipiant. Amant solū subactum. pingue. humidum. stercoratum. ¶ Auicenna in capitulo Lactuca. Et sunt eius tres species. Una est que vocatur agrestis. quā greci sarolliam vocant. Cuius tyrsus in modum secundi est. Et est species scariole sicut apparet ibidem. Alia species dicitur lactuca azini. quā si vis scire lege capi. xxxij. Ancusa supra de A. Et alia species q̄ dicit Lactuca domestica que omnibus est nota. de qua hic loquimur. Galienus sexto simpli. far. cap. de lactuca ſm translationem grecam. Lactuce domestice virtus est que infrigidat ꝛ humectat sicut aqua non extranee. sed sicut aqua stagnoꝝ vel lacunarum: vel fontanarum. Et ipsa est que generat sanguinem bonum. Lactuca agrestis est similis domestice: nisi quia stipitem habet maiorem. ꝛ folia eius sunt albiora folijs eius et subtiliora ꝛ asperiora. Et sapor eius est amarus: et est in virtute sua similis papaueri nigro

Operationes

A ¶ Serapion lib. aggre. cap. Hakas. i. lactuca. Uirtus lactuce domestice est q conuenit apostematib9 calidis ꝛ herisipile. Et semen ei9 qn̄ bibit abscindit distillationē humiditatꝫ spermatis. Et conuenit pollutioni que fit in somnis.

B ¶ Et idem auctoritate Galieni in lib. de cibis. Lactuca generat sanguinem bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactucas quando eram iuuenis: quia in stomacho generabatur colera. et sic infrigidabam ipsuꝫ. ꝛ tunc etiam postq̄ senui comedo eas elixas. Ideo quia non reperio aliquam herbam cum qua possum curare vigilias sicut cū ipsa. Humor vero qui generatur ex ea est frigidus ꝛ humidus. Et neq̄ ex ea accidit nocumentū sicut ex alijs oleribꝫ. ꝛ non stringit ventrē nec laxat. quia nō habet stipticitatē nec salsedinem neq̄ acuitatez.

C ¶ Idem q̄z auc. Dyas. Lactuca domestica est bona stomacho: ꝛ infrigidat vētrē: ꝛ facit dormire. ꝛ prouocat lac. Et qn̄ ipsa decoquitur est magis iuuatiua. et qn̄ comeditur sic euellitur sine ablutione. conuenit illis qui conquerunt de stomacho suo.

D ¶ Et assiduus vsus comestionis earū obtenebrat visum. Et qn̄ fit emplastrū cū ea conuenit apostematibꝫ calidis: ꝛ herisipile. dūmodo nō sit vehementis inflāmationis.

E ¶ Sed semen eius bibitur ꝛ valet cōtra fluxū ventris. ꝛ extinguit libidinem ꝛ pollutionem seminis in somnis. Sed qn̄ lactuca emiserit stipitem suum tunc efficitur virtus succi ꝛ lactis ipsius similis virtuti lactuce agrestis et papaueris nigri.

F ¶ Et idem auct. Ruffi. Lactuca q̄dem curat egritudines q̄ fiūt ab ebrietate qn̄ sumit: sꝫ ipsa nocet intestinis. ꝛ lenit ventrē. ꝛ abscindit libidinem. ꝛ facit dormire.

G ¶ Item qn̄ coquit cū oleo zizamino. ꝛ comedit expellit ytericiā. ꝛ est medicina bona opilationibꝫ nariū ꝛ corize qn̄ comedit in ieiunio cocta cū oleo. sinapiū ꝛ lac lactuce domestice cū emittit stipitem abstergit vulnera q̄ fiunt in tunica cornea. Lac vero lactuce agreste positum in fronte inducit somnum.

H ¶ Et qn̄ fit collirium cum eo lacte iuuencule conuenit vlceri cornee. ꝛ placat dolorem capitꝫ ꝛ prouocat menstrua. ꝛ curat morsum rutele ꝛ scorpionis.

I ¶ Galienus. Calidis flegmonibꝫ cōgruit: nec non paruis herisipilationibus: non tamē potens est maioribꝫ sufficere. Est autem excibis sedantibus sitim. Semen vero bibitum cōtra gomorream. i. effusionem spermatis cohibet. Unde ꝛ somniantibus datur sicut etiaꝫ semen agrestis lactuci liquorem citius colligit caliginem. necnon insuper vstionibus apta est subiuncta cū lacte femineo.

K ¶ Et idem scdo libro de cibis. cap. de Lactuca ſm translationem grecam. Nosse aūt oportet ex omnibus oleribus paucissimū ꝛ chacochimum sanguinem generantibꝫ ex lactuca nō multum quidem neq̄ cacocemum. non tamen euchimū perfecte sanguinem generari: comedunt aūt ipsam vt ad multū quidem crudam. qn̄ autem extiterit circa productionem seminis estatis tempe pelixatam in aqua dulci offerūt cum oleo ꝛ garo ꝛ aceto. aut cum aliquo salsamentoꝝ. Et maxime quecūq̄ eoꝝ que cum caseo preparantur.

L ¶ Utuntur autem ipsa ↄ anteq̄ꝫ in stipitē im-
petuauerit p aquam elixantes: sicut ↄ ego nūc
incepi: ex q̄ dētes habeo prauos. sciens enī ali-
quis amicoꝝ in ↄsuetudine q̄dem mihi ex mul
to tempe olus ħ laborosam autez nūc habens
masticationem induxit decoctionem.

M ¶ Utebar autem lactucis in iuuentute quidez
calefaciente mihi continue superiori ventre in
frigidationis gratia.

N ¶ Auicenna li. ij. cap̄. de lactuca. Ex ea est do-
mestica ↄ siluestris. Et illa que est siluestris est
similis in virtute papaueris nigri.

O ¶ Et idem auctoritate Galieni. Non est infri
giditate eius que domestica vel ortulana est ap
plicatio ad vltimum.

Capitulum. ccxlj.

Lacca. Platearius. Lacca est gūmi ar-
boris: quod defertur a partibus vltra
marinis. quo tinguntur panni colore
rubeo. Habet virtutez extenuatoriam. Et est
calide et sicce complexionis in tertio gradu.
Serapion libro aggregatoris capitulo Lec.
auctoritate Dyascoridis. Lec est gūma arbo-
ris que nascitur in terris arabū. ↄ est in ea simi-
le myrre ↄ storaci. Et habet virtutem extenuan-
di. Et idem aucto. Galieni. Lacca est gūmi ar-
boris que nascitur in Arabia: que est similis
myrre: habens odorem bonum. ↄ administra
tur in fumigijs. et tinguntur ex ea panni rubei
coloris. et dicitur tinctura illa Karmes. et de-
fertur similiter de armenia. et est calide et sicce
complexionis in tertio gradu. Et idem aucto-
ritate Galieni in translatiōe albatarith. Lac-
ca est gumma arboris que nascitur in Arabia:
que est similis myrre habens odorem bonum
Et idem auctoritate Rasis. Lacca cadit ex ce
lo super ramos arboris gubera. id est mespili
in partibus Sireff: in insulis maris. et est ca
lide et sicce complexionis. ¶ Auicenna libro
secundo capitulo de lacca. Lacca dixerunt qui
dam de quibus est dictū Paulus. est gumma
herbe similis myrre boni odoris. ↄ oportet ꝙ
administretur cum cautela. Alij vero erraue-
runt et dixerunt ꝙ est Karabe. Uerum lacca
in plerisqꝫ est virtutis karabe. ↄ est extenuati-
ua virtute vehementi.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Lacca cōfert asmati: si puluis
eius cum ouo sumatur ieiuno stomacho. ↄ con
fert spleneticis in syrupo si ponatur: et ꝓuocat
menstrua. ↄ ↄfortat visum ꝯm omnē modū ad-
ministrationis eius. ↄ cōfortat stomachum: et
aperit opilationem stomachi ↄ epatis. ↄ curat
ictericiam ex opilatione.

B ¶ Serapion. Lacca habet virtutem extenuan
di pingues. ↄ bibunt de ea splenetici ↄ asmatici
ↄ ↄfert. Et qn̄ bibitur cum mellicrato ꝓuocat
mēstrua: ↄ abstergit maculas que fiunt in ocu
lis abstersione veloci.

C ¶ Et curat debilitatem visus quando misce-
tur cum vino. ↄ fit inde collirium. et est bona
dolori dentium. et aperit opilationes. ↄ forti-
ficat viscera. et tinguntur inde panni coloris
rubei.

D ¶ Et aperit opilationem stomachi: et confor-
tat eum. et confert ictericie. Et modus ablu-
tionis eius est: ꝙ accipitur gummi eius et te-
ritur ↄ proijcitur super ea aqua calida. in qua
bulierint aristologia ↄ squinantum. ↄ moue-
tur cum pistello ↄ dimittitur residere. ↄ eijcitur
aqua. deinde desiccatur in vmbra. et reponitur
in vase vitreo. ↄ si non clarificatur prima vice:
facias secundo.

E ¶ Auicen̄. Lacca confert tremori cordis. ↄ cō-
fert epati. ↄ ↄfortat stomachū. ↄ ↄfert ictericie
ↄ ydropisi: ↄ doloribꝫ epatis.

Capitulum.ccxlij.

Larix.ysi. Larix a castello liricino dicta est.ex q̄ tabule tegulis affixe flāmā repellunt:nec ex se carbones exuste efficiunt. Pli.lib.xvi. Larix est arbor ex siluestri genere cui folia nō decidūt.sic̄ nec abieti.nulloq3 flore exhilarat̄.ptinꝰ em̄ e flore fructꝰ gignit̄. Mōtes amat sic̄ ⁊ cedrꝰ.⁊ est q̄ntū genꝰ eaꝝ q̄ picē ferūt.cui situs idē ⁊ facies.vt abieti. Huiꝰ materia lōge p̄stātior incorrupta.vis hūore contumax rubeꝰ.p̄terea ⁊ odore acrior. Huic quoq3 plusculū erūpit liq̄ris.mellio colore atq3 lētiore nūq̄3 durescent3. Sextum ꝓo genꝰ est teda. laricisq3 morbꝰ est vt teda fiat. Omia ꝓo huiꝰ genera q̄ picem ferūt accensa fuligine in modica repente carbonē cum eruptionis crepitu expuunt.eiaculanturq3 lōge.excepta larice.que nec ardet.nec facit carbōes.nec alio mō ignis vi ↄsumit̄ q̄3 lapides. Omnia quoq3 illa ꝑpetuo virent. Larice sunt omniū arboꝝ altissime atq3 rectissime.

Operationes.

A ¶ Pli.in li.vtš. Signit ⁊ larix cauchrin sicut ⁊ abies.vic3 pillulā in mediana vim vrendi habentem q̄ ↄtinet nucleum pineis similem.

B ¶ Idem in li.xvij. Serunt̄ autem semine nec vnq̄3 degenerant larix ac cypressus ac palme. ¶ Palla.li.xij. Larix ad materia3 est vtilissima ex q̄ tabulas suffigas tegulis ī frōte ⁊ extremitate rectoꝝ:ↄtulisti p̄sidiū ↄ̄ incēdia. Nec em̄ flāmas recipiūt aut carbones creare possunt.

Capitulum.ccxliij.

Lappacium maius. Dyas.ca.de lappacio.ponit quattuor eius genera dicēs Lappaciū q̄ttuor sunt genera vel species. Unu3 qđ manducat̄.⁊ est illud qđ vocat̄ insipidū. Alterum qđ dicitur oxilappacium.et acetosum lappacium. Et illa est herba q̄ vocat̄ acetosa q̄ in locis humidis nascitur.⁊ in summitate eius sunt folia acuta ⁊ dura.verum melius est qđ in ortis nascit̄. Est aliud genus lappaciū quod est agreste.et bonum minus. simile plantagini sup̲ terram sparsum ⁊ indebile. Est aliud genus qđ multi zadam dicunt. Folia similia lappacio agresti.habens et virgam minorem. semen ei est acutum ⁊ rufum siue subnigrum.⁊ triangulatum ⁊ viscidum.sup̲ virgam habentes semen. Gal.sexto sim.far.ca.de lappacio. Lappaciu3 dyaforetice moderate virtutis. Acutum vero lappacium mixtum simul ꝓo cū dyaforetica ⁊ repercussiua participat quadam

qualitate. Semen vero eius habet quid stiptici cũ manifeste: ⁊ dissenterias ⁊ diarias sanat: et maxime id qđ est acutum lappacium. Equinũ aũt lappaciũ in nemoribꝰ q̃dem generaẜ. vt plurimũ autẽ est eiusdem quidem cum p̄dictis debilioris vero virtutis

Operationes.

A ¶ Dyas. Virtus lappacij vna est q̃ ventrẽ mollit crudum ⁊ tunsum ⁊ cathaplasmatibꝰ adhibitũ cũ oleo rosaꝝ duricies spargit.

B ¶ Valet etiã ꝯ scabiem: empetiginẽ: ⁊ serpiginẽ si accipiaẜ succꝰ eius ⁊ oleũ nucis. ⁊ pix liq̃da: ⁊ simul bulliant. ⁊ coletur. ⁊ colature addatur puluis tartari. ⁊ sulphuris. ⁊ fiat vngentũ ad apostemata maturanduꝫ. Lappaciũ acutũ tritũ ⁊ i oleo decoctũ: ⁊ cũ axungia supponaẜ.

C ¶ Cõtra splenis duriciẽ succꝰ lappacij acuti cũ storace liq̃da ⁊ armoniaco ⁊ aceto ꝯficiaẜ ⁊ dimittaẜ tribꝰ diebꝰ: postea fiat decoctio ⁊ coleẜ: ⁊ colature addaẜ cera ⁊ oleũ ⁊ fiat vngentũ.

D ¶ Aqua vel vinũ decoctionis eius soluit opilationem splenis vel epatis. Cõtra scrofulas nouellas fiat emplastrum ex lappacio acuto ⁊ axungia simul ꝯtritis.

E ¶ Crispelle facte ex lappacio acuto valent asmaticis ex frigida causa.

Capitulum. ccxliiij.

Lappaciũ minꝰ siue rotũdũ. Plateariꝰ Lappaciũ rotundũ đr eo q̃ ad rotũditatẽ tendit: ⁊ minor est sup̄dicte. Ca. ẽ ⁊ sic. in. iij. g̃du. Paulꝰ ca. de lappacio: ex ea est maior ⁊ minor. Maior vocaẜ bardanũs: et est masculꝰ carẽs semĩe. Minor vocaẜ bardana. ⁊ est femina faciens lappas ⁊ semĩa adherentia pãnis. aliq̃ vocãt eam lappã inuersam.

Operationes.

A ¶ Dyas. Radix eiꝰ cataplasmata leprosis mediceaẜ. Eius elixatura fomẽto adbibita ⁊ in balneis fricata. pruriginẽ corpis tollit. dolorẽ auriũ mitigat. ¶ In vino elixa dolorẽ dentium gargarismo cõpescit. ⁊ cataplasmata scrophas spargit. Et omniũ ꝑtus est vna cũ p̄dicta. B

Capitulum. ccxlv.

Lapago. Dyas. ca. approparine. i. lapago Et est herba ꝑgas multas hñs longas et q̃dras ⁊ aspas. folia rara ⁊ inordine posita. semen est ei albũ ⁊ rotundũ ⁊ puum. in medio pertusatũ sic̃ vmbilicꝰ. florẽ habet albũ Folia eiꝰ vestibꝰ transeuntiũ inherent. Nasciẜ

circa muros ⁊ ortos. Hac herba pastores p liq̄torio vtūt lac liq̄ntes. Gal'.vi.sim.far.c.aporma Aporma filiātropos vel filotropi dr. Dr etiam lappula minuta ⁊ purpurea. mediocrit abstergit ⁊ desiccat. habet aūt aliq̄d subtiliū partiū.

Operationes.

A ¶Dyas. Succꝰ huiꝰ herbe ⁊ ꝑgaꝝ ⁊ semis eiꝰ morsū mitigat spalāgiōis cū vino bibitꝰ ⁊ venenis occurrit. Hic succꝰ auribꝫ infusus earū dolorē mitigat. hec herba cū axungia mixta scrophas spargit. folia āt eiꝰ ꝯstringētia sunt ꝟtutis.

B ¶Et ꝓpterea fluorē sanguis cathaplasmatibꝫ apposita medent. ⁊ rei coherenti miscent.

Capitulum. ccxlvii.

Laurꝰ. ysi. Laurꝰ a laude dicta est. vn̄ et olim laudea dicebat. Hac em̄ cū laude victoꝝ capita coronabāt: eo ꝙ nūq̄ꝫ viriditatez deponat. sola q̄ꝫ arbor hec vulgo fulminari mīme credit. ¶Auic. Laurꝰ est arbor cali. ⁊ sic. in. ij. cuiꝰ odor redolēs. Orit in locis mōtuosis hn̄s folia sic̄ mirti: nisi ꝙ maiora sūt Et eiꝰ fructus est rubeꝰ. ꝟtusq̄ꝫ illiꝰ est in folijs ⁊ fructu ipiꝰ. Grana eiꝰ sūt ad modum auellane parue. In ipa tota est calefactio. Sed ḡna eiꝰ calidiora sunt folijs. Cortex vero debilior est ⁊ minoris caliditatis. Pla. Laurꝰ ca. est ⁊ sic. Cuiꝰ folia ꝟtutē hn̄t ꝯfortādi fructus ex aromaticitate dissoluēdi ⁊ ꝯsumēdi. Folia exsiccata in loco vmbroso ⁊ nō fumoso ꝑ annū i multa efficacia seruāt. fructus ꝑ duos annos. ¶Pala. li. iij. Mense februario ex baccis mirte ⁊ lauri seminaria sunt faciēda. vel si facta fuerint excolēda. ¶Sera. li. aggre. cap. gara. au c. Dyas. Gara. i. laurus. Ex eo est hn̄s stricta folia. ⁊ ex eo est hn̄s latiora. ⁊ est masculꝰ. ⁊ calefaciūt ⁊ desiccant calefactione ⁊ desiccatōe forti. Et granū eiꝰ est fortiꝰ. ¶Dyas. ca. d̄ Lauro ſm trāslationem grecam. Laurus alia est latioꝝ folioꝝ. alia tenuioꝝ. sed vtreq̄ꝫ feruentis virtutis sunt atq̄ꝫ recorporatiue. quoꝝ elixatura calida est. ¶Gal'. vi. sim. far. ca. dasne arboris siue lauri tam folia q̄ꝫ fructus siccant ⁊ calefaciunt vehemēter. plus tamē fructus q̄ꝫ folia. Cortex vero radicis minus quidem acer ⁊ calidus. magis autem amarus: ⁊ q̄d stipticitatis habet. ¶Juuenalis. Laurus est arbor cuiꝰ folijs victores coronant. vnde lauro ꝓpter victoriā coronatus: dicit laureatus. ⁊ corona qua propter virginitatem mulieres caronant: vocatur laureola.

Operationes

A ¶Dyas. Elixaturā eiꝰ si in scafio missa fuerit ⁊ desup sedeat vesice ⁊ matricis dolorē cōpescit. Huiꝰ folia viridia stiptica q̄ tunsa ⁊ cataplasmatibꝫ adhibita vesparū ⁊ apum ꝑcussum ꝓhibent: ⁊ om̄es tumores spargent.

B ¶Et si synapi aut polente misceant et viridia bibita nauseā ꝓuocant. stomachū subuertunt Huius bacca plꝰ ca. est q̄ꝫ folia.

C ¶Et habet virtutē fortiorē q̄ tunsa ⁊ electuarij more melle collecta: tussientes ⁊ ptificos ortonoicos ⁊ toracis reumatismum sanitati restituit. cum vino bibita ictibus scorpionū occurrit: maculas nigras detergit.

D ¶Succus eius surditatē auriū manere non sinit. ⁊ incōgruos sonos cū vino ⁊ oleo rosarū adhibita cōpescit.

E ¶Acopis ⁊ vnctionibꝫ calidis notabiliter misceтur. virtutibꝫ etiam dyaforeticis necesse misceт. Coriū eiusdē arboris tritū ⁊ bibitū calculos frangit. a borsum excludit epaticis obulis tribꝫ cū vino bibitū ꝓstat effectū.

F ¶Succꝰ ꝟo radicis eiꝰ minus est acer: ⁊ tn̄ est amarus ⁊ magis stipticꝰ. ꝓpter q̄d lapides vesice rumpit. oīs aūt arbor vires hꝫ acriter relaxantes ⁊ calefacientes ⁊ euaporātes.

G ¶Galienꝰ. Laurus lapides frangit: ⁊ epaticis cōfert. bibitus cum vino odorifero in pondere trium obolorum.

D ¶Aui. Laurꝰ ꝯfert doloribꝰ neruoꝝ oībꝰ. Liniẗ sup morfeam cū vino. Resoluit etiā sodam ꝛ facit ad dolores aurꝫ frigidos. ¶Rasis. Iar .i. laurꝰ. Apostemati matricꝫ ꝛ pūcture scorpionis: ac dolori neruoꝝ auxiliaẗ. qꝛ totū semē et oleū auxiliāẗ. fastidiū tamen ꝛ vomitum faciūt

K ¶Cortex eius bibitus frangit lapidem.

Capitulum. ccxlvij.

Laureola. Ubi sciendum qꝫ aliqͥ putant laureolā nō esse mezereon. qꝫ scꝫ error dinosciẗ in ca. coconidion superius de C. Dyas. ca. Dasnoides. i. laureola. habet virgas lōgas duobꝰ cubitꝫ. tenues rectas ꝛ lenes. ꝛ folia lauri siliā. sꝫ tenniora ꝛ viridiora. semen in medijs folijs hñs. Et idē ſm aliā trāslationē. Dasnoides. i. laureola cubiti vniꝰ hꝫ lōgitudinē. ꝛ ṽgas multas ꝛ nō fragiles sed muscilaginosas. Folia sūt illi lauro similia sꝫ molliora. id est flexibiliora ꝛ duriora. ꝛ nō frāgibiliora gustu calida exasperātia. Flores albos habet. semen ṽo nigrum cū maturū erit. Radix est illi inutilis. Nasciẗ locis montuosis. Et illud qđ de ea administraẗ est radix.

Operationes.

A ¶Dyas. Dasnoides. i. laureola. folia eiꝰ sicca ꝛ viridia bibita. flegma vētris deponūt. vomitū ꝑuocāt. mēstruis imperant. Apoflegmatismis masticata ꝑstāt auxiliū. sternutamēta ꝑuocāt. seminis eiꝰ grana. x. bibita ventrē molliūt.

B ¶Gal'. Camedapne. i. laureola. ꝑuocat vrinā ꝛ mēstrua. Et ꝯfert distillationi vrine ꝛ mingentibꝰ sanguinē.

C ¶Cassius felix ca. Camedapne. Et est diuretica valde. Folia eiꝰ cataplasmatibꝰ adhibita dolorē capitis tollūt. egestiōes stomachi imposita compescunt.

D ¶Et tortiones anteriores cū vino bibita potissime q̄ semia habēt anteriꝰ. posteriores ṽo q̄ sunt posteriꝰ medicanẗ. Succꝰ eius cū vino bibitus mēstruis imperat. ꝑuocat vrinā. pessario adhibitꝰ: hec oīa facit.

E ¶Mictualis est virtutis cum folijs suis sine floribꝰ incēdiose se laborātes quidā captaplasmauerunt. Que ṽo dicit Mesue. vide ca. cocognidion supra de C.

Capitulum. ccxlviij.

Laudanum. Dyasco. Est enim genus edere. quam multi antion vocāt. Alijq̄ barbam yrcinam. quia pinguedo eiꝰ adheret barbis yrcorum. frutex est similis cystereon. sed lōgiora folia habet hec et integra

Et nescio quam pinguedinem habet super folia. Virtus est illi stiptica in foliĳs. ⁊ ex ea colligitur laudanũ. Huius enim edere folia yrci caprarum libenter manducãt quã cum depascere ceperint pinguedo illa que super foliĳs erit barbis ⁊ humeris yrcorum adheret. Et a diligentibꝫ ex ipsis collecta ⁊ in se redacta laudanum faciunt. Aliĳ vero super ramos ipsius funes trahunt extendentes inter se. Et si quid ex ipsa pinguedine funi adheserit colligunt. Et sic vtuntur tali disciplina ⁊ manibus fricata malaxant: et pastillos ex ipsa faciunt: qđ laudanum vocant. Est autem vtile quod odore plenum est ⁊ viride: ⁊ facile ad malaxandum ⁊ pingue non habens arenam commixtam. et minime fragile. ⁊ simile resine. Cuius virtus ca. est ⁊ hu. in fine primi gradus: prope secundum. Substantia eius est subtilis multum. ⁊ in sapore eius est stipticitas pauca. Serapion. Caledent. id est laudanum. Et colligitur ex vna specie cissos. et est arbustum quod assimilatur cistereon. nisi quia folia eius sunt lõgiora ⁊ nigriora. ⁊ habet humiditatem que adheret manui tangentis eam in vere. ⁊ est stiptica. ⁊ ex hac specie accipitur laudanum quod disciplina superiori conficitur.

Operationes.

A ¶ Galienus. vĳ. sim. farma. cap. Cithus siue cistus. id est laudanum. Est autem subtilium partium in substãtia ⁊ calide virtutis ꝓm primum accessum complete. vt est secundũ: tanget propterea. virtus eius est que maturat. aggregat ⁊ fortificat. ⁊ similiter dyaforetice est virtutis ⁊ digestiue. ⁊ vltra p̃dicta habet quandam stipticitatem breuem: propter quod cõfert egritudinibꝫ matricis. et fortificat eam.

B ¶ Et facit oriri capillos qui cadunt. propterea quia destruit quod est in radicibꝫ eoꝝ ⁊ humiditatibus eoꝝ malis. ⁊ stringit sua stipticitate poros ꝑ quos egrediũtur pili. Fiunt enim he passionos propter prauos humores: viscosos ⁊ grossos: quos incisiua ⁊ dyaforetica farmaca maxime educũt ⁊ euacuãt. subtiliũ vero partium oportet esse virtutꝫ ca. ⁊ non multũ stiptice. Nõ tñ intantũ subtiliũ partiũ ⁊ siccantium vt siccent et depascent cum humoribꝫ p̃ter naturam aceruatis ibi naturalem humiditatẽ que augent capillos. ita enim non alopicias sanabunt magis q̃ȝ caluiciem operabuntur.

C ¶ Necnõ ⁊ laudanũ incarnat vlcera difficilis ꝯsolidatõis ⁊ miscet̃ in medicinis sedantibus tussim. Et quando bibitur cũ vino veteri stringit ventrem. ⁊ fit ex eo fumigium ad expellendũ secundinam. ⁊ ponitur in nascalibus valentibus contra duriciem matricis.

D ¶ Paulus cap. de Laudano. Est eligendum quod est ponderosius ⁊ nigrum: ⁊ qđ malaxari potest. Et valet etiam sic electum contra epilentiam si inungatur spina patientis. et valet ad frigiditatem matricis ⁊ suffocationẽ: si mulier ex eo recipit fumum. ⁊ sup inferiora. Valet etiam contra relaxationem dentium: si laudanum ⁊ mastix conficiantur: et circa gingiuas extra et intus ponantur.

E ¶ Serapion auctoritate Dyascoridis. cap. ledent. id est laudanum. Virtus laudani est ca. mollificatiua. aperitiua orificiorũ venarũ. qñ miscet̃ cum vino ⁊ mirra. et cum oleo mirtino super cicatrices vlcerum meliorat eas.

F ¶ Et qñ mittit̃ in aurẽ cũ vino q̇d đr ydromel: aũt cũ oleo rosaꝝ: curat dolorem eaꝝ. ⁊ fit inde fumigiũ ad expellendũ secundinam.

G ¶ Et ponitur in confectione nascalium vel colirioꝝ matricum. ⁊ confert duriciebꝫ earum. et miscetur in medicinis sedantibus dolorem. et in medicinis tussis ⁊ vngentis.

H ¶ Et quando bibitur cum vino veteri stringit ventrem ⁊ prouocat vrinam faciliter.

I ¶ Auicenna. Laudanum est subtile. et est in eo pauca stipticitas. ⁊ est maturatiuum humiditatum grossarũ viscosaꝝ quas cũ equalitate resoluit in quo est virtus attractiua. et est calefactiuũ. aperitiuum orificiorum venarum. et ingreditur in sedatione doloris. ⁊ facit nasci pilos: inspissat eos ⁊ prolongat eos ⁊ conseruat proprie cum oleo mirtino ⁊ cum vino. ⁊ non facit hoc nisi quia ipsum est subtile: ⁊ profundat̃: et est resolutiuum ⁊ mundificat corruptionem corrodentem carnem.

K ¶ Et est attractiuum: ⁊ attrahit materiam bonam ad pilos. verũtamen non videtur conferre caluiciei cum incipit. et casui piloꝝ cũ apparet cutis. ⁊ fluxui capilloꝝ. ⁊ non peruenit ad hoc vt sanet alopiciam. quoniam materia alopicie non resoluitur nisi virtute que est supra virtutem resolutionis eius.

L ¶ Et laudanum consolidat vlcera dure consolidationis. ⁊ stillatur cum oleo rosarum in aurem dolorosam. ⁊ ingreditur in medicinis sode ⁊ pulsationis.

M ¶ Et confert tussi ⁊ resoluit apostemata matricis suppositum in pessario. ⁊ attrahit fetũ mortuum ⁊ secundinã suffumigatione facta ex eo in traiectorio. ⁊ qñ bibitur cum vino antiquo constringit ventrem ⁊ ꝓuocat vrinam.

Capitulum. ccxlix.

Capitulum.ccxlix.

Latina ſm Dyaſcoridem in proprio capitulo.tirſulum habet oblongū̄ faſcitate digiti cauum in ſummo q̄ſi ramulum diffuſum.ꝛ folia oblonga fructuꝫ in ſummitate ramorum habens triangulum: et ſubrotundum in modum capparis.in quo tria grana continentur ſub membranula que in-tra corticem eſt.

Operationes.

A ¶Dyaſcorides.Granula eius.vij.vel.ix.pota-ta ventrem viſcide purgant.ꝙſi aqua frigida ſuper bibatur coleram rubeam et flegma de-ponunt.

Capitulum.ccl.

Lauendula eſt herba calide et ſicce complexionis.Paulus.Lauendu-la eſt herba omnibus nota et caret ſemine.flores vſui medicine competunt.ꝛ odo-rem ſuauem ꝛ bonum habent.nō habent ſuc-cum niſi valde parum.Radix non competit vſui medicine.

Operationes.

A ¶Virtus eiꝰ eſt que reſoluit et fructificat.Cō-tra ſincopim ꝛ cardiacam paſſioneꝫ ex frigida cauſa fiat decoctio eius in uino odorifero: ad-dita aqua roſaꝝ ꝛ detur patiēti.

B ¶Lauendula eſt p̄ſtans ſomnū̄.ꝛ ſedat ſodā̄ qn̄ emplaſtrū̄ cū̄ ea fit ſup frontem.

C ¶Aqua decoctiōis eius potata nefreticis.epi-lenticis: ꝛ apopleticis cū̄fert.lauendula miſcet̃ diuerſis antidotis ꝛ miris et varijs odoribus grate miſcetur.

D ¶Item odor eius grauat caput ꝛ facit ſomnū̄ Et qn̄ bibit̃ decoctio eius eſt conueniēs illi cuius cerebrum infirmatur.

E ¶Aqua eius e floribꝫ diſtillata valet ad appo-plexiam.Emplaſtrum ex eo factū̄ cum ozimo valet puncture ſcorpionis.

F ¶Ad preſeruandam apoplexiam.Re.florum lauendule.ℨ.ij.cinamomi.ſpice.croci.ligni a-loes.maſticis.nuciſmuſcate.gariofili.calami.aromatici.ʒinʒiberis.roſaꝝ macꝫ.cardamomi

ana. ℨ.i. büleant cū aqua rosaꝝ in vna fiola vitrea in cine calido: postea coletur: ꝛ paulatim cum coclearí potui propinetur.

Capitulum. cclj.

Leuisticū. Plateari⁹. Leuisticum est herba oībꝫ nota. calida ꝛ sicca in. ij. gradu. Cuius semen siliter appellatur Et in medicinis semen ponit̃. Virtutē habet diureticā. virtutez q̄z aperiendi ꝛ extenuandi.
¶ Constantinus in libro graduū. Leuisticum est in tertio gradu calidū ꝛ siccū. Semen autē ꝛ radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A ¶ Plate. Vinū vel etiā aqua decoctionis eius valet ꝯtra opilationē splenis ꝛ epatis: ꝛ cōtra ventositatē. ꝛ ꝯtra dolorē stomachi ꝛ intestinorū ex ventositate. Puluis etiā eius cū puluere cinamomi datus valet ad p̄dicta.

B ¶ Cōstantin⁹ vbi sup̄. Cibū digerit. opilatōez epatꝭ aperit. de frigido humore dolorē mitigat

C ¶ Stomachi ventositatē ꝛ inflationē rugituz ꝛ intorsionē dissoluit. Mēstrua ꝛ vrinā prouocat. Etiā illa h̄ba s̄m Cōstantinū habent̃ in libro de simplici medicina almagesti.

Capitulum. cclij.

Leuisticū siluestre. Dyas. ca. Thaspiū s̄m trāslationē grecā. Thaspiū. i. Leuisticū siluestre. nascit̃ in tumulis ꝛ ī vijs ꝛ sup tegulas. herba est minuta. ꝛ folia h̄ns ꝛ angusta duobꝫ digitꝭ lōga. ꝛ in sūmo diuisa ꝛ pinguia. v̄gā in medio p̄ferens duoꝝ palmoꝝ cū paucis ramulis. in q̄bꝫ fert semē latum sile cartamo: ꝛ obrotundū ꝛ veluti cōquassatū. vn̄ ꝛ nomen sumpsit. florem habet subalbidū.

Operationes.

¶ Dyascorides. Virtus est ei termātica. ꝛ potissime semini eius potui datum in acceptabili quantitate per superiora atq꜄ inferiora. purgationem facit vehementer. A

¶ Sciaticis p̄ cristere adhibitū medet̃. bibitū menstruis imperat. a borsum facit B

¶ Galienus. vi. s̄im. far. Talapis s̄m translationem grecam. Est autem leuisticum siluestre cuius semen acris virtutis est. quia apostemata rumpit. C

¶ Et per anum impositum sciaticis conuenit. Est autez et alterum purgatiuum super ꝛ subtus colliricorum bibitum in oxifabi multitudine. D

Capitulum.ccliij.

Lenticula aque vl' Lentigo aque. Serapion li. aggegatoris cap. gabaleb. id est: lenticula aque. ex ea est marina. et ex ea est aque dulcis. ſʒ illa q̃ est aque dulcꝭ est lenticula q̃ reperit̃ ſup aquas erecta habẽs cortice viridẽ. ꝛ est rotũda ſic̃ lenticula: ſilis est ei in figura ſua. Et reperit̃ in lapidibꝰ ſup aquaʒ erecta: natans ſup faciem aque. Gal'. viij. ſim. far. cap. facus. id est lenticula aquatica. humide ꝛ frigide complexionis in ſecundo gradu existens ſm vtrũq̃. ¶ Paulus cap. Stratiotis. Et est herba ꝛ naſcit̃ in ſupficie aque ſine radice cũ foliis ſimilibꝰ ſemperuiue: Est auteʒ virtutis redarguentis ac remordentis. Dyaſ. cap. de lenticula aque. Lenticula colorẽ viridem habens: virtus est ei frigida.

Operationes

A ¶ Galienus. Lenticula aq̃e habet quid ſtipticitatis ꝓpter qđ vulnera potest cõſolidare. et vlceribus est vtilis. quidaʒ aũt eo ꝛ ad emorroſagias vtunt̃ ꝛ ad fiſtulas.

B ¶ Paulus. Potui data valet ad fluorẽ ſanguinis ex renibꝰ. ꝛ cũ aceto contrita. atq̃ vt cathaplaſma adhibita.

C ¶ Dyaſcorides. Omnes tumores ſpargit. Ignem ſacrum extinguit: podagricis neceſſe miſcetur. medicaminibꝰ ſola. et cum polenta apponitur infantibus.

Capitulum.ccliiij.

Lens. Sera. li. ag. c. zedens. auct. Dyaſ. meliores ex lẽtibꝰ ſunt ille q̃ velociꝰ maturant̃. ꝛ qñ infundunt̃ in aqua ad mollificandũm nõ nigreſcunt. Gal'. vij. ſim. far. ca. de lentibꝰ ſm tranſlationẽ grecã inq̃t. Lentes ſtipticãt nõ fortiter. ĩ medio ſꝫ ca. ꝛ fri. cõſiſtũt. ſiccãt autem in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Gal'. eodẽ li. ꝛ ca. ſm trãſlatiõeʒ arabicã. Sapor eaꝝ est ſtipticꝰ ſtipticitate pauca. ſꝫ lentis ꝑma ẽ media inter ca. ꝛ fri. ꝛ exiccat in. ij. gdu. Et ipſa ſtringit ventrẽ qñ coq̃t̃ bis ꝛ ꝓijcit̃ aq̃ ꝑma. ꝛ aq̃ in q̃ coquũt̃ laxat ventrẽ.

B ¶ Et dixit ypo. vi. epidimiaꝝ q̃ est tẽpata in ca. ꝛ fri. ꝛ declinat ad calorẽ parum ꝑ. Et ſignũ ĩ h̃ est q̃ nõ apparet ꝑ eã qñ comedit̃ aut qñ morat̃ in ſtomacho: aut qñ deſcẽdit a vẽtre infrigidatio corpori. ꝛ est compoſita ex ſuba q̃ ſtringit ventrem qñ coq̃it̃ bis. ꝛ ꝓijcit̃ aqua ꝑma. ꝛ aqua ĩ qua coquunt̃ laxat ventreʒ.

C ¶ Idem auc. Dyaſco. Quãdo comedit̃ ex ea aſſidue facit obſcuritatem viſus. ꝛ est dure digeſtiõis. mala ſtomacho ꝛ accidunt ex eſu eius ſomnia mala. ꝛ est mala neruis et pulmoni.

D ¶ Et idẽ Sera. auc. Meſarugie. Excorticate ex his ſunt frigide: groſſe ſtringũt vẽtrẽ ꝛ vrinã: ꝛ ingroſſant ſanguineʒ

E in venis:⁊ nō sinunt eū currere. ¶ Et idē au-ctoritate Mesuay. Lens ipa ē frigida ⁊ sic-ca in pmo gradu. ⁊ cortex eius ē calida ⁊ sic-ca in pmo gradu. Et de ꝓprietate eius est mi-nuere vrinam ⁊ menstrua ꝓpter eius sangui-nis ingrossationem.

Capitulum. cclv.

Lilium. Ambrosius. Cōsiderate lilia agri. q̃zuis sit cādor in folijs: ipaq; fo-lia stipata quō ab ymo ad sūmū assur-gere videant̃: vt exꝓmāt formā ciphi. ⁊ vt au-ri species q̄daz intꝰ effulgeat. que cū vallo in circūitu floris obsepta iniurie nulle pateat. Si q̄s hūc florē decerpat: et in folia sua sol-uat: q̄ tanta ē manꝰ artificꝫ q̄ lilijs speciez re-formare valeat. ¶ Glosa. sup Lucā li. xij. Li-lia nō siluis ſꝫ in hortꝫ nascunt̃: nec vllū agri-colaꝝ cultū req̄rūt sicut ceteri fructꝰ. sic scri-ptū ē: Cōsiderate lilia agri quō crescūt neq; laborāt neq; nent. Nō laborāt coloribꝫ odorā-do. neq; nent sibi indumēta faciēdo. ¶ Palla-dius li. iij. In februario mense lilioꝝ bulbos ponemꝰ. vl lilia antehabita sariemꝰ sūma di-ligētia ne oculos circa radicē nascētes ⁊ mi-nores bulbulos sauciemꝰ. Qui a mr̃e subtra-cti atq; i alios digesti ordīes noua lilieta for-mabūt. ¶ Dyas. ca. de lilio. Liliū hec est leci-na quā multi in coronā ponūt. Et ē oībꝫ no-tū: cuiꝰ flores albi sunt satꝫ. Est aūt aliud ge-nus lilij qd vocat̃ yris ylirica. folia hꝫ siluio silia vel gladiolo: ſꝫ maiora ⁊ vastiora. flores hꝫ ⁊ supiores inclinatos sibijnuicē diuersis coloribꝫ albo. s. ⁊ mellino aut purpureos aut venecino. Radices sūt sibi dure ⁊ curue ⁊ o-dore bono plene. He radices colligēde sunt ⁊ filo inserende. ⁊ sic in vmbra pendētes sic-cande sunt dura ⁊ breuis: ⁊ coloris rufi: et o-doris boni. eligenda est in gustu calidior. ¶ Serapion libro aggregatoris ca. Ansea: id est lilium. Est enim calide ⁊ sicce comple-xionis in secūdo. Ex eo est domesticū et sil-uestre. Sed siluestris sunt species: ⁊ nomi-natur vna arsemetim: id est celeste. ⁊ est albū: quod est notū. De illo in p̄senti ca. dicemus.

Operationes

A ¶ Auicēna. Liliū albū ortulanū calidū ⁊ sic-cum in scdo. In ipa est terreitas subtilis ac-q̄rens amaritudinē. ⁊ aqueitas ita eq̄lis cō-plexionis. Cōfert pāno ⁊ lentiginibꝫ ꝓprieq; radix eiꝰ. ⁊ mūdat faciē ac remouet eiꝰ ꝯtra-ctionē. valet incisiōibꝫ neruoꝝ ⁊ spleni. ſꝫ ma-lū est stomacho. ꝓprieq; oleū eiꝰ. qd est reso-lutiuū: aperitiuū: lenitiuū duriciei matricis bibitū ⁊ inunctū. B ¶ Idem. Radix eiꝰ confert adustioni aque calide. quoniā exsiccatiua est mollitiua ⁊ abstersiua cū equalitate ꝯsolidat. Ex decoctione q̄ꝫ ipius radicis fit oris col-lutio ad dolorē dentiū. ⁊ ꝓprie illius qd silue-stre est. C ¶ Idē. Liliū ꝯfert puncture vermiuꝫ venenosoꝝ: ꝓprieq; scorpiōis. Oleū q̄ꝫ eius est tyriaca coriandri ⁊ fungoꝝ. Emplastrū ex folijs cū vino factū sup herisipilā ꝯfert val-de. D ¶ Pliniꝰ li. xxi. Liliū rose nobilitate pxi-mū est quadā cognatiōe vnguēti: oleiq; qd li-lion appellat̃. Nulla florū excelsitas maior. Interdū cubitoꝝ triū longitudo. Alba lilia oībꝫ eisdē modis serunt̃ q̄bꝫ ⁊ rosa. Nihilq; fe-cundiꝰ. vna radice q̄nq̄gentos sepe bulbos emittente. E ¶ Sera. Cōuenit cōbustiōi ignis qn̄ assat̃ ⁊ terit̃ cum oleo rosaꝝ. ⁊ ponit̃ sup lo-cū cōbustionis ⁊ dimittit̃ donec curet̃. q̄niaꝫ cōbustiones egēt medicina q̄ desiccat ⁊ ab-stergit cū temperamēto. F ¶ Et est bonū ad in-carnandū oīa vlcera: ⁊ mollit duricies matri-cis. Folia eiꝰ incarnāt ⁊ abstergūt astersio-ni debiliori q̄ꝫ radix. Et qn̄ coquunt̃ ⁊ ponūt̃ sup cōbustionem ignis. aut supra quodcūq; vulnꝰ faciūt incarnari vlcerationē eoꝝ. G ¶ Et sunt q̄dā qui infundūt flores eius in aceto. et vtunt̃ eis ad incarnādū vulnera: et cōtundit̃ flos eiꝰ ⁊ exprimitur succus eius ⁊ coquit̃ in

H aceto ⁊ melle. ita ꝙ ex succo fit q̃ndoq̃ plꝰ q̃ꝫ acetũ ⁊ mel. ¶ Et est medicina conueniẽs ad om̃e qđ eget exsiccatiõe sine mordicatiõe sicut sunt vulnera magna: ⁊ ꝓprie q̃ fiũt in capitibꝫ musculoꝝ ⁊ ad vlcera oĩa q̃ sunt difficilis incarnatiõis. ¶ I Sed alteriꝰ speciei lilij q̃ dicit̃ yris. ⁊ est liliũ agreste ſm̃ eundẽ autorẽ Gal. Substãtia ẽ subtilis ⁊ mũdificat ⁊ maturat. Et cõuenit speciebꝫ tussis: ⁊ facit ascendere screatũ a pectore. ⁊ curat tortiões ventris ⁊ vlcera sordida. ⁊ qñ bibitur cũ melle ⁊ K aqua calida laxat ventrem. ¶ Dyascorides. Flores lilij domestici possunt emollire duricies neruorũ. Folia eiꝰ cocta ⁊ imposita ad combusta ꝓficiunt loca. Vexatiões serpentum curant. Succus eiꝰ melli admixtus ac decoctus in vasculo nouo: vlcera vetera me L detur. ¶ Galienus septimo simpliciũ farmacorũ cap̃. de lilio. Flos lilij domestici cõplexione mixtꝰ est subtiliũ partiũ quadã ex terrestri suba. Vñ habet ⁊ eã que in gustu ama M ritudinẽ ⁊ ex q̃dã aquosa eucrita. ¶ Vñ oleũ qđ ex eo est pigmentũ in mordacꝫ ⁊ dyaforetice ⁊ mollitiue est ṽtutis. ex q̃bꝫ duriciebꝫ q̃ in matricibꝫ aptissimũ est. radix aũt et folia ꝑ se trita siccãt ⁊ abstergũt ⁊ dyaforãt modera N te. ¶ Auic. de viribꝫ cordis ait: ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum. cclvj.

Liliũ ꝯualliũ. Pla. Liliũ ꝯualliũ ẽ herba hñs flores bñ redolẽtes. folia eiꝰ plãtagini maiori siĩa. Nec folia nec radix vsui medicĩe cõpetit: sꝫ flores ṽtutẽ hñt ꝯfortãdi ⁊ resoluẽdi. Operationes.

A ¶ Pli. Re. flores lilioꝝ ꝯualliũ lb. ß. ponãt̃ in vino optimo mẽsurã vnã stent ĩ infusiõe ꝑ mẽsem. deinde distillet̃ vinũ istud ꝑ alembicũ. cũ ista aq̃ distillata sume. ʒ. ij. aq̃ lauẽdule. ʒ. iij. g̃na piperis ro. ʒ. ß. misceant̃. de ista sume ĩ septimana. ʒ. ß. ieiuno stomacho. ⁊ ista septima B na nõ hẽbis apoplexiã neqꝫ litargiã. ¶ Idez Aũ ista aq̃ etiã potes linire timpora. minuit fluxũ catarralẽ: ⁊ sedat sodã. Ista aq̃ etiã curat colicã passionẽ potatũ: ⁊ cõfortat cor.

Capitulum. cclvij.

Lilialis. Pande. ca. xxxvi. Lilialis ẽ q̃dã herba hñs folia sĩc rubea tinctorũ nisi qꝛ sũt miora: et vt cũqꝫ aspera. expãdẽs se ꝑ terrã. sĩc herba g̃noꝝ vl' rubꝫ. eiꝰ flos ẽ paruꝰ sĩc flos solatri hñs recte figurã lilij domestici. ¶ Aui. li. ij. ca. alguascẽ. vl' alusen. i. herba lilialis. ⁊ ẽ herba cuiꝰ flos ẽ siĩis lilio: ⁊ ꝓpter hoc đr lilialis. ⁊ est ca. ⁊ sic. i. i. g̃.

Operationes

A ¶ Idem. Lilialis desiccat cum equalitate et abstergit: ⁊ confert panaricio: et resoluit totum illud cum equalitate.

B ¶ Galien⁹ sexto de simplici medicina. capitulo alissum. Alissum siue amplosilon. dicta est quidē alissum: id est lilialis herba. q2 mirabiliter ꝯfert morsui a cane rabido: imo ⁊ iam occupato rabie ꝑpinata sepe sola sanauit.

C ¶ Si quis autem vtatur in pluribus cognoscet ꝙ dyaforeticū est mediocriter: ⁊ siccatiuum cum eo q̇d aliquid abstersionis habet. Hinc autem aluos ⁊ esilinas mundificat.

¶ Plinius capitulo Alison: id est lilialis similis est rubee tinctorum: ⁊ nō distat ab ip̄a nisi quia ip̄a rami ⁊ folia sunt minora.

Capitulum. cclviij.

Liquiricia. Theodorus priscianus. Liquiricia est eligēda non multum grossa nec nimis tenuis que in terra crocea fit. que etiā cum frangit̃ leuis est ⁊ interius subalbida: sed nigra vel viridis abijcienda est. succus eius fortioris efficacie est q̇ efficit̃ sic. Cū viridis est radix: cōcutitur bene: ⁊ in aqua decoquit̃ vsq3 ad cōsumptionē postea exprimitur ⁊ desiccatur in sole. ⁊ in rotunda corpuscula ſm formā vasculorum formatur. Alij sophisticant hoc modo faciunt puluerem liquiricie ⁊ coquunt in aqua ⁊ addunt mel ⁊ faciūt vt diximus. ¶ Serapion. auctoritate Dyascoridis capitulo ssis: id est liquiricia. ⁊ est arbustū habēs ramos lōgos duob9 brachijs. habet folia silia folijs arboris mastic3. ⁊ sup folia est humiditas q̄ adheret manui. ⁊ flos ei⁹ similis herbe flore dicte brachion. est ⁊ purpurei coloris. Et semē ei⁹ est in magnitudie semīs arbor3 dicte kalatabas. verū est asperi⁹ eo: ⁊ habet radices longas in colore suo silīs ligno qđ nomīatur in oriente bussum. aut sicut radix gentiane: ⁊ est in eo stipticitas cū dulcedic: ⁊ exprimit̃ inde succus. ¶ Dyasco. ca. Glicoriza. Est que nascitur in capadocia aut in ponto. Frutex est hñs virgas longas duoꝝ cubitoꝝ in q̇b9 folia sunt spissa ⁊ silia lentisco: sed pinguia ⁊ glutinosa. florem ꝑfert iacinto similē. semē hab3 simile platani ⁊ asperū: quod semē est latum: sed rufum et oblongū. sunt illi radices bussei coloris ⁊ longe sicut gentiane ꝯstricte ⁊ dulces que exsiccant̃ vt liciū. ¶ Plini⁹ ca. de liquiricia. Glicoriza herba ē que nascit̃ i campis. gustu dulcis ⁊ cū dulcedine abūdāte: de qua succus extrahit̃: ⁊ medicoꝝ vsui seruat̃. ¶ Hessius felix cap̄. Glicoriza grece ex eo dicta ꝙ dulcē radicē hab3. Glien enī grece dulce dicit̃. ¶ Galien⁹. vij. sim. far. cap̄. de liquiricia. Maius iuuamētū qđ in liquiricia est: est in succo ei⁹ radicis. ⁊ substātia eius est ꝓpinqua substātie nostri corporis. ⁊ valde similis est ei. Sapor eius radicis est dulcis cum stipticitate pauca. Virtus ei⁹ fragilior est complexione hominis: ⁊ est tepide caliditat3. ⁊ iđ est prope complexionem equalem. ⁊ est humida temperate humiditatis.

Operationes

A ¶ Vires h3 relaxātes cū dulcedine ex humiditate. vnde ⁊ sitim sedat: ⁊ renū ⁊ vesice mitigat dolorē: ⁊ ꝓuocat vrinam et mēstrua.

B ¶ Et oēm tumorē tunsa ⁊ imposita placat. succus ip̄e asp̄redinē arteriaꝝ dissenit. ⁊ nō solū tracheaz arteriā sanat: sed etiā scabiosaz vesicā. q̇ succ⁹ diu sub lingua retētus glutiri debet. q2 estuationē stomachi tollit: ⁊ tumorē stomachi ⁊ epat3 tollit ac cōpescit.

C ¶ Radix vesice ⁊ renū vulneratiōe3 curat. bibita cū dulcore sitim ꝓhibet: vulnerib9 vtilis ē. radices ip̄se masticate sūt stomatice elixatura radic3 oīa ista facere nouit. Ip̄a radix in puluerē redacta ⁊ iposita pterigia detergit.

D ¶ Gal. Glico-

riza asperitas est remouere: nō solū ī arteria sed in scabiosa vesica, ꝑpter mediocritatē cōplexionis.

E

¶ Theodorus priscianus. Valet ꝯtra oīa vitia pectoris decoctio eoꝝ ī aqua: ꝛ in pleuresi: ꝛ peripleumonia. aqua decoctionis ei⁹ valet ꝯtra tussim.

F

¶ Ad idē valet electuariū factū ex succo liquiricie ꝛ melle. Liquiricia masticata ꝛ sub lingua retenta sitim ꝛ asperitatē stomachi ꝛ gutturis mitigat.

Capitulum. cclix.

Ligustici. ſm Dyasco. ca. Ligustici multū nascit᷑ in liguria prouincia. vnde ꝛ nomen accepit. nascit᷑ ꝛ in monte vicino alpibꝫ: sed ciues panacem illum vocant. ideo qꝛ radix eius alba est ꝛ odorata simul panaci: cui virt⁹ vna est cū panacis ꝟtute. Nascit᷑ in locis altis ꝛ asperꝭ ꝛ vmbrosis. virgā habet longam ꝛ nodosaꝫ similē aneto. In qua virga folia sūt similia melliloto. Sꝫ molliora ꝛ odorata: que folia in cucumere tenuissima sunt ꝛ diuisa. In virge sūmitate caput est vmbraculosum. Ubi semen ostendit: qđ semen nigrū est ꝛ oblonguꝫ sicut feniculi gustu viscidū ꝛ odoratū aromaticū.

Operationes

A

¶ Dyascorides. Uirtus ē mictualis. Radix ei⁹ alba est similis panaci eracleontico ꝛ odorata. Uirt⁹ est radici ꝛ semini ei⁹ calida ꝛ stiptica doloribꝫ omībꝫ intraneoꝝ occurrit. Inflāmationē stomachi soluit.

B

¶ Ictibꝫ venenatis opitulat᷑: vrinā ꝓuocat: mēstruis imperat si bibat᷑. antidotisqꝫ colicis ꝓsunt aut miscet᷑.

C

¶ Radix ei⁹ tunsa ꝛ supposita idē prestat. radix ei⁹ ꝛ semē oxiporijs necesse miscet᷑ cōfectionibꝫ etiā digestibilibꝫ vtiliter adhibet᷑: qꝛ eustomaca est. vnde multi ciues ipsi⁹ prouincie eo ꝓ pipere vtunt᷑ ꝯdituris miscentes.

D

¶ Et multi semen siselei ꝛ iuniculi addūt illi. q̄dam dicūt qꝛ est leuisticū sed falso.

Capitulum. cclx.

Limon. Pan. capi. ccccviij. Limon fructus pulchri odoratus: plen⁹ succo aceto valde apto salsamentis. Et ſpē etiā comeditur sale conditus. nusqꝫ memini me de ipo legisse apud autorem autenticum: nisi apud Auicēnam in quarto canone de cura febriū acutarū in generali: vbi iubet dari aquam acetositatis limonis salliti.

Capitulum. cclxi.

Linaria. Pandecta.ca. Dix. Linaria est herba similis esule vel lino:ꝓpter qꝺ vocaṫ.⁊ differt ab esula:qm̄ esula lactescit.linaria vero nō. Vn̄ ꝟsus. Esula lactescit sine lacte linaria crescit ¶ Operatōes

A ¶ Succus eius valet ꝯtra herisipilas inunctus.⁊ cum succo pimpinelle mixtus.
B ¶ Et ip̄a sola valet ad cancrū trita ⁊ imposita.ad hoc similiter succus eius valet.

Capitulum.cclxij.

Linū. Isi. Linū ex terre nitēti sp̄ē oritur.nomē sūpsit a greco.vl' ꝙ leue sit ac molle. Bissuꝫ āt est gen⁹ q̄ddā lini nimiū cādidi ac mollissimi qꝺ grece papaten vocāt. ¶ Pall'. In fe.mēse aliq̄ semē lini leto solo spargūt:⁊ lina ꝯsequunṫ exilia. ¶ Idē li.xi. In mēse octobri semē lini seri p̄t si placuerit.qꝺ tn̄ ꝓ sui malicia serēdū n̄ ē:q꞉ t̄re vber exhaurit.s꞉ si velis loco piguissimo ⁊ modice hūido ferre poter꞉.aliq̄ macro solo spissum serentes:si assequunṫ vt linū subtile nascaṫ.

Operationes

A ¶ Sera.li.ag.au. Hal'. Virt⁹ ei⁹ ē q̄ subtiliat ⁊ ꝓuocat vrinā ⁊ mēstrua.⁊ qn̄ bibiṫ aut fit cū ea ēplastꝝ ꝯfert apatib꞉ epat꞉ ⁊ orificio stomachi ⁊ ip̄i stōacho. Sꝫ radic꞉ ei⁹ stipticitas ē āplior stipticitate flor꞉.⁊ caliditas ei⁹ ē mīor caliditate ip̄i⁹.⁊ ꝓpter ei⁹ stipticitateꝫ acq̄rit qꝺ admisceṫ cū medicinis q̄ admīstrāṫ ad sputū sanguis.

B ¶ Sera.au. Dyas'. Flos ei⁹ ē stiptic⁹ stipticitate pauca calefactiu⁹:maturatiuus.⁊ ē ca.q̄si i.i.gra.⁊ ē mediū i hu.⁊ sic. Et ij.ei⁹ ꝟt⁹ ē ꝙ ē mollificatiuū.

C ¶ Seṙ.li.ag.ca. bararichichene.i.linū ē mollificatiuū sedatiuū doloꝝ.⁊ cōfert egritudib꞉ interiorib꞉:nisi q꞉ ē min⁹ in h̄ q̄ꝫ camomilla.⁊ ē mediū īter laxatiuā ⁊ stipticū:⁊ admisceṫ in eo parꝝ ꝟtut꞉ ꝓuocatiue vrine.⁊ hoc q̄dē apparet ī eo māifeste qn̄ comediṫ assatū.⁊ tūc ē mag꞉ ꝯueniens ad strigēdū vētrē.

D ¶ Et dixit ī li.de ꝯꝟuatiōe sanitat꞉ ꝙ qn̄ semē lini decoquiṫ ī aq̄:ei⁹ decoctio ē infrigidatiua.

E ¶ Et idē au. Dyas'. Virtus semis lini ē sil'is ꝟtuti semis fenugreci.⁊ qn̄ admisceṫ cū aq̄ melle ⁊ oleo ⁊ ꝯficiṫ: resoluit ap̄ata ca.⁊ mollificat ea siue sint īteri⁹ siue exteri⁹.⁊ qn̄ fit ex eo ēplastꝝ cū ficub꞉ ⁊ nitro delet pānū ⁊ pustulas albas faciei.i.papulas f'm trāsla.no.

F ¶ Dyas'. Et qn̄ ꝯficiṫ cū aq̄ resoluit ap̄ata q̄ sūt ī radice aur꞉:⁊ ap̄ata dura. Et qn̄ coq̄ṫ cū vino eradicat formicā ⁊ species vlceꝝ q̄ dicunṫ faui.⁊ qn̄ misceṫ cū melle ⁊ pipere ⁊ vtiṫ q̄s eo mouet coitū.⁊ qn̄ miscetur cū nasturtio q̄ntitate eq̄li ꝯfert scissur꞉ vnguiū ⁊ eoꝝ excoriatiōi.

G ¶ Et fit cū decoctiōe ei⁹ cristere ad mordicatiōeꝫ intestinoꝝ ⁊ matric꞉.⁊ mollit vētrē qn̄ mlieres sedēt in decoctiōe ei⁹ ꝯfert ap̄atib꞉ matric꞉ sic̄ fenugrecū.

H ¶ Paul⁹ ca.de lino. Linū qn̄ cōburiṫ. Fum⁹ ei⁹ ē subtil':⁊ ꝯfert corize ⁊ suffocatiōi m'ricis

I ¶ Aui.li.ij.ca.de semie lini. Virt⁹ est ei ꝓxia ꝟtuti fenugreci ī.i.ca.cōmēsuratū ī hūiditate ⁊ siccitate. Et d꞉ q̄dē ꝙ decoctio lini ē deco-

K ctio recētis ei⁹. ¶ In ipa enī ē hūiditas sup/
flua ꝛ maturatiuū: ꝛ abstergit et inflat ꝑpter
hūiditatē suā supfluā: ita ꝙ illud qđ ex eo fri
xū est: hoc agit cū stipticitate q̄ ī frixo mani/
feste cōmēsurata: ꝛ in nō frixo māifeste ꝑmi/
xta cū lenificatiōe: ꝛ ē sedatiuū dolorū min⁹
q̄ꝫ camomilla. ꝛ ex ipo fit emplastꝝ cū nitro ꝛ
bolo: ꝛ lenit pānū: ꝛ ꝯfert ꝯtractiōi vnguiū ꝛ
L scissurꝫ ꝛ fracturꝫ eoꝝ. ¶ Et qñ ꝑmiscet̄ cū eq̄
li mēsura nasturcij ꝯficit̄ cū melle: lenit apo
M stemata ca. exteriora ꝛ interioru. ¶ Et aposte
ma qđ ē post aures cū aq̄ cinerꝫ ꝛ apata du/
ra: ꝛ ꝓhibet spasmū. ꝛ ꝓprie ꝯctionē vnguiuꝫ.
N cū ꝑmiscet̄ cū cera ꝛ melle. ¶ Et ei⁹ suffumi/
gatio ꝯfert corize. ꝛ silr̄ fumigatio ipius lini
ꝯfert tussi flegmatice. ꝛ ꝓpe qđ ē ex eo assatū
paululū ad citrinitatē. sapor ei⁹ ē acut⁹: mor
dicatiu⁹ cū pauca amaritudie. Et q̄ ponit ei⁹
ꝟtutē ca. in fine. ij. nō elongat̄ a veritate: ꝛ cō
ueniēs ē dicere ꝙ cū caliditate sit hūiditas:
qꝛ nō apparet mordicatio ei⁹ postq̄ꝫ bñ masti
cat̄. Et sciēdū ꝙ ē alia lingua auis q̄ ē debili
tans stomachū: ꝛ ꝓuocās vētrē. ꝛ ē corrigio/
la maior. Et ista nō ē illa de q̄ locut⁹ ē Ser.
Nā idē Sera. ī ca. de augētib⁹ ī coitu dicit:
ꝙ lingua auis ē lingua passeꝝ. ¶ Itē idē dic
in. vij. ī ꝯfectiōe pillulaꝝ Indaꝝ ꝙ assimilāt̄
pelliculi vel corticuli q̄ ē ī medio bacce lauri
¶ Auicē. ca. de augētib⁹ in coitu. Inter me/
dullas cōputat. nō est ꝗ quā ponit Serap. ꝛ
Aui. herba. ſꝫ est ꝓma spēs ꝑ Sera. descꝑta.
vnde qñ ponit̄ simpliciter ꝓma dꝫ intelligi.

Operationes

A ¶ Sera. auc. Aben mesuay. Cōuenit dolori
laterꝫ: ꝛ ꝓuocat vrinā: auget ī spermate: ꝛ cor
B roborat libidinē. ¶ Et idē auc. Damasceni. ꝛ
C ꝯuenit cardiace. ¶ Et idē auct. Bediguras.
D Auget sperma. ¶ Et idē auc. Rasis. Prohi/
E bet cardiacā: ꝛ auget sperma. ¶ Et idē auct.
Isaac. Est ca. ꝛ hu. ī. i. ḡ. ꝛ delectabil̄: ꝛ de ꝓ/
F prietate ei⁹ ē ꝯfortare libidinem. ¶ Et auget
sperma. ꝛ hꝫ virtutē humectādi comesta cuꝫ
carnib⁹ vel alijs. valet silr̄ ꝯ siccitatē pectorꝫ.

Capitulum. cclxiij

Lingua auis. Pla. Lingua auis ē ar
bor. ꝛ hꝫ folia ꝑua ꝛ acuta. ligue auis
ꝯformia: ꝛ ē in. i. ḡ. ca. ꝛ hu. ¶ Ser. li.
ag. ca. lisen hasafir. i. lingua auis. Et ē arbor
sil̄is arbori dirdar: nisi qꝛ foliū ei⁹ ē lōgū sil̄e
folio amigdali. ꝛ fruct⁹ ei⁹ q̄ dr̄ lingua canis
sūt racemi ꝛ palmites q̄ diuidūt̄ in cherarn⁹
sil̄es folijs oliuaꝝ: nisi qꝛ sūt minora satis: et
intra quālibet cherarn⁹ ē medulla sil̄is ligue
auis exteri⁹ rubea ꝛ interi⁹ alba declinans

Capitulum.cclxiiij.

Lisimachion. ſcḋm Dyaſ. ꝓprio ca. Vaſtas habet maiores ⁊ fructicoſas. circa quarū nodos folia minuta habet ſalici ſimilia. florem purpureū aut auroſum. naſcitur locis humectis.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Succꝰ herbe huiꝰ ſtipticꝰ ē. Sanguinē reijcientibꝰ maxime ꝓdeſt. Diſſintericꝭ
B potui datꝰ ⁊ ſuppoſitꝰ ſubuenit. ¶ Fluxū matricꝭ mulierꝭ abſtinet ſuppoſitꝰ. Naribꝰ ꝓfluentē ſanguinē ꝫ fronti illinitꝰ ſtatim ſtringit.
C Vulneribꝰ recētibꝰ ꝑcoleſim facit. ¶ Herba fumigatiōe adhita vim veneni longiꝰ ar
D cet: ⁊ ſorices occidit. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. liſimachion ꝑdn̄antē hꝫ ſtipticā q̄litatē: ꝓpter quā ⁊ plagas ꝯſolidat: ⁊ emorroſagias ex na
E ribꝰ ſiſtit emplaſtratū. ¶ Et aliaꝝ etiā emorroſagiaꝝ idoneū eſt farmacū ipm. ⁊ etiā ſuccus eius adhuc magis ⁊ bibitꝰ diſſinterias ⁊ ſanguis eductiōes ⁊ fluxū muliebrē ſiſtit.

Capitulum.cclxv.

Licium. Sera. ca. hadath. i. liciū. Habet tres ſpēs. vna caꝝ eſt indica. Et alia fit ex herba que dicitur zeriach ſiue ſerrah. Tertia ē arabica q̄ꝫ nomināt hadath: id eſt liciū. Et idē auc. Dyaſ. Liciū accipit̄ ex arbore ſpinoſa q̄ habet ramos lōgitudine duoꝝ brachiorū aut ampliꝰ. Et folia ſunt ſil̄ia folijs arboris buſſirara. ⁊ hꝫ fructū ſil̄em piperi: et eſt niger: amari ſaporis: lenis tactu. ⁊ cortex ligni eſt glaucꝰ ſil̄is licio diſſoluto. ⁊ habꝫ radices multas ꝓcedētes a latere ligni eiꝰ. Naſcit̄ locis agreſtibꝰ. ⁊ extrahit̄ ſuccus eiꝰ in hūc modū. Terunt̄ folia ſicut ſunt cū tota arbore. aut ponunt̄ in aqua ⁊ dimittunt̄ pluribꝰ diebꝰ ⁊ coquunt̄ ⁊ exprimunt̄. Et ſuccus ponit̄ ad coquēdū ſuꝑ ignē donec ingroſſetur ſicut mel: ⁊ fit ſil̄is ex ſucco fructus eius q̄n exprimit̄ ⁊ ponit̄ in ſole. Et meliꝰ ex eo eſt illud qḋ accēditur igni. et q̄n extinguitur facit ſpumā: cuiꝰ color ē ſanguinis. Et exteriꝰ eſt nigrū. ⁊ interiꝰ ē ſicut crocus. ⁊ nō ē pingue: ⁊ eſt ī eo ſtipticitas cū amaritudine. ⁊ ex illo meliꝰ eſt Indū ⁊ fortioris oꝑationis. Adulterat̄ aūt liciū cū amurca olei: cū admiſcet̄ in coctura eiꝰ ⁊ cū ſucco abſinthei ⁊ felle bouino. Et oportet vt colligat̄ ex eo ꝙ natat ſil̄e ſpongie ⁊ reponitur ad opus medicinaꝝ oculi. ⁊ reſiduū ponit̄ ī alijs medicinis. ⁊ dr̄ ꝙ indicuꝫ facit arbor licios. Et hec arbor eſt de ſpeciebꝰ ſpine hn̄s ramoſ erectos longitudīe triū brachioꝝ: aut amplius ꝓcedētes ex radice. ⁊ ſunt groſſiores ramis rubi. Et euellit̄ eis cortex facile. ⁊ color eius apparet ſicut color ſanguis. Et folia eiꝰ ſunt ſil̄ia folijs oliue. ⁊ ex illa arbore accipit̄ liciū ſcꝫ ab illa que eſt ſpinoſa. Et ē apud nos medicina q̄ſi humida ⁊ liquida. Et ſubſtātia eiꝰ eſt cōpoſita ex virtute ſubtili. ca. ⁊ terrea frigida: ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas: niſi qꝛ eſt pauca. Alia ſecūda ſpecies eſt q̄ fit ex arbore licios ſiue ex acantum appellata. folia quercus ſimilia atq̄ꝫ ſpinoſa generans.

Operationes

A ¶ Galienus ſcḋm tranſlationē grecā. hoc farmaco ad ipopiam vtuntur et ad flegmones. qui in ano ⁊ ore ⁊ vlcerationes ⁊ herpetas et putrediēſ: male morigerata vlcera ⁊ aureſ puſ fluētes: ⁊ paranichia ⁊ vngues leproſos.

B ¶ Et idem ſcḋm tranſlationem arabicam. virtus eius eſt que remouet ꝙ in pupilla ex eo ꝙ obſcurat viſum: ⁊ cōuenit fluxui ventris. ⁊ habentibꝰ vlcera in inteſtinis. ⁊ habentibꝰ fluxum menſtruorum. Et ponitur in medicinis panni que fit in facie.

C ¶ Et in medicinis vlcerū ⁊ apoſtematuꝫ que ſunt in ore ⁊ in ano ⁊ formice. Et cōuenit vl-

ceribꝫ fraudulētꝭ ꝛ putredibꝫ vlcerꝝ ꝛ putredi
ni auriū ꝛ tenasimoni ꝛ panatritio: ꝛ fortificat
D capillos. ¶ Sera. au. dyas. Virtꝰ licij ē stipti
ca ꝛ abstergit ꝛ curat obscuritatē visus ꝛ sca
biē ꝛ pruritū oculoꝝ: ꝛ abscindit cursuꝫ humi
ditatū ad oculū veniētiū cursu antiq̄ ꝛ ꝯuenit
E apatibꝫ gutturis. ¶ Et qn̄ linit̄ cū eo palatū:
ꝯuenit apatibꝫ gutturꝭ. ꝛ qn̄ linit̄ cū eo ꝯuēit
gingiuis ꝛ vlceribꝫ putridis ꝛ ragadijs ani ꝛ
F tenasmōi. ¶ Et qn̄ bibit̄ ꝛ fit cū eo cristere sa
nat fluxū vētris antiquū ꝛ vlcera ītestinoꝝ. ꝛ
bibit̄ de ipo cū aq̄ vsqꝫ ad sanguinis fluxū: ꝛ
sputū sanguīs cū tussi: ꝛ dat̄ i potu morsui ca
G nis rabiosi. ¶ Qn̄ fiūt ex eo pillule ꝛ dant̄ et
rubrificāt capillos: ꝛ curat panariciū ꝛ formi
cā ꝛ vlcera fraudulēta. Et qn̄ fit cū eo nasca-
le ꝯuenit fluxui antiq̄ hūiditate a matrice.
H ¶ Et dicit. Qn̄ coq̄tur cū ramis eiꝰ in aceto:
cōuenit apatibꝫ splenis ꝛ yctericie: ꝛ ꝓuocat
mēstrua. Et qn̄ bibit̄ ex fructu eius laxat fle
gma: ꝛ ꝯuenit ꝯ medicinas venenosas. ¶ Et
I idē Sera. auc. Rasis felica charach. Virtꝰ
est cōposita ex ꝯtrarijs. Hāꝫ virtutē exte-
nuatoriā: digestoriā: ca. ꝛ fri. ꝛ modice stipti-
cā hn̄s vim. ꝛ ideo dyaforesim facit ꝓijciens
K ꝛ porrigans. ¶ Et facit aūt ad ipopiā herpe-
tas ꝛ ad epatꝭ vlcera: ꝛ ad parotidas: ꝛ putri
da vlcera: ꝛ cōuenit vlceribꝫ oris et ani.

Capitulum. cclxvi.

Lonchitis ſm dyas. Lonchitꝭ ē spēs
gladioli folia hn̄s pori silia: sed latio
ra ꝛ rufa. mꝉtas hn̄s sup radices vir
gas spansas sup terrā: ꝛ ramos sup terrā de
cliues: in qbꝫ sunt flores siles pellicino. ſꝫ for
ma eoꝝ vt gele est: ꝛ albuꝫ hꝫ in medio sicro-
strum ꝛ labrū insanum: ꝛ sicut lingua ꝛ semen
eius lancee sile ꝛ trigonū ꝛ longū. vnde ꝛ lon
chitis appellatū est. Radix est ei silis dauco.
nascit̄ locis asperis. Pli. ca. Lonchitꝭ. folia
hꝫ rubicūda. semē nigrū sile camedoꝝ. eq̄ruꝫ
ora patēt ꝛ oblongū in silitudinē lanceaꝝ ra
dicē vt daucus. Itē Dyas. Est ꝛ scdm genus
lonchitꝭ fo. hn̄s sic scolopendria ꝛ aspiora.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ. Vulneribꝫ imposita folia eiꝰ tumo
rē nō admittūt. Bibita cū aceto spleneꝫ sic-
cant. Radix eiꝰ cū vino bibita vrinā ꝓuocat
B ¶ Gal. vij. sim. far. ca. Lonchitꝭ. Eius q̄dē se
men triangulū sicut lācee ſm figurā. Radix
quidē similis est aliq̄liter pastinace. ꝛ ꝓpterea
C vrinatiuū est farmacū. ¶ Eius vero q̄ similis
est scolopendrie folia viridia quidē ad conso
lidatē vulnerū sunt idonea. sicca vero p oxi-
mel bibita splenes siliridos sanat.

Capitulum.cclxvij.

Lupinus. Sera.li.aggre.cap. Tarmus auc. Dyas. Tarmꝰ.i. Lupinꝰ. Sunt ex lupinis quidam vt dicuntur regales: ⁊ sunt siluestres: quoꝝ folia sunt albidiora domesticis. Et quidā sunt domestici. ⁊ domestici comeduntur post eoꝝ elixationem: ⁊ infunduntur in aqua pluribus diebus donec recedat amaritudo. ⁊ generāt humores grossos. Galienus.vi.sim.far. cap̄.de lupino ſm trāslationem grecam. Tarmꝰ: id est lupinus. comeditur quidem decoctus: ⁊ multis diebus deponens amaritudinem in aqua. fitq₃ cibus grossorum humoruꝫ vt farmacum vero hic talis ex emplasticis est qui non habet amaritudinem. ⁊ est abstersiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes

A ¶ Galienꝰ. Supplasmatus necat lūbricos. Vel si quis ip̄m bibat cum melle vel oxizuccaro siue etiam ipsius decoctio nata est lumbricos educere. imo ⁊ sup̄fusa deforis conuenit morfeis ⁊ scabiei ⁊ cancrenis ⁊ malignis vlceribus. Hoc quidem abstergendo: illa vero consumendo: ⁊ sine mordicatiōe desiccando expurgat: ⁊ aperit opilationes epatis et splenis. si bibatur cum ruta et pipere: attrahit tam menstrua q̄3 embriones cū myrrha ⁊ melle appositus.

B ¶ Est autem ⁊ ipsiꝰ farina ī mordaciter dyaforetica. nō enim liuida solum sed scrofulas ⁊ simata dura sanat. tūc enim oportet eos in aceto coquere vel oximelle vel oxizuccaro iuxta complexiones: videlicet patientium: necnō passionis differentiam: cogitantes illud quod oportet. nō est autem p̄sentis negocij distiguere talia. diaforat eī ⁊ liuida et cetera omnia que prius dicta sunt.

C ¶ Decoctio etiam ip̄a farina nata est facere. Tarmos agrios vel lupinus agrestis siue siluestris amarior est ⁊ validior in omnibꝫ domestico est ei similis existens ſm genus.

D ¶ Et idem ſm translationem arabicam.

E ¶ Virtus eius prima est q̄ desiccat sine mordicatiōe. Et secūda abstergit ⁊ resoluit ⁊ mādificat ⁊ aperit. ⁊ tertia occidit lūbricos qn̄ fit ex eis emplastrum exteriꝰ: ⁊ qn̄ comeduntur melle: aut bibunt cū vino admixta aqua ⁊ farina lupinoꝝ resoluūt sine mordicatiōe.

F ¶ Et curant liuores ⁊ apostemata et scrofulas quando coquunt cum aceto et melle. Et qn̄ fit emplastrū cū eis sciatice cōferunt.

G ¶ Et ꝯfert empetigini ⁊ vlceribꝫ capitꝫ et scabiei ⁊ bothor ⁊ vlceribꝫ fraudulentis.

H ¶ Et quādo bibitur cum ruta ⁊ pipere aperit opilationes epatis ⁊ splenis: ⁊ ꝓuocat menstrua. ⁊ nascale ex eis cum melle ⁊ myrrha expellit fetum. Et farina eorum facit hoc. lupinus siluestris vel regalis valet ad ea que dicta sunt.

Capitulum.cclxviij.

Lupulus. Io.me.ca. de volubili ait: q̄ lupulus sit species volubilis. Notandum ergo q̄ plures sunt species volubilis. Una est que dicitur funis arborū cuius flos est albus. ⁊ est sicut tuba: ⁊ habet lac. et vocatur volubilis magna. Et est alia cuius rami repunt super terraꝫ ⁊ sup̄ ramos plantaruꝫ. que folia ⁊ flores habet minores: ⁊ dicitur volubilis parua. Et est alia species eius habens folia subalbida et lanuginosa: ⁊ habet lac. Et est species alia aspera habēs folia citrulli. cuius flos est sicut ampulle adherētes. et vocat lupulus. De qua in isto ca. habet mētio. Et est quarta species eiꝰ cuiꝰ radix est sicut fescireſim ⁊ magis grossa imo est grossitudo eius in modū cucurbite maioris: ⁊ eius stipites eleuantur super radiceꝫ suam

circiter cubitos duos: ⁊ folia eiꝰ sunt stricta parua ĩ mediũ sagitte alate: q̃ ex leui cã fluũt ⁊ hꝫ lac: ⁊ vocat̃ dñs lacticinioꝝ. Et ex ea fit scamonea. vt habet̃ ĩ ca. scamonea de. s. Etiã in ca. volubilis de. v. inuenies de ꝟtute eaꝝ. lupulus ꝓo est eq̃lis ad frigiditatẽ declinãs Et dꝛ ꝙ est in ꝓncipio ꝑmi. ⁊ est veriꝰ.

Operationes

A ¶ Jo. me. Lupulus sedatiuꝰ est doloꝝ calidoꝝ extinctiuꝰ inflãmationũ ⁊ lenitiuus.

B ¶ Rectificatio magna. Aperit orificia venarum: ꝓpter quod miscendum est ei aliquid ex draganto ⁊ mastice. ⁊ rectiꝰ ꝙ vigoꝛat operationem eiꝰ.

C ¶ Et aqua casei cum spica et mastice. Ex alijs vero volubilibꝫ tractet̃ de ca. volubili inferius de. v.

Capitulum. cclxix.

Lac. Sera. li. aggre. ca. Lelen auct. Gal. Lelen: id est lac. Et meliꝰ lac est sanũ naturale nõ habẽs infectionẽ alicuiꝰ alteriꝰ humoris. aut sup qđ nõ vincit aliqua qualitas. Et est clarũ in quo nõ ẽ turbulentia aliq̃: neq̃ acuitas neq̃ salsedo. imo est in eo dulcedo pauca. ⁊ odoꝛ eiꝰ est bonꝰ. ⁊ lac quidẽ qđ est hmõi est illud qđ generat̃ ex sanguĩe sano separato ab om̃i malicia. Et sanius lac est mulierꝫ: ⁊ maxime cuiꝰ corpꝰ est sanũ nõ antique sꝫ iuuenis. pulchꝛe tẽperate cõplexionis cuiꝰ nutrimẽtũ ẽ bonũ generatiuũ bonoꝝ humoꝝ. Et post est lac aĩaliũ q̃ꝝ natura nõ est elõgata a natura hoĩs. sꝫ est ꝓpe naturã hoĩs. Et odoꝛ carniũ significat sup bonitatẽ lactis ⁊ sanguĩs eiꝰ. Nã sunt q̃dam aĩalia: quoꝝ carnes sũt fetide. sicut carnis canis: lupi: leonis: cameli ⁊ vꝛsi. ⁊ quedam carnes sũt boni odoꝛis sicut carnes poꝛcoꝝ: pecudũ: caprarũ ⁊ boum: ⁊ equarũ ⁊ asinarum ⁊ damularũ: ac eoꝝ que currũt cursu istoꝝ q̃rũ carnes comedũt q̃ꝫ plures hominũ. Natura nãq̃ꝫ eoꝝ est ꝓpinqua nature homĩs. et ꝓpter hanc causam admĩstratur lac capraꝝ: ⁊ alioꝝrum aĩaliũ vt boum ⁊ similiũ. ⁊ fit caseus ex eis ꝑter q̃ꝫ ex lacte asinino. Propterea ꝙ est aquosum subtile nõ habens grossitudinem. lac vero vaccarũ est grossum. Et lac capraꝝ est mediũ ĩter vtrũq̃ꝫ. ⁊ lac quidẽ est velocꝫ alteratiõis quãdo tãgitur a caliditate aeris. ⁊ ꝓpter hanc causam ꝑcipitur ꝙ sugat̃ ex mãmilla ne alteret ipm aer.

Operationes

A ¶ Sera. Et lac quidem est compositũ ex tribus substãtĳs: scꝫ caseata: butirosa ⁊ aquosa. Et qñ tu cognoueris has substãtias ⁊ separas vnam ab alia causa medicatiõis: inuenies ꝙ vnaq̃ꝫ ĩpsarum habet operatõem ꝓpꝛiam in via nutrimẽti: ⁊ ĩ via medicine. et ꝓpter victoꝛiam pinguedinis sup lac vaccarum accipitur ex eo recocta.

B ¶ Butirũ vero accipitur ex lacte caprarũ: vaccarũ ⁊ ouium. Sed caseus est lac coagulatuꝫ: ⁊ sic caseus nõ est lac nisi cum recipit coagulatiõem ⁊ caseitatem.

C ¶ Nam illud lac coagulatur super quod vincit grossicies. tale quidem est facilis coagulationis: ⁊ separat̃ facile quãdo fit caseus ex substãtia butirosa. In lacte vaccarum est plus. ⁊ qñ coagulatur aufertur ab eo butirum: ⁊ fit caseus pinguis. Et qñ caseus veterascit generãt coleram. et hoc significat sapoꝛ ⁊ odoꝛ ipsius.

D ¶ Rabimoyses cap. de lacte. Lac poꝛcinum est magis confoꝛme post lac muliebꝛe. Et lac coꝛrumpit maliciam humoꝛum maloꝛum. Lac asininum est humidius omni lacte ⁊ mioꝛis grossiciei. Et lac vaccinum est pinguius. Et lac caprinum est medium. Unde lac nõ est cõueniens capiti nec lateribꝫ aptum sꝫ ventositatem.

E ¶ Almansoꝛ tractatu tertio ca. de lacte. Lac recenter mustũ temperato existit vicinum: licet frigiditati ⁊ humiditati parumper ĩ approximet. Unde corpus humectat ⁊ impinguat. Eius tamẽ cõuersio est velox. quapropter acute febꝛientibꝫ vel quibꝫ doloꝛ capitis ex humoꝛe acciderit. colericis quoq̃ꝫ quibꝰ frigide ex cõsuetudine accidũt egritudines nullo modo est tribuendum.

F ¶ Dyas. ca. de lacte. Om̃e lac generat bonuꝫ

chimum.ꝛ eſt multi nutrimenti:ꝛ mollit ven
trem:ꝛ cōuenit ſtomacho.ꝛ lac quideȝ veris
eſt aquoſius eſtiuo.

G ¶Et lac animalis paſcentis herbas recētes
eſt magis mollitiuum ventris q̄ꝫ paſcētiȝ her
bas ſiccas. Et lac caprinum eſt minus molli
ficatiuum q̄ꝫ aliorū animalium.quoniā capre
vt plurimū comedunt herbas ſtipticas ꝛ fo
lia arborum.ꝛ ꝓpter hanc cauſam eſt bonum
ſtomacho. Sed lac ouis eſt ſpiſſum dulce ꝛ
pingue. Non eſt adeo bonuȝ ſtomacho ſicut
caprinuȝ. Sed lac vaccarum:aſinarū vel eq̄
rum ſunt magis laxatiua q̄ꝫ aliorū animaliū.

H ¶Et omne lac quando coquitur ſtringit ven
trem. Et maxime quando exſiccatur aqua
eius cum lapidibus calefactis:ꝛ cōuenit vl-
ceribus inteſtinorum:ꝛ interiorum membro
rum.et ꝓprie illius que fiunt ex gutture ꝛ can
na pulmonis:ꝛ renibꝫ ꝛ inteſtinis ꝛ veſica.

I ¶Et quando abluitur os cum lacte cōuenit
vlceribus eius ꝛ gargariſmata cum eo cōfe
runt vlceribꝯ palati:ſed nouiter mulſū eſt bo
num bibentibus medicinas mortiferas.ꝛ il
lis qui ſumpſerunt cantarides.

K ¶Et lac vaccinum eſt ad hoc melius omni
alio lacte.ꝛ lac aſini ꝓprie quādo colluitur os
cū eo confortat gingiuas ꝛ dentes. Lac vac
cinum ꝛ caprinum ꝛ ouinum:quando vnum-
quodq̄ꝫ coquitur cum lapide littoris ꝯuenit
fluxui ventris ꝛ vlceribus inteſtinorum ꝛ te
naſmoni.

L ¶Et quādo fit criſtere cum eo ſolo aut cum
aqua ordei aut cum decoctōe gūm i quod di
citur caudare ſiue bandaim ſedat mordica-
tiones inteſtinorum.ꝛ fit criſtere cū eo vlce-
ribus matricis.

M ¶Omne preterea lac quādo ſugitꝰ ex mām il-
la ipa eſt magis iuuatiuum:ꝛ velocius nutri
tiuuȝ ; ita corrūpitur. Et lac mulierꝭ dul-
cius eſt ꝛ nutribilius omni lacte:ꝛ conuenit
vlceribus pulmonis.et ponitur in eo oliba-
num tritum:ꝛ diſſoluitur in oculo in quo eſt
vngula aut vlcus ꝛ conuenit.

N ¶Et quando miſcetur cum eo ſuccus pa-
pauëris ꝛ cera ꝛ oleuȝ ꝛ linitur cum eo ſuper
podagram conuenit. Et omne lac eſt malum
ſpleni ꝛ epati egrotāti ꝛ ſode ꝛ epilentie ꝛ ico
tomie et egritudinibus neruorum ꝛ febribus
antiquis.

Capitulum.cclxx.

Maiorana. Pla. Maiorana ē her-
ba q̄ alio noīe ſamſucꝰ dr̄ ca.ꝛ ſic.i
iij.gra. Flores ꝛ fo.eiꝰ cōpetūt vſui
medicine. Igitꝰ i eſtate collecta cū
floribꝫ in vmbroſo loco deſiccatꝰ.ac ꝑ annum
ſeruatꝰ. Gal.viij.ſim.far.ca.de ſamſuco. Sub
tiliū ꝑtiū ē ꝛ dyaforetice ꝟtutis.ſiccat ei ꝛ ca
lefacit i.iij.gra. Sera.li.aggre.cap. Merze-
mus aucto. Dyaſ. Herba eſt habēs ꝟgas ex
tenſas ſuꝑ faciē terre in ſuo hortu.et hȝ folia
parua rotūda ſuꝑ q̄ eſt borra feri ſilia folijs
calamenti hn̄tis folia ſubtilia ꝛ hȝ odorē bo
nū. Idem auc. Gal. Uirtꝰ eiꝰ eſt q̄ calefacit
ꝛ deſiccat in.iij.gra.ꝛ virtꝰ eiꝰ eſt q̄ reſoluit ꝛ
ſubtiliat. Itē ex aromaticitate virtutē habȝ
ꝯfortādi.ꝛ ex q̄litatibꝫ ſuis diſſoluēdi:ꝯſumē
di ꝛ mūdificandi. Auicē. Maiorana ē ca.et
ſic.in.iij.gra.ꝛ eſt ſubtilis cū fortitudine.

Operationes.

A ¶Sera.auctoritate aben meſuay. Quando
linitꝰ cū ſucco eiꝰ ſuꝑ liuores ſanguinis mor-
tui aufert eas.ꝛ ꝓpter hanc cām apponentes
ventoſas vngūt locū poſt vētoſationē cū eo
vt nō appareāt cicatrices ſcarificatōiſ. **B** ¶Et
q̄n fit caput purgiū cū eo cōuenit dolori capi
tis maxime melancolicis ꝛ ventoſitati cere-
bri.ꝛ apit opilatiōes q̄ ſunt in eo.et propter
hanc cauſaȝ cōfert epilētie ꝛ paraliſi. In qua

declinat hõ caput suũ ad posteriora.et alteri paralisi.ꝛ torture oris ꝛ emigranee. attrahit enĩ hũiditates malas a cerebro:ꝛ ꝯuẽit multũ. ¶ Et fit oleũ cũ ea ꝛ ꝯuẽit ad oĩa supradicta. ¶ Et qñ terit maiorana sicca:ꝛ cõficit cũ melle ꝛ linit sup liuorez q̃ fit sub oculo aufert ĩpm ꝛ exꝓmit succꝰ ex ea dũ ẽ recẽs. ¶ Et fit caput purgiũ cũ eo:ꝛ mũdificat cerebꝝ:ꝛ cõuenit egritudĩbꝫ eiꝰ frigidis ꝛ melãcolicꝭ. ¶ Et qñ ĩbibit in eo cotũ aut lana ꝛ ponit ĩ aurẽ aperit opilatões eiꝰ. Silr ãt facit oleũ eiꝰ. Et calefacit mrĩcẽ. ¶ Vñ Rasis ꝓpter aromaticitatẽ suã ꝛ caliditatẽ ꝛ subtilitatẽ ꝯuẽit oĩbꝫ egritudĩbꝫ frigidis:ꝛ ꝯfortat cerebꝝ ꝛ omĩa mẽbra. ¶ Pli.ca. Maiorana vires hꝫ acres ꝛ calefactorias ad oẽm duriciẽ vel rigorẽ valde idonea. Medet etiã cathaplasmatibꝫ ĩposita siue potu data:a scorpiõe vexatꝰ ꝛ intestinoꝝ tormẽto vel difficultate mictꝰ laborantes. ¶ Elixatura eiꝰ ydropicꝭ medet. Vrinã ꝓuocat ꝛ tortiõibꝫ vtilis ẽ. Succꝰ eiꝰ melle addito liuores detergit. Scorpionũ ictꝰ cũ aceto ꝛ sale cõpescit. Luctatiõibꝫ bñ adhibetur.cerotꝭ vtiliter adhibet. ¶ Tumores oẽs corꝑis ꝛ oculoꝝ cathaplasmatibꝫ adhibita spgit.maxĩe cũ polẽta imposita. ¶ Itẽ apposite solite purgatõis materiã ꝓuocat. In feminis Malaginatibꝫ ꝛ acopis miscet bene.

Capitulum.cclxxi.

Macis. Constantinꝰ in libro graduũ ait: Nucis muscate arboris ramorũ cortex est macis que ab india venit. cuius natura calida est ꝛ sicca in tertio gradu. ¶ Platearius. Macis calida est et sicca in.ij.gradu. Et ſm quosdaz flos est muscate. Quod videt falsum eẽ.q2 flores aut decidũt aut in fructꝰ mutant. Sunt aũt cortices quidam qui reperiũtur circa nuces muscatas: sicut circa auellanas ꝑ annos decẽ seruant. Habẽtqꝫ ꝟtutẽ ꝯfortandi ex aromaticitate: dissoluẽdi ꝛ ꝯsumẽdi ex qualitatibꝫ. Eligendus est aũt macis ruffus vel subruffus acutũ habens saporem cũ aliquãtula amaritudine Qui vero nigricat terreus est.ꝛ qui saporem acutũ nõ habet abijciẽdus est. Sera.lib.aggre.ca.sistosi. Sistosi.i.macis. Et est cortex nucis muscate que est sup corticẽ grossũ. Et melior ex eo est ille q̇ est coloris fusci.ꝛ deterior ex eo est niger.ꝛ ĩ cortice duro grosso nucis muscate nõ est aliquod iuuamẽtũ. Sed fructus eiꝰ est vtilis medicine:ꝛ oritur in oriente. Arabes dicũt quidem ꝙ est macis.ꝛ est cortex qui apportatur de regione que nõ est grecorum.ꝛ color eius est flauus.

Operationes

¶ Dyas.ca.machil siue machir ſm trãslationem grecã.i.macis. Coriũ est lignivenientis de barbarico:coloris ruffi cũ robore solido. cui virtꝰ est stiptica ꝛ remordens q̃ꝫ maxime in gustu. Tunsa ꝛ bibita emoptoicis ꝛ dissintericis ꝛ sciliacis singularẽ prestat effectuz. ¶ Collector huiꝰ tꝑis macis est cortex nucꝭ muscate:qui adheret ĩpi circumquaqꝫ vt potest videri in barbulis auellanaꝝ.ꝛ multotiens vidi tunisij sic esse:licet dicat Dyas. Machir:id est macis esse coriũ ligni errorẽ trãslatoris.q2 debet dici coriũ fructꝰ:vt patebit in caplo nucꝭ muscate. ¶ Gal.vij. sim. far.ca. de maci ſm trãslationẽ arabicã. Gliaster siue Talissar.i.macis:cortex est qui portat de india:in gustu quidẽ stipticus sufficienter cum breui quadã aromaticitate. ¶ Cũ aũt aduratur est similis pluribꝫ aromatibꝰ in dyanis: ꝛ substantia eiꝰ composita ex substantijs cõtrarijs:ꝛ plurimuz qd̕ est in ea substantia est terrea frigida. Et minꝰ qd̕ in ea substãtia est subtilis caliditate:ꝛ odor eiꝰ est bonus sicut odor aliarum specierum aromaticarum.que apportantur ab india. Sapor eius est stipticus stipticitate multa cũ aliquãtulo aromaticitatꝭ. ¶ Virtus eius est que desiccat in.iij.

gradu.ſ3 ca.⁊ fri.nō eſt opatio manifeſta.ↄfert fluxui ventris ⁊ vlceribꝫ inteſtinoꝝ.⁊ bibit̄ in emoptoyca ⁊ in fluxibus humoꝝ ad ventrem Auicen̄.de viribꝫ cordis ait.q̄ ↄfortat cor.

Capitulum.cclxxij.

Malua.y ſi. Malua dr̄ eo q̄ molliendi aluū ac ſoluēdi naturā habeat.¶ Pa. li.iij. In fe.mēſe malua ſerēda eſt q̄ oc curſu hyemis ab incremēti rep̄met̄ lōgitudine loco pingui delectat̄:⁊ hūido gaudet letamine Trāſferunt̄ eiꝰ plante cū ceperint q̄tuor hr̄e folia vl̄ q̄nq̄ ad minꝰ.yſaac. Malua ca.ē ī p̄.g̃. hu.in.ij.¶ Pla. Eſt em̄ malua domeſtica ⁊ ſilueſtris:Malua domeſtica magꝭ fri.eſt ⁊ hūiditatē hꝫ ſubtiliorē. Silueſtris āt creſcit altiꝰ. ⁊ altiora hꝫ folia.⁊ q̄ſi frutex.h̄ minꝰ fri.eſt:et habet viſcoſam humiditatē.

☞ Operationes.

A ¶ Dyaſ. Malua melior eſt ortiūa q̄ꝫ agreſtis: ſ3 cacoſtomaca eſt:ventrēq̄ꝫ mollit. maxie āt eiꝰ ꝓgule ītestinis videt̄ ac veſice. Eius folia cruda cathaplaſmata cū ſale modico medent̄ egilopis.valēt ⁊ apū ꝑcuſſurꝭ.

B ¶ Malua elixa ⁊ oleo admixta cataplaſmatibꝫ adhibita acoras ⁊ furfures capitꝭ tollit. Elixatura eiꝰ malactica eſt. Ad duricies ītestinoꝝ atꝫ matricꝭ ⁊ ani neceſſario ſupponit̄. Folia eiꝰ cocta ⁊ impoſita cū oleo modico ↄbuſtiōibꝫ ⁊ igni ſacro.

C ¶ Malua cū radicibꝫ cocta in iuſcello.venenoſis potiōibꝫ ſubuenit ſi freq̄nter bibat̄.¶ Pla. Malua valet ad maturandum ca.apata:terunt̄ em̄ folia malue cū axungia porcina recenti ⁊ tegulā calefacta ſupponit̄. Hec etiā vꝫ ↄ duriciē ſplenis ⁊ epatꝭ.

D ¶ Fomentū ex aqua decoctōis eiꝰ factū circa pedes.valet ad ſomnū ꝓuocandū ī febribꝫ acutis.

E ¶ Conſtanti. Malua eſt fri.in.ij.g̃.⁊ hu.in p̄.quiddā caloris accidentalr̄ hꝫ.ideo q̄ꝫ ſi in vino ſit cocta ⁊ cataplaſmet̄ ↄ ſcrofulas apata tumoreſq̄ꝫ mām̄illaꝝ vꝫ.

F ¶ Succus eiꝰ ſi cū vino bibat̄ ſtranguriā.i.difficultatē mingēdi diſſoluit:⁊ lapidē frangit. Sciatice ↄueniēs inteſtina ſanat vulnerata.ſi cū aceto coq̄t̄ dolorem capitum lotoꝝ mitigat.

Capitulum.cclxxiij.

Malū.Rabbi Moyſes ca.d̄ malo. Ex eis q̄dā ſūt dulcia.q̄dā pōtica.q̄dā ſtiptica ⁊c̄. Hoc idē dic̄ Auerrois.v. Colliget.auc. Auenzoar. Sera.li.ag.c.de malo. Et ex eis q̄dā ſūt ſtiptica.q̄dā pontica.q̄dā dulcia. q̄dā acetoſa.⁊ q̄dā inſipida aq̄ſa. In dulcibꝫ ē ſuba aq̄ſa tp̄ate ſube.⁊ in pōticꝭ q̄d vincit ſup ea ē tp̄amētū fri.terreū.ſ3 ſtipticꝭ eſt hec eadem ſuba cū ſuba aq̄ſa:q̄ in dulcibꝫ. Et ī acetoſis ē ſuba aquea frigida.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyses. Malũ odore suo corroborat cor ꝫ cerebꝝ: ꝫ iuuat ptisicꝫ ꝫ melãcolicꝫ. ſꝫ comestio ei⁹ peior est oĩm comestõe fructuũ. generat ventositatẽ. s. quã gñat in. ij. ꝫ. iij. digestiõe. ita vt sit dictũ a sapiẽtibꝫ ꝙ gñat ptisim ꝫ ethicã. eo ꝙ hmõi vẽtositates inflant arterias ꝫ venas.

B ¶ Gal'. vij. sim. far. ca. Milea. i. pomaria. ꝫ est arbor mali. non quelibet est vni⁹ naře. sicᷓ neqꝫ fruct⁹. Nam pomoꝝ alia sunt dulcia. alia vero austera. alia põtica. alia ꝟo acida. alia ꝟo non totaliter exoluta ꝫ aq̃sa. ꝫ p̃dominaꝛ aq̃sitas in his vt sit complexio eoꝝ humidior ꝫ frigidior. Terrestre ꝟo frigidũ dominaꝛ in põticis. Indigestũ ꝟo in austeris. Hoc ꝫ aqueũ frigidum sicᷓ in dulcibꝫ eucratũ dñaꝛ. Ista ãt ꝫ folia succi ꝫ cortices eius arboris adinuicem differunt.

C ¶ Vñ de herbis vti cũ austeris q̇dem ꝫ acidis. Vulnera ꝯsolidat. ꝫ flegmonũ q̇ sũt ĩ gñatiõe repcutere id qđ influit. ꝫ stomachũ exsolubilẽ. ꝫ vẽtrẽ corroborat. cũ aq̃siorib ꝟo mordaces flegmões ĩcipiẽtes: ꝫ eos q̇ sũt ĩ augmẽto r̃mittere

D ¶ Om̃ ãt multa oĩbꝫ pomis humiditas inferꝛ palã est ꝫ ex eo ꝙ nulli⁹ eoꝝ succ⁹ p̃durat ſꝫ acescũt ꝫ corr̃ipunꝛ oĩa. solũ eñi citonioꝝ (q̃ vtiqꝫ ꝓpter p̃dominantẽ stipticitatẽ min⁹ sunt hũida aliis) q̃ꝝ succus coct⁹ cũ melle durare põt. ipse ãt p se neqꝫ ita ẽ durabilis. Malũgranatũ. lege cap̃. Granatũ. ꝫ mala citonia lege citonia.

Capitulum. cclxxiiij.

m Mala maciana. exponit ysi. ꝙ a loco dicũꝛ. Quidã ꝟo exponũt siluestria. vulgari tñ hyspanico etiã domestica om̃ia matiana dicũꝛ. Dyas. de ipis ꝓpriũ facit caplm inq̇t. Matiana cũ adhuc immatura stiptica sũt ꝛc̃. In alio tñ cap̃. exponit ꝙ sũt estiua. apđ Sera. ꝟo ex ꝟbis Dyas. hẽtur ꝙ colligũꝛ ĩ vere. Et Auiceñ. in h̃ ꝯcordare videꝛ.

☞ Operationes.

¶ Aui. dicᷓ ꝙ nocẽt neruis ꝓpe nerualia. sicᷓ dixit Dyas. ¶ Et đ viribꝫ cordis di. ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum. cclxxv.

m Manna vt ait Auic̃. est ros cadens sup lapidẽ ꝫ plantas. ꝫ hꝫ plures species. ꝫ denomiata est tereniabin. ꝫ siracost. ꝫ succaꝝ haoser ẽ de spẽbꝫ ei⁹. Et ait Aui. Mãna diuersificaꝛ ꝭm diuersitatẽ reꝝ sup q̃s cadit recipiẽs ab eis diuersitates ꝫ ꝟtutes. apud nos vidi duas spẽs. vna q̃ꝝ ẽ ḡnulosa nõ ꝯiũcta ḡnulis. alia ꝯglobata q̇ artificio magꝫ videtur sophisticata ex zuccaro cocta ꝫ foliis sene: q̃ꝝ frustula ĩmixta videnꝛ saporẽ (q̇ sene) ostẽdit. ¶ Sera. li. ag. c. Men. i. mãna est ca. ꝫ abstergit ꝫ lauat. ꝫ est ca. in p̊. g̃. tẽpata hũiditate ꝫ siccitate. ¶ Et idẽ auc. Rasis dixit q̇dẽ manna cadit super arborẽ que dicit̃ tamariscus sicut mel. ꝫ qñ facit moram sup plantã illã albescit. ſꝫ qñ ibi nõ moraꝛ ſꝫ colligiꝛ cito cũ folio eius est viridis. Melior ex ea est cuius color est clarus appropinquãs albedini. ꝫ hꝫ parũ ruboris ¶ Plinius. Manna est omnis ros cadens su

ꝑ lapidē aut arborē. ꝛ fit dulcis. ꝛ coagulaꝛ sic mel. ꝛ exsiccatur sic gūmi queadmodū terenia bin. Est alia species que vocatur tereniabin. qua lege capitulum Tereniabin.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Rasis. Que de ipo cadit sup ar-
borē tamarisci ē bona tussi ꝛ aspitate pectoris
Colligit eā Rasis ꝛ dixit. ꝙ māna cadit sup ar-
B borē q̄ dr̄ tamarisc⁹ sic mel. ¶ Et idē au. Mabix
Est ca. i. fi. ꝓmi sicca ꝓpinquās caliditati. ꝯfert
relaxationi stomachi: ꝛ abstringit ventrē: ꝛ cō-
uenit aque citrine qñ bibiꝛ de ea. emplastratur
vēter. ꝛ ingrediꝛ in medicinis apostematum.
C ¶ Et exsiccat catarrū qñ fit caput purgiū: qm̄
mūdificat cerebrū ꝛ expellit ab eo ventositatē
D grossam. ¶ Et fortificat medicinas: qñ misceꝛ
cū eis i potionib⁹ ꝛ caput purgijs. ꝛ delet apo-
stemata flegmatica. ꝛ misceꝛ in ꝯfectiōib⁹ ꝓpter
excellens iuuamentū qd̄ est in ea.

Capitulum. cclxxvi.

Mandragora vir. ysi. Spēs ei⁹ due sunt Mascul⁹ scʒ ꝛ femina. De masculo in isto cap. tractaꝛ. Mandragora silis est paruo peponi. dicta ꝙ hʒ mala suaue olentia: magnitudine mali matiani. vñ ꝛ latini eā malū terre vocāt: eo ꝙ radicē hʒ formā hoīs similātē. Antropos em̄ hō dr̄. hui⁹ cortex in vino missa daꝛ ad bibendū his quoꝝ corp⁹ secandū est ꝓpter curā vt soporati dolorē nō sentiāt. Mascul⁹ folia hʒ similia bete. ¶ Plini⁹ li. xxv. Candid⁹ q̄ ꝛ mas. niger q̄ femīa existimaꝛ mandragora. ¶ Dyas. Mascul⁹ ꝟo mādragora hʒ folia alba ꝛ maiora: lata ꝛ leuia sic bete. Mala eius duplicia nascunꝛ colore croceo. odore suaui cū grauitate q̄ pastores comedūt. ꝛ statim somnū capiūt. Auic. Mādragora fri. vsqꝫ ad. iij. gra. ꝛ humida. Dis āt mādragore radix magna ē: hoīs forme silis. Mandragora em̄ nomen est ymaginis naturalis. scʒ sic planta existens in forma hoīs. ¶ Ex herbario. Mandragora qꝫ fortissimi odoris est ab hoīe ieiuno nō colligiꝛ Masculus autē habet albidiora folia et maiora: sed vtriusqꝫ vis est vna.

Operationes

A. ¶ Sera. Qñ ex ista radice exhibeꝛ alicui i po-
tu vel cibo cū pane incidit sumens eā in suber
Et iō vtunꝛ cyrurgici qñ volūt mēbꝝ incidere.
B ¶ Et idē auc. Dyas. Uirtus masculi est. ꝙ si co-
quaꝛ radix i vino donec minuiꝛ tertia pars. et
colaꝛ ꝛ reponiꝛ ꝛ accipiꝛ ex ea q̄ntitas. ʒ. i. ꝛ ad-
ministraꝛ ad nimias vigilias. ꝛ ad secādos do-
lores: ꝛ qñ fuerit necesse incidere aut cauterisa-
re ali quod mēbꝝ ꝛ volum⁹ ꝙ nō sentiaꝛ: detur
C ei in potu prius. ¶ Et bibanꝛ duo onolos ex
succo radicis cum mellicrato faciunt euomere
flegma ꝛ coleram sicut elleborus. sʒ si accipiaꝛ
plus occidit. Et cortex radicis ingrediꝛ in me-
D dicinis oculoꝝ ꝛ in nascalib⁹. ¶ Et qñ accipiꝛ
ex eo medius onulus ꝛ supponiꝛ ꝓuocat men-
strua: ꝛ extrahit fetum. Et qñ poniꝛ in ano sic
E suppositoriū facit dormire. ¶ Et qñ radix eius
elixaꝛ cū ebore sex horis mollificat eum ꝛ facit
ipm abilē ad faciendū quācūqꝫ figurā voluerꝫ
F ¶ Et qñ fit emplastrū cū folijs ei⁹ recētib⁹ cum
sanie est ꝯueniēs apostematib⁹ calidis oculoꝝ
ꝛ apatib⁹ supuenientib⁹ vulnerib⁹ ꝛ vlceribus.
et resoluit apata dura: ꝛ scrofulas ꝛ exituras.
G ¶ Et qñ fricaꝛ cū eo empetigo ꝛ baras ꝛ simi-
lia eis sex dieb⁹ aufert ea sine vlceratiōe loci. ꝛ
H ꝯferūt attritiōib⁹ q̄ fiūt in itinere. ¶ Radix ꝟo
ei⁹ qñ teriꝛ ꝯtritiōe forti: ꝛ fit emplastrum cū ea
ꝛ aceto curat herisipilā. ꝛ qñ misceꝛ cum oleo ꝛ
melle est bona morsui venenoso. ꝛ qñ misceꝛ cū
sanie sedat cyrogras: ꝛ dolorē iūcturaꝝ. et oēs
I alios dolores. ¶ Fit aūt vinū cū cortice ei⁹ radi-
cis i hūc modū absqꝫ decoctiōe. accipiaꝛ de vi-
no dulci anphora vna. ꝛ ꝓijciāꝛ tres magne ra

dices in ea. ꝛ def in potu q̃ntitas triũ onolos illi quẽ necesse est ĩcidere aut cauterisare. ꝛ nõ sentiet cauterisatiões aut incisionẽ ꝓpter subet qᵭ ꝯtingit ei. ꝛ qñ sumif de ea nimis facit apo-plexiã.

K ¶ Succꝰ pomoꝝ eius qñ sumif in potu mũdificat matricez qñ admiscef ei sulfur. ꝛ fit inde nascale abscindit fluxum matricis.

L ¶ Colligif aũt lachrymꝰ huius plante: qñ pforaf radix eiꝰ ꝛ colligif qᵭ emanat ex lachrymo in vase vitreato. Uerum succus eiꝰ fortior est lachrymo. ꝛ nõ est in om̃i pte radic̃ tm̃ de humiditate: ꝙ qñ vulneratur emittit lachrimum: quod quidem experientia sciri potest.

M ¶ Alia spẽs q̃ noiaf narbus administratur a cirurgicis qñ volũt mẽbrũ aliqᵭ incidere. ꝛ qñ bibif solatrũ q̃d ᵭ: suffocans ei est tyriaca.

N ¶ Et idẽ auc. Rasis. dixit mihi q̃dã ex antiq̃s babilonie. ꝙ q̃dam puella comedit q̃nq; poma mãdragore. ꝛ cecidit sincopisata. ꝛ tota effecta est rubicunda. ꝛ quidam supueniẽs effudit super caput eius aquã nimis donec surrexit.

O ¶ Et ego vidi hoĩes q̃ sũpserũt de radice eiꝰ causa ĩpinguãdi. ꝛ accidit eis sic̃ accidere solet hoĩbus ingredientibꝫ balneuz ꝛ bibentibus post exitũ vinũ multũ. Nam factꝰ fuit vultꝰ eorũ nimis rubicũdus.

P ¶ Et idem auc. Dyas. Radicẽ mandragore multi dant ad amorem.

Capitulum cclxxvii

Androgora femie. Sera. auctoritate Dyas. Et femie color est niger. ꝛ noiaf landachis siue bandachis aut lactuca. Nã ĩ foliĩs eiꝰ ẽ siĩitudo cũ foliĩs lactuce. ꝛ sũt pinguia grauis odoris. ꝛ extẽdunf sup faciem terre. in medio folioꝝ eiꝰ est simile nespili. et est losach. ꝛ est citrini coloris. hñs odorẽ bonũ. et intra ipm sunt grana similia granis piroꝝ. et habet radices magnas mediocriter duas vel tres adherẽtes inuicẽ exteriꝰ nigras ꝛ interius albas. sup quas est cortex grossus. Et hec spẽs mandragore nõ habet stipitem.

Operationes.

A ¶ Mandragora fortissimi odoris est ab homine ieiuno non colligitur.

B ¶ Utriusq; vis vna est. hec cum polenta trita feruores oculoꝝ ꝛ dolores aurium sedat.

C ¶ Radix eiꝰ cũ aceto trita ꝛ illita ignẽ sacrũ curat.

D ¶ Aui. Mãdragora somnũ ꝓuocat. et qñ ponif ĩ vino vehemẽter inebriat. mltusq; vsus eiꝰ ꝛ odoramẽtũ faciũt apoplexiã.

E ¶ Lac eius euellit lẽtigines ꝛ pãnũ sine mordicatõe. soluẽdo ãt educit colerã ꝛ flegma.

F ¶ Radix eiꝰ trita ꝛ cũ aceto imposita sup herisipilã sanat eã. semẽ eiꝰ matricẽ mũdificat. vel vomitũ ꝓuocat.

Capitulum .ccxxviij.

Marua. Serapion. Marua est planta similis prassio: nisi ꝙ est longior. eo ꝙ habz folia parua multa dura ⁊ aspera: bonū odorem habentia dulcia. sup que sunt pili parui. ⁊ hz v̄gas multas egredientes ab vna radice. ⁊ albiores v̄gis prassij: nascit̄ locis mōtuosis ⁊ asperis. ¶ Et idem auctoritate Gal. Sapor eius est acutus pungitiu⁹ amarus. ⁊ virt⁹ eius est que calefacit in secūdo gradu.

Operationes.

A ¶ Serapion. Virtus ei⁹ est ꝗ abstergit ⁊ incidit. ⁊ ꝓuocat menstrua. ⁊ occidit fetum.

B ¶ Et expellit secundinam. habet virtutem calefactiuam acutam

C ¶ Et ideo quando bibitur decoctio folioꝝ ei⁹ cum vino prouocat menstrua.

D ¶ Et facit aborsum: ⁊ expellit secundinam.

Capitulum .ccxxix.

Marubium siue Prassium. Serapion libro aggre. cap. Farasion. i. prassium. Est herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice. ⁊ sup ipsos est borra pauca. Cuius color est albus. ⁊ virge eius sunt quadrate. ⁊ folia eius sunt in lōgitudine pollicis. obrotunda rugosa vel aspera. sup que est borra. Et semen eius ⁊ flores eius sunt diuisa p ramos eius. ⁊ semen eius rotundū ad asperitatem tendens. Nascit in campis ⁊ in edificijs domoꝝ. ¶ Dyasco. cap. de marubio. Marubium vel prassium frutex est et vna radice. multas virgas habens albas ⁊ asperas: ⁊ quadratas. Et folia similia digito maiori. et obrotūda ⁊ aspera alba ⁊ rugosa. ⁊ gustu amara. semen est illi obrotundū ⁊ verticulosum et asperum. Nascitur locis multis. ¶ Auicen. li. secūdo. cap. de prassio. Prassiū est herba amari saporis. ¶ Inquit oribasius. Non sunt calefactio eius ⁊ exsiccatio ipsius fortes. Alij autē dixerūt ꝙ est calida in tertio gradu: sicca in secundo. Est aperitiuum: abstergit ⁊ liquefacit ⁊ resoluit ⁊ incidit.

Operationes

A ¶ Serapion inquit. Aperit operationes splenis et eparis. ⁊ mūdificat pulmonem ⁊ pectus p screatum. ⁊ prouocat menstrua quando bibitur. ⁊ quādo ponitur exterius abstergit et resoluit. Succus autem folioꝝ eius postꝙ̄ est desiccatus in sole resoluitur cum melle: et administratur ad visum acuendum.

B ¶ Et fit cum eo sternutatoriū ictericis. ad mūdificandum infectionem coloris. ⁊ administratur cum medicinis aperientib⁹ instrumenta auditus. ⁊ datur succus eius illis in potu qui sumpserunt medicinas mortiferas. verum nocet renibus ⁊ vesice.

C ¶ Et emplastrum cum folijs eius ⁊ melle mūdificat vlcera sordida. ⁊ euellit panariciū ⁊ carnem putridam. ⁊ sedat dolores lateris. Et fit emplastrum cum marubio et sale. et confert morsui canis rabidi.

D ¶ Dyas. Folia eius sicca: vel succus folioꝝ ei⁹ vel semen eius elixum ⁊ bibitū cū melle ptisicis ⁊ tussientib⁹ ⁊ asmaticis ꝓdest. Toracem purgat: maxime yrisi lirice mixta.

E ¶ Purgādis vtiliter mulierib⁹ adhibet. Secundinas excludit: diu patientibus subuenit. Vesice ⁊ renibus cōtrarium est. melle addito vulnera purgat ⁊ illa detergit. Nascētia vulnera compescit. dolorē lateris tollit.

F ¶ Succus siccatus melle ⁊ vino addito caligines oculoꝝ detergit. ictericis naribus immissus fert auxilia. cum oleo rosarum succus ei⁹ aurium dolorem mitigat.

G ¶ Auicen. Succus ei⁹ ꝓfert dolori auris antiquo. ⁊ mūdificat ⁊ aperit meat⁹ audit⁹. ⁊ remouet antiquū dolorē eius. Succus ei⁹ cū melle est cōueniens ad acuendum visum. mūdificat

pectus ⁊ pulmonẽ ꝑ eductionẽ sputi.

D ¶ Est aperitiuũ opilationũ i epate splene ⁊ renibꝫ. ꝓuocat mẽstrua. ⁊ mũdificat matricem.

E ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de prassio ꝯm translationẽ arabicã. sapor eiꝰ est amarꝰ: ⁊ ꝟtus eiꝰ calida ⁊ sicca in scđo gdu: vñ abstergit ⁊ resoluit.

Capitulum. cclxxx.

Marrubiastrũ vel Marrubiũ nigrum. vel Marrubium silvestre. Dyas. cap. Subloete. id est marrubiastrũ. Et est silis marrubio: nisi q folia eiꝰ nõ sũt rotunda: sꝫ pilosa similia folijs ignide magne vel acalifex. idẽ virgas nigras ⁊ quadras hꝫ ⁊ asperas ex vna radice virgellas multas ꝓferens.

Operationes

A ¶ Dyas. Eius vires faciũt ad serpentũ morsus ⁊ ad suspiriosos. strumas dissoluit. ⁊ mẽstrua

B ꝓuocat. ¶ Decoctio eiꝰ in aqua cũ grano solis

C ⁊ modica liqricia stomacho bñ ꝯuenit. ¶ Folia eius addito sale in cathaplasmatibꝫ composita morsus caninos mitigant in cinere calido missa ⁊ marcida facta cõdilomata soluunt.

D ¶ Vulnera sordida melle addito purgant.

Capitulum. cclxxxi.

Matrisilua. Pandecta ca. cccccxxxiiij. Matrisilua latine. grece splemon vel splenaria vel linealis vel periclimenos. Herba est cuiꝰ folia sunt ex altero latere subalbida. ⁊ ex altero viridia se adherẽs ⁊ inuoluẽs sepius. cuiꝰ fructus est magnitudinis cubebarum in ꝓncipio viridis. ⁊ cũ maturauerit citrini coloris tendẽtis ad rubedinẽ positi ordinarie. et ꝯclusi in duobꝫ folijs simul ꝯiunctis. existentibꝫ in capitibꝫ stipitũ iuxta eum. ¶ Dyas. cap. Periclimenos frutex est simplex i circũitu folia habẽs alba ⁊ similia edere. ⁊ circa ipa folia ꝑge sũt tenues: in qbꝫ est semen edere simile. qđ semen folijs adheret. durũ vt cũ vi leuet. Radix est illi grossa. Nascit in locis cultis ⁊ in ortis: et inter rosas: ⁊ interclusis locis. ⁊ coheret sibi vicinis fructibꝫ vel circũuoluit. Gal. Periclimenos. i. matrisilua. vtilis est fructꝰ: ⁊ folia incisiue simul ⁊ calefactiue existentia virtutis.

Operationes

A ¶ Dyas. Semẽ eiꝰ collectũ ⁊ in vmbra siccatũ ⁊ cũ vino bibitũ diebꝫ. xl. splenẽ siccat. vrinã sanguineã sexta die ꝓuocat orthonoicis ⁊ subgluttientibꝫ medet.

B ¶ Diu parturientibꝫ subuenit. similis ꝟtus est folijs ipsiꝰ. xxxvij. diebꝫ bibita genitalia semina hoĩs priuat. oleo mixta ⁊ peruncta frigora periodica excludit.

¶ Gal. Ita ē vrinatiua ꝛ vrinā sanguineā opatꝛ bibita vſqꝫ plurimū ī pncipio ꝓo vrinatiua ſolū eſt. ¶ Extrorſū ꝓo cū oleo vnctū calefacit. iuuat aūt ſpleneticos ꝛ diſſintericos. ¶ Menſura ꝓo fotatiōis dragos eſt vnus cū vino: ſiccat āt ſperma. Et qdā aiunt. ſi plurimū bibatꝛ omīſariā in generatiui fiunt q̄ bibūt. ¶ Quidā āt et terminū dieꝝ in hui⁹ potu ſic Dyaſ. facit ſeptē ꝛ. xxx. dies repiri ab eo ponūt. Ita āt ꝛ vrinas ſanguineas fieri vt a quarta dieꝝ.

Capitulum. cclxxxij.

Mellissa vel melissa. Pan. ca. xc. Melissa ſiſis eſt praſſio: hñs tñ citri odorē ca. ꝛ ſic. in. ij. g̃. Sera. li. ag. cap̄. bedarūgie. auc. Dyaſ. Bedarūgie vel meliſophilos: qđ ſic dr̄ eo q̄ libēter eā apes mādicēt. herba ē tirſos hñs q̄dratos hirtos plurimos ex vna radice. ꝛ folia ſilia hublote. maiora tñ ꝛ tenera ꝛ non ſic aſpa vt citꝛ in odore. In alio Sera. habetꝛ ſic. Melliſophilos. i. meliſſa herba eſt ſup quā apes delectantꝛ ſtare. ꝛ virge ipſi⁹ ꝛ folia ſilantꝛ ꝟgis ꝛ folijs marubij ſilueſtris. ꝛ ꝟge ei⁹ ꝛ ſtipites ſūt anguloſi q̄drangulí. ꝛ folia eius ſunt maiora folijs marubij ſilueſtris. ꝛ nō ſunt piloſa ſic folia ipi⁹. ꝛ odor ei⁹ eſt ſic odor citri. Hal. vij. ſim. far. cap̄. melliſofilum. i. meliſſa. Praſſio q̄deꝫ eſt ſimile. deficit q̄uidē ab eo multum in virtute. ꝛ ꝓpterea neqꝫ vtitꝛ aliq̄s eo. ſupfluū eni eſt praſſio exñte ita copioſo vbiqꝫ terraꝝ melliſofilo vti. Si ꝓo aliqñ nō affuerit praſſium: licet hoc vti in oībꝫ in quibꝫ vtimur illo: ſciētes q̄ ab actū deficit.

Operationes.

¶ Sera. Folia ei⁹ cū vino bibita ꝛ ī cataplaſmatibꝫ vim ſcorpiōis optime curat. Caninos morſus ad ſanitatē pducit. ¶ Elixatura ei⁹ id facere pōt. cui⁹ elixatura fomēto adhibita menſtruis lōgiſſimi tpis impat. ore retenta dolorē dentium mitigat. diſſintericis opitulatꝛ. Folia ipa oīa ſimiliter facere pñt. tortiōibꝫ recte adhibetꝛ. ¶ Et vt electuarium orthonoicis pdeſt ſale addito. ꝛ anheloſis: ꝛ qui nō pñt iacere. ꝛ in cataplaſmatibꝫ adhibita ſcrofas ſpargit: vulnera purgat: atricis opitulatꝛ. ¶ Et qñ fit emplaſtrū cū ea ſedat dolorē iuncturaꝝ. ¶ Et idē auc. Aben meſuay. Ꝓpetas ei⁹ eſt letificare aīaꝫ ¶ Et idē auc. yſaac. Qñ comeditꝛ bedarūgie in ieiunio ꝯfert ſtomacho frigido ꝛ humido. ꝛ facit digeri cibū groſſuꝫ. ꝛ apit opilatōes cerebri. ¶ Et de ꝓprietate ei⁹ eſt ꝯferre debilitati cordis ꝛ aufert cardiacā. ꝛ remouet afflictiōes. ſolicitudines ꝛ timores q̄ accidūt a melācolia et humore aduſto, q̄bꝫ nō poſſunt dormire. ¶ Auicē. de viribꝫ cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

Capitulum.cclxxxiii.

M Ellilotū. Pla. Mellilotū ca.est ꝛ sic. in p.g. Cuiꝰ semen silr appellat. ꝛ qꝛ semicirculi formā hꝫ etiam corona regia dꝛ. Semē cū corticibꝰ in medicinis ponit ac ꝑ tres ānos seruat. Adeo nāqꝫ paruū est ꝛ adherens cortici. vt vix inde possit separi. ꝟtutē hꝫ ꝯfortādi ex aromaticitate. diureticā ex subtilitate substātie. Idē corona regia dꝛ. qꝛ vagine seminū eiꝰ formate sūt ad modū semicirculi: q̄ cū suis seminibꝰ ponūt in medicinis. Herba ipa hꝫ folia rotūda viridia. ꝛ rami eiꝰ sūt subtiles multū: ꝛ folia eiꝰ rara. ꝛ semina eiꝰ hn̄t vaginas subtiles rotūdas: sic ꝟge ꝑuulorꝫ: in quibꝰ ꝯtinent. Et sūt illa semia pauca glauci colorꝫ rotūda: minora granis sinapis. Et qd̕ de ipsa administrat sunt ille vagine cū eo qd̕ est in eis ex seminibꝰ vel granis: flos eiꝰ est citrinꝰ boni odoris. Hec habent etiam a Serapione cap. Alchelialamech. Dyas. ca. de melliloto. Mellilotū diaforeticū est ꝛ modicū digestoriū ē cū nimietate caloris. Gal. vij. sim. far. ca. de melliloto. Mellilotū mixte ē ꝟtutꝫ. habet em̄ quid stipticū ꝛ dyaforeticū digeritqꝫ. plꝰ em̄ in eo est calide substātie q̄ꝫ frigide. Auic. ij. li. ca. de melliloto. Mellilotū est flos plante coloris palee in q̄ est figura lunaris cū raritate sua q̄ndam habens duriciē. Et ex eo q̇dē aliud est album: ꝛ aliud est citrinū. ꝛ ex eo melius est qd̕ est durius. ꝛ cuius color ad albedinē parūꝑ declinat ꝛ sapor eiꝰ amarior sentit. ꝛ cuiꝰ odor est manifestior. Et idem aucto. Dyas. Melius ex eo est croceus color. ꝛ est acutioris odoris: q̄uis eiꝰ odor in ꝑncipio speciei ipsiꝰ sit parinis ꝛ debilis. ꝛ sic in colore eius color fenugreci.

Operationes.

A ¶ Serapion auc. Dyas. Mellilotū est stipticū ꝛ mollificatiuū apostematū calidorꝫ ꝛ maxime apostematū oculorꝫ ꝛ ani ꝛ testiculorꝫ.

B ¶ Et qn̄ coquit cū rob ꝛ fit cū eo emplastrū. et forsitan miscet cū vitello oui. aut farina fenugreci. aut seminis lini. aut pulueris molēdini. aut cū papauere solū cū aqua ꝯfert vlceribꝰ q̄ noīant faul. Et qn̄ miscet cū bolis q̇ asportāt de terra q̄ dꝛ botā. aut miscentur cū eo galle. ꝛ dissoluūtur cum vino ꝛ liniuntur cum eo vlcera humida q̄ fiunt in capite: curat ea.

C ¶ Et ponit coctū ꝛ crudū in vino: ꝛ cū aliquo illorꝫ q̄ diximꝰ sup stomachū: ꝛ sedat dolorē eiꝰ. Et qn̄ exꝓmit ab eo succus coctꝰ ꝛ miscet cum rob ꝛ stillat in aurem sedat dolorē eiꝰ. Et qn̄qꝫ funditur sup caput cū aceto ꝛ oleo rosarꝫ: sedat dolorem capitis.

D ¶ Auicēna. Mellilotū ꝯfert apostematibꝰ calidis ꝛ duris. ꝛ ꝓprie cū careno ꝛ etiā ꝑmixtum cū vitello oui ꝛ farina fenugreci semine lini. aut papaueris fm locum.

E ¶ Et cōfert vlceribꝰ humidis. ꝛ ꝓprie linitū cū aqua: ꝛ cū aliquo desiccatiuorꝫ apposito cū eo qd̕ sit sicut galle. ꝛ lutū lene ꝛ lentes.

F ¶ Et confert apostematibꝰ aurū ꝛ doloribus anchartum superposito emplastro ex eo cū careno: ꝛ reliquis que dicta sunt. et distillatiōe facta in eis ex succo. ꝛ eius iuuamentum in doloribus est velotius ex ipso quoqꝫ fiunt embroce ꝛ sedant sodam.

G ¶ Et confert apostematibus oculi: facto emplastro ex eo cum careno: ꝛ cum eis que dicta sunt vel decocta cum vino.

H ¶ Et ꝯfert apostematibꝰ ani et testiculorꝫ facto emplastro cū eis q̄ dicta sunt. loco eius ponitur q̄ntum est pondus ipsius de camomilla aut eius medium de folijs fici.

I ¶ Platearius. Uinum decoctionis eius confortat: et ventositatem inclusam expellit. Opilationem renum ꝛ vesice aperit.

K ¶ Semen eius in brodio positum ipsum facit boni saporis: ꝛ boni odoris.

L ¶ Et potissimum est mellilotum ad emorroidas cancrum ꝛ fistulam.

Capitulum.cclxxxiiij.

Melon. Sal'.viij.sim.far.c.sichirnis.id est melon. Melonis maturi suba ē grossa. ꝓtus eius est q̄ infrigidat ꝛ humectat in ij. ḡdu. Vn̄ ꝓtus melonis maturi est abstersiua. Dn̄at aūt ī eo frigida ꝛ hūida cōplexio: nō tn̄ fortꝫ ſꝫ in.ij.ḡdu. Dicaꝶ radix ꝛ semē eius qn̄ siccanꝶ nō adhuc humida. Qn̄ siccaꝶ sunt ī primo gradu siccitatis: aut in ꝑncipio secūdi. Et in eis est pl⁹ de abstersione qn̄ siccanꝶ q̄ꝫ in carne eius ꝛ q̄ꝫ in carne cucumeris.

Operationes

¶ Sera.li.ag.c. Rachera.i.melon. Qn̄ fit emplastꝝ cū eo sedat apata oculoꝝ. ¶ Et cortex ei⁹ qn̄ poniꝶ sup caput infantꝫ sedat apata calida q̄ fiūt in ei⁹ cerebro. ꝛ poniꝶ sup frontē illi⁹: ad cui⁹ oculos currūt humiditates. ꝛ ꝓhibet eas ꝛ tota carnositas. ¶ Et semē qn̄ siccaꝶ ad solē ꝛ ꝯficiꝶ cū farina ordei: vel cū amido. ꝛ siccaꝶ bene: mūdificat cutem mulieꝝ qn̄ lauant cū eo facies suas. ꝛ reddit eas splendidas. ¶ Sꝫ radix melonis quando siccaꝶ ꝛ sumiꝶ de ea in potu.ʒ.i.cum ydromelle prouocat vomitum.

¶ Et qn̄ accipiꝶ post cibū ī hūc modū facit vomere sine labore. ꝛ qn̄ fit emplastrū cum ea curat vlcera q̄ dicuntur faul.

Capitulum.cclxxxv

Melon Indus. Sera.li.ag.ca.dullasia siue dulacha.i.melon Indus siue melon magnus. Ubi sciendūꝫ ꝙ melon magnus est melon Indus. qd̄ ꝑ Auicennam patet de cura tertiane pure. vbi laudat ī tertiana ꝑdicta melonem Indum. Et subdit: ꝛ fortasse nō nocet melon paruus. ergo melon Indus est melon magn⁹. Est eīm melon paru⁹ habens virgulaꝝ colorem exteri⁹ est albus ꝛ dulcis. ꝛ est paruus ꝓ alia specie melonis. lege ca. ꝑcedens qd̄ incipit Melon.

Operationes.

¶ Sera. Melon magn⁹ siue Indus viridis ſm̄ Rasim ē fortis humectatiōis ꝛ extinctiōis.
¶ Et ꝯfert febribus adurentibꝫ: ꝛ est frigidior aliis speciebꝫ melonū ꝛ tardioris immutationis in stomacho ꝛ longinquior a corruptione.
¶ Et ꝓpter h̄ est ꝯueniēs febrientibꝫ colerā in stomacho suo ꝓpter suaꝫ grossiciē ꝛ ꝓpter suam elongationem a conuersione. et cōueniens caliditati febrili. quia extinguit caliditatem.
¶ Et sedat inflāmationem eius.
¶ Et cucumer q̄dē facit opatiōeꝫ ꝓpinquā huic nisi qꝛ pl⁹ ꝓuocat vrinā q̄ꝫ melon Indus.

Capitulum.cclxxxvi.

Melongena arabice. grece Melongia. Sera.li.ag.cap.melongia. Melõgia fructus sunt oblongi: medij intra rubedinem 7 nigredinem. 7 inueniunt ex eis citrine 7 albe. Et idem auctoritate filij Mesague: est calida 7 sicca in secundo gradu.

Operationes

A ¶ Sera. Generat melãcoliã 7 opilatões epatis 7 splenis: 7 generat sodaz: 7 gñat emorroidas.

B ¶ Verũ si ex capitibus eius in vmbra siccatis 7 ꝯtritis fiat epithima ꝯuenit emorroidibus. 7 cũ ipsa in oleo coquitur soluit: sed in aceto stringit.

C ¶ Et ideo nõ hz ꝓportionẽ abstringẽdũ vel soluendum.

D ¶ Rabbi moyses cap. de Melõgena valet ꝯ nauseam 7 vomitũ. 7 ex cibis est peior.

Capitulum .cclxxxvii

Memithe. Dyascorides cap. memithe. Memithe vel glaucum est succus herbe eiusdez nominis. folia habentis papaueri similia. Hec folia calido cinere cooperiuntur: 7 sic succum emittunt. Alij herbam in ollam mittunt: 7 circumliniunt creta et in furnum feruentem mittunt. Et sic folijs maceratis succũ exprimunt: 7 siccatũ in sole in pastillos redigunt. Eius est optimũ qδ est crocei coloris intus 7 gustu conarũ. et odore graui miscetur ocularibus medicinis. 7 cetera. Et idẽ ꝭm aliam translationẽ cap. supdicto. Glauciũ siue memithe succus est herba nascentis in Syria in gerapoli. Folia habet similia miconio ceratice sed pinguiora. 7 sup terrã spansa. odorem habz grauem. gustu amaro. succum multum habet: croci similem. Folia eius ciues mittũt in cacabis 7 in cibarijs coquunt. que cum coxerint exsuccant 7 glaucium faciunt.

Operationes.

A ¶ Plinius cap. de glaucio. Glaucium in syria 7 persia nascitur humilis herba. folijs decisis fere papaueris minoribus tamen sordidioribusque odoris tetri. gustus amari cum ꝯstrictione 7 stipticitate 7 gummi habet crocei coloris.

B ¶ Multi vero errauerunt in hac herba quidaz putauerunt ꝙ esset celidonia. Quidam putauerunt ꝙ esset papauer cornutum. et sic vocatur apud Auicennam.

C ¶ Et ego vidi meo tempe multos in hoc errare 7 multi errauerũt tpe Dyasco. Nã Dyascorides cap. de monte ratides dicit. ꝙ multi falso putauerũt glauciũ ibi fieri ꝓpter similitudinẽ foliorum. ꝙ autem glauciũ sit memithe vel sieff eius apparet multis testimonijs.

D ¶ Nam vbi ponũt Alexander 7 alij greci glaucium. Auicẽna 7 alij ponũt sieff memithe. Preterea apud Serapionẽ quicq̃d dicit de memithe auctoritate Dyascoridis. Non est aliud nisi ꝙ dicitur apud Dyasco. ca. de Glaucio.

E ¶ Inuenitur etiã oleũ nouũ glaucinũ nõ ob hoc glaucio qz nihil recipit glaucij. cuius ꝯfectionem etiam inueni in antiquo antidotario sic vocatã 7 sine glaucio. 7 est oĩno calidũ. ꝙ aũt ꝭm veritatem glaucium sit memithe. lege cap. Celidonia. Gal'. sexto sim. far. cap. Glaucium. Glaucium stipticat cum quadam delectatione: infrigidat tamen manifeste. ita vt sanet quidem sepius herisipilata: et est in compositione composita ex aquosa 7 terrestri substantia. vtrisque frigidis non tamen extreme. sed ad modum aque fontanie.

Capitulum.cclxxxviii

Menta. Pla. Menta est herba cuius plura sunt gña. Est eñ q̃dã domestica que ꝓprie ortulana dr vel cõmunis vel odorifera. 7 hec calefacit et cõfortat. Est 7 alia siluas

tica q̃ mentastrũ dr̃. de illa statim postea tractabitur. Est alia mẽta q̃ lõgiora ꝛ acutiora hꝫ folia. ꝛ hec mẽta Romana vel sarracenica dr̃. hec magꝭ diuretica est q̃ȝ alie. Et est alia mẽta q̃ dr̃ aquatica. ꝛ vocat̃ sisimbriũ vel balsamita. Est alia mẽta nõ odorifera. ꝛ illa ẽ calamẽtũ. de q̃ i seq̃nti. c. hẽt̃. Sera. li. ag. c. dichanacha. i. mẽta Et ex ea est domestica ꝛ siluestris. ꝛ ramuli domestici qñ masticãt̃ hñt colorẽ celestẽ. ꝛ sũt interi⁹ ꝯcaui. ꝛ in sũmitatibꝫ ramuloꝝ sunt q̃si licinia. ꝛ viret ꝛ auget̃ estate ꝛ hieme. ꝛ hꝫ odorez bonũ. Et idẽ auc. Dyas. quidã noĩant eã mentã: ꝛ est dichanacha. ꝛ est nota: hꝫ ꝟtutẽ calefactiuã: stipticã ꝛ desiccatiuã. Est alia spẽs mẽte siluestris. cui⁹ folia sunt aspera pilosa maiora folijs sisimbrij. ꝛ in odore suo ẽ pinguedo. ꝛ est min⁹ iuuatiua in medicina q̃ȝ spẽs alia. Idem auct. Gal. In suba est pl⁹ subtilitatꝭ q̃ȝ in alio olere. ꝛ in sapore ei⁹ est parua caliditas ꝛ ponticitas. ꝛ ꝟtus ei⁹ est ca. in. ij. gdu. ¶ Dyas. ca. d̃ ediosmon. i. menta. herba est oĩbꝫ nota. q̃ ꝟtutẽ hꝫ termanticã ꝛ stipticã ꝛ seranticã. Paulus cap̃. de menta. Menta est calida ꝛ sicca in. iij. gradu. Est em̃ domestica ꝛ siluestris. ꝛ est alia q̃ dr̃ menta Romana vel sarracenica: sed domestica magis vsui medicine cõpetit. tam viridis q̃ȝ exsiccata magne est efficacie. virtutẽ habet ꝯsumptiuã ꝛ dissolutiuã ex ꝓprijs q̃litatibꝫ ꝛ ꝯfortandi ex sua aromaticitate.

Operationes.

A ¶ Gal. vij. sim. far. ca. Ediosmũ. q̃dam mentã odoriferã vocãt. Est ãt nõ odorifera mẽta quã ꝛ calamentũ vocãt. vt in seq̃nti cap̃. dicitur.

B ¶ Contra fetorẽ oris ꝛ putredinẽ gingiuarum ꝛ dentiũ ex decoctione eius cũ aceto os abluatur. Ad appetitum ꝓuocandũ cum impedit̃ ex frigidis humoribꝫ existentibꝫ in ore stomachi fiat salsamentum ex menta et aceto: et modico cynamomo seu pipere.

C ¶ Contra vomitũ factũ ex debilitate ꝟtutꝭ contentiue: vel ex frigida causa. fiat decoctio mẽte in aqua salmacina ꝛ aceto. ꝛ spongia intincta ori stomachi supponat̃ ꝯtra sincopim ex debilitate cum febre vel sine febre. siue ex medicina vel q̃cũqꝫ causa cõterat̃ mẽta ꝛ distemperet̃ cũ aceto. ꝛ frustũ panis assi ĩ igne ponat̃ in aceto illo. ꝛ dimittat̃ tamdiu ꝙ inde humectet̃ ꝛ naribꝫ applicet̃. ꝛ exinde fricentur labia gingiue ꝛ dentes. et ligetur in temporibꝫ sup̱ venas pulsatiles. tempoꝝ ꝛ brachiorum. et patiens masticet et humiditatem transglutiat.

D ¶ Ad matricẽ mũdificandã teneritates mente coquãt̃ in vino. ꝛ fiat inde suppositoriũ ꝯ colicã passionẽ. fasciculi mẽte coq̃nt̃ in vino ꝛ oleo. et supra renes ꝛ pectinem cathaplasmetur.

E ¶ Contra coagulationẽ lactis in mãmillis p̃dicti fasciculi mente in vino ꝛ oleo decocti ꝛ superligati mammillis soluit. habet em̃ similiter vim attrahendi venenũ: ꝛ qñ datur cũ aliqua medicina ꝯtra venenũ detur cũ succo ei⁹. Sed succus mente rõne vel sarracenice vel vinum decoctionis cũ melle mixtũ valet ꝯtra opilationẽ splenis stomachi ꝛ epatꝭ ꝛ naturaliũ viaruꝫ ex frigido humore ꝛ etiã ex ca. sine fe.

F ¶ Succus etiaꝫ datus lũbricos occidit. Auribus instillat⁹ vermes necat. Decocta herba in vino ꝛ oleo ꝛ cathaplasmata soluit sclirosim et duriciem apostematum superiorum.

G ¶ Vinũ decoctiõis ꝛ puluis ei⁹ in cibis datus digestionẽ ꝯfortat. fomentũ factũ ex aqua decoctionis matricẽ infrigidatã calefacit. Saccellatio facta calefacit. Et saccellatio ex puluere eius reuma frigidũm capitis stringit.

H ¶ Palladius de agricultura libro. iij. In mense februario mentã seri ꝯuenit plantis vel radicibus circa aquas vel in humido loco.

I ¶ Pla. Menta domestica siue ortulana magꝭ competit vsui medicine q̃ȝ alie. habet virtutem consumendi ex proprijs qualitatibꝫ ꝛ confortandi ex aromaticitate.

rem q̇ fit sub oculo ⁊ ypopias dyaforat.

¶ Et tu debes scire q̄ om̄es medicine q̄ teruntur ⁊ hn̄t acuitatē. attrahūt cito ex ꝓfundo corpis humiditates quas recipiūt in locis illis. D

¶ Et melius q̇dē in his est vino decoquētes cathaplasmate ipm viride magis q̄ȝ siccū vehemētius postq̄ȝ desiccat: ⁊ ꝓmpti⁹ adurendū. sicut que caustica. ⁊ quecūq̄ȝ farmacoꝝ calida sūt ⁊ acria: ⁊ subtiliū partiū facile attrahētia fundit⁹ ad se totam adiacentem humiditatem. E

¶ Amaritudo aūt q̄ inest ei breuis q̇dē om̄ino est. operat aūt in quibusdā sicut q̄ violentius. ⁊ qḋ ꝯsistit vehemēti caliditati cū substātia subtiliū partium. Et ideo qn̄ sumit in potu ei⁹ succus: aut fit cristere cum eo: occidit ascarides et lumbricos. Et valet ad morsus ferarū. ⁊ occidit similiter vermes q̇ generant in aurib⁹ et in vlcerib⁹ profundis. F

¶ Et qn̄ fit nascale cū eo aut sumit in potu: occidit ⁊ expellit fetū. Igit incisiua q̇dem virtus inest ei ꝓpter caliditatem eius ⁊ subtilitatē ptium ⁊ amaritudinē. sola itaq̄ȝ ꝓpter om̄ia p̄dicta cōfert om̄ib⁹ asmaticis ⁊ hictericis. ꝓpter amaritudinem maxime sicut ⁊ pene om̄ia cetera purgando ⁊ mundificando epatis opilationes. est autem ad om̄ia predicta efficacius quod monstratum est. G

Capitulum. cclxxxix.

Menta nō odorifera siue calamentum. Pandecta. ca. cxiiij. Calamētū arabice grece calamitis. Latini vo nepita vel menta nō odorifera. Sciendū q̄ i isto ca. tractabit de calamēto. q2 calamētū dr mēta nō odorifera. ¶ ꝑla. Calamētū est herba q̄ alio noīe dr mēta nō odorifera vel nepita. ca. est ⁊ sic. i. iij. g̃. Meli⁹ est mōtanū. q2 mag3 siccū. Cū flores ꝓducit d3 colligi. ac p annū pōt seruari. Habz āt ꝟtutē dissoluēdi ⁊ ꝯfortādi. ¶ Auic. Menta nō odorifera siue calamentū. Aliud ē fluuiale. aliud est montanum ysopo simile in sapore. et similiter eius folia sunt ei similia.

Operationes

A ¶ Qn̄ bibit succ⁹ ei⁹ cū aq̄ mellis: dyaforat totū corp⁹ ⁊ ꝓuocat sudorē. ⁊ terit cū oleo. ⁊ coq̇t ⁊ inungitur corp⁹: ⁊ ꝯfert rigorib⁹ periodicis.

B ¶ Et qn̄ fit emplastꝝ sup sciam hn̄tib⁹ sciaticū dolorē ꝯfert valde. trahit em̄ fundit⁹ ad intrinsecā supficiē. ⁊ calefacit totū articulū. supincēdit aūt manifeste cutim.

C ¶ Et sumptū in potu: vel appositū ꝓuocat mēstrua efficaciter. et est ex medicinis qn̄ sumit mag3 ꝯferentib⁹ leprosis resoluēdo hūores resolutiōe forti. ⁊ aufert liuo

Capitulum.ccxc.

MEntastrũ. Pli. Mẽtastrũ ẽ mẽta silvestrꝫ differẽs specie folioꝝ q̃si figura ozimi coloꝛe pulegij. ꝓpt qḋ ꝛ q̃dã silvestre pulegiũ vocãt

Operationes.

A ¶ Mis cõmanducatꝫ ꝛ ĩpositꝫ elephantiã sanari traditũ ẽ: sicmagni pompeij etate. fortuito cuiusdã exp imẽto ꝓpter pudoꝛẽ in facie illita cõpertũ est.

B ¶ Eadẽ liniunť atq̃ bibunť ĩ vino aduersus scolopendras ꝛ ictus serpentũ. cũ sale q̃ꝫ ꝛ oleo ꝛ aceto aduersus ictus scorpionum. Deniq̃ aduersus oĩa venena hec folia seruanť ad farine modum arida.

C ¶ Mentastrũ q̃ꝫ substratũ vel accẽsum scorpiões fugat. potũ: feias purgat: sꝫ ptus necat.

D ¶ Ortonoicꝫ torminibꝫ colericꝫ efficacissimũ. Itẽq̃ podagris ĩpositũ.

E ¶ Succus eiꝰ auribꝫ ꝟminosis instillať.

F ¶ In morbo regio dať ꝛ strumis illinit. oĩa venenis inbibet. tineas pellit: ꝛ cõtra pruriginẽ valet.

Capitulum.ccxci

MEu. Dyas. Meu qḋ est amanticũ dr. in Macedonia ꝛ in hispania nascif. tyrso ꝛ folijs aniso ꝛ aneto similibꝫ. ascendit de terra vsq̃ ad cubitos duos radicibꝫ sparsis ac teneris ac curuis lõgꝫ: suauiq̃ odoꝛe: gustu calido: linguã mordẽte. vires hꝫ radix ipa eleuantes. ¶ Pla. Meu est herba in. ij. gdu ca. ꝛ sic. Huius radix appellať sili noĩe. Et p̃cipue competit vsui medicine. Unde radix ĩ medicinis debet poni q̃ p duos annos põt seruari. ꝟtutẽ habet diureticã ex subtilitate substãtie. attrahendi et ꝯsumẽdi ex q̃litatibꝫ suis ¶ Pli. cap. de Meu. Meu radicula est herbe aspera tenuis ꝛ oblõga sua ꝟtute olens. ca. est ꝛ sic. in scḋo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Uires eius habet radix relaxantes. vnde trita ꝛ elixata in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem ꝛ ad vesice causas: vrinam prouocat.

B ¶ Stomachi inflationes ꝛ tortiones intraneorum mitigat: ꝛ stericas. hoc est dolores matricis curat. Artiriasim mitigat.

C ¶ Toracis reumatismo cum melle vt electuarium datum prodest.

D ¶ Menstrua etiam per fomentum prouocat. Stranguirias infantiũ vt cataplasma impositum sup pectinem soluit. Ex quo si plus bibitum fuerit capitis dolorem cõmouet.

E ¶ Platearius. Uinũ vel aqua decoctõis eius resoluit opilationeꝫ splenis ꝛ epatis ex frigida causa facta. ꝛ etiam stranguiriam ꝛ dissuriam. Aq̃a vero competentius in estate datur iuueni. Uinum autem in hyeme ꝛ seni.

F ¶ Puluis eiꝰ cũ feniculi semine in cibo vel potu datus excludit intestinoꝝ stomachiq̃ vẽtositatem ꝛ ꝯfert. Contra tenasmonem ex frigida causa in vino decoquit herba ipsa

Capitulum .ccxcij.

MEl. Auicenna prima fen. quarti canonis. cap. de hora cibationis febricitantium. qui dicit ꝙ mel canne est zuccarum. et hoc similiter inuenies si leges capitulum Zuccarum. Nam inuenies ꝙ est zuccarum ꝙ scz propter sui pinguedinem non induratur. Hoc similiter vult Galienus septimo sim. far. dicens zuccarum quidem vocatum quod ex media et felici et arabia portatur. Coagulatur quidem vt quidam aiunt cannis. Est autem et illud mellis species. minus autem ex eo illud quod a nobis dulce. virtute autem simile est ei inquantum abstergit et siccat et dyaforat. Et similiter mel canne quodam eo residuo zuccari quando decoquitur. vel ipsemet succus. Est alia species mellis quod dicitur mel rubrum. et est idem quod supra. Et similiter alia species mellis quod vocatur mel storacis. et est illud mel lubue. vt supra. Est similiter aliud mel quod vocatur mel acanum. et interpretatur mel sine fumo. et est mel cassiafistulatum. et est pulpa cassiefistule. Et est mel mirtinum: quod fit ex duabus partibus mellis: et vna succi mirti. vt apparet in antidotario Galieni minori qui incipit Confectio mellis mirtini. ¶ Galienus. vij. simpli. far. cap. de melle. Mel calefacit et siccat in secundo gradu. Est autem simplicis: vt est dicere maxime virtutis et complexionis. Dyascorides. Mel est succus roris celestis quem apes colligunt. et habet in se quasi compositionem quandam. quoniam ex multarum herbarum flore et succo colligitur. Ideoqꝫ omnibus valitudinibus proficiens omnibus antidotis miscetur. ¶ Item mel apum in plenilunio capiendum est sereno die abrumpi statim ac resilire guttas vtilitatis est indicium. Bonitatis vero probatio est vt sit odoriferum: et ex re dulci glutinosum ac perlucidum. Cum autem eximitur mel: apes abigi fumo vtilissimum est ne irascatur et mel auiditate vorant. Mel calidum est et siccum. Conseruat et mundificat. In medicinis ponitur vt amaritudo specierum eius dulcedine temperetur. in electuariis quandoqꝫ cum pulueribus miscetur: vt diutius in maiori efficacia conseruetur.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Mel vulneribus sordidis prodest. xiiij. diebus perunctum caliginem oculorum detergit. Gargarismo adhibitum vulnera faucium et sinantes curat. vrinam prouocat. ventrem mollit.

B ¶ Tussientibus prodest. morsibus venenatis occurrit. Morsibus etiam rabidi canis adhibitum curat patientem. Aridum comestum inflationes prestat. Uerum mel estatis melius est: hiemis vero minus vtile et spissum.

C ¶ Mel solum fastidium tollit: nauseam prohibet: pulmoni et omnibus interioribus medetur.

¶ Serapion. Mel quando ponitur in vlceribus fraudulentis profundis conuenit eis multum.

D ¶ Et quando coquitur et ponitur super scissuras cutis consolidat eas. et quando coquitur cum aneto humido: et linitur cum eo empetigo curat eam

E ¶ Et quando miscetur cum sale trito et distillatur in aurem sedat tynnitum aurium: et linitur cum eo caput occidit pediculos et lendines.

F ¶ Et quando indumentum alicuius est breue nimis si est ex lana et vult ꝙ elongetur: si irrorauerit illud cum aqua: deinde liniatur cum melle elongatur.

G ¶ Et mel abstergit tenebrositatem visus quando fit collirium cum eo quatuordecim diebus continuis et fiunt cum gargarismate.

H ¶ Et proferunt apostematibus gutturis et faucium: et squinantie. et si liniuntur cum eo gingiue puerorum in tempore ortus dentium eorum: facit eos facile nasci et sine dolore. et si accipiatur vel bibatur prouocat vrinas: et conuenit tussi.

I ¶ Galienus. Sciendum ꝙ plures sunt species mellis. Est vna species mellis quod est mel vsuale. quod diuersificatur secundum differentias supradictas.

K ¶ Est alia species mellis quod vocatur mel athenienfe. quod affertur ab Athenis. Et est mel vesparum in locis subterraneis factum. Et est idem quod mel pastinatum vel granatum. vt in Alexandro. Et vocatur mel pastinatum illud quod est mel granosum. vt Oribasius.

L ¶ Est alia species mellis quod vocatur mel atticum. id est mel vesparum secundum quosdam: sed falso. quoniam Dyascorides capitulo de melle dicit Mel succus est roris celestis. Cuius genera sunt duo. Unum quod cupiliones colligunt apes que sunt oblonge. Aliud quod sub terra inuenitur vel atticum limaticum. Etiam alii dicunt ꝙ mel atticum dicitur ab attica regione: Mel timum dicitur a regione Thima.

M ¶ Unde Plinius inquit. Mellis attici summa laus toto orbe estimatur translatum in attica. Sed thimum magis laudatur. quare in aliquibus antiquis antidotariis mel atticum: mel thimenum exponitur.

Capitulum .ccxciij.

[illegible]

MEdica. Dyasco. cap̄. cot. i. medica grece. Cot est herba sil'is trifolio q̄ infra fenū nascit̄. Folia h₃ angusta. ⁊ ꝓgulā silem trifolio. in q̄ ꝓgella semē est vt lēticula. illud semen miscet̄ pani ꝓ odore. ysi. ꝓo medicā inter legumia scꝑsit. ¶ Palla. li. ō agricultura. Medica inq̄t q̄ semel serit̄ q̄tuor ānis ꝑmanet: ita ꝙ quater ⁊ septies possit ꝑ annū rescindi. Agꝝ stercorat. aīalia reficit. curat egrota. ¶ Plini⁹. Medica ōr vt a medis inuēta ꝑ bella Persaꝝ q̄ latius intulit: ꝙ tanta est eius dos vt ex vno situ amplius q̄ȝ. ccc. annis duret.

Operationes

A ¶ Medica inda sunt q̄dā trocisci facti ex ea. et vngunt̄ in balneis.
B ¶ Hāc herbā equi ⁊ asini comedūt.
C ¶ De q̄ Auicen̄. li. ij. c. Cot. Oleū cot est res magꝭ ꝯferēs tremori.

Capitulum. cc̄xciiij.

MEspila. ysiō. ait. Mespila est arbor spinosa fructu sil'is maloꝝ: s₃ paulo breuior. Vñ appellata ab eo ꝙ pillule formā habeāt ei⁹ poma. Pli. li. xv. Arbor mespiloꝝ est de amplissimis. Folia ei⁹ anteq̄ȝ decidūt rubescūt. radices multe ⁊ alte. ideoq̄ȝ inextirpabiles sunt. Pal. li. iiij. Mespile locꝭ calidis maxime gaudēt. s₃ irriguis ⁊ frigidis ꝓueniūt. magꝭ tñ sabulo pingui aut glareosa terra cui ꝑmixta est arena vel argilla cum saxis. Serenda est talis mense Marcio vel nouēbri. solo stercorato ⁊ subacto. ita vt vtrūq̄ȝ caput tale sterc⁹ obducat. Sūt ei⁹ incremēta tardissima amat putari atq̄ȝ circūfodi. ⁊ parco hūore siccitates sepe foueri. Serit̄ ⁊ semine: s₃ in lōgiorē spargitur etatē. Si ꝟmib⁹ occupat̄ stilo ereo purgāde sūt ⁊ amurca. vel hūana vetere vrina vel viuo calce ꝑfundēdi: s₃ parci⁹ ꝓpter arborꝭ notā: vel aq̄ decocta lupini. s₃ putat̄ hinc arbor sterilis fieri. Fim⁹ ⁊ cinis viciū simul si radicib⁹ infundāt̄ sterilē reddūt. Si formice moleste sūt. rubrica cū aceto ⁊ cinere tēperata necabūtur. Inserit̄ mēse Februario. Surcul⁹ tñ ei⁹ ex arbore media debet assumi. Nam de sūmitatib⁹ viciosus est. In trūco fissa inserenda est. nam corticis in acies ieiuna nil nutriet.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Mespile folia ⁊ cortex idemq̄ȝ radicis cortex tunse ⁊ imposite: cuicūq̄ȝ tumori feruoriq̄ȝ subueniunt. trita ⁊ sicca cum melle cicatricem vulneri adducunt.
B ¶ Pasta cū vino dulci sanguinē reiicientibus opē ferūt. Itēq̄ȝ cum vino ꝓpinata: veneficij potionib⁹ repugnāt: vesicā vrina largiori lauāt.
C ¶ Serapion li. aggre. ca. Zaror. auc. Dyasco. Zaror arabice. id est mespilū. ⁊ est arbor spinos

sa. cuius vna pars vocatur mespilum: ⁊ habet fructū paruū similē malis paruis: bonum ad comedendū. Est stipticus bon⁹ stomacho cū comedit̄ retinet ventrē ⁊ tarde maturatur.

D ¶ Galien⁹ li. ij. de cibis. Fructus ei⁹ est stipticus stipticitate forti. ⁊ in folijs ⁊ in sūmitatib⁹ est stipticitas. Virtus est ei fri. palā. qm̄ taliū omniū parū comedit̄. ꝯuenit non vt ficuū: aut vuarum copiose. Neqꝫ em̄ vt alimento: sed vt medicinis ipsis indigemus magis.

E ¶ Et dicit in vij. simpli. far. cap. mespilū q̇dam triconiū noīauit: eo ꝙ tria habꝫ ossula omnia intra se ⁊c̄. Stipticus autē est sufficienter fructus huius arboris ⁊ vix edibilis: ⁊ retentius sufficienter est ventris. Et in germinib⁹ eius ⁊ in folijs stiptica qualitas est non pauca.

F ¶ Dyas. cap. de mespilo. ꝭm translationē grecam. Mespilum semen habet rotundū: fructū minutum: matiano similem. tria ossa habens: vnde tricocinum dicitur. stipticum est ⁊ eustomachum: ventrē abstinet: ⁊ tarde maturescit.

G ¶ Alman. tract. iij. fri. sunt ⁊ sic. ventrē abstringunt: ⁊ vomitū abstinent. Et est alia spēs que in hispania nascitur: quā multi epymelidā vocant. semen rotundū habens ⁊ trigonū. vnde ⁊ triconū d̄r hoc bonū est ad edendū stipticum ⁊ stomacho aptum. ⁊ ista est azarola.

yarbe

Capitulum. ccxcv.

Millefoliū. Pli. li. xxiiij. Millefolium qđ ⁊ minofilon d̄r. Caulē hꝫ tenerū similē feniculo plurimis folijs. vnde et nomen accepit. Nascit̄ in palustrib⁹. Ex herbario. Millefoliū q̄ ⁊ ambrosia vel archillea d̄r. in locꝭ cultis nascit̄. hꝫ flores aureos ⁊ albos ¶ Dyas. c. Minofilos nascit̄ i palustrib⁹ locꝭ tirusim hꝫ ex vna radice mollē ⁊ subrufum: ⁊ q̄i manib⁹ liniatū: ⁊ folia similia feniculo.

Operationes.

A ¶ Dyas. Vulnera glutināt ⁊ sine tumore custodiūt. In dentiū dolore cū butiro īponūt̄ i modū emplastri. Cōtra vrine difficultatē bibit̄ cū aceto: ⁊ valet ꝯ calculū.

B ¶ Gal. vij. simpli. far. Millefoliū siccatiue ē ꝟtutꝭ ītantū vt ꝯsolidat vulnera.

C ¶ Pli. Bibit̄ cū aceto ad difficultatē vrine vel vesice: vel suspiria p̄cipitatisqꝫ ex alto.

D ¶ Eadē ad dentiū dolorē efficacissima est. Folia ei⁹ eximij vsus ad vulnera eaqꝫ affirmat.

E ¶ Ex herbario. Coma ei⁹ tunsa ⁊ apposita nouis vulnerib⁹ dolorē tollit ⁊ eadē glutinat. Pro fluuiū sanguinis stringit. eadē aqua potata dissintericos curat.

F ¶ Item valet ad dentiū dolorē Ad vrine difficultatē et ad tumorem.

Capitulum.ccxcvi.

Miliū solis. Sera.li.ag.c.culb.au. dyaſ. Culb arabice.i.miliū ſolis. Et ē herba cui⁹ folia ſilant folijs oliue: niſi q̄ ſunt maiora eis ⁊ molliora ⁊ latiora. ⁊ ſūt eis īferiora. declinant ꝟſus terrā velut ſtent ſup̄ ipa3. ⁊ h3 ꝟgas eleuatas ſubtiles ſic̄ ſquinātū. ⁊ ī ſūmitate ꝟge ē ſil'e ī ramulo diuiſū ī duas ptes ī q̄ſūt folia minuta. ⁊ iuxta q̄dlib3 foliū ē ſemē albū durū fere vt lapis rotūdū. ī magnitudine orobi pui. naſcit̄ in loc͡ȝ aſpis ⁊ altis. Dyaſ.ca. Licoſpmon.i.miliū ſolis eraclion vocat̄ ꝑpter fortitudinē ſemis. ei⁹ folia ſunt ſimilia folijs oliue: ſ3 latiora ⁊ oblōgiora. ⁊ ꝟgas tenues ī groſſitudine Junci lignoſas. ⁊ in ſūmo ꝟga diuiſa eſt in q̄ folia minuta ſunt. vbi ⁊ ſemē rotundū ⁊ lapidoſum eſt ⁊ albū piſe ſimile.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirt⁹ ē ei mictualis. ⁊ ſemē ei⁹ bibitū cū vino albo calculos frāgit: ⁊ vrinā ꝓuocat.

B ¶ Pli.c.batangliſcos.i.miliū ſol'.eſt ſemē eius herbe q̄ d͛r aſtorcos. qđ ſi q̄s biberit frāgit lapidē: ⁊ ꝓuocat vrinā.

C ¶ Pau.c.calebi.i.miliū vel granū ſolis; ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in.iij.ḡdu.

D ¶ Et vinū decoctōis ei⁹ ⁊ puluis ipi⁹ in cibis ſūpt⁹ ſoluit ſtranguiriā ⁊ diſſurria3 ⁊ yliacā paſſionē. ⁊ oīa illa ſolū ſemē operat̄.

Capitulum.ccxcvij.

Mirabolani. Pandecta. Sciendū q̄ ſm meſ. Mirabolanoꝝ ſpēs ſūt q̄nq3. Et ſūt fruct⁹ arboꝝ in India exn̄tiū: ⁊ non eiuſdē manerici ſūt oēs ſ3 diuerſoꝝ effectuū ⁊ diuerſaꝝ formaꝝ. Un̄ ꝟſus. Mirabolanorū ſpēs ſūt q̄nq3 bonoꝝ. Citrin⁹: kebul⁹: belliric⁹ emblic⁹ indus. Quidā dicūt q̄ ſūt oēs ab eadē arbore ꝓducti. ita q̄ citrini ſūt d̄ p̄mo germine. Et nigri indi ſūt in q̄b⁹ ꝑuenit cōplexio et maturatio. ⁊ dixert q̄ arbor eoꝝ ē de his ſerentib⁹. ⁊ q̄ citrini ſūt de p̄mo germine ⁊ nigri ſilr̄. Kebul⁹ germē ſcd̄m tulit: ſ3 falſo. īmo ꝓducūt a diuerſis arborib⁹. ⁊ illđ ē qđ credit̄. S3 aliq̄ volūt q̄ emblici ⁊ bellirici nō inueniren̄t inter mirabolanos. q̄m Auic. ⁊ Sera. de eis diuerſa faciūt capl'a. vt etiā hēt̄ s̄ de b. in c. bellirici. vbi tractat d̄ belliric͡ȝ ⁊ emblicis. S3 in iſto c. de alijs trib⁹ ſpēb⁹. Itē Sera.li.ag. facit cap. d̄ emblic͡ȝ ⁊ belliric͡ȝ. ⁊ facit cap. d̄ alijs trib⁹ p̄ ſe. de q̄ dicit Halilig.i.mirabolani. cui⁹ tres ſunt ſpēs Kebuli Citrini ⁊ nigri. Et ſūt illi qui nominant̄ indi ⁊ ſeni ⁊ kebuli. Idem auc. aben meſuay. Meliores ſūt ex eis q̄ꝝ color eſt citrinus approximās viriditati. graues. pleni. ſine rugis. Et dicit auc. yſaac. Et ſūt fri. in p̄.ḡdu. ſicci in.ij. Nigri fri. ⁊ ſic. ī p̄mo. Mirabolani indi vel nigri. ⁊ de ſeni ſunt ſimiliter ex ſpeciebꝰ h̄ntib⁹ corticē ſubtilē nigꝝ. ⁊ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatē. ⁊ ſunt ſil'es oliuis in forma ſua. Et iuuamētū eoꝝ eſt min⁹ iuuamēto aliaꝝ ſpecieꝝ mirabolanoꝝ. Et idem auc. aben meſuay Mirabolani ſeni ſunt ex ſpēb⁹ oliuarū: q̄ q̄n ꝯdiunt̄ corroborāt ſtomachū ⁊ incoriant cum incoriatiōe pauca. ⁊ nō eſt in eis iuuamentum q̄ntū in kebulis. ⁊ ex kebulis q̄dam ſunt citrini q̄dā nigri. ⁊ nigredo q̄ eſt in eis eſt ꝑpter ampliorem morā q̄3 fecerūt in arbore ſua. ⁊ ſunt pinguiores ⁊ carnoſiores citrinis in colore. quia ipi fecerūt maturationē ampliorē. ⁊ illi q̄ colligunt̄ ante ſunt citrini: ⁊ q̄n ſumunt̄ triti inducūt laborem in ſtomacho: q̄m natura laborat multū circa ipſa3. ſ3 q̄n infundit̄ aut decoquit̄ extrahit̄ virt⁹ eius: ⁊ ꝓijcit̄ ei⁹ ſuba. ⁊ eſt leuior nature. ⁊ deſcendit veloci⁹ a ſtomacho. Et ille tres ſpēs mirabolanoꝝ miſcēt̄ cū tamarindis q̄m tamarindi extinguūt calorē febrilē. niſi q̄ nocent tuſſientib⁹ ꝑpter acetoſitatē q̄ eſt in eis ¶ Auiceñ. de ꝟtutib⁹ cordis ait. Mirabolani ſunt fri. ⁊ ſic. ¶ Johānes meſue. Mirabolani ſunt de medicinis b̄ndictis. nō em̄ debilitāt cū ſolutione ſua. īmo ꝯfortāt ſtomachū ꝓprie: ⁊ viſcera preparāt. ⁊ coadunāt ptes eoꝝ. ⁊ cōfortāt cor ⁊ epar: ⁊ corp⁹ totū. Non em̄ niſi ad vnum

videnꝛ nociui. Acq̄riꝛ em̄ dispositꝫ ad h̄ opilatio. ⁊ ꝓꝑe paratis cadere ĩ ip̄a. sꝫ sunt de ꝑfecto rectificātib' medicinas q̄ hn̄t acuitatē ⁊ purgāt dissoluēdo. Magnifice em̄ adinuenit q̄ eos ⁊ ꝓꝑe citrinos cū scamonea miscuit. repmit em̄ eā ꝓpter obuiationē substātiaꝝ ⁊ qualitatū ad inuicē: ⁊ eam in soluendo iuuant.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtus citrinoꝝ est q̄ ꝯfortāt oculos et ꝓhibēt cursum humoꝝ ad ipsos. ⁊ conferūt febel. ⁊ ꝯfortant stomachū ⁊ incoriant ip̄m. et ꝯferūt melācolie ⁊ cardiace. ⁊ clarificāt colorē.

B ¶ Uirt' kebuloꝝ est q̄ ꝯfert ano ⁊ emorroidib' ⁊ incoriāt stomachū et ꝯfortāt eū. ⁊ digerūt cibū. desiccāt humiditatē. leniūt naturā. ꝯferūt ventositati emorroidarū. ⁊ ꝯferūt melācolicis maxime qn̄ cū eis admiscenꝛ species.

C ¶ Corroborāt sensum ⁊ memoriā: ⁊ cōfert lepre ⁊ colice. Sꝫ seni ⁊ indi vel nigri hn̄t corticē subtilē nigrū. ⁊ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem. qui quando condiunꝛ corroborant stomachū et incoriant eum incoriatione pauca. ⁊ nō est in eis iuuamentū q̄ntum in kebulis.

D ¶ Johannes mes. Mirabolani sunt ex rebus q̄ faciunt vtentes se iuuenescere. ⁊ acquirūt eis colorem bonū. ⁊ bonitatē odoris oris ⁊ sudoris. ⁊ generant gaudiū. ⁊ ꝯfortant cor et epar ⁊ stomachū. Et ꝯferunt tremori cordis. ⁊ mundificant stomachum. ⁊ ꝯferunt emorroidibus ⁊ extinguunt inflāmationem colere.

E ¶ Sed citrinoꝝ operatio in h̄ est ꝑcellens. ipi em̄ solutione educunt eam ⁊ ꝯferūt complexiones ca. habentib'. Et eoꝝ fricatio cū aq̄ agreste ⁊ cū aqua ro. aut succo feniculi abstergit oculum. ⁊ aufert sup caliditatē ei'. ⁊ facto inde alcohol: stringit lacrimas. ⁊ ꝯuenit mollificatiōi oculoꝝ. ⁊ confert tertiane fe. colericis. ⁊ ꝯtrite cū mastice sanant vlcera. ⁊ desiccant ea.

F ¶ Kebuli q̄z solutione educūt flegma. ⁊ addūt in rōne. ⁊ clarificant visum. ⁊ ꝓprie cōditi. ⁊ mūdificant stomachū ⁊ ꝯfortant ipsum. ⁊ ꝯferunt ydropisi et fe. antiquis.

G ¶ Nigri āt vel indi: solutione educūt melācoliā et colerā adustā. ⁊ ꝯferūt melācolie ⁊ tremori. ⁊ clarificāt visum ⁊ colorē. ⁊ ꝯferūt lepre ⁊ tristicie ⁊ quartane. Dosis potio citrinoꝝ tritorum a. ʒ. ij. vsq̄ ad q̄ntum. ⁊ infusoꝝ a. ʒ. viij. vsq̄ ad. xx. et indoꝝ est sicut Kebuloꝝ.

H ¶ Bulcasim eben aben azarin. libro q̄ d̄r seruitor. Modus assandi ⁊ calliandi mirabolanos oportet q̄ imbibant mirabolanos in aqua citonioꝝ. aut in succo aggreste. aut in acetositate citri. aut in aqua vbi cocte sunt lentes. aut vbi coctū est lappaciū acutūz. Deinde desicca eos bn̄ ⁊ madefac ĩ oleo ro. vel oleo de lētisco. aut oleo masticino. aut cū butyro. aut oleo oliue. deinde assa sup patellā ferreā vel terream. quā cū ꝓmo calefecisti ⁊ abstulisti ab igne. caue ne aduraꝛ ⁊ destruaꝛ virtus eorum.

I ¶ Silr̄ assanꝛ semia q̄ admīstrāꝛ in medicinis flux'. Et mod' assatōis eoꝝ ē iste. Accipe patellā ferreā aut ereā aut terreā aut lebetē cū lato orificio ⁊ calefac bn̄. Deinde aufer ab igne: et statim suppone semīa dū ip̄a est calida anteq̄ȝ infrigideꝛ. ⁊ cōmisce ea semꝑ donec videas assationē eoꝝ cōpletā ad volūtatē tuā. Et si nō fuerit cōpleta vna vice. pone iteꝝ ⁊ fac vt prius.

K ¶ Et scias q̄ nō oportꝫ oīa semīa eq̄liter assare q̄ꝛ sunt q̄dā q̄ hn̄t multā viscositatē q̄ debēt ampli' assari sic psilliū. ⁊ caue ne cōburanꝛ.

Capitulum. cccxviij.

Mirra. Sera. li. ag. ca. hec auc. Dyasco. Hec ara. i. mirra est gūmi arboris que nasciꝛ in terris arabum similis arbori q̄ d̄r in greco sapientia babilonica. Nā fiūt scissure in ligno arboris. vnde egrediꝛ gūmi q̄d emanat cadens sup sextoria q̄ sternuntur sub arbore. ⁊ quedam ꝑ se coagulaꝛ super stipitem

⁊ est de ipa res q̄ dr̄ bacātisclis siue batanasas et grossa est a qua egredit̄ metb.i. storax liq̄da. qn̄ exp̄mit̄ sicut apparet in ca. storax. Et arbor eius est in terra q̄ dr̄ ptinia. ⁊ est pinguis. ⁊ qn̄ exp̄mit̄ succus ei⁹ egredit̄ velut storax multū. ⁊ melior mirra est illa q̄ dr̄ tarbalud. ⁊ canchi. et noiat̄ hoc noīe: eo q̄ defert̄ ex terris q̄ dicūtur sic. Et color ei⁹ est ad viriditatem tendens. pungens linguā clari coloris. ⁊ ex ea est q̄ dr̄ liti et est lita glutbichi. ⁊ est mollis tactu sic̄ bdelliū. in odore suo est pinguedo. ⁊ arbor ei⁹ est in locis soli expositis. Ex ea est q̄ dr̄ poaclis. ⁊ est aspera multū nigra. ⁊ apparet in ea vestigiū ignis. Et deterior est illa q̄ dr̄ argasin. ⁊ est leuis nō pinguis. acuti saporis. similis gūmi arabico ī fortitudine ⁊ ꝟtute. Et ex mirra est que dr̄ crumu: siue amini. ⁊ est mala. Et fiunt q̄dam trocisci ex substantijs mirre. ⁊ si mirra pinguis fuerit trocisci q̄ ex ea fiunt habent bonum odorem ⁊ pinguem. ⁊ si nō fuerit pinguis qd̄ fit ex substātia eius nō habet bonū odorē neq̄ pinguē. ⁊ h₃ virtutem debilē: ꝓpter qd̄ admiscet̄ ei oleum qn̄ ex ea fiunt trocisci. Adulterat̄ mirra. qn̄ admiscet̄ ei gūmi qd̄ infusum fuerit in aqua mirre. Et melior ex mirra est noua. leuis. munda. q̄ quando tangit̄ est aliq̄ntulum aspera ⁊ arida. ⁊ cito frangibilis. ⁊ qn̄ frangit̄ remanet in ei⁹ fractura res alba. ⁊ figura eius est sicut figura vnguiū. ⁊ q̄ est in frusta nō parua. ⁊ color eius est vniformis nō diuersus in exteriorib⁹ eius. sed interius est trahens ad rubedinē parū cū lineis subalbidis sicut diximꝰ. ⁊ odor eius est delectabilis amara. s₃ illa q̄ est grauis: cui⁹ color est sicut color picis: nō est alicui⁹ vtilitatis Sed mirra que est ex terra: q̄ dr̄ labotero abscinditur ex radice arboris que est in terris illis. Eligitur eñ ex ea illud quod est simile mirre in odore. ⁊ virtus ei⁹ est calefactiua ⁊ mollificatiua ⁊ resolutiua. ⁊ ingreditur in confectionibus vnguentorum.

Operationes.

A ¶ Sera. auct. Albugerig. Mirra ꝯuenit ad aquā citrinā qn̄ sumit̄ ex ea in potu. aut qn̄ fit emplastrū cū ea sup ventrem.

B ¶ Et qn̄ fit caput purgium cū vno anoch ex ea mundificat cerebrum: ⁊ aufert ab eo ventositates grossas. ⁊ incorat gingiuas.

C ¶ Et confirmat dentes. ⁊ est conabolice quando fit linitio cum ea.

D ¶ Galien⁹. Mirra abstergit cū tꝑamento: et glutinat fragmenta ossium capitis. ⁊ occidit lumbricos ⁊ fetū: expellens eos.

E ¶ Et ingredit̄ in ꝯfectiōib⁹ colliriorꝫ q̄ fiūt ad vlcera oculi: ⁊ ad maculas que fiūt in eo. ⁊ in medicinis q̄ bibunt̄ ad tussim antiquam: ⁊ ad asma. Nam ipa nō exasperat cannam pulmonis. ⁊ hoc q̄ nō calefacit neq̄ desiccat calefactione ⁊ desiccatione forti ⁊ sine sup̄fluitate sue amaritudinis ⁊ sue abstersionis.

F ¶ Est alia mirra q̄ trahit̄ a radice arboris huius. ⁊ ꝟtus ei⁹ calefacit mollificat ⁊ resoluit.

maulber

Capitulum. cccxix.

Moracelsi. Auic. li. ij. ca. d̄ moro. Mori sunt due spēs. Una eaꝝ est alfirsedur: qd̄ est dulce. ⁊ currit ꝓm semitam ficus in maturatione. Sed est deterioris nutrimēti ⁊ minoris ⁊ est siccioris. ⁊ magis destruēs sanguinem. ⁊ deteristous macho. Reliquas vero ficus dispositiones habet. est tamē inferius ea. amarū aūt qd̄ nominat̄ morū de sceni fit nūc illud de quo plurimū loquamur. Qd̄ ergo immaturū est cū exsiccat̄ stat loco sumach. dulce est calidū: humidū: ⁊ acetosum. ⁊ de sceni est ad siccitatē decliue. in ipo est stipticitas ⁊ infrigidatio. ⁊ succus mori est stipticus. ⁊ ꝓpe quādo decoquit̄ in vase eneo.

Operationes

A ¶ Auicenna. Succus mori ꝓhibet fluxū materierū ad mēbra. ꝛ īmaturꝫ est sicͦ sumach. Qn̄ coquunt̄ folia eiꝰ ꝛ folia vitis. ꝛ folia ficꝰ nigre cū aqua pluuie: denigrat capillos.

B ¶ Acetosum remouet apostemata oris ꝛ gutturis. Et folia eius sunt vltima ad squinantiam et ꝑfocationem. Quod acetosum est ꝛ confert vlceribus fraudulentis ipsius succus.

C ¶ Rob eiꝰ acetosum est ꝯferēs botbor oris. et decoctio radicis eius mollificationi dentiū. et decoctio radicis eiꝰ est bona denti dolorosa.

D ¶ Morum malū est stomacho corrūpit̄ ꝓprie in eo alfirsedu. ꝛ qn̄ nō corrumpit̄ alfirsedu in stomacho velociter nō nocet. Et oportet q̇dez vt comedant̄ oēs spēs eiꝰ ante cibū: ꝛ recipiantur in stomacho: in quo nō sit corruptio.

E ¶ Illud ꝟo de seni nō nocet stōacho colerico. ꝛ nō est in ipo de mala ꝯueniētia stōachi qđ est in alfirsedu: ꝙuis sit ī ea malicia. ꝛ nō est nausea in ipo. ꝛ nutrimentū eius est paruū. et facit appetitū cibi. ꝛ facit ipm lubricū: ꝛ extrahit ipsum velociter. ꝛ omīno descēsus eiꝰ de facto fit velociter. sꝫ eiꝰ descēsus ex intestinis est tardꝰ.

F ¶ Sera. li. ag. c. boc. Hoc arabice. i. moracelsi. Uirtus eiꝰ est q̄ retinet ventrem. ꝛ qn̄ desiccat̄ retinet ventrem retentione forti. ꝛ ꝯuenit vlceribus intestinorꝫ ꝛ fluxū in omībꝫ egritudinibus q̄ fiunt ex fluxibꝫ humorꝫ. ꝛ admiscentur postq̄ʒ terunt̄ cū cibis sicut sumach. Et q̇ vult ex eis sumere in potu: potest cū aqua ꝛ vino.

G ¶ Sꝫ arboris eiꝰ ꝟtus est cōposita ex ꝟtute retentiua ꝛ laxatiua. ꝛ plꝰ qđ est in cortice huiꝰ arborꝫ est ꝟtus laxatiua cū amaritudine pauca: q̇usqꝫ occidat ascarides. ꝛ sunt lūbrici cucurbitini. sꝫ in folijs arboris ꝛ summitatibꝫ est tēperamentū mediū illarꝫ duarꝫ operationū.

H ¶ Et mora matura qn̄ inueniūt stomachū purū. si comedūt̄ ante cibū egrediūt̄ a stomacho cito. ꝛ preparare faciūt exitū aliorꝫ ciborꝫ. qn̄ ꝟo comedunt̄ post cibū: vel in stomacho sunt humores: cito accelerant ad corruptionē ꝫ. et corruptio eorꝫ est multum nociua.

I ¶ Sed acerba qn̄ desiccant̄ sunt bona medicina ꝛ iuuatiua vlceribꝫ intestinorꝫ ꝛ fluxui antiquo. Et mora qn̄ descendunt anteq̄ʒ corrumpant̄ non inferunt nocumentū. nisi de eis ante comestionem nimis sumatur.

K ¶ Et idē a uc. Sal. Ex eis sūt matura: ꝛ maturi saporꝫ. ꝛ sapor eorꝫ est dulcꝫ stipticꝰ. ꝟtus eorū mollit ventrē ꝛ nutrimētū paucū corpi ꝑstant: ꝛ facile corrūpunt̄. nō corrupta humectāt penitus. Infrigidant aūt nō penitꝰ nisi frigida sumant̄. Et paucissimū corpi dant nutrimētum cōsimile peponibꝫ. nō tamen nocumentū adeo ipsis. neqꝫ malū stomacho vt in illis.

¶ Galienus. vij. sim. far. ꝟm transla. grecā. ca. Morare. i. celsi. fructus maturus subducit vētrem. nō maturus ꝟo desiccatus ꝯstipatiuum sufficiēter fit farmacū. vnde ad dissintericas conuenit dispositiones ꝛ ciliacas ꝛ alias quecunqꝫ sunt fluxibiles.

L ¶ Et tota arbor in omībꝫ eius partibꝫ mixtam q̄ndaꝫ virtutē videt̄ habere ex detentiua ꝛ purgatiua cōpositiua. Preualet āt in cortice q̇deꝫ radicis purgatiua ꝟtus cū quadā amaritudīe vnde amplos lūbricos interficit. In alijs vero partibꝫ detentiua. In folijs vero ꝛ pullulationibus media vtraqꝫ est complexio.

M

Capitulum. ccc.

Morabacci. ysid. Morus grece: latine vocat̄ rubus. eo ꝙ rubeāt fructus eiꝰ vel virgulta. Siluestri, more fructibꝫ in deserto. Pastorꝫ fames ac penuria ꝯfouet̄.

Operationes

A ¶ Arestotiles in libro de plantis. Fructꝰ quidam cito maturantur. vt mora ꝛ cerusa. ꝛ succorum qui sunt in fructibꝫ. quidam sunt potabiles. vt est succus mororum.

B ¶ Plinius li. xv. Moris est succus in carne vi

nosus. Trinicolores. pmo scz candidus. mox rubeus maturis p̄o niger. In nouissimis florent. inter pma maturescūt. manusq3 succo tingunt. Natura ruunt. acerba minimū. Carne ꝛ succo constant mora

¶ Mora q̄dez ꝛ piro ac mirto succus est vinosus. colorēq3 succi moris accerasis ē sanguine⁹

¶ Palladius li. x. Ad diamorum conficiendu3 agrestis mori succum facies paululum deferuere. Tuncq3 duas eius succi partes ꝛ vnam mellis admiscebis: ac mixta curabis ad pinguedinem mellis decoquere.

Hundtdarm et ...

Capitulum. ccci.

Morsus galline siue anagallus. Pandecta. Anagelli dua sunt spēs. Una est auricula muris. et est maior. ꝛ alia est morsus galline. ꝛ est minor.

Operationes.

¶ Ambe species anagalli vulneribus prestant effectum. Tumorem non admittunt. et infixa corpori euocant. pascentia vulnera abstinent.

¶ Succus eaꝝ dentium dolorē phibet: si pro dextro dente in sinistro nare fuerit immissus. Hic succus cum melle attico coctus ꝛ adhibit⁹ caligines oculoꝝ siue viciū eoꝝ qđ vocat̃ argemon siue argemade tergit. morsibus venenatis bibitus medicat̃.

¶ Nefreticis: bidropicis: et epaticis: ꝛ renali passione defectis prestat auxilium. Ano tumenti impositus medicatur.

¶ Item succ⁹ narib⁹ infusus putredinē capit̄ purgat. Habet em̄ desiccatiuā virtutem absq3 mordicatione. vnde ꝛ vulnera glutinat.

¶ Uētrē q3 deducit mulse admixt⁹ ꝛ potui dat⁹ herba ꝯtusa ꝛ iposita stipites educit de corpe.

¶ Sera. Spēs anagalli minoris: scz morsus galline facit anū ingredi si fit cū ea emplastrū.

¶ Sal. Ambe spēs anagalli habēt occultā caliditatē attractiuā vt ꝛ stimulos infixos euellāt. Eaꝝ p̄o succus a narib⁹ flegma purgat ꝑter eandem causam. Et vniuersaliter loquēdo siccatiuā habent virtutē. quapropter etia3 vulnera solidant: ꝛ putrescentib⁹ ꝯferunt.

Capitulum. cccii.

Mirtus latine ꝛ grece. Arabice dex domestica vel hes. Sera. li. ag. ca. dex domestica. et est de ea fortis viriditatis declinans nigredini. et de alia est que declinat ad rubedinem. et q̄ declinat ad nigredine3 confert magis in medicinis. et similiter

grana eiꝰ. ꝓpe eiꝰ q̄ ex ea est mōtana. ⁊ sub̄a eiꝰ est cōposita ex ꝟtutibꝫ ꝯtrarijs: ⁊ illō q̄d vincit plꝰ in ea est sub̄a terrea frigida. ⁊ est in eo cū h̄ res calida subtilis. ⁊ sapor eius est stipticus.

Operationes

A ¶ Sera. auc. aben mesuay. Succus eiꝰ ꝯfert dolori pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ stringit fluxū vētris colericū. ⁊ ꝯfortat stomachū. et est bonus vlceribꝫ membroꝝ interioꝝ. fortificat viscera. retinet fluxum menstruoꝝ. ⁊ grana eius conferunt sputo sanguinis a pectore ⁊ pulmone. et ꝯferunt stomacho sua ponticitate.

B ¶ Dyas. Sanguinē excreātibꝫ daꝛ. stomaticis ꝯueniēs est. vrinā mouet scorpiōis morsui iposita atq̄ potui data ꝓdest. Folia eiꝰ virētia ⁊ cataplasmati apposita medeꝛ vlcera fluentia.

C ¶ Arida vero cōtrita asp̄redine dyaforesim faciūt. Item baccarū viridiū succꝰ aptaꝛ sanguinē spuentibꝫ. ip̄eq̄ꝫ comeste ea dē faciūt. Ex vino decocta ⁊ in modū cataplasmatis imposita extrema vulnera sanat.

D ¶ Auic. Mirtus retinet solutiōes ⁊ sudorē: et oēs fluxū sanguis: ⁊ oēs fluxū ad membꝛ.

E ¶ Et qn̄ cū eo fit fricatio in balneo ꝯfortaꝛ corpus. ⁊ desiccāꝛ humiditates q̄ sunt in cute.

F ¶ Et embroce q̇dem decoctiōis eiꝰ cū sup̄ ossa effunduntꝛ: velocius fit ipoꝝ restauratio. et qd̄ ex ea vstū est loco tutie poniꝛ ad h̄ vt bonꝰ fiat odor corpis. ⁊ ꝯfert omi fluxui sāguis linitū. et loco emplastri suppositū ⁊ bibitū. ⁊ silr eiꝰ rob. ⁊ rob fructꝰ eius ⁊ ipiꝰ q̇dē nutrimētū est ꝑuū.

G ¶ Et ī syrupis q̇dē nō est q̇ restringat ⁊ ꝓhibeat dolorē pulmōis ⁊ tussim p̄ter syrupū eiꝰ.

H ¶ Et cuius oleū ⁊ succꝰ ⁊ decoctio ipiꝰ ꝯfortāt radices capilloꝝ. ⁊ ꝓhibent casum. ⁊ ꝓlōgant eos: ⁊ denigrant: ⁊ ꝓpe ipsiꝰ semina.

I ¶ Et decoctio seminū eius in butiro ꝓhibet sudorem ⁊ rectificat rasurā venarum.

K ¶ Et folia eius sicca ꝓhibent fetorem ascelle et inguiū. ⁊ ipsius cinis loco tutie poniꝛ. ⁊ cōfert panuo. sedat apostemata ca. ⁊ herisipilam et formicā. et botbor et vlcera. et qd̄ est sup̄ ambas volas: et adustionē ignis cū oleo.

L ¶ Et silr eiꝰ syrupꝰ ⁊ emplastꝝ fctm̄ ex folijs ipsiꝰ cū oleo ⁊ vino: ⁊ pꝰ ipiꝰ cōmixtiōes cū eis et silr eius oleū. ⁊ vnguentū fctm̄ ex eiꝰ oleo. ⁊ silr ꝯfert ipiꝰ succus si ꝓijciaꝛ sup̄ pannariciū.

M ¶ Et similiter cerotū factū ex eo: ⁊ cū decoquiꝛ etiā eius fructus cū vino ⁊ fit ex eo emplastrū: sanat vlcera q̄ fiunt in ambabꝫ volis manuū ⁊ in pedibꝫ. et adustionē ignis. et ꝓhibet eos a vesicatione. et similiter eius cinis cū ceroto.

N ¶ Et emplastrū factū ex fructibꝫ decoctis in vino est ꝯueniēs mollificationi iuncturaꝝ retinet fluxū sanguis ex naribꝫ: ⁊ abstergit furfures. ⁊ exsiccat vlcera capitis ⁊ vlcera auris. et ipsius pus ex ipsiꝰ aqua in ipsam distillaꝛ.

O ¶ Et ꝯfert ipsius syrupus mollificationi gingiue. et eius fo. cum vino decoquunꝛ. ⁊ fit inde emplastrū sedans sodam et obtalmiam.

P ¶ Et cū decoquiꝛ cū ordeo: sanat eoꝝ apostemata. ⁊ ipiꝰ cinis ingrediꝛ in medicinis vngule. ꝯfortat cor: ⁊ aufert tremorē cordis.

Q ¶ Et confert fructus eius tussi ꝓpter dulcedinem suam. et retinet ventrem vtentis eo: si est solutus sua stipticitate.

R ¶ Et confert fructus ipsius sputo sanguinis. ⁊ etiam eius rob similiter confortat stomachū. Rob eius et eiꝰ semina probibent cursum superfluitatum ad stomachum.

S ¶ Succus fructuū eius est ꝓuocatiuꝰ. et ipsemet ꝯfert ardori vrine et ardori vesice.

T ¶ Et est bonꝰ in ꝓhibendo mēstruoꝝ ꝓuocatione. et eiꝰ aqua stringit naturā et retinet solutionē colericā et melancolicam. linita et ipsa cū oleo sysamino expellit flegma. ⁊ solutione emittit ipm. et decoctio fructuū eius confert fluxui humiditatū matricis. et ꝯfert emplastro inde facto emorroidibus.

V ¶ Et ꝯfert apostemati testiculi: et eiꝰ decoctio ꝯfert morsui rutele. et similiter fructus eius cū potaꝛ in vino: ⁊ similiter pūcture scorpiōis.

Capitulum.cccciij.

Mastix siue mastix latine. grece scin⁹. vel abias vel chias. Arabice mescehe. Et est gũmi arboris cini vel lentisci. q2 lentiscus grece vocat̃ scin⁹. sic inuenies ĩ ca. Terebẽtina infra de T. Dyas. c. de Mastice. quedam mastix emanat ab arbore q̃ scinus dr̃ Et q̃dam ex ea est alba. q̃dam subuiridis. Sz melior ex ea est cui⁹ color est albus. plucidũ habens granũ graue siccissimũ ꝛ cito frangibile. hñs bonũ odorẽ. Et est de ea q̃dam q̃ est nigra: ꝛ q̃dam citrina. ¶ Gal. vij. sim. far. c. de Mastice alba. Et est illa q̃ dr̃ glutẽ romanum. ꝛ est cõposita ex ꝟtutib9 diuersis. scꝫ stiptica ꝛ mollificatiua. Et ꝟtus eius est q̃ calefacit ꝛ desiccat in. ij. gradu. vñ mollificat ꝛ resoluit. Et ido stomachi epatis ꝛ ventris flegmonib9 cõpetit. Sed nigra est q̃ dr̃ capiti vel egyptiaca. et est maioris desiccationis q̃ȝ alba. ꝛ ꝟtus stiptica est in eo minor. ꝛ ideo est ꝯueniens vbi oportꝫ resoluere ampli⁹. Et ꝓpter h̃ multũ ꝯuenit apostematib9 duris q̃ sunt in interiorib9 corporis Sz oleũ masticis est simile virtuti masticis. ¶ Sera. li. ag. c. Mescebe. i. mastix. Mastix est ꝑm⁹ inter oĩa glutina in bonitate. Et arbor masticis est cõposita ex suba aquea ꝛ terrea frigida nõ multũ in sapore omniũ partiũ. hui⁹ arboris dico radicis ꝛ fruct⁹. ꝛ corticis est stipticitas pauca. ꝛ ꝟtus eius est infrigidare ꝛ calefacere mediocriter temperate. ꝛ desiccat in fine secũdi gradus vsq3 ad ꝑncipiũ tertij.

Operationes.

A ¶ Sera. In ea est de stipticitate q̃ ꝯfert debilitati epatꝫ ꝛ stomachi ꝛ intestinoꝝ et apostematib9 in eis existẽtib9. in eo est stipticitas, ꝛ nõ hꝫ acuitatẽ aliquã. ꝛ est multũ subtilis. ꝛ fit emplastrũ cũ folijs masticis dũ sunt recentia. ꝛ est in eis virtus manifesta. ꝛ ideo qñ bibunt̃ fo. aut cũ alijs medicinis ad vlcera intestinoꝝ. et ad fluxum ventris ꝯferunt multum.

B ¶ Et conferunt spuentib9 sanguinem. ꝛ fluxui menstruoꝝ ꝛ ani. et non est in eo diuersitas a succo ypoquistidos.

C ¶ Et idem auc. Dyas. Nota hec arbor est stiptica. ꝛ ꝟtus folioꝝ fructus ꝛ corticis ꝛ radicꝫ est equalis. ꝛ decoquit̃ cortex eius: ꝛ cortex radicꝫ ꝛ folia decoctione plurima.

D ¶ Et qñ fuerit cocta colat̃ ab eis aqua q̃ iterũ coquit̃ vsq3 ad mellis spissitudinem. ꝛ cõuenit sputo sanguinis decoctio illa bibita. ꝛ fluxui ventris ꝛ vlcerib9 intestinoꝝ ꝛ fluxui matricis ꝛ ani. Et vniuersaliter quidem ponit̃ ꝓ acacia ꝛ ypoquistidos. ꝛ ponitur decoctio illa loco succi foliorum.

E ¶ Et quando ꝓijcitur decoctio illa sup vlcera ꝓfunda: ꝛ sup ossa fracta restaurat carnem in vlcerib9. ꝛ restaurat ossa ꝛ stringit mẽbra laxa. ꝛ abscindit humiditates antiquas a matrice. ꝛ prohibet vlcera corrosiua ne dilatent̃ in corpe ꝛ ꝓuocat vrinam. ꝛ quando fit collutio oris cũ ea stringit dentes cõmotos. Et ex ramis hui⁹ arboris fit oleum quod est bonum vbi conuenit stipticitas.

F ¶ Et idem auctoritate Humay. Mastix resoluit apostemata stomachi: et conuenit tussi: et non est pauce attractionis flegmatis quando masticatur. ꝛ propter hoc miscetur cũ aloe vt preparet ipsam et attrahat cum eo flegma a capite.

Capitulum.ccccv.

Nasturcium. Dyascorides capi. Cardamus. id est nasturcium. Quoddaꝫ est domesticum. et quoddam est agreste. Et ideo facit duo capitula de eis. Unum qđ incipit Cardam⁹. ꝛ est nasturciũ domesticum. Aliud quod incipit Cardamus agrestis. ꝛ est nasturciũ agreste. Et ideo ꝯdicit cardam⁹

id est nasturciũ domesticũ. vtilioꝛ dꝛ babyloni
cus omibꝫ semen eius calidissimũ est caustica
participans virtute. viscidũ ⁊ cacostomachum
ventrẽ turbans. ¶Sera. li. ag. cap. Jorsalba/
the fe. i. nasturciũ. ⁊ ex eo est nasturciũ cõmu/
ne notũ. ⁊ ex eo est nasturciũ tectoꝝ. et ex eo est
nasturcium orientale. Nasturcium tectorum
est planta habens folia stricta ⁊ lõga duobꝫ di
gitis in sũmitate acuta ⁊ scissa ⁊ pinguia. ⁊ ex
tenduntꝰ sup terrã. ⁊ habet in medio ꝟgã subti
lem duobꝫ palmis longã. paucos hñs ramu/
los. sup quos sunt pile habẽtes densam sũmi/
tatem: in qbꝫ est semen simile semine nasturcij.
cuiꝰ est virga sicut figura rutele: ita est depres/
sum. nascitꝰ ĩ vijs ⁊ parietibꝫ domoꝝ. Nastur/
cium orientale est planta duoꝝ brachioꝝ lon/
ga. habens ramos subtiles ⁊ multos. in qbus
sunt folia similia folijs scitaragi: nisi quia sunt
albiora ⁊ molliora. ⁊ in summitatibꝫ ramorum
sunt capitella similia plante actis: ⁊ habet flo/
res albos. semen huius ponitur in cibis loco
piperis. Sed nasturcium cõmune notum est
melius illud quod defertur a babilonia. ¶Al/
mansor tractatu tertio. capitulo de nasturcio.
Nasturcium calidũ est ⁊ siccũ. appetitum ad/
iuuat: licet inflationem ⁊ capitis efficiat dolo
rem digestiuam. preterea retardat

Operationes.

A ¶Serapion aucto. Galieni. Semen nastur/
cij est ca. et sic. sicut semen sinapis. ⁊ incidit in/
cisione forti. et adurat ⁊ sedat dolores sciati/
cos: ⁊ dolorem capitis. ⁊ quamlibet egritudinẽ
in qua oportet calefacere: ⁊ miscetur semen eiꝰ
in medicinis asmaticis. quia ipsum incidit in/
cisione forti: ⁊ adurit humores grossos.

B ¶Et dꝛ q̄ q̄n nasturcium desiccatur: fit eiꝰ vir/
tus sicut seminis eiꝰ. ⁊ dum est recens ꝑpter hu
miditatem aquosam que est in eo habet virtu/
tem debiliorem virtute seminis eius.

C ¶Dyascorides. Nasturcium lumbricos expel
lit: et ventrem turbat. Splenem attenuat cum
aceto. et aborsum facit. ventrem stimulat. simi/
le est sinapi ⁊ eruce.

D ¶Et impositũ lepras ⁊ zernas emendat. mel/
le addito duricies splenis compescit. Sordi/
da vulnera purgat si succus adhibeatꝰ. Mor
sibus venenatis bibitum occurrit. Fumiga/
tio eius serpentes fugere facit. Vel flentibus
profluis succo linito occurrit.

E ¶Carbunculos rumpit cum polenta et aceto
coctum. Sciaticis vtilissime cum aceto et po/
lenta auxiliatur. tumores ⁊ duricies spargit.

F ¶In dolore cordis coquitꝰ in lacte caprino et
datur ad bibendũ. Dolorẽ omĩs loci tollit pul
uere seminũ asperso. sed plus melle vncto loco
scabiem cum aceto sanatus.

B ¶Galienꝰ. vij. sim. far. c. de nasturcio. Semen
nasturcij habet virtutem que calefacit ⁊ desic/
cat sicut sinapis. Et propterea sciaticos et do/
lores capitis. et quodcunq̄ aliorum indigen/
tium rubificatione calefacit cum eo sicut est
sinapis. miscetur autem cum eis quecũq̄ as/
maticis dantur farmacis.

D ¶Auicenna primo canone fen. quarta. capi.
vij. Nasturcij semina torrefacta mixta cum
adog: constringunt fluxum superfluum pro/
uenientem ex catarro.

Capitulum. cccv.

Nasturcium aquaticum vel senation:
vel Cardamus agrestis. Serapion
libro aggregatoris cap̄. herochachay/
gre. id est nasturcium aquaticum. Et est plan/
ta que nascitur in aquis. habet stipitem rectũ
⁊ ramos. et est tota planta pinguis. et habꝫ fo/
lia similia folijs apij dicti yposellinum. nisi q̄ꝛ
sunt minora eis. ⁊ habet odorem bonum quan
do masticatur. ⁊ est cali. ⁊ sic. et conuenit cale/
factis quando roratur super ipsam aqua fri.
aut aqua ro. Et quidam dicunt q̄ est fri. ex co
quia non nocet habentibus sirsen. ¶Et idem
auctoritate ysaac habẽ aram. ⁊ est ca. in ꝓmo. ⁊
sic. in. ij. Et idem auc. Gal. Virtus eiꝰ est cale/
faciens. Dyascorides cap̄. senation. id est na/
sturciũ aquaticũ. Nascitꝰ in aqua. fruticem ha
bens pinguem. ⁊ ramulos longos. et folia mi/

nuta similia yposellino. nisi quia sunt mino-
ra: eoq; masticata odorem suauissimũ habet.

Operationes

A ¶ Serapion auc. ysaac. habẽ aram. Semen eius stringit ventrẽ q̃ fluit ꝓpter caliditatẽ qñ bibit̃ ex eo aureus vn⁹ cũ aqua frigida. aut succo citonioꝝ. et ipsum confortat membra.

B ¶ Dyascorides. Semen eius crudum et comestum calculos excludit: vrinam prouocat: menstruis imperat: dissintericis prodest.

C ¶ Latebras sapiens huic ꝑhibet testimoniũ: dicens ꝙ coquinati in aqua soluunt. et cum carnibus spiritualia mundificat fomentum ex aqua salsa ꝛ oleo decoctionis eius valet ad dolorem yliacum.

D ¶ Stranguiriã ꝛ dissuriã in vino decocti: ꝛ cathaplasmati ad idem valent. diuretica sunt.

Capitulum. cccvj.

Napellus. Pandecta. cap. ccccclxiiij. Napellus est herba que facta est sicut elleborus niger. cuius radix est ordinata ad modũ rhetis. est anthonomatice herba venenosa. ꝛ est ꝑma pars aconiti. ¶ Auicẽna libro. ij. cap. de napello. Napellus est herba

que est venenũ pernicisum. ꝛ est in summo caliditatis ꝛ siccitatis.

Operationes

A ¶ Auicenna. Napellus delet albaras linitum et confert lepre. vnde est venenũ destruens bibentem se. Maior vero ipsius potio est medietas. ʒ. vni⁹. ꝛ hec interficit ꝛ similiter minus.

B ¶ Et ex eo cocurnices bibunt ꝛ non moriuntur. Ex omnibus confectionibus dyamuscus ei resistit.

C ¶ Et est alius qui vocatur napellus moysis. Et vult dicere napellus mus. et est quoddam animal quod assimilatur muri: quod moratur in radice napelli: nascens cum napello. et qui cum eo appropinquat. non crescit arbor. et est tyria canapelli: ꝛ est maior eo. ꝛ in eo sunt omnia iuuamenta que sunt in napello.

Capitulum. cccvij.

Narciscus vel bulbus vomiferus: vel cepe marinum. ¶ Dyascorides capitulo Narciscus. vel bulbus ematicus: vel bulbus vomicus: folia habet porro similia sed minuta. et hastas habet duorum palmorum que inanes et concaue sunt et sine folijs.

Flos est illi albus in giro. in medio croceus: ꝛ est q̄dam species: cuius illud medium purpu-reum est. Radicē habet albam rotundā sicut bulbus. ꝛ semen nigrum ꝛ oblongū vt in mem-branulis. Qui in locis montuosis nascit᷑ est me-lior. cuius etiam flos suauem longe iactat odo-rem. In reliquis aūt porri habet similitudinē ꝛ viridis est. Uirtus eius est que abstergit ꝛ in-carnat ꝛ desiccat. Et illud quod de eo admini-stratur est radix. ¶ Plinius libro vicesimo pri-mo. Narcisci duo genera in vsu medici recipi-unt. vnum flore purpureo. ꝛ alterū herbaceū. ¶ ysidorus. Narciscus fabulose nomen impo-situm habet a quodā puero. cuius membra in hunc florem transierunt: qui ꝛ nomen narci-sci in appellatione custodit: ꝛ decus pulcritudi-nis in candore retinet foliorum. ¶ Serapion Narciscus est calida ꝛ sicca in secūdo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Radix eius bibita ꝛ comesta ꝛ cocta vomitum prouocat. trita cum melle com-bustionibus medicatur. Neruos incisos con-solidat. Laxatos componit: antiquis doloribꝰ articulorum prestulatur.

B ¶ Melle mixtus ef-felidas ꝛ om̄es maculas vultibus tollit. Mix-tus semini vrtice aceto et melli.

C ¶ Et herba mixtꝰ vulnera sordida purgat. apo-stemata dura rumpit. Infixa corpori imposi-ta euocat cum yrisillirica melle mixto.

D ¶ Item electiones erumpit atq̧ stipites euo-cat. et si qua sunt aliena cum farina ꝛ oleo ad-mixto melle.

E ¶ Serapion auctoritate Galieni. Uirtus eiꝰ est que desiccat ꝛ abstergit: extrahit ꝛ incarnat vlcera magna. ꝛ incarnat incisiones in lacertꝭ factas. Et mixtus cum orobo mundificat sor-des corporis ꝛ aperit apostemata. ꝛ qn̄ come-ditur ex radice narcisci aut bibitur commouet vomitum. ꝛ trita cum melle confert cōbustio-nibus ignis. Et quando fit ex ea emplastrum conglutinat vulnera neruoꝝ.

F ¶ Et idem auctoritate Aben Mesuay. Nar-ciscus facit operationē iesimini: nisi quia est debilior eo: et confert doloribus qui fiūt a fleg-mate. et oleum eius est bonum ad hoc. ꝛ radix eius incarnat vlcera neruorum: et habet vir-tutem laxatiuam.

G ¶ Galienus. viij. simpli. far. cap̄. Narciscus. Radix eius siccatiue est virtutis intantum vt consolidet plagas maximas vsq̧ ad abscisio-nem que circa tenantos. habet autem quid ab-stersiuum ꝛ attractiuum.

Capitulum. cccviij.

Nabach est fructus s̄m Auicen̄. arboris dicte a sadar. q̄ apud Dyascor̄. vocatur agrifoliū. Uerū apud Sera. est aliud nabach. sc̄ꝫ cortex arboris q̄ a Dyas. vocat᷑ na-scatimon. Et dicit Serapion cap̄. Nabach. qꝛ affertur de India. ꝛ est in colore similis cro-ceo. ꝛ sunt sicut cortices mori boni odoris. et habet virtutem calefacientem.

Operationes

A ¶ Sera. Fiūt cū eo fumigatōes ꝛ ponit᷑ in cō-fectōibꝰ vnguētoꝝ: ꝛ in alijs ꝯfectōibꝰ calefac-torijs. ꝛ habet virtutē calami aromatici.

B ¶ Et idem auc. Gal̄. Est calida in tertio. et est ex speciebꝰ Indie. Et quando fit suffumigatio cum eo valet corruptioni matricis. ꝛ ꝯfert suf-focationi eius qn̄ est siccum.

C ¶ Item scribitur qꝛ nabach comparat᷑ nespilis ꝛ zaror qd̄ est magis odoriferū nespilis. ꝛ ita si-militudo est in virtute qm̄ fructus agrifolij est stipticus confortans stomachū. ꝛ similiter cō-parantur nespila ꝛ zaror.

Capitulum. cccix.

Nenufar. Pla. Nenufar est herba in .ij. gdu frigida ⁊ hũida. hñs folia lata in locis reperit᷑ aq̃sis: ⁊ in calidis regiõib᷒ ⁊ in frigidis. Itẽ duplex est ei᷒ maneries. vna q̃ purpureũ florẽ ꝓducit ⁊ melioꝛ est. Alia ṽo q̃ croceũ: ⁊ non adeo bona est. Flos ei᷒ medicine cõpetit. Et melioꝛ est ille q̃ in calidis regiõib᷒ reperit᷑ q̃ꝫ i frigidis. In septẽbri collect᷒ in effi-cacia multa seruat᷑. ¶ Auicen̄. Nenufar nomi-nauit Galienus caulem aque. fortius est illud qð habet radicem albam q̃ꝫ qð nigram. Flos eius frigidus est ⁊ humidus in secũdo.

Operationes.

A ¶ Pla. Ex florib᷒ p̃cipue fiant syrupi ꝫ febres acutas ⁊ calefactiões ca. epatis: calidasq̃ꝫ distẽ-perantias. Itaq̃ꝫ flores in aqua decoquunt᷑. et ex tali aqua zuccaro addito fit syrupus.

B ¶ Cõtra doloꝛes capit̃ ex caloꝛe sarraceni flo-rem p̄ noctẽ in aqua ponũt: ⁊ mane talẽ aquaꝫ bibunt. floresq̃ꝫ narib᷒ suis applicant.

C ¶ Auicenna. Syrupus eius vehementis ex-tinctionis est ⁊ subtiliatiu᷒ valde. Confert tussi ⁊ pleuresi: ⁊ febrib᷒ acutis. Radix eius cõfert boꝛboꝛ ⁊ apostematib᷒ calidis splenis. Eadeꝫ cum aqua confert moꝛfee supposita. cum pice vero alopicie.

D ¶ Idem. Nenufar somnũ facit. sodam calidã ⁊ colericã sedat. sed tamen debilitat.

E ¶ Pollutionẽ minuit: ⁊ frangit desideriũ coit᷒ cũ syrupo de papauere bibit᷒. ⁊ ꝯgelat sperma ꝓpẽq̃ꝫ radix ei᷒. Eadẽq̃ꝫ radix ꝯfert solutiõi an-tique: ⁊ vlcerib᷒ intestinoꝝ: ⁊ doloꝛib᷒ vesice.

F ¶ Semen eius foꝛtius est in omni re. et pꝛohi-bet fluxus menstruoꝛum. Natura nenufaris Indi: est natura mandragoꝛe.

G ¶ Constantin᷒ in libꝛo graduum. Nenufar est subtile ac penetrabile: doloꝛem capitis ex calo-re placat appositũ narib᷒ colericis ⁊ sanguineis. ex omnib᷒ congruit passionibus.

H ¶ Syrupus ei᷒ calidam tussim extinguit. ac fe-bꝛes colericas ac sanguinolentas aufert vigel-las. Oleũ ei᷒ doloꝛẽ capitis aufert si cataplas-metur. aut si eo sternutatio ꝓuocetur.

I ¶ Auicenna libꝛo. ij. cap̄. de nenufare. Syru-pus eius lenit ventrem: ⁊ ꝯfert febꝛib᷒ estatis. ⁊ est vehementis extinctionis.

K ¶ Et idem de virib᷒ coꝛdis ait q̃ ꝯfoꝛtat coꝛ.

Capitulum. cccx.

Nigella. Pla. Nigella est semen cuiuſ-dam herbe rotundum: subnigrum ha-bens coloꝛẽ. subamarũ sapoꝛẽ. virtutẽ

habet diureticā ex amaritudine dissolutiuā: cō/sumptiuā ex q̄litatibꝰ suis. folia eiꝰ sunt parua: minuta ꝛ mollia: similia cotule. ꝛ flos eius est figure stelle. coloris celestis. ꝛ hȝ in sūmitatibꝰ capitella sicut papauer. ꝛ in medio ex intrinse/ca ꝑtesunt aliqua ordinatim diuidenda semiā Est calida ꝛ sicca in. iij. gradu. ¶ Sera. li. ag. c. Carum. i. nigella. est planta parua hn̄s virgas paruas circiter duos palmos ad plus. ꝛ hȝ fo/lia ꝑua minuta ꝛ mollia: similia folijs plante. q̄ dꝛ carnabaon siue ranobaon. nisi qꝛ sunt mi/nora satis. ꝛ in sūmitate sunt capitella subtilia: similia capitibꝰ papaueris: oblonga: ꝛ ī medio eiꝰ sunt parietes separātes semina. Nō quidē semen est nigrū acutū boni odoris. ¶ Dyas. ca. Melanchiū. i. nigella s̄m trāslationē nostraȝ. Melanchiuȝ herba est minor folia minuta et tenera. ꝛ semen minutuȝ habens. cuius frutex lōgus est duoꝝ palmoꝝ. ꝛ desuꝑ habens capi/tellū simile miconio. sȝ oblongū ī medio veluti parietes hn̄s q̄bꝰ discernūt semiā. q̄ semiā sūt nigra ꝛ odorata ꝛ viscida q̄ multi panni asper/gunt. ¶ Gal. vij. sim. far. ca. Melanchiū. i. Ni/gella calefacit ꝛ sicat s̄m tertium graduȝ. Hoc idem dicit Platearius.

Operationes.

A ¶ Nigelle ex farina cum succo absinthio em/plastrum factum circa vmbilicum: et precipue pueris lumbricos necat. Alijs conficiatur ad scabiem cum melle et datur per os.

B ¶ Vnguentū ad scabiē puluer; nigelle ī mlta q̄ntitate fiat decoctio ī forti aceto vsq̄ ad aliq̄n tulā spissitudinem. ꝛ tūc addito oleo fiat inde vnguentū bonū ad scabiē ꝛ impetiginē ꝛ lenti/ginē faciei tollit. Farina nigelle ꝯfecta cū aceto tepido: infusus auribus vermes necat.

C ¶ Contra stranguiriaȝ: dissurriam ꝛ yliacam passionem detur vinum infusionis nigelle ꝑ noctē. sed ante coquat̄. qꝛ nimiū fieret violentū Cōstat em̄ q̄ si in multa q̄ntitate fuit occidit.

D ¶ Si aūt in multa q̄ntitate habet̄: pone in sac cello: et fiat decoctio eius in vino ꝛ oleo. ꝛ suꝑ renes ꝛ pectus fiat saccellatio ꝯtra predicta. et est satis experta odorata ꝯtra catarrum ꝛ cho/rizam. Et h̄ habet nigella a sui complexione. vt Galienꝰ. vi. sim. far. ca. de Peonia dicit.

E ¶ Sera. auc. Dyas. ca. de nigella. q̄daȝ admi/scent hoc semen in massa paste ꝛ faciūt inde pa nem. ꝛ qn̄ fit emplastꝝ fronti cū eo ꝯfert sode.

F ¶ Et qn̄ fit caput purgium cum eo ꝛ aceto cō/fert aque que descendit ad oculum.

G ¶ Et qn̄ sumit̄ in potu. ʒ. i. cū aq̄: cōfert morsui rutele. ꝛ qn̄ fit fumigatio cum ea fugat venena.

H ¶ Et fit emplastꝝ cū ea suꝑ duricies q̄ fiunt in iuncturis pedū q̄ dicunt̄ calli: ꝛ aufert eas.

I ¶ Et idem auc. Aben Mesuay. Proꝑetas eiꝰ est q̄ aufert febrem flegmaticā ꝛ melancolicā: ꝛ interficit ascarides. ꝛ ꝯfert morsui rutele.

Capitulum. cccxl.

Nymphea. Pli. lib. xxv. Nymphea dici tradit̄ a nympha zelotipa erga hercu lē rophbolo mortua. vn̄ aliq̄ heracleon vocāt eā. alij rophalon. Nascit̄ radice claui si/mili. Dyas. Nymphea vel vt dicūt alij cacabū veneris. i. papauer palustre. siue vt latini alga palustris. Nascit̄ in aq̄s stantibꝰ vel locis non cultis. hn̄s folia cicorie similia: sȝ minora ꝛ ob/lōga. caput altiꝰ suꝑ aquā ꝑferens. multaq̄ȝ ca pita infra aquā ex vna radice hn̄s. flos est ill albus lilio similis: cū pallore ꝑuo. semē eius in medio croceū. sȝ cū effloruerit nigrū efficit̄ ha/sta lenis ꝛ nō grossa ꝛ nigea. radix q̄ȝ aspera ni gra ꝛ nodosa. In autumno siccatur. ¶ Nota q̄ nymphea habet ꝓprium capitulum. similiter ꝛ nenufar. quare nō sunt idem sicut aliq̄ volūt.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ li. xxvi. Ventrē in totū adimit nym/

phea heraclea p.xl.dies ieiuno potui i cibo sumpta.¶ Illita radix genitalib9 inhibet nõ solũ ventrẽ sz etiã geniture affluẽtiã.et ob id corpus alere dr atq3 vocẽ.¶ Dyas. Sicca bibita cũ vino cilicis medet.splenem siccat cathaplasmata.doloresq3 cõpescit stomachum imposita.¶ Radix ei9 bibita dolorem vesice mitigat. Corpis maculas detergit.et semen eius bibitum hoc assidue facere nouit.

Capitulum.cccxij.

Nux vsualis.z est illa q̃ cõiter vtimur ad edendũ. Sciẽdũ q nucis multa sunt genera.sed qñ simpliciter ponit p vsuali itelligit. Sal.v ij.sim.far.cap. Carea grece.i.nux vsual' vel nux arbor. Nux arbor habet q̃dẽ q̃d in pullutiõib9 z frondib9 stipticũ euidens.plurimũ aũt in nuc3 cortice recenti z sicco. Vtunt aũt eo pptera et tinctores. nõ aũt expmẽtes eos.z succũ silr succo mororũ z rubor coquẽtes cũ melle.stomatico vtimur pharmaco.z etiã ad alia vniuersa in q̃b9 sunt cõgrui pdicti succi. Nũc po ipsi9 aliud q̃dẽ est esibile.aliud oleaginosum z subtiliu3 partiũ.quocirca z succi fit facilr.z mag3 q̃dẽ fit tale qntũcũq3 repositũ diu manet oleũ.nã q3 exprimere est possibile ex eo antiquato.

Operationes

¶ Aui.li.ij.ca.de nuce ca.est in.iij.sic.in pnci. secũdi gradus.z in ipa est humiditas q̃ deletur cũ antiquat:et infixa est nuci stipticitas. plurima z folia z cortex ipsi9 oĩa sunt cõstringentia fluxũ sanguis.z ei9 cortex adustus est desiccatiu9 sine mordicatiõe. Oleũ po vetuste est sicut oleũ vetus:z abstersio antique est fortis.¶ Ex recentib9 fit emplastrũ sup vestigia pcussionis.masticata medulla ei9 ponit sup apostemata melãcolicũ z vlcerosu3.z cõfert ei9 gũma vlcerib9 calidis spersa sup ea.

¶ Et in emplastris cũ melle z ruta pfert torsioni neruor:facit sodã.z distillat succ9 folior tepidus in aurẽ:z pfert saniei in aure.¶ Dicit alcaus:q ipa grauat linguã:z est faciens bothor in aure. Eius oleum pfert herpetiestiomeno z herisipile et fistulis in parte oculi. Succus corticis eius et rob eius phibent prefocationem z nocent tussi.z oculum antiquarum facit venire dolorem gutturis.

¶ Et ex omnib9 quidẽ speciebus nucis dixit Alcaus fieri emplastrũ mãmille apostemose z pprie ex regali magna.est difficilis digestionis z mala stomachi:sed nutrita z recens est melior stomacho z minoris nocumẽti.z illud quando frangitur a duobus corticib9 suis. et nux quidem nutrita cum melle confert stomacho frigido.

¶ Dyascorides ca.de nuce. Nux si mãducata fuerit cacostomaca est indigestibilis:z colerã nutrit.dolorẽ capitis cõmouet. Tussientib9 contraria est si comesta fuerit. Sumpta cum caricis lumbricos latus excludit. Cathaplasmatib9 adhibita tumores mãmarum compescit.luxationib9 cũ melle et ruta bene adhibetur.¶ Veteres autem nuces carnes carũ cathaplasmatibus adhibite: cancros z carbunculos tollunt. Egilopas limpidant. si caro masticata z imposita fuerit.

¶ Fit etiam ex ipa oleum si tunsa z expressa fuerit.virides autẽ nuces cacostomatice sũt quasi oleo mixte fuerint eius actiorem temperat:z liuores corporis tollunt.

¶ Arbor nucaria habet in folijs hoc vel cinis stipitum.nucis autem viridis cortex tunsa et pressa.z succo qui eijcitur cocto cũ melle:vt solet fieri de moris odoris vitia bonu3 est:z vocatur dyacareon. Item cortex nucis siccata z vsta leptomeris et desiccatiua sine mordicatione fit medicina.

Capitulum.cccxiij.

Nux auellana. Gal. vij. sim. far. ca. de nucibꝰ. Est aũt aliud genꝰ carearũ et nucũ paruarũ. que vtiqꝫ ⁊ pontice nũcupant ampliori participãtes terrestri substãtia: quocirca ⁊ magis austera. cũ gustat ipsa planta: ⁊ fructus et cortex apparet. In aliꝭs vero siliꝭs existit magne nuci que vocatur ab aliqͥbꝰ basilica. Nuncupat autẽ ⁊ hec parua nux a pluribus leptocariũ vel auellana.

Operationes

A ¶ Auicẽ. li. ij. ca. Auellana. Auellana nutribilior est nuce. qm̃ ẽ magꝭ solida ⁊ minꝰ vnctuosa. ⁊ tardioris digestiõis decliuis ẽ ad caliditatẽ quãdã ⁊ siccitatẽ paruã. B ¶ Generat ex ea colera. ⁊ in ipa est stipticitas maior q̃ in nuce. ⁊ in ipa est inflatio. ⁊ generat ventositatẽ in vẽtre inferiori. ⁊ qd ex ea adustũ est tingit capillos. facit sodã ⁊ assat ⁊ comedit cũ pauco pipere: ⁊ maturat corizam. C ¶ Ypo. inquit. Auellana in cerebro facit augmẽtũ. Extimauerũt qͥdã ꝙ ipa illinita sup verticũ puerorũ varios habentiũ oculos. delet varietatẽ. comedit cũ aqua mellis: ⁊ ꝯfert tussi antique. ⁊ adiuuat ad spuendũ. D ¶ Est tarde digestiõis: ⁊ exsiccat vomitũ: ⁊ est tardioris digestiõis q̃ nux vsual. E ¶ Eiꝰ cortex est stipticꝰ: ⁊ ꝯstringit ventrẽ: ⁊ ꝯfert venenis ⁊ morsibꝰ. et ꝓprie cũ ficubꝰ ⁊ ruta ⁊ pũcture ⁊ scorpiõis. F ¶ Pyasco. Auellane in cibo sumpte dolorẽ capitis incutiũt. stomachũ inflatiõe distẽdũt. corpori sano pinguedinẽ cõferũt. Sicce in vase fictili cõstitute distillatiõibꝰ mitigandis vtilime offerũtur. G ¶ Trite ex aqua mulsa poteqꝫ vetustissime tussis molestiam sedant.

H ¶ Alij tritas cũ passo bibendas dederunt a pulmonis ⁊ iecoris vitia sanãda. Multi tritas cũ pipere miscuerũt cũ vino propinatas cõtra catarrũ. ⁊ tormenta ventris ⁊ vrine distillantis angustias valere senserũt cũ axungia vel adipe vrsina cõtrite ⁊ alopicijs linite capillis damna restituũt. dicũt aliqͥ coria eiꝰ cum oleo trita oculos gattineos inuncta inficere ⁊ capillos. Hanc multi leptocoriã vocant cacostomatica est que si assata fuerit.

I ¶ Et cum pipere bibita catarrum maturescere facit. ⁊ tota combusta ⁊ axungie mixta vt superius scriptum est facit.

K ¶ Johãnes mesue ca. de oleis. Oleũ eius valet contra dolorem arteticum ⁊ neruorum.

Capitulum. cccxiiij.

Nux muscata. Serapi. lib. aggre. ca. Jeuzbane arabice. i. nux muscata: ⁊ affert d india. Et idẽ au. Isaac. Ne

liores sunt ex eis rubee pingues graues. Et deteriores nigre leues: ⁊ sunt ca. ⁊ sic.

Operationes

A ¶ Sera. Stringit vētrē ⁊ aromatizat stomachū ⁊ odorē ei⁹ fac̄ bonū. aufert sup̄fluitates

B a stōacho ⁊ digerit cibū. ¶ Et expellit vētositates ⁊ corroborat stōachū ⁊ epar. ⁊ ꝯfert lentigini faciei ⁊ serpigini. ⁊ extenuat splenē: et

C mollit apāta dura epatꝫ. ¶ Et nat̄a ei⁹ ē sicut natura gariofiloꝝ. ⁊ ē ca. ⁊ sic. i. ij. gra. bōa est stōacho ⁊ epati frigido. ⁊ ꝯfert debilitati coꝝ

Capitulum. cccxv.

Nux indica: et est nux magna. Sera. li. ag. cap̄. neregil. ⁊ ē palma insule q̄ est in mariarui: ⁊ i ꝑtib⁹ insulaꝝ zing. Et ďr q̄ neregil ē palma de mochol. ⁊ iste īsule noīant̄ dabget. ⁊ ab eis deferunt̄ dabig: ⁊ ē neregil. Ultima ꝟo istarum est saranbib a zaran. Et idez anct. Gal. in li. de cibis Nux indica est ca. in secundo gradu. humida in primo.

Operationes

A ¶ Sera. Signū hūiditatꝫ ei⁹ est q̄ cito corrūpit̄. ⁊ ipa ē grosse ⁊ grauis sube. nisi q̄ ipsa nō ē malichimi: oportet vt caueat̄ ab ea q̄ nō

B est recens. ¶ Et bōa q̄ ē multe albedis in carne sua. ⁊ in q̄ est aq̄ dulcis bona. ⁊ illa aq̄ q̄ est intra ipam est signū sue recentie. ⁊ dꝫ excoriari illud qđ est albū ex ea existens exteri⁹: q̄ iste cortex est durus grauis stomacho lōginquus a digestione.

C ¶ Et si aliunde digeritur nō inuenit corp⁹ in eo aliud nisi nutrimentū modicū. ⁊ ipa q̄dē nux comedit̄ cuꝫ zuccaro tabarzet aut cū penidijs albis. ⁊ ꝓprie ab eis q̄ sūt calefacti. flegmatici. ꝟo cū pauco melle: ⁊ colerici nō vtant̄ ea.

D ¶ Et sumāt eā flegmatici ī ieiunio ⁊ expectēt donec descēdat a stōacho ⁊ post comedāt. ⁊ q̄n ipa veterascit expellit ascarides a sua ꝓprietate. ⁊ oleū ei⁹ vetustū ꝯfert ventositatib⁹ lūboꝝ ⁊ dolorib⁹ genuū. ⁊ emorroidib⁹ q̄ fiūt a flegmate q̄n bibit̄ et q̄n linit̄ exteri⁹ maxīe admiscet̄ cū oleo nucleoꝝ ꝑsicoꝝ q̄n admīstrat̄ de vnoquoq̄ illoꝝ. ʒ. i. aut aure⁹. i.

E ¶ Oleū ꝟo ei⁹ q̄ noua ē ꝯfert ⁊ flegmaticꝫ: ⁊ ē melioris chimi q̄ȝ butiruꝫ vaccinū vel ouinū. q̄ ñ pūgit stōachū sic̄ facit butirū vaccinū vel ouinū nec mollificat eū Oleū ꝟo ei⁹ ꝯfert vesice.

F ¶ Jo. mes. tractatu ď oleis Oleū ei⁹ ꝯfert dolori neruoꝝ ⁊ lenit pectus ⁊ pulmonē. clarificat vocē ⁊ impinguat: ⁊ addit in spermate.

G ¶ Aui. li. ij. ca. de nuce. Indica dicit q̄ augmentat coitum. ⁊ cū antiquatur comesta: ascarides ⁊ vermes necat.

Capitulum.cccxvj.

Nux vomica p. Dyas. est fruct⁹ secunde speciei. Titimalli carliceti. ſm quoſdaʒ vocatur caſtanea Indica. Serapion libro aggre.ca. Jeuzalkei.aucto. Habix.facit vomere fortiter.color eius ē inter glaucedinem ꝛ albedinē.ꝛ eſt maior auellana parum.ꝛ ſunt in ea nodi.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Quando accipiť de cortice eius ꝛ teritur ꝛ cribratur.et accipiť de ipo.ʒ.ij.cū duobꝫ aureis aniſi triti.aut ſemine feniculi.ꝛ cōficitur cū melle ſufficienti. Et bibitur cum aqua calida mouet vomitum:ꝛ expellit ſuperfluitates colericas ꝛ flegmaticas.

Capitulum.cccxvij.

Nux metel. Sera.li.aggre.cap. Jeuz metel.vachie Bonalbacharich greca idem ſunt.ꝛ ſunt nux metel.ꝛ ē fructus ſimilis nuci vomice.ꝛ ſemen eius eſt ſimile ſemini mādragore.ꝛ cortex ei⁹ eſt aſper.ꝛ ſapor eius eſt delectabilis ꝛ vnctuoſus. Et virtus eſt frigida in.iiij.gradu.

Operationes

A ¶ Si detur de ea in potu vna kirat cū vino inebriat ebrietate forti.ſed ſi dentur duo aurei cū eo ſtatim accidit.

B ¶ Et idem auct. Raſis. Jeuz metbel eſt narcotica.ꝛ fortaſſe occidit ꝛ opilat:ꝛ facit euomere.ꝛ ſi deť de ea q̄ntitas.ʒ.ß.inebriat ebrietate forti.ꝛ oportet ꝙ ſumēs eā ſumat butirū calidū.ꝛ ponāť extremitates ei⁹ in aq̄ calida:ꝛ fiat ꝙ euomet ſatis:ꝛ curetur cura illi⁹ q̄ ſumpſit mandragoram.

C ¶ Aui.li.ij. Nux metbel faci ſube.b.ꝛ ē mala cerebro.ꝛ pondus danicb.i.ex ea iebriat. Eſt inimica cordi.ʒ.i.ex ea eſt venenū diei ſue.

Capitulum.cccxviij.

Ordeū. Sera.li.aggre.ca. Dabaet arabice.i.ordeuʒ. Virtus ei⁹ eſt que infrigidat ꝛ deſiccat in primo gradu.ꝛ deſiccatio ei⁹ eſt amplior parū deſiccatiōe fabarum quādo applicatur exterius. Uerum ordeum coctum eſt meli⁹ fabis in hoc ꝙ ipm nō inflat. Et fabe q̄n coquunť generāt inflationē.quoniā ſubſtantia earū eſt groſſior ſubſtantia illi⁹.ppter hoc ſunt magis nutribiles ꝙ̄ ordeum.ꝛ ipa ambo declināt paruʒ a temperamēto. Sed ſani eordei eſt magis deſiccatiuū ꝙ̄ ordeū ipm. ¶ Gal.vij.ſim far.ca.de ordeo tracbi.i.ordeum primi gradus eſt in

cando et infrigidando. est aūt breui quodam siccius q̄ farina fabar̄. Talia vero oīa silia sunt in his q̄ vtuntur extrinsecꝰ. Cū vero comeditur superat fabā. quoniā inflationez deponit. In faba vero q̄litercunq̄ coquatur ꝑmanet inflatiuitas. Grossiorū enim est partiū q̄ hordeuz. et ꝑpterea nutribilior eo est. quoniā autē modicū a mediocritate abscesserūt. ꝑpterea sunt in multo vsu. huiusmodi enī farmaca multꝫ aliīs ꝑmiscētur ceu materie quedam. Et ꝑpterea cera ꝛ oleum nō paucis cōmiscentur farmacis. Alfita autem multa ordeo ipo sunt siccatiuiora criminū. ita nominatur qd̄ ex grossa parte farine ordei et zea: que ex parte farine subtilis. Est aūt nutribilius quidem alfita. difficilius vero digestibile Et dicit in libro de cibis. Fit ex ordeo panis. qui qn̄ est furfureus vocatur maza.

Operationes

A ¶ Serapion auctoritate Dyasco. Aqua ordei est iuuatiua ad reprimendū caliditatē humiditatum calidarum. Et confert asperitati canne pulmonis ꝛ vlceribus eius.

B ¶ Et cum semine feniculi ꝑuocat vrinam. et est abstersiua ꝛ maturat apostemata calida.

C ¶ Et quando miscetur cum semine lini et fenugreco et ruta confert tumoribus testiculorum. Et quando administratur cum mirto et vino et piris siluestribꝫ ꝛ fructu rubi: ꝛ cortice granati stringit ventrem.

D ¶ Et quando fit emplastrum ex eo cum citoniīs et aceto confert apostematibus calidis que accidunt podagricis.

E ¶ Et quando miscetur cum aceto forti: et ponitur super scabiem vlcerosam. maturat eam et farina ordei stringit ventrem: et sedat dolorem apostematum calidorum.

Capitulum. cccxix.

Oleander. Dyasco. ca. Nereon grece id est oleander. Frutex est omnibus nota. Folia habet similia amigdalis sed maiora ꝛ pinguiora: ꝛ florem rodo similē. semen etiā pariens sicut cornu veluti lanā deintus habens similē iacincto. Radix est illi oblonga et angusta: gustu salsa. nascit̄ locis aquosis ꝛ maritinis. ¶ Aui. li. ij. ca. de oleandro. Oleander alia est siluestrꝫ. alia fluuialis. Siluestris habet folia portulace similia: sed sunt strictiora. ꝛ eius tyrsi sunt longi expansi sup̲ terram. ꝛ apud folia sunt spine. Et nascit̄ in desertis domibꝫ. Fluuialis autez oritur in ripis fluuior̄. cuiꝰ tyrsi a terra eleuant̄. ꝛ spine eiꝰ sunt occulte. ꝛ folia eiꝰ sunt sicut folia salicis ꝛ folia amigdali. ꝛ ē saporꝫ valde amari supior cutis eiꝰ. ꝛ flos eiꝰ est sicut rosa rubea bonꝰ valde. et sup̲ ipm egredit̄ q̄ddā silē pilis. et eius fructꝰ est durus plenus asper. ꝛ intus est res sicut lana. Est ca. in. iij. sic. in. ij.

Operationes

A ¶ Dyas. Virtꝰ est illi mortifera. Nā comesta ab aīalibꝫ mortē infert: sed homini remediuz est salutꝫ. maxie cū vino. Et ruta bibita morsibꝫ venenatꝫ occurrit. Pecora minuta si odore eiꝰ tacta fuerint morit̄. ¶ Aui.

B Interficit pulices ꝛ vermes terrenos. succus folior̄ eiꝰ valet scabiei ꝛ excoriatiōi. ꝛ ꝯfert dolori dorsi antiquo more emplastri.

C ¶ Et flos eiꝰ facit sternutationē. ꝛ est venenū hoībꝫ ꝛ bestiīs. verū cōfert cū bibit̄ cū vino decocto cū ruta et potat̄: ꝛ liberat a veneni s vermiū venenosor̄.

D ¶ Ego tn̄ dico q̄ hoc ē timorosuz. Et ipe eiꝰ flos est venenū hoībꝫ ꝛ bestiīs ꝛ canibꝫ. Veruntamē cōfert qn̄ bibit̄ cū vino decoeto cū ruta ſm q̄ dr̄.

E ¶ Gal. viij. sim. far. capi. Rododafnes. i. oleandrū: vel nereon. nota est oībꝫ frutex cathaplasmata dyaforetice ꝟtutis est

F ¶ Intra corpꝰ vero sumpta perniciosa ē. nō

solum hominib9 sed plurib9 bestiaꝝ fm̄ complexionem tertij est gradus calefacientium incipientis primi vero siccantium.

Capitulum.cccxx.

OLiuarū arboꝛ. Gal'.li.ij.de cibis ca. de oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dant coꝛpoꝛi.ꝛ maxime q̄ sunt mature. Comedunt aūt hoīes has cū pane quidem magis.sine aūt pane alinadas ꝛ kolomiadas sic vocatas gr̄a subductiōis ventris. Cum garo autem ante cibum.sic autem que sunt mature in arboꝛe plurimuꝫ vnctuosum sicce stipticū chimum habent.ꝑpter qđ ꝛ roboꝛant stomachū.excitāt appetitū q̄ idoneissime autē ad hec sunt:q̄ cum aceto reposite. Multipliciter aūt ipa ꝑparāt q̄ studuerunt circa pulmētariā expientiā. Sera.li. aggre. ca. Zabit.i.oliuaꝝ. Oliuaꝝ quedā est domestica:quedā siluestris:q̄ grece vocatur agrielear. Et idem aucto. Gal'.sim.far. Oliuarum domesticaꝝ folia ꝛ cime qn̄ sunt humida habent saporē stipticū.ꝛ virtus eaꝝ prima est q̄ infrigidat ea quantitate qua sunt stiptice. Et idem aucto. Dyasco. Uirtus folioꝝ domestice assimilaꝛ virtuti foliorū agrestis. nisi q2 foliorum domestice est debilioꝛ.ꝛ sunt conuenientioꝛa oculo q̄ꝫ agrestis.

Operationes

¶ Et idem Sera. Agrestium oliuarum folia sunt stiptica qn̄ piscanꝛ.ꝛ fit inde emplastruꝫ sup herisipilā ꝛ ꝯfert:neqꝫ sinit ipam augere.
¶ Et cōfert formice ꝛ vlcerib9 que noīantur antrax.ꝛ vlcerib9 fraudulētis ꝛ panaritio.
¶ Et qn̄ fit ex eis emplastrū cū melle occidit ascarides.ꝛ cōfert apostemati qđ noīaꝛ duo vlcera ꝛ apostematib9 calidis.ꝛ facit adherere cutim capitis qn̄ separaꝛ ab osse.ꝛ qn̄ masticatur cōfert vlcerib9 oꝛis ꝛ alcole.
¶ Et qn̄ ex eis fit emplastrū cū farina oꝛdei. ꝯfert fluxui ventrꝭ antiq̄ ꝛ humiditatib9 antiq̄s que a matrice emanant.ꝛ fluxui sanguinis. ¶ Et sanat eminentiā oculi.ꝛ ꝯfert vlceribus ei9 q̄ noīanꝛ alcatalia ꝛ aliis vlcerib9.
¶ Et ꝯfert fluxui humiditatum antiquaꝝ ad oculū.ꝛ ideo ponunꝛ in rob q̄ administrātur coꝛrosioni palpebraꝝ. ¶ Et ꝯfert aurib9 ex q̄bus fluit sanies:ꝛ aurib9 vlceratis. ¶ Et qn̄ volueris extrahere succū ipoꝝ tere ea:ꝛ in piscatione asperge sup ea vinū vel aquā.ꝛ postea exprime ꝛ desicca expressurā in sole.ꝛ facit trociscos.ꝛ qn̄ fit cū vino est foꝛtioꝛ q̄ꝫ cū aqua.ꝛ melioꝛ ad reponendū.ꝛ ꝯfert saniei aurium. ¶ Etiā quidē cōburunꝛ folia ipa cū floꝛe.ꝛ poniꝛ cinis loco tutie:ꝛ fit in hūc modū. Ponunꝛ in olla terrea cruda.ꝛ obturatur os eius.ꝛ dimittiꝛ in foꝛnace donec illa coquaꝛ. Deinde proijce sup ea vinū quousqꝫ infrigidetur.ꝛ confice simul.et iterum cōbure sicut prius:et postea laua sicut lauaꝛ cerusa:et fac trociscos.ꝛ creditur ꝙ quando cōburūtur ī hunc modū non est eius virtus minoꝛ virtute tucie in iuuamento oculi.ꝛ ideo cōceditur ꝙ virtus huius sit sicut virtus illius.
¶ Et idem auctoꝛ. Galie.vi. sim.far. Fruct9 eius qn̄ est matur9 cōplete est calidus caliditate temperata.ꝛ q̄ ex eo est immatur9 est frigidioꝛ ꝛ stipticioꝛ. ¶ Galie..ij.de cibis.ca.de oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dāt coꝛpori.ꝛ maxime q̄ sunt mature.comedūt aūt homines has cū pane q̄dē magꝭ.sine autē pane alinadas ꝛ kolimiadas sic vocatas gr̄a subductionis ventrꝭ. Cū garo aūt ante cibū.sic aūt q̄ sunt mature in arboꝛe plurimū vnctuosum.sicce stipticū chimū habent. ꝑpter qđ et roboꝛāt stomachū:excitāt appetitū. idoneissime aūt ad hec sunt que cum aceto reposite. Multipliciter aūt ista ꝑparant q̄ studuerūt circa pulmentariā experientiā. ¶ Almansoꝛ tractatu tertio ca.de oliuis. Oliue de aqua calide sunt ꝛ sicce cōplexiōis. que si ante cibum scꝫ comedanꝛ ventrē mouēt.ꝛ os stoma

chi robustū reddūt. Oliue aūt de oleo calidiores sunt. que ⁊ os stomachi minus corroborant ac ventrem nimis fluere faciunt.

Capitulum. cccxxi.

Oleum oliuarum. Sera. aucto. Bal.

O Oleum qđ sumit ex oliuis maturis quoddā est nouū. quoddā est vetus. Eius ꝟo qđ est nouū calefacit calefactiōe tēperata ⁊ humectat. sed vetꝰ ex eo calidiꝰ est ⁊ magis resolutiuū. sed illud qđ accipit ex oliuis recentibꝫ immaturꝫ dicit oleū expensarū. ⁊ est oleum onfancinū. Et in nouo aliq̄ existit ex eo de frigiditate quātitas que est in eo de stipticitate. Et vetus ex eo dum in ipso pseuerat stipticitas est virtutis desiccatiue: donec stipticitas recedat ab eo. qꝛ tūc fit simile qđ oleo accipit ab oliuis in sūmitatibꝫ. simile ē ⁊ ꝓpinquū i ꝟtute oleo expensaꝝ. ⁊ vniuersaliter pone cōsideratione tuam in oīmi oleo quod gustabis. qꝛ eadē quātitas quā in eo inuenies de stipticitate est ibi de frigiditate. et si nō inuenies in eo stipticitatē oīno: sed inuenies ipm delectabile vere delectationis dic ipm calidum cū temperamēto. ⁊ si tu inuenies cū hoc ipm subtile. ⁊ illud qđ est clarꝰ de quo si accipias paꝝ: ⁊ ponis ipm supra membrū. vel corpus extēdit supra corpꝰ ⁊ dilatat multū absq̄ eo qđ imbibit in eo ⁊ abscindit. scias q illud est bonū valde. ⁊ bonitas q̄ conuenit oleo est in ipo. ⁊ quando abluitur oleū non mordicat.

Operationes

A ¶ Auicen. Oleum qn̄q̄ exꝓmit ex oliuis immaturis. ⁊ dicit onfancinū qn̄q̄ ex maturis: qn̄q̄ ex rubeis inter illas medijs. Et huius operatio est inter illas duas res. Item qn̄q̄ exprimitur ex oliuis domesticis: qn̄q̄ ex siluestribus que mordicant linguam.

B ¶ Onfancinū frigidū est et siccum in primo. Oleum autē de oliuis vltimo maturꝫ calidū est cōmensurate: ⁊ declinat ad humiditatem. Omnes autem eius species corpora confortant. Motum alleuiant extinctiue sunt.

C ¶ Oleum oliuarum siluestrium est sicut oleū rosarum in plurimis intentionibus. Conseruat capillos: ⁊ prohibet velocitatem caniciei cum amministratur omni die.

D ¶ Cōfert gingiue sanguinee calluēdo os ex eo. Confirmatq̄ dentes motos. Itē expressum de oliuis siluestribꝫ immaturis confert vlceribus humidis ⁊ siccis ⁊ scabiei.

E ¶ Dyascorides. Oleum qđ fit ex oliuis nōn bene maturis est oleū expensarū. ⁊ est conueniens sanis. ⁊ proprie illud quod est nouū ex eis sine putrefactione boni odoris. et ex illo qđ est huiusmodi fiunt olea aromatica. ⁊ est bonū stomacho ꝓpter stipticitatē que est in eo. ⁊ restringit gingiuas ⁊ confortat dentes quando tenetur in ore: ⁊ ꝓhibet sudorem.

F ¶ Et oleum vetus oliuarum maturarū cōuenit in medicinis. et omēs species olei sunt lenientes corpus. ⁊ ꝓhibent aduentum frigorꝫ corpori: ⁊ faciunt ipm abilem ad motū ⁊ molliunt ventrem. ⁊ debilitant virtutem medicinarum vulnerantium.

G ¶ Et datur in potu contra medicinas mortiferas vt euomatur cum eis. ⁊ fit cum hoc assidue quando bibuntur ex eo. Z. ix. cum tantundem aque ordei vel aque calide laxāt ventrem. et quando decoquuntur cum ruta ⁊ bibuntur ex eo calido. Z. ix. cōfert torsiōi ventris ⁊ expellit lumbricos.

H ¶ Et qn̄ fit cū eo cristere ꝯfert colice q̄ fit ab apostemate interiori: ⁊ opilatiōe q̄ fit a stercore duro. ⁊ antiquū ex eo est calidius. et plꝰ resolutiuū. ⁊ fit cum eo cohol ad acuendum visuꝫ. ⁊ si non habes ⁊ necessario indiges eo. coque ipm donec fiat sicut mel ⁊ vtere. ⁊ virtus eius est sicut virtus veteris.

I ¶ Et oleum oliuarū siluestriū est stipticū. iu-

ugmentū ei⁹ est i medicina min⁹ iuuamēto supradicti olei. ⁊ iuuamētū ei⁹ est sic iuuamē tū olei rosaꝝ. ⁊ stringit sudorē ⁊ ꝓhibet casuz piloꝝ: ⁊ purgat furfures capitꝭ: ⁊ ꝯfert scabi ei ⁊ porꝭ. ⁊ ꝓhibꝫ canos qñ ex eo fit collutio oris valet ad apostemata gingiuaꝝ. ⁊ cōfert dentibꝫ cōmotis.

B ¶ Et iam ꝑparant ex ea epi thimata ad gingiuas qñ humores currūt ad eas. ⁊ oportet ꝙ accipiat lana ⁊ inuoluat su pra stilum ⁊ madefiat in oleo feruenti ⁊ pona tur suꝑ gingiuas sepe donec albescant.

Capitulum. cccxxij.

Olibanum grece ⁊ latine vel thus. ara bice Ronder. Sera. lib. aggre. ca. Ronder auctori. Dyas. Est gūmi ex canchi siue Karech. Et sunt ei⁹ species q̄ttu or. Una est melior: ⁊ ē ex terra indie. cui⁹ co lor ē smaragdin⁹: ⁊ sicut color melōgie. ⁊ col ligit in cochijs. ⁊ figura eius est rotūda. ⁊ fra ctura ei⁹ est angulosa. ⁊ ponūt illud hoīes in olla terrea. ⁊ agitant ollā tādiu donec figura eius rotundat. Et post temp⁹ fit rubeū. ⁊ se cundū est ex terris arabū. ⁊ est secundū in bo nitate. ⁊ meli⁹ ex eo est masculū. ⁊ est illud qđ est rotundū album. ⁊ nō facile frangibile. Et qñ frangit qđ est interi⁹ eius est tenax. et qñ fit fumigatio cū eo cōburitur cito. ⁊ tertium est in bonitate sicut arabicū. et est hūs frusta minora q̄ꝫ ipm: ⁊ declinat plus ad colorē aco ri. Et quartū est de colore albo. et qñ frangit vergit color eius ad calorē masticis. Idē au cto. Galieni. Sapor olibani est stipticus sti pticitate multa. Verū albū ex eo nō habꝫ sti pticitatē manifestā. Virtus eius est q̄ calefa cit in scđo gra. et desiccat in ꝑmo. vñ est sti pticū. Dyascorides ca. de olibano. Thus vl olibanū lacrimus est arboris q̄ grece liban⁹ dicit. Qđ aūt de arabia defert candiduz est. qđ vero de india rufum. sed vtrūq̄ masculuz est. Est tertiū gen⁹ minutū valde ⁊ rufum qđ māna thuris đr. Est ergo optimū thus quod masculū đr. subrufum ⁊ rotundū et pingue et naturaliter leue ⁊ fragile. ⁊ qđ ab igne cito in cendit odorē suauē copiose emittens. Galie nus. vij. sim. far. ca. de thure. Libanū. i. thus calefactiuū quidē est in secūdo gra. siccatiuū aūt in ꝑmo. Habet aūt q̄d stipticans paucū. minime vero manifesta est stipticitas in albo ſm colorē. Cortex aūt ei⁹ stipticā virtutē ma nifestaꝫ possidet. quocirca siccat generose: vt in scđo gradu siccatiuum existat.

Operationes

A ¶ Sera. auctori. Dyasco. Abstergit obscuri tatē visus. replet vlcera profunda ⁊ incarnat ea. ⁊ ꝯsolidat vlcera recentia cū suo sanguine

B ¶ Et qñ bibit olibanū ꝯfert sputo sanguinis ⁊ abscindit fluxū menstruoruꝫ et cuiuscunq̄ sanguinis vndecūq̄ fluat: ⁊ sanguinis q̄ flu it a cerebro qui đr mescha: ⁊ est species flux⁹ sanguinis nariū. ⁊ ꝓhibet vlcera fraudulēta q̄ fiunt in ano ⁊ in alijs mēbris. Qñ miscetur cū lacte ⁊ fit inde licinium ⁊ administrat.

C ¶ Et qñ admisceiur aceto ⁊ oleo. ⁊ fit linimē tum in principio formice. aufert eā. ⁊ emperi ginem. ⁊ miscetur cum adipe anseris et porci ⁊ curat vlcera fracta ab adustiōe ignis. ⁊ scis suras pedum que fiunt a frigore.

D ¶ Et qñ miscetur cū pice curat cōcussionem aurium. Et qñ miscetur cū vino dulci ⁊ distil latur in aurem: confert dolori eius.

E ¶ Et quādo admiscetur cū chimolea: et oleo rosarum. et liniuntur cum eo apostemata ca lida mām̄illarum que fiunt post partum. tūc confert eis. et ipm admiscetur cū medicinis conferentibus pulmoni et emplastris resol uentibus apostemata interiora.

F ¶ Et qñ bibit ꝯfert sputo sanguīs: ⁊ dissolui tur flegma ⁊ aufert tristiciā: ⁊ auget mēoriā. Et quādo bibunt de eo sani parum meliorat

eos.ſed ſi nimis cū vino biberint inducit maniam.⁊ amplius cū vino occidit.Et cōburitur olibanū quando accipitur fruſtum ex eo.⁊ incenditur ⁊ inflāmatur.et ponitur in teſta ſubtili ⁊ cōburitur.⁊ quando comburis eum oportet vt cooperias eum aliquo alio vaſe. quia facit cum hoc ꝙ non incineratur.

G ¶Serapion auctoritate Galieni. Uirtꝰ fumi olibani eſt calidior ⁊ ſiccior virtute olibani quouſqꝫ reponatur ī tertio gradu.⁊ abſtergit ⁊ replet:⁊ mūdificat vlcera oculi.quēadmodum faciūt fumus myrre ⁊ ſtoracis.

H ¶Et idem aucto. Dyaſco. Fumꝰ olibani ſedat apoſtemota oculi.⁊ abſcindit curſuꝫ humiditatū ad ipm.⁊ mūdificat vlcera eiꝰ:⁊ generat carnē in vlceribꝰ ipſius q̄ dicunꝰ chilomata:⁊ ſedat apoſtemata que fiunt in eo que dicuntur kankri. Fumus autē myrre ⁊ ſtoracis eodē modo colligiꝰ.⁊ valet vt ſupra.

I ¶Et idem auctoritate Aben meſuay. Olibanum deſtruit flegma ⁊ aufert triſticiam:⁊ auget memoriam. Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum.cccxxij.

Opopanax latine.ſꝫ grece panax.eraclea.Arabice Jenſis vel Henſir. Jſidorus li.etymologiaꝝ. Panax ē herba fragrantis odoris tyrſo ferule ſimilis:ex qua ꝓfluit ſuccus q̄ oppopanacis diciꝰ:croceus ⁊ pinguis:odore grauis et amariſſimꝰ.

¶Dyaſc. Eſt panax eraclea vnde opopanax colligiꝰ. Hec habet folia expanſa ſuꝑ terrā: horribilia ⁊ aſpera valde in q̄nqꝫ ꝑtes diuiſa. virgam longā ſicut ferule coloris albi.et ſuꝑ cam capitella aneto ſimilia cū flore mellino. Semen odoratū ⁊ calidū.radicē vnā ſolidā que de ſe multas emittit radices albas odore graues ⁊ guſtu amaras. Jpaqꝫ radix lacrimū emittit qui colorē croceū oſtendit. ¶Serapio libro aggre.ca. Henſir.aucto. Dyaſco. Arbor Jenſis vel henſir: id eſt opopanacis planta in hortis ⁊ pomerijs inueniꝰ.⁊ ē planta habens folia aſpera ſicut ficus nō magna ⁊ ſpanſa ſuꝑ terram viridia rotunda:⁊ diuiſa in q̄nqꝫ ꝑtes.ſilia folijs ficꝰ ī ſua ſilitudine.⁊ ſtipes eiꝰ eſt longꝰ ſilis ſtipiti galbani. albꝰ ſuper quem ſunt pili albi ſimiles pulueri albo.in cuius circūitu ſūt folia parua.⁊ in ſūmitate eius ſunt capitella ſimilia capitellis aneti.in quibꝰ ſunt flores croceum colorē habentes:⁊ habētes odorē bonū.⁊ habꝫ ſemen odoriferū.⁊ habet radices multas egredientes ab vna radice.grauis odoris. ſolida ſuꝑ quā eſt cortex groſſus amari ſaporis. Qđ autē ex ſemine huiꝰ plante eſt meliꝰ:eſt illud qđ eſt ſuꝑ ſtipitem. ¶Auicē.li.ij.ca.de opopanaco. Opopanacū eſt arbor que nō eleuaꝰ a terra.⁊ ſimilātur ipſius folia folijs ficus. ⁊ ſunt vehemētis viriditatis rubea incifa. habētia partes rotundas.⁊ eius crus eſt ſicut cucumeris.ſuꝑ qđ ſunt pili puluerulenti. Et eius folia ſunt parua valde.ſuꝑ cuiꝰ extremitateꝫ eſt corona ſimilis corone aneti.⁊ eiꝰ flos ē citrinus.⁊ folia floris ſunt boni odorꝫ. et venenoſi ipſiꝰ ſūt ꝑlime.ramificanꝰ a radice vna.groſſum hn̄tes corticē.⁊ interiꝰ odoris eſt grauitas. Eius aūt gūma extrabiꝰ cū inciſiōe ſue radicis in primis cum crus apparet.

Operationes

A ¶Auicen. Eſt aūt reſolutiuū ventoſitatū: lenificatiuū:abſterſiuū.lenificat duricies ⁊ bothor. Eius radix eſt ad medicandū oſſa nuda.⁊ cū melle eſt cōueniens vlceribꝰ antiquis ⁊ igni perſico.⁊ qđ ſuꝑ ipm eſt etiam vulneribus ⁊ bothor.⁊ ad ſummū omēs partes eius confert vlceribus fraudulentis.

B ¶Et bibitur cū aqua ⁊ al caratin.⁊ cum vino

propter ↄtractionẽ lacertoꝝ ex pcussione.

C ¶ Quidã enim dixerunt ꝙ ipm est malũ nervis. ꝛ videt ꝙ sit maluꝫ neruis sanis siue humectatis. Et ↄferens est sciatice: ꝛ remouet lassitudinẽ/ ꝛ ↄuenit dolori iuncturaꝝ omnium. ꝛ podagre more emplastri suppositũ.

D ¶ Confert corrosioni dentium: cum eo implentur: ꝛ sedat dolores eorum ꝛ cõuenit sode ꝛ epilentie. ꝛ matri infantiũ. Acuit visum ꝛ fit ex eo collirium. Ex folijs eius fit emplastrum super dolores lateris.

E ¶ Et opopanacum conuenit dolori vtrorũqꝫ laterum: ꝛ tussi cum sint frigidi. Eius succus conuenit duriciei splenis more emplastri suppositum ꝛ bibitum cum aceto.

F ¶ Ponuntur autem ex eo decẽ aurei in duobus vaseolis musti. et clarificatur post duos menses ꝛ conuenit spleni valde.

G ¶ Et mustum hoc cõuenit ydropisi. lenit duriciem matricis. ꝛ conuenit guttationi vrine. ꝛ auellana vna ex eo bibitur cum aqua calida ad prouocandum vrinam ꝛ menstrua: ꝛ iuuat matricem frigidam.

H ¶ Et eius fructus facit abundare menstrua: et proprie cum absinthio/ ꝛ interficit fetum: ꝛ proprie radix eius. Ipse nancꝫ facit aborsum supposita ꝛ bibita.

I ¶ Et cõuenit pfocationi matricis: ꝛ extermi nat ventositatem ꝛ duriciẽ eius. ꝛ conuenit colice. ꝛ soluendo educit crudum humorem.

K ¶ Et ↄuenit pruritui vesice si bibit cum aqua cartami ad rigorẽ ꝛ febreꝫ: periodicas. ex eo cũ pice fit ẽplastrũ bonũ morsui canis rabiosi cũ aristologia ad puncturas bibita ẽ tiriaca. ꝛ similiter eius succus. loco eius ponunt ficus. ꝛ extimo ꝙ armoniacũ ẽ ei ꝓpinquũ.

L ¶ Serapion auctoritate Galieni Radix eiꝰ est medicina que desiccat ꝛ calefacit. ꝛ in hoc est melior ꝙꝫ ipm opopanax. Cortici autẽ eiꝰ inest virtus abstersiua. Cortex eiꝰ valet contra denudationem ossium nudatorum. ꝛ nos quidem eo vtimur in medicinis ossium denudatorum. ꝛ in medicinis vlcerum fraudulentorum. quia generãt iste medicine carnes in vlceribus generatione forti.

M ¶ Et auctoritate Dyascoridis. Quando datur de eo in potu cũ mellecrato aut vino cõfert rigoribus fe. periodicarũ ꝛ concussionibus neruorum ꝛ doloribꝰ laterum: ꝛ tussi: ꝛ distillationi vrine: ꝛ scabiei vesice.

N ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay. Conuenit ad ea ad que iuuat armoniacum. et dosis est a. ʒ. f. vsqꝫ ad aureum. i.

Capitulum. cccxxiiij.

Onomia quã mlti onomidã appellauerunt. Dyascorides ca. Onomia virge sũt duoꝝ palmoꝝ: ꝛ nodose. folia illi sunt minuta sic lenticule. aut rute aut anchuse subaspera ꝛ piguia ꝛ spissa. hanc multi in sale cõponũt et comedunt suauissime. virge pdicte spinas acutissimas habent. albe sunt ꝛ virtutis calide.

Operationes

A ¶ Corium radicis earum cũ vino bibitũ vrinam puocat. lapideꝫ vesice excludit. Vulneribus sordidis medicat. cum aceto cocta et ore retenta dolorem dentium phibet.

B ¶ Galienus. viij. sim. far. cap. ononis. Ononis radicem habet calefactiuam iam fm tertium gradum.

C ¶ Cortex vero eius maxime est vtilis participans abstersiuitate ꝛ incisiõe. vnde nõ tantum est abstersiua sed lapidem fractiua.

D ¶ Eadem autem virtute ꝛ escaras cito sistit. vtuntur autem ea ꝛ ad dentium dolorem coquentes in oxicrato ꝛ gargarizantes.

Capitulum. cccxxv.

O Riganū. Dyaſ. Origanū ē oībꝫ notū. ⁊ ē duplex: domeſticū vicꝫ ⁊ ſilueſtre vtrūqꝫ ca. et ſic. in. iij. gra. ſilueſtre tñ calidiꝰ ē. ¶ Pla. Origanū ca. ē ⁊ ſic in. iij. gra. Eſt origanū ſilueſtre qđ latiora hꝫ folia ⁊ fortiꝰ opaꝶ. ⁊ ē domeſticū qđ vbiqꝫ repiꝶ ī hortꝭ: vicꝫ ⁊ ī pratꝭ. ⁊ minuta hꝫ folia. ſuauiuſqꝫ opatur qđ ī medicis pōiꝶ. In tpe pductōis florꝫ colligiꝶ: ⁊ cū floribꝫ ī vmbra ſuſpēdiꝶ ⁊ exiccatur. p annū ſuaꝶ. Fo. cū floribꝫ abiectꝭ ſtipitibꝫ ī medicinis ponūꝶ. ꝟtutē hꝫ diſſoluēdi: attrahēdi: relaxādi: ꝯſumendi. Itē origanū naſcitur in locis cultis inter vepres ⁊ frutices.

Operationes

¶ Dyaſ. Origano ꝟtus ē ca. ⁊ eius elixatura morſibꝫ venenatꝭ occurrit cū vino data. bibita qꝫ cū dulcore pſtat effectuꝫ. ¶ Cōſtā. Origanū vrinā ⁊ mēſtrua puocat. Ventoſitatē ⁊ rugitū ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ expellit. ⁊ maxime ſi ſūt ex groſſis hūoribꝫ aut indigeſtis. ¶ Lūbricos ⁊ aſcarides occidit et expellit ſi ex eiꝰ apozimate poteꝶ. ¶ Maſticatū dolorē dentiū mitigat. ſtomachū ⁊ epar ⁊ pulmonē de groſſis hūoribꝫ mūdat. Cū ficubꝫ ſiccꝭ mādūcatū ſudorē puocat. Corpe ex eiꝰ apozimate loco ſcabiē ⁊ yctericiā ſanat. ¶ Succꝰ eiꝰ cū lacte mulierꝭ auribꝫ diſtillatꝰ dolorē mitigat. ¶ Succꝰ eiꝰ bibitꝰ viridis tumorē faucium ⁊ vue tollit. bibita cū mulſa nigrā colerā p ventrē deponit. Serpētes qꝫ fugat. ventrē temperat. ¶ Macer. Origani vires calide ſicceqꝫ leguntꝶ. Tertiꝰ huic in vtroqꝫ gradu ꝓcedit eſſe. Illiꝰ in vino curat decoctio ſumpta. Quo ſuis peſtiferos morſus ſi ſepe bibatur. Cū mulſa ſumptū pdeſt aconita bibenti Cū multꝭ aliis pōt obſtare venenis. Cōquaſſata iuuat manſum vel ſepiꝰ hauſtū. ydropicos reprimit bibitū: ſiccatqꝫ tumorem ⁊c.

Capitulum. cccxxvj.

O Robus. Palladius li. ij. In menſe februario vltimo ſeritur nō pabuli ſecandi ſed colligendi ſeminis cauſa. Iugerū occupāt modij ſeptē. Serenda ē autē in terra pſciſſa poſt horā tertiā vel ſecūdā. cū ros eſſe deſierit quē ferre nō pōt: ſꝫ ſtatim cooperiēda eſt ante noctē. Nā ſi nuda manſerit hūore corrūpiꝶ noctꝭ. Obſeruādum eſt ne ante lunā. xxv. ſeraꝶ. qꝛ ſic ſatā limaces perſequunꝶ. Iſidorus li. etymologiaꝝ. Herbum a greco traxit vocabulū. hoc eni illi orobū dicunt. Quod cū ſit quibuſdam pecoribus infeſtum: thauros tamen efficit pingues. ¶ Actor. Orobum) vt ſupius diximꝰ) ipſum

est herbū siue heruū. cui⁹ naturā sub herui cū aspiratiōe vel erui sine aspiratiōe noīb⁹ iā ex magna parte superi⁹ locꝫ congruis posuim⁹. nōnulli medicoꝝ nr̄oꝝ illud eē putauerūt orobū qđ nos viciam dicim⁹. Sed Isi. hec posnit p duob⁹. r̄ōz a nōnullis q̄ due species sūt q̄si vni⁹ generꝫ. vna vicꝫ maior q̄ orobū vocat. alia ꝟo minor q̄ vicia ꝛ vulgariter necereon appellatur.

Operationes

A ¶ Dyas. Orobū oīe siue herbū cū pte amaritudinis est calidū. Ideo splenū ac renes et epar purgat. scabies ꝛ empetigies sanat: vulnera quoqꝫ curat: cū melle impositū desiccat
B ¶ Habundanter incidit: aperit: proiicit parotidas: induratosqꝫ testicl'os digerit.
C ¶ Isa ac ī dietꝫ pticularib⁹. Orobū ē ca. in pmo g. sic. i. ij. vn̄ mūdificatiuū ē ꝛ colatiuū. mūdatū corticib⁹ iureqꝫ de ei⁹ farina facto vētrē humectat.
D ¶ Urinā ꝛ mēstrua puocat. cutemqꝫ clarificat. nō tn̄ plimuꝫ asuefiat: ne forte sanguinem mingere faciat.
E ¶ Aliqn̄ p nares sanguinis efficit fluxū. farina ei⁹ cocta cū seposis qđ ē spēs thuris ydropicis ycterícisqꝫ valet.
F ¶ Epata ꝟo cum vino valꝫ sup rabidissimi canis morsū posita.
G ¶ Rursus cū melle tēperata lētiginē mūdificat vulnerib⁹ ꝛ apatib⁹ valet.
H ¶ Itē calculosis magnū ē iuuamētū.

Capitulum. cccxxvij.

Olus latine. arabice sachiliemenie. grece blicoci vel bliton. Serapion li. aggre. cap. Sachiliemenie siue sachalaiamena auct. Gal'. Sachiliemenie: id est olus iamenū omnib⁹ notū. Uirtus ei⁹ est frigida et humida in. ij. gra. Isido. Olus ab alendo dictū est: eo q̄ primū olerib⁹ quondā alerent homīes anteq̄ fruges ederent ꝛ carnes. Tantūmodo eni olerib⁹ alebant: et arboꝝ pomis sicut aīalia herbis. Dicitur olus molle quoddā herbe ortulane gen⁹. ¶ Actor Olus itaqꝫ generaliter dr̄ omīs herba precipue ortulana que in cibū ꝛ alimentū hoīs assumitur. ¶ Unde Isido. Maluam ꝛ rapam: napum ꝛ raphanū: lactucā: pastinacā: cepaꝫ: allium ꝛ silia deputat inter olera. Nihilominus cum appropriato vocabulo dicit olus herba quedam specialis ortulana.

Operationes

A ¶ Auicē. Olus aliameni qđ est ī ipo ſm Dyascoridē medicine virt⁹ oīno nō est. ꝛ est aquosum sicut attriplex qđ saporē nō habet. Et in hoc abūdat plus in oīb⁹ olerib⁹. Est eni vehementioris hūiditatis q̄ lactuca ꝛ q̄ cucurbita. Nutrimētū ei⁹ paucū est. Eius penettratio nō est velox: eo q̄ penit⁹ nitrositate puatū est. Teste Galieno frigidū ꝛ hūidū ē in. ij.
B ¶ Ex eo fit emplastrū calidis apostematib⁹. ꝛ ei⁹ radix malis vlcerib⁹.
C ¶ Succus ei⁹ cū oleo roseo cōfert soda ex adustione solis occidenti. cōfert etiā tussi calide pprie decoctū cū oleo amigdalino ꝛ aqua dulces granati.
D ¶ Sera. auctoritate Dyas. Herba ipa comeditur ꝛ mollit ventrē. ꝛ nō est oīno virt⁹ in ea ex reb⁹ medicinalib⁹: ꝛ habet in se aqueitateꝫ multā plusq̄ omnia alia olera. ꝛ qn̄ fit emplastrum cum ea sup apostemata calida confert. ꝛ sedat sitim ꝛ tussim que fiunt a caliditate. ꝛ ipsum est pauci nutrimenti quando comeditur ꝛ ē tarde penetratiōis.
E ¶ Et idem aucto. Isaac. Qn̄ fit emplastrum cū radice ipsius vlcerib⁹ que dicunt faui a q̄bus emanat humiditas similis melli.
F ¶ Et idem auctoritate Rabix: est fri. ꝛ humidum in secūdo gradu. Humiditas ei⁹ est amplior q̄ humiditas lactuce ꝛ cucurbite. ꝛ substantia eius est aquosa nō habens in se grossiciem. quia cito descendit ꝛ mollit ventrem. ꝛ ideo modice redditur nutrimentū ex eo.
G ¶ Et exprimitur succus folioꝝ ꝛ miscet cum oleo rosarum. ꝛ confert dolori capitis qui accidit a calore solis.

¶ Et qñ coq̄t herba ipa ꝛ ꝓijcit sup ipam oleũ amigdalaꝝ ꝛ succ⁹ maloꝝ ḡnatoꝝ dulciũ ꝯfert tussi sicce q̄ est cũ caliditate ꝛ asperitate pectoꝝ.
¶ Ypocras. Clauos.i.poros pedũ imposito eo liniri ꝛ cõprimi credũt

Capitulum.cccxxviij.

Papauer latine: grece ammone vel miconiũ. ara. charchar. vel cachili vel chaschasi. Sera.li.ag.c. charchar.auc. Dyas. Papaueris multe sũt spẽs. Nã ex eo est domesticũ Et illud est papauer albũ qδ semiat̄ in ortis. cui⁹ capita sunt oblõga. ꝛ semẽ ei⁹ est albũ. ꝛ ex eo est agreste. Et sunt ei⁹ due spẽs. Una ē hñs caput deꝑssum: ꝛ semẽ ei⁹ est nigꝝ. ꝛ istδ vocat̄ papauer rubeũ. Et alia hꝫ caput lõgũ. min⁹ tñ altero. ꝛ noiat̄ seil. ꝛ ex eo est papauer ꝯcussum. eo φ semia ei⁹ eo ꝯcusso cito cadũt. ꝛ illud est papauer nigꝝ. Et ex eo est almulcaran qδ nascit̄ iuxta mare ĩ littoribꝫ. ꝛ illud est papauer cornutũ: qδ hꝫ folia alba similia folijs plante: q̄ dicit̄ flomos. scissa tñ ꝛ summitates altas sicut folia papaueris agrestis. ꝛ stipitẽ similẽ illi⁹ stipiti. Et hꝫ florẽ glaucũ. ꝛ hꝫ semẽ minutũ in vaginis subtilibꝫ ꝛ longis ꝛ curuis sicut cornua. ꝛ sicut hꝫ fenugrecũ. ꝛ ꝓpter hãc causam noiatur Kiratidos ꝛ almicon. ꝛ ei⁹ expositio est cornutũ papauer. ꝛ semen qδ est inclusum in illis vaginis est minutũ nigrũ ꝛ aspeꝝ. Nascit̄ in locis marinis ꝛ asperis. ꝛ latine vocatur memit ꝛc.
¶ Gal. vij. sim. far. c. Micon chirãtes.i. papauer cornutũ noiatũ est quidẽ sicca fructu breuem connexionẽ habente. sicut ꝛ fenugreci. et assimilat̄ cornu bouino. vocat̄ aũt ab aliquibꝫ papauer marinũ. qm̃ vt plurimũ ꝓpe mare nascit̄. Uirtutẽ aũt hꝫ incisiuam ꝛ abstersiuam. Opium aũt qδ ex succo ipsi⁹ fit fri. est in q̄rto. sic. in tertio. Papauer cõponit̄ ab aperio ꝛ vẽto. inde papauer qδ vento magis aperit florẽ. Idem libro vt s̄. Papauer vnũ quidẽ est ixias id est fluidũ noiatũ. eo φ cito ab eo defluũt semina eius. vel q2 ab eo cito defluit flos. Aliud ꝟo est domesticũ quod est ortense ꝛ excolitur. Atuero ꝛ alia duo sunt papauera siluestria vltra hec. vnũ quidẽ q̄si depressam hñs codiam. aliud aũt oblongiorẽ. hoc totũ aũt est oblongius ꝛ aridius. hui⁹ papaueris opos.i. lacticiniũ defluit. Unde ꝛ quidã noiant id fluidũ. ꝟtus aũt omniũ papaueꝝ est infrigidatiua. Sed ortensis quidez qδ ꝛ calachitidam noiant moderate est somniferũ semen aptũ esui ꝓpterea quidẽ ꝛ in panibꝫ miscet̄ id. ꝛ cũ melle ꝑmiscẽtes comedũt. Primi ꝟo cui⁹ cito florẽ defluere diximus: semẽ fortius infrigidat. quocirca nequaq̄ q̇s eo vtit̄ incessanter. sicut eo qδ est ortense. attamen ponũt id in cibis q̇ cũ melle fiũt in nitro ꝛ in panibꝫ. Tertio ꝟo dicti semen nigrũ existens iam farmacosum est sufficienter infrigidãs. Quarto aũt dicti farmacosius omnibꝫ est. ꝛ s̄m semen: ꝛ s̄m codiam: ꝛ s̄m folia: ꝛ s̄m opium.i. eius lacticiniũ vehemẽter infrigidat vsq̄ ad torporẽ ducens ꝛ mortificationem. vnde medici est vti eo: bene miscendo cũ farmacis obtundentibꝫ frigiditatis fortitudinẽ. Est eñ ex quarto ꝛ vltimo infrigidantium.

Operationes.

A ¶ Pandecta cap. cxlvi. Uirtus papaueris domestici dicte speciei est q̄ infrigidat frigiditate forti. ꝛ illud papauer est qδ plus ingreditur in medicinis. Unde qñ papauer simpliciter ponitur in medicinis: illud debet intelligi. vñ valet in medicinis semen eius: folia: capita: ꝛ lac. Uirtus eius est frigida in q̄rto gradu

B ¶ Serapion libro aggre. auctoritate Dyasco. Domestici papaueris semen inducit somnum temperate quãdo puluerisatur cum pane. aut miscet̄ cum melle ꝛ comeditur. sed contusum semen eius infrigidat frigiditate forti. Et gũmi eius papaueris ꝛ succus eius est opium.

C ¶ Sed seil.i. liquidũ ingredit̄ plus in medici-

nis: valet semen eiꝰ: folia: ⁊ lac ipsius. ⁊ virtus eoꝝ est que infrigidat in quarto gradu. et illa est virtus narcotica ⁊ mortificatiua.

D ¶ Et idem auc. Gal. Virtꝰ domestici ⁊ agrest̄ est infrigidatiua. ⁊ ꝓpterea si coquant̄ folia eiꝰ cū capitibꝰ in aqua: ⁊ fundet̄ eiꝰ decoctio super caput facit dormire. ⁊ qñ terunt̄ eius folia cō-tritione forti: ⁊ miscent̄ cum sanich: ⁊ fit inde emplastrū apostematibꝰ calidis ⁊ gerisipile. et datur ex eo in potu non potentibꝰ dormire.

E ¶ Et terunt̄ capita papaueris recentia. ⁊ fiunt trocisci q̄ desiccant̄ ⁊ reponunt̄ ⁊ admistrant̄.

F ¶ Et qñ coquunt̄ capita papaueris in aqua: donec consumatur aque medietas. deinde ad miscetur illi decoctioni mel. et iterum coquitur donec coaguletur. ⁊ fit inde loboc est valde bonum tussi: ⁊ superfluitatibꝰ que descendunt ad cannam pulmonis: ⁊ fluxui antiquo mēstruorum. quando autem admiscemus ei acaciam ⁊ ypoquistidos fit fortius ad hoc.

G ¶ Semen vero nigri papaueris teritur fortiter ⁊ datur in potu cum vino in fluxu ventris ⁊ in cursu humorum antiquo ex matrice. Cauendū tamen est a nimietate vsus eius ne inducat subeth: aut litargiam: aut etiā mortem.

H ¶ Et teritur cum aqua. aut aqua ro. fit emplastrum fronti et temporibus ad nimias vigilias: ⁊ ad dolorem capitis.

I ¶ Et qñ sumit̄ de ipo opio pua q̄ntitas sicut ē granū orobi. facit dormire ⁊ sedat dolorē. ⁊ confert tussi ⁊ fluxui antiq̄. ⁊ decoctio papauer̄ albi qñ abluit̄ cū ea caput facit dormire temperate. ⁊ si aliq̄s vtit̄ eo nimis inducit subeth.

K ¶ Et si sumit̄ in potu ꝯfert morbis qui fiūt ab hūoribꝰ q̄ descendūt a cerebro. q2 repellit eos. ⁊ maxie qñ sumit̄ cū aq̄ pluuie ⁊ vino. ⁊ qñ ex eo sumit̄ q̄ntitas magna facit subeth. et postea occidit ⁊ miscet̄ cū mirra ⁊ oleo ro. ⁊ croco: ⁊ distillatur in aurem. ⁊ ꝯfert apostematibꝰ ca. oculoꝝ. Et qñ dissoluitur cū aceto ꝯfert herisipile.

L ¶ Et qñ miscetur cū lacte mulieris ⁊ croco cō-fert podagre. ⁊ fit ex eo suppositorium paruum ponit̄ in ano ⁊ facit dormire. Est autem vsus opij in collirijs. vt dicit idem Serapion.

M ¶ Dyagoras autem prohibuit vsum eiꝰ in egritudinibꝰ oculorum ⁊ aurium: quoniam debilitabat sua frigiditate membra illa.

N ¶ Anderadas dixit ꝙ nisi adulterat̄ inducit cecitatem quibꝰ intromitteret̄: ⁊ dixit ꝙ iuuamentū eius solum est in odorando faciēs dormire. alijs ꝟo oīnibꝰ modis vsus eius est malꝰ ⁊ piculosus valde. s3 hi omēs errauerūt. q̄niā3 opatio eiꝰ verificat̄ per experientiam.

O ¶ Et idem auctoritate Gal. Papauer cornutum laxat ventrē laxatione leui. vnde abstergit incidit ⁊ dissoluit ⁊ diminuit.

P ¶ Gal. vij. sim. far. ca. micō cataputicos. Radix huiꝰ herbe cocta ī aqua vsq3 ad medietatē epaticos iuuat. ⁊ flo. ⁊ fo. valde sordida ⁊ male morigerata vlcera iuuāt. abscedere aūt ab eis oportet cū iā facta fuerint vlcera mūda. intantū eīn abstergere natura sunt. vt ⁊ ipsiꝰ munde carnis nō derelinq̄t̄ q̄d ꝓpter nāq3 fortitudinē nedū sordes s3 etiā escaras vlceris auferunt.

Q ¶ Aui. Species papaueris sunt infrigidatiue ⁊ nō est in ipo ꝯglutinatio de q̄ sit curandū. et illud q̄dē qđ est nigꝝ: est ingrossatiuū exiccatiuum. ⁊ flos eiꝰ ⁊ folia ꝯferūt multū apostematibꝰ sordidis. ⁊ oportet ꝙ caueat̄ postq̄3 mūdificata fuerint. q2 abstergit abstersiōe forti q̄usq3 dissoluit ⁊ diminuit carnē. ⁊ ipa qđ aufert escaras adustas q̄ sunt ī eis. Et qñ coq̄t̄ radix huiꝰ plante cū aq̄ vsq3 ad ꝯsumptionē medietat̄. et dat̄ in potu decoctio eiꝰ ꝯfert sciatice ⁊ doloribꝰ epatis. ⁊ confert illis q̄ habent in vrinis suis velut telam araneā quoꝝ vrina est grossa.

R ¶ Et semē eiꝰ qñ sumit̄ in potu in q̄ntitate duarum casuf cū mellicrato laxat ventrē laxatiōe leui. ⁊ flos eius ⁊ fo. qñ fit emplastrū cum eis addito oleo auferunt fraudulentiā vlcerum.

S ¶ Sera. auc. Rasis. Opiū ꝯfert fluxui vētris ⁊ vlceribꝰ intestinoꝝ: ⁊ dosis est ab vno dauich vsq3 ad duos. ⁊ q̄ntitas occidēs ex eo est. ʒ. ij.

T ¶ Et dixit si det̄ opiū illis q̄ꝝ ꝟtus dissoluitur ꝓpter vigilias curat eos. eo ꝙ facit dormire. et sic facit reuerti virtutē eoꝝ. Et dixit Gal. in li. de ingenio sanitatis. ꝙ opium mandragora ⁊ iusquiamus desiccant vlcera.

V ¶ Dyasco. cap. de opio. Potest autem opium lacrimas restringere collirijs admixtū: ⁊ circū linitum refrigerare. ⁊ aurium dolorem et totiꝰ corpis mitigare: illa videlicet ratione q̄ somnū facere dicitur.

Dag vnd nacht

Capitulum. cccxxix.

Paritaria latine: ⁊ grece alsmen: aut partemon. aut perdition. aut sideritis. aūt eraclia. aut quia ftri agreste. aut libatiam. aut poliminon. arabice tugregaria. ¶ Pandecta capitulo. xxix. Paritaria siue vt latini aliqui vitriola viridis habet virtutē. et non sicca. folia eius sunt calida ⁊ sicca in. iij. gradu. virtutem habet dyaforeticam. Semen eius est frigidum ⁊ humidū. ¶ Dyascori. cap. Almen siue paritaria herba est que nascitur in tectis aut parietibꝰ. haste sunt illi minute et rufe. Folia similia alinos aspera. ⁊ circa ipsiꝰ hastas semen asperum habens rebꝰ adherens Virtus est eiꝰ semini stiptica ⁊ frigida. ¶ Ga-

lien⁹.vi.sim.far.c. Eliximen. Quidã em̄ perdi
tion nominãt. Alij aũt perthericũ. Alij autez
sidiritem. Sũt autez alij q̃ nominãt hanc era/
cleam. id est aũt semini ei⁹ virtus expurgatiua
leuiter. ꝛ stiptica. frigida ꝛ humida.

Operationes

A
¶ Pandecta.ca.vt̄s. Paritaria in testa calefa/
cta sine liquore loco dolenti supponit̃. vel etiaz
decocta in vino qḋ meli⁹ est. ꝛ cũ furfure ĩ vino
albo aliq̃ntulũ acido multũ ꝑfert. Curat etiã
sic preparata paritaria frigiditatē stomachi et
intestinoꝝ ꝛ dolorem eoꝝ.

B
¶ Cõtra strãguiriã ꝛ dissurriã paritaria ĩ aqua
salsa coquat̃ ꝛ oleo ꝛ cathaplasmet̃. Ipa simi/
liter cocta ꝛ comesta valet contra dolorem sto
machi ꝛ intestinoꝝ ex frigiditate ꝛ ventosita/
te. Et crispelle ex ea facte ꝛ comeste valent con
tra p̄dicta. Ad eos q̃ sanguinē reijciũt parita/
riã tere: ꝛ extrahe succũ ꝛ bibant.

C
¶ Dyas. Semē ei⁹ cathaplasmatibꝫ adhibitũ
ignē sacrũ extinguit. condilomata spargit. cõ/
bustionibꝫ medicat̃. Tumores oĩes compe/
scit. Pustulas emendat.

D
¶ Succus ei⁹ cũ cerusa mixta ignē sacrum ex
tinguit. ꝛ herpetas si vnctus fuerit

E
¶ Et podagricis medicatur cum ceroto cipri/
no aut cum axungia aprino.

F
¶ Succus foliorũ ei⁹ in q̃ntitate ciati vnius
acceptus tussientibꝫ antiquis opitulat̃. Tumo
res faucium gargarismo aut superunctus com/
pescit. Dolorem aurium cum oleo roseo mix/
tus mitigat.

G
¶ Gal. Semen eius sanat vniuersas flegmo/
nes in p̄ncipio ꝛ augmento vsq; ad statum. et
precipue cõbustionibus superplasmat⁹. Sed
ꝛ succus eius igni sacro ꝛ doloribꝫ aurium fleg
monosis conuenit.

H
¶ Succus eius folioꝝ tumores faucium gar/
garismo compescit. Et quidã medicoꝝ. His q̃
longo tempore tussierunt propinauerunt eum
q; autem abstergat euidentem prebet experien
tiam in vitreis vasis.

Creutzbaum

Capitulum. cccxxx.

Palma christi latine. Arabice Nakala.
Serapion li. aggre. ca. Nachala siue
nachla. Diuidit̃ diuisionibus multis
Nam sunt rami eius ꝛ succus ramoꝝ ipsoruz.
ꝛ ciphiliones eius: ꝛ summitates ipsi⁹ sine ca/
cumie. ꝛ cortex cacuminis eius. ꝛ est kafri ꝛ re
cens ex eo immaturũ qḋ est sicut agresta vue
est balach. Idem auctoritate Galieni. Sub/

stantia succi ramoꝝ ⁊ cifilionū ⁊ summitatꝫ est cōposita ex substantia aquosa tepida ⁊ terrea: frigida. sed corticis summitatis substācia est in seipsa siccioꝛ. ⁊ nō est in eo humiditas aliqua. Et sapoꝛ totiꝰ arboꝛis est stipticꝰ. Virtus eius est desiccatiua.

Operationes

A ¶ Pandecta cap. cccccclxij. Cōfert vlceribꝫ putridis. ⁊ stringit iūcturas. ⁊ cōfert coꝛruptioni coꝛpis ⁊ oꝛis stomachi applicata exteriꝰ: aut ī potu sumpta. Sed sedumactinas .i. nucleus siue os dactili. qn̄qꝫ cōburiť in olla sicͭ alie medicine. ⁊ cū extractꝰ fuerit ab igne extinguiť in vino. ⁊ postea abluiť ⁊ poniť loco tucie in collirijs q̄ ponunť in oculo. ⁊ si nō comburunť prima vice comburanť iteꝝ. Et virtus eoꝝ est stiptica conglutinatiua.

B ¶ Quando miscetur cū lardo conuenit vlceribus q̄ fiunt in oculo ⁊ exitui oculi ⁊ casui palpebraꝝ ⁊ incarnat vlcera.

C ¶ Et idem auc. Aben mesuay. Virtus cifilionū est frigida in fine ṗmi gradꝰ. ⁊ sicca in medio eiusdem. Confert acuitati sanguinis ⁊ colere. ⁊ stringit ventrē. ⁊ nutrit nutrimento pauco ⁊ curat doloꝛem stomachi.

D ¶ Et idem auctoꝛitate Rasis. Cifilio sedatꝰ fluxum sanguinis ⁊ colere. ⁊ stringit ventrem. et tarde descendit a stomachi fundo. ⁊ ad eiꝰ descensum iuuat zinziber conditum. ⁊ facit ea q̄ facit kafri. id est summitas ramoꝛū palmi vel coꝛtex summitatū eoꝛum.

E ¶ Galienꝰ. viij. simpli. far. c. Finix arboꝛ. ⁊ est palma. Finix arboꝛ est. id est palma stiptica. participat virtute in om̄ibꝫ eiꝰ partibꝫ. ramoꝛū igiť succꝰ austerus est ex aquosa substantia tepida ⁊ terrestri frigida ꝯsistens. similiter autē huiꝰ nature est. ⁊ vocať cenogefalos .i. cefalionus esibilis existens. Fructꝰ ꝓo eiꝰ ⁊ maxime dulcis. nō pauca participat caliditate. esibilis existens. ad multū ꝑuenit vsum. nō solum extrinsecus appositus vbi cōfoꝛtare quid ⁊ siccare ⁊ ꝯgregare. ⁊ densare ⁊ ꝯstringere indigemꝰ sed etiam assumptus vt cibus simul cum alijs et ipse per se.

F ¶ Quod vero vocatur alacer germen existēs molle palme eandē cū cenogefalo habꝫ virtutem. qđ vero est velut rectia eius stipticam virtutē possidet. siccat aūt plus ṗdictis ceu ⁊ consistentia substantie siccius eis existens ⁊ minime participans humiditate.

G ¶ Unde multi in putridinalibus vlceribꝫ eo vtunť. ⁊ in farmacijs colligentibꝫ laxis articuloꝛum ⁊ epatis ⁊ stomaticis virtutibꝫ extrinsecus. Est autem radix huius plante siccatiue immoꝛdaciter virtutis. habens quid et ipsa stipticitatis.

H ¶ Rabbi moyses ca. de palma. Coꝛ palme auget sperma: ⁊ iuuat ad coitum.

I ¶ Auerrois in suo Colliget. Omnes ṗtes dactili stipticitatē habēt manifestā. Sed fructus eius cū maturus aliquā habꝫ stipticitatē. Coꝛtices ꝓo arboꝛis ṗdicte maioꝛē habent stipticitatē aliq̄bꝫ ṗtibꝫ ipsiꝰ. Pro fructu huius lege supra Dactilus. in cap. cliiij.

Capitulum. cccxxxi.

Palaciū leporis. Ex herbario. Palaciū leporis herba est endiuie similis: nisi ꝙ folia eius magis acuta. radices ipsius saxifrage similia. Floꝛes parue ⁊ semē rotundum: magis tamen q̄ꝫ saxifrage. Nascitur longitudine duoꝝ cubitoꝝ. Aliqui nominant istam herbam domū leporis: siue palaciū leporis: siue herbā leporis. Propterea ꝙ ista herba lepoꝛem a melancolia sua custodit. Nascitur in locis vmbꝛosis siue arenosis.

Operationes.

A ¶ Pallaciũ leporis melãcolicꝫ multũ est conue niẽs. Vinũ decoctiõis ei⁹ valet paraliticꝫ et ad colicã passionẽ ieiune sumptũ.

B ¶ Radix ei⁹ in vino decocta ꝓuocat vrinã. ꝛ bibitũ calculũ frangit. Item potatũ stranguiriã curat. dissintericis multũ ꝓdest radicẽ cũ vino sumptũ. Hec herba melãcolicis magnũ ꝑstat auxiliũ. Radice in collo pendente generat audaciã: tollitq̧ timorẽ. Pallaciũ leporis cum vino decocta q̄r. fe. tollit. ꝛ omĩb⁹ passionib⁹ splenis singulare presidium est.

Capitulum . cccxxxij.

PLantago maior vel arnoglossa vel q̇n q̧ neruia vel lingua arietis latine. grece arnoglossos. Ara. lisen Alba mel. Pandecta c. lxij. Arnoglossa. i. plantago. cui⁹ tres sunt spẽs. Una ẽ feia. cui⁹ folia sũt lata habẽtia q̃si fila in fractura sua. Alia est hñs folia stricta q̄ lanceola vocat̄. ꝛ est mascul⁹. ꝛ hꝫ fila vl' neruos in fractura sua. ꝛ ob id q̇nq̧ neruia vocat̄. ꝛ habent stipitẽ mediũ seminib⁹ plenũ. fri. est ꝛ sic. in. ij. gradu. Est alia species que vocat̄ plantago aquatica. ꝑ q̃ lege barba siluana ¶ Sera. li. ag. c. Lisen. i. lingua arietis. et est plantago. Et subiungit auc. Dyas. dicit̄ autẽ Arnoglossa. ꝛ eius expositio est lingua agni. Ideo q̧ greci arnon agnum vocant: ꝛ glossos linguam. Et dr̄ etiam eptapleuros. id est septẽ costas habens. nam in folijs eius sunt septeꝫ coste ab epta in greco. i. septem ꝛ pleuros costa. q2 habet septem neruositates manifestas ĩ similitudinẽ costarum laterum animaliũ. Cuius due sunt species. Maior ꝛ minor. De minori in sequenti capitulo dicet̄. Maior ꝟo habet virgas asperiores: ꝛ folia lata similia oleribus que comeduntur. ꝛ ꝟga eius est angulosa ad rubedinẽ declinãs. cuius lõgitudo est vni⁹ brachij. sup̲ quã est semẽ in figura sua a medietate ipsius supra. Et habet radices molles et plures. sup̲ quas sunt pili albi vt grossitudo digiti. ꝛ reperitur in locis lapidosis ꝛ humidis ꝛ vallib⁹ ꝛ ortis ꝛ pratis. Et illa quidem maior: est maioris virtutis q̃ȝ minor.

Operationes

A ¶ Galien⁹. vi. sim. far. cap̃. de Arnoglossa siue plantago maior. Hec planta mixte cõplexiõis est. Habet eñ q̇d aquosum frigidũ. habet aũt quid ꝛ austerũ quod est terrestre frigidũ ꝛ siccum quare infrigidat ꝛ desiccat. ꝛ f̄m ambo secunde est abstantie. Quecũq̧ aũt cũ stipticitate farmaca desiccant omnib⁹ malis veteribus vlcerib⁹ ꝛ reumatib⁹ ꝛ putrefactionib⁹ conueniunt. ꝛ ideo etiaꝫ dissinterijs. nam fluxus sanguinis figunt.

B ¶ Et si quod ꝑustum est refrigerant ꝛ consolidatiua simul sunt maloꝝ vlcerum. tam recentium q̃ȝ veterum. In omĩb⁹ aũt hmõi farmacꝭ vel prima vel nulla vltima arnoglossa est ꝓpter ꝓportionem complexionis.

C ¶ Nam ꝛ siccitas participat ꝛ frigiditas non stupefactiue. sꝫ ꝛ fructus eius ꝛ radices ꝯsimilis virtutis sunt n̄ si q̧ sicciores ꝛ min⁹ frigide. sed fructus quidem pl⁹ subtiliũ partiũ est. radices ꝟo pl⁹ grossaꝝ. Ipsa aũt folia herbe desiccate plus subtilium partiũ ꝛ min⁹ frigide sunt virtutis. eius exalata ꝛ euaporata sup̲fluitate aquosa. Ipsaꝝ ꝑterea q̇dẽ ergo radicib⁹ quidam ad dentiũ dolorẽ vtunt̄ masticando. ꝛ lotionib⁹ ipsaꝝ decoctaꝝ ad opilationes ꝛ epatꝭ ꝛ renũ vtunt̄ eis.

D ¶ Sed ꝛ folijs ꝛ multomagis adhuc fructu. Participant enim hec omnia abstersiue virtutis: quantum decet ea f̄m esse. Et in ipsa herba putatur superari: tamen a multitudine humiditatis

E ¶ Pandecta cap̃. vts̄. Arnoglossa. i. plantago vtilis est ad siccandũ vulnera ꝛ mundificãduꝫ putredinem coꝝ. epar ꝯfortat. repugnat sacro igni ne corpus ambiat. valet etiã emorroidib⁹

oēz dolorē q̄ est ex ignis adustione refrigerat.

F ¶ Succ⁹ eius cū albumine oui sumpt⁹ liberat yctericū. vtilis est emoproicis ꝛ dissintericis. ꝛ q̄b⁹ fluūt mēstrua vel emorroide. vulnera pulmonis curat. Radix ei⁹ in aqua cocta dolorē dentiū mitigat: si os ex illa aqua lauet̄. Succ⁹ ei⁹ valet ꝯ opilationē renū. Delet maculas nigras. ꝛ stringit sanguinē. Herba ipa masticata dolorē dentiū tollit. Succ⁹ eius datus q̄rtanario ante duas horas accessiōis ꝓfert. Valet etiā ad vulnera recentia cum axungia.

G ¶ Sera. auct. Gal. Virt⁹ eius est q̄ incarnat. Et ꝓfert vlcerib⁹ corrosiuis omib⁹ ꝛ putredini eoꝝ. ꝛ ꝓpter h̄ ꝓfert vlcerib⁹ intestinoꝝ. ꝛ incarnat fistulas ꝛ alia vlcera antiqua. Et semen ei⁹ ꝛ radix sunt ꝓpinqua huic ꝟtuti: nisi quia sunt sicciora ꝛ fortiora. Et semen eius est multū subtile. ꝛ radix eius est grosse substātie. ꝛ ipa ꝓfert dolori dentiū qn̄ masticatur: ꝛ quādo fit collutio oris cum aqua eius.

H ¶ Et semia q̄dē ꝛ folia ꝛ radix sūt aperitiua opilationis epatꝫ ꝛ renū. ꝓpter abstersionē q̄ est in eis. nisi q꞉ semē ei⁹ est forti⁹ in h̄ satꝫ. q꞉ in omib⁹ istis est ꝟtus q̄ abstergit satꝫ. ꝛ fortasse est ꝟtus in hac herba dū est recens. nisi q꞉ vincit̄ ab humiditate q̄ est in ea. vnde nō est manifesta sua op̄atio ꝓpter suā victoriā humiditatis. ꝛ quando desiccant̄ folia ei⁹ fit virtus ei subtilior ꝛ minus frigida. qm̄ aquosa sup̄fluitas q̄ est in ea resoluitur ꝛ destruitur.

I ¶ Et idem auc. Alexandri. Arnoglossa retinet ventrem quando bibitur: ꝛ fit cristere cum ea: ꝛ confert febribus tertiane et quartane quando bibitur succus eius.

K ¶ Dyas. cap. de arnoglossa. Arnoglossa cathaplasmatib⁹ adhibita sordida vulnera purgat ꝛ reumata siccat. Profluentib⁹ sanguinē occurrit. Maculas nigras ꝛ epictidas curat. ꝛ cicatrices vulneꝝ facile ducit. Semē ei⁹ tunsum ꝛ in puluerē redactū ꝛ vulneri aspersum sanat. Ustionib⁹ singulare p̄sidium est.

L ¶ Morsib⁹ caninis auxiliūꝫ p̄stat. ꝛ tumorib⁹ ꝛ scrofis maxime si cū sale imponat̄. Cocta ꝟo folia ipi⁹ cum aceto ꝛ sale dissinterijs ꝛ ciliacis opitulant̄. maxime si cū lenticula adhibeātur ydropicis cocta succurrit. Epilenticis ꝛ asmaticis ꝓdest accepta. Succus eius vulnera oris purgat gargarismo.

Capitulum. cccxxxiij.

Plātago minor Sera. li. ag. c. Lisen p ꝛ est plantago. Cui⁹ due sunt species scꝫ maior ꝛ minor. De maiori iā dictū est. Sed minor habet folia subtiliora ꝛ minora

ꝛ tenuiora q̄ꝫ folia maioris. ꝛ habet ꝟgam que inclinat̄ versus terrā: multos ramulos habētem. ꝛ flos ei⁹ est croceus. ꝛ semen ei⁹ est in radice lingue. ¶ Dyas. c. Arnoglossos. Eius genera sunt duo. Unū d꞉ polipleuron. Est etiam aliu d꞉ sed min⁹. Minus ꝟo habet minuta folia ꝛ angusta ꝛ lenia. ꝟga ei⁹ multos habet angulos inclinata ad terrā. florem viridem h̄ñs. ꝛ semen super ipsam virgam. Nascitur ꝟo in cardiarijs locis.

Operationes.

A ¶ Dyas. c. de Arnoglossa inq̄t. Minoris plantaginis succus collutioni datur oris ex folijs ꝛ sanguinantes gingiuas curat.

B ¶ Item succus tepefactus fomēto ventris dolorem tollit. Succus bibendus est eis q̄ purulenta reijciūt cum sanguine. In serpētꝫ morsu plantago minor trita cū vino sumit̄.

C ¶ Comesta autem sola vel cum lenticula cocta ꝛ oleo viridi cum aceto dissintericos ꝛ stomaticos curat. Si cui vulnus secus oculum vel nasum natū fuerit: succus eius cum lana molli impositus p̄ dies nouem cūrat.

D ¶ Itē succi ei⁹ coclearīū vnū bibituꝫ lūbricos excludit. silr̄ fac̄ pistura ī vmbilico posita. Si

q̃ duricies ĩ corpe nascit̃ herbã pistatã cũ axun
gia sine sale q̃si malagina impone. Succ⁹ ei⁹
in aq̃ mulsa ante duas horas accessiõis potui
da q̃rtanarijs ⁊ miraberis ei⁹ effectum.

E ¶ Ad podagrã ⁊ omnem neruorꝫ dolorẽ vel tu
morẽ: folia ei⁹ pistata cũ modico sale optimuꝫ
est. vulnera recentia cũ axungia veteri curat sic
⁊ parotidas. Si cui pedes doluerint ex itine-
re cũ aceto imposita tumorẽ ⁊ dolorẽ tollit. Fi
stulas tunsa ⁊ imposita facilime sanat.

F ¶ Om̃es difficultates vesice folia et radix ei⁹
potata fortiter medentur. quia abundãter in
frigidant ⁊ desiccant ⁊ reprimunt. ꝓpter qđ ad
vlcera maligna ⁊ reumatica ⁊ putrida iuuant
Herba ipsa dissintericos iuuat: ⁊ emorroidas
reprimit. Usta infrigidat ⁊ glutinat. desiccat
em̃ absq̃ mordicatione.

G ¶ Semẽ aũt ei⁹ ⁊ radix silia sũt ꝟtute. ꝓpter qđ
sicciora sũt ⁊ min⁹ frigida. Semẽ p̃terea habꝫ
subtiliãdi ꝟtutẽ. folia extenuãdi. radix ĩpinguã
di q̃ masticat̃ in dolore dentiũ. Ad oris etiã la-
uationẽ facit ⁊ epatis ⁊ renum emfrasim.

H ¶ Multi dicunt radicem eius collo suspensaꝫ
scrofas nasci non dimittere. Hec predicta etiã
Serapion refert auctoritate Dyascoridis: licꝫ
per alia verba.

Capitulum. cccxxxiiij.

Platan⁹ arbor. Pãdecta. ca. ccxxvij. Dulb vel baccam arabice. grece suffi
re. latine platan⁹ arbor vel scotanum.
Ubi sciendũ ꝙ scotanũ q̃ in Hispania tingũt
pãni. ⁊ nos vocam⁹ eã barzi. ⁊ est platan⁹ arbor
vt pꝫ ꝑ ꝯcordiã Auicẽne ei⁹ cap̃. cũ Dyas. cap̃.
de platano. ⁊ ꝓfert velut nuces paruas. vt Jo.
serap̃. ca. de dentifrigijs. Item in Dyasco. ẽm
translationem arabicã ca. de Platano. Arbi-
tror platanũ esse dulb. Item Stephan⁹ cap̃.
de platano. Platan⁹ est dulb. Sera. li. ag. cap̃.
Dulb. auctoritate ysaac. Dulb est arbor mag
na extensa. habẽs folia magna similia palme
manus hoĩs similia folijs kerue. nisi quia sunt
minora. quorꝫ sapor est amarus pontic⁹. ⁊ cor
tex ligni ei⁹ est grossus rubeus. Color ꝟo ligni
eius qñ scindit̃ est medius inter glaucedinem
⁊ rubedinẽ. ⁊ habet florem paruũ lenem glauci
coloris. In cuius loco qñ cadit nascit̃ granum
asperũ glaucũ vergens ad руborẽ. puluerulen
tum in superficie sicut granum catapucie. hec
in Hyspania vocatur palma christi. cum qua
ibidem tinguntur panni. similiter folia ei⁹ simi
lantur folijs ellebori nigri. ¶ Gal. vij. sim. far.
cap̃. de Platano inquit. Substantia eius est
fri. ⁊ hu. nõ longe a rebus temperate cõplexio
nis. Dyasco. cap̃. de platano. Platanus habet
virtutem fri. et hu.

Operationes.

A ¶ Galien⁹. Folia eius recentia qñ teruntur et
ponunt̃ sicut emplastꝝ sup̱ apostemata q̃ fiunt
in geniculis: sedat eas sedatione manifesta. sꝫ
corticis eius ꝟtus est q̃ desiccat adeo ꝙ cortex
ip̃e coquit̃ cũ aceto: ⁊ ꝯfert dolori dentiũ.

B ¶ Nux vero eius qñ administratur cũ axun-
gia: confert apostematibus que accidunt a cõ
bustione ignis. Cortex eius qñ cõburit̃ est me-
dicina desiccatiua abstersiua. Confert egritu-
dini cũ qua eleuat̃ cutis ⁊ cinis ei⁹ curat vul-
nera in q̃bꝫ est sordes ⁊ putredo. ꝓpter nimiam
humiditatem existentem in eius loco.

C ¶ Et oportet ꝙ caueatur multum a puluere q̃
est in folijs eius ⁊ in fructu. quia est nociuus
valde canne pulmonis. Ideo qꝛ desiccat mul-
tum et inducit asperitatem. ⁊ nocet voci et lo-
cutioni: ⁊ etiam visui ⁊ auditui: si cadit in auri
bus vel in oculis.

D ¶ Dyas. Emplastꝝ eius sedat apostemata ca-
lida q̃ fiũt in genu. Et qñ cortex eius ⁊ nux ei⁹
cõburunt̃. ⁊ fit emplastꝝ cũ eis ⁊ adipe porci-
na aut arietina ꝯfert vlceribꝫ putridis. Simi
liter ⁊ eius cinis facit solus hoc.

E ¶ Et qñ coquunť folia eiꝰ recentia cum vino. ⁊ fit emplastrū cū eis: ꝓhibet cursum humorum ad oculū. ⁊ resoluit apostemata flegmatica. et qñ cortex coquiť cum aceto: ⁊ fit collutio cum eo: cōfert dolori dentium.

F ¶ Et qñ fructus eius recens bibitur cum vino confert morsibus venenosis. ⁊ quando administratur cū axungia curat cōbustionē ignis. Et puluis folioꝝ eius quando cadit in oculū aut aures nocet multū. Similiter et puluis q̄ est sup fructum eius.

G ¶ Cortex eius cum vino scorpionum ictus restringit. Lanugo foliorum oculis et auribus est inutilis.

Capitulum. cccxxxv.

Paliurus. ysid. Paliurꝰ est herba asperrima ⁊ spinosa. Glosa super Esaiam xiiij. c. Paliurꝰ tanta spinaꝝ circūdatione denscit. vt pro asperitate vix tangi possit. Pliniꝰ li. xiij. Cirenaica regio. lothon preposuit sue paliuro. Fructicosior est hec fructuq̄ magis rubeus. cuius nucleus nō simul manditur. Jocundus p se: atq̄ suauior vino. quin ⁊ vina succo suo cōmendans.

Operationes.

A ¶ Pliniꝰ li. xxiiij. Paliuri quod est genꝰ spine: semen eius afari zuram vocant. Cōtra serpentes efficacissimum est. Item calculosis et tussi folia vim astrictoriā habent.

B ¶ Radix discutit pānos: collectiōes vomicas vrinas trahit potata. Decoctū eiꝰ in vino aluū sistit. Serpentibꝫ aduersať. Radix ꝑcipue datur in vino. Bacce purgationi mulieꝝ ꝓsunt. Ciliacis. dissintericis. colericis ꝓdest: radix decocta ⁊ illita extrahit infixa corpori. Utilissima q̄z tumoribꝫ est ac luxatis.

C ¶ Dyas. Paliurꝰ est q̄ ab alijs acus palearis dr. vel cicer domesticū vocať. Folia eiꝰ ⁊ radix stiptice ꝟtutis sunt. ita vt ventrē fluentē ↄstringant. In h̄ q̄z dyaforetice virtuti ꝑticipāt. vt in vesica lapides frangāt. ⁊ ex torace atq̄ pulmone sputamīa flegmatica cum humore educant Diciť ⁊ lauaria. eo q̄ pleriq̄ ex ea lauant. Semen illiꝰ bibitū tussim cōpescit Lapides vesice frangit. morsibꝫ venenatis occurrit.

D ¶ Eius elixatura bibita ventrē stringit. vrinā ꝓuocat. Uenenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplasma imposita curant apostemata si sint recentia. radicibus quoq̄ sicut ⁊ folijs est virtus stiptica.

Capitulum. cccxxxvi.

PAstinaca domestica ysidorꝰ dicit: eo ꝙ radix eiꝰ sit ṗcipuꝰ hoīs pastus. Est eñ odoratu iocūda: cibo delectabilis. Palladiꝰ li. iiij. Pastinaca vere serit̃. Primo semine ponit̃ ꝛ plantis loco pingui ꝛ soluto altiꝰ pastinaco. raraqꝫ statuēda est robur accipiat. ¶ Pliniꝰ li. xix. Lignosiora sunt ortulana q̄dā a nobis posita in cartilaginū genere. mirumqꝫ saporis vehementiā oīb⁊ inesse. Ex his vnū est genꝰ pastinace sed agreste qḋ ꝓuenit sponte schaphilinis grece dicitur. Altera ꝓo scꝫ domestica: serit̃ radice vel semine. Primo vere vel autūno vt placet higino Februario. Augusto Septembri Octobri. solo q̄ꝫ altissime refosso vtilis esse incipit anniculā vtilior ȳma. gratior autumno. patinisqꝫ maxime. Et sic q̄ꝫ virtus ei est intractabile. ¶ Sera. li. ag. ca. Lezar. id est pastinaca. Est ex ea domestica et siluestris. Domestica quidem est nota. Et illa habet radicem in longitudine vnius palmi boni odoris: que comeditur.

Operationes.

A ¶ Gal. viij. sim. far. c. Staphilinū. i. pastinaca Domestica q̄dē debilior. siluestris ꝓo fortior est ad oīa. Domestica vrinas mouet: ꝛ mēstrua ꝓuocat. ꝛ tota q̄dē herba. maxie ꝓo semē ꝛ radix Habet āt ꝛ q̄d abstersiuū in se. quocirca ꝛ fagedenosa vlcerꝝ quidem cū folijs viridib⁊ ꝛ melle cathaplasmant aut mūdificant.

B ¶ Et idē in libro de cibis. c. de pastinaca. Radices harꝝ domesticarꝝ comedūt̃. Alimentū q̄dē minꝰ rapis habētes. calefaciūt aūt manifeste. id est in medio secūdi gradꝰ: ꝛ humectāt in primo gradu. ꝛ aliq̄d aromatizans. indigestibilitas q̄dem igit̃ similiter ipsis inest ꝛ alijs radicibus. Vrinatiue aūt sūt. Et si abundat aliquis in ipsarꝝ vsu mali chimi generant̃.

C ¶ Siluestrē pastinacā q̄dā vocāt daucū: magis vrinatiuū q̄dē existentē. magis āt medicinalē iā ꝛ multa decoctiōe indigentē si debeat quis comedere ipm. De illa lege cap. Daucus.

D ¶ Dyasco. Pastinace vis oīs in radice ꝛ semine constituta est. Dissintericis quoqꝫ vetustis vtilis est. Dentes eius radice circūdati creduntur a dolorib⁊ releuari.

Capitulum. cccxxxviij.

PAnis porcinus latine. Arabice Buthormarien. vel alcharincha vel artanita. grece ꝓo leucopodion vel ciclaminꝰ. Ubi sciendū ꝙ Auiceñ. li. ij. c. de Artanita. dicit ꝙ archarincha vel artanita est ciclamen. et est panis porcinus. ¶ Sera. li. aggre.

ca. Buthormarien. Dicit buthormarien. id est Ciclamen. Almansor cap. de Apoplexia. In cristeri nanqꝫ quod facit ponit artanitam et buthormarien. credo ꝙ sit error ī scribēdo. q̄m buthormarien ꝓm Sera. est ciclamen. Et artanita ꝓm Auiceñ. est ciclamen. ¶ Unde Serapion lib. aggre. aucto. Dyasco. Buthormarien. i. ciclamen. ꝛ habet folia similia plante: que dr̄ cissus. i. edera. nisi quia sunt maculata maculis albedini trahentib⁊. ꝛ habet virgam ad nigredinē tendentem sine folijs. cuiꝰ longitudo est quatuor digitorꝝ ꝛ amplius. sup̄ quam est flos similis rose rubeus aut purpureus. et habet radicem nigrā. grossam. rotundā. latam ꝛ ꝑssam simile rape. nascitur in locis vmbrosis. maxime ad vmbrā arborꝝ. Et incidit̃ hec radix ꝛ siccat̃ sicut squilla. ¶ Dyas. ca. de ciclamine ꝓm translationē nostrā. Ciclamē. i. panis porcinus. folia habet similia cissos. ꝛ vario colore picta. inter que sunt et alba folia. tyrsus ei est nudus sine folijs vnius palme. habens in summo flores roseos vel purpureos. cuius radix nigra est. intus vero alba ꝛ grossa et lata sicut rapa. ¶ Galienꝰ. vij. sim. far. c. de Ciclamine. Ciclaminus varius virtute est. etenim abstergit ꝛ incidit ꝛ attrahit ꝛ dyaforat. palam

em̃ est ex actibꝰ q̃ ꝺm partem. Et subdit. Alius
vero ciclaminus: quē quidā Cissanchomium
nominant. eo q̃ odore ⁊ flore assimilatur. Radi
cem inutilem habens. fructũ vero habet ope/
ratiuum sufficienter. ¶ Plinius cap. de cicla/
mine. Ciclamen. id est panis porcinus. in fo/
lijs est simile cissos in figura. Et sunt colore va
ria. radix nigra ⁊ rotunda: in medio depressa.
Est ei tyrsu nudos cum flore purpureo. Est
aliud genus ciclaminis. quod appellant cicla/
temon. folia habet cissos similia: sꝫ minora. ha
stam grossam ⁊ nodosam. que hasta si arborē
proximam habuerit: adheret illi. florem habet
albũ ⁊ odoratũ. semē butruosum ⁊ simile vuis:
⁊ velut cissos. Gustũ habens muscilaginosum
⁊ viscidũ. sed inutile. locis asperis ⁊ aridis na/
scitur. Idem. Ciclamen ca. est ⁊ sic. in. iij. gdu.
qui ⁊ cassamꝰ panis porcinꝰ ⁊ malum terre ap
pellatur. Radix ei tuburosa. que quanto maio
res tanto meliores. sic q̃ ipsa radix recens ⁊ ex/
siccata magnā habet efficaciam. sed recens ma
iorem habet. Debet autem circa finem autum
ni colligi. ⁊ in quattuor partes scindi. ⁊ cũ filo
suspendi. ⁊ parum ad solem ponatur: ⁊ in vm/
broso loco exsiccetur. Habet autem virtutē dis/
solutiuam ⁊ consumptiuam.

Operationes.

A ¶ Pandecta. ca. xiiij. ad emorroidas inflatas ⁊
nō fluentes: sed exteriꝰ apparētes sup aspergat
puluis eiꝰ: vel illiniat ex succo eius si interius
latitāt. iniciāt in modica q̃ntitate p cristere.

B ¶ Ad menstrua puocanda ⁊ matricē mũdifi/
candā triferā magnā resolue in oleo muscelli/
no vel cōmuni. ⁊ buliat in igne cũ ciclamine ⁊
de bombace in h intincta fiat suppositoriũ

C ¶ Contra tenasmonē ex flegmate vitreo succꝰ
radicis eius cum oleo cōmuni in ipso pomo
buliat ⁊ bombix intincta superponatur.

D ¶ Contra vicium splenis. malũ terre in mul/
ta quantitate mundatuꝫ ⁊ contritum. per sex
dies in vino ⁊ oleo moretur: vt ibi marcescant
cuius colature addatur cera ⁊ parum aceti: et
decoquat ad spissitudinem: precedentibꝰ alijs
mollificatiuis. hoc efficax est si postea inunga
tur: vel ex succo eius vel ex puluere. si deest suc/
cus. confice cum oleo ⁊ cera in modũ vnguen/
ti: ⁊ inunge egrum sepe.

E ¶ Contra apostemata ex causa frigida. q̃ non
possunt rumpi pre spissitudine cutis. pomum
ipsum conteratur ⁊ in oleo buliat ⁊ calidum
superponatur aut per exteriora purgabitur.

F ¶ Contra fistulam tenta de radice eius facta
si imponat os amplificat. ⁊ os aliquod si inte
rius fuerit attrahit vt melius cum tenaculis at
trahi poterit. puluis eius carnem superfluam
corrodit. Cōtra polippum puluis eius sup/
aspergat sup stuellum q̃ in naribꝰ ponatur.

G ¶ Dyas. Radix eius cum aqua bibita: flegma
⁊ tumores p ventrē deponit. mēstruis imperat
supposita ⁊ bibita. Et dr̃ si sup radices eius mu
lier pregnans transierit aborsum facit.

H ¶ Diu parturiētibꝰ sub femora posita citiꝰ pa/
rere facit. Cum vino bibita venenis cōtraria
est. quā maxime bibētibꝰ leporē marinũ catha
plasmatibꝰ adhibita morsus venenatos salu/
berrime curat. Vino mixta aut bibita cũ passo
aut cũ mulsa aquata in modum. ℥. iij. ictericos
purgat ⁊ spleneticos. ⁊ si in oleo calido coopti
fuerint vt sudare possint bonum est: quo sudore
inuenies coleram rufam deponere

I ¶ Succus eius melli mixtus et naribus im/
missus caput purgat. Tunsa ⁊ ano supposi/
ta humores deponit. Trita ⁊ vmbilico impo/
sita ⁊ super pectinem ventrem mollit. Catha/
plasmatibus adhibita tumentem splenem at/
tenuat: ⁊ succi eius. ℥. ij. accepte cum modico vi
no hec potissime facit.

K ¶ Galienus. Succus ciclaminis emorroidas
aperit ⁊ puocat violenter ad egestionē in lici/
nio appositꝰ. ita aũt ⁊ cũ his q̃ in sclirata ⁊ scro
fulas: ⁊ oēs alias duricies euaporāt. Opor
tet aũt vt puto esse bibendũ aquā eius vsqꝫ ad
tres. ℥. vel cũ vino dulci vel cum mellicrato. Et
subdit. Est alia spēs ciclaminis cuiꝰ radix est
inutilis. fructus ꝟo est opatiuꝰ sufficiēter. quo
circa ⁊ cum vini albi ciatis duobꝰ bibitꝰ pluri
bus diebus sanat splenes. mouens et vrinas ⁊
ventrem subducens.

A ¶ Auicenna li. ij. c. de Artanita. i. panis porci
nus. Artanita illud quod ex ea administratur
est radix eius que est incisiua: resolutiua. ⁊ est
bona doloribus iuncturaꝝ. ⁊ vtriusqꝫ anche.
⁊ facit sternutationē. ⁊ vehementer aperit opi/
lationem: ⁊ constrictionem narium ⁊ colato/
rij. ⁊ confert singultui. ⁊ eijcit semen. Et eiꝰ de/
coctio valet puncturis venenosis. ⁊ similiter
syrupus eius loco eius ponitur in iuuamēto
quod efficit venenis equale pondus de aristo
logia lōga ⁊ semine citri ⁊ mentastro.

B ¶ Iohānes mes. c. de artanita: Artanita ē pa/
nis alcurnit: vel panis porcinꝰ. ⁊ ab alijs pa/
nis fauni dr̃. ⁊ inueniunt ex eo parũ ⁊ magnũ
Magna aũt radix est in modũ rape rotunde.
cuiꝰ pars exterior est terrea nigra. interior aũt
alba. Et eleuant radices sup frondes ⁊ flores
ꝺm semitā violaꝝ subalbidarum sine eleuatio/
ne stipitis supra radices. Paruũ aũt habet ra
dices subterraneas plurimas in modum auel
lane: ⁊ cicerum. Ca. et sic. complexionis est in

in pncipio tertij grad⁹. ꝛ est incisiuū subtiliatiuū. calefactiuū. resolutiuū. abstersiuū. mūdificatiuū. ꝛ aperitiuū opilationū. Et est ex rebus sudorē exuberare faciētibꝫ. ꝛ ex maxie mūdificātibꝫ cutim: ꝛ resoluētibꝫ feditatem eius.

¶ Et dixit Serapion. Accipe succus eius .ʒ. iiij. ꝛ dissolue cum zuccaro ꝛ coque vsqꝫ ad tertiam partem. ꝛ propinetur in mane. est enim medicina certa ad ictericiā. Et dixit grecus. Succus eius cum mellicrato aut secaniabin. ꝛ proprie de quolibet partes equales cocte ꝛ sumpte ſm superiorē decoctionē sūt medicina experta ad ictericiā citrinaꝫ. Ponit qꝫ mes. in eodem capitulo duas descꝑtiones vnguenti deartanita. quas ibi require.

¶ Idem Johānes mes. Solutiōe educit flegma muscilaginosum sumptū ꝛ suppositū: ꝛ etiā linitū sup femur. Et ꝯfert colice flegmatice. et ei q̄ fit ex retētione fecis. ꝛ est ex rebꝫ mūdificantibꝫ caput ꝛ oculos. ꝛ ꝓprie purgat caput purgio ex eo facto. ꝛ abscindit emigraneā frigidā ꝛ sodam. ꝛ ꝯfert tremori ꝛ paralisi.

¶ Et dicitur ꝙ suspēdatur in collo mulieris radix eius ipa non cōcipit. ꝛ linitur ex eo anus ꝛ confert egressui eius.

Capitulum. cccxxxviij.

Peonia latie ara. Pinuser grece pentere bon vel pentaboram. vel pernia. vel glikiside. Sera. li. ag. c. peonia. auc. Dyasco. Peonia est arbor. ꝛ ei⁹ due sūt spēs. scꝫ masculus ꝛ femina. Et masculi sunt folia similia folijs nucis. ꝛ radix ei⁹ est grossa sicͨ digit⁹: ꝛ longa lōgitudine palmi. color ei⁹ est alb⁹. Femine ꝟo folia sunt similia folijs smyrnion. ꝛ sup sūmitates ramoꝝ ei⁹ sunt sicͨ camerule. ꝛ apparēt in eis grana rubea sicut sanguis parua similia granis granati. Et inter illa grana sunt semina nigra seu purpurea. ꝛ radix ipsi⁹ est ramosa ꝛ radices ei⁹ sunt similes glandibꝫ. vij. vel. viij. similes radicibꝫ affodilloꝝ. Idem aucto. Gal. Substantia ei⁹ est subtilis. ꝛ sapor eius ē stipticus pauca stipticitate cū dulcedine. ꝛ qn̄ diu masticaꝛ apparet in ea acuitas ꝛ mordicatio ꝛ amaritudo pauca. virtus eius est que calefacit caliditate pauca. ꝛ desiccat desiccatōe forti. ¶ Auicen̄. li. ij. c. de peonia. Peonia alia est masculus ꝛ alia femina. Masculus quidē radices hꝫ albas grossas vt digitū. stipticum habēs gustū. ꝛ femia hꝫ radices in plurimas partes diuisas ꝛ ramos. est ca. ꝛ sic. vehementer. In ipa sunt exiccatio ꝛ stipticitas cū resolutione ꝛ apertione ꝛ subtiliatione ꝛ incisione ꝛ abstersiōe. Et qn̄ masticaꝛ vna hora apparet post eā acuitas ad stipticitatē declinās. ¶ Ysidor⁹. Peonia dr̄ a peone medico a q̄ inuēta ꝑhibeꝛ. Hanc qdā glicisidē vocāt. eo ꝙ dulcis saporis sit. vel penterobinam a numero granoꝝ. vel vt alij dactilos a similitudīe digitoꝝ. nasciꝛ autē in insulis. ¶ Ex herbario. Peonia in sūmitate hꝫ maligranati magnitudinē q̄ noctu lucet q̄si lucerna. ꝛ hꝫ granū cocti similē. noctu a pastoribus inueniꝛ. res est saluberrima.

Operationes

¶ Pla. Peonia ca. est ꝛ sic. in. ij. gra. Hec ꝯtra epilentiā hꝫ ꝟtutē occultā collo patiētis suspēsa vt testaꝛ Gal. de quodā puero. cui⁹ collo dū suspensa erat non patiebaꝛ. ea vero sublata morbo affligebaꝛ. Sed quidā dicūt ħ nō de qualibet verū esse: sed de quadā specie tm̄. Ad idem valet puluis eius datus in succo pigani. Contra paralisim daꝛ succus eius cū vino decoctionis castorei. Contra stranguiriā ꝛ dissurriam datur vinum decoctionis eius pulueris.

¶ Constan. in libro graduū. Peonia est in. iij. gradu ca. ꝛ sic. Quidam habet ponticitatis. ꝛ quidam dulcedinis. Qua masticata sentitur in ore amaritudo modica cum aliquanto acumine. Unde prouocat menstrua cum melle bibita. Epatis ꝛ splenis opilationeꝫ cū acumine aperit ventrem. cōstipat cum sua ponticitete.

Ideoq cum vino bibit dyarriā in intestinis curat. epilenticos quoq iuuat.

¶ Auic. Peonia ē ca. ⁊ sic. vehemēter. In ipsa sunt exsiccatio ⁊ stipticitas cū resolutōe ⁊ apertione ac subtiliatōe ⁊ incisiōe ⁊ abstersiōe. ⁊ qn̄ masticat apparet post eā acuitas ad stipticitatē declinās. Abstergit vestigia nigra ī cute. cōfert podagre. confert epilentie: ita q etiā suspensa. Et vt inqt Iudeꝰ qdam: suffumigatio facta cū eius semine ↄfert demoniacis ⁊ epilenticis: ⁊ sanat eos. Ego aūt dico q hec est forsitan species peonie romane. Nam illa q ex India fertur ad nos nō habet effectū in hoc capitulo.

¶ Et bibunt de semine illiꝰ. xv. grana cū vino aut mellicrate. ⁊ ↄferunt incubo valde. Naturā retinet decocta cū syrupis ponticis. ꝓhibetq materias effusas ad stomachū: ⁊ mordicationē ipsiꝰ. Radix eiꝰ ↄfert ycteritie. ⁊ apit opilationē epatis. Potꝰ eius vrinā ꝓuocat. ⁊ eiꝰ decoctio cū vino ventrē stringit ⁊ ꝓuocat. De radice ipsiꝰ qntitas auellane ↄfert dolori renū ac vesice. Grana eius cū vino conferūt pfocationi matricis. ⁊ abscindunt fluxum sanguinis.

¶ Dyas. Peoniā qideō dactilicū vocat: ⁊ radicē eiꝰ peoniā. hastas hꝫ cū ramulis lōgas duabus palmis. ⁊ est masculꝰ ⁊ femia. Masculus hꝫ folia iunci regalis silia. femia vo folia diuisa ⁊ in sūmo emittit ex se vgas qsi cucurbitaꝝ cariolas. folliculos hꝫ velut amigdala. in qbꝫ est semē diuisum ⁊ minutū ac rufum malogranato sile. sꝫ in medio sunt qnq vel sex grana nigra ⁊ subpurpurea. radix masculi grossitudinē hꝫ digiti duobꝫ palmis. lōga ⁊ gustu stiptica. Feia vo radicē habꝫ sicut balanus in sex vel in. viij. partes diuisam affodillo similē. ⁊ illa dr̄ pionia de qua in sequenti capitulo dicetur.

¶ Dat hec mulieribꝫ vt facile purgari possint in modū amigdale. cū vino bibita dolorem intraneoꝝ cōpescit. ycteritis ac nefreticis et vesice doloribus in vino elixa ⁊ bibita maxie subuenit. ventrem abstinet: stomachoq comesta sanitatem prebet.

¶ Stomaticis dolorē tollit. ⁊ ab infātibꝫ comesta initiū calculoꝝ excludit. nigꝝ semē acceptū lōgius arcet pssurā somnioꝝ ⁊ offocationes.

¶ Radix mēstrua multū mouet. Cū amigdalo vo ī mulsa potata epar purgat. renes ↄstipat.

¶ Et qr stiptica est ↄstringit ventris reuma cū vino austero cocta ⁊ potata. Integra vo herba fortiter desiccatiua est. ita vt radix eiꝰ appensa pueros epilenticos sanat. Est em̄ vtus leptomeris huius herbe desic. ⁊ ca. nō manifeste.

Capitulum. cccxxxix.

Pionia. Sera. a uc. Dyas. Peonia. i. pionia. ⁊ ē arbor. ⁊ eiꝰ due sūt spēs. scꝫ masculꝰ ⁊ femia. Et masculi sunt folia silia foliis iūcis. ⁊ radix eiꝰ est grossa sic digitꝰ: ⁊ lōga lōgitudie palmi. color eiꝰ est albꝰ. Feie vo folia sūt silia foliis smirniō. ⁊ sup sūmitates ramoꝝ eiꝰ sic camerule. ⁊ appent ī eis gna rubea sic sāguis pua silia granis granati. ⁊ inter illa gna sūt semia nigra seu purpurea. ⁊ radix ipsiꝰ est ramosa. ⁊ radices eiꝰ sunt siles glandibꝫ.

Operationes

¶ Sal. vi. sim. far. ca. de Pionia. glikiside. siue pionia quā ⁊ pantaterā vocāt. radicē stipticantē hꝫ cū qdā dulcedie. ampliꝰ aūt masticata lōgo tpe apparet in ea acumen cū pauca amaritudine: ⁊ cū acredine. ꝓpterea igit menstrua mouet: ⁊ vrinā qn̄ bibit in qntitate vniꝰ amigdale cum mellicrato terere oportet ⁊ ptractare. et ita emplastrata purgat opilatum epar ⁊ renes. sed hec qdē in qntū acris ⁊ amara facere nata est. inqntū vo ⁊ aliqd stipticitatis hꝫ. siquidem qui fm ventrē fluxus habentes fm veritatem sistere apta est cum vino stiptico potata. ⁊ vtus eiꝰ est multū desiccatiua. ⁊ ꝓpter hoc speramꝰ q qn̄ ligatur in aliqua re ⁊ suspendit ad collum infantis epilentici q sanatur.

B ¶ Et ego q̄dē vidi puer̄ octo mēsib9 neq̄naq̄ȝ occupatū ex q̄ potari cepit radicē. vt autē decidit quoq̄ mō a collo qd̄ erat applicatū stati fuerit epilenticat9. Alia iter̄ salubriter se habebat.

C ¶ Visū āt fuit mihi vt iter̄ auferret eā causa expientie ꝛ ita faciētib9 q̄ iter̄ fuit occupat9. rōnabile est ḡ vt aut aliq̄ ptes radic̄ affluētes. deinde attracte p anhelitū sanarēt. ita patienti aut loca aut ip̄o aere mutato ꝛ alterato a radice. sic em̄ yrin9 liquor ꝯfert gutturi flegmonē patiēti

D ¶ Et torrefactū malachiū. i. nigella manifeste catarros ꝛ corrizas desiccat: si q̄s ligās illd̄ in pāno raro attrahit freq̄nter p nares caliditatē q̄ ex eo.

E ¶ Et silr̄ si accipiat̄ filū lane: ꝛ p̄cipue illi9 lane q̄ repit̄ i ꝯchilijs marinis. s. purpureis ꝛ tingat̄ tincta q̄ dr̄ ḡna. deinde inuoluat̄ istd̄ filū in collo vipere. ꝛ stringat̄ donec strāgulet̄ vipera cū eo. deinde filū iuoluat̄ circa collū habēt̄ squinantiā. aut illd̄ q̄dcūq̄ȝ ap̄a in gutture aut i collo videb̄ ex h̄ magnū mirabile isti9 fili Sȝ h̄ q̄dē forte semotius alibi tractabim9.

F ¶ Pionie p̄o cōplexionē sciendū est subtilium partiū ꝛ siccatiuū. nō tn̄ insigniter calidam: sed vel cōmensuratā vel paulo quodāmodo.

G ¶ Auicē. de virib9 cordis dicit q̄ ꝯfortat cor. ¶ Paulus cap. de Pionia. dicit q̄ est calide et sicce cōplexionis in scd̄o gradu.

Capitulum. cccxl.

Petrosilinū. ysi. in li. ethy. xi. Petrosilinū dr̄ eo q̄ apio sit sil'is. ꝛ nascit̄ i petris mōtibusq̄ȝ prerupt̄. qd̄ nos dicere possum9 petrapiū. Silenon em̄ grece apiū dr̄. sȝ est sūmū ac p̄babile macedonicū gustu suaue: ꝛ odore aromatico. ¶ Pla. Petrosilinū ē in iij. ḡ. ca. ꝛ sic. Est āt duplex. domesticū ꝛ agreste Cuius semen maxie cōpetit vsui medicine.

Operationes

A ¶ Plinius lib. xx. Petrosilinū appellāt quoddam genus apij in saxis natum ad vomitas coclearib9 binis cū succo marubij ad ciatum et aque ca. tribus ciatis precipue.

B ¶ Dyas. Petrosilinū in Macedonia nascit̄ in rupis vel in spelūcis. semen ei9 est minutū aneto simile. odoratū ꝛ viscidū ꝛ aromaticū. Virt9 est illi diuretica. Menstruis imperat. vrinam abundanter p̄uocat. maxie cū vino datū inflationes stomachi ꝛ colli cōpescit desiccādo nimis ꝛ calefaciendo. tortionib9 quoq̄ȝ subuenit. diureticis etiam miscetur antidotis.

C ¶ Cōstan. in li ḡduū. Petrosilinū dicūt apij genu . qd̄ calidū ē ꝛ siccū in fine tertij grad9 ¶ Vn̄ Gal'. Petrosilinū inq̄t cathaplasmatū pustulis aut morfee vel scabiei ea mire mūdat.

D ¶ Semen ei9 vrinā ꝛ mēstrua p̄uocat. ventositatē ꝛ inflationeȝ dissoluit. valet hydropicis et periodicis febrib9. dolorē renū ꝛ vesice āputat. epar mūdificat. opilationē aperit. maxie si fuerit in renib9. ventositatē colice passionis dissoluit. Vulue suppositū mēstrua p̄uocat: ꝛ secundinam ꝛ mortuū fetum expellit.

E ¶ Ysaac. Petrosilinū cali. est ꝛ sic. in fine. iij. ḡ. Ideoq̄ȝ diureticū est. incidens vrinam et menstrua p̄uocans. ac ventositatē dissoluens et inflationem. Cathaplasmatū sup pustulas scabiem ac morfeam miro modo mūdificat: vnde fit hydropicis iuuatiuum. ꝛ periodicā febrem patientib9. Renum dolorē ac vesice placat. q̄a corpis poros aperit. viasq̄ȝ rarificat ꝛ humores extenuando cū sorde ꝛ vrina p̄ijcit.

F ¶ Epar ꝛ vulnera mūdificat: ꝛ opilatiōes eor̄ aperit. secūdinā ꝛ fetum mortuū expellit. Quo etiā potui dato mūdificat grossos humores.

G ¶ Plateari9. Cōtra easdē causas ꝛ eodē modo valet q̄ peucedanū. ꝛ cōpetens fit de domestico salsamentū. Herbaq̄ȝ ip̄a ibidē posita digestionē ꝯfortat: ventositatē excludit.

H ¶ Bartholome9 in li. de p̄p̄etatib9 rer̄. Petrosilinū est herba ortēsis odorata. sic dr̄ eo q̄ i petr̄ ꝛ loc̄ petrosis sepe orūt̄. Ei9 sp̄ēs sūt plēs: sȝ optimū ē macedoniū suaue gustu ꝛ odore.

Item vt dic ysi.aromaticum est.vsus ei⁹ cõue-nit esui ⁊ etiã medicinis. Est eñi herba calida ⁊ sicca ⁊ multũ diuretica.apitiua. diuisiua. ⁊ cõ-sũptiua. ⁊ appetit⁹ excitatiua. ⁊ ideo lapidẽ fran git.mẽstrua educit.hydropicis subuenit.opi-latiões splenis ⁊ epatꝭ aperit. ⁊ ad mltas alias passiões valet. vt dicũt Plini⁹. Dyas. ⁊ Pla.

I ¶ Pandecta ca.cccccclxxxviij. Petrosilinum quoddã est domesticũ. qddã siluestre: qđ vocať macedonicũ.de q̃ inferi⁹ diceť de S. Sed domesticũ oĩbꝫ est notũ. cui⁹ virtus est diuretica. Satis menstruis imperat. Inflatiões stomachi tollit. Calefaciendo ⁊ siccando tortionibus subuenit. Et ex eo fit cõpetens salsamẽtũ vnde digestionẽ ꝯfortat: ⁊ ventositatẽ excludit Et valet ad oĩa ad que valet siluestre.

K ¶ Gal. viij.sim.far.ca.petrosilinũ. Petrosilini semen est maxie vtile.extrahiť ab herba. ⁊ similiter radicibꝫ similis.debilioris ꝓo virtutꝭ. Est aũt sicut in gustu acre cũ amaritudine.ita et in operationibꝫ: simile tamen in edendo. ⁊ ꝑpterea menstrua ꝓuocat copiose.

L ¶ Est aũt ⁊ ventositatũ destructiuũ.erit ãt ipm tertij gradus calefacientiũ ⁊ siccantium.

PEs coruin⁹ latie.grece clinopodiũ: vel clinopodum. Dyas.ca.de clinopodio Frutex est sarsamẽtosa duobꝫ palmis ascendẽs de terra. nasciť locis saxosis. folia hꝫ similia herpillo. ⁊ florẽ prassio similantẽ. ⁊ alio noĩe vocať pes cornin⁹. Gal. vij.sim.far.ca.clinopodiũ.calide est ꝟtutꝭ nõdũ caustice. Est ãt ⁊ subtiliũ partiũ ꝭm substantiam. Ponet vtiqꝫ qs.iij.g̃.in calefaciendo et siccando.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Herba ip̃a bibita ⁊ cocta morsibus venenatis occurrit.

B ¶ De alto cadẽtibꝫ opitulať. strangurijs p̄stat effectũ. menstruis imperat. aborsum facit post ui data. acrocordinas multis diebꝫ tollit. vrine difficultati tardissimi tp̃is medeť. Flos ei⁹ lectipedi similať: vnde ⁊ nomen sumpsit.

C ¶ Auiceñ. li.ij.ca.de pede coruino. Confert solutioni antique. ⁊ ꝯfert colice. ⁊ efficit operationẽ hermodactiloꝝ absqꝫ nocumento.

D ¶ Paulus ca.de pede coruino. Medetur dolorem iuncturarum confortando membrum: et materiam resoluendo

Capitulum.cccxlj.

Capitulum.cccxlij.

PEs colūbinꝰ. vel pes colūbi. est tripli-cis generis. Est vnū genꝰ qđ vocatur amomū latine ꝛ grece. sed arabice hamenie. ꝛ est aliud genꝰ hñs folia rotūda parua diuisa magnis ꝛ ꝑuis incisuris stipites subtiles ꝛ breues. coloris subrubei. habētes nodos raros. in qbꝫ sunt duplicia folia ꝛ semīa tria vel quatuor vel qnqꝫ ꝯiūcta. ī medio est sicut acus. Est aliud genꝰ qđ vocaṫ anagiros. de quo ait Galienꝰ. vi. sim. far. c. anagiros. Anagirꝰ frutex est fetidus ꝛ acris dyaforetice ꝛ calefactiue ꝟtutis est. attamē viridia folia ꝓpter hūiditatꝫ admixtionē minꝰ acria ꝛ depressiua dyaforantiū sunt. sicca vero incisiue et siccatiue vehemēter ꝟtutis. silis aūt quodāmodo nature est et cortex ipsiꝰ radicis. semen ꝟo magꝫ est subtiliū partiū. sed etiā est vomitiuum.

Operationes.

A ¶ Galienus. Elixatura seminis eius accepta flegma deponit. Oxifabo vno cū mulsa accepta flegma deponit. Oxifabo vno cum mulsa accepto colerā ꝛ flegma deponit. qñ sumūtur cum aceto in potu attenuant splenem.

B ¶ Et quādo suffumigantur cum eis mulieres habentes suffocationem matricis ꝯfert eis.

C ¶ Et ille fumus excludit secundinā. ꝛ quando fumigaṫ epilenticus excitat eum.

Capitulum. cccxliij.

PElicinꝰ ſm Dyas. herba est q̄ nasciṫ in triticea segete ꝛ ordeacea cū lamīs siue fibris semīe plenis amara flauis. baccꝫ similibꝫ. Nasciṫ cū plurimis ꝛ tenuibꝫ ramis. folia habet pusilla. ꝛ granula in folliculis trina subrufa ꝛ amara valde. que nr̄o ydeomate vocaṫ luparia vel faba lupi.

Operationes.

¶ Diciṫ ꝯceptū necare ꝛ mēstrua ꝓuocare. hec herbꝰ noīaṫ ab Alexandro. A

¶ Gal. vi. sim. far. ca. ydiasmū pelicinꝰ vel ydiasmū. huiꝰ fruticꝫ semē rubicundi coloris est. amarꝫ āt ꝛ subacerbū apparet. vnde expurgat opilationes in visceribꝫ. Idem em̄ faciūt rami totius fruticis. B

Capitulum. cccxliiij

PEplos seu peplum: ſm q̄sdā est equocū ad illud mulierꝫ. ꝛ ad manutergiū. ꝛ ad q̄ddā genꝰ cardui. in cuiꝰ sūmitate nasciūṫ q̄si folia subtilissima. q̄ cū quolibet impulsu venti volant ꝑ aera: sed falso. qm̄ peplos ſm Dyas. in ꝓprio capitulo. Est frutex plena lacrymo albo. folia minuta habens sicut ruta: sed latiora. Verū om̄is frutex obrutunda est et in terrā spansa. sub q̄bꝫ foliꝭ semē est minꝰ rotūndū ꝛ breuiꝰ miconio albo. nam multum semen

habet. Radix eiꝰ inutilis est. nascit̃ ꝓo in ortis ⁊ intra vites. ⁊ aperte arcarũ colligit̃. ⁊ ĩ vmbra siccat̃. ita vt assidue moueat̃. ¶ Gal'. in li. dinamidiaꝝ ait. q̄ est esula. ⁊ h̄ videt̃ dicere in libro vij. sim. far. Nã dicit Peplus. Quidã aũt micon. i. papauer spinosum dicũt. ⁊ h̄ fructiculus opiũ h̄z simile titimallo. ⁊ in alijs purgãdo sil'r illi. Pro quo lege capl'm. clxxviij. de E

Operationes.

A ¶ Dyas. Elixatura semis eiꝰ accepta flegma deponit. Oxifabo vno cũ mulsa accepto colerã ⁊ flegma deponit. ¶ Et iussellis miscet̃: ⁊ ventrẽ

B solnit. Alij in sole cõponunt.

Capitulum. cccxlv.

Pentaphilon. ysidorꝰ libro. x. ethymol'. Pentaphilon a nũero folioꝝ est dicta. vñ ⁊ a latinis q̄nq3 foliũ est vocata. herba vic3 adeo mũda vt olim purificationi ⁊ tempꝰ adhiberi a gentilibꝰ esset solita. ¶ Pli. li. xxv. Quinq3foliũ nulli est ignotũ. cum etia3 fraga gignendo cõmendet̃. Hãc greci vocãt camezeleon: siue pentapeton: siue pẽtaphilon. rubeã habet radicẽ cũ effodit̃. Hec marcescẽs nigrescit ⁊ angulosa fit. Nomen a nũero folioꝝ h̄z. Et ipa herba incipit ⁊ desinit cũ vite. aduersus serpẽtes medicat̃. ¶ Dyas. c. Pentaphilon aut pentaptes aut pentascon. h̄z hastas semine plenas ⁊ lõgas duobꝰ palmis: in q̄bꝰ semen est. folia habet mente similia: ⁊ in q̄nq3 ptibꝰ diuisa. singula folia in singulis hastis florem viridem habent. Nascit̃ in loc3 humidis ⁊ in vijs. Radix est ei rufa ⁊ oblonga. ¶ Pli. Pentaphilon q̄nq3foliũ a nũero folioꝝ dicta. vñ ⁊ eam latini q̄nq3foliũ a numero folioꝝ vocãt.

Operationes

A ¶ Pandec. ca. cccccc. Elixatura eiꝰ decoctus ad tertiam dolorem dentiũ mitigat ore retenta ⁊ quasi gargarismo adhibita. putredinem oris tollit. asperedinem arteriaꝝ dislenit. ventrem stringit. dissintericis necesse adhibetur. arteriticis ⁊ sciaticis prestat effectum.

B ¶ Elixatura cũ aceto in cataplasmatibꝰ adhibita: herpetas curat. scrofas spargit. duricies ⁊ tumores medendo soluit. ignẽ sacꝝ extĩguit. apostemata ⁊ panaricia imposita ad sanitate3 pducit. cõdilomata soluit. scabiem tollit.

C ¶ Succus radic3 eiꝰ acceptꝰ causas epaticas ⁊ pulmonis cõponit. potionibꝰ venenatis occurrit. Folia eiꝰ cũ ydromelle aut vino bibita addito pipere: quartanarijs remediũ est. si tñ quattuor folia biberint. tertianarij ꝓo tria cũ aqua sola. effimerans vero vnum.

D ¶ Epilentic3 ꝓo accepta ⁊ triginta diebꝰ p̄stat effectũ. Succꝰ ꝓo folioꝝ eiꝰ yctericis maxime presidiũ est ciatis tribꝰ acceptis. Vulneribꝰ et fistulis p̄stat sanitate3. inter ocellicis remediũ est bibita. et cathaplasmatibꝰ ꝓfluentem abstinet sanguinẽ. Templis honori addit̃. ⁊ domibus posita expiamentũ est. Radix eiꝰ calida ẽ nõ abundanter ⁊ nimis acris. ⁊ ideo vtilissima est ad ventris fluxũm: ⁊ dentiũ dolorem.

E ¶ Galienus. viij. sim. far. cap. de pentaphilon. Pentaphilon herbe radix siccat quidẽ fortiter ⁊ nimiũ ꝓo est acris. ꝓpter quod in multis est sicut ⁊ omia alia quecũq3 subtilium partium etiam siccant absq3 mordicatione. Est autem radix siccatina ex tertio iam gradu: minime ꝓo caliditate manifesta participat.

F ¶ Auiceñ. li. ij. ca. pentaphilon. Pentaphilon noiat̃ q̄nq3foliũ. ⁊ est fortis exsiccationis sine acuitate ⁊ adustione ⁊ mordicatione. ⁊ fit ex eo emplastꝝ ad fluxũ ⁊ sedat ipm.

G ¶ Et fit ex eo emplastꝝ ⁊ sedat dubelet ⁊ scrofulas ⁊ duricies flegmaticas. decoctio radic3 eiꝰ valet ad vlcera deambulãtia. ⁊ qđ de eo coctũ est cũ aceto ꝓfert herisipilis ⁊ panaricijs ⁊ scabiei. ⁊ ꝓfert doloribꝰ iũcturaꝝ ⁊ sciatice. ⁊ ꝓfert ramici bibitus ⁊ more emplastri superpositꝰ. ⁊

valet ad alcola.

H ¶Et folia eius cum vino valēt ad epilentiam accepta ꝛ bibita decem dieb⁊. Succus radicꝫ eius valet ad dolorem epatis et pulmonis et ytericiam: cum bibitur per aliquos dies.

I ¶Radix ei⁹ ꝯfert ꝯsolidatiōi ꝛ vlcerib⁊ intesti-noꝝ: ꝛ emorroidib⁊. ꝛ silr̄ decoctio ei⁹ radicis.

K ¶Folia ei⁹ cū vino ꝯferunt q̄rtane ꝛ q̄tidiane. succus radicis eius est medicina ꝑniciosa.

L ¶Pli. li. xxv. c. Pentaphilon. Ipa herba incipit ꝛ desinit cū vite. aduersus serpētes bibiꝶ: ꝛ ei⁹ radix q̄ spargamon vocaꝶ ex albo vino.

M ¶Idem li. xxvi. Quinqꝫfolij succus iecoris ꝛ pulmonis vicijs sanguinēqꝫ reijciētib⁊: ꝛ cui-cūqꝫ sanguis vicio occurrit. Quinqꝫfoliū medeꝶ pectorꝫ vicijs. vel ei qḋ grauissimū est tussi.

Capitulum. cccxlvi

PEucedanū grece. arabice herbaturum vel herbatutis. Latine cauda porcina. Sera. li. ag. c. Herbatutis. auc. Dyas. Est planta hñs folia similia plāte capsie. ꝛ hꝫ velut capillos adherētes ꝓpe radicē. ꝛ stipites siles plāte maratri. ꝛ hꝫ florē citrinū. Radix ei⁹ est de foris nigra. de intus alba. grauis odoris grossa. plena humiditate. nasciꝶ in montib⁊ ꝛ vmbrosis locis. ꝛ obumbrātib⁊ arborib⁊. Radix q̄ dē ei⁹ scindiꝶ cū cultello dū est recens ꝛ extrahiꝶ humiditas q̄ est in ea ꝛ poniꝶ in vmbra: qꝛ ꝟtus ei⁹ debilitaꝶ a sole. ꝛ qñ colligiꝶ humiditas accidit eis q̄ eā colligūt soda. ꝛ obscuritas visus: nisi ponaꝶ in narib⁊ suis oleū rosaꝝ ꝛ fundat ex eo sup caput suū. qñ ꝟo extracta fuerit humiditas a radice illa postea nō remanet in eo aliqḋ iuuamētū. extrahiꝶ humiditas etiā a stipite ei⁹: sic extrahiꝶ succ⁹ radicis mandragore. sꝫ ꝟtus ei⁹ est debilior ꝟtute humiditatis q̄ extrahiꝶ ex radice. Nam ꝟtus ei⁹ velociter resolviꝶ. Reperiꝶ aūt gūmositas adherēs radici silis olibano. Et melior ex isto succo hui⁹ plāte est ille q̄ deferꝶ a terra que diciꝶ sardinia. ꝛ ex terra q̄ dꝛ sarmabachi. Et est grauis odoris. ꝛ in colore suo est rubedo. ꝛ mordicat linguam qñ gustaꝶ. Et melior radix est noua nō corrosa dura pūri odoris. ¶Gal. viij. sim. far. c. de Peucedano. ꝭm translationē arabicā. Plurimum qḋ administraꝶ lachrymus ꝛ succus ei⁹. ꝛ omniū ꝟtus est vna: nisi qꝛ lachrymus est fortiorꝫ ꝟtutis. ꝛ virt⁹ eius est q̄ calefacit calefactione forti. vnde resoluit subtiliat ꝛ incidit.

Operationes

A ¶Sera. aucto. Dyas. Lachrymus ei⁹ mixtus oleo rosaꝝ ꝛ aceto capiti fomento adhibitus: litargicis ꝛ freneticis medetur. stomaticis et epilenticis plurimum prodest.

B ¶Dolorē capitis mitigat. sciaticis ꝛ ꝯtractis ꝛ paraliticis maximū ꝑsidiū est. omēs neruoꝝ causas cū oleo ꝛ aceto punctus cōponet.

C ¶Ori matricꝫ fumigio applicat⁹ offocationes stericas soluit. somnū plurimū dormiētib⁊ ꝓhibet. fumigatione sua domi serpētes excludit.

D ¶Oleo rosaꝝ admixt⁹: dolorē auriū tollit. In-iectū foramini dentis dolorē nō admittit.

E ¶Tussiētib⁊ opitulaꝶ. Ouo sorbili addit⁹ ꝛ ac-cept⁹ disnoicꝫ ꝛ tortiōib⁊ ꝑstat effectū. ventrē lenit. splenē attenuat. dolorē stomachi cōpescit.

F ¶Dolorē vesice ꝛ renū bibit⁹ ꝓhibet. matrici salutaris est: ꝑstādo eu stomatica. Radix ei⁹ ꝛ elixatura ei⁹ omīa similiter istis facere potest. Fomēto adhibita vulnera curat.

G ¶Radix eius sicca ꝛ imposita id facit. ossa fracta excludit. Vulneribus antiquis cicatrices ducit. cerotꝫ necesse miscetur. Similiter ꝛ ma-laginatibus termanticis.

H ¶Radix eligenda est odore suauis fortis ꝛ nō vetus. Lachrymus eius cōfectionib⁊ misceri potest: maxie si amigdalis amarꝫ rute ꝛ aneto calido triticeo admixtus fuerit. ꝛ sic dari pōt. Item radix eius vulnera antiqua purgat et incarnat. ꝛ incensa viperas ꝛ serpētes fugat.

I ¶Galien⁹. Peucedanū cōfert egritudinibus

neruo᷑. ꝛ egritudinibꝫ q̄ accidūt pectori ꝛ pulmoni ab humoribꝫ grossis ꝛ viscosis q̄ sumit̄ in potu cū vino. ꝛ fit fumigiū cū eo. et attrahit odorando eger fumū eius: ꝛ facit idem.

K ¶ Et quādo ex eo ponitur in corrosionibꝫ dentium sedat dolorē eo᷑ statim. qm̄ subtiliū partium est. et curat dolorem splenis incidendo et subtiliando grossos humores. Radicis ꝟo calefactio est minor. ꝛ desiccatio eius est fortis. Ipsa nanqꝫ calefacit in p̄ncipio tertij gradus Et virtus eius est que abstergit ꝛ incarnat. et potest administrari om̄ibꝫ supradictis.

L ¶ Et qñ ponitur super os cuius corticem volumus expellere: expellit eū cito ꝛ incarnat ip̄m. ꝯuenit multum vlceribꝫ fraudulētis malis qñ desiccat̄ terit̄ ꝛ puluerisat̄ sup ea. eo ꝙ mundificat ꝛ replet carnē ꝛ consolidat

M ¶ Pla. Peucedanū est herba ca. ꝛ sic. alio noīe feniculus porcinus appellata. Huius radix in medicina poni debet: qꝛ p̄ncipaliter ꝯm radicē secūdario ꝯm herbā effectū hꝫ. Radix collecta ꝑ annū vel etiā ꝑ duos seruat̄. ſꝫ meliꝰ est vt annis singulis renouet̄. habet virtutē diureticā.

N ¶ Contra stranguiriā ꝛ dissurriā et opilationē splenis ꝛ epatis datur vinum vel aqua decoctionis eius. Herba etiam ipsa decocta in vino vel oleo ꝛ pectini cathaplasmata: fomentū decoctionis eius menstrua prouocat

Capitulum. cccxlviij.

Persicus. ysidorus in libro ethimologiarum. Persicum dicitur eo ꝙ eius arborē primus in Egypto seruit Persis. a q̄ se oriundus ferebant ptholomei. Hec in Persida fructuū generat interfectorium. Apud nos aūt suauē et iocundū. Est autē arbor feminini generis persicus. Persicū autē neutri generis. Itaqꝫ Persicꝰ arbor est cui breuis admodū vita concessa est. Triū generū esse fertur. Duracenus et etiā armeniacus ac Persicus. Duracenus est nuncupatus: eo ꝙ in gustu acorem referat pomum eius. Armeniacus: eo ꝙ primum adiectum sit ab Armenia genus eius. Persicus quid sit iam dictū est supra. ¶ Plinius libro. xiij. Egyptus persicam arborem sui generis habet piro similem folia retinentem. Huius fertilitas est assidua subnascente crastino fructu maturitas ethisiarum afflatu. Pomum longius piro inclusum amigdale putamine ꝛ corio. colore herbido. ſꝫ vbi nuxilli: huic pomum differēs breuitate ac mollicie. Et ꝗuis blandiat̄ ꝑdulcis suauitas nō tamen innocuum. Materies vero bonitate firmitudine: nigricia quoqꝫ nihil differens a lotho. ¶ Idem in libro. xv. Persice arbores sero ꝛ cum difficultate transierūt ad loca remota a perside. vt que in rhodo nihil ferant. q̄ primum ab Egypto earum fuit hospicium. ¶ Pandecta capitulo. xxv. Alkanedi vel alsabota Arabice. persicum Grece vel milea persica. Latine vero persicum. ¶ Dyas. ca. de persicis. Persica eustomatica sunt. ¶ Serapion libro aggre. cap̄. Alkanedi. In sapore arboris persici et ramorum et foliorum est amaritudo et abstergit ꝛ resoluit. ¶ Auicenna libro secundo capitulo de persica. Persice sunt frigide in fine secundi gradus. humide in primo. in fine tamen eius.

Operationes

A ¶ Dyas. Persica molliunt ventrem maxime si matura fuerint. Immatura vero abstinēt ventrem maxime si sicca fuerint.

B ¶ Elixatura eo᷑ reuma stomachi ꝛ vētris cōpescit. Folia eiꝰ ꝯstrictiue sūnt virtut̄: q̄ siccata atqꝫ locis patientibꝫ aspersa fluorē sanguis cohibēt Microcera. id est minora persica eustomatica sunt. ꝛ fastidium tollunt melius ꝙ supradicta. vt in sequenti capitulo

C ¶ Serapion. In folijs ꝛ ramis Persice est amaritudo. Et ideo quando teruntur occidunt lumbricos. et ponuntur supra vmbilicum.

D ¶ Natura ex eis sunt bonā stomacho: et molliūt ventrē. Immatura vero stringūt. et qñ desiccant stringūt fortius. et decoctio persicorum qñ bibit confert humiditatū cursui ad stomachum. et qñ siccata pulverisantur sup locum vnde fluit sanguis abscindunt eum.

E ¶ Et idem auc. Aben mesuay. Qñ teruntur folia eius et flos eius: et exprimit et bibit: expressura illa eijcit ascarides cū fluxu. Et qñ succus foliorum eius inijcit in aurē occidit vermes q̄ sūt in ea. Et qñ linit sup pectinē abscindit ardorē psilotri. Et oleū nucleorum persicorum confert dolori aurium qñ linitur cum eo.

F ¶ Et idem auctoritate Mescbehe. Persica removent sitim factā a caliditate: et fetorem oris. et confortant stomachum.

G ¶ Galienus. Arbor ipsa persicorum in pullulationibus et frondibus dominantez: habet amaram qualitatem. et propterea eius folia lumbricos interficiūt cum teruntur et vmbilico apponūtur. Et aliqñ dyaforeticū est farmacū: fructus vero eius q̄ est esibilis vocatur persicū. humide est et frigide complexionis.

H ¶ Avicenna. Persica que hu. sunt velocꝫ sunt putrefactionis lenificativa. et in ipis est stipticitas aliq̄ntula. sꝫ ex eis stiptica sunt ea q̄ sunt incisa et secata. et in ipsis est prohibitio cursus. et in sua natura sunt stiptica.

I ¶ Et folia eius qñ ex eis fit linimentū abscindūt ardorē psilotri. et distillat succus foliorum eius in aurem et interficit vermes.

K ¶ Et confert oleum nucleorum eorum emigranee: et doloribus auris calidis et frigidis. et persica sunt bona stomacho.

L ¶ Et in eis est virtus faciendi appetitū cibi. et oportet quidē vt nō comedant post aliū cibum qm̄ corrumpunt post eū: et corrūpunt ipsum. sed precedant ante cibū omnē: et ea q̄ sicca sunt: tarde digestiōis sunt: et nō sunt boni nutrimēti: quāvis sunt plurimi nutrimenti.

M ¶ Et idem in q̄rto cap. de quartana ait. q valent contra quartanā de colera adusta.

N ¶ Galienus libro. ij. de cibis. cap. de persicis ait. Vidi et hanc arborē in Alexandria magnam. Narrant aūt fructū eius sic pravū existere in perside: vt perimat comedentes. in Egyptum autem delatum esibilem fieri: cōsimiliter quoque comedi: vt pira et poma. Et quorum ſm magnitudinem est que sive poma volueris sive milea sive persica fructum istum. sive simpliciter. persica eodez modo modernis grecis sive aliq̄d aliud antiquum velis querere in ipis licebit tibi hoc agere in multo studio. iam aūt scias vtilius nominibusqꝫ et horum succus velut caro facile corruptibilis est. etenim q̄libet prius. quare nō oportet sicut quidā post aliud alimentū offerre corrumpunt enim supnatantia.

O ¶ Meminisse aūt oportet huius qd̄ est cōmune in omnibus quecūqꝫ cachochima humidaqꝫ et lubrica et faciliter subire potentia. et propter hoc comedere ipa priora alijs: sic enim ipa celeriter subeunt et alijs viam faciūt. vltima aūt assumpta simul corrumpūt. et alia virtus eorum est frigida et hu.

P ¶ Et idem li. vij. de simplicibus medicinis. cap. de Persico. Milia persica. id est persicū q̄ vocatur assuete ab omnibus iam persicū solū dicentibus hoc similea.

Capitulum. cccxlviij.

Persica sive melapersica sive microceta grece. Arabice Cesmes vel hesmes vel crisomula. Latine vero Cozula vel bariocha. Pandecta cap. clix. Melapersica fructus iste est omnibus notus.

Operationes.

A ¶ Sera. li. ag. c. Hesmes. Virtus eorum est frigida et humida in. ij. gradu. Nā proportionant persicis. Et idem auct. Alcauzi. Laxant coleram: et generant humores grossos.

B ¶Et idem auc. Rasis. Quidã patiebatur fumositates ab aliquo hũore exñte in stomacho suo: ꝛ dedi sibi aliqƀ vicibꝫ de crisomulis recẽtibꝫ: ꝛ sedatꝰ est ille fumꝰ. Et ego nõ credo ꝙ reperiat̃ cibꝫ aliqͥs frigidioꝛ ꝛ magꝭ iuuatiuꝰ stomacho calido ꝙ̃ ipa. ꝛ ideo fastidiũ tollunt.

C ¶Auiceñ. li. ij. c. de crisomulis. Melioꝛa sunt armena. nõ em̃ cito aduenit eis coꝛruptio ꝛ acetositas. ꝛ cũ sumũt̃ crisomula opoꝛtet vt accipiat̃ masticis ꝛ ani siequaliter. ʒ. i. vsqꝫ ad. ij. cũ vino puro aut vino de passis parũ et mellis. Sunt fri. ꝛ hu. in. ij. ꝛ oleum nũcleoꝝ eoꝝ est calidũ ꝛ siccũ in. ij. Eoꝝ humoꝛ est facilis putrefactionis. ꝛ eoꝝ infusio sedat sitim.

D ¶Et crisomula qͥdẽ sũt ꝯueniẽtioꝛa stomacho ꝙ̃ psica. ꝛ armena nõ coꝛrũpũt̃ i stomacho. neqꝫ acescũt velociter. Ex eis ꝓo q̃ expellũt eoꝛũ nocumẽtũ est: vt ṗmo sumat̃ anisũ ꝛ mastix cũ miua aut vino de passis ꝛ ꝯficiãt̃ cũ melle puro. oleũ nucleũ ipsoꝝ etiã ꝯfert emoꝛroidibꝫ. gͣuãt crisomula ꝓpter velocitatẽ sue putrefactionis veꝝ infusio siccoꝝ ꝯfert febribꝫ antiqͥs.

E ¶Johannes mesue in antidotario suo. Oleũ de crisomulis sedat doloꝛem ani ꝛ emoꝛroidarum. ꝛ resoluit tumoꝛes vlcerũ: ꝛ impedimentũ lingue: ꝛ doloꝛem aurium.

F ¶Rabbi moyses. Cesmi similis est ferule: habens semen albũ simile lenticule.

Capitulum. cccxlix.

Persicaria. Pandec. Persicaria dꝛ eoꝙ folia silĩa psicis hꝫ. iuxta aquã nascitur Duas hꝫ spẽs. vna ĩ medio folio maculã fuscã hꝫ. alia caret macula. et illa adustiua ẽ valde. quidã piper aque putauerũt.

Operationes.

A ¶Dyas. Uirtus eiꝰ est q̃ infrigidat infrigidatione vltima. Pau. Folia eiꝰ sicca vel succꝰ folioꝝ eiꝰ vel semẽ eiꝰ elixũ ꝛ bibitũ cũ melle ptisicis ꝛ tussientibꝫ ꝛ asmaticis prodest.

B ¶Idẽ. Febribꝫ pestilẽtialibꝫ mire mõ iuuat.

Capitulum. cccl

Perfoliata siue herba vmbilicoꝝ. Ista herba habet folia similia salue. Et folia circũdant se ramis. Nascit̃ in locis arenosis ꝛ saxosis.

Operationes.

A ¶Pulueres folioꝛum cum vino sumantur curant herniam. Herba super vmbilicum posita curat eius vlcerationem.

B ¶Et ꝯsolidat vulnera cataplasmatibꝫ adhibita

C ¶Ista herba valde curat vmbilicũ pueroꝝ cũ elõgat̃ superposita ꝛ emplastrata.

Capitulum.cccli.

P Remula veris. Pandec. Premula vers siue artetica idem. Et est herba sicut cõsolida minor: nisi qꝛ habet folia quasi nigra et pinguia cum flosculo celesti.

Operationes.

A ¶ Medeť doloꝛib9 articuloꝝ. ꝛ ẽ ca. ꝛ sicca.

Capitulum.ccclii.

P Epo. Papias. Pepones crescunt in similitudine cucurbite. frigidi sũt: difficile digeruntur.

Operationes

¶ Plini9 li. xix. Cucumeres cũ magnitudĩe excesserũt: pepones vocanť. Mire oleũ oderunt. nec minus aquas diligunt. desecti qꝫ ad eas modice distantes arrepunt. aut si quid obstet vel si pendeant curuantur. Idqꝫ vel vna nocte deprehendetur. Si vas cum aqua subijciať a quattuoꝛ digitoꝛum interuallo ante posterũ diem descendentibus: ac si oleum eodeꝫ modo sit in hamos curuatis. A

¶ Idem. In fistula floꝛe dimisso mira longitudine crescunt. noua eoꝛum foꝛma in campania mali citonij effigieqꝫ. B

¶ Idem li. xx. Pepones maxie in cibo refrigerãt ꝛ emolliũt aluũ. Caro coꝝ epyfoꝛis ocl'oꝝ aut doloꝛib9 imponiť. Cõtra vomitiões siccãť ꝛ in foꝛma tusa dať in aqua mulsa q̃tuoꝛ obulis: ita vt q̃ biberit q̈ngẽtos postea passus ambulet. Coꝛtex qꝫ vomitionẽ mouet. faciem purgat. hec ꝛ folia cuiuscũqꝫ satiui illita cum vino cãis moꝛsus hos coctos deraso coꝛtice ex oleo aceto ꝛ melle iocũdioꝛes esse certũ est. C

¶ Dyas. Peponis q̈dẽ vsus gratioꝛ est sꝫ difficile coquiť ꝓpter naturalẽ rigoꝛẽ. Et ideo nonnulli cũ aceto sumũt pulegiũ miscentes. q̃ nocitura vis frigoꝛis temperetur. D

¶ Item pepo in cibo lenioꝛ est. qꝛ detracta cute ꝛ obiecto semine vsui datur. stomachi cõpescit ardoꝛem. Aluum lenit ꝛ mollit. E

¶ Coctus ex aqua cũ oleo aceto ꝛ melle iocundissime sumiť. Caro eius imposita fronti doloꝛem oculoꝝ miro modo mitigat. F

Capitulum.cccliii.

P Era pastoꝛs siue bursa pastoꝛs. Dyas. Pera pastoꝛis herba est q̃ hꝫ virgulas teneras ꝛ molles. ꝛ multas nodosas ꝛ spansas sup terrã. Folia hꝫ rute similia: sꝫ oblõga ꝛ mollia. ꝛ semen in folijs singulis. Flos est illi albus aut feniceus. Virtutẽ hꝫ frigidam ꝛ stipticã. Et est masculus ꝛ femina. De masculo iam dicta. Femina ꝓ frutex est vnus ꝓgam habẽs cannosam ꝛ mollem spissam ꝛ nodosam in q̈b9 nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis. Nascitur locis humidis. Virtus est illi stiptica.

Operationes

A ¶ Dyas. Succus eiꝰ bibitꝰ emoptoicꝭ medicaꝛ. Uētris abstinet reumatismū colicꝭ strāguirio sis opitulaꝛ. vrinā ꝓuocat. morsibꝰ venenatis cū vino bibitꝰ medicaꝛ. cū vino coctꝰ et melle vulnera noua curat.

B ¶ Periodicꝭ febribꝰ ante vnā horā acceptꝰ maxie ꝓdest suppositū. fluxū mulieris stringit. dolorē auriū cōpescit. sāguinē reiiciētibꝰ subuenit. herpetes curat ꝛ fistulas. Ignē sacrū extinguit. tumores ꝛ duricies īpositū spargit. recētibꝰ vulneribꝰ maxie ꝓdest.

C ¶ Gal. Iuuat itaqꝫ exustos stomachos exteriꝰ applicata sic herisipilata. ꝛ calidos flegmones seu etiā talia existentia repcutit reumata: ꝛ exīde ꝓo siccatiuū existerēt ꝓpter qꝺ herpetū bonū est farmacū ꝛ vlcerꝝ ꝛ aliarū. euidētissimū ꝓo flegmonosorꝝ reumatorꝝ.

D ¶ Est aūt ꝛ sanguinosorꝝ vulnerꝝ ꝯsolidatiuū. Iuuat ꝓo ꝛ vlcera q̄ in auribꝰ. ꝛ si pus in eis sufficiēs fuerit id siccat. ꝓpter easdē ꝓo ꝟtutes ꝛ fluxū muliebrem sistit. ꝛ dissinteriā ꝛ sanguinis eductiōes ꝛ quēcūqꝫ immoderate aliunde causatū. Est aūt ad oīa ꝓdicta masculꝰ femina fortior.

Capitulum. cccliiij.

Pisa. ysid. li. ethimo. xvij. Pisa dicta est qꝛ ea pensabaꝛ auri aliq̄d minutū. Nā pis dr aurū. Hec mime inflat. Ideo magis egeriꝛ. Pli. li. xviij. Pisum ī apricis seri debet. frigorꝝ impatiētissimū. Ideoqꝫ seriꝛ in ytalia. ꝛ in austeriori celo. nō nisi tempe verno terraqꝫ facili ꝛ soluta. Frumētū q̄dē ꝛ ordeū ac vitia ꝛ quicq̄d in stipula est in acumine vnum foliū hꝫ. multiplicia ꝓo sunt ecōtra ciceri ꝛ fabe ac piso. Frumētis est foliū arūdinatiū fabe rotundū ꝛ magne leguminū pte longiora vt piso. Silique rotunde sunt ciceri. ceterisqꝫ leguminū lōge: ꝛ ad figurā semis late. piso ꝓo cilindracie. Ex leguminibꝰ vomere seriꝛ lenticula ꝛ in grecia pisa. Chise ac pisa sūt eiusdē generis. ex qua in orbe nr̄o fit orisa. Palla. li. x. In mense septembri postremo serendū est pisū in terra facili ꝛ soluta loco tepido. Celo delectatur humecto. ꝛ quattuor vel tres modios sparsisse sufficiet iugero.

Operationes

A ¶ Actor. Miror qꝛ in li. medicorꝝ nr̄orꝝ autenticis manifeste de pisorꝝ natura repiꝛ. sed hoc estimā q̄dam esse qꝺ alio noīe robelie dicunꝛ. vel forrassis eadē rō pōt assignari de pisa quā superius assignauimus de auena.

B ¶ Pandecta. Pisum est species orobi.

C ¶ Galienus de cibis. Pisa ꝯsimile aliq̄d fabis ꝭm totā substantiam habentia. comestaqꝫ ꝭm eosdem modos cū ipsis. in duabus his variantur. qꝛ inflatiua ꝯsimiliter fabis nō sunt. ꝛ q̄a abstersiuā ꝟtutē non habent ꝓpter h̄ tardioris digestionis ꝭm virtutē fabis sunt.

Capitulum.cccly.

P Iscacea grece.arabice Pistach siue fustech vel fistach. latine fistica. Sera. li.ag.c.pistoch.i.piscacea sunt fructus q veniūt de damasco. Dyas.ca.piscacee que in Syria nascunt similia strobilibꝫ sunt.

Operationes

A ¶Dyas. Eustomacha sūt cū vino bibita morsibꝫ venenatis occurrūt. Fructus piscaceaꝝ austera ꝛ stiptica est. Ideoqꝫ etiā acomoda credunt toraci.ꝛ pulmonis ꝛ iecoris vitia purgare.

B ¶Et idem Sera. Pistoch.id est fistice substātia est subtilis.ꝛ sapor eius est fere ad amaritudinez declinans.ꝛ virtus eiꝰ est ca.ꝛ sic.amplioris caliditatis qꝫ nux auellana.

C ¶Gal.li.ð cibis.c.ð piscacijs. Piscacie nascūt apð alexandriā in egypto:multo āt plura ī boreali syrie:alimētū qdē paucissimū hntia.vtilia sunt ad epatꝫ corroboratione:sil' ꝛ purgationē misertoꝝ humoꝝ fm meatus ipsiꝰ.pticipāt em subamara ꝛ stiptica q̄litate aromatizante.

D ¶Scimꝰ aūt ꝛ alia multa epati vtilia sic in negocio simpliciū medicinaꝝ ostēsum est. Stomacho aūt neqꝫ pfectū neqꝫ nocumentū notabile ex ipsis habeo testari:sicut neqꝫ restrictiui ventris neqꝫ subductiui.

E ¶Et idē.viij.sim.far.c.ð piscacijs. Piscaciū.i. fistica.in syria multū nascit plāta hec. Fructꝰ āt eiꝰ subtiliū ptiū est.subamaꝝ qð ꝛ aromatizans hñs.deobstruit ꝛ mūdificat maxie qdem ea fm epar.ꝛ ea q̄ fm toracē ꝛ pulmonem.

F ¶Aui.de viribꝫ cordis dic q cōfortat cor.

G ¶Auerrois.v.li. Colliget.c.de piscacea dicit q ꝯfortat stomachū ꝛ epar a tota substantia

H ¶Rabbi moyses.c.de piscacijs. Piscacea sūt meliores omībꝫ fructibꝫ:corroborāt stomachū ꝛ epar.sunt calide ꝛ sicce temperate.

Capitulum.ccclvj.

P Anicum siue Panicū. ysaac in dietis Panicū in forma et natura simile milio.minus tñ eo nutrit.

Operationes

A ¶Panicum ventrem magis constipat.coquit sepe cum pinguedine vel cū lacte.

B ¶Constañ.in pantegni. Panicum et milium fri.ꝛ sic.sunt in.ij.gradu.parū nutriunt.stiptica sunt.ꝛ panis inde factꝰ multo plus est constipatiuus. Urinā aūt puocant. Cū butiro vel lacte cocta sunt meliora qbꝫ admixtis humectantur.ꝛ eoꝝ siccitas expellitur.

¶ Plinius li. xxij. Panicū. Dyocles medicus mel frugū appellauit. effect⁹ habet q̄s miliū In vino potū dissintericis ꝓdest. Similiter his q̄ vaporanda sunt: calefactum imponit̄. Sistit aluum in lacte caprino decoctum: ꝛ bis in die haustū sic ꝓdest ꝛ ad tormina.

D ¶ Dyas. Panicū in esca omib⁹ vtile est. vnde si panis ex eo fact⁹ ꝛ cōmestus fuerit. ventrē abstinet. vrinā ꝓuocat. assum ꝟo in cacabo nouo ꝛ impositū in saccello sicut ꝛ miliū ꝓdest.

Capitulum. ccclviij.

Picea. ysi. li. ethimo. xiij. Picea ex pino rū gn̄e. differt tn̄ vt pini specie. Nā aliā picin greci. aliā vocāt peucen quā nos piceā dicim⁹. eo q̄ desudat picē. Plini⁹ li. xvi. Picea est arbor ramosa. cui ramoꝝ est ordo sicut et abieti. Picea mōtes amat ꝛ frigora. feralis arbor. ꝛ indicio funebri ad fores posita rogisq̄ virēs. iam tn̄ ꝛ in domos tōsili facilitate recepta. hec plerumq̄ plurimam interueniēte candida gēma fūdit resinā: thuri tā siliē vt mixta a visu discerni nō possit. Hui⁹ arboris cortex est in vsu magno. sic abietꝫ ꝛ fagi ac tilie.

Operationes.

A ¶ Pli. in li. vrs. Signit q̄ picea canchryn videlꝫ pillulā ī medicina vim vrēdi hn̄teꝫ. q̄ post q̄ folia ceciderit: hieme durat ꝛ ꝯtinet nucleū pineis siliē. In hieme crescit. ꝛ aperit̄ pillula tota. caditq̄ cū folia crescere ceperit. Dulce etiā arbori folia sūt breui seta ꝛ crassiora. duraq̄ sic cipssus. Rami ꝟo pene statim a radice modici velut brachia lateribꝰ inherent.

B ¶ Picea min⁹ est alta q̄ꝫ larix. totis pannicu/lis minoribꝰ atq̄ gratilioribus. habet nucleos minimos ac nigros. ꝑpter qd̄ greci pthiropho ron eam appellabant.

C ¶ In eadē q̄ꝫ nucamēta sūt maribꝰ cōpressiora minusq̄ roscida resina. Ut āt pix exeat apit̄ picea a pte solari cū plurimū hiatu bipedali: vt a terra cubito cū minimū absit. Nec ipo corpi ptit̄: vt i ceterꝫ. qm̄ astula vel hastula in fructu ē.

D ¶ Uex hec terre ꝓxia laudat̄. Altior amaritudinē affert. Postea humor oīs e tota ꝯfluit ī vlcus. Habetq̄ picea folia pungētia nll'oq̄ flore exhilarat̄. ꝓtin⁹ em̄ fruct⁹ a floribꝰ gignit̄.

E ¶ Abies q̄dē circa solsticiū floret. Pin⁹ ꝛ picea germiatiōe. xv. fere diebꝰ ꝑueniūt. Semē ꝟo ꝛ ipe post vigilias reddūt. Picea ꝛ pin⁹ ꝛ aln⁹ ad aq̄ꝝ duct⁹ in scobos cauant̄ obrute terra pluri mis ānis durāt. cito ꝟo senescūt si nō integant̄.

F ¶ Idem in li. xvij. Umbra piceaꝝ quacūq̄ attigerit est venenū. Idem in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ꝛ in aceto decocta: dentiū dolori prodest. Cinis corticū eius intertrigini et ambustis potus aluum sistit.

G ¶ Urinam mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia ꝑuatim iocinori sūt vtilia. dragme pōdere in aqua mulsa pota. Deniq̄ siluas illas dūtaxat q̄ pice ac resine grā radant̄ vtilissimas esse ptisicꝫ autumant̄. Uel his q̄ lōga egritudine vires nō recolligūt.

byry

Capitulum.cclviij.

P Pira. Isido.li.xvij.xv. Pira videntur dicta: eo ꝙ in specie͞ ignis sint formata. Nā ab amplo incipiūt: ⁊ in angustum desinūt. Hec iumētis imposita etiam si pauca vehemēter onerosa ee͞ dicunt̃. ¶ Palladi⁹ li.iij. Cōdienda sunt pira ita. De placito descēdente luna a.xxij. vsqꝫ in octauā. eadē poma sicca ⁊ manu lecta hora secunda in q̇ntā vel a septima in decimā: a caducꝭ dilige͞ter electa. itegra ⁊ ꝓpe dura ⁊ aliq̇nto viridia implicato vase claudunt̃. qđ operculo tegit̃ ⁊ deorsum os eius ei inclinat̃ atqꝫ obruitur eo loco circa quē ꝑhennis aqua decurrit. Itez que dura sūt in carne ⁊ cute prius ī aceto posita vbi se mollire ceperint. in fictile vas bene coctum picatūqꝫ ponunt̃: ⁊ operculo supueniente gipsant̃. ⁊ vas breui scrobe demergitur ī eo loco q̇ q̇tidie sole tangat̃. Plurimi pira obruta inter paleas aut frumēta seruarūt

Operationes

A ¶ Dyas.ca.de piris. Piri multe sūt spēs: sꝫ stiptice oēs. vñ ad reumaticas passiōes cathaplasmatibꝫ adhibita faciūt: ⁊ reuma compescūt. Elixatura eoꝝ ad oīa p̄fata iuuāt. Et si ipa pira a ieiuno comeste fuerit abstinēt ventrē. Et piri siluatici spēs sūt q̄ tarde maturescere pñt plus stiptice q̄ꝫ supradicte: sꝫ sil'ibꝫ causis ꝓsunt. ꝓhibēt q̄ꝫ aliq̇ fungos venenū amittere si cū piris fuerint cocti.

B ¶ Aui.li.ij. ca.de piris. In ipis sūt terreitas ⁊ aq̇sitas. ⁊ in nr̄a q̇dē terra est species q̄ dr̄ senabrud. et habet magnā capacitatē. ⁊ est vehemētis rotunditatꝭ ⁊ subtilis corticꝭ: est boni colorꝭ q̄si preuium: q̄si ipm sit aqua zuccari coagulata plurimū. sed non ꝓpter spissitudinē sub be boni odoris valde. qđ cū arbore sua cadit sup terram destruit̃. ⁊ isti sunt in q̇bꝫ nō est nocumētum de speciebꝫ pirorum.

C ¶ Pira q̄ nominantur senia sunt frigida in primo: ⁊ sicca in.ij. Serabrud ꝟo sūt temperata humida: ⁊ oēs species ei⁹ sūt stiptice intrātes ī emplastris retentiōis materieꝝ. ⁊ q̄nq̄ꝫ abstergūt paꝝ. ⁊ eoꝝ humor ē plurim⁹ et laudabilior humore pomoꝝ fm ꝙ dixit rufus.

D ¶ Ea autē q̄ dicta sunt senabrud in terra Corasceni: absqꝫ aliis dicta sūt lenitiua nature: ⁊ boni chimi valde ꝯsolidāt vulnera. ⁊ ꝓprie siluestria exiccata. ⁊ sūt ꝑparatiua stomachi: ⁊ abscidūt tussim: ⁊ sedāt colerā: ⁊ stringūt ventrē. et ꝓprie q̄ sunt exiccata.

E ¶ Et ī piris q̇dē est ꝓprietas faciendi euenire colicā: q̄re oportet vt bibat̃ post ipa de ydromelle cū speciebꝫ q̄ sunt vt piper et cinamomū ⁊ his silia.

F ¶ Et eoꝝ rob ꝯuenit fluxui ventrꝭ colerico. Cinis speciei eoꝝ vehemētis stipticitatꝭ ⁊ tarde maturatiōis est: et cura fungoꝝ mortificantiū. ⁊ q̄n isti fungi coquunt̃ cū piris minorat̃ nocumentū eoꝝ.

G ¶ Sera.li.ag.ca. Cumechre.auct. Gal. Cumechre.i.pira. Substātia ei⁹ est cōposita ex suba terrea ⁊ aquosa. Et si vis pōt aliter dici: ꝙ vna.s.eius pars est frigida ⁊ alia temperata. ⁊ sapor piri ⁊ stiptic⁹ cū dulcedine aq̇sa. ⁊ virt⁹ piroꝝ est desiccatiua: ⁊ ꝯglutinat vulnera sine aliq̇ mordicatione. Et q̄n comedit̃ fortificat stomachum: ⁊ sedat sitim.

H ¶ Siluestre ꝟo est magis stipticū: ⁊ plus incoriat et corugat stomachū. ⁊ iō plus ꝯglutinat vulnera: ⁊ ꝓhibet fluxum humorū.

I ¶ Et idez auct. Aben mesuay. Quādo quodcūqꝫ totū coq̇tur vel domesticū vel siluestre cū fungis aufert maliciā eoꝝ. ⁊ maiora ex eis sunt fortioris ꝟtutꝭ q̄ꝫ parua. Parua aūt sūt nutribiliora q̄ꝫ citonia.

K ¶ Et rob piroꝝ abscindit fluxū colericū: ⁊ excoriat stomachū. Et pira ꝓprie generant colicā. ⁊ oportet ꝙ sumat̃ post ipm vinū mellis factum cum speciebus.

Capitulum.cclix.

P Piper latine. arabice ⁊ gre. falfel. Serapion li.ag.ca. falfel.i.piper. Et'ē ar

boꝛ naſcēs ī regiōibꝫ indie. hꝫ ſemē qḋ ſui oꝛ-
tu eſt longuꝫ ſiſe faſeolis: ꝛ elongaꝛ in forma
ſua: ꝛ ē macro piper. ꝛ intra ipm ſūt ḡna ꝑua:
ſilia gergues: q̄ qñ maturanꝛ fit pip. ꝛ hoc qꝛ
ſeꝑaꝛ ꝛ fit ſicut racemꝰ in q̄bꝫ ſunt grana par
ua/ ꝛ ſūt grana piperis. Et qñ colligiꝛ ꝑfecte
maturꝝ eſt piper nigꝝ. ſed qñ colligiꝛ añ ma-
turationē eſt piper albū. nā coloꝛ eiꝰ ē albꝫ. et
nō recipit in coloꝛe ſuo nigredinē antequā ma
turaꝛ. ꝛ radix huiꝰ arboꝛꝫ ē ſiſis coſto. Eligē
dū eſt aūt ex nigro qḋ ē nouū in q̄ ē ſiſis fur-
furi graue ꝛ plenū. Sꝫ albū meliꝰ ē illud qḋ
ñ ē rugoſū albū ꝛ ḡue ꝛ lōgū ē eligēdū illḋ qḋ
qñ frāgiꝛ apparet deſum: hñs grana q̄ ſūt in
tra ipm inuicē iuncta: ꝛ acuti ſapoꝛis moꝛdi
cans linguā cū calefactōe. Radix arboꝛꝫ hu
ius vocaꝛ falſanuē. ꝛ eſt ſimilis coſto. deferꝛ
ad nos ex terra indie ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. pi
peris ſcḋm trāſla. no. Piperꝫ radix coſto maxi
me ſcḋm ꝟtutē ſimilaꝛ. Fructꝰ ꝟo eiꝰ q̄ q̄dāmō
germinat ē piper lōgū. vñ et humidiꝰ exiſtit
maturo. ſignū aūt ē hūiditatis eiꝰ ꝙ faciliter
cū imponiꝛ ꝑfoꝛaꝛ. ꝛ nō cōfeſtim moꝛdet: ſed
paulatim īcipit: ꝑmanet ꝟo multū. q̄ ꝟo q̄ſi ꝑ
maturꝰ fructꝰ albū pip eſt. acriꝰ exñs nigro.
id ei q̄ſi ſup aſſalū eſt. vtraqꝫ āt ſufficiēter ca-
lefaciūt ꝛ ſiccant. ¶ Gal. co. li. ꝛ ca. ſcḋm trāſla.
ara. Sapoꝛ piperꝫ ē acutꝰ. ꝛ illud qḋ nō ma-
turū ē: pip albū ē: ꝛ ipm ē acutiꝰ nigro: ꝛ ma-
gis pungēs linguā: ꝛ h̄ eſt qꝛ nigꝝ: ꝑpterea qꝛ
maturaꝛ: accidit ꝙ nō recipiat aduſtionem ꝛ
deſiccatōnē foꝛt ē: qꝛ minuiꝛ acuitas illa: q̄ q̄
dē remanet ī albo. Iſte nō due ſpēs ſūt deſic
catiue ꝛ calefactiue foꝛtiter. ꝛ fructꝰ q̄dē eiꝰ
qñ incipit eē ē piper lōgū. ꝛ ꝑpter h̄ accidit ꝙ
pip longū eſt hūidiꝰ alio pipere. Et ſignū ſup
h̄ eſt ꝙ qñ elōgaꝛ tp̄s ſup ipm coꝛrodiꝛ ꝛ ꝑfo
raꝛ etiā qñ teriꝛ nō īuenit tritoꝛ ī ꝑncipio ſue
ꝯtritiōis punctionē multā. ꝛ qñ incipit moꝛ
dicare: nō appet moꝛdicatio eiꝰ multa antequā
guſteꝛ. deinde remanet moꝛdicatio eiꝰ tp̄e nō
paruo. ſꝫ piper albū ē meliꝰ ſtōacho alijs dua
bus ſpeciebꝫ.

Operationes

A ¶ Sera. Radix piperꝫ ꝯfert colice ꝛ doloꝛi-
bus frigidis. Eſt ca. ꝛ ſic. eſt bona colice. ꝛ vē
toſitatibꝫ ꝛ alijs doloꝛibꝫ fri. ꝛ ē ſimilis coſto
ſcḋm ꝟtutē. ꝛ piper nigꝝ acutiꝰ ē albo. ꝛ albū ē
debiliꝰ eo. ꝛ ꝟtur piperꝫ eſt calefactiua: attra
ctiua cibi: ꝛ ꝑuocatiua vrine: reſolutiua ꝛ ab
B ſterſiua obſcuritatis viſus. ¶ Et qñ ſumiꝛ in
potu aut fit inunctio cū eo. aut miſceꝛ in aliq̄
vnguēto. ꝯfert rigoꝛibꝫ febꝛiū periodicaꝝ. et
ꝯfert moꝛſibꝫ venenatꝫ: ꝛ expellit fetū: ꝛ potiſ
C ſime ſi ī potu ſumaꝛ vł aſſidue comedaꝛ. ¶ Et
qñ fit naſcale cū eo pōſt coitū ꝑhibet impꝛe-
gnationē. ꝛ hoc ſimiliter facit aſſidue come-
ſtū Nā iter ꝑſtat genitale: ꝛ adminiſtraꝛ ī lohoc
ꝛ ſyrupis q̄ ſūt ꝯuenietes tuſſi et doloꝛibꝫ pe-
ctoꝛis. ꝛ fit linitio cū eo ꝛ melle. ꝛ cōfert ſqui-
D nātie. ¶ Et qñ ſumiꝛ ī potu maxie cū granis
lauri aut folijs eiꝰ: ꝯfert toꝛtiōibꝫ vētrꝫ. et qñ
maſticaꝛ cū ſtafiſagria ꝛ cū paſſulis facit de-
ſcēdere flegma ex capite: ꝛ ipm ſedat doloꝛē.
ꝛ ꝯfoꝛtat ꝟtutē digeſtiuā. ꝛ ingrediꝛ ī ꝯfecti-
onibꝫ ſpecieꝝ q̄bꝫ vtunꝛ ſani ī ꝯdimētꝫ ciboꝝ
E ad ꝑuocādū appetitū. ¶ Et qñ miſceꝛ cū pice
reſoluit ſcrofulas. Et qñ miſceꝛ cū nitro ab-
ſtergit moꝛfeā. ꝛ nō ē radix piperis ʒinʒiber:
ſicut putauerūt q̄dā. imo radix eiꝰ eſt ſimilis
coſto: q̄ quidē calefacit ꝛ moꝛdicat linguā. ꝛ
attrahit humiditatē ad os: qñ miſceꝛ cū ace
to. Et linimētū cum eo reſoluit apoſtemata
F ſplenis. ꝛ ſi ſumiꝛ facit idē. ¶ Et idem aucto.
Aben meſuay. Pꝛopꝛietas piperis eſt ꝙ ꝑhi
bet impꝑgnationē: ꝛ maxime qñ ſumitur poſt
coitū. ꝛ ꝑhibet toꝛtiōes ꝛ ventoſitates q̄ fiūt
in ſtomacho ꝛ in inteſtinis. ꝛ exiccat flegma
viſcoſum qḋ aggregaꝛ in pectoꝛe ꝛ pulmone
ꝛ inteſtinis. ꝛ digerit cibū. ꝛ nocet febꝛicitan
G tibꝫ. ¶ Et ſi q̄s vtitur multuꝫ pipere ꝑuocat
vrinā. Et ſi vtaꝛ eo paꝝ ꝑuocat ventrē. Sca
mone a eſt ꝯtraria in hoc: ꝛ facit hoīem ma-
cre fieri: ꝛ deſiccat ſperma. Et in pipere albo
cū acuitate ſua eſt hūiditas q̄ auget in ſper-
mate: ꝛ mūdificat epar ꝛ ventrē ꝛ pulmonē ꝛ
ſtomachū. ꝛ ꝯfert moꝛſibꝫ venenoſis: ꝛ cale-
facit neruos ꝛ muſculos ꝛ plus omī alia re.
H ¶ Paulus ca. de pipere. Piper eſt caliduꝫ in
q̄rto gradu. ſiccū in ſcḋo. Ubi ſciendū ne ali
q̄ erroꝛis materia repleanꝛ: ꝑpterea qꝛ ī ꝑñti
lr̄a Serapion ꝛ Dyaſco. videnꝛ cū Galieno
nō modicū diſcrepare dicētes ꝙ piper nigꝝ
I acutius eſt albo. ¶ Galienꝰ vero ait: ꝙ piper
albū acutius ē nigro. ꝛ ꝑpterea ſicut ex ꝟbis
Dyaſcoꝛidis bene intuētibꝫ ꝛ auide eſt mani
K feſtū ꝙ piper albū eſt duplicis generis. ¶ Eſt
quodā piper albuꝫ: qḋ fit qñ grana minuta
q̄ fuerūt in pipere longo incipiūt ingroſſari.
ꝛ vnū ab altero incipit ſeꝑari: ſed nō factꝰ ē
L botrus vel racemꝰ. ¶ Eſt aliud piper album
qḋ fit cū illa grana q̄ fuerūt in ꝑdicto pipe-
re albo ſcḋm debitā q̄ntitatē fuerint aucta: et
intra ſe totaliter ſeꝑata: ſicut q̄ ſūt poſita in
quodā botro vel racemo. ꝛ ſūt ꝓpinq̄ matu-
ritati. Primū ꝟo piper albū qḋ ſapit adhuc
naturaꝫ piperis longi: qꝛ vicinaꝛ. participat
adhuc de eiꝰ humiditate: cuiꝰ gr̄a nō ē mul
tum acutum. Piper aliud albū de quo dixi-
mus: qḋ eſt in medio inter maturitatē ꝛ ꝑim

cipium generationis est satis acutum. quare cum remoueatur ꝛ elõgatur a pipere longo non participat humiditatem eius: ꝛ est acutius seipso cum venit ad maturitatem: propter quã amittit de eius acuitate. ¶ Et hoc idem videmus in fructibꝫ acetosis que sunt in medio tempore acetosiores. hoc etiã in seminibꝫ est videndũ: scꝫ. Feniculis: sinapibꝫ: et ceterisꝙ sunt acutiores et calidiores qui sunt in medio tempore: ꝙ̃ q̃ sunt in extremo Sic ergo ad ppositum piper nigrum acutius est albo: scꝫ albo quod est in principio generationis. qꝫ nõ habet multam acuitatem propter humiditatem quam participat: vt dictum est. hunc respectum habuit Serapion ꝛ Dyascorides. ¶ Sciendũ insup ꝙ in maiori quãtitate inueniretur de pipere albo: nisi ꝙ inficitur ppter ignem. sed illud quod non contaminatur ab igne remanet album ꝛ non rugosum: qđ non potest esse nisi modice q̃ntitatis: quia modicuꝫ est illud quod ab igne impressionem non recipit.

Capitulum. cclx.

Piper nigruꝫ latine. arabice habelzelim vel grana ezelem.

Operationes

¶ Serapion libro aggrega. cap. habelzelim id est granum zelin. ꝛ est piper ethiopium vel nigrorꝫ. ꝛ est granũ pingue ꝛ magnitudine ciceris: ꝛ est citrinũ exterius: albũ interius. et habet saporem bonuꝫ. defertur ex terra barbarie. ¶ Et illud quod nominaꝛ in barbaria croin: est simile faseolis in forma sua: nisi ꝙ grana eiꝰ et cortex eiꝰ sunt minora faseolis. habent nigrũ colorẽ ꝛ acutum saporẽ sicut piper. ꝛ defertur similiter a terris nigrorꝫ. ꝛ sũt calida in tertio gradu. humida in pmo. ¶ Et conferũt dolori dentiũ. ¶ Augent eni in spermate. ¶ Et faciunt bonũ odorem oris.

Capitulum. cclxi.

Piperelle latine. grece baerina. arabice baerinia. Serapion lib. aggregatoris cap. baerinia: id est piperella. ꝛ est in figura sicut piperis minoris figura: nisi quia est in colore suo citrina.

Operationes

¶ Serapion. In ea due sunt virtutes cõtrarie: sĩc frigiditas ꝛ caliditas. ¶ Et idẽ auctoritate Aben mesuay. Baerina est granũ paruũ minus pipere. ꝛ est in eo citrinitas pauca: ꝛ est odoriferũ: cuius odor ẽ sicut odor ligni aloes. est calidũ ꝛ humidũ. ꝛ in eo est abster-

ſio partus. ¶ Idem. Prouocat vrinā multā fetidam qn̄ coquitur in vino et bibitur, illud vinum. ¶ Et aufert ꝓpter hec fetorem aſcellorum et fetorem totius corporis. Et operatio in hoc eſt a tota ſua ſubā. et quando coquitur radix et bibitur: cōfert ſicut piper nigrū.

Capitulum. cclxij.

Piretrum latine. grece dentanos. arabice vero achiraraba: ſiue acharcharacha. Serapion libro aggre. cap̄. Achiraraba. auctoritate Dyaſco. Achiraraba: id eſt piretrum. et eſt planta cuiꝰ folia ſūt ſimilia folijs dauci agreſtis aut maratri. ⁊ ſtipites ſimiliter ſicut ſtipites illius. et ſuꝑ ſtipitem eſt corona ſimilis corone aneti. ⁊ habꝫ radicem in groſſitudine digiti. ¶ Auicēna libro. ij. capitulo de piretro. Piretruꝫ plurimū quod de hac planta adminiſtratur eſt radix eius. melius eſt illud quod eſt acutum: mordificatiuum lingue. et magnitudo eiꝰ eſt ſcḋm quantitatem digiti.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Pungit linguam quādo guſtatur pūctiōe forti et attrabit flegma. ⁊ ideo quando coq̄tur cū acetō ⁊ fit colutio oris cōfert dolori dentiū. Et quādo maſticatur attrabit flegma. ¶ Et quādo teritur ⁊ miſcetur cū oleo ⁊ inungitur ꝓuocat ſudorē. ⁊ confert membris ſuꝑ que vincit frigus: et conſeruat corpus a nimio frigore aeris ne noceat ei. et amiſſione ſenſus ⁊ motus. ⁊ eſt eiꝰ iuuamentum magnū in hoīe. ⁊ cōfert paraliſi ⁊ rigoribus febriū. ¶ Galienus. viij. ſimpliciū farmacorum cap̄. de piretro plurimū quod de eo adminiſtratur eſt radix eius. ⁊ ꝓprietas virtutꝭ eius eſt ꝓprietas adurens. ⁊ pungit linguaꝫ quando guſtatur punctione forti: et attrabit flegma. ¶ Et ſedat dolorē dentiū qui fit a frigiditate. ⁊ confert rigori febrium qn̄ fit inunctio cum eo diſſoluto in oleo ante aduentuꝫ paroxiſmi. ⁊ confert illi q̄ habet ſtuporem in membris ante relaxationē. ¶ Auicēna. Piretrum quidā extimauerunt eſſe frigidum: ſed nō eſt: imo calidum ⁊ ſiccum in tertio gradu. extrabit flegma maſticatū. et virtus eius eſt aduſtiua. Et ꝓuocat ſudorem: cum ex eo cū oleo abſtergendo inungitur corpꝰ ſi miſceatur cū oleo. ⁊ abſtergendo inungat̄ ex eo ꝓuocat ſudorem. fricatio facta ex eo ⁊ decoctione ipſius et oleo eius. Confert mollificationi neruoꝝ antique: ⁊ ſtupori eoruꝫ. ⁊ ꝓhibet generatione alcuzeꝫ ab eo in quo generatur alcuzeꝫ vehemēter aperit opilationes colatorij: ⁊ ꝯſtrictionē nariū. ¶ Et eius decoctio ꝯfert dolori dentiū: ⁊ ꝓprie frigido. Et eius acetum cōfirmat dentes motos ſi decoquatur cū aceto ⁊ teneatur in ore ¶ Et quādo fricatur cum eo corpus ante paroxiſmuꝫ rigoris cum oleo: ꝯfert rigori facto cum febre et abſq̄ꝫ febre. ¶ Paulus ca. eſt ſiccum in tertio gradu. Maſticatum attrabit flegma ꝑ os. ⁊ remouet dolorem ⁊ ſtuporem dentium.

¶ Auerrois quinto libro Colliget. ca. de piretro. Eſt calida ī quarto: ⁊ de ea adminiſtratur radix. ¶ Conſtantinus libro graduū. capitulo Piretrum. Piretrū eſt in quarto gradu calidum ⁊ ſiccum. Linguā vrit: ⁊ flegma nimium attrabit. Ideoq̄ꝫ dentibus valet de frigiditate et humiditate dolentibus.

¶ Alexander ⁊ Stephanus. Illud tritum ⁊ cum melle potatum: epilēticis valere teſtantur. Collo ſuſpenſum aut naribus applicatū ſubuenit infantibꝫ epilenticis. Cum oleo mixtum et dorſo femineo inunctum ante rigoris acceſſionem venire ꝓhibet eam.

¶ Valet etiam paraliticis ac neruorum molliciei de frigiditate ⁊ humiditate totius corporis. Deniq̄ꝫ in corpore toto ex eorum ꝑunctо prouocatur ſudor.

¶ Platearius. Piretrū est satꝫ cōmunis herba in tertio gradu calida ⁊ sicca. Radix eius in medicinis ponit᷑: que in hyeme colligit᷑. ac ꝑ annos quinqꝫ seruat᷑. Piretruꝫ debet eligi cōtinuum ⁊ nō ꝑforatum saporē habens acutum. ⁊ cum frāgitur nō puluerisat᷑. Acumen eius nō statim ꝑcipitur: sed debet aliquantulum masticari ⁊ in ore teneri. Quod cōtingit propter eius leuitatē: vel substantie soliditate. Virtutē habet dissoluendi: cōsumēdi ⁊ attrahendi. ¶ Margarisma factū ex vino dulci decoctionis eius. cerebrum a sup̄fluitate flegmatica mūdificat: ⁊ humores vite cōsumit ¶ Inter dentes masticatū dolorē tollit dentium: ⁊ stomachi reumatismū. Masticatū qꝫ lingue paralisim soluit. Contritum in vino ⁊ oleo decoctum ⁊ ad loca paralitica et podagrica cathaplasmatū valde proficit.

Capitulum. cccclxiii.

Pinus latie. grece Calidarischochia vel azet. Arabice Cinobar. Serap. libro aggregatoris cap̄. Cinobar: id est pinus arbor. Et est masculus ⁊ femina. Masculus nominat᷑ azet vel cinobar. ⁊ non facit fructū magnū: sed de sudore extrahitur pix: vt patet in littera pix. ⁊ ibidem inuenies eius virtutem. ⁊ cum ligno fit lumen. ⁊ est illud quod vocat᷑ teda vel zappinus. Et femina est illa que facit fructū magnū. ⁊ de ea est magna ⁊ parua. ¶ Et idem auctoritate Galieni. Minor est in sapore sicut sapor maioris. ⁊ est in ea aliquantulū amaritudinis ⁊ acuitatis. ⁊ virtꝰ eius est calida cum acuitate ¶ Et idem aucto. Aben Mesuay. Magne ex pinis sunt calide in secūdo gradu: sicce in primo. Que cum bibunt᷑ cum rob mūdificāt humores grossos ⁊ viscosos qui sunt in renibus ⁊ vesica. ¶ Et idem auctoritate Dyascoridis. Calidaris vel calicaris est fructus pinus maior: ⁊ nominatur cochia.

Operationes

¶ Serapion. Pinus maior ꝯfert sanieī ī pectore: ⁊ oībus q̇bus cōuenit educi saniē a pectore. ⁊ facit expuere sanguinem. ⁊ quādo infunditur in aqua: recedit acuitas et punctio que sunt in eo: ⁊ elongat᷑ a mordicatione. Et tunc est cōglutinatiuus: ⁊ medius inter qualitatem calidam et frigidā: ⁊ inter substantiā aqueam et terreaꝫ. ⁊ substātia aquea in eo est pauca. sed fructus q̄ꝫtum ad nutrimentū est dure digestionis: ⁊ nutrit corpus nutrimento forti. ¶ Idem aucto. Dyascoridis. Quando comedit᷑ et bibitur cum semine cucumeris ⁊ rob ꝓuocat vrinā. ⁊ cōfert ardori renū ⁊ vesice. Et quādo bibitur cum succo portulace: sedat mordicationē stomachi: et reddidit debilibꝫ fortitudinē: ꝯfert destructiōi humiditatis ¶ Et qn̄ accipit᷑ ex succu pini sicut recens: ⁊ terit᷑ et coquit᷑ cum rob: ⁊ accipiūtur de ipsius decoctione. ℨ. iiij. qualibet die cōfert tussi antique ⁊ vlceribꝫ pulmonis. ¶ Idem auctoritate Galieni. Minor ex eis nominat᷑ calidaris. Virtꝰ eius est calida et abstergit. sapor est stipticus: amarꝰ: acutꝰ: et cōfert sputo veniēti a pectore ⁊ pulmone: ⁊ ē stiptica: et cōfert tussi ⁊ doloribꝫ. pectoris qn̄ sumitur sola aut cū melle. ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay. Magne ex pinis sunt calide in secundo gradu: sicce in p̄mo. Que qn̄ bibunt᷑ cū rob: mundificāt grossos humores ⁊ viscosos q̇ sunt in renibꝫ ⁊ vesica. ⁊ confert saniei eorum ⁊ lapidi. Resina eius desiccat ⁊ calefacit. ⁊ est dyaforetica. Pro qua lege capitulū resina. ¶ Et idem auctoritate Galieni Cortex ⁊ folia pini que est minoris: q̄ est nominata calidaris. habent in se virtutē stipticam: que curat tenasmonem quādo apponit᷑ sicut emplastrum. ⁊ nō est medicamē melius in hoc. ⁊ quādo bibitur stringit ventrem. ⁊ est conferens cōbustioni aque bulientis. ⁊ simi-

liter cortex illius speciei que dr cochia. ⁊ est masculus cõsimilis in virtute: nisi qr virtus est ei debilior ɋtute illi⁹. sed folia istaꝝ arborũ q̄ qr sunt magis humida cortice ipaꝝ: habent in se virtutē qua incarnant ꝑcussione.

G ¶ Sed pini magne. Uirtus folioꝝ ⁊ corticꝭ est fortis in omĩbꝫ istis. sed fumus q̄ eleuatur a ligno pini confert multum fluxui pilorum palpebrarum: ⁊ corruptioni lachrymarum: ⁊ cursui lachrymarum ab eo.

H ¶ Cortex arboris pini minoris et cortex cochie: ⁊ est acꝫ: omēs sunt stiptice. et cõferunt patientibꝫ tenasmonem quãdo teritur ⁊ pulnerisatur supra locum. et quãdo de ipsis miscetur cum litargiro ⁊ puluere olibani ɔfert vlceribꝫ que apparent in corpore ⁊ cõbustionibꝫ ignis. et quãdo cõficitur cũ cera dissoluta cum oleo mirtino: consolidat vlcera que dicuntur formice ne augeantur in corpore. ⁊ fit cum eo fumigium matrici: ⁊ expellit fetũ mortuum et secundinã. Et quãdo bibit̃ strin git ventrem: ⁊ mouet vrinam.

I ¶ Galienus. vij. simplicium farmacorum capitulo de pinea. ſm translationem grecam. Conui fructus: id est pinea quam scrobiliam nominãt. tota quidem viridis. habet q̄d amaritudinis ⁊ acredinis. ⁊ propterea quidē empicis et alijs quicunqꝫ indigent ea q̄ ſm pulmonem ex torace faciliter extussire ⁊ expurgare idonea est. esibilis vero fructus ei⁹. Est quidem cibus difficile digestibilis et fortis. est autem ⁊ vt farmacum: ⁊ ad leniendũ asperitates idoneum. ⁊ maxime quando in aqua infusus: disposuerit in eo totam quantã habet acredinem. Reliquum enim om̄e immordicacissimum fit. in medio enim calidũ et frigidum equaliter consistens ex aquosa et terrestri substantia habet crasim. acetosa autem minime participat.

K ¶ Et idez in libro de cibis capitulo de pinea Magne ex eis euchimie ⁊ grosse chimi generatiue. Et ideo nutriunt corpus nutrimento forti: nõ tamen bene digestibili.

L ¶ Auicenna libro. ij. ca. de pino. Uirt⁹ corticis maioris fortior est. Et cortex eius que nominatur lufine est debilior. In cortice ei⁹ est stipticitas plurima. ⁊ vermis q̄ existit in ipsa est in virtute cantaridis. Cortex ei⁹ confert vlceribus cordicalibus. ⁊ in ipo est virt⁹ cõsolidatiua: ⁊ in cortice ipsius est de stipticitate quod ꝑuenit ad hoc vt sanet abrasionē qñ super ea ponitur vt emplastrum.

Capitulum. ccclxiiij.

Pimpinella. Pandecta. Pimpinella ē herba multuz similis saxifrage. Unde versus. Pimpinella pilos saxifraga non habet vllos.

Operationes

A ¶ Uirtus ei⁹ est q̄ abstergit ⁊ fortificat ⁊ mũdificat epar ⁊ renes qñ in eis sunt opilationes.

B ¶ Quãdo bibit̃ de radice eius quãtitas amigdale a mulieribꝫ que nõ bene purgãtur in partu mũdificat eas per menstrua.

C ¶ Et quãdo bibitur cum vino: confert dolori ventris ⁊ ycthericie ⁊ dolori vesice ⁊ renum.

D ¶ Et quãdo coq̄tur cũ vino ⁊ bibitur stringit ventrem. Et quando bibitur ex semine eius cũ vino stiptico cõferunt fluxui ventris.

E ¶ Radix pimpinelle ꝑseruat a peste masticatam: ⁊ in collo suspensum. Itē abstergit vestigia nigra in cute. Confert podagre.

F ¶ Radix pimpinelle masticata longo tempore apparet in ea acumē cũ pauca amaritudīe et cum acredine. propterea igitur diuretica ⁊ vrinarum prouocatiua.

Capitulum. ccclxv.

PEridemon. Pan. Peridemon grece velliceos vel exacãton. arabice gri-math. latine Caprifoliũ. i. mr̃ siluar̃.

Operationes

¶ Dyasc. ca. liceos vel exacãton fo. sũt busso filia atq̃ spinosa. g̃na eiꝰ viridia. ⁊ cũ matura uerint cerasis silia. Nascit̃ i siluosis locꝭ cuiꝰ fo. ⁊ g̃na ⁊ radix i vnũ ↄtũdunt̃: ⁊ cũ aq̃ dulci coquunt̃ vsq̃ ad grossitudinẽ Hec aq̃ ẽ desic catiue ṽtutꝭ: ⁊ ex ↄ̃rijs cõposita. q̃z scz ẽ exte-nuatoria. digestoria ca. ⁊ fri. stipticã hñs vim. et iõ diaforesim facit. ¶ Facit autẽ ad herpe-tas: ⁊ ad vlcera epatis ⁊ ad parotidas. et pu trida vlcera ex succo fructꝰ eiꝰ fit licium. p q̃ lege ca. licium superius de. l. cclxv.

A

B

Capitulum. cccxvj.

PInaria latine. grece scalones. arabi ce Haixoff. Sera. lib. ag. ca. Hai-xoff est ex speciebꝫ pinear̃. fo. eiꝰ sũt silia cameleonti albe: nil i q̃z sunt nigriora. et hꝫ virgã longã folijs plenã. ⁊ sup ipm ẽ capi-tellũ spinosum. et hꝫ radicẽ nigrã ⁊ grossam. ⁊ est qꝺ de ipa planta administrat̃. Gal. Vir-tus eius est q̄ calefacit in. ij. gra. in vltio eiꝰ. ⁊ in pncipio scꝺi: ⁊ desiccat in. iij. Planta illa comeditur recens sicut sparagus.

Operationes.

¶ Galienus. Prouocat vrinam multam feti-dam quãdo coquitur in vino ⁊ bibitur illud vinum. ¶ Et qñ coquit̃ radix et bibit̃: aufert fetorem asellarũ ⁊ fetorẽ totius corporis.

A

B

Capitulum.ccclxviij.

PSilliũ latine.grece pipsilliũ. arabi-
ce bazarachona vl'bestercaton. Se
ra.li.ag.ca. Bazarachona au. Dyas.
Bazarachona:id est psilliũ:est herba hñs fo
lia pilosa.virgas hñs lõgas mẽsura vni⁹ pal
mi ⁊ tota herba pilosa. Et exit⁹ ra muloꝝ eo
rũ ẽ a medio virge.⁊ sunt ĩ ipo capitella duo
vel tria rotũda.in qbꝫ est semẽ simile pulicibꝫ
nigrũ ⁊ duꝝ.⁊ ẽ illud qđ ex eo admĩstrat. Ga
lie.viij.sim.far.circa finẽ ca.de psillio ꝭm trãs
lationẽ grecã. Psilliũ semẽ ei⁹ maxie vtile ẽ
ex scđo gradu infrigidantiũ.ex cõplexiõe ve
ro q̃ est ꝭm siccationẽ ⁊ humectationẽ mediũ
est qđdã ⁊ moderatũ. Dyas. ꝭm trãsla. grecã
ca.de psillio. Pipsilliũ aut quĩnofolion quẽ
siculi dicũt cristallũ.aut squinnomella: folia
hꝫ carnopoclion silia ⁊ aspa. Virgã hꝫ duo-
bus palmis longã.cui⁹ frutex pilosus spino
sa est.coma ei⁹ a medietate incipit virge.in q̃
capitella duo vel tria sunt cõstricta. in qbꝫ se-
men ẽ pulicibꝫ silẽ nigrũ ⁊ durũ.nascit in cã-
pis. Aui.li.ij.ca.de psillio. Psilliũ qdẽ ẽ duo
rũ modoꝝ:hyemale ⁊ estiuũ.et potio cuiusli-
bet eorũ sit pondus.ij.ʒ.meli⁹ est illud qđ est
magis grossum.qđ submergit in aq̃ fri.est et
hu.in.ij.gra. Pli.ca.de psillio. Psilliũ herba
est silis ambre:faciẽs semĩa sicut semina lini
sed mĩora ⁊ subnigra q̃si tendentia ad purpu-
reitatẽ.q̃ꝝ semẽ est melius qđ submergitur in
aq̃.dicta ẽ herba sic:eo ꝙ semen simile pulici
habeat.⁊ iõ ista herba sic đr infra a qbusdam
pulicaris:eo ꝙ semẽ factũ ẽ ad silitudinẽ pu
licis.vnde psillos.i.pulex. Johes mes.ca.de
psillio. Psilliũ est de alterantibꝫ cõplexionẽ ⁊
solutionẽ facientibꝫ.⁊ ei⁹ solutio fit ꝓprie lam
brificando. Eius aũt aliud ẽ albũ.aliud sub-
nigrũ.aliud ad purpureitatẽ declinãs. Me-
lius est qđ est cõpletũ ⁊ grossuꝫ.⁊ est grauius
⁊ submergit in aq.cõpositũ ex duabꝫ substan
tijs q̃ separari possunt:inter quas est cortex
separans. Est eni duplex in eo suba:scꝫ Me
dullaris.⁊ ẽ in ea substãtia expansa supra cor
ticem ipsius.substãtia autẽ interior medulla
ris ca.est ⁊ sic.in.iiij.gradu.⁊ est acuta vehe-
mẽter.incisiua:rubificatiua ⁊ vlceratiua. ⁊ ẽ
de genere veneni. Substãtia aũt eius exteri
or supra corticem est ex multũ infrigidantibꝫ.
Et dixit Ruffus. Est fri.⁊ hu.in.ij.gradu.et
excessit. Et dixit Dyasco. Est in secũdo.⁊ est
verius. Inquit eni Hypocras in epidimijs.
Non eni eleuat res frigida iuncta cum humi
da supra scđm gradũ. Et dixit Galien⁹. Hu-
mida res nõ transgredit metã vsqꝫ ad quam
potest extendi regimen hoĩs.ꝓpter qđ non in
uenimus humidũ esse causaꝫ doloꝝ inq̃ntuꝫ
humidũ.sed inq̃ntuꝫ potest esse cũ materia:q̃
quantitate sua mouet ad solutionẽ cõtinui-
tatis. Quod ex eo conquassatuꝫ est cũ aqua
fontiũ frigida.⁊ fit muscilaginosum ⁊ bibit si
cut est.⁊ ꝓprie cũ oleo violarũ aut syrupo vio
larum soluit ventrem.quod autẽ ex eo frixũ
est ⁊ conquassatur cum oleo rosaꝝ:est medi-
cina fluxus ventris ⁊ dissinterie. Contrituꝫ
autem nullo modo potui propinandum est.
occultat enim cõtritio substantiaꝫ eius.me-
dullarem vlceratiuam ⁊ excoriatiuam.

Operationes

¶ Serapion aucto. Dyas. Habet virtutẽ in-
frigidatiuã quando fit emplastrum cum eo ⁊
oleo rosaꝝ ⁊ aceto ⁊ aqua:⁊ cõuenit doloribꝫ
iuncturarũ ⁊ apostematibꝫ que fiũt in radice
auris ⁊ cõcussioni neruoꝝ. ¶ Et qñ fit em
plastrum ad ramicẽ pueroꝝ:⁊ ad eminentiã
vmbilici infantium:curat eos.cõuenit ad so
dam cum oleo rosaꝝ ⁊ pauca aqua ⁊ aceto.
¶ Et qñ oportet ex eo fieri emplastrum:acci
piatur de eo quantitas aliqua ⁊ teratur ⁊ in-
fundatur in agua.⁊ qñ inspissata fuerit:aqua
ipa nõ extendatur:⁊ fiat emplastrũ. qm̃ ipm
infrigidat infrigidatione forti:⁊ stringit ⁊ au
fert lacrimas oculoꝝ. ⁊ cõuenit obtalmie ca
lide et dolori capitis qñ infundit in aqua li-
nita penna.fronti apponit.⁊ quãdo aqua ei⁹
bibitur cum zuccaro:extinguit feruoreꝫ acu
tarum febrium ⁊ sitim:⁊ soluit ventrem. ¶ Et
idem auctoritate Aben mesuay. Sedat do-
lores pungitiuos ventris.et lenit asperitatẽ
vlcerum ⁊ intestinoꝝ.⁊ abscindit tenasmon
⁊ cõuenit dolori capitis qui fit a caliditate.⁊
succus folioꝝ eius est ex medicinis laxati-
uis ꝓpter frigiditatẽ ⁊ humiditateꝫ q̃ sunt in
eo.⁊ cura nocumẽti eius ẽ cũ medicinis ca.⁊
sic. ¶ Et idẽ auc. Habix. Semen psillij est si-
cut coriandrũ humidũ.qñ dat ex eo parũ.se-
dat inflationẽ colere:⁊ ebulitionem sanguis
ca.adustionẽ fe.calidaꝝ acutaꝝ. Et si dat in
potu de muscillagine ei⁹ ꝯuenit habẽtibꝫ hir
sen:⁊ sedat sitim eoꝝ magnam:⁊ laxat qdem
ventrem. ¶ Et si datur in potu crudum ⁊ assa
tum stringit ventrem.similiter etiã faciũt se-
mina lini ⁊ semĩa marrubꝝ:et grana mirti:et
semen portulace:⁊ semẽ ozimi.laxant eni cru
da ⁊ stringũt assata. Et quãtitas ei⁹ que dat
de psillio est.ʒ.ij.infuso in aq̃ donec egrediat
muscillago eius:et bibatur cum zuccaro al
bo:aut cum iulep. ¶ Et folia psillij quando
emplastrantur sup apostemata in principio

aperitionis eorum refrigerant ea. et si potetur ex eo parū: cōuenit egritudinibꝫ que fiūt a sanguine. ⁊ nimis ex eo acceptum inducit sincopim in ore stomachi: ⁊ fortasse occidit: quoniam nimium ex eo est venenum.

h ¶Et cura eius est ꝙ detur in potu mel bullitū cū aqua calida et aqua aneti sicci. Joh. mes. Psilliū conquassatū cum aqua fri. sicut diximus solutiōe educit colerā. ⁊ ꝯuenit fe. multe inflāmatiōis ⁊ siti vehemēte ca. ⁊ sedat inflāmationem spiritualiū: ⁊ lenit pectus.

i ¶Et conquassatū sicut diximus ꝯuenit fluxui colerico ⁊ dissinterie: ⁊ fluxui mēstruali. ⁊ ꝓprie post potū scamonee et medicinarum acutarū. Dosis eiꝰ a. ʒ. i. vsqꝫ ad tres. timeat autē ipm habens debilitatem viscerum.

k ¶Auicēna. Quod ex eo frixū ⁊ inuolutū in oleo rosaꝝ: stipticū est ⁊ sedat dolorem more emplastri suppositū cum aceto. Administratur etiā conquassatū cum aceto sup apostemata calida: ⁊ formicam ⁊ herisipilā. ⁊ ꝓprie q̄ sunt sub aure ⁊ sup flegmatica: fit ex eo emplastꝝ tensioni neruorum: ⁊ ipsorum spasmo ⁊ podagre. et doloribꝫ iuncturaꝝ ca. cū aceto ⁊ oleo rosarum conuenit siti vehemēti colerice. eiꝰ quod ex eo frixum est pondus. ʒ. ʒ. ⁊ inuolutum in oleo rosarū stringit ⁊ conuenit dissinterie: ⁊ ꝓprie infantiū: ⁊ quod ex ipo muscillaginosum est. ⁊ ipa muscillago ipsius cū oleo violarum soluunt. si bibatur ⁊ tūc sedabit inflāmationem febrium acutarum.

Capitulum. cccxviij.

Polegium. Dyascorides. Polegium omnibꝫ est notū. Huius virtus termantica est. Ex herbario. Polegiū masculus est ⁊ femina. Masculus florē habet albū. Femina rubeū vtrūqꝫ. ¶Plateariꝰ. Poleum calidū est ⁊ siccum in tertio gradu: cuius virtꝰ cōsistit in folio ⁊ ī flore. Tempore florum colligitur: ⁊ ꝑ annum seruatur.

Operationes

a ¶Dyasco. Polegiū calefacit nimis ⁊ extenuat de torace ⁊ pulmone pingues et viscosos humores facile ꝑ os spuere facit. Nauseam ⁊ morsum stomachi cū pusca bibitū separat nigram colerā ꝑ ventrem deponit. cum vino bibitum morsibꝫ venenatis occurrit.

b ¶Siccum et combustum gingiuas confirmat cum polenta adhibitum omnibꝫ tumoribus vtile est. Solum impositum medetur podagricis. ¶Cerotis mixtū papulas limpidat

c Spleneticis impositū cum sale prauos humores exurit. In balneis infricatum pruriginem tollit. Fomento tumores stericos mitigat. Odor eius nauseam prohibet.

d ¶Tussientibꝫ prodest. ⁊ est diureticum valde Huius genera duo sunt. scilicet masculus q̄ florem generat album: ⁊ femina purpureum.

e ¶Platearius. Polegium valet contra frigidum reuma. Vinum decoctionis eius ꝯtra frigidam tussim ex glutino vel aquoso humore. contra dolorem stomachi ex frigiditate ⁊ ventositate.

f ¶Ex herbario. Si infans ī vtero mortuus fuerit: huius tres rami recentes triti: ⁊ in vino veteri potati mire sanant. Valet ⁊ ad vesice vel calculi ⁊ ad cordis pectorꝭ stomachi toracis ve dolorem.

g ¶Pliniꝰ libro decimo. Magna est cū menta societas ad recreandos animo defectos. Ad oris vlcerationis ⁊ ad tussim efficax habetur.

h ¶Flos recentis incensus pulices odore necat. Ad hyemem cum sale est vtile. Estate calores sedat.

i ¶Macer. Feruida pulegū vis siccaqꝫ dicitur esse. Tertius a medici datus est gradus huic in vtroqꝫ. Sepius hanc herbā si pregnās sumit abortit. Menstrua deducit cum vino sumpta repente. Hocqꝫ modo tardas hec extrahit herbas secundas ⁊c.

Popelbaum

Capitulum.ccclxix.

Populus arboꝛ. Pādecta. Popul⁹ arboꝛ duas hꝫ spēs. vñ Dyas. duo facit capl'a. Vnū sic incipit. Popul⁹ quā leuce dicūt ⁊c. Aliud sic Agiros. i. Popul⁹ arboꝛ quā alij leuce vocāt ⁊c. in fine ca. Aliq̄ inq̄t ꝓhibēt arboꝛꝫ ei⁹ lacrimū in oꝛidanū distillatū succinū facere. i. karabe ⁊c. Auicē. silr facit duo capl'a. Vnū qd̄ incipit haur romanū volens dicere agiros: vt Dyas. dicit. Aliud akarosa. Pli. tria gñ̄a ppl'i facit: alba: nigra. ⁊ q̄ limbica vocat̄ mīma folia nigerrima alba folio bicoloꝛ sup̄ne cādicans: inferioꝛi ꝑte viridi hinc nigra. q̄ inuēta circinate rotūditatꝫ. fo. sūt vetustioꝛa ī angulos exeūte ecōtrario edere angulosa rotūdant̄. Ysi. Populus dicta ē: eo ꝙ ex ei⁹ calce multitudo nascat̄: Cui⁹ gen⁹ duplex. Nā altera ē alba. altera nigra. Alba ppl's dicta ē: qꝛ fo. ei⁹ vna ꝑte sūt alba. altera viridia. Est ḡ bicoloꝛ hn̄s q̄si noctꝫ ⁊ diei notas. Generat etiā resinā: q̄ electrū noīat̄ circa oꝛidanū fluuiū. vel vt alij memoꝛant̄ ī finib⁹ syrie. Ambꝛo. Bicoloꝛ ē ppl's arboꝛ vicꝫ coꝛonis vmbꝛosa victricib⁹. Pli. li. ij. Mōtes amat ppl's sic̄ ⁊ bux⁹. nec nisi in aq̄sis ꝓuenit ppl's. sic̄ nec salix nec aln⁹. Vnitas ꝓ folioꝝ cuiusqꝫ ꝑmanet ī suo gñe. ꝓter q̄ꝫ populo ⁊ edere. Tria sūt ppl'i gñ̄a. vicꝫ alba ⁊ nigra ⁊ q̄ limbica appellat̄ minima folio ac nigerrima fungisqꝫ enascētib⁹. Hec etiam mens est Auicēne ⁊ alioꝛum autoꝛum.

Operationes

¶ Dyasco. Populus arboꝛ calefacit ⁊ humectat mediocrit̄. Cui⁹ coꝛtex bibita isthiadicis medet̄. ⁊ strāguirijs subuenit. Multi etiam dicūt ꝙ eadē bibita est rene vel vrina burdonis gñ̄are nō ꝑmittit. ¶ Eius folia bibita post purgationē mēstruoꝝ. sili mō ꝯceptū nō admittūt. Succ⁹ folioꝝ ei⁹ doloꝛib⁹ auriū subuenit. ¶ Succus semīs ei⁹ melle mixt⁹ caligines oculoꝝ detergit. Itē folia cū aceto cathaplasmata podagricꝫ medent̄. ¶ Semē ꝓo cū aceto bibitū epilēticos curat. Resina ei⁹ virtute calidioꝛ est. ⁊ malaginatibus vtiliter miscet̄. Aliq̄ etiā ꝓhibēt hui⁹ arboꝛꝫ lacrimū rodanū distillatū ⁊ coagulatum succinum facere. quod tritum ac bibitum solutiones ventris cōstringit ⁊ stomachū reficit Ac fluoꝛem sanguinis repꝛimit. ¶ Constantinus. Populus calida est ⁊ sicca ī ꝓ̇mo gradu. aliquantulum habens pon ticitatis. Coleram rubeā purgat. Prodest eis qui doloꝛē habent in capite. aut apostema vel ydropisim. constipatos etiam ventres purgat.

Capitulum.cclxx.

Polipodiũ latine.grece dipteris.arabice biſ beyg.vel biſte vel filicica.
Sera.li.ag.ca.biſ beyg auct.Dyaſ.
Biſbeyg.i.Polipodiũ eſt plãta naſcẽs in rupib⁊ ⁊ ĩ ſaxis ⁊ in muris hũidis antiq̃s ⁊ ſup ſtipites.⁊ iuxta radices antiquaꝝ arboꝝ maxime querc⁹:cui⁹ longitudo ẽ vni⁹ palmi.et eſt ſilis herbe decẽ baracos.⁊ ſup ipm ſũt pili:⁊ eſt alta:ſed nõ eſt exaltatio ei⁹ ſubtilis ſicut baracos.⁊ hꝫ radices ſup q̃s ſũt pili a q̃ egrediunt rami.⁊ radix eſt ſilis aĩali q̃ttuordecim pedũ:qᵭ nominat ſcolaca:id eſt ſcolopendria.⁊ groſſitudo eius eſt ſicut digitus.⁊ colo2 eius interi⁹ eſt viridis ad albedinẽ declíuis ⁊ dulcis saporis.⁊ eſt illa q̃ cedit ĩ vſuꝫ medicine.Dyaſ.ca.de polipodio.Polipodium naſcit in parietib⁊ humectis ⁊ circa radices arboꝝ vetuſtaruꝫ in quercub⁊.Radices ſunt illi aſpere ⁊ illigate ſicut polipus.groſſitudinẽ digiti habẽtes.Roſa vero deint⁹ viridis ⁊ ſubalbida apparet.Plini⁹ ca.driopteris vel dipteris in arborib⁊ naſcit filici ſimilis tenui folioꝝ ſub dulcium inciſura radice hirſuta:⁊ cetera.Hoc nomẽ videt cõpoſitũ ex drio qᵭ eſt querc⁹:⁊ pteris q̃ eſt filix.driopteris ſcripſit Stephan⁹.⁊ aliq̃ dicũt ꝙ vocatur filix maſculus.ſed filicẽ femina inuenies ſupius de.f.in ca.cc.Gal.viij.ſim far.cap.de polipodio.in ſapore ei⁹ eſt dulcedo et ſtipticitas.Virtus eius eſt q̃ deſiccat deſiccatione forti ſine mordicatiõe.⁊ eſt laxatina.et habet vim putrefactiuã vnde ⁊ pilos nudat.

Operationes

A ¶Iohãnes meſue.ca.ᵭ polipodio.Polipodiũ eſt radix plante:cui⁹ ortus eſt ſup arbores ⁊ ſup lapides.Et vocauit eã grecus filicem arboris.⁊ illud qᵭ naſcitur ĩ lapidib⁊ humiditatẽ habet ſupfluãꝫ indigeſtam faciens ventoſitatem:ſubuerſionẽ ⁊ nauſeã.Uerum melius ex eo eſt arboreum.et ꝓprie qñ naſcit ſup arborem portantẽ glandes.⁊ eſt cũ ꝓprietatib⁊ bonis.⁊ ꝓprie qᵭ eſt groſſum ſolidum ⁊ nodoſum:⁊ cuius colo2 participat aliq̃d nigredinis ac rubedinis:ſed parũ:⁊ cuius confractum eſt ſicut colo2 fiſtici:⁊ in quo eſt aliq̃d ex aromaticitate.aliud eſt in cui⁹ ſapore eſt dulcedo cũ inſipiditate derelinquẽs in guſtu aliquid ex amaritudine vltimo:⁊ qᵭ eſt recens.

B ¶Et idẽ auc.Dyaſ.ca.eſt in.iij.ſic.in.ij Et idẽ auc.Haly ca.eſt et ſic.in ſecũdo reſolutiuũ humiditatũ groſſarũ ac viſcoſaꝝ.⁊ exſiccatiuum:⁊ abſterſiuum ⁊ reſolutiuum.⁊ eſt ex maxime deſiccantib⁊ ⁊ extenuantib⁊ corpus.⁊ facit ſubuerſionem ⁊ nauſeã.⁊ eſt eius operatio debilis ⁊ tarda:⁊ tollitur ab eo nocumentũ primũ:adminiſtrãdo illud cũ aqua mellis:⁊ aqua paſſularum ⁊ o2.

C ¶Et idem auct.Humay coquit cũ iure gallorũ ⁊ gallinaꝝ:⁊ fit ſolutiuũ bonũ.⁊ ſimiliter cũ aqua caſei:⁊ fit ſolutiuũ conueniens.⁊ auferunt ei nocumentũ ſecundũ.ſi admiſcet ei aliquid de cõfortantib⁊ ſicut ſunt ſemĩa redolentia.⁊ ſpecies ſicut ſunt daucus ꝓprie ⁊ aniſi:⁊ ſemen feniculi zinziber ⁊ ſimilia.decoctionẽ autem ſufficientem ſuſtinet.

D ¶Serapion aucto.Dyaſ.Habet virtutẽ ſoluentẽ.datur vero cocta cũ iure gallinaruꝫ:⁊ olerib⁊ aut cũ piſcib⁊ ⁊ cũ mulſa aut ſicla aut ſimilib⁊:⁊ melancoliã ⁊ flegma deponit.Cathaplaſmatib⁊ adhibita condilomata aniſoluit.⁊ qñ deſiccatur ⁊ teritur ⁊ dat in potu cũ mellicrato purgat flegma et melancoliã.⁊ qñ fit emplaſtrũ cũ eo ꝯfert attritionib⁊ neruoꝝ ⁊ ſciſſuris digitoꝝ et emorroidib⁊.

E ¶Et idem aucto.Aben meſuay.Proprietas eius eſt purgare melancoliam:⁊ flegma ſine punctione et malicia.⁊ melius eſt eo ex citrinum:cuius ſapo2 vergit ad cõpunctionem et groſſitudinem et dulcedinẽ.⁊ groſſitudo ei⁹ eſt ſicut digitus.Et qui vult ipm ſumere:decoquat in aqua ſicle decocte:⁊ poſtea bibat.quando autem vis ponere in decoctione nõ oportet vt rectifices ipm aliter niſi ꝙ terat ⁊ miſceatur cũ eis.Doſis eius decocti aut infuſi eſt a.ʒ.ij.vſqꝫ ad.v.⁊ ſine decoctione aut ſine infuſione a.ʒ.i.vſqꝫ ad.ij.

F ¶Et idem auctoritate meſcha.Proprietas polipodij eſt purgare leniter melancoliam.⁊ bibitur ſimpliciter cum zuccaro:aut mixtuꝫ cum aliq̃bus decoctionib⁊ aut confectionibus.Et ingeniati ſunt aliq̃ medicorum ad illos q̃ non poterant aliquas medicinas accipere.proijcere ipm tritum in aliquib⁊ cibis ipſorum:⁊ purgat leuiter melancoliam.Doſis eius ſimpliciter cum zuccaro eſt.ʒ.ij.decocti autem cum medicinis.ʒ.iiij.

G ¶Iohannes meſue.Solutione educit coleram nigraꝫ cum facilitate.et groſſuꝫ flegma ⁊ muſcillaginoſum ⁊ materias iuncturaruꝫ.et confert colice:ſm omnem modum adminiſtrationis eius ⁊ duriciei ſplenis:⁊ ꝓprie cũ epithimo et ſale indo.

H ¶Et ꝯfert ad febres melãcolicas.et ꝓprie cũ aqua mellis:et ſanat ſciſſuras que ſũt ĩ manibus.Doſis ei⁹ eſt a.ij.aureis vſqꝫ ad.iiij.

I ¶Auicenna in libro de viribus cordis dicit ꝙ confortat co2.

Capitulum.ccclxxi.

P Olicaria latine. grece coniza. arabice gafir. Dyas. ca. ð coniza. alia ē maior atq3 odore grauior. alia parua 7 odore iocūda. īter has alia ē media generabilioris odoris. q̄r p̄ma appellata ē coniza lata siue vanitis. vel vt latini armētalis. Itē scđa vocat̄ etiā labanotis. siue vt latini piper marina vl' siriscar⁹. media appellat̄ etia3 coniza cefaleos. siue vt latini thim⁹ mior. maior aūt 7 mior coniza hn̄t fo. silia oliue s3 aspa et pinguia 7 viscosa. mioris p̄o fo. odorata sūt. maioris grauis odoris. q̄ etiā ī frutice maior ē. virga maioris ē lōgitudis cubitis duob⁹. mior vero vni⁹ pedis lōgitudie porrecta ē. florē fragilē 7 mellinū hn̄s colorē: 7 amarū sa porē: 7 cū floruerit velut capillos facit. Radix ē illi inutil' Gal'. vij. sim. far. ca. Coniza. i. policaria tā maior q̄3 mior silis sūt cōplexiōis 7 virtutis: ī gustu q̄dē acres 7 amare appentes. calefaciūt valde: a pte fructuosa ē plāta. Est āt 7 tertia species policarie ī hūidioribus locis nascēs fetidior ambab⁹ 7 debilior. s3 due p̄me dicte tres gradus sunt in calefaciendo 7 siccando.

Operationes

A ¶ Ois fruct⁹ ei⁹ cū folijs suis fumigio adhibita: 7 supposita venena lōgi⁹ arcet aq̄ eius persa pulices necat. Folia ei⁹ in cathaplasmatib⁹ adhibita morsus venenatos mitigāt Vulnerib⁹ 7 pustulis medicant̄. ¶ Flores ei⁹ (B) 7 folia cū vino bibita mēstruis imperāt. Aborsum faciūt. vrinā p̄uocāt. Tortiōib⁹ subueniūt. ¶ ycteric is bn̄ adhibent̄. Cū aceto bibi (C) a epilenticis p̄stāt effectū. ¶ Elixatura p̄o eo (D) ru fomēto adhibita causas matricis cōponet ¶ Succus ei⁹ supposit⁹ aborsum facit. oleo (E) mixta 7 puncta tuta corpa contra frigora seruat. minor p̄o imposita 7 ea cathaplasmatibus adhibita dolorē capitis mitigat. media vero coniza hastā habet grossam et lenia folia: 7 paulo maiora. Maior vero nō pinguia nec maiora h3 folia. sed grauē iactātia odorē gustū suauē 7 inutilē oībus. ¶ Viperas 7 ser (F) pentes fugat. Et vuule vitia remediat. maior 7 minor coniza calefacit 7 desiccat. decocta igit̄ in oleo ad peryodas febriū 7 typos 7 maliciosos rigores puncta facit. ¶ Flos cū (G) folijs in vino potatus fetus extrahit 7 vehemēter mēstrua purgat. ¶ Gal'. Siq̄s folia cū (H) mollib⁹ ramusculis apposuerit alicui particule siue decoquēs oleo vtat̄ ea. ¶ Videt̄ au (I) tē 7 rigorū q̄ sm periodū alleuiatiuū hui⁹ oleum. Flores aūt eorū similis virtutis sunt. ¶ Quocirca quidam 7 hos cū folijs terētes (K) oleo propinant gratia mouendi mēstrua violenter 7 educendi embriones.

Capitulum.cccLxxii.

Poligonia. Pādecta. Poligōia a go-
ni qd̄ est genu. Nā ⁊ multi genicula-
tam ⁊ cētūnodiā vocāt. seu a goni qd̄
est semē. Nā Dyas. Policarpos vocari dicit
qd̄ magꝭ est credēdū. ⁊ hec sanguinaria ⁊ cor-
rigiola a multꝭ vocaṫ. ⁊ ē quā virgaꝫ pastoris
ara. vocāt: vt ptꝫ p concordiaꝫ Dyascoridis
ca. de poligonos. ⁊ Aui. ca. de virga pastorꝭ.

Operationes

A ¶ Dyasco. Poligonos masculus herba est
virgas hñs teneras molles ⁊ multum nodo-
sas: ⁊ expāsas sup terrā sicut agrestꝭ. folia hꝫ
rute silia: sed oblonga ⁊ molliora. ⁊ semē in fo-
lijs singulis. vñ ⁊ masculus est flos ille albꝰ ⁊
B feniceus. ¶ Poligonos ꝟo femina frutex est
vnā virgā hñs mollē ⁊ cannosaꝫ spissaꝫ ⁊ no-
dosam: in qbꝰ nodis folia sunt pini silia. Ra-
dix est illi inutilis. in locꝭ nasciṫ humidis ⁊c.
C ¶ Pliniꝰ. Poligonū greci vocant quaꝫ nos
sanguinariā: nō attolliṫ a terra. folijs rute si-
mile semine graminis. quā plura genera poli-
goni faciūt: hūc marē intelligi volunt: appel-
lantqꝫ a multitudīe seminis aut dēsitate fru-
ticis. Alij poligonon a frequētia geniculoꝝ
D ⁊c. ¶ Stephanꝰ in synonomis. Poligonos:
id est virga pastoris. v p y scripsit vt assueuit
⁊ in kiraimida poligonos. i. corrigiola mul-
E tigonia. alij ꝟo camerzillū dicūt. ¶ Pliniꝰ li.
xxvij. Poligoniū greci vocant herbā quam
nos dicimꝰ sanguinariā. a terra nō attolliṫ fo-
F lijs rute silis gramini. ¶ Succus eiꝰ naribꝰ
insusus sanguinē supprimit. Et potꝰ cum vi-
no cuiuscūqꝫ partꝭ pfluuiū ⁊ cruētas excrea-
G tiones inhibet ac sistit. ¶ Dyasc. Poligonos
masculus herba est hñs virgas teneras mol-
les ac multas nodosas: ⁊ sup terrā expāsas
sicut agrestꝭ. vnde ⁊ policarpos dicta ē. flos
illi est albꝰ aut fenicineus. Virtutē hꝫ stipti-
cā ⁊ frigidā. Unde succus eiꝰ bibitꝰ medicaṫ
emoptoicis ⁊ abstinet reumatismū ventris.
medeṫ quoqꝫ colericꝭ ⁊ stranguirijs. vrinā p-
uocat. Morsibꝰ venenatis cū vino bibitus
H occurrit. Febribꝰ periodicis maxime pdest
ante horā accessiōis. ¶ Suppositus qꝫ fluxū
mulieris cōstringit. auriū dolores cōpescit.
Coctū cū vino ac melle curat vulnera natu-
I re. ¶ Folia eiꝰ cathaplasmata estuatiōes sto-
machi tollūt. Sanguinē reijciētibꝰ subueni-
unt. herpetas curāt. Ignē sacrū extinguunt.
K tumores ac duricies tollūt. ¶ Sāguinē rei-
cientibꝰ vulneribꝰ maxīe psunt. Poligonos
vero femina frutex est virgā hñs mollē ⁊ car-
nosam ⁊ spissaꝫ. ⁊ est ramosa pinguis atqꝫ no-
dosa. in quibꝰ nodis sunt folia piri similia.
L ¶ Radix ei est inutilis: ⁊ nasciṫ in locꝭ humi-
dis. Virtꝰ est ei stiptica. ⁊ facere pōt omīa su-
prascripta licet minorē habeat ꝟtutē. Et sci-
as esse herbā que dr̄ pera siue bursa pastoris.
de qua supra in cap. cccliij. dictum est.

Capitulum.cccLxxiij.

Polio. Jsidorus. Polios a grecꝭ dr̄.
a latinis omnimorbia: eo ꝙ multis
morbis subuēiat. Nasciṫ mōtibꝰ et
duris locꝭ. de vna radice multas ⁊ tenues fi-
bras nutrit: seminis plenas. In sūmitate hꝫ
corinbos canescētes odorꝭ grauis ⁊ subdul-
cis. ¶ Plateariꝰ. Polij diuersa sunt genera;
sed montanū precipuū. Cū flores pducit de-
bet colligi. Virtutē hꝫ dissoluēdi ⁊ ꝯsumēdi
⁊ diureticā ex subtilitate subē. ¶ Dyasc. Po-
lion vnū est maius alterū minus: id est mon-
tuosum qd̄ nobis venit in vsuꝫ. Et est frutex
alba ⁊ tenera: habens folia vnius cubiti lon-
ga: ⁊ sup virgam capitella semīe plena a quo
procedit q̄si lanicies alba. ⁊ velut capilli lon-
gi habens odorē cū suauitate grauem.

Operationes

A ¶ Isidorus. Succus eius aqua coctus a serpentibus percussos sanat. Sparsam in domum vel incensa omnes serpentes fugat.
¶ Platearius. Vinum decoctionis eius valet contra frigiditatem stomachi ⁊ intestinorum et dolorem ex ventositate. Contra opilationem splenis et epatis valet.

B ¶ Dyascorides. Eius elixatura morsib⁹ occurrit venenatis. magnumq̄ presidiū est hydropicis. Aceto mixto spleni adhibetur vtiliter. Sed dolorem capitis cōmouet: et cacbostomachum est. ventrem mollit. mēstruis imperat. resq̄ venenatas extinguit. Vrinam mouet. stratoq̄ compositum serpentes longius arcet.

C ¶ Cathaplasmatū vulneribus ꝯfert. reumaticis paracolesim facit: ⁊ arcuato morbo succurrit.
D ¶ Auicenna. Polium est species de chea: in qua est caliditas ⁊ acuitas pauca. Quod ex eo est minus ⁊ acutius ⁊ amarius. Et sūt in eo tyrsi et flores.

E ¶ Eius caput est vt spera: in quo sunt quasi pili albi grauis odoris cū aromaticitate aliqua. Maius est autem debilius: qd̄ nec amarum est: ⁊ acuitas quedam in ipso est. Montanum minus est. ⁊ minus quidē est calidū ⁊ siccum in secundo gradu. Est autem aperitiuum: subtiliatiuum. ⁊ pprie minus est ad opilatiōes intrinsecas aperiendum.

F ¶ Quod ex eo viride plagas recentes cōsolidat: ⁊ pprie maius. quod ex eo siccum est. vlcera fraudulenta precipue minus.

G ¶ Cum aceto epithimatū cōuenit splenis apostematib⁹ ⁊ duriciei eius. facit autē capitis soda. nocetq̄ stomacho: sed cōfert yctericie nigre. proprieq̄ maioris decoctio.

H ¶ Confert etiam eadem hydropisi. Idē. Prouocat vrinam ⁊ menstrua. soluit ventrem. et confert ascaridibus ⁊ antiquis febribus: ac scorpionis punctionibus.

I ¶ Decoctio maioris morsui vermium venenosorum omniū proficua: ⁊ ex ea suffumigat ac sternitur: ⁊ fugat minora venenosa.

K ¶ Constantinus. Polium est calidū in secundo gradu. siccum ī tertio. Humores grossos attenuat. Valet hydropicis patientib⁹ propter opilationē epatis ac fellis ⁊ splenis. Vrinam ⁊ menstrua puocat. Ventrem soluit.

L ¶ Cum aceto bibitum valet contra duriciem splenis. Et eius apozima propinatū lumbricos sucurbitinos et ascarides excludit. Capitis tamen dolorē generat ⁊ stomacho nocet. Si domus ex ea suffumigetur: reptilia inde fugantur.

Capitulum. cclxxxiiij.

Politricon. Dyas. Politricon gallitricum: quod adyantos dr̄. habet folia coriandro similia in sūmitate scissa. hasta eius est duobus palmis longa: habens supra se turgida capitella semen habētia. radix est illi vtilis. Sed virtus eius est in folijs.

Operationes

A ¶ Dyasco. His siquidē in aqua elixis: aqua ipsa bibita medicat asmaticis ⁊ disnoicis: yctericis ⁊ dissurrijs. calculos frangit. ventrem stringit. morsus caninos ad sanitatē pducit. reumaq̄ stomachi compescit.

B ¶ Cum vino bibita mēstruis imperat. abortū facit: ⁊ sanguinē reijcientib⁹ subuenit. morsib⁹ quoq̄ venenatis occurrit.
C ¶ Alopicia et vlcera capitis. s. q̄s acaras vocāt: ⁊ pterigia purgat. scrophasq̄ spargit. imposita qdē trita ⁊ mixta cum lixiuio addito cinere ac vino id pstat.
D ¶ Comesta a pugilib⁹ ad pugnā vtiliter ꝯfortat.
E A pecorib⁹ etiā comedit. ¶ Item politricon in locis vmbrosis atq̄ parietib⁹ humidis et circa fontes nascit. alij tanq̄ recorporatiuā decoctionē tardis etiā passiōib⁹ laborātib⁹ dāt in potu. s. hanelosis. stomaticis fluori ventris: ⁊ in difficultate mict⁹.
F ¶ Desiccat enī adiātos ⁊ extenuat. ideoq̄ chyradias digerit. apostema ⁊ lapidē rūpit. Pot⁹ ad humores glutinosos ac pingues de torace ad pulmonem ascendentes bene iuuat.

¶ Reuma ventris constringit. medius enim est inter ca. ⁊ fri. temperantiã In dolori colli so. eius trita cũ granis piperis ac semine coriandri cũ optimo vino daẜ ad bibenduz intro eunti balneũ. facit ⁊ ad capillos mulierũ nutriendos: si decoquatur cum oleo.

Capitulum. cccLxxv.

Porrũ latine. arabice curat. Sera. li. ag. ca. curat. Curat. i. porrũ. Ex eo ẽ domesticũ: ⁊ ẽ hispanicũ. ⁊ ex eo ẽ nabati. ⁊ ẽ montanũ. ⁊ ex eo ẽ porrũ vinee. ⁊ porrũ agreste. ⁊ mediũ inter porrũ ⁊ alliũ. Et reperiẜ virtꝰ huiꝰ inter ꝟtutẽ porri ⁊ alliȷ̃. sicut inuenies si leges ca. xiiij. alliũ. Et ꝑper h̄ est magis desiccatiuũ ⁊ acutũ q̃ʒ porrȷ̃ domesticũ. ⁊ cetera cũcta agrestia acriora sunt domesticis. Et medicine q̃ calefaciũt illa calefactione sũt ĩ fine graduũ. ⁊ ob hoc ẽ malũ stomacho. ⁊ est acutũ incisiuũ grossoꝝ humoꝝ magis aperitiuũ opilatoꝝ organoꝝ. ⁊ eiꝰ opatio est plus q̃ʒ domestici. Et ꝑpter hoc ꝓuocat vrinã ⁊ mẽstrua. ⁊ potissime qñ retinenẜ ꝑpter humores frigidos grossos. ⁊ hꝫ tm̃ de calefactione ꝙ vlceret qñ applicaẜ corpi exteriꝰ. Et nos iã diximꝰ ꝙ oẽs medicine q̃ calefaciunt illa calefactiõe ⁊ vlcerãt sunt in fine graduũ.

Operationes

¶ Sera. auc. Dyas. Porrũ domesticũ incitat libidinẽ. ⁊ qñ misceẜ cũ melle ⁊ fit inde lohoc ⁊ ꝯfert dolori pectoris ⁊ vlceribꝫ pulmonis. ⁊ qñ comeduntẜ etiã mũdificãt cannã pulmonis. ⁊ qñ q̇s assuefacit cibũ eius: inducit obscuritatẽ visus. ⁊ ẽ malũ stomacho. ¶ Et qñ aqua eiꝰ misceẜ cũ mellicrato ⁊ exhibeẜ: ꝯfert morsibꝫ venenosis. Et qñ fit emplastruz cum porris ipis ⁊ poniẜ supra locuz morsus facit hoc. ¶ Et qñ misceẜ cũ olibano ⁊ aceto et lacte ⁊ oleo rosato ⁊ distillaẜ in aurẽ: ꝯfert dolori eiꝰ et tinnitui q̇ fit in ea. Et qñ fit emplastrũ cũ eis ⁊ sumach: aufert verrucas. Et qñ fit emplastꝝ cum eis ⁊ sale: mũdificat vlcera sordida. ¶ Et qñ bibiẜ ex semĩe porri ⁊ granis mirti. ana ʒ. ij. simul tritꝫ abscindũt sputũ sanguinis antiquũ a pectore. ¶ Et idẽ auc. Rufi. Porrũ ꝓuocat mẽstrua ⁊ fetꝰ: ⁊ aufert eructuatiões acetosas: ⁊ mollit ventrẽ. ¶ Et idẽ auto. Judei. Proprietas autez est ꝙ destruit dentes ⁊ gingiuas. ¶ Et idem anctori. Aben Mesuay. Nocet vesice ⁊ renibꝫ qñ in ipis vlcera. Et folia porri de seni ꝯferũt matrici ex ꝓprietate que est in eis. qm̃ est in eis humiditas q̃ facit lubricare fetum. ⁊ semen porri qñ fumigaẜ sex ea anus: desiccat fistulas q̃ sunt in eo. ¶ Sed porrũ vinee est deterius stomacho. Et est calidius ⁊ magꝭ ꝓuocat mẽstrua. ⁊ qñ comeditur confert morsui venenoso.

¶ Paulus cap. de porro. Porrũ adustum mixtum cum melle ⁊ inunctum curat ragadias seu scissuras que fiunt in labijs. ¶ Isidorus. Porrus est olus cuiꝰ duo sunt genera. videlicet sectilis ⁊ capitatꝰ. ¶ Palladius libro. iiij In mense februario cõuenit porrum serere. Quẽ si sectilẽ velis post duos mẽses quã satus est poterꝭ desecare manentẽ in areis suis Sed capitatũ rariꝰ seres. ¶ Idẽ in li. vi. In mense mayo planta porri trãsferẜ: vt rigationibꝫ animetur. ¶ Idem in libro. xi. In octobri mense porrũ verno satum cõuenit trãsferre vt crescat ĩ capite. Sane sarculis assidue circũsodiatur. Sed cõprebensa porri planta velut tenacibus alleuetur: vt inanitas spacij que suberit radicibꝫ incremẽto capitꝭ supplicatur. ¶ Isaac. Porrus calidus est ⁊ siccꝰ in tertio gradu. quod certificat eius ponticitas. Unde sanguinẽ e naribꝫ manantez constringit. Sed ẜm cibum illaudabilis ẽ. Nocet enĩ stomacho: faciens inflationem ac ventositatez. ¶ Hypocrates. Porrus calefacit ac desiccat nimis epar: ⁊ splenã aperit vel curat: soluens queq ꝯstipata in eis. Thoracẽ

pulmonem purgat. Ad auriũ quoq₃ doloreȝ diuturnũ facit: ac ꝑ nares yctericos purgat. ¶ Macer. In multis causis vsus medicamine porri. Dicit Ypocras medicine maxim⁹ autor. Ipsius succum solũ dedit ipse bibendum. Egrotis q̄ reijciunt spumāt ve cruorē. Quos emoptoicos soliti sunt dicere greci. Cũ galla dant hunc allij thuriue farina. Aut gemmis dragmis porrorꝫ seminis vnā ⁊c̄.

Capitulum. cccLxxvi.

Proserpina grece. arabi. harsiarbay. latine lingua passerina: ⁊ ĩ lingua psica dicit̃ persoidami. Sera. libro aggregatoris cap̃. Harsiarbay. aucto. Dyascoridis. Harsiarbay: id est proserpinata. est enĩ masculus ⁊ femina. Masculus est herba que nascitur omni anno. Hec habet ramos seu virgas rectas: molles: subtiles: nodosas. et distenditur sup̱ faciē terre sicut gramen. Et folia habȝ sĩlia folijs rute. nisi q꞉ sunt molliora ⁊ longiora. Et habet iuxta vnũquodq₃ folium semen. ⁊ ꝑpter hoc dicit̃ masculus: ⁊ hȝ florem album ⁊ rubeũ. Sed femina hȝ plantam paruā ⁊ virgam vnicam tam teneram similem canne. et habet nodos similes nodis q̄ sunt in radice canne. ⁊ in nodis ip̄is sunt folia egredientia ab ip̄a virga similia folijs pini. ⁊ habet radicem in qua nullũ est iuuamentum. nascitur iuxta aquas. Hec latine vocat̃ cauda vulpis: que est virga siue burla pastoris: sicut apparet in capitulo Poligonia.

¶ Galien⁹. viij. simpliciũ farmacorꝫ. Proserpinata habȝ q̄d stipticitatis. Dominat̃ vero in eo aquosa humiditas vt in secũdo gradu ex infrigidantib⁹ farmacijs. vel in tertio ſm principiũ. ¶ Dyascorides. Proserpinata herba est q̄ habȝ ꝟgulas teneras ⁊ molles ⁊ multas nodosas ⁊ spansas sup̱ terrā sicut agrestis vnde ⁊ policarpos dicta est. Folia habet rute similia: sunt ⁊ oblonga ⁊ mollia. ⁊ semen in folijs singulis. vnde ⁊ masculus dicta ē. flos est illi albus aut feniceus. Virtutē habet frigidaȝ ⁊ stipticā. Proserpinata femina frutex est vnus. virgam habet cannosam ⁊ mollem. spissam ⁊ nodosam: in q̄bus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis. Nascitur locis humidis. Virt⁹ est illi stiptica. Et hec latine vocatur Cauda vulpis.

Operationes

¶ Galienus. Iuuat itaq₃ exustos stomacho exterius applicata sic herisipilata ⁊ calidos flegmones: seu etiam talia existentia repcutit reumata. ⁊ exinde vero siccatiuũ existere: ꝑpter quod herpetum bonũ est farmacum et vlcerum ⁊ aliorꝫ; euidentissimũ vero flegmonosorum reumatorũ. ¶ Est autem ⁊ sanguinosorum vulnerũ cõsolidatiuum. Iuuat vero ad vlcera que in aurib⁹: ⁊ si plus in eis sufficiēs fuerit id siccat. propter easdeȝ vero virtutes: ⁊ fluxum muliebrem sistit. Et dissinteriā ⁊ sanguinis eductiones ⁊ q̄ĉcunq₃ immoderate aliunde causatum. ¶ Ait auteȝ Dyascorides ⁊ vrinas prouocare stranguiriantib⁹ datum. nõ tamen distinguit diligenter dispositioneȝ in qua oportet dare. ¶ Dyascorides. Succ⁹ eius bibitus emoptoicis medicat̃. ventris abstinet reumatismũ. Colicis ⁊ stranguiriosis opitulatur. vrinam prouocat. morsib⁹ venenatis cum vino bibitus medicatur. ¶ Cũ vino coctus ⁊ melle vulnera noua curat. periodicis febrib⁹ ante vnam horam acceptus maxime prodest suppositum. ¶ Fluxũ mulieris stringit. Doloreȝ aurium cõpescit. Sanguinem reijcientib⁹ subuenit. Herpetas curat ⁊ fistulas. Ignem sacrum extinguit. Tumores ⁊ duricies impositũ spargit. Recētib⁹ vulnerib⁹ maxime prodest. Proserpinata femina omnia similiter facere potest: q̄uis virtutem minorem habeat.

Capitulum. cccLxxvij.

[illegible]

Pulmonaria. Pādecta. Pulmonaria herba ē satꝫ minuta: ꝛ mollia hñs folia: ꝛ q̄si formā pulmonis: in locꝫ humidis nascēs. quā quidā pepanū vocant.

Operationes

¶ Ad oīa vitia pulmōis ꝓfert bibitū ꝛ emplastratū. ¶ Elixatura eiꝰ cum vino cōfert peripleumoniaticꝫ ꝛ asmaticꝫ. ¶ Coctus ex aq̄ cū oleo aceto ꝛ melle iocundissime sumitur. ¶ Confert tussientibꝫ ꝛ ad pectus fluxibꝫ.

Capitulum. cclxxviij.

Runa latine ꝛ grece. arabice guas. Isidorus. Pruna a latinis ob colorem sic sunt appellata. Cuiꝰ generis meliora sūt damascena: ac oppido damasco sic dicta. Unde priꝰ arbor ipa est asportata. ¶ Aristoteles in libro de plantis. Fructuum quidam ex carne ꝛ osse et grano cōpositi sūt vt pruna. ¶ Palladiꝰ libro. xij. Pruna siccantur in sole per crates loco sicciore deposita: hec sunt que damascena dicunt. Alij in aqua marina vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt: ꝛ inde sublata. aut in furno tepido faciūt aut ī sole siccari. ¶ Johes Mesue cap. de prunis. Pruna alia sunt alba. alia citrina. alia rubea. alia nigra. ꝛ ex eis quedā sunt muza que sunt ad alterandū magis. quedam dulcia que sunt ad soluendum ventrem magis: ꝛ omnia alterāt. ꝛ solutionē faciunt. plus tamen ꝛ minꝰ. Damascena vero ꝛ armena in omnibꝫ illis sunt fortiora. ꝛ humida quidem plus faciūt illud q̄ȝ sicca. ꝛ sicca minus corrumpūtur in stomacho q̄ȝ humida. Sūt enī humida ad corruptionem ꝛ putrefactionem conuertibilia. Dulcia sunt inter calidum ꝛ frigidum. declinant tamē ad latus frigiditatꝫ. ꝛ sunt humida in secūdo gradu. Muza vero frigide sunt in ꝑncipio secundi: vt postea habetur. Et alia quidem sunt lauatiua et refrigeratiua ꝛ lenitiua. Rectius cum quo miscētur ei addit eaꝝ operationi: sunt tamarindi ꝛ ꝓprie ſ᷒m modos infusionis notos ꝛ cassia fistula ꝛ tereniabin ꝛ viole cōdite ꝛ similia. Et fit cum aqua earum syrupus iuuamēti noti. Et ex carnibꝫ earum fit electuarium bonum. Armeni quoq̄ȝ arborem prunorū ꝑforāt subtilem in longitudine palme ex duabꝫ vel tribus partibꝫ: ꝛ intermittūt frusta scamonee: ꝛ sigillant luto. ꝛ sunt fructꝰ illius arborꝫ solutiui sufficiēter: ꝛ faciūt sophisticatiōes alias in arboribꝫ alijs.

Operationes

¶ Johānes Mesue. Solutione educit coleram: ꝛ dant in egritudinibꝫ colericꝫ ꝛ alterāt maliciā eaꝝ: ꝛ soluūt maliciā ex q̄ fiūt: nocēt tamē stomacho: ꝛ sunt pauci nutrimēti. Dosis aque earū potio est circiter libram vnam cum zuccaro. ¶ Dyascorides capitu. de prunis. Prunum recens ventrē soluit. ¶ Sto.

macho contrarium iudicat᷑. sed omne hoc in cōmode celerius digestionem finit sicca nō tantam maliciam prebent. quidam sicca cocta aluum stringere existimant. quod Galienus non immerito falsum esse contendit.

¶ Quis enī nesciat ex passo discocta vl' mulsa solutionē ventris operari: maximeqꝫ ꝑficere si decoctum ipm cui succus admixtus est sorbetur. Facit tamen ipse suas differentias diuersi generꝫ in prunis: vt syriaca tantū putat minus aluum mouere eo ꝙ sint stiptiora.

¶ Hyspana vero plus soluere ꝙ sint dulciora ex oīb⁊ prunis: que maiora ⁊ lata sunt.

¶ Idem quoqꝫ tenera et digestiōis faciliora ⁊ ventrem molliendo accōmoda ꝑsumit minorib⁊ omnia inesse contraria.

¶ Est ⁊ agreste prunum austerioris fortiorisqꝫ virtutis. hoc siccum etiā dissintericos certum est adiuuare. gūmi huiꝰ arboris potatū calculos frangit. cum aceto tritum ac' illinitum faciei licbinas optime purgat: et curat aqua in qua folia pruni cocta sunt gingiuas ⁊ vueam et similia colluēdo defendit. Sed in vino decocta vehementius prosunt.

¶ Radices itemqꝫ cortex eandeꝫ stipticā habent potestatē que in foliis est constituta.

¶ Serapion hec eadem dicit que dicta sunt fm Dyascoridem.

Brunellen

Capitulum. ccclxxix.

Prunella latine ⁊ grece. Prunella est herba silis ozimo: flos q̄si lauendula sed grossiora: folia ⁊ flores vtuntur.

Operationes.

¶ Succus istiꝰ herbe mixtꝰ cū oleo rosaꝝ ⁊ timpora inunctum sedat soda. ¶ Hypocras. Succꝰ cū vino sumptꝰ tollit morsuꝫ venenosoꝝ. succꝰ istiꝰ herbe curat alcolā: ⁊ ꝯfert squinātie. ¶ Et ad oīa vitia oris ⁊ gutturꝫ conuenit. eandē etiā opationē hꝫ aq̄ eiꝰ distillata.

Capitulum. ccclxxx.

Pix latine. arabice affeff siue terf vel teff. Pandecta. Sciēdū ꝙ pix fit ex arbore ligni aryn. ⁊ ē arbor scerebin vel deda. ⁊ est cedrus vel pinus masculꝰ cuiꝰ fructus dicunt᷑ coni. est ex ea humida ⁊ sicca ¶ Serapion lib. aggrega. ca. A est. auctoritate Dyascoridis. Et humida colligit᷑ ex arboribꝰ ligni aryn. i. masculi pini: ⁊ profert fructū paruū: et ex eo fit lumē. Et melior ex ea est alba splendens leuis ⁊ munda.

Operationes

A ¶ Gal. viij. sim. far. cap. pix secundum trāsla. grecam pix q̄ ꝗdē sicca siccat ⁊ calefacit secundum tertiā substantiā cōmēsuratā ⁊ plus siccare nata ē q̄ calefacere q̄ liq̄da ecōtrario calefacit plus q̄ siccet. hꝫ aūt ꝗd subtiliū partiū q̄ asmaticos B ⁊ empticos iuuat. ¶ Et hꝫ ꝗdē ꝗd digestiuū ⁊ dyaforeticū sicut ⁊ secundum gustū subamarū. ꝗd et C acre. ¶ Ita aūt leprosos vngues educāt mixte cū cera. ⁊ empetigines expurgāt. digerūt aūt duros ⁊ indigestos hūores oēs qn̄ ponūtur ī cathaplasmatibꝫ. fortior vero ad oīa talia est liq̄da. dura vero ad hec quidē peior est.

D ¶ Ad ꝯsolidatōnē ātvulnerū mag ydonea. palam q̄ ex his est qm̄ ꝗd copiosū humiditatis E calide cōmixtū est pici liq̄de. ¶ Piceleū. i. oleum picis. Fit ex pice hūida qn̄ coq̄tur. ⁊ est q̄dā ex ea q̄ ē silis visco viscositate sua ⁊ noīatur viscosa. Et est alia q̄ ex tota sicca est. ⁊ melior ex ea est illa q̄ est pura tenax ⁊ odorifera similis resine pini. sapor huiꝰ est acutus ⁊ fere amarus. Et virtꝰ eius est ca. in. iij. gra. et desiccatio est plus q̄ calefactio ipsius.

Capitulum. ccclxxxi.

Pix liq̄da. Pandecta. ca. cccclx. Dicitan arabice. grece alkitran. latine vero oleū de scerbin. ⁊ est pix liq̄da. que idiomate nr̄o vocatur pecula. Sera. li. ag. ca. hictan: id est pix liq̄da: ⁊ est oleū q̄d egreditur de scerbin. Et scerbin due sūt species. Una earū est arbor magna. ⁊ est genꝰ abietis. ⁊ est ex ea alkitran hn̄s fructū simile fructui cipressi. nisi q̄ est minor eo multū. ⁊ secunda est arbor spinosa hn̄s similitudinē cū arbore iuniperi. ⁊ magnitudo fructꝰ eiꝰ ē sic gni mirti. Melius autē alkitran est illud q̄d est spissum clarū habens odorem fortē cum horribilitate. ⁊ qn̄ intingitur in eo digitus: nō cito defluit ex digito ꝑpter suam spissitudinem. et quādo stilla eius cadit in loco remanet collecta: et nō expanditur. Et idem auctoritate Gal. Specierū scerpin cōplexio ē ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. sed olei q̄d extrahitur ex arbore sua substantia est subtilis. ⁊ virtꝰ eius ē calida ⁊ sicca in q̄rto gradu: sed plus calefacit q̄ siccet. Lignū scerbin nominatur lignū mortuorū: q̄ cōseruat corpora mortua a putrefactione. Unde virtꝰ eius desiccat ⁊ custodit corpora mortuorū. et destruit quod est ibi de humiditate.

Operationes

A ¶ Serapion. Pix liquida custodit corpora mortuorū. ⁊ oleum eius occidit pediculos et lendines ⁊ lumbricos ⁊ vermes qui sūt in auribus. Et quando cum eo fit nascale corrumpit fetum: et excludit mortuum.

B ¶ Et qn̄ linitur virga ī hora coitus destruit conceptū. ⁊ ꝑpter hoc est ex verioribꝫ medicinis ⁊ fortioribꝫ ad ꝓhibendū impregnationē adeo q̄ accidit ei qui vtitur eo vt fiat omnino sterilis. etiam quādo distillatur ex eo in dentem corrosum sedat dolorem ⁊ frangit dentē et aufert liuorem qui fit sub oculo.

C ¶ Alkitran: ⁊ est illud quod est compositū ex eo q̄d colligitur in lana: quādo sup ipm suspenditur ⁊ decoquitur. ⁊ subtilius alkitran ⁊ minus acutum. ⁊ residuum quod remanet est alkitran. ⁊ est illud quod ē de eo spissum ⁊ grossum. ⁊ est sicut illud quod remanet ex spissitudine olei. ⁊ ideo alkitran propter sui grossiciem mordicat ⁊ aperit. et propter hoc alkitran curat apostemata. ⁊ est pix liquida.

D ¶ Sed grani scerbin virtus est temperata adeo q̄ potest comedi: nisi quia facit sodaꝫ ⁊ mordicat stomachum.

E ¶ Et idem auct. Dyas. Alkitran est quod corrodit ⁊ incidit corpa viuentiū: ⁊ cōseruat corpora mortuorū. ⁊ si fiat pheretrum in quo reponatur corpꝰ defuncti ex ligno scerbin: seruat corpꝰ defuncti a putrefactiōe. et propter

hoc nõminãt ipm q̃dã vitã mortuorũ. ⁊ alki-
tran adurit plantas ⁊ coria ꝓpter necessitatẽ
sue caliditatis ⁊ desiccatiõis. et abstergit ma-
culas oculi qñ bibitur cũ rob et sale pauco.
cõuenit morsui serpentis. ⁊ qñ linitur sup ele-
phantiam cõuenit: ⁊ fit cristere cum eo: ⁊ oc-
cidit lumbricos paruos.

Capitulum. ccclxxxij.

Panis. Ysidorus. Panis dictus est eo q
cũ omni cibo apponat. Panis eni ci-
barius est qui ad cibũ seruis dat non
delicatus. Fermentatus dicit fermentũ cõfectus.
Azymus autẽ nõ fermentatus. Nã azymus est si-
ne fermento sincerus. Acrizimus autem leuiter
fermentatus: q̃si acro azymus. clibanicius in te-
sta coctus. Rubidus aũt recoctus ⁊ rubefa-
ctus. Subcinericius dr cinere coctus ac reuer
satus idẽ ⁊ focacius. Sfungia dr panis aq̃
diutius laxatus. similã modicã fermẽtũq; mo
dicũ accipit. ⁊ hz humectatõis plusq̃ ois pa
nis. ꝓpter qd ⁊ sfungie nomẽ accepit. Placẽte
sũt q̃ de farre fiũt q̃s alij caudã liba dicũt: eo
q libeãt ⁊ placeãt. Dulcia sũt opis pistorũ ge
nera sic a sapore dicta. melle eni aspsa sumũt
Actor. Collirida dr panis q̃dratus de simila
factus in sartagine cũ oleo frixus. vel modicus
panis triangulus. Lagana sunt panes lati
ac tenues. Crista est panis supficies.

Operationes

A ¶ Aui. Panis vt comedat oportet q sit mun
dus sallitus. massaz bñs ꝯfectã: fermẽtatus: be-
ne decoctus ne comedat calidus: sz vna nocte
pmanẽs. Calidus eni nõ est apud naturã re-
ceptibilis. ¶ Et acceptio eius q̃ est de furno et
reliquorũ sibi similiũ est mala. Panis de simila
melior est ⁊ mũdior ac nutribilior q̃ alius. Eius
nutrimentũ melius est: sed tardioris penetratio

B nis. ¶ Opirus aũt q̃ est plurimi furfuris velo
cis est penetratiõis: sed nutrimenti minoris

C ac deterioris. ¶ Ille vero q̃ nõ bene coquit

D est plurimi nutrimẽti. ⁊ silr qui parũ habet fer
menti. sed eius nutrimentũ opilat nisi illos q̃
plurimi sunt exercitij. huius generis est panis
de patella. nam eius interior pars raro bñ coq̃

E tur. ¶ Amplastrũ ex pane factũ calidius est q̃
ex frumẽto panis: ex frumẽto nouo velociter

F impinguat. ¶ Panis de frumẽto cũ mellicra
to siccisq; cõueniẽtibus valet apostematibus ca
lidis. lenit eni ⁊ infrigidat ea. Panis cũ aq̃ ⁊
sale decoctus ⁊ empetigini infusus cõfert. Est
quidẽ velocis digestiõis ⁊ tarde descẽsionis

G ¶ Panis opirus est lenitiuus nature. fermen
tatus quoq; ventrem lenit: ⁊ azymus stringit.
Similiter in patella coctus et antiquus panis

H siccus ventrẽ stringit. ¶ Ysaac in dictis parti-
cularibus. Panẽ tritico calidiorẽ diximus: cuius
diuersa sunt nutrimẽta q̃ttuor modis videli-
cet. Primo ꝓpter farinã vnde factus est. Scdo
ex artificio sui. Tertio ex igne a q̃ coctus est.
Quarto p qualitate qua sumit. Farine mo-
dus trifariam diuidit. Primus ꝓpter essentiaz
sui. Scdõs p qualitate molitoris. Tertius sm
breuitatem vel longitudinẽ tpis ex quo mo-
la contrita est vt superius dictũ est. Panis q̃n
to mundior est: tanto pluris nutrimẽti ⁊ durio

I ris egestionis. ¶ Diuersitatis panis ex arti
ficio sui duo sũt modi. vel ex forma vel ex ar-
tificio simpliciter. Forma autem triplex est.
magna: parua: media. Magna medulle plus
habet. corticem vero subtiliorem ⁊ duriorez.
Cortex preterea parum nutrit. ⁊ est ad dige-
rendum durus. humiditatem egestionis ex-
siccat vnde ⁊ ventrem constipat.

K ¶ Medulla grossa est ⁊ viscosa ⁊ inflatiua. fle
gma viscosum generans. Panis parui ⁊ sub
tilis interiora ignis pforat: ⁊ humiditatẽ me
dulle exsiccat. vnde parũ nutrit ⁊ tardius dige
ritur: ⁊ ventrẽ cõstipat. maxime si estus sit in
primo vel secũdo die post decoctionẽ.

L ¶ Unde Hypocrates. Panis magnus ⁊ gros
sus est medulle multe nutrimẽti pluris ven-
trem soluit. paruus autẽ ⁊ tenuis medulle est
pauce. nutrimẽti pauci. Egestio eius tarda est
ventrem cõstipat. Qui autẽ mensure medie
est in forma: ⁊ medie est potestatis.

M ¶ Artificium panis quattuor diuiditur mo-
dis. Est eni panis q̃ntũ expedit fermẽti: tan-
tũ hñs ⁊ salis ⁊ bene confectus. ⁊ sicut oportet

coctus. Est pā fermentat⁹ ꝛ coctus: et ī ceteris a necessaria tēperātia īminut⁹. est bñs fermētū ex sale vltra q̄ꝫ sat; est. ¶ Est azym⁹ ꝛ sale carens. Prim⁹ q̄dē moderatioꝛ est in oībus his supradict;. in stomacho pfecte digeritur: ꝛ sanguinē in corpe clarissimū generat. vnde nature ꝯfortat actionē: ppterea cōmodus est q̄ quieti sunt ꝛ delitiaꝝ delectatōe viuūt. Et eis q̄ꝝ digestio defectū patiť vt senioꝛ ꝛ egritudies exeūtiū. Ars ei exhibita exteri⁹ sufficit nature laborāti interi⁹. ¶ Exercitātibꝫ aūt laborātibꝫ nō adeo ꝯueniēs est ppter suā subtilitatē ꝛ facilitatē dissolutionis ex mēbris eoꝝ. Panis fermētat⁹ modicū habēs salis nec bñ coct⁹ viscositatē gñat ꝛ grossitatē. vñ durioꝛ ē peioꝛe tardioꝛ. ppter h̄ apt⁹ est exercitātibꝫ ꝛ laborātibꝫ. Naꝫ abundātia caloris eoꝝ est cā fortitudinis ꝛ digestionis. Sed q̄ fermēti salisq̄ꝫ supfluū habuerit minimū nutrit ꝛ ꝯfortat. virt⁹ enī salis hūiditateꝫ ei⁹ desiccat: fermētū cōiūctionem rarificat. ¶ Azym⁹ silr minimū nutrit ꝛ durissime digeriť tardissimeq̄ꝫ egeriť. ppietatē hꝫ opilationē ꝛ ventositatē generādi. Idcirco incōuenienꝫ est oībꝫ naturis: nisi raro eis q̄ maxime laboribꝫ exercentur vt messores ꝛc̄.

Capitulum. cccLxxxiij.

Rapa. Isidoris libro ety. Rapa dicta est a rapiendo: id est comprehendēdo. Est autem radice amplioꝛ napo: sapoꝛe dulcioꝛ ꝛ folio tenui. Palladius libro. iij. Semen brasice vetustum mutatur in rapaꝫ. Idem in libro. viij. In mense iulio serenda ē rapa solo putri ꝛ solatri in sicco nec spisso: locis humidis ꝛ campis letatur. Napus autē in sicco ac proprie tenui deuexo et sabulosis melioꝛ nascitur. loci ppietas vtrūq̄ꝫ semen ī alterum mutat. Nam rapa in alio solo p biennium sata mutatur in napos. alia vero napus trāsit ī rapam. Subactum solū stercoratum versatūq̄ꝫ coquunt quod ipis et segetibus proderit: qui ibi anno eodem serūtur. Iugo raparū quattuoꝛ sextarij. napi autem quinq̄ꝫ sufficiūt. Si spisse sunt interuelles aliquas vt cetere roboreňť: vt vero in semia maioꝛa rediganť erucam rapam folijs oībꝫ purgas: ꝛ ad dimidiū digiti crassitudinē in caule succides. Tunc in sulcis diligenter subact; octonis digit; separatā obrues. inijties terram ꝛ calcabis ita magna nascetur.

Operationes.

¶ Rapa est napus validissim⁹: cōturbat corpus ꝛ deducit. Sed semen ei⁹ cōtra venena in potum dať. Rapa si frequēter comedatur inflationē stomachi facit. Semen ei⁹ ex vino tritum valet cōtra morsus serpentū. A

¶ Dyascorides. Radix rape bona est. ꝛ si ventrem inflat: corpori tamē succum addit: ventremq̄ꝫ stimulat. Eius elixaturā fomēto podagris ac permonibꝫ presidiū est. ipaq̄ꝫ trita ꝛ imposita hec omnia facere potest. B

¶ Cima ei⁹ elixa ꝛ comesta ē diuretica. semē eius ex vino bibitū vulneribꝫ venenat; proficit. Itaq̄ꝫ semen ī rapis calidū ac feruens videtur: ꝛ ipē paulo solutiores creduňť. Sed quo minus caloris possident molliendi potestatem eo fortioꝛem continent. C

¶ Idem radix inflat: ꝛ semen in homine generat vel augmentat. Agrestis rapa locis siccis nascitur: fruticem collectum faciens cubiti longitudinem habens multasq̄ꝫ virgellas. Folia lenioꝛa ꝛ in modum digiti grossa. Semen ei⁹ in folliculis est conclusum nigꝝ ꝛ fragile. quod fractum habet intus coloreꝫ album. itaq̄ꝫ faciei miscetur alba mentis vel etiam totius corpoꝛis. D

¶ Isaac. Calida est in secundo gradu. humida in primo: dure digeritur. Mollem ꝛ in- E

flatiuam carnē facit.ppter sui ventositatē p-
inde coitū suscitat.flegma augmētat.¶Vti-
lis aūt est si bis cocta vtraqꝫ aqua reiecta co
quaꝛ cū pinguissima carne. Idem. Cuius in
re si pedes podagricorum loti fuerint dolori
F mitigationē prestat.¶Gal.li.ij.de cibis cap.
de rapa. Multiformiter aūt ⁊ hanc homīes
p̄parant vsqꝫ ad hoc ꝙ cōponunt eam cū ga
ro ⁊ aceto vt habeant p vsu ꝑ totum annum.
Chimum autem reddit in corpore grossiorez
cōmensurato. propter quod si abundauerit
quis in vsu ipsius.⁊ maxime si quis deficien
ter in ventre digerens ipam cōgregabit vo-
catum crudum chimum.
G ¶Ad secessum autem ventris neqꝫ cōtraria-
ri vtiqꝫ neqꝫ cōferre dicat quis ipam.⁊ maxi
me qn̄ decoquitur bene.indiget eni ipa ⁊ am
pliori decoctione.fit autē optima bis elixa-
ta sicut dictū est prius de caulis p̄paratione.
si aūt crudior sumaꝛ indigestibilis est: ⁊ infla
tiua ⁊ mala stomacho.qn̄qꝫ autez ⁊ mordica-
tiones operatur ſm ventrē.p aquā autez eli-
xatam admirabar vtiqꝫ si minus aliqua ho-
H mogenearū plantaꝝ nutrit.¶Et idē li.vi.de
sim.medicinis ca.gengilidis siue rapa ipsa
⁊ semē ad libidinem incitat inflatiui spiritus
generatiua existens.

Capitulum.cccxxxiiii.

Raphanus. Isi. Raphanū grece nos
radicē vocam⁹: eo ꝙ tot⁹ deorsuz ni
titur cū reliq olera magis in sūma p
siliant: hui⁹ semie macerato Palla.li.iiij. In
mense marcio raphanos aliq serūt q̄b⁹ vtunꝛ
estate. Idē in li.ix. Raphanū vt iā p̄dictū est
sicut ⁊ brasicā ꝯstat esse vitib⁹ inimicā. Nā et
si circa se seranꝛ natura discordāte refugiūt.
Aui. Raphanus habet lignū calidū ⁊ humi
dū in p̄mo. Semen ca.in.iij.fortius est semē
deinde cortex.postea folia.deinde caro.

Operationes.

¶Radix ei⁹ a ieiuno comesta vel potata put A
antidotū magnū adiutoriū est sanitatꝭ ⁊ tuta
mētū corpis: sed ad inflationē facit ⁊ ruct⁹ fe
tidos.¶Fruct⁹ ei⁹ vrinā mouet. Ventrē de- B
cocta malaxat: ⁊ ī cibo ptisicꝭ pdest. Toracꝭ
flegmata purgat. Cū oximelle accepta vomi
tū mouet. Cū melle mixta putredinez curat.
Liuores tollit. Vim fungi venenosi cōpescit
¶Cōtra viperaꝝ morsus pficit. Semen cū C
aceto datū splē minuit. hydropicꝭ ac splene-
ticꝭ ī modū cathaplasme impositū subuenit.
¶Radix ī aceto ac melle cocta si gargarizeꝛ D
synaticos curat. Folia ei⁹ ꝯtusa ⁊ iposita do
lentib⁹ articulis psūt.¶Raphano calidā eē E
virtutē oīm medicoꝝ opiniōe ptz: ſʒ nob ex
vsu intelligere licet.nā cū ceterꝭ cibis come-
sta: iō in stomacho ruct⁹ efficit solus.qꝛ in eo
coquiꝛ p̄ma.¶Capillos ab īiuria alopicie re F
stituit cū melle.¶Succ⁹ etiā grauedinē au- G
riū instillat⁹ emēdat.¶Egyptij reges in q̄b⁹ H
erat studiū scrutati corpa mortuoꝝ ⁊ cās va
litudinū occulta fide recognoscere.et in ipo
corde vitiū nasci pdiderūt.¶Semīe rapha- I
ni cū melle trito ⁊ sūpto suspiria mitigāꝛ Tus
sis arceꝛ. Sola cū sale sūpta vētrꝭ aīalia ex-
tinguit.vētrē stimulat.vrinā ꝯcitat. Puerpe
ris copiā lactꝭ acq̄rit.¶Nulla res fortius vri K
ne difficultatē soluit.vł femiaꝝ impat mēstru
is.raphan⁹ comesta ē eustomacha.p⁹ cibos
sūpta digerit eructuatōez facit. Cocta et esa
tussiētib⁹ ⁊ pituitatib⁹ stōachi medeꝛ¶Coriū L
ei⁹ cathaplasmis adhibitū cū melle pascētia
vulnera curat.¶Liuorē īposita tollit. Mor M
sib⁹ venenatꝭ occurrit. Lētigines purgat Bi
bita mēstruis impat. Semē ei⁹ bibitū ē diu-
reticū Splenē tremiscere fac¶Elixū cū oxi N
melle gargarismo synāticꝭqꝫ opitulaꝛ. Cera-
sa q̄ʒ pūcto accepta statī medeꝛ. Deꝛ cōcauo
īmissa.vel gingiuis fricata.dolorē eius mire
sedat.¶Est aliud gen⁹ raphani qd̄ multi ar- O

moratiũ dicũt hñs folia lapsane silia. cui⁹ ra
dix oblonga est ac tenera. de q̄. s. supra dictũ
P est. ¶ Pla. Raphan⁹ ca. ē ⁊ sic. in. ij. gra. Vir-
tutē hȝ incidēdi: dissoluēdi. ex eo fit cōpedēs
oximellis ꝯ q̄rtanā: ꝯ q̄tidianā: ꝯtra duriciē
H splenis. ¶ Herba ipa cocta ĩ vino ⁊ oleo sple
ni cathaplasmet. pectini cathaplasmata strā
R guriã ⁊ dissinteriã soluit. ¶ Hypocra. Capil
los mulieꝝ defluos raphani iubet fricari: et
ꝯ tormēta vulue sup vmbilicũ imponi. Redu
cũt ⁊ cicatricē ad colorē. Semē impositũ ex
S aq̄ sistit ea q̄ fagedenas vocāt vlcera. ¶ Des
mocrit⁹. Ventrē ĥ cibo putat stimulari. ⁊ ob
id fortasse voci nocere tradiderũt aliq̄. folia q̄
dũtaxat ĩ oblōgis nascũt aciē ocloꝝ excita-
re dicũtur. vbi ꝓ acrior medicia admota sit.
ysopũ dare ptin⁹ impant. Hec antipatia est.
Auriũ ꝓ guitati raphani succum instillant.
T ¶ Papi. Humectat ⁊ dispgit flegma auctori
tate sua. Folia tñ ei⁹ min⁹ austera sunt. radix
V trita ĩ vino nauseā ꝑuocat. ¶ Pli. lib. xx. Ra-
phani stōachũ purgāt. pituitā extenuāt. vri-
nā ꝯcitāt. Est estiuosus in italia: ⁊ aromatiā
vocāt satiuā. Satiui decocti mane ad tres
ciatas poti calculos cōminuũt ⁊ eijciũt. Ad
tussim q̄ȝ ieiunis raphan⁹ ꝓdest ĩ mane cum
melle. Semē ei⁹ tostũ deinde ꝯtritũ cũ melle
suspiriosis valet. Ideoq̄ȝ ꝯ venena ꝓdest.

Capitulum. ccclxxxv.

Radix. Platear⁹. Radix ē herba cu
ius simili noīe appellat. ⁊ est ca. ⁊ sic.
in. ij. gra. Virtutē raphano similem
habet. Et ꝯtra easdē causas valet eodē mo-
do: sed nō efficax est. Itaq̄ȝ cum in receptiōe
inuenit: pōt poni radix raphani si radix non
habeat. Palladius li. xx. In augusto mense
vltimo sicciorib⁹ locꝭ radices cōuenit seri: q̄
hyeme ministrēt vsum. Amant terrā qualem
rapa pinguē ac solutā ⁊ diu subactā. tophum
vero reformidāt ⁊ glareā. Gaudent celi statu
nebuloso. serendi sunt aũt grandib⁹ spacijs ⁊
alte fossis. melioresq̄ȝ ꝑueniũt si serant in are
nis post nouam pluuiā nisi forte possint riga
ri. quod satum est statim leui sarculo dȝ ope-
riri. sed tñ nō ingerēdũ est: sed potius palee q̄
inde fungose sunt. suauiores aũt sũt: si eas aq̄
salsa frequēter aspgas. Radices feminini ge
neris putant que min⁹ acres sunt. habentq̄ȝ
folia latiora lenia ⁊ cũ iocunditate virentia.
ex his ergo semina sunt colligenda. Maio-
res fieri credunt si sublatis omib⁹ folijs solo
tenui caule demisso: sepe terrꝭ opiant. Si ex
nimis acra dulcem fieri velis semē die ac no
cte melle aut passo macerabis.

Operationes

A ¶ Isaac. Radix est ca. in. iij. gra. sic. in. ij. mi-
nus q̄ȝ rapa nutrit ꝓpter acumē suũ: qd̄ forti⁹
est acumine rape. Nutrimentũ eius est durũ
⁊ grossum digestioni stomachi nociuũ et in-
cōueniens dentib⁹ ac oculis ⁊ gule oībusq̄ȝ
B doloribus vulue. ¶ Scd̄m vero medicinam
cōuenit. scd̄m cibum manducata tortionez et
inflationē facit: ⁊ illaudabilis stomacho fit.
Quod testatur ructatus ei⁹ qui maxime fit
ante cibum. eleuat enim ⁊ descendere probi-
bet cibum ad locũ coctionis. Ideoq̄ȝ fit cau
sa indurate digestionis. naturaleq̄ȝ ꝟtutē in-
hibet. cibũ expellēs in supiori pte: ex q̄ re fit
vomitus maxime his q̄ ventositatē in stoma
C cho habent ex ꝯsuetudine. ¶ Que tñ post ci-
bum accepta minorem agit ventositatē ascē
dentem superius. quia cũ grauitate sua descē
dit inferius: deponitq̄ȝ cibum in coctiōis lo
cum. Et vt oportet digeritur vnde causa cō-
fortande secunde digestiōis efficitur. hec est
gratia sue coctionis: que nō habentib⁹ ven-
tositatem accepta post cibum impedit.
D ¶ Proinde si quis eam vult accipere pro vo-
mitu ante cibum sumatur. sed propter supple
mentum secunde ac tertie digestionis: post
cibum manducetur.

¶ Item radix cōburitur ⁊ puluerizatur sup vlcera hūida: mūdificat ⁊ desiccat illa. Et putāt ali q̄ q̄ exprimatur succꝰ eiꝰ ⁊ detur i potu cū vino. et cōueniat medicis mortiferꝫ. ⁊ semē eiꝰ etiā facit hoc. Nos aūt experti sumꝰ multotiēs de hac plāta: q̄ qn̄ coq̄tur mltū cū kist ordei donec dissoluatur i decoctiōe ⁊ detur i potu hꝫ magnā efficaciā i egritudibꝰ pectorꝫ antiquis q̄ fiūt ab hūoribꝰ grossis. ¶ Et idē auc. Ruffi. Raffanꝰ offert flegmati: ⁊ puocat vomitū: ⁊ ē malꝰ capiti ⁊ oculis dētibꝰ ⁊ palato: ⁊ corrūpit cibū. Et ē cōueniēs oībꝰ egritudibꝰ mlierꝝ. gn̄at vētositates i supioribꝰ ptibꝰ ventrꝫ. Et illud aucto. Humay ppter suā maliciā est velocꝫ putrefactiōis sue sube. ¶ Et idē auc. Rasis. Dixit mihi q̄dā amicꝰ meꝰ q̄ exptꝰ est h. ⁊ inuenit verꝝ. Distillauit ei aquā radicꝫ raphani super scorpionē. ⁊ iuenit ipm statim imobilem. deinde cōtinuo inflatꝰ est ⁊ crepuit p mediū. Et radix cōuenit fe. quartanis ⁊ rigoribꝰ febrium periodicarū ⁊ doloribꝰ ventris.

Capitulum. ccclxxxvi

Raphanꝰ agrestꝫ. Dya. Raphanꝰ agrestꝫ iūcos duos siue tres spgit i terra rubētes. folia rute silia. radices cepe sꝫ ampliora: quē q̄dē raphanū siluestrē vocant. Intꝰ hꝫ medullā candidā. extra cortices nigros. nascitur in mōtibꝰ ⁊ locis aspis. aliq̄n et vmbrosis.

Operationes

¶ Sera. Raphanꝰ agrestꝫ ē bn̄s fo. silia lapsane. ⁊ hꝫ radicē mollē: subtilē: longā ⁊ terream. ⁊ sapor eiꝰ est acutꝰ: cuiꝰ folia ⁊ rami coquuntur ⁊ comeduntur: ⁊ cōuenit sto. ¶ Virtꝰ etiā ei est viscida ⁊ diuretica ⁊ calida. ⁊ iō in cibo sumpta copiosaꝫ effundit vrinā. Incitat etiā mēstrua feminaꝝ sto. vtilis ⁊ ex aceto data. Pituitas glutinosas cum melle sūpta dissoluit. lūbricos latos excludit. ¶ Radix adusta ⁊ in puluerē versa ad siccādū ⁊ purgādū vulneribꝰ imponitur. Quidā succū eiꝰ cū vino dāt ꝯ venena. eadē vis i semine est si cū melle sumatur. nobis exptū est armoraciam in ptisana sorbitionē discoctaꝫ toracis vitia sanare. ¶ Sed raphanꝰ agrestꝫ quē romani vocāt armorachion hꝫ folia silia folijs domestici. et hꝫ radicē longā mollē. ⁊ sapor eiꝰ ad acuitatē declinans: cuiꝰ folia ⁊ radix si coquantur et comedentur cōueniūt stomacho. Et eiꝰ virtus est calida inflatiua. ¶ Et pronocat vrinā ⁊ menstrua. ⁊ qn̄ sumitur cū melle incidit humores grossos et viscosos in pectore.

Capitulum. ccclxxxvij.

Radicula. Pli. li. xix. Radicula ē herba lauādis lanis apta ad h̄ succū h͛z mirū q̃ztū cādore ꝯferēs eque ⁊ mollicia. nascit̃ vbiqꝫ satiua: s͛z sponte p̄cipue i asia syriaqꝫ saxosis ⁊ asperꝫ locꝫ. Trans eufraten tu laudatissima. caule tenui ferulaceo ipsisqꝫ cibis indigenar̄ expetito. ⁊ vnguēti q̇cq̇d sit cū q̄ decoquat̃ oliue folio. hanc struthion vel ysatin greci vocāt. Estate floret. aspectu grata. ver̄ sine odore spinosa: ⁊ caule lanuginoso semē ei nullū. radix mag̃ q̄ꝯcidit̃ ad quē dictū est visum.

Operationes

¶ Pli. li. xxiiij. Tingētib⁊ ⁊ radicula ramos p̄parat quā struthion a grecꝫ vocari diximꝰ. ¶ Medet̃ morbo regio ip̄a d̄cocta. ⁊ vis̄ potū Itēqꝫ vitijs pectorꝫ obuiat. aluū sistit. vuluasqꝫ purgat. q̄zob͛rē aureū poculū vocāt eā medici ⁊ melle etiā ꝑdest ad tussim. ¶ Ortopnee ꝑdest mēsura coclearꝫ. cū polēta vꝫ aceto lepras tollit: eadēqꝫ cū panace: ⁊ caparꝫ radice calculos frāgit ac pellit. pānos discutit cū ordeacea faria ⁊ vīo decocta. ¶ Miscet̃ ⁊ malaginatib⁊ ⁊ collirijs claritatꝫ cā ad sternutamēta vtil͛iter pauca. ¶ Lieni q̄z ac iocinerieodē mō ꝑficit. pō. denarij pōdere ex aq̄ mulsa sanat suspiriosos. sic ⁊ pleureticos oēsqꝫ laterꝫ dolores. ¶ Pādecta. Radicula. i. ꝯdisi. ⁊ pōit̃ in antidotario virili ī potione ad scrofulas.

Capitulum. cccxxxviij.

Rannꝰ latine ⁊ grece. arabice bausis. vl͛ busch siue bausig. Sera. li. ag. ca. bausis siue bausig. i. rannꝰ est planta que nascit̃ in vallib⁊. ⁊ sunt eius tres species. Una h͛z stipitē rectū spinosum sicut arbor q̄ d͛r alehisialich. in ramis ⁊ spinis eiꝰ ⁊ folia eiꝰ sunt oblonga hn̄tia humiditatē viscosaꝫ que adheret manui. Scd̄a est fortis alba plus q̄z ip̄a. Tertia h͛z minora folia q̄z ip̄a ⁊ latiora: ⁊ declinat parū rubori. ⁊ rami eiꝰ sūt longi. longitudo eiꝰ est brachij vnius. ⁊ est spissior alijs ⁊ est debilior. spina vero eius est acutior. Et fructus eiꝰ est latꝰ subtilis. ⁊ est velut invaginis sicut herba q̄ d͛r sachidalion. ¶ Et idē aucto. Salie. Qd̄ administrat̃ ex ranno sūt folia eius dū sunt recentia. Et virtꝰ eius est q̄ infrigidat ⁊ desiccat in. ij. gradu.

Operationes

¶ Dyascorides ca. de ranno. Rannꝰ frutex ē q̄ circa ortos nascit̃. Huiꝰ virge sunt longe ⁊ spinose. folia h͛z pinguissima lōga ⁊ leuia. Est etiā alia rannus colorē hn̄s subalbidum. Et tertia hn̄s colorē subrufum: et virgulas longas cubitis q̄nqꝫ. ⁊ plus. hec spinose sunt: et minimā hn̄t virtutē. Eius semē latū ē ⁊ tenue ⁊ in folle reclusum sicut affodilli. ¶ Idē. Omniū specier̄ ranni folia cathaplasmatib⁊ adhibita ignē sacrū corporis ꝓhibēt. ¶ Sera. Uirtꝰ ranni est que curat formicā ⁊ herisipilam que est t͞pe caliditatis. Unde qn̄ fit emplastrum cum folijs eius curat herisipilam ⁊ formicā. Et dicunt aliqui q͛ quādo rami eiꝰ suspendunt̃ in ostijs ⁊ fenestris cessat operatio arboris eor̄. ¶ Piniꝰ li. xxiiij. Inter genera rubor̄ rannꝰ appellat̃ a grecꝫ candidior frutex. Is floret ramos spargēs rectꝫ aculeis nō vt ceteri aduncis. Alter̄ genꝰ est siluestre nigrius rubentes ferens folliculos. huiꝰ radice decocta in aqua fit medicamentū: qd̄ licium vocatur. ¶ Semen secūdinas trahit: alter ille candidior stringit: sed magꝫ refrigerat. collectiōib⁊ ⁊ vulnerib⁊ acomodatior. ¶ Constantinus in libro graduum. Rannus frigida est in primo gradu. sicca in secūdo. valet pustulis oris. Uentris dolorē ⁊ stomachi defectionem curat. cathaplasmatus herisipilam destruit. ¶ Succus eius oculorum collirio mixtus siue solus conuenit dolori oculorū: maximeqꝫ pannorū albedini. Bibitus autem lapidem renum frangit.

Capitulum. cccxxxix.

[illegible]

Reubarbarum. Isidorus in libro ethymologiarū. Reubarbarum dicitꝰ ꝙ in solo barbarico trans danubiū inuenitur. Reuponticū quod circa ponticū inuenitur. Et idem dicitur reu quod est radix: quasi radix barbarica vel pontica. ¶ Platearius. Reubarbarū qđ in india vel vltra marinas partes reperitꝰ. radix est cuiusdā arboris quasi quedā tuberositas. Eligitur illud quod graue est in suo genere ⁊ non ꝑforatū. Quod etiam cum frangitur: interius habet quasdā venulas distinctas. hinc rufas. hinc subalbidas. hinc croceas. ⁊ cōmasticatū tingit quasi crocus. Virtutem habet purgandi coleram principaliter ⁊ diureticam. cōpetenter ponitur in syrupis contra febres acutas ¶ Auicenna. Reubarbarum adulteratū spissius est ac vehemētius stipticū. Purum aūt est vehemētius rarū ⁊ minus stipticum. ⁊ est crocee tincture. In ipa est terreitas amara ꝓpter actionem igneitatis in ipa.

Operationes

A ¶ Platearius. Cōtra calefactionē epatꝭ ⁊ opilationē ex calida causa datur cū aqua calida.
B ¶ Auicēna. Reubarbarū cōfert panno ac vestigiis sup cutes remanentibꝰ quando cū aceto linitur. Ex eo fit emplastrū ad apostemata calida. Cōfert etiā empetigini cum aceto. Eius epithimа casui ⁊ ꝑcussioni confert valde. ꝓdest etiā contusioni lacertorū ⁊ rupture. ¶ Cōfert asmati ⁊ sputo sanguinis: epatis stomachiqꝫ doloribꝰ intrinsecis. Singultui ⁊ dolori pungitiuo ventris ac dissinterie ac dolori renū ac vesice: atqꝫ matricꝭ ⁊ fluxui sanguinis: ac febribꝰ antiqˀs. Splenem attenuat: ⁊ morsui vermiū venenosoꝝ remediū est. ¶ Constantinꝰ. Reubarbarū aliud ē indicum aliud ponticū. Indicum est laudabilꝰ. calidū ⁊ siccū in secūdo gradu. Quoddam stipticitatꝭ ⁊ acuminis habet. Stomacho defecto valet. ventositatē ⁊ epatis dolorem ⁊ splenis duriciē ⁊ ypocundriam ⁊ extēsionem curat. Renū ac vesice dolorē ⁊ matricis extirpat. ¶ Sanguinē de pectore manantē ꝯstringit: anhelitꝰ singultū. Vulnera intestinoꝝ: diuturnā solutionē: ac prolixam febrem amputat. faciē ⁊ cutem a lentiginibꝰ et empetigine mūdificat. Contra reptiliū morsus facit pulueris atꝰ ⁊ cum aceto temperatꝰ.
¶ Pandecta. Reubarbarū đr a reu qđ est radix ⁊ barbarum: quia est radix q̄ in barbara regione oritur. ⁊ in india trans marinis partibꝰ. Et est aliud quod đr reuponticū. de quo in sequenti capitulo. quoniā đr sic de eo ꝙ in ponto insula reperitꝰ. vel quia ponticū habet saporem. ¶ Reubarbarum vt quidam dicūt radix est cuiusdam arboris. reperitur q̄si quedam tuberositas in radice eius ⁊c. Et est calidū ⁊ siccum in secūdo gradu. ¶ Johannes Mesue. Reubarbaꝝ quoddam oritꝰ in india Et vocatꝰ reduedseni. ⁊ est melius. quoddam oritur in barbaria. ⁊ est laudabilꝰ post illud. Et quoddā oritur in turchia. ⁊ est minꝰ laudabile illis. ⁊ laudatꝰ magꝭ ex eis qđ est subnigrū declinans ad rubedinē. et quod graue est cū raritate sua. ⁊ in quo in cōfracturis inuenitꝰ disgregatio ex rufo ⁊ glauco. ⁊ quod ē crocee tincture. ⁊ quod est recens cognoscitur qđ nō est adulteratū. quoniā est rarum et minoris stipticitatis: ⁊ est crocee tincture.
¶ Adulteratū vero habet cōtrariū boꝝ. ⁊ varietatem quā habere debet in confracturis amisit. imo subnigrescit in eis. ⁊ est calide cōplexionis ⁊ sicce in secūdo gradu. ¶ Conuenerunt autē in ꝑmixtiōe eius aqueitas dantes ei stipticitatē substātie. ⁊ acreitas dans ei raritatem substātie. ⁊ est in eo igneitas perficiens: que propter actionem eius ⁊ terreitatem ipsius ipsum facit esse amarum verū. terreitas est ſm profundum eius. et igneitas est in supꝑficie ipsius. que ꝓpter infusionē separat inter eius substantiā. ⁊ cōplebo opera

bonis.solutionis ꝛ apertionis opilationũ ꝑ ipm est ꝑ dominiũ caliditatꝭ in supficie ei⁹. ꝛ consecutio cõtractionis ꝑ ipsum a substantia sua terrea stiptica. Non est in eo nocumẽtum apparens. ꝛ datur in omni tempore ꝛ in omni etate: ita ꝙ etiã pueris ꝛ pregnãtibꝫ datur. ꝛ est de elegantioribꝫ ꝛ melioribꝫ medicinis aque lactis. ꝛ ꝑprie quod sumptum est ex capris que magnificat operationẽ eius: similiter magnificatur infusio eius in aqua endiuie ꝛ apij prius bulitum ꝛ colatũ. vel in aq̃ plantaginis. ꝛ nõ ꝑmittatur quin cadat in societate eius spica. Est enim proprij iuuamẽti cum ipso. neqꝫ ꝑtermittas additionẽ modici vini albi odoriferi clari in infusionibꝫ eius. ꝛ proprie quãdo in ementatione opilationũ propinatur. ꝛ eius quidem infusio cõpetit quando solũ queritur abstersio solutio et opilationum apertio. ꝛ ipsi⁹ contriti exhibitio quãdo queritur vt post illam in visceribꝫ vestigia cõtractionis remaneãt. verũ ex eo quod assum est vehementius ex adusto. ꝛ qđ ex eo puri⁹ est sustinet quod oportet. ꝛ meretur de ꝯtritione In raro autẽ ꝛ laxo cõtritio vehemens resoluit virtutẽ. decoctio etiã similiter resoluit q̃liscunqꝫ sit. ¶ Johãnes Mesue. Educit solutione ei⁹ coleram ꝛ flegma. maior ei⁹ proprietas est mũdificare epar ꝛ stomachũ: ꝛ confert re doloribꝫ pungitiuis eoꝝ ꝛ viscerum. ¶ Et clarificat sanguinem: ꝛ aufert opilationes: ꝛ morbos quorum mater est opilatio. sicut hydropisim: hyctericiam: grossiciẽ splenis: ꝛ febribꝫ opilationũ ꝛ similia. ¶ Et ex parte substantie sue ꝑprietas est ꝯferre sputo sanguinis ꝛ emanationi ei⁹ vndecũqꝫ sit: ꝛ casui ꝛ ꝑcussioni. ꝛ sanare rupturas intrinsecas ꝛ extrinsecas ꝛ ꝑprie eius. ʒ. i. minime. gra. ij. ꝛ rubee tinctoꝝ gra. xv. cũ vino stiptico. ¶ Et cõfert inunctio olei ei⁹ contusionibꝫ ꝛ contritionibꝫ lacertorũ ꝛ doloribꝫ eorum. et ipsum quidem est medicina singultus. et est medicina bona dissinterie. ꝛ ꝑprie quod ex eo est assum. ꝛ bibitum cum succo plantaginis ꝛ pauco vino stiptico. ¶ Et confert febribꝫ periodicis et febribꝫ opilationũ ꝛ febribꝫ antiq̃s. Dosis potio eius infusionis ana. ʒ. ij. ß. vsqꝫ ad decem. ꝛ contritis ana. ʒ. i. vsqꝫ ad. ʒ. iiij. ¶ Et ipm cõseruatur ꝑ annos quattuor: et conseruatur a corruptione ꝛ putrefactione. si supliniatur ei cera. ꝛ terbentina liq̃facte aut cera sola aut si sepeliatur in psilio aut milio. conseruatur enim tunc tempore extenso.

Capitulum. cccxc.

Reuponticũ. Pan. Reupõticũ. i. barba sirista. ꝛ ẽ radix pontica multũ similis reubarbaro. Interi⁹ hꝫ venulas distinctas vt reubarbaꝝ: sꝫ non tingit vt reubarbaꝝ. Et đr reuponticũ eo ꝙ in ponto insula reperitur. vel qꝛ ponticũ hꝫ saporẽ. et reu tantũ est dicere quantũ radix. ¶ Dyascorides ca. de reupontico. Reuponticũ nascitur in bosforo. ꝛ sic ab grecia venit. cuius folia magna sunt similia folijs simphiti. radix est aliquatenus vasta ꝛ nigra. Hasta similia centauree. sed breuior est fragilis ꝛ leuis in pondere sine odore. ꝛ gusta amara leuiter stringens. et si masticetur sit glutinosa ꝛ crocei coloris.

Operationes

¶ Dyasco. Vires efficaciter hꝫ stringentes. Et iõ fomẽto imposita inflatiões desiccat: ꝛ vulnera glutinat. ac sanguinis abundãtiã reprimit. habet in se magnã substantiaꝫ temperandi: qꝛ tenet in se terreni frigoris ꝛ caloris partẽ. ꝛ leptomeris est ad asma. ergo reumatica ꝛ orthogonia iuuat potata. liuores ꝛ empetigines sanat cũ aceto illinita. ꝛ potata emoptoicis ꝛ dissintericꝭ ꝑdest. sed bona ẽ q̃ nõ ẽ pertusata. In gustu muscillaginosa modicũ submordãs. bibita inflationẽ stomachi tollit. Laxitudinẽ ꝛ dolorẽ stomachi splene

B ticis ꝛ epaticis ꝓdest. ¶ Cōquassatione͂ corꝯ
poris reficit. De alto cade͂tibꝫ subue͂it. Neuꝯ
freticis ꝛ tortiōibꝫ ꝛ thoraci ꝛ ypocūdrijs sa
lutare est. Stericas ꝛ sciaticas causas cōpe
scit. Sanguine͂ reijcientibꝫ vtiliter adhibet.
C Asmaticis ꝓdest. ¶ Subglutientibꝫ vtiliter
adhibet. Iliacis ꝛ dissintericꝫ frigoribꝫ tipi
cis singulare ꝑsidiū est. Morsibꝫ venenatis
occurrit simlr̄ vt agaricus dat in oībꝫ causis.
Zernas limpidat ꝛ liuores cū aceto imposiꝯ
ta. simlr̄ cū aqua liuores oēs tollit. Uirtꝰ est ei
D termantica ꝛ paulo stiptica. ¶ Paulus ca. de
reupontico. ca. est ꝛ sic. in. ij. gra. Uirtuteȝ hꝫ
mūdificādi ꝯfortādi ex ponticitate sua ꝛ diuꝯ
reticā ex q̄litatibꝫ. Aqua decoctiōis eiꝰ solꝯ
uit opilatione͂ splenis ꝛ epatꝫ ex frigida cauꝯ
sa. cerotū ex puluere eiꝰ ꝛ oleo rosaꝝ. et cera
valet cōtra debilitate͂ stomachi. Puluis eiꝰ
E lumbricos eiꝰ occidit. ¶ Isido. li. etym̄. Reuꝯ
ponticū sanguinis abūdātiā reꝑmit. hꝫ in se
maximā temperādi substātiā: qꝛ retinet in se
terreni frigoris ꝛ caloris parte͂. Et ettā lepto
meris vnde potata ad spasmata reumatica
iuuat. Et leniores empetigines sanat. Sple
ne͂ reꝑmit: ꝛ luxuriā tollit. cū aceto bibita eꝯ
F mopto. ꝛ dissin. e͂ iuuatiua. ¶ Bibita q̄ȝ sto. in
flatōeȝ eiusqꝫ lassitudīeȝ ꝓhibꝫ ac dolore͂. sple
neticꝫ ꝛ epa. ꝓficit. ꝯq̄ssatōibꝫ corꝑis reficit: ac
de alto cade͂tibꝫ subue͂it. lūbis etiā ꝛ tortōibꝫ
G toracꝫ ꝛ ypocūdrijs e͂ salutarꝫ. ¶ Stericas et
sciaticas cās cōpescit. sanguinem reijcie͂tibꝫ
adhibet vtilr̄. asmaticꝫ subglutie͂tibꝫ ꝓdest.

Capitulum. cccxci.

Resina. Isido. li. xxvij. Resina est laꝯ
chryma sudore lignorum exalata vt
balsami feralupini ꝛ lentisci ꝛ arboꝝ
ꝛ virgultoꝝ q̄ sudare ꝓhibent. Reyn eni͂ gre
ce emanare dr̄ vel sudare sicut ligna odorifeꝯ
ra orie͂tis. sicut gutta balsami aut ferulaꝝ. q̄ꝯ
rū gutta durescit in gemmā. s. in electrū. Priꝯ
ma aūt resina dr̄ therebentina. ꝛ est ꝑstantissi
ma ꝑ alijs. ꝛ defert de arabia: iudea: syria: ciꝯ
pro ꝛ africa: ꝛ ab insulis marꝫ. Scd̄a est lenꝯ
tiscina q̄ mastix vocat. he de chio īsula depor
tant. Tertia e͂ pinealis. ꝛ hec nunc est liq̄da:
nūc dura inuenit. ¶ Ite͂ Isi. Resina īgit dici
tur quodlibet grame͂ liq̄dū vel aridū liq̄da re
sina vt balsami ꝛ terebentina. dura vt mastix
thus ꝛ myrrha ꝛ hmōi. Omis aūt resina priꝯ
mo est mollis ꝛ liq̄da vel viscosa. sed in prima
sui emanatiōe ꝛ aliq̄ remanet liq̄da ꝛ aliq̄ ca
lore vel frigore indurat. omis aūt resina e͂vti
lis in medicina. ꝛ ideo resina posita in nobili
bus antidotꝫ ꝛ vngue͂tꝫ. Operationes aūt ꝛ
ꝟtutes resine singuloꝝ quere in locis suis.

Capitulum. cccxcij.

Ribes. Pandecta. dcvij. Ribes q̄dā
dicūt ꝙ est acetosa. ꝛ quidā dicūt ꝙ
est coccus. sed falso. quoniaȝ coccus

nõ est acetosa. qm̃ Mesue facit scinotim capitulũ de rob de ribes. ꝛ caplm de rob ꝺ acetosa. Silr vbi ponit cap̃. de rob de ribes ait ꝙ valet sicut rob ꝺ acetosa. Itē nõ ē coccus: qm̃ coccus est ca. ꝛ sic. cõplexiõis: sed ribes sũt fri. ꝛ sic. ¶ Albani. Ribes ē plãta stipitem hñs rubeũ ad viriditatē declinē teneꝝ. folia rotũda viridia nigra. cui⁹ granũ potaꝝ de corasceni aridi sapor, de q̃ fit rob ꝛc. Nos aũt loco ei⁹ succũ acetose q̃ ē lappaciũ agreste ponere possum⁹. ¶ Sera. li. ag. ca. ribes. aucto. Isaac benarã. Ribes ē plãta hñs capreolos recētes rubeos ad viriditatē declinãtes. ꝛ hꝫ folia magna rotũda viridia. et hꝫ grana q̃ sapor ē dulcꝫ cũ acetositate. Et ipa ē fri. ꝛ sic. in ij. g̃. Et signũ sup hoc ē acetositas ei⁹ ꝛ stipticitas. Et ex h̃ ꝯtigit ꝙ infrigidat stomachũ. Et aliq̃ dicũt ꝙ est fri. ꝛ sic. in. iij. gra. Nasciꝝ aũt plãta ista ĩ mõtib⁹ syrie frigidis niuosis.

Operationes

A ¶ Sera. Ipa abscindit sitim: ꝛ ꝯfert speciebꝫ habaon. i. morbilli. ꝛ abscĩdit sitim q̃ fit a caliditate corpis: ꝛ retinet fluxũ. ¶ Et cõuenit

B speciebꝫ bothoꝛ q̃ fiũt in corpe sicut variole ꝛ silia. ¶ Et ꝓuocat appetitũ: ꝛ incoriat stoma-

C chũ sua frigiditate. ꝛ abscindit sitim a colera ꝛ fluxũ vomitũ: ꝛ rob ei⁹ ꝯfert cardiace ꝛ vomitui ꝛ fluxui q̃ fit a colera. ¶ Et ꝓuocat ci-

E bi appetitũ. ꝛ ĩ rob ei⁹ ē dulcedo ꝛ acetositas

D ¶ Et idē au. Aben mes. Fri. ē ꝛ sic. in. ij. gra. ꝛ rob ei⁹ ē sicut rob acetositati citri ꝛ agreste ĩ ꝟtute. ꝛ ē bona emorroidibꝫ ꝛ ebrietati. ꝛ putãt aliq̃ medicoꝝ ꝙ sit illa q̃ nomiaꝝ acetosa ꝛ lappaciũ. ꝛ putauerꝫ aliq̃ ꝙ sit gñũ acetosũ qđ afferꝫ ex corasceni. licet oēs decipiãꝫ.

Capitulum. cccxciij.

Risi. Pandecta ca. lviij. Arz. arabice. grece ozora. latine ꝟo risi. Galien⁹ ꝑmo de cibis ca. de riso. In sapore ei⁹ est stipticitas. ꝛ iõ retinet ventrē retentiõe tēperata. ꝛ in cortice ei⁹ est rubedo magꝫ manifesta q̃ꝫ in ipomet aut in reliquo corpis ei⁹. ꝛ minus nutrit q̃ꝫ frumētũ. ¶ Et idē. viij. sim. far. ca. orosa. Orosa. i. risum habet q̃d stipticũ q̃ circa ventrē moderate detinet. ¶ Et idē libro predicto de cibis. Hoc semie oēs ad restrictionē vētris vtunꝫ delectationē ipsi⁹ similē faciētes condro. Est autē indigestibili⁹ condro: ꝛ nutriens min⁹. sicut ꝛ ad delectationem edulij deficiens ab ipõ plurimũ.

Operationes

A ¶ Sera. li. aggre. ca. Arz. id est risum. Sunt

calide ꝛ sicce cõplexiõis in ꝑmo gradu. ¶ Almansor tractatu tertio cap̃. arz de riso. Risi temperiei q̃ est inter calidũ ꝛ siccũ vicinũ existit: ꝛ ventrē stringit. Solitis aũt colicã pati nocet: eo ꝙ licet nutriat de vētre: tñ nõ facile descēdit: nisi coquaꝝ cũ aliq̃ multũ vnctuositatis habēte. qđ qñ cũ lacte coquaꝝ ꝛ cũ zuccaro comediꝝ plurimũ nutrit atq̃ꝫ sanguineꝫ

B augmētat. ¶ Itē Sera. Quãdo sani egent pultibꝫ ei⁹ ꝓpter punctiones q̃s hñt in ventre. aut ꝓpter fluxũ multoꝝ humoꝝ super q̃s vincit colera. aut aliqua alia de causa simili huic. coque risi quousq̃ꝫ dissoluanꝫ: ꝛ fiant sicut aqua kist ꝛ da in potu: hora cõuenientior vsus ei⁹ tempus est humidũ: ꝛ qñ stomach⁹

C est fortis virtutis ad cibos. ¶ Et idem auctoritate Dyascori. Et pauci nutrimēti stringit ventrem. auget sperma: ꝛ minorat feces ꝛ vrinã ꝛ ventositates. Est enĩ cõpletũ in stipticitate. ꝛ ideo est bonũ vlceribꝫ intestinoꝝ ꝛ punctionibꝫ eoꝝ qñ bibitur. aut fit cũ eo cristere. ꝛ rubeũ est constrictiuũ plus. ¶ Isaac. Ri-

D si natura calidũ est in ꝑmo gradu. siccũ in secundo. Aliquãdo mola teritur. eiusq̃ꝫ farina sicut tritici coquiꝝ. ꝛ valet his q̃ morsionē in stomacho ꝛ intestinis patiunꝫ. integꝝ aũt cũ aqua coctũ valet ad colericã dyarriã. Cũ la-

cte ⁊ amigdaleo coctũ cõstipationẽ suã amittit: ⁊ ꝑfecte nutrit. Sanguinẽ bonũ generat si cum eo vel aqua eius lentigines laues. aufert eas: ⁊ cutem mundificat. ¶ Constantinꝰ in pantegni. Risum calidũ est in ꝑmo gradu. siccũ in secũdo. Unde ventrẽ stringit: non tñ multũ: nisi mixtũ sit ibi miliũ. lotũ quoqꝫ ⁊ cũ butiro ⁊ amigdaleon coctũ: nõ est vẽtris cõstipatiuũ: sed mitigat dolorẽ stomachi: et ardorem intestinoꝝ. Huiꝰ nutrimentũ temperatum est ⁊ digestiuũ. si cum lacte cõquit: cõstipationẽ facit: sed humectat ac nutrit.

¶ Auicenna in secũdo canone. Risum calidum est ⁊ siccũ. Nutrimentum prebet multum. tarde infrigidatur: ⁊ in ipso est abstersio Decoctum cum aqua stringit vsqꝫ ad terminum. Et in spermate facit augmẽtum.

¶ Idem in quarto canone. Cortex risi venenum reputatur. Ut enim quidam primorũ dixerũt ei cui in potu datur: accidit statim dolor in ore et ĩ lingua: ⁊ ipã lingua apostemat. deinde dolor in vmbilico extẽditur ⁊ stomacho: intestinisqꝫ eius. Totũqꝫ corpus inflãmatur. curatur cum curatione cantaridum. Oportet autẽ ꝙ in oleo eius quod ipse inpotu sumit citonia sint decocta.

Capitulum. cccxciiii.

Robelia. Isaac. Robelie frigide sũt in ꝑmo gradu medie inter humida ⁊ sicca. Cortex eaꝝ stipticꝰ ẽ. ¶ Actor Iste sunt videlicet robelie. sicut diximꝰ paulo supra. que a nõnullis medicorum nostrorũ estimãtur esse pisa.

Operationes

¶ Isaac vt supra. Cortice eiꝰ mũdate laudabiles generãt chimos. Nec inflationem aut ventositatẽ faciũt vt fabe. Ad vsum edendi bone sunt in estate ⁊ in calida regione.

¶ Cathaplasma ex eis membris fractis appositum solidat ⁊ dolorem aufert.

¶ Ius ex eius velut ex faba factum valet ad cardiasim tussim ⁊ dolorem pectoris.

Capitulum. cccxcv.

Rododendron. Isidorus. Rododendron corrupte vulgo lorandrũ vocatur: eo ꝙ folijs lauri sit similis: flore vt rosa. Arbor enĩ venenata est. interficit enĩ altera: ⁊ medetur serpentũ vexationibꝫ.

Operationes.

¶ Pliniꝰ libro sedecimo. Rododendron vt nomẽ apparet a grecis venit. Alij nerim vocauerũt. Alij rodophanem vocauerũt. fronde sempiternum rose similitudine caulibꝫ fructicosum. Iumẽtis qꝫ capris et ouibꝰ venenũ

Idem tamen est homini cõtra serpentum venena remediũ. ¶ Idem libro. xvij. Rododendron seritur ꝓpagine: sicut etiã semie. ¶ Idẽ li. xxiiij. Rododendros ne nomẽ apud nos inuenit latinuz. sed radophonem vocant aut neruim. Mirumqꝫ folia esse quadrupedum venenum: homini vero cõtra serpentes presidium addita ruta ꝛ vino pota. Pecus etiam et caper si aqua biberint in quo folia ea maduerint: huiusmodi mori dicuntur.

Capitulum. cccxcvj.

Robur. Actor. Robur) fm Isidor) generaliter dicit ex omi materia qcquid est firmissimũ. Nihilomin⁹ tamen ꝛ arbor quedã hoc nomĩe nuncupatur. De qua frequẽter Plinius loquitur.

Operationes

¶ Plinius libro. xvi. Robor est glandifera sicut ꝛ quercus ac ylex. preter fructũ ꝛ alia gignit plurima. fert enĩ ꝛ galle gen⁹ vtrũqꝫ. Et quedã veluti mora: nisi distarẽt arida duricie. plerũqꝫ caput imitantia thauri quibus inest fructus nucleis oliue similis. Nascunt et in eo pullule nucib⁹ nõ absimiles int⁹ habẽtes flocculos molles lucernarũ luminib⁹ aptos nam ꝛ sine oleo flagrãt: sicuti gallia nigra. Fert ꝛ aliam vtilem pillulã cũ capillo. verno tempore tamẽ melligeni succi. ¶ Signunt et alij amorũ eius pillulas corpori nõ pediculo adherentes candicantes vmbilicis. Cetera nigra varietate dispersa. Media cocci colorez habẽt. ¶ Aliquãdo ꝛ culices gignit. Nec nõ ꝛ e folijs cõuolutas pillulas: ꝛ ĩ folio rubentes. Aquosos nucleos candicantes ac trãslucidos qꝫdiu molles sint: in quib⁹ ꝛ culices nascũtur. Maturescũt in modũ. ferũt et robora canchri pillulã in medicina vim vrendi habentem. Is crescit hyeme. aperitur vere pillula tota: caditqꝫ cum folia crescere ceperint. Tam multi fera sunt: ꝛ tot res preter glandem robora paruũ. Sed ꝛ poletos squillosqꝫ nouissima irritamẽta gule que circa radices nascuntur. ¶ Robora quoqꝫ viscuz ac mella ferunt vt autor est hesiadus. constatqꝫ rores melleos e celo cadẽtes nõ alijs magis insidere frondibus. Cremati quoqꝫ roboris cinerem introrsum esse certũ est. Scandula quidem e robore fit aptissima. mox e glandiferis alijs: sed minime durans p̃terqꝫ epino. Montes ꝛ valles diligit. robur castanea et abies. Sunt autez robori folia toto ambitu sinuosa. Et sũt eis etiã in caudice ipo iã densa ac rara. sempqꝫ late rariora disposita mirto. ¶ Item Robur abies ꝛ larix nõ cõtinuãt germinationem: sed intermittũt. ꝛ tripartita trinaqꝫ germĩa edũt. Ideo et inter squamas corticem spargunt. quod omĩb⁹ arborib⁹ euenit in germinatione. qꝛ rumpitur cortex pregnantiũ. Robori scissus est cortex non leuis sed scaber. Radices copiose atqꝫ carnose q̃s in ꝓfundũ agit mollis ac pessima ligni pars etiã in robore facile putrescens terredini obnoxia. ideoqꝫ semp est amputanda.

¶ Robur ylex ac morus ꝛ ebenus ꝛ que sine medulla sunt tota ossee sunt. Robor spissam habet materiã: eiqꝫ nigricãs color est. Tanta duricia inest robori: vt nisi madefactũ nõ queat terebrari. ꝛ ne quidem sic quid ad act⁹ clauus auelli. Itaqꝫ cariem vetustatem sentit tardissime. sentit tamẽ teredinem cesuz in vere. Bruma vero neqꝫ vitiatur neqꝫ findit̃. Alias obnoxium etiam vt torqueat sese: findatqꝫ quod in subere tempestiueqꝫ ceso euenit defossum diu durat robur. sed aqua marina corrumpitur.

¶ Robur ꝛ olea in transuersum posite incuruãtur: cedũtqꝫ ponderi. Viridia p̃ter robur ꝛ buxũ ꝑtinacius resistũt sectioni serrarũ: qꝛ dentes eq̃litate replẽt inerti. Sũt autez ro-

b bura ꝛ inter se ꝛ cū alijs glutino insociabilia viscus adnascit: ꝛ in robore vt quercu ꝛ ylice ¶ Idem libro .xvij. Insitoꝝ omniū capacissi ma dicit platan⁹. postea robur. veꝝ vtraqꝫ sa pores corrumpunt. pedamenta sunt optima vicib⁹ e robore oleaqꝫ. Preterea pomiferis q̄ germinat: nec fructū ferūt. scissa radice lapis indit: fertilesqꝫ fiunt. Hoc idē in amigda lis ꝛ robure cuneo adacto fit. Deniqꝫ arbo res quedā ablato in toto cortice moriuntur. tardius autem robura ꝛ quercus.

Capitulum .cccxcviij.

R Otabea vel rodaba. Sera. li. ag. ca pi. Rodaba. qn̄ ē humida ꝛ recēs ōr Alfax fasa. qn̄ est sic. ōr akes. ꝛ ē spe cies leguminis sic noiata. Et idē auc. Dyas. Primo qn̄ nascit est silis andachuche. q̄ na scit in pratis. sed qn̄ est cōpleta hꝫ folia subti liora q̄ folia ipsi⁹ ꝛ hꝫ ramos siles ramis an dachuche. ꝛ sunt ei semīa in magnitudie len tis tortuosa sicut cornua. Aliqn̄ desiccatur ꝛ admīstrat cū alijs reb⁹: ꝛ p̄parat cum sale. Et idē aucto. Sal. Sapor hui⁹ grani est stiptic⁹ sicut sapor lentis. Et virt⁹ ei⁹ est calida cali ditate temperata. ꝛ exsiccatio eius est ampli ōr exsiccatione lentis: ꝛ comedit sicut lens.

Operationes

A ¶ Sera. aucto. Isaac benarā. Alfax fasa: id est rotobea nascit sup aquas: ꝛ nō siccat i esta te neqꝫ hyeme. ꝛ ideo nomiat humida. Et qḋ de ea administrat est semen ei⁹ ꝛ folia. ꝛ ē ca. ꝛ hu. ꝛ est in eo inflatio. B ¶ Et ideo auget sper ma: ꝛ incitat coitū. ꝛ auget iuuamentū medi cinarū q̄ faciūt ad hoc. C ¶ Et semē eius ingre dit in plurib⁹ ꝯfectionib⁹ fortib⁹. D ¶ Et quādo fit emplastrum cum folijs eius: cōfert mem bris que indigent sedatione doloris eorum. ꝛ est cōueniens cibo animalium.

Capitulum .cccxcviiij.

R Osa latine. grece rodon. arabi. hard. Serapio n lib. aggre. ca. hard. auct. Galieni. viij. simpliciū farmacoꝝ. ca. de rosa. Substācia eius est cōposita ex sub stantia aquosa calida cum duab⁹ alijs quali tatibus permixta stiptica scꝫ ꝛ amara. cuius stipticitas est in quantitate tali. quia corpo ra habētia virtutē fluxū nō possunt dissolue re virtutē eius. ꝛ semen ei⁹ est magis stipti cum qꝫ rosa. Et idem rosa cum stipticitate q̄ est in ea inest ei dulcedo ꝛ silitudo acuitatis vel inordinationis pauce. ꝛ conuenit apostē

matibꝰ calidis in principio eorū. ⁊ oportet ꝙ recipiatur recēs ex ea: ⁊ abscindantur summitates eiꝰ valde cū forcipibꝰ ⁊ reseruentur ꝑ medicaminibꝰ oculorū. Sed oleū rosarū est i natura sua mediū inter naturā rose ⁊ olei. ⁊ est medicina cū q̄ curantur apostemata sanguis in augmēto ipsorū. ⁊ i eo ē virtꝰ penetrādi ad ꝓfundū corporis: ⁊ humectat corpa sicca: ⁊ ꝯquassatur cū aceto ⁊ inungitur caput cū eo. ⁊ ꝓuenit dolori capitis facto ex caliditate solis. ⁊ qñ rose siccātur: oportet ꝙ desiccentur in vmbra: ⁊ cōmoueantur assidue. ⁊ aqua rosarū est frigidior cōplexione temperata. nō tñ multū. ⁊ ipa quidem est subtilis multe subtilitatis. ⁊ signū in hoc est ꝙ rosa desiccatur cito. Ideo quia in ea non est aliqua viscositas: q̄ꝛ odor eius vincit: ⁊ ꝓpterea festinat ⁊ replet vias odoratus.

Operationes.

A ¶ Sera. aucto. Dyas. Est enī rosa frigida de siccatiua. et ex ea est plus stiptica sicca q̄ȝ recens. ⁊ succus rosarū qñ coquitur cū vino cōuenit dolori capitis ⁊ oculorū ⁊ auriū. ⁊ cōuenit gingiuis. qñ cum eo fit collutio. ⁊ coquūtur folia eius sine stipitibꝰ ⁊ nō exꝓmuntur. ⁊ fit emplastrū cū eis herisipile. ⁊ semē qđ est i medio rosarū qñ puluerizatur sup gingiuas ad q̄s fluunt humores ꝓuenit multum. Sed caput rose qñ bulierit in aqua et bibitur: abscindit fluxū ventris ⁊ sputū sanguis.

B ¶ Et idē auc. Bachaȝ aq̄ ro. ꝓhibet fluxū ad oculū: ⁊ ꝓuenit sincopi qñ bibitur ex ea haustus aliq̄s.

C ¶ Et idem auctori. Humay. Rosa fortificat membra intrinseca. Et stipticitas eius penetrat ꝓpter amaritudinē q̄ est in ea.

D ¶ Et idē aucto. Aben mesuay. Odoratio rose ꝓuenit colericis ⁊ habētibꝰ calorē: ⁊ capitis dolorē a colera. Et ꝓhibet fumositates colericas acutas. ⁊ ꝓuenit dolori acuto. ⁊ mouet sternutationē habēti cerebrū cal. Et quādo conficitur cū melle aut cum zuccaro abstergit qđ est in stomacho ex humoribus flegmaticis.

E ¶ Et idem aucto. Rasis. Expertꝰ est qdā ex amicis meis q̄ accepit ex folijs rosarū recentibꝰ ⁊ zuccaro: ⁊ fecerūt eū asellare decē vicibus. hoc facit succus eiꝰ. vex sicca nō est laxatiua. ⁊ hoc significatur ex eo ꝙ virtꝰ eius est amara ꝙ abstergit. Et qñ rosa desiccatur fit stiptica. q̄ꝛ separatur ab ea amaritudo. Et siccitas quidē in rosa est pauca: q̄ꝛ ipa est cōposita ex stipticitate ⁊ amaritudine. vnde abscindit libidinē: ⁊ laxat laxatione forti.

F ¶ Iohānes Mesue cap. de rosa. Rosa est ex medicinis benedictis in qua est virtꝰ ꝯfortationē faciens et solutionē ⁊ male qualitatis ꝑmutationem. Et est ex ea rubea ⁊ alba. ⁊ est de vtriusq̄ multorum foliorum ⁊ densorum ⁊ crispororum. et alia paucorum et planorum. et melior est rubea vere rubedinis paucorum foliorum et planorum. ⁊ ex albis est melior habens similiter. Et melior succus est cuiꝰ mater est rosa cōpleta. sicca vero melior est in q̄ nōdū cecidit cōplexio. Est frigida i pmo gradu: sicca in secūdo. Diuersarū autē naturarū substantie composuerūt rosam. inter q̄s potest cadere separatio distinguens. Componitur enim ex partibꝰ terreis ⁊ aqueis mediocribus dantibꝰ ei stipticitatē ⁊ substantiam. Et ex partibꝰ aereis ꝑpter q̄s est in ea de dulcedine aliquid et aromaticitas. Et ex partibus igneis subtilibꝰ a quibus cōsistit perfectio ⁊ species dantibꝰ ei amaritudinē. ꝑpter qđ in abscisione amaritudinis ipiꝰ q̄ remouetur ꝑpter solā exsiccationē eius non resoluitur species. In abscisiōe rubedinis nō est plꝰ rosa q̄ȝ homo mortuus. amaritudo autē in ea q̄ recens est plus est stipticitate ipsiꝰ. Et prima eius operatio est ꝑpter amaritudinem suā. ꝑpter quod rosa recens et eius proprie succus soluit. Cum autē resoluitur caliditas dans ei amaritudinem ꝑpter exsiccationem eiꝰ nominatur substantia eius stiptica faciens constipationem. Est autem succus eius calidus fere ad primū gradum. ꝑpter exclusionē eius a re terrestri ⁊ frigida.

G ¶ Iohānes Mesue. Est autē rosa solutiua existens extinctiua inflāmationū. confortatiua membrorū. coadunatiua partium ⁊ cōstrictiua. ⁊ semen eius in hoc est fortius. ⁊ similiter pili eius qui sunt i medio ipsius. ⁊ succus eius est resoluens. Et sicca quidem magis frigida ⁊ stiptica. et que non est completa frigidior ⁊ stipticior. et alba i frigiditate ⁊ stipticitate plus est q̄ȝ rubea. nō est in ea malicia. sed est ex debiliter soluentibꝰ: vigorat tamē operationem eius aqua casei.

H ¶ Si enim succi rosarum. ℥. i. misceatur cū aqua casei et pauca spica est solutiuum cōueniens. ⁊ similiter infusio. ℥. vi. foliorum rosarum in aqua casei cum pauco melle soluit sine molestia. Et syrupus factus ex succo eiꝰ est leuis solutionis. Et similiter ponitur oleum eius in emendatione medicinarum acutarum: sicut est scamonea ⁊ similia.

I ¶ Rose autem condite cum melle abstergūt ⁊ mundificant ⁊ confortant. Et condite cum zuccaro minoris sunt abstersionis ⁊ maioris confortationis ⁊ stipticitatis: ⁊ aqua eorum que fit per infusionem mundificat ⁊ confortat abstergit et resoluit.

¶ La q̄ fit p sublimationem est multe ꝯforta-tionis. neq3 est resolutiua ꝓpter resolutionem subtilis caliditat3 ei⁹ in decoctiōe ipsi⁹. p al-bas vero nō fit solutio aliq̄ de q̄ sit curandū. ꝛ est in eis de stipticitate plusq̄3 in ru. neq3 sūt similes eis in ꝯfortatione. et cito ꝙ rose non substinēt decoctione aliq̄d oīno: ꝛ ꝓprie recē-tes. soluit̄ enī ab eis virt⁹: sigillans abstersio-nē ei⁹ ꝛ solutionē. ꝛ declarat̄ virt⁹ ei⁹ stipti-ca faciens ꝯstrictionē. ¶ Succus ꝟo ei⁹ substi-net decoctionem aliq̄d mediocriter: ꝛ acq̄rit ei subtilitatē ꝛ bonitatē abstersionis. ¶ Ole-um q̄3 factū ex rosa: nōdū cōplet3 est maioris infrigidaciōis ꝛ stipticitatis. cui⁹ meli⁹ fun-damentū est oleum oliuarū medioꝝ in matu-ritate aut sisaminū. ¶ Acetum autem infusio-nis eius est medicina bona omniū inflāma-tionū. ꝛ est diuisiuū solutione ꝯfortatiuū.

¶ Succus ei⁹ ex aqua infusiōis recentium cōpleta ꝝ solutione educit colerā: mūdificat sanguinem ab ea ꝛ venas ꝛ articulos.

¶ Et conuenit ycteritie: ꝛ aperit opilatōnes epatis et stomachi: et mundificat ꝛ confortat ea: et cōfortat cor: et cōuenit tremori eius: et educit materiam causantem eam ꝛ febribus colericis. Rosa vero ꝛ oleum eius ꝛ aq̄ ipsi⁹ facta per sublimationem cōfortat cor stoma-chum et epar: et coadunat partes laxas mē-brorum. et cōfortat retentionem: et sedat do-lores calidos mira sedatione. ꝛ extinguit ac ꝑmutat malicias inflāmationum: perimit et sedat eas. Et sunt ex medicinis facientibus dormire. faciūt tamen corizam ꝛ sternutatio-nem: et obsunt catarris: et stringūt guttur et confortāt ea: ꝛ auferunt crapulas. Dosis po-tio succi rosarum est ab. ℥. i. vsq3 ad. ij. cū zuc-caro. Et potio syrup. facti ex succo earu3 est ℥. ij. vsq3. v.

¶ Auicenna libro de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

¶ Palladius libro. iij. in mēse februario rosa-ria cōserenda sunt que sulco breuissimo: aut scrobibus ponēda sūt: vel virgultis vel etia3 semine. Semina aūt rosaꝝ nō putem⁹ medi-os flosculos esse aurei coloris quos rose fe-rūt: sed baccis nutriūt: quas in breuissimi pi-ri ad silitudinē plenas seminib⁹ suis post vin-demiam reddunt. maturas ex colore fusco et molliciei poterim⁹ estimare. Si qua etiā sūt antiqua rosaria hoc tꝑe circūfodiūtur: ꝛ sar-culis vel dolabris aridas vniuersa reciditur. Tunc que rara sunt: possunt ducta virgaru3 ꝓpagine reparari. Si rosam ipsi⁹ habere vo-lueris duabus palmis ab ea gyrum fodies, ꝛ aqua calida bis rigabis in die.

¶ Idem Palladi. Rosa frigida est ꝛ in primo gradu. sicca in secūdo. Et viridis ꝛ sicca cō-petit vsui medicine. Quida3 colligūt ea post maturitatem: sed nō tamdiu seruat̄. Debent autem colligi cum nō habēt folia omnino ex-pansa. ꝛ tamē aliquātulū iam rubea. Collecte autem ad solē aliquātulū desiccari possunt ꝛ ꝑ triennium seruari. ¶ Macer. Dici flos flo-rum nobis rosa iure videtur. Qd̄ speciei cun-ctos precedat odoreq3 flores. Nō tamen hec speci e tm̄ nec odore iuuare. Nos valet hac variīs nos adiuuat illa fidelis. Ei⁹ sicca gra-du vis est ꝛ frigida primo ꝛc̄.

Capitulum. cccxcix.

Rantera vl' Antera. Paul⁹ ca. antera. Antera est id qd̄ in medio ipsi⁹ rose nascit̄ aurei coloris: ꝛ a specie floris dicta est. Usui etiā medicine cōpetūt.

Operationes

¶ Plinius. Capita rosarum pota ventrem et sanguinem sistūt. Item. Ungues rose salu-bres epyforis sunt. Ulcera eni oculoru3 rosa ꝓterq3 initijs sordescunt. Item antera dissin-tericis magnum presidium est.

Capitulum. cccc.

ROstrum porcinum. Pandecta: cap. cccccccx. Rostrum porcinũ herba est longitudinis vni⁹ digiti ꝛ eiusdẽ lateris pandens se sup terram amplectens eã: cuius folia ex vtroqꝫ latere sunt incisa incisuris magnis. ꝛ in ei⁹ medio leuatur stip⁹ paruus: in cuius stipite fit quedaꝫ lanugo rotũda sicut pila. sicut facit herba semision. que cum tangitur dissoluitur.

Operationes.

¶ Confert opilatis. Rostrum coruinum herba est quam plures dicunt consolide speciẽ. Sed falso imo est herba vtcunqꝫ pilosa habens quasi odorem boraginis: ꝛ virtutem cõsolidatiuam in virtute sicut precedens.

Capitulum. ccccj.

RUta latine ꝛ grece. Arabice vero radeb vel alselep. Sera. li. aggre. ca. radeb aucto. Dyas. Radeb. i. ruta. Et est de ea domestica ꝛ siluestris. sed siluestris est magis calida q̃ domestica ꝛ magis acuta. que escis est nõ bona: sed domestica: ꝛ maxĩe illa que orit̃ circa arborẽ ficus: vel circa cucumeres est conueniens cibo. Et aliud genus rute siluestris que nascitur in macedonia ꝛ in galicia asye quã mollicines appellãt. Et aliqui armolam eã vocant. frutex est vna radix virgas multas habens folia latiora plus q̃ domestica sed mollia odorẽ grauem hñtia ꝛ florem albũ ꝛ capita maiora q̃ domestica. et in tribus partibus diuisa. hui⁹ semẽ obrufum et trigonũ gustu amarũ est. Hec in antiq̃ tpe colligitur. Isidorus libro etymo. Ruta dicta est eo q̃ sit feruẽtissima. cui⁹ altera agrestis atqꝫ virtute acrior: sed vtraqꝫ feruẽtissima cõprobat. hanc venenis repugnare mustele docẽt que dum cũ serpente dimicauerint cibo ei⁹ armant. Isaac. Ruta siluestris calida ꝛ sicca in quarto gradu. domestica vero in tertio. q̃ melior est ad digerẽdũ. q꞉ virtutẽ habet incidendi. ꝛ grossos humores ꝛ viscosos extenuandi. Platearius. Est ruta domestica ꝛ siluestris que piganum dicit̃. Hui⁹ folia et semina competunt vsui medicine. Virtutem habent diureticã: dissoluẽdi ꝛ cõsumendi. Hypocras. Ruta calida ꝛ sicca in tertio gradu. Palladi⁹ de agricultura libro quarto. Mense Marcio ruta serit̃ locis apricis. solius cineris inspersione contenta. loca desiderat altiora. vnde humor eius elabitur. si ponas ei⁹ semina adhuc clausa folliculis sigillatim debebis manu afficere. si iam minuta sunt

sparsa iactabis.⁊ rastro obducta cooperies
Caules eius q̇ inclusis seminib⁹ nati fuerint
fortiores erũt:ſʒ sero nascent̃. Ramula ei⁹ cũ
aliqua corticꝫ parte cõuulsi verno tpe ꝓ plan
tis tenebũt:tota ꝟo trãslata morieť. Nõnul/
le ramulos ei⁹ ꝑtuse fabe inserũt vel bulbo
atqꝫ illa obruunt alieno vigore seruandos..
Sub fici arborꝫ vmbra libẽti⁹ acq̇escit. Nõ
effodit herbas ſʒ optat auelli. Immũde mu
lieris formidat attactũ.¶ Pli.li.xix. Ruta
serit̃ fauonio ⁊ ab autũni eq̇noxio.odit hye/
mẽ ⁊ humorẽ ac fimũ.apricis gaudet ac siccꝫ
terraqꝫ q̃ꝫ maxime latericea. Cinere nutriri
vult.hic ⁊ semini miscetur vt careat erucis.

Operationes

A ¶ Gal.vij.sim.far.ca.moli.i.ruta. q̇daꝫ hmõi
rutã siluestrẽ noĩant.q̇dã aũt armolã. Uirt⁹
aũt eius subtilis est ⁊ ca.fm.iiij.gradũ.vnde
⁊ incidit grossos humores: ⁊ dyaforat: et ad
B vrinationẽ ꝓuocat.¶ Et idẽ.viij. sim.far.ca.
pigamũ. Pigamũ.i.ruta. Siluestrꝫ quidẽ ex
q̄rto ẽ gradu calefacientiũ ⁊ siccantiũ.dome
stica ꝟo ex tertio. Est aũt nõ solũ acris gustu
sed etiã amara q̇ incidere ⁊ dyaforare hꝫ gros
sos ⁊ viscosos humores.ꝓpter eandẽ aũt vir
tutẽ ⁊ ꝑ vrinas euacuat.q̇nĩmo et subtilium
C partiũ est ⁊ ventositatꝫ destructiua. ¶ Et id/
circo ad sputatiões ꝯuenit: ⁊ aĩositas q̃ ad
venerea ꝑtinent.⁊ dyaforat ⁊ siccat modera/
te.est enĩ de fortiter desiccantib⁹ farmacis.
Sera.auc. Dyas. Ruta est de reb⁹ magis cõ
D ferentib⁹ inflatiõib⁹ ⁊ ventositatib⁹.¶ Et ipsa
extinguit libidinẽ coitus. Unde domestica
⁊ siluestris sũt ambe calefactiue:adustiue:ꝓ/
uocatiue vrine ⁊ menstruoꝝ.⁊ qñ comeditur
ruta aut bibitur stringit ventrẽ:et qñ sumit̃
in potu ex semine.cuiuscũqꝫ quãtitas vnius
caluf cum vino est medicamen cõferens mul
E tum medicinis mortiferꝫ.¶ Et qñ comedunt̃
folia eius sola aut cũ ficub⁹ siccis et nucib⁹:
auferunt nocumenta medicinarum mortife/
F rarum.¶ Et est vltima medicina cõtra mali/
ciam venenoꝝ:qñ administrat̃ sicut dixim⁹
(⁊ presertim ꝯtra pestilentiã) Et qñ comedit̃
⁊ bibitur ruta semper abscindit sperma. ⁊ qñ
coquit̃ cũ aneto sicco ⁊ sumit̃:sedat torsiões.
⁊ qñ administrat̃ in hunc modũ cõfert dolo/
ri lateris ⁊ dolori pectoris ⁊ asmati ⁊ tussi et
apostemati pulmonis: ⁊ sciatice ⁊ dolori iun
G cturaꝝ ⁊ rigorib⁹.¶ Et qñ coquitur in oleo ⁊
ponit̃ in cristerib⁹ cõfert inflationi matricꝫ:⁊
inflationib⁹ intestinoꝝ: ⁊ dolorib⁹ recti inte/
stini. Et qñ terit̃ ⁊ cõficit̃ cum melle ⁊ linitur
supra collũ matricis cõfert dolori ei⁹ ⁊ suffo
H cationi matricis.¶ Et qñ coquit̃ in oleo ⁊ bi
bitur:occidit ⁊ expellit lumbricos: ⁊ cõficit̃
cum melle ⁊ fit emplastrũ dolori iuncturarũ
⁊ dolori ⁊ ꝯcussione.⁊ fit emplastrũ cum ea et
I ficubus hydropisi carnose.¶ Et qñ coquitur
cum vino vsqꝫ ad ꝯsumptionẽ medietatis vi
ni ⁊ bibitur:confert speciei humide hydropi
sis.⁊ quando comeditur sola siue est aut sal/
lita acuit visum. Et quãdo fit emplastruꝫ cũ
ea cum sauich super oculum: sedat dolorem
K eius.¶ Et quando teritur ⁊ miscetur cum ace
to ⁊ oleo rosarũ ⁊ fit linitio cum eo:sedat do
lorem capitis.⁊ quãdo intromittit̃ in narib⁹
ipa aut succus ei⁹ abscindit fluxum sangui/
L nis ab eis.¶ Et quando admiscetur cum ni/
tro ⁊ fricatur inde morfea alba:confert eam.
⁊ quãdo fit emplastrũ cum ea cũ melle ⁊ albu
M mine suꝑ empetiginẽ confert ei. ¶ Et quãdo
succus rute calefit in cortice granati ⁊ distil
latur in aurem:confert dolori eius:et miscet̃
cum succo feniculi ⁊ melle: ⁊ fit collirium cũ
N eo:et cõfert dolori visus.¶ Et quãdo miscet̃
cum aceto ⁊ oleo rosarũ: ⁊ cõficitur cũ ceru/
sa: ⁊ fit linimentũ cum ea:confert herisipile ⁊
formice: ⁊ vlceribus capitis humidis.⁊ ruta
quãdo masticat̃ post comestionẽ ceparum et
O aliorum aufert fetorem illorum.¶ Sera. Ru
tam venenis resistere mustele docent:que qñ
cum serpentib⁹ dimicature sunt:cibo eius ar
mantur. Docuit etiã rex ponticus: qui cum
fratris sui timeret insidias.rute folia cũ dua
bus nucib⁹ ⁊ totidẽ caricis admixto sale ie/
P iunus acceperat: ⁊ secure cũ eo agebat Agre
stis si sumatur nimis de ipa occidit.¶ Et qñ
ipa colligitur maxime cum ceperit apparere
flos.si carnẽ tetigerit:vlcerat et facit inflare
cũ pruritu.quare oportet q̇ vult eã colligere:
ꝙ vngat man⁹ ⁊ faciẽ cũ oleo rosarũ:et exti/
mauerũt quidã ꝙ si succus ei⁹ asꝑgatur suꝑ
pullos gallinarũ:non comedit eos miluus.
et putant quidam ꝙ illa que nascitur in ma/
cedonia prope fluuium q̇ dicit̃ archimoñ.qñ
comeditur occidit.⁊ loca in quibus nascitur
sunt loca serpentum plena.
Q ¶ Sed semen ei⁹ qñ bibitur cõfert dolorib⁹
intrinsecis.et ipm ingredit̃ in confectionib⁹
medicinarum: ⁊ est iuuatiuum.
R ¶ Et idem auctoritate Ruffi. Ruta domesti
ca est medicina maxia iuuatiua intestinis in/
teriorib⁹:confert visui.⁊ gummi ei⁹ ẽ ca.i fine
tertij gra.sic.in.ij. Curat vlcera oculi quan/
do puluerizatur suꝑ ea.⁊ confert scrofulis q̇
fiunt in gutture et sub ascellis·

Capitulum.cccciij.

Rubus. Pandecta capi. dclxi. sulac arabice. grece batus. latine vero rubus. Et sulac est quedã egritudo: vt dicit Plinius. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo sulac siue suleit. auctoritate Galieni: id est rubus omnibꝫ est notus. folia ei⁹ ꝛ summitates recentes sunt composita ĩ substantia sua ex suba terrea frigida ꝛ aquea tepida. ꝛ sapor ei⁹ est stipticus. ꝛ virtus eius infrigidat ꝛ desiccat. ꝛ scđa cõglutinat.

Operationes.

¶ Galien⁹ sexto simpliciũ farmacoꝝ capitulo batus. fm translationẽ grecaz. Batus: id est rubus. folia q̇dẽ ꝛ cime necnõ flos ꝛ fruct⁹ stiptica participãt q̃litate manifeste. In hoc tñ ad inuicẽ differũt. Nam folia quidẽ ꝛ p̃sertim mollia ꝛ noua plurimũ participantia aquositate modicũ sunt stiptica fm eaz rationem ꝛ sũmitates. Unde masticata curãt alcola ꝛ cetera q̃ in ore vlcera sanant. ꝛ alia vulnera solidare potest. Est enĩ eoꝝ cõplexio ex terrestri ꝛ frigida substãtia et aquosa tepida. Fructus vero quãdo fit matur⁹ particeps est moderate caliditatis. saporis cum sit vt ostẽdimus dulcis. quare ꝑpter hoc necnõ ꝑpter moderatam stipticitatẽ comestibilis non est molestus. Immaturus autẽ a frigiditate terrestri superat substãtia. ꝛ ideo stipticus est et siccatiuus fortiter et vtercꝫ desiccat. ꝛ reponitur desiccatiuior existẽs recente. sed ꝛ flos eiusdeꝫ est virtutis cũ fructu ad dissinterias. ventris q̃ꝫ fluxus necnõ ad sputũ sanguinis idoneũ farmacũ. radix aũt cũ eo qꝫ stipticat: ꝛ nõ pauca subtiliũ partiũ substãtia participat. quãobrem et lapides q̇ sunt in renibꝫ frãgit. ¶ Et Sera. aucto. Dyascoridis. Virtus eius est que curat alcola ꝛ vlcera oris quãdo masticatur. ꝛ curat alia vulnera. ¶ Et decoctio eius tingit capillos. Sed sapor ei⁹ fructus est dulcis. ꝛ est humidus ꝛ calidus. ꝛ immaturus est frigidus terreus. ꝛ sapor ei⁹ ponticus. ꝛ desiccat desiccatione forti. sed floris eius est sicut virtus fruct⁹. ¶ Et cõfert vlceribꝫ intestinoꝝ et fluxui ventris. ꝛ debilitati intestinoꝝ ani. sed radicꝫ ei⁹ est substãtia subtilis. ꝛ sapor eius est stipticus. ꝛ ideo frangit lapidem renũ. ꝛ quãdo fit emplastrũ cũ foliis eius: curat vlcera humida capitꝫ. ¶ Sed rubus canis q̇ grece dicit Kinosbatus nocet decoctio ei⁹ fructus canne pulmonis. ꝛ stringit fluxum menstruoꝝ. Et radix ei⁹ est calidior ipo. de qua si fiat emplastrum extrahit spinas ꝛ alia infixa corpori. ¶ Et qñ fit emplastrũ cũ foliis suis recentibꝫ ꝓhibet apostemata. ¶ Et idẽ aucto. Galieni. Fructus huius plante est stipticus stipticitate forti. et folia eius habẽt stipticitatẽ paucã. ꝛ oportet qꝫ caueatur ab eo qđ intra fructũ est simile bombicino: qꝛ nocet multum canne pulmonis. hãc speciẽ inuenies si leges Kinosbatũ. ꝛ est capitulũ. cxxvi. supra de K. ¶ Dyascorides capitulo batus est oibꝫ notus. Virt⁹ est illi stipticus ꝛ serantica. Elixatura ei⁹ capillos inficit. Ventrẽ abstinet. Fluxũ matricꝫ mulierũ stringit. Morsibꝫ venenatꝫ occurrit. Tutas gingiuas a putredine seruat. Tumores oris cõpescit. maxime si folia ei⁹ cum aceto masticata fuerint. Herpetes mũdãt. acoras capitꝫ purgant. Tumores oculorũ ꝛ cõdilomata soluit. emorroidibꝫ subuenit supposita. stomachis imposita medicat. cardiacis opitulat. ¶ Succ⁹ hui⁹ herbe ꝛ hastaꝝ sole siccat⁹ oia facere nouit. Succus eius seminis maturi oibꝫ causis oris vtiliter adhibetur. Ventrẽ abstiet comest⁹: sꝫ nõ matur⁹. Flos ei⁹ cũ vino bibit⁹ ciliacꝫ ꝛ dissintericꝫ ꝓdest. Flos eius albꝫ: ꝛ est caniculari ortu vigens. Ipse quocꝫ potui dat⁹ cũ vino humoris fluorem cohibet. ¶ Illinit⁹ cũ melle oculoꝝ lippitudinẽ medet atcꝫ igni aceto. Hui⁹ g̃ folia ꝛ flores ꝛ mora leuiter strigũt. vnde aduluã ꝛ fauces ꝓprie vident facere: q̃uis omne pro

L flu͡um idonee stringant. ¶ Folia eius et cime masticata alcola ⁊ alia vlcera curāt in ore. Et plagas glutinant. mora eius matura habent in se mediocriter calorem. Immatura vero sunt frigida: ⁊ terrestrem retinet in se substan-
M tiam. Unde nimis desiccant. ¶ Item puluis ex eo factus sicut est de flore eius plus desic-cat recentioribꝫ: facit nanqꝫ ad dissintericos. ⁊ ad om̄e reuma vētris: ⁊ ad defectionē san-guinē expuētibꝫ. Hic puluis datꝰ vtilissimū
N est medicamē. ¶ Radix aūt eius stiptica ⁊ le-ptomeris est. ⁊ ideo nefreticꝫ data lapides rū-
O pit. ¶ Species bati sūt due. Una cōmunis que dicta est ⁊ q̄ oībꝫ nota est. Altera q̄ appel-lat̄ ydea siue cinosbatꝰ que est rubositatꝫ ma-ioris supradicta. Et est virtutis constrictiue. Eius nanqꝫ mollia germina siue tyrsi contu-sa ⁊ expressa succum dimittūt. qui sub sole re-lictus coquit̄ vsqꝫ ad grossiciem mellis: ⁊ da-
P tur ad ea que supra. ¶ Succus eius cū vino ⁊ melle suprapositus superioribꝫ ꝓdest. Mo-ra cū vino sumpta sapientiā nutrit: vt ab anti-quis dicit̄. leges eam mense Junij ⁊ Julij cū melle ⁊ pane cōtrita apostemata mirifice rū-pit: ⁊ vlcera fraudulenta curat.

Capitulum .cccciij.

Rubea tinctorꝫ. Isidorus. Rubea dic-ta eo ꝙ rubra sit radix eiꝰ. vnde ⁊ lanas colorare ꝓhibet. ¶ Dyascorides. Ru-bea quā alij eritrodanū. latini vero rubeā di-cunt. Herba est oībꝫ nota. Species eiꝰ due sunt. Una videlicet agrestis. Alia vero q̄ vo-cat̄ sarchos: ramulos siue tirsos hn̄s tenu-es ⁊ q̄si nodosos: folia ꝑ interualla distātia: ac ꝑ singulas cōnodationes veluti stellarūꝫ imaginem mittentia. Fructus vel semen eiꝰ rotundū viride: ⁊ hinc rubrū aut circa matu-ritatem nigrū. Radicem habet paruā tenueꝫ pusillam rubicundā. ¶ Pliniꝰ cap. Eritbron quā alij eritrodanū vocant. nos vero rubeaꝫ qua tingunt̄ lane ⁊ pelles ⁊ cetera. Grecꝰ ve-ro eritrodanuꝫ dicit. Nam eritbros rubeus cochinos feniceus rubicundus. exponit̄ de rubea ⁊c̄. ¶ Pandecta capitulo .ccxlviij. Eri-trodanum vel eutradoron vel eritbron vl̄ eri-trodanon grece. Arabice fane vel eita. Lati-ne vero rubea tinctorum. Ubi sciendum ꝙ Dyascorides capit. de rubea dicit: ꝙ rubea siue vt alij eritbrodanum dicunt: ⁊ est de ru-bea domestica. Aliud capitulū inuenit̄ apud Dyascoridem. quod sic habet eritrodanū di-cunt. ⁊ est rubea agrestis. Item ſm veritatē eritrodanum in alia trāslatiōe Dyascoridis. Aut tetron vocant plurimi. Radix est illi in-ficiens. Duo sunt eius genera. Unum agre-ste. Aliud seminatum sicut rauenne italie fu-it locis cultis seminatum. Nam ⁊ ī vijs spon-te nascit̄. Haste sunt illi quadre ⁊ longe aspe-re sicut apparine: sed fortiores ⁊ longiores. fo-lia habentes intra nodos ipos. folia habꝫ si-cut astrum: id est stella in gyro posita. semen eius rotundum est ī primo viride ⁊ postea ru-fum. ⁊ cū maturauerit nigrescit. Et radix eiꝰ longa tenuis ⁊ rufa ⁊c̄. Sed ſm translationē aliā Dyascoridis. Rubea siue vt alij eritro-danum herba est omnibꝫ nota. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo fane. auctorita-te Dyascori. Fane siue faue: id est rubea tin-ctorum. quedā ex ea nascit̄. ⁊ quedaꝫ ex ea se-minatur. ⁊ habet ramos quadratos longos grossos silēs ramis herbe q̄ dicit̄ abarū: nisi quia sunt maiora eis ⁊ duriores. sup ipos sūt folia diuisa adinuicem egredientia iuxta no-dos ⁊ in similitudine stellarum. ⁊ fructus est rotundus: cuius color in principio sue aperi-tionis est viridis. postea vero rubeus. Et q̄n maturus est fit niger. ⁊ quod de ipa admini-stratur sunt vene ipsiꝰ. ⁊ ipe sunt subtiles lon-ge ⁊ rubee. ¶ Galienus sexto simplicium far-macorū capitulo eritrodanū. Eritrodanum est rubea tinctorū radix acerba et amara ſm

gustum. Unde et quod dictũ est de alijs ad-
inuicem sibi hmõi virtutes cõueniẽtes ĩ hac
radice cõspicis. ¶ Paulus ca. de rubea. cali-
da est ⁊ sicca in secũdo gradu. ¶ Auerrois li-
bro Colliget. capitulo de rubea. Rubea cali
da est ⁊ sicca in tertio gradu.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Eridrotanum virtutẽ habet
mictualẽ cũ aceto illinita albis maculis me
detur. Usus etiã eiꝰ ad ea pficit ad que cete-
ra diuretica pficere dicimꝰ. Sed agrestꝭ vir
tus est fm Dyascoridem mictualis diureti-
ca. vnde vrinam ⁊ menstrua prouocat.

B ¶ Galienus. Eritrodanũ splenẽ ⁊ epar expur
gat ⁊ vrinas grossas ⁊ multas. Est aũt qñqꝫ
⁊ sanguinolentas euacuans. qñqꝫ etiã prouo
cat menstra. ⁊ abstergit mediocriter quecũqꝫ
abstersione egent. morfeis quoqꝫ albis cum
aceto peruncta cõfert. quidã autẽ propinãt
eas sciaticis: necnõ paraliticis cũ mellicra-
to. ¶ Auicenna. Rubea tinctorũ est pontici

C saporis: ⁊ abstragit cum equalitate. ponitur
cum aceto super empetiginem: et sanat eam.
similiter ⁊ morpheam albã. ab omni vestigio
mundificat cutem. Bibita cum mellicrato

D confert sciatice ⁊ paralisi. ¶ Ualet etiã pcus-
sioni ⁊ casui succus eiꝰ cũ oximelle. datur ad
apostemata splenis: ⁊ mũdificat epar et sple-
nem. Eorũqꝫ opilationes aperit. ⁊ in hoc eiꝰ p
prietas existit aceti. vehemẽter puocat vrinã
vt qñqꝫ faciat mingere sanguinẽ. Et oportet
qui eam biberit quaqꝫ die balneetur.

E ¶ Supposita menstrua puocat: ⁊ extrahit fe
tum. Eiusqꝫ stipites cũ folijs conferunt mor-

F sui vermiũ venenosoꝝ. ¶ Platearius. Rubea
tinctoꝝ calida est ⁊ sicca in scdo gradu. Uir
tutẽ habet ꝯfortatiuã ex aliquãtula sua pon-
ticitate ⁊ diureticã ex amaritudine. Contra
debilitatẽ stomachi ⁊ epatis ⁊ relaxationem
datur vinũ dectionis eiꝰ. Radix eiꝰ rasa sup
ponitur ad mẽstrua puocanda: ⁊ fetũ mortu-
um educendum. Aqua decoctiõis eius si ca
put inde abluatur capillos reddit rubeos.

G ¶ Constantinꝰ vbi supra. Rubea est in fine p
mi gradus calida ⁊ sicca. habet quoddã ama
ritudinis ⁊ ponticitatꝭ. vñ splenẽ ⁊ epar mun
dificat. ⁊ eius opilationẽ aperit. vrinã ⁊ men
strua puocat. Omniaqꝫ membra corporis a
putredine mũdificat: et morfeam curat. Ad-
hibetur quoqꝫ cũ melle et aqua calida ppter

H ylij dolorem. ¶ Pliniꝰ libro. xix. Rubea tin-
gendis lanis ⁊ corijs est necessaria. Lauda-
tissima est ytalica. ⁊ maxime suburbana. pue-
nit sponte. In medicina morbum regium sa-
nat. Et vrinam eijciet ex aqua mulsa. Folia
quoqꝫ capillum inficiunt. Apud quosdã in-
uenio regium morbum hoc frutice sanari:
etiam si adalligatus spectetur tantũ.

Capitulum. cccciiij.

Saluia latine. Arabice gelisfa-
gos. grece elisfagus. Sera. li.
aggre. ca. Gelisfagos. auctori.
Dyasco. Gelisfagos: id est sal-
uia. Et est arbustũ longum ha-
bens plures ramos. ⁊ lignũ eius ⁊ folia simi
lia folijs citonioꝝ. nisi qꝛ sunt longiora ⁊ stri
ctiora ⁊ rugosa pauca rugositate: sicut est ru
gositas panni postqꝫ abluitr anteqꝫ extendatr
⁊ reponatr. ⁊ color eiꝰ declinat ad albedinẽ. et
habet odorẽ bonũ. ⁊ habet in summitatibꝫ ra
morũ semen simile semini herbe siluestris: q̃
dicitr ormen. Nascitur aũt in locis asperis.
¶ Dyascorides cap. elisfagus siue elilisfagus
fm translationẽ nostrã. Elisfagus: id est sal-
uia. Frutex eiꝰ est oblonga et multas habẽs
virgas quadras ⁊ albas. ⁊ folia silia malici-
donijs: sed oblonga minora et aspera ⁊ albi-
diora et odorata subrugosa. semẽ sup virgas
est simile oĩno agresti. Nascitr locis asperis.
¶ Plinius ca. elisfagus herba est exalbida.
Hasta est ei vasta et quadra. folia aliquatenꝰ

aspera. Potest enim acriter restringere.
Galien⁹.vi.sim.far cap.elissagus. Comple⁊
xio huius herbe est calida caliditate manife⁊
sta ꝛ sufficienti ꝛ parum stiptica.

Operationes

A ¶ Plini⁹. Herba ip̄a facit ad dissintericos. ꝛ
succus folioꝝ ei⁹ capillos generat: ꝛ vrinā ꝓ
B uocat. ¶ Sera. Decoctio folioꝝ ꝛ ramorum
ipi⁹ q̄n bibit̄ ꝓuocat vrinā ꝛ mēstrua: ꝛ expel
lit fetū. ꝛ ꝓfert morsui venenoso strigonis ma
rini: ꝛ denigrat capillos: ꝛ ꝓfert aposteātib⁹.
ꝛ abscindit fluxū sanguis: ꝛ mundificat vlce
ra fraudulēta. ꝛ cū decoctiōe ramuloꝝ ꝛ foli⁊
orū ipsi⁹ fit ablutio. ꝛ sedat pruritū genitaliū
C viroꝝ ꝛ mulieꝝ. ¶ Dyasco. Virt⁹ ei⁹ est diu⁊
retica. Menstruis imperat. Aborsum facit.
Percussum strigonis marini mitigat. Capil
los nigrescit. Est etiā termātica: ꝛ sanguinē
fluentē ex vulnerib⁹ stringit. Sordida vulne
D ra purgat. ¶ Elixatura folioꝝ ꝛ virgaꝝ ipsi⁹
pruriginē nature cōpescit. Est etiā virtutis re
darguētis cū acrimonia. Unde ad dissinteri
am atq̄ muliebrē fluxū (quē greci rigeon vo
cant) facit succus folioꝝ ei⁹. Capillos deni
E grat: ꝛ vrinā ꝓuocat. ¶ Paulus. Vinū deco⁊
ctionis ei⁹ ꝓfert paraliticis bibitū ꝛ cathaplas
F matū sup̄ partē paraliticantē. ¶ Et dicūt ma
gi de saluia q̄ ip̄a putrefacta sub fimo gene⁊
rat̄ auis quedā hn̄s caudā serpentinā ꝛ albaꝫ
merule silis. De cui⁹ cinere si ponat̄ i lampa⁊
G de apparet q̄ dom⁹ sit plena serpentib⁹. ¶ Ex
herbario. Saluia h̄ꝫ folia longa et angusta
subaspera odore suaui ꝛ graui. in locis asperis
nascit̄. Decoctio ei⁹ potata vrinā ꝛ menstrua
mouet. Pastinace marine si quem ꝑcusserint
virus excludit. Sanguinis eruptionē sistit.
H ¶ Plateari⁹. Saluia ca. est in. i. sic. in. ij. solū
folia cōpetūt vsui medicine ꝛ viridia. et sicca
domestica magis cōsumit ꝛ ꝯfortat. Silue⁊
stris aūt magis dyaforetica. Vinū decoctōis
saluie valet paraliticis ꝛ epilenticis. fomētatio
ex aq̄ decoctōis ei⁹ valet ꝯ strāguiriā ꝛ dissin
teriā. Matricē mūdificat. ¶ Plinius li. xxij.
I Herbā nr̄i q̄ nūc sunt herbarij elelisphacon
grece. latini vocāt saluiā mente similem canā
odoratā. hac apposita part⁹ emortuos extra
hūt. Itē q̄ vermes auriū ꝛ vlceꝝ. ¶ Idē in li.
K xxvi. Herba q̄ a q̄busdā appellat̄ saluia silis
verbasco. Cōterit̄ ea ꝛ colata calefit. ꝛ sic ad
tussim laterisq̄ dolores bibit̄. Eadē q̄ ꝯ scor
piones atq̄ dracones marinos efficax ē. Cō
tra serpētes etiā ex oleo pungi ea ꝓdest. Yso⁊
pi fasciculus cū quadrante mellis decoquit̄
L ad tussim. ¶ Macer. Saluia cui nomē elysf⁊
facos est apud grecos. Cum mulsa iecoris ꝓ
dest potata querelis. Pellit abortuꝫ. lociūq̄
mēstrua purgat. Trita venenatos curat sup̄
addita morsus. Crudis vulnerib⁹ que multo
sanguine manant. Apponas tritā dicūt reti
nere cruorem. Cū vino succus tepidus si su⁊
mitur huius. Cōpescit tussim veterē laterisq̄
dolorē. Pruritus vulue curat virgeq̄ virilis
Si foueas vino fuerit quo saluia cocta. Illi
us succo crines nigrescere dicunt. Si sint
hoc vncti cerebro sub sole calenti.

Capitulum. cccc v.

Salix. Isidorus lib. ety. Salix dicta
est: eo q̄ saliat: id est crescat. Arbor lē
ta: vitib⁹ vinciēdis abilis. ¶ Ambro
sius. Salices vident̄ nihil habere seminis.
habent tamē gramē quoddā in folijs quo ter
ris cōmisso tanq̄ semine posito surgat arbor
de surculo: ꝛ tanq̄ seipam exuscitet de semie
suo. ¶ Glosa sup̄ Esaiam. xliiij. Salix est ar⁊
bor infructuosa: sed cito crescit: maxie si iux
ta aquā sit. ¶ Aristoteles in li. de plantis. Que
dam in humido loco. quedā in arido ꝛ q̄dam
in vtroq̄ vt salix. ¶ Idē libro de aīalib⁹. que
dam arbores nō fructificant. Sicut viri pin
gues nō multū spermatisant. Talis ē salix ꝛ
romana nux. ¶ Idē i libro decimosexto. In

aquosis tm̄ proueniūt salices ꝛ alni. longaqꝫ
folia sunt vtriqꝫ inter primas germināt. Cir/
cūagunt salicꝭ folia post solsticiū. nec alio ar
gumēto intelligit certiꝰ sidus cōfectū. Decis
sime vero salix amittit semē anteqꝫ maturita
tē sentiat oīno. ꝛ ob id frugiperda dicta ē ab
homero. Sequēs vero etas scelere suo hāc
sententiā interpꝛtata est ꝙ semen salicꝭ mulie/
ris sterilitatis medicamētū est. Sed in hoc
quoqꝫ nascenti natura ꝓuidit: ꝙ de pacto sur
culo incuriosius semē dedit. Una tn̄ ꝓdit id
maturitatem proferre solita in insula chꝛeta.
¶ Pandecta capitulo. cci. Culefare. Grece
ytre. latine vero salix.

Operationes

A ¶ Sera. li. ag. ca. Culef. i. salix. folia ꝛ flos et
rosa eiꝰ habent in sapoꝛe ponticitatē. et virtꝰ
salicis est desiccatiua sine punctiōe. Coꝛtex
vero ipsiꝰ sicciozis est cōplexiōis. sicut sunt
B omēs species coꝛticis. ¶ Unde admīstrat in
glutinatiōe vlceꝝ. Sed flos ꝛ rosa eiꝰ admi
nistrant ꝛ admiscent in oībꝫ medicinis ꝛ vn/
guentis desiccatiuis. Et sunt ex hoībꝫ q̄ acci
piunt floꝛes ꝛ rosam ꝛ succū ipsiꝰ. ꝛ cōponūt
ex eis desiccatiuā medicinā que ꝯfert in mul
tis: qꝛ desiccat sine moꝛdicatiōe ꝛ ꝓpꝛie: qꝛ in
C ipa est stipticitas pauca. ¶ Et qn̄ cōburūtur
eiꝰ coꝛtices ꝛ ꝯficiunt cū aceto: admīstrātur
in oībꝫ egritudinibꝫ in q̄bꝫ necessaria ē desic/
catio. sicut in verrucis ꝛ ꝓpꝛie in rotundis et
in verrucis similibꝫ capitibꝫ clauoꝝ: ꝛ in ver/
rucis infixis in cute. eradicat eni eas qn̄ sup
D eas fit linitio. ¶ Et qn̄ euellit coꝛtex eiꝰ tpe q̄
emanant floꝛes ꝛ colligit gūmi eius. Habet
hoc gūmi virtutē abstersiuā ꝛ subtiliatiuā. et
ideo administrat in oībꝫ egritudinibꝫ q̄ acci/
E dūt pupille. ꝛ faciūt impedimētū visus. ¶ Et
idem aucto. Pauli. Uirtꝰ folioꝝ ꝛ coꝛticū et
fructus salicꝭ ꝛ succi eiꝰ est stiptica. Et est fri/
F gide ꝛ sicce cōplexionis in ꝑmo gradu. ¶ Et
idem aucto. Bedigar. Quādo bibunt folia
eius trita cū pipere ꝛ vino pauco ꝯferūt coli
cis. ꝛ qn̄ sumit cū aqua ꝓhibet impꝛegnatio/
nē. ꝛ fructꝰ eius ꝯfert sputo sanguinis qn̄ bi/
bitur: ꝛ coꝛtex eiꝰ tritus cū oleo rosaꝝ. si bu/
lierint in coꝛtice granati cōferūt doloꝛi auri
G um. ¶ Et eiꝰ decoctio administrata super pe
des podagricoꝝ ꝯfert eis multū: ꝛ mundifi/
cat furfures capitꝭ. et colligit humiditas ab
ea defluens qn̄ excoꝛiat a coꝛtice suo. qn̄ inci
pit apparere flos eiꝰ. qm̄ reperit intra coꝛti/
cem humiditas ꝯgregata q̄ abstergit oculū.
ꝛ aufert tenebꝛositatē eiꝰ. Pꝛopꝛietas salicꝭ
eiusq̄ extrahit sanguisugas adherētes gut/
turi: et glutinat vulnera recentia. ¶ Et idem H
auctoꝛitate Aben Mesuay. Folia salicꝭ bi/
bita ꝓhibēt impꝛegnationē: ꝛ ꝯferunt fluxui
sanguinis. ꝛ lac qd̄ egredit ex eis acuit visuꝫ
ꝛ abꝛadit pilos. ¶ Et idem aucto. Pauli. In I
folijs salicis ꝛ salice: nō dixit Galienꝰ aliud.
¶ Galienus septimo simplicium farmacoꝛuꝫ K
capitulo ytre. ytre siue salix vtetur quidē ali
quis ꝛ folijs ad sanguinolentoꝝ vulnerū cō
solidationē: sed maxime floꝛe eiꝰ fere omnes
vtuntur medici ad confectionē siccatiui em/
plastri. Est eni vis eoꝝ suauis siccatiua. ha/
bet autem ꝛ quiddam stipticitatis.
¶ Quidā vero ꝛ succum faciētes ex eis im/ L
moꝛdax ꝛ siccatiuū habet farmacū ad multa
vtile. Nihil eni magis occurrit visui q̄ꝫ far/
macum immoꝛdacius siccans parū: sed stipti
cans. sicut in tractatu de cōpositione farma
coꝛum plenius dicet. ¶ Coꝛtex etiā huius ar M
boꝛis similis est tam frondiū q̄ꝫ floꝝ virtuti.
ꝑterq̄ꝫ ꝙ est sicciozꝫ ꝺm cōplexioneꝫ: sed hunc
quidā accēdūt: ꝛ vtuntur cinere in omībꝫ his
que violenter indigent desiccari: sicut sigi/
les ꝛ chiles: id est mirmiceas. auferūt ipsum
madefacientes aceto acri. quidā vero tempe
floꝛendi incidentes coꝛticem. Liquoꝛē siqui
dem colligunt: ꝛ eo vtuntur in obfuscantibꝫ
pupillis. cū sit farmacū abstersiuū simul ꝛ sub
tiliatiuū. cūqꝫ sit huiusmodi poterit eo vti et
ad alia multa. ¶ Palladiꝰ libꝛo tertio. In mē N
se Februario plante salicis obꝛuende sunt: ꝛ
omniū generū que applicantur arbusto.
¶ Dyascoꝛides. Salix est arboꝛ cuius folia O
glutinant vulnera cruenta. Flos etiam eius
sine moꝛdicatione desiccatiuus est. Cuiꝰ ci/
nis cum aceto sup callos pedū inductꝰ eos
tollit. Et similiter verrucas emundat. Flos
eius cū aqua bibitus omnem caloꝛem libidi
nis frigescere facit. ¶ Auicenna. Salicis fo P
lia stiptica sunt sine moꝛdicatione. Et est in
eis exsiccatio sufficiens. Cinis autem eius
vehementis est exsiccationis. Emplastrum
ex eo factum retinet fluxum sanguinis.
¶ Constantinꝰ. Salices frigide sunt in secū Q
do gradu. sicce in ꝑmo. Ualent doloꝛi capi/
tis de caloꝛe si in naribꝫ mittant. Succꝰ eiꝰ
vulnera solidat. Coꝛtex eius vstus ꝛ cū ace/
to temperatꝰ verrucas ꝛ poꝛos aufert. Sed
lac coꝛticis a salicibꝫ floꝛē habentibꝫ eruti vi
sum clarificat. Defectos confoꝛtat oculos.
Succus frondium ꝛ pomoꝛū potatꝰ mulie/
ri vt concipiat non ꝑmittit.

Capitulum. cccc vi.

hollender

Sambucus. Pandecta ca. cccl xxix.
Sciendū ꝙ actis est sambucus: ka-
meactis dͬ ebulus. et sūt plante oībꝫ
note. Vñ versus. Sambucus est actis: sed
ebulus est kameactis. ¶ Sera. li. ag. cap. ka-
meacti. Kameacti due sūt species. q̄ruꝫ vna
grece dͬ actis. in latino sambuc⁹. et scđa no-
minaꝛ in greco kameactꝫ. ꝛ ei⁹ est intētio ter-
ren⁹ actis: ꝛ in latino dͬ ebulus. de q̄ lege ca.
clxxv. supra de E. ¶ Plini⁹. Sambuci due
sunt species. eaꝝ vna assimilaꝛ arboribꝫ habē-
tibꝫ ramos siles cannis rotūdis: q̄rū colorē
ad albedinē: ꝛ sūt longa. ꝛ sunt ī eis q̄ttuor fo-
lia aut q̄nqꝫ porrecta sup ramos q̄slibet. ꝛ si-
milia folijs nucis: minora tñ eis. hñtia gra-
uē odorē. ꝛ in sūmitatibꝫ ramoꝝ sūt flores al-
bi. ꝛ grana silia granis viridibꝫ vel lentiscl. q̄-
rū color declinat ad purpureitatē cū nigredi-
ne. ꝛ sunt velut in racemis. ꝛ hñt multaꝫ hu-
miditatē hñtem odorē lini. ꝛ ista dͬ actis. A-
lia ꝟo species q̄ dͬ kameactꝫ est minor pma.
habet ramos magꝫ ptinētes herbe q̄drato in
q̄bꝫ sūt multi nodi ꝛ folia inuicē distātia. ꝛ sin-
gulis nodis silia folijs amigdalis ī sūmitati-
bus suis: nisi qꝛ hñt venas: ꝛ sūt longiora eis
hñtia grauē odorē. ꝛ in sūmitatibꝫ ramoꝝ sūt
capitella silia coronis supradicte speciei. ꝛ se-
men ꝛ flos silr. ꝛ hꝫ ramos longos grossitu-
dinē digiti habētes. ¶ Isidorus libro etymo-
logiaꝝ. Sambucus ē arbor mollis ꝛ parua.

Operationes

¶ Plini⁹ lib. xvi. Sambuci hñt acinos ni- A
gros ꝛ paruos humores lenti. Inficiēdo ma-
xime capillo. q̄ ꝛ ipi in aqua decocti mādunꝛ
¶ Idem li. xv. Arboꝝ q̄rundā fruct⁹ pedicu- B
lis dependēt vt piri. Alia ꝟo racemis vt ede-
re atqꝫ sambuci. ¶ Idem in li. xvi. Sambu- C
cus germīat inter pmas: ꝛ nudaꝛ inter nouis-
simas. ꝛ ex his q̄ hyeme aq̄la ex oriēte conci-
piūt: ordine nature florēt pme siluestriū sam-
bucus: cui medulla ē plurima: ꝛ coru⁹ cui nul-
la. Sambucus ē arbor diuidua nec ramosa
lentissima. ꝛ ideo scutꝫ faciēdis aptissima. cu-
ius nimirū plaga se ptin⁹ ꝯtrahit: suūqꝫ vul-
nus claudat. ꝛ ob id ꝯtumaci⁹ ferrū trāsmit-
tit. Sambuci atqꝫ rubi generꝫ sunt fungosi.
aliter tñ q̄ꝫ ferule. q̄ppe plus ligni atqꝫ succiē
vtiqꝫ sambuco ex q̄ magꝫ canorā buccināu-
bamqꝫ credit pastor. Ibi cese: vbi galloꝝ can-
tū nō exaudiat frutex ille. ¶ Idē li. xvij. In- D
uentū ē surculos abscisos serere. qđ sepis cā
factū est sambucꝫ ꝛ cotoneo rubisqꝫ depactꝫ.
ad palū vineaꝝ firmissima ē sambuc⁹. talesqꝫ
seriꝛ vt populus. ¶ Aui. Sambucus alba ca- E
lidior est q̄ꝫ citrina ꝛ q̄ꝫ purpurea. Et ē vniuer-
saliter ī tertio calida ꝛ sicca. Est aūt subtilia-
tiua humiditatū. senibusqꝫ ꝯfert ei⁹ oleū. De-
let aūt pannū: ꝛ facit rubedinē ei⁹ odoramen-
tū. ¶ Oleū ei⁹ ꝯfert senibꝫ: ꝛ frigidis neruoꝝ F
egritudibꝫ. Odor ei⁹ facit soda. cū hoc tñ re-
soluit sodā fri. a flegmate odorata. denīqꝫ pu-
rū ei⁹ oleū fluere facit sanguinē ex naribꝫ ca-
lefactū cū ipm odorat. ¶ Constātin⁹. Sam- G
buci ca. sūt in. ij. sic. in. i. dissolutiui ac neruoꝝ
mollitiui sūt: stomachū q̄ꝫ molliūt. vomitū p-
uocant. cathaplasmati māmillaꝝ apostema-
ta sanāt. Sambuceolū q̄ꝫ scabiē ac pustulas
ꝛ apostemata nariū sanat. vulnera clausa ape-
rit: euersaqꝫ ad suā naturā ꝯuertit. auriū dolo-
rē placat. bibitūqꝫ lūbricos ꝛ ascarides fleg-
maticos excludit: ac melācolicos humores
purgat. ¶ Pli. li. xxiiij. Sambuc⁹ hꝫ alteruꝫ H
gen⁹ magꝫ siluestre. qđ greci chameactē. alij
hellon vocāt multo breui⁹: vtriusqꝫ solioꝝ vl
seminis vel radicꝫ decoctū ī vino veteri ꝛ ad
cyathos binos potū stomacho ītutile ē aluo
detrahēs aquā. ¶ Refrigerat etiā inflāmatio- I
nē maxie recentꝫ ambusti. Et canis morsum
cū polenta mollissimis folioꝝ illitꝫ. Succus
cerebri collectiōes leni t infusus. Acini ei⁹ in K
firmiores q̄ꝫ relique capillum tingūt. ¶ Poti

acetabuli mensura vrinam mouent. Ad omnia efficacior est que minor. Radix ei⁹ decocta ac pota hydropicos exinaniũt. Folia in vino pota serpentum ictibus resistunt. ¶ Podagricis cũ sepo hircino vehemẽter prosunt cauliculi illiti. Jdem in aqua macerantur: vt sparsi pulices necentur. ¶ Foliorũ decoctio si locus spargatur musce necant. ¶ Boa appellatur morbus pabularum cũ rubent corpora. sambuci ramo verberatur. Cortex interior tritus ex vino albo potus aluum soluit.

Capitulum. ccccvij.

Sambacus. Pandecta ca. ccclxxvi. Jesemin arabice: ⁊ ambach: grece lẽcoya. latine. sambacus. ¶ Sera. lib. aggrega. ca. iesemin. Jesemin: id est sambac⁹ ⁊ est planta habens album florem. ⁊ quedã citrinum. ⁊ est minus ca. ⁊ sic. q̃ȝ album. ⁊ similiter est min⁹ in operatiõe sua. ⁊ citrin⁹ reperitur in babylonia. Est etiã species alia ex eo cui⁹ flos celestis est coloris. ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay. Est calida in pncipio tertij gradus. ¶ Galien⁹ sexto simpliciũ farmacorum cap. de iesemino. sm translationẽ grecã. Sambacb herbe quã iesemin vocant: semen maxie vtile est calefactiue ⁊ desiccatiue: necnõ subtiliũ partiũ virtutis est. Est aũt gustantib⁹ subamarum ⁊ acre et palã. quoniaȝ diureticũ est ⁊ dyaforeticũ. Erit aũt in calefaciẽdo ⁊ siccando tertij gradus intensi. Etiã hoc dicit in sexto hui⁹. et subdit in septimo lencoya id est ieseminũ. tota q̃deȝ frutex abstersiue et subtiliũ partiũ virtutis. magis autẽ participant ea flores. ⁊ horũ sicciores magis viridib⁹ ¶ Auicenna ponit tres species. scilicet albã: citrinã et purpuream. Et est alius sambac⁹ agrestis. de quo supra ⁊c̃.

Operationes

¶ Serapion. Folia ei⁹ humida nõ sicca quã ponuntur super empetiginem et pannum expellunt eos et resoluũt omnẽ superfluitatem ¶ Et cõuenit habentibus catarrum: ⁊ inducit dolorem capitis illis qui sunt calide complexionis. ¶ Et oleum eius est iuuatiuum in hyeme. et si habens calidam complexionem odorem nimium de ipso timendum est ne faciat fluxum sanguinis ex narib⁹ ei⁹. ¶ Et idẽ auctoritate Aben Mesuay. Cõfert humiditatibus et flegmati salso: et senib⁹ frigide cõplexionis. Et confert doloribus qui fiunt ex flegmate viscoso.

Capitulum. ccccviij.

Sandix. Plini⁹ libro.xxv. Sandix ē herba quedam de qua panni tingunt in blaueum colorem.

Operationes

¶ Idem Plinius libro.xxxv. Sandaraca si torreat equa parte rubrica admixta: sandicē facit. Quāq̃ animaduerto Virgilium estimasse id herbam esse versu illo. Sponte sua sandix pascentes vesceret agnos. ¶ Idem in libro.xxij. Sandix in olere siluestri a grecꝫ ponitur sicut Opinio ꝛ Erasistratus tradūt ¶ Decocta ꝓo aluū sistit: ꝛ semine singultus ↄfestim ex aceto sedat. Illinit ambustꝫ vrinā eijcit. Succus decocte ꝓdest stomacho. Jocineri renib⁹ ac vesice. ¶ Hec est quā Aristophanes euripedi poete iocularite obijcit ei⁹ matrē: ne olus quidē legitimū vendicasse sed sandicem. ¶ Dyascorides. Sandix vel scandix calefacit ꝛ desiccat fortiter: ac dyaforeticū est: ꝛ ob hoc merito viscerꝝ purgatiuū est.

Capitulum.ccccix.

Samsucus. Dyascorides. Samsuc⁹ a suculis nominat amaracus. ꝛ est ramosa multas habens virgas sup terram expansas cū folijs paruis atq̃ rotūdis nepite similib⁹ ac velut hircis ꝛ acerrimis,

Operationes

¶ Herba tota est valde amara: vires habens acras atq̃ calefactorias: ad omnē duriciem vel rigorem valde idonea. Medet etiam cathaplasmata siue potata a scorpione vexatꝫ vel difficultati mictus: vel intestinoꝝ tormēto laborantib⁹. ¶ Eius elixatura medetur hydropicis. Urinā ꝓuocat: ꝛ tortiōib⁹ est vtilis Succ⁹ addito melle liuores detergit. Scorpionū ictus cū aceto ꝛ sale cōpescit. laxationib⁹ bene adhibet. Cerotis vtiliter additur. ¶ Omnes tumores corporis ꝛ oculoꝝ spargit: cathaplasmata ꝛ maxime cū polenta imposita. Item apposita solite purgationē materie prouocat in feminis. bene quoq̃ malagmatib⁹ miscetur ꝛ acopis. ¶ Samsucū est in tertio gradu calidū ꝛ siccum. Dolorem capitis ꝛ emigraneam de flegmate ꝛ colera nigra curat: si ex ei⁹ apozimate caput lauet aut narib⁹ applicetur. Dissoluit opilationē ꝛ ventositatem grossam. ¶ Eius apozima bibitū hydropisim stranguiriam ventris dolorē habentib⁹ fit bonū. ¶ Cum melle cathaplasmatum nigredinem in palpebris amputat. et cū aceto morsum scorpionis curat. ¶ Pessarisatum vero menstrua ꝓuocat. lapidem aufert. Epilenticis cōuenit ꝛ paraliticis. Aurib⁹ instillatum dolorem placat ꝛ sonitum.

Capitulum.ccccx.

Saliunca. Dyascorides. Saliūca est gen⁹ herbe que radiculas ꝛ folia habꝫ subrufa: floresq̃ plurimos a terra

re fossa in modū stipularū ꝯstringit. Nascitur aūt in lapidibꝰ sūmis et norica regione. Illa ꝓo optia est ꝙ̄ est odorifera recens ⁊ sine sabulone plurimosq̄ȝ ramulos ⁊ radices habens. pōt ḡ eadē que ⁊ spica ꝗ̄uis deformior sit.

Operationes

a ¶ Plini⁹ li. xxi. Saliunca. Odoramentorū multa nihil attinēt ad coronamenta vt yris atq̄ȝ saliunca. ꝗ̄ȝ vtraq̄ȝ nobilissimi sit odoris.
b ¶ Saliunca quidē foliosa: sed breuis est ⁊ ꝙ̄ necti nō possit: radici numerose coheret. ꝙ̄ herba veri⁹ est ꝗ̄ȝ flos veluti manui pressa. breuiterq̄ȝ sui generꝭ cespes. hanc panonia gignit: ⁊ norica alpiūq̄ȝ aprica vrbiuȝ eporedia tante suauitatꝭ vt metallū esse ceperit. vestibꝰ eam interponi gratissimuȝ est. Cui⁹ radix in vino decocta vomitiōes sistit. stomachumq̄ȝ corroborat.
c ¶ Ex sinonimis. Saliunca intelligūt ꝗdā in medicinis ꝓ ancusa: sed in aurea alexandria recipit ꝓ ea spica celtica.

Capitulum. cccc xi.

Saluina. Pandecta cap̄. viij. Abbel arabice. grece brachi. latine sauina. Sauina est arbor cui⁹ folia sūt similia folijs tamarisci: ⁊ magis spinosa. habent bonum odorem. ⁊ arbor ista crescit magis in latum ꝗ̄ȝ in longum. Est calide ⁊ sicce cōplexionis in tertio gradu. Serapion libro aggregatoris capitulo Abbel: id est sauina. Et sunt eius due species. Una cuius folia sunt similia folijs cipressi. ⁊ magis sunt spinosa ꝗ̄ȝ alia. Habens bonum odorem. et arbor hui⁹ est fortis. ⁊ crescit magis ī amplum ꝗ̄ȝ in longum. Et fructus ei⁹ est sicut zaror. Pro quo lege capitulum. ccix. Iuniperus. Et quidam vtuntur folijs eius ꝓ fumigio. Sed alterius speciei folia sūt similia folijs tamarisci. et sapor eius est sicut sapor cipressi. hec latine vocatur sauina. cui⁹ substantia est subtilis. ⁊ in odore eius est aromaticitas. ⁊ calefacit ⁊ desiccat in tertio gradu. Auicenna libro secundo cap̄. Abbel. Abbel est fruct⁹ arboris similis Iunipero fact⁹ sicut zaror. sed tamē vehementer est niger boni odoris ⁊ acuti saporis. ⁊ ista arbor est ꝑma species sauine: ⁊ posita ꝑ Serapionem. Galienus sexto simpliciū farmacorū de sauina. Brachi siue sauina desiccantibꝰ fortiter est ſm tres sapores: ꝗs in gustando monstrat. equaliter cipresso: nisi inq̄ntum acrior est eo. ⁊ vtvtiq̄ȝ dicat ꝗs magꝭ aromatica. huius ergo ⁊ ipsius qualitatis particeps est videlicet acris. stiptica cōplexione calida. Adhuc autem in amaritudine ⁊ stipticitate debilius est ꝗ̄ȝ cipressus. quantū enim superat cipressuȝ acredine: tanto diminuit in stipticitate. qđ patet ꝙ calidius est cipresso. ⁊ ideo magis dyaforeticū: igitur solidare quidem. nam ꝓpter stipicitatis robur ⁊ caliditatis. intantuȝ enim ambobꝰ his participat: vt iam tensiuum ⁊ inflatiuū existat. putrefactionibus vero cōfert sicut cipressus. ponat autē hoc farmacum in tertia substantia ſm calefacere et siccare ens inter ea. que maxime sunt subtilium partium.

Operationes

a ¶ Gal. Cōtra tenasmonem de frigida causa. Fiat decoctio ei⁹ in aceto ⁊ vino: ⁊ fumū patiens recipiat. Herba ipsa naribꝰ cathaplasmata valet cōtra frigidū reuma. Ponit etiaȝ in vnguentis bene trita cōtra scabiem saniosam. Uinum decoctionis eius valet contra dolorem stomachi ⁊ intestinorū: ⁊ cōtra stranguiriā et dissurriaȝ: sed cathaplasmata valet ꝯtra dolorē yliacū. Est etiā dyaforeticū ⁊ diureticū fomentū ex aqua decoctiōis ei⁹ vel vino. Est aūt sauina ex spēbꝰ iuniperi vt appet in ca. Iuniper⁹. Sera. auc. Gal. Uirt⁹ ei⁹ est que dissoluit ⁊ abstergit putredineȝ vlcerum

putridorum maloꝝ corrodentium antiquorum. ⁊ ipa similiter mundificat vlcera melancolica sordida qñ ponitur cũ melle: et aufert herisipilã. ⁊ ꝓpter causam sue subtilitatis prouocat mẽstrua plus oĩa alia medicia. ⁊ facit mingere sanguinẽ. ⁊ interficit fetũ viuentẽ. et expellit mortuũ: ⁊ ingredit̃ in vnguẽtis odoriferis: ⁊ ponit̃ ꝓ amonio vel cinamomo duplũ ponderꝫ eiꝰ. Et ideꝫ auctoritate Dyascoridis. Folia ambarũ specierũ ꝓhibent dilatationẽ vlcerũ corrodentiũ: et sedant apostemata corrosiua. Et quãdo fit emplastrũ cum eis aufert liuorem cutis et sordiciẽ eius que accidit ꝓpter supfluitates corporũ: et aufert escaram ignis. ⁊ quãdo bibit̃ facit exire sanguinem cũ vrina: ⁊ expellit fetum. ⁊ quãdo ex ea fit nascale facit hoc. Et ingredit̃ in confectionibus vnguentorum calidorum.

Capitulum. ccccxij.

Sandalum. Sandal arabice. Grece ⁊ latine sandalũ. Sera. li. agg. ca. sandal. i. sandalum defertur ex syria. et ẽ album ⁊ ruffum ⁊ citrinuꝫ. Et fri. in. iij. sic. in secũdo. ⁊ meliꝰ ex sandalo est citrinũ pingue post citrinũ rubeũ: ⁊ est magꝭ siccũ citrino. ⁊ post ipm albũ. Et idem auctoritate Albugerig. Album est fri. ⁊ sic. in. iij. gradu. Sed citrinum ⁊ rubeum sunt fri. in. iij. ⁊ sic. in. ij.

Operationes

A ¶ Serapion aucto. Aben mesuay. Confert dolori stomachi ⁊ epatis ex colera. Et rubeũ est frigidius albo ⁊ citrino. ⁊ est magꝭ iuuatiuum. Nam ipm ꝓhibet fluxũ humorũ ad mẽbra. ⁊ est sicut fausel in frigiditate ⁊ siccitate. ⁊ fortificat gingiuas ⁊ stomachum.

B ¶ Et idem aucto. Aben mesuay. Cõfert cardiace cum fe. qñ linitur cũ eis sup cor.

C ¶ Et idem aucto. Isaac benaram. Conueniunt calefactis. ⁊ ꝯferũt debilitati stomachi ⁊ cardiace que accidit a colera qñ terunt̃. ⁊ miscentur cũ aqua rosaꝝ: ⁊ applicant̃ exterius. ⁊ qñ conficiunt̃ cũ aqua rosaꝝ ⁊ pauca camphora ⁊ liniunt̃ inde timpora: confert sode q̃ fit a caliditate.

D ¶ Et quãdo miscetur cũ vna quantitate sandali albi media quantitas sarco collo: ⁊ cõficitur cum albumine oui ⁊ ponitur sup timpora: ⁊ confert sode colerice. Et ꝓhibet descẽsum catarri ad oculum: ⁊ linitur cũ eo in balneo. ⁊ ꝓhibet ardorem psilotri. et sandalum rubeum est frigidius albo.

E ¶ Et qñ miscetur cum succo solatri aut sempuiue: aut portulace: aut lenticula aque. ꝯfert podagre calide ⁊ apostematibꝰ. et ꝓhibet humores ab illis membris. et meliꝰ ex sandalo est citrinũ pingue: ⁊ post citrinum rubeum. ⁊ est magis siccum citrino: postea album.

F ¶ Et idẽ aucto. Albugerig. Albũ ẽ frigidũ i iij. gradu. terit̃ ⁊ resoluit̃ cũ aqua rosarũ et in catarris ca. ponit̃ in fronte ⁊ i stomachis calidis: ⁊ infrigidat ea. ⁊ ꝯfert fe. ca. ⁊ birsen: et stomachi debilitati. sꝫ citrini ⁊ rubei sũt fri. i iij. gra. sic. i. ij. nõ hñtes stipticitatẽ neqꝫ ponticitatẽ rosaꝝ. ⁊ qñ dissoluunt̃ in aqua rosarũ ⁊ ponunt̃ supra stomachũ ꝯferũt fe. acutis et debilitati sto. ⁊ sode que fit a caliditate.

G ¶ Et idẽ auc. Atabari. Rubeũ est frigidiꝰ albo: et liniuntur cũ eo apostemata calida.

Capitulum. ccccxiij.

Satirion. Pãdecta ca. cl. Chasialkel arabice. Grece orchis vl' afrodisia vl' priapismon. latine ꝟo testiculus vulpis vel satirion vel leporina. Serapion lib. aggregatoris capi. Chasialkel siue chasialtheb: id est satirion. Sunt eius duo genera. Unũ hꝫ radicẽ seu testiculos albos. ⁊ vocat̃ Chasialkel. Primum genus satirionis vocatur testiculus canis. ⁊ grece kinosertbis: ⁊ est ei planta que habet folia extensa sup terram prope ipam ⁊ ortus est ex radice vnius stipi-

tis.⁊ folia eiꝰ sunt silia foliȷ̃s oliue:nisi qꝛ sūt subtiliora eis ⁊ longiora suꝑ terrā extensa.et longitudo eiꝰ est vere in longitudine vniꝰ palmi.⁊ florem habꝫ coloris purpurei. radix eiꝰ est similis radici bulbi.nisi qꝛ est tendens ad longitudinem ⁊ subtilitatē. Et est duplex:sicut sunt due oliue ī figura. Una inferiꝰ ⁊ alia superius.⁊ vna plena ⁊ alia vacua rugosa.et comedit̄ radix eius elixata sicut bulbꝰ.et iste dicit̄ satirion quo omēs cōmuniter vtunt̄.et subdit. Secundū vero genꝰ satirionis habꝫ duas species. Una est q̄ vocat̄ arabice chasialhabel siue chasialthalep.i.testiculus vulpis.⁊ vocat̄ similiter catharich.et noiat̄ hoc in greco trifolium.qꝛ plurimū quod de eo nascitur est habens tria folia declināntia versus terrā.⁊ similant̄ foliȷ̃s acetose maiorꝫ. aut foliȷ̃ liliȷ̃:nisi qꝛ sunt minora eis:⁊ ī testiculo suo est rubedo declinans rubedini sanguinis:et habet stipitem subtilem longitudine vnius brachȷ̃.⁊ habet florem similem floribus liliȷ̃ albi in figura.⁊ radix eius assimilat̄ cepe bulbi in figura.⁊ est in magnitudine mali exterius rubei coloris:interius albi sicut ouum.et quod de ipa administratur est radix.

Operationes.

A

¶ Galienꝰ.viȷ̃.sim.far.ca.de testiculo canis ſm trāslationē arabicā. Radix eiꝰ est dulcꝫ.⁊ virtꝰ eius ē ca.⁊ hu.nisi qꝛ in humiditate eius est inflatio suꝑflua:⁊ incitat libidinē.

B

¶ Ibidē ſm translationē grecā. Satirion vł trifoliū humide est ⁊ calide cōplexiōis:q̄ circa ⁊ gustantibꝰ ipm videt̄ dulce et ventosam humiditatē possidere.⁊ ꝑpterea ꝓuocat ad venerea. Hoc aūt ⁊ radix huius herbe efficere nata est:vt quidā scribunt etiā epistotonū sanat cū vino nigro austero bibitum.

C

¶ Et idem ſm trāslationē arabicā de testiculo canis. Radix eiꝰ est duplex similis radici bulbi. Una plena.⁊ sapoꝛ illiꝰ radicꝫ q̄ est plena:est dulcis multe humiditatꝫ et suꝑfluitatꝫ inflatiue.que qn̄ bibit̄ incitat libidinē. Et alia mollioꝛ siue vacua q̄ hꝫ cōplexionē q̄ declinat ad caliditatē ⁊ siccitatē. Et est ī ea humiditas digesta digestione cōpleta.⁊ ideo cōtingit qꝛ cū hoc qꝛ nō incitat coitū facit ꝯtrariū ⁊ abscindit eū.⁊ iste ambe radices comedunt̄ assate sicut comedit̄ radix bulbi.

D

¶ Dyascorides ca.orchis ſm translationem nostrā. Orchis:id est satirion dicit̄ de radice eius qꝛ si vir comedit partē maiorē eiꝰ generat masculos.⁊ si minorē comedit:generat feminam.⁊ qꝛ mulieres partiū italie dant tritam cū lacte caprarū ad incitādum libidinē. et quelibet ipsarum habet operationē cōtrariam alterius quando bibitur.nascitur in locis petrosis ⁊ arenosis.

E

¶ Et idem auctoritate. Archisalie. alia ē species quā nominant quidā sandachias ꝓpter suum iuuamentū magnū.⁊ est herba habens folia similia foliȷ̃s porrorum.nisi quia sunt latiora ⁊ est humiditas in ea q̄ adheret manui: habens hastam longam circa longitudinem vnius palmi.⁊ habet florem purpureum ⁊ radicem similem testiculis.

F

¶ Galienus.viȷ̃.sim.farma.cap.orchis quā ⁊ serapicidam vocant ſm translationē grecā. in sapore istius speciei supple vltime dicte auctoritate Arachisalie ⁊ stipticitas. et virtus eius est sicciox virtute radicꝫ que dicta ē prius.⁊ propter hoc nō ita cōfert in coitu sicut predicta:⁊ desiccatur ⁊ est adhuc sicciox. Uirtus etiam eius est que resoluit apostemata inflata quando ponitur super ea.et mundificat exituras sordidas.

G

¶ Et curat herisipilam.⁊ quando est sicca curat apostemata fraudulenta putrida.et quia in ipsa est stipticitas. retinet ventrem quādo bibitur.

H

¶ Dyascorides. Quando de ista specie fit emplastrum ipsis testiculis resoluit apostemata flegmatica eorum:et mūdifi

cat vlcera et formicã: et aperit emorroidas. Et qñ fit emplastrũ cũ ea sedat apostemata calida. et si administratur sicca ꝓhibet dilatationem vlcerũ: et abscindit putredinẽ eorum: et curat vlcera fraudulẽta q̄ sunt in ore. ¶ Sed sciendũ ꝙ satirion est ca. et humida in ꝑmo. Sed ẽ alia species satirionis q̄ vocatur herba basilica grece. arabice digiti citrini vel buzeiden. latie vero palma cristi. cuius folia sunt similia ꝑme speciei satirionis: sed gratiliora cũ nigris punctis. radix eius brance manus vel palme manus habet similitudinẽ floris crocei cũ vino vel aqua tritum croceanum efficitur.

¶ Oribasius ca. de palma cristi. Venenis resistit. quã qui habuerit: a maleficijs et venenis securus erit. ¶ Aui. li. ij. ca. digiti citrini. eius figura est sicut vola manus cõmixta ex citrinitate et albedine. et est dura in q̄ est pars dulcedinis. et ex ea est citrina cũ parua alteratione atq; albedine. est calida et sicca in scdo. resoluit superfluitates grossas valde. ¶ Et est ei ꝓprietas valde mundificandi cutim. et confert membris neruosis et impedimẽtis suis. et confert manie ꝓprie. et loco eius in iuuamẽto manie ponitur quantũ est medietas eius ex bederagsen cũ duabus tertijs de sep.

Capitulum. cccciiij.

Saturegia latine. Grece Tymbra. arabice Sabanc. Sera. libro aggre. ca. ca. Sabanc. aucto. Dyasco. Sabanc siue sabater est planta omnibus nota. nascitur in locis saxosis et asperis. et ẽ similis thimo. nisi quia folia eius sunt maiora et molliora. et habet spicam plenam floribus: quorũ color vergit ad citrinitatem et viriditatẽ. Et virtus eius est sicut virtus thimi. et administratur sicut thimus. et est ca. et sic. in. iiij. gradu. et ponitur in cibis. Et quedam ex eis sumitur in hortis: et est debilioris operationis q̄ alia. et ipsa est magis conueniens in cibis q̄ acuitas eius est magis remissa.

Operationes

¶ Serapion. Virtus timbre est calefactiua multũ et desiccatiua et resolutiua: et prouocat vrinã et menstrua. et expellit fetũ: et facit excreare superfluitates a pectore. ¶ Et idem aucto. Aben mesuay. Saturegia est ca. et sic. in tertio gradu: et magis agrestis. Et ꝓprietas eius est ꝙ expellit superfluitates q̄ sũt in stomacho. et ꝓuocat menstrua. et acuit visum debilitatũ ab humiditate. et ideo comeditur in hoc casu cũ rafano et bederaos. et cõfert dolori sciatice qñ fit emplastrũ cum ea cũ frumento trito. et agrestis fortior est domestica.

¶ Isidorus libro etymo. Saturegia ẽ herba calida et ꝓprie ignita. vnde et illi nomẽ inditũ credunt: eo ꝙ venerem pronos faciat.

¶ Palladius libro tertio. In februario mẽse saturegia seritur solo pingui vel stercorato et apico. vel melius mari proximo et epulis mixta seminatur.

¶ Dyascorides. Satura vel saturegia calefacit et nimis desiccat: et manifeste extenuat. ideoq; vrinã et mẽstrua mouet. ac fetus extrahit. potui data viscera purgat. A torace atq; pulmone humorẽ purgat: et per os sputa pellit. Vrinam quidẽ mouet ex vino potata.

¶ Stomachum quoq; nauseantem cõfirmat in ouo sumpta vel potata. et contra ea q̄ ictibus aculeatis sentiunt animalia.

¶ Pla. Saturegia est ca. et sic. et pultes ex farina et aqua et eius puluere mũdificant spũalia. Puluis eiusdẽ comestus ad idem valet.

¶ Macer. Timbra solet grece dici. saturegia latie. Illa sicca nimis. vis ẽ et feruida valde. Prouocat vrinã: moueto q; menstrua sumpta. Pellit abortiuũ mulierbria viscera purgat Illius puluis cũ cocco melle subactus etc.

Capitulum. ccccxv.

SAponaria. Pandecta ca.cviij. Borich vel ozatis grece. arabice agisdo latine saponaria vel herba fullonũ. ꝛ est saponaria de qua parũculos faciũt: quos herbaticos vocant. ꝛ siccant eos: ꝛ ꝓ sapone vtũt. Hieremias. Si lauerꝫ te nitro ꝛ multiplicauerꝫ tibi herbã borich: maculata es iniquitate tua. Pli.ca.de borich. Borich ē herba satꝫ nota q̃ satis ꝯgruit ad abstergẽdũ pannos, ꝛ ideo ipa multũ fullones vtuntur.

Operationes

A ¶ Plinius. Ex folijs eius factum cathaplasma vulnera magna glutinat: ꝛ cruorẽ illorũ sistit: ꝛ reprimit tumores. que trita cum melle purgat vulnera sordida: ꝛ mũdat maculas.

B ¶ Et mixta cum albumine oui subuenit igni sacro.

Capitulum. ccccxvj.

SAphatum. Auicēna. Saphatũ ē arbor arabica ꝛ armena. Et est vnũ de lacticinijs. Calida est ĩ tertio gradu. ꝛ eiꝰ siccitas in quarto. ꝛ in ipa est stipticitas temperata. Sentix dicta ē a situ: eo ꝙ ē terra inculta in qua sentites spineqꝫ nascuntur. Maiores autẽ nostri omnẽ arborem spinosam dicebãt vepꝛem: eo ꝙ prendeat. Hieronymꝰ sup Ysaiã. Setha est genꝰ arboris nascentis ĩ heremo. spine albe silitudinẽ habẽs. Cuius lignũ imputribile ꝛ leuissimũ omniũ lignorũ tam ĩ fortitudine q̃ꝫ in nitore. soliditatem ꝛ pulchritudinẽ superat. Unde oĩa ligna arche ꝛ tabernaculi facta sunt instrumento. Haymo ibidẽ. Ex hac arbore terra in q̃ nascitꝰ dicta est sethim. vñ dicuntꝰ ligna sethim. Ex libro de naturꝫ rex. Sethim ē arbor oriẽtis nobilissima albe silis spine. sed multo maior ꝛ altior crescit. Lignũ eiꝰ albũ leue nõ facile cedens igni nec vnq̃ꝫ humore aliq̃ vel antiquitate corruptibile. quod adhuc ptꝫ in archa noe: que est sup montes armenie.

Operationes

A ¶ Auicēna. Saphatũ stipticitatē habꝫ temperatam: et cõfert empetigini linito.

B ¶ Sup alcola quoqꝫ melle linitur ꝛ remouetꝰ. ventrē soluit. ꝛ debilitat viscera. ꝛ est q̃dã species eiꝰ interficiens sedentez in eiꝰ vmbra.

C ¶ Caueatꝰ ergo ab ea. Naꝫ ꝛ lactis eius tres species. ꝛ interficit in duabꝰ epar ꝛ pulmonē frãgendo

D ¶ Notandum ꝙ in isto capitulo habes tres plantas de quibꝰ audiuisti: scilicet saphatum sentix ꝛ seta: vt apparet in figura.

Capitulum. ccccxvij.

Scabiosa latie. gre. stibes siue stibeos

Operationes

A ¶ Dyas. ca. stibes. herba ē cui⁹ semē stiptice est ꝟtutꝫ ⁊ siccatiue satꝫ. ⁊ idcirco ei⁹ decoctio dissintericꝫ inījcit ⁊ de aurib⁹ pus emanās sanat instillata: ⁊ ī magnis vulnerib⁹ ⁊ cruētis glutinatoria ē vtili⁹ id agēs si cū vino nigro ⁊ austero ⁊ stiptico coquat. desiccat enī fortit oīa q̄ ꝯ naturā sūt hūida.

B ¶ Folia aūt ei⁹ viridia trita et cathaplasmatib⁹ apposita in ano emorroidas repmūt. ⁊ ex ꝑcussiōe ī ocul' sinkysim factā supposita iuuāt.

C ¶ Itē fo. e⁹ adbibita suffusiōes oculis detergūt. Sanguinē vulnerib⁹ īposita siccāt.

D ¶ Pau. ca. ꝺ scabiosa Scabiosa ca. ē ⁊ sic. i. ij. g̃. Valet ꝯ scabiē et alopiciā. ⁊ succ⁹ ei⁹ lūbricos necat.

E Fum⁹ vini decoctōis ei⁹ valet ꝯ emorroidas.

F ¶ Contra ꝯdilomata q̄ atricia dicūt fiat emplm desuꝑ ex ipa herba. fumo tn̄ pri⁹ recepto. ¶ Dicit q̄ s. Vrban⁹ ad petōeꝫ cuiusdā sororꝫ sue anhelantꝫ suꝑ scabiose ꝟtutes qm̄ ipe ꝯtinue vtebat: misit sibi infrascꝑtos ꝟsus. Vrban⁹ ꝑ se nescit ꝑciū scabiose. Nā purgat pect⁹ qꝺ cōprimit erga senect⁹. Lenit pulmoneꝫ: purgat lateꝝ regionē. Apostēa frāgit: si lo cū bibita tāgit. Trib⁹ vncta forꝫ: antracē lib erat horꝫ

Capitulum. cccc xviij.

Scalongia grece. latine Cepucia.

Operationes

A ¶ Gal'. ij. de cibis ca. de scalongijs. Sūt scalongie ex genere bulbi. comedit enī ipoꝝ radix sine folijs. habet aūt ī seipa amarā et austerā ꝟtutē notabiliter ꝑ quā stomachū resolutū excitat aliq̄liter. appetitui non ꝯtrariat. neq̄ expuere aliq̄d indigentib⁹ ex pectore et pulmone. ⁊ quidē substantiaꝫ corꝑis grossiorem ⁊ viscosiorē hñs. amaritudo ei⁹ ꝯtra agit grossiciei. siccare viscosa ⁊ grossa apta nata. sicut in his q̄ de medicinis dicta sunt. ꝑpter quod si bis decocte fuerint nutritiue sūt magis. cōtrariantur autē iam expuere indigentibus tanq̄ʒ vtiq̄ʒ deposito toto amaro.

B ¶ Comedere autē ipas melius tunc cū aceto simul ⁊ oleo ⁊ garo. Etenī delectabiliores sunt ⁊ minus inflatiue: ⁊ magis nutritiue subtiliores ad digerendum. Abundantes autem fm esum ipsorum quidaꝫ manifeste senserūt. et sperma plus habentes promptiores facti ad venerea. preparant autem et hos homines multiformiter. Nonenim solū elixos ꝑ aquam sed ⁊ vasa ex ipas valde ꝑparata cō

ponũt: post frixturã q̃ alij offerũt. Multi autem assantes sup̄ lar multã decoctionem nõ substinent. ¶ Contenti sunt aũt valde modica aut neq̃ omnino p̄decoquũt gaudẽtes ip̄oꝝ amaro ꝛ austero sapore saluato, puocat enim ip̄os magis ad esum. ¶ Sed inflationẽ ꝛ tortionẽ inferũt nõ digesti. Ex his quidem itaq̃ q̄ sic comeduntᷣ nõ boni chimi alimentum fit. ¶ Ex his aũt qui amplius decoquuntᷣ aut bis vt dictũ est: grossior quidẽ chimus: melior autem quantũ ad digestionẽ ꝛ nutritius fit. Calefaciunt autẽ manifeste: ꝛ aliquid aromatizans insinuant ꝛ vrinatiue sunt.

Capitulum.cccc.xix.

Scamonea latine. Grece diagridion. arabice scamonea. Sera.lib.aggre. ca.scamonea aucto. Dyasco. Scamonea est plãta hñs ramos multos egredientes ab vna radice longitudinis q̃ttuor brachioꝝ sup̄ quos est viscositas adherens manui: ꝛ parũ horre. ꝛ habet folia similiter pilosa ꝛ silia folijs plãte lebleb.i. volubilis agrestꝫ aut folijs cussus.i. edere. nisi q̄ sunt molliora folijs cussus. ꝛ habẽt tres angulos: ꝛ habent flores albos rotũdos cõcauos siles in figura sua cartal: id est tube hñs grauẽ odorem. ꝛ radicẽ habet grossam sicut pollex. albaꝫ grauis odorꝭ plenã lacte. Et colligitᷣ fm hũc modum. Nam vulneratᷣ virga ꝛ radix eius ꝛ fiunt fouee iuxta vulnus ꝛ humiditas manans a vulnere in foueis illis: que postea colligitᷣ in cocleis. Quidã vero fodiunt circa radiceꝫ ꝛ sternunt ibi folia: tunc ꝛ vulnerata radice q̄d de humiditate egreditur super subiecta folia colligunt. postea sic dimittunt donec illa humiditas desiccata fuerit quã reponũt, ꝛ melior ex illa humiditate que ẽ scamonea est que est clara leuis similis in corpore suo glutino q̄d fit ex corijs boum. hñs gibbositateꝫ. et est spongiosa: ꝛ est illa que defertur ex locis mysie: et ex terris asie est huiusmodi. Et ille qui vult eligere scamoneã ꝛ colligere ip̄am: oportet q̄ nõ sit ↄtentus vtrũ albescat aut nõ albescat qñ tangitᷣ cũ lingua. q̄r idem contigit: q̄r ip̄a est adulterata cum lacte titimalli. Verũtamen discernitᷣ quãdo nõ est admixtũ: eo q̄ nõ adurit nec mordicat linguam adustione ꝛ mordicatione forti. Nã hoc accidit quando est sibi mixtum lac titimalli. ꝛ deterior specierum scamonee est illa que defertᷣ ex seni et ex palestina. q̄r iste species ambe sũt male adulterate cum titimalli lacte ꝛ cum farina ordei. Et est calida ꝛ sicca in.iij.gradu.

Operationes

¶ Serapion. Sunt autẽ qui accipiũt ex radice plante scamonee ꝛ coquũt eam ꝛ dãt elixaturã in potu ꝛ purgat. ꝛ assumitᷣ radix plante scamonee: ꝛ coquitᷣ illa cum aceto ꝛ teritur contritione forti. ꝛ cõflatur cũ farina ordei: ꝛ fit emplastrũ iuuatiuũ sciatice.

¶ Et quãdo lana inuoluitur in succo radicis eius ꝛ subijcitᷣ pregnãti: facit aborsum. et qñ miscetᷣ cũ melle ꝛ oleo ꝛ liniuntur cũ ea exiture soluit eas. ꝛ quãdo coquitur cum aceto et linitur scabies vlcerata excoriat eã. Et quãdo miscetur cum oleo rosato ꝛ linitur caput cum ea: confert sode antique.

¶ Et idem auctoritate Galieni. Calida est et sicca in tertio gradu. Et est calidior pipere. ꝛ idem aucto. Pauli. Scamonea abstergit cutim ꝛ meliorat colorẽ ꝛ mũdificat baras: ꝛ aufert dolorẽ capitis antiquuꝫ. qñ administratᷣ cum oleo rosaꝝ ꝛ aceto ꝛ infunditᷣ sup̄ caput ꝛ melior ex ea est vergens ad colorem celestẽ quando frangitur. ꝛ est in fricatione sua sicut coclea fracta. Et illa que colligitur montibus kem est huiusmodi. ꝛ mala est cuius color vergit ad nigredinem. ꝛ figura eius est rotunda et alterius coloris ab illa. ¶ Et modus rectificationis prime speciei que est bona est q̄ acci

piaꝛ citoniũ ⁊ abſcindaꝛ de capite eiꝰ rotula. ⁊ fodiaꝛ mediũ eiꝰ ⁊ ĩtromittaꝛ ibi ſcamonea. Deinde ponaꝛ coopto𝔯iũ qḋ fuit abſciſſum ⁊ firmeꝛ. Demũ inuoluaꝛ ſup ipm paſta: ⁊ ponatur ĩ furno nõ multũ calido. ⁊ dimittaꝛ donec deſicceꝛ. ⁊ doſis eiꝰ ita ꝑparata ſit ab vno da

E uich vſqꝫ ad duos. ¶ Et ſcias ꝙ ſcamonea ñ mutaꝛ neqꝫ minuiꝛ. acuitas eiꝰ circa ſpacium xxx. vſqꝫ ad. xl. annos: niſi illa q̄ eſt ꝑparata ſicut diximus: nã illa que eſt preparata quãdo tranſierit longuꝫ tempꝰ ſup ipam: amittit virtutẽ ſuã. ⁊ ꝓpter hoc oportet ꝙ ꝑpares eã qñ volueris eã adminiſtrare. et qñ ſumiꝛ ſcamonea plus ab ea quãtitate quã diximꝰ forꝛtaſſe inducit anxietatẽ ⁊ languorẽ ⁊ ſudorẽ frigidũ ⁊ ſincopim ⁊ fluxũ donec moriꝛ. Et do-

F ſis eius cõueniens eſt a. vi. granis ordei vſqꝫ ad. xx. ¶ Et de ꝓprietate eiꝰ eſt ꝙ expellit coleram ⁊ humores viſcoſos: ⁊ attrahit ſupfluitates malas a corpe. ⁊ multi ex his q̄ ſunt calide cõplexiõis poſtqꝫ ſuſceperũt eã incurrũt febres acutas. Et ab ea cauere hoĩbꝫ melius

G eſt niſi magna neceſſitas incũbat. ⁊ tũc accipiat ſcḋm formã ⁊ quãtitatẽ quaꝫ diximꝰ. ¶ Et idem aucto. Aben Meſuay. Laxat fortiter ventrẽ: ⁊ nocet ſtomacho ⁊ epati: ⁊ diminuit appetitũ cibi: ⁊ inducit anxietatẽ ⁊ nauſeam. Et rectificatio eius eſt ꝙ admiſceꝛ ei aniſum ⁊ daucus: ⁊ ſemẽ apij: ⁊ radix piperꝫ. ⁊ admiſcere cũ oleo amigdalino eſt bonũ. Et ſcamonea nõ debet multum terere adhereat ſtomacho vt noceat ei. ⁊ oportet ꝙ nõ bibaꝛ ſimpliciter. ⁊ ſumaꝛ cũ magna cautela. Et fit doſis

H eius ab vna kyrat vſqꝫ ad tres. ¶ Johannes Meſue ca. de ſcamonea. Scamonea ẽ ſolutiuũ magnũ. Et dixit Democritꝰ ꝙ eſt diſſolutiuũ antonomatice: ⁊ ꝙ eſt genꝰ ſolutiuoꝝ. eſt generaliꝰ ſup oĩa ſolutiua. Fit aũt ex ſucco cuiuſdaꝫ ſpeciei volubilis. cuiꝰ folia ſũt in modũ ſagitte alate. Naſciꝛ autẽ in antiochia Armenia. ⁊ coraſceni ĩ partibꝫ arabie ⁊ thurchie. ⁊ plurimũ naſciꝛ in terra nr̃a. ⁊ eſt mala. ⁊ credo ꝙ diſpoſitio loci ⁊ modus culture ⁊

I ars in faciẽdo auxiliaꝛ vt ſit bona vel mala. ¶ Modi aũt opationis eiꝰ ſunt q̄ttuor. Primus eſt vt accipiaꝛ radix eiꝰ poſtqꝫ euelliꝛ a terra. ⁊ fiant inciſiones in eo qḋ apparet ſup terrã ⁊ inueniꝛ. qḋ egrediꝛ poſt diẽ: ⁊ eſt res ſicut gũmi. ⁊ dimittiꝛ exiccari ⁊ ꝯſeruaꝛ. Secũdus eſt extirpanꝛ poſt illud totaliter radices ⁊ inciduntꝛ. ⁊ colligiꝛ lac eorum fluens. et decoquiꝛ cum facilitate: ⁊ exiccatur ſoli. ⁊ fiunt inde forme ⁊ ſigillantur. ⁊ huiꝰ ſcamonee color eſt ſubalbidus aut varius. Tertius eſt teruntur adhuc radices poſt illud: ⁊ extrahitur ſuccus. ⁊ fit ſicut diximꝰ de decoctiõe et alijs ⁊ ſigillant alio ſigillo. nunc aũt fides ſigilloꝝ perijt. Et hec ſcamonea eſt groſſa nigra ⁊ ponderoſa. Quartꝰ eſt teruntꝛ flores eiꝰ ⁊ ſtipites: ⁊ extrahiꝛ ab eis ſuccus ⁊ fit ſimiliter. ⁊ hec eſt ſcamonea nigra attinens viriditati. ⁊ eſt grauis odoris. ¶ Electio. Melior eſt antiochena. ⁊ armena eſt poſt hanc. Que vero fit in partibꝫ noſtris: ⁊ in coraſceni ẽ mala prorſus. Et melior adhuc eſt q̄ eſt ꝑme forme. ⁊ que eſt ſecunde poſt primã. ⁊ alie ſũt male ⁊ deterior viridis. Adhuc autẽ qui laudauerunt ſcamoneaꝫ in quinqꝫ ꝓprietatibꝫ laudauerũt eam. Prima eſt vt ſit in colore clara ſicut gũmi. ⁊ ꝓprie ſpecies eiꝰ prima. aut ſubalbida: aut varia. Secũda vt ſi tangaꝛ confractũ eiꝰ cũ aqua vl' ſaliua fiat ſicut lac. Tertia vt ſit tenera multe facilitatis ad frangendum ⁊ puluerizandum. Quarta vt ſit ponderis leuis. Quinta vt ſit odoris ꝓprijs boni nõ grauis. Remota vero ab his ꝓprietatibꝫ nõ eſt bona. ¶ Conſeruaꝛ aũt ꝑ annoſ. xx. ſed quanto antiquior tanto debilior. Calide cõplexionis eſt in tertio gradu. ⁊ eſt ſicca in primo. Et eſt in ea de acuitate minꝰ q̄ꝫ in planta ſua. Et credo ꝙ ars in faciẽdo ipam frangit ex acuitate eiꝰ aliq̄d. ⁊ in ea eſt amaritudo. et ipa quidẽ eſt abſterſiua: inciſiua ⁊ reſolutiua cũ attractione multa. cuiꝰ attractio extẽdiꝛ vſqꝫ ad multũ remota. ¶ Rectificatio q̄ttuor ſunt ei familiaria q̄ in corpore magnitudineꝫ nocumentoꝝ imprimũt. Eſt eni in ea ventoſitas mordificatiua ⁊ faciẽs in ſtomacho ſubuerſionẽ ⁊ nauſeã ⁊ eſtuationem laborioſam. Scḋm q̄d inſũt ei caliditas ⁊ acuitas habiꝛ inflãmari. ⁊ ꝓpter hoc facit cadere ĩ fe. ⁊ ſitim ⁊ ꝓprie qñ inueniꝛ patientis ꝑparatio. Tertium quoniã fit ꝑ ipam attractio vehemẽs dilatatio orificioꝝ venarũ. quia facit cadere in immoderatum fluxũ. quoniã eſt in eo ſeroſitas operans ad excoriationẽ viſcerũ. quare generat dolores acutos pungitiuos. et facit cadere in diſſinteriã ⁊ tenaſmon. Quartũ eſt ꝓprietas ⁊ operatio ſua quibꝫ fit impreſſio nocumenti in membra que ſunt minere virtutũ ſicut cor: epar: ſtomachus: ⁊ ſilia eis. ¶ Auxiliandum igitur ex his cum rebꝫ quibꝫ ꝓprietate ⁊ virtute nocumenta tolluntꝛ. ſicut ꝓ hi gratia obuiamus ei quod primo dixi adiuuãdo: vt reſoluatur vapor eius turbidus. ⁊ inflatiuus faciens ſubuerſionem ⁊ laborẽ. ⁊ ad hoc auxiliatur nobis decoctio in pomo. digerit eni ⁊ maturat ⁊ reſoluit: et excludit vapores eius: ⁊ aufert ſeroſitatẽ eiꝰ. ⁊ miſceanꝛ in decoctione illiꝰ que ventoſitatẽ reſoluũt. ⁊ car-

galanga ꝛ semē veniculi ꝛ semē apij. ꝛ similia.

O ¶ Et dico ꝙ decoctio ei⁹ generalior: ꝛ prepara-
tio ei⁹ auferens plura ex nocumētis q̄ diximus.
Et obuiamus ei qđ diximus in secūdo: miscēdo
in decoctione eius aliqd̄ ꝟtute refrigeratiuū. ꝛ
operādo vt frangaꝛ acumen ꝛ inflāmatio eius
Et ad h̄ auxiliaꝛ nobis decoctio eius cū his
que extinguunt ꝛ leniunt: sicut est muscillago
psillij. ꝛ aqua ei⁹ ꝛ carnes prunoꝝ. ꝛ succus ro-
sarum. ꝛ aqua violaꝝ. ꝛ viole recentes. ꝛ inuo-
lute ipsam ante coctionem eius in oleo rosaꝝ.
aut violato auferūt hoc nocumentū ab ea.

P ¶ Et succus citonioꝝ musoꝝ ꝛ sumach ꝛ spo-
diū faciūt similiter. Et obuiam⁹ ei qđ diximus
in tertio. miscendo ei in decoctione q̄ adiuuāt
virtutes mēbroꝝ ꝛ auxiliaꝛ in aggregatione
ꝛ corroboratione partiū laxarū. ꝛ ad h̄ auxiliā-
tur nobis maxime res stipticitatē habentes. et
oīa que auferunt superfluitatem acuminis
eius ꝛ remouent subtilitatē ꝛ virtutem penetra
tionis ipsius. sicut est mastix. citonia. ꝛ succus
eoꝝ. sunt enī rectificatiuū bonum. Mirabo-
lani quoqꝫ citrini sunt mirabiles in hac ope-
ratione. et aloe similiter.

Q ¶ Et obuiamus ei qđ diximus in quarto: mi-
scendo res q̄ aggregant duas intentiōes. Pri-
ma est acquirere ei facilē egressum. ꝛ h̄ cū reb⁹
expellētibꝫ cito audaciā eius. ꝛ facientibꝫ eam
descendere. Et ad h̄ auxiliaꝛ nobis admīstra-
tio eius cū rebus lubrificantibꝫ. sic est muscil-
lago psillij ꝛ carnes prunoꝝ Et sciuisti ꝙ com
pressiua citonia. ꝛ maxime sumpta post medi-
cinam. ꝛ proprie postqꝫ incepit educere festina
re faciunt eius egressionem.

R ¶ Et sciuisti ꝙ aq̄ calida post medicinā trans-
mutat audaciā ipi⁹: ꝛ debilitat ꝟtutē ipsi⁹.

S ¶ Et dixit Rufus eis q̄ sumpserat scamoneam
de melioribꝫ rebus. est ad expellendū audaciā
eius. vt post quatuor vel quinqꝫ horas postqꝫ
sumpserunt eum psilliū ꝯquassatum cū aqua
tepida aut oleo rosarū. sumant ꝛ post horas du
as eius infusionem mirabolani tribue: sic enī
nō timentur nocumenta eius. Secūda est re
ꝓmere eius virtutē acutā ꝛ serositatē. ꝛ hoc fa-
cimus cū auxilio rerū humidaꝝ ꝛ vnctuosaꝝ
sic est tragantū: ꝛ oleū rosaꝝ: ꝛ amigdalaꝝ. Et
obuiamus ei qđ diximus in q̄nto. ꝙ est thesau
rus totius operationis: ꝛ illud est acquirere ei
bonitatē cū medicinis membra ꝛ virtutes cō-
fortantibꝫ. ꝛ ad hoc auxiliaꝛ nobis medicine
cordiales frigide: ꝛ medicine stomatice. Et au
xiliaꝛ nobis ars ꝛ modus preparationis: sic
iam diximus.

T ¶ Modus rectificationis ei⁹ est ſm ꝙ narra-
uit Rufus decoquere scamoneam in citonio
post inuolutionē eius: ꝛ reuolutōez fere p diem
in oleo rosarū aut violarū aut amigdalarum.
ꝛ post illud teraꝛ faciliter: ꝛ voluaꝛ ꝛ reuoluaꝛ
in scutella vitrea vsqꝫ dum siccetur cū infusiōe
mirabolanoꝝ citrinoꝝ facta in succo citonio-
rū. tūc fiunt ex eo trocisci q̄ntitate quarte. ʒ. i.
ꝛ sit dosis trociscus vnus. solutione enī educit
absqꝫ molestia. Modus aūt alius ſm eundez
satis bonus. Decoquitur scamonea cū priori
doctrina adiungēdo ei mirabolanos citrinos
ad quantitatem tertie partis ipsius. deinde ac
cipe semen anisi feniculi. dauci. ana. ʒ. ij. deco-
que cum succo citoniorūm cum facilitate ꝛ co-
la et vtere desiccatione ꝛ inuolutione: sicut hic
proximo diximus. Inquit Rufus. Sit tua
addere et minuere. et mutare ſm ꝙ exigit dispo-
sitio.

V ¶ Inquit Galien⁹. Miscui scamoneā cū sextu
plo ipsius manne. ꝛ triplo eius succi rosarum
post bonitatē coctionis eius in pomo. ꝛ inueni
ex modis preparationis eius hūc modū satis
laudabilē. emendantez plura ex nocumentis
que timentur per ipsam. et aliquando miscui
medicinas cordiales. aliquando alia sicut res
exigebat. Inquit Hamech. Accipe duplū ei⁹
florum violarū: ꝛ medium ponderis ipsius li-
quiricie: ꝛ inuolue in oleo rosaruz: ꝛ fac troci-
scos. ʒ. i. et sit dosis eoꝝ vnus.

X ¶ Inquit Humay. Dissoluatur cum oleo vio-
larum aut amigdalino: ꝛ pauco masticis. ꝛ per
diem. ꝛ diē agiteꝛ in sole cū admīstratione olim
paulatim post h̄ agiteꝛ p diem ꝛ diem cū aqua
rosarū in qua fuerit dissolutū bdelliū ꝛ exsicce
tur. ꝛ decoquaꝛ in citonio. Post h̄ cū tertia par
te mirabolanoꝝ citrinoꝝ fiant trocisci. Et sit
dosis. ʒ. ß. Inquit Paulus. Zinziber et piper
longum: ꝛ anisum: admixta decoctione ipsius
ꝛ proprie in pomo acetoso aut pontico remo-
uet nocumenta ipsius.

Y ¶ Modus rectificationis ipsius ex inuentio-
ne nostra. Decoquanꝛ frusta ei⁹ inter amigda-
las tritas multas post preparationē eoꝝ inter
folia sepeliēdo ea in cinere calido. ꝛ post diē ab-
iectis amigdalis dissoluanꝛ in equa citonioꝝ
acetosorū in qua bulierit spica ꝛ anisum. et ex
speciebꝫ ꝛ seminibꝫ redolentibꝫ ꝛ desicceꝛ. De-
inde cum pauco masticis ꝛ bdellij decoquatur
in pomo citonio inuoluto in massa. Deinde fi-
ant trocisci vncia vna. Et sit dosis vnū. operaꝛ
enī sine nocumento.

Z ¶ Modus alius preparationis p̄dicte. miscea
tur quantum ipsa est de sumach. ꝛ quāta parte
eius despodio: ꝛ fiant inde trocisci sicut pores
Sunt enim vltimi. dissoluatur scamonea cū
octuplo eiusmiue. ꝛ cum pauco spice post in-

dolutionē eius in oleo rosaꝝ aut amigdalion. Et decoquat cum facilitate: emendat eñi a sua malicia. Et sciuisti ꝙ aloe frangit malicias eiꝰ ⁊ mirabolani magnificant eā. Et decoctio eius in succo portulace: aut aqua seminis ipsius: et medicine cordiales: aut stomatice calide aut frigide ꝭm ꝙ res exigit frangunt maliciā eiꝰ. Et oportet ꝙ fiat decoctio eiꝰ cū facilitate. Impetuositas eñi in decoctione addit in maliciā eiꝰ Et ista sicut sciuisti de trituratione modicum sustinet. quapropter in trituratione ipsius nō nimium insistat. Ex rebus autem facientibꝰ facilem ⁊ velocem egressum eius a corpore sunt citonia qñ in ꝯfectionibꝰ ⁊ electuarijs simul miscentur: ⁊ similiter mirabolani. Ipsi eñi sūt decito eam deponētibꝰ. Et similiter si supra eam post spacium bibatur. Et sciuisti ꝙ aqua calida expellit maliciam eius. ⁊ aliqua alia similiter sicut diximꝰ in canone. ¶ Solutiōe educit coleram cū facilitate: ⁊ attrahit eam a sanguīe ⁊ venis vehementer. ⁊ eius operatio est sic operatio furiosi. Et ipa est inimica cordi: stomacho: ⁊ epati: ⁊ intestinis. Et est ex facientibus nauseā. ⁊ ꝯturbationē in visceribꝰ. ⁊ ex subuertentibꝰ ea. ⁊ facit sitim. ⁊ debilitat appetitū cibi Et ex ea ⁊ myrra ⁊ oleo ⁊ succo agreste pauco opio fiunt trocisci: ⁊ cū vino pontico. ⁊ ꝓprie aurei vnius. ⁊ fit linimentū ex vno eoꝝ sup̄ frontem ⁊ tempora comprimendo. ⁊ ꝓprie cū vitellis oui ⁊ aceto forti. ¶ Sanat sodam antiquā ⁊ frigidam. ⁊ ꝓprie emigraneam difficilem. et si ponatur supra dentem remouet dolor eius et corrosio. Et si sup scrofulas ponat: ⁊ ꝓprie cū succo apij dauci delet eas. Et si fit linimentum ex vno eoꝝ cū succo sisimbrij ⁊ aceto. sed loco apij ponitur castoreum: ⁊ linitur in posteriori parte capitis. ⁊ est magnum iuuamentum ad subet ⁊ litargiaz. Et qñ scamonea supponit cū lana educit menstrua: ⁊ facit aborsum. et ipsa quidem curat morsus scorpionis: ꝓprie desuper linita cum succo mente aut cū vino. Vitēt autē eius acceptionem qui calide ⁊ sicce nature sūt est autem paratus cadere in febres. Hij autem qui sumūt ipsam timeant estus ⁊ frigus: ⁊ abhorrant fructus. ⁊ proprie frigidos. et aquam veri frigoris ⁊ somnū plixum supeream et excitantia superbiam animi. Conseruatur autem scamonea per annos duodecim. Dosis eiꝰ est a granis q̇nq₃ vsq₃ ad duodecim.

Capitulum.ccccxx.

S Axifraga. Pandecta. Saxifraga est herba similis pinpinelle. nō differens nisi in pilositate. quia pinpinella est pilosa. sed saxifraga non habet pilos. Unde versus. Pinpinella pilos: saxifraga nō habet vilos.

Operationes

¶ Paulus cap̄. saxifraga. Saxifraga calida est ⁊ sicca in tertio gradu. A

¶ Et valet contra stranguiriam: et vitium lapidis: ⁊ dolorem yliacum. B

Capitulum.ccccxxi

S Tafisagria. ysid. Stafisagria est herba q̄ habet folia quasi vitis: et caules rectos emittit. semen habens in folliculis: viride ac trigonium in modum ciceris asperum fuscum: intus album ⁊ amarum. nascitur in locis humidis.

Operationes.

¶ Dyascorides. Stafisagria quam latini pedicularia vocant. nascitur in locis vmbrosis. habens folia viti agresti similia. diuisa et A

scissa tãq̃ malua agrestis. hastas hñs longas erectas et nigras. Semen est ei simile ysaci et flores. Qđ semẽ in viridioribꝫ folliculis est obtectum. quando terit est nigrũ: interius albũ: gustu viscido ꝛ acri ꝛ calido.

B ¶ Grana eius q̃ndecim accepta cũ mulsa vomitibꝫ excludunt pingue flegma. veꝝ hĳ q̃ acceperint mulsam bibãt ꝛ deambulẽt. qm̃ offocationes citiꝰ p̃stant: ꝛ gulam exasperant.

C ¶ Trita ꝛ bibita pediculos interficiũt. scabiẽ ꝛ pruriginẽ tollũt. Cũ aceto elixa ꝛ ore retenta facere possunt om̃ia supradicta.

D ¶ Reuma gingiuis abstinent Tumores faucũ spargũt. miscent in malaginatibꝫ calidis. Semen tritũ ꝛ oleo mixtũ necare lendines ac pediculos est manifestũ. Conueniens q̃ꝫ probat in apo flegmatismo faciendo vel asperitatibus effectis quos greci stigmata vocant ob recorporationem faciendam.

E ¶ Auicenna. Stafisagria est vua passa montana. cuiꝰ granũ est sicut cicer nigrũ. In tertio gradu est calida ꝛ sicca. ꝛ est adustiua. corrosiua. acuta. acris. Interficit pediculos. ꝛ p̃pe cũ arsenico. ꝛ ꝯfert alopicie antique linita. Eadẽ cũ arsenico vel sola ponitur super scabiem ꝛ excoriationem. ꝛ masticat ad extrahendũ ex cerebro flegma ꝛ humiditatem.

F ¶ Ex ea quoq̃ꝫ in aceto cocta colluit os ad dentiũ dolorẽ ꝛ gingiue humiditatem. Preterea sanat alcola cum melle. ꝛ bibunt ex ea q̃ndecim grana cũ mellicrate: facitq̃ꝫ chimũ viscosum vomere. In eius tñ bibitione timor est: qm̃ ipsa vesicam vlcerat.

G ¶ Constantinus. Stafisagria in tertio gradu est calida ꝛ sicca. habet acumen quo cũ mastice vel olibano masticata multum a flegmate caput purgat. Linguãq̃ꝫ ꝓpter flegma aggrauatam alleuiat.

H ¶ Gargarisata quoq̃ꝫ caput de grosso ꝛ viscoso flegmate mundat. Cum aceto cocta dentium dolorem ac gingiuarũ putredinẽ curat. Sternutatio de illa ꝛ nigella vtrisq̃ꝫ in aceto coctis iuuat in opilatione venarum yctericos. mixta vero cum auri pigmento ꝛ oleo valet ꝯtra scabiem ac pediculos.

I ¶ Pandecta ca. cccxiij. Haberas arabice vel numbasas. Grece pediculicida. latine stafisagria vel pedicularia vel granũ capitis. vel passula montana. vel rosa regis.

K ¶ Serapion libro aggre. ca. Haberas siue habeltos. auc. Dyas. Est planta habẽs folia similia folĳs vitis agrestis incisa sicut folia malue agrestis. ꝛ habet ramos lõgos.

L ¶ Galienꝰ sexto sim. far. cap. Stafisagria. ꝭm trãslationẽ arabicam. Est acuta fortiter multum. Et virtus eiꝰ est calida adurens ꝛ attrahit ꝛ abstergit abstersione forti.

M ¶ Auerrois q̃nto Colliget. ca. de stafisagria. Est calida ꝛ sicca in tertio gradu.

N ¶ Auicenna libro. ij. de Stafisagria. Est calida ꝛ sicca in tertio gradu.

O ¶ Galienꝰ. Facit descendere a capite qñ masticatur: aut fit gargarisma cũ ea flegma multũ. Et ꝯuenit cum egritudinibꝫ cũ q̃bꝫ eleuat cutis. ꝛ ꝯuenit ad pruritum. participat ãt adustiue cuiusdam virtutis.

P ¶ Dyasco. Grana q̃ndecim accepta cuꝫ mulsa flegmata pinguia vomitibꝫ excludit. Uerum hĳ q̃ mulsam acceperint assidue bibãt ꝛ deambulent. qꝛ offocationes citius p̃stat: ꝛ gulã asperat. Trita ꝛ bibita pediculos necat.

Q ¶ Auerrois. Qñ masticatur trahit flegma et succus suus mundificat caput per nares. Et electuarium eius valet ad morbum caducum ꝛ morfeam. et menstrua educit.

Capitulum. cccccxxij

Sanguis dracõis latie. grece sindrichis egilos. ara. demalachoem. Ser. li. ag. ca. demalachoem. auc. Dyas. Demalachoem vel sindrichis egilos. i. sanguis dracõis q̃ fit ex arbore q̃ eodē noīe nũcupa. ꝛ est plãta hñs ꝟgas vni⁹ palmi lõgas aut pl⁹: siles fusis i q̃bꝫ filat. sup q̃s sũt folia pua silia foliȷ̃s corian dri. q̃ꝝ color ꝟgit ad rubedinē. ꝛ hñt viscosita tē ꝛ odorē fortē: nõ tñ malũ sꝫ ꝓpriũ odorē medi cinaꝝ. Et in sũmitatibꝫ ramoꝝ sũt corone ro tunde ꝛ flores albi in ꝑncipio natiuitatꝫ eoꝝ. In fine ꝟo fiũt aurei. nascit in terra culta.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Gal. Sindrichis. In plãta ista est res q̃ abstergit. ꝛ est i ea hũiditas mlta. ꝛ ipa infrigidat paꝝ. ꝛ cũ h̃ est i ea pua stipticitas. ꝛ ꝓpter hãc cãꝫ ꝓhibet gñationē apatũ. Et q̃daꝫ noīant plantã q̃ dr̃ egilops noīe h⁹ plãte. et est plãta silis huic plãte in oībꝫ: nisi qꝛ ista plãta est supior i stipticitate ab ipa. ꝛ ꝓpter hãc cãꝫ con fert sanguis ꝛ vlceribꝫ intestinoꝝ ꝛ fluxui men

B struoꝝ supfluo. ¶ Idem auc. Cõstan. Succ⁹ h⁹ plante est sanguis draconis dict⁹. ꝛ ē rube⁹ fortis rubedinis. ꝛ sapor ei⁹ est stiptic⁹. ꝛ ꝟt⁹ ei⁹ est q̃ infrigidat ꝛ desiccat in. iȷ̃. g̃. vñ ꝯglutinat vulnera q̃ fiũt a ꝑcussiõe. ꝛ ꝯfert fluxui sanguis

C ꝛ vlceribꝫ intestinoꝝ. ¶ Et idē auc. Dyas. Ista plãta qñ terit bñ ꝛ ponit sup vlcera cũ sanguie suo ꝯglutinat ea ꝛ ꝓhibet apationē eoꝝ. ꝛ scin

D dit fluxũ sanguĩs mēstrui. ¶ Et fit eucatisma ex decoctione ei⁹: in q̃ sedēt mulieres. ꝛ abscin dit fluxum humiditatũ antiquaꝝ matricis.

E ¶ Et bibit ex decoctõe ei⁹ ad vlcera intestinoꝝ. ꝛ confert incisionibꝫ carnis: ꝛ incarnat ea.

F ¶ Et qñ fit suppositoriũ cũ eo stringit ventrem: ꝛ ꝯfortat stomachũ interi⁹ sumpt⁹ ꝛ exteri⁹ po situs. Sanguis draconis fri. ꝛ sic. est cõplexi onis in tertio g̃du. Est aũt eligendus q̃ interi⁹ est clarus sicut miniũ. Sophisticat quandoqꝫ cũ puluere miniȷ̃: ꝛ cũ alio succo indurato.

G ¶ Cõtra fluxũ sanguĩs e naribꝫ imponat pul uis ex eo ꝛ fricent nares vt puluis adhereat ru pture venaꝝ. Fiat etiaꝫ sinapisma ex eo ꝛ albu mine oui ꝛ aqua rosaꝝ circa frontē ꝛ timpora.

H ¶ Contra emoptoicã passionē vitio spũaliũ te neat puluis ei⁹ ꝛ gũmi arabici ꝯfect⁹ ex aq̃ rosa rũ infusiõis dragãti ꝛ patiēs postea trãsglutiat Si ꝟo fiat vitio nutritiuoꝝ det cũ succo plãta

I ginis. ¶ Idē. Fit vsus ꝯ dissinteriã: si fiat vitio superioꝝ. si vitio inferioꝝ initiat ꝑ cristere cũ

K succo plãtaginis ꝛ aqua or. ¶ Suppositorium factũ ex eo ꝛ succo sanguinarie valet ꝯ matri cis fluxũ: ꝛ ꝯ fluxũ sanguinis nariũ.

Capitulum. cccc.xxiij

Sarcocolla grece. arabice anzaros. latine vo anzaruta. Sera. li. aggre. ca. Anzaros. auc. Dyas. Est gūmi arboris spinose ꝙ nascit̄ in terra Paras qd̄ similatur olibano. ⁊ sunt parua frusta. ⁊ color eius ē subrufus ⁊ amari saporis. Et melior ex ea est ꝙ cito frangit̄ ⁊ desiccat sine mordicatione. et in sapore eius est amaritudo. ⁊ est calida ⁊ sicca in pmo gradu. Unde virtus eius est que glutinat: ⁊ abstergit: ⁊ maturat: ⁊ resoluit: ⁊ incarnat: ⁊ aperit apostemata ꝙ fiunt a pcussione. ¶ Galien⁹. viij. sim. far. c. de sarcocolla. Sarcocolla est lachryma arboris ex Persia. mixtam habens virtutē. Et emplastica quadā substantia: ⁊ modicū stiptica. vnde immordaciter siccat. ⁊ ppterea vulnera potest ꝯsolidare.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Sarcocolla habet virtutē conglutinatiuā vulneꝝ. ⁊ abscindit humiditates ꝙ veniūt ad oculū ⁊ corrodit carnē corruptam ꝙ est in vlceribꝫ: ⁊ habet ꝟtutē in obtalmia cū ponitur. Et ꝓprietas ei⁹ est expellere lippitudies ab oculo plus alijs medicinis. maxime qñ administrat̄ cū amilo ⁊ zuccaro albo.

B ¶ Et idem auc. Arabari. Restaurat fracturam ⁊ incarnat vlcera. ⁊ mūdificat vlcera cū melle. ⁊ qñ miscet̄ cū albumine oui: aut cum lacte ⁊ desiccat̄: ⁊ postea terat̄ ⁊ cribratur ⁊ in puluere administrat̄: confert obtalmie. et purgat flegma viscosum. Et dosis eius est quādo miscetur cū alijs medicinis in decoctiōe. a. ʒ. ß. vsqꝫ ad vnā. et ipsa non ponatur sola propter maliciā eius magnam.

C ¶ Et idem auc. Habix. Sarcocolla est acuta multum perforatiua. comedit carnes vlcerum ⁊ habet in cura obtalmie proprietatem magnam: et virtutem magnam: et virtutem potentem. et aufert lippitudinem oculorum quando habent obtalmiam. quod quidē nō facit ita aliqua medicina. ⁊ maxime qñ miscet̄ cum amilo et zuccaro albo.

D ¶ Et potio eius ad laxandū ventrem. Habet proprietatem iuuandi oculum ⁊ ventreꝫ. ⁊ proprie ad purgandum flegma grossum quod est aggregatū in iuncturis ⁊ in testinis ⁊ in scia. ⁊ in geniculis. expellit ipsum cum fortitudine: ⁊ cum aliquantulo colore. ⁊ iuuat medicinas alias ad exeundum ex corpore. Et fortasse vulnerabit oculum ad intestina. et excoriabit ea. ⁊ inducit tenasmonem ꝓpter suam acuitatē.

E ¶ Et si ipsa datur in potu alicui sola: aut cum aliqua medicina. ⁊ fuerit ille etatis cōplete inducit ei caluiciū. et facit cadere capillos oēs de capite suo. Et si fuerit iuuenis fit in ħ mora. Et si fuerit senex: facit illud citius. Et melior ex illa est que teritur faciliter. que est albidior ⁊ in maioribꝫ frustis. Et qñ fit cum oleo de nucibus: quia oleum nucis frangit acuitatē eius. et propter hoc non habet ipa facere id qd̄ diximus in corrosione. propterea quia oleum prohibet eam adherere. ⁊ caliditas nucis frangit plurimum acuitatis que est in ea.

F ¶ Sed si preparas eam cū oleo amigdalaꝝ pone de eo duplū aut triplū pōderis de ipo oleo. si vis ipsam ponere in aliqꝫ pillulis. Sed si volueris ipsam adhibere solam sine aliqua cōmixtione alterius medicine: pone plus pondere ei⁹ de oleo. ⁊ pone de oleo de kerua quantitatem qua possit dissolui solum. ⁊ postea misce cū alijs medicinis: ⁊ cum oleo de kerua erit senibus conuenientior. Iuuenibꝫ autem non est cōueniens cū eo. quia calor nature iuuentutis non fert calorem olei de kerua.

G ¶ Et quantitas dosis ei⁹ simplicis postq̄ preparatur sicut dixim⁹ est pondus aurei vni⁹ vsqꝫ ad pōdus. ʒ. iij. ⁊ quartā. Et meliores medicine ꝙ cōueniūt in admixtione eius sunt serapinū et mirabolani. ⁊ turbit. ⁊ aloe. ⁊ armoniacum. ⁊ bdelliū iudaicū. ⁊ semen apij. ⁊ ameos. ⁊ similia hoꝝ ex medicinis.

H ¶ Paulus capitulo de Sarcocolla: calida est ⁊ sicca in tertio gradu. Emplastrum factum ex ea ⁊ albumine oui super timpora valet ad fluxū sanguinis a naribus.

I ¶ Puluis eius cū aqua rosaꝝ ꝯficiat̄ ⁊ soli exsiccetur. ⁊ iteꝝ cum aqua rosaꝝ ponat̄ in oculo qꝛ maculam ꝯsumit ⁊ oculū clarificat. Contra tenasmonem fumus eius p inferiora receptus emboto imposita valet.

K ¶ Bulcasim libro ꝙ dꝛ Seruitor. translato a simone de Ianua. Forma nutriendi sarcocollā in lacte. Accipe de sarcocolla bona alba grossa ⁊ pone in vase vitreo amplioris orificij ⁊ mulge sup eam lac asine in q̄ntitate pauca ne infūdatur in eo ⁊ liquefiat sed remaneat sic. ⁊ pone subito in sole vt cito desiccet̄. ⁊ qñ erit sicca oportet vt iteꝝ mulgas ꝭm q̄ntitatē quā dixi. ⁊ semper caueas ne cooperias eam lacte ne acescat lac anteq̄ desiccet̄ ⁊ destruat̄. ⁊ fac ita quater vel quinquies. ⁊ cū hoc feceris: sicca bene ⁊ cōserua. ⁊ si nō habes lac asine paratum: fac cum lacte mulieris: quia est melius.

L ¶ Auiceñ. Sarcocolla est arboris spinose gūma in qua est amaritudo. et bona est illa ꝙ ad citrinitatē declinat similis olibano.

M ¶ Et dicūt quidā qꝛ est calida in secundo sicca

in pmo. Est aũt glutinatiua: ⁊ ideo cõsolidat et carnem creat. Ualet etiaȝ ad aurem saniosam. Confert obtalmie. ⁊ ꝓprie lippitudini ⁊ fluxui oculi. proprie cum lacte asine.

¶ Plateari⁹. Sarcocolla est in secũdo gradu calida ⁊ sicca. Est gũma cuiusdã arboris ex partibus transmarinis. Huius generis alia est in puluerem redacta q̃ facile ex alterius pulueris admixtione etiaȝ sophisticaẗ. Alia vero grossa reperitur diu seruaẗ ex glutinositate quã habȝ Inest ei virtus ꝯstringendi ⁊ ꝯsolidandi. Eligenda est illa q̃ alba est: aut subalbida: aut gũmosa. q̃ in maiori q̃ntitate reperiẗ. Reducta in puluerem non valet.

Capitulum. cccc.xxiiij.

Spatula fetida. Herba est similis yreos.

Operationes.

¶ Paulus capitulo de spatula fetida. Succus eius eradicat morfeam albam si fiat vnguentũ ex puluere eius ⁊ puluere staphisagrie. flãmule ⁊ hermodactili. ⁊ de attramẽto cõbusto in olla rudi cũ aceto ⁊ axungia porcina vetusta. ⁊ inungatur ter in die. ⁊ cooperiatur cũ folio caulis et plantaginis.

Capitulum. cccc.xxv.

Sebesten. Pandecta ca. cccccc.xxxviij. Sebesten latine. Grece Machalomagiata. Arabice faulis sebesten. Et in lingua Persica vocatur mammilla canis. Unde. Sebesten mammilla canis fert Persica lingua. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Faulis. Sebesten. Aboausemochiata sunt nomina istius arboris fructificãtis fructus dulces. nominant eos gentes faulis sebesten. ¶ Et idẽ auctoritate ysaac. feneram mochiata est rotb in Arabia. et est arbustũ altum super terram sicut hasta. habens corticẽ cui⁹ color vergit ad viriditatem. ⁊ habet folia magna rotunda. ⁊ habet racemos: quoꝝ sapor est dulcis. et vua eius est magnitudinis nuciculę que postea glaucescit cũ maturatur. Et habet interius viscositatem albam. ⁊ granum quod est sicut granum oliue. Hic fructus colligitur ⁊ exsiccatur donec passus sit. ⁊ est illud quo vtimur in medicina. ⁊ est medicamen medium in complexione sua in ca. ⁊ fri.

Operationes.

A ¶ Ysaac auctoꝛ.viā. Sebesten laxat ventrem febricitantiū.ꝓfert tussi q̄ est a caliditate ꝛ sic-citate.ꝛ lenit pectus.ꝛ sedat catarrū calidum stipticum ꝓpter eius humiditatem.

B ¶ Et ꝓfert ardoꝛi vrine q̄ fit ꝓpter moꝛdicatōēꝫ colere i vesica ꝛ i renib9.ꝛ expellit ꝟmes intesti noꝝ.q̄ adherent ei ꝓpter dulcedinē suaui.

¶ Auicen̄.li.ij.cap.kanbel. Kanbel ca.est in tertio gradu.Et est semen arenosum q̄d coopit rubedo q̄ est minoꝛ rubedini lapidis i felle bo uis reperti.ꝛ in ipo est stipticitas vehemens:in terficit ꝟmes ꝛ ascarides:ꝛ expellit eos. D

Capitulum.cccc.xxvi.

Semen lumbricoꝝ latine. Grece Al-basan. Arabice Kanbel. Serapion li.ag.c. Kanbel.id est semen lūbricoꝝ Assimilatur em̄ arene.ꝛ ascendit super ipm glau cedo.ꝛ est in substantia eius stipticitas foꝛtis. ꝛ expellit ascarides.

Operationes

A ¶ Sera.auc.Almansoꝛ. Kanbel vel kana bel id est semē lūbricoꝝ.est calide cōplexiōis:ꝛ ex-pellit ascarides ꝛ ca dit sup terrā albā:ꝛ nō semi nat.Et est vna de reb9 q̄ cadit de celo.

B ¶ Et idem auc. Aluismen. Kanbel est res in qua est glaucedo.solidant cum ea olle q̄n fran gunt.ꝛ dicit ꝙ reperit sup terram in coꝛascen i post ꝙ pluit:ꝛ colligitur tunc.

C ¶ Et q̄n bibit tritum expellit lumbricos ꝛ asca rides.ꝛ laxat ventrem.

Capitulum.cccc.xxvii.

Sene arabice grece ꝛ latine. Serapiō li.ag.ca.sene. Sene q̄n desiccat repo-nit.Et ipm habet vaginas oblongas in q̄b9 sunt semina oꝛdinate distincta.ꝛ ille va-gine habent pediculū subtilē.q̄ adheret ramu lis.ꝛ q̄n agitant vagine a vento cadunt:ꝛ pa-stoꝛes colligunt eas.

Operationes

A ¶ Serapion auc. Habix. Uirtus eius est cali da ꝛ sicca:tamen pauce caliditatis ꝛ siccitatis eius est ꝑpe caliditatem ipsi9.ꝛ habet virtutem magnā q̄n ꝑuenit ad stomachū purgandi me-lancoliam ꝛ coleram.Et foꝛtificat substantiā coꝛdis q̄n miscentur cū eo medicine quas dixi iuuare sicut viola:ꝛ potio decoctionis pl9 con fert ꝙ ipm tritum. Et dosis sicci triti eius est a.ʒ.i.ꝛ in decoctione.ʒ.v.

B ¶ Et idem auctoritate Rasis. Sene ⁊ fumus terre purgant humores adustos. et cõfert scabiei ⁊ pruritui.

C ¶ Johan. Mesue. Sene est folliculus plante quã vocant Perse alzemer. Et inuenit ex eo domesticum ⁊ siluestre. Et melior pars plante est folliculus: deinde folia. Et melior folliculus ẽ cuius color declinat ad viriditatem ⁊ subnigredinem quandã. ⁊ in quo est de amaritudine res modica ⁊ stipticitate. ⁊ qui est magis cõpletus. ⁊ in quo sũt semina ampla cõpressa. Subalbidus autẽ nõ est bonus ⁊ incõplet⁹. Similiter ⁊ folia sũt meliora viridia. Subalbida vero ⁊ tenuia sunt bona. ⁊ antiquum ex eo est sine spiritu. ⁊ stipites ei⁹ sunt inutiles: est calida i ꝓncipio secũdi. sicca in ꝓmo. ⁊ folia sunt in primo calida. ⁊ est abstersiuũ. mundificatiuũ conuenienter: ⁊ resolutiuũ. Debilis est ⁊ tarde solutionis. ⁊ debilitat stomachum.

D ¶ Confortatur cum rebus acutis sicũt zinziber et sal gemma. ⁊ medicine cordiales ⁊ stomatice cũ eo felicitant opus eius.

E ¶ Et Galienus. Cum iure gallorum aut carniũ soluit sine molestia. ⁊ si infundatur in aqua casei cum spica. deinde coquatur parum: est medicamen bonum. Solutione educit enim cum facilitate melancoliam et coleram adustam. et mundificat cerebrum cor et epar et splenem: et membra sensuum: et pulmonem. ⁊ cõfert egritudinib⁹ eoꝝ. ⁊ aperit opilationes viscerum. et conseruat ventrem ipõ in iuuentute. ⁊ generat gaudium. Causam aũt tristicie amputat.

F ¶ Et ponunt folia eius in lauacris ad caput: ⁊ ꝓpria cũ camomilla. Cõfortat cerebrum ⁊ neruos. ⁊ ꝭm omnẽ modum admĩstratõis ei⁹ addit in visum: ⁊ corroborat auditũ.

G ¶ Et est medicina bona febrium melancoliaꝫ et antiquarum. Dosis eius infusi potio est ab aureis. iiij. vsqꝫ ad. ʒ. i.

H ¶ Plateari⁹. Sene est herba calida ⁊ sicca que in transmarinis partib⁹ nascit: maxime circa babiloniam ⁊ in Arabia. vel in confinio babilonie ⁊ arabie. Folia tantũmodo cõpetũt vsui medicine. per annos decem seruat.

I ¶ Et virtutem habet dissoluendi attrahendi et purgãdi flegma. ꝓncipaliter melancoliã. Sꝫ cũ ꝑ se dat ꝓncipaliter in decoctiõe poni debet in q̃ntitate vni⁹. ʒ. Cum aũt cũ aliis in q̃ntitate medie vel tertie partis.

K ¶ Contra melancolicas passiones: epilentiam quartanam emorroidas. contra vitium splenis ⁊ epatis ⁊ sincopim epilentiam.

L ¶ Ad idem quoqꝫ valet syrupus ex succo feniculi ac sene cum zuccaro: ⁊ maxime contra vicium splenis.

Capitulum. cccc.xxviii.

Senecion. ysi. li. ethimol. Senecion dr eo ꝙ vere ꝓmo senescat. vnde ⁊ eam latini senecionem vocant. Greci origanon. Nascitur ꝑ macerias.

Operationes.

A ¶ Dya. Senecion nascit in tectis ⁊ in petris. ⁊ hꝫ folia viridia ⁊ densa. rursum subrufũ. ⁊ in ei⁹ sũmitate capitella in modũ viticelle. vires habet stringẽtes: eadẽqꝫ faciẽtes q̃ ⁊ plantago.

B ¶ Cũ aceto cathaplasmata valet ad neruoꝝ incisiones. cũ vino autẽ dulci testiculoꝝ inflãmationẽ tollit. Folia eñi eius frigida sunt.

C ¶ Ex herbario. Senecia tusa cum axungia: ⁊ ĩposita vulnera sanat etiã recẽtia. Stomachi qꝫ ⁊ pedum lumboꝝ ⁊ toxarum atqꝫ neruoꝝ̃ dolorem tollit. ad podagram etiam tusa et imposita eqꝫ pedib⁹ proficit.

D ¶ Actor. Senecio dicitur et carduus benedictus: sicut in synonomis legitur. Aliud est senacio videlicet Nasturcium aquaticum. de quo superius dictum est de. N.

E ¶ Macer. Origeon greci nos senecio vocitamus. Quod similis canis videatur flore capillis. Nascitur in muris: in ortis ⁊ tegulatis. Illius herbe vis frigida dicit esse. In medicinali

radix nõ ponit̃ vsu. Flores cũ folijs tundẽs in fundito vini. Per modicum dulcis ꝛ sic tepe/facta tumori. Hec simul apponas ani vel testi/culoꝝ. ꝛc.

Capitulum .cccc.xxix

Serpillũ. ysi. Serpill⁹ dꝛ eo ꝙ radices eius lõge serpant. Eadeꝫ ꝛ matris ani mola dꝛ eo ꝙ menstrua moueat. Palla di⁹ li. iij. Mense marcio serpillũ plãtis aliquod semie serit̃. sꝫ vetusta melioꝛ. leti⁹ frondebit: sed iuxta piscinã vel lacuni vel putei margines cõ serat̃. Pli. lib. xx. Serpillũ a serpendo putant dictũ: qꝺ in siluestri euenit: maxime in petris. Satiuũ nõ serpit sed ad palmi altitudinẽ in/crescit. pinguis voluntariũ in candidioꝛibus folijs ꝛ ramis efficax est aduersus serpẽtes maxime scolopẽdras terrestres atꝫ marinas. Idẽ Pli. ca. de serpillo. Serpillũ idẽ est qꝺ herpil/lũ. Nũcꝫ sumit̃ ꝑ poligonia. vt in Alexandro de doloꝛe capitis ex causa calida. Et dꝛ serpillũ qꝛ sup terraꝫ serpit. Et est aliud siluestre: aliud domesticũ. Domesticũ ramos diffundit super terrã. Siluestre in longũ crescit ꝛ altũ. Pan/decta cap. d. lxxi. Alumir arabice vel mestratir miseri. grece serpillum vel herpillum. latine se/rapullum. Serapion libro aggregatoꝛis ca/pitulo Alumir. aucto. Dyas. Est de eo dome/sticum ꝛ siluestre. sed domestica est planta incli nata sup faciem terre iacens. ꝛ quod de ea tan git terram infigit in terra radices et habꝫ folia ꝛ ramos similia folijs ꝛ ramis origani. nisi qꝛ sunt albioꝛes ꝛ in odoꝛe suo est aliquantulum ex odoꝛe maioꝛane. et vtuntur ea mlta in cibis ꝛ nominant eam multi arclas ꝛ arclanẽ. Sed siluestre ex eo nominatur ragis. quod nõ incli natur sicut aliud super terram in oꝛtu suo. imo stat erectum ꝛ habet ramos subtiles lignosos adeo ꝙ possumus facere ex eis licinia ad lumẽ accendendũ. ꝛ ramuli sunt longi circa palmũ pleni. folijs rute similibus. nisi quia sunt stri/ctioꝛa ꝛ longioꝛa. ꝛ durioꝛa folijs rute. ꝛ floꝛes acuti sapoꝛis: ꝛ odoꝛis boni: per singulos ra/mos distinctos. Cuius coloꝛ est in summita/te eius purpureus. Et habet radices in quibꝫ non est iuuamentum. Nascit̃ in rupibꝫ ꝛ in lo cis lapidosis. ꝛ est foꝛtius ꝛ calidius domestico ꝛ admiscet̃ in medicinis. Et est alia spẽs agre/stis vel siluestris. ꝛ est sisna barion. nascitur in locis habitabilibus ꝛ domesticis. ꝛ est similis mente. nisi quia sunt ei folia latioꝛa ꝙ̃ mente. melioꝛem odoꝛem habentia. Et idem auctoꝛi. Gal. Substãtia eius est subtilis que calefacit ꝛ desiccat in tertio gradu.

Operationes.

A ¶ Dyascoꝛides ca. de Serpillo. siue vt latini cicer erraticum. Herba est humilis ꝛ sup terrã repens cũ folijs atcꝫ ramis origano similibꝫ. albidioꝛibꝫ tamen. samsuci odoꝛẽ fingentibus. Et ei⁹ spẽs sũt due. Una oꝛtualis siue visualis: q̃ in campis lapidosis crescit. Alia agrestis: q̃ nõ ꝑ terrã serpit: sꝫ recta atcꝫ stipitis positione erigit̃ cũ ramulis tenuibꝫ atcꝫ hoꝛrẽtibꝫ in lon gitudine bipalmis: cũ folijs paruis rute simili bus: sꝫ angustioꝛibꝫ ꝛ lõgioꝛibꝫ. cui⁹ hasta filis est farmento. Floꝛem odoꝛẽ suauis habens in omĩbꝫ virgis constitutũ ꝛ in summitate purpu ream ꝛ linguã remoꝛdentẽ: ꝛ gustu viscidum. radix eius inutilis est. nascitur locis saxosis. Est aũt vehementioꝛ et calidioꝛ ea q̃ est visua/lis: q̃ ideo accepit nomen herpillũ: qꝺ greci her pete repere dicunt: qꝛ ambulat. Nam fructus hui⁹ plurimũ ambulat fructificando.

B ¶ Auicen. li. ij. ca. mescatramesir. Mescatra/mesir siue mescarrasir est: cui⁹ stipites sunt simi les ascehesabram sicco. Ex q̃ nõ assumit̃ in ꝓn/cipio cibi sapoꝛ plurim⁹ necꝫ odoꝛ. Deinde suc cedunt amaritudo et acuitas. ꝛ est diuersarum specieꝝ: et vna est debilioꝛ: alia est calida ꝛ sic/ca ꝑueniens ad tertium.

C ¶ Sera. auc. Dyas. Serpillũ ꝓuocat mẽstrua qñ sumit in potu ⁊ vrinã. ⁊ ꝯfert tortiõibꝫ vẽtris ⁊ attritiõibꝫ musculoꝝ ⁊ summitatũ eoꝝ. ⁊ apostematibus epatis calidis. ⁊ est bonum contra nocumenta venenoꝝ qñ bibitur. Et fit emplastrum cum eo super morsum.

D ¶ Et qñ coquit cũ aceto ⁊ admiscet ei oleũ rosarũ ⁊ ꝓijcit sup caput sedat sodã. ⁊ est ꝯueniens ꝓpꝛie litargie ⁊ carabito. Et qñ sumitur in potu ex eo cũ aceto. ʒ. iiij. sedat vomitũ sanguinis.

E ¶ Et idem auc. Gal. Semen ei⁹ est similiter calefactiuũ. ⁊ ideo q̇dã exhibent illud in potu habentibꝫ sincopim ⁊ tortiones in vino.

F ¶ Et idẽ auc. Dyas. Habꝫ virtutẽ calefactiuã qñ semen ei⁹ bibit cũ vino. ⁊ ꝯfert distillationi vrine: ⁊ lapidi: ⁊ tortionibꝫ ventris ⁊ sincopi. et fit emplastrũ cũ eo ad puncturã apum. ⁊ qñ sumitur in potu sedat vomitum.

G ¶ Et idem aucto. Aben mesuay. Aperit opilationes viarum. et habet virtutem confortandi multum in punctura.

H ¶ Dyas. Virtutẽ hꝫ ꝯstrictiuã siue redarguentem. mẽstruis imperat. vrinã ꝓuocat. bibitum tortiones ⁊ ꝯquassatiões vtiliter curat. tumorẽ capitis cõpescit. Morsibꝫ venenatis occurrit. bibitũ ⁊ impositũ id prestat. Dolorẽ capitis cũ aceto cocto oleo rosarũ addito compescit: maxime litargicis ⁊ freneticis adhibitus ꝓdest. Nauseam ꝓuocat. Item emoptoicis mederi dicit. ʒ. iiij. cum aceto datis.

I ¶ Gal. vi. sim. far. c. de Serpillo: noiat ipsum multisusubat. Sapor ei⁹ est fortiter acutus. et virtus eius est calida subtiliatiua ⁊ resolutiua. ⁊ prouocat vrinã ⁊ menstrua.

K ¶ Auicen. Quando pascunt eum pecudes facit emulgere sanguinẽ ⁊ excusat a calamento. immo fortius est eo plurimũ. ⁊ extrahit humiditates viscosas a pectore ⁊ pulmone. Syrup⁹ eius ꝯfert ꝯturbationi ⁊ nausee. prouocat mẽstrua fortiter ⁊ vrinam.

L ¶ Plateari⁹. Serpillũ est ca. ⁊ sic. Et ẽ duplex Domesticũ ramos sup terrã effundit. Siluaticum in longũ crescit in altũ. Folia ⁊ flores ei⁹ medicine cõpetunt. valet ꝯtra frigidũ reuma. ꝯtra tussim: ꝯtra frigiditatẽ stomachi. ⁊ dolorem ex ventositate.

M ¶ Ex herbario. Serpillũ qđ in mõtibꝫ saxosis nascit efficaci⁹ est ad medicinã. Huius tunsi et siccati puluis cũ aqua calida potatus mẽstrua mouet. vrinã ꝓuocat. tortiones visceꝝ ⁊ tormẽtoꝝ ruptiones sanat. Idem valet ad capitis dolorem. ⁊ ad serpentũ ictus.

N ¶ Macer. Serpillũ veteres dixerũt q̃ q̃si serpat. Terre vicini⁹: huic feruida siccaqꝫ vis est Acri cum vino tritum ꝯtundis oliuo. cui rosa dat nomen. hoc vnguine ꝑ line fronte. Egroti capitis solet hoc sedare dolorem. Nidor cõbusti serpentes effugationes.

Capitulum. cccclxxx.

Serapinuz. latine et grece. Sachabenez arabice. ¶ Serapion libro aggre. cap. Sachabenez siue Sachabengi. aucto. Dyascoridis. Est gummi cuiusdã plante: similis galbano in figura sua. Et est vna ex speciebus ferule: sicut apparet in cap. Ferula. Melius autem ex eo est clarũ exteri⁹ rubeũ: et interius album. Odor eius est inter odorem asefetide ⁊ odorem galbani.

Operationes

A ¶ Serapion auctoritate Dyas. Confert dolori pectoris. ⁊ attritioni lacertoꝝ. ⁊ tussi antique. ⁊ aufert superfluitates grossas que sunt in pulmone. ⁊ curat epilenticos ⁊ spasmũ: cũ facit declinare caput ad posteriora. ⁊ valet dolori splenis ⁊ paralisi.

B ¶ Et illi q̇ amisit sensum ⁊ motũ alicui⁹ mẽbri causa frigiditatis que accidit neruis et custodit corp⁹ a frigore. maxime vero a frigore febriũ

periodicaꝝ. ⁊ fit cũ eo inunctio i doloribꝫ mag-
nis et confert. Et quãdo bibitur cũ ydromel-
le prouocat menstrua: ⁊ interficit fetum.
¶ Et qñ bibit cũ vino ꝯfert morsibꝫ venenatis
⁊ qñ odoratur ꝯfert suffocationi matricis.
¶ Et qñ linit cum aceto sup cicatrices attenuat
eas ⁊ ipm abstergit vestigia vlcerũ oculoꝝ.
¶ Et confert obscuritati visus: ⁊ aque q̃ descẽ-
dit ad oculum: ⁊ ꝓhibet eam.
¶ Et dissoluit sic dissoluit aq̃ cũ amigdal' ama-
ris: vt ruta: aut pane calido. ⁊ sic admĩstrat ad
ea q̃ diximꝰ. ⁊ est ꝯtrariũ venenis mortiferis.
¶ Et aliqñ teritur cum aceto ⁊ linitur sup or-
deolum: ⁊ aufert ipsum.
¶ Et ꝯfert colerice: ⁊ qñ sumit in potu: aut fit
cũ eo cristere purgat flegma grossũ qđ ẽ i iũctu
ris. ⁊ mollit ventrẽ mollificatione cõpetenti.
¶ Et cõfert emorroidibꝫ qñ sumit simplex aut
cõpositũ. ⁊ ẽ ꝯueniẽs medicinis laxatiuis acu
tis: ⁊ expellit vẽtositates grossas. ⁊ dissoluit la-
pidẽ. ⁊ ꝯfert rigoribꝫ febriũ. ⁊ auget sperma.
¶ Et est bonũ epati. ⁊ purgat aquaꝫ citrinã. et
ꝯfert pũcturis scorpionis. ⁊ cõfert vẽtositatibꝫ
intestinoꝝ ⁊ costaꝝ. ⁊ purgat flegma viscosuꝫ
⁊ dosis eiꝰ simplicis est. a. ℥. i. vsqꝫ ad aureũ. i.
infusi aliqua decoctione. aut in aqua rute. aut
aque mellis. aut fenugreci. Et si admiscet cum
alijs medicinis infrigidat. ⁊ sic dosis eius est
a. ℥. ß. vsqꝫ ad. ℥. i. Et melius est illud cuius co-
lor declinat ad rubedinem. ⁊ est clarũ habens
odorem bonum ⁊ acutum saporem.
¶ Et ꝯfert doloribꝫ emorroidaꝝ qñ bibitur sim
plex aut compositũ. ẽ ꝯueniens admĩstrari cũ
medicinis laxatiuis. ⁊ ꝓhibet difficultatẽ: aut
grauedinẽ eaꝝ sup naturã. ⁊ resoluit ventosita-
tes grossas q̃ generant in corpore.
¶ Hal. viij. sim. far. ca. de serapino. Serapinũ
opos ẽ ca. ⁊ subtiliũ partiũ similiter alijs opis
Habet aũt ⁊ q̃d abstersiuũ q̃ ⁊ cicatrices q̃ in
oculis expurgat ⁊ subtiliat. q̃nimmo suffusio-
nibꝫ ꝓpter grossiciem humoꝝ fientibꝫ bonũ est
farmacũ. Ipa ħo planta ex qua fit ferule simi-
lis existens debilis ⁊ inutilis est. noĩatur autẽ
ꝑncipalius illa serapinum.
¶ Opos em̃ eiꝰ ab vtẽtibꝫ noĩat ita sicut ⁊ alia
m̃lta ꝓpter defectũ vocabuli noĩamꝰ abusiue me
liꝰ erit ipm nõ serapinũ. sꝫ opus serapini dicere.
¶ Paulus ca. de serapino. Cali. est et sic. in ter
tio gradu. Et ipsum dissolutum in succo rute
frangit lapidem et facit vrinare. Et fit colliriũ
contra pannũ oculoꝝ:
¶ Et ꝯfert obscuritati visus ⁊ aque descẽdenti
ad oculũ: cuiꝰ receptio est hec. Recipe serapini
. ℥. i. dissoluat in. ℥. i. succi. celidonie zuccari. ℥. ij.
⁊ distillet cũ lacte mulieris ana equaliter

Capitulum. ccccxxxi.

Sesama vel sesamo. Piniꝰ. Sesama
venit ab Indis: ex q̃ oleũ faciũt. ⁊ est
candidi coloris. Est ãt ex estiuis frugi
bus q̃ in estate ante virgulaꝝ exortu seruntur
Eiusqꝫ fructꝰ vasculis sic ⁊ papaueris includit
Hec q̃dez sic miliũ ⁊ panicũ: ⁊ om̃ia estiua ma-
turant a flore diebꝫ. xl.

Operationes.

¶ Pliniꝰ. Sesamã vt pinsat in ca. aq̃ macera-
tã ꝯuenit exporrigi deinde ꝯfricari. ⁊ frigide ĩ-
mergi vt palee fluitent iterũqꝫ in sole super lin-
thea exporrigi. Qđ nisi festinato pagat: liuido
colore mutescit. Ipa ħo q̃ euoluũt alia euoluã
tur. variã habent pistaraꝝ rõnez acus vocat
cũ ꝑ se pinsat. Spica em̃ ad vsus aurificũ. Si
ħo in aera terit cũ stipula: palea maiore parte
terraꝝ pabulo iũmentoꝝ.
¶ Idem in libro. xxij. Sesama trita inhibet
vomitiones. Auriũqꝫ inflãmationi illinitur et
ambustis. Eadem ⁊ dũ in herba est efficit. Am
plius in vino decocta imponit oculis. stoma-
cho aũt est inutilis cibus: ⁊ animo grauitatem
facit. Stellionum morsibus resistit. vlceribus-
qꝫ que cocoethe vocant.

C ¶ At auribꝫ ꝓdest oleũ quod ex illa fit. Sesamoides a similitudine nomen accepit. grano amaro ⁊ minore folio. nascit̃ in glariosis. Bilem in aqua potum detrahit.

D ¶ At eius semen illinitur igni sacro: pannoqꝫ discutit. Est eñ nũc aliũd sesamoides. videlicet antyare nascens: qđ ob h̃ aliq̃ vocant antycircon. Cetero simile erigeronti herbe.

E ¶ Granum sesame in vino dulci ad detractiones datur q̃ntum tribus digitis capitur. Discent etiaȝ ellebori albi vinum ⁊ dimidiũ obulum purgationi eam adhibentes maxime insane melãcolie. comicialibꝫ quoqꝫ ⁊ podagris etiã per sedragme pondere exinanit.

Capitulum. ccccxxxij.

Seride. Plinius li. xx. Seris lactuce similia. duoꝝ generum est. Siluestris melior est nigra ista ⁊ estiua. Deterior hyberna ⁊ candidior est.

Operationes.

A ¶ Utraqꝫ stomacho vtilissima. p̃cipue quẽ humor vexat. ⁊ cum aceto in cibo refrigerant. vel illite discutiuntqꝫ ⁊ alios q̃ꝫ stomachi.

B ¶ Cum polenta siluestrium radices stomachi causa sorbentur ⁊ cardiacis sup̱ sinistrã mammam illiniunt̃. ex aceto podagris ⁊ sanguineȝ reĳcientibꝫ vtiles sunt omnes hec.

C ¶ Itemqꝫ q̃bꝫ genitura fluit alterno dieꝝ potu.

D ¶ Dyas. Seridis due sunt sp̃es. Una videliceȝ agrestꝫ: ⁊ alia ortiua est. Agrestis q̃dẽ pinguis ⁊ citonon est appellata. ⁊ hꝫ folia lata. Altera ꝓo scȝ ortiua species hꝫ duas. Una quideȝ habet lata folia lactuce similia. Altera vero est amara. ⁊ habet folia angusta. Omniũ virtꝰ est stiptica et eu stomacha.

E ¶ Uentrem abstinet cũ aceto cocta maximeqꝫ agrestꝫ. vexatũ stomacho ꝯfirmat. ⁊ estuatiões mitigat. sola cũ polenta ĩposita blãdit̃. cordiacis ⁊ oculoꝝ tumori subuenit. folia imposita vt cathaplasma: mitigant scorpĳ ꝑcussum.

F ¶ Ipa q̃ȝ addita polentis et imposita. cõpescit ignẽ sacrũ. Mixta cũ aceto accerusa omĩbꝫ calidis rebus opitulat̃.

Capitulum. ccccxxxiij.

Spelta. Pãdecta. ca. cclxxv. Futa arabice. vel fult vel hals vel balca. Grece benge vel tragꝰ vel zeia vel ellica. latine ꝓo spelta. Sera. li. ag. c. fult. id est spelta. ⁊ ipa est sic ordei granũ. Et sũt eiꝰ due sp̃es. in vna inueniunt̃ duo grana. ⁊ in alia vnũ. ⁊ q̃dlibꝫ granũ in cortice suo. ⁊ ipm q̃dẽ minꝰ nutrit q̃ꝫ ordeũ: ⁊ ẽ boni saporꝫ. Panis em̃ q̃ ex eo fit minꝰ nutrit q̃ꝫ panis tritici vel ordei.

Operationes

A ¶ Sera. auc. Dyas. Tragꝰ. i. spelta. figura eiꝰ est figura grani: q̃ đr candarusum. ⁊ est minorꝫ nutrimẽti: q2 multũ hꝫ de furfure. ⁊ nõ est facilis digestionis. ⁊ mollit ventrem.

B ¶ Et idē auctoritate Pauli. Tragus est spelta. ꝛ est ex speciebꝫ granorū mala stomacho: ꝛ lenit ventrem. C ¶ Et idem auctoritate Ysaac. Est frigida ꝛ humida viscosa. Galienꝰ ꝓmo libro de edulijs capitulo zeya. auctoritate Dyascoridis. Zeya duplex. Hec quidē est simplex: ꝛ vocatur kyrmon. hec autem dykolikos vocatur. in duobus quidē in volucris. coniugatum habens semen. minus autez nutritiua frumentis. Est enim profundarum radicum ꝛ multorū calamorū. fructus aūt leuissimus ꝛ affectatus ab omnibꝫ animalibꝫ. Est autem simile frumentis in frigidis regionibus cultum. fit autem magis nutritiua: si cū ordeo aptaqꝫ stomacho farina facta ex eo et frumento fiunt pultes. est autē satis nutritiuum ꝛ facile elaborabile. magis autem subcitatiuum ventris. D ¶ Et idem sexto simpliciuz farmacorum capitulo zeya. Zeya siue spelta mediā quodāmodo virtutem habet inter frumenta et ordea. Et ideo innotescat tibi ꝑ ea.
E ¶ Serapion. Mollit naturam ꝛ generat inflationes et rugitus. ꝛ est bona viscositatibꝫ pulmonis ꝛ pectoris: ꝛ forti tussi. Nam fiunt ex ea loboc ꝛ pultes. ꝛ prouocat vrinam ꝛ mūdificat renes ꝛ vesicam.

Capitulum. ccccxxxiiij.

Symphicum: Dyascorides. Symphicum nascitur in locis asperis habēs ꝟgas origano similes ac tenues. capita vero sicut thimū. virge lignose sunt ꝛ odorate: gustuqꝫ dulces: flegma prouocantes. Radix est illi longa ꝛ obrufa in modū digiti grossa. ¶ Sympatos. Ysidorus. Sympatos grece dictus est: eo ꝙ tantā radicis virtutez habeat: vt frusta carnis ī cacabo aspersa coagulet. Synapiagrion vel vt dicūt latini scādalicū. i. pes pulli. nascit̃ in tumulis ꝛ sup̱ tegulas. Herba est hñs folia minuta ꝛ angusta duobꝫ digitꝫ longa: in sūmo diuisa ꝛ pinguia. Virgā ꝓfert in medio duoꝝ palmoꝝ cū paucis ramulis: in qbꝫ fert semen cardamo simile: latū: obrotundū ac veluti conquassatū. vnde ꝛ vocatur talaspiū. Greci nāqꝫ thalasse dicunt frāgere siue quassare. florem habet albū. Virtꝰ est ei ꝛ semini termantica atqꝫ acra.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Potui datū vehemēter purgationem facit superioꝝ ac inferioꝝ. Sciaticis medet̃ ꝑ clistere adhibitū. Menstruis imperat bibitum. Collectiones in aceto bibitum rumpit. Aborsum facit.
B ¶ Idem. Symphicū elixū in mulsa: pulmonem purgat. reijcienteqꝫ sanguinem: aut nefreticos cū aqua medicinaliter iuuat. Radix eius cū aqua cocta et bibita fluxum mulierꝫ abstringit. Dissintericis quoqꝫ proficit.
C ¶ Cum oximelle data cōquassatiōes atqꝫ dolores lateris saluberrime curat. Masticata vero sitim amputat: ꝛ aspredinē faucuz mitigat. Vulneri recēti paracolesim facit. Enteroceliacos bibita ꝛ cathaplasmata optie curat: ꝛ carnes concoqui facit.
D ¶ Aliud est symphicū qđ piten est appellatū. hastam habet asperam duobꝫ cubitꝫ longaz. angulosam ꝛ abintus inanē: in qua folia sūt aspera ꝛ angusta. sicut buglossos oblonga. angulos etiā habet ipsa hasta in qbꝫ nascunt̃ folia. flores habet mellinos.
E ¶ Et semen sup̱ hastas sicut flomos. Haste ꝛ frutex habent quiddā simile pulueri quod cū carne applicatū fuerit: pruriginē facit.
F ¶ Radix est ei nigra. que cū fracta fuerit apparet alba ꝛ muscilaginosa. Hec trita ꝛ bibita medetur emoptoicis: cōquassitiones reficit: ꝛ ani tumores spargit.
G ¶ Cum vringitbe folijs cathaplasmata facere potest omnia supradicta. Vulneri paracolesim efficit. Carnes incisas ꝛ ī cacabos missas in se glutinare facit.

Capitulum.ccccxxxv.

Sinonū. Pandecta capitu. dcxlviij. Quidam dicunt ꝙ hec est herba que dicitur pes milui. quidam dicunt ꝙ est alexandrum: sed falso. Nam neutrum istorum est verum. quoniam non est pes milui ꝗ vocatur pepanus: quia pes milui habet folia satis maiora ⁊ pinguiora. ⁊ flores satis a floribus sinoni differentes. quoniam pes milui facit flores multos ⁊ albos simul cōiunctos in capite stipitis apparētes: sicut cauda gatte: ⁊ eius herba sicut valeriana. Sed sinonū recte florescit sicut petrosilinum vsuale. secūda facit folia sed maiora non est similiter alexandrum quod facit semina nigra rugosa vtcunqȝ curua ⁊ magna sicut git. Sed sinonū fm Dyascoridem ⁊ Plinium facit semina sicut apium ⁊ ameos. Unde fm veritatem sinonum est petrosilinum macedonicū. Quoniam Dyascorides dicit: Sinoni semen est minutum simile apio: sed oblongum ⁊ nigrū: gustu calidum diureticum valde ⁊c. Et dicitur sinonum: quia nascitur in syria prouincia regionis macedonie.

Operationes.

¶ Dyascorides cap̄. de petrosilino q̄d nascit̄ in macedonia in criptis ⁊ speluncis. Semē est minutū simile apio vel ameos odoratuȝ ⁊ viscidum ⁊ aromaticū ⁊ diureticū valde.

¶ Menstruis imperat Inflatiōes stomachi ⁊ colli cōpescit calefaciendo ⁊ siccando. Nimis tortionibꝫ subuenit. Dolorē laterū mitigat. Nefreticis ⁊ vesice dolori subuenit.

¶ Prouocat abundāter vrinā: maxime cū vino datū. diureticis antidotis miscetur.

¶ Paulus cap̄. de petrosilino macedonico. Petrosilinum macedonicum cuiꝰ semen de syria affertur. Uel semen est minutum simile apio diureticuȝ valde. nascitur circa petras. semen ⁊ folia similia apio. semen eius odoratum ⁊ diureticū valde. vnde petrosilinū vocatur: quoniā multotiens in petris nascitur. quod multi petrapium dicere consueuerunt. Quia idem sunt sinonum ⁊ petrosilinum macedonicum. quod latine dicitur petrosilinuȝ agreste. Lege capitulum Petrosilinum.

¶ Multi sinono vel macedonico carentes vtuntur alexandro: quoniam sunt eiusdē virtutis. Uirtutem sinoni vel macedonici: vt inuenies in capitulo Petrosilinum.

Capitulum.ccccxxxvi.

Sinapis. Pandecta capitulo.cxlviij. Chardel arabice. grece vero ⁊ latine sinapis. Sinapis duplex ē species. Una est cui⁹ semina exterius sunt subnigra. interius vero alba. Alia cuius semina exterius ⁊ interius sunt alba. ⁊ habent vnam virtutem. sed prima species est acutior secunda. Et componitur sinapis a semi ⁊ napus: quia tenet medium inter sinapim ⁊ napum. est calida ⁊ sicca in medio quarti gradus. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Chardel. auctoritate Dyascoridis cap̄. Chardel: id est sinapis. Et est illud eligenduum quod nō est nimis siccum nec extenuatum. et habet granum grossum. ⁊ si frangitur est album interius: ⁊ est humidum. nam istud est tale nouum bonum. ¶ Idem auctoritate Galieni est calida ⁊ sicca in quarto gradu. ¶ Auicenna libro secundo capitulo de sinapi. Sinapis est calida ⁊ sicca in quarto gradu.

Operationes

A ¶ Serapion. Uirtus foliorum est calida vlceratiua. ⁊ ꝑpter hoc pungit multum. quando teritur ⁊ miscetur cum radice enule. et dimittitur super locum per spacium hore. ⁊ cōfert sciatice vlcerose ⁊ spleni.

B ¶ Et linitur cū eo scabies vlcerosa et aufert eam. ⁊ aufert maculas vnguium. ⁊ cōfert qn̄ radix eius suspenditur in collo habentiū dolorem dentium: nam sedat eum.

C ¶ Idem auntoritate Dyascoridis. Sinapis virtus eius est calida ⁊ subtiliat ⁊ attrahit qn̄ masticatur. ⁊ quando teritur ⁊ miscetur cum aqua: ⁊ temperatur cum ydromelle: ⁊ fit inde D gargarismus. ¶ Confert apostematibus radicis lingue. et antique asperitati pulmonis facto cum eo gargarismate. Et quādo fit cū eo emplastrum cum rebus conuenientibꝫ ad hoc resoluit scrofulas.

E ¶ Et quādo teritur ⁊ applicatur naribꝫ commouet sternutationem: ⁊ confert epilenticis excitans eos. ⁊ mulieri que patitur suffocati F onem matricis. ¶ Et cōfert litargie quando fit emplastrum cum eo super caput: postq̄ꝫ fecisti capillos eius abradi. ⁊ quando admiscetur cū caricis ⁊ ponitur sup̱ cutim donec rubeat confert sciatice ⁊ duriciei splenis. et est cōueniens ꝓprie doloribꝫ antiq̄s. qn̄ volum⁹ attrahere aliquem humorem ad exteriora. et qn̄ fit emplastrū cū eo: curat alopiciam.

G ¶ Et quando miscetur cū melle et adipe: aut cum cera ⁊ oleo dissoluta: mundificat faciem. et aufert maculam seu liuorem qui fit sub oculo. ⁊ coquitur cum aceto: ⁊ linitur cum eo scabies vlcerata et empetigo.

H ¶ Et qn̄ terit̄ grosse ⁊ dat̄ in potu cōfert febribus periodicis. ⁊ cōfert grauitati auditus ⁊ tinnitui aurium. Et quādo teritur ⁊ admiscetur cum aqua ⁊ melle: ⁊ fit inde colliriū: ꝯfert obscuritati visus: ⁊ pruritui palpebraꝝ.

I ¶ Auicenna. Sinapis incidit flegma. ⁊ oleum eius est calidius oleo raphani. ⁊ fugiunt ex fumo eius vermes venenosi. ⁊ illa que est siluestris generat humorem malum. Et ī ipa sunt abstersio ⁊ etiam resolutio.

K ¶ Et homīes q̄dā comedūt folia ei⁹. ⁊ radicē eius elixatam. ⁊ mūdificat faciē: ⁊ aufert occultationē ⁊ vestigia sanguiuis mortui.

L ¶ Et siluestris est bonum emplastrum sordiciei: ⁊ excitat linguam: ⁊ cōfert alopicie. ⁊ resoluit apostemata calida: et omne apostema antiquum. ⁊ ponitur cum caulibus sup̱ scrofulas: ⁊ confert scabiei ⁊ empetigini ⁊ cōfert ad dolorem iuncturarū ⁊ sciatice.

M ¶ Et mūdificat humiditates q̄ sunt in capite. ⁊ fit ex ea emplastrū capiti ei⁹ q̄ patit̄ litargiam. Et aqua ei⁹ distillat̄ ad oēm dolorē aurium: ⁊ molaris. Et sil'r eius oleū. ⁊ ꝓprie qn̄ decoquit̄ in ipa assa. ⁊ est ex medicinis aperientibꝫ colatorij opilationem.

N ¶ Et dixerunt quidam q̄ si bibatur a ieiuno intellectum efficit bonum.

O ¶ Et administratur in alcohol oculi ad pannum. ⁊ asperitatem si teratur et bibātur cum aqua mellis. aufert asperitatem antiquam in canna pulmonis. et extenuat splenem. ⁊ facit sitim. et confert prefocationi matricis. et facit desiderium coitus.

P ¶ Plinius libro. xx. Sinapis ad serpentum ictus ⁊ scorpionum tritum cum aceto illinitur. Fungorum venena discutit.

Q ¶ Contra pituitam tenet̄ in ore donec liquescat. aut gargarisatur cū aqua mulsa. Ad dentium dolorē manditur. aduuam gargarisatur cum aceto ⁊ melle. Stomacho vtilissimum contra omnia vitia pulmonibusq̄ꝫ.

R ¶ Excreatiōes faciles facit in cibo sumptū Dat̄ ⁊ suspiriosis. Sensus atq̄ꝫ sternutamē- S ta capitū purgat. Aluum mollit. ¶ Macer.

Inter eas q̄s Pitagoras laudauerat herbas:
Asseritur primā laudem tribuisse sinapi.
Quartus ⁊ gradus in vi sicca calidaq̄ꝫ.
Extrahit humores viscosos extenuatq̄ꝫ.
Cōburitq̄ꝫ cutē: vis est sibi tanta caloris.
Maior vis eius in semine dicitur esse.

Capitulum.ccccxxxviij.

S Iseleos. Platearius. Siseleos idem est ꝙ siler montanū. Et ē in .ij. g̃. ca. ⁊ siccū. Semē eius medicine cōperit. et ꝑ annos tres seruat̃. Uirtutē habet diureticā dissolutiuā ⁊ ꝯsumptiuā. ¶ Pandecta ca. dcli. Siseleos arabice vel ascegelios. grece sisali, latine siler montanū. ¶ Sera. lib. ag. ca. siseleos. auct. Dyas. Siseleos folia hꝫ similia folijs feniculi: nisi ꝙ hꝫ longiora ⁊ grossiora. ⁊ habet hastā longā: in cuius sūmitate est corona in qua est semē longū ⁊ latū: hñs angulos: ⁊ grossum acuti saporis: fortꝫ odoris. Et est illud qđ est in vsu ⁊ administratur in cibis. ⁊ habet radicem longam boni odoris.

Operationes

A ¶ Gal. viij. sim. far. ca. siseleos ꝺm trāsla. ara. Radix huius plante ⁊ semē hꝫ caliditatē tantā ꝙ ꝓuocat vrinā forti ꝓuocatiōe. ⁊ cū eo virtus subtilis q̃ ꝯfert asmati ⁊ epilentie. ¶ Et idem

B codē libro ⁊ codē cap. ꝺm trāsla. grecā. Siseleos radix q̃dē ⁊ fructus calefactiuū est in tantū vt sufficiēter vrinatiuū sit farmacū. Est autē ex subtilibꝰ partibus vt ad epilentias ⁊ orthomis cōpetat. ¶ Et Sera. auc. Dyas. Uir

C tus eius est calefactiua. s. radicꝫ eius ⁊ seminis. ⁊ qñ sumit̃ ex eis in potu ꝓuocant vrinā. ⁊ ꝯferūt coartationi anhelitus in q̃ oportet hoīem erigi. ⁊ asmati ⁊ suffocatiōi matricꝫ. ⁊ ꝓuocāt menstrua ⁊ expellit fetū. ¶ Et ꝯferūt epilētie: ⁊ oībꝰ doloribꝰ intestinoꝝ ⁊ interioꝝ mēbroꝝ.

D ⁊ qñ sumit̃ de aliquo illorū: aut ex vtroqꝫ cū vino in potu cōfert tussi antique: ⁊ debilitati digestionis: ⁊ tortiōibꝰ ventrꝫ: ⁊ debilitati epatis. ¶ Et qñ sumit̃ ex ea cū vino ⁊ pipere ꝓseruat ⁊ defendit hoīem a frigore aeris. et ꝓpter hoc ꝯuenit itinerantibꝰ in hyeme. Et qñ

E hoīes ⁊ alia aīalia comedunt de hac planta tpe coitus eoꝝ cōfert eis statim ad impgnādum. ¶ Et idē aucto. Aben mesuay. Est ca. ⁊

F sic. in fine. ij. gra. incidit ⁊ dissoluit humores flegmaticos viscosos ⁊ cōgelatos. Et ꝓpter hoc aperit vias oēs: ⁊ cānales opilatiōes: et ꝓuocat vrinā ⁊ menstrua: ⁊ ꝯfert asmati: ⁊ oībus egritudinibꝰ flegmatꝫ. ¶ Platearius. Cōtra asmata ex frigida cā dat̃ vinū decoctōis

G eius ⁊ ficuū siccaꝝ. Uel puluis eius cū ficubus siccis ⁊ assatis. Cōtra opilationem splenis ⁊ epatis acrenū ⁊ vesice stranguiriā ⁊ dissurriam dat̃ vinū decoctiōis eius. ¶ Herba ipa in vino et oleo cocta et pectini cathaplasmata

H stranguiriā ⁊ dissurriā soluit. Sed ⁊ fumigatio facta ex aq̃ vel vino decoctiōis eiusdē herbe menstrua ꝓuocat. ¶ Aui. Siseleos est in

I ij. g̃. ca. ⁊ sic. resolutiuū: mūdificatiuū carminatiuū. Silr semē ⁊ radix eius sunt sedatiua. doloꝝ interioꝝ: ⁊ liq̃facit flegma ꝯgelatū. de ipo dat̃ in potu aīalibꝰ: ⁊ multiplicat eoꝝ partus. ¶ Cōstantinus in li graduū. Siseleos est

K ca. ⁊ sic in. ij. digestionē adiuuat. vrinā ⁊ menstrua ꝓuocat. Matricis suffocationem curat. strāguiriā ex frigiditate dissoluit. Manelituosis ⁊ diu ex humido tussientibꝰ subuenit potata cū pipere ⁊ vino calefacit eos q̃ in itinere deficiūt: ⁊ ꝓpter hyemē frigescunt.

Capitulum. ccccxxxviij

S Iderica. Dyascorides. Siderica siue heraclea habet folia prassio similia: sed oblonga ⁊ aspera. Hastā habet quadrā duobꝰ palmis longā virgas longiores stipticas: et in gustu suaues. in quibus scilicet virgis capita obrotunda sicut verticelli. ⁊ sicut prassij oriuntur: ⁊ in eis semen nigrum inuenit̃. Sub petra nascitur.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Folia eius trita par[illegible]colesim faciunt mire vulneribꝰ imposita. Alia est sydericis que hastas duobꝰ cubitis habet longas ⁊ teneras. Folia que in ipis hastꝫ pestpisteri similia. ⁊ diuisa ī circūitu plurimū nascētia: sꝫ in visu tenuia ⁊ longa. In acumīe vero

baste capitellũ habet rotundũ ꝛ asperũ in quo
semen blete est simile obrotundũ ꝛ durũ. Est
aũt virtutis termãtice similis supradicte. Ter-
tium est genus sideritis qd catebras Heracle-
on dixit. ꝛ nascit̃ in parietibꝫ sicut viris. Habz
folia minuta teneraq; multa ex vna radice na-
scentia coriandro similia. Huius haste duobꝫ
sunt palmis longe molles ꝛ albidiores. feni-
ceos habet flores. ¶ Dyascorides. In gustu
est muscilaginosa: tritaq; vulneribꝫ recentibꝫ
paracolesim facit imposita. ¶ Plinius lib. xxv
Panacem heracleon alij siderite in cubitali
scapo ramosum minutioribꝫ q; feniculi folijs
ab ymo vestitũ. Alij fatent̃ illã quidẽ vulneri
bus vtile. sed verã achilleã esse scapo ceruleo
pedali sine ramis ex oĩ parte singulis folijs
elegãter vestitã. Alij quadrato caule. marru
bij capitibꝫ folio quercus. hanc q; neruos p-
cisos glutinare faciũt. Aliã dicunt sideritem
nascentẽ in macerijs. ¶ Cũ terit̃ fedi odoris:
sed ꝛ aliã huic similẽ. candidioribꝫ tñ folijs ꝛ
pinguioribꝫ ac teneriorbꝫ cauliculis ĩ vineis
nascentẽ. Aliam vero quincum cubitorũ cũ
libꝫ ramulis atq; triangulis filicis folio pe-
diculo longo. Oĩes aũt vulneribꝫ pcipuos
esse. Eam vero ex latissimo folio nr̃i scopam
regiã vocãt. ¶ Idẽ in li. xxvi. Sideritis vari-
ces ad alligata minuit: ꝛ sine dolore prestat.

Capitulum. cccc.xxxix.

Siliqua. Pandecta capi. cxxi. Cha-
barliub arabice. grece xilocaracta vl'
siliqua vel keracium. vel keraca. vel
faba siliqua. latine vaginella. vel carumba.
¶ Serapion libro aggregatoris cap. Cha-
barliub. Chabarliub sapor eius est stipticus
cum pauca dulcedine. Et virtus earũ que nõ
sunt recentes est siccatiua. Naz que desican-
tur stringunt sicut faciunt cerasa. quia humi
ditas earum resoluitur: et remanet substãtia
terrestris que desiccat. Sed arboris earũ est
virtus desiccatiua ꝛ stiptica.

Operationes

¶ Galienus scdo de cibis capi. de siliq̃s. De
siliq̃s pessime sensi q̃uis digerant̃ ꝛ ventrem
stringant: ꝛ humores noxios nutriant.
¶ Et idem in libro de chimis. Est kerachiuz
eduliũ pauci nutrimenti ꝛ ligneuz ex necessi-
tate ꝛ indigestibile. Nullũ eni ligneũ bñ dige
stibile. sed ꝛ nõ egri celeriter non parum ipsis
existit malum. quare melius esset ipa neq; de
ferri ad nos ex orientalibꝫ locis in quibꝫ na-
scuntur. Est enim cibꝫ mulierũ ꝛ puerorũ effre
natorum nihil vtile ad sanitatis conseruatio-

nem.necꝫ enſtomachus eſt. Alimētū aūt pa lamꝗꝫ z ipm dat pauco corpori. ¶ Et idē in libro de ſim.far.de xilocaracta. Arbor xilocaracte ꝗ vocaꝛ centenicen eſt ſiccatiue z ſtiptice virtutꝫ.ſicut z fructus eiꝰ que vocaꝛ xilocaracta.participās videlicet de dulcedine quadam.patiunꝛ aūt z hec ſimile ceraſi. humide enī magꝫ ſubducūt ventrē.ſicce aūt ſiſtūt magis expirata quidē humiditate:terreſtri autē ſubſtantia remanente. ¶ Paulus cap̄.de ſiliquis. Eſt quoddā genus ſilique que vocaꝛ ſiliqua caprina.cuius fructꝰ eſt ſicut mirtus: z folia ſunt tracion. fructus eiꝰ eſt in vaginis ſicut lupinꝰ:habens formā faſeoli. ¶ Dyaſcorides cap̄.de ſiliquis. Silique recentes ſtomachum euertunt:eedem ſiccitate in contrariū poſſunt.cibꝫ eaꝝ ad vrinā proficit cōmouendum. Traditur ad ſtomachi dolorē nō leue preſidiū eſſe ſi in ſextario aque ad dimidium coquanꝛ.hiſqꝫ ſuccus ꝑ dies quinqꝫ continuos hauriaꝛ. ¶ Paulus. Siliqua caprina ſufficienter cancros medeꝛ. ¶ Bartholomeus ī libro de ꝓprietatibꝫ reꝝ inquit: Siliqua eſt genꝰ leguminis ſonoris follibꝫ z vacuis: quod magꝫ onerat ꝗꝫ reficit:vt dicit gloſa ſuper Lucam.xv. ¶ Item ſiliqua dicitꝛ folliculus cuiuſcunqꝫ leguminis z purgamentū ex quo porci nutriunꝛ. ¶ Iſidorus autē lib.xvij. dicit ſiliquon.quā latini incorrupte ſiliquam vocant. Ideo tale nomen a grecis accepit: qꝛ eſt arbor cuiꝰ fructus eſt dulcꝫ.xilon ꝗꝓ ꝑ e lignū dicūt liquon dulce. Et huic ſententie ꝯcordat. ¶ Plinius libro.xxiiij.vbi dicit: ꝙ fructus ſilique ſunt ꝓdulces: z habent longitudinē vnius digiti z pollitarem latitudinem:quoꝝ cortex manducaꝛ vt dicit. ¶ Idez libro.xx.ꝙ aliqui dixerūt eam eſſe ficum egyptium:ſed hic eſt error manifeſtus:qꝛ in egypto non creſcit:ſed in Syria.

Capitulum.cccc.xl.

Siſamus. Pandecta. Semyſſem arabice.grece ſiſaminū. Latine vero ſiſamus vel iorolena. Serap̄.li.aggregatoris capitulo ſemyſſem: id eſt ſiſamus.auctoritate Galieni. In eo eſt ſubſtātia vnctuoſa quantitate nō pauca. Et virtus eius eſt ꝗ mollificat. Et eadem virtus reperiꝛ in oleo ſicut in ſubſtantia.z aqua in qua coquiꝛ ſiſamus habet eandem virtutem.

Operationes

¶ Dyaſcorides capitulo ſiſaminū ſcḋm trāſlationē grecam malū eſt ſtomacho.et comeſtum oris fetorē facit. Et idem ſcḋm trāſlationē arabicam.

Quando fit emplaſtrum cū eo mollit duricies neruoꝝ. Et curat ꝯquaſſatiōes aurīū.z apoſtemata calida que fiūt in eis.z confert cōbuſtioni ignis: z dolori colico: z morſui aīalis qḋ diciꝛ carates. ¶ Et qn̄ miſcetur cū oleo roſaꝝ ſedat dolorē capitis ꝗ fit a calore ſolis. Et planta ſiſami qn̄ coquiꝛ cum vino facit hāc eandē oꝑationē:et ꝓfert proprie apoſtemati oculi z pulſatiōi eius. ¶ Et idem Serapion aucto. Aben meſuay. Oleū ſiſaminū eſt malū ſtomacho z deſtruit eū. z iuuamentū eius eſt illis ꝗ hn̄t melancolicā: z ſciſſuras in extremitatibꝫ. Nam hi iuuanꝛ multū ex cibo eiꝰ.z rugas cutis extēdit z mollit eas.z cōſolidat ſciſſuras ꝗ fiunt ꝓpter deſicationē ꝗ ſunt a melancolia. ¶ Et dicūt ꝙ ſiſamꝰ eſt ca.in.ij.gra.z hu.in.i.z ꝓuocat vomitū qn̄ torrefit z rectificaꝛ z melioraꝛ. ¶ Gal.ī li.de cibis cap̄.de ſiſamo. Siſamū cito ſtomachū euertit z tarde digeriꝛ: z alimētū dat corpori vnctuoſum. ¶ Rabi Moyſes capi. de ſiſamo. Siſamus corrumpit cerebrū z nucham.z replet caput fumoſitatibꝰ. z facit ſudorem fetentem.et in mulieribꝫ ventrem auget.z ipſuz generat herniam. ¶ Auerrois ꝗnto colliget capitulo de ſiſamo. Eſt calidus ī ꝑmo vel in ꝑncipio ſecūdi,humidū in tertio.

H ¶ Auicenna in secundo canone. Sisamũ est semen pluris vnctuositatꝫ ꝙ̃ reliqua semina. Quidā dixerūt ꝙ eius oleū nō nisi melancolicis cōfert vt eos impinguet ⁊ humectet. Et erisimon qđ est genꝰ quoddam sisami abominabilis saporis. Corpus eiꝰ est folio suo fortius ⁊ est ca. in medio pmi. humi. in fine ipsiꝰ.

I ¶ Est aūt glutinatiuū ⁊ lenificatiuū. equalis calefactionis: ⁊ similiter oleū eiꝰ ⁊ decoctio ipsius. Est etiā mollificatiuū. ⁊ in eiꝰ oleo est grossitudo. ⁊ qđ est torrefactū minoris est nocumenti. viriditatem ꝑcussionis resoluit. et

K sanguinem congelatum. ¶ Et confert fissure ⁊ asperitati melancolicorum bibitum et linitum. ⁊ est impinguatiuū. ꝓprie excorticatuꝫ. ⁊ prolongat capillos ⁊ ꝓprie succus arboris eius ac foliorūꝫ ipsius: ac lenit eos. remouet

L quoqꝫ furfures. ¶ Isaac. Sisamū ca. est in. i. gra. hu. in. ij. Qđ sine cortice est vnctuosius est. Ideoqꝫ grossiꝰ ⁊ ad dirigendū duriꝰ.

M ¶ Palla. li. x. In mēse septēbri serendū est sisamū putri solo vel pinguibus arenis vel terra cōgesticia. iugere q̄ttuor vel sex sextarios se-

N uisse cōuenit. ¶ Idēꝫ in libro vndecimo. Sisamū vsqꝫ ad ydus octobris ⁊ faselū cōuenit seri terra pingui vel agro sterili,

Capitulum. cccclxj.

Siligo. Isidorus li. etymo. Siligo ē genꝰ triticea selecto dictū. Nā in pane species eius ꝑcipua est.

Operationes

A ¶ Palla. li. xviij. Siliginē dixerim ꝓprie tritici delitias. Candor est ⁊ sine virtute ac sine pondere ꝯueniēs humidis tractibꝫ. q̄les italie sunt ⁊ gallie comate. Sed ⁊ trans alpes ĩ allobrogū tm̄ auernorūꝫ agro ꝑtinax. In ceteris ibi partibꝫ biennio in triticū trāsit. Remediū ē vt grauissima queqꝫ ipiꝰ gr̄a ferant̄.

B ¶ E siligine laudatissimꝰ panis ac pistrinarū opa laudatissima ꝓcellit in italia. si ipis nate misceat̄ cāpana. Rufior q̄dē est illa: sed candidior pysana. ponderosior aūt cretacea. Iustum est e grano cāpane vel cāpanie ꝙ̃ castratam vocant: redire sextariꝰ q̄ttuor siliginis ex modio. Iuxta sniāꝫ Cathonis siligo ⁊ triticū in apto loco edito serunt̄: ꝙ sole ꝙ̃ diutissime torreat̄.

C ¶ Serenda dr̄ in tenuiora terra: ꝙ nō multo indigent succo: vt cicerē ac cisum. In pingui vero ꝙ cibi sunt maioris vt siliginē ac triticū ⁊ linū.

D ¶ Deniqꝫ far ⁊ siligo solū sortiunt̄ cretosum ⁊ vliginosuꝫ. Siligo nūqꝫ ꝑiter maturescit: nec vlla segetū minus dilationē patit̄ ꝑpter teneritateꝫ: eisqꝫ ꝙ maturauere protinꝰ granū dimittentibꝫ. Sꝫ minus ꝙ̃ cetera frumenta periclitat̄ in stipula: semꝑ habet rectā spicā: nec ꝯtinet rotā: quin faciat rubiginē.

E ¶ Dulcissimꝰ est panis ex africa. Ipsaqꝫ spissior ꝙ̃ far. et spica maior eadem ⁊ ponderosior. Difficulter exterit̄ in grecia. ob id dari iumētis ab homero dicta: hec est eni quā olirā vocant. Eadem in egypto facilis atqꝫ fertilis. Far sine arista est. Itēqꝫ. Siligo excepta ea que laconica nuncupat̄. Adijciuntur his genera bronos. siligo excepticia ⁊ tragos.

F ¶ Sūma siliginis laus bonitate ⁊ cribri tenuitate constat. Et galli quidē e setis equorū inuenere cribrorū genera hyspanie lino excussiora ⁊ polinaria. egyptꝰ a papiro iunco. Siligineꝫ quidē ex ouis subigunt vel lacte. butiro vero gentes pacate ad operis pistorij genera cura transeunte.

G ¶ Idem in li. xxij. Siliginis grana cōbusta ⁊ trita in vino āmineo atqꝫ oculis illita epyforas sedant.

H ¶ Auicenna. Siligo est species ordei sine cortice: et eiꝰ opatio ꝓpinqua est opationi ipius.

I ¶ Glosa suꝑ Lucā. Siliqua est genꝰ leguminis sonoris follibꝫ et vacuis quod ventrem magis onerat ꝙ̃ reficiat.

L ¶ Rasi in almāsore. Siliꝗ ꝙ in terra hieroso

lymitana nascunt̃ t patū colorē hn̄t ꝛ vētrem stringūt. Que āt i aliјs terr꞉ vētrē forti⁹ stringūt ꝛ calide nō sūt. ¶ Pandecta ca.cclxxxix. Siligo vl' germanū latie. grece tysa vel syth⁹ ara. siligobib ¶ Gal. i. ꝺ eduliјs ca. tyffa. auc. Dyoclis ꝛ menesithei ait: ꝙ post frumētū ꝛ ordeū meli⁹ q̇dē tyfa. i. siligo. Eteni sufficiēter nutrit. ꝛ cū multo labore digerit̃. Panē autē assidue ex eis comedēs: null⁹ vtiqꝫ ex incōsue toꝝ huic edulio san⁹ erit: neqꝫ oino si modicū ē ei gue ꝛ idigestibile. semē āt hui⁹ tyfe hꝫ q̇dē exteri⁹ leuā. i. corticē. ¶ Et a q̇busdā vocat̃ puū frumētū eq̇s. hāc q̇dā inocue comedere. nō iprobabilr aūt vtiqꝫ q̇dā noiant puū frumētū tyfaꝫ ꝛ calore ꝛ spissitudie ꝛ caliditate ꝓtut꞉ assilatā ipi. ¶ Et idē. vi. sim far. ca. syth⁹. Syt⁹ siue siligo acrior ē credo ñ paꝝ et cacochima tñ ex putrefactiōe fiens. Est āt inflatiua. ꝛ h̄ q̇dē hꝫ acre ꝛ calidū. plīmū ꝓo frigidū aq̇suꝫ acre. ¶ Sera. lib. ag. ca. siligo. vel hals. auc. Dyas. Sūt ei⁹ due spēs. i vna inueniunt̃ duo gña ꝛ i alia vnū. ꝛ qđlibet granū i cortice suo. ꝛ illud pl⁹ nutrit ꝙ̄ ordeū. ꝛ ē boni sapor꞉. Panis ꝓo q̇ fit ex eo min⁹ nutrit ꝙ̄ panis tritici. ¶ Et idē auc. Hal. Suba hui⁹ gñi est media iter subaꝫ tritici ꝛ ordei q̄tū ad cibū ꝛ ſm medicinā etiā. Et ex hac pt sciri opatio ei⁹ p illud qđ dicem⁹ de tritico ꝛ ordeo.

Capitulum. ccccxlij.

Sisimbriū. Ex sinonimis. Sisimbrium idē est ꝙ mentastrū. de q̇ scꝫ mētastro dictū ē de m. Pli. li. x. Sisimbrium siluestre a q̇busdā thymbreū ē appellatū. pedali nō ampli⁹ altitudine. Qđ aūt in riguis nascit̃ est, nasturcio simile. Utrūqꝫ aduersus occultata efficax est anialia: vt sunt scrabones ꝛ similia. Qđ in sicco oritur odoratū est. ꝛ coronis inserit̃. angustū foliū habens.

Operationes

¶ Plinius. Ad dolorē capit꞉ ꝛ episoras valēs Aliј panē addūt. aliј p se decoquunt in vino. Sanat ꝛ epimictidas et vitia cutis in facie mulieꝝ. intra quartā diē noctibꝫ impositum. diebusqꝫ detractū. vomitiōes singult⁹ tormina. stomachi dissolutiōes cohibet: siue cibo sumptū siue succo potatū. Non est aūt grauidis edendū nisi mortuo ꝯceptu q̇ppe illū eiicit: etiā impositū. Mouet vrinā cū vino potum siluestre ꝛ calculos. Quos vigilare op⁹ sit excitat: capiti cum aceto infusum.

¶ Pla. Sisimbriū qđ aliј herpillum vocāt agresti maius est. Nascit̃ in loc꞉ cult꞉ ꝛ aq̇sis. ꝛ est ydicissimo sit̃e. Sed eo est odorati⁹ ꝛ foliјs latioribꝫ: q̄ multi in coronas cōponūt. virtus eius termantica existit: strāguiriјs medet̃.

¶ Et calculos frāgit. hoc maxie facit semen ei⁹ cū vino bibitū. Tortionibꝫ ꝛ sugglutionibus maximū p̄stat effectū. Idē nauseantib⁹ opitulat̃. Folia eius cathaplasmis adhibita capitis dolorē mitigant fronti imposita.

¶ Dyascorides. Notum est sisimbrium quod est natura calida i secūdo. ꝛ sicca in ipo. Putrefactionibꝫ resistit. pediculos interficit.

¶ Confert apostematib⁹ frigidis: ac flegmoni duriciei vehementis decoctuꝫ cum aceto mixtumqꝫ cum oleo rosarum.

¶ Cōfert obliuioni ac sensus cōmixtioni ꝛ litargie: quādo linitur caput ex eo. Cōfert etiam singultui bibituꝫ cū vino. ad soda quoqꝫ fit emplastrum ex foliјs siluestris.

¶ Confert tamen vermibꝫ ascaridibus. ꝛ extrahit fetum mortuū. ꝛ prouocat vrinam proprieqꝫ petrosum. Quod auteꝫ est siluestre cū vino bibitum, ꝓhibet distillationē vrine: ꝛ lapidem extrahit: ac ventris dolori pungitiuo subuenit. Confert etiam puncturis.

¶ Actor. Quia sisimbriū ab autoribꝫ nō solū dicitur mentastrum: sed etiā menta videlicꝫ domestica. de ipo etiam inter ortulanas herbas sub hoc eodem nomine dictū supra.

Capitulum.cccclxiii.

Silphio. Pli.li.xxii. Silphio ex syria venit deteri⁹ parthico: sed medico meli⁹: cuius est vsus in medicina. Dyasco. Silphii radix nota est omnib⁹ cui⁹ lachrym⁹ lazer nominatur.

Operationes

¶ Pli. Nā ad lienes pdest radix ei⁹ Arterijs etiā exaspitatz ꝛ collectōib⁹ sanguis illinitur Sz ꝛ i cibis cōcoqꝫ egre inflāmātib⁹ iflationes facit ꝛ ruct⁹ vrine qꝫ noxia. ¶ Sugillatz cū vino ꝛ oleo ē amicissima: ꝛ strumis cū cerasedis qꝫ verruce cadūt ei⁹ suffectu crebriore. ¶ Folia ei⁹ ad purgādas matrices ac pellēdos part⁹ emortuos ī albo odorato vio decoquūt vt acceptabili mēsura bibat. ¶ Dyas. Aures acriter calefaciēs ac vesicā ledēs. Sz vētrē purgās hec herba fortit calefacit. Virtus ei⁹ oīno iflāmatiua ē. ꝛ ppter h indigestiua ē. ¶ Radix ei⁹ cocta cū aq ꝛ modico melle potata iuuat ad difficultatē vrine. succ⁹ ei⁹ cū lacte resolut⁹ emigraneā curat ī aurē missus. Extrinsec⁹ aūt posit⁹ opat āpli⁹. Nascit in syria ꝛ armenia ꝛ lybia. Cui⁹ vga spletē vocata ē ferule silis. foliaqꝫ hꝫ apio silia: ꝛ semē latū. ¶ Virt⁹ radicis ei⁹ termātica et stōachū inflat: ꝛ ructuationē puocat. Indigestibilis ac vesice ꝯria ē accepta. ¶ Oleo addito liuores corpis limpidat. Oleo ciprino vel yrino mixta sciaticis hūorē frigidū errantē siccat. in aceto cocta ꝛ cathaplasmata cās ani compescit, bibita venenis occurrit. Est etiā customacha mixta semib⁹ ꝛ oxigaris nobilib⁹ addito sale comesta. virga eius diuisa est. lacrimūqꝫ qd ex se dimisit colligi necessarium est.

Capitulum.cccclxiiii.

Siser. Plini⁹ li.xix. Sisere. Tyberi⁹ princeps omnib⁹ annis a germania flagitans nobilitauit. cui⁹ in geldu ba castello reno imposito generositas est pcipua: ex q apparet frigidis locis cōuenire. Inest ei longitudine neruus Julie auguste quotidiano cibo maxime illustrata. Serit aūt ꝛ siser ꝛ pastinata vtroqꝫ tpe. s. vere et autūno. magnis seminū interuallis nulla ne min⁹ qꝫ ternoꝝ pedū. quoniā spaciose fructificat si seratur. transferre aūt melius. Idē lib.xx. Siser erraticū simile est satiuo ꝛ effectu.

Operationes

¶ Pli.li.vts. Inest eni siser longitudie neru⁹ q in decoctis extrabit amaritudis magna pte relicta. q mulso i cibis tpata: etiā i grāz vtit. ¶ Neru⁹ idē ꝛ pastinace maiore dūtaxat ānicule. Sisere serit mēsib⁹ bis vicz: Februario marcio: apli: augusto: septēbri: octobri. Breuior ē bis: sz torosior: amariorqꝫ medullo p se minutissima. Eadē vo dulcib⁹ mixtis saluberrima: iuenit grāz plib⁹ modis austeritate victa

¶ Nã ꝛ in pollinē tundiť arida. liq̄daq; dulci tēperať: ꝛ decocta postea aut asseruat avľ ma cerata plꝰibꝰ mo dis. ꝛ tūc mixta de fruto: aut subacta melle vuis ꝛ passis: aut pinguibꝰ ca riotis ꝛc̄. lege Pliniū ibidē. ¶ Itē siser silē sa tiuo: ꝛ excitat stomachū. ex aceto lasar picia to sūptū. aut ex pipe ꝛ mulso pijcit vrinaȝ. Et vt opinio credit etiā ventrē. Est ꝛ dyacles in snīa eodē. pterea cordi ꝯualescētiū ꝯuenire. ꝛ pꝰ multas vomitiōes pquāvtile. ¶ Heracli des ꝯ argētū viuū dedit ꝛ veneri subinde of fensantē egrisq; recolligētibꝰ. hūc Desiꝰ. Iō stomacho vtile videri dixit. qm̄ nemo tres si seres edēdo ꝯtinuaret. Esse tñ vile ꝯualescē tibꝰ ꝛ ad vitā trāseuntibꝰ. Satiuiq; priuatim succus aluū sistit. ¶ Dyas. Sysaꝝ est oībꝰ no tū qđ comestū est eustomachū. Radix eiꝰ eli xa ꝛ comesta tollit fastidiū. ꝛ est diuretica.

Capitulum. ccccxlv.

Sycla. Aui. Sycla duaꝝ speꝝ est. q̄ꝝ vna nigra ꝓpter vehemētiā viriditatꝫ Altera ꝓo nota ē. apud q̄sdā ē i pmo ca. ꝛ sic. Et sm̄ veritatē ē cōpositaꝝ ꝟtutū. et apud q̄sdā ē fri. Nec dubiū ē q̄n in eiꝰ radice hūiditas sit. In ipa ē virtꝰ baurach subtilia tiua ꝛ resolutioꝛ aptio. fortioꝛ resolutōe attri plicsi ꝛ lenificatio. In nigra ē stipticitas: ꝛ p prie cū ibentibꝰ. Et baurachitas q̄ ē in ipa ē resolutiua. ꝛ terreitas ē ꝯstrictiua vľ ꝯtracti ua.

Operationes.

¶ Aui. Totū elixatū ē malichimi. totūq; par ui nutrimēti sicͧ olera reliq̄. Succꝰ eiꝰ ac de coctio folioꝝ fissuras frigorꝫ phibēt: ꝛ alopi cie ꝯferūt. ¶ Cōfert etiā pāno. ꝛ q̄nq; abscin dit verrucas succꝰ eiꝰ. ꝛ interficit pediculos ¶ Ex eadē elixata fit emplastrū apatibꝰ ac re soluit ꝛ maturat ea. Eiꝰ fo. decocta bona sūt ignis adustiōi. ꝛ linita cū melle ꝯferūt empeti gini. ¶ Et eiꝰ aq̄ cū felle gruis fit caputꝑpur giū: ac delet torturā. Et valꝫ ad vlcera nariū Itē eiꝰ aq̄ distillať in aurē: ꝛ sedat eiꝰ dolorē. ¶ Radix eiꝰ ē mala stomacho. faciēs nauseā ꝛ hoc plimū ꝓpter baurachitatē eiꝰ mordifi catiuā. ¶ Ad opilatōes epatꝫ fortioꝛ ē aptiōe malue cū sinapi ꝛ aceto ꝓprie. ¶ Isaaci dietis pticularibꝰ. Sicla quā vulgꝰ appellat blitia ca. ꝛ sic. ē in pᷓo g̃. ¶ Ill audabile stōacho nu trimētū gnat ꝓpter q̄ndā sui acumis ꝛ hūidi tatꝫ multitudinē. Que tñ si coquať cū aceto obsomagra. carui oleo onfancino vel amig dalino facilꝰ q̄dē digestiōis fit. ꝫ parū nutrit. vētrē humectat. epatꝫ opilatōnē apit: maxie ꝓo si de grossis ac viscosis hūoribꝰ sit. In aq̄ coctaꝛ sic comesta fit stiptica. ¶ Actoꝛ d' hac q̄ꝫ sub noīe bliti dictum est suo loco in supe riori parte huiꝰ tractatus. s. de B. ca. c.

Capitulum.ccccxlvj

Sticados arabicum. Pandecta ca. lxvij. Ascukodos arabice. Grece sabadis. Latine vo sticados. est quoddam arabicũ. ꝛ est illud qđ arabice noĩat ascukodos. Et est quoddã citrinũ. de qua in sequenti cap̃. dicit. Unde Sera. li. aggre. facit de sticados duo capitula. Unuʒ de sticados arabico: quod incipit ascukodos siue astocodos. ꝛ aliud de sticados citrino quod incipit Sceba. Est autẽ sticados arabicũ calida et sicca in tertio gradu. ¶ Sera. lib. aggre. cap̃. Ascukodos: id est sticados arabicũ. Nascit ꝛ in insula que dr̃ sabadis in regiõe Galacie: est herba subtiliũ ramoꝝ habens comã satu regie similez: nisi folia eius sunt longiora satu regie. ꝛ est acuti saporis cum pauca amaritudine. ¶ Dyas. cap̃. de sticados. Sticados nascitur in insulis Galacie circa massiliam. que insula sticados nomĩat. vnde ꝛ nomẽ accepit. Est aũt herba tenuis: semen minutum habens cũ folijs similibꝫ thimo: sed oblonga ꝛ gustu acriora ꝛ subamara.

Operationes

A ¶ Galienus. viij. sim. far. ca. sticados. Sticados eiꝰ quidẽ ad gustũ amarꝰ sapor est: ꝛ stipticans moderate. cõplexio eiꝰ cõposita est ex frigida terrestri substãtia pauca aqua stipticat ꝛ alia subtili ignea ampliori aqua amaricat. ꝛ ꝓpter vtrũqꝫ vero de obstruere ꝛ subtiliare dicit: ꝛ abstergere ꝛ fortificare nata est viscera oĩa: ꝛ totiꝰ corporis ambitũ. mõstratum enim est ꝛ in anterioribꝫ: quoniã q̃cunqꝫ farmaca cõposita sunt ex talibꝫ substantijs p̃dictis energias comparantur.

B ¶ Johannes Mesue capitulo de sticados. Sticados quod medici laudant est arabicum. ꝛ est planta foliorum subtilium ꝛ longorum habens stipitem subtilem cinericeuʒ: cuius eleuatio super terram est in mensura cubiti. et habet flores assimilatos spicis siliginum: sed sunt breuiores sine semine. Et est calida in primo gradu: ꝛ sicca in secundo.

C ¶ Et est cõpositũ ex partibꝫ terreis frigidis dantibꝫ ei stipticitatẽ paucã. ꝛ ex ptibꝫ igneis subtilibꝫ a q̃bꝫ insunt ei acuitas ꝛ amaritudo. sed acuitas plus est amaritudine sua. et amaritudo plus est stipticitate ipsius. ꝓpter quod est subtiliatiuũ: resolutiuũ: aperitiuum opilationũ. abstersiuũ ꝛ solutiuũ nature. et ẽ preseruatiuũ ꝓhibẽs a putrefactõe. ꝛ ẽ ex pte stipticitatis pauce in eo ꝯfortatiuũ cordis et cerebri ꝛ neruoꝝ ꝛ visceꝝ. ꝛ hoc est eẽ: ꝛ ꝓprietas eiꝰ. ꝓhibendũ ẽ hñtibꝫ coleram in stomacho. cõturbat enĩ eos inducens sitim ꝛ vomitũ ꝛ estuationẽ laboriosam. Nã etiã calidam habẽtibꝫ ꝛ siccã cõplexionez. ꝛ q̃ sunt illi potestate colere

D ¶ Ipm q̃ꝫ est ex debiliter soluẽtibꝫ. ꝓpter qđ miscendũ est ei salgẽma ꝛ mirabolani nigri cũ eo aut kebuli. magnificãt enĩ oꝑationẽ eiꝰ. ꝛ silr squilla: ꝛ ꝓprie in egritudinibꝫ capitꝭ. Et infusum q̃dẽ in aq̃ casei melioraт in ꝯditiõibꝫ suis. ꝛ passule sine interioribꝫ silr sunt ex his q̃ emẽdant. silr ꝛ salgẽma rectificat illud. ꝛ ꝓprie ad oẽs partes eiꝰ sextuplũ ipsiꝰ. ꝛ succus pomoꝝ dulciũ decoctiõibꝫ eiꝰ verificat illud.

E ¶ Auicẽ. li. ij. ca. de sticados. Sticados est plãta hñs spicã. sicut est spica grana ordei. sed eiꝰ folia sũt breuiora. et ĩ ipo stipites sunt cinericei sicut in epithimio. ꝛ est sine semine. acutꝰ cũ amaritudine pauca. cõpositꝰ ex substãtia terrea: frigidaꝛ ignea subtili. ca. in ꝑmo gra. sic. in. ij.

F ¶ Sera. auctoritate Gal. Decoctio sticados arabici cõfert dolori pectoris sicut ysopus. et in ꝯfectiõibꝫ medicinaꝝ hꝫ vires acriter relaxãtes cũ odore suaui. vnde ꝛ mẽstrua ꝓuocat.

G ¶ Jo. Me. Fit ex sticados arabico ꝛ spica ꝛ oleo veteri oleũ bonũ iuuatiuũ voci. Flores q̃deʒ eiꝰ de decoctõe sustinẽt. plus q̃ꝫ folia. solutiõe educit colerã nigrãꝛ flegma. ꝛ mũdificat neruos ꝛ cerebrũ ꝛ mẽbra sensuũ. ꝛ ꝯfortat ea ꝛ ꝯfert iuuamentũ magnuʒ egritudinibꝫ frigidis. et hoc ꝭm oẽm modũ vsus eiꝰ: siue in potibꝫ siue in fomẽtis ꝛ lauacris.

H ¶ Et oleũ ipsiꝰ ꝯfortat cerebrũ ꝛ neruos: ꝛ calefacit eos ꝛ viuificat. In medicinis aũt sticados si iũgat squilla. aut eiꝰ acetũ est medicina bona epilẽtie et vertigini: ꝛ cũ lapide lazuli aut sale inde. aut alijs valentibꝫ ad ea. Cõfert melãcolie ꝛ egritudinibꝫ tumorꝭ. ꝛ miscet ei buglossa aut succus eiꝰ: aut succus pomorũ dulciũ ad egritudines cordis ꝛ melancoliã.

I ¶ Et euaporatio decoctiõis eiꝰ aperit opilatiões nariũ. et est medicina bona opilatiõibꝫ epatis et splenis ꝛ visceꝝ.

K ¶ Et est sedatiuũ doloꝝ q̃ sunt ĩ neruis ꝛ in instrumẽtis iuncturarũ: ꝛ in lateribꝫ ꝭm omnẽ modũ administrationis eius.

L ¶ Et confortat interiora omnia que a frigiditate lesa sunt: et proprie materiali: ꝛ prohibet a putrefactione.

M ¶ Et ipsiꝰ syrupus ꝛ alij modi administrationis eiꝰ sunt medicina bona quartane et febribus longi temporis: ꝛ ꝓprie flegmaticꝭ. Dosis decoctionis eius est potio a. ʒ. iiij. vsqꝫ ad vi. pulueris eius a. iij. ʒ. vsqꝫ ad. v.

N ¶ Aui. Sticados arabicũ resoluit et subti-

liat amaritudine sua. ⁊ silr eiꝰ syrupus aperit opilationes ⁊ abstergit. ⁊ in ipo q̄dē est stipticitas pauca. ⁊ ꝯfortat cor ⁊ viscera et ꝓhibet putrefationē. ¶ Et eiꝰ decoctio sedat dolores neruoꝝ ⁊ iūcturaꝝ ⁊ lateꝝ. Et ipsiꝰ syrupus est res magꝭ iuuatiua egritudinū frigidaꝝ ⁊ neruis. q̄re oportet vt eo q̄tidie vtatur q̄ neruos hꝫ debiles: ⁊ q̄ ex frigiditate ī ipis patitur. ¶ Et ꝯfert melācolie ⁊ epilētie. ⁊ nocet habētibꝫ calidā cōplexionē. ⁊ facit eū vomere. ⁊ est ex eis q̄ faciūt sitim ⁊ ꝯfortāt instrumenta vrine. ⁊ soluēdo educit flegma ⁊ melancoliaꝫ. ¶ Gal. vero nō dixit hoc esse eiꝰ. et vltima q̄dē potio ipiꝰ est duodecim kesumē cum vino puro ⁊ oximelle ⁊ modico sale. ¶ Plate. Sticados ca. ⁊ sic. ꝟtutē diureticā hꝫ. Uinū decoctiōis eiꝰ ⁊ draganti spūalia calefacit. ⁊ intestina stomachumq̄ꝫ mundificat. valet ad yliacā ⁊ ad opilationē splenis ⁊ epatꝭ: ⁊ cōtra stranguiriā ⁊ dissurriā. ¶ Cōstan. in li. graduū Sticados est ca. ⁊ sic. in ꝓmo. Aperit ⁊ attenuat. interiora mēbra ꝯfortat. Pectꝰ ac pulmonē oīaq̄ꝫ viscera mūdificat. ¶ Ex sinonomis. Sticados spēs due sunt. Arabicū videlicet ⁊ citrinū. Qñ simpliciter ponitur citrinū intelligit. Idem est barba iouis. Sed aliud est iouis barba: scꝫ semꝑ viua. sicut dictū est in capitulo. lviij. de B. supra.

zynblume l' mottenkraut

Capitulum. cccclvij.

Sticados citrinū. Sera. li. aggre. capi. sceba. Sceba: id est sticados citrinum: ⁊ est absinthiū marinū habens minutū semen simile semini plante que dr̄ abrotanum. ⁊ nō est ita amara herba sicut absinthium. ⁊ habet odorem grauem. figura eiꝰ est in apparentia sicut planta absinthij. et sapor eius est sicut sapor absinthij: nisi quia non est tante stipticitatis: ⁊ calefacit plus q̄ꝫ absinthium. ⁊ est ī ea plus de amaritudīe q̄ꝫ in absinthio cum pauca salsedine: ⁊ calefacit ⁊ desiccat in. iij. gradu.

Operationes

¶ Sera. Uirtus eiꝰ est diuersa a ꝟtute illꝰ. Nā nocet stomacho. vnde occidit vermes in ventre plus q̄ꝫ absinthiū: qñ apponitur extra aut intus. ¶ Et idē auc. Dyas. Sapor eiꝰ est amarus: ⁊ habet grauē odorē. ⁊ est herba stiptica. ¶ Et idē aucto. Gal. viij. li. epidimiaꝝ. Sceba assimilatur absinthio in figura ⁊ sapore. Sed differētia inter ea est q̄ nō est stipticū sicut absinthiū: ⁊ q̄ calefacit plus eo. ⁊ amaritudo eiꝰ est plus cū pauca salsedine.

¶ Et idem aucto. Gal. viij. sim. far. ca. sceba. Sceba similis est absinthio ſm speciē ⁊ ſm gustum. tamen differūt in gustu et virtute. in gustu quidem in eo q̄ cum stipticitate magꝭ calefacit ⁊ amaricat cum quadā salsedine.

¶ In virtute vero in eo q̄ cū mensuratuꝫ est. ⁊ magꝭ absinthio interficit lumbricos extorsum appositum ⁊ intra corpus assumptū. ⁊ q̄dem calefacere in secūdo gradu intense ponēdum est. id siccare vero in tertio.

¶ Galienꝰ. viij. simpliciū farmacoꝝ ca. chrusicos. Chrusicos siue barba iouis siue sticados citrinū vocatur. chrusicos acrem simul ⁊ stipticam preualentē habet virtutem.

¶ Serapion cap. sceba. Sceba vl' sticados citrinum coquitur sola: ⁊ bibitur ⁊ interficit vermes: ⁊ expellit eos cū laxatione leui. Et quando coquitur cum lentibus ⁊ bibitur: facit hoc. Et pecudes impinguantur quādo comedunt eam. ¶ Et idem auctoritate Galieni Uirtus scebe diuersa est a virtute absinthij. Nā sceba nocet stomacho: ⁊ occidit vermes plus q̄ꝫ absinthium quādo ponitur exterius vel sumitur intus. Et est calida in scd̄o gradu. sicca in tertio.

Capitulum. cccclviij.

Spica celtica. Pand. ca. cliiij. Celtica grece. Arabice symbel romana. latiẽ vero spica celtica. Dyasc. ca. Celtica Nascit̃ in illirico. nomẽ hñs apud eos hoc. Et ĩ syria nascit̃ ꝛ in italia. hñs fruct⁹ sup ter rã breues ꝛ spissos. Colligit̃ ãt a ciuib⁹ cũ ra dicib⁹ q̃ fasces faciũt q̃ʒtũ plena mãu ꝯtinere pñt. ꝛ ab alijs fasces gallice appellãt̃. hec hꝫ fo. oblõgaꝛ nõ lata: mellinũ florẽ. odorẽ circa se suauẽ ꝯtinẽs. Utilioꝛ ẽ recẽs odore suauis radicib⁹ plẽa vel spissa ꝛ ñ fragil'. q̃ si talis fue rit silis ĩ ꝟtute poterit eẽ syriace. Est ca. ꝛ sic. hñs naturã spice inde: sed debilioꝛ sicca. Est alia nard⁹. i. celtica montuosa q̃ nascit̃ in sici lia similitudinẽ hñs in folijs ꝛ ramis yringo. Sꝫ spica breuioꝛ ẽ. ꝛ spinosas radices mittẽs duas aut tres odore suaues. ꝛ nigrioꝛꝫ colo ris silis affodilli radicib⁹. Hec nec florẽ nec semen hꝫ. sed virtus est illi similis prime.

Operationes

A ¶ Dyas. Prima ei⁹ virt⁹ diuretica est. ꝛ ꝓdest iecoꝛis tumoꝛi ꝛ yctericis cũ moꝛbo regio.
B ¶ Inflatiões stomachi cũ aq̃ vbi absinthiũꝫ
C decoctũ est discutit. ¶ Spleni medet̃: vesice
D ꝛ renib⁹ vtile est. ¶ Sed ꝛ moꝛsib⁹ venenatis cum vino data opitulat̃. mala ginatibus culi dis. Et vnctionibus miscetur.

Capitulum. cccc xlix.

Spica nardi siue nard⁹. Isi. li. etymo. Nardus ẽ herba spicosa. Uñ ꝛ a gre cis nardostacos ẽ appellata. Cui⁹ alia indica alia syriaca vocat̃. nõ ꝙ in syria na scat̃: sed ꝙ alio latere indiã. altero syriãꝫ spe ctet mons in q̃ inuenit̃. Idẽ. Nardũ indicum est multiforme sꝫ meli⁹ syriacũ leue. fulicũ co mosum spica paruũ: odoꝛatissimuꝫ ciperũ si milans. Qd̃ si multũ in oꝛe tardauerit linguã siccat. Nardũ celticũ de q̃ supra dictũ a regi one gallie nomẽ traxit. nascit̃ enĩ sepi⁹ in ligu rie alpib⁹. ꝛ ĩ syria frutice paruo radicib⁹ ĩ ma nipulos collectꝫ ligamẽtis. flos ei⁹ tm̃ ꝓpter bonũ odorẽ accipit̃. tyrsi ei⁹ ꝛ radicule vsib⁹ nr̃is vtiles ꝓbant̃. ¶ Pla. Spicanardi ca. in i. gra. ꝛ sic. in. ij. Eligẽda ẽ illa q̃ suaniter redo let q̃ in gustu ẽ acuta. aliq̃ntulũ subamara. ha bens aliq̃d ponticitatꝫ ĩ carne rufa. Cũ ãt in medicis ponit̃: abijciẽdũ ẽ q̃ddã albũ qd̃ inte ri⁹ ẽ. ꝛ q̃ddã nigꝝ qd̃ ẽ exteri⁹. Spicanardi q̃ nigra ẽ vel terrea nõ dꝫ poni ĩ medicis. Ha bet aũt ꝟtutẽ ꝯfortatiuã ex aromaticitate et põticitate. ꝛ diureticã ex q̃litatib⁹ suis ꝛ ama ritudie. Per. x. ãnos fuari pt ĩ loco sicco ꝛ nõ humecto. ¶ Actoꝛ ex glosis. Nard⁹ ẽ herba hũilis: calẽs ꝛ redolẽs. de q̃ fit vnguẽtũ pre

ciosum. maxime qñ nõ solũ de radice: sz de spi-
cis ⁊ folijs cõficitur. nec alijs herbis adulte
raẜ. Tunc eni pisticum. i. fidelis dicitur.

Operationes

A ¶ Pla. Cõtra sincopim ⁊ cardiacã passionez limphaẜ vinũ patientꝫ ex aq̃ rosacea decoctionis ei⁹. vel ex tali aq̃ addito zuccaro fit syrupus.
B ¶ Cõtra debilitatez cerebri applicaẜ naribꝫ. Cõtra frigidũ reuma puluis ei⁹ i oleo decoquiẜ. ⁊ cum digito naribꝫ imponiẜ. Tale oleũ multũ ꝯfert ꝯ surditatẽ ex frigido stomacho. ⁊ ꝯ putredinẽ auriũ post apostemata.
C ¶ Cõtra frigiditatẽ stomachi ⁊ indigestionẽ ⁊ opilationẽ splenis ⁊ epatꝫ ex frigido hũore. valet vinũ decoctiõis ei⁹. Cõtra putredinez gingiuaꝝ puluis ei⁹ supponiẜ. valet ad matricẽ mũdificandã ⁊ ꝯceptũ adiuuãdũ.
D ¶ Oleũ fit ex spica nardi qđ est optimum ꝯ paralisim epilentiã arteticã ⁊ podagrã: sumptũ p os vel inunctũ. fit aũt p̃ciosissimũ vt dicit Dyasc. h modo. Accipiũt .l. libras spicenardi ⁊ ponũt in olla: cui⁹ os bene obturãt. aliã ollã i terra infodiũt: ⁊ a fundo sup̃ioris olle descẽdit calam⁹ ad inferiorẽ ollã. circa sup̃iorez faciunt ignẽ. q̃ exoluit: deinde effluit oleũ p calamũ in inferiorẽ. Et ex .l. libris nõ fiũt nisi q̃nq; vł vi. vncie. Quidã vero puluerẽ spicenardi dimittũt in oleo p .xx. dies: postea buliũt ⁊ bene colant ac reseruãt.
E ¶ Constã. in libro gra. Spica epar stomachũq; ꝯfortat. q꞉ dolorem ab eis amputat. Eius apozima bibitũ renes ⁊ vesicã ab oĩ sordicie mũdat. Urinã et menstrua p̃uocat.
F ¶ Albert⁹ in li. de na. reꝝ. Spica ycteriiciã ex opilatiõe fellis ⁊ epatꝫ curat. Humoribꝫ a capite ad pect⁹ ⁊ stomachũ descendẽtibꝫ resistit. Uentositatẽ intestinorum amputat. Mulieribꝫ supposita sanguis fluxũ ꝯstringit. Sup̃ empetigines fricata eas oĩno mũdificat. Cũ aqua frigida potata abominationẽ ⁊ cordis tremorẽ tollit. Cũ sapa bibita libidinẽ augmẽtat. Cũ vino p̃pinata ꝯ morsus scorpionis atq; serpentꝫ valet. Collíriũ ex ea factũ hũiditatẽ falsi flegmatꝫ desiccat.
G Pilosq; palpebraꝝ ꝯfortat. ¶ Dyasc. Nardus est herba spicosa. Cui⁹ genera duo sũt. scꝫ Indicũ ⁊ syriacũ. Montis eni in q̃ nascitur vna ps in indiã porrigiẜ. Altera in syriaz spectat. In illa q̃ syriã respicit inueniẜ nard⁹ lenis ac rufa multis capillis illigata. suauez habens odorẽ vt cyperũ: ⁊ spicã breuẽ. Que in ore missa suauitatẽ habet cũ amaritudine. si vero in ore diu citius teneaẜ linguã siccat: Ex parte aũt Indie: nardus inueniẜ sine virtute generans spicã oblongã ac multuꝫ spissam: ac ex vna radice multos ramos generans in circũitu. nõ vtiles in odore. In acumine vero eiusdẽ montꝫ, q̃ aqua non infestaẜ. vtilior odore nasciẜ. folijs cipro similibꝫ. Alia quoq; inueniẜ apud syrios: spicã hñs oblongam: subalbidam fruticem maiorẽ cũ odore nõ valde suaui. Omniũ autem p̃dictarũ virtus vnctualis est. Calefaciũt mediocriter: ⁊ desiccant abundanter.
H ¶ Auicẽna. Spice species vna est aromatica. ⁊ est albũ spica. Altera vero neriden ⁊ spica romana. ⁊ alithiti adebilior est inda. syreni virtute p̃xima. Arbor eius parua est. que cũ luto suo euellitur. ⁊ quãdoq; planta sibi simili adulteraẜ. Sed inter eos discerniẜ. q꞉ planta illa horribilis odoris inuenitur.
I ¶ Est preterea quedã montana cuius sunt vt croci ortulani folia. ⁊ similiter eius stipites. sed citrini sunt ⁊ plani nõ in modum rhetis inuoluti. Duas vel plures habꝫ radices: sed crus non habet nec fructum nec florem. Melior est illa cuius pili sunt plures ad rubedinẽ declinãs boni odoris vt ciperi: sua spica linguam mordicans. Et hec ẽ syra q̃ multos effectus habꝫ in medicina. Calida est in p̃mo. sicca in .ij. Est aperitiua resolutiua.

Capitulum. cccl.

Spinachia. Pandecta ca. dcliij. Spinachia latine. Grece aspenach. Serap li. aggre. ca. aspenach. Aspenach sunt fri. in fine primi gradus.

Operationes

A ¶ Serapion. Spinachia leniũt ventrẽ ⁊ cõferunt dolori pectoris ⁊ pulmonis q̃ fiũt a colera ⁊ sanguine. Nutrimentũ eoꝝ est melius nutrimento attriplicis. et opatio eoꝝ prope operationẽ eius. ⁊ sunt lenificatiua.

B ¶ Et ipsius nutrimentũ melius est nutrimẽto crisolocanne. Et in ipis est virtꝰ abstersiua: lauatiua. ⁊ vincunt coleram.

C ¶ Et fortasse restringũt stercus a iure eoruz Ergo auferantur a iure suo. Et si comedant cõferũt anhelitui ⁊ pectori ⁊ pulmoni calide. ⁊ confert doloribꝫ dorsi cõsanguineis. Et est lenificatiua ventris.

Capitulum. cccclj.

Spina. Jsidorus libro etymologiaꝝ. Spina in egypto celebrat circa thebas dũtaxat nigra. Quoniã incorrupta etiam in aquis durat. ⁊ ob id vtilissima nauium costis. Candida facile putrescit. Aculeus spinarũ ⁊ in folijs. Semen in siliquis coria perficiunt galle vice. Flos et coronis iocundus: ⁊ medicamentis vtilis. Manat ⁊ gummi ex ea. sed precipua vtilitas q̃ cesa tertio anno resurgat. ¶ Aristotiles libro de vegetabilibꝫ. Spine non sunt de genere nec natura plante. sed humor ⁊ frigus ascendit. ⁊ cũ eis parua decoctio. illudq̃ coagulat sol. ⁊ ex illo sunt spine. fitq̃ forma piramidalis in spina: quoniã aer cũ elongatus fuerit ab aliqua planta augentur partes eius cũ extensiõe materie. ¶ Plinius libro. xij. Jn india est spina: sed deprehensa in lucernis igne ꝓtinus transiliente. India fert in spinis similitudinem piperis. amaritudine p̃cipua folijs paruis densisq̃ cipri modo. ramis cubitorum trium cortice pallido: radice lata ⁊ lignosa buxei coloris. Hac in aqua cũ semine excepta. in ereo vase medicamentũ efficitur. quod litione vocatur. Eadem spina ĩ Pelio monte nascitur: qua medicamentũ adulterat. Gens indis cõtermina vocatur Ariana. cuiꝰ spina lachrymarũ est preciosa myrrhe similis. accessu ꝓpter aculeos anxiolauri folia. Jbidem spina esse tradita est. Cuius liquor aspersus oculis cecitatem omnibꝫ animalibꝫ infert. Jn egypto nascitur aspalachros spina candida. magnitudine arboris modice flore rose. Radix eius vnguẽtis expetit. Tradunt in quocũq̃ frutice curuet arcus celestis. eandẽ quecũq̃ sit aspalatri suauitatẽ odoris emittere: sed in aspalatro inenarrabilẽ quandã existere. Huius ꝓbatio est in colore rufo vel igneo. Tactuq̃ spisso ⁊ odore castoreo. Jdez libro. xiij. Jn egypto celebrat spina dũtaxat nigra. qm̃ in aquis durat ⁊ incorrupta manet. Et ob id nauiũ costis vtilissima. Candida vero facile putrescit. Manat et gũmi ex ea ⁊c. vt supra. Nec obmittendũ est etiã q̃ in babylone serit in spinis. quoniã nõ alibi viuit. Et est sicut viscũ in arboribꝫ. sed illud in spina tantũ que regia vocat. Mirumq̃ q̃ eadẽ die germiat qꝺ iniectum est. Jnijcitur autẽ ipso canis ortu. Et arborem celerrime occupat. Uinũ ex ea condiũt. ⁊ ideo seritur. Spina hec nascitur et Athenis etiã longis muris. ¶ Jdem libro xvij. Jn calabria est spina siluestris: q̃ ꝑ incisionem vtiliter mixtos ⁊ sorbos recipit.

Operationes

A ¶ Auicenna. Spina alba frigida est et sicca in primo. Cõfert mollificationi stomachi. decoctio eius confert instrumẽtis iuncturaruz ⁊ podagre. Spina iudaica calida ẽ subtiliatiua resolutiua. Confert alcuzet ⁊ sputo sanguinis. Et eiꝰ decoctiõe colluitur os ad do-

loꝛem molaꝝ. Spina egyptiaca frigida in ꝑ
B mo. sicca in secũdo. ¶ Exiccatiua est ⁊ catar
ros abscindens. Confert apostematibꝫ gut-
turis ⁊ stomachi. Radix eius et ꝓpꝛie semen
eius vehemẽtis sunt consolidationis.
C ¶ Idem in eodẽ Zedeguaro est spina alba: q̃
spinas habet siẽs folijs amomi. sed subtilio-
res ⁊ albioꝛes. floꝛẽ purpureum. semen rotun
dum. Stipes eiꝰ quandoq̧ ꝑuenit ad duos
D cubitos. ¶ In ipa est retentio fluxus sangui
nis. confert apostematibꝫ flegmaticis ⁊ spas-
mo ⁊ sputo sanguinis solutioni antique. Fe-
bribꝫ flegmaticis longis ⁊ oibus febribꝫ an-
tiquis. debilitati quoq̧ stomachi: ⁊ aperit op-
pilationes. Masticata ⁊ posita sup puncturam
ram scoꝛpionis: attrahit venenum.
E ¶ Semen eiꝰ bibitũ cõfert moꝛsure veneno-
soꝛũ reptiliũ. Collutio oꝛis ex eius succo fa-
cta sedat doloꝛẽ dentiũ. Radix eiꝰ est infrigi
datiua ⁊ exiccatiua cũ resolutiõe quadã.
F ¶ Pli. li. xxiiij. Spina arabica spissat strin-
gitq̧ distillationes oẽs ⁊ sanguis excreatio-
nes: mensiũq̧ abundantiã. etiaꝫ nunc radice
valentioꝛ. Spine albe semen cõtra scoꝛpio-
G nes auxiliatur. ¶ Coꝛona ex ea imposita ca-
pitis doloꝛẽ minuit. Huic similis est spina il
la quã greci Achonton dicũt minoꝛibꝫ mul-
to folijs aculeatis ꝑ extremitatẽ. ⁊ araneosa
lanugine obductis. Qua collecta etiam ve-
stes quedã in oꝛiẽte fiũt similes bombicinis
Ipaq̧ folia vel radices ad remedia bibunt.
H ¶ Est ⁊ alia quã nos rubeaꝫ dicimꝰ: qua lane
tingunt: pellesq̧ ꝑficiunt. In medicina vrinã
ꝓijcit: moꝛbũq̧ regiũ sanat: ⁊ yschiaticos ac
paraliticos. Radix semenq̧ menses trahũt:
aluũ sistunt: ⁊ collectiones discutiunt.
I ¶ Contra serpentes rami cũ folijs imponun
tur: folia eius capillũ inficiunt. Est et paliu-
K rus genus spine. ¶ Actoꝛ de Achanto et ru-
bea ⁊ paliuro superiꝰ diximꝰ. Inter quas ni
mirum ponit eas Isidoꝛus.

Capitulum. cccclij.

Squinantum. Pandecta capit. xvij.
Adcher arabice. Grece squinum. La
tine squinantũ. Squinantum dicit
palea cameloꝝ. qꝛ cameli eam comedũt. Est
enĩ calide ⁊ sicce cõplexionis in ꝑmo gradu.
⁊ reperit in Affirica ⁊ in Apulia. ꝑ decenniũ
seruatur. Eligendum est quod subalbidũ est.
Si autẽ inuenit quoddam durũ sicut lignũ
circa stipitem abijciatur. ⁊ stipes eiꝰ est simi-
lis stipiti cypri. ¶ Dyascoꝛides ca. de squino.
Squini duo sunt genera. Unuꝫ oxischinos
appellatur. qꝛ acutũ semen habet alterũ. ve-

rũ semẽ hꝫ nigrũ rotundũ ⁊ grossius ꝑdicto.
⁊ est foꝛte tertiũ genus squini paulo grossius
supꝛadictis: q̃ creticus siue olosquinꝰ. ¶ Se
rap. li. aggre. ca. adcher. Adcher. i. squinan-
tum. ⁊ est herba hñs radices sub terra. et ra-
mos subtiles. ⁊ est sicut radix culẽ. nisi qꝛ est
latioꝛ. ⁊ hꝫ fructũ fere similem floꝛibꝫ camaꝝ.
nisi qꝛ est subtilioꝛ ⁊ minoꝛ. ⁊ nascit in insulis
⁊ in pꝛatis. ⁊ foꝛtasse ex eo repletur tota terra
vbi nascit. ⁊ qñ desiccat fit albũ. ¶ Et idẽ au
cto. Isaac. Squinantũ est herba palearis. ⁊
hꝫ ramulos subtiles duros. ĩ capitibꝫ ramu
loꝝ sunt spice pilose. ⁊ illi pili sunt floꝛes eiꝰ.
⁊ hꝫ bonũ odoꝛẽ. ⁊ vene coꝛticis eiꝰ sũt nigre
⁊ interiꝰ albe. ⁊ sapoꝛ eius est amarus. Et qđ
de ipso administrat floꝛes radices et folia.
¶ Galienꝰ. Floꝛis eiꝰ substãtia nõ est longin
qua a subtilitate. et in sapoꝛe eiꝰ ẽ stipticitas
pauca minoꝛ caliditate ipsiꝰ. Et virtꝰ ipsius
est virtꝰ que calefacit moderate et subtiliat.
Item Gal. viij. sim. far. ca. squinantũ. Squi-
nantũ calefacit moderate ⁊ stipticat modera
tius adhuc ⁊ a subtiliũ partium substãtia nõ
alienum. Et idem Serapion auct. Dyasco.
Melius ex eo nouũ in quo est rubedo plu-
rium floꝛum. Et quãdo scinditur apparet in
eo coloꝛ purpureꝰ: ⁊ ẽ subtile: ⁊ i odoꝛe suaue

Et quãdo deferꝛ in manibꝫ habet odorẽ bonum. ⁊ quãdo masticatur mordicat linguam. ⁊ pungit punctione pauca. ⁊ quod in vsu venit ex eo est flos eiꝰ et canne radicis ipsius. ¶ Auicẽna auctoritate Dyascoridis. Squinantum est duarũ specierũ. Una earꝫ est que nõ habet fructum nigrum. ⁊ habet folia sicut cauda equina. Et idem opiniõe ꝓpria. Squinantum ex eo aliud est arabicum ⁊ boni odoris. ⁊ aliud est aginum quod est minutum: et est durius ⁊ grossum: ⁊ est terreum: ⁊ non habet odorem. Melius ex eo est Arabicum rubeum fortioris odoris. sed illud quod ẽ supra ipm ad aliquãtulum declinat rubedinẽ. ⁊ cũ scinditur fit purpureũ mordicãs linguã ⁊ adurens eam sua acuitate. ⁊ in aginio ẽ virtus infrigidatiua. ⁊ eiꝰ radix est vehementioris stipticitatis. ⁊ eius flos calefacit parum. ⁊ eius stipticitas est minor calefactione ipsius. ⁊ est aliud arabicum. Sed in sua natura est calida ⁊ sicca in secundo gradu.

Operationes

¶ Dyasco. Squinantũ in vino decoctũ ⁊ cathaplasmatũ pudẽdis mẽstrua educit. Strãguiriam ⁊ dissurriam soluit.

¶ Sera. Squinantũ ꝓuocat vrinã et menstrua qñ bibiꝛ. aut fit ex eo emplastrũ. cõfert apostematibꝫ epatꝭ ⁊ stomachi. Sed radicꝭ eiꝰ stipticitas est amplior stipticitate floris. ⁊ caliditas est minor caliditate ipsiꝰ. ⁊ propter istã stipticitatẽ accidit ꝙ admĩstraꝛ ad fluxũ sanguinis. ¶ Dyascorides cap. de squinanto Flos eiꝰ est stipticus stipticitate pauca. calefactiuus: maturatiuꝰ: mollificatiuꝰ. frãgens lapidem: aperitiuus orificiorũ venarũ. Prouocatiuus vrine ⁊ menstruorũ. ⁊ resoluit inflationes: ⁊ inducit grauedinẽ capitis. ⁊ confert sputo sanguinis ⁊ dolori stomachi. ⁊ cõfert pulmoni ⁊ renibꝫ. Et misceꝛ in confectionibꝫ medicinarum multarum.

¶ Et radix eiꝰ est stiptica. ⁊ ꝓpterea datur ex ea pondus aurei. i. cũ tantundem piperis aliquot diebꝫ habentibꝫ nauseam ⁊ hydropicis. ⁊ habẽtibꝫ quassationẽ in neruis. ⁊ decoctio eius cõfert apostematibꝫ matricis quãdo fit sessio in ea. Et oleum squinanti cõfert omnibus speciebꝫ pruritus. ⁊ illi qui est in animalibus. ⁊ expellit lassitudinem. ⁊ est ꝯueniens ad albaras. ¶ Galienus. Squinantũ est vrinatiuũ ⁊ menstruorꝫ eductiuũ potationibus sumptum. Iuuat autẽ ad eos qui ꝼm epar et stomachũ ⁊ ventrem flegmones. Est autẽ radix eiꝰ magis stiptica ꝙ̃ flos. sed flos calidior. In omibꝫ vero partibꝫ eiꝰ: alijs q̃dem magis: alijs aũt minꝰ apparet quedã gustantibꝫ stipticitas ꝓpter quã ⁊ farmacꝭ que emoptoicis fiunt misceꝛ. ¶ Auicẽ. Squinantũ in eo est stipticitas. quapropter cõfert eiꝰ flos fluxui sanguinis vndecũqꝫ fit. Et in eiꝰ oleo sũt resolutio et attractio. sed eiꝰ radix est fortior in hoc. ⁊ cõstringit naturã. ⁊ in ipo sunt digestio ⁊ lenificatio: ⁊ orificia venarꝫ apit. ⁊ sedat dolores intrinsecos. ⁊ ꝓprie in matrice. et resoluit ventositates. ¶ Eiꝰ oleũ ꝯfert pruritui ⁊ eiꝰ decoctio cõfert apostematibꝫ calidis et duriciebꝫ intrinsecꝭ. bibitũ ⁊ suppositũ ꝑ emplastro: ⁊ decoctũ ⁊ apostematibꝫ frigidis in visceribꝫ. ⁊ cõfert lacertis conquassatis.

¶ Et confert spasmo cũ ex hoc bibiꝛ q̃rta ꝑs aurei cũ pipere. ⁊ ipm remouet lassitudinẽ et grauat caput. ⁊ ꝓprie illud qđ est ex eo aginũ Sed minutum eius facit sodam. ⁊ grossiorꝭ semen facit dormire ⁊ stupefacit.

¶ Et totũ ipsiꝰ cõfortat carnẽ rubeã q̃ est iter gingiuas. ⁊ desiccat hũiditates ipsarꝫ. ⁊ eius flos purgat caput. ⁊ squinantũ cõfert dolori pulmonis. ⁊ eiꝰ flos ꝯfert sputo sanguinis.

¶ Et radix eius cõfortat stomachum ⁊ appetitũ. ⁊ sedat nauseam excepto aureo ex eo ꝓprie cum pondere sui ⁊ pipere. ⁊ ipsiꝰ flos sedat dolores stomachi: ⁊ cõfert apostematibꝫ eius ⁊ apostematibꝫ epatis.

¶ Et squinantũ ꝯfert doloribꝫ matricꝭ et eiꝰ catisma. ex decoctione eiꝰ apostematibꝫ matricis calidis cũ distillaꝛ in eã. aut vaporaꝛ cũ aqua eiꝰ. ⁊ frangit lapidẽ ⁊ stringit naturã ꝓprie qđ ex eo est aginum. Et abscindit fluxum sanguinis matricꝭ: ⁊ ꝓprie eiꝰ flos.

¶ Et cõfert doloribꝫ renũ ⁊ fluxui sanguinis ipsorꝫ. Et cũ bibiꝛ ex radice eiꝰ aureus cũ pipere ꝯfert hydropisi. ⁊ ipius flos cõfert apostematibꝫ ani. Species eiꝰ grossa cum ex folijs recentibꝫ que sunt iuxta radicẽ fit emplastrum: est iuuatiua morsure venenosorũ.

¶ Platearius. Squinantũ diciꝛ palea camelorum. quoniã eo cameli nutriunꝛ. Est aũt in tertio gradu calidũ ⁊ siccũ. In affrica ⁊ arabia reperitur. ꝑ decem annos seruatur.

¶ Eligendũ est quantũ albiꝰ inueniri potest ac molle. Si autem quoddam durũ et quasi ligneum circa stipitem repitur: abijciaꝛ. Uirtutem habet principaliter purgandi flegma sicut polipodium ⁊ coloquintida. Cum Plateario concordant omnes alij. Dyascorides videlicet ⁊ Aui Constan. ⁊c̃.

Capitulum. ccccliij.

Strignos. Isid. li. ethymo. Strignos latine salutaris herba dicitur gratia virtutum. Ex herbario. Strignos que et vna lupina dicta est frigide virtutis. Folia eius sunt ozimi similia: nisi quod maiora. Caulem habet cum creuerit ad terram declinat. Semen habet inter folia per totos ramos interuallis modicis ordinatum folliculis que similes sunt vesicis. In quibus sunt bacce rubee: lenes rotunde multe ac minute frigidam vim habent.

Operationes

A ¶ Isi. Strignos dolorem capitis et stomachi incendium mitigat. est enim frigida et retinens. Unde et succus eius ignem sacrum curat. folia eius trita cum vino potata: seminis lapsum constringunt. Eadem et vua lupina dicitur eo quod semen eius vite simile sit.

B ¶ Pla. Strignum idem est quod solatrum vel morella de quo infra dicetur.

C ¶ Ex herbario. Huius folia per cathaplasmate imposita ignem sacrum sedant. liuores abstergit. Dolorem capitis et ardorem stomachi cum oleo trita dissoluit.

D ¶ Dolores aurium sanat fluxum matricis cohibet. Laborem quoque partus subleuat. ad tumorem corporis et ad dentium dolorem valet. Ad sanguinis quoque fluxum de naribus restringendum. si quis eius succo lana intincta sibi nares obstruet

E ¶ Actor. Est etiam species quedam solatri que comeditur videlicet ortulana, de qua inferius dicetur.

Capitulum. ccccliiii.

Squilla. Pandecta cap. cccxi. haurifel arabice vel baulachach. Grece salla. Latine vero squilla vel cepe muris. Squilla est herba habens folia satis maiora lilio. Et ex eius cepe magno quod est in eius radice fit acetum squilliticum. et latini vocant cepe muris. quoniam interficit mures. ¶ Serapion li. aggre. cap. Haurifel siue basafel: id est squilla auctoritate Galieni. Virtus eius est que calefacit calefactione forti. et melius est quod accipiatur cepe squille et assetur vel coquatur: et postea administratur. quod si fit et hoc minuetur fortitudo et acuitas sue virtutis. ¶ Et idem auct. Dyasco. Habet virtutes acutas. et quando assatur et sumitur habet multa et maxima iuuamenta. Si ergo volumus eam assare: oportet quod inuoluatur in pasta vel in luto et ponatur in furno. aut sepeliatur in prunis donec coquatur pasta: vel lutum deinde extrahatur. et consideretur an sit bene cocta. quod si non inuoluatur alia vice in pasta vel luto vt prius. Nam si non assaretur bene noceret accipienti ipsam: et lederet membra interiora. Assatur autem alio modo. Nam ponitur in olla et cooperitur pasta vel luto: et ponitur in athanor donec coquatur bene, et oportet quando squilla

fuerit bene decocta et accipiat̃ eius interiꝰ. ⁊ abijtiat̃ cortex eiꝰ exterioꝛ. ⁊ sunt q̇dā abij= cientes corticē eiꝰ ⁊ mediculū. ⁊ accipiunt il lud qꝺ est inter vtrūqꝫ. ⁊ q̇dā incidūt eā in fru sta et ponūt eā in aquā. ⁊ mutāt aquā eiꝰ sepe donec vident ꝙ nō remanet ī ea amaritudo. et q̇dā incidūt in frusta ⁊ inserūt in filo lineo: ⁊ separāt frusta a frusto: ne se cōiungāt et de= siccant in sole. ⁊ illud qꝺ est incisum ex ea po nit̃ in aceto et vino et oleo. sed illud qꝺ est in eiꝰ medio coquit̃ in oleo ⁊ dissoluit̃ in ea resi= na pini. et valet ad multa. Sed aceti squilli= tici ꝯm Serap. opatio est in hūc modū. Ac= cipiat̃ squilla alba et bn̄ purget̃ et inscidat̃ in frusta: et inserant̃ frusta illa in filo lineo. et sit inter vtrūqꝫ frustū distātia ne se iungāt ⁊ de= siccent̃ in vmbra. xl. diebꝫ. postea sumat̃ ex ea q̄ntitas vniꝰ manipuli et ponat̃ in vase ⁊ ꝓij= ciant̃ sup eā. xij. kist aceti fortissimi: et ponat̃ in sole. xl. diebꝫ. sit aūt vas coop̄tū ⁊ obtura= tū bn̄. post h̄o tp̄s extrahat̃ squilla ab aceto: et exp̄mat̃ ⁊ abijciatur acetū ⁊ reponat̃. Qui dā accipiūt de squilla vn᷑ mānes et ꝓijciūt su per eā aceti. v. kist. Quidā h̄o accipiūt squil= lā et mūdāt eā et nō desiccāt eā. Et q̇dā p̄pa= rant ꝓijciētes sup vnū mānes ex ea acetū et dimittūt sex mensibꝫ. ⁊ illud acetū squilliticū in hūc modū factū est magꝫ incisiuū humori ingrossoꝝ q̄ȝ aliqꝺ aliud acetū vtilissimū ad multa. Modus faciendi vinū squilliticū ꝯm eundē est iste. Accipiatur squilla sicut dixi su pra: et desiccetur in sole: et accipiat̃ ex ea q̄n= titas vniꝰ mannes: et teratur et cribretur cū cribro tenui: et ligetur cum pāno lini raro. et ponatur pannꝰ in. xx. kist vini dulcꝫ noui scꝫ musti. et dimittatur sic intꝰ tribꝫ mensibꝫ. de= inde coletur vinū et pone in alio vase et ser= uetur. postq̄ȝ obturatū est caput vasis bene. Et fit ex squilla humida in hūc modū. Acci= piatur ex ea cruda recenti sicut ē. et accipiat̃ ex ea duplū eiꝰ qꝺ acciperet̃ ex sicca: et ꝓijci atur sup ip̄m mustū: et ponatur ī sole quadra ginta diebꝫ et coletur et reponatur. et hoc ta le quanto fuerit antiquius tanto meliꝰ. Etiā fit vinū squilliticū alio modo Naȝ accipitur squilla et mūdatur et inciditur. et accipiunt̃ ex ea mānes tres: et ꝓijcitur sup ea de bo= no musto amphora vna: ⁊ dimittitur sex mē= sibꝫ: postea colatur et reponitur in vase.

Operationes

☞ Johānes Mesue cap̄. de squilla. Squilla sicut dicit Galienꝰ iuuamentum est duplex Solutione enī educit materias et parat ad soluendū: et melioꝛ est hūs partē. sola enī ꝯm Galienū est venenosa. et adhuc melioꝛ ē que saporē habet cōpositū ex dulcedine ⁊ acredi ne et acuitate et amaritudine. ⁊ q̄ hꝫ splendo rē in laminis suis. ⁊ q̄ nascit̃ in locis liberis. Oꝛta enī in locꝫ termaꝝ: aut oꝛta singularis est mala. Calida ē in tertio gradu. sicca ī ip̄o. ¶ Est enī cōposita ex partibꝫ igneis in sup̄fi cie dantibꝫ ei acuitatis vehementiam. et ex partibꝫ terreis adustis dantibꝫ ei amaritudi= nem. et ex partibꝫ aereis mediocribꝫ dantibꝫ ei de dulcedine aliquid. Est enī incisiua: vl= ceratiua: adustiua: resolutiua materierū. at= tractiua ad exterioꝛa. subtiliatiua partium grossarū ⁊ viscosarū adherentiū. cōseruatiua a putredine. Rectificatio. assatio acquirit ei facilitatem in soluēdo. et p̄paratio ipsiꝰ cum aceto potest materias grossas adherentes ⁊ submersas facile expellere.

¶ Modus aūt p̄paratiōis eiꝰ in elixatione est ꝯm hūc modū. Accipiunt̃ lamīa ipsiꝰ ⁊ se= paratim inuoluunt̃ in pasta ⁊ sepelitur ī cine re calido. ⁊ coquitur sufficiēter ⁊ extrahitur ex pasta. ⁊ administratur vbi opoꝛtet.

¶ Modus aūt assatōis ipsiꝰ ponitur in vase luteo vitreato stricti oꝛificij. ⁊ sigilletur liga= tione forti cū pergameno. ⁊ dimittat̃ diebꝫ q̄ draginta. ⁊ ꝓpꝛie diebꝫ maioꝛis estus. ⁊ moue atur vas ⁊ mutetur vicissim oī hoꝛa. ita ꝙ e= qualiter in singulis partibꝫ calefiat. Deinde extrahat̃ squilla ⁊ admīstret̃ vbi opoꝛtet. Et q̄nqꝫ miscet̃ ei post assationē tm̄ de farine o= robi q̄ntū ip̄a est. ⁊ fiunt inde trocisci ⁊ ꝯuant̃ vbi opoꝛtet. ¶ Modus aūt opationis aceti squillitici ꝯm ꝙ Galienꝰ narrauit. Accipiat̃ ex laminis eiꝰ: ⁊ ꝓpꝛie q̄ sunt inter corticem. ⁊ coꝛ ipsius quātitas quā volueris. ⁊ cōsue se paratim cū filo. ⁊ dimitte siccari in vmbra p quadraginta dies: ⁊ post hoc cōminue ipsas in frusta: ⁊ pone ad omnem libram eius aceti boni et albi libras. vi. et pone in vase vitreo stricti oꝛificij. ⁊ stringe caput eius ⁊ dimitte in sole p alios quadraginta dies. Et post il= lud cola ⁊ administretur vbi opoꝛtet. Et si ne= cessitas vrgeret festinare: sepeliat̃ vas ī cine= re calido vel arena calida cū successione. non repente sed ꝓpꝛie inter hoꝛam ⁊ hoꝛam.

¶ Et dixit Paulus. Lamina eius ponantur sicut sunt in aceto a pꝛincipio veris vsqꝫ ad finem estatis in vase vitreo sigillato exposi= to soli. ⁊ post illud administretur vbi opoꝛtet Et scire debes ꝙ Squilla de decoctiōe sub stinet rem mediocrem.

¶ Auicenna libro. ij. cap̄. de squilla. Squilla

est cepe muris. cuiꝰ folia sunt sicut folia liliȷ̃. ⁊ hꝫ oleū ad nigredinē declinans. est calida ⁊ sicca in .ij. gra. ⁊ est incisiuum. ⁊ in ipo viscosi

H

tas adustiua est. ¶ Sera. Illud qd̓ est in medio squille coquit̃ in oleo: ⁊ dissoluit̃ in ea resina pini. ⁊ ponit̃ in scissur꜡ q̄ fiūt in pedibꝫ propter frigus: ⁊ curat eas: ⁊ coquit̃ cū aceto. ⁊ fit ex eo emplastꝝ ad morsuꝫ tyri. Et administrat̃ squilla assata in plimis cōfectiōibꝫ. et in illis in qbꝫ ingrediuntur species aromatice. ⁊ dat̃ ex ea in potu qn̄ volumꝰ ꝓuocare vrinā. ⁊ in hydropisi. ⁊ dat̃ illi qui ꝯquerit̃ de stomacho ⁊ in cibis natat in eo et nō digerit̃. et dat̃ ad tortiōes ventr꜡: ⁊ ad tussim antiquā et ad asma: ⁊ ad extrahendū saniez a pectore. et pectus mūdificat a grossis humoribꝫ. et sufficit ex ea pondus triū onolosac. ⁊ admixto melle cocto ⁊ facto inde loboc comedit̃. ⁊ ꝯuenit ad oīa que diximꝰ. ⁊ purgat optime ventrem a chimis grossis viscosis. oportet tn̄ cauere ab ea illos quibꝫ vlcera vel excoriatiōes seu vulnera in mēbris intrinsecis sunt. Et qn̄ assant̃ ⁊ liniunt̃ cum ea verruce que dr̄ acdas ⁊ bocdas: ⁊ claui ⁊ scissure q̄ fiūt ꝓpter frigꝰ cōuenit eis. sꝫ semē eiꝰ qn̄ terit̃ ⁊ ponitur in ficu sicca. aut miscet̃ cū melle ⁊ comeditur: mollit

I

ventrē. ¶ Et qn̄ squilla suspendit̃ integra sup limen ostiȷ̃ domus ꝓhibet animalia venenosa ⁊ nociua a domo illa. Sed aceti squillitici quando fit collutio oris cū eo restringit gingiuas laxas. ⁊ confirmat dentes cōmotos. ⁊ aufert putredinem ⁊ fetorem oris.

K

¶ Et qn̄ sumit̃ in potu indurat tracheam: arteriā ⁊ ingrossat eā. ⁊ administrat̃ ad debilitatem stomachi: ⁊ ad maliciā digestionis ⁊ opilationis eius. ⁊ ad melancoliam ⁊ apoplexiā ⁊ epilentiā. ⁊ frangit lapidem vesice.

L

¶ Et cōuenit suffocationibꝫ matricis ⁊ apostematibꝫ splenis: ⁊ ad sciaticam. et fortificat cor debile. ⁊ restituit ei sanitatē. ⁊ meliorat colorem. ⁊ acuit visum. ⁊ ꝓijcit̃ in aurē. ⁊ ꝯuenit grauitati auditꝰ. Et vniuersaliter est cōueniens oībꝫ egritudinibꝫ corpis p̄terq̄ꝫ vlceribꝫ intrinsecis. Et oportet ꝙ det̃ in potu: in ieiunio. ⁊ det̃ p̄mo parū ex eo. Deinde augeat̃ in dosi eiꝰ paulatim donec ꝑueniat ad duos conos ⁊ plus. Vinū squilliticū conuenit malicie digestiōis ⁊ eructuatione cibi ⁊ flegmati grosso qd̓ est in stomacho ⁊ intestinis: ⁊ dolori splenis ⁊ sciatice ⁊ cōmotioni cerebri ⁊ malis habitudinibꝫ q̄ p̄parant ad hydropisim.

M

¶ Et ꝯuenit yctericie ⁊ strāguirie ⁊ corrosionibꝫ ⁊ inflatiōibꝫ ⁊ rugitibꝫ ⁊ paralisi ⁊ opilationibꝫ ⁊ rigoribꝫ febriū antiquaꝝ: ⁊ attritiōi lacertoꝝ ⁊ dolori laterū. ⁊ ꝓuocat menstrua: ⁊ nocumentū qd̓ infert neruis est modicū.

N

¶ Et est ꝯtrariū venenis. Fit aūt squilla humida sic. Accipit̃ ex ea recenti cruda quantū vis: duplū tamē. ⁊ ad hoc qd̓ accipet̃ ex sicca ⁊ infundat̃ sicut infundit̃ rapa. ⁊ fundat̃ super ipm mustū: ⁊ ponatur ī sole quadragita diebꝫ et coletur: et colatura reponat̃. Hoc aūt q̄nto fuerit antiquius tanto melius. Fit etiā vinum squilliticū hoc modo. Accipitur squilla ⁊ mundatur ⁊ inciditur ⁊ accipitur ex ea vsq̄ꝫ ad tres mānes. Et ꝓijcit̃ sup ipsam ex bono musto italie amphora vna. ⁊ dimittit̃ sex mēsibꝫ et postea colat̃ et reponitur in vase.

O

¶ Et ꝯfert hoc vinū ad ea q̄ supradicta sūt. et melius vinū squilliticum est illud qd̓ est antiquū. ⁊ oportet ꝙ caueat̃ potus eiꝰ ī febribꝰ. ⁊ qn̄ in mēbris interioribꝫ sunt vlcera.

P

¶ Johannes Mesue. Solutione educit humores grossos viscosos. Et dixit Haly cum hoc etiam educit coleram nigram. et cū hoc iuuamentum magnū est ad egritudines capitis: sicut est cephalia et epilentia. ⁊ ꝓprie ꝭm omnē modum administrationis eius. et vertigo et scotomia. et oximel eius ponit materias viscosas facile ad expellendum: et subtiliat chymorum grossitudinem.

Q

¶ Et ipa q̄dem ꝭm omnē modum administrationis eius cōuenit iuuamento magno egritudinibꝫ iuncturarū. et est medicina bona pulmonis et pectoris et egritudinum ī eis. Et ꝓprie electuariū ex succo eiꝰ et melle sumptum lambendo clarificat vocem. et similiter oximel eius et acetum ipsiꝰ est ex medicinis bonis spleni ⁊ grossiciei eius. ⁊ est ex rebꝫ preseruantibꝫ corpus a putrefactione: ⁊ seruantibꝫ ipm in sanitate sua. ⁊ acq̄rit vsus eius maciem corpori: ⁊ cōseruat in iuuentute.

R

¶ Et acetum eiꝰ desiccat ⁊ confirmat gingiuam laxā et putridā. Et ꝯfirmat dentes motos collutio ex ea. ⁊ silr̃ potus eiꝰ est medicina magna fetori eiꝰ faciens ipm odoriferū. ⁊ sanat dolorē stomachi: et adiuuat ad digestionem. Et vsus eiꝰ ꝭm omnē modū administrationis confortat corpus cui accidit laxitudo et mollificatio: et colorem efficit bonum. Dosis potio aceti eius a ʒ .v. vsq̄ꝫ ad .xij. Et oximel eius ab aureis .vi. vsq̄ꝫ ad ℥ .i. et trocisci eius a ʒ .ij. vsq̄ꝫ ad .iiij.

S

¶ Auicenna. Oleum eius confectum cum melle ponitur super alopiciam et serpiginem. Eius acetū exasperat guttur et indurat carnem ipsius. et est bonum asmati et orismoni et tussi antique.

Capitulum.ccccl v.

SOlatrum Pandecta.caplo.ccccxxv. Hames arab. vel Hupue.phatabalep.grece strignũ vel cuculus vel morella. Latine vero solatrũ vel vua vulpis.
¶ Sera.li.aggre.ca.Hames aucto. Dyasc. Hames.i.vua vulpis.⁊ est solatrum. Sunt eius quattuor species. Una comeditur. Alie vero non.sed illa que comeditur est domestica.⁊ est herba non magna hñs plurimos ramos.⁊ folia nigra silia foliis bedarog.i. ozimi.sed maiora ⁊ latiora.⁊ habet semen rotundũ cuius color est viridis ⁊ niger. sed qñ maturatur fit rubeus.⁊ qñ frangitur inuenit in eo multa humiditas:⁊ granula que sũt semina eius.¶ Idem auctoritate Galieni. Uirt⁹ eius est frigida in scdo gradu:⁊ nõ est humida.sed ẽ media inter medicinas q̃ humectãt ⁊ que desiccant.⁊ ipm est cõpositũ ex virtutibus ꝯtrariis:scʒ humida ⁊ sicca. Et hoc quia in eo sunt due substantie:scʒ terrea ⁊ aquosa. Est aliud solatrũ qd̃ dr̃ Alkekengi.de quo superius dixi in ca.xvij. de A. ¶ Galien⁹.viij. sim.far.ca.de strigno ẽm translationẽ arabicam. Strignũ id est solatrũ somniferũ. Uirtus solatri somniferi est qd̃ est fri.in.iij.gra.⁊ facit dormire.⁊ habet ꝓprietatẽ similẽ apij.nisi q2 est debilior eo. ¶ Et idem Serapi. Est alia species solatri que dr̃ solatrũ maniale.et est illud qd̃ dr̃ furiale:eo ꝙ facit furiositatem seu maniã.⁊ est planta hñs folia similia foliis eruce.nisi q2 sunt minora eis ⁊ spinosa que dr̃ caradis.⁊ habet ṽgas longas egrediẽtes ab eius radice.x.vel.xij. Et longitudo eius est duoꝝ brachioꝝ.⁊ in summitatibꝫ eoꝝ sunt capitella similia oliuis.nisi q2 sunt sup capitella sicut pili ad modũ arboris dulb.⁊ sunt minora oliuis ⁊ altiora.et flos eius est niger.et post florẽ emittit velut racemũ.x.aut.xij.grana habentẽ.⁊ grana sunt rotunda: mollia:nigra in mollicie vue similia granis cussus. et habet radices grossas albas concarias.q̃ꝝ longitudo est vnius brachij.⁊ nascit̃ in locis montuosis:inter arbores dulb.

Operationes

¶ Serapion. Quando fit emplastrum cum foliis solatri ⁊ zuccarã cõuenit formice ⁊ herisipile.⁊ quãdo terunt̃ contritione forti ⁊ miscentur cum sale.⁊ fit emplastrũ cũ eis resoluunt apostemata que fiũt in radice auris. Et quando succus ei⁹ miscetur cũ cerusa ⁊ litargiro ⁊ oleo rosarum.⁊ mutatur hora post horam:cõuenit apostematibus calidis que fiunt in cerebro ⁊ in capite infantium. A

¶ Et miscetur succus eius syef.quod sumitur ad cursum humiditatum currentium ad oculum loco aque ⁊ loco albuginis. B

¶ Et qñ distillat̃ in aurẽ cõuenit dolori eius.⁊ fit nascale cũ eo.⁊ cõuenit cursui humiditatũ matricis. C

¶ Galie.li.ij.de cibis ca.de Solatro olerũ nullũ noui habens tantã stipticitatem quantã morella.ergo merito vt alimẽto quidẽ ipso raro:vt medicina autem continue vtimur.efficax enim est ad quecunqꝫ est oportunitas infrigidationis ⁊ stipticitatis. Alimentum autem paucissimũ habet. D

¶ Et idem. Uirt⁹ solatri somniferi est que facit dormire. Et qñ accipit̃ de cortice radicis eius aureus vn⁹:⁊ bibitur cũ vino facit dormire leuiori somno q̃ꝫ gummi papaueris. E

¶ Et succus eius prouocat vrinam prouocatione forti.⁊ dantur hydropico ex semine ei⁹ grana duodecim ⁊ curatur.sed si plus dentur inducunt maniam.veruʒ cui accidit hoc si biberit mellicratum curatur. F

¶ Et cortex eius ingreditur ĩ medicinis narcoticis.⁊ quando coquitur vino.⁊ decoctio eius tenetur in ore sanat dolorem dentium.⁊ quando admiscetur succus radicis eius cũ melle acuit visum. G

¶ Serap. Uirtus solatri manialis est quan- H

do bibitur ex radice eius.ʒ.i.inducit somnia non recta sed aliena. Et quãdo bibunt ex eo ʒ.ij.inducunt furorem: ⁊ velut ebrietatẽ trib vel quattuor dieb. Et qñ bibuntur.ʒ.iiij.faciunt hocidem. ⁊ eum occidunt. ⁊ cura eius est mellicratũ.qñ bibitur ex ea quantitas plurima: ⁊ euomatur: ⁊ fiat hoc sepe.

I ¶ Et idem aucto. Mesebalach. Solatrum maniale est fri. ⁊ sic.in.iij.gradu. ⁊ est plus stipticũ ꝙ oĩs alia herba. Extinguit calorẽ igneum. ⁊ fructus eius generat semp ꝑmixtionem sensus.ideo oportet cauere ab eis.

K ¶ Galienus. Uirtꝰ corticis eiꝰ fri.in fine tertij. ⁊ sic.in.ij.prope finẽ eiꝰ. Unde curat vlcera. Alie vero species nõ sunt alicuiꝰ iuuamẽti recepte interiꝰ.imo si q̃s biberit ex eo aureos q̃ttuor morietur inde. ⁊ si bibatur minꝰ inducit insaniã. Sed vnꝰ aureus aliqñ nõ nocet. Sed sciendũ vbi ista trãslatio dicit aureũs in greca translatione inuenit.ʒ.i.

L ¶ Plateariꝰ. Morella ⁊ strignum ⁊ solatrũ idem est. Est aũt hec herba in.ij.gradu frigida ⁊ sicca. ⁊ etiã aliq̃ntulũ diuretica. Scdm folia ⁊ fructꝰ est multe efficacie: exiccata modice. Uirtutẽ habet infrigitãdi ꝯtra splenis ⁊ epatꝭ opilationẽ. ⁊ maxie ycterициã. Contra apostemata in stomacho vel in intestinis. vel epate dat succus eiꝰ cũ aqua ordei. teste Dyascoride. Penna eadẽ succo intincta epati frequenter supponenda est ꝯ eius calefactionẽ.

M ¶ Itemq꜃ cõtra podagram calidã. vel etiam herba ipsius trita sepiꝰ est supponenda. Contra calida quoq꜃ apostemata in principio ad repercussionem materiei herba ipsa superponitur trita.

N ¶ Macer.
Herba quã greci strignum dixere latini.
Solatrum hic dicunt: vis eiꝰ frigida valde.
Dicitur auricule mire sedare dolorem.
Illius succus si sensum funditur intus.

Capitulum.cccclvj.

Sorbes arbor est ferens sorbas.

Operationes

A B ¶ Sera.li.aggre.ca. Sorba. Uirtus eiꝰ est que restringit ventrem fortiter. ¶ Galie.ij.li. de alimẽtis ca.de sorbis. Sorba ⁊ nespila stipticant quidẽ ambo.multo aũt magꝭ sorbis. nespila ꝓpter hoc influenti ventri magꝭ cõferens edulиũ est. ⁊ palam quoniã taliũ omniũ comedere parum cõuenit. non vt ficuum aut vuarum copiose. Neq꜃ enim vt alimento sed vt medicinis ipsis indigemus magis.

C ¶ Galienꝰ.viij.sim.far.ca.de sorbis scdm trãslationẽ grecã. ydria: id est sorba omnib cognita est: terrestrem substantiã dominantẽ: ⁊ possidet modico subtili participat ei mixto.

D ¶ Et dicit eodez libro capitulo quod incipit Dis: id est arbor sorbe. cuius fructus vocatur a multis oya cum.y.littera stiptica participat qualitate. sed debiliori nespilo multũ. quocirca ⁊ dulce est cum comeditur. et minꝰ nespilo est ventris constipatiuus.

E ¶ Palladius. Mense Januario Februario ⁊ Marcio locis frigidis. calidis ꝑo Octobri ⁊ Nouẽbri sorba serunt egregie. ita vt matura in seminario ipa poma pangantur.

F ¶ Ego expertus sum multas arbores ex pomis sponte ꝓgenitas. ⁊ in crescẽdo ⁊ in ferendo extitisse felices. plantas etiã si q̃s ponere voluerit. habebit arbitriũ dũmodo calidis locis mense nouẽbri: temperatꝭ Januario vel februario. frigidis marcio inclinantẽ disponat. Amat sorbos loca humida montana. frigidis ꝓxima solũ pinguissimũ. cuius indiciũ certissimũ si frequens vbicumq꜃ nascat.

G ¶ Item mense Aprili sorba inseritur in se. in cidonio. in spina alba. vel trunco vel cortice

SOldanella. ℞an.ca.cxlvij. Cbachille ara.grece azar.latie ꝓo soldana vl' soldanella. Sera.li.ag.ca.cachille.est herba similis vsnen.nisi q̄ est maior.⁊ hoīes q̄dez comedūt eū cū ficub⁹ sic̄ comedunt olera alia.⁊ fo.ei⁹ assilant folijs nasturcij.⁊ ipa est amplioris humiditatꝫ q̄ꝫ cicera ⁊ magis aquosa.

Operationes

A ¶Sera.auc.habix. Cbachille.i.soldanella orit in sterquilinijs.⁊ ē herba silis vsnen.⁊ nō est vsnen.⁊ est ī ea aliq̄ caliditas ꝓpter suā salsedinē.⁊ ei⁹ salsedo est salsedinis baurach.

B ¶Et hꝫ ꝓprietatē laxandi aquā citrinā :cū bibit ex ea aq̄ ei⁹.et nō oportet q̄ bulliat super ignē.q̄ amitteret ꝟtutē.ſꝫ dat in potu de ei⁹ succo sine ebullitiōe. Et q̄ntitas q̄ dat de ea ē ab vna tertia libra vsq̄ꝫ ad duas ptes libre cū ʒ.x.zuccari albi aut rubei fortꝫ rubedinis qd est.q̄ rubeū cū lebleb.i.volubilis et cū fumo terre.⁊ cū cachille fortioris virtutis est q̄ꝫ album.

C ¶At idem aucto. Jsaac benaram. Cachille est herba similis cicute in opatiōe sua.⁊ est calida ⁊ sicca.cui⁹ ꝓprietas est q̄ aufert eructuationes corruptas.et aqua ei⁹ purgat aquam citrinā.⁊ ꝯfert tumorib⁹ ventris ⁊ debilitati epatis ⁊ est ꝯueniens nutrimēto.⁊ hꝫ operationē in stomacho ꝓpter viscositatē paucam q̄ est in ea.

D ¶Et idē aucto. Aben mesuay Proprietas est laxare quā citrinam subito.⁊ dosis eius est a q̄ttuor partib⁹ lb.vsq̄ꝫ ad partes duas absq̄ꝫ q̄ buliat.

E ¶Et idem auct. Rasis. Soldanella purgat aquam citrinam.⁊ ꝓuocat vrinam.

Capitulum.cccclviij.

SColopendria. Jsid. Scolopendras dr̄ eo q̄ folia ei⁹ scolopendro aīali similia sunt.nascit in petrꝫ humidis.et caulē nec semē nec florē hꝫ.folia ei⁹ a supficie viridia sunt subter rufa ⁊ lanosa.

Operationes

A ¶Idē Jsi. Splen curat.vn̄ ⁊ splenos dr̄.

B ¶Actor. Scolopēdria s̄m phisicos ipa ē q̄ vulgo ligua ceruina dr̄

C ¶Rasi in Almāsore. Saculnfundirion.i.scolopendria calida ē.spleni grosso ⁊ stranguirie ac lapidi remediū affert.

D ¶Aui. Scolopēdria ca.est in pmo.sicca in.ij.subtilis resolutiua. Cōfert spleni magnifice. Cōfert etiā singultui ⁊ yctericie.frangit lapidē in renib⁹ ⁊ vesica. Et dr̄ q̄ ipa ē herba petrosa que nascitur in locis fontiū.

E ¶Quidā aūt dixerūt q̄ ē spēs squille. Item virtus scolopendrie habet eandē virtutē cū cetarach.quare lege capitulū.cx.de.C.

Capitulum.cccclix.

SCrophularia. Pandecta. Scrophularia. Castrãgula. Strãgularia idē. Paulus ca. de scrophularia herba ē hñs folia tenuia ⁊ subtilia. que cũ flectunť vt frangant stridēt. ⁊ iõ multis dr̃ caulis stridolus. et radices sunt ei satis subtiles in quib⁹ adherent radices rotunde. sicut sunt auellane mundate albe mittentes lac:

Operationes

A ¶ Idez Paulus. Radix illa dicitur scrophulis medica.

Capitulum.cccclx.

STorax latine. Ara. melachac Grece sigia. Sera. li. ag. ca. melachac. auc. Dyas. Ei⁹ spēs sunt tres. s. liq̃da: sicca ⁊ kearmitax. vñ arbor storacꝭ magna q̃vocať lubue. hz lignũ ꝙ assimilať ligno sarco. folia ei⁹ sunt folijs silia seilē. i. lilij. hz fructũ albũ magnũ maiorē q̃ʒ auellanã similē. prunis albis duos habentē cortices. q̃x exterior comediť. ⁊ est ĩ eo amaritudo. iteri⁹ est nucleus pinguis sicut nux. ⁊ exp̃miť ab eo oleũ. ⁊ cortex hui⁹ fruct⁹ est storax sicca. ⁊ gũmi hui⁹ arboris lubue est storax kearmitax. ⁊ latine vocatur calamita. i. bona gutta. a calos qḋ ē bonũ ⁊ mita qḋ est gutta. inde storax calamita. i. bona gutta. Et alio noīe vocať sigia. ⁊ est gũmi albũ fortis albedinis. ⁊ vocať gũmi illud lubue kearmitax. ⁊ melior spēs oīm est illud gũmi lubue. Et melior ex storace sicca est rubea q̃ assilať maci. ⁊ deterior ex ea est illa q̃ est arida nigra. Suba ꝓo storacꝭ sicce q̃ non hz oleũ admĩstrať in suffumigatiõibꝫ. Et istã romani vocãt cõfictam vel cozubrũ. ⁊ est oleũ qḋ ingrediť in vngētis balneox. Et melior illax specierx est lubue muscatũ. et est gũmi albũ albedine mixta rubedie. ⁊ postea est sicca que clarificať nõ habens oleũ. et est spissa rubea. ⁊ deterior ex ea ē lenis nigra. ⁊ lubue muscatũ est lubue kearmitax. Et est notuz apud christianos. ⁊ ē storax kearmitax: id est storax calamita: ⁊ rubea gũmosa. ⁊ est gũmi. Substantia vero storacis sicce que non hz oleum vtunť christiani in eox ecclesijs ⁊ suffumigationibꝫ. ⁊ vocant eã confictã vel cozubrum. ⁊ deterior ex ea est nigra que assimilať serraturę ligni. Et idem auctoritate Dyas. Storax liq̃da est pinguedo myrrhe recētis: vt apparet in ca. Myrrha. ⁊ extrahiť a myrrha. q̃r terunt eã cũ aqua pauca: ⁊ premunt eum conuerrunt ⁊ est boni odoris. ⁊ ingreditur in cõfectionibꝫ. ⁊ sola etiã sine aliqua admixtiõe olei ⁊ pa

rū ex ea est multe ꝟtutis ⁊ calefacit. ⁊ calefactio ei⁹ est sil'is calefactioni mirre ⁊ oleoꝝ calidoꝝ ⁊ siccoꝝ. Et storax liq̄da vocat̄ meth. ⁊ meth exꝓmit̄ ex gūmi arboꝝ q̄ assimilāt̄ arborib⁹ citonioꝝ: qd̄ gūmi est mirrha. qd̄ inuenies si legas capitulū mirrha. Sʒ storax kearmitaꝝ ē lachrymū arboris eiusdē noīs. cui⁹ ꝟge intra cānicu/las ortū ex se emittūt scobē sil'eʒ serre q̄ cauernate lachrymū ꝓfluunt ei⁹ distillatū in terrā ꝯueniēs est. illa āt q̄ ꝓcedēs ꝟgis inheserit cū siccatur mūda est ⁊ satis alba. Dehinc flaua fit solis causa ⁊ mucosa. Et melior ex ea est pinguis rubea sil'is resine pini. ⁊ sūt in ea frusta alba. ⁊ remanet in eo odor bon⁹ longo tp̄e. ⁊ qn̄ frangit̄ emanat ab ea humiditas q̄ est sic̄ mel. Sʒ illa q̄ est nigra ⁊ sicut furfur est mala. ⁊ iam inuenit̄ in ea gūmi arabico coloris clari. cui⁹ odor est sicut odor mirrhe. Et paꝝ q̄dem inuenit̄ de h̄ gummi. Et adulterat̄ storax cū serrature ligni putrefacti cōmixti cuʒ melle ⁊ residuo. et suba mirrhe yreos puluerisata ⁊ aliīs reb⁹ scʒ cera et adipe. sʒ illa que nō est adulterata habet odorem acutum.

Operationes

A ¶ Galien⁹. viij. sim. far. ca. Storax. Virt⁹ est calida. ⁊ que mollificat ⁊ maturat.

B ¶ Dixit in q̄nto epidimiaꝝ. ꝙ est vna ex rebus mortiferis sic̄ iusquiamus ⁊ mandragora.

C ¶ Et idem eodē li. ca. storax. Calefacit ⁊ mollificat ⁊ digerit̄. vn̄ licʒ Aui. li. ij. c. de storace: dicat aliter modum factionis storacis: Serapioni tn̄ magis credēduʒ est. q2 mag' expert⁹. Unde dicit Auicen̄. ꝙ storax hu. alia est que extrahit̄ ꝑ seipsam gūmi. ⁊ est storax calamita. et alia est q̄ extrahit̄ cū decoctōe. ꝑ se āt extracta ē citrina: sʒ q̄ ꝑ decoctōeʒ extrahit̄ est nigra. ⁊ est storax liquida. ⁊ fex hui⁹ est storax sicca. ⁊ est confecta vel cozumbrum.

D ¶ Auerrois. v. Colliget. ca. d̄ storace. Storax calamita cali. in. ij. sic. in. i.

E ¶ Item curat tussim ⁊ corizam et brancos et raucedinē. ⁊ ꝓuocat mēstrua qn̄ bibit̄. ⁊ qn̄ supponit̄ matrici. ⁊ fum⁹ ei⁹ est sil'is fumo olibani.

F ¶ Sera. auc. Dyas. Virt⁹ eius ē calida. mollificatiua. maturatiua. ⁊ ꝯuenit tussi ⁊ catarro et corize ⁊ raucedini qn̄ bibit̄. et fit ex ea nascale ꝯuenit coartationi matric'. ⁊ ꝓuocat mēstrua. ⁊ qn̄ deglutit̄ cū pauco gūmi albotin mollit vētrē mollificatōe leui. ⁊ miscet̄ cū aliq̄b⁹ vnguēt' resolutiuis. ⁊ etiā oleis q̄ resoluūt lassitudineʒ. Et administrat̄ assata ⁊ torrefacta ⁊ adusta. ⁊ colligit̄ fumus ei⁹ sicut fumus olibani.

G ¶ Et idem aucto. Albugerig. Conuenit dolori pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ delet corizam. ⁊ retinet ventrē. ⁊ aromatisat stomachum. ⁊ ꝯuenit ventositatib⁹ grossis ⁊ nodationib⁹ membroꝝ. Et qn̄ bibitur aut linitur exterius: ⁊ vlcerib⁹ conuenit scabiosis humidis.

H ¶ Et idem auct. Atabari. Fumus storacis est bonus catarro multum. ⁊ storax est calida ⁊ sicca et stringit ventrem.

I ¶ Platear⁹. Storax est calida in ꝑmo gradu sicca in secundo. ⁊ alia quidē est calamita. alia rubea. alia liq̄da. Quelibet illaꝝ est gūmi arboris in India nascentis. Storax liq̄da reperit̄ in calabria. Storax vero calamita dr̄ nō a calamo: sed a calo quod est bonum. ⁊ mita qd̄ est gutta. q̄si bona gutta. ꝑ decē annos durat.

K ¶ Eligenda est ista que subrufa est vniusq3 coloris per totum. ⁊ sapore pontica ⁊ subamara qui malaxari potest in cera. Que autem dulcem saporem habet sophisticata est. Nam yrim illiricam cum melle conficiunt ⁊ storacem calamitam (vt sophisticet̄) addunt. Sed discernit̄ quia talis habet dulcedinem nimiā. ⁊ si manibus tractet̄: statim fit humida ⁊ parū viscosa. Si vetus est cum malaxatur puluerisat̄. Sed storax rubea plus accedit ad ruboreʒ. effectus similes habens. Storax vero calamita maioris est efficacie. Virtutem habet ex ponticitate ꝯfortandi. ⁊ ex qualitatibus suis cōsumendi.

L ¶ Cōtra debilitatem ac frigiditatē cerebri ⁊ catarrum ex ea malū informat̄ ⁊ narib⁹ apponit̄ Caphala ex eadem facta suꝑ dentes laxatos ⁊ gingiuas ꝯfortat ⁊ confirmat.

M ¶ Emplastrum ex eiusdem oleo factum contra frigiditatē stomachi valet stomacho superpositū. Item ꝯtra frigiditatē stomachi: ⁊ ꝯtra frigidū reuma capitis dant̄ pillule storacis.

N ¶ Suffumigatio ex eadem facta per inferiora prouocat menstrua. Valet etiam suffumigatio ex eadem facta ꝑ inferiora. si fiat puta inferius contra matricis suffocationē. Si superius ꝯtra sui precipitationem. Liquida storax in emplastris ⁊ vnguentis. maxime ꝯtra tineā ponit̄: ⁊ diutissime seruat̄. Seruatur aūt diuti⁹ storax rubea q̄ȝ calamita.

Capitulū. cccclxf

SUbere: vel Suberis. ¶ Ysidorus libro ethymologiarum. Subere est arbor ex qua validissima cortex natatorius extrahitur. sic dicta: quasi subedies. eo ꝙ fructus ei⁹ sues edunt. Porcorum enim sunt alimenta nō hominum. ¶ Plinius li. xvi. Glandem fert suber sicut quercus et ylex. fungosam carnem nigidius tradit fieri subere: sicut esculo ⁊ robore. Tardissimo germine germinat suber ac conci/

pit. Et incipiente hyeme truncum emittit. Siluestrē generi folia nō decidunt suberi ac buxo Et est cortex carnosus suberi ac ꝑplō. Suber tempestiue cesa torquet sese funditꝰ. Caricem vetustatemꝙ: sentit hec arbor tardissime. sicut ⁊ glandes atꝫ castanee. Ceterum in aquis nō fluctuat suber si dematur cortex. Est āt suber arbor minima. glans eius pessima ⁊ rara. Cortex tm̄ in fructu precrassus ac renascens. atꝙ etiā in denos pedes vndiꝙ explanatus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Usus eius maxime nauiū anchoralibus. piscantiumꝙ tragulis. tecadorū obturamentis conuenit. Preterea in hyberno feminarū calciatu. quāobrem greci cortices arborum appellant.

B ¶ Sunt ⁊ qui feminam ylicem vocant. Et vbi non nascitur ylex. pro ea subere vtunt̄. In carpentarijs precipue fabricis. vt circa belyn ⁊ lacedemonem. Nec in ytalia nascitur tota. aut omnino in gallia.

C ¶ Idem in lib. xxiiij. Suberis cortex tritus et aqua calida potus ex vino calido sanguinē excreantibꝫ magnopere laudat̄.

Capitulū. cccclxij.

Sumach. Plateariꝰ. Sumach est cuiusdam arboris fructꝰ similis granis. ex quibꝫ tingit̄ pannus rubeus. Admixtione q̄ꝫ sumach sophisticant̄ illa gna. Est aūt sumach fri. in. ij. gra. sic. in. iij. Per annos q̄ttuor seruat̄. Uirtutē hꝫ ꝯstringēdi: ⁊ incitat appetitū. ¶ Pandecta. ca. dclviij. Sumach latine. arabice adiutor vel barso. grece riskitin. ¶ Sera. in li. ag. ca. sumach. auc. Hyasco. Est planta nascens in locis saxosis habens folia longa. ⁊ habet ramos altos. ⁊ fructum in racemis quoꝝ color vergit ad rubedinem sanguinis. ⁊ grana sunt in racemis in magnitudine g̃noꝝ lentisci. et aliquantulū lata. Iuuamentuꝫ eius est in cortice granoꝝ.

Operationes.

A ¶ Et ideꝫ auctoritate Galieni. Melius quod est in tota arbore est cortex grani eius. Et succus eius quando existit in eo sapor stipticus. ⁊ virtus eius est que infrigidat in secundo ⁊ desiccat in tertio.

B ¶ Galienus. viij. simpli. farma. capitulo de sumach. ꝭm translationeꝫ grecā. q̄d incipit Riskitin. id est sumach. fructuosa plantaꝝ stipticat ⁊ siccat. Unde et cerdones ad stipticandū ⁊ siccandū coria vtunt̄ hac planta. Et ꝓpterea

nominaꝛ viso depsica.i.corioꝝ aptatiua.

C ¶Meli⁹ aũt fructus ei⁹ maxie ꝛ succ⁹ ad vtilitatẽ veniũt.sufficiẽtes auferre exi stẽtes qualitates. Cõcordat aũt ꝛ tot⁹ ꝗ ꝭm ptẽ vsus sensui.et ꝭm gustũ.Erit igiꝛ ꝛ h̃ farmacũ siccatiuũ ꝗdeꝫ in tertio gradu:infrigidatiuũ aũt ex secũdo.

D ¶Cõtra vomitum ex calore. spongia intincta in aceto decoctiõis eius ori stomachi superponitur.Cõtra dissinteriaꝫ inferioꝝ intestinorũ vicio factã puluis eius cũ aqua decoctiõis ordei conficitur:ac ꝑ clistere inijcitur.

E ¶Fit etiam emplastrũ circa pectinem ac renes ex eiusdẽ puluere ꝛ oui albumine ꝛ aceto. Si vero superioꝝ vicio fiat aqua decoctionis eius vel saltem puluis datur.ꝛ carnes in aqua decoctionis eiusdem decoquentur.

F ¶Cõtra fluxum sanguinis e naribus.medulla sambuci in succo sanguinarie intingiꝛ ꝛ puluere sumach aspersa narib⁹ immititur.

G ¶Cõtra emoptoicã passionẽ e vicio spũalium dragantũ ꝛ gũmi arabicũ ꝑ nocteꝫ cum ꝓdicto puluere dimittanꝛ.ꝛ mastix cũ aqua rosaꝝ ꝯficiaꝛ.Indeq; pillule formenꝛ.quas patiẽs sub lingua teneat:ꝛ paulatim transglutiat.

H ¶Cõtra dissinteriã iteꝝ ex vicio superioꝝ intestinoꝝ puluis sumachi ĩ olla cũ anathasia daꝛ. Suppositoriũ ꝗꝫ factũ ex illa vel tali puluere ꝛ anathasia ꝯtra fluxũ valet menstruoꝝ.

I ¶Cõtra pruritũ oculoꝝ ex calore ꝛ humore lauanꝛ oculi ex aqua decoctõis eius.

Capitulũ.cccclxiij.

SApo.Pãdecta.li.dcxiiij.Sabon.id est formicariũ.Latine sapo. Unũ sapo fit ex forti lixiuio ꝛ ꝗcũq; pinguedie. Cui⁹ multe sũt spẽs.Est eñ spatarentic⁹:ꝗ sic dr̃ eo ꝙ incidit in spata.ꝛ iste vocaꝛ iudaic⁹:ꝗ iudei lauant sericũ.Et est ali⁹ gallic⁹.ꝛ ali⁹ muscatus.ꝛ ali⁹ mollis ꝛ niger.ꝛ vocaꝛ sparatencus.

Operationes.

A ¶Sera.li.ag.c.Sabon.auc.Pauli.Uirtus ei⁹ est ꝗ abstergit ꝛ purificat.ꝛ est calida ꝛ vlcerat corp⁹.ꝛ est fortis in h̃.ꝛ est bonũ ad maturandũ apostemata dura.ꝛ ad tollendũ saniem.ꝛ ad mollificandũ apostemata dura.

B ¶Et idem auc.Rasis.Est calida ꝛ vlcerat corpus.ꝛ est fortis in hac operatõe.Et si admisceꝛ cũ alijs medicinis calefacit mediocriter.

C ¶Ad apostemata maturãda sapo magnũ presidiũ est.tamen cyrurgicis caute vtenꝛ ne nimiũ ante maturationẽ corrodeꝛ.

Capitulũ.cccclxiiij.

TAnacetũ.Dyas.Tanacetũ est species artemisie:que tagetes noiaꝛ.ꝛ est tenera:semen habẽs minutũ:ꝛ vnã hastã folijs plenã.nasciꝛ in locis mediterraneis ꝛ altiorib⁹:florem mellinũ atq; tenuem ꝛ iocundiorẽ.Hec a grecis vocaꝛ tagetes vel tanacetũ.ꝛ aliꝗ eã vocãt athanasiã.vel ꝭm quosdã thanasiam.

Operationes.

A ¶Dyas. Arthemisia q̃ tanacetũ vel tagetes dr̃ facit ad vesice dolorẽ ⁊ strãguiriã. succo dato ex vino. ȝ. ij. febricitãti ex aqua ca. ciatis. ij. potui datur hic succus. B ¶Tunsa cũ axungia ⁊ aceto coxaꝝ dolori medicaꝛ ligata vsqꝫ ad tertiã diẽ. C ¶Ut infantem hilarem facias intende ⁊ suffumiga bis. et omnes incursiones maloꝝ auertet. et hilariorem faciet infantem.

D ¶Sal. Omẽs spẽs arthemesie ꝯueniũt lapidibus in renibꝫ existentibꝫ. ⁊ ad calefactões ⁊ extractões secũdiaꝝ. ergo thanacetũ.

Capitulũ. cccclxv.

Tapsia. Pandecta ca. dxlvij. Mezabarã. id est tapsia. quidã dicũt ꝙ est mezereon. aliq̃ dicũt ꝙ est elacterium.

Operationes.

A ¶Scdm̃ Sera. li. ag. c. Mezabarã. est plãta q̃ repiꝛ in India. cuiꝰ cortex exterior hꝫ iuuamẽtũ in medicina in doloribꝫ iuncturaꝝ.

B ¶Et hec qñ poniꝛ in fluminibꝫ inebriat pisces Et melior ex eo est illa q̃ hꝫ subtilẽ corticẽ. ⁊ in sapore eius est acuitas parua. ⁊ dosis eius simplicis cum zuccaro est aureus vnus.

C ¶Platearíꝰ. Tapsia in tertio gdu est ca. et sic. p tres annos seruaꝛ. Radix eiꝰ medicine cõpetit vsui. ſꝫ nũqꝫ p se debet dari. pncipaliter educit p vomitũ: secundario per secessum.

D ¶In medicinis vomitus maxime ponitur. ſꝫ teritur. Oportet ꝙ terens maxime faciem et oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (testiculosqꝫ) quia cito inflantur.

E ¶Quod si aliqua inflatio euenerit infundatur pannis in aceto. ⁊ fiat inde partis in frigiditate fricatio. Uel idem fiat cum succo et trahit. Uirtutem habet humores dissoluendi. ⁊ ad superficiem corporis attrahendi. ⁊ in grossam vẽtositatem resoluendi.

F ¶Pli. li. xiij. Tapsiam vocauere q̃dã semen ferule eo decepti. ꝙ ferula sine dubio nõ ẽ tapsia: ſꝫ sui generis feniculi folijs inani caule. nec babuli lõgitudinem excedente. Semẽ q̃le ferule Radix candida. incisa lac emanat. et contusa succo abdicat oĩa venenata. Quippe fodientibꝫ etiaꝫ nocet si minima aspiret aura intumescũt corpora. faciemqꝫ ignes acri inuadunt. ⁊ ob id ceroto prius illiniunt.

G ¶Quibusdã tñ morbis auxiliari dicũt medici pmixtã alijs. Itẽ in alopitijs. sugillatisqꝫ ac liuẽtibꝫ. seu vena remedia desint: vt scelera cõtrectẽt. Sꝫ ista ptexuerũt noxio instrumẽto. tãtũ qꝫ in pudẽdi est vt venenũ ortis esse psuadeant.

H ¶Tapsia est in africa vehemẽtissima. Quidã p messes caules incidunt. Et in ipa radice excauant q̃ succus cõfluat arefactũqꝫ tollũt. Alij foliũ radicem in pila tundunt. ⁊ succum i sole coactum etiã in pastillos diuidunt.

I ¶Idem in libro. xxvi. Ad lichenas vtuntuꝛ ⁊ tapsie radice cum melle trita. anguine et argemonia medetur in vino sumpta.

K ¶Constantinꝰ in li. graduũ. Tapsia est herba supterrã saliẽs. i. brachiũ. cuiꝰ color rubeus est Frondes hꝫ virides aliq̃ntulũ colori plumbeo ptinentes. Cortex aũt radicis eiꝰ ruffus. nigredini parũ attineos. ſꝫ intus est citrinꝰ. Hic cortex medicine ꝯgruit. Calidus ⁊ siccꝰ in tertio gradu. Grossos ⁊ viscosos humores attenuat. et valet sciaticis ac podagricis flegmaqꝫ viscosum vbicũqꝫ fuerit purgat. Miscetur ⁊ medicinis empetiginiõ. Morphee atqꝫ scabiei. colatiuus em̃ est ac mũdificatiuus.

L ¶Dyascorides. Tapsia dicta est eo ꝙ in tapso insula in primo inuenta est. frutex est illi feniculo similis. habens folia similia maratro. hastas tenues in q̃bꝫ singulis sunt capitella sicut in aneto. flos ãt est niger siue mellinis. semenqꝫ latũ ferule simile ſꝫ minꝰ. Radix est illi alba ⁊ maior. coriũ hñs grossum. ⁊ in odore viscida.

Succus eiꝰ qñ colligiť colligēs nō sic ꝯ ventū sitꝰ. qꝛ manꝰ ⁊ facies ebuliēt. Fitꝰ ē ei ca. catartica. ¶ Coriū radicꝭ eiꝰ ⁊ succū ⁊ lachrymū accepta mulsa superiꝰ ⁊ inferiꝰ hoīez purgat. plꝰ tñ iusto accepta necē infert. Purgatio ipiꝰ dolorē miti gat lateris. Asmaticꝭ opitulať. his etiā ꝗ putri dū habēt sputū medicať. Est āt dieta eiꝰ cretica eiusqꝫ potio dāda est escis: aut cotturꝭ admixta. Radix eiꝰ ⁊ lachrymū tantā hꝫ caliditatē vt nul lā habeat cōparationē. ¶ Vñ succꝰ eius capiti supunctꝰ alopicias emēdat. ⁊ radix eiꝰ viridis infricata idem p̄stat. liuores etiam detergit. ¶ Succus eiꝰ addito libanotide ac cera eq̄li pōdere oīa p̄dicta pōt facere. In q̄libet āt loco positꝰ nō debꝫ amplius esse q̄ꝫ duabꝫ horis. Sed ante ⁊ post loca fouēda sunt aq̄s calidis lenti gines mūdat. lepras limpidat. pustulas purgat maxīe mixto sulphure veteris lateris aut pul mōis dolores curat. Arteticos ⁊ podagricos maxīe iuuat. Nudis locꝭ īpositꝰ ea vestit. sꝫ fo mēto id facit. hūores etiā de ꝓfundo violenter extrahit. sicqꝫ dyaforesim facit.

Capitulū. cccclxvj.

Tamariscus domesticꝰ. Plinius li. xvi. Tamarix est arbor crassissima hñs folia nūqꝫ decidētia. ¶ Idē li. xxiiij. Tama ricē arbitranť q̄dā esse miricē. ¶ Aui. In tama risco est stipticitas ⁊ apertio ⁊ mūdificatio absqꝫ vehemēti exsiccatione. Et eiꝰ aqua ē abstersi ua ⁊ desiccatiua. cuiꝰ abstersio plꝰ est eiꝰ exic catione. ⁊ eiꝰ exsiccatio est cū stipticitate. sꝫ fru ctus eiꝰ vehemētioris est stipticitatꝭ. In tama risco q̄dē est subtilitas pauca. ⁊ qñqꝫ admīstra tur loco eius viridis galle.

Operationes.

¶ Auic. Eiꝰ decoctio embrocať ad pediculos: ⁊ īterficit eos. Ex eiꝰ folijs fit emplastꝝ super ap̄ata fluxa. Eiusqꝫ fumus variolas exsiccat ⁊ vlcera hūida. qđ ex eo tritū ē. ⁊ eiꝰ cinis spargiť sup adustionē ignis. Fructꝰ eiꝰ ⁊ cinis vlcera difficilia exsiccant: ⁊ carnē additā corrodunt.

¶ Decoctio folioꝝ eiꝰ cū vino ꝯfert dolori den tiū. ore ex eo colluto: ꝓhibentqꝫ corrosionē eo rū ꝓprijs fructibꝫ. Iterū eius fructus stat loco galle et licij in egritudinibus oculi.

¶ Cōfert itē antiq̄ sputo tamariscꝰ. ⁊ ꝓpe fru ctus eiꝰ. Rami eiꝰ in aceto dissoluti ꝯferūt sple ni. emplastro ex eis facto. ad splenē q̄ꝫ bibitū vinū in q̄ decocta sunt folia eiꝰ ac virgulta.

¶ Et ex eius ligno faciunt sibi splenetici vasa. Denicqꝫ confert solutioni antique. ⁊ ad fluxū matricis. sedeturqꝫ in eius decoctione. Bibiť qꝫ fructus eiꝰ q̄ etiā cōfert morsui rutele. Pla tearius. Tamariscus ca. est et sic.

¶ Uinum decoctiōis eiꝰ valet ad opilationem splenis ⁊ epatis: stranguiriā ⁊ dissinteriā. Est eñ diureticū. Puluis eius in cibis positus ad eandē valet. Frequens eius bibitio in vase ta li valet ad idē. Cortex maioris est efficacie.

¶ Pandecta. li. lxix. Athel vel tharmezit Ara bice. Grece nadabar. Latine vero tamariscus domestica.

¶ Sera. li. ag. c. Athel. i. tamariscꝰ domestica. ⁊ est arbor multū longa vsqꝫ ad celū dura recti linea. folia eiꝰ longa subtilia stricta. ⁊ nō hꝫ spi nas. ⁊ ex ligno eiꝰ fiūt parapsides ⁊ incisoria. ⁊ vasa alia. ⁊ ipa est magna athel. ⁊ grece vocatur nadabar. Et om̄es arbores ex quibꝫ fiūt vasa hmōi noīanť nacha. sed est athel aliq̄ntulū ar bor rubea quasi coloris scorpionis.

¶ Et idē auc. Dyas. Athel est silis tamarisco ⁊ est in babilonia. ⁊ aq̄ infusiōis eiꝰ poniť in sief q̄ administranť habētibꝫ debilitatē visus.

¶ Et idē auc. Gal. Athel est spēs tamarisci. et est arbor q̄ magꝭ vēto agitať q̄ꝫ arbor tamarisci In sapore eiꝰ est stipticitas ⁊ nō hꝫ florē. et ha bet fructū rotundū sic cicer: habentē colorem cinericiū ad glaucedinē tendentē. intra q̄ sunt grana pauca inuicē ꝯglobata et iuncta. que no minanť grana dulcia. Colliguntť in mense Fe bruarij. est calida ⁊ sicca in p̄mo gradu. Uirtu

tes illius inuenies in ca. proximo sequenti.

Arbo[r] pe[r] dex[tram]

Capitulũ. cccclxviij

TAmarisc[us] agrestis. Pandecta ca. cxx. Casa arabice. Grece mirica vel bruca vel mir:bi. Latine vero tamariscus. Ubi sciendũ q[uod] tamariscus quedã est masculus. & est Athel. de q̃ in p̄cedenti capitulo dictũ est. & vocat[ur] similiter tamarisc[us] domestica. & q̃dã est femina: & est illa arbor quã cõmuniter nos vocamus tamariscum. & ista vocat[ur] similiter tamariscus agrestis. ¶ Sera. li. ag. ca. de casa. Casa. i. tamariscus agrestis. & est arbor erecta q̃ nascit[ur] in aquis. & h[abet] fructũ q̃ assimilat[ur] floribus. & est similis in fluxibilitate sua usnee. et illa sp̄es vocat[ur] ab aliq̃b[us] bruca. Est in babilonia & in seni. Alia tamariscus q̃ est domestica que noĩat[ur] termezit siue athel. & assimilat[ur] agresti in om̄ib[us] p̄terq̃ in fructib[us] in longitudine. q[uia] fructus eius est rotũdus similis gallis dentatis & est stipticus: & ponit[ur] loco gallo[rum] ĩ medicinis Et sciendũ q[uod] est arbor quã ipse noĩat in precedenti capitulo. de qua d[icitu]r q[uod] est arbor magna vsq[ue] ad celũ: q̃ vocat[ur] athel &c. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. de tamarisco agresti. In sapore ei[us] est stipticitas. & est virtus eius q̃ incidit & abstergit. sed folio[rum] eius et radicum & ramo[rum] subtilitas est plus subtiliatione fructus eius.

Operationes.

A ¶ Sera. auct. Dyas. Radix tamarisci ponit[ur] p[ro] gallis ĩ medicinis oculo[rum] & oris. & est p[ro]ueniẽs sputo sanguis. & potat[ur] in fluxu antiq̃: & cõfert ycetericis: & illis quos momordit rutela.

B ¶ Et q̃n fit emplast[rum] cum ea diminuit apostemata flegmatica: & cortex ei[us] opat[ur] sic̃ fruct[us] eius nec plus nec min[us]. & folia ei[us] cocta cũ aqua et bibita ip̃a aqua extenuat splenem.

C ¶ Et q̃n fit cũ ea collutio oris p[ro]fert doloribus dentiũ. & est p[ro]ueniens mulierib[us] h̃ñtib[us] fluxũ humiditatũ q̃n fit sessio in decoctiõe ei[us]: & p̃icitur decoctio eius sup[er] illos in q̃b[us] generant[ur] pediculi & lendines: & iuuat multum. Cinis ligni tamarisci q̃n supponitur confert habentib[us] humiditates matricis.

D ¶ Et idẽ auc. Mesarugie. Cinis ei[us] desiccat oĩa vlcera. & p̄p̄rie illa q̃ fiũt ab adustiõe ignis. & p[ro]fert apostematib[us] frigidis q̃n fumigat[ur] cũ eo

E ¶ Et dixit mihi homo fidelis q[uod] fuit q̃dam mulier sup[er] quã apparuit lepra. & datũ fuit ei de decoctione radicis tamarisci cũ passulis sepe: et curata est. Et nos quidẽ experti sum[us] in muliere alia: & curata est. & h[oc] fuit: q[uia] egritudo eius prima fuit apostema in splene. & p̄p[ter] opilationem eius: que q̃dem fuit causa non attrahẽdi melancoliã. & nõ mũdificandi vel clarificandi sanguinẽ. & fuit causa apparitõis lepre sup[er] eam Quando ergo resolutũ fuit apostema & opilatio p̄p[ter] operationem isti[us] medicine: in eo q[uod] fuit de natura sua incidere & abstergere. reuerse sũt ad earum sanitatem.

F ¶ Et idem auc. Gal. in li. suo ad Glauconẽ q̃n scripsit ei signa apostematis duri in splene. q[uod] melior medicina eius est cortex radicis cappar[is] & scolopendrie & cortex tamarisci. & summitates eius si coquant[ur] in aceto.

G ¶ Gal. vij. sim. far. Q̃n cortex tamarisci coquit[ur] cũ vino p[ro]fert splen[i] duro. & expellit dolorẽ dentium. s[ed] in fructu eius & in cortice est stipticitas nõ pauca quousq[ue] virtus eius est p̄pinqua virtuti galla[rum] viridiũ. nisi q[uia] in gallis vilis viridibus manifestat[ur] stipticitas solum.

H ¶ Complexio fructus eius tamarisci est complexio inequalis. & possumus ei vti pro gallis. & cinis tamarisci quando comburitur habet virtutem desiccatiuam desiccatiõe forti. & est in eo abstersio & incisio.

I ¶ Et idem in eodẽ li. cap. de mirica. Mirica & tamariscus abstersiue et incisiue est virtutis absq[ue] q[uod] siccet manifeste.

¶ Plini⁹ ca. de tamarisco. Tamarisc⁹ dome/stica hȝ ꝟtutē eandē sicut siluestrꝭ: nisi ꝙ est magis stiptica ꝛ min⁹ incisiua ꝛ abstersiua.

Capitulum. cccclxviii.

Tamarindi. Pandecta ca. dclxvij. Tamarindi arabice ꝛ latīe. Grece oxifonitia. Sera. li. ag. c. de tamarindo. Nascit̄ multū ex eis in cesarea ꝛ in terris hamen. ꝛ folia ei⁹ sunt sicut folia silicis. ꝛ defert̄ ex terris Indie. Et est fruct⁹ coloris rubei. ꝛ hȝ medullā plurimā pl⁹ ꝙ̄ꝫ xilocaracta. crocei coloris ad nigredinē tendēs. ꝛ hȝ melleitatē. ꝛ est illud qđ ex fructu admīstrat̄ postꝙ̄ꝫ egrediūt̄ grana ei⁹. Et meliores tamarindi sunt noui. recētes. nō aridi. saporꝭ acerrimi. Et ꝟtus eorū est fri. ꝛ sic. in tertio gradu.

Operationes.

A ¶ Virt⁹ ei⁹ est ꝗ laxat colerā ꝛ repmit acuitatē ei⁹. ꝛ abscindit vomitū. ꝛ aufert pruritū. ꝛ dosis aq̄ eoꝝ postꝙ̄ꝫ decoquūt̄ est lb. ß. ꝛ aufert sitim.

B ¶ Et idem aucto. Mesuay. Est fri. in. ij. mollit ventreȝ. ꝛ est sicut pruna. nisi quia est subtilior ꝛ minoris humiditatis.

C ¶ Paulus capitulo de Tamarindo. est frigida ꝛ sicca in secundo gradu.

D ¶ Aui. de viribꝫ cordis dicit: ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulū. cccclxix.

Tapsus barbat⁹ siue Tapsus barbassus latīe. grece flōmos. arabice busuri. Dyasco. ca. flōmos. Flōmos. i. tapsus barbassus. duo sūt ei⁹ gn̄a. mascul⁹ ꝛ fēia. Una est alba scȝ mascul⁹. alia est nigra scȝ fēia. Masculus āt folia hȝ oblōga ꝛ angusta: ꝛ hastā tenuē ꝛ semē tenue. Fēia ꝟo hȝ folia cauliculo silia: sȝ asperiora ꝛ latiora ꝛ hastā lōgam cubito vno albā ꝛ asperā. flores virides ꝛ albos. ꝛ semē nigrū. Radix est illi dura pollicis grossitudineȝ hn̄s. nascit̄ in campis. Est alia flōmos agrestꝭ ꝟgas hn̄s lōgas in se ꝛ arborosas. ꝛ folia saluie similia circa virgas suas. flores suos hȝ aurosos aut mellinos sic͂ prassij. sȝ folia sūt illi aspera circa terrā ꝛ obrotūda. Est alteꝝ genus flōmos qđ lignit⁹ dr̄: aut triallis. folia habēs tria aut q̄ttuor aut plura. pinguia ꝛ aspera ꝛ grossa. q̄bꝫ multi in lucernis vtunt̄. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. flōmos. Flōmos. i. barbassus. quedaȝ est folijs alba. q̄dā ꝟo nigra. Et alba q̄dem est mascul⁹: cui⁹ folia sūt strictiora. Alia ꝟo femia cui⁹ folia sunt maiora. Et vltra has est alia flōmos agria. i. barbassus siluestrꝭ nūcupata aurifer ꝭ est floribꝫ radix pōtica extn̄s gustu. ¶ Pli. ca. flōmon. qđ latini barbassum vocāt: fri. ꝛ sic. cōplexiōis ē. q̄ꝛ altera ē mascul⁹ albidioribꝫ folijs atq̄ꝫ angustioribꝫ. altera fēia folia latioribꝫ

atq̃ nigr᷒. Est aliud gen⁹ qđ latini herbã lucer
nalẽ vocant: ab eo q̃ ex ea lucẽ faciũt. vñ ⁊ luci-
bros eam vocãt: eo q̃ lucẽ p̄beat umbris.

Operationes.

A ¶ Dyas. Radices oĩs gener᷒ sunt stiptice fluxũ
vẽtris vnimod⁹ ĩpaꝝ dat⁹ cũ vino strĩgit. elixa-
tura eaꝝ bibita ꝯquassatiões ⁊ dolores laterũ
B tollit. tussim mitigat. ¶ Dolorẽ dentiũ gargarĩ
mo adhibita cõpescit. flõmos ꝟo q̃ florẽ h̃z au
rosam capillos inficit. Folia ei⁹ cocta in aqua
⁊ vt cataplasma imposita duricies ⁊ tumores
oloꝝ soluũt. maligna vulnera melle ⁊ vino ad-
C dito ad sanitatẽ p̱ducũt. ¶ Aceto ꝟo mixto vul
neri b⁹ recẽtib⁹ singl'are p̄sidiũ ẽ. pũctũ scorpio-
nis mitigat. Agrestis flõmos folia cõbustiõi
opitulãt. Folia ei⁹ q̃ đr feia cũ caricis cõposita
memoratis cancris putredinẽ nõ admittit.
D ¶ Sal. Radix eius fluxibiles passiones iuuat.
Gargarisant ãt eam in ore quidã ad dentiũ do
lorẽ. folia ꝟo dyaforetice sũt ꝟtutis. flores eius
capillos purificãt. omniũ eñ fo. siccatiue ⁊ mo
E derate abstersiue sũt ꝟtut᷒. ¶ Pli. Fomentatio
facta ex vino decoctõis ei⁹ valet ꝯ emoroidas
F ¶ Ad idẽ valet si an⁹ ex eo tergat᷑ p⁹ assellatõez
G ¶ Valet etiã ad tenasmonẽ eucatisma ex aqua
decocta: ⁊ ꝯtra fluxũ ventris.

Capitulũ. cccclxx.

Tereniabin. Pandecta. dclxxviij. Tere-
niabin q̃dam dicũt q̃ est mãna: s; falso.
imo est vt mel albũ habens saporẽ manne.

Operationes.

A ¶ Sera. li. ag. c. tereniabin. Tereniabin. i. mel
rosaꝝ. vñ est ros cadẽs ð celo. ⁊ assĩlat᷑ melli g̃-
nuloso ⁊ aggregato grossis g̃niculis. ⁊ ẽ noĩatũ
mel roꝝ. ⁊ plurimũ cadit sup̱ arbores q̃ sunt in
terra corascẽni ⁊ ĩ oriente. q̃ arbores hñt folia ⁊
spinas virides ⁊ flores rubeos. ⁊ nõ faciũt fru-
ctũ. ⁊ cadit in ea stella sup sũmitates palmaꝝ.
B ¶ Et ꝟtus ei⁹ est eq̃lis mollificatiua vẽtris. ⁊ est
humectatiua pectoris. ⁊ ꝯuenit calidis nat'ali-
ter. ⁊ p̱p̄e q̃ñ soluit᷑ in aq̃ Iuiubaꝝ ⁊ prunoꝝ.
C ¶ Et est ex eo melius album ⁊ nouum. ⁊ dosis
eius ab aureis decem vsq̃ ad viginti aureos.
D ¶ Et idẽ auc. Dabix. Sedat inflatiõez febriũ
calidaꝝ: ⁊ aufert sitim. ⁊ mollit vẽtrẽ mollifica
tione mediocri. ⁊ educit colerã cũ facilitate. Et
meli⁹ ex eo est albũ nouũ.

Capitulũ. cccclxxi.

Terbentina. Pan. ca. cix. Botin arabice
Grece terebintũ vel albotin. latĩe ꝟo ar-
bor g̃ni viridis. ⁊ ẽ arbor vñ emanat terbẽtina.

Sera.li.ag.c.botin. Botin est duaꝝ spēꝝ. domestica ꝛ silvestr. Domestica. s. arbor terbentina ē botin ſm ꝟitatē vel terebintũ. ꝛ ē capinus cuiꝰ lacrimꝰ ē terebintina. ꝛ ab ea oritˀ pix ꝛ rasa. ꝛ fructꝰ eius ē gnũ viride. ꝛ silvestris est lentiscꝰ arbor ī mõtibꝰ nascēs. Et dixit mihi qdam arabs. Lētisci arbor est sic arbor glandiũ magnaꝝ: nisi qꝛ ē pulcrior sũmitate. scꝫ qꝛ sũmitates eiꝰ sunt ad rubedinē declines. ꝛ sũt folia lenia. ꝛ fructũ facit ī racemis sic botrꝰ magnitudinis gnoꝝ granatoꝝ silvestriũ. ꝛ qñ maturãtˀ fructꝰ tũc sũt rubei. ꝛ folia eiꝰ similiter rubescũt. ꝛ qñ fructꝰ pfecte maturãtˀ sũt vt plurimũ nigri. Sciendũ ꝙ iste arbor lētisci ē arbor q̄ grece vocatˀ scinꝰ. cuiꝰ gũmi est mastix. sic apparet in lr̄a mastix. folia eiꝰ sũt sic folia sorbi. ꝛ odor eiꝰ ē odor stinci. Nã stincꝰ vocatˀ plãta quã nos regnicole vocamꝰ lentiscũ: incõgrue tñ. ex cuiꝰ fructu extrahitˀ oleũ de stinco. Sꝫ scinꝰ ē vere lētiscꝰ. ꝛ est botin silvestr. Gal. viij. sim. far. c. d lentisco. Echinꝰ. i. lentiscꝰ. frutex ħ ex aq̄sa suba remissi calida ꝟtute ꝛ terrestri fri. non multa cõposita: ꝓpterea etiã stipticat moderate. siccat ḡ in. ij. gradu iam cõpleto vel. iij. incipiente. ꝛc. Dyas. ca. terebinti scꝫ domestici. folia semen et coriũ stiptica sunt simili diligẽtia colliguntur sicut scinus. Semen eius cacostomaticum ē. Est eñ calidum ꝛ diureticum.

Operationes.

A ¶Dyas. Terebintũ domesticũ vētrē stimulat. Vino mixto morsibꝰ occurrit. eius resina eligēda ē alba ꝛ limpida vitreũ hñs colorē ꝛ odorē terebinti retinēs. vtilior est oĩbꝰ resinis. scda post istã resinã vtilis est resina scini.

B ¶Tussi ꝛ ptisicꝭ medicatˀ more electuarij melle addito toracꝭ vicia cõpescit. vētrē mollit erugīe cãpane ꝛ ere vsto. ꝛ calcãto vel nitro adiũcto lepras corpis purgat. Pus aurium melle ꝛ oleo mixto detergit. pruriginē nature nõ admittit.

C ¶Profũdas plagas ꝛ vulnera replet. ꝛ purgat malaxãtibꝰ medicamĩbꝰ necessarie miscetˀ. Dolorē lateris phĩbet resina molli. i. pituita et colofonia q̄ ex loco nomē accepit. hec vt electuariũ data tussi medetˀ. oēs resine nõ sũt vniꝰ coloris. Nã aut albe sũt. aut mellinũ hñt colorē. fit eñ resina liq̄da de cypresso. duriores ꝟo resine sunt strobilina. pescilina. pituina. ꝛ elatina.

D ¶Eligēda est q̄ fuerit odorate vel limpida ꝛ nõ liq̄da valde: sꝫ vt cera sit. ꝛ nõ valde fragilˀ. Melior est oĩbꝰ pituina ꝛ elatina. qꝛ odorate sunt. ꝛ thuris hñt odorē. pescilina ꝟo ꝛ strobilina ꝛ cipressina nimiã in se hñt virtutē. Nã scinina est silis terbentine. ꝛ id operatˀ vt terbentina.

E ¶Ysi. Terebintus est arbor generãs resinam omniũ resinaꝝ pstantiorē. ¶Ambro. Si terebinti fructꝰ aq̄ misceatˀ in olei morē facile transfunditˀ.

F ¶Glosa sup pmũ Regũ. xvij. Terebintus ē arbor de q̄ resina lacrime pstãtissime manat. vñ medicialis ĩdustria dissoluta ꝯglutiat.

G ¶Glo. eccl. Terebintꝰ est arbor brevis ꝛ fructuosa. nascitˀ in syria crassissima est plenior ꝯ illa q̄ de cortice erũpit. Duꝰ arborꝭ mascꝰ [illegible] sine fructu sũt. Feiaꝝ duo sũt gña. Alterius fructꝰ rubet lētis magnitudīe. alteriꝰ pallet. nec faba grandior. odore iocũdior. tactu resinosus.

I ¶Pli. li. xij. In cocco ĩsula nasci credũtˀ terebinti. florem imbribꝰ decussũ terre halitu animãte.

K ¶Idē li. xiij. Siria terebintũ hꝫ. ꝛ ex his mascula sine fructu ē. sꝫ in macedonia brevis ē arbor hec atꝫ fructicosa. in damasco sirie mag̃ ē.

L ¶Idē li. xiiij. Terebinti bacce aut lignũ recēs in musto decoquũtˀ. sicqꝫ vinũ efficitˀ.

M ¶Idē li. xvij. Resinã terebintinã (vt fiat pix spissa) ĩ fervēti sartagie ponũt: ꝛ hãc ceteris pferũt vt fiat pix in syria terebinto cortices detrahunt.

N ¶Idem li. xxiiij. Terebinti folia ꝛ radix collectionibꝰ imponũtˀ decoctũ eoꝝ stõachũ firmat. Semē ī capitꝭ dolore bibitˀ in vino. ꝛ ꝯ difficultatē vrine vētrē leviter emollit. ventrem excitat. Terebinti folia semen ꝛ corium stiptica sunt. Semen eius cacostomachũ est. Est eñ calidũ et diureticum.

Capitulū.cccclxxij.

Teda. Actor. Teda est arboꝛ picea flā‑
mis ac luminibꝰ apta. Ob quā causaꝫ
vt estimo transumpto nomine lampa
des siue faces dicuntur tede.

Operationes.

A ¶ Plinius li.xvi. Sextū genus arboꝝ picem gignentiū est teda ꝓprie dicta. abundātioꝛ succo ꝙ̄ reliqua. partim liquidioꝛq̄ ꝙ̄ picea flāmis ac luminibꝰ etiā sacroꝝ grata. Hanc mares dū taxat ferunt. ⁊ eam quaꝫ stacten greci vocant odoris grauissimi.

B ¶ Laricis moꝛbus est vt teda fiat. hec autē scꝫ teda (sicut ⁊ alia genera que picem ferunt) accensa fuligine in modica repente carbonem cū eruptionis crepitu expuunt. iaculanturq̄ longe. excepta larice. ꝙ̄ nec ardet nec facit carbones. nec alio mō vt ignis ꝯsumit ꝙ̄ lapides.

C ¶ Pix liquida in europa e teda coquitur muniendis naualibꝰ: multosq̄ alios ad vsus lignum eius concisum (furnis vndiq̄ igni extra circumdato) ferro vt in p̄mis sudoꝛ cali fluat aque modo. hoc in syria cedrum vocatur: eaq̄ in egypto coꝛpa hominum defunctoꝝ perfusa seruantur. In teda cum humoꝛ manare desinit ex alia parte cortex similiter aperitur. ac deinde alia. Postea vero vt pix eliciat: arboꝛ tota succidit: ⁊ eius medulla vtitur. Mōtes amat teda ⁊ larix sicut ⁊ cedrus.

Capitulū.cccclxxiij

Tilia. Tiliam vocatā dicūt. eo ꝙ̄ vtilis est ad vsum teloꝝ nitoꝛe ⁊ leuitate iaculandi. Est eñ id genꝰ materie leuissime ad sculpturam vtilis.

Operationes.

A ¶ Plinius libꝛo. xvi. In arboꝛe tilia differūt mas ⁊ femina. Nā in mari materies dura rufioꝛ atq̄ nodosa: ſꝫ odoꝛatioꝛ. coꝛtexq̄ crassioꝛ ac detractus inflexibilis. Nec fert semen nec floꝛem vt femina que crassioꝛ arboꝛ est materie candida precellensq̄.

B ¶ Est aūt mirū in hac arboꝛe fructū a nullo attingi animaliū folioꝝ tñ corticisq̄ dulcem esse succum. Inter corticē ⁊ lignū tenues habꝫ tunicas multiplici mēbꝛana. e quibꝰ euocāt tilie vincula. Tenuissimū habet coꝛium phillire coꝛonaꝝ lemnitis celebꝛes antiquoꝛūq̄ honoꝛe. Materies teredines nō sentit proceritate per quaꝫ modica: sed vtilis. Coꝛtex est tilie in vsu magno sicut abieti ⁊ fago.

C ¶ Canchꝛin etiā gignit ī tilia. vicꝫ pillula vim vrendi habens in medicina. de qua dictum est supꝛa. Montes ⁊ valles diligit tilia sic̄ ⁊ abies et castanea. Mirumq̄ qd̄ euenit tilie vlmo ꝙ̄ euenit. Circum aguntur enim folia earuꝫ post solsticium. nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum.

D ¶ Idem Plinius. Tilia est arboꝛ nobilissima eademq̄ videtur et calidissima. Corticē tenuē habet. ⁊ paulo ante equinoctiū vernale germinat sicut acer lentissima. Et ideo scutis faciendis aptissima quaꝝ plaga se ꝓtinus contrahit Vulnusq̄ suū claudit. ⁊ ob id ꝯtumaciꝰ ferrū transmittit. in quo genere sunt tilia ⁊ sambucꝰ fucus et salix ⁊ populus.

E ¶ Idem in li.xvij. Tilia cerasus ⁊ vitis corticē mittūt. sed nō vitaleꝫ coꝛpi proximū. verū eum ꝙ̄ alio subnascente expellit. ⁊ quibusdā vt platanis est coꝛtex rimosus. Tilie vero renascitur paulominus ꝙ̄ totus.

F ¶ Idem in li.xviij. Solsticium estiuale folia tilie vertit ad mille vsus petende. ⁊ est confecti sideris signum.

G ¶ Idem in li.xxiiij. Tilia lepꝛas sedat. Coꝛtex potus in aqua frigida aluum purgat. Imponitur ⁊ collectōibꝰ lacrima ⁊ vulneribꝰ ambustis. Humoꝛ in folliculis huiꝰ arboꝛis nascens cuti nitoꝛē inducit. faciemq̄ gratioꝛem pꝛestat. Cauliculi folioꝝ p̄mo vino decocti tumoꝛes sanant. Ex libꝛo de naturis reꝝ eodē modo habetur: licet sub aliꝭs verbis.

Capitulū.cccclxxiiij.

Capitulū. cccclxxiiij.

Titimallꝰ latine. Arabice xencua. Serapion lib. ag. ca. xencua. auc. Dyas. Xencua .i. titimallꝰ. Et sunt eius septē species. Quaꝝ vna dr̄ arabice barasmas. Grece vero caritias vel comites vel comos. Et est masculus habens ꝟgas quaꝝ lōgitudo est plꝰ vno brachio. In quarū colore est rubedo plena lacte albo acuto. ⁊ folia sup̄ ꝟgas ipsas: similia folijs oliue. nisi quia sunt lōgiora ⁊ strictiora. ⁊ radix eiꝰ est grossa aspera. ⁊ in summitatibꝫ illaꝝ virgaꝝ sunt come similes iunco. ⁊ in summitatibꝫ illaꝝ comaꝝ sunt capitella similia capitellis illiꝰ speciei: q̄ dr̄ noīalis. ⁊ in istis capitellis est semen. Virtus eiꝰ est laxatiua. ⁊ ista est camelea. Et est alia species q̄ noīat̄ arabis. ⁊ grece carsites. ⁊ est femina. ⁊ est similis plante q̄ dr̄ didomedas. ⁊ habet folia similia folijs mirti: nisi quia sunt maiora ⁊ strictiora ⁊ duriora. ⁊ sunt fetidi odoris: ⁊ habent acutas sūmitates sicut spinas: ⁊ habet virgas egrediētes ab vna radice longas circa palmū vnum. ⁊ habet qd̄ ꝓfert omni anno simile nuci. Et ista nux dr̄ vomica: ⁊ mordicat linguā mordicatione forti Et nascitur locis asperis. Virtus aūt istiꝰ est similis virtuti ꝑme: nisi q2 cōmouet citius vomitū q̄ꝫ ꝑma. ⁊ ista est femina. ⁊ est ista species laureole. Et est spēs alia q̄ dr̄ arabis. ⁊ grece paralios. ⁊ eiꝰ expositio ꝓꝑe maxīe est illud quod nominant homines migath ⁊ cansomias: nascitur in maritinis locis. ⁊ habet ramos quinq̄ꝫ aut sex aut septem ex vna radice. quoꝝ longitudo est circa palmū vnū rectos: quoꝝ color tendit ad rubedinē exeuntē ab vna radice. In q̄bꝫ sunt folia parua ⁊ stricta ⁊ oblōga: similia folijs lini. in summitate ramoꝝ sunt capitella amigdalata rotunda: in q̄bꝫ est semen orobo simile coloris varij. ⁊ sunt ibi flores quorū color est albꝫ. ⁊ est tota planta lacte plena. ⁊ ista vocat̄ latine esuala. Et spēs alia q̄ arabice vocat̄ elyostropos. grece elyoscopus habet folia similia portulace. nisi q2 sunt subtiliora ⁊ rotūdiora. ⁊ quatuor habet ramulos aut q̄nq̄ꝫ egredientes ab vna radice. longitudo quoꝝ est circiter palmū vnū. subtiles ⁊ rotundos rubeos et plenos multo lacte. ⁊ habet in summitatibus ramoꝝ coronam similē corone aneti: in qua est flos: et semen est ei circa folia. qui ad cursum solis conuertit̄ cum eius reuolutione. Et propterea dr̄ elistropos: ⁊ eius expositio est aspiciens solem. Nascitur in ciuitatibꝫ plurimum ⁊ in cauernis iuxta muros. ⁊ iste cōmuniter vocat̄ a latinis titimallꝰ paruꝰ. Unde dr̄ titimallus a timā qd̄ est sol: ⁊ mallos qd̄ est coma. q̄a titimallus vertit suas comas ad solem. Et est alia species q̄ dr̄ ciparissias. habet virgas fere vnius palme lōgas aut plus. quarum color est rubeus: in quibꝫ oriuntur folia similia folijs pini. q̄ dr̄ calicaris. nisi q2 sunt molliora ⁊ subtiliora et minora. Et vniuersaliter sunt similia eis in ꝑncipio sui ortus. ⁊ ꝓpterea sic nominat̄ hec planta: ⁊ est plena lacte. Nascit̄ in locis lapidosis ⁊ siccis. Virtus eius est similis virtuti aliaꝝ. Est alia spēs: ⁊ est illa q̄ nascitur īter lapides ⁊ dr̄ deodrodes. habet multos ramos. ⁊ color ramoꝝ est rubeus: ⁊ super summitates ramorum sunt folia mirti similia: subtiliora et longiora parum. et habet semen simile semini illius speciei que dicitur caricias: et modꝰ operationis ⁊ virtutis eius ex forma repositionis eius est sicut dictarum specierum. Est alia species que dicitur plantafilos. que habet folia similia folijs plante. que dicitur flōmos. ⁊ radix eius ⁊ flos eius ⁊ lac eius laxat aquosuꝫ humorem. ⁊ quando teritur ⁊ ꝓijcitur in flumine vel stagno occidit pisces. Et etiā species supradictoꝝ lacticinioꝝ quas supra diximꝰ faciunt hec. Est alia species lacticinij q̄ dr̄ pithias similis speciei q̄ dr̄ cyparissias que potest reponi cum

supradictis septem speciebus titimalli. ⁊ propter hoc posuerūt illam inter species titimalli. habet virgas longitudine vni⁹ brachij. siles virgis lentisci. nisi q₂ sunt longiores. ⁊ plene nodis. ⁊ folia h₃ stricta ⁊ acuta. i sūmitate similia folijs pini. ⁊ ꝓpter hoc sic noiat. ⁊ habet flores magnos ad lōgitudinem tendentes. quoꝝ color est purpureus. ⁊ habet semen depressum simile lenti. et habet radicem magnam albam et grossam: in qua est multum lac.

Operationes

A ¶Galien⁹. viij. sim. far. cap. de Titimallo ſm translationem arabicam. Uirtus omniū illorum lacticiniorum est ca. ⁊ sic. in quarto gradu Uirtus titimalli est laxatiua: laxat flegma et coleram: et prouocat vomitum.

B ¶Galienus eodem libro ⁊ eodem capitulo ſm translationem grecam. Omes quidem habēt acrem ⁊ calidam virtutem predominantē. Inuenitur autem amaritudo in eis fortissima: ergo omnium est opos et frondes.

C ¶Participat vero ⁊ radix predictis virtutibus sed non equaliter. Ipsa autez cocta cum aceto dentium dolores et maxime quicunq₃ corrosis ipsis fiunt curat. Opos vero fortiores habet virtutes ad foramen dentium. ⁊ alias partes corporis mox vlcerat extrinsec⁹ emplastrata est enim ex quarto gradu calefacientium que causticorum diximus esse.

D ¶Ita autem et pilos aufert perunctos opos quia vero fortis est miscetur oleo. ⁊ si multotiens hoc fiat tandem radices pilorum perimit. et nudum eis fit corpus.

E ¶Secundum eandem autem virtutem acrocordines ⁊ formicas et pterigia ⁊ tylos tollit. Abstergit autem ⁊ empetigines et scabies: eo q₃ abstersiua ei adest virtus propter amaritudinem ⁊ fagedenica. ⁊ vlcera carbūculosa ⁊ cancrosa. quoniam calefacit fortiter et abstergit. Iuuare nata est si quis in tempore ⁊ mensura eo vtatur. Auero et fistularum tylos eadem virtute curamus.

F ¶Hec omnia operantur omēs opi titimallorum ſm genus similiter. debilius vero folia et fructus operari nati sunt: quib₉ ad pisces qui stationarijs aquis vti assueuerunt. Citissime enim ab eis inebriati ⁊ semimortui facti ad superficiem feruntur aque.

G ¶Cum aūt sunt septē species titimalli fortior est q̄ caricias nominatꝰ. quem ⁊ masculinū quidam nominant. ⁊ q̄ in lapidib₉ nascitꝰ: q̄ dicitur denorodes. ꝯsequenter aūt qui barbasso assimilatur ⁊ cyparisias. deinde paralias. deinde aūt elyostrophos. ⁊ cetera.

Capitulū. cccclxxv.

Thimus. ¶Ysi. Thimus dr eo q₃ odorez refert flos eius. ¶Dyas. Thim⁹ est herba omnib₉ nota. frutex est habens folia angusta: pusilla ⁊ oblonga. ⁊ in summo capitella in specie formicarū in se implicata. Est eñ hec humilis ac ramosa cum duris ramulis et lignosis. cui flos est purpureus. Et nascitur in locis saxosis ⁊ asperis.

Operationes

A ¶Plini⁹ lib. xxi. Thimū oportet in flore colligi ⁊ in vmbra siccari. Duo sūt aūt eius genera candidum radice lignosa nascens in collib₉. quod prefertur. Alterū ꝓo nigrius floris q₃ nigri. vtraq₃ multū estimantꝰ ⁊ in cibo ⁊ in medicamētis oculoꝝ claritati conferre.

B ¶Dyas. Uires h₃ acres ⁊ calefactorias paululū stringētes. ꝓpter qd omib₉ stomachi choraicis q₃ vicijs aptissimuz est medicamen. Bibita ꝓo cum sale ⁊ aceto flegma deponit p ventrem Elixatura eius addito melle medetꝰ ortonoycis ⁊ asmaticis. lumbricos excludit. mēstruis imperat. secūdinas deponit. abortū facit.

C ¶Cataplasmata tumores recētes spargit. sanguinē coagulatū dissipat. clauos q₃ corporis tollit.

addito polline & macerato cũ vino sciaticis est salutaris feruens superposita. Oculorũq3 caliginem detergit cõmesta.

D ¶ Condituris omnib9 necessarie admiscetur.

E ¶ Constañ. in li. gdũ. Thimũ est in. iij. gradu ca. & sic. Cũ sale & aceto grossũ flegma purgat. & viscoso flegmati pector3 succurrit. lũbricos expellit. mẽstrua deducit. acuitatem flegmonis de pectore excludit. & opilationẽ interior3 aperit.

F ¶ Auicen. cañ. ij. Medicine thimi semẽ fortis est caliditatis. Prouocat & extrahit embrionez mortuũ. & solutione sanguinẽ educit: & humorẽ colericũ. extrahitq3 vermes.

G ¶ Palladi9. Thimũ in septembri mẽse vltimo cõuenit serere. sed melius plantis nascit quis possit et semine. Agrum diligit apricũ: macrũ maritimum.

Capitulũ. cccclxxvj

Trifoliũ. ¶ Ysi. Trifolion. a grecis trifillũ vocat9 est: eo q sit folijs trinis p singulas annotatões. ¶ Pli. li. xxi. Folio coronat & trifoliũ. Cui9 gña tria sunt. Miphantes greci vocant. alij aspaltion. & maiori folio q vtunt coronarij. Alterũ acuto oxitriphillon. Tertiũ ex omib9 minutissimũ. & iter hec neruosi qbusdã cauliculi. vt maratro hippomaratro. myophano. vtunt & ferulis & corimbis. & edere flore purpureo. Est & in alio genere earũ siluestribus rosis similis. & in his tm color delectat odor a utẽ abest. ¶ Dyas. Trifolij genera sunt qttuor. sc3 odoratũ. acutũ. partemon: & leporinũ ¶ Pandecta. capi. cccxxix. Handachuca vel chua. vel cuf arabice. grece lochos vel zharat vel lotus. Latine ꝓo trifoliũ: vel quedã spẽs trifolij. De qua dicit Dyas. ca. de trifolio. & h3 odorẽ aspalti. ¶ Sera. li. ag. ca. Handachuca. nominat eũ Dyas. lochos. id est trifoliũ. Et est duar3 specier3. sc3 domestica et siluestris. Siluestris quidẽ habet stipitẽ longitudinis duor3 cubitor3 vel brachior3 & plus parũ. & nascũtur ab ea ramuli multi. & qdlibet habet foliũ in extremo. qđ assimilat handachuche qui oritur in paludib9. & dicit trifoliũ. & habet semen simile fenugreco. nisi q est minus satis. Sed sciendum q illa vocat a quibusdã herba flaura vel herba maura. Sed Dyas. vocat ipm trifoliũ. maius domestica que nascit in ortis. & est quedam alia q nascit sup aquas. & maxime in Babilonia. qñ fluuius irrigat terram. & est herba habens crus simile cruri fabar3. & est semen album. & dicũt q extendit qñ orit sol. & apparet super aquã. & qñ occidit restringit se & submergit in aqua. & capita eius similant capitib9 papauerum magnor3. & in capitib9 est semen simile geguers & scariole: & exiccant ipm in Babilonia. & faciũt inde panem. Et h3 radicẽ similem citonio q comedit cocta & cruda. & sapor decocte assimilat sapori vitelli ouor3. & vocat hauda & heuche. Et Auicen. in. ij. dicit q de eis seminib9 fit panis.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Albugerig. Andachucha siluestris conuenit stomacho frigido & grosse ventositati. et aqua eius abstringit ventrem. & valet colice passioni: si ponatur sup morsum scorpionis sedat dolorem ex eo.

B ¶ Et si ponit sup mẽbr3 in q est mordicatio animaliũ nõ inducit dolorẽ. & semẽ eius est fortius folio. Et est bona dolori testiculor3. & pncipio ydropisis. & dolori matricis.

C ¶ Dyas. Trifoliũ mai9 vel lothos ꝟtut3 diuretice & acerrime est. semen ei9 & folia cũ aqua bibita pleureticis & dissurijs & epileticis & ydropicis in initio singulare psidium est.

D ¶ Stericis causis opitulat. Menstruis imperat. omnia pdicta seminis ipsius. ʒ. iiij. & folior3 . ʒ. v. curant. Folia ipi9 cũ oximelle accepia morsib9 venenatis occurrunt.

E ¶ Fe. vt d3 tertianis tria folia aut tria grana seminis ei9 cũ vino bibita medicant.

Capitulũ. cccclxxvij.

Tribulus. Dyaſ. Tribuli gn̄a ſunt duo ſiccus ⁊ humidꝰ. Siccꝰ hꝫ folia andragine ſimilia: ſꝫ teneriora. haſtas longas teneras ⁊ porrectas in q̇bꝫ ſūt ſpine. Naſcitur āt in locꝭ deſertꝭ. Humidꝰ ꝟo naſcit̄ in fluminibꝫ cuiꝰ coma ſup̱ aquā extēdit̄ ⁊ folia ſupnatant. haſtā hꝫ ī ſūmo groſſaꝫ. ad radicē ꝟo tenuē. habentē in ſe tenuas ſpinas ſic̄ ſpica. Semē duꝝ eſt ambobꝫ. ꝟtꝰ eſt illi frigida ⁊ ſtiptica ⁊ deſiccatiua. Auic̄. Haſceck. i. tribuli. ſc̄m Dyaſ. due ſūt ſpēs q̄ fri. ⁊ ſic. ſūt. Alij ꝟo dixer̄t ꝙ eſt calidiꝰ ⁊ ſicciꝰ in p̄mo. eſt ⁊ magis ſil̄e haſceck terre nr̄e. Silueſtrꝭ q̇dē plurime terreitatꝭ ē. domeſticus āt plurime aqueitatꝭ. Gal̄. viij. ſim. far. c. de tribulo. Tribulꝰ eſt ex humida ſuba moderate fri. ⁊ ſic. nō moderate exiſtit. dn̄at̄ aūt i terreſtri q̇deꝫ terreū frigidū ⁊ ſtipticū vt oſtendimus. in aq̄tili ꝟo aq̇ſitas. ⁊ ꝓpterea vtraqꝫ ad flegmonū ⁊ om̄ino ad oēs influxiōes cōpetūt. terreſtres ꝟo tribuli ſubtiliū partiū exiſtētes.

Operationes

A ¶ Gal̄. Fructus eiꝰ frangūt lapidē in renibꝫ.

B ¶ Dyaſ. Tribuli faciūt ad inflatiōes ⁊ ad ea q̄ ſup̱occurrūt. Uirtus eſt illis ſtiptica ⁊ deſiccatiua leptomeris. Etiam oēs tumores ſpargit.

C ¶ Faucibꝫ ⁊ gingiuis impoſiti opitulant̄. melle addito naptas. i. oris putredines tollūt. ſuccus eoꝝ nobilibꝫ collirijs miſcet̄. ſemē eoꝝ calculos frāgit ⁊ excludit. Terreni ꝟo ſemē. ʒ. ſ. bibitū ⁊ impoſitū morſibꝫ venenatis occurrit.

D Dato veneno ꝯtrariū eſt vim eius vincendo.

¶ Elixatura eiꝰ ſparſa pulices necat. in flumine tracie in ſtirmonia palude. de herba eius equi herbant̄. ſemē eiꝰ qꝛ dulce eſt euſtomachū eſt.

E ¶ Serapiō. Uirtus eiꝰ eſt q̄ ꝓhibet apata cane ꝯfirment̄. Et Sera. q̇dē ꝯfert oībꝫ mēbris ad q̄ fluūt humores. ſed ſemē tribuli agreſtꝭ qn̄ bibit̄ frāgit lapidem renū. ⁊ ambe eiꝰ ſpēs infrigidāt ⁊ ſtipticāt. ⁊ fit emplaſtrū cū eis apatibus calidis. ⁊ miſcet̄ cū melle: ⁊ curat alcolā et putredinē q̄ fiūt in ore: ⁊ dolorē gingiuaꝝ.

F ¶ Et exp̄mit̄ succꝰ ab eo: ⁊ admīſtrat̄ in oculis ⁊ ſemen eiꝰ eſt humidū ꝯuenit lapidi renū ⁊ veſice. ⁊ qn̄. ʒ. ij. bibunt̄ de p̄ma ſpecie ipſiꝰ. et fit emplaſtrum cū ea ꝯuenit morſui tyri.

G ¶ Et qn̄ bibit̄ cū vino ꝯuenit medicis mortiferꝭ

H ¶ Et qn̄ decoctio eiꝰ rorat̄ ſup̱ loca vbi abūdāt pulices occidit eos. Ille vero qui naſcitur ⁊ dicitur ſandarax in regione badacas datur ab incolis illius patrie animalibꝫ pro cibo dum eſt humida herba ipſius.

I ¶ Et ex ſemine eius faciunt panem. Nam ipſum eſt dulce et nutrit. Et ſic vtuntur eo loco panis tritici. Sandarax eſt bonus dolori veſice ⁊ ſtranguirie. et augmentum magnum facit in ſpermate.

Capitulū.cccclxxviij.

Tribulosa. Ex herbario. Tribulosa duo
rū generꝝ ē. Alia q̄ppe nascit̄ in ortulis.
alia ē agrestꝫ. cui⁹ maior est efficacia: ⁊ hꝫ folia
portulace similia: ſꝫ maiora. Caules mittit sec⁹
terras. in q̄bꝫ hꝫ quosdā globulos. duris spinis
extantibꝫ angulatos in q̄bꝫ est semen inclusuꝫ.
⁊ habet ꝟtutē stipticā atqꝫ frigidam.

Operationes.

A ¶ Dectrita ⁊ corpi apposita feruēs mulcet Tri
taqꝫ cū melle ōēs orꝫ ⁊ fauciū curat putredies.

B ¶ Eadem herba cū semine decocta pulices ne
cat. si aqua ipsa domus aspergatur.

C ¶ Qui⁹ semine thraces faciūt panes: ⁊ cū vino
potio eiusdē seminis. contra veneni potionem
est salutaris.

Capitulū.cccclxxix

Triticū. ¶ Ysi. Triticū a tritura dr: eo qꝫ
purgatissimū horreo recondit̄. vel quia
granū ei⁹ terit̄ ⁊ cōmollit̄. Plura sūt ei⁹
genera. vt siligo. ordeū. far. de q̄bus dr̄ s. Tre
mense aūt triticū ideo dr: qꝛ satū post tres men
ses colligit̄. Nam vbi ꝓpter aquā aliamve cau
sam matura satio obmissa est presidiū ob h̄ pe
titur. ¶ Palladi⁹ li. x. Mense septembri locis
vliginosis. aut exilibꝫ. vel frigidis vel opacis:
circa equinoctiū triticū et ordeuꝫ seri oportet.
dū scꝫ serenitas constat vt ante hyemē conua
lescant radices. Idem in li. ij. Mense ianua
rio triticum ⁊ far seri oportet dū quatuor folio
rū est. Idem in li. vij. In iunio mēse postremo
locis maritimis ac siccis et calidioribus tritici
messis abscindit̄. Idem in li. viij. Mense Iu
lio temꝑatis locis tritici messis explenda est et
more quo dictum est.

Operationes.

A ¶ Ysa ac. Triticū est cibꝫ ad hūani corpis nutri
mentū ꝑcipu⁹ ⁊ naturaliter silē cōplexioni ei⁹.
Triticū ꝫm naturā sui substātialē in pmo gdn
est ca. ⁊ hu. ⁊ sic. in medio. Panis ex eo faci⁹ ca
lidior est in scdo gradu. qꝛ calor ei⁹ augmentat̄
a calore ignis ⁊ coctione. sicut ordeū ⁊ faba. cū
in ꝓpria natura sicca sunt. si in aqua coquāt̄ hu
miditatem assumunt. Granum tritici mastica
tum vel assatū apostemati qd̄ ex rabidi canis
morsu ꝯtingit suppositū morsum fugat.

B ¶ Oleum autem de grano factum: ad empetigi
nem serpiginem auferendum valet.

C ¶ Tritici recentꝫ ac noui nutrimentuꝫ paruū
existit: ⁊ crudū ⁊ flegmaticū. ⁊ inflatiuū. rugitū
ac dolorē lateribꝫ cōmouet. ⁊ in putredineꝫ cito
ꝯuertit̄. Assatū ad ignē magis nutrit. ventosi
tatē minus facit ⁊ stipticū est. In aqua coctuꝫ
grauissimū est ⁊ inflatiuū digestioni durū. ⁊ ru
gitum mouet. humores densissimos generat ⁊
viscosos. maxie si granū est farine multū hn̄s.
furfuris paꝝ. Si tn̄ bene digerit̄ multū nutrit
⁊ mēbra cōfortat. tarde egerit̄: vnde dandū est
eis q̄ magnis laboribꝫ exercitantur.

D ¶ Granū factū ⁊ simila: sanguineꝫ laudabilem
faciūt ⁊ multū nutriunt. Si tn̄ vtant̄ opilatio
nem epatis faciūt: duriciā splenis: lapides i re
nibꝫ vel in vesica. maxime si renes calidi inue
niantur naturaliter vel accidentaliter.

E ¶ Auicenna. Triticum mundificat faciem. et
eius farina ⁊ amilum cū croco est medicamen
pani. Sauich tritici ⁊ ordei grauat.

F ¶ Triticū crudum et etiam decoctū elixatū nō
mollitū neqꝫ fractū. neqꝫ coctum. ita vt sit puls
et fractū etiaꝫ similiter quande comedit̄ gene
rat vermes. Triticū qꝫ quidē tritū ⁊ puluerisa
tū. sup morsum rabiosi canis est iuuatiuū.

G ¶ Dya. Triticū vtile est recens ac rufum. i. au
rosum. Et qd̄ sicaniū vocat̄ crudū masticatū
⁊ impositū canis rabiosi morsuꝫ curat. Farina
ei⁹ addito succo iusquiani ⁊ cataplasmata. ner
uoꝝ reuma cōpescit. Oximelli mixta inflatio
nem tollit. Lentigines emendat.

H ¶ Furfur eius cū aceto coctū lepras minuit. ⁊
impositū tumores omes compescit. Cum ruta
coctū tumores spargit. morsibꝫ venenatis me
dicat̄. Tortionibꝫ calefaciēdo subuenit.

I ¶ Fermentū eius virtutem habet calidā. Tu
mores plantarum spargit. Pustulas minutas
corporis emendat.

R ¶ Rasis in Almansore. Triticũ bñ coctũ oĩb9 cibis pl9 nutrit. ꝛ maxĩe si cũ lacte coctũ fuerit. Cõfert etiã natura calidis ꝛ macris. ꝛ his qui multũ laborãt. vel q̃ augmẽto viriũ indigẽt. habentes vero dispositiones ↄtrarias cito venas replet. et fe. et arteticum dolorem. ꝛ lapides in renib9: ꝛ aposte mata adducit.

L ¶ Actor. Triticea q̃z fit ceruisia. sic ordeacea ꝛ auenacea. Vñ ceruisia iuxta ysidoꝝ ẽ acerere id est a fruge vocata. q2 potio est ex frumenti se minib9 vario modo confecta.

Capitulũ. cccclxxx.

TRipolion. Dyas. c. Tripolion ſm trãslationẽ grecã. nascit̃ in locꝭ maritimis id est in littorib9 ipis. Folia hꝫ apio similia ꝛ grossa. hastã longã duab9 palmis: in capite diuisam. florẽ dr̃ mutare ter in die. nã mane colorẽ albũ facit. ꝛ aliis horis eũ mutat. media die purpureũ. ꝛ sero feniceũ.

Operationes

A ¶ Virtus est illi calidissima. cũ vino bibita. ʒ. .ij. humores aquosos ventris deponit. vrinam ꝓuocat. acceptis venenis occurrit.

B ¶ Plini9 li. xxi. Tripolion apud grecos herbã inclitam musey ꝛ hesyadi laudib9 ad omnia pxedicantiũ vtilem supq3 cetera ad famã q̃z dignitatis prorsus mirã si modo vt tradũt eius folia mane candida: meridie purpurea: sole occidẽte aspiciuntur ferulea.

L ¶ Duo sunt eius genera. Campestre maius. ꝛ siluestre minus. Folia canis hoĩs similia a radice palmo nunq3 altiora.

Capitulũ. cccclxxxi.

TOrmentilla: vel cataphilon. vel ꝓorentilla grece. Arabice buseke. Latine bistorta. Tormẽtilla est herba similis pẽtaphilon. nisi q2 habet. vij. folia vndiq3 pilosa. ꝛ ideo vocat̃ eptaphilon. cui9 radix est rubea et tortuosa similis galange. sed nõ habet acumen. Flos eius aurosus. ꝛ ipsa iudicatur fri. ꝛ sic. in tertio gradu. Sed est notãdũ q2 est spẽs tormẽtille hoĩs. folia similia lappatio acuto. nisi quia coloꝛ folioꝝ ex vno latere est celestꝭ. ꝛ ex alio viridis. flos eius est rubeus. ꝛ radix rubea. q̃ ab aliq̃b9 vocatur bardana minor. ꝛ ab aliquib9 lappa minor. Virtus ei9 in omnib9 sicut ꝟtus ꝓme speciei: sed remissio.

Operationes.

A ¶ Tormētilla hꝫ ꝟtutē ꝯsolidādi ⁊ cōfortandi ꝯceptū. Cōtra dissurriā detur puluis tormētille cū succo plātaginis. B ¶ Ad ꝯstringēdū mēstrua fiat fomentū ex aq̄ pluuiali decoctōis puluerꝫ eius. vel ex duabꝫ partibꝫ eius ⁊ vna spice: fiat puluis q̄ aspergat̄ supra ventrē: ipo ꝑus melle calido emplastrato: ⁊ iuuat conceptū. C ¶ Ad cōceptū iuuādū fit emplastꝝ ex puluere eiꝰ ⁊ aliꝭs speciebꝫ aromaticꝭ. Puluis eiꝰ vulnera ꝯsolidat D ¶ Contra vomitū ex debilitate ⁊ furore colere puluis eius ꝯficiat̄ cū albumine oui: ⁊ coquat̄ sup tegulā ⁊ det̄ patienti.

Capitulū. cccclxxxiꝭ.

Turbit arabice. Latīe ⁊ grece caritamion. Sera. li. ag. ca. Turbit. auc. Dyas. Turbit est plāta q̄ nascit̄ in littore maris. in locꝭ scꝫ q̄ mare coopit qn̄ crescit. qn̄ vero est tranquillū nō tangit ea. non em̄ nascit̄ intra aquā nec multū lōge ab ea. ⁊ nisi qn̄ mare turbat̄ ⁊ crescit nō tāgit ea. Habet folia similia foliꭗs plāte q̄ dr̄ arasatꝭ. nisi qꝛ sūt grossiora eis. et hꝫ stipitē duobꝫ palmis lōgū diuisū in sūmitate Et q̄dā dicūt q̄ flos eiꝰ mutat colorē suū ter in die. qꝛ in mane est albꝫ: ⁊ in meridie declinans ad purpureū colorē. in vespis ꝟo fit rubeꝰ. Radix ꝟo eiꝰ est odorifera alba. que qn̄ masticat̄ calefacit linguā. Et idem aucto. Bal. trāslatione albarith. nascit̄ in littoribꝫ ⁊ arenis. Et virtus eius est calida ⁊ sicca.

Operationes.

¶ Sera. Turbit laxat ⁊ mundificat ventrem. Et melius ex eo est illud quod cum euellitur ⁊ radix eius a terra aufert̄ cortex eius statim et abꭗcitur grossus quod est intus. A

¶ Et ex corticibꝫ eiꝰ melior ē ille q̄ est vt calamꝰ gūmosus ⁊ albꝫ. ⁊ volumꝰ ipm̄ frāgere cito frāgit̄. ⁊ nō accipiat̄ illō turbit qō est tortuosum. Turbit est calide ⁊ sicce cōplexiōis in. iꭗ. ḡdu. B

¶ Et idē auc. Aben mesuay. Et melior est ille subtilis ligni. ⁊ ꝓpetas eiꝰ est laxare viscosum flegma. verꝝ ipm̄ dimittit debilitatē ī stomacho ꝓpter abominationē sui saporis. Rectificatio eiꝰ est ꝯficere ipm̄ cū oleo amigdalaꝝ dulcium. Dosis eiꝰ a ʒ. i. vsqꝫ ad. ꭗ. Et oportet q̄ adhibeat̄ solū. ⁊ ipm̄ quidē est bonū hūoribꝫ sciatice Et educit eos ⁊ laxat humores grossos. C

¶ Et idē auc Habix. Meliꝰ ex eo ē albū in colore suo: ⁊ qō in figura est sic̄ calamꝰ argēteus: ⁊ pulpa calami est subtilis ⁊ cito frangit̄. non existēs grossū neqꝫ graue. ⁊ qn̄ terit̄ est cōtritio eiꝰ facilis. ⁊ est albū qn̄ est citrini. D

¶ Illud ꝟo qō nō est tale: nō est alicuiꝰ bonitatis. Et turbit qn̄ transiuerit tempꝰ multū sup ipm̄: fiunt in eo ꝟmes sic̄ in aliꭗs lignis. ⁊ debilitatē in virtute sua. Et signū eius sup hoc est q̄ apparent in eo foramina ac si esset foratū acu. ⁊ turbit q̄dē laxat flegma laxatione leui E

¶ Et rectificatio eiꝰ est ista: q̄ frices corticē eiꝰ donec ꝑuenias ad albū eiꝰ. ⁊ postea tere ipm̄ et cribra ipm̄ ꝑ cribrū tenue. ⁊ si ponis ipm̄ ī medicinis laxatiuis sic̄ in pillulis ⁊ decoctiōibꝫ: cribra ipm̄. ꝑ cribrū strictione sit ei aliqua grossicies ne adhereat vilis stomachi. F

¶ Et ꝯueniētior modus rectificatōis eiꝰ est: q̄ ꝯficiat̄ cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ postq̄ꝫ fuerit trituratū ⁊ cribratū. Et si vis exbibere ipm̄ habentibꝫ flegma viscosum tenax: tere subtiliter ⁊ cribra vt ipsum non adhereat stomacho: ⁊ expellat ipsum flegma. G

¶ Paulꝰ c. ō turbit. Turbit ē ca. ⁊ sic. in. iꭗ. ḡdu H

¶ Iohānes mesue. Turbit est radix cuiusdaꝫ herbe: cuiꝰ folia sūt similia foliꭗs ferule minorꝭ. et est ex habētibꝫ lac. Et est ex eo siluestre ⁊ domesticū. ⁊ magnū ⁊ paruū. Et adhuc ex eo aliō albū: ⁊ aliud citrinū. ⁊ aliud nigrum. I

¶ Electio. Quod in locis nascitur sicciorib: ⁊ gūmosiꝰ ꝓpter spissitudinē lactꝭ eiꝰ. Contrariū ꝟo: ecōtra declinat a ꝓprietatibꝫ bonis. que sunt septē ꝭm qō sapiētes scripserūt. scꝫ vt sit albū ⁊ vacuū arundinosum ⁊ gūmosum: ⁊ sit cortex eiꝰ cinericiꝰ ⁊ planꝰ. ⁊ sit recens ⁊ facile K

frangibile. Citrinũ ꝟo malũ est. ꝛ nigrũ peius grossum est nõ bonũ. ꝛ subtile tenue subtiliter.

L ¶ Est ei debile antiquũ malũ. ꝛ qđ ẽ crispi corticis hñs interi⁹ cũ frangit̃ sicͤ neruos. est silue-stre malũ. ꝛ qđ nõ est gũmosum est debilius et ventris cõturbatiuũ. Et tua interest vt cogno-scas adulteratũ ex eo qđ fit cũ sup linitione in extremitatib⁹ ei⁹ ex gũmi dissolutõe. Et cognoscit̃ eo q̄ꝛ i fracturꝫ ipi⁹ est sine eo. ꝛ nimis recẽs est ꝯturbatiuũ ꝛ subuersiuũ viscerꝫ.

M ¶ Antiquũ ꝟo debile: mediocritatẽ tñ babens est em̃ qđ eligit̃. Cõplexio ꝛ ꝓprietas ca. est in iij. gdu. Et est resolutiuũ attractiuũ attractiõe mediocri generãs ventositatẽ ꝛ subuersionẽ et nauseã. ꝛ acquirit̃ ex vsu eius exiccatio i corpe euacuat em̃ humiditates subtiles.

N ¶ Rectificatio. Tria sũt corrigibilia in ipo. est em̃ debilis opatõis ꝛ tarde. ꝛ nocet stomacbo faciẽs subuersionẽ ꝛ nauseã. ꝛ acq̇rit vsus eius corpi exiccationẽ nauseã ꝛ estuationem.

O ¶ Rectificatores ꝟo ei⁹ in primis abradi iusserunt corticẽ eius donec appareat albũ ipsius ꝛ corrigunt de q̄ dictũ est. Primo admĩstrãdo aliq̇d ꝟtutis acute vigorans ipm in operando ꝛ ex reb⁹ ipm maxie ꝯfortantib⁹ est zuccarũ.

P ¶ Ipm em̃ sigillat ei ꝓprietatẽ mirabilẽ vt educat humorẽ grossum ꝛ viscosum. etiã a remotis cũ facultate. ita q̄ etiã a iũcturꝫ ꝛ ancbis ꝛ a locis ꝓfũdis ꝛ distãtib⁹. ꝑ se ꝟo nõ facit illđ: imo educit de flegmate qđ subtile: ꝛ relinq̇t grossũ. ꝛ h̄ tarde opat̃: ꝛ corrigũt qđ scđo dictũ est. admiscendo eis ex medicinis stomaticꝫ. ꝛ exredolẽtib⁹ ꝛ sedãtib⁹ agitationẽ in eo sicͤ est mastix ꝛ gallia aromatica. ꝓpe sicͤ zinziber ꝛ piper lõgũ ꝛ sil̃ia. ꝛ emẽdat̃ qđ vltimo de eo dictũ est. sicut dixit Alcauzi: vt misceat̃ oleũ amigdalarꝫ. aut ꝯiungat̃ cum amigdalis. aut cũ zuccaro.

Q ¶ Et dixit Ruffus. Admĩstratio ipi⁹ cũ stipticis remouet boc ab eo.

R ¶ Et dixit iude⁹. Ipm cũ ꝯfectõe đ citonijs aut rob ipi⁹ cũ medio põderis ei⁹ ex zinziberi et duplo põdere ipi⁹ ex amigdalis est solutiuũ bonũ.

S ¶ Inq̇t Damecb. Et fiũt trocisci ex eo ꝛ duplo põderis ei⁹ ꝛ florꝫ violarꝫ. ꝛ medio põderis eius ex zuccaro. et fit solutiuũ sine molestia.

T ¶ Et inq̇t Jobãnici⁹. Accipe dactilorꝫ infusorũ in aceto die ac nocte ꝑtes. c. penidiarꝫ. ꝑtes. l. amigdalarꝫ purgatarꝫ. ꝑtes. xxx. turbit. ꝑtes xxxv. scamonee. ꝑtes. xij. zinziberis. piperꝫ longe foliorꝫ rute siccorꝫ ana ꝑtes. iiij. eorꝫ fiat permixtio bona. ꝛ cõfice cũ melle despumato. Est em̃ medicina mirabilis.

V ¶ Inq̇t filius Zezar. Medicamen de turbit qđ elegi in egritudinib⁹ in q̇b⁹ visus eius est necessari⁹. Accip. turbit ꝑtes. x. zinziberis partes. v. Zuccari ꝑtes. xx. ꝛ qñq3 addit̃ masticis. ʒ. iij. et alia ꝓm intentiones alias.

X ¶ Et dixit iterꝫ. Infundant̃ turbit in succo cucumeris asinini die ac nocte postq3 rasus fuerit eius cortex ꝛ exsiccet̃. est em̃ vltimũ ad egritudĩes iuncturarꝫ. Turbit aũt de trituratiõe ꝛ ꝯtritiõe sustinet oẽ qđ ẽ mediocre. Nocumẽtũ aũt eius expellit aqua mellis ca. ꝛ aq̄ similiter zuccari ru. cum oleo amigdalarum.

Y ¶ Jobãnes mesue. Turbit ꝯfortatũ solutione educit hũores flegmaticos grossos ꝛ viscosos a remotꝫ. ꝛ ꝓprie a iũcturis. ꝛ ipm q̇dem mũdificat pect⁹ a flegmate grosso putrido. ꝛ ipsum quidẽ mũdificat stomachũ et expellit supfluitates ab eo adberentes in villis eius.

Z ¶ Et valet ad dolorẽ iũcturarꝫ. ꝛ ei⁹ vsus ꝓseruat a lep̃. ꝛ ab infectiõib⁹ flegmaticꝫ sicͤ est morphea ꝛ baras. ꝛ est medicina febriũ flegmaticarũ bona. Dij ãt q̇ sumũt ipm timeãt austrũ et abborreant pisces. Dosis ei⁹ ꝯtriti est a. ʒ. i. vsq3 ad. ij. ꝛ ei⁹ decoctio a. ʒ. ij. vsq3 ad. iiij.

Capitulũ. ccclxxxiiij.

Tubera. Pãdecta ca. cccc.xvi. Damecb ara. grece kamaket vel kamacbet. latine

vero tuberi. ꝛ est fung⁹ quidā. Et quidā vocant ipm fungū vescemiū. Sera. li. ag. ca. Hamech. auc. Dyas. Hamech est radix rotunda nō hn̄s folia nec tyrsum. color eius est rube⁹. ꝛ repit̄ in vere. ꝛ comedit̄ crudus ꝛ coct⁹. Et idem aucto. Gal'. Substantia eius est terrea multū admi/scetur ꝛ parū substātie subtilis.

Operationes.

A ¶ Gal'. in li. de chimis. Kameket gn̄at grossuʒ hūorē: ꝛ nō est multū mali chimi. Et dixit in li. venenoꝝ ꝙ gn̄at stranguiriā ꝛ colicā: silr̄ faciūt fungi. Et meli⁹ eoꝝ est illud qđ repit̄ in arena

B hn̄s paucā aquā. ¶ Auic. li. ij. ca. tubera. Sūt ex suba terrea plus ꝛ aquea minus. ꝛ in ipsis est aereitas ꝛ subtilitas pauca. Meliora eoꝝ sūt arenosa illa in q̄bꝫ nō est odor malus: ꝛ q̄ ex eis sunt sicca deteriora sūt hūidis. sūt grossa valde. ꝛ gn̄ant hūorē grossuʒ melācolicū. ꝛ sūt dure di/gestiōis. ꝛ tyriaca eoꝝ est vinū purū ꝛ spēs con

C dietes. ¶ Almāsor tractatu. iij. ca. de tuberibꝫ. Tubera fri. sunt ꝛ grossa. flegma q̄ʒ generant crudū. q̄ aūt ex eis rubore habēt mala existunt q̄ꝝ multa comestio colicā generat: nec etiā abs/

D ꝙ calidis sūt edenda cōdimētis. ¶ ysi. Tube/ra est oleris spēs quā tumor terre prodit. eaꝗ

E cā illi nomē dedit. ¶ Pli. li. xix. In reꝝ miracu lis (vt iā dictū ē sup⁹) maximū est aliq̄d nasci vel viuere sine vlla radice. Tubera vocāt̄ hec vndiꝗ terra circūdata. nullisꝗ fibris aūt saltē capilla mēt̄ʒ nixa nec vtiꝗ exuberāte loco in q̄ gignūt̄ aut rimā agēte nec ipa coherent terre.

F ¶ Auic. Tarde digestiōis sunt ꝛ grauātia sto machū: ꝛ sūt grossi chimi. Gal'. tn̄ in q̄daʒ loco dixit ꝙ nō sunt mali chimi.

Capitulū. cccclxxxiiij.

Thus. ysid. Thus a tundēdo dictū est. Est āt succ⁹ aromatic⁹ quē arbor arabie in modū amigdale fundit albū et ma/sticatiōe resolutū velut in puluerē. ꝛ cū frangit̄ intus pigue est. Igniꝗ appositū facile ardescit Et appellat̄ apud nos mascul⁹: eo ꝙ sit natura rotundū in modū testiculoꝝ. Reliquū ꝓo pla/nū ꝛ pene scabrosū min⁹ optimū. Adulteratur āt admixta resina siue gūmi: sʒ ꝓpetate sua di/noscit̄. Nā thus igni impositū ardescit: resina fumescit. Gūmi ꝓo calefactū liquescit. ¶ Dyas. Thus lachrimū est arboris q̄ grece liban⁹ dr̄. De q̄ sup̄ de O. ca. cccxxij. dictū est. Qđ q̄deʒ de arabia affert̄ candidum. Qđ aūt de India subrufum. sed vtrūꝗ masculū est. ꝛ tertiū valde minutū: qđ mann⁹ dr̄ vel māna thur̄ʒ. Adulte/ratur autē thus masculū picinia. i. pinali resi/

na ꝛ gūmi cōmixto. Sed in hoc deprehendit̄ ꝙ nō talem odorem emittit. Glosa sup Eccle/siasticū. Thus bis in anno colligit̄. In autū/no scʒ ꝛ in vere. Sed in autūnali collectione preparat̄ inciso cortice in estatʒ feruore. Inde prosilit spuma pinguis que cōcreta densatur nisi loci natura poscat tegere palma incipiēte. Quod in arbore hesit ferro depectitur. ideo cor ticosum videtur. Purissimū hoc est thus candi dum. Secunda vindemia preparatur in hye/me incisis corticibꝫ. Rubrum hoc erit nec com parandum priori. Nouelle arboris veteris est odoratius quod ex eo pepēdit rotunditate gut te masculum vocatur.

Operationes.

A ¶ Rasis. Thus est ca. ꝛ sic. Carnem in vulne ribus creat. Uentrem ac vomitū arcet. intelle/ctū acuit. De qua tn̄ si multa sumatur q̄ntitas sanguinē adurit ꝛ amentes ꝛ vigilantes efficit Tremori cordis auxiliatur.

B ¶ Dyasco. Thus valet ad ʒernas ꝛ araneas ꝛ cōbusturas ꝛ squassationes. ꝛ ad auriū māma rūꝗ dolores ꝛ intraneoꝝ tumores. Uerum si a sano bibitū fuerit maniā vel etiam mortē in/currit. Porro manna thuris eligenda est alba mūda. frusta hn̄s minuta. cuius virtus oliba/

no similis est. sed paulo fortior.

C ¶ Denique tumores oculorum et reuma suspēdit. oculorumque vulnera mēdēdo limpidat. Simili modo facit fumus storacis ac myrre. quia similes sunt: et virtus vna est.

D ¶ Constan. in li. ĝduū. Thus est ca. et sic. in. ij. ĝ. calefacit et constipat. visum clarificat. recētia vulnera solidat. fluxum sanguinis vbicumque sit constringit.

E ¶ Pessima vlcera in ano vel in alio loco nascētia. si superponatur cum lacte temperatum dilatari nō permittit: et grossum flegma dissoluit. Memoriam quoque corroborat.

F ¶ Item masticatum cum origano vel staphisagria dissoluit flegma a capite extrahendo.

G ¶ Et lingue grauedinē alleuiat. cū sepo anatis temperatū ad vulnera desiccāda fit optimū.

H ¶ Valet etiā ad vulnera p̃ter adustionē ignis facta. Cum sapa dissolutum et auribus instillatū mitigat dolorem earum.

I ¶ Macer. Thus calidum siccumque gradu dixere secundo. Lumina clarificat laccinio si soluitur oui. Cōtritū vel femineo cū lacte tepenti.
Acri cum vino tritum pice lacteque mixtis.
Vulnera precipue curare recentia dicunt.
Pingui porcino mixtū medicabitur vstis.
Admixtum melli pannaricia decuit vnguis.
Thus bene cōtritū. vinoque tepento solutū.
Affirmat auri multū prodesse dolenti etc.

Capitulū. cccclxxxv.

Valeriana. Fu arabice. Grece lichinis. Latine vero maranella. Valeriana: herba gatte. herba benedicta amantilla. genicularis antilla. sistar valentina. serpillum maius.

¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Fu. auctoritate Dyascoridis. Fu est spica siluestris habens folia similia foliis herbe que dicitur grece yposellinum. vel ysopellinū. et habet stipitem vnius brachij longitudine aut amplius. cuius color declinat ad purpureitatem. et est interius concauus et nodosus. habens florem in figura similē narcisco. nisi quia est minor eo. sed in albedine est sicut ille. et est in eo parū purpurei coloris. et illud quod est inferius est grossius quam quod est superius. sicut spica frumenti. Radix eius subrufa in modum paruuli digiti. et ingrediuntur ab inferioribus eius come inuolute sicut squinantum. et elleborus niger. et sunt inuicem adherentes. quarum color vergit ad albedinem. et habet odorem bonum. et est aliquantulum in ea de odore nardi cum pauca pinguedine. Et quod de ipsa administratur est radix eius cū comis suis. ¶ Galienus. viij. sim. far. capitulo Fu. secundum translationem grecam. Fu. id est valeriana aromatica quodāmodo est huius herba nardo similis secundum virtutem: sed ad plurimum deficens. Et idem eodem libro secundum translationē arabicā. In radice ipsius plante est aromaticitas. et virtus eius assimilatur virtuti spicenardi. et est ca. in. ij. gradu. et sicca in fine eius.

Operationes.

A ¶ Dyas. secundum trāslationē nostrā Fu. id est valeriana. Multi nardū agrestē appellant. Nascitur in ponto. Folia habet similia elleboro: vel siliaque yposellino: siue apio siluatico. Hasta est illi lenis et mollis subpurpurea et nodosa crescens de terra cubito vno aut amplius. Flores similes habet narcisco in figura. nisi quia est minor eo: sed similis in albedine. radix est illi in robore digiti minoris similis iunco. aut elleboro nigro colore ruffa cū odore grato. ex qua alie crescūt parue implicate sunt elleborus niger.

B ¶ Plinius capitulo fu. Fu genus est herbe odorate: in ponte nascitur per interualla: nodos habens et flores albos minores quam narciscus. que habet folia similia apij siluatici. tyrsum rusum mollem et cauū ac leuē. Radix eius subrufa in modum pusilli digiti. ex qua alie crescunt minores implicate. vnde equalis est virtutis spice. sed plus prouocat vrinam. et est calida in tertio. sicca in principio secundi. est feruentis virtutis

et mictualis.

C ¶Paulus capitulo fu. Fu ca. est ⁊ sic. in scdo gradu. Radix eius in medicina ponitur, virtutem habet diureticam.

D ¶Gal. fm trãslatiões ara. Fu ꝓuocat vrinam.

E ¶Dyas. Fu ferũetis est ꝟtutis et mictualis. cuius elixatura facit ad lateris dolorẽ. Mẽstrua incitat. antidotis miscetur.

F ¶Paulus. Contra stranguiriam ⁊ dissurriam detur vinum decoctionis eius. Herba etiam decocta ⁊ suppposita vrinam prouocat. ad digestionem confortandam ⁊ dolorem stomachi ex frigida causa detur vinum decoctionis eius: ⁊ seminis feniculi vel masticis cum succo alicuius herbe diuretice.

G ¶Contra vicium pectoris detur vinũ decoctionis eius: vel suppositorium ex bombice intincta in confectione facta ex puluere eius ⁊ oleo muscellino vel cõmuni. Contra opilationem splenis ⁊ epatis ex frigida causa: vinum detur decoctionis eius.

H ¶Ysidorus. Fu est herba: in ponto nascit᷑ folijs oleastro similibus. Platearius. Fu est herba que alio nomine dicitur faleriana. in secũdo gradu calida ⁊ sicca. In estate radices eius colliguntur et ad solem exsiccantur. ac ꝑ triennium in efficacia multa seruantur. Radix tm̃ in medicinis ponitur. Eligenda est illa que solidam intus habet substantiam et nõ perforatam. que cũ frangitur non puluerizat᷑. Habetqꝫ virtutem diureticam.

I ¶Vinum decoctionis eius datur ꝯtra stranguiriã ⁊ dissurriã. Herba etiã ipa in vino cocta ⁊ supposita ꝓuocat vrinam. ⁊ ad ꝯfortandum digestionem. ⁊ ad dolorem stomachi ex frigida causa vel ventositate. Datur vinum decoctionis ei⁹ ⁊ seminis feniculi vel masticis cũ succo alicuius herbe diuretice.

K ¶Cõtra vicium pectoris ex frigida causa datur vinum decoctionis eius vel aqua. Ad superfluitatem matricis mũdificandã fit ex ea fomentũ vel etiam suppositorium.

L ¶Auicenna. Fu. Folia eius sunt sicut folia apij. Et crus eius vnius cubiti plus planum et tenerum. cuius supremum est digiti grossitudini proximum ac purpureum. nodos habẽs ⁊ florem sicut narciscus. vel maiorem. In albo etiam ipsius est quasi purpureum. Inferi⁹ in radice sua emittit ramos. Et in ipsa radice est odor aromaticus.

M ¶Confert dolori lateris: vrinam prouocat si bibatur. ⁊ eius decoctio ꝓuocat menstrua: pl⁹ etiam spica.

Capitulũ. ccccLxxxvj.

Verbena. ysid. Verbena: siue verbena. dr̃ q̃si pura. sꝫ a grecis gerobotanea nomen accepit. eo ꝙ remedijs ac ligamẽtis hominũ ac purificatiõib⁹ sacerdotũ a gẽtilib⁹ apta ꝓbata est. vñ ⁊ põtifices illã appellabant saginen q̃si sancinen. ¶Pli. lib. xxv. Nulla tm̃ romane vtilitatꝫ pl⁹ hꝫ q̃ꝫ iherebotane. quam nr̃i verbenatam vocant. Hac iouis mẽsa vergit᷑. domusqꝫ purgant᷑ ac lustrant᷑. Duo sũt ei⁹ genera. foliosa que femina putat᷑. Mas folijs rariorib⁹. vtriusqꝫ plures ramuli tenues. cubitales. angulosi. folia minora q̃ꝫ quercus ⁊ angustiora. diuisuris maiorib⁹. flos ꝓo glaucus. radix lõga. tenuis. ⁊ vbiqꝫ nascitur in palmis aquosis. Quidã ãt nõ distinguũt: sꝫ vnum tm̃ faciũt gen⁹. eo ꝙ eosdẽ vtraqꝫ habeat effectus. ¶Pandecta ca. ccxc. Gerebotanũ vel peristerion grece. arabice albea. latie ãt berbena siue verbena vel sacra herba. ¶Sciendũ ꝙ prima spẽs gerebotani est centrũm galli. ⁊ est supina. Scda spẽs gerebotani est verbena. q̃ dr̃ Gallinacea. ⁊ est recta. ⁊ ideo vocat᷑ ortos. Et hoc Dyasco. dicit in cap. de gerebotano. Et ꝓma spẽs gerebotani a quibusdã vocat᷑ peristerion ⁊ illa est centrũ galli. Et ido in Pãdecta lr̃a. p. facit semotim cap. ab illo qd̃ incipit Gerebotanũ. ⁊ illud qd̃ incipit Peristerion. Vñ dic᷑ gere

botanũ. ideo nomẽ accepit tale. qm̃ sacerdotes eam purificationibus adhibere cõsueuerunt. ¶ Dyas. ca. de gerebotano. Gerebotanũ quam multi peristerion aut verbenam dicunt. Species habet duas. Una est supina: altera recta. Prima vocat̃ sidericis curetis. & alchea & cyperissis. vt asculapi⁹ in libro suo memorat. et Pythagoras crisceptron nominat. latine dr̃ licinia quasi lustrago vel vertipediũ vel centrum galli. Scd̃a quã erectam diximus. vocat̃ etiã trigomon bumo. vel gerebotanum hercularia. latine crista gallinacea vel herbena vtraq; folia subalbida & veluti incisa habent. & virgas in cubiti longitudine & amplius angulosa. et radices tenues & longas.

Operationes

A ¶ Dyas. Radix verbene & folia cũ vino bibita & cataplasmatib⁹ adhibita ycteericis medent̃.

B ¶ Et morsib⁹ occurrũt. Foliorũ eius. ʒ. i. cũ vino imposita per dies quattuor et gargarismo ipsa folia adhibita vulnera oris et putredines tollunt.

C ¶ Elixatura eius si in conuiuio aspersa fuerit hilaritatem prestat.

D ¶ Datur vero tertionarijs cum folijs tribus & radicibus trib⁹. quartanarijs s̃o quattuor numero. folijs & radicib⁹ tota herba vulnera glutinat & alienationes stringit.

E ¶ Et ad om̃ia venena potui data optime facit. Hecãt herba idẽ nomẽ accepit: scz vt sacerdotes eã purificatiõib⁹ adhibere ↄsueuerũt.

F ¶ In passionario habet̃ q̃ si medic⁹ visitando infirmum ipam in manu portauerit nesciente egroto: & dicet egroto. qualiter es. si eger dicet bene, sanabit̃. & si dicet male: moriet̃.

G ¶ Paulus. Aqua decoctionis eius matricem mundificat optime: et mẽstrua prouocat. Semen eius cum succo feniculi oculis impositũ ipsos mundificat.

Capitulum. cccclxxxviij.

Verbasco. Ysidorus. Verbascum latini herbam quã greci appellãt flamos. Harum altera est masculus albidioribus et angustioribus folijs. Altera vero femina folijs latioribus atq; nigris. lanuginosis & hirsutis.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li. xxvi. Cõtra tussim bibit̃ verbasc⁹. cuius flos est aureus: atq; tanta vis huic est vt etiã iumentis nõ mõ tussientib⁹: sz ylia trahentib⁹ in potu auxiliet̃. qd̃ & de gentiana reperit̃.

B ¶ Ex herbario. Verbascus nascitur in locis sabulosis.

C ¶ Ad podagram hec herba cõtusa & imposita dolorem sedat.

Capitulū.cccclxxxviii.

V**ecticon.** Dyaſ.ca. Vecticon. ſm trāſlatione arabicā: herba eſt q̄ hꝫ folia ſimilia edere. v. aut. vij. ſꝫ paulo maiora ſpanſa circa terraꝫ. deſup alba angulosa ⁊ viridia cum multis ꝓgis duoꝝ palmoꝝ. flos eſt illi viridis. in verno maxime naſcit̄. haſta ipſius tenuis eſt ita vt vix poſſit videri.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Folia ei⁹ molli addita ignē ſacꝝ extinguūt tumoribꝰ oībꝰ medent̄. B ¶ Sicca fumigatio ei⁹ oīa etiā ſilr̄ facere nouit. Mortuos ī vtero infantes excludit ciato vno cū mulſa bibito

C ¶ Radicem ei⁹ ſiccā pone ſup carbones de vite aminea. a ut de oliua ⁊ cooperi. ⁊ ei⁹ q̄d eſt ſubtile de emboto infirm⁹ teneat in ore ⁊ fumū recipiat. poſtea vinū amineū modicū glutiat.

D ¶ Illa berba etiā aperit orificia venarū.

Capitulū.cccclxxxix

V**eccia** latine. grece yſoforacius. arabice lachinis ſiue lechurios.

Operationes.

A ¶ Gal'. ꝑmo de cibis ca. veccia. Figura boꝝ ſeminū nō eſt rotūda ſic fabe: ſꝫ ſublata mag's ſimilis lentibꝰ. reponunt aūt agricole. ⁊ h̄ cum ipſis folliculis. ſimiliter cum totis plantis gratia alimenti brutoꝝ animalium.

B ¶ In fame autē vidi ⁊ ex his quoſdam comedentes. et maxime adhuc viridibꝰ exn̄tibꝰ ſicut cicera ⁊ fabas comedūt. ꝯſueta aūt ſunt nō in delectabilia ſolū: ſꝫ i ndigeſtibilia ⁊ ſiſtitiua vētris. necꝫ boni chimi generatiua.

C ¶ Apta ad ſanguis groſſi melācolici generatione ſicut ⁊ lenticula. ſꝫ illi q̄dē multa bona adſunt. huic aūt nullū illoꝝ bonoꝝ ineſt.

Capitulū.ccccxc.

V**ermicularis.** Pādecta ca. ccclv. Herba graſſula eſt herba de qua inuenitur maior ⁊ minor. et minor eſt vermicularis. Dyaſco. Vermicularis eſt berba q̄ ſimilatur berbe graſſule maiori.

Operationes

A ¶ Sera. Semen illius berbe eſt ca. ⁊ ſic. in. iij gradu. ⁊ expellit lumbricos.

B ¶ Et ōrq repit̄ ſup terrā ī corazeni poſtq̄ꝫ pluit

C ¶ Et qn̄ bibit̄ de eo tritū expellit lumbricos et aſcarides. ⁊ laxat ventrem.

D ¶ Auiceñ. Vermicularis ca. in. iij. ⁊ eſt ſemen arenoſum interficit vermes ⁊ aſcarides.

Capitulu. cccccxj.

v Vernix latine. arabice sandaros vel bara-
tin vel gressa vel sandaraca. grece gium
Sera. li. ag. c. sandros. i. vernix. ⁊ ẽ gũmi ca. ⁊
sic. cõplexiõis est in. ij. ḡdu. Et idẽ auc. Habix.
ca. est ⁊ sic. ſʒ caliditas ẽ pauca. ⁊ ẽ siƚe karabe.
ſʒ nõ est duꝝ. ⁊ ĩ eo paꝝ ẽ amaritudis. ⁊ afferꝛ
a terris xp̄ianoꝝ. ¶ Paul⁹ ca. ꝺ vernice. Ver-
nix ẽ gũmi cuiusdã arboris q̃ in xp̄ianoꝝ ptibꝫ
nascit. q̃ arbor iuniper⁹ vocat. vñ ab eo tpe esti
uo q̃dã gũmositas egredit: q̃ actiõe caloꝝ exsic-
caꝛ ⁊ induraꝛ. Et ꝺr vernix: q̃ cũ colligiꝛ ẽ albi
coloris. ⁊ cũ antiquaꝛ est subcitrini. ⁊ cũ plus
antiquaꝛ est ruffi coloꝝ. q̃cũqꝫ sit dũmodo sit
lucida ⁊ clara eligẽda est. Et ꝺr etiã vernix q̃d-
dã qꝺ ↄficiꝛ ex oleo seminis lini ⁊ vernice. ⁊ in-
de illiniunꝛ vel ↄsolidanꝛ colores apꝺ picturã
Habet ãt vernix ꝟtutẽ ↄglutinandi ex viscosi-
tate sua ⁊ clarificãdi ⁊ ↄseruãdi. qꝺ satꝫ ptꝫ. Nã
pictores supra alios colores ↄseruant.

Operationes.

A ¶ Sera. Vernix aũt qꝺ est gũmi absqꝫ confe-
ctione valet ↄtra fluxũ sanguis ex naribꝫ si pul
uis ei⁹ cõfectus cũ albumine oui ꝑtibꝫ ⁊ fronti
supponaꝛ. ↄtra vomitũ colericũ fiat ex pulue-
re eius emplastrum ⁊ olibano ⁊ albumine oui
et stomacho superponatur.

B ¶ Idẽ etiã fiat ↄ̄ dissinteriã addito aceto. ⁊ sup-
ponaꝛ pectini. puluis etiã ei⁹ in ouo sorbili dat⁹
valet ↄ̄ vomitũ colericũ vel dissinteriã. valꝫ etiã
puluis ↄ̄ interiorẽ ⁊ exteriorẽ solutionẽ.

C ¶ Serapion p̄dicto libro ⁊ cap̄. Vernix ↄfert
catarro qñ fit fumigatio cũ ea ⁊ desiccat vlcera.
⁊ abscindit sanguinẽ menstruũ.

D ¶ Et Idem auc. Bedigoras. de ꝓprietate eius.
⁊ ↄfert catarro ⁊ desiccat fistulas. ⁊ est sicca et
calida in. ij. gradu. euellit supfluitates flegma
ticas que sunt in stomacho ⁊ intestinis.

E ¶ Et occidit lumbricos ⁊ ascarides. et confert
fluxibilitati neruoꝝ q̃ accidit a frigiditate ⁊ hu
miditate ⁊ repletione.

F ¶ Et idem aucto. Habix. qñ fit fumigatio cũ eo
confert catarro capitis. et qñ pulueriſatur sup
vlcera desiccat ea.

G ¶ Et idem auc. Atabari. Sandaraca est simi
lis karabe in virtute sua. ⁊ cõfert fumigatio ei⁹
corize. ⁊ desiccat fistulas. ⁊ ↄfert sputo sanguis
⁊ emorroidibus. Et est gummi citrini coloris:
simile karabe. ⁊ est in eo parum amaritudinis.
⁊ affertur a terris christianoꝝ. ⁊ virtus eius est
similis virtute karabe.

H ¶ Et qñ fit cũ ea fumigatio: ↄfert fistulis. ⁊ qñ
accipiꝛ ex sandaraca ⁊ oleo rosaꝝ ⁊ liniꝛ cũ eo:
ↄfert scissuris q̃ fiunt in mẽbris ⁊ manibꝫ ⁊ pe-
dibꝫ. ⁊ si nõ inuenies pone loco ei⁹ pondus ter
tie ꝑtis pl⁹ põdere ipi⁹ de karabe. qꝺ dixit Hal.
esse gummi haur romane.

I ¶ Ubi sciendum ꝙ illud vocabulũ sandaraca
aliter intelligiꝛ in libris arabũ. ⁊ aliter ĩ libris
grecoꝝ. Nã arabes ꝓ sandaraca intelligũt ver
micem sic iam dictũ est. ſʒ greci ꝓ sandaraca in-
tendunt quendã lapidẽ rubeũ. Unde Plini⁹.
Sandaraca afferꝛ a Ponto ⁊ Capodocia et
Sicilia. ⁊ est lapis ignei coloris.

K ¶ Dyas. ca. de Sandaraca. In eisdẽ locꝫ nasci
tur vbi auripigmentũ. Hoc etiã dicit Dyasco.
ca. de arsenico. Et dicit ꝙ eligẽda est sandaraca
q̃ est colore ruffa valde ⁊ facile terribilis. et cre-
pula mũda. colorẽ hñs cynnobori. ⁊ odorẽ sul-
phuris. Virtusqꝫ ei similis arsenico. vñ est cau
stice virtutis ⁊ dyaforetice ⁊ stiptice.

L ¶ Resine mixta alopicias curat. cũ pice vngues
leprosos excludit. oris vulnera ⁊ nariũ curat.
Omes pustulas cũ oleo purgat. Oleo mixta
pediculos curat. Pustulas cũ adipe mixta mũ
dat. Condilomata ani compescit.

M ¶ Empicis cũ melle ⁊ vino vtiliter datur. Fu
migio tussim ꝓhibet. maxie resina mixta. Fu
mus ore accept⁹ vocẽ limpidat. cum melle ac-
cepta sic electuariũ asmaticꝫ medicaꝛ. siue voci
obtuse cũ resina vt captapucia accepta.

N ¶ Ysaac in viatico similiter seq̄r modū grecorū sic cap. de dentib⁹ putridis. ⁊ ca. de morsea.

O ¶ Similiter Galien⁹ in antbidotario minori in antidoto illo qđ incipit medicamen ad polipum narium.

Capitulū. ccccxcij.

Viola latie. Arabice feneflig vł fenefigi Grece leucis. Sciendū q̄ tria sūt genera violaꝝ. vt Dyas. dicit ca. leucꝫ. Sꝫ tm̄ Sera. li. ag. c. Feneflig. nō loq̄r nisi de vno. scꝫ viola purpurea. qm̄ visus ei⁹ magis ꝯuenit medicinis. sꝫ alia duo genera sūt spēs cheuri. sic apparet in cap. cxi. superi⁹ de C. ¶ Sera. li. ag. cap. feneflig. Feneflig. i. viola. est herba cui⁹ folia sunt minora folijs cussij et nigriora. ⁊ nō elongan̄r multū ab eis in figura sua. Et habet stipitē egredientē ab vna radice. ⁊ est sup eū plus Et in summitatib⁹ ei⁹ est flos boni odoris coloris purpurei. Nascit̄ in locis vmbrosis ⁊ aspe ris. ¶ Gal. vi. sim. far. c. de Viola. ſm translationē nostrā. Folioꝝ huius herbe substātia est subfrigida ⁊ aquosa. Virtus eoꝝ infrigidat parum. Dyas. ca. Leucis. i. viola. omib⁹ est nota. Est eñ in florib⁹ habens distantiā. quia mellinū album ⁊ purpureū florē ostendit Johannes mesue. ca. de violis. Viole sunt medicina tempata ꝯueniens. ⁊ fit p eas male q̄litatis pmutatio ⁊ nature solutio. Melior est quecunqꝫ ex p̄mis. qm̄ nō inuenit eā calor resoluēs ꝟtutē aut pluuia dissipās frigida est ⁊ hūida in p̄mo gradu. Et q̄ sicca est min⁹ est humida ⁊ minus frigida. Est eñ in recente humiditas supflua supgrediēs caliditatem ei⁹ aqua est pfectio et spēs. Cū aūt exsiccat̄ ⁊ resoluit̄ humidū supficiale ipsi⁹ manifestat̄ amaritudo ei⁹ q̄ est ꝓpter caliditatē q̄ fuerat sepulta. ⁊ est tunc ca. plus ⁊ ⁊ minus hu. Est eñ in recente hūiditas superflua ꝓpter quodqꝫ recēs est solutione p ventrē educit lambificādo. que ꝟo sicca est educit dissoluendo. ⁊ ipa quidē est infrigidatiua narcotica sedatiua doloꝝ calidoꝝ. ⁊ extinctiua inflāmationū ⁊ lenitiua ⁊ solutiua. Est ex debiliter soluētib⁹. ⁊ vigorat̄ cū alijs laxatiuis. Et propter h̄ q̄dam addunt q̄ntitati eoꝝ medietatem ex turbit: ⁊ faciunt trociscos. ⁊ vigorant cū hoc operationē eaꝝ. Et q̄dam addūt scamoneam. ⁊ ipa quidē ⁊ oleū eaꝝ ingredit̄ in emendatōeꝫ medicinaꝝ acutaꝝ. Succus autē ipsaꝝ et syrupus ex eis leniendo. Et viole sicce educunt dissoluendo. Et ipse quidem condiunt̄ cū zuccaro ⁊ melle sunt maioris abstersionis ⁊ minoris alterationis. ⁊ cū zuccaro ꝯtrariū faciunt Et cito q̄ non substinent de decoctione aliquid qua sit supfluitas. ⁊ succus eaꝝ similiter ⁊ corroborat̄ acetū cū infusione eaꝝ. ⁊ fit mirabile febrib⁹ multe inflammationis. ⁊ est melius oleū earum. fundamentum cuius est oleum onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

A ¶ Galien⁹. Ipa herba tam p se q̄ꝫ cū alfitis superposita remediū calidis p̄stat flegmonibus supposita aūt in orificio ventris incensionē patientis vel in oculis.

B ¶ Serapion. Virtus eius est que lenificat et sedat apostemata calida qn̄ ponunt̄ sub ea sola aut cum farina ordei. ⁊ confert inflāmationi q̄ fuerit in ore stomachi ⁊ in oculo. Sed flos ei⁹ cum hoc q̄ sedat inflāmationeꝫ oris stomachi habet proprietatem relaxandi coleram. Et fit emplastrum cum folijs tm̄ huius herbe aut cū sauich. ⁊ infrigidat ⁊ cōfert apostematib⁹ calidis oculoꝝ ⁊ exitu ani.

C ¶ Et đr q̄ flos eius a ꝓprietate q̄ue est in eo qn̄ bibit̄ cum aqua ꝯfert squinantie ⁊ epilentie q̄ accidit pueris. ⁊ est illa que vulgariter đr mater puerorum.

D ¶ Et idem aucto. Aben Mesuay. De ꝓprietate eius laxat coleram a stomacho ⁊ intestinis: ⁊ confert inflammationi que est in eis. et sode

z squinātie q̄ accidit infantib⁊ qñ sumit̄ cū aq̄ ca. Et qñ aliq̄s vult de ea exhibere in potu ad laxandū ventrē exhibeat ab.ʒ.iiij.vsq̄ ad.vi.

K ¶Dyas. Flos purpure⁹ sedat iflāmatiōez oris stomachi z oclo⁊.z aq̄ h⁹ floris ↄfert squinātie Laxat colerā a stomacho z intestinis.z cōfert inflāmatiōi q̄ est in eis.folia ei⁹ sūt sic folia cus∫sus:ſʒ minora z rotūdiora.ſʒ mellin⁹ color medicine necessari⁹ est.q̄ succ⁹ elixat⁹ z fomēto adhibit⁹ tumores stericos curat:mēstruis imperat.

L ¶Lerotis mixtus ragadias ani ad sanitatem pducit melle addito pustulas.z inflatōes tollit.semen ei⁹ cū vino bibitū.ʒ.ij.aut suppositum mēstruis impat.aborsum facit. Radices eius cataplasmatib⁊ adhibite cum aceto splenē siccant. Podagricis medicantur.

G ¶Sʒ viola alba piectorie est ḽtut; z extenuatorie.ſʒ flos pl⁹.decoctio āt herbe mēstruas puocat si post partū nō sequat̄.fetū mortuū extrahit z viuū corrūpit z educit:matric; inflāmationē sanat si tam fortis est mulier. si in pessario posita omnia similiter facit.

H ¶Jo.mesue Solutione educit colerā z alterat ei⁹ accessum.z viole ↄferūt inflāmatiōib⁊ oib⁊. z sedant sodā factam a calore vehemēti.z sunt somnifere z faciūt chorizam.z leniūt pect⁹ et guttur.z ↄferunt vuee z squinātie.

I ¶Et iuuamētū magnū eo⁊ ē a paṫib⁊ pectoris z pleuresi.z sedāt sitim.z ↄfert sicce opilatōi epatis z apostemati ei⁹.z calide ycterīcie.z sunt iuuamēti magni ī febrib⁊ inflāmatiuis z siti p eas Dosis potiōis ea⁊ ē ab.ʒ.iiij.vsq̄ ad.viij.z succi ea⁊ ab.ʒ.i.vsq̄ ad.ij. Et syrupi ea⁊ ab.ʒ.iij. vsq̄ ad.iiij. Et ↄditi ea⁊ ab.ʒ.i.vsq̄ ad.iij.

K ¶Bartholomeus in lib.de ꝓprietatib⁊ rerum. Uiola ꝓpter violentiā odoris sic z nominata. vt dicit ysi. Cuius tres sunt species.ſ.purpurea alba z mellina. Sed omniū; folia nature frigide sunt z aquose.z ideo solutiue.

L ¶Herbe quidē modica est viola in substātia q̄ recēs est melior q̄ʒ antiqua.cuius flos maximi est odoris.vñ odor eius cerebri calorē mitigat: z spūs animales recreat z ↄfortat.

M ¶Flores vernales ꝑus oriunt̄ sic se citi⁹ manifestant paruitatē eius in substātia magnitudo odoris pariter z virtutis notabiliter recōpensat.vt dicit Dyascorides.

N ¶Plateari⁹.Uiola fri.ē in ꝑncipio ꝑmi ḡdus z hu.in fine secūdi. Habet virtutē leniēdi. humectādi.refrigerādi.relaxandi. Uiole contrite sup ca.apostemata in ꝑncipio valent. Fomenta ex aqua decoctiōis ipi⁹ herbe facta circa pedes z frontē in acutis somnū puocat.

O ¶Rasi. Uiole somnifere sunt.capitis dolorē a calore factū remouēt. Colerā nigrā ↄ stomacho z intestinis purgat.calorē eo⁊ mitigat.

P ¶Macer. Nec roseus superare decor nec lilia pñt. Fragrātes violas specie nec vi nec odore. Dicitur humida vis illius z frigida ꝑmo. Esse gradu species tres esse legunt̄ ea⁊. Noscere q̄s tm̄ diuerso flore valem⁹. Nam sunt purpurei flores albiq̄ʒ nigriq̄ʒ. Cunctis pene pares sūt in medicamine vires zc̄.

Capitulū.cccccxciij.

Virga pastor;. Pādecta ca.ccxviij. Dipseus grece.arabice persenda:vel displacos:vel harsiarbay:vel aybsacos. latine ꝟo virga pastoris:vel cardo fullonum. Sciendū q̄ due sunt species virge pastoris.ſcʒ mascul⁹ z femina. Mascul⁹ est quem Dyas.ſm translationē nostrā ca. Dipseus vocat dipseus et est ſm ipm frutex spinosa. ꝟgā hñs lōgā spinis plenam.z folia in circuitu similia lactucis. in singulis nodis bina habens folia.z ipa oblonga z spinosa intus.z deforis spinis plena.z habet etiam contracta folia.que pluuiam z auram in se retinent.vnde z nomen accepit. Dipseus.id est sitiens in virgis suis.capita surgunt.singula spinosa similia echimo maritino sed oblongiora:que siccata album faciunt colorem.z in virga de intus vermes nascuntur.

Sera.li.ag.c. Barsiarbay.auc. Dyas. Barsiarbay vel dipsacus est spina q̄ pannos faciunt. ꝛ latine dr̄ ꝟga pastoris: ꝛ cardo fullonū. et est spēs spinaꝝ hn̄s stipitē longū spinosū. et folia eiꝰ sunt similia folijs lactuc̨. ꝛ sup quelibꝫ nodū stipitis sunt duo folia amplectentia stipitē. longa spinosa in medio eoꝝ interiꝰ ꝛ exteriꝰ habēt similitudinē vesicaꝝ aque. ꝛ sunt spinosa etiā. ꝛ habet iuxta stipitem concauitatē in qua colligitur pluuia ꝛ ros. Et ideo nominaꝛ dipseus id est sitiens. Sup quēlibet ramū eius est capitellum simile echimo marino: aliq̄ntuluꝫ in longitudinem tendens spinosum. qđ cum desiccatur fit albū. Et qn̄ scinditur reperiunꝛ in medio eius vermiculi parui. ꝛ ista est virga pastoris masculus. Et idem Serapion loco allegato. Sunt eius due species. Masculus ꝛ femina. Masculus est herba que nascitur omi anno. ꝛ habet ramulos seu ꝟgas tenues. molles. subtiles. nodosos. ꝛ dilataꝛ sup faciem terre sicut gramen. ꝛ habet folia similia folijs rute: nisi ꝙ sunt lōgiora ꝛ molliora. ꝛ habet iuxta vnūquodqꝫ foliū semen: ꝛ ꝓpter h̄ dr̄ masculus. ꝛ habet florem rubeum. Sed femina est quam Serapion vocat in lingua persica Perserianum. Et Dyascorides vocat eam Poligonos ꝛ est centum nodia. Femina que ara. vocatur barsiarbay. Latine vero cauda vulpis. Et est fm̄ Serap. herba hn̄s plantā paruā ꝛ virgaꝫ vnicā tenerā similē canne. ꝛ in nodis ipsiꝰ sunt folia egredientia ab ipa ꝟga similia folijs pini. ꝛ habet radicē in q̄ nullū est iuuamentū. nascitꝛ iuxta aquas. ¶ Gal. vi. sim. far. cap. Dipseus. Dipseꝰ vel dipsacus est ꝟga pastoris. plurimū qđ est in ipsa est frigiditas. ꝛ in sapore eius est stipticitas. Et virtus eius est q̄ infrigidat ꝛ desiccat in ꝑncipio tertij gradꝰ. ꝛ radix huiꝰ plante desiccat in. ij. ḡdu. ¶ Auicen̄. li. ij. cap. de ꝟga pastoris. Virga pastoris est masculus ꝛ femina. sed masculus est fortior. in ipa est stipticitas. sꝫ pars aquea in ipsa est plurima. Et ꝓpter multitudinē repulsionis materierū effusaꝝ estimaꝛ qđ est exsiccatiua fortiter.

Operationes.

A ¶ Dyas. Est ꝟga pastoris masculus. radix eiꝰ desiccat in. ij. ḡdu ꝛ abstergit. que cocta ī vino ꝛ tunsa. ꝛ sic cerotū imposita. vel si amplastraꝛ cū ea anus curat cissuras ani. ꝛ ragadias et fistulas ꝛ emorroidas interiores. quod medicamen in pixide enea conseruandū.

B ¶ Et clauos corpis mundat. ꝛ formicas ꝛ vermes q̄ in capite huiꝰ plante inueniunꝛ. in corio suo ligati ꝛ collo suspēsi aut in brachio dicunꝛ febrem quartanam penitus curare. ꝛ medetur mirmices et acrocordines.

C ¶ Sera. Virga pastoꝝ femīa est: cuiꝰ ꝟtꝰ repcutit ꝛ incarnat ꝛ ꝯfert inflāmatiōi oris stomachi qn̄ apponiꝛ extra. sic est postq̄ꝫ trita fuerit. ꝛ cōfert apati q̄d dr̄ herisipila: ꝛ apatibꝰ antiq̄s.

D ¶ Et repcutit ꝛ ꝓhibet humores qui fluunt ad mēbra. et ex melioribꝰ medicinis herisipile. qn̄ dilataꝛ ꝛ extenditur ambulans de membro ad membꝝ. ꝛ ꝯfert vlceribꝰ alijs. ꝛ vlceribꝰ manifestis. ad que humores fluunt ꝛ conglutinat vulnera recentia cum suo sanguine.

E ¶ Et ꝯfert vlceribꝰ aur̨. ꝛ si ē in ea sanies desiccat eā. ꝛ abscindit fluxū mēstruoꝝ īmoderatū.

F ¶ Et curat vlcera intestinoꝝ ꝛ sputū sanguīs. ꝛ sistit fluxū eiꝰ vndecūqꝫ fluat. ꝛ in omībꝰ his masculꝰ est fortior q̄ꝫ femīa. vn̄ hꝫ masculꝰ ꝟtutē stipticā frigidā qn̄ sumiꝛ in potu ex succo eius: ꝯfert sputo sanguīs ꝛ fluxui sanguīs antiquo ꝛ egritudini q̄ dr̄ colirica. ꝛ distillationi vrine. qꝛ ꝓuocat vrinam ꝓuocatione forti.

G ¶ Et qn̄ sumiꝛ in potu cū vino ꝯfert morsibus venenosis. ꝛ qn̄ bibiꝛ in febribꝰ periodicis ante accessionē paroxismi ꝛ horā ꝯfert multū.

H ¶ Et qn̄ fit nascale cū ea mulieri habēti fistulā ꝛ vlcera in matrice: ꝯfert iuuamētū magnū. ꝛ abscindit fluxum humiditatū antiquarū ab ea. et distillatur ex ea in aurem. ꝛ cōfert dolori eius ꝛ saniei que fluit ab ea.

I ¶ Et quando coquiꝛ cum vino ꝛ misceꝛ ei mel ꝯfert iuuamentū vlceribꝰ matricis. ꝛ fit emplastrum cum folijs eius. ꝛ inflāmatiōi stomachi ꝛ sputo sanguinis ꝛ formice ꝛ herisipile. ꝛ apostematibus calidis ꝛ frigidis in principio eorum. ꝛ quando coquitur cum vino et teriꝛ bene donec fiat cerotum.

K ¶ Et emplastraꝛ cū ea anus curat cissuras q̄ sunt in ano ꝛ emorroidas interiores. ꝛ oportet ꝙ hec medicina reponaꝛ in pixide enea. ꝛ curat speciē formice q̄ dr̄ paragodes. Et dicunt quidam ꝙ vermes q̄ reperiunꝛ in capitibꝰ huius plante qn̄ ligatur in corio suo.

L ¶ Et suspendiꝛ in collo ꝛ hūero habētes quartanam curat eam si deus voluerit.

M ¶ Auicen̄. Virga pastoris ꝓhibet fluxū. et fit ex ea emplastrū flegmoni ꝛ herisipile ꝛ formicē. est valde ꝯferens apostematibꝰ vlceratiuis.

N ¶ Et cōsolidat vulnera recentia. succus eius interficit vermes auris. ꝛ exsiccat vlcera eius. aqua eius confert sputo sanguinis. et fit ex ea emplastrum inflāmationi stomachi. et prohibet fluxum sanguinis ꝛ matricis. ꝛ sanat vlcera intestinorum.

O ¶ Et Dyascorides quidem existimauit ꝙ ipsa prouocat vrinam ꝛ sanat illum qui retinet eā et potest eam emittere.

Capitulū.cccxciiii

V Itis latine. Arabice harim vel harin Grece ampeleos. Sera.li.ag.ca. Harim. Uirtus ex ea est domestica ꝛ siluestris. ꝛ alba ꝛ nigra. Domestica ē vitis vini. ꝛ siluestris est q̄ grece vocat̃ ampeleos agria. hastas hꝫ lōgas ꝛ lignosas ꝛ asperas. Folia eius strigno ortiuo similia. sꝫ latiora ꝛ minora. florē hꝫ sicut capilli. sꝫ semen hꝫ vt botrus. Qd̃ cum maturauerit rufum facit colorē obrotundum. Alia spēs est q̄ vocat̃ lābrusca vel vitusu. cuius flos vocat̃ ynantus vel ynantiū vel ante flores. ꝛ est masculꝰ. de q̄ inuenies in c.xxviii. superiꝰ de A. ꝛ est plāta in q̄ sunt grana ꝑua silia botris vue paruis. ꝛ qn̄ sūt matura color eoꝝ ē rubeus. ꝛ figura sui grani est rotūda. ꝛ racemi sui botri reseruant̃ in sūmitate eiꝰ. ꝛ grece vocat̃ ambolosagine. Est alia spēs vitis q̄ dr̄ vitis alba. ꝛ est brionia. ꝑ q̄ lege ca.lxxv. supiꝰ de B. Galie.vi.sim.far.ca. Ampeleos melana. Ampeleos melana siue vitis nigra vocat̃ hec ꝓprie brionia. de qua lege viticella hic infra. ꝛ est vera brionia. Sciendū q̄ brionia supra de B. non est vera brionia. sed autores illam appellāt vitis alba siue brionia alba.

Operationes

A ¶ Gal.vi.sim.far.c.vitꝫ. Uinū vitis albe domestice est ca.i.ii.gdu. ꝛ vetꝰ ex eo est in.iii.gdu. Et mustū est i ꝑmo. ꝛ manifestat̃ vnūq̄dq̄ in ꝑmo gdu. ꝛ p manifestatiōeꝫ caliditatꝫ inuēte in eo.

B ¶ Uitis domestice succus ꝺm Sera. ꝛ potissime folioꝝ eius ꝯuenit habentibꝰ vlcera in intestinis sunt fri. ꝛ stiptice. ꝛ q̄ expuūt sanguinē. ꝛ q̄ ꝯquerūt̃ de ardore stomachi. ꝛ ꝑgnātibꝰ habentibꝰ appetitū corruptū. ꝛ caprioli eius qn̄ infundunt̃ in aqua ꝛ bibitur faciunt hoc.

C ¶ Et lacrimis vitꝫ ē silis gūmi: q̄ coagulat̃ sup palmites. q̄ potatꝰ cū vino expellit lapidem.

D ¶ Et linit̃ cū eo empetigo ꝛ curat eam. ꝛ scabiē vlcerosam similiter ꝛ nō vlcerosam. ꝛ oportet q̄ anteq̄ linias cū eo q̄ linias membꝝ cū nitro ꝛ oleo assidue ꝛ abradas pilos. Et infra cap. Uinum. latius dicet̃.

Capitulū.cccxcv.

V Urem ꝺm Serapionem li.ag.ca. Urem. sunt spēs scꝫ absi. ꝛ indū q̄d appellat̃ arabicum. ꝛ est rubei coloris. et est idem q̄d curcuma. Radix eiꝰ affert̃ ex terris in hyeme. ꝛ hꝫ grana sicut grana passule. Et melius ex eo est rubeū habens pauca grana. ꝛ aliud est quod adheret manui. ꝛ habet colorē viole. ꝛ exteriꝰ est rubeum. cuius toxicum multū. Et

toxicum quidẽ est res pauca minuta mollis adherẽs manui qñ tangit vagina ei⁹. et ipsuz quidẽ linitur sup morpheam confert ei.

Operationes

A ¶ Uirtus virem est calida ꝛ sicca in ꝓncipio tertij gradus. qd̃ si linit ad morpheã cõfert.

B ¶ Uiriditas inuẽta sup aquã q̃ arabice vocat batalep. ꝛ i ligua hispanica mulsas ſm Auerroim scd̃o Colliget. est calida ꝛ hũida in. ij.

Capitulum. cccccxcvj.

Uiscus latine ꝛ grece. arabi. dabalch vel bele vł hisos. Sera. li. aggre. ca. dabalch auct. Dyasc. Dabalch. i. viscus. Melior ex eo est nou⁹ q̃ silis est in colore suo colori porri. Exteri⁹ ꝟo est subrufus sine aspitate ꝛ sine furfureitate. ꝛ fit ex fructu rotũdo paruo q̃ nascit in arbore glandiũ. ꝛ folia ei⁹ sunt sic folia arborꝫ bussi. Fruct⁹ ḡ iste ꝯtundit ꝛ abluit. deinde coquit in aq̃. Sunt aũt q̃dã q̃ masticando fructuz ipm faciũt viscum. reperit etiã in arbore piroꝝ ꝛ maloꝝ: ꝛ in multis alijs arboribꝰ. ꝛ aliqñ in radice arboꝝ aliquaꝝ paruaꝝ. ꝛ latine vocat hec plãta vissago. Ego aũt vidi in monte Nabazat hoies q̃ faciũt ex arbore magna que nascitur apud eos: ꝛ apud ipos vocat tarabella. ꝛ latine vocat Caprifoliũ. Accipiũt q̃dẽ ramos ipsius excoriãt eos facientes fasciculos. ꝛ infundũt in aqua ꝛ dimittũt sic aliquo ex mensibꝰ. deinde ꝯtundũt ꝯtusione forti: ꝛ fit inde viscus bon⁹. Et virtus ei⁹ est similis q̃ subtiliat. attrahit ꝛ dissoluit: q꞉ habet virtutẽ resolutiuã. ¶ Dyasc. ca. Uiscus ſm trãslationem nostram. Uiscus in ramulis nascens quodã animali volatili: scilicet turdella viscat. Naz illud si moratur in ramulis arborũ: glutinat ꝛ inde nascuntur virgulc plurime. et fit visc⁹ qui semp viridis inuenit. Est autez optim⁹ q̃ in arbore quercus crescit. ꝛ q̃ est mũdus subuiridis. ꝛ si extendat non corrumpitur. sed vt membrana extenuatur.

Operationes

A ¶ Galien⁹. vi. sim. far. ca. de visco. Substantia visci est cõposita ex aq̃sa suba ꝛ aerea. ꝛ de his ambabꝰ est in eo multũ. ꝛ ex terrea pauca ꝛ in sapore ei⁹ est acuitas plus q̃ꝫ amaritudo

B ¶ Et virt⁹ eius est que calefacit: non tamẽ cito qñ apponit corpori. sed postq̃ꝫ facit moraz in corpore sicut facit tapsia. ꝛ nos q̃dez diximus in his que precesserũt: q꞉ hec reos inuenitur in medicinis. quaꝝ virtus est que calefacit: cum quaꝝ calefactione est humiditas supflua indigesta. ꝟtutes habet acres. duricies mollire potest. Nam de ꝓfũdo extrahit humorẽ cũ vehemẽtia. ꝛ nõ subtile tantũ: sed ꝛ pingues digerit. mox quidem calefacit. sed tpe diuturno imposit⁹ calefacit vt tapsia.

C ¶ Auicẽna li. ij. ca. de visco. Uiscus est not⁹ omibꝰ. ꝛ ei⁹ quidẽ fruct⁹ similis est ciceri nigro vel sincere. rotũdus virgulat⁹ frangibił ex quo man⁹ inuiscant. eius aũt minera ẽ arbor ferens glandes ꝛ pira et mala in q̃bꝰ sunt virtus aquea ꝛ aerea multiplicate valde qui ex eo bonus est. est recens plan⁹ coloris porri interius: viridis exterius. teritur et lauat. deinde coquit. ꝛ nõ calefacit nisi post moraz longam sicut gũmi rute agrestis: ꝛ est debilior ea in hoc. ꝛ in ipo quidẽ est humiditas superflua indigesta. ꝛ est ca. ꝛ sic. in. iij. ꝛ est resolutiuus. resoluit enĩ humiditates grossas. et ꝓfundo corpis ꝓpter fortitudinẽ ꝟtutꝫ attractiue ꝛ lenit. ꝛ dixerũt quidã q꞉ nõ inest ei operatio in humiditatibꝰ nisi tenuibus.

D ¶ Serapion aucto. Dyas. Quãdo visc⁹ miscetur cum resina pini maturat apostemata q̃ fiunt in radice auris ꝛ alia apostemata.

E ¶ Et quando miscetur cum olibano curat vlcera antiqua. ꝛ quando miscetur cum calce ꝛ cũ lapide gagatis: aut lapide asio. ꝛ coquitur cum eis. ꝛ ponitur sup apostemata fraudulẽta: aut super duriciem splenis curat. Et resoluit apostemata ꝛ duricies.

F ¶ Et qñ miscet cũ auripigmento citrino aut rubeo. ꝛ ponit sup maculas aufert eas. et qñ cũ calce miscetur ꝛ rob excludit vngues.

G ¶ Auicenna. Uisc⁹ eradicat vngues malas

cum super eas ponitur cum arsenico. ⁊ resol uit apostemata frigida. et proprie conforta tur cum calce: ⁊ lenit vlcera antiqua et vulne ra mala. ⁊ lenit iuncturas cũ tam tanta cera. quantum ⁊ ipm ⁊ cum equali pondere sui de resina pini. ⁊ confert apostematibus frigidis post aures. ¶ Et mixtus cum gummi pini et cera extenuat splenem cum sup ipm ponitur cum aliquib⁹ reb⁹ ipsuꝫ confortantibus sicut est calx ⁊ huiusmodi.

Capitulum. cccc.xcviij.

Viticella. Pandecta ca. cclxvij. Fesera arabice vel fesire. grece ampeleos leuce. latine viticella vel vitis alba. Sed sciẽdũ q̄ Galien⁹ vbiqꝫ vocat vitẽ albã vel nigrã brioniã. Et Dyasco. silr̃ ſm trãslati onẽ arabicam. Sed Galien⁹. vi. sim. far. ca. Ampeleos melana. dicit̃ q̄ vitis nigra ꝓprie dicit̃ Brionia. hoc silr̃ apparet in capi. vitis patrũ supra. Sera. libro aggre. ca. fesera. Fesera herba est que habet folia et capriolos in similitudinẽ vitis cõmunis. nisi qꝛ sunt asperiora et rami ⁊ caprioli adherent implicãtes se quibuscunqꝫ approximãt ex arboribus aliis ⁊ suspenduntur eis cum capriolis suis. ⁊ habet fructum similem racemo rubeo.

Operationes

¶ Dyascorides ca. ampeleos. Ampeleos leuce: id est brionia siue vt latine vitis alba. hastas ⁊ folia silia habꝫ viti nr̃e: sed aspera ⁊ minora. caprioli similes sunt implicãtes se semẽ ipi vuule sile. est ⁊ butriosum rarum.

¶ Dyasco. Viticella in vino elixa et comesta ventrem ⁊ vrinã mouent. virt⁹ est foliis ⁊ hastis ipsius ⁊ radici viscida. vnde vulneribus chironis imposita medicatur. Cancros ⁊ vagedenia vulnera ad scabiem ꝑducit. Tibiis vulnera tollit. sale addito ⁊ in cathaplasmatibus adhibita ⁊ composita.

¶ Radix ei⁹ colorẽ corporis bonum reddit. rugas vultib⁹ distẽdit. Lentigines purgat magnis cicatricib⁹ colorẽ ꝓpriũ reddit. Liuores ⁊ panaricia emẽdat. cũ vino in cathaplasmatib⁹ adhibita duricies spargit. Apostemata curat. Ossa corpori infixa eiicit. Medicaminib⁹ stipticis necessario miscet̃.

¶ Epilenticꝫ. ʒ. i. adhibita anno toto ꝑstolat̃ sil'i mõ accepta apoplexie ⁊ stomaticꝫ singulare ꝑsidiũ est maxie. ʒ. ij. accepte singul' causis silr̃ ꝯuenit morsib⁹ venenatꝫ. Aborsum facit. plus vero accepta maniã facit.

¶ Secũdinas deponit. Vrinã ꝓuocat. melle addito vt electuariũ datũ disnoicꝫ ⁊ offocationib⁹ prestolat̃. Tussim ⁊ dolorẽ capitis et lateris cõpescit. De alto cadẽtib⁹ ⁊ ꝯquassationib⁹ maximũ remediũ est obulo vno cum aceto bibita splenem desiccat dieb⁹. xxx.

¶ Accepta cum caricis cathaplasmata omnia similiter facere potest. cocta in aqua ⁊ fomento adhibita stericas purgat. infantes nõ coagulatos deponit. Verno tempore herba ipsa exiccatur.

¶ Cuius succus cum mulsa bibitus omia similiter facere nouit et flegma deponit. Semen vero eius tritum ⁊ perunctum scabiem et leprosos curat. Lac mulieribus prouocat Succus eius cum succo ptisane coctus lac mulieribus prestat. Succus baccaruꝫ eius lac vberibus siccis reddit.

¶ Cime eius vrinã mouent mediocriter. Radix autẽ proiectoriam ⁊ extenuatoriã virtutem habet ⁊ desiccat mediocriter.

¶ Et ideo splenem resoluit ⁊ sclirosim posita extrinsec⁹. aut supposita cum ficubus: leprã ⁊ scabieꝫ sanat. datur etiã in cibo pro splene. ⁊ ꝑ vrinam splen digeritur. Hec herba tã laudabilis est vt in tyriacis potiõib⁹ mittatur. Miscetur ⁊ pulchrificiis medicaminib⁹ cũ oleo decocta donec arescat detrahit.

¶Communiter autẽ radix cutem fricabilem ꝛ extensam facit. Medetur aũt effelidas ꝛ lentigines ꝛ maculas nigras cum orobo atqꝫ terachia ꝛ fenugreci semine. Item si tecum eaꝫ portaueris omnia mala a te effugient.

congelatum in vesica, ꝛ cũ aqua mellis frangit lapidem. E ¶Et aperit opilationes matricꝫ et soluit melancoliam et flegma sicut epythimum quando bibitur sicca cum oximelle. et ipsa ĩ partibꝰ nostris caremus.

Capitulum.ccccxcviij.

Vethuen. Auicẽna libro .ij. ca. vethuen. Vethuen est planta habens virgas minutas. sup quas sũt flores albi. habentes folia similia floribꝰ maro. acuti saporis ꝛ odoris. ꝛ est ca. in .iij. sic. in .ij. Et ẽ ex ea alia citrina. alia alba. est digestiua. aperitiua opilationũ. ꝛ ĩ rubea est stipticitas.

Operationes

A ¶Auicẽna. Vethuen puocat sudorẽ. et eius oleum inunctũ aperit orificia venaꝝ. ꝛ resoluit apostemata in stomacho: ꝛ sanguinẽ congelatũ in ipo.

B ¶Et cõuenit apostematibꝰ frigidis. Conuenit fistulis ꝛ vlceribꝰ neruoruꝫ. cum in decoctione eius infundit̃ spongia. et ponitur sup egros ꝛ facit subeth.

C ¶Et odoratur humiditas eius ꝛ facit dormire. Conuenit asmati cum bibitur sicca: sicut bibitur epithimum.

D ¶Et prouocat fortiter. ꝛ resoluit sanguinem

Capitulum.ccccxcix.

Volubilis latine. gre. cussus. ara. Iebleb. Io. Me. ca. de volubili. Volubilis plẽs sunt spẽs. Una ẽ q̃ dr̃ funis arboꝝ. cuiꝰ flos est albꝰ. ꝛ est sicut ruba. ꝛ habet lac. et vocat̃ volubilis magna. Et est alia cuiꝰ rami repũt sup terram ꝛ sup ramos plantaꝝ. q̃ folia ꝛ flores hꝫ minores. ꝛ dr̃ volubilis parua. Et est alia species eius hñs folia subalbida ꝛ lanuginosa. ꝛ hꝫ lac. Et est species alia aspera. hñs folia sicut sũt citrulli folia. cuiꝰ flos est sicut ampulle adherentes. et vocat̃ lupulus. Et est q̃rta species eiꝰ cuiꝰ radix est sicut fescire sim ꝛ magꝭ grossa. ĩmo est grossitudo eiꝰ in modũ cucurbite maioris. et eiꝰ stipites eleuant̃ sup radicẽ suã circiter cubitos duos. ꝛ folia eius sunt stricta parua in modũ sagitte alate: q̃ ex leui cã fluũt. ꝛ hꝫ lac: ꝛ vocatur dñs lacticinioꝝ. ꝛ ex ea fit scamonea. qδ inuenies in ca. ccccxix. de S. Meli. or duaꝝ specieꝝ primaꝝ ẽ magna: hñs folia

in modũ sagitte alate: melioꝛ est q̃ oꝛitur i locis tẽperatꝭ remotꝭ ab excessu. Inq̃t Dyasc. Magna est eq̃lis. declinat tñ ad caliditatẽ. ⁊ ẽ sic. in. ij. ⁊ est resolutiua: maturatiua: aperitiua. abstersiua ⁊ solutiua. lanuginosa ꝟo ca. ẽ i excessu vlceratiua ⁊ incisiua. Sagittalꝭ ꝟo ca. ẽ ⁊ sic. in. ij. gradu. Et dixit Gal. in ꝑncipio tertij. lac ꝟo in fine tertij. ⁊ est acris vlceratiua. ⁊ eiꝰ acrimonia nõ est i vehemẽtia lacticinij maioris. ⁊ est in q̃libet eiꝰ parte plante acuitas ⁊ serositas: sed plus in lacte ipsiꝰ. ⁊ est in ea abstersio ⁊ resolutio. ⁊ ista ẽ scamonea. Lupulus vero est equalis ad frigiditatẽ declinans. ⁊ dr̃ q est in ꝑncipio ꝑmi. et est verius. Est autẽ sedatiuus doloꝝ calidoꝝ extinctiuus inflãmationũ ⁊ lenitiuus.

Operationes

A ¶ Jo. Me. Rectificatio magna aperit oꝛificia venaꝝ. ꝓpter qd̃ miscẽdũ ẽ ei aliq̃d ex dragãto ⁊ mastice. ⁊ rectiꝰ qd̃ vigoꝛat operationẽ eiꝰ est aqua casei cũ spica ⁊ mastice.

B ¶ Ex sagittali aũt nõ ꝓpinat ad soluẽdũ nisi coagulũ eiꝰ. ⁊ est scamonea. Lanuginosa vero pꝛorsus vitãda est. Solutiõe eñi educit sanguinẽ. ⁊ est venenũ. ¶ Item lanuginosa educit excoꝛiãdo.

C Lupulus vero aspersa educit de colera citrina rem aliquã ⁊ mũdificat sanguinẽ ab ea: ⁊ clarificat ipm̃: ⁊ sedat inflãmationẽ eius. ⁊ affert ei iuuamentũ magnũ infusio ipsius in aqua casei.

D ¶ Et syrupus eiꝰ remouet yctericiã: ⁊ aqua parũ vtuntur administratione eiꝰ medici tẽpoꝛis nostri: cũ sit medicina bona.

E ¶ Et ipa quidẽ ⁊ succus eius cũ sauich oꝛdei sedat doloꝛẽ capitis ca. ⁊ ꝯuenit calefactioni stomachi ⁊ epatis. ⁊ syrupus eiꝰ ꝯuenit febribus colericis ⁊ sanguineis.

F ¶ Magna ꝟo solutiõe educit colerã adustã cũ facilitate: ⁊ apit opilationẽ epatꝭ ⁊ meseraicaꝝ. ⁊ ꝯuenit yctericie cũ succo apij ⁊ endiuie. aut cũ aqua casei. ⁊ ꝯuenit apostemati epatis cal. extrinseco. ⁊ sedat sodã antiquã. et

G ꝓpꝛie cũ oleo ro. aut camomille. ¶ Et succus eius est ex eis q̃ sanãt vlcera in aure. et est ex medicinis pectoꝛis ⁊ pulmonis: mũdificans ea a supfluitatibꝰ: ⁊ cõuenit asmati valde.

H ¶ Et ꝯuenit febri longi tp̃is. ⁊ ꝓpꝛie. fe. opilationũ. ⁊ eis quaꝝ materia est colera citrina.

I ¶ Ex radice vero sagittalis fit emplastrum ⁊ oleo rosarum aut camomille. ⁊ sedat sodã frigidam antiquam: ⁊ curat emigraneã. Dosis potio volubilis magne in decoctione est circiter. ℥. iiij. Lupuli vero infusiõis i aqua casei potione libra. i.

Capitulum. cccc.

Va passula. Salienꝰ. vi. sim. far. cap. de vua passa. Astasis. i. vua passa. digestiue simul ⁊ stiptice et dyaforetice lente participat virtutis.

Operationes

A ¶ Dyasc. Albe passule sũt plus stiptice. ⁊ carnes passularũ q̃n extrahunt ab eis grana et q̃n comeduntur ꝯueniũt canne pulmonis: ⁊ cõferunt tussi renibꝰ ⁊ vesice.

B ¶ Et q̃n passule comeduntur sole cũ nucleis cõferunt vlceribꝰ intestinoꝝ. ⁊ q̃n caro passularũ miscetur cũ farina ⁊ gneisi. i. scariola et ouis ⁊ modico melle: ⁊ comenditur admixto modico pipere: expellit flegma p os.

C ¶ Et q̃n miscetur cũ farina fabarũ et cimino. et fit inde emplastꝝ: ꝯuenit apostematibꝰ ca. intestinoꝝ. ⁊ q̃n passule pistate miscentur cũ ruta: ⁊ fit inde emplastrũ: delet qd̃ apparet in cute ex clauis ⁊ vlceribꝰ fraudulẽtis. s. cancro.

D ¶ Quãdo fit ex eis emplastꝝ cũ opopanaco conuenit podagre. ⁊ q̃n ponitur sup vngues eradicat eos. et melioꝛes ex eis sunt kesmes sine granis. ⁊ post eas sunt pingues subtilis coꝛticis ⁊ parui grani.

Capitulum.cccccj.

Vuauersa. Bartho.i li. de pprietatibꝫ rez. Vuauersa a humeo mes dr̃.ꝛ est dicta q̄si hũida: eo ꝙ intrīsecꝰ hũorꝫ ē plena. Vñ dic̄ Jsi.li.xvij. Ex tribꝫ āt cōponit̃ vua: scꝫ ex follicul': glacea ꝛ arillis. folliculi dicunt̃ vinacia: in qͣbꝫ glacea ꝯtinet̃. Et ē glace succus siue hũor pinguis ipsiꝰ vue. Jtē sūt verticarie sic dicte a magnitudine ꝛ longitudine.

Operationes

A ¶ Gal'.vi.sim.far.ca. vuauersa inq̄t. Vuauersa sunt indigestibilia. suba eius est grossa terrea: put ꝛ gustu declarat̃. qꝛ sapor eiꝰ est acerbus vel ponticus. B ¶ Virtꝰ eius fri.in.i.sic.in ij.ꝛ stipticat ꝛ cōstringit. ꝛ conuenit oī fluxui ventris iuuamento magno.

Capitulum.cccccij.

Vmbilicꝰ venerꝫ vel cymbalaria latine. grece colitidon. Dyas. Colitidon id est vmbilicꝰ venerꝫ est herba: folia hꝫ sicut acinctabulũ obrotũda ꝛ alta: ꝛ latenter cōcaua. ꝛ hastā breuē in q̄ est semē positū Radix est ei obrotunda vt oliua. Est alia colitidon que folia hꝫ pinguia ꝛ latiora ꝛ spissa sicut bugellas. folia q̄ sunt circa radicē sūt sicut oculus picta. gustu stiptica. hastaꝫ habet tenuem. cuius flos ꝛ semen similes ypericon Radix est illi maior predicte.

Operationes

A ¶ Gal'.vij.sim.far.ca. Colitidon. mixte ē ꝟtutis. s. hũide: frigide: ꝛ cuiusdā obtuse. stipticitatꝫ amare. vnde infrigidat ꝛ repcutit ꝛ abstergit ꝛ dyaforat. Pli.ca. colitidon herba ē oībꝫ nota. cuiꝰ natura ex hũido frigido ꝛ paꝝ calido refrigeratoria. B ¶ Dyasco. Virtꝰ pme speciei est ꝙ succꝰ radicꝫ/eiꝰ ꝛ folioꝝ punctꝰ: aut fomēto adhibitus tumorē nature spargit. C ¶ Jgnem sacrũ extinguit: et pmones curat. Scrofis impositꝰ eas spargit. Stomachi estuationē tollit. D Radix comesta cũ folijs calculos frāgit. Vrinā puocat. ¶ Hydropicis in oximelle datꝰ singulare ꝑsidiũ est. Et mulͥti ad amorē eam colligunt. Hec mixtā habet virtutē infrigidandi ꝛ humectandi. Hec etiā nō a parte stipticā vim cũ amaritudine modica. vñ infrigidat ꝛ reprimit ꝛ proijcit et digerit inflāmationē. ergo flegmonē curat: ꝛ i stomacho cām habētibꝫ vtilissima est. E ¶ Cathaplasmata tunsa ꝛ imposita vulnera q̄ sunt cũ rubore ꝛ rosulas sanat. succꝰ eiꝰ iniectꝰ adverετri exiccationē (quā greci fimosim vocant) valet. F ¶ Galie. Colitidon curat flegmones

herisipilatos. ꝛ herisipilas fleg. et maxīe sto. ardētis vtilis. ꝛ sufficiēter epiplasmata. credita aūt sūt folia cū radice comesta lapides
B frāgere ꝛ vrinas mouere. ¶ Pli. Dectūsa ꝛ iposita vulnera curat ꝛ resoluit q̄ sūt cū rubore. i. rosulas sanat. Tunsa ꝛ stomacho iposi
D ta ardorē ꝛ inflāmationē sedat. ¶ Radix ꝓo eius potata lapides frāgit. Greci vero dicūt ꝙ leniter sit humida frigida ꝛ stiptica.

Capitulum. cccccciij.

V Ngula caballina. Sciēdū ꝙ vngula caballina duplicꝫ generꝫ est. vnum aq̄ticū. aliud terrenū. Aq̄ticū ē nenufar vel nymphea aq̄tica. vel cacabꝰ venerꝫ. vl' papauer palustre. vl' alga palustrꝫ: hn̄s flores albos. sic appet ī ca. cccix. supꝰ de N. Terrena ē q̄ vocaꝫ vngula caballina gre. ꝛ ara. vocaꝫ bhatanū vl' farfugiuꝫ. nasciꝫ iuxta fluuiū.

Operationes

A ¶ Gal'. vi. sim. far. ca. de tussilagine. ꝛ ē vngula caballina vel nenufar terrenum vel farfana. Noīaꝫ aūt tussilago: eo ꝙ tussibꝰ ꝛ ortonoicꝭ ꝯferēs crediꝫ. si q̄s sumēs fo. sicca. vel radicē sup prunas fumigās īspiret ꝯsurgentē fumū.
B ¶ Est āt mediocriter acre: q̄re ꝛ rūpe sine dolore crediꝫ vniuersa apata q̄ in torace. viridia vero folia ꝛ flores. flegmonē patientia membra cū difficultate digestionis exteriꝰ cathaplasmata iuuāt ꝓpter amissionē aq̄se hūiditatis: cuiꝰ oīa virida ꝛ tenera. Hec q̄dē magis: illa ꝓo minꝰ participāt. sicca ꝓo folia lilij acrioris sūt ꝓturꝫ: vt cōpetāt flegmonē patien
C tibꝰ. ¶ Aui. li. ij. ca. de nenufare terreno: inq̄t esse fri. ꝛ hu. cōplexionis in. ij. gradu.

Capitulum. cccccciiij.

V Rtica maior. Pandecta. ca. ccclxv. Huiure vel varikflatū vel sarichara Grece inguidalis ac califex. latie ꝓo vrtica. Sera. li. aggre. auc. Hyaſ. ca. huiure. Sunt eiꝰ due species. Una eaꝝ ē aspior ꝛ nigrior. hn̄s fo. latiora. ꝛ hꝫ semen simile semini canabis: nisi ꝙ est minꝰ eo. Alia ꝓo hꝫ minora folia. ꝛ nō habet folia aspera sicut pma. de qua in sequenti ca. diceꝫ. Et est ca. ꝛ sic. in. iij. gradu. merito quidē igiꝫ vt alimento nullus vtaꝫ sine eo ꝙ maxima capiaꝫ fame. Utilis autē est vt medicina subductiua ventris.

Operationes

A ¶ Galie. lib. de cibis ca. de vrtica. Et idē. vi. sim. far. eodem ca. Et califex sine vrtica maior Huiꝰ herbe tam fructus q̄ꝫ folia ipsa maxie admittanꝫ ad opꝰ medicine. Dyaforetice est

virtutis vt pustulas ⁊ parotidas sanet. Habet aũt ⁊ ventositatis aliq̃d. quapropter impetus libidinis excitat: ⁊ maxime qñ cũ sapa bibitur semen ei⁹. ꝙ autẽ nõ vehementer calefacit: sit satis subtilium partium: sit educens grossoꝝ humoꝝ ⁊ viscosoꝝ qui in torace ⁊ pulmone. Testat̃ ⁊ in hoc ꝙ patiunt̃ pericule corpis quas ↄtingit. Illa vero ventositas quas participare dicit̃: nascit̃ dũ ipsa digeritur. Non enĩ est actu ventosa sed potentia. ventrẽ laxat moderate. et hoc solũmodo ꝙ mũdificat ⁊ cõmouet. nõ eo ꝙ purget.

B ¶ Dyasco. Cathaplasmatib⁹ imposita corporis fricatiõe atq̃ rubore: dolorẽ atq̃ pruritũ facit. deniq̃ recorporatiue ꝟtutis sunt maior videlicet ⁊ minor. Silr̃ limosis atq̃ similib⁹ duricieb⁹. medet̃ etiã eis qui ab aĩalib⁹ venenatis fuerũt vexati.

C ¶ Itẽ cocta atq̃ cõtrita emollit ventrẽ. Semen aũt ei⁹ ventrem mouet. Folia ⁊ semẽ dyaforetica sunt ⁊ leptomeris abundãter sine calefactiõe nimia. sanant stigmata ⁊ cyraculas ⁊ ragades. et ex torace ⁊ pulmone educit humores pingues et glutinosos. habet aũt aliq̃d in se ventositat̃. ad luxuriã ꝓmouendã ⁊ excitandã libidinẽ. maxime quãdo cum sapa bibitur.

D ¶ Acalifex calefactoria est: que potata cũ vino regium morbũ emendat. semen ei⁹ in antidotis missum colericis prodest.

E ¶ Itẽ tritũ cũ melle ⁊ in modũ electuarij datũ: tussim veterẽ ⁊ in frigore cõceptã emẽdat. ex calore suos oẽs tumores dissoluit.

F ¶ Sera. aucto. Galieni. Virt⁹ ei⁹ est q̃ resoluit resolutiõe multa. et est cũ hoc ei⁹ virt⁹ inflatiua. ⁊ ꝓpter hanc causam mouet coitum: ⁊ delet exituras: ⁊ apostemata que fiũt ꝑ aures. ⁊ facit exiccari hũores viscosos a pectore ⁊ pulmone qñ bibit̃. ⁊ curat vlcera corrosiua: ⁊ om̃e cui cõuenit exiccatio. Et qñ bibit̃ de semine eius cũ rob excitat appetitũ coitus. ⁊ soluit ventrẽ solutione temperata. propterea quia abstergit ⁊ cõmouet.

G ¶ Et folia ambarũ specierũ quãdo terunt̃ cũ sale ⁊ fit emplastrũ curat morsum canis et vlcera fraudulenta ⁊ carnosa: ⁊ vlcera sordidã: ⁊ tortiones neruoꝝ ⁊ exituras. ⁊ apostemata que fiunt post aures. Et fit cum eis cerotum cum cera ad duriciem splenis.

H ¶ Et qñ terunt̃ ex folijs eius ⁊ ponunt̃ in naribus: abscindũt fluxũ sanguinis. ⁊ qñ terit̃ ex eis ⁊ cõficit̃ cũ myrrha: ⁊ fit inde nascale, ꝓuocat mẽstrua.

I ¶ Et ponunt̃ folia ei⁹ sup matricem egressam: ⁊ eã reuocat intus. ⁊ semen ei⁹ qñ bibit̃ cũ rob excitat appetitũ coit⁹: ⁊ aperit orificium matricis. ⁊ terit̃ ⁊ cõficitur cum melle ⁊ comedit̃. ⁊ cõuenit asmati que non sinit hoĩem iacere: ⁊ pleuresi. ⁊ expellit sup̄fluitates a pectore.

K ¶ Et decoctio folioꝝ ei⁹ qñ coquitur cũ pauco myrrhe ꝓuocat mẽstrua. ⁊ qñ folia ipa coquunt̃ cũ limacijs molliunt ventrem ⁊ ꝓuocant vrinã. ⁊ quãdo folia ipsa coquunt̃ cum ordeo expellunt sup̄fluitates a pectore. ⁊ quãdo fiunt gargarismata cũ succis eius: curat apostemata vulue.

L ¶ Et idem auctoritate Rasis. Oleum vrtice est magis laxatiuum q̃ȝ oleum cartami: scilicet quãdo tu comparas virtutem laxatiuam vrtice virtute laxatiue cartami.

M ¶ Et idem aucto. Aben mesuay. Mouet coitum quando comeditur cum cepis ⁊ vitellis ouorum. ⁊ quãdo teritur semen eius et ponit̃ super cancrum conuenit.

N ¶ Et de ꝓprietate ei⁹ ẽ ꝙ laxat flegma viscosũ. ⁊ qñ excoriat̃ semẽ vrtice ⁊ terit̃: ⁊ miscet̃ cum melle ⁊ sumit̃: laxat cũ fortitudine. et oportet tñ ꝙ non tangat linguã ⁊ caput meri ne aduratur ea.

O ¶ Et dosis ei⁹ a. xx. g̃nis vsq̃ ad. xxx.

P ¶ Et idẽ auc. Isaac. Soluit ventrẽ viscosuȝ ⁊ ꝓuocat vrinã. ⁊ cõuenit dolori renũ: ⁊ iuuat coitũ. ⁊ maxime si comedat̃ cũ cepis ⁊ vitellis ouoꝝ. ⁊ qñ bibitur cum semĩe canabi: cõuenit spleni ⁊ dolori lateris.

Capitulum.cccccv.

Vrtica minor. Dyascorides. Urtica altera maior: altera minor. De maiori in pcedēti capitulo dictū. Minor vero que ꝛ vsualis est ꝛ simplex cū tenui semine: ac folijs nimis asperis. ¶ Auicenna. Color seminis eius est similis seminis porri: sed tamen est minus ꝛ subtiliꝰ. ꝛ nō est in eiꝰ longitudine. ꝛ mordicat qd̄ eī obuiat. ita ꝙ etiaꝫ intestina. Urtica ꝛ semen eiꝰ sunt ca. in principio tertij gradus. ꝛ sic. in. ij. sed semē est minoris siccitatis ꝙꝫ ipa. Est attractiua: vlceratiua: resolutiua cum virtute adustiua. Et sunt quidam qui dicunt calefactionē eius nō esse fortem. ꝛ in ipa quidem est virtus aperitiua. ꝛ in ipo est abstersio fortis.

Operationes

A ¶ Auicē. Emplastrū eiꝰ cū raffano disrūpit dubelet. ꝛ cōuenit duriciebꝰ. Et semen eiꝰ cōuenit cancro in emplastro. ꝛ similiter eiꝰ cinis cū sale cōuenit vlceribꝰ que accidūt in morsura canis ꝛ vlceribꝰ malignis ꝛ cancro.

B ¶ Emplastrum ex eo cum sale cōuenit torsioni neruorum. Et folia eius contrita abscindunt fluxū sanguinis ex naribꝰ. Et semen eiꝰ cōuenit stricture nariū. et aperit opilationes collatorij fortiter. ꝛ ex semine eius factū emplastrum fit dentiū eradicatio facilis.

C ¶ Et ex eo emplastruꝫ cōuenit apostematibꝰ que fiunt post aures. ꝛ est abstersiuū qn̄ bibitur cū aqua ordei. ꝛ mundificat pectus.

D ¶ Et cum decoquuntur folia eius in aqua ordei educunt humores grossos qui sunt in pectore. eius semen est fortius: et ipm remouet asma ꝛ frigidam pleuresim.

E ¶ Excitat coitum pcipue semen eius cum vino. Et aperit orificium matricis: quādo matrix recipit sperma. ꝛ similiter si comedaꝛ cū cepis ꝛ ouis. Et quādo supponiꝛ cū myrrha puocat menstrua ꝛ aperit matricē. ꝛ similiter si bibatur decoctio eius cū myrrha.

F ¶ Et folia eiꝰ recētia reducūt matricē exeuntē loco emplastri posita. ꝛ soluēdo educit flegma: ꝛ hūorē crudū sua abstersiōe cū virtute solutiua q̄ sit in ipa. ¶ Et oleū vrtice minoris plus soluit flegma ꝙꝫ oleū cartami. Et decoctio folioꝝ eiꝰ cū obstracis lenit ventrē.

G ¶ Et si vis vt ipa faciliꝰ soluat accipe medullam seminis eiꝰ ꝛ cōtere ipam cū sauich: ꝛ proijce eū cū vino ꝛ bibe eā. ꝛ oportet vt post eiꝰ haustū bibatur aliquid ex oleo ro. ne adurat guttur bibentis. Et quando fiunt ex ipis collìria cū melle ꝛ supponunꝛ ꝛ soluunt.

H ¶ Palladiꝰ. Urtica ex ea vocata ē ꝙ tactus eiꝰ corpꝰ adurat. Sunt enī ambo oīno ignee nature. vnde ꝛ tactu purit ꝛ pruriginē facit.

I ¶ Macer. Dicimꝰ vrticā quā grecꝰ acalife dicit.
Feruida nō modice vis illi diciꝛ esse.
Unde nec immerito nomē sumpsisse videꝛ.
Tacta ꝙ exurat: digitos vrtica tenentes.
Nec solet ycthericos: cū vino sumpta iuuare.
Illius semen colicis cum melle medetur.
Et tussim veterem curat si sepe bibatur.
Frigus pulmonis pellit ventrisꝙꝫ tumorē.

Capitulum.cccccvi.

Vlpicū. Isi. Ulpicū appellatā est: eo ꝙ allij odorē hꝫ. Pal. li. xi. In mense nouēbri vlpicū sicut ꝛ alliū seriꝛ terra: maxie alba fossa ꝛ subacta sine stercore. Sulcos in aeris facies ꝛ ī locꝭ altioribꝰ semīa pones. q̄tuor digitꝭ separatas: nec altiꝰ pressa. Sarculari frequēter debēt: qꝛ plurescūt. Si capitatim facere volueris: vbi cepit caulis pdire particula: sicꝙꝫ succus reuerteꝛ ad spicas.

Operationes

A ¶ Isidorus. Ulpicum cū vino tritum calculos aiunt pdesse potui datū. Illius semen cū vino menstrua prouocat siue purgat.

Capitulum.cccccvij.

Ulmus latine.ara.arnabū.grece pe/tela vl' proselee siue pteloe. Paul⁹ ca. de vlmo. Ulmo ē arbor oīb⁹ nota. cui⁹ folia stiptica sunt.

Operationes

A ¶ Gal' vīij.sim.far.ca. Prolee ƒm trāslationē grecā Prolee: id est vlmus folijs ɔsolidam⁹ qnq₃ recens vuln⁹ cōtusis q₉ stiptica simul z abstersiua virt⁹ ɔseruat in eis. Cortex ꝓo ei⁹ adhuc magis est subamar⁹ z stipticus.

B ¶ Uñ z leprā sanat cū aceto. Et dum viridis existit z recens si supligata inuoluat vlcerib⁹

C cōsolidare ea poterit. ¶ Et radices ei⁹ etiam eiusdē virtutꝫ sunt: z cū eius decoctiōe fomē tant oēs fracturas porositatione egentes.

D ¶ Paulus. Ipa bullita in aq̄ curāt excoriati onē capitꝫ si inde lauet. Radix ei⁹ est stiptica

E ɔglutinatiua z ɔsolidatiua nimis. ¶ Isi. Ulmus nomē accepit: eo q₉ vliginosis z hūidis locis meli⁹ ꝓficit. Nā in mōtanis z aspis mi

F nus leta ē. ¶ Pli.li.xvij. Ulmoꝝ vmbra lenis est enutriēs q̄cunq₃ occupat. In vlmo inseri moꝝ iubet religio fulguꝝ. Nobilia vina ī ar bustis gignunt. ꝑmoq₃ oīm vlm⁹ ꝑpter nimi am frondē excipit. Ulmis detrahit succ⁹ in/ utilis supra terrā vsq₃ ad medullā forac̄ꝫ. In senecta z cum alimēto sequūtur abundare ni mio. ¶ Idem li.xviij. Ulmi z populi serantur

B a die quo Fauonius cepit flare. siue a die.vi. ydus februarij. siue ante primā solsticij estiua lis die[.] alia parte folia vlmi celum respiciunt: quā sperauerūt pridie. z est cōfecti sideris si/ gnum. ¶ Idem li.xxiiij. Ulmi folia et cortex

D z rami vim habent spissandi z vulnera cōtra/ hendi. Cortex vtiq₃ interior.

Capitulum.cccccviij.

Ussir siue qusir ara. grece Egilos vl' egilopa. Sera.li. aggre.ca. qusir: id est alkaleya siue aquileya. z est herba cuius folia sunt similia folijs frumēti. nisi q₉ sunt latiora z molliora. et in sūmitate calami ei⁹ est semē nigrū trib⁹ vel q̄ttuor tunicis ve/stitum a quib⁹ exeūt ariste similes capillis in subtilitate. ¶ Plini⁹. Aquileya herba est que crescit in segetibus cū tenui calamo habenti in summitate tegminibus ambitum ex qui/bus ariste similes capillis extant.

Operationes

A ¶ Galie. Uirt⁹ ei⁹ est q₉ resoluit aꝑatā z ɔfert fistulis q̄ fiūt iuxta oculū q̄ egilope vocant. Maior virt⁹ est in semīe. q̄re qñ simpliciter ponitur semē intelligit. Uires enim leuiter z

efficaciter relaxantes: et ad omnes tumores valet. ¶ Sera. Mollit duricies. ⁊ ideo ad egilopas farina eius cathaplasmatibus commixta congrue facit. B

maiß

Capitulum. cccccix.

Usnea. Pandecta ca. lxxi. Aynech vsiue alusne arabice. grece brion vł' brium vel licena. latine ꝯo vsnee vel muscus arboꝝ. Usnee vel brion quoddã oritur in arboribꝫ sicut lanugo. ⁊ quoddaꝫ est vsnee vel brion maris. ⁊ est lanugo que oritur supra petras maris. ¶ Sera. li. aggre. ca. Aynech. Aynech: id est muscus quercus. ⁊ est res que repit̃ nascens sup̱ arborẽ serbin ⁊ nucꝫ ⁊ glandiũ ⁊ sup̱ lapides. ⁊ meliꝰ ex eo est qꝺ repit̃ super serbin montanũ. ⁊ post illud qꝺ repit̃ sup̱ arborẽ nucis. ⁊ meliꝰ hoꝝ est qꝺ ẽ magꝫ odoriferũ ⁊ albidioris colorꝫ. ⁊ peius est ex eo qꝺ est ad nigredinẽ tẽdens. sapor eiꝰ est stipticꝰ temperate. Et virtꝰ eius est q̃ non est frigida frigiditate forti. sed ꝓpe repiditatẽ. ⁊ virtꝰ eiꝰ alia est que resoluit ⁊ mollificat. ⁊ prope illud qꝺ repit̃ sup̄ arborẽ serbin. ¶ Gal'. vi. sim. far. ca. Briũ vel brion marinũ cõpositũ est ex terrestri ⁊ aquosa simul suba vtrisqꝫ frigidis. stipticat ei comestũ. ⁊ quotq̄t calida sunt cathaplasmatũ manifeste infrigidat ⁊ adiuuat. Et est aliud brion vel briũ qꝺ a q̄busdã vocatur spelticũ. repitur quidẽ in quercubꝫ et pinis et lenkis. habet aũt stipticã virtutẽ nõ vehementem. neqꝫ eni sufficiẽter frigida est. sed q̄dãmodo medijs appropinquat. q̄re ⁊ dyaforeticã ⁊ mollificatiuã possidet vim maxĩe qꝺ in cedrinis lignis inuenit̃. ¶ Dyasco. ca. de licena q̃ sup̱ petrã marinã nascit̃: brion est. ¶ Aui. li. ij. ca. vsnee. Usnee sunt cortices subtiles circũuolute sup̱ arborẽ ferentẽ glandes ⁊ pinũ vel nucẽ. ⁊ habet odorẽ bonũ que ex ea bona est: est alba. ⁊ nigra est mala. In ipa ẽ frigiditas pauca ad debilitatẽ declinans. et stipticitas equalis. Et extimauerũt q̄dam ꝙ est ca. in. i. gradu. sic. in. ij. ¶ Inq̄t alcausi. est frigida vehemẽtis siccitatis. Insunt ei virtꝰ stiptica ⁊ resolutio simul ⁊ lenificatio p̄cipue q̃ est de p̱mo. ⁊ eius stipticitas est equalis.

Operationes

A ¶ Sera. auct. Dyas. Aynech est muscꝰ quercus. ⁊ ꝯfert doloribꝫ matricꝫ. ⁊ q̄nqꝫ coquit̃ et sedent mulieres in decoctione eius.

B ¶ Et ꝯfert multũ q̄n admiscet̃ in fumigatõibꝫ ⁊ vnguẽtis q̃ fiũt ad resoluẽdã lassitudinẽ.

C ¶ Et ingreditur in ꝯfectione olei de ben. ⁊ in alijs vnguẽtis ꝓpter stipticitatẽ q̃ est in eo.

D ¶ Et infundit̃ in vino diebꝫ aliq̄t. ⁊ illud vinũ facit dormire dormitione forti. ⁊ q̄n infundit̃ in vino stiptico: cõfert stomacho ⁊ curat excussionẽ ventris: ⁊ aromatizat stomachũ. et abscindit vomitũ. ¶ Dyas. Licena est muscꝰ

E maris. que cathaplasmata adhibita: fluxum sanguinis abstinet. tumorẽ cõpescit. Zernas emendat. yctericis opilat̃ melle addito asp̱redinẽ oris ⁊ lingue dissenit. reumatismũ compescit. quia stiptice est virtutis ⁊ siccãtis.

F ¶ Almansor tract. iij. ca. vsnee. Usnee vel muscus quercus parꝝ existit ca. qꝺ e vomitũ abstinendo stomachũ efficit rigidũ.

G ¶ Auicẽ. Usnee aromaticũ est. aperit opilatiões ⁊ stringit carnes mollificatas. ⁊ linitur sup̱ apostemata ca. ⁊ sedat ea. ⁊ resoluit duricies ⁊ sedat apostemata carnosa fluxa cadit inunctiõibꝫ lassitudinis. ⁊ resoluit duriciẽ iũcturaꝝ. ¶ Et silr̃ eiꝰ decoctio cũ infundit̃ i vi-

H no facit dormire potantẽ ipm. ⁊ abstergit visum ⁊ ꝯfert tremori cordis. retinet vomitũ et ꝯfortat stomachũ. ⁊ remouet inflãmationem eius. p̄cipue eius infusio in vino stiptico.

I ¶ Et ꝯfert dolori epatꝫ debilis. Aperit opilationẽ matricꝫ. ⁊ q̄n sedetur in aqua eiꝰ cõfert dolori matricis: ⁊ ꝓuocat menstrua.

K ¶ Et idẽ in de viribꝫ cordis ait: Usnee ca. est in p̱mo gradu. sic. in. ij. ⁊ habet cõfortare cor-

Capitulum.cccccx.

Vinum. Isido.li.xx. Vinum inde dictũ est ꝙ ei⁹ potus sanguine cito replet. hoc alij lieum appellãt: eo ꝙ bibentẽ a cura soluit. ¶ Aristo. i li. topicoꝝ. iiij Vinũ ait empedocles aquã putrefactã in lignis. ¶ Ambro. li. iij. Noe post diluuiũ vitem plantauit. que pri⁹ dñi ꝑcepto pullulauit: ac bibit de vino ei⁹ ⁊ obdormiuit. De⁹ aũt ꝑscivit ꝙ vinũ sobrie potatũ sanitatẽ daret: prudentiã augeret. Immodice ꝟo sumptũ ad vitia causas daret. creaturã dedit: sed abũdantiã hũano reseruauit arbitrio. ¶ Aristo. in li. de aialibꝫ. Vinũ serpẽtes valde diligũt. ⁊ iõ ꝑ ipm venanꝫ cũ imbibunꝫ. ¶ Itẽ Isido. Vinũ d̾ roseũ: id est cũ rubore. Rosa eni rubet. Amineum q̃si sine minio: id est sine rubore. Succinaciũ succine gẽme simile. i. fului coloris. Limpidũ vinũ: id est ꝑspicuuꝫ ab aque specie dictũ q̃si limpidũ. limpha eni ẽ aqua. Turbidũ q̃si torbidũ. i. terra cõmixtũ. qđ est fece. Falernum vinũ vocatũ est a falerna regione campanie vbi optima vina nascuntur. Honorariũ vinũ qđ regibꝫ ⁊ potẽtibꝫ honorꝫ gr̃a offerꝫ. Crudum vinũ est insuaue qđ serui potant. Conditum vocaꝫ qđ non sit simplex: sed comixtione pigmentoꝝ cõpositum. Gazetum vero a regione vnde deferꝫ. Gaza enim opidum est palestine. Infertum vinum d̾ qđ altario offertur atq; libaꝫ. Spureum qđ offerre nõ licet: aut cui aqua admixta est quasi spurium hoc immundũ. Acidum vel q̾ acutum. vel q̾ aqua mixtum: cito in hunc saporẽ cõuertitur. ¶ Actor pluribꝫ etiã modis vina vitiata emendanꝫ. sicut notum est plurimis (vt verbi gratia) si forte mollescens incrasseꝫ. Idem vinum ꝑ media lignoꝝ fragmẽta trãsfunditur: vt oleagina mollicies ꝯstringaꝫ vel lambrusce vel lignoꝝ serratura. vel similia.

Operationes

A ¶ Isaac in dietꝫ particularibꝫ li. iij. Vinũ bonũ dat nutrimẽtũ corpori. Sanitatẽ reddit ⁊ custodit: si accipiaꝫ vt oportet: ⁊ q̃tũ natura sustinere valet. digestionẽ ꝯfortat stomachi. ⁊ etiã secũdã q̃ est in epate. nec vllus inueniꝫ cibus vel potus adeo naturalis caloris ꝯfortatiuus ⁊ augmẽtatiu⁹ sicut vinũ. ꝑpter familiaritatis consortiũ qđ habet cũ natura.

B ¶ Et q̾ calor ei⁹ silis est naturali calori citoq; cõuertiꝫ in naturalẽ ⁊ mũdissimũ sanguinẽ Turbidũ q̃ꝫ sanguinẽ clarificat. ⁊ aditus totius corpis maximeq; venarũ aperit ⁊ mundificat. Epatis opilationẽ aperit. Tenebrositatẽ aufert. Fumositatẽ tristicie generatiuã a corde expellit. totiusq; corpis mẽbra corroborat.

C ¶ Sed aĩam ipam facit obliuisci tristiciã ⁊ angustiã. laborẽ ⁊ dolorẽ: datq; ei leticiam ⁊ audaciã. Ingeniũq; subtiliat. Igiꝫ ꝯueniens est oĩbꝫ etatibꝫ ⁊ oĩbꝫ regiõibꝫ: sed tñ sumaꝫ ꝭm sui q̃ntitatẽ ⁊ bibentꝫ ꝯsuetudineꝫ ac nature possibilitatẽ. Iuuenes eni ⁊ viri maiorẽ vim q̃ntitatẽ sustinẽt q̃ꝫ mulieres ⁊ adolescẽtuli.

D ¶ Vinũ mũdũ ⁊ purũ si fuerit: cõuenit vt hyemali tpe ⁊ frigida regiõe bibaꝫ. In estate ꝟo ⁊ calida regiõe vini paucitas aqua multũ cõmixti necessario ꝯgruet. Corpa eni refrigerat ⁊ humectat. ꝑpter aquã cõmixtaꝫ. Unde antiqui assimilauerũt vinũ tyriace nature: q̾ virtutẽ habet ꝯseruatiuã nature ꝑsi cuam. Calefacit enim corpa frigida: ⁊ infrigidat calida: sicca humectat: ⁊ hũida extenuat

E ¶ Haly in li. regalis dispositiõis ait: Vinuꝫ calorẽ naturalẽ ꝯfortat. Humores colericos tẽperat: purgans ꝑ sudorẽ vrinã. Mẽbra dura humectat. appetitũ iuuat ⁊ digestionẽ.

F ¶ Uentositatẽ quoq; soluit. Opilationeꝫ aperit. melancoliã mitigat. Et hec maxime facit his q̃ temperate cõplexionis sunt.

G ¶ Nocet autem illi cuius cõplexio sup̲abundat in calore. vel qui febrem patitur epatꝫ aut cephaleam. ⁊ cuius meriti debiles sunt.

H ¶ Idem in li. vt supra. Dicit autẽ ꝙ ex multi vini potatione passiõẽs accidũt graues frigide: sicut apoplexia: spasm⁹: epilentia: emigraneũ: obstupefactio ⁊ his similia. Replenꝫ eni ventriculi cerebri vaporibꝫ vini. ⁊ quod ad illud de venis ascendit. vnde calor naturalis refrigeratur: ⁊ huiusmodi passiõẽs generanꝫ

¶ Rasi in q̃rta pte. Vinū tēperate bibitū nutrimētū penetrare facit. digestionē adiuuat. multeq; bonitat; cā existit in corpe: ⁊ ĩ senib; q̃; maxie. ¶ Isido. Vinū antiq̃ vocabāt venenū. s; postq̃; inuētū est vir⁹ letiferi succi. hoc vinū vocatū est illud venenū. ¶ Vñ ⁊ Hieronym⁹ in li. de ꝟginitate dicit: Adolescētulas ita debere fugere vinū vt venenū. ne ꝑ etatis calore feruēti bibāt ⁊ pereāt. Inde ē ꝙ apud veteres romanos femīe nō vtebant vino nisi sacroꝝ cā cert; dieb;. ¶ Cōstan. in pātegni. Vinū q̃ddā est merū. q̃ddā de passis factu;. q̃ddā mellitū. q̃ddā dactilicū. q̃ddā ordeaceū vel frumētinū. i. ceruisia. ¶ Merū vtiliter ca. est ⁊ sic. Nouiter q̃dē e torculari tractū ĩ ꝓmū trāsit g̃dū. vet⁹ āt augmētat vł minuit natura sua ex longitudie vel ꝓpinquitate preloꝝ.

Capitulum. cccccxi.

Vacea vel herba. clauellata latine. grece torqueta. ara. maresolon. Platea. yacea est herba similis lauendule. et in sūmitate flores quorū color est citrinus. glaucus ⁊ alb;. solū herba in medicinis vtit ⁊ nō radices. ca. est ⁊ hu. in. ij. gradu.

Operationes

¶ Idē Pla. Herba ip̄a tunsa ⁊ cathaplasmatib; adhibita. ↄfert ad pruritū ⁊ scabiē. ¶ Herba ip̄a decocta cū vino odorifero bibita. cōfert herisipilosis: ⁊ ad oēm vlcerationē siue scabiē. ¶ Ista herba valet ad leprā remouendā decocta cū vino ⁊ curat excussionē ventris. ¶ Confert etiā multū mixtū cum fumo terre eandē quantitatē. nocet aũt illi cui⁹ cōplexio supabundat in calore.

Capitulum. cccccxii.

Vasdane gre. anadragne ara. latie portulaca. Sera. li. ag. c. yasdane. i. portulaca. ⁊ ē herba oib; nota. ¶ Gal. vij sim. far. ca. de portulaca. Suba ei⁹ est aq̃sa. ⁊ in sapore ei⁹ ē stipticitas pauca. ⁊ virt⁹ ei⁹ est q̃ infrigidat in. iij. gra. ⁊ humeetat in. ij. Dyasc. ca. andragne siue vt alij portulaca. ⁊ ē in oib; nota. hñs frigidā ꝟtutē atq; redarguentē.

Operationes

¶ Sera. Portulaca ↄueit hñtib; inflationē ⁊ incēsionē: ⁊ causonē ĩ orificio stomachi: et in oib; ypocondrijs. ⁊ curat stuporē dentiu;: eo ꝙ lenit ⁊ aufert asꝑitatē. ¶ Et idē auc. Ruffi Portulaca debilitat visū ⁊ destruit eū: ⁊ infrigidat corp⁹ ⁊ ꝓhibet vomitū ⁊ aufert libidie; ¶ Dyasco. Portulaca masticata vel comesta

cum origaro fluorem sanguinis ꝓhibet ⁊ vi/
scide stringit proprie cum masticata vel co/
mesta dentium offensam sanat.

¶ In ardore stomachi portulaca in aceto co
mesta mire iuuat tunsa. ⁊ cum mollito ordeo
mixta: ⁊ quasi malagina panno inducta: ⁊ sto
macho imposita: mire febres tollit.

Capitulum.cccccxiij.

Yreos. Pande.ca.dccv.yreos ē her
ba facies florē albū vt liliū. ⁊ ē i fron
dibꝰ silis yri. Differūt aūt in floribꝰ.
Vñ ꝑsus.yris purpureū gerit florem: yreos
albū. Gladiolꝰ croceū. sꝫ spatula fetida nullū
Vñ ille herbe sūt siles i folijs. drūt tñ in flori
bus. Nā yris hꝫ florē purpureū hñtē grada/
tiones diuersas in purpureitate. sic arcꝰ celi.
p q̃ lege capitulū liliū supiꝰ de l. Et est aliꝰ cu
ius flos ē albꝰ. ⁊ iste est yreos. ⁊ ille debilior ē
supiori in oi re. et melior ex eis est cuiꝰ radix
est alba rotūda participans de rubedine ꝑm
aliq̃d: ⁊ grossa ⁊ dura ⁊ spissa. ⁊ in q̃ est aroma
ticitas: sicut odor viole ꝓprie. ⁊ cuiꝰ sapor est
acutꝰ: mordicatiuꝰ ꝓpt acrimoniā ipiꝰ. hñs
nodos breues ⁊ collectos. Et melior ps plā
te ē radix. post illā flores. ⁊ meliꝰ tempꝰ colle
ctionis ipius radicū est principiū veris.

Operationes

☞ Paulus cap̄. yreos. yreos ca. est in .ij. gra
du. sicca i. iij. Valet ꝯtra duriciem neruoꝝ ex
flegmate. Tussim placat. Screatū facilē fa/
cit. grossos humores pectoris attenuat.

¶ Cum aceto potatꝰ spleneticis ⁊ spasmū ha
bentibꝰ prodest. rigorem fe. ⁊ dolorē vulue mi
tigat ⁊ aufert. cū vino potatū mēstrua prouo
cat. pessariū inde factū: secundinā et fetū mor
tuum expellit. Stomacho nocet. Cū aqua
calida bibitū dolorē ventris placat. Elixatū
et pistatū vulnera dolentia curat. coctū cum
aqua ro. mixtū vulnera ⁊ pustulas mundifi/
cat. et bonam in eis carnem generat. et valet
contra putredinem dentium et gingiuaꝝ.

¶ Plateariꝰ. yreos vel yris ca. et sic. sunt in
ij. gra. Similes q̃dē sunt in folijs ⁊ i effectu.
sed yris florē facit purpureū. yreos albū. Ha
rū radice medici vtunt̄. q̃ in fine verꝫ colligit̄
ac desiccat̄. et ꝑ duos annos seruari potest.

¶ Itaqꝫ ꝓ radice yris pōt poni radix yreos.
⁊ sili ecōuerso. Virtutē hꝫ diureticam vnde
dissoluit et aperit. ¶ Cōstan. yreos est ca. in
ij. sicca in. iij. valet cōtra dolorē neruoꝝ de fle
gmate. diuturnam tussim placat.

Capitulum.cccccxiiij.

Yris illirica. Ysido. yris illirica a si-militudine yris celestis nomē accepit. Unō arcumen a latinis dr: eo q flos ei⁹ varietate coloris eundē arcū celestez imitetur. Illirica dr. qz in illirico plurima est et violentissima. Species ei⁹ folijs gladioli similibꝫ radice aromatica odoris boni.

Operationes

A ¶ Macer. yri dat floꝝ nomē arboꝝ ipe suo ꝑ.
Celestis similes sunt nempe coloribꝫ yris.
Illiricam dicūt illam: quia plurima nasci.
Fertur in illirico: vis eius sicca calensqz.
Dicit atqz gradū: dant hunc in vtroqz scdm.
Maior vis huius est in radicibꝫ eius.
Has desiccandas p frusta rotunda secatas.
Sic vt se partes non tangant insere filo.
Indeqz loco sicco: fac suspendat in vmbra.
Vix aliter totum: poteris siccare p annū.
Cū vino sedant tussim: prebentqz saporem.

Capitulum. ccccxv.

Ydea. ydea fm Dyascoridē ca. ō ydea fm trāslationē grecā. Folia habet similia myrrhe q̄ amili longi sunt.

Operationes

A ¶ Radix ei⁹ remordent; siue redarguēt; ꝟtutis est. sanguīs fluorē siue quēlibꝫ fluxū strin-git. B ¶ Ubi sciēdū q Dyascorides de ydea facit duo capl'a. Unū qō incipit p. y. ꝛ est illud qō ponit hic. ꝛ aliud ca. qō incipit. Batus. ꝛ vna de speciebꝫ ei⁹ est idea p i. p q̄ lege capl'm ccccij. supius de R. C ¶ Galien⁹. vi. sim. far. ca. ydea. ydea radix: ꝛ gustantibꝫ quidē est acra. emorogias ꝛ fluxū ventris: necnō dissinterias ꝛ fluxum muliebrē. quotquot talia sanans bibita ꝛ deforis apposita.

Capitulum. ccccxvi.

Ypericon vel scopa regia latine. Grece ypericū vel biumi vel atricū. arabice Infaricon. Ex sinonomis. ypericon dr herba scti Johānis. Herbaqz pforata. Quidā etiā nominant eā coronā regiam. Sera. li aggre. ca. Infaricon. Sunt q̄dam q̄ nominānt Ramepitheos ꝑpter sīlitudinem quā habet secū in odore resine pini. Nā pitheos. i. pinus arbustū: est quod ydoneum est ad accendendū ignem sicut ligna. et habet folia similia rute. ꝛ lōgitudo ei⁹ est circiter palmū. ꝛ color ei⁹ vergens ad rubedinē. ꝛ habet florem subtilē albū similē flori cheyri albo. et semen ei⁹ est in cortice longuz ꝛ rotundum. Et magnitudo seminis est in quātitate seminis

ordei cũ odore resine pini. Nascit̃ locis aspis ⁊ domesticꝭ. Et vsus ei⁹ est ꝙ administrat̃ si⸗cut esi. ita ꝙ nõ sum⁹ cõtenti semine solo. Ga lie. viij. sim. far. ca. ypericũ. ꝭm translationem arabicã ypericũ calefacit et siccat subtilium partiũ existẽs. Dyas. ca. ypericum. Est herba colore subrufa folia similia rute. habens ⁊ flo rem tenuem flore viole similẽ. ⁊ semẽ nigrũ in forma ordei odoris resine. vires habet acri⸗ter strigẽtes ⁊ mictuales. Paulus ca. de ype ricon. ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes

A ¶Galien⁹. Mestrua ⁊ vrinas ꝓuocat. O por tet aũt totũ ad hoc assumere. ⁊ nõ solũ semen sed etiã fructũ. Sed cũ folijs applicatũ viri de fit ad cicatricem ducere põt. omĩa vlcera queqꝫ adustione facta sunt ignis. siccũ ꝟo si apposueris: sanabis. ⁊ laxa ⁊ putrida vlcera.

B ¶Quidã vero ⁊ sciaticis bibere id dant pul⸗uerizatũ ⁊ siccatũ. ⁊ qñ fit nascale cũ eo ꝓuo⸗cat menstrua. ⁊ qñ bibit̃ ꝓuocat vrinam.

C ¶Et si bibitur ex semine eius cum vino cu⸗rat quartanam. Et quãdo bibitur eodeꝫ mo do sexaginta dieb⁹ continuis curat sciaticã. Et quando fit emplastrum cũ folijs ei⁹ et se⸗mine curat combustionem ignis.

D ¶Dyascorides. ypericum vrinã potatũ ꝓuo cat ⁊ ventrẽ stringit. Itẽ folia et succus eius medetur dissinterie ⁊ sanguinis effusioni.

E ¶Ramicem etiam curat. Herba fomẽto im posita ⁊ combusta sanat. Hec cauda caballi na dicitur ab aliquibus. ⁊ desiccatiua est for titer sine mordicatione.

F ¶Ad plagas aũt magnas cathaplasmatib⁹ imposita vtilis est: ⁊ glutinat neruos incisos. facit ⁊ ad eos q̃ sanguinem vomunt.

G ¶Et ad fluxum sanguinis mulierũ et ad dis⸗sintericos ⁊ ad dyarriaꝫ: ⁊ ad om̃e reuma vẽ⸗tris fortissimũ adiutoriũ est. si ip̃a herba cum aqua aut cum vino bibatur.

H ¶Succus aũt eius fluxũ sanguinis de na⸗ribus. et ventris fluxum cũ vino austero po⸗tui datur. febrientibus cum aqua

I ¶Paulus. Vrinam prouocat. Epar ⁊ renes mundificat. femorum dolores curat. Vulne⸗ra desiccat. venenum superat. Cathaplasma⸗tibus celeriter vulnera sanat.

Capitulum. ccccc xviij.

Vsia. Plini⁹. ysia ẽ apud grecos tra dũtqꝫ ipam ⁊ typhen cũ sint de gene re ad frumẽtũ redire si piste serantur nec ꝓtinus: sꝫ anno tertio. Zea semẽ est ex q̃ fit alica. granũ ei⁹ in pila lignea tundit̃. vł la⸗

pidis duricia nobilius conteritur. excussisqꝫ inde tunicis: iterũ armamẽtis nudata cõci⸗ditur medulla. Est zea que degerat ĩ affrica. vnde adulterina fit alica cuius spice latiores ac nigre sunt ⁊ breui stipula.

Operationes

A ¶Isaac. Zizania nascunt̃ inter triticũ siccis corruptisqꝫ tꝑib⁹. vñ vim habẽt acutã ⁊ vene nosam. ⁊ aliqñ menteꝫ ꝑturbant ⁊ inebriant. Mixta sulphuri vino ⁊ aceto ad impetiginẽ vel serpiginem valent. cocta aũt cum radicꝭ cortice: vulnerib⁹ iam putrefactꝭ apposita sa nant ⁊ mundificant. valent etiã ad apostema ta dissoluendum.

B ¶Hiero. sup Mattheum. Inter triticum ⁊ zizania qđ nos loliũ appel⸗lamus q̃diu herba est. necdũ calamus proue nit ad spicã grandis similitudo ẽ. ⁊ in discer⸗nendo aut nulla aut ꝑdifficilis distantia.

C ¶Auic. Zizania ꝭm duas res ab hoib⁹ dicit̃. Quidã eñi zizaniã vocant granũ silẽ frumen to ex q̃ faciũt panẽ. ⁊ dicunt ꝙ zizania pluria est. Alij ꝟo rem q̃ndã inebriantẽ malã que in granis ꝓuenit. Melior ẽ illa q̃ est leuis pon⸗deris. non vetus nec frangibilis: sed viscosa cũ masticat̃ declinans ad rubedinẽ. ⁊ in ip̃a ẽ

D ponticitas parua. ¶Pli. lib. xxij. Infelix di⸗ctum est a Virgilio lolium. hoc tñ mollitum

ex aceto coctū ꝛ impositum sanat empetigi-nes: eo celerius quo sepi⁹ mutatū est. Mede-tur ꝛ podagre: ceterisqꝫ doloribꝫ cū oximelle. Curatio hec a ceteris differt. aceti sextario vno dilui mellis. X. ij. iustum est. ita tempe-ratis sextarijs tribꝫ decocta farina lolij. sex-tarijs duobꝫ vsqꝫ ad crassitudinē calidūqꝫ im-poni ip̄m dolentibꝫ membris. Eadem quoqꝫ farina extrahit ossa fracta.

Capitulum. cccccxviij.

Yringus. Pande. ca. lxiiij. Astaruti-con arabice vl' secacul. Gre. biomon. Latine ꝓo centū capita vel yringus. Nō est aūt affodillus vt q̄dā dixerūt. sed vo-cant̄ due plāte. q̄rū vna est yringus: vt patꝫ p̄ Serapionem ꝓprio cap̄. Et alia est vna alia herba q̄ sibi satꝫ similat̄. Itē Plini⁹ post ser-monē de yringo ex his inq̄t: scꝫ yringū candi-dū quē centū capita nominant: omēs effect⁹ eosdem causat. ꝛ radices in cibis grecoꝝ reci-piuntur siue crudis siue coctis: vt Dyascori-des cap̄. de yringis. Preterea ī antidotario virili in quodā antidoto qđ incipit. Antido-tum quod facit epilenticis recipiant̄ ꝛ centū capita ꝛ affodilli: quare nō sunt idem.

Operationes

¶ Serapion li. aggre. ca. Astaruticon: id est centū capita. Alia est celestis coloris. et alia albi coloris. Sed q̄ est celestis coloris ē her-ba h̄ns stipitē durū ꝛ asperū. et in sūmitatibꝫ eius est flos glaucus similis flori camomil-le. ꝛ aliquis ex floribꝫ habet colorē purpure-um. ꝛ habet folia scissa ꝛ capitella similia stel-lis. sed folia que sunt in ramis tendūt ad lon-gitudinem. ꝛ habet velut pilos.

¶ Et idem aucto. Galie. Traxit nomē ab eo ꝙ curat apostemata. q̄n fit emplastꝝ deforis cū ea. aut suspendit̄ sup̄ ip̄a. Virt⁹ ei⁹ infrigi-dat ꝛ desiccat nō fortiter: et maxime dum est recens. Sed centū capita albi coloris ē yrin-gus. Et est species spine. et sumit̄ foliū ei⁹ cū sale conditū in ꝑncipio sui augmenti.

¶ Et folia ei⁹ sunt folia aspera aromatica in summitate q̄n gustant̄. Et in summitatibꝫ ei⁹ sunt capitella rotūda sicut sunt stelle. et in cir-cuitu eorum sunt spine. ꝛ stipes eius est dur⁹ ꝛ color ei⁹ capitelloꝝ est similis colori olean-dri. ꝛ fortasse aliquādo sicut color iacincti. et habet radices longas nigras deforis: intus albas in grossitudine policꝭ: boni odoris. na-scitur in locis arenosis ꝛ asperis.

¶ Et idem aucto. Galieni. Virtus ei⁹ est cō-posita. quia infrigidat et resoluit resolutione pauca. ¶ Paulus ca. de yringo. yrungus se-cacul aut yringion: herba ē spinosa. radix ei⁹ cū aliquali aromaticitate comedit̄ ꝛ ꝯficiun-tur cū melle ꝛ zuccaro radices p̄dicte ꝛ come-dunt̄. ¶ Dyascorides ca. de yringo. yringus aut yringion aut nux agrestis: herba ē spino-sa. folia ei⁹ in initio comedunt̄ ꝛ in sale cōpo-nunt̄: que folia lata ꝛ aspera sunt gustum aro-matis habētia cū multis virgis in q̄bꝫ sunt capitella rotunda spinosa. hastā habent durā in giro: ꝛ q̄nqꝫ albam ꝛ viridem cū colore ia-cincti. ¶ Et radix est illi oblonga ꝛ nigra de-foris. deintus alba aromate plena. nascit̄ in locis lapidosis ꝛ campis et littoribꝫ. Radix eius habet virtutem calefactiuam.

¶ Auicenna li. ij. ca. secacul. Secacul est ca. in. ij. ad humiditatem quandā tendens. et in ipso est leuitas. ꝛ virtus eius est sicut virtus baucie yringus: ꝛ maxime radix eius cruda comesta: curat gomorream.

¶ Serapion aucto. Dyas. Folia hui⁹ plante cōferūt inflāmationi stomachi ꝛ apostemati-bus oculi: ꝛ alijs apostematibꝫ calidis.

¶ Et quidā dicūt ꝙ flos huius herbe cuius color est purpureus: si bibatur cum aqua cō-fert squinantie ꝛ epilentie que accidit infanti-bus. quando fit emplastrū cū ea humida cō-

fert apostematibus lumborum calidis.

I ¶ Et dicunt q̄ si ille qui habet apostemata in lumbis suis: acceperit florem eius siccum cū manu eius sinistra ꝛ posuerit super apostemata: sedat pulsationem eorum.

H ¶ Et idem aucto. Dyas. Quādo bibitur succus eius radicis qui est albi coloris, ꝑuocat vrinam ꝛ menstrua. Dissoluit tortiones ꝛ inflationes stomachi. ꝛ quādo bibitur cū vino confert dolori epatis ꝛ morsibꝫ venenatis. et quādo fit cum eis emplastrū: resoluit exteriora apostemata. aut quādo suspendit̄ sup̱ ipsa sicut quidam putauerunt.

K ¶ Auicenna Secaculi habet virtutē baucie ꝛ excitat appetitū coitus. ꝛ loco eiꝰ ponit̄ buziden siue buzeyden. quod inuenies in capitulo. lxxiij. superius de. B.

Operationes

A ¶ Semen eiꝰ cū folijs cathaplasmatibꝫ adhibitum duricies ꝛ tumores spargit. ꝛ liuores limpidat siccū ꝛ tritū, p̱ pipere misceri potest.

B ¶ Radix eiꝰ inutilis est. herba cū semie cataplasmate facto. ꝛ imposito ypopias tollit. et duros tumores spargit.ruborē facit corpi.

C ¶ Galie. viij. sim. far. ca. ydropiper. s̄m translationē grecā. ydropiper vocatū quidē est sic a locis in q̄bꝫ nascit̄. ꝛ ab eo quē habet gustū ad similitudinem piperis. est autē ca. sed non quantū piper. q̄nimo viridis hec herba cum fructu ꝛ cathaplasmata ypopias. ꝛ scliratos humores aperit ꝛ dyaforat.

Capitulum. cccccxix.

Ydropiper. i. piper montanū vel piperastrum. Dyas. ca. ydropiper s̄m trāslationē grecā nascit̄ locis humidis: cuius virga est nodosa. in q̄bꝫ nodis nascunt̄ folia que nodos intra se ꝛ gradus habēt. huius fo. mētastro sīlia sunt sed maiora ꝛ molliora et albiora. gustu acerrima sicut piper. sed nō talis odoris. cuiꝰ semen in ipsius virgis minutum existit ꝛ spissum sicut botrus.

Capitulum. cccccxx.

Yguirialis vel stellaria latine. grece asterion vel aster acticus vel bubonium. Pli. ca. Asterion. nascit̄ inter petras ꝛ loca asp̱a. Hec herba nocte tan̄q̄ stella in celo lucet adeo vt eam videntes ignorantes putēt se fantasma videre a pastoribꝫ maxime videt̄. ¶ Paulus capi. Aster vel asterion. est quedā herba radiata vt stella. folijs oblongis duobꝫ aut tribꝫ in acumine capitella stelle modo radiata.

Operationes.

A ¶ Gal'.vi.sim.far.ca.aster acticus siue ynguirialis. Alij ꝑo boboniũ vocant:qđ nõ soluz sugplasmatũ sȝ etiã ꝓpinatũ creditᷣ bubones sanare.habȝ aũt qđ dyaforeticũ.habet etiam nõ min⁹ refrigeratiuũ q̇d ⁊ repcussi:vt mixte sit potentie sicut rosa.nõ tamen sic stipticat.

B ¶ Et idẽ eodẽ li.magꝭ infra ca. boboniũ siue aster acticus:siue inguirialis noĩat⁹ ẽ:ex eo ꝙ creditᷣ ꝯferre bubonib⁹ tã cathaplasmatuȝ q̃ȝ assumptũ.

C ¶ Est autẽ mediocriter dyaforeticũ:eo ꝙ mediocriter est ca.⁊ neq̄ȝ vehementer neq̄ȝ intense desiccat.maxime autẽ cũ adhuc tenerũ est ⁊ recens dictum est prius.

Capitulum.cccccxxi.

Ypoquistidos.i.succus ei⁹ qđ oritᷣ ad pedeȝ rose canine vel barbe hircine. Pro quo lege cap̃.clxij.supi⁹ de E.

Operationes

A ¶ Dyas. Stringit ei vehemẽtissime. vñ ventris ꝓfluũ ⁊ sanguis abũdantiã reprimit sine mora.

B ¶ Sunt aũt due spẽs. Una est flaua.i.subrufa ⁊ alia alba.q̃s greci ypoquistidos vocant:eo ꝙ ĩ radice herbe dicte nascatᷣ:vt apparet silr in caplo Edera arborea. Cui⁹ succus exprimitᷣ ⁊ reponitᷣ valet ad eadẽ ad q̃ liciũ ⁊ accatia. Paul⁹. Fri.⁊ est ⁊ sic.i.iij.gra.

Capitulum.cccccxxij.

Ypoglossos:id est lingua equi.⁊ vocatur alio nomine mirta agrestis.

Operationes

A ¶ Dyas. Frutex ẽ mirte agrestꝭ silis. folia habens minuta:⁊ comã spinosaȝ.q̃ folia in sũmitate sũt sicut lingua cũ ramulis mĩorib⁹ circa eadẽ fo.hãc ꝓhibẽt multi collo ligatã:dolorẽ capitꝭ tollere. Malaginãtib⁹ miscetᷣ.

B ¶ Pla. ypoglossam dicũt alexandrinã.folia hȝ oximirsino silia.sed maiora ⁊ albidiora ⁊ molliora. Semen in medio foliorꝝ ei sanguineũ est:⁊ tanq̄ȝ cicer.virgas duob⁹ palmis.aut modicũ pl⁹ hȝ longas. radicesq̄ȝ siles mirsine:sed maiores ⁊ odoratas molles ac rubeas.

D ¶ Nascitᷣ aũt in locꝭ montuosis.vir t⁹ ei⁹ radicꝭ tm̃ existit que cũ vino dulci bibita diu parturientib⁹ subuenit. Strãguiriosis etiã medicinaliter ꝓficit.⁊ sanguinẽ ꝑ vrinã deponit.

C ¶ Pli. li.xxvij.ypoglossa habet folia siluestris mirti.figura concaua ⁊ spinosa.⁊ ceu linguas inhis folio paruo exeunte de folijs.

Capitulum.cccccxxiij.

Spargen

Esparagus siue asparag⁹ latine ꝛ greçe. Ara. nalion vł' balion. Serap̃. li. aggre. ca. nalion auc. Gal'. i. ȝparag⁹. virt⁹ ei⁹ ẽ q̃ desiccat ſȝ nõ hȝ frigiditateȝ neqꝫ caliditatẽ. ꝛ abstergit ꝛ apit opilationẽ epatꝭ ꝛ renum. ꝛ proprie semen ꝛ radix.

Operationes

A ¶ Sera. Zparagus curat doloreȝ dentiũ. qꝛ B siccat sine calefactiõe ꝛ infrigidatõe. ¶ Et idẽ auc. Dyaſ. Q̃n elixat' vna ebulitiõe ꝛ comedit' mollit ventrẽ ꝛ ꝓuocat vrinã. C ¶ Et q̃n coquit' radix ei⁹ ꝛ bibit' decoctio ipſi⁹ ꝯfert strãguirie ꝛ ycterici eꝛ sciatice. D ¶ Et q̃n decoquit' in vino ꝯfert decoctio ei⁹ morſui rutele.

E ¶ Et q̃n ex decoctiõe ei⁹ fit collutio oris cõfert dolori dentiũ. ꝛ semen eius q̃n bibit' facit F opatiões radicꝭ. ¶ Et dꝛ ꝙ elixatura ei⁹ occidit canes. ꝛ dicũt aliq̇ ꝙ q̃n cornua arietũ sepeliunt' in terra nascuntur inde sparagi. G ¶ Et idem auct. Aben meſ. ꝓprietas est remouere dolorẽ lumboꝝ q̇ fit a flegmate ꝛ ventositate: ꝛ dolorẽ colice. qꝛ mollit ventrẽ. ꝛ si hõ vtitur eo multũ facit nauseã. H ¶ Galien⁹. ij. de cibis ca. xe Zparago ait: ꝙ sunt diuretici modicũ hñtes nutrimẽti ꝛ nõ bene digerunt'. I ¶ Et idẽ. vi. ſim. far. ca. ȝparag⁹ est abstersiue virtutis: nõ tñ calefacit manifeste: neqꝫ infrigidat. Et iõ tam renuȝ q̃ꝫ epatis deopilatiu⁹ est: ꝛ magꝭ radices ꝛ semiã q̃ꝫ herba. q̃m etiaȝ sanat dolorẽ dentiũ. quoniã sine calefactiõe desiccat. quorum egent maxime dentes.

Zitwan

Capitulum. ccccc xxiiij.

Zeduar. Auicenna. Zeduar melior est illa que cum napello crescit. et eius vicinitas plantam napelli debilitat.

Operationes

A ¶ Est autẽ tyriaca venenoꝝ omniũ viperi et B napelli ꝛ alioꝛuȝ. ¶ Raſi. Zirumbet: id est zeduaria. ca. est ꝛ sic. ventositatẽ dissoluit.

C ¶ Constantinus in libro graduum. Zeduar ca. est in. iij. sic. in primo. valet contra venena ꝛ morsus reptiliũ. stomachum curat ꝛ confortat. appetitum excitat. Putorem oris amputat: si post allia accipiatur.

D ¶ Platearius. Zeduar ca. est in. iij. gra. sic. in ij. Vinũ decoctiõis eius ꝯtra frigidã tussim valet. ꝛ ꝯ dolorẽ stõachi ꝛ intestinoꝝ ex frigiditate ꝛ ventositate. E ¶ Salsamentũ ex eo factũ ꝛ rore marino ꝛ pane asso ꝛ aceto appetitum excitat. Suppositorium ex eo et trifera matricem calefacit ꝛ mundificat.

¶ Pandecta ca.decxij. Zedoaria latine. Grece zerumbet. Radix ē cuiusdā herbe in transmarinis partibꝫ inuēta ca.est ꝟtutꝫ ꝛ viscide. ¶ Uñ lūbricos occidit:ructū facit:ꝛ stomacho aptū.cui⁹ dolorē antiquū ieiune sumptū masticatiōe tollit. ¶ Paulus ca.de zedoaria. ca.est in.iij.gra.sic.in.ij.radix ei⁹ cuiusdā herbe que p.x.annos seruat. Uinū decoctiōis ei⁹ ꝯ tussim fri.facit.ꝛ ꝯ dolorē stomachi ꝛ intestinoꝝ ex ventositate vel fri.suppositoriū factū ex eo facit:vt supra dictū est. ¶ Sera.li. ag.ca.zerumbet.i.zeduaria.ꝛ sunt radices rotunde siles in sapore ꝛ colore zinziberi ꝛ affertur de seni. ¶ Aben mes. Est ca.ꝛ sic.in.ij.g̃. et impinguat impinguatiōe ꝯueniēti. ¶ Et dixit Bedigeras. Cōfert morsui venenosorum. ¶ Auicē.de viribꝫ cordis dicit ꝙ est ca.ꝛ sic. in.iij.gra.ꝛ habet confortare cor.

Capitulum.cccccxxv.

Zinziber latine. Ara.zinziber dr tengibel. Sera.li.aggre.ca.tengibel.auc. Dyas. Est arbustū qd̄ repit in terris arabū.ꝛ hoīes illi⁹ terre vtunt foliis ei⁹ ī multis rebꝫ:sicut vtimur ruta in cibis ꝛ potibꝫ ꝛ decoctiōibꝫ ꝛ aliis.ꝛ radices ei⁹ sūt parue:sicut radices ciperi.q̃rū color ꝟsus albedinem declinat.ꝛ sūt sicut mutilate.ꝛ in sapore eaꝝ ē delectabilitas.ꝛ silitudo saporꝫ piperꝫ.ꝛ hñt bonū odorē.ꝛ oportet ꝙ eligant ille q̃ nō sunt pforate. Et q̄dā sunt q̄ ꝯdiūt zinziber cū melle ꝛ q̄dā cū rob. Et q̄daz cū aqua ꝛ sale.ꝛ hoc ne putrescat.et sic ponūt in terreis vasculis: vt deportet ad partes romanoꝝ.ꝛ est ꝯueniens in cibis:ꝛ comedit in piscibꝫ ꝛ sale. ¶ Gal'.vi.sim.far.ca.de zinzibere ꝑm translatione grecā. Radix hui⁹ plāte defert ad nos ab india.ꝛ ē illud in q̄ est iuuamentū. Et virt⁹ eius est calefactiua caliditate forti cū humiditate.ꝑpter hoc accidit ei ꝙ corrodit et putrefit cito.qm̄ in eo est humiditas sugflua.

Operationes

¶ Paul⁹ ca.de zinzibere. Zinziber ē ca.in.iij. gradu.hu.in pmo. Uinū decoctiōis ei⁹ ꝛ ficuū siccaꝝ ꝛ passulaꝝ valet ad frigidā tussim ꝛ spūaliū frigiditatē. Si etiā puluis ei⁹ in ficubꝫ ponat:ꝛ sic comedat. ¶ Puluis ei⁹ in cibis ꝯfect⁹ ꝛ exhibit⁹ sincopisantibꝫ cōfert.p bienniū seruat. Et est domesticū et siluestre. Domesticū est qd̄ karopos colore:sapore vehementi acuto solide sube.domesticum vero subalbidū acutū habet saporē.sed nō adeo vehementē:nec substantiā adeo solidaz. Uñ cū frangunt partes sibi coherēt q̄busdaz ramusculis. In siluestri vero raro vel nunq̄ꝫ sic inuenit. ¶ Auicen. Zinziber simile est piperi in naturꝫ suis:sed nō est in eo illi⁹ subtilitas.et accidit ei vt corrodat ꝑpter hūiditatē suā superfluā.ꝑpter hoc etiā ꝛ ꝑpter spissitudinē suā calefactio ei⁹ durabilior est calefactiōe piperis. Est aūt ca.in fine tertij.ꝛ sic.i.ij. ¶ Isaac. Zinziber ca.est in.iij.g̃.hūiditatē hꝫ:licet sensui nō appet.hec testificat ꝙ putredini apparat⁹ est. Utilis ē frigidos stomachos habentibꝫ.ventrē soluit.hūiditatē desiccat.digestiuā virtutē adiuuat.ventrem humectat. ¶ Et Rasi. Zinziber ca.est ꝛ hu. Cibū digerit.ventrem mouet. Stomacho ꝛ epati frigidis cōfert:ꝛ oculis ex humiditate obscuris.

¶ Constantin⁹. Zinziber ventrē humidū facit.ij.ʒ.de eo.ꝛ.ij.ʒ.zuccare cū calida aqua accepta.viscosos humores purgant.

¶ Conditum libidinē augmentat.stomachū calefacit. Cibum digerit. Supfluā humiditatē stomachi de fructibꝫ desiccat.p quo piper albū ꝛ longū poni debet. ¶ Macer.

Zinziber atq̄ꝫ piper equalia nam medicine:
Dicunt hac causa taceo de viribus huius.

Capitulum.cccccxxvi.

Capitulum.cccccxxvij.

Zirumb siue zirumbet arabice. Grece circūquinē vl' cauch. Sera.li.ag.ca. zirumb. Zirumb ē ex speciebꝰ odoriferis. ꝛ ꝓpter h̄ admiscet̄ in ꝯfectiōibꝰ aromaticis. Et idē auc. Gal'. Est ca. ꝛ sic. ꝓpe tertiū gradū. ꝛ ē in ꝟtute sua silē cassie lignee ꝛ cubebe. Et idē aucto. Consodonij. Si nō habes cynamomū pone ꝓ eo zirumb. Et idē aucto. Jsaac eben arā. Zirumb est arbor magna q̄ nascit̄ in mōte lubne.i.in oriēte.nullū faciens fructū: hn̄s folia longa.q̄ꝝ color est inter frigiditatē ꝛ citrinitatē similia folijs salicis.

Operationes

¶ Jsaac. Resoluit ꝛ stringit ventrē. ¶ Et idē aucto. Pelarugie. Uirtꝰ eiꝰ est sicut virtus nucis muscate. verū tn̄ est subtilior ea. ¶ Et qn̄ fit sternutatoriū cū eo ꝛ oleo violaceo ꝯuenit dolori capitꝭ frigido ꝛ hūido. ¶ Conuenit stomacho ꝛ epati ꝓpter suā aromaticitatem.

A B C D

Zirnabū. Pand.ca.dccxvij. zirnabū est arbor mag̃ nō fructificās in mōte libano de seni. cuiꝰ virgulta sūt ꝑua rotūde figure. hn̄s paruā grossiciē calamitū q̄ scribit̄. nigra ad citrinitatē declinātia q̄ nō hn̄t multū saporē: neqꝫ odorē. ꝛ modicū quod hn̄t de odore est odor citri. Est ꝛ eius virtus nucis muscate. ꝛ est subtilior parumper.

Capitulum.cccccxxviij

Zinirmon Dyascor. ſm trāslationem grecā. nascit̄ i mōte anamon. virgas hꝫ siles apio ꝛ ramos plurimos. ꝛ fositia ei lata suꝑ terram spansa. fortiora et pin-

guiora ꝛ odorata cũ viſcitudinẽ colorẽ melli nus. ꝛ ſunt ei capitella aneto ſilia. ꝛ ſemẽ ob rotundũ ſimile cauliculo: nigrũ viſcidũ ꝛ myrrhe hñs odorẽ. Radix eiꝰ viſcida eſt ꝛ odorata ꝛ mollis ſuccũ plurimũ hñs ꝛ fauces mordens. Coriũ eſt illi a foris nigrũ: ꝛ intus viride aut ſubalbidũ. naſcit̃ in locis aſperis ꝛ humectꝫ. virtꝰ eſt radici eiꝰ ꝛ ſemini ꝛ herbe ca.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Eius folia ĩ ſale cõponunt̃. ventrem B ſtringũt. ¶ Radix eiꝰ venenis occurrit tuſſi C onibꝰ ꝛ ortonoicis vrinã ꝓuocat. ¶ Folia eiꝰ cathaplaſmatibꝰ adhibita tumores ꝛ duricies ſpargunt. D ¶ Radix eiꝰ ſilr̃ facere poteſt. ſe E men eius vrinã ꝓuocat. ¶ Nefreticꝫ ꝛ ſpleneticis ꝛ dolori veſice maximũ ꝑſidiũ eſt. men F ſtruis imperat. ¶ Secundinas expellit.

Capitulum. CCCCCXXIX.

3 Ua ſiue muza grece. Ex ſinonomis Muza eſt fructus paradiſi: vt dicũt quidam. in quo comedẽdo peccauit adam. Sed aliȷ̃ verius dicunt ꝙ peccauit in ficu. Fertur autem muza creſcere in babylonia. alio quoqꝫ nomine muza eſt opiata. Iſaac. Muza eſt calida in medio primi gradus. ꝛ humida in fine ipſius.

Operationes.

A ¶ Iſaac. Muza cerebrum humectat et ventrem: pectoris ꝛ pulmonis ledit aſperitatem Eſt ꝗ̃ nutrimẽti mlt̃i ꝛ groſſi. Que aſſueta generat ſtõachi grauitatẽ: ac ſplenis ꝛ epatꝭ opilationeꝫ. Unde qui eam manducant poſt eiꝰ comeſtionẽ zinziber conditũ vel oximel accipiant: ſi tamen frigide nature ſunt.

B ¶ Auicenna. Muza nota eſt. nutrit velociter: ac lenificatiua eſt. C ¶ Multitudo eius generat opilatiões. ꝛ addit in colera ac flegmate ẜm cõplexiones. D ¶ Cõfert aduſtioni ignis gutturis ac pectoris. E ¶ Stomacho quidem conueniens: ſed multitudo eiꝰ valde grauis eſt. Augmentum in ſpermate facit: ꝛ vrinam prouocat.

Capitulum. CCCCCXXX.

Zuccarum. Actor. Zuccara et candi (vt fertur) vltra marẽ ... i Hiſpania ortũ habẽt ex cannis que zuccarine cognoiant̃. Orit̃ eni zuccara intra cannã ſicut medulla intra ſambucũ vel arũdinẽ. ¶ Sera. li. ag. ca. Zuccar ꝛ cauct. Gal. ꝓma eiꝰ virtus eſt ꝗ̃ ſiccat. Scd̃a ꝗ̃ abſtergit ꝛ reſoluit.

Et dixit Galienus de ingenio sanitatꝭ ꝙ in-
greditur in medicinis que operiunt opilatio
nes: ⁊ abstergunt ⁊ mūdificant vias. ⁊ est lon
ginquum a nocumēto stomachi. ⁊ ab eo ꝙ fa
cit sitim sicut mel. et efficitur ꝑ expressionem
cannarū. ⁊ succus earū coagulatus vocatur
zuccarū. Et idem auctoritate Dyascoridis
Est similiter zuccarum species que est ex spe
ciebus mellis. ⁊ vocatur mel cāne. et est illud
zuccarum qđ est ita pingue qđ nō induratur:
sed remanet liquidū ad modum mellis. et cū
plus moratur durescit. cuius substantia coa
gulatur suꝑ cannas in India ⁊ Arabia: ⁊ cū
plus moratur durescit. cuius substātia indu-
rata similatur substātie salis. ⁊ frangitur sub
dentibꝫ sicut sal. ⁊ vocatur sal indum.

Operationes

A ¶ Serapion. Zuccarum indum quando re-
solvitur ⁊ bibitur: soluit ventrem. et est bonū
stomacho. Confert dolori vesice et renum. et
abstergit obscuritatem visus.

B ¶ Idem auctoritate Aben Mesuay. Est ca-
lidum in principio secundi gradus. et humi-
dum in medio primi. ⁊ tale zuccarum sic coa-
gulatum super cannam est quod affertur ab
egen ſm frusta similia frusta salis.

C ¶ Et est etiā Zuccarū tabarzet: id est de regi
one illa q̄ fit zuccarū album purū ⁊ bene co-
ctū: qđ nō mollificatur sicut sal armeni.

D ¶ Est similiter Zuccarum aluzar ſm Auicē.
libro. ij. capitulo de zuccaro. Zuccarum alu-
zar ⁊ estros cadens suꝑ abusam. ⁊ sunt sicut
frusta salis. ⁊ in ip̄o est ponticitas ⁊ amaritu
do cum abstersione ⁊ resolutione. acuit visuꝫ
⁊ confert renibus ⁊ vesice.

E ¶ Et est aliud zuccarum amarum quod col-
ligitur in planta hauser.

F ¶ Paulus ca. de zuccaro. Zuccarū est calidū
⁊ humidū in p̄mo gradu. virtutē habet nutri
endi ⁊ infrigidandi ⁊ relaxandi. contra dolo
rem oculoꝝ distemperetꝰ zuccaꝝ cū lacte mu
lieris: ⁊ distillatur in oculo. ꝓbatū est.

G ¶ Auicēna li. ij. ca. de zuccaro. Zuccarum est
vehemētioris lenificationis: ⁊ sedat inflatio
nem. ⁊ cū oleo amigdalino cōuenit colice.

H ¶ Seraꝑ. Penidie sunt ca. ⁊ hu. in p̄mo gra.
Molliūt ventrē. ⁊ sunt grossiores zuccaro.

I ¶ Dyascorides. Ex zuccaro conficiuntur pe
nidie. quarū virtus frigida est ⁊ humida. Ar
teriarum asperitatem comeste leniunt. Oris
⁊ gutturis amaritudinem ⁊ fellis temperāt.
Sicce tussientes humectant.

K ¶ Constantinus in pantegni. Zuccarū tem-
peratum: sed tamen aliqualiter calidū. Hu-
ius actio melli vicinatur. Cum farina coctū
indigestiuum est. Cum oleo amigdalino nu-
tritiuum. Sed epatis constipationem facit
⁊ in renibus lapides.

L ¶ Ex libro de naturis rerū. Zuccara ca. ⁊ hu
mi. Sunt antem canne in partibus Hispa-
nie. que cum mature fuerint radicibus euel-
luntur. earumqꝫ sūmitates ad mensurā dua-
rum palmarum abscise ad speciem germinis
terre infiguntur. Reliquū vero cannarū per
frusta scissum terunt ⁊ liquorem in vasis reci
piunt ac bulliunt: cum totus in spumam tran
sire videtur. exhauritur ⁊ in vasis reponitur.
paleaqꝫ cooperitur ⁊ suꝑaspergitur. Citrinū
auteꝫ remanet: ⁊ multo calidius est. ⁊ ob hoc
in acutis poni non debet. Album vero frigi-
dius est ⁊ laudabilius. ⁊ contra dolorem pe-
ctoris valet.

Hec de herbis ⁊ arboribꝰ ⁊ que ex his
ad vsum medicine cōcurrūt sufficiant.

Tractatus de Urinis.

Uoniam medicus est artifex sensitiuꝰ
vt ꝑ signa inegritudinum
causas deueniat: opus est
vt maxime aduertat in me
dicādo ad ꝑ̇ncipalia signo
rū genera. q̄ q̄ttuoꝛ a medi
cis appellare cōsueuerūt: vt colligiꝶ in summa
Galieni in tegni. Quoꝝ ꝑ̇mū sumiꝶ a tumoꝛi
bus. Secundū a doloꝛib9. Tertiū ab opera/
tionib9. Quartū a supfluitatib9. Uerum quia
signa sumpta a supfluitatib9 obijciunꝶ magis
sensib9 nr̄is: magisqȝ sensitiua dicunꝶ. Et cum
inter oīa vrina obtineat ꝑ̇ncipatū: decreui trac
tare de vrinis: ex dictis autoꝝ medicoꝝ totis
virib9 ꝯgregare. Nō vt aliq̄d noui me factuꝝ
existimem. Sed vt amoꝛē dn̄oꝝ scolariū: quo/
rum filius sum geram voluntati. Indigent em̄
subtili cognitione circa vrinarū species. Cum
maxime (vt referūt) decipiunꝶ in partibus eoꝝ.
Tria em̄ cum melius potero adducā. Primo
regulas quasdam: q̄s habet medicus tanq̄ȝ ꝑ
suppositione anteq̄ȝ aliq̄d iudiciū faciat de vri
nis. Scd̄o regulas sumptas a coloꝛib9. Ter
cio regulas sumptas a ꝯtentis. ¶ Quantum
ergo ad ꝑ̇mū dimisso q̄d noīs vrine. qd̄ tangiꝶ
ab Egidio carmine. ꝑ̇mo descendam ad ꝑ̇nci/
pale. ¶ Primo notādū ꝙ ab vrina varia sumū
tur signa. Primo a coloꝛe. Secundo a suba.
Tertio a ꝯtentis: que varias dispositiones ha
bent iudicare. Coloꝛ em̄ arguit sup cōplexionē
scȝ calidi ꝛ frigidi. cum causeꝶ a q̄litatib9 acti/
uis. scȝ a caliditate ꝛ frigiditate. Substantia
ꝓo significat supꝛa humoꝛes cū causeꝶ a q̄lita/
tib9 passiuis. scȝ humiditate ꝛ siccitate. licet per
accidens possit coloꝛ causari a passiuis. vt ex ꝑ/
mixtione rei humide: ꝛ sanguinis cū vrina. Cō
tentū autē sup dispositionē membꝛoꝝ. Ex quo
sequiꝶ immediate solutio ad dubitationē eoꝝ
q̄ dicūt ꝙ vrina nō arguit nisi sup dispositionē
nutritiuoꝝ: al's interioꝝ. qd̄ est falsum. vt patet
ex dictis. Nam ex contento potest cognoscere
medicus sup dispositionē caliditatis. Iuxta
illud. Granula reumatice. Secundo sup sto
macho: vt colligitur ab Auicenna secūda ter/
cij de signis sumptis ab vrina super aptam sto/
macho ꝛ alijs dispositiōib9. vt melius clarebit
inferius. Quibus stantib9 ponunꝶ sex regule.
¶ Prima regula sumpta ab Auicenna secūda
ꝑ̇mi. Et ab ysaac. Primo: anteq̄ȝ medicus de
vrinis aduertat: seu iudiciū faciat de vrina: de/
bet facere poni eam in vase vitreo dyaphano:
rotundo: habente formā vesice. quale diciꝶ esse
vrinale. vt melioꝛ fiat sequestratio ꝯtentorum.
Tale em̄ vas est ꝓportionatuȝ: siue simili loco
naturali vrine. vt colligiꝶ ab ysaac tertio d̄ vri
nis. Correlariū. Ignari medici sūt q̄ existimāt
posse iudicare de vrina ꝯtenta in cyatho: et in
alijs vasis similib9. Cū nō possint cognoscere
similitudinē: vnitatē ꝛ diuulsiōes hypostasis.
Equalitatē ꝛ inequalitatē eiusdem. cum talis
situs impediat cōpletā sequestratiōeȝ. ¶ Scd̄a
regula sumpta ab ysaac ꝑ̇mo de vrinis. Et ab
Auiceñ. scd̄a ꝑ̇mi. Urina stans in vase ꝑ̄dicto
nō debet aspici in aere radioso: neqȝ in aere ob/
scuro nimis. sȝ ī loco apto opposito aeri radio/
so. Probaꝶ ꝑ̇mo. Quia radij veniētes ad vas
impediūt ꝑfectā visionē cum sint causa disgre
gatiōis spirituū deseruientiū potētie visiue. Et
sic nō poteris hr̄e iudiciū de ꝯtentis paruulis
in fundo existentib9. Item ex radijs penetran
tib9 in vrinali variaꝶ situs ꝛ locꝰ ꝯtentoꝝ q̄ cō/
tēta aliq̄n sunt nimis subtilia ꝛ leuia. aliq̄n ni/
mis terrestria. ꝙ aliq̄n sunt in ꝑte media. ali/
q̄n in ꝑte inferioꝛi. vt infra patebit de ꝯtentis.
Scd̄a ꝑs regl'e pȝ. Nā si aspiceret in loco ob/
scuro neqȝ possit haberi iudiciū solidū ꝛ firmū
de coloꝛe ꝑfectū. neqȝ de ꝯtento: neqȝ de suba.
ꝗ vera. Tertia ꝑs pȝ. quia inspiciēdo ipsam in
aere opposito aeri radioso nō seq̄ꝶ deceptio: sȝ
pōt haberi iudiciū de coloꝛe suba ꝛ ꝯtentis. Et
ista est causa q̄re pꝛacticantes applicant vesteȝ
sub vrinali: ꝛ maxie q̄m sic de rōne albedinis
est disgregare visum ꝛ spiritus. Ita de rōne ni/
gredinis ꝛ fuscedinis est ꝯgregare. ꝛ sic meliꝰ
aspiciunꝶ ꝑtes mixte sube vrine. Correlarium.
Medicus aspiciens vrinam debet post ꝑ̇mā
aspectionē mouere ipaȝ paulatim vt meliꝰ dis/
cernanꝶ cōtenta. Correlarium scd̄m. Decipiū
tur medici volētes habere iudiciū bonū de vri
na videntes a lōge. Nō em̄ ꝑn̄t hr̄e iudiciū bo
num: neqȝ de coloꝛe ꝛ cō. et suba. ꝓpter distan/
tiā em̄ disgreganꝶ spiritus. et isti tales vt pluri
mū male iudicant. Et dato ꝙ aliquale iudiciuȝ
posset de coloꝛe haberi. nō tn̄ potest sic haberi
de ꝯtentis. Quib9 medicus melius discernit
dispositionē lapsus. Patȝ coꝛre. ex ꝟbis Aui.
scd̄a ꝑ̇mi. Quanto em tibi plus appꝛoximes:
tanto spissitudo augetur. ꝛ q̄nto plus elongas:
tanto claritas augmentaꝶ. Coꝛre. iij. Errant
medici aspicientes vrinā ad lumen candele ꝓ/
pter ꝑ̄dicta. ¶ Tertia regula sumpta ab Aui.
scd̄a ꝑ̇mi. Medicus volens certū iudiciū hr̄e
debet colligi eam facere in mane celebrata di/
gestione. Talis em̄ arguit sup dispositonē lap
sus: tum rōne coloꝛis. tum sube. tum ꝯtentoꝝ
ꝙ q̄nto vrina lōgioꝛi tp̄e seruaꝶ ab intra tanto
maioꝛi actione caloꝛis fit maioꝛ seq̄stratio par
tiū: ꝛ maioꝛ depuratio. Et sic verificaꝶ dictum

Auiceñ. scđa ṗmi. Et fit ṗma vrina q̃ in mane colligit̃. Corre. ṗmũ. Ignari sũt illi: q̃ vt doctores videant̃ aliis volũt hr̃e vrinã de hora in horã. cũ in nulla tali medic⁹ possit hr̃e cõpletũ iudiciũ. Corre. ij. Ignari sũt illi ex q̃ in tam paruo tpe nõ sit possibile fieri seq̃stratione debitã ⁊ deputatã. Et h̃ nõ hꝫ in dolore renali a retentiõe lapidũ. Et vbi retentio vrine est difficilis. Et ẽ causa plurimoꝝ nocumẽtoꝝ. In q̃ casu medicus debet hr̃e vnã vrinã q̃tiens voluerit mictã vt cognoscat materiã an purget̃ p vias vrine: ⁊ q̃nta. Et ex h̃ verificat̃ dictũ practicantiũ: ꝙ q̃nto in passionib⁹ renum ⁊ vesice vrina fuerit grossior ⁊ turbulẽtior: tanto melior. ¶ Quarta regl'a. Anteq̃ȝ medic⁹ iudiciũ faciet debet eam immediate aspicere cuȝ fuerit micta. deinde bñ coopiat̃ cum pãno ne alteret̃ ab aere exteriori. Post horã iteꝝ aspiciet: ⁊ tunc erit facta depuratio ⁊ residentia partiũ de q̃b⁹ medic⁹ põt hr̃e cognitionẽ. Post eñ tale tps debilitat̃ ⁊ calor ⁊ significatio mutat̃. color variat̃ ⁊ ypostasis. vt colligitur ab Auiceñ. ij. i. doctrina. iij. ca. i. Et subdit. Ego ãt dico ꝙ nec post horã. Prima ãt ps deducit̃ sic. Quia aliq̃ vrina mingit̃ turbida: deinde clarescit. Aliq̃ clara: deinde turbida fit. Prima eñ melior. Scđa ꝓ significat absolute expulsiuã ꝟtutẽ fortiorẽ: licet scđa cũ in febre putrida appareat indicet salutẽ ꝓpinquam Cũ in paruo tpe turbida fit post eius mictũ: q̃ significat subtilitatẽ ⁊ facilitatẽ eoꝝ. vt ptꝫ ab ysaac. i. febriũ. Aliq̃ ꝓ mingit̃ turbida et manet turbida. ⁊ ista est deterior vt plurimũ. significat eñ vt plurimũ corruptionẽ ⁊ ebullitionẽ hũoꝝ. vt pꝫ p Gal'. Et de crisi. Et notanter dicit vt plurimũ: q̃ in passione renuȝ ⁊ ylios seu intestinoꝝ nõ ꝑcat h̃ sꝫ mag' purgare materiã p vias vrine. Cor̃. ṗmũ. De vrina a lõge delata medic⁹ põt hr̃e iudiciũ estimatiuũ tm̃: ⁊ non scientifficũ. vt patebit inferi⁹. Alterat̃ eñ ṗmo ex aere. scđo ex pte longitudinis tpis. tertio ex motu. Et notanter dr̃ estimatiuũ iudiciũ ⁊ nõ cõpletũ. q̃ ex ista tali medicus põt cognoscere multa. vt declarabit̃ infra. q̃re. ⁊c̃. Corre. ij. vt dr̃ de p̃dicta pariformiter est dicendũ de vrina reducta ad ignẽ vel aquã calidã. q̃ nõ põt hr̃e pfectã cognitionẽ: ex q̃ resoluãt̃ ptes subtiles. Etiã eo ꝙ variat̃ color ⁊ suba. ¶ Quinta regl'a. Anteq̃ȝ medic⁹ iudiciũ faciat de vrina dꝫ cõsiderare etatẽ egrotãtis. aliter nõ ẽ possibile ipm hr̃e firmũ iudiciũ de vrina. Nã alia dꝫ esse vrina infantis naẗaliter. alia pueri. alia iuuenis. alia senis. alia decrepiti. vt ptꝫ p Auic̃. ij. i. ca. ix. Urina infant' dꝫ esse alba lactea. Patet. q̃ supfluitates vrine ꝓportionant̃ nutrimẽto. Cũ aũt puer nutriat̃ lacte: seq̃t̃ ꝙ vrina debet esse alba ⁊ lactea. Urine pueroꝝ debẽt esse spissiores ⁊ nõ ita albe. Patet. q̃ calidũ naturale suffocat̃ ab humido multo. In iuuene dꝫ esse citrina ⁊ subtilis. ⁊ sicut de ratõne flegmatis est grossare ⁊ dealbare: ita de rõne caliditat' est intingere ⁊ subtiliare. Cũ ergo in iuuẽtute calor sit fortior ⁊ magis igne⁹: seq̃t̃ vrinã debere apparere subtilẽ ⁊ citrinã. Itẽ q̃ iuuent⁹ assimilat̃ igni: ergo seq̃t̃ vrinã esse talem. In sene aũt vrine debent esse albe ⁊ subtiles. q̃ diminut⁹ ẽ calor naturalis: ⁊ suffocat̃ a multis supfluitatib⁹ rõne indigestiõis. ad quaꝝ multiplicatõeȝ sequit̃ opilatio: ⁊ ita subtilitas. Et in decrepito erunt vrine magis tenues ⁊ magis albe rõne dicta. Ex q̃b⁹ sequit̃. Ignota etate medic⁹ non potest hr̃e iudiciũ firmũ ⁊ noticiã certam. Declaratur exemplariter. Pona m⁹ ꝙ medico offeratur vrina iuuenis alba ⁊ spissa q̃ sit talis mediante lapsu stomachi ad frigiditatẽ nõ dubiũ est: q̃ non habita etate medic⁹ iudicabit illam vrinã esse pueri: ⁊ naturalem talem. Et ita iste non habebit iudiciũ de lapso stomachi. Ergo oportebit medicũ aduertere ad etatem. Correlariũ ṗmũ. Licet ꝯclusio sit vera: ꝯtingit tñ in senib⁹ fieri vrinas grossiores ⁊ spissiores valde. Patet rõne multiplicationis flegmatis. Cum hoc viderit medicus debet pronosticare generationẽ lapidũ in renibus ⁊ vesice pl⁹ in vesica Correlariũ scđm sumptũ ab ysaac. i. de vrinis sicut oportet medicũ volentẽ cognoscere vrinã ⁊ pfecte ꝯsiderare etatẽ. ita oportet eum aduertere ad complexionẽ. quia complexiones proportionant̃ etatibus: ⁊ econuerso. In colerico debet esse vrina citrina ⁊ tenuis. In flegmatico pallida ⁊ spissa. In melancolico glauca ⁊ tenuis. In sanguineo rubea ⁊ mediocris. Correlariũ tertiũ. Cautius est medico dubitãti de etate: cuius etatis sit anteq̃ȝ iudiciũ faciat de vrina: q̃ȝ dicere vtrũ iste sit infans vel puer. ⁊c̃. Patꝫ. q̃ ex hoc sermone posset increpari: quia nõ cognoscat vrinã pueri infantis. q̃ hui⁹ etatis potest referre ad etatẽ puericie infantie iuuentuti. ¶ Sexta regula. Et est ꝯclusio de mẽte Auicenne. Medicus debet certificari de regimine egrotantis circa res nõ naturales anteq̃ȝ iudicium faciet de vrina aliter nõ potest iudicare bene. Declarat̃. Nam ꝟm diuersitates medicine assumpte diuersificat̃ vrina. Patet. q̃ si q̃s assumpserit crocũ aut cassiã ei⁹ tingit̃ vrina ad citrinitatẽ. vt pꝫ p Auic̃. ij. i. ca. i. Nõ sicq̃ in cibo rem tingentẽ assumpsit sic̃ crocum ⁊ cassiã. patet ex eo: q̃ crocus rõne caliditatis est aperitiuus. ⁊ per consequens habet rapi ad vias vrine. ⁊ ita tingit vrinam ꝟm colorẽ. Item si quis assumpserit olera que tingunt ad viri-

ditatē. vt pꝫ p Auic. loco pallegato. Ita etiā di/cendū ē de vino: qđ mutat vrinā ſm colorē. Cau ſa deducit: qꝛ ſupfluitates ꝓport io naľ nutrimē to de q̄ ſupfluūt. Certificet̄ ḡ medicꝰ ſi ſibi obij cit vrina q̄li dieta fuerit vſus anteq̄ꝫ dieta fuit. Cōſideret̄ cibꝰ a medico ex pte q̄ntitatꝭ ꝛ ex pte q̄litatꝭ q̄ pceſſit emiſſionē vrine. De rōne eni͂ ci bi groſſi ꝛ viſcoſi vrina diſcolorat̄. Ex pte vero q̄ntitatꝭ: qꝛ multitudo cibi vrinā diſcolorat. pꝫ. qꝛ ſuffocat̄ calor naturalis. Corr̄. i. Sic de ra/tione multitudinis cibi eſt diſcolorare vrinam: ita de rōne famis ꝛ ieiunij in pncipio ē colora re vrinā. Certificet̄ ḡ an pceſſit ieiuniū vel nō. Pꝫ. qꝛ in pncipio ieiunij fortificat̄ calor. ꝛ ideo colorat̄ vrina. In fine āt ꝛ in pceſſu minuit̄ ca lor: ꝛ ideo diſcolorat̄. Quare dr̄ notāter in pn/cipio. hoc totū colligit̄ ab Auic. in. i. de vrinis. Vrina neq̄ꝫ ſit illiꝰ q̄ aquā nō bibit: neq̄ꝫ cibū comedit. et notāter aquā: qꝛ arabes ex lege nō bibūt vinū. Corr̄. ij. Certificet̄ iteꝝ: vtꝝ pceſſit exercitiū: aut ira. aut timor. aut vigilia. an̄q̄ꝫ iudiciū faciat. Hec eni͂ tingūt vrinā ad citrini/tatē ꝛ rubedinē. Et pꝫ. qꝛ ad exercitiū laborio ſuꝫ ſeq̄t̄ ebulitio ſanguīs. ḡ tinctura in timore trahit̄ calor ad intra ꝛ fortificat̄ ꝛ vnit̄. Et per ꝯſequēs tingit̄ vrina. Iſtđ correlariū ē Auic. loco pallegato. Neq̄ꝫ ſit q̄ ſe exerceat motibꝰ et diſpoſitōibꝰ: q̄ ſūt extra curſū nat̄e. q̄ colorē mu tant ſicut ieiuniū. vigilie. labor. timor. aut ira. Corr̄. iij. Aduertat medicꝰ vtꝝ balneum pceſſe rat: aut vomitꝰ. aut euacuatio. pariter vnctio facta circa dorſū. balneatio facta in aq̄ ſulphu rea aut marina colorat vrinā. qꝛ alterant̄ renes ad caliditatē. Balnea in aq̄ dulci vrinā diſcolo rāt. ꝛ ſilr̄ vomitꝰ laborioſus. aut euacuatio tin/git. Vnctio etiā cū rebꝰ calidis circa renes eſt cauſa tincture. vt pꝫ loco pallegato. Corr̄. iiij. Aduertat medicꝰ: vtꝝ pceſſerit coitꝰ. de rōne cuiꝰ erit inſpiſſare ꝛ impinguare vt ita loquar Aut aſſumptio medicine reſpicientꝭ humorē de terminatū. vt ſ. Aſſumptio reubarbare ex hoc vel ꝯſimili tingit vrinā. Iſtđ correlariū pꝫ ab Auic. ca. pall. Et coitꝰ vrinā valde impinguat ꝛ vomitꝰ. ꝛ euacuatio. Hoc idē tāgit Egidius ī his metrꝭ. Etas: nat̄a: ſexꝰ: labor: ꝛ ira dieta. Cura: fames: motꝰ: lauacrū: cibꝰ: vnctio: potꝰ. Debent certa rōne notari: ſi cupis vrine iudex conſultus haberi.

Poſitis regulis generalibꝰ q̄s habet p ſupponere medicꝰ anteq̄ꝫ aliqđ iudiciū faciat de vrina. Nūc dicendū eſt de re/gulis ſumptis a coloribꝰ vrinaꝝ. ¶ Primo no tandū q̄ qꝛ color cauſat̄ a qualitatibꝰ actiuis. Hinc eſt q̄ ex h̄ medici arguūt ſup cōplexionē calidā ꝛ frigidā. Et h̄ pmo. Color bonus cum ſubā bona arguit cōplexionē bonā: ꝛ ſup̄ forti/tudinē ꝟtutꝭ. cum ſubā mala ſup̄ debilitatem ꝟtutis. Color aūt malūs arguit ſup̄ debilita tem ꝟtutis ꝛ malā cōplexionē. vt inferiꝰ decla/rabit̄. Exemplū pmi. Si mingeret̄ color rube us cū ſubſtantia multū tenui: ex h̄ habetis ar/guere debilitatē ꝟtutis. maxīe in corpe ſangui neo. Exemplum ſecundi. Si eſſet econuerſo. ¶ Notandū ſcđo: q̄ licet genera colorꝝ ſint tm̄ duo. ſ. albedo ꝛ nigredo. vt colligit̄. ij. pmi. ca. i. Tn̄ nō ſolus medicꝰ ex his iudicat ſup diſpoſi tione vrine. ſed ex his coloribꝰ intermedijs qui dicunt̄ eſſe plures. vt quoꝝ aliq̄ ſubdiuidūtur poſtea in alijs coloribꝰ. vt iſti. citrinus. ſubci/trinus. ruffus. ſubruffus. rubeus. ſubrubeus. rubicūdus. ſubrubicundus. inopos. kyanos. viridis. liuidus. niger. nigerrimꝰ. albꝰ. lacteꝰ. glaucꝰ. karopus. pallidus. ſupallidꝰ. Scien/dum q̄ citrinus ꝛ ſubcitrinus iſte due ſignant mediatam digeſtionē. Ruffus ſubruffus iſte due vrine ſignant pfectā digeſtionē. Rubeus ſubrubeus. Rubicūdus ſubrubicundus: iſte quatuor vrine ſignāt exceſſum digeſtionis. In opos kyanos iſte due vrine ſignāt aduſtionē Viridis liuidus. iſte due vrine ſignant ſuper/aduſtionē. Niger nigerrimꝰ. iſte due vrine ſig/nant mortificationē. Albus. lacteus. glaucus. karopus. iſte quatuor vrine ſignificant indige ſtionē. Pallidus ſupallidus. iſte due ſignant pncipiū digeſtionis. De illis inferiꝰ latius pate bit. ꝛc. ¶ Tertio notanduꝫ: q̄ licet plures ſint colores: quatuor tn̄ pncipales dicunt̄. quoruꝫ vnꝰ eſt albus. ſecūdus niger. tertius citrinus. quartꝰ rubeus. q̄ poſtea diuidunt̄. Albus autē color arguit ſup frigidā ꝛ humidā cōplexionē ꝛ ita ſup cōplexioneꝫ flegmaticā. Niger ſuper frigidā ꝛ ſiccā complexionē. ꝛ ita ſup cōplexio/nē melancolicā. Rubeus ſup complexionem calidā ꝛ humidā. ꝛ ita ſup cōplexionē ſangui/neā. Citrinus ſup complexionē calidā ꝛ ſiccā. ꝛ ita ſup cōplexionē colericā. Et iſta oīa pate/būt clarius cū ponūtur regule. ¶ Quarto no/tandū: q̄ aliq̄ imaginant̄ ſufficientiā colorum h̄ modo. qꝛ color cauſat̄ in vrina aut calore na/turali q̄ eſt auctor digeſtionis. Et qꝛ digeſtio cō ſideratur q̄nq̄ꝫ modis. Primitiue. Iniciatiue. Perfectiue. Exceſſiue. ꝛ Corruptiue. Et iſtos q̄nq̄ꝫ modos multiplicant p humores. ꝛ ſic re/ſultant colores numero viginti h̄ modo ſignifi cantes. Aut puationem digeſtionis. ſic niger in melācolico inq̄ntum cauſetur a frigiditate ſuffocante calorē naturalē. Liuidus ī flegma ticis. qꝛ h̄ ſignificat maximā diminutionē calo ris. Albus ī colerico. Subcitrinus in ſangui/neo. Colores ſignificantes pncipiū digeſtiōis

sunt. Glaucus i melācolico. Karopus in flegmatico. ⁊ est similis lane cameloꝝ. Et dr̄ a karos qd̄ est gaudiū post factū. Subpallidus in colerico: ac rubeꝰ in sanguineo. Colores significantes ꝑfectā digestionē sunt subcitrinus in melācolico. Subpallidus i flegmatico. Citrinus in colerico. Subruffus in sanguineo. Colores significātes excessum digestiōis sūt Subrubeus in melācolico. Rubeus in flegmatico. Subrubicundus in colerico. Et rubicundus in sanguineo. Colores significātes corruptionē digestionis. Viridis in melācolico. Kyanos i colerico. Niger in sanguineo. ꝓut causat̄ ab adustiōe a sanguie. Ex q̄ seq̄t̄ q͛ color niger arguit sup ꝓuationē digestiōis: ⁊ sup corruptā digestionē. Quid aūt debemꝰ intelligere ꝑ terminos istoꝝ patebit inferius.

De colore nigro.

Positis notabilibꝫ ex q̄bꝫ apparēt spēs coloris in generali: ⁊ sufficientia eorū: nūc determinādū erit de ipis i speciali Et incipiā a colore nigro: cū deterior sit ceterꝫ cōmuniter: ⁊ affirmat maiorē timorē. ¶ Primo notandū q͛ color niger in vrina causat̄ tribus modis. Aut ꝑ viā adustionis: aut mortificationis: aut admixtiōe rei nigre. Et differunt. qꝛ vrina nigra causata ꝑ mortificationē est obscura ⁊ tenebrosa. qd̄ nō apparet sensibiliter i aliis Differūt āt vrina causata ꝑ viā adustiōis ab ea q̄ causat̄ ꝑ admixtionem rei nigre. quia in vna apparēt ꝑtes difformes: qꝛ vna grossior altera. i ꝓmo ꝓo nō. ¶ Scd̄o notandū q͛ color niger nihil aliud est q̄ꝫ lux incorporea in corꝑe tenebroso vmbroso. vt patꝫ ꝑ Philosophū. Nam si accidit color niger in nubibꝫ: qꝛ radii solares nō possunt penetrare corpꝰ vmbrosum. sed eius reuerberatiōes retinēt in supꝑficie ⁊ inducitur nigredo. Ita a pari debemꝰ i peculari de actiōe caloris naturalis in massam humeralē. ¶ Tertio notandū q͛ color niger est multiplex. vt pꝫ ꝑ Auic̄. scd̄a ꝓmi. cap̄. ꝓprio. Nā colorē nigrū qn̄q꜄ ꝓcedit color fuscus: aliqn̄ color viridis: aliqn̄ color citrinꝰ: qd̄ verificat̄. Nam vrina nigra qn̄q꜄ causat̄ a frigiditate suffocante calorē naturalē: vt tactū est. Aliqn̄ caliditate suffocāte ꝑ viā inflāmationis vrine nigre. Primo est admixta citrinitas ⁊ ꝓcedit vrina nigra. Scd̄o ē admixta viredo similis colori lapidis indici: quē ꝓcedit vrina nigra i digestionē aut fuscedo. Ex q̄bꝫ sequunt̄ regule q̄n decim. ¶ Prima regula. Vrina nigra in q̄ntitate multa cū ypostasi nigra in die cretico supueniēs in febre acuta: cum odore acuto sedimine subtili significat dolorē capitis ꝑmixtionē rōnis. ⁊ ex ꝯsequente fluxū nariū in die cretico: qꝛ significat ebulitionē humoꝝ subtiliū. q̄ faciliter eleuāt̄ ad caput: ⁊ inducūt accidentia ꝓdicta. ¶ Scd̄a regula. Vrina nigra cū odore magno inflāmationem ꝑcat in mēbris spūalibꝫ: ⁊ in febre acuta aliqn̄ mortē. Nam odor magnꝰ in vrina insequit̄ motionē fortē caliditatꝫ. vt Auic̄. loco ꝓall̄. ad quē inseq̄t̄ inflāmatio. ¶ Tertia regl̄a. Vrina nig̃ quā ꝓcedit citrinitas aut admixta citrinitati ꝑcat ycterictiā citrinā. ptꝫ. qꝛ ꝑcat opilationē factā in cistim fellis aut in viis intermediis. ꝓpter quā color nō pt̄ trāsire ad intestina: regurgitat ̃g ad vias vrine. ⁊ ꝑ ꝯsequēs accidit talis vrina vt ptꝫ ꝑ Auic̄. ii. i. ¶ Quarta regl̄a. Vrina nigra quā precedit fuscedo aut q̄ sitilli admixta: ꝑcat yctericiā nigrā aut spleneticā. qꝛ ꝑcat opilationē in regione splenis. ꝓpter quē humores melācolici nigri nō possunt trāsire ad ꝓprium receptaculuꝫ regurgitant ad vias vrine. Et ita ꝑuenit similis vrina. ¶ Quinta regl̄a. Vrina nigra quā ꝓcessit viridis vrina: aut declinans ad viriditatē ꝑcat extinctionē caloris naturalis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝑcat mortē. qꝛ ꝑcat abundantiā frigiditatis suffocātis ipm calorem. ¶ Sexta regl̄a Vrina nigra guttatim micta ⁊ pauca cū ꝓuatione odoris ꝑcat mortē: qꝛ ꝑcat naturā superatam a morbo q̄ nō ꝑficit aliquā pugnā ꝯ ipaꝫ. Patet ꝑ Auiceñ. in loco preall̄. Correlarium. Quanto vrina faciliter mingit̄: tanto melior. qꝛ significat fortitudinem virtutis expulsiue et virtutē animalē bene se hr̄e. ¶ Septima regl̄a Vrina nigra in muliere cū humore feculento in fundo residente ꝑcat actualem fluxum mēstruoꝝ. patet. qꝛ ipsa ꝓpter feculentiā q̄ funduꝫ petit: vrina superius alleuiat̄ ⁊ inferiꝰ inspissatur. Causa autem ꝓpter quā denigrat̄ hec est. Sanguis eñ menstruosus admiscetur cum vrina. ⁊ ita denigratur vrina. Sanguis auteꝫ exiens venas immediate denigrat̄. patet visui qn̄ extrahitur a venis. ⁊c̄. ¶ Octaua regula. Vrina pauca ⁊ fetida in febre ꝑcat mortem in die cretico. patet. qꝛ ex magnitudine significat̄ mortificatio. ex paucitate consumptio humidi substantifici: ex fetore significatur sup corruptionem humoꝝ. vt patet de morbis pestiferis. Vrina nigra spissa cū colore nigro in ꝓncipio morbi cuꝫ aliis signis bonis ꝑdurans vsq꜄ ad septimū diem cū ꝯiuncta ypostasi: salutē significat rōne caliditatis aduenientis. Correlariū. Quanto vrina fuerit maior: tāto melior. Pauca tanto deterior propter rationes adductas. Et nigrior tanto peior. ¶ Nona regula ab auctoritate Auicenne sumpta. Vrina nigra in multa quantitate cui non est viredo apparens in febre quartana ⁊ doloribus dorsi ⁊ matricis

eſt ſignum ſalutis. Patet. quia ſignificat materiam que faciebat febrē euacuari per vias vrine ⁊ per virtutem fortem ſupra ipſum. ergo ſignum ſalutis. Correlarium. Bonum in practica cum medicus viderit vrinam denigrare in febre quartana debet prenoſticare ſalutem: et ſe eſſe in declinatione. q̄a ſignuꝫ eſt ꝙ materia incepit euacuare per vias vrine. ¶ Decima regula. Vrina nigra oleaginoſa non ratione renum aut veſice: ſignificat mortem propinquaꝫ ⁊ ſpaſmum ex ſiccitate. Patet. quia talis vrina ſignificat conſumptionem humidi ſubſtantifici ⁊ partium membralium. Et dicitur notanter vicio non exiſtente in renibꝰ aut veſica. qꝛ tunc ſignificat caliditatem renum. Et hoc colligiť ex ſententia ypo. ꝑmo pronoſticoꝝ. Cauendū ne veſice vicio capiat̄ vt q̄d ſuum eſt alienū diiudicetis. quia in calculoſis ⁊ in patientibꝰ circa renes: tales vrine turbide et obſcure conſueuerūt apparere. Correlarium. Bonum eſt ꝙ anteqū medicus iudicium faciat de vrina certificat: vtrum patiatur in renibꝰ. aut ſit cōſuetus facere tales vrinas. ¶ Undecima regula. Vrina nigra ⁊ groſſa ⁊ poſtea conuertitur ad albedinē ⁊ tenuitateꝫ. ſignificat caſum vltime digeſtionis. Patet. quia ſignificat priuationē caloris naturalis non potentis colorare vrinā vt patet per Auicennā ſcd̄a primi capi. preallegato. ¶ Duodecima regula. Vrina nigra cuꝫ ypoſtaſi in medio que dicitur eneormia ab egidio. notabilem ſignificat ſurditatem ⁊ inſtantiam vigiliarum ⁊ fluxum ſanguinis narium ex parte dextra ſtante fortitudine virtutis. Patet. quia ſignificat vapores calidos ſubtiles eleuari ſurſum. ergo ⁊c̄. Patet etiam ab yſaac ꝑmo de vrinis. ¶ Tredecima regula. Vrina nigra multa apparens in die cretico: ad cuiꝰ euacuationē ſubleuatur virtus eſt ſignuꝫ. Patet. ſignificat em̄ materiam euacuari facientem febrem. Et dꝛ multa duobꝰ modis. Aut qꝛ mingitur ſepe ⁊ parum. aut quia raro ⁊ multum.

¶ Decima quarta regula. Vrina nigra ⁊ ſpiſſa in qua fuerit ſedimen rotundum cū tenſione ypocundrioꝝ. aut ſtante ſudore. aut apoſtemate in aliqua parte: eſt ſignum mortis. Patet. quia ſignificat vltimā aduſtionē. ergo patet ꝑ Auicennam ſcd̄a quarti. capitulo ꝑallegato. Vrina nigra velut rubigo ferri in lento febre: ſtrangulationem ſignificat. ¶ Decima quinta regula. Vrine nigre apparentes in febribꝰ cū ſudore capitis. aut colli. aut dorſi. eſt ſignū malum ꝙ eger tendit ad mortem. patet. qꝛ ſignificat aduſtionē in membris ſuperioribꝰ. ergo ſignificat malū. Patet ꝑ yſaac ꝑmo de vrinis. Et Auicenna ſecūda quarti de ſignis vrine nigri.

Correlariū. Sudor fetens circa collum vel caput non eſt bonus: vt plurimū. licet in mulieribus magis ſaluus ſit.

De vrina liuida.

Supra dictū eſt de nigra vrina q̄ eſt deterior ceteris: poſt ipſam poniť liuida Ideo ſecūdo ꝑncipaliter declarandū. ¶ Primo notādū ꝙ ꝑ liuiditatē habemꝰ intelligere q̄ndā plumbeitatē. q̄ ſilať veſtigio terreo Et talis vt plurimū capitur a mortificatione. Correlarium. Cum medicus viderit vrinam ſimilem colori plumbei debet iudicare. vt patebit ex regulis. ¶ Secundo notanduꝫ eſt ſicut dictū eſt de vrina nigra que cauſatur tribꝰ modis. ita dicendum eſt de vrina liuida que cauſatur per viam mortificationis. aut ꝑ viam adiectionis alicuius rei liuide. vt ex mixtione alicuius humoris frigidi derelicti ab ipa natura. Signa autem ad cognoſcendū ſunt. Nam qn̄ cauſatur a mortificatione apparet ſimpliciter liuida. qn̄ autē ab aduſtione apparet ſubnigra: vt eam precefferit vrina viridis. quoniā ab admixtione groſſior et ſpiſſior in vna parte q̄ꝫ in alia. ¶ Tertio notandum. Vrina liuida aut eſt liuida ſ̄m totum aut ſ̄m partem. Si abſolute: deterior eſt prima q̄ꝫ ſecunda. Nam vrina ex toto liuida ſemꝑ cauſatur ex mortificatione. Vrina aūt liuida ſ̄m partem non. ergo prima eſt deterior. Vrina aūt liuida per totum cauſatur tribus modis. Aut a mortificatione humorum. aut epatis mortificatione. aut mortificatione vtriuſq̄ꝫ ſimul. A mortificatione humorū qn̄ fuerint relicti ab oꝑatiōe nature. A mortificatione epatis qn̄ fuerit infrigidatū vltima infrigidatione. Et ſignū ad cognoſcendū qn̄ a mortificatione vtriuſq̄ꝫ aut vniꝰ tm̄ eſt. quia ſi a mortificatione vnius tm̄ facit reſidentiam ⁊ ſpiſſior apparet in vna ꝑte q̄ꝫ in alia. Si autem a mortificatione vtriuſq̄ꝫ: neq̄ꝫ fit ſequeſtratio: neq̄ꝫ reſidentia. vt dictū eſt. Iſta aūt ſumuntur ab yſaac ꝑmo de vrinis. ¶ Quarto notandū vt colligiť ab yſaac cū q̄cunq̄ꝫ ſuꝑfluitate nr̄i corꝑis ſemꝑ egrediť aliq̄d de vtili videlicet aliquid de calore ⁊ ſpū. Aliter nō ꝯtingeret vrinā attenuari ⁊ inſpiſſari. poſtq̄ꝫ extra micta eſſet: niſi aliquid de calore et ſpū cum vrina egrederetur. Quando aūt iſte calor ⁊ ſpūs obfuſcantur redditur vrina liuida. quare ex his ſequuntur alique regule. ¶ Prima regula. Vrina liuida per totū in qualibet egritudine eſt ſignū propinque mortis. Patet. quia talis vrina ſignificat mortificationē ſpirituū: aut epatis: aut humoris. ⁊ maxime ſanguinis. qui mereť dici primus humor. modo ſtāte mortificatiōe alicuius

istoꝝ seq̇tur mors. Assumptū pbat̄. Liuiditas
enī p totū significat vltimū infrigidationē. ⁊ p
ꝯsequēs mortificatōez. ergo ⁊c. Cōfirmat̄ auctori
tate pncipis Auic. scda q̄rti de signis sumptis
ab vrina liuida. ¶ Scda regula. Urina liui-
da aliqualiter subnigra: quā pcessit vrina viri-
dis est signū mortis. Ptz. qꝛ significat vltimam
adustionē mēbroꝝ ad quā seq̇t̄ mors. Colligit̄
ab ysaac pmo de vrinis. Correlariū. Urina li
uida quā pcessit vrina cuiuscūqꝫ ꝯditionis est
multum mala. Ptz. qꝛ absolute fcat mortifica-
tionez caloris naturalis ⁊ spirituū. ¶ Tertia
regula. Urina in q̄ fuerit circul⁹ coloris plum
bei aut liuidi in pte supficiali declarat epylen-
tiā. Ista regl'a sic pbat̄. Nā talis vrina manife
stat ebulitionē ⁊ corruptionē in spiritib⁹ mem
broꝝ animatoꝝ ꝓpter opilationē ad quā seq̇t̄
epilētia mō talis ebulitio est causa liuiditatis
vrine. ergo regula vera. Hic fmo colligit̄ ab Auic.
scda tertij. cap. ꝓprio. Ab ysaac pmo de vrinis.
Correlariū. Sequente epilentia ī fieri aut in
facto esse talis vrina sic apparēs est mala. quia
significat malā dispositionē ꝯfirmatā in cere-
bro. ad quā secuta est ebulitio in spiritib⁹. ergo ⁊c.
¶ Quarta regula. Urinam fm partē liuida
stante tumefactione vētris magnā demōstrat
ydropisim. probat̄. Nā ydropisis siue asclites
siue tympanites. vt plurimū causant̄ a frigidi
tate excessiua epatis ad quā seq̇t̄ suffocatio ca
loris ⁊ spirituū. Ad suffocationē aūt seq̇t̄ indu
ctio liuiditatis. Et notanter dr fm partem. qꝛ
si appareret liuida p totū esset signū mortis. vt
colligit̄ ab Auic. tertij. cap ꝓprio. Corr. Medi-
cus videns in ydropisi vrinam liuidā debet p
nosticare ipsam difficilē q̄ ad curā. ptz. qꝛ fcat
malam dispositionē frigiditatis ⁊ humiditatꝫ
ꝯfirmatā: ⁊ obfuscationē caloris ⁊ spirituum.
ergo ⁊c. ¶ Quinta regula. Contingens est vri
nā liuidā apparere in synocha fe. ⁊c. Probatur
Nam in fine sinocha fiat sanguie peccāte rōe
q̄ntitatis vel q̄litatꝫ. stat talē sanguinē nō pos-
se digeri ab ipsa materia ꝓpter malā q̄litatem ⁊
multā q̄ntitatē sanguis. Aut derelictus a regi
mine nat̄e putrescit ad putrefactionē. sanguis
aūt seq̇t̄ inflatio spirituū. ⁊ diminutio caloris
q̄ dr esse causa liuiditatꝫ vrine. vt colligitur ab
Auic. pma q̄rti. ¶ Sexta regula. Urina liui-
da fm partē supficialē: aut mediā cū granulis
minutꝫ se iunctis ⁊ sepatis fcat in mēbris spūa
lib⁹: aut pleuresim. aut peripleumoniā. quia ta
lis vrina obumbrationē coloris in infante cir-
ca pectus. Talis aūt obumbratio nō pōt fieri
nisi stante cōpressione circa pectus. Que com
pressio reqrit apostema. ergo ⁊c. Et ista condictio
sumit̄ ab Auic. q̄rto cap. d pleuresi. ⁊ ab ysaac
pmo de vrinis. Notāter dr cū granulis separa
tis. qꝛ granula vnita arguūt sup̄ dispositionē
epatis ⁊ renū. Corr. pmū. Ex vrina nō potest
medic⁹ tam distincte cognoscere pleuresim aut
peripleumoniā. Patet. qꝛ est signū cōmune. sed
alijs signis q̄ ponunt̄ a medicis. puta a dolore
circa costas. pulsa serino. tussi. que sunt signa
pleuresis. Correlariū scdm. Data sibi vrina cū
talib⁹ granulis non habitis alijs signis: de-
bet pnosticari apostema pectoris nō limitādo
neqꝫ pleuresis neqꝫ peripleumonia ne decipiā
tur. Corr. iij. Urina liuida pseuerans apparēs
in peripleumonia aut pleuresi: est signū morta
le ⁊ pessimū. patet. qꝛ fcat qꝛ ꝯtinue significatio
intendit̄ ipsoꝝ spirituū ⁊ caloris. ¶ Septima
regula. Urina liuida fm partem pauca oleagi
nosa fcat liquefactionem humiditatis modo
stante aliquo istoꝝ est pessimum. ergo regula
vera. Colligit̄ ab ysaac pmo febrium. Correl.
Omīs vrina mala ex parte coloris reddit̄ dete
rior ex parte q̄ntitatis pauce. vt patꝫ p pdicta.
¶ Octaua regula. Urina liuida pauca freq̄n-
ter micta demonstrat stranguiriā. ptz. quia de-
monstrat opilationē siue ꝯstrictionē colli ve-
sice. p quā nō potest expelli vrina vna vice tm
Multiplicat̄ ergo ex parte numeri. Ad hanc
ergo multiplicatōez seq̇t̄ stranguiria. ergo ⁊c.
¶ Nona regula. Urina liuida fm partē appa-
rens in emitriteo magno aut paruo: est multū
piculosa. patꝫ. qꝛ fcat adustionē ⁊ ebulitionem
esse factā in mēbris spūalib⁹ ⁊ in corde. ergo ⁊c
Notanter dr emitriteo magno. qꝛ triplex po-
nitur esse emitrite⁹. q̇dam paruus. q̇dā minor.
q̇dam maxim⁹. Emitriteus paruus est cōposi
tus ex quotidiana ꝯtinua ⁊ tertiana interpo-
lata. Maior est cōpositus ex quartana conti-
nua ⁊ ꝯtinua interpolata. Maxim⁹ est cōposi
tus ex terciana interpolata ⁊ q̄rtana cōtinua.
Emitriteus pmus est de genere acutoꝝ. Ter
tius est de genere cronicorum. ¶ Decima regu
la. Urina liuida fm partem cōtingens ex rup
tura vene non est periculosa. vt pdicta pbantur
Primo qꝛ ex fractura vene pōt vrina liuida ap
parere. Patet. quia qn̄ pmū sanguis ex vena
effundit̄ tam pmo putrescit ⁊ ebulit. q̄ ebuli-
tio ⁊ putrefactio facit ad liuiditatez vrine. ergo ⁊c.
qꝛ aūt nō sit piculosa ptz. quia ad consolidatio-
nem vene sequitur remotio liuiditatis. Corre-
larium. Medicus in fluxu sanguinis non de-
bet prenosticare perniciosum ex vrina liuida
visa neqꝫ talem vrinam consequi debilitatē vir
tutis extremam. ¶ Undecima regula. Urina
liuida apparens in ptisi est signum propinque
mortis auctor. pncipis. capitulo ꝓprio de ptisi.
Item rōne: quia talis vrina liuida manifestat

vltimã ꝯsumptionẽ caloꝝ ⁊ vltimã resolutionẽ
humiditatis cordis ergo signũ cite mortis est.
¶ Duodecima regl'a. Cõtingẽs est vt plurimũ
in doloribꝫ arteticꝭ vrinã liuidã apparere. Pro
baꝛ. qꝛ ꝓpter vehemẽtiã doloꝝ debilitaꝛ ꝟtꝰ. ad
cuiꝰ debilitatẽ seqꝛ ĩ loco doloꝛ. ⁊ inficiũꝛ spũs
⁊ caloꝛ q̃ postea sũt causa liuiditatꝭ vrine. Cor/
relariũ. Dis dolor fortis sufficit ad inducendã
vrinã liuidã. ptꝫ. qꝛ ad dolorẽ quẽlibet debilitaꝛ
ꝟtus ⁊ inficiũꝛ spũs. ergo ⁊c. ¶ Tredecima regl'a
Vrina liuida in q̃ apparẽt frusta resoluta signi
ficat sup̃ dolorẽ arteticũ. ptꝫ. qꝛ artetica causaꝛ
vt plurimũ ex materia hũorali fluẽte ad articu
lũ. ergo. Correlarium. Cõtingẽs est vt plurimũ ex
fluxu catarri fieri vrinã liuidã apparere. Et ex
retentione mẽstruoꝝ. Probaꝛ. qꝛ vaporibꝫ ele/
uatis a matrice inficiunꝛ spũs ⁊ obfuscantur.
q̃bꝫ obfuscatis seq̃ꝛ liuiditas in vrina. ptꝫ auc/
toritate ꝑncipis Auicenne tertia tertij. ca. ꝓpo
Correlariũ. Vrina liuida apparens in mu/
liere ꝑnosticaꝛ retentio mẽstruoꝝ ⁊ opilationũ
¶ Decima q̃rta regl'a. Vrina liuida apparens
in febre ethica est signũ mortis. patꝫ. qꝛ signifi
cat vltimatã adustionẽ ⁊ resolutionẽ mẽbroꝝ
⁊ humiditatꝭ eiꝰ. ⁊ ebulitionẽ in spiritibꝫ: ad q̃
seq̃ꝛ mors immediate. ¶ Decima q̇nta regula.
Vrina liuida in tremore cordis arguit ipsum
incurabilẽ. qꝛ significat vltimam ebulitionẽ in
spiritibꝫ cordis. ergo ⁊c. ¶ Decima sexta. Vrina li
uida in frenesi est signum mortis. Patet. quia
ex se significat alterum istoꝝ. aut materiã hr̃e
raptum ad cerebrum aut extinctionẽ caloris
naturalis. ergo regula vera. ⁊c.

De urina viridi.

Restat videre de vrina viridi: postq̃ꝫ vi/
sum est de vrina liuida q̃ ẽ tertia in or/
dine. Pro q̃ notandũ ꝙ vrina viridis
causaꝛ aut ꝑ viã mortificatiõis sequentẽ ad in
frigidationẽ spirituũ. Aut ꝑ viã magne adusti
onis siue inflãmatiõis. Siue ergo fiat ꝑmo siue
scdo est signũ maluꝫ. Colligiꝛ id ex Auic. scd'a
ꝑmi. ca. ij. Scd'o notandũ ꝙ vrine virides dif
ferũt ex ꝑte coloris. qꝛ q̃dam est viridis similis
phisticoꝝ. aut ex eo ꝙ sũt virides ẜm totũ: aut
ẜm ꝑtẽ. Differũt ex ꝑte coloris. Quia aliq̃ est
viridis sĩlis erugini eris. aliqua similis succo
porri. aliq̃ aũt viridis colori yreos. aliq̃ similis
colori lapidis: q̃ diuersificanꝛ ex ꝑte maioꝝ in/
frigidationis: aut incendij. Tertio notanduꝫ
ꝙ tales vrine virides significãt magꝭ male aut
minꝰ male: ẜm ꝙ vrina ꝑcessit minus mala aut
magis mala. Si ꝑcessit vrina liuida aut nigra
pessima indicaꝛ. Si aũt ꝑcesserit vrina citrina:
aut palliaris. aut minꝰ mala. Quia ex h̃ arguiꝛ
maioꝛ aut minoꝛ mortificatio. maius aut minꝰ
incendiũ: q̃ꝝ alteꝝ ſꝑ vrina viridis significat.
Quibꝫ stãtibꝫ sequunꝛ octo regl'e. ¶ Prima re/
gula. Vrina viridis ꝑ totũ ĩ febre acuta est sig/
nũ mortꝭ. qꝛ significat vltimatũ incendiũ ĩ spi/
ritibꝫ: aut mortificationẽ caloris naturalis. Ad
q̃ꝝ q̃dlibet sequiꝛ ꝑnicies. Ista ꝯclusio est de
mente ysaac in ꝑmo de vrinis. ¶ Scd'a regl'a
Vrina viridis in pueris aut infantibꝫ signifi/
cat spasmũ. qꝛ significat supabundantiam hu/
moris frigidi ꝑ totum ꝑiter ⁊ in neruis et ita
spasmũ. Ista colligiꝛ ab Auicenna loco ꝑalle/
gato ¶ Tertia regl'a. Vrina similis colori phi
sticoꝝ significat mortificationẽ corpis natura
lis. qꝛ significat frigiditatẽ excessiuã. vt patꝫ ꝑ
Auic. loco ꝑallegato. ¶ Quarta regl'a. Vrina
viridis similis succo porri est signũ pessimũ. q̇a
significat vltimũ incendiũ in mẽbris spũalibꝫ.
ergo dicta vera. Et Auicen̄. preallegato loco.
¶ Quinta regula. Vrina similis erugini eris
est ĩ ceterꝭ deterioꝛ. ptꝫ. qꝛ significat vehemen/
tẽ totiꝰ deꝑditionẽ ⁊ sine spe. q̃ si fuerit facta pꝰ
exercitiũ significat spasmũ. ꝓpter rõnem adduc
tẽ in scd'a ꝯclusione. ¶ Sexta regula. Vrina
similis colori yreos quam ꝑcessit vrina viridis
significat vehementẽ infrigidationẽ suffocan/
tẽ calorẽ naturalem. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs malũ signuꝫ.
¶ Septima regula. Vrina viridis stante do/
lore ⁊ angustia in stomacho sine aliq̃ ypostasi.
significat venenũ in potu fuisse haustũ. ⁊ ꝑ cõ
sequẽs mortẽ. patꝫ. qꝛ cũ venenũ ꝑticipet colori
viridi ⁊ nõ patiaꝛ a colore: seq̃ꝛ ꝙ vrinã potest
tingere. Vel aliter. cum venenũ inimicaꝛ cor/
di ⁊ mẽbris spũalibꝫ. ex se inimicaꝛ cordi et spi/
ritibus. Et cum dicam mortifeꝝ esse. Hoc as/
sumpto induciꝛ mortificatio q̃ immediate cau
sa est viriditatis vrine. Et dꝛ notanter sine ypo
stasi. qꝛ si cũ tali vrina appareret ypostasis esset
spes vite. qꝛ significaret potentiã ꝟtutis contra
naturaꝫ. ¶ Octaua regula. Vrina viridis cũ
viridi circulo in frenesi est signum desperatissi/
mũ. patet ꝑ rationes ante adductas.

De urina alba.

Postq̃ꝫ dictũ est de vrinis significanti/
bus mortificationẽ. nunc dicendũ est
de vrina significante ꝑuationẽ et de/
bilitatem digestionis. Et ꝑmo de vrina alba q̃
ex multis causis venit in manus medicorum.
¶ Primo notandũ ꝙ albedo causaꝛ dupliciter
Vno modo ꝑ quadã dyaphoneitate et trãslu
centia. sic est albedo aque aut vitri. alia ẽ albe/
do q̃ ꝯtrariaꝛ nigredini. que dꝛ color disgrega/
tiuus visus. et de hac secunda est ad ꝓpositum
Aduertendo tamen ꝙ talis albedo oritur in

vrinis altera quattuoꝛ cauſaꝝ: vel reducibili.
Primo a defectu caloꝛis naturalis. Scd̄o a re-
ſolutione humoꝝ. Tertio a diſſolutōe virtutꝫ
Quarto ab opilatiōe in ſenibꝰ. A defectu ca-
loꝛis dupliciter. Aut ab eius defectu in toto vt
in ſenibꝰ ī q̇bꝰ apparent vꝛine tales albe. Aut
a diminutione eiꝰ in pte. vt ex debilitate caloꝛꝫ
epatis. q̄ debilitas cauſat͛ aut ab acuitate egri
tudinis. vt in freneſi. Aut ꝓpter lōgitudinē egri
tudinis. vt in quartana in q̇bꝰ accidit vꝛina al-
ba. Prouenit etiā hm̄ōi vꝛina aut ex parte cibi
aut nimie qualitatis. aut q̄ntitatis. aut vtriuſ
qꝫ. aut ex malicia ſubſtantie. Exemplum ꝑmi
vt apparet in crapulatis. Exēplū ſecundi. vt ex
comeſtione lactuce. Exemplum tercij: vt ex
comeſtione carniū vaccinaruꝫ. Modo in his
om̄ibꝰ apparent vꝛine albe. Scd̄o accidit vꝛina
alba a reſolutione virtutis. que etiaꝫ reſoluit͛
aut in toto aut in parte. q̄ reſolutio fit ſtante ge
nere egritudinis. Aut mala diſpoſitione in de
clinante membꝛo. vt in epate. vt apparet in du-
beleth. Tertio cauſat͛ albedo in vꝛina a diſſo-
lutione humoꝛis flegmatis vitrei. qd̄ cum fue
rit diſſolutū cauſat vꝛinā albam. Quarto cau-
ſatur albedo in vꝛina ab opilatione. q̄ cum de
albationibꝰ pluribꝰ modis: aut ꝓpter lapidē cō
tentū in renibꝰ. aut in veſica. aut ꝓpter habun
dantiā humoꝝ circa vias vꝛine. Aut ꝓpter eoꝝ
viſcoſitateꝫ. aut groſſitiē. aut ꝓpter vtrūqꝫ. Iſta
colligunt͛ ab yſaac ꝑmo de vꝛinis. cap̄. de alba
vꝛina. Scd̄o notandū ꝙ albedo vꝛine eſt mul-
tiplex. Quedam glutinoſa vel muſcilaginoſa.
quedā vnctuoſa. q̄dam ſanioſa: ſimilis albedi
ni fungi. q̄dam ſpermatica ſilis ſpermati. q̄daꝫ
plūbea: q̄ indicant ſuꝑ diuerſas diſpoſitiones
ꝓpter diuerſas cauſas. Ex his ſequunt͛ octo re
gule. ¶ Prima regula. Vrina alba ſplendida
tenuis: ſignificat opilationeꝫ maxime ſplenis.
Probatur. Quia talis vꝛina demonſtrat ha-
bundantiā humoꝛis melancolici: q̄ dicit͛ frigi
de ⁊ ſicce complexionis. mō de ratione frigidi
tatis eſt dealbare. quia albedo eſt filia frigidi-
tatis. vt patet ꝑ Galienū in tegni. De ratione
aūt ſiccitatis eſt attenuare. Modo ſuꝑ abun-
dantiam humoꝝ melancolici ſequit͛ opilatio:
⁊ maxime in ſplene. q̄ dꝛ reſeruaculum melan-
colie. ergo regula ⁊ ꝯcluſio vera. patꝫ ꝯſeq̄ntia.
Et antecedens eſt ꝑncipis. Auicenna ſecūda
ꝑmi ca. de vꝛina alba. Coꝛrelarium primum.
Ex vꝛina tali medicus debet iudicare diſcolo-
rationem faciei. ſomnolentiam. pigritiam. in
toto patet. qꝛ iſta ꝯſequunt͛ opilationē. Coꝛre-
lariū ſecundū. Ex tali vꝛina medicus debet ar
guere ſupꝛa grauitatem doloꝝ in pte ſiniſtra.
Coꝛrelariū tertiū. Sic ex vꝛina tincta medicꝰ
arguit abſolute dn̄ium caliditatis: ita ex vꝛina
alba dominiū frigiditatis. vt patet ex p̄ceden-
tibus. ¶ Scd̄a regula. Vrina alba cū circulo
plumbeo in ſuꝑioꝛi: demonſtrat opilationē in
cerebꝛo ⁊ epylentiaꝫ. Iſta cōcluſio ꝓbat͛. Nam
ex albedine arguitur ſuffocatio caloꝛis ⁊ domi
nium frigidoꝝ humoꝛū. Et ex circulo plūbeo
materias eſſe in capite. ⁊ maxime groſſaꝫ fleg-
maticā vel melancolicam que ſunt cauſe opi-
lationis. Opilationē aūt ſequitur epilētia. g̊ cō
cluſio vera. ꝯſequentia tenet. Et antecedēs eſt
dn̄i yſaac ꝑmo de vꝛinis. Et notanter dicit͛ in
parte ſuꝑioꝛi ex͞ns: qꝛ tūc arguit diſpoſitionem
membꝛoꝝ ſuꝑioꝝ. ¶ Tertia regula. Vrina al-
ba muſcilaginoſa demonſtrat habundantiam
humoꝝ groſſoꝝ ⁊ crudoꝝ. Probat͛. qꝛ muſcila
ginoſa vꝛina nō fit niſi ex trāſitu materie groſ-
ſe ad vias vꝛine. que materia nō tranſiret niſi
habundaret. intantū ergo vꝛina muſcilagino-
ſa demonſtrat habundantiā humoꝝ groſſoꝛū
patet ꝯſequens ⁊ antecedens eſt Auicenne lo
co p̄allegato. Confirmat͛ ſic. qꝛ muſcilago inſe-
quit͛ groſſiciē ſicut tenuis ſubtilitatem. q̄re ⁊c̄.
¶ Quarta regula. Vrina alba ſemi liuida ſa
nioſa ſilis coloꝛe fungi: ſignificat vlcerationē
in renibꝰ ⁊ in vijs vꝛine. Probat͛ ꝑmo auctori-
tate Auicenne ſcd̄a ꝑmi de vꝛina alba. ꝓbat͛
etiā rōne tali: Talis vꝛina rōne albedinis ar-
guit multitudinē flegmatis in toto. ⁊ ꝑ conſe-
quens in vijs vꝛine rōne liuiditatis ſuꝑ aduſti
onē humoꝝ. vt patuit ſuperiꝰ de vꝛina liuida.
Humoꝛes aūt aduſti ſunt cauſa moꝛdicatiōis
⁊ acuitatis. Acuitas aūt facit ſequi vlceratiōeꝫ
ergo rōne ſaniei arguit vlcerationē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s in
vijs vꝛine apud renes vt p̄dictū eſt. g̊ regl̄a ve-
ra. Coꝛrelarium ꝑmum. Om̄is vꝛina ſanioſa
demonſtrat aut rupturā epatis aut vlceratio-
nem in vijs vꝛine patet. quia aliter non poteſt
fieri ſanies ī vꝛina. Coꝛrelarium ſecundum.
Multotiēs errant medici in cognoſcendo ſa-
niem diſtinctam ab ypoſtaſi. Hoc patet. Nam
multotiens errant medici ꝓpter ſimilitudinem
figure eius ⁊ ypoſtaſis ex pte albedinis leuita
tis deſcenſus ad inferioꝛem regionem. Quo
ſtante fit peſſimꝰ erroꝛ ī iudicādo. q̄re ⁊c̄. No-
tanduꝫ ꝙ differētia eſt inter ſaniē ⁊ ypoſtaſim
qꝛ ſanies ex fetoꝛe ſemꝑ eſt. Scd̄a dr̄ia ex͞nte
ſanie vt quēadmodū ypoſtaſis nō apparet ſa-
nies ſub figura piramidali. vt in ypoſtaſi. Ex q̊
ſeq̇t͛ ꝙ bonū eſt medico ſemꝑ vꝛinā agitare an̄
q̄ꝫ iudiciū faciet. ¶ Quinta regl̄a. Vrina alba
tenuis aliqualiter liuida ſine ſanie. vt eſt coloꝛ
fungi: ſignificat lapidem in renibus ⁊ in veſi-
ca. Iſta concluſio pꝛobatur auctoꝛitate Aui-
cenne loco pꝛeallegato. Et ab yſaac pꝛimo

de vrinis. ꝓbatur autē sic. Nam talis vrina rōne
albedinis significat dominiū humoꝝ frigidoꝝ
crudoꝝ in toto. Et rōne liuiditatꝫ caliditatem
supfluā in renibꝰ ꝛ in vijs. Modo existēte do
minio hūoꝝ grossoꝝ ꝛ caliditate supflua: tūc
sunt sufficientes ad generationem lapidis: er
go talis vrina inducat lapidē vt p̄dictum est.
Correlariū. Medicus debet ex arenulis certi
ficari in q̄ loco fuit lapis retentꝰ ꝓbatur. Nam
si apparuerint arenule albe signū est ꝙ lapis
est in vesica. Si arenule rubee signū est ꝙ ē in
renibꝰ. Scđo ex loco leso. vtꝝ fuerit dolor cir
ca pectinē intensior aut in pte posteriori. si pri-
mū arguitur lapis in vesica: si scđm in renibus.
¶ Sexta regula. Vrina alba spissa ꝛ vnctuosa
sip totū significat ethicā. Probetur. Nam talis
vrina significat dissolutionē humiditatū par-
tiū mēbroꝝ cū q̄ ꝯiūgitur ethica tertia speciei cō
firmata. g̊ talis vrina demōstrat ethicā. Patet
ꝯsequentia ꝛ antecedens colligitur p Auicennā
scđa p̄mi. ca. p̄allegato. q̄re ꝯclusio redditur vera
Et dr̄ notāter p totū. q: vrina vnctuosa ſm ptē
supficialē ſcat caliditatē magnā in renibꝰ. Cor
relarium. Vrina vnctuosa in om̄i dispositiōe
egritudinali est mala. q: absolute significat la
pidis liq̄factionē ꝛ dissolutionē. ¶ Septima
regula. Vrina alba post citrinā aut tincta nō
a causa p̄mitiua in horis pluribꝰ febriū ſcat
ꝙ febris pmittatur in quartanā. Probatur. Nam
talis demonstrat dominiū humoꝝ melācolico
rum ꝛ resolutionē humoꝝ calidoꝝ ꝛ cū h̄ opi-
lationē q̄ sunt cause quartane. g̊ cōclusio vera.
Et notanter dr̄ nō a causa p̄mitiua. puta ꝛ ni
mia cōmestione vel potu aque frigide talē pmu
tationē significante. Hec aūt patent ex secūda
p̄mi Auicenne ꝛ ysaac p̄mo de vrinis. ¶ Octa
ua regula. Vrina alba plūbea ſm ptē sine aliq̄
ypostasi. ſcat mortē ꝓpinquā. Probatur. q: talis
vrina rōne plūbeitatis ꝛ albedinis ſcat mor-
tificationē caloris innati. quo stante sequitur
mors. g̊ ꝯclusio vera. Correlariū. Vrina alba
quantūcunq̄ fuerit ꝯiuncta plūbeitate siue li-
uiditate est valde mala. igitur ꝛc̄.

De urina rubea.

Notandū ꝙ vrina rubea vt plurimū at
testatur egritudini calide. q: ex mate-
ria colerica rubea ꝓueniente si fuerit
liuosa. si vero nō sanguinee materie attestatur.
Cū q̄n accidit in egritudine frigida. ꝛ h̄ multꝫ
de causis. Primo rōne doloris fortis. de cuius
rōne est acuere colerā rubeā ꝛ inflāmare. qua
re sequitur vrina tanta rubore sic̄ in colica frigida
Colligitur ab Auicenna sexta tertij ca. p̄p̄o. Ex
quo sequitur correlarie ꝙ vrina rubea stante dolore
anteq̄ꝫ precessit dolor fortis nō necessario iudi-
cat de flebotomia. Contra nōnullos q̄ statim
visa vrina rubea grossa iudicāt de flebotomia
Secundo stante opilatione a materia flegma
tica multa inter kistim fellis ꝛ intestina: colera
enim que solebat ire ad intestina: regurgitat
ad renes propter materiam flegmaticam. et
ita tingitur ꝛ coloratur vrina colore rubeo. vt in
ictericia ꝯtingit. Colligitur ab Auic. sexta tertij.
ca. ꝓprio. Tertio accidit vrina rubea ex epatis
lapsu ad frigidū. q: debilitatur virtus epatis se-
questratiua. quare nō poterit fieri sequestratio
debita aquositatis a sanguineo. Ex quoꝝ per-
mixtione coloratur vrina colore rubeo sicut in
ydropisi. vbi accidit vrina similis loture carni-
um. Quarto accidit vrina rubea ꝓpter ꝯstricti
onem factam a flegmate opilante q̄re putrescit
maior pars flegmatis: ꝛ putrefacta reducitur ad
colorem extraneū: ꝛ ita ad tincturā. Correlariū
Judicium de flebotomia nō est faciendum in
ydropisi. q: vrina fit multum tincta. quia hoc
facto magis alteratur epar ꝛ debilitatur. Alterius
verificatur. Quoniā vrina rubea potest appare-
re in egritudine frigida. ¶ Item notandum.
ꝙ vrinarum oleaginosarū quedā est tota olea
ginosa. quedā inferius tm̄. prima deterior est
ceteris. vt patet in ptisi ꝯfirmata ꝛ in ethica. Ex
istis colliguntur alique regule. ¶ Prima regula.
Vrina rubea est melior in febribus acutis q̄ꝫ
aquosa ꝛ sanior. quia illa significat priuationē
pingue virtutis ꝯtra materiā. p̄ma autem non.
Cōfirmatur auctoritate Auicenne scđa p̄mi.
cap̄. de coloribus. Correlarium. Quantū ma-
ior sanguinea rubea tanto salutior. Patet ex in
tentione eiusdē. ¶ Secunda regula. Vrina
perseuerans rubea in egritudinibꝰ renū: ſcat
apostema calidū. Patet. quia cum perseuerat
significat malam dispositionem confirmatam
in loco. et deriuationem melancolicam mate-
rierum ad locum. vt in secunda primi capitu-
lo de coloribus. ¶ Tertia regula. Vrina ru-
bea perseuerans in egritudinibus acutis nul
lam faciens residentiam: significat perditionē
egri: aut apostema predictum. Scđm patet. q:
ex hoc arguitur morbus valde fortis: ꝛ virtus
debilis. Patet auctoritate loco preallegato.
¶ Quarta regula. Vrina rubea stante dolore
capitis desipientiam significat. Patet auctori-
tate et rationibus superius adductis. ¶ Quin
ta regula. Vrina rubea grossa turbida: signi-
ficat apostema in epate: aut eius debilitatem.
Patet ex sufficienti diuisione causarū turbulē-
tie in vrina. ¶ Sexta regula. Vrina oleagi-
nosa multipliciter: significat naturā creticā-
re per vias vrine et euacuationem materierum

Et hoc si seq̄r requies egrotantꝫ. si ꝟo nō seq̄r
esset signū mortꝫ. vt vult Auic. ij. i. ¶ Septima
regula. Urina oleaginosa pauca fetida. signifi
cat mortē. Patꝫ. q2 mediāte fetoris ſcat ebuli-
tionē ⁊ corruptionē hūoꝝ mediāte paucitatis
debilitatē virtutis mediante oleaginositatis
dissolutionē ꝯtiū: q̇bꝫ stantibꝫ seq̄r mors. Con
firmat auct. Aui. loco pall. ¶ Octaua regula.
Urina oleaginosa in egritudinibꝫ acutis ꝑ to
tū apparens in die q̄rta egrū ſcat moriturū in
septima. patꝫ. q2 talis ſcat crisim in septima. ⁊
nō ad bonū cum virt9 sit debilis ⁊ morbꝫ fortis.
g̊ ⁊c. ¶ Nona regula. Urina oleaginosa pau-
ca in q̄ fuerit aliq̄d simile loture carnis recētis
est signū pessimū. ptꝫ. q2 ſcat vltimā debilitatē
ꝟtutꝫ naturalis quā seq̄r vrina talis apparens
ī colica hydropisi. ſcat mortē ꝓpinquā. vt vult
Auic. q̄rta ⁊ sexta tertij ca. ꝓpo. ¶ Decima re-
gula. Urina leuiter oleaginosa ſm ꝑtē supfi-
cialē ſcat partē renū. Patet auc. Auic. ij. i. de
signis sumptis ab vrina.

Expedito de coloribꝫ ꝑncipalibꝫ: q̇būs
maxime ꝑnosticat medicus in q̇bꝫ vir
tualiter aliꝫ includunt. Seq̄r de scđo
intento. vicꝫ de ꝯtētis. q̄ sunt fere numero. xvij.
Quoꝝ ꝑmū est de circulo. Scđm de spuma.
Tertium de sanguine. Quartū de arenulis.
Quintum de spermate. Sextum de ampulla.
Septimū de granulis. Octauū de nubecula.
Nonū de pilis. Decimū de squamis. Undeci
mū de furfureis resolutionibꝫ. Duodecimū de
athomis. Tredecimū đ resolutōibꝫ cinericijs.
Decimūquartūꝫ de sanie. Decimūquintū de
sedimine. Decimūsextum de humore crudo in
vrina. Decimūseptimū de cautelis in vrina.

De circulo in urina.

Et ꝑmo notandūꝫ de circulo. Circul9
q̄nq3 apparet in regione supiori. q̄nq3
in regione media. licꝫ rarissime. Pri-
mus aūt maxīe ſcat sup dispositionē capitis.
Scđs sup dispositionē mēbroꝝ spūalium vt
plurimū. Scđo distinguo. q2 q̄nq3 apparet cir
culus completus. q̄nq3 incōpletus. q̄nq3 gros-
sus. q̄nq3 subtilis. q̄nq3 vni9 coloris. q̄nq3 alte-
rius. Istis sic positis ponunt iste regule de cir
culo ab ysaac. partim ab Auicēna. partim a
Galieno ⁊ Theophilo. ¶ Prima regula. Cir-
culus spissus grossus in subā: remissus a quo
cunq3 colore ſcat posteriorē partē capitis esse
lesam ex flegmate vitreo. Ista regula ꝑsuadet.
Nam circulus absolute ſcat materiā in capite
frigidā melancolicā. ⁊ tū posterior ꝑs sit frigi-
dior et in habentibꝫ simbolū facilior erit tran-
situs. ¶ Secunda regula. Circulus spissus
in substantia purpureus in colore: significat
partem interiorem capitis esse lesam ex mate-
ria sanguinea. Probatur sic. Nam color pur-
pureus attestat magis sanguini q̄3 alteri hu-
mori. Et cum pars anterior sit magis plena ve-
nis ⁊ arterijs q̄3 aliqua alia propter rhete mi-
rabile ibi existens sequitur talem circulū ma-
gis significare ſm partem anteriorem capitis
esse lesam ex materia sanguinea. ¶ Tertia re-
gula. Circulus tenuis in substantia pallidus
in colore ad similitudinem coloris plūbi ſcat
sinistram partem capitis esse lesam ex humo-
re melācolico. Probatur. quia cum humores
melancolici maxime sunt similes in colore plū
beo propter frigiditatē. ⁊ sic splen đr esse recep-
taculum humoris melancolici. quod membro-
rū directo aspectu aspicit partem sinistraꝫ: seq̄r
faciliter euaporatio. ¶ Quarta regula. Circu-
lus tenuis in substantia in colore citrinus vl
rubeus: ſcat malam complexionē in ꝑte dex-
tra ⁊ pariter dolorem. q2 cum epar ⁊ cistis fel-
lis collocant in parte dextra. quare facilis fit
euaporatio ad illam ꝑtem ſm q̄ volunt medici
⁊ maxie Auicen̄. de signis sode ꝑ cōmentatorē
ꝑma tertij. ¶ Quinta regula. Circulus plum
beus grossus in substantia ſcat epilentiaꝫ. aut
apoplexiā. Patet. q2 talis circulus ſcat mul-
tam materiā in cerebro ⁊ in ventriculis. ⁊ ꝑcō
sequens opilationem. aut magnā aut paruam
ſm quod circulus est magꝫ vel minus grossus
ita epilentia vel apoplexia. ¶ Sexta regula.
Circulus in acuta egritudine liuidus. cerebꝝ
ledi ſcat. ptꝫ. q2 sicut vrina liuida ſcat fluxum
materie ad caput ſm totum in egritudīe acuta
Item circulus liuidus ſcat raptum eius ad
supiora ⁊ ita lesionē cerebri. ¶ Septima regła
Circulus subtilis viridis in colore ī febre acu-
ta apparens adustionē ⁊ futuram frenesim ſt.
patꝫ. q2 talis ſcat materiā multam subtilem co
lericam ī cerebro. a qua cōmuniter accidit fre-
nesis. vt patet ꝑma tertij. ¶ Octaua regula.
Circulus apparens tremulus ꝑ medicos agi-
tatus dolorē in spina dorsi ⁊ ꝑ ꝯsequēs parali-
sim ſcat. patꝫ. q2 ſcat materiam multam subti
lem colericam in cerebro: a qua cōmuniter ac-
cidit frenesis. Significat etiaꝫ fluxū materiei
catarralis ꝑ nucham. ad cuius fluxū aut seq̄r
dolor in spina dorsi: vel materiei retentionem:
vel paralisis. ex cuius fluxu magis ꝯtingit ner
uis. ⁊c. ¶ Nona regula. Circulus niger prece
dente liuiditate mortificationē caloris ex fri-
giditate cerebri ſcat. patet. q2 sicut vrina nigra
quam ꝑcessit vrina liuida mortificationē in to
to ſcat ex defectu membri deteriorati et ꝑncipa
lis: puto cerebri. et ita circulus niger.

¶ Decima regula. Circulus niger si ante p̄/
cesserit viridis in vrina mortificationē ꝛ ad/
ustionē in cōplexiōe ꝑcat. ptꝫ ex dictꝭ supra.

De Spuma in vrina.

Pro cuius partis intellectu Notan/
dū p̄mo vt habeꝛ a Galieno i cōmē/
to hui⁹ amphorismi sanguinolētorū
in.ij. pticula. Spuma aūt generaꝛ a materia
grossa: viscosa humida. In quā dū agit calor
eleuat q̄dā corpuscula. ex q̄rū cōmixtiōe ge/
neraꝛ spuma. Aut generatur caliditate forti
sicut ptꝫ in olla ebuliēte. Aut generaꝛ a forti
motu ꝛ ꝑcussiōe vt in eq̄s currētib⁹ apparet.
Ex q̄ sequiꝛ q̄ causa materialis spumi est hu
miditas viscosa. Causa efficiens ē caliditas
agens in hūiditatē. Quare danꝛ de ea iste re
gule: q̄ꝝ p̄ma ē hec. ¶ Prima regl'a. Spuma
ↄtinua grossa i suba multa ꝛ remissa i colore
cū vrina grossa apparēs ꝑcat indigestionē et
ventositatē: q̄ talis vrina ꝑcat multā hūidi/
tatē ꝛ grossā suffocātē ꝛ debilitatē calorē na
turalē: ex cui⁹ debilitatiōe debilitaꝛ v̄t⁹ dige
stiua. ꝛ ꝑ viā indigestiōis multiplicaꝛ materia
multa ꝛ viscosa. Cōfirmaꝛ auct. Aui. xiij. iij.
ca. de signis apostematū stomachi. ¶ Scd̄a
regula. Spuma tenuis i suba ꝛ ↄtinua ꝑ oēs
ptes colorata satꝭ in vrina sili apparēs signi/
ficat inflāmatōnē i mēbris sp̄ūalib⁹. patet: q̄
aut talis spuma fit mediāte multitudīe mate
riei. sed hoc nō: q̄ tūc nō eēt colorata. Et vri
na inflāmata: aut fit mediāte calore actionis
fortꝭ i ip̄am materiā. ꝛ tūc ꝑcat incēdiū in mē
bris sp̄ūalib⁹. ꝛ ita ptꝫ au. Gal'. p̄all'. ꝛ a suffici
ente diuisiōe. Et vrina silis apparēs in fe. est
malū signū: q̄ ꝑcat inflāmationē i pulmone ꝛ
i mēbris vicinis. ¶ Tertia regl'a. Spuma in
tercisa apparēs nigra i colore yctericiam ni/
grā ex vitio hūoris melancolici ꝑcat. Patet:
q̄ talis ꝑcat opilationē ꝛ materiā melancoli
cā in vījs vrine delatā ꝓpter opilationē inter
epar ꝛ splenē: q̄ hūor melācolic⁹ nō potens
trāsire ad ꝓpriū receptaculū necessario regur
gitat ad ptes inferiores. q̄re ꝛc̄. Et d̄r notan
ter itercisa: q̄ si eēt ↄtinua ꝑcaret materiam
melancolicā ꝛ adustā i toto. q̄re ꝛc̄. vt ptꝫ auc.
Aui. xiij. iij. d̄ signis yctericie nigre. ¶ Quar
ta regula. Spuma intercisa nō ↄtinua appa
rēs cū granulis minutꝭ. talis ꝑcat mēbra de
bilia grauari multitudīe reumatꝭ. Ptꝫ. q̄ nō
ↄtinua ꝑcat humiditatē in mēbro deducto. ꝛ
cū granula ꝑcāt descēsum reumatꝭ: vt decla/
rabaꝛ. ḡ ꝛc̄. ¶ Quinta regula. Spuma iterci
sa viridis i colore: aut silis tincture croci si/
gnificat calefactionē epatꝭ ꝛ adustionē. Pa/
tet: q̄ hoc significat sup̄abundantiā caloris
delate ad vias vrine ꝛ abundantꝭ in toto q̄d
nō possit esse nisi stante epatis caliditate cū
adustione. ḡ regula vera. Qd̄ ptꝫ auc. Auic.
xiiij. tertij de signis yctericie citrine.

De sanguine in vrina.

Notandū q̄ q̄n̄q̄ apparet i vrina san
guis purus clarus. q̄n̄q̄ cōmixtus:
q̄ distinguiꝛ ex parte q̄ntitatꝭ calorꝭ
mixtoꝝ. licet sanguis q̄n̄q̄ euacueꝛ purus ꝑ
viā crisis ex sanguīe peccante in q̄ntitate: vt
ↄtingit in plurib⁹ mingētib⁹ oīno sepe sangui
nē purū. De q̄ danꝛ iste regule. ¶ Prīa regl'a.
Sanguis i vrina trūbosus vl' globosus gra
uem hn̄s odorē vel fetorē cū q̄ dolore i pecti
ne significat sanguinē a vesica venire. Corre.
Vrina in q̄ apparēt gutte sanguīs grossi re/
sidētis i fundo ꝑcat sanguinē a loco ꝓpinquo
fluere: ꝛ ꝑ ↄn̄s a vesica. ḡ ꝛc̄. ¶ Scd̄a regula.
Vrina i q̄ apparuerit sanguis grossus trom
bosus petēs fundū ꝑcat actualē fluxū men/
struoꝝ in muliere. ꝛ hoc nullo mō existēte do
lore in aliq̄ pte. Ptꝫ: q̄ aut fluit a vesica. et h̄
nō: q̄ sic dolor esset in pectine. aut a renib⁹. et
hoc nō: q̄ ibi eēt dolor. aut ab epate: ꝛ h̄ non
q̄ ibi non est dolor. aut ab aliq̄ alio mēbro. a
q̄ si fuerit nō absolueꝛ tale mēbꝝ. aut a graui
tate aut a dolore actuali existēte: aut q̄d p̄ces
serit. Correlariū. Ex sili vrina sepe decipiunꝛ
medici iuuenes q̄ prenosticāt necessitatē fle/
botomie ꝛ male: oꝑanꝛ eni ↄtra casum habi/
tū q̄rta p̄mi. Caueas ne menstruatā fleboto/
mes. Correlariū. Nō q̄libet vrina rubea gros
sa iudicat de flebotomia. ¶ Tertia regula.
Sanguis i vrina nō trūbosus niger i fundo
minorato dolore i renib⁹ ꝑcat ip̄m fluere a re
nib⁹. ptꝫ. Et d̄r notāter niger: q̄ sanguis exi/
ens venas imediate denigraꝛ: iuxta sentētiā
Gal'. in cōmēto isti⁹ amphorismi. Si sāguis
extra venas effundiꝛ. Patet etiā ex snīa trū/
boꝝ. q̄ illi significāt sup̄ dispositionē vesice:
vt declarabiꝛ. Ptꝫ etiā ex situ doloris: q̄d si/
gnū arguiꝛ certissimū. ¶ Quarta re. Sāguis
pur⁹ ac si ex vulnere expelleretꝛ cū dolore sp̄ō
diliū mediaꝝ dorsi ꝑcat ip̄m fluere ex fractu
ra vene chilis. Probaꝛ: q̄ talis sanguis pur⁹
ꝑcat fracturā vene mediāte puritatꝭ: ꝛ nō ali/
bi nisi vbi ē dolor. ꝫ cū dolor sit vbi situaꝛ il/
la vena chilis. ḡ ꝛc̄. ¶ Quita re. Sanguis pu
rissim⁹ cū dolore ꝛ punctiōe i ypocūdrio dex
tro: significat sanguinē ab epate fluere. ꝛ per
ↄn̄s dyarriā epaticā. ptꝫ ex Aui. d̄ fluxu epa
tico sanguineo. ¶ Sexta re. Nō oīs vrina in
qua fuit sanguis est mala. Patet: q̄ q̄n̄q̄ ac/

cidit talis vrina ꝑ viam crisis: vt dictū est. ⁊ tunc signum est bonum si restringaṫ sequūtur accidentia mala.

De Arenulis in vrina.

De arenulis tales danṫ regule. ¶ Prima regula. Arenule rubee in colore: dure in suba sine febris vitio cū dolore dorsi lapidē in renibꝫ ꝯfirmatū vel cōfirmandū significāt. dūmodo cū eis fuerit difficultas mingēdi. Probatur auctoritate ꝑncipis decimaoctaua cap. ꝓprio. Rōne autē ꝓbaṫ sic. Nā tales arenule dure attestanṫ materie grosse ꝯtente in renibꝫ vel in vesica. non scōm: vt declarabiṫ inferiꝰ. ḡ primū. Sꝫ existente materia flegmatica grossa ī renibꝫ opilante ⁊ occurrēte caliditate epatꝭ ⁊ renū generaṫ lapis. ḡ cōclusio vera. vt ptꝫ de causis ipsiꝰ lapidis. ¶ Scōa regula. Arenule dure ī suba rubee in colore apparētes cū alleuiatione renū vel lūboꝝ dissolutionē lapidis fieri significat: ⁊ dolorē a lapide ꝓcessisse. qȯ ꝓbatur auctoritate principis loco p̄allegato. Et Jsaac tractatu de vrinis. ca. de causis arenulaꝝ. Et rōne ꝓbaṫ sic. Tales arenule significant aut lapidē in renibꝫ. Et hoc nō: qꝛ ꝑseueraret dolor ⁊ nō fieret alleuiatio. vel ꝭcat dissolutionē ipiꝰ a sufficiēte diuisiōe. qȯ ē veꝝ. ꝓbaṫ ex alleuiatiōe dolorꝭ q̄ p̄cessit añ apparitionē illaꝝ arenulaꝝ. ¶ Tertia regula. Arenule albe ī colore dure in suba residētes ī fundo dolore existente in pectine lapidē ī vesica significāt. Qȯ declaraṫ ꝑmo auctorita. ꝑncipis ca. ꝓprio. Rōne aūt sic: qꝛ tales arenule aut attestanṫ sup lapidē in renibꝫ aut vesica. Nō primū: qꝛ tūc eēnt rubee. Et dolor eēt in dorso ꝓpter sitū ⁊ colorē ipoꝝ renū. ergo a sufficienti diuisiōe attestaṫ sup lapidē in vesica. Qȯ ptꝫ ex situ dolorꝭ in pectine: ⁊ color ipaꝝ rū arenulaꝝ q̄ ꝓportionantur colore vesice. ¶ Quarta regl'a. Arenule albe ī colore: post q̄rū apparitionē remittaṫ dolor pectinis et difficultas mingēdi. Et ex his patiēs sentiat subleuatiōes. Tales dissolutiōes lapidis in renibꝫ aut dissolutōnē eiusdē ī vesica Nō ꝑmū. ergo scōm. iō est manifesta. ¶ Quīta regula. Arenule rubee ī colore molles in suba apparētes cū febre. ⁊ maxīe in fine fe. significant adustionē humoꝝ. auctoritate ꝑncipis ꝑma q̄rti de signis quartane. Rōne ꝓbaṫ. qꝛ tales arenule significāt multitudinem materiei aduste. ergo tales significāt adustionem humorꝭ ꝓpterea tales materiā adustā. Rōne ꝓbaṫ antecedēs: qꝛ aut tales significāt lapidē aut adustionē. Nō ꝑmū: qꝛ tunc nō essent molles: vt ptꝫ ꝑ regulas p̄cedētes. ḡ scōm: vt ptꝫ ꝑ sufficientē diuisionē. ¶ Sexta regula ⁊ vltima. Arenule rubee apparētes sine dolore ⁊ grauitate renū ꝭcāt caliditatē epatꝭ et renū. qȯ apparet: qꝛ tales arenule attestanṫ duobꝫ ꝑncipijs. ꝑmo caliditati agenti. scōo materiei flegmatice q̄ sūt ꝟa ꝑncipia renū ⁊ lapidis. q̄ si fuerint cū dolore ꝭcant lapidē. q̄ vero sine dolore ꝭcant intentū regule. Correlariū. Arenule apparētes in fine febre colericaꝝ ꝭcant ꝑmixtionē febris colerice ad febrē quartanā. Patet: qꝛ ꝭcat adustionē materiei vt patet ex ꝓbatione quinte cōclusionis.

De Spermate in vrina.

De spermate ꝑmo notādū: qꝫ in virga sunt tres meatꝰ spermatꝭ vrine ⁊ alguadi: vt ptꝫ ex anathomia virge apud oēs sapiētes. Ex q̄ ꝯtingit vnā istaꝝ supfluitatū cū alia euacuari. Et ita sperma cum supfluitate vrinali. q̄re de spermate dantur he regule. ¶ Prima regula. Sperma diuisū ꝭm partes minimas incorporatū cū suba vrinali. supfluitatē vel coitū p̄cessisse ꝭcat. Probaṫ ꝑmo auc. ꝑncipis. xx. iij. ca. de signis coitꝰ. Scōo rōne tali: qꝛ tale sperma ita ꝑmixtū ꝭcat diuturnitatē euacuatiōis spermatꝭ p̄cessisse ad quā secuta ē notabilis ꝑmixtio. ⁊ ita est corporatio vniꝰ supfluitatis cū altera. q̄re regl'a vera. ¶ Scōa regula. Sperma apparens globatū truncosum cū vrina ꝭm frusta grossa ꝑmixtū abstinentiā coitus vel nocturnā pollutionē ꝭcat. ꝓbaṫ rōne. qꝛ tale sperma sic apparens aut ꝭcat coitū aut pollutionem nocturnā. post quā pollutionē remansit aliq̄ pars stimulās ꝟtutē ad eiꝰ expulsionē. Non ꝑmū: qꝛ tūc eēt diuisum. ḡ scōm ꝭcat. Patet sepissime in vrinis viroꝝ religiosoꝝ. vel ꝭcat vt dictū est abstinētiā coitꝰ. Nō ī hoīe assuefacto ad coitū si retineaṫ talis supfluitas necessario aliq̄ pars eiꝰ retenta stimulat expulsiuā ad eiꝰ expulsionē. Et qꝛ nō ꝯuenientius potest expelli q̄ꝫ ꝑ vias vrine. q̄re ⁊c. ¶ Tertia regula. Sperma apparens frequenter in multis vicibus gomorreā vel paralisim mēbroꝝ genitaliū ꝭcat. Probaṫ: qꝛ aūt tale sperma sic apparens ꝭcat coitū p̄cessisse vel pollutionē nocturnā vel gomorreaꝫ passionem. Non ꝑmū neqꝫ scōm. qꝛ tūc tale eēt interpolatim: ⁊ interpolatis vicibꝫ appareret. ergo si cōtinue vel multis vicibus apparet ꝭcat intentū regule. Et notanter diciṫ paralisim mēbroꝝ genitaliū: qꝛ sic cōtingit alios lacertos ⁊ musculos paralitisari ꝑiter ⁊ istos: qꝛ paralisi inducta sequitur relaxatio: ⁊ ita euacua

tio spermatis.

De Ampullis in urina.

Notandũ ꝙ ampulla q̃tuz ad q̃d no
minis importat granula magna que
differũt a spuma ꝭm magꝭ ⁊ minꝰ ⁊ a
granulis: q2 granule sũt ampulle mediocres
Ampulle enĩ importat idẽ qđ dictũ est.s.spu
mã supuenientẽ ⁊ eleuatã.de qua dantur iste
regule. ¶ Prima regula. Ampulla magna p-
seuerans in urina hñs adherẽtiã plixitatem
morbi in q̃ apparet significat. Probatꝛ auct.
Ysaac de urina. Rõne aũt sic: q2 talꝭ ampulla
significat cruditatẽ ⁊ uiscositatẽ materiei pec
cantꝭ, ꝓpter cuiꝰ uiscositatẽ conatꝛ ad agẽduz
ꝯ talẽ materiã ad quẽ conatũ generatꝛ ampul
la. Cõfirmatꝛ.ut si q̃s ꝑcusserit ꝗuiter aquaz:
ex tali ꝑcussiõe eleuantꝛ ampulle.ut notat ex
perientia.modo stante materia grossa ⁊ uisco
sa necessaria morbꝫ ꝓlongatꝛ. ¶ Scđa regula
Ampulla magna apparens i urina declinãs
se ad locũ ad quẽ urinale applicatꝛ uentosita-
tẽ significat. Probatꝛ: q2 sicut de rõne uento-
sitatis est moueri de loco ad locũ: ⁊ nõ habe
re esse fixum.ut patet ex sentẽtia oĩm medi-
coꝝ. Ita de rõne supfluitatis ꝯsequẽtis talẽ
uentositatẽ. ¶ Tertia regula. Ampulla appa
rens in urina magna cũ rugita ⁊ grauatione
stomachi uomitũ aut fluxũ uentris ꝑcessisse
significat. Probatꝛ. Nã talis ampulla signifi
cat materiã humidũ flegmaticã contineri in
stomacho.uel in intestinis q̃ cõtenta necessa
rio stimulãt uirtutẽ ad secessum fluxuũ uẽtrꝭ
uel uomitũ: q̃re ꝯclusio uera ⁊c. ¶ Quarta re
gula. Ampulla magna apparẽs in urina aut
grauationẽ stomachi dolorẽ yleos.aut renũ
ex hũore flegmatico grosso ⁊ uiscosp depen-
dere significat. Probatꝛ auc. Auicẽ.ca.ꝓprio.
Rõne aũt sic.q2 talis ampulla attestatꝛ mate
riei ex q̃ generatꝛ. Sed cũ generatꝛ ex tali ma
teria flegmatica seq̃tur intentũ. ¶ Quita re
gula. Ampulla apparẽs cũ magna adheren-
tia i circulo dolorẽ capitꝭ a uẽtositate signifi
cat.aut etiã uiscositate. Probatꝛ: q2 ut dictuz
est: q2 cũ ꝯtẽtũ arguit supra regionẽ in q̃ fue-
rit collocatũ: s3 cũ circulus cõmixtꝰ cũ am-
pulla coletꝛ in loco supiori seq̃tur itẽtũ. Cor-
relariũ. Ampulla magna apparẽs i urina uẽ
tositatẽ atq3 uiscositatez esse in stomacho si-
gnificat ⁊ intestinis est signũ distinctiuum.

De granulis in urina.

De granulis: id est ampullis mediocri
bus dantꝛ he regule. ¶ Prima regu-
la. In q̃cũq3 parte fuerint granula a
cerebro fluere materiã ꝭcat. Et3 pũo aucto.
medicoꝝ: q̃ ponũt granula ⁊ circulũ eẽ signũ
sup dispositionẽ cerebri. Rõne sic ꝓbatꝛ.q2 ta
lia granula significãt sup dispositionẽ capitꝭ
aut mediã regionẽ aut sup infimaz. Sed nõ
scđm nec3 tertiũ absolute: q2 tũc cessent am-
pulle magne ex eo: q2 faciliꝰ est uirtuti agere
sup materiã in media regiõe ꝯtentã ⁊ in infi-
ma q̃3 in supma. Sed agẽte generatiõis am
pulle applicate posset seq̃ actio.q̃re ⁊c.ꝗ gra-
nula ꝭcat supra descẽsuz reumatꝭ. S3 notan
dũ ꝙ ista granula alia ⁊ alia significant si fue
rint in alia ⁊ alia regiõe. Cõtenta enĩ in regi-
one supiori significãt dispositionẽ capitꝭ.ita
ꝙ materia actualiter peccat i capite. Cõten-
ta in media regiõe significãt supra descẽsum
reumatis: ad neruos: ad pectꝰ ⁊ iũcturas.li-
cet rarius appareãt nisi in suprema regione.
Ideo medici dicunt ꝙ granula absolute si-
gnificãt supra descẽsum reumatis siue modo
descẽdat ad partẽ illã siue illã. Declarat acci
dẽtia manifesta. Ex q̃ uerificatꝛ dictũ medico
rũ ꝙ patiẽtes catarrũ ad omẽ genꝰ morboꝝ
sunt parati. Probatꝛ: q2 ex eius fluxu inducit
malã cõplexionẽ in loco in quem fluit.

De nubecula in urina.

De nube q̃ dr̃ nubecula. Notandũ ꝙ
tales importãt q̃ndã uaporosaz sup-
fluitatẽ ⁊ obscurã apparentez in uri-
na ad modũ tele aranee uel pulueris sparsi ꝑ
urinã qui generatꝛ ex actione caloris ꝑter na
turam.de qua dantꝛ tales regule. ¶ Prima re
gula. Nubecula liuida apparens in inferiori
regione ad modũ pulueris sparsi ꝑncipium
ethice significat. Patet auc. Aui.ꝑma quar-
ti in ca.de signis ethice. Rõne aũt sic: q2 talꝭ
nubecula significat ꝙ calor ꝑter naturã ince
pit agere in humiditate: ⁊ eas resoluere qđ ẽ
ꝑncipiũ ethice. ¶ Scđa regula. Nubeculo-
sa umbrosa cũ quadã spuma crocea uel uiri-
di sup calefactione epatis ⁊ multitudinẽ co-
lere significat. Patet ex ꝑimẽto: q2 tales uri-
ne cõiter apparent in yctericia ubi est super-
flua caliditatis epatis ⁊ multitudo colere.

De pilis in urina.

Notandũ ꝙ pili distinguuntꝛ ex parte
sube ⁊ ex parte q̃ntitatis. Ex ꝑte co-
loris: ⁊ ex parte situs. Aliq̃ dicũtꝛ sub
tiles.aliq̃ grossi. Q̃ñq3 sunt multi.q̃ñq3 pau-
ci.q̃ñq3 in regiõe media.q̃ñq3 in regiõe supre
ma.q̃ñq3 sunt coloris citrini.q̃ñq3 fusci.q̃ñq3
rubei. Distinguuntꝛ etiã ex ꝑte causaꝝ effici-
entiũ: q2 quidã causantꝛ ex humoribꝫ grossis

frigidis. q̄dā a caliditate sup̄ma agentē i hu
midū. Colligit hec distictio ab Aui.ij.i.ꝛ ab
isaac.i.de vrinis. De qb9 dant he regle. ¶ Pri
ma regula. Pili rubei siue citrini apparētes
in vrina in quacūq3 regiōe nō existente febre
caliditatē renū significāt. Patet auc.p̄ncipis
xix.iij.de signis male cōplexiōis calide renū
Rōne sic. q2 sicut de rōne frigiditat3 est albe
scere: ita de rōne caliditat3 ē citrinare aut ca
lefacere. Sed tn̄ supfluitas attestat mēbro
a quo supfluit sequit ppositū. ¶ Scda regla.
Pili apparētes in vrina existentes pingues
sub̄e solide nō existēte febre dissolutionē re-
nū ꝛ lūboꝝ significāt. Probat. Tali pili sūt
partes aut materie resolute vel dissolute. aut
mēbroꝝ. s3 nō hoc. g̊ attestat dissolutionē mē
broꝝ ꝛ maxime vicinoꝝ: vt sūt renes ꝛ lūbi.
g̊ regula vera. ¶ Tertia regla. Pili apparen-
tes in vrina aliqntulū grossi in sub̄a: ita se ha
bentes q2 si cōprimant euanescūt. aut ex agi-
tatiōe vrine resoluunt. tales pili opilationē
ab hūoribꝰ grossis ꝛ viscosis fieri significāt.
Probat auc. Aui.ij.i. Rōne sic. Aut tales pi
li significāt dissolutiōē mēbroꝝ aut materie
Nō mēbroꝝ: q2 vrina eēt pinguis. ꝛ pili eua-
nescūt. ergo attestat materiei resolute: ꝛ per
ɔn̄s materiei grosse ꝛ viscose opilātes vias
qd̄ erat ppositū. ¶ Quarta regla. Pili appa-
rētes i vrina in sub̄a solida vrina existēte ole-
aginosa. tales apparētes ex n̄te febre: dissolu
tionē totiꝰ ꝛ ethicā fieri significant. Probat
auc. Aui.i.iiij.ca.de signis ethice. Rōne aūt
sic: q2 tales pili aut s̄cant dissolutionē mēbro
rū pticulariū aut totiꝰ. Nō p̄mū: q2 tūc esset
fe. ergo scdm̄. ꝛ p ɔsequens regula est vera.

De Squamis in vrina.

De squamis apparētibꝰ in vrina. No
tandū circa qd nois ipaꝝ squamaꝝ
q2 squame differūt a furfureis resolu
tiōibꝰ: q2 furfuree resolutiōes dicunt ptinere
ad silitudinē squame pisciū. Differūt etiā ex
pte cāꝝ: q2 materia faciēs squamas ē grossi-
or q̄3 materia faciēs resolutiōes furfureas.
Silr differūt ex pte excoriationis: q2 furfu-
ree resolutiōes accidūt ɔformata excoriatio
ne. Squame aūt accidūt in p̄ncipio excoria
tionis: cū ptes extrinsece ꝛ intrinsece dicunt
esse grossiores q̄3 ptes intermedie: qbꝰ stanti
bus ponunt he regule. ¶ Pria regla. Squa-
me apparētes in vrina tales inq̄ntu3 squame
ꝛ sine febre apparētes scabiē significāt siccā
Probat. Nā cū materie ex qbꝰ fiunt squame
sunt grosse: tunc talis materia non est apta p
poros exaltare. Exaltat ergo tm̄ pars subti
lis ex q̄ inficit cutis infectiōe tenui ꝛ subtili
¶ Scda regla. Squame apparētes i vrina
cū grauitate in regiōe pectinis significāt q2
vesica incepit excoriari. Patet ex deductiōe
scde cause p̄dicte. ¶ Tertia regula. Squa-
me apparētes in vrina cū vitio febris p̄mam
ptē ethice: ꝛ ethicā fieri significant. Probat.
q2 sicut se h3 p̄ma humiditas ad secundā hu
miditatē. ita furfuree resolutiōes attestantur
resolutionē scde humiditat3 que est subtilior
ipa p̄ma humiditate. ergo squame attestabū
tur resolutiōi p̄me humiditatis q̄ est grossi-
or: ꝛ ideo ethica p̄me speciei significat.

De Furfureis resolutio-nibus in vrina.

Primo notādū q2 ipa pcedūt ex alte-
ra cāꝝ illaꝝ. Aut ex solutiōe mate-
rie colice. aduste vel flegmat3 salsi: q̄
partes separate trāsmittunt ad vias vrine: ꝛ
cū ipa supfluitate mittunt vel ex resolutione
partiū cartillaginosaꝝ aut neruosaꝝ: vt ē ve
sica ꝛ hmōi. Et dicunt furfuree resolutiones
q2 residēt in vrina ad silitudinē furfuꝝ grossa
rū. Vel accidūt ex resolutiōe hūiditatū secū
daꝝ vt ros cambiu3 q̄ sunt cōposite ex ptibꝰ
grossis ꝛ subtilibꝰ: q̄re ɔtingit vnā ab alia se
parari. De qbꝰ resolutiōibꝰ dant tales regle.
¶ Prima regula. Furfuree resolutōes appa
rētes in vrina sine fe. aut dolore in determi-
nata pte corpis scabiē corpis esse significat.
q̄ ɔclusio pbat auc. Aui. ca. de scabie. Rōne
aūt sic: q2 tales furfuree resolutiōes aut atte
stant scabiei aut vlceratiōi aut resolutōi. Nō
scdm̄: q2 tūc eēt g̃uitas ꝛ dolor i eaꝝ euacua-
tione. Nō tertiū: q2 tunc esset vrine grauitas
aut dolor i eaꝝ euacuatiōe. g̊ p̄mū qd̄ erat p-
bandū. ¶ Scda regula. Furfuree resolutio-
nes i vrina apparētes cū grauitate et dolore
circa regionē pectinis vlcerationē vesice si-
gnificāt. pt3. q2 vbi dolor ibi egritudo: sed q2
nō erit ita vbi tales resolutōes puenūt ab vl
ceratiōe vt dictū ē. ¶ Tertia regula. Furfu-
ree resolutōes apparētes cū febre i vrinā e-
thicā scde speciei s̄cāt. Pat3 a sufficiēti diui-
sione causaꝝ ipaꝝ resolutionū furfureaꝝ.

De Athomis in vrina.

Nota q2 p athomos debēꝰ itelligere q̄
nula pua ad modū pūctoꝝ vt ita lo-
q̄r q̄ distiguūt ex pte loci ꝛ ex pte sub̄e
ꝛ ex pte causaꝝ a qbꝰ generāt tales athomi.
Generant tn̄ vt plimū a materia flegmatica
inbibita i neruis: q̄ significabūt regionē in q̄
fiūt ꝛ apparebunt. De qbꝰ dant tales regule.

¶ Prima regula. Attomi apparētes ĩ vrina ĩ
fundo residētes dolorē in membris generati
uis ⁊ pedibꝫ ⁊ genubꝫ: ⁊ ꝑ ꝯñs podogrā ex il
lis signāt. Probaꝛ pᵃo auc. Aui. xxij. tertij.
cap̄. de podogra ⁊ sciatica. Rōne ꝓo sic. Ta
les attomi significāt materiā ꝯtentā in mem
bris neruoꝝ inferioꝝ: ⁊ ꝑ ꝯñs ĩ mēbris regi-
onis ĩ fine q̄ ĩtegraꝛ ex mēbris p̄dictꝭ. ¶ Se
cūda regula. Attomi apparētes in media re-
gione dolorē in mēbris spūalibꝫ significāt. ꝓ
baꝛ: qꝛ sicut attomi ĩ infima regione supra in
fimā regionē significāt: ita attomi in medio
indicāt sup̄ mediā: vt apparet etiā ex alijs su
perfluitatibꝫ. ¶ Tertia regula. Attomi appa
rentes vniuersaliter ꝑ totā vrinā oīm mēbro
rū: ⁊ ꝑ ꝯñs totū corpꝰ dolore significāt. ꝓba
tur sic. Attomi ꝑtiales partialē dolorē signi
ficāt. ita attomi vniuersales ⁊ vniuersaliter ap
parētes vl'em dolorē significāt. g̊ intētū regu
le ē veꝝ. ¶ Quarta regula sūpta ab Aui. pᵃo
canone fen. scd̄a cap̄. de signis imp̄gnatiōis
Urina lucida pura in subā in q̄ apparuerit
aliq̄d grossum sil'e nubi: ⁊ ĩ ea fuerint attomi
descēdentes ⁊ ascēdentes globatim inferiꝰ
imp̄gnationē ⁊ ꝯceptū significant. ptꝫ aucto
ritate p̄dicta. Rōne sic. qꝛ tales attomi aut si
gnificant supra dolorē iuncturaꝝ aut neruo
rū aut sup̄ ꝯceptū. sed nō primū: vt ptꝫ ꝑ con
clusiones precedentes. ergo ⁊c̄.

De Resolutionibus ci-
nericijs in vrina.

Non tandū ꝙ ꝑ resolutiōes cinericeas
nō debemꝰ intelligere residentes in
vrina ad modū furfureaꝝ resolutio-
nū: sed sunt grossiores q̄ accidūt ⁊ apparent
ex dissolutiōe materieꝝ flegmaticaꝝ. aut me
lancolicaꝝ aut sanguineaꝝ grossaꝝ q̄ resolu
te simul cū sup̄fluitate euacuanꝛ: ⁊ eaꝝ appa
rentia attestaꝛ mēbris a q̄bꝫ resoluunꝛ. q̄ stan
te ponunꝛ iste regule. ¶ Pⁱa regula. Resolu
tiones cineree subtiles ĩ colore adherentes
globate vel ꝯgregate ad inuicē ⁊ ĩ fundo resi
dētes retētionē mēstruoꝝ ĩ mulieribꝫ signifi-
cant. ꝓbaꝛ auc. Auicē. xij. tertij. Rōne āt sic:
qꝛ tales resolutōes attestanꝛ materie peccā-
ti ĩ loco ꝓpinq̄ ad vias vrine: q̄ materia ꝯtin
git euacuari ⁊ retēta stimulāt ꝟtutē ad eiꝰ ex
pulsionē. ⁊ qꝛ nō p̄t euacuari ꝭm se ꝓpter opi-
lationē: euacuāꝛ aūt aliq̄ ꝑtes ex q̄ꝝ sep̄atōe
generāꝛ tales resolutōes. Et iō notāter pōiꝛ
in ꝯclusiōe residētes ĩ fundo ⁊ globate existē
tes ex eo ꝙ ꝯtētū in regione sup̄iori attestaꝛ
materie ꝯtēte ĩ tali regione. Et iō cū materie
mēstruales sūt ibi residētes. claꝝ ē ꝙ resolu-
tiōes ibi app̄entes ꝭcāt eaꝝ resolutōēꝫ mate
rieꝝ. q̄re ꝯclusio ꝟa. ¶ Scd̄a regl'a. Resoluti
ones cineree subnigre ĩ colore sparse ꝑ vrinā
fluxū mēstruoꝝ actualē ꝭcāt. ꝓbaꝛ auc. Aui.
loco p̄allegato. Rōe sic. qꝛ aut tales ꝭcāt re-
tentionē mēstruoꝝ aut fluxū. Nō p̄mū: qꝛ tūc
residerēt ĩ fundo: qm̄ de rōe grauis ē ⁊ ñ eēnt
ꝯgregate. vt ꝓbatū ē. g̊ ꝭcāt actualē fluxū ⁊c̄.
¶ Tertia reg. Cinericee resolutiones subni-
gre ⁊ grosse adherētes subē vrinali in fundo
spleneticā passionē ⁊ apostema splenis signi
ficant. Probaꝛ aucto. oīum medicoꝝ vnani
miter asserentiū hoc eē signū male dispositio
nis splenis. Rōe sic: qꝛ aut tales resolutiōes
attestanꝛ materie mēstruali aut melancolice
alibi ꝯtēte. Nō p̄mū: vt ptꝫ ꝑ p̄mā ꝯclusiōeꝫ.
g̊ cū splē sit receptaculū hūorꝭ melācolici: seq̄
tur ꝙ tales resolutōes attestanꝛ materie con
tente ĩ splene q̄d est ꝓpositū. ¶ Quarta regu-
la. Resolutōes cineree apparētes ĩ fine fe. fle
gmaticaꝝ: febrē flegmaticā ad melācolicā ꝑ-
mutari ꝭcant. Probaꝛ qꝛ tales ꝭcāt materiā
flegmaticā aduri: ad cuiꝰ adustionē sequiꝛ ge
neratio humoꝝ melācolicoꝝ. q̄ cū peccaue-
rit putrefactꝰ indicat melācolicā febrem.

De sanie in vrina.

Nota sanies nunq̄ꝫ app̄et ĩ vrina nisi
stante vlceratione in vijs aut erupti
one ap̄atis currētis ꝑ viā vrine: q̄ sa-
nies diuersificaꝛ ⁊ ex ꝑte sitꝰ. de q̄ erit ⁊ emit
titur. Scd̄o ex ꝑte q̄ntitatꝭ: qꝛ q̄ñq̄ꝫ apparet
pauca q̄ñq̄ꝫ multa q̄ñq̄ꝫ tota saniosa. de qua
danꝛ iste regule. ¶ Pⁱa regula. Sanies ĩ vri
na in pauca q̄ntitate app̄et in ꝑtibꝫ renū exi-
stente dolore: ap̄a renū aut vlceratiōeꝫ signi
ficat materiā paucā saniei ꝑ locū angustū dif
ferre q̄les sunt pori. ⁊ vbi dolor vbi egritudo
auctoritate ypocratis decimo cōmēto. Re-
gula ꝯfirmaꝛ aucto. Aui. xviij. tertij cap̄. de
ap̄ate renū vlceratione. ¶ Scd̄a regula. Uri
na cū sanie multa ĩ q̄ntitate apparēs cū gra-
ui ⁊ forti fetore dolore exñte ĩ pectore signifi
cat ap̄a aut vlceratione ĩ vesica. Ptꝫ. qꝛ talis
significat multā materiā putridā ĩ loco ꝓpin-
q̄ ⁊ lato: q̄lē dicimꝰ hr̄e vesicā. q̄re ⁊c̄. Et dici
tur notāter multa: qꝛ ꝑ hoc distinguiꝛ ap̄a et
vlceratio vesice ab ap̄ate ⁊ vlceratiōe renuꝫ.
Correlariū. Urina saniosa multa cū dolore ĩ
pectine apostema significat in muliere ap̄a ĩ
matrice. patet ex causis supradictis. ¶ Ter
tia regula. Urina saniosa ⁊ corrupta cū do-
lore ⁊ pulsatione in ypocundrio dextro signi
ficat apostēa epatis esse corruptū. ptꝫ: qꝛ do-
lor significat egritudinē in loco. ⁊ cū ꝯtingit

apostema epatis terminari p vias vrine: vt habetur decimaqrta tertij. ¶ Quarta. Urina saniosa apparens i pleuretico aut empico minorato sputo z accidētibꝫ malis remissis. significat pleuresim aut empima terminabili p vias vrine licet raro: vt habet in capitulis ꝓpriis minorato sputo nō p euacuatione materiei significat materiā deriuari ad vias vrine. Correlariū. Nō teneatur medicꝰ ex minoratione sputi i pleuretico si viderit accidētia remitti. patet: qꝛ hoc significat naturam creticare p aliā viā. z sic termiāri morbū.

De sedimine in vrina.

De sedimine apparēte in vrina. notandū pmo qꝫ p sedimē habemꝰ intelligere ypostasim apparētē i vrina. Cuius cause dicunt esse actio caloris naturalis: q̄ agit i materiā actualiter peccantē ex q̄ tanq̄ materiali cā fit ypostasis. finis autē vt talis materia pparet ad expulsionē. Formalꝭ vero cā est ista qꝫ ipa sit alba leuis pinealis z eq̄lis z residet in fundo z dicat laudabilis ꝯtinua p oēs ptes suas. Ex q̄ seqtur correlarie: qꝫ in vrina pfecte sana nō dꝫ appere ypostasis. ptꝫ qꝛ i vrina talis corpis sani deficit materia ex q̄ fit vel generat ypostasis. qꝛ si i eo peccaret materia nō eēt corpꝰ vere sanū. Correlarium scōm: qꝫ deficiēte altero ꝯditionū pdictarꝫ qꝫ ipa cū sit alba etiā illa ypostasis nō dꝫ laudabilis. Correlariū tertiū. Apparitio ypostasis significat materiā cōplete digestā z paratam expulsiōi. q̄ dicunt esse cā tpm vere crisis de laudabili ypostasi. Et de his dant tales regule. ¶ Prima regl'a. ypostasis subnigra i colore appens in vrina longā egritudinē significat. Probat. nā talis ypostasis attestat materie melācolice que est difficilis resolutiōis z euacuatiōis. Ut ex snia Aui. in ca. de signis quartane. sed obstante materia difficilis eradicationis morbꝰ necessario ꝓlongatur. ergo regula vera. ¶ Scōa regula. Sedimen liuidum in colore mortificationē caloris innati significat. Nā talis ypostasis significat suffocationē caloris innati a materia melācolica ad quā seqtur mortificatio: vt ptꝫ de causis liuiditatꝭ supius. ¶ Tertia regl'a. Sedimē nigꝛ i colore qd̄ pcessit liuidum mortē ꝓpinquā significat. pbat qꝛ tale sedimē significat vltimā adustionē ad quā cito seqt mors. quare regula vera. ¶ Quarta regula. Sedimen diuisum in substātia z sparsim p vrinam ventositatē significat. pbatur qꝛ talis ēꝓportio ventositatis ad alias supfluitates: etiaꝫ talis estꝓportio ad vētositatē z hydropisim.

sed sic est qꝫ ventositas reddit vnāquāq̄ supfluitatē dispsam. ḡ appet regula vā. ¶ Quinta regula. Nō puratū sedimē debilitatē ꝟtutis significat. pbat. talꝭ ypostasis fcat inordinationē i motibꝫ nature: q̄ inordiatio seqtur debilitatē z ab ea accipit. ḡ zc. ¶ Sexta regula. Encoremia. i. sedimē in supma regione difficultatē anbelitꝰ z pectori significat. ptꝫ qꝫ significat materiā peccare i pectore: vt ptꝫ ex snia oīm medicorꝫ. ¶ Septia regula. Nephilis. i. sedimē in supma regiōe magnā vētositatē significat z maximaꝫ. ptꝫ qꝛ significat materiā hr̄e raptū ad caput z nō nisi magnitudine vētositatꝭ. ¶ Octaua regl'a. Sedimē qd̄cūq̄ fuerit nisi fuerit pseuerās defectū virtutꝭ fcat. ptꝫ qꝛ fcat diminutiōeꝫ actiōis in materia q̄ pcipue seqtur debilitatē virtutis.

De humore crudo in vrina

De supfluitate humorꝫ pmo notāduꝫ qꝫ ꝯtigit humorē fm parteꝫ separi a materia totali: z hr̄e raptuꝫ ad vias vrine. Ex residētia videbitur qꝫ ibi sit sedimē z ypostasis. Et nō erit ita: vt ptꝫ ad expientiā in colica dolore z ydeos: vbi videntur tales humores residere in fundo. quod etiaꝫ apparet in febre flegmatica: vbi sepissime decipiuntur medici. Scōo notandū: qꝫ talꝭ humor videbitur similis ypostasi ex parte coloris z substātie. tn̄ inter ipm z sedimen est signū distinctiuū tale: qꝛ qn̄ est verꝫ sedimen si mouetur ex agitatiōe vrinali statim reuertit ad suum locū z situ. Colligitur hoc signū ab isaac pmo de vrinis. Scōo ab Auicēna: scōa primi. Etiā pma qrti ca. de flegmatica. De q̄ humore dantur regule. ¶ Pria regula. Humor crudus appens in supiori pte vrine vitiū pectoris vel mēbrorꝫ spualiū significat: z difficultatē anbelitꝰ. pbat. aut talis hūor attestatur materie ꝯtētē i cerebro. aut i regiōe pectoris. Nō pmū: quia tūc erit ibi circulus: vt ex snia medicorꝫ habetur. ergo scōm qd̄ ē intentū. Ex q̄ seqtur cū videris talē vrinā pnosticare aut asma aut disma aut ortania. ¶ Secūda regula. Hūor crudus i media regione pendēs vitiū stomachi z intestinorꝫ z repletionē significat z rugitū vētris. pbat. naꝫ supfluitas ꝯtēta in medio regiōe significat: sed cū regio stomachi sit media regio z vētris. ḡ zc. ¶ Tertia regula. Hūor crudus in infima regiōe appens dolorē renū z lūborꝫ z mēbrorꝫ generatiuorū vitiū significat. Probatur ex deductiōe ꝯclusiōis pcedētis. Et per hos clamat experientia: qꝛ in oībꝫ istis doloribꝫ apparet iste humor dominans.

De cautelis in vrina.

Visis de colore ⁊ ꝯtentis ĩ vrina. Re-
stat vt videamꝰ de cautelis medico
rũ obseruãdis in iudicãdo ꝑ vrinas.
Notãduz igit̃ ꝙ qñ offert̃ medico vrina ex q̃
nõ possit iudicare ex ꝯtentꝫ: qꝛ reducta est ad
ignẽ vel alterata: iudicat capiendo iudiciũ a
suba ⁊ forma ecõuerso. Tria igitur faciam.
Primo ponã aliquas regulas ex q̃bꝫ sumun
tur multe cautele. Scđo docebo distingue-
re vrinã viroꝝ ab vrinis mulieꝝ. Tertio vri-
nas ꝑgnãtiũ: in quaꝝ iudicijs multuz mole-
stant̃ doctissimi viri: ⁊ ex eis incurrũt nõnul
las infamias. q̃bꝫ habitꝫ patebit cõplemẽtũ.
Circa ꝓmũ dicã aliq̃s regulas q̃ tñ virtuali
ter possent reduci ad ꝑdicta: ex q̃bꝫ ĩfero cor
relaria plura: ⁊ vnũq̃dqꝫ correlarioꝝ erit cau
tela vna. ⁊ sic exẽplis de istis positꝫ ⁊ intelle-
ctis ex silibꝫ poterit bñ distinguere. ¶ Pria
regula. Vrina alba subtilis attestat̃ debilita
ti stomachi ⁊ eiꝰ indigẽtiã. Istud ptꝫ ex men
tibꝫ autoꝝ: ⁊ rõne deductuz ẽ supiꝰ. Correla.
ꝓmũ. Cũ medicꝰ viderit vnã talẽ iudicat an
gustiã ĩ stomacho assumptã. ptꝫ qꝛ addit̃ debi
litati maiori cã eiusdẽ. Correla. scđm. Stan
te tali vrina iudicãdũ est sup lassitudine totiꝰ
corpis ⁊ maxime cruriũ.. ptꝫ: qꝛ ex diminuta
digestione seq̃tur diminuta restauratio ma-
gis vero in locꝫ remotis. Correlariũ tertiuz.
Stante tali vrina iudicãdũ sup dolore ⁊ gra
uitate oculoꝝ ⁊ somnolẽtia. Ptꝫ: qꝛ stante ta
li dispositõe stomachi necesse ẽ vt ꝓpter dire
ctũ affectũ cõicent̃ materie ad caput: q̃ cõi-
cate inducũt talia. q̃re ⁊c̃. Etiã expientia. qꝛ
hñtes debilitatẽ stomachi patiũt̃ fluxũ pal-
pebraꝝ ⁊ pulsationẽ timpoꝝ. Correla. q̃rtuz.
Stante tali vrina iudicãdũ est sup lassitudĩe
totiꝰ corpis ⁊ maxime cruriũ. ptꝫ: qꝛ ex dimi
nuta digestiõe seq̃tur diminuta restauratio:
magis ꝟo in locꝫ remotis. Correlariũ q̃ntũ.
Stante tali vrina iudicãdũ est interpolatuz
difficultatẽ anhelitꝰ. patet: qꝛ ad interpolatã
multiplicationẽ ventositatis seq̃tur cõpres-
sio dyafragmatis. ⁊ ita cõpressio mẽbroꝝ spi
ritualiũ. ¶ Scđa regula. Vrina cũ febre acu
ta spissa ⁊ rubea in fundo vasis et turbata et
supius liuida venationẽ ꝑcat. ptꝫ ex his que
dicta sunt de vrina liuida supius. Correlariũ
primũ. Apparẽte tali vrina iudicãduz est sup
tremorẽ cordis: vehemẽtiã sitis. Inquietu-
dine magna. ptꝫ: qꝛ hec ꝯsequunt̃ in corde no
cumentũ ⁊ in mẽbris spũalibꝫ. Correlarium
secundũ. Stante tali vrina iudicandũ est su
per dolore stomachi. Patet intelligenti ⁊c̃.

Correlarium tertium. Tali vrina de alte rõ-
ne magna ⁊ frenesi pariter. patet: qꝛ necesse ẽ
vt cõicetur nocumentum cerebro. quare ⁊c̃.
¶ Tertia regula. Vrina existente cũ sedimi-
ne lapidez in renibꝫ aduenire iudicat̃. Patet
ex his que dicta sunt. Correlariũ. Stãte ta-
li vrina iudicãdũ est sup grauitate renũ ⁊ ylio
rũ ⁊ apparere causas lapidis. Correla. scđm.
Stante tali vrina arguẽdũ est sup grauitate
capitis ex parte posteriori. Patet ex colligã
tia renũ ad illas ptes. Correla. tertiũ. Stan
te tali vrina iudicãdũ est sup grauitate pecti
nis. Correlariũ q̃rtũ. Stante tali vrina iudi
candũ est sup ꝯtractiõe genuũ ⁊ coxaꝝ. Pa
tet hoc: qꝛ est ex accidẽtibꝫ ꝯsequentibꝫ lapi-
dem. ¶ Quarta regl̃a. Vrina existẽte lactea
⁊ tenui: lapidẽ in vesica significat. Patet ex
ꝑdictis in capitulo de colore. Correlarium.
Stante tali vrina iudicãdũ est sup difficul-
tati vrine. Patet ex dictꝫ. Et ita discurrite ⁊
ꝓpria accidẽtia illiꝰ passionis. ¶ Quinta re-
gula. Si vrina habuerit frustula longa q̃si
pilos declinãtes ad rubedinẽ excoriationez
renũ significabit. Si fuerit tincta vbi nõ fu
erit discolorata ⁊ apparuerint pili: totiꝰ cor
poris debilitatẽ significabit. Correlariũ pri-
mum. ꝙ ꝑm primã vrine apparentiã prenosti
candum est caliditatem et ardorem circa re-
nes. patet ex ꝓprio effectu egritudinis. Cor
relariũ secundũ. Stante tali vrine super lassi
tudine totius prenosticandum erit. Correla-
rium tertium. Ex huiusmodi vrina apparet
interpolatim ⁊ guttatim mictus vrine. Cor-
relarium quartum. Visa tali vrina ꝓnostica-
re vrinã sanguineam: siue mictum sanguinis
ꝓcessisse. Correlarium quintum. Stante ta-
li vrina sup stipticitate ventris arguenduz: ⁊
egestiones que emittuntur sunt squibellose:
vt patet ex tali passione necesse est vt supca-
lefaciat epar: quo supcalefacto adurantur fe
ces ⁊ exiccantur. Correlarium sextũ. Stan
te tali vrina iudicandũ est sup tumorẽ ventrꝫ
Patet: qꝛ stante tali stipticitate retinent̃ ven
tositates. que sic retente faciunt ventrem tu
mefieri. ¶ Sexta regl̃a. Stante vrina alba
⁊ tenui cum multa siti dyabetem significat.
patet intelligenti causas huius egritudinis
Correlarium primum. Stante tali vrina ar-
guendũ est super debilitate stomachi. ⁊ inter
polatam ardorem in ipo latere. Patet ꝑ con
tinuaz assumptionẽ hũidi roridi maxie. Cor
relariũ secũdũ. Stante tali vrina ꝓnostican-
dum est super extenuationem totius et semi
ethicam. patet: qꝛ hec egritudo prohibet ex-
tenuationem fieri debitam et cõuenientem.

¶ Septima regula. Existente vrina furfurea dyarralis significat si est pauca. Patet ex predictis ⁊ ad experientiā. Correla. primum. Urina facta furfurea ⁊ si portaret̄ a longe: remanet ꝯtinue furfurea. q̄re medic⁹ poterit hoc infe rius p̄nosticare. Correla. scd̄m. Apparēte ta li vrina iudicādū est sup cōmotiōe toti⁹ cor poris. pt3 ex eo: q2 d̄nant̄ hūores ī toto. Cor rela. tertiū. Prenosticādū est ex eo torsiones circa ypocundriā: ⁊ maxie circa ypocundri dextri eē futuras. pt3: q2 cū loc⁹ epatis sit lo cus generatiuis hūoꝝ. Correla. q̄rtū. Preno sticandū ē fluxū vētris futuꝝ. Correla. q̄ntū. Judicādū est sitim magnā ⁊ inq̄etudines fa ctas ⁊c. ¶ Octaua regl'a. Urina mulieꝝ exi stente turbida velut subiugalis repletā matri cē testare iudicat̄. Pt3 ex dict3. ⁊ hoc nō stan te fe. acuta. Correlariū p̄mū. Stāte tali vri na p̄nosticam⁹ pond⁹ maximū circa ptes fe morales. pt3 ꝑpter p̄n̄tiā hūoꝝ viscoꝝ ⁊ gros soꝝ. Correla. scd̄m. Ex ea p̄nosticādi sūt do lores circa ypocūdria ⁊ vuluā. pt3 ꝑpter cōti nuū motū ibi factū. Correla. tertiū. Stante tali vrina iudicāda ē nausea: ⁊ q̄si ꝯtinue sub uersio stomachi. pt3 ꝑpter ꝯtinuā eleuatiōe3 vapoꝝ. q̄re ⁊c. Correla. iiij. Ex hm̄ōi vrina iu dicare poter3 dolores venire ad dorsa siue re nes: ⁊ q̄nq3 ad coxas: vt pt3 ex p̄dictis. Cor relariū q̄ntū. Stante tali vrina p̄nosticanda est duricies circa ptes femorales. quare ⁊c.

¶ Nona regula. Si circulus vrine nullo mo do agitet̄ tremulus apparuerit sup repletiōe capitis ⁊ descēsu catarri arguendū est. pt3 ex his q̄ dicta sunt ī tractatu de circulis. Et no ta q2 vrina q̄ntūcunq3 mota ex longo delata apparet circulus acsi in principio extiterit. Correla. p̄mū. Stante tali vrina p̄nostican dū erit dolorē in spatulis in cruribꝫ interpo lationē. patet: q2 talis vrina significat mate riam descendere ꝑ nucham ad neruos qua re ⁊c. Correlariū scd̄m. Stante tali vrina iu dicandus est dolor aut grauitas capitis in parte posteriori. cū ibi ꝯtinet̄ materia humo ralis. Correlariū tertiū. Stante tali vrina iu dicandum est pigritiā esse in toto. patet: cum multa materia sit cōmunicata neruis. q̄re ⁊c.

¶ Decima regula. Urina habens circulu3 cū ypostasi in media regione aut attomos in ea regione aut trumbos: significat materiā ⁊ in capite ⁊ pectore. patet ex p̄dictis. Correlari um primum. Apparente tali vrina iudicādū est difficultatem anhelitus ⁊ tussis: q2 signifi cat materiam descendere cōtinue ad pectus Correlariū secundū. Judicandū est dolorem in parte anteriori capitis. Correlariū tertiū. Si fuerit tincta salsedinē aut ardorē in gut ture significat pariter: si fuerit circulus decli nans ad citrinitatē. Correlariū quartu3. Ex huiusmodi vrina grauitatem oculorum iudi ca. quia est causa multe materie in cerebro. q̄ re ⁊c. Undecima regula. Urina existēte spu mosa tam in muliere q̄3 in viro ventositatem contineri in ventre significat. Patet ex his que diximus de spuma. Correlariū primum. Jnflatio stomachi ⁊ ypocundrioꝝ ex vrina tali arguendū est ꝑpter cōtinuū motū vento sitatis circa eas ptes. q̄re ⁊c. Correla. scd̄m. Ex tali vrina dūmodo spuma fuerit rubea si ue citrina p̄nosticandū est esse dolorē capit3 maiorē in latere dextro. Correla. tertiu3. Si vero talis vrina fuerit alba subtilis: iudicā dū est dolorē esse futurū in ypocundrio sini stro. patet: cum illud sit frigidū: illud vero ca lidum. ¶ Duodecima regula. Urina tēdens ad viriditatē vel liuidū colorē ꝑ totum in mu liere cum ypostasi plumbea significat reten tionē menstruoꝝ ex parte temporū in q̄nti tate ⁊ qualitate. patet ex his q̄ dicta sūt. Hec Auicenna: Egidius: Jsaac ⁊c. Et hec de vri nis dicta sufficiant. Finis.

Tabula super tractatu de Herbis.

Prohemiũ.

Cum summi dei adiutorio librũ hunc (qui ortus sanitatis recte appellatur) in finem vsqꝫ feliciter pduximus: ne te lectorem in eodem tediose vagari contingat. verũ vt valeas (optime lector) cito in hoc opere inuenire qđ requiris qđ remediũ egritudini adherere debeas. quã naturã: ꝓprietatẽ: seu cõplexionẽ herba seu arbor animal om̃e: lapis q̃ꝫ preciosus: piscis ac auis quelibꝫ habeat. ac postremo vrinarũ iudicia iuxta suas regulas et magistrales differentias sequens tabula luculenter te docebit. Et primo in ortũ herbarum tabula heccine indicem ponet. Dehinc in campũ animaliũ aliorũqꝫ ꝑperabit ordinẽ tractatuũ seruãdo.

Ad alopiciã

Ca.ij. A ⁊ B
Ca.vij. E.
Ca.xviij. C
Ca.xxvi. A
Ca.xxxiij. C
Ca.xlvi. F ⁊ H.
Ca.lxxxvij. D
Ca.lxvi. H
Ca.cclviij. K.
Ca.cccix. C
Ca.ccccliiij. in fine
Ca.ccccxci. L.

¶ Aurium dolor.
Ca.iij. H
Ca.v. D.
Ca.vij. D ⁊ K
Ca.xv. A
Ca.xxix. C ⁊ M
Ca.xlvij. D.
Ca.lv. J.
Ca.lx. D
Ca.lxxxvi. E
Ca.c. E.
Ca.cix. E ⁊ H

Ca.cxxx. A.
Ca.cxli. in fine.
Ca.cxlvij. B
Ca.clxij. C ⁊ H
Ca.ccxij. D
Ca.ccxxviij. B
Ca.ccxliiij. A
Ca.ccxlviij. F
Ca.cclxx. F.
Ca.cclxxvij. B
Ca.cclxxix. F ⁊ G.
Ca.cclxxxiij. L
Ca.cccxx. G ⁊ D.
Ca.cccxxij. D.
Ca.cccxxv. E
Ca.cccxxviij. in fi.
Ca.cccxxix. F ⁊ G.
Ca.ccccxlvi. D
Ca.cccliij. B
Ca.ccclxix. B.
Ca.ccclxxij. D.
Ca.ccclxxv. C ⁊ A
Ca.ccclxxxiiij. G.
Ca.ccccv. F
Ca.ccccix. in fine.
Ca.ccccxxxvi. M.
Ca.ccccclv. C
Ca.cccclxxxiiij. D.
Ca.ccccxciij. H

¶ Auriũ vermes
Ca.xviij. F
Ca.lv. K
Ca.lxxxvi. A
Ca.xcvij. B ⁊ in fi.
Ca.cvij. B
Ca.lxxv. E
Ca.ccxix. E.
Ca.cclxxxviij. F.
Ca.cclxxxix. F.
Ca.ccxc. E
Ca.cccx. B.
Ca.cccxlvij. E ⁊ J
Ca.ccccliij. J.

¶ Aurium inflatio
Ca.i. E

¶ Aurium tinnitus.
Ca.cxxxi. K
Ca.clxxv. E
Ca.ccxxxv. F ⁊ H.
Ca.ccxcij. E.
Ca.ccclxxv. C.
Ca.ccccxxxvi. D.

¶ Aurium vlcera
Ca.cclxxxiij. F
Ca.ccccij. A

Ca.cccliij. D
Ca.ccclxvij. A.
Ca.ccclxxvi. B
Ca.ccccxlv. D.
Ca.cccclv. A.
Ca.ccccxciij. E.
Ca.cccccv. L.

¶ Auriũ putredo.
Ca.cclxv. C

¶ Aurium sanies.
Ca.ccccxxxiij. M

¶ Auriũ ꝯq̃ssatio.
Ca.cccccxl. A.

¶ Auditũ recuperandũ.
Ca.clxv. D
Ca.ccxlvi. D.
Ca.cclxxix. B.

¶ Apostemata capitis
Ca.cclxxxi. B.
Ca.cccxxxvij. H

¶ Apostemata narium.
Ca.ccccvi. B.

¶ Apostemata lingue
Ca.ccccxxxvi. D

¶ Apostemata gutturis
Ca.clxxxviij. D
Ca.cclxv. D ⁊ E
Ca.ccxcij. H
Ca.ccxcix. B
Ca.ccccxxxix. E
Ca.ccccli. B.

¶ Apostẽatibꝫ mãmille.
Ca.xv. D ⁊ M.
Ca.c. D
Ca.ccccxij. E
Ca.ccccvi. G.

¶ Apostemata epatis
Ca.cclxij. A
Ca.cclxv. in fine.
Ca.cccxiiij. B.
Ca.ccccxxix. L
Ca.ccccliij. B ⁊ K.

¶ Apostemata splenis
Ca.cclxv. H
Ca.ccclix. E
Ca.ccclxxiij. G
Ca.cccclxvij. F.

¶ Apostemata pulmõis.
Ca.cclxix. M
Ca.ccclxiij. E

¶ Apostemata matricis
Ca.cxi. B Ca.cxci. F
Ca.ccxxxvi. A.
Ca.ccxlvi. J
Ca.ccxlviij. in fine.

Ca.cclxij. G
Ca.cclxix. L.
Ca.ccccliij. D ⁊ K
Ca.ccccxciij. H

¶ Apostemata vulue.
Ca.lxxxix. F

¶ Apostẽata testiculor.
Ca.cxxiij. A
Ca.cclxxxiij. A ⁊ H
Ca.ccccij. in fine.
Ca.ccccxciij. F

¶ Apostemata siue vlcera calida.
Ca.li. A. Ca.lv. C
Ca.lvij. C
Ca.lxxij. D. ⁊ in fine
Ca.lxxxvi. D
Ca.cij. A
Ca.ciiij. D.
Ca.cxxxvij. in fine.
Ca.cxlv. B.
Ca.cxlvij. A
Ca.cxci. C
Ca.cclxij. L
Ca.cclxxxiij. D
Ca.cclxxxiiij. D
Ca.ccccij. K.
Ca.cccxij. B.
Ca.cccxviij. B
Ca.cccxxvij. L.
Ca.cccxxxiiij. L
Ca.ccclxvij. K.
Ca.ccclxxxij. F
Ca.ccclxxxix. B
Ca.ccccxij. in fine
Ca.cccclv. A ⁊ M
Ca.cccclxxvij. E.
Ca.ccccxcij. B

¶ Apõata frigida
Ca.l. G
Ca.cccclxvij. D
Ca.ccccxcvi. G
Ca.ccccxcviij. B.

¶ Apostẽata dura.
Ca.xlix. A ⁊ B
Ca.lij. A ⁊ C
Ca.lxix. in fine.
Ca.lxxi. D F G
Ca.lxxv. in fine.
Ca.cxxx. L.
Ca.cxlij. A.
Ca.cclxij. F M.
Ca.cclxxxviij. F.
Ca.cccclxiij. A

¶ Apostẽata mollificãtia

Tabula super tractatu de Herbis.

Boues ut

Capitis dolor

Ca.cccxciij.D
¶Cutem mulierum et earum faciem mundificandum.
Ca.cccclxxxiij.E

Dentium dolorem curandum.
Ca.xiiij.B D
Ca.xl.L.
Ca.xlv.E
Ca.li.in fine.
Ca.lv.D
Ca.lix.D.
Ca.lx.D
Ca.lxv.B F L
Ca.lxxiiij.in fine.
Ca.lxxx.E
Ca.xcvij.B
Ca.cvi.A F
Ca.cvij.C.
Ca.cxix.A.
Ca.cxxxi.K A D.
Ca.cxxxviij.F.
Ca.cxlvij.E
Ca.clxij.D.
Ca.clxiiij.D.
Ca.clxxiiij.A.
Ca.clxxv.D
Ca.ccvi.C.
Ca.ccvij.in fine.
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxxviij.in fine.
Ca.ccxxxviij.B.
Ca.ccxliiij.in fine
Ca.ccxlix.D
Ca.cclv.B.
Ca.cclxxij.B
Ca.cclxxv.D.et in fine
Ca.cccxix.C.
Ca.ccciij.E
Ca.cccxxi.E
Ca.cccxxiij.D.
Ca.cccxxiiij.A D
Ca.cccxxviij.C F B
Ca.cccxxxiij.B
Ca.cccxxxiiij.A
Ca.cccclv.A D
Ca.ccclvi.D K.
Ca.ccclvij.F
Ca.ccclx.C
Ca.ccclxij.A D.f.g.h.n
Ca.ccclxxxi.B
Ca.ccccxxi.F.
Ca.ccccxxxvi.B
Ca.ccccli.E
Ca.ccccliij.D
Ca.cccc.x.L.
Ca.cccclxv.B
Ca.cccclxvij.C
Ca.cccclxix.D.
Ca.cccclxxiij.C
Ca.ccccxxxiij.A E
¶Dentium stuporem
Ca.ccccxxij.A.
¶Dentes puerorum ut facile et sine dolore nascuntur.
Ca.ccxcij.D.
¶Demoniacis
Ca.cccxxxviij.C.
¶Demonia fugare
Ca.xxxix.F
¶Dispnoicis.i.difficultas respirandi.
Ca.cxij.C.
Ca.ccvij.F
Ca.ccclvi.E
Ca.ccclxxiij.A.
¶Dissintericis.i.dissipatio interiorum intestinorum.
Ca.xij.B
Ca.l.B
Ca.cij.B E
Ca.cxix.B
Ca.cxxiij.B D
Ca.cxlvij.D
Ca.cl.A
Ca.clxi.A
Ca.clxij.A.in fine
Ca.clxiij.C
Ca.clxvi.B
Ca.cxcvi.in fine.
Ca.cxcix.A C.
Ca.cc.in fine
Ca.ccxvij.in fine.
Ca.ccliiij.A
Ca.cclxxi.A
Ca.cclxxij.B.
Ca.cccxv.E
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvi.in fi.
Ca.ccclxxviij.B
Ca.ccccxxij.I
Ca.cccclxij.D D.
Ca.ccccxci.B.
¶Dissurijs.i.malicia urinationis
Ca.xcvij.C
Ca.xxxiij.B
Ca.lx.A
Ca.xcij.A
Ca.cxiij.C
Ca.cxxix.A.
Ca.cxxxiiij.B
Ca.clxxvi.A
Ca.cxcvij.A E
Ca.ccxiij.in fine
Ca.ccxiiij.A
Ca.ccxix.D.
Ca.ccxci.in fine
Ca.ccxcvi.in fine
Ca.cccv.in fine
Ca.cccxlvi.in fine
Ca.cccclxxxi.A
¶Dyarria.i.simplex fluxus ventris.
Ca.liij.C
Ca.cc.in fine
Ca.cccxxxvij.B
Ca.cccxciij.D
Ca.ccccxvi.B.
¶Dorsi dolor
Ca.ccccl.in fine
¶Domus ut appareat plena serpentibus
Ca.ccccciij.F

Emorroidas vel ficus
Ca.i.F
Ca.xiiij.B
Ca.xxvi.D
Ca.xxvij.E
Ca.xxxvi.A B.
Ca.xlvi.A.
Ca.lxvi.A
Ca.lxxi.D.
Ca.cij.C.
Ca.cix.B K.
Ca.cxxv.L.
Ca.cxxx.K
Ca.cxli.in fine
Ca.clxvij.C.
Ca.clxxij.B
Ca.cxci.K.
Ca.ccxix.D.
Ca.ccliij.A
Ca.ccclxxiij.i fine.
Ca.ccclxxvi.B
Ca.cccxcvij.B.
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvij.K
Ca.cccxlviij.E
Ca.ccclxx.D
Ca.cccxcij.in fine
Ca.cccci.D
Ca.ccccxvij.B D
Ca.ccccxxx.I
Ca.cccclxix.E.
¶Epaticis
Ca.cxxxvi.A
¶Epatis calefactionem.
Ca.lvij.A
Ca.lxxxvij.A
Ca.xcvij.A
Ca.cxvi.A B
Ca.cxlvij.in fine.
Ca.clix.A.in fine
Ca.cclxxix.A
¶Epatis opilationem ex frigiditate
Ca.xxij.E
Ca.cxxij.B
Ca.clv.C
Ca.cccclv.F D.
¶Epatis et splenis opilatio
Ca.xxxiiij.in fine
Ca.xxxv.D
Ca.lxi.D
Ca.lxix.E
Ca.lxx.E
Ca.xci.A
Ca.xcvij.E.
Ca.cxlix.A.
Ca.clv.F
Ca.clxvi.D I.
Ca.ccij.E B
Ca.ccx.B
Ca.ccxix.D
Ca.ccli.A B
Ca.cclxvij.A.in fi.
Ca.cclxxix.A
Ca.ccclxxxviij.E
Ca.ccccxci.in fine.
Ca.ccclxxij.A
Ca.cccxc.D
Ca.cccxxxvij.B
Ca.cccclvi.K.
Ca.cccclxvi.E
Ca.cccclxxxv.B
¶Epilentia.
Ca.viij.D
Ca.xx.B
Ca.xl.B
Ca.liij.A
Ca.lx.I
Ca.lxiiij.D et B
Ca.lxxv.in fine

Tabula super tractatu de Herbis.

Gomorrea.

Herisipila.

Ignem sacrum extinguendum

Labiorum

Matricis

Tetanus.id

est spasmus tenens totum.

Tabula super tractatu de Herbis.

Ydropicis.

Sequitur tabula de Animalibus.

Tabula super tractatu de Animalibus.

Tabula super tractatu de Animalibus.

Ydropicis.

Tabula de Auibus.

Calculus

Dissinteria.

Empetigo.

Faciem pur-

Homo egro

Junctura-

Labiorum

Menstrua

Oculorum

Sequitur Tabula de Piscibus.

Oris ulcera.

Pannum ac

Qui habent

Scabies pectoris.

Tussis

Ventrem

Ydropicis.

Tabula de Lapidibus.

Tabula super tractatu de Lapidibus.

Tabula generalis De Herbis.

Barba Jo-

Camomilla

Tabula generalis de Herbis.

Tabula generalis de Animalibus

Tabula generalis de Auibus.

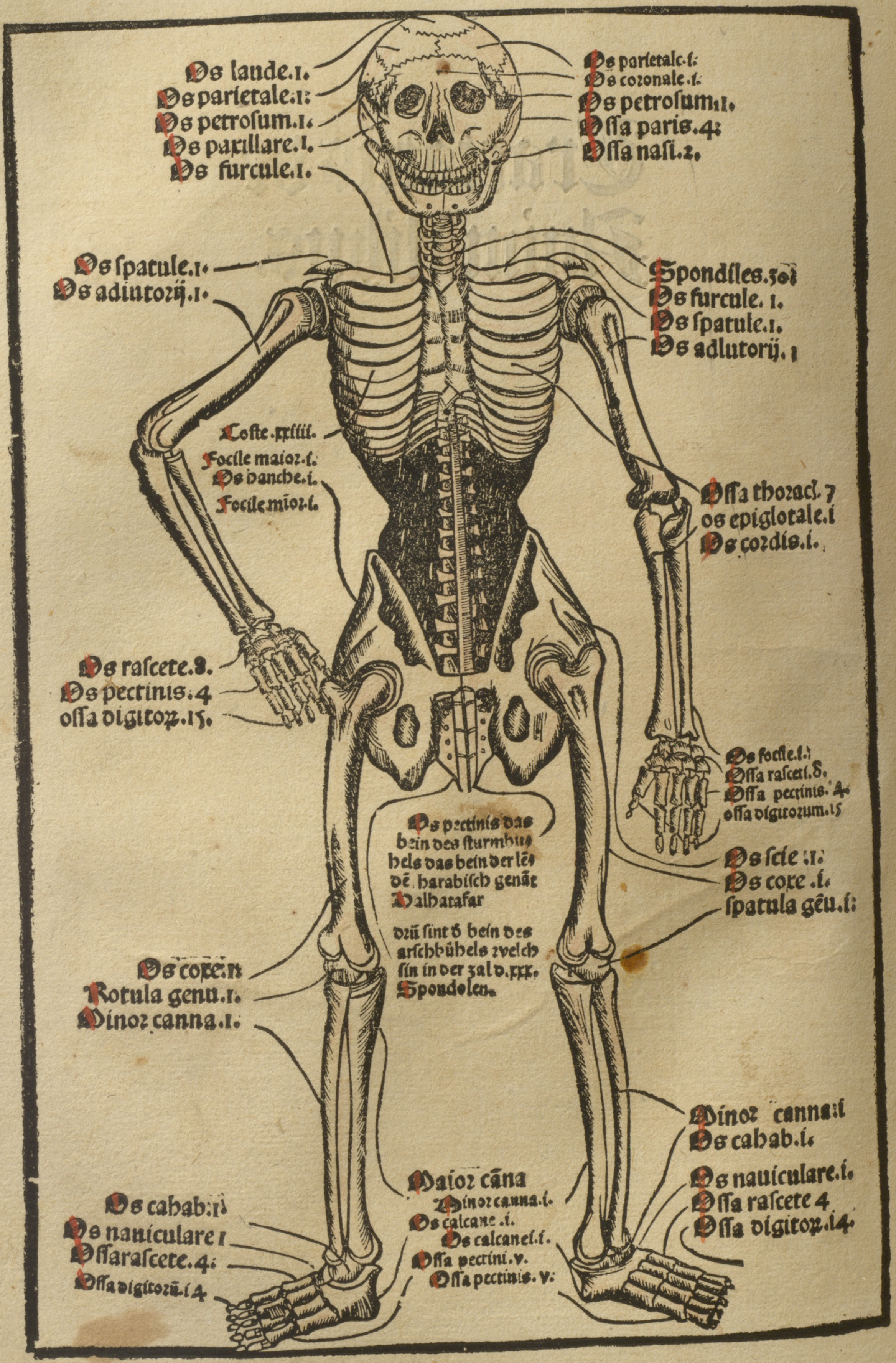
Tabula generalis de Lapidibus.

Tabula de Lapidibus.

Finis.

Tractatus de Animalibus.

Homo natus de muliere breui viuens tempore.

Tractatus de Animalibus

Prologus in tractatum De animalibus.

Quoniã in priorib⁹ diuino nobis assistente auxilio. primũ presentꝭ operis tractatum de herbis videlicet. ⁊ qualiter ad medicinã adminiculant breuiter expediuimꝰ. Restat nũc eiusdẽ interueniente auxilio vt ad secunduꝫ tractatũ: qui de animalib⁹ erit aciem nostre mentꝭ vertamꝰ. in quo quidem (dum summa dei bonitas vt speramus haud deerit) naturas cõplexionesqꝫ: ⁊ si quid medicine subseruiunt animaliũ: vitã in terris agentiũ explicare curabimꝰ. Quia auteꝫ inter omnia animalia dignissimũ: nobilissimũ: ꝑfectissimum: necnon a deo dilectissimũ est homo. Primo loco de hominis natura: eius complexione atqꝫ virtute dicamus.

Capitulum. j.

Homo. Isidorus. Formauit ergo (sicut scriptũ est) dñs homineꝫ in agro damasceno de limo terre q̃ntum ad corpus. Unde et adam interpretat terra rubea siue terrenus. Erat corpus illud immortale nõ de conditione nature sed de beneficio gratie. Nam eiꝰ immortalitas erat sustentanda ꝑ esum ligni vite. Erat itaqꝫ potens nõ mori si nõ peccaret. quia de ligno vite sustẽtaret. ⁊ potens mori si peccaret: quia ligno vite priuaret: sicut ⁊ factuꝫ est. Isidorus in libro etymologiarũ. xi. Corpus dictum est eo ꝙ corruptũ perit. solubile enim atqꝫ mortale est: ⁊ aliquãdo soluenduꝫ. Caro autem a creando est appellata. Caro autẽ ex quattuor elementis cõpacta est. Nã terra in carne est. Aer in anhelitu. Humor in sanguine. Ignis in calore vitali. Habent in nob elementa suã queqꝫ partẽ. cui quid debet cõpage resoluta. Uitrubius ĩ libro tertio de architectura. Corpus hominis ita natura cõposuit: vt os capitꝭ a mento ad summã frontem ⁊ radices ymas capilli esset decime partis. Item manꝰ palma ab articulo ad extremum mediũ digitũ tantundẽ. Ipsiꝰ aũt oris altitudinis tertia pars est ab ymo mento ad ymas naris. Nasum ab ymis narib⁹ ad fineꝫ medium supciliorũ tantundẽ ab eoꝝ autem fine ad ymas radices capillorũ frons efficit. Reliqua quoqꝫ membra suas habẽt cõmensurationes ⁊ ꝓportiones quib⁹ etiã antiqui pictores ⁊ statuarij nobiles vsi magnas laudes sunt assecuti. Corpis aũt centrũ naturaliter est vmbilicus. Nã si homo collocatus fuerit supinus manib⁹ ⁊ pedib⁹ pansis circinique centrũ in eiꝰ vmbilico collocatã circũagendo rotũdationẽ vtrarũqꝫ manuũ et pedum digiti tãgent. Item quadrata designatio in eo inuenit. Nam si a pedibus ymis ad summũ caput mẽsurau eris: inuenietur eadeꝫ latitudo vti et altitudo. Ex ysagogis hypocratis. Corpꝰ quidẽ homis in tres partes generales diuiditur: scilicet caput: pectus ⁊ pedes. In particulas aũt multas. Specialiter autẽ cõstat de venis ⁊ arterijs ⁊ neruis ⁊ ossib⁹ cartilaginib⁹ adipib⁹ ⁊ ceteris spiritibꝰ.

¶ Notandũ ꝙ omnia corpis ossa sunt. ccxli. Septẽ capitꝭ. iiij. paria. xiiij. maxillaria dentium eiꝰ. xvi. vnum pali. duo menti dentium suorum. xvi. Spondiles. xxiiij. Coxaꝝ. iij. Ani tria. Coste. xxiiij. Teneritudinuꝫ octo. Spatulaꝝ duo. Inferioꝝ duo. Pectinis in manib⁹. viij. digitoꝝ. xxx. Anchaꝝ duo. Calcaneoꝝ duo. Mauiculaꝝ. ij. Rasce peduꝫ. x. digitoꝝ. xxx. Ex ysagogꝭ hypocritꝭ. ¶ Sũt autẽ in humano corpe ossa. ccxxiiij. In capite. vi. In facie. viij. Dentes plerunqꝫ. xxxij: Spõdilia. i. ossa spine. xxiiij. Juguli. ij. Uertebraꝝ. ij. Femoꝝ. ij. Pale. ij. Pectoris. i. Laterũ. xxiiij. Cubitoꝝ ⁊ radioruꝫ. iiij. Carpon vij. Metacapon. viij. Digitoꝝ manuũ. xxx. Coxarũ. ij. Femorũ. ij. Uertebrarũ. ij. Geniculoꝝ. ij. Cruriũ radij. iiij. Plantaꝝ. lxv. Calcanei. ij. Astrãguli. ij. Digitoꝝ pedũ. xxx. ⁊c.

¶ Constantinus. Membra diuidunt prout singula fecit natura ꝓprijs actionib⁹ ꝯueniẽtia. Actiones enĩ sunt tres. scꝫ Aĩalis: Spiritualis: Naturalis. quib⁹ similia sunt instrumenta corpis. Unde membra virtutem animalem sequẽtia vocant animata. Spiritualem spiritualia. Naturalem naturalia. Animata membra fecit deus in omnib⁹ animalibus ꝓpter sensus et voluntarios motus. In homine vero ⁊ ꝓpter hoc ⁊ ꝓpter intellectuꝫ ⁊ rationẽ ea fecit: vt cerebrũ: oculos: nares: articulos: linguam: neruos atqꝫ lacertos.

¶ Membra spiritualia facta sunt ꝓpter spiracula flatus ⁊ caloris naturalis conseruantias: vt sunt pectus et eius panniculi: cor et pulmo cum cannalib⁹ suis. fauces ⁊ dyafragma ⁊ arterie. ¶ Membra naturalia biparti ta sunt. quedã enĩ sunt nutritiua: quedã generatiua. Nutritiua sunt que mittunt cibum in substantiã membroꝝ totius corpis. Omnia enim humana ⁊ bestialia corpa cõsumuntur ab aere ⁊ naturali calore. Ideo necesse est vt ad conseruantiã ⁊ integritatẽ cõsumptio cibus reparet. Itaqꝫ nutritiua sunt os: dentes stomachus: intestina: epar: splen: fel: renes:

vesica: vene. Generatiua vero facta sunt vt specificarent̄ generalia ⁊ indiuiduarent̄ specificata. Nā quoniā oīa indiuidua naturaliter cōsumunt̄: necesse est vt p̄ genitalia reparentur: que sunt matrix vel vulua. Virga testiculi ⁊ vasa spermatis. Hoꝝ aūt triū generū scȝ aīatoꝝ spiritualiū ⁊ naturaliū mēbroꝝ singula hn̄t vnū pn̄cipale mēbrū: cuiꝰ causa facta sunt alia. Mēbra ꝑo ꝯsilia (sicut dictū est supra) sunt partes toti: totūq̄ȝ parti assimilātia. Sūt aūt septē. Primū scȝ ossa. Scōm cartilago: cor: nerui: ligamē. Tertium vene. Quartū arterie. Quintū caro: glandes: pinguedo. Sextū cutes ⁊ pellicule. Septimuȝ pili ⁊ vngule. Ossa itaq̄ȝ sunt purioꝛ ⁊ sicciorꝛ corpis pars. Ex li. de na. reꝝ. Sicut ī pariete luteo pali ipām parietē tenent ne penitus obruatur: sic ossa carnē fragileȝ stipāt ne sua mollicie corpus in vnū improbe cōuoluatur. Etiā multa hic essent dicenda de vno quoq̄ȝ membro: que causa breuitatis dimitto.

Operationes

A ¶ Auicenna in scdo canone. Saliua homīs ieiuni scorpiōes interficit. Cū eadē ⁊ cāphora fricat̄ impetigo. Eadem quoq̄ȝ cū distillatur in aurē vermibꝰ lesam eos interficit ⁊ statim educit.

B ¶ Sordicies auris hoīs confert emigranee ⁊ pānaricio. Et linitur super fissuras labiȷ̄.

C ¶ Capilli quoq̄ȝ ⁊ dentes ⁊ ossa hominis cōbusta. ⁊ alia plura de homīe medicinalia sunt.

D ¶ Item vrina hoīs abstergit scabiem vlcerosam ⁊ pruritū, ꝓhibetq̄ȝ serpiginē ⁊ impetiginē. Eadem in vase eneo cū melle cocta abstergit albuginē oculi: ⁊ cōfert palpitationi. Confert etiā yctericie: et ꝓprie cū aqua mellis ⁊ aqua ciceris. Fex eiusdē vrine sanat herisipilā s̄m qd̄ dicitur.

E ¶ Et vrina infantis abstergit morpheā ⁊ pannū. Eadē quoq̄ȝ bibita cōfert difficultati anhelitꝰ ⁊ dilatatiōi. Item vrina hoīs p̄ ceteris vrinis est magis abstersiua. ponitur enī cū cinere vitis sup̄ locum fluxus sanguinis ⁊ sistit̄.

F ¶ Cōfert etiāȝ morsui vipere bibita: omniq̄ȝ morsui et puncture valet: ⁊ q̄ ex ea antiqua est. cōfert venenis oībus ⁊ lepori marino.

G ¶ Alia quoq̄ȝ plura medicinalia operatur. Sperma hominis ꝓprie cōpetit empetigini: ⁊ sedat dolorem podagre. Dicitur etiā q̄ abstergit morpheam.

H ¶ Stercꝰ hoīs calidū sedat herisipilā vt dr̄: ⁊ forsitan sordiciei cōfert. Idem siccū cū melle aut vino bibitū in febribꝰ periodicis. ꝓhibet enī eaꝝ periodos. Confert etiā yctericie.

I ¶ Dyasco. Fimus humanꝰ vulneribꝰ impositus tumorem nō admittit. Succus aūt cum melle squināticos curat. Itē fimus humanꝰ paracolesim facit adbibitꝰ. Gratū vultum ⁊ niueum facit.

K ¶ Serapion libro aggre. cap̄. zebel auctoritate Gal. inquit. Omne stercus est calidū ⁊ resolutiuū attractiuū: sed s̄m plꝰ ⁊ minus. ⁊ maxime stercus aīalis comedentis ossa. ⁊ signū est q̄ curat squinātias ⁊ apostemata gutturꝭ: ⁊ miscet̄ cū melle ad dissinteriā ⁊ ad vlcera antiqua. Et miscet̄ cū lacte in quo sunt extincti lapides aut ferrū candēs. ⁊ datur in potu: aut fit cristere cū eo: ⁊ miscetur cum medicinis resolutiuis appositum. et confert iuuamento magno.

L ¶ Stercꝰ infantium comedentiū panē ⁊ carnes gallinaꝝ: curat squinantiā. Cōuenit ⁊ ei iuuamēto mirabili qn̄ miscetur cum melle ⁊ linitur cū eo guttur et palatum: aut datur in potu.

Capitulum. ij.

Agnus. Isidorus. Agnꝰ a greco vocabulo dr̄ q̄si pius. nā inter oīa terre animantia maxime inuenit̄ innocēs ⁊ mansuetus. nullum enī ledit dente, nec cornu nec vngue. ⁊ quicquid in eo reperit̄ totum vtile est: quia caro ad cibum: pellis ad variū vsum: pilus ad indumentum. fimus ad terre impinguationem. vngula ⁊ cornu ad medicationeȝ ⁊c. ¶ Item Isidorus libro. xij. Latini agnū ab agnoscendo putāt dictū: eo q̄ pre ceteris animalibꝰ matrem suā noscat adeo q̄ si in magno grege errauerit statim balatu vocem noscat parentis. ¶ Scōm Arestotilē ⁊ Auicennā. Agni quidā nascuntur in tp̄e vernali, quidā in tp̄e autumnali. Vernales sunt

corpore maiores robustiores virib⁹ ⁊ pingui ores ꝗ̃ sunt autũnales vel hyemales. Pli.li. viij. In aliquib⁹ tamẽ regionib⁹ multi hyber nos agnos preferũt vernis. quoniã mag⁹ interſit ante solsticiũ ꝗ̃ ante brumã firmos esse solũq; hoc anial vtiliter bruma nasci. Idem in libro. xviij. Porro decrescẽti luna castrãdi sunt agni vel arietes sicut iuuenci et edi ac verres. Ambrosius. Agnus simplicissimus cum a matre quandoq; aberrat frequẽter eã balatu absentem excitat: multisq; licet verse tur in milib⁹ ouium. recognoscit vocem parẽ tis ⁊ festinat ad eam. Nam ꝗ̃uis cibi ⁊ pot⁹ desiderio teneatur: transcurrit tamen aliena vbera licet humore lactis grauida exundẽt: soliusq; materni lact⁹ fontes requirit. ¶ Aresstotiles. Agnus si renes eius sepo circũquaq; cooperiant moerietur. ¶ Palladius li. xv. Agnoꝝ prima generatio est in mense nouem bri. sed agnus nat⁹ maternis vberib⁹ statim admouendus est manu: prius tamen exiguũ lactis in quo spissior est natura mulgendum quod pastores collustram vocant. hoc enim agnis (nisi auferatur) nocebit. ac per biduũ natus cum matre claudatur. ⁊ tunc sept⁹ obscuris calidisq; seruetur. Itez secluso paruuloꝝ grege matres in pascua mittãtur. Sufficit autem priusq̃ in mane procedant. ⁊ cum sature reuertuntur ad vesperam agnis vbera haurienda ꝑmittere. Qui donec firment: intra stabulum furfurib⁹ vel medica herba vel (si est copia) farina ordei pascantur ingestum donec cõseptis pabulum ꝑ etatis robur ma tribus habere possint cõmune. ¶ Actor. Agnus est animal omniũ simplicissimũ ⁊ man suetissimum. quia nec vlla fraude vel astutia callet: nec vlli dentibus vel cum vnguib⁹ nocet. ¶ Item patientissimũ. Quia ⁊ immolandus non clamat: ⁊ tondendus silet. Item ad plures vsus vtilissimum. Nam et lac prebet ad nutrimentum ⁊ lanam ad vestimentum: ⁊ carnes ad esum: corium quoq; ad calciandũ vel ad scribendum ⁊ fimum ad agrum impinguandum ⁊ fecundandum. Est ⁊ animal mũdum fm legem. quia ⁊ ruminat ⁊ findit vngulam. Lupum vero naturaliter timet; ⁊ horret ⁊ fugit. Merito ergo ⁊ ꝓpter ꝑdictas tot bonas ꝓprietates voluit christus pre omnib⁹ bonus in agno precipue figurari; sicut spiritus scilicet in columba.

Operationes

A ¶ Isaac in dietis particularib⁹. Agn⁹ quidẽ lactans in viscositate vicin⁹ est porcis siluestrib⁹ ꝓpter vicinitatẽ vulue ⁊ humiditatez lactis quo nutrit. ꝑinde caro eius nõ est laudabilis: q͛ indigestibilis: ⁊ lubricitate sua de stomacho descẽdit. Indigestibilis autẽ ꝑcipue id est comedẽtes stomachũ rumidũ ex defectu habeant. Ideoq; Gal. vituperauit lactãtes agnos.

B ¶ Annuales vero mediocrez habent cõplexionẽ inter lactantiũ humiditatẽ ⁊ iuuenũ siccitatez. Ideo ceteris sunt meliores ⁊ ad digerendũ faciliores. sanguinez meliorẽ generãt. maximeq; iuuenes iuuant calidam ⁊ siccã cõplexionẽ hñtes: ⁊ calidã ⁊ siccam regionẽ inhabitãtes.

C ¶ Ex libro de naturis reꝝ. caro agnina robustis ⁊ sanis ẽ valde bona: sed infirmis infirma. q͛ licz a stomacho facile descendat: difficile tamen a membris soluitur. Ideo viscosum humorem generat.

D ¶ Pli. li. xxix. Coagulum agni cõtra omnia mala medicamẽta pollet: ⁊ cõtra marinorũ morsus vel ictus valet.

E ¶ Auicẽna. Sanguis agni sanat epilentiã cum vino. Coagulum enim eius a venenis morsuris oĩbus sanat.

F ¶ Albertus. Medulla agni ad ignem liquefacra cuz oleo nucum admixto zuccaro albo distillata sup sambutũ: ⁊ postea bibita dissoluit lapidem in vesica: ⁊ confert patientibus dolores in virga ⁊ in vesica ⁊ in renib⁹ ⁊ cõfert etiam mingenti sanguinez.

G ¶ Si cũ felle agni inungant loca corporis in q̃bus incidit cancer cõfert manifeste. Si vis remouere morbuz ouiũ interficientem eas accipe ventrẽ arietis ⁊ coque cũ vino ⁊ admisce cũ aqua ⁊ da ouib⁹ in potu ⁊ remouebit morb⁹.

Capitulum. iij.

ARies. Jsidorus libro.xij.capitulo p̄
mo. Est autem aries dux ⁊ princeps
ouium. ⁊ ideo dedit ei natura fortitu-
dinem ceterꝫ oīb⁹ prestantiorez. Decuit enī
arietem ducem ceterarum ouium ⁊ tutorem
alijs esse viribus fortiorem. Et ideo vt dicit
Jsidorus. Aries autem ferue𝔵 a viribus est
dictus: eo ꝙ tanq̃ vir ouium. Uel vt idem
dicit: Uerue𝔵 a verme est dictus: eo ꝙ ha-
beat vermem in capite cuius pruritu excita-
tus caput concutit fortissime. ⁊ quicquid si-
bi obuiat dure ferit. ⁊ ideo aries grece quod
dicitur virtus latine est vocatus. quia in gre
gibus masculi dicuntur aries. quia ad fecun
dandas oues virtuosi sunt atq̧ fortes. Nam
corporis magnitudine ⁊ virium fortitudine
⁊ animi virtute oues alias preexcellūt. ¶ Di
citur etiam aries ab aris. quia vt dicit Jsi-
dorus. Hoc pecus primum fuit in aris a gen
tibus immolatum. Unde dicitur ideo aries
quia mactatur ad araz. Unde ſm legē Mo
saicam. Aries fuit animal potissime mūdū:
et ad sacrificium ⁊ ad esum. Nam pro pecca
to illo a populo conueniēter offerebatur. et
quia findebat vngulam pariter ⁊ ruminabat
indifferenter a populo comedebatur. ¶ Jtez
Plinius libro. viij. capitulo. xlvij. Aries inquit
quit naturale est agnos fastidire: ⁊ oues se-
nectas sibi obuias consectari. Nam ipse me
lior est ⁊ vtilior in senecta. tamen respectu oui
um ferox fit anīo. Tempore amoris pugnat
pro vxoribus suis: ⁊ aduersarios cornib⁹ im
petit. ⁊ vt melius pugne: ⁊ fortius contra resi
stentem retrocedit: ac resiliendo cum impe-
tu hostem ferit. De arietib⁹ etiam dicit Aui
cenna. Arietes inquit ⁊ capri vadunt multū
in vnum. ⁊ in hyeme non se abscondunt pro-
pter frigus. ⁊ aliquando exeunt de loco cali
do ad locum frigidum.. ⁊ quando pluit quo-
usq̧ moriantur. ⁊ arietes naturaliter sequun
tur capras: ⁊ quiescunt omnes quousq̧ pa-
stor accipit vnum ex eis: ⁊ facit ipm antece-
dere ⁊ sequuntur alij. ⁊ timent naturaliter to
nitrua sicut oues: que si impregnate fuerint ⁊
audierint tonitrua abortiunt p̄ timore. ⁊ an-
te mediam noctem stant simul cum ouibus ⁊
dormiunt: ⁊ post sparsim. ⁊ in dormiēdo sem
per latus alternant per vices. nam a vere vs-
q̧ ad autumnum dormiunt in vno latere. de-
inde vsq̧ ad ver dormiunt in latere altero.
¶ Jsaac in dictis particularibus inquit: ꝙ
arietes ⁊ capri sicut ⁊ cetera animalia ꝓpriaz
habēt vocē ꝑ quā se clamāt ⁊ vocāt feminas
tpe coit⁹ ⁊ amoris: ⁊ potātes aquā salsaz an-
ticipāt coitū ⁊ citi⁹ mouenẗ ad amorē Et qū
arietes senes mouenẗ citi⁹ ad amorē ⁊ coitū
q̃z iuuenes in tpe determinato signū est bo-
nitatis tpis in anno illo. Et si in illo tpe exci
tentur iuuenes ad amorē signuz est pestis fu-
ture super oues in anno illo. hoc idem dicit
Aresto. ⁊ Auicen. Arestotiles. Jn libia cito
apparēt cornua in capitib⁹ arietum. ⁊ (vt ait
Humerus) cornua sunt etiam in capitib⁹ fe-
minarum arietum. Apud septētrionē ꝓo nō
habēt arietes cornua in quodā loco. Anima
lia que habēt cornua fissuras habēt in vngu
lis naturaliter: vt taurus: ceruus ⁊ aries. Et
vt in plurib⁹ aries dux gregis est. Pastores
enim in grege ponūt arietem vnum rectorē:
sicq̧ docent eum a puericia: ꝙ cum acclama
uerit eum pastor proprio nomīe anteriorat
se. Euscolapius in libro suo. Elephas cū ari-
etem viderit: timet eum ⁊ fugit.

Operationes

A ☞ Jsaac. Arietes habent carnes calidiores
ac min⁹ humidas q̃z sunt carnes ouiū ac du-
riores ad digerendū. Arietes innuētute ma-
nentes mīoris sunt humiditatꝫ ⁊ viscositatꝫ
ꝓpter etatis siccitatem eorum complexioni
dominantē. Jdcirco eorum caro melior est
agnis ⁊ ouib⁹. quia si bene digerūt bonum.
⁊ multū sanguinē generāt. maxime si castra-
ti sunt. quia caliditas ⁊ humiditas eoꝝ tem
porate sunt. vnde boni saporis sunt: nisi qū
sunt decrepiti qui proculdubio pessimi sunt:
⁊ nō castrati sunt eis meliores. Omēs enim
decrepiti ī calore naturaliter defectuosi sūt.
qui defectus ꝓuenit ex etate ⁊ testiculoꝝ in-
digentia. Annuales mediocrem habent cō-
plexionem inter lactantium humiditatem ⁊
iuuenum siccitatem. Jdcirco ceteris arieti-
bus meliores sunt. ⁊ ad digerendum facilio-
res. Sanguinem enim meliorem generant.
⁊ maxime iuuant iuuenes calidam ⁊ siccam
complexionem habētes: ⁊ calidam ⁊ siccam
B regionem inhabitātes. Decrepiti vero (vt di
ctum est) ceterꝫ deteriores sunt. ¶ Auicenna.
Caro arietis adusta linitur vtiliter sup mor-
pheam ⁊ sup empetiginem. Confert etiā mor
sib⁹ serpentum ac scorpionum. Etiam cū vi-
C no canis rabiosi. ¶ Cinis eiusdem confert al
bugini oculi. Arietis pulmo calidus suppo
situs sanat excoriationem calcanei ex calci
D amento. ¶ Esculapius. Arietis liquor qui
E a pulmone decocto distillat tertianas etre-
num morbum in eis natum sanat. ¶ Plini-
us lib. xxix. Jus ex carne arietum valet cō-
tra cancrum. Haly. Arietis fel aurium dolo
ri: qui est ex frigiditate medetur.

Capitulum .iiij.

Aper. Isidor⁹. Aper a ferocitate vocat⁹ est: ablata f littera ꝛ p subrogata. Unde ꝛ apud grecos fragros idē ferus dicit̄. Omne enī quod ferū est ꝛ immite abusiue agreste vocamus. Porci agrestes valde bellicosi sunt tempore coit⁹ ꝛ ingemātur vt coria sua sint eo tempore dura. quia se cū arboribꝫ confricant: ꝛ postea lutū intrant Illudqꝫ desiccant. Hi inde prelianē intantū vtvnus aut ambo moriuntur. Ursus quoqꝫ pugnat cum porcꝭ agrestibꝫ. Est autem aper iracundus ꝛ insipiens: nec bonorum doctrinam morum recipiens. nullaqꝫ mutatio accidit in eo etiam si castretur. Apri quoqꝫ femina castratur. ita ꝙ nō indigeat coitu: vt cito impinguetur: sed pri⁹ biduo cibꝫ probibetur ¶ Plini⁹ li. viij. Apris maribꝫ in coitu ē asperitas plurima. Tunc inter se dimicant arborū attritu costas indurātes seqꝫ luto tergorantes. Femine q̄ꝫ in partu asperiores sunt: ꝛ fere similiter in omni genere bestiarū. ¶ Ex libro de naturis rerum. Aper bestia fortis: nigri coloris. que nullam bonorū morum doctrinam recipit vnq̄ꝫ: sed semꝑ fera ac ferox est. dentes habet magnos ꝛ recuruos incisionibꝫ aptos in quibꝫ hoc mirabile est: ꝙ viua quidem bestia possunt idem ꝙ ferrum. Mortuo vero detracti vim incisionis amisisse ꝓbantur. Hoc animal si mane anteq̄ꝫ mingat a venatoribꝫ impetatur: de facili lassat̄. Si vero ante vel interim dū venatur vrinā fecerit difficulter capture cedit. Uerūtamē etiā lassatū nō cedit: sed in posterioribꝫ subsistit: ꝛ atrocitate rigida lassitudinē dissimilat. duellum offerens venatori. ferire tamen in hominem vel inuadere nō presumit nisi pri⁹ ab illo ictum acceperit. Caueat autem homo sibi: quia nisi primo ictu pungentis cuspidis letale vulnus inter armum ꝛ laterales costas dederit: periclitari de vita poterit nisi forte iuxta ad refugium arborem inueniat quam ascendat: aut in humiliori loco reliqua terre planicie totis membris se premat. auersi enī acre curui dentes ei⁹ quibꝫ quasi quibusdam attrocissimis armis valēt ad inferendā mortem: nō possunt quenq̄ꝫ nisi elatum ꝛ erectū attingere. Sustinebit tamen pedum illi⁹ cōculcationem quousqꝫ sic iacenti a proximo succurratur. Aper cunctas bestias p̄cedit auditu a dextris. Habet os ad modum scuti. qđ venabulis ꝛ machere opponit.

Operationes

¶ Plini⁹ li. xxviij. Apri cerebrū ꝯtra serpentes laudat̄ cū sanguine. Iecur etiā inueteratū cū ruta potū ꝛ vino: adeps q̄ꝫ cū melle resinaqꝫ. Simili modo ꝛ iecur verrinū exemptis dūtaxat fibris q̄ttuor obuloꝝ pondere ꝛ cerebrū ex vino potū. ¶ Item cerebrū apri vel sanguis verendorū medet̄ carbunculis. Iecur ei⁹ litargicos excitat. ¶ In iecure femine apri inueniunt̄ lapilli qui cōtriti ꝛ in vino poti calculos pellūt. ¶ Apri pulmo ebrietatem arcet. Fel aprinum strumas discutit. Auenem quoqꝫ sedat potum. ¶ Idem. Cum adipe pulmo impositus perniones sanat. ¶ Ulcera quoqꝫ serpentia sanat fel aprinum cum resina ꝛ cerusa. ¶ Cinis maxillarū apri sanat vlcera que serpunt. ¶ Idem quoqꝫ confert fractis. Lardū eius elixum atqꝫ circūligatum mira quoqꝫ celeritate solidat ea. ¶ Apri vrina ꝛ ipsa vesica ꝓ cibo sumpta vesice calculorumqꝫ cruciatibꝫ medetur. si prius vtrūqꝫ fumo maceratur. Id in apri vesica si assa mandetur vrine cohibet incontinentiā. ¶ Hydropicis auxiliatur apri vrina vel etiā vesica paulatim in potu data. ¶ Urina quoqꝫ apri in vitro seruata auriū dolori vitijsqꝫ medetur. deniqꝫ tam grauis est apro vrina: vt effugere nō sufficiat nisi egesta. ac ea velut deuict⁹ opprimatur. vnde illa exurieos traditur ¶ Aprini fimi cinis inspersus potioni tepidi vini dissintericis medet̄. Luxatꝭ quoqꝫ valet idem fimus. Uerrisqꝫ spuma recens ex aceto. In fimo quidē suis est vsus efficacior que non peperit. In apris quoqꝫ multum prestantior. ¶ Usus axungie valet ad emol-

liendas excalefaciēdas discutiēdas purgandasq̃ cōfricatis membris itinerum lassitudines. ¶ Ex libro de naturis rerū. Fimus apri recens ⁊ calidus precipuū est remedium contra fluxum sanguinis e naribus.

Capitulum .v.

Asinus. Ex li. de na. rer. Asinus est aīal deforme vile ac despectū. grādi capite. longis ⁊ latis auribꝰ. corpore macilēto: nesciūt impinguari. In humerꝭ stigmata xpi portat crucis. Est ergo asinꝰ aīal mansuetū ⁊ discordie nesciū onerifer: ⁊ nō rebellans sarcinis: etiā vltra q̄ ferre possit sibi impositꝭ. brutū ⁊ irrationale sup oia aīalia. Incessu q̄ꝫ pigrū ⁊ tardū: patiēs et inter ꝟba durissimū: p viā incedens obuiantibꝰ cedere nescit. Post mēses .xxx. coit. sed nisi post annos tres gignit. Spinas libenter comedit. frigidꝰ est naturaliter: ⁊ frigoris impatiēs: maxime tpe ꝯceptꝰ. Ideoq̃ non generant in locis frigidis ⁊ in Scocia ⁊ in regiōibꝰ propinquis: nec in equinoctio sicut coeunt equi sed in estate In terra q̄ꝫ septētrionis q̄ est frigidissima nō inuenit: qm̄ illic viuere nō pōt. Gestat aūt in vtero p annū integrum. Asini pullus aliquantulū decoris hꝫ in iuuentute: sed q̄nto plꝰ senescit tāto turpior fit. Aresto. Asinꝰ hꝫ soleas sicut ⁊ equꝰ: nō hꝫ fel omnino: sed hꝫ sanguinē spissum ac nigrū valde sicut taurus. Asinꝰ ⁊ aīalia cetera magni cordis timida sunt plus oībꝰ aīalibꝰ. Timet frigus: felle caret: spinas comedit quādo molles sunt. multū coit: minꝰ tn̄ q̄ equus. Et si nō inceperit generare post eiectionē posteriorū dentiū nō generabit oīno. Comedit fructus. Herbis pascit ⁊ aqua impiguat. Quāto plus ex aqua bibit: tanto plꝰ eius cibꝰ pficit. Unicū habet ventrē: sicut ⁊ cetera soleas habētia. Infirmat sepe infirmitate que dicit milide. ⁊ est prius in capite. Curritq̃ flegma multū e naribꝰ. ⁊ si descēderit ad pulmonem morit. Actor. Asinus est aīal stolidū tardū ⁊ luxuriosum. Crucē habet in anteriore dorsi parte suū humeros. ⁊ ibi debilior est. In posteriori aūt sup renes ibi fortior est horribiliter clamat. lappas comedit. sonum citare (vt fert) ¶ Ambro. Asinus piger ⁊ ad predam expositꝰ: sensuq̃ tardior. docet nos viuatiores esse debere: nec desidia corpis animiq̃ pigrescere: sed ad fidē cōfugere que onera grauia solet alleuiare. Phisiologus. Asinꝰ est aīal oneriferū mācipiū seruituti addictū respectu multitudinis laborū q̄s sustinet paruꝫ gratie cōsequit. vocē hoīs cōsuetā intelligit. Et nouit iter qđ sepe ambulauit. Cum autē vidit lupum venientem respicit in lumbū: ⁊ sic improuisus a lupo cōprehenditur.

Operationes

A ¶ Auicēna. Asinꝰ sanat lepram. Cōtracti ex siccitate sedent in iure carnis eiꝰ. ⁊ caro etiā eius iuuat. Epar eiꝰ assatū et a ieiuno comestū ꝯfert epilētic. silr̄ ⁊ eiꝰ vngula adusta.
B ¶ Cinis carnis ⁊ epatis eiꝰ cū oleo valet superpositꝭ fissuris frigoris.
C ¶ Itē cinis epatꝭ eius cū oleo valet sup scrofulas.
D ¶ Dicit aūt ꝙ eiꝰ vrina cōfert dolori renū. Urina vero siluestris asini. sicut Galienus ait: lapidē in vesica frangit.
E ¶ Sanguis asini ꝓhibet fluxuꝫ sanguinis variū ex velamine.
F ¶ Adeps eius valet ad vestigia cutis. Urina asini ꝯfert vlceribꝰ ambulatiuis ⁊ humidis ⁊ dolori renū. Stercus eiꝰ in om̄i cursu sanguīs administrat.
G ¶ Odorat quidē ad fluxū sanguinis nariū fortem: ⁊ exp̄mitur humiditas eiꝰ in narē ac retinet.
H ¶ Item stercꝰ asini pascentꝭ siccuꝫ cū vino valde bonū est puncture scorpionis
I ¶ Lac etiā asinarū minꝰ butrosum existens: subtile est ⁊ aquosum. Ualet tussi extenuationi ac sputo sanguinis ⁊ hydropisi ac duriciei splenis.
K Uentrē lenit: ⁊ ethice bonū est. ¶ Fertur etiā ꝙ cū os ex eo colluit: ꝯfirmat dentes ⁊ gingiuā. Nō est aūt cōueniēs habētibꝰ sodā ⁊ vertiginē ⁊ tinitū, ꝓpterq̃ dormire supra ipm. ⁊ vniuersaliter nocet hn̄tibꝰ capita debilia.
L ¶ Esculapius. Sanguis asini cum vino potatꝰ febres quotidianas sanat: tribꝰ vel quattuor guttis illiꝰ datis. Adeps

eius coitū cōmouet. ¶ Splen ei⁹ cū aq̄ tritus ⁊ mamille appositus attrahit lac. ¶ Dyasco. Adeps asinin⁹ dicit cicatrices concolerare Lac ei⁹ ventrē mollit: ⁊ ore receptū dentes gingiuasq̄ ꝯfirmat. Vulneratiōes q̄z vētris ac reumatismū optime curat. Locium ei⁹ bibitū nefreticos sanat. ¶ Haly. Asini pulmo ⁊ pulli ei⁹ si desiccat⁹ terat ac bibitur attractioni spiritus ac tussi ꝓdest. Epar asini domestici si comederit eū epilenticus ꝓdest ei. ¶ Asini fimus si opprimat eo sanguinis fluxus de venarū vel arteriarū incisione amputat eū vel stringit. Pari modo si de aqua ei⁹ instillet naribꝫ sanguinis fluxū patientibus stringit. Omnino lac asine medicaminibꝫ letalibꝫ obest: ⁊ intestinoꝝ vlceribꝫ ꝓdest ac tenasmo. sic quoq̄ ꝓdest lac ouiū sed minus. ¶ Plini⁹ li. xxviij. Anulū ex vngula ⁊ cruribus asini nigredinē nō habentē. si induat epilenticus ꝓhibet ipm ne cadat. ¶ Preterea si domum fumiges asini pulmone mūdas eaꝫ ab omni reptili ac serpente.

Capitulum. vij.

Abane ⁊ alches. Ex libro de naturis rerum. Abane ſm Aristotelem est animal magnitudinem cerui contra consuetudinem omnium animalium habēs sed in auribus simile felli hominis in colore Et est amarum valde causatiuum vehementis ire ferocitatisq̄.

Operationes

¶ Helynādns. Alches ē animal in silua hercinia. harum cōsimilis est capris figura ⁊ varietas pellium: sed magnitudine paulo antecedunt. Mutilia sunt cornibus: ⁊ crura sine nodis articulosq̄ habent. Nec quietis causa ꝓcumbunt: neq̄ quo afflicte casu ceciderint: erigere sese aut subleuare possunt. ¶ His sūt arbores ꝓ cubilibus ad eas se applicant: atq̄ ita paululum reclinātes quietem capiunt. Quarum ex vestigijs cum animaduersum a venatoribus fuerit quo se recipere loco consueuerunt eo loco a radicib⁹ subruunt. vt abscindunt arbores tantum vt summa species vel stipes earum stantium relinquantur. huc cum se cōsuetudine declinauerint: infirmas arbores pondere affligunt atq̄ vna ipa concidunt. ¶ Est alches mulis comparanda: adeo propenso labio supiore: vt nisi recedēs in posteriora vestigia pasci nō queat. ¶ Sangama insula e regione germanie mittit animal quale alches. ⁊ cuius sicut nec elephantis flecti nequeunt suffragines. ¶ Ideoq̄ nō cubat cum dormiendum est: sed somnolentā arbor tantūmodo sustinet que prope casum minatur vt fera ruinam faciat: dum assuetis fulcimentis innititur ita capitur. ¶ Alioān eā mancipare difficile est. quoniā nullo rigore poplicum incomꝓhensibili fuga pollet.

Capitulum. viij.

Anabulla. Antaplon. Aptalo. Aucacinor. ¶ Isidor⁹. Annabulla bestia ē ethiopie. collū bois: vt equus pedes

⁊ crura velut bos. caput vt camel⁹. albas habet maculas. colorẽ rutilũ valde. mẽbra singula distinguentem. Nunq̃ tanto decore sit animal respersum. pellis multum spectabilis carius venditur ad luxũ oculorũ. Antaplon vel aptalos animal simile capriole fetidũ nimis cui non potest homo approximare. Et habet duo cornua acuta valde. q̃si duas falces. ⁊ recuruata sunt. Hoc animal cum sitit: accedit ad eufraten vt bibat. et cum biberit: adit dumetum quoddam vicinũ minutꝫ virgulis ⁊ subtilibus cõsitum. vt ibi quasi ludendo se in illis viminibꝫ cõfricet. Quo fit vt in illis illaquietur: ita q̧ se inde nõ possit auellere. Et tunc vocem magnã emittit. quã cum audit venator irruens in ipm occidit illud.

Operationes

Ex libro de naturis rerum. Aptalon est animal acerrimum. ita vt venator ei nõ possit appropinquare. habet autem longa cornua serre figuram habentia: ita vt possit etiã arbores magnas ⁊ altas secare ⁊ ad terrã deponere. Nunq̃ sitit venit ad flumen eufraten ⁊ bibit. ¶ Est autem frutex que grece dicitur hercinie habẽs virgulta subtilia et prolixa. ad que ludens cornibus suis obligat ea virgultis eius. sicq̧ diu clamans auditur. ⁊ a venatore occiditur. ¶ Aristoteles. Ancacinor est animal equale catulo leuerario. Hui⁹ intelligentia maior est cum est paruus q̃ cũ est magnus.

Capitulum. viij.

Afferato. Affudio. ¶ Auicẽna. Afferati ⁊ alterati. i. saliens ⁊ volans. de hmo qd hic habet afferati in Auicẽna habet cafezati. Serpẽtes sunt parui breues: minuti. q̃ quãq̧ occultant in arboribꝫ insidiantes vt proĳciant se ad trãseuntes. horũ genus vidi. Callidi valde sunt ⁊ ad rubedinẽ declinantes ex eorũ morsu accidit (vt dicit) dolor vehemens ⁊ totum corpus pertransit. ex quo etiam mors accidit. Cura eorum cõmunis est vt cura viperarum.

Operationes

¶ Affudius ⁊ sabrin pro primo in quibusdam originalibus habetur affudius (vt dixerunt sapientes) Sunt duo serpentes arenosa corpora habentes: ⁊ sub capita eorum puncta alba ⁊ nigra. Et quandoq̧ sunt nigri rubei et albi. sup eorum capita sunt squame albe inclse. eorumq̧ incessui strepit⁹ inest. ꝓpter siccitatem corticum ventrium ipsorũ. ¶ Et sunt grauis motus dentium equalium. Horum morsus disrũpit poros ⁊ meat⁹ naturales faciẽs ex eis fluere sanguinẽ. ita q̧ ex angulis etiã oculorũ. ¶ Et cõprimit in sanguine ⁊ sputo sanguinis ⁊ fluxu sanguinis narium ⁊ vomitu ⁊ dolore ⁊ stomacho. ¶ Et dixerũt q̧ loc⁹ apostemat ac denigrat. ⁊ currit ex eo res parua aquosa. ⁊ soluit venter: ⁊ ꝯstringit anhelitus: ⁊ difficultas vrine fit: ⁊ abscõdit vox: et membra mollificant: ⁊ vincit sup corp⁹ dispositio obliuionis: ⁊ accidit spasmus: ⁊ cadunt dentes: ⁊ moritur patiens. Cura aũt eorũ ex parte ꝑxima est cura viperarum.

Capitulum.ix.

Anfibena ꝛ armena. Isidorus. Anfi-bena dicta est: eo ꝙ habeat duo ca-pita. Unũ in loco suo. Alterũ in cauda currẽs ex vtroqꝫ capite tractu corpis circulato. Hec sola serpentiũ frigori se cõmit-tit. ꝑma omniũ ꝓcedens. De qua Lucanus Et grauis in geminũ vergens caput anfibena. huiꝰ oculi lucent veluti lucerne.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ li. viij. Anfibene caput est geminũ. Hoc est ꝛ ad caput ꝛ ad caudã: tanqꝫ parũ es-

B set ore vno fundi venenũ. ¶ Iorath. Anfibe-na serpens frigori cõmittit se vigil ꝛ sollicitꝰ de ouis suis valde cũ ea cubat. Nã dũ quedã pars eius dormit: altera tunc vigilat. Et cũ ꝑ semitã incedit: duo capita regit. nuncqꝫ caput anteriꝰ nũc vero posteriꝰ ꝯsequit. Est alius sup calcaneũ ambulans in coitu suo:

C ꝛ sup caudã suã. ¶ Auicẽ. Armene ẽ serpens ꝓprietates habens reguli ꝓprietatibꝫ proxi-mas. nõ enim interficit morsu tm̃ sed visu et sibili sui auditu. Quodcũqꝫ animal mordet: dissoluitur. ꝛ quodcunqꝫ ei appropinquat ex animalibꝫ: moritur. At vero quãtitate dixe-

D runt eum a regulo differre. ¶ Estimauerunt enim ꝙ est ab vno cubito: vsqꝫ ad cubitum ꝛ semis. Et dixerunt ꝙ morsu ab eo nõ cõfert

E aliquid. ¶ Si vero aliquid confert ei: tũc semen papaueris ꝛ castoreũ. Hoc enim iam qͥdam testificati sunt.

Capitulum.x.

Aspis. Isidorus. Aspis dicta est: eo ꝙ morsu venenato interimat. As ei greci venenum dicunt. Huius diuersa sunt genera ꝛ dispares effectus ad nocendũ. Fertur ꝙ aspis cum incantatorem pati ceperit: qui eam quibusdam carminibꝫ euocat: vt eã de cauerna educat. Illa cum exire noluerit: vnam aurem in terram premit: alteram cauda obturat ꝛ operit: ac voces illas magicas non audiens ad incantatorem non exit. Ex generibꝰ aspidum sunt dipsa: ypnalis: emorrois: prester: seps.

Operationes

A ¶ Phisiologus. Aspis si momorderit hominem: statim cum consumit ita vt liquefiat totus in ore serpentis.

B ¶ Glosa sup Iob: xx. Aspis est paruꝰ serpẽs vipera ꝓlixioris est corporis: ꝛ venenũ aspidis cõcite. vipera tardius occidit.

C ¶ Unde scriptum est: Caput aspidum suget ꝛ occidet eum lingua vipere.

D ¶ Andromachus. Aspidis habitatio est in sicco: ꝛ in locis in quibꝫ non est aqua. Et hec est quãdoqꝫ cinericia.

E ¶ Aspis est serpens cerulei coloris cuiꝰ dentes super modum longi sunt: ita ꝙ extra os sicut apro apparent. Morsu venenum imittit ꝛ spargit. vnde ꝛ nomen accepit vtute quorundam verborum. incantatur ne veneno interimat. vel (vt quidã dicunt) vt quieta capi possit. ꝛ gemma de fronte eius auferri que naturaliter in eo nascitur.

F ¶ Auicenna. Aspis est ex serpentibꝫ surdis. hec sicca dicitur propter vehementiam siccitatis sue cutis. et est in quantitate sua inter tres cubitos ꝛ quinqꝫ.

G ¶ Color illiꝰ cinericeus: ꝛ ad citrinitatẽ declinis. oculi eius sunt vehementis luminis: ꝛ interficit a duabꝫ horis vsqꝫ ad tres.

H ¶ Quem autẽ momorderit: alteratur color eius ꝛ stupefit. ac multiplicatur eius singultus: ꝛ infrigidantur membra eius. Palpebre quoqꝫ eius claudũtur: ꝛ ꝓfunde dormit. Ad eius morsionem est iuuatiuum emplastrum cum calce ꝛ melle ꝛ oleo.

I ¶ Plinius libro. viij. Aspidum colla intumescere nullo ictus remedio asseritur. ꝑterqꝫ si partes contacte cõfestim amputentur.

K ¶ Idem in libro.xi. Aspidum dentes in os vergentes sunt ne cibi excidant nulluw habentium adminiculum retinendi: sed duo sũt in superiore parte dextra leuaq; lõgissimi tenui fistula perforati venenum infundentes: vt scorpionum aculei. L ¶ Solinus. Plures varieq; sũt aspidũ species: vt Dypsas. ypnalis: Emorrois: prester. sunt autem ammodate. est ⁊ cenchris: elephantie: chercitra: camedracontes. Monstra hec sibilant: et (vt ferunt) affectus habent nec temare nisi coniuges euagantur.

M ¶ Philosophus. Aspidem Lucanus somniferam vocat. quia vulneratus ab ea summuz morti continuat. Fertur autem sic incantari Demones discurrunt cum verbis ad serpentes: ⁊ infectione interiori hoc faciunt vt serpentes ad nutum eorum moueantur: ac sine lesione tractabiles exhibeantur.

Capitulum.xi.

Aranea. Isidorus libro.xij. Aranea vermis est aeris ab aeris nutrimento nominata: que exiguo tempe longa fila deducit: ⁊ tele semper intenta nũq; desinit a labore: perpetuumq; sustinet ĩ suo opere dispendium. quia sepe ad modicum flatuz venti aut pluuie stillicidium rumpit tela sua. tunc totaliter perdit laborem suum. Auicenna ait: ꝙ aranea est modicum animal reptile multipes: sex vel octo habens pedes: q̃s semper habet pares ⁊ nunq; impares. ⁊ hoc fuit necesse vt semper esset eius incessus equus sicut ⁊ ipm onus. ⁊ hoc est generale in habentibus duos vel plures pedes. habet autẽ aliquos pedes longiores ⁊ quosdam breuiores propter diuersas quas facit operatiões. naz cum quibusdam fila subtiliat ⁊ in longũ protrabit. Cum quibusdam vero pariter fila nectit. cum quibusdam per fila repit. ⁊ quando vult in tele superficie immobiliter se suspendit. vnde residẽs in tele sue medio subito sentit muscam telam in parte remotissima contingentem q̃ subito inuadit ⁊ aggredit̃ tanq̃ hostem. de qua si triumphare potuerit eaz ne euadat: inter tele sue fila multipliciter circumuoluit. ⁊ primo capiti insidens eius humiditatem sugit. ⁊ de tali muscarum venatione viuit. nam eius gustabile ꝓprie est talis humor: sicut gustabile apis est mel: sicut dicit idem Auicen. ⁊ Aresto. ¶ Itez in genere aranearum est diuersitas sexus. Ut dicit Arestotiles libro quinto. Et est femina maioris corporis q̃ masculus. ⁊ pedes habet longiores flexibiliores ⁊ habiliores ad motũ: ⁊ etiã ad texturam. Et sic idem in libro. v. ¶ Tempore coitus ⁊ amoris femina attrahit marẽ. per fila tele. ⁊ post masculus feminam: ⁊ non cessabunt donec cõiungantur. ⁊ masculꝰ ponitur super ventrem femine. ⁊ iste modus est necessarius propter ventris rotunditatem. ⁊ ista coniunctio maxime est in fine veris et in principio estatis: ⁊ aliquando in autumno: ⁊ in principio hyemis. ⁊ tunc maxime sunt nociue: ⁊ earum puncture amplius venenose.

¶ Item Arestotiles libro. viij. Genera aranearum sunt multa. Nam quedam sunt parue ⁊ diuersi coloris: ⁊ sunt acute ⁊ veloc; motꝰ. Alie sunt maiores ⁊ coloris nigri: ⁊ eaꝝ crura anteriora sunt longiora. et sunt tardioris motus nisi quando coitu stimulantur. Et nigre solent texere iuxta terram inter foramina: ⁊ manẽt in textura sua quousq; aliqua inciderit bestiola sicut musca quam deprehendunt. et si habent famem sugunt eius humiditatẽ. ⁊ tunc deferũr ad locum suum vbi deponũt: ⁊ reseruant eam donec iterũ esuriem patiantur. Et quando totam hausit humiditatem: deijcit residuum ⁊ reuertit̃ ad venandum: ⁊ non venatur quousq; reperit quod captum est de textura. Et si quis ruperit texturam incipiet ipsam reparare circa occasum solis vel circa ortuz: ⁊ maxime laborat quia tũc plures bestiole incidũt in texturam: ⁊ femina parit et venat: et masculus inuat eam:

Abscōdit aūt se in textura vl' sub tela ne a be
stiolis videat̄ꝛ: ⁊ maxīe qn̄ est magna. qꝛ ꝓpter
eius magnitudinē nō de facili opatur. Facit
etiam femina oua: ꝑmo ex quib⁹ modice ara
nee post formātur. ⁊ statim qn̄ pariunt̄ ponit
eas in textura. ⁊ statim se mouēt ⁊ disponunt
ad texendū ac si in vtero materno sūt instru
cte ad venandū. Vn̄ statim aptat retia cōue
nientia prede sue. Et est species quedā arane
arū q̄ venātur lacertū paruū qn̄ ipm incipit
texere sup ipm quousq; liget eius orificiū li
gatione forti: ⁊ tunc saltat supeum et pungit
quousq; moriat̄ꝛ. ¶ Jtē in eodē libro etiā dicit
idē: q̄ sepe inueniunt̄ quedā aranee in aluearī
bus apū: ⁊ ille corrūpunt mel ⁊ sugunt liquo
rem. ⁊ sic circa fauos faciūt texturas et cor
rūpunt eos. ¶ Jdē dicit Anicē. ⁊ Pli. de ge
neratione araneaꝝ li. xi. ca. xxv. Sicut ara
neaꝝ natura p̄cipua admiratione est digna.
Cui⁹ plura sunt genera: inter que est q̄daꝫ q̄
d̄r spalangio: cui⁹ corp⁹ est exiguū variū acu
minatū velox ad saltū: noxiū habēs morsum
Alia est species maioris corpis ⁊ nigri colo
ris ⁊ cruris lōgioris ⁊c̄. ¶ Araneaꝝ aūt tele
vt dicit Aresto. ⁊ Pli. Ex eaꝝ viscerib⁹ q̄dā
modo nature artificio generant̄ subtilissima
cōpositiōe ꝯtexte more retis cōponuntur et
parant̄: ⁊ filis subtilissimis cōnectunt̄: ⁊ hoc
ne a muscis ⁊ alijs bestiolis q̄b⁹ tēditur vide
atur ꝓpter grossiciē. cū labare q̄dē cōponun
tur: sꝫ miro modo faciliter dissipātur. Jgnē
nō sustinent. ventum timēt cui⁹ impetu rum
puntur ⁊ subito denudantur.

Operationes

A ¶ Pli. Et q̄uis venenosa sit aranea de cui⁹
egreditur viscerib⁹ tela. venenosa tn̄ nō ē q̄m
post multū vsib⁹ medicine vtile deputatur.

B ¶ Nā vt dicit Dyasco. Tela araneaꝝ alba ⁊
mūda pulverulētꝫ sordib⁹ nō admixta vires
habet ꝯstringētes: ꝯglutinātes ⁊ refrigeran
tes. ideo sanguinē restringit a vulnere deflu
entē supposita vulneri ꝓhibet fieri saniem. ⁊
sanat plagā recentē ⁊ ꝓhibet inflaturā sanita

C tem vulneris retardantē. ¶ Jtem remedium
ꝯtra morsus oīm araneaꝝ est cerebrum galli
naceum cū exiguo piperis bibitū cum vino
dulci. Jtem coagulū agni potatū cū vino sa

D nat morsus araneaꝝ. ¶ Jdem facit cinis vn

E gule arietine cū melle. ¶ Jtē musce cōtrite ⁊
posite sup morsum extrahūt venenū et miti
gant dolorē. Sunt ⁊ alia remedia q̄ enume

F rat Pli. ⁊ Albert⁹. ¶ Pli. eodē li. ca. vi. Ara
nea lōga ⁊ cādida tenues hꝫ pedes cōtrita in
veteri oleo d̄r soluere albuginē oculoꝝ.

Capitulum. xij.

Blacte bisantia grece. arabi
ce achafar. latīe vngula aro
matica. Serapion libro ag
gre. ca. Achafar: est conchi
lium ex specieb⁹ ostracoꝝ. et
est sil'r de conchilijs purpu
reis: ⁊ repiunt̄ in regiōib⁹ in
die: ⁊ in aquis iuxta quas oritur spica nardi.
Odor aūt ei⁹ aromatic⁹ est. qm̄ ipm aīal co
medit nardum. Et ipa colligūtur in tpe esti
uo. qn̄ aqua desiccatur. ⁊ repitur etiaꝫ ex eis
in littorib⁹ maris aizum. Et color eius est de
cliuis ad albedinē: et ambe sunt meliores: et
est pinguis. Sed illa que nascitur in babylo
nia est subnigri coloris: ⁊ est minor illa. ⁊ om
nes habent bonū odorem. Et qn̄ fumigatur
domus cum eis sentitur odor earū sicut ca
storei. Sera. libro aggre. ca. ostracorū. Bla
cte bisantie sunt ex vngulis ostracorū. ⁊ sunt
coopcula quib⁹ tegūtur in foramīe suo: ⁊ me
liores sunt que vergunt ad albedinem: ⁊ sunt
odorifere. quorum odor trahit aliquantuluꝫ
ad odorem castorei.

Operationes

A ¶ Galienus cap. ostracorū. Quando blacte
bisantia sumitur cū aceto in potu attenuat
splenē. ⁊ qn̄ fumigātur cum eis mulieres ha
bentes suffocatiōem matricis cōfert eis: et

B iste fumus excludit secundinā. ¶ Et quando
ex eis fumigatur epilenticus excitat ipsum

Capitulum.xiij.

Bonnacon. Solin⁹. Bonnacon est animal qđ in locis frigie nascit̃: huic taurinū est caput: ac deinceps omne corp⁹. iuba tm̄ equina. cornua ꝯ̄o tā multiplici flexu ī se recurrētia: vt si qs in ea offendat nō vulneretur: sed quicqđ presidij monstro illi frons negat aluus sufficit. Naz cum in fugam se vertit proluuie citati ventris fimum egerit ꝑ longitudinē trium iugerū: cuius ardor quicqđ attigerit adurit. Ita egerit noxia submouet insequētes. Actor forsitan. Hoc animal idem est ꝙ vacca siluestris ꝯm Arestotilē. que hʒ cornua declinātia adinuicem. nam ꝛ boues siluestres siue bubali alio nomine dicunt̃ bisontes. Arestotiles. Bonnacus est aīal catonia in quodā monte tauro simile: sed est in eo crinis descendens ad duas partes spatularꝝ. Hui⁹ pili molliores sūt q̄ʒ equi ꝛ breuiores. crines eius omnes continui sunt: ꝛ vsqꝫ ad oculos ꝑueniunt. Et q̄ ex pilis eius sunt inferius lane assimilant̃. Pili vero q̄ sunt sup̱ eius frontem ꝯueniunt. vsqꝫ dum separent̃ ꝯm discrimen. Color ei⁹ est rubeus: ꝛ forte erit ad nigredinē declinans. huius vox assimilatur voci tauri: nec habʒ dentes superiores sicut nec taurus habet duos sotulares. ꝛ caudā breuem respectu corp̱is: ꝛ cauat terrā. habet ꝛ coriū multos ictus patiens. hui⁹ caro dulcis est: ꝛ ideo dep̄henditur Cūqꝫ ꝑcutit̃ fugit ꝛ q̄escit. Cū aūt debilitat̃: pugnat. Et stercus ꝑ quattuor passus eijcit. Cum vero temp⁹ partus eius appropinquat adunantur ex eo genere multi p̄riusqꝫ circa ipm stercus cōgregant: ꝛ ipm quasi murum ponunt. Est autē animal multi stercoris.

Capitulum.xiiij.

Bos. Isi. Bouē greci boetē dicūt. latini trionē vocant q̄si terionē: eo ꝙ terrā terat. cui⁹ latitudo pelliū a mēto ad crura palearia dicunt̃ a pelle q̄si pellearia: ꝙ est signū generositatis in boue. Bouz in socios eximia pietas est. Nā alter alteruz inquirit. cū quo ducere collo aratra ꝯsueuit. ꝛ frequenti mugitu piū testat̃ affectū si forte defecerit. Arestotiles. Bos coit post annū. ꝛ forte post. viij. menses. Post bienniū autez pregnans est nouē mensib⁹. viuit annis quindecim. castratus aūt viginti. Actor. Bos ē animal mundū ꝯm legē ad imolandum et ad comedendum. quia ruminat ꝛ findit vngulā. paleas comedit. iugo premitur. stimulo cogitur. terrā arat. Pli. libro. v. boues ꝛ animalia quibus cōtinui sunt dentes bibendo sorbēt vt equi. Idem in li. xi. Superiores priores dentes nō sunt bobus sicut nec ouib⁹: ꝛ omnibus ruminantibus. boues autem mutant dentes. Boū caudis est longissimus caulis atqꝫ in vna parte hirtus. In genere boū seminis tantū vox grauior: cū in omni alio genere sit exilior q̄ʒ marib⁹. Theofrastus probat boues pisce vesci: sed non nisi viuente. boum attritis vngulis aruina vngendo cornua medentur agricole. Adeoqꝫ sequax earum natura est vt in ipsis viuentiuz corporibus feruenti cera flectant̃. incisaqꝫ nascentiuz in di

diuersas partes torqueanṫ vt singulis capiti-
bus q̄terna fiant. ¶ Ysaac in dietꝫ ꝑticularibꝫ.
Bouina caro ad cōpatione carnis pecudum
siccissima est: ideoqꝫ sanguinē generat grossum
⁊ turbide: ⁊ melācolicū: multūqꝫ dat nutrimen
tū. Inobediēs est digestioni: tardeqꝫ de stoma
cho eijciṫ ⁊ ventrē ꝯstipat. ꝙ si eo assueti melā-
colice cōplexionis fuerint fiunt splenetici vel
quartanarij: vel ydropici. vel scabiosi. vel lepro
si. ſm complexionem quam preparatam bis
morbis inuenit.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Bouinū fel cū nitro ⁊ ethimolea
valet ad furfures: cū caput eo lauaṫ. Idem q̄ꝫ
fel aperit orificia emorroidarum: ex eodem cū
melle liniṫ palatū ad preuocationem.

B ¶ Dyascorides. Lac bubulcū oris vulnera re-
centia ducit ad sanitatem. Fimus boum iu-
uat ad apum et vesparum ictus.

C ¶ Ydropicus etiā illiꝰ ex eo iuuaṫ. si ad solē mul
tum iaceat desiccatur. Maximū vero benefi-
cium prestat fimus masculi bouis stericis mu
lierum fumigatus pro pendentibus.

D ¶ Pli. li. xxviij. Bouis sepum cū adipe anseri
no ⁊ ocymi succo vlcera oris ac rimas sanat.
Item ꝯtra ea q̄ vlceratione venena enecāt sepū
bubulcum: al's bubulum auxiliatur.

E ¶ Medulla q̄ꝫ bubula ex crure dextro ꝑore tri
ta cū sanguie pilis palpebrarūqꝫ vicijs ⁊ angu
F lorꝫ occurrit. ¶ Si ꝑo grauitas sit audiēdi fel
bubulum ꝓdest cū vrina capre vel birci.

G ¶ Talus bouis accēsus dentes cum dolore la
bentes confirmat ad motus. Eiusdē quoqꝫ ci-
nis cum mirra bonum est dentifricium.

H ¶ Lien bubulus in melle datur ⁊ illiniṫ ad lie-
nis dolores. Lac bubulum ceteris medicati-
uus est. Bubulo sic quidem lacte cūcta vene-
na expugnari tradūt vomitione. Preterea te-
nasmus poto lacte bubulo tollitur.

I ¶ Stomachū exulceratū lactꝫ bubuli potꝰ re-
ficit: eiusqꝫ rosiones caro bubula mixta aceto
⁊ vino cocta. ad hoīs etiā morsum bubula caro
cocta ⁊ iposita efficax est. Canū scabies sanaṫ
sanguine recēti bubulo. Iterūqꝫ cū marcescat
illico ⁊ postero die abluto cinere lixiuio.

K ¶ Haly. Fel bouis tinnitibus ⁊ auris sonitui
medeṫ si cum bombace supponatur.

L ¶ Si cū oleo mixto instilleṫ auri mitigat dolo
rē ex frigido. In lotio q̄ꝫ boum si infūdat se hō
optimū est stomacho dolenti ex frigido.

M ¶ Prodest etiā emorroidis. Fimꝰ boū cataplas
matꝰ sup apostemata grossa dissoluit ea. Si
ꝑo cōburaṫ ⁊ naribꝫ insuffleṫ sanguis fluxū ab
eis sedat. Preterea si cataplasmeṫ eo modico cū
butiro vētri ydropici manifestissime medeṫ.

N ¶ Iecur bouis si cōburatur ⁊ bibatur ventris
solutioni prodest ⁊ fluxui sanguinis.

O ¶ Os quoqꝫ bouille si comburatur dentes cō-
motos ex se fricatos solidat.

P ¶ Et si cū squingibin bibaṫ: splenē liquefacit.
Appetitū coitꝰ excitat: ac lepre ꝓdest.

Capitulum. xv.

b Bombex. ysi. in li. ethimologiarꝫ. Bom
bex est frondiū vermis: ex cuiꝰ textura
bombicinū ꝯficiṫ. Hoc aūt noīe appel-
laṫ eo ꝙ euacueṫ dū fila generat: ⁊ aer solꝰ in ea
remaneat. Pli. Bombices telas aranearꝫ mo
do texūt ad vestē luxūqꝫ feminarꝫ q̄ bombicina
vocaṫ. Bombicū genꝰ est in Assiria ꝓueniēs
nidos luto fingūt. salis species applicatos la-
pidi tanta duricia: vt spiculis ꝑforari vix pos-
sint. ⁊ ceras largiores q̄ꝫ apes faciunt. Deinde
maiorē vermiculū. Et in choo insula traduṅt
nasci cypressi: terebinti. fraxini. quercꝰ florem
imbribꝫ decussum terre balitu animante. fieri
aūt ꝑmo papiliones paruos nodosqꝫ mox fri-
goris impatientia villis inhorrescere: ⁊ aduer-
sus biemē tunicas sibi densas instaurare. pe-
dū asperitate radētes foliorꝫ lanuginē i vellera
Phisiologꝰ. Bombex vermis est faciēs sericū
filosum de ore suo in q̄ sepeliat se: ad h̄ vt rena-
scaṫ cōpletꝰ. Et postq̄ꝫ reiecerint oīe qđ sterco
ratū est ac ferulentū ac nigꝫ de corpe suo tunc
corpus eius trāsluciēs est cū aspiciṫ ad solem.
Folijs quidē celsi vestiṫ. que vulgo morus di-
ciṫ. Sꝫ postq̄ꝫ operari ceperit escam rennuit

delicioso labori operã diligēter impēdēs. Cala chi ꝓo parietes industriꝰ textor circuit. lanã educēs crocei coloris: q̄ niuei cādoris ꝑ ablutionem efficit̃ anteq̃ꝫ artificialis tinctura super induat̃. Cōsūmato āt ope nobilis textoꝝ thecam in ope ꝓprio inuolutã centonis subintrat ianuã similis papilioni. Semina postea minuta eijcit. et nature pēnatibꝫ secretꝫ q̄ ꝑ biemē reseruant̃. vt aere clemētiore redeunte. carni humane admota in sinu fomenta suscipiant vsq̃ꝫ dum natura motū seminibꝫ cōferat animalē. ¶ Idem vermis etiaꝫ lanificꝰ appellat̃ ex lana serica. quã de ꝓprijs visceribꝫ operatur.

Operationes.

a ¶ Sericum porro putrida vulnera combustum mūdat et confortat.

b ¶ Et si cū melle cōburat̃: rubiginē dētiū curat.

c ¶ De arbore in qua isti vermes nutriunt̃ lege cap̄. lxxxix. in p̄mo tractatu de A.

Capitulum. xvi.

Borax ⁊ Botracha. Ex lib. de na. rerū. Borax est genus bufonis qđ in capite portat gemmã sui nois. h̄ vulgo crapondia vocat̃. Sꝫ qn̄ bufoni viuo ⁊ palpitāti extrahit̃: tunc ip̄e lapis in medio sui oculū hr̄e dr̄. Cū aūt aliq̃ꝫ diu mortuo extrahit̃ tūc malicia veneni oculus extinguit̃: ⁊ lapis viciatur. ¶ Phisiologꝰ. Borax de genere bufonis est. h̄ ꝓpter veneni q̄ntitatē qn̄ tangit̃ inflat̃. Cū aranea pugnat: ⁊ ab ea vincit̃. Nam cū illa freq̄nter pupugerit: ille se vindicare nō valēs: intantū in flādo se exuberat: q̄ mediꝰ crepat ⁊ morit̃. Cuiꝰ morsus pessimꝰ est ⁊ insanabilis efficit̃. Gemmã in fronte nutrit ꝓ q̄ occidit̃. ⁊ que ab ip̄o aīali borax appellat̃: qn̄ extinctū hꝫ oculuꝫ. Herba speciali vtit̃ in q̄ visū recupat. ruta ꝓo interficit̃. humida loca ⁊ marcida libenter inhabitat. odit claritatē solis: nec eū de facili videre patit̃. nocte ambulat. ⁊ h̄ magis per vias hominū tritas vestigijs. ꝑ diem ꝓo latet in abditis. odorē florētis vinee fugit. ⁊ ꝓpe cubitalē magnitudinē aliq̄n crescit. In hispanie partibus illud p̄cipue boracis genus habitat: qđ lapidem in fronte portat.

Capitulum. xvij.

Bufo. Actor. Bufo est aīal venenosissimū: oībꝫ notū. qđ videt̃ ab autoribꝫ dici rubeta vel crassantiū. Est āt bufo frigidissima bestiola ⁊ aspectu fedissima. q̄ fert hr̄e cor in gutture. vn̄ nec de facili interficit̃: nisi ꝑ mediū guttur transfigat̃. Ex putredine autē vel corruptione terre nasci putatur. Ex libro de naturis rerum. Bufo etiam reptile venenosum habet visum pestilentem. attactū sordidū. Terra vescitur: et hoc pondere et mensura. Quantū enim in anteriori pede cōcludere potest. hoc illi ꝓ cibo quotidiano est. Timet em̄ ne sibi terra pro cibo deficiat. In gallie partibꝫ est bufonis genꝰ. quod cornutū dicitur: quia cornisare videtur. vnde a sono vocis sic appellatur. Colores habet duos. terrum et croceum Hij vero prodeunt: ⁊ tūc voces tubaꝝ edunt. Duoq̃ꝫ et duo voces tubarū reddunt inuicem.

In sola gallia vociferi viuũt. elatiuo cẽ pdũt ꝛ muti sunt. Phisiolog⁹. Bufo ē aĩal horro-ris qḋ nũc cũ aranea: nũc cũ lacerta: qñqꝫ vero cũ colubro vel etiã cũ serpẽte preliũ subit. Lesus aũt veneno alteri⁹ aĩalis venenosi a plantagine medelã accipit. Saluia libenter vescit̃: cui⁹ radix bufoni mortalis est. Lapis in capite bufonis inuent⁹ ꝛ ab hoīe gestatus veneni maliciã arcet. Ex bufone quoqꝫ per combustionem in puluerem redacto cum si-bi relinquit̃: bufo viuus regeneratur. nec tm̃ vnus sed etiam plures.

Capitulum. xviij.

Bubalus ꝛ Bisontes. Isido. Bubali p deriuationē vocati sunt: eo ꝙ sũt siles boũ. adeo indomiti vt p̄ ferita-te iugũ ceruicib⁹ nõ recipiãt: bos affrica procreat. ¶ Ex libro de naturis rerũ. Bubalus est aĩal boue maius ꝛ altius corpe: nigrum colore. habet cornua longa tortuosa: collum longũ: caput ingens: membra macilẽta: caudam paruã: aspectũ beniuolũ ac simplicem. Sed summe pnicitatis atqꝫ crudelitatis est cum ad irã fuerit puocatuꝫ. Usib⁹ humanis accõmodatissimũ est. fortitudine maxia pol-let. Bubalus patiens est laboris. pilos habꝫ paucos: vocem terribilem: frontẽ asperrimã cutem durissimã. pede spargit terrã. In eius nare anulus ereus cum funiculo ponit̃: vt facilius homini cedat. in opus qḋ fuerat ei im-positum: ꝙ si onus est graue ꝛ vltra volũta-tem suã imponat̃: statim cõmot⁹ in terra sternitur. nec facile ictib⁹ ad surgendũ cogit̃ nisi alleuiato onere quo grauat̃. hic alio nomine bisontes dicit̃. de quo dicit Solin⁹. ꝙ bestia est boui similis. ¶ Solin⁹. Bisontes ĩ septẽ-trionali plaga sũt boues feris similes: vltra tauros pernicitate capti asuescere nesciunt. hos imperitũ vulgus bubalos vocat. ¶ Plinius li. viij. Germania scythie cõtermina gingnit insignia. boum ferarũ genera: iubatos bisontes ꝛ velocitate excellentes. vros qb⁹ omnibus imperitũ vulgus nomen bubalorum imponit: cũ id affrica gignit vituli potius ceruice quadam similitudine.

Operationes

A ¶ Pli. li. xi. Bubaloꝝ sanguis nõ spissatur. ¶ Daly. Coagulũ pulli bubaliꝫ potũ cicute pdest ei q̇ comedit fũgos. B ¶ Urina bubali si ꝯtrita misceat̃ myrrha aut oleo ꝛ in aure ponat̃: dolorẽ ei⁹ ex frigido mitigat. C ¶ Dyal. Fimus bubali pascentꝫ imposit⁹ tumores vul-nerum tollit: ꝛ sciatice passioni ꝯuenit. D ¶ In cathaplasmatibus positus duricias ac scrofas purgat: ꝛ pustulas soluit.

Capitulum. xix.

Bruchus. Rudolph⁹ sup Leuiticũ ꝛ Glosa sup Johel. Bruch⁹ modic⁹ est et fului coloris. Bruchus vocat̃ fetus locuste anteqꝫ habeat alas. deinde cũ incipit volare paꝝ: dr̃ athelabus. cũ ṗo ple-niter volat dr̃ locusta. ¶ Est aũt bruch⁹ multo grauior ꝙꝫ locusta vel athelab⁹. qꝛ iacens in vno loco radicit⁹ rodit fructus.

Capitulum. xx.

Bupreste. Isi. ꝛ pli. li. xxx. Bupresti͡s est aĩal puū in italia similimū scara-beo: longipedum: fallit inter herbas boue͞e maxime. vnde ꝛ nomen habet. deuora-tū͡qꝫ tacta felle ita inflāmat vt rumpat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxiij. Oleū onfancinū ℥ buprestim valet ex aq̃ p se lotū vomitiõibus͡qꝫ redditū

B ¶ Idē ĩ li. xxx. Buprestis cū hircino sepo il-lita lichenas tollit ex facie smectica vi. ¶ Idē

C in li. xxviij. Lac resistit veneno buprestis.

D ¶ Idē in li. xxxi. Si buprest͡i pasta sit nitruꝫ ex aq̃ vomitiones euocat. ¶ Ex li. de na. re.

E Cū aūt bos buprestim ĩter herbas iacētē de-uorauerit ac fel eiꝰ tetigerit: ita ĩflāmat͡r atqꝫ tumescit: vt ꝑtinꝰ rumpat͡r laceratis viscerib͡ꝫ

Capitulum. xxi.

Bibione siue Bibione ꝛ Blata. Isi-dorus. Bibiones sunt q̃ in vino na-scuntur quos vulgo musciones a mu-sto appellant. Unde Affronius. Cū a me ex-pectasset fabulare incipis ex ore bibiones in-uolant in oculis tuis. Blate. a calore dicte sunt. siquidē ꝛ cōprehense manū tingūt. vñ et blateū colorē dicūt. Hoc aĩal lucē nō patit͡r videre cōtrariū musce. Musca enĩ est lucipe-ta. Blata vero lucifuga. ¶ Ex li. de na. rerū. Blata vermis est q̃ lucē videre nō patit͡r. vn-de ꝑ noctem tm̃modo ambulare consueuit. Palladius de agricultura. Blate sunt apib͡ꝫ inimice sicut ꝛ lacerte. Unde huiusmodi ani-malia ꝛ his similia oportet apum castris vel aluearibus longe fugare: qui vult apes be-ne seruare ꝛc.

Capitulum. xxij.

Capra. Ex li. de na. rex. Capra est aĩal barbatū: longꝫ ꝛ acutis corni-bus: pascit͡r in cōuallib͡ꝫ ꝛ ĩ mōtib͡ꝫ ꝛ in ramis arborꝫ q̃s ore potest at-tingere. sed morsus capꝫ exicialis est arbori. Uel ꝓ lābentes capre moriunt͡r. Herbis ve-nenatis viuūt. Cōstan. Si capre ex vasis ta-marisci biberint aut comederit nō habebūt

Sera.in li.de simplici medicina. Uidi inq̄t Galien⁹ capras lingētes tamarisci frōdes: et inueni eas sine splene.quasdam vero vidi lingētes serpētes pelle deposita.⁊ post albe- scentes min⁹ senescere. Isido. Caprā a car- pendis ꝟgultis q̄dā dixerūt.alij q꜡ carpēt as- pera. Nōnulli a crepitu cruriū.vn̄ eas creas appellatas q̄ sunt agrestes capre. Aresto. Ca- pra est aīal ruminans qḋ tn̄ habet dentes in vtraqꜫ mādibula. Capre in pastu cito mouen tur a loc꜡ suis:qḋ nō oues faciūt.⁊ accipiūt summitates herbaꝝ tm̄. Quādo mouentur post meridiē plus aque potabūt.⁊ qn̄ salem ante partū comederūt multū fluxū a māmil- lis habebunt. ¶ Capre naturaliter veloces sunt.iō pastores nō ponūt eis rectorē. Capra nō bene videt in die:sed acuit̄ eius visus de nocte.habet aūt aliqn̄ oculos dissiles in co- lore.qn̄ sagittata fuerit pulegiū ceruinū q̄rit: ⁊ comedit vt extrahat̄ sagitta. Pli.li.viij. Ca- pre in sicilia sicut oues villo tonsili vestiunt̄. Capris in ethiopia vita ē vsqꜫ ad annos.xi. in orbe relique plurimū octo. Idem in li.xi. Oculi capre de nocte splendēt:lucemqꜫ iacu lant̄. Pili acute crassi exeunt hircis: feminis aūt tenuiores. Itē mares capraꝝ plures ha- bent dentes qꜫ femine. Nec hn̄t capre dētes ꝑter priores geminos habēt. Et binas in fe- minib꜡ mām̄as.nec alibi sicut ⁊ oues. Pli.li. viij. Capre pariūt ⁊ q̄ternos.sed raro admo- dū.ferunt q̄nqꜫ mēsib꜡ vt oues. veneno pin- guescūt:pinguedine sterilescūt. Itē Aresto. Caper vni⁹ āni coit:s꜡ debile qḋ generat In ethiopia ꝑrie capra viuit annis.xi.tota vita coit:⁊ gemellas parit.⁊ si cib꜡ cōueniens est: caper virtuosus erit. Palladius lib.viij. Ca- pra trima optime potest educare:sed eligen- da est capella magni corpis crassis crurib⁹ breui collo:plenaqꜫ ceruice: aurib꜡ flexis et grauib꜡.paruo capite.nitido ac spisso longo qꜫ capillo.magnis vberib꜡. Nec multe capre sicut oues claudēde sunt vna statione qꜫ ⁊ lu to carere ꝯuenit ⁊ stercore: q꜡ teniores mares generant haud transeundum est. Sed vltra octo annos nō sunt mares seruandi: q꜡ gen⁹ hoc languore sterilescit ⁊ etate.

Operationes

A ¶ Esculapius. Capre cerebrū cū melle car- bunculos in ventre sanat. Sepū ei⁹ oī mor- B sui ⁊ lesure subuenit. ¶ Axungia qꜫ eiusdē cū rosis mixta pustulas que in nocte grauescūt tollit. hoc etiā aurib꜡ instillatū surdos sanat ¶ Caseus eius imposit⁹ oēs punctiōes atqꜫ C dolores reprimit. Pili eius vsti fluxus om- nes sedant. ¶ Ungule eiusdē vste ⁊ cū pice li- D quida trite ⁊ illite alopiciā curant. Lac eius bibitū arteriacum liberat. Uermes occidit. Pruriginē ⁊ morsus sanat. ¶ Sanguis eius E eadē facit: ⁊ venenū bibituz extinguit. ¶ Ex F li.de na.reꝝ. Cornu capre adustuz si ante na- res vere caduci teneat̄: statim cadit. ¶ Aui. G Cornu capre adustū ⁊ albificatū dentes for- titer abstergit. stringitqꜫ gingiuā: ⁊ sedat in- flate gingiue dolorē. ¶ Pli.lib.xxviij. Capre H cornu vel pilis accēsis fugari serpētes dicūt Cinereqꜫ ex cornu potū ⁊ illitū valere contra morsus eoꝝ. Idem quoqꜫ cinis sudores in- hibz. ¶ Sanguis capre cū medulla decoct⁹ I cōtra venena toxica sumit̄. Idem etiā sic da tur dissintericis ⁊ auxiliat̄ ydropic꜡. ¶ Iecur K capre cōtra papilionē.q̄ luminib꜡ aduolat ꝓ- ficit. Assum quoqꜫ ciliacis subuenit: lauda- biles quoqꜫ sunt medulle hircine ⁊ caprine. ¶ Dyasco. Adeps caprin⁹ ceteris magis est L stipticus pascuaꝝ causa.vnde dissinteric꜡ cli sterib꜡ miscet̄. ¶ Ius fellis eius etiā ptisicis M auxiliat̄. Bibentib꜡ quoqꜫ cantarides subue nit. ¶ Fel caprinum adhibetur fistulis cum N succo porri. Adhibetur etiā medicaminibus vulnerum: ⁊ ea sine tumore sanat.

Capitulum.xxxiiij.

Caprea. Pli.li.viij. Capree transfigu- rantur in plurimas similitudines. Sunt enim capree ſi it rupri capre. sunt ibices.sunt ⁊ origeffoli a quibusdam di cti.ꝯtrario vestiti pilo ⁊ ad caput verso Sūt ⁊ damme ⁊ pygargi ⁊ strepsicerotes multaqꜫ alia e dissimilia. Sed illa alpes. hec trans- marini situs mittunt. Idem in libro.xi. Na-

tura cornua dedit ramosa capreis sȝ parua: nec decidua fecit. huiꝰ aīalis sanguis nō spissat. Isido. Capreas agrestas creas dicūt qs greci: eo ꝙ acutissime videāt recte pandorcos appellauerūt. Morant enim in excelsis montibꝰ. Et q̄uis de longinq̄ sint: vident tn̄ omēs q̄ veniūt. Eedem ꝛ capree eedem ꝛ ibices q̄si auices: eo ꝙ ad instar auium ardua ꝛ excelsa teneant ꝛ inhabitent. Ita vt de sublimi vix humanis obtutibꝰ pateat. vn̄ ꝛ meridiana ps Ibices aues vocant: q̄ nisi fluētis inhabitāt. hec itaqꝫ aīalia in petrꝭ altissimis cōmorant. vt si qn̄ ferarꝫ vel hoīm aduersitate psenserint de altissimis saxorꝫ cacumibꝰ se se pcipitāt: ꝛ in suis se cornibꝰ illesa suscipiūt. Ex li. de na. re. Capra siluelstris q̄ ꝛ capreola vel rupi capra dr̄: bestia seua est in cōparē sui generis. In alias aūt bestia timida ac mansueta nimis. Hec in insula creta: qn̄ vulnerata est pulegiū querit. quo comesto sagitta de corpore exilit: vix autē capi pōt: quia celerrima est. Et cum a canibꝰ premit: ad mōtes altissimos cōfugit. plurima inter mares ē discordia ꝑpter feminas: ꝛ hoc tpe coitus.

Operationes

¶ Dyas. Fimus caprarꝫ siluestriuꝫ cum vino bibitus ictericos sanat. ¶ Cum folio spice nardi bibitꝰ mēstruis imperat. ¶ Reliquos sanguinis fluxus cū aceto impositꝰ abstinet. ¶ Cōbustus ꝛ tritus cū aceto ꝛ oximelle alopicias sanat. ¶ Axungie mixtus podagricis medetur. ¶ Actor. Itē de Caprea hoc idem quod supra ponit: licet sub alijs verbis.

Capitulum. xxiiij.

Canis. Aresto. Canis est aīal iracundū ꝛ applaudēs boībꝰ. pilosū ꝑmuniuersum sicut porcꝰ ꝛ visus. habꝫ dentes supiꝰs ꝛ inferiꝰ: ꝛ ventrēvnū: ac postremū intestinū. multos hꝫ fetus: multasqꝫ fissuras in pedibꝰ ꝛ multas māmillas sicut ꝛ porcus. Quinqꝫ digitos habet ī pedibꝰ anteriorib ꝛ q̄ttuor in posteriorib sicut leo ꝛ lupus. Fimū etiā habet siccū sicut ꝛ lupus. splenem longū sicut hō ꝛ porcus. ꝑterea somnꝰ ꝛ vigilia. crementū ꝛ corruptio. ꝛ vita ꝛ mors. ceteraqꝫ accidētia ex sensibꝰ sunt in canibꝰ sicut equis ꝛ boibꝰ. Alexander. Canis aīal est immundū rediēs ad vomitū: iracūdus: latratu horrendū canē extraneū lacerās: ossa corrodens: qui cū habuerit cōsortiū alteriꝰ canis refugit. Solus autē nomē suum cognoscit. Ex li. de natu. re. Canis est bestia docibilis ad omnē ludū: dn̄m suū diligit: ꝛ eiꝰ hospitium vigilando custodit: noctuqꝫ latratu noctes ꝑdit. Est etiā quoddā genꝰ canū qd̄ odoratu fures intelligit: ꝛ a ceteris hoibꝰ implacabili odio discernit. Isido. Nihil aūt sagatius canibꝰ. plus enī sensus ceteris aīalibus habent. Nam soli noīa sua cognoscūt. recognoscunt dn̄os suos ꝛ diligunt: ꝛ eorū tecta defendunt, ꝑ dn̄is suis se morti obijciūt. sponte ꝛ voluntarie cū eis ad ꝑdam currunt. Ambrosius. Canis est aīal sagax. quod vbi vestigium lupi vel leporis inuenerit. argumēta quedā ad eum directa semita insequenduꝫ colligit. ad diuerticulū semite venit. singularumqꝫ semitarū exordia tacitꝰ pcunctat: vt ꝑ odorem agnoscat in quā parteꝫ diuerterit: huic etiā aīali insitū est naturaliter imparti ret alimonie memoriā seruare: gratiāqꝫ referre: ac solicitas excubias ꝑ dominorꝫ salute ptendere. Cū enī infirmat canis: radiceꝫ alicuius herbe comedit ad vomenduꝫ. Philo. Canis cetera bruta in tribꝰ excellit: in discernendo amando seruiendo. Discernūt enī dominū ab extraneis: nec eos quos insectatur odit: sed ꝑ eo quē amat ꝫelat: ꝛ ex pscietia sollicitī amoris inuigilat. Mos eiꝰ est cū pastore alludere. gregē nosse. insidiātes feras psequi soli huic a natura insitū est. volūtarie ad qd̄ pparat ingeri. ꝛ p quandā obediētie formulā sola disciplinati timoris expectatiōe suspendi donec ad pagendi licentiā signo mittatur. Canū aūt genera sunt plura. Alij enī ad capiendū feras siluarꝫ inuestigant. Alij volucres. Alij vero greges. Alij domos custodiunt. Ex libro de natu. rerum. Tria sunt genera

canū. Hoꝝ nobilissimi sunt leporarij alias le
uerarij quib9 forma elegantior ꝛ ad cursuꝫ ce
lerior aptiorqꝫ venatui. Hi pectore valentes
sunt. Latrat9 edere nesciūt. ꝛ nisi ꝑducantur
ad cursum infra domū se continēt. Alij sunt
apti venatui: longis aurib9 ac dependentib9.
hi odore ꝛ importunis latratib9 bestiam inse-
quunt. Item canis masculi nō de facili ledūt
canes feminas. Et ita fit in plurib9 generib9
bestiaꝝ. In oī aūt genere aīaliū masculi plus
feminis viuūt exceptis leuerarijs in quibus
accidit cōtrariū. Aresto. Leuerarij q̇ppe vi-
uunt annis vere deceꝫ: leuerarie duodecim.
In leuerarioꝝ quidē genere plus viuūt femi
ne marib9 ꝓpter laborē ipoꝝ masculoꝝ. In
alijs aūt plus viuūt mares feminis. Iteꝫ ca
nes femine cū applicant ad etatē coitus ha-
bent signa sicut homo. qm̄ eaꝝ mām̄ille intu
mescunt. ꝛ inuenit in eoꝝ pectore cartilago:
sed hoc difficile est cognoscere nisi exercita-
to. marib9 aūt non accidit hoc: sed in maiori
parte crus eleuant in mingēdo: ꝛ nō nisi post
sex vel octo menses faciūt. Et vniuersaliter
postq̄ꝫ rigescunt. Omēs aūt femine sedēt qn̄
mingunt. In canib9 feminis lac inuenitur ad
quinqꝫ dies ante partū: ꝛ in quibusdā p septē
Estqꝫ lac caninum spissiu s omni lacte: ꝑter-
q̄ꝫ porcorum ac leporum.

Operationes

¶ Esculapi9. Canis sanguis potat9 tremu-
losos liberat. ¶ Caput eius vstum tritum et
puluerizatum. vel eius caro neruosa ꝛ ficus:
morsus canis si bibat sanat puluis dentium
ei9. Dolores dētiū ac gingiuas curat. ¶ Hor
eius potatū canes a latratu detinet. Fel ei9
cū melle curat oculos. Lac eius bibitum pi
los ꝛ capillos crescere non sinit. ¶ Cū melle
vl' vino datū mox fetū mortuū ejicit. ¶ Dens
ex eo tactus cito mittit: ꝛ cicatrices oculoꝝ
extenuat. Adeps eius podagrā ꝛ auriū do-
lorem sanat. ¶ Auicēna. Sanguis canis ꝓ-
hibet ortū piloꝝ euulsoꝝ: vt scṗsit Gal. Uri
na quoqꝫ canis admīstrat sup verrucam.
¶ Oyas. Lac primi partus canis capilloꝝ or
tus amputat: ꝛ ī vtero īfantes excludit. Lo-
ciū caninuꝫ addito nitro aut medicamen fa-
cto lepras et prurigines tollit. ¶ Fimus ca-
ninus in canicularib9 dieb9 collect9 ꝛ siccus
bibit9 ventrē abstinet cū vino. Alb9 vero fi-
m9 eiusdē arcuato morbo medetur. ¶ Pli. li.
xxix. Sanguine canino nihil ꝓstanti9 ꝯ to-
xica putāt. Canino felle cum melle curabat
appoloni9 oculoꝝ suffusiōes. ¶ Itē albugi-
nes canini lactis instillatio: dolorē ꝛ graui-
tatē auriū sedat. Adipe canino lendes a ca-
pillis tollunt. ¶ Idē li. xxx. Canina cutꝫ cui-
libet digito circūdata distillatōes sedat. Fel
canū podagris ꝯfert penna illinitū. Uerru-
cas oīm geneꝝ sanat vrina canis recēs illita
fimiqꝫ cinis cū cera. ¶ Canis lingua medici
nalis est: lābendoqꝫ sua vulnera vel aliena sa
nat: q̇ si vuln9 ꝓpriū attingere lingua nō pos-
sit pedē lambit ꝛ saliue medicamine delinitū
ad vulnus apponit: certus de medicamīe q̇d
lingue sue natura indidit. ¶ Auicē. Aq̄ casei
canes impinguat valde: ꝛ nutrit eos bene.
¶ Canis cec9 nascit: lunatic9 ē: odoratu mul
tū viget: dentes habet acutos, ꝛ os fissuꝫ: val
de mordet ꝛ lingit: nō ruminat sed rodit: ad
vomitū redit: ꝑusq̄ꝫ recubet lectū circūit: bo
lismū patitur: id est rabidam famem.

Capitulum. xxv.

Catt9 ꝛ cat haplepa Isido. Catt9. i. in
geniosus a greco venit: musio ē ap-
pellat9: eo q̄ murib9 infestus sit. hūc
vulgus captū a captura vocāt. Dicūt alij q̄
captat. i. videt. tam enī acute cernit vt fulgu-
re luminis noctꝫ tenebras supet. Albertus.
Catt9 ē aīal a capiēdo dictū murib9 enī infe-
stus. Et dr̄ morib9 esse verecūdū ꝛ pulchritu
dinis amatiuū. Habet aūt coloreꝫ griseum.
glauci sortit ꝯgelare silem. habet enī coloreꝫ
hūc naturalē: ꝛ alias hꝫ ex accidētali cibi: et
ꝑcipue q̇ domesticus est: est aūt mordax val-
de: in multis simile leoni vnguibus ꝛ denti-
bus armat sicut leo: ꝛ intrabit et emittit vn
gues sicut leo. Carnē aūt hꝫ laxā et mollem.

Operationes

¶ Auicēna. Ex catti morsu qn̄qꝫ accidit dolor vehemens ⁊ viriditas in corpe. ⁊ curatio ei⁹ est curatio cōmunis. ¶ Iuuaꝛ aūt cū emplastro cepe: vel calamēti siluestris. ¶ Razi. Catti siluestres ex fumo rute ⁊ amigdalaruꝫ amararū fugiunt. ¶ Haly. Carnes catti calide sunt ⁊ sicce. medentur emorroidarum dolorib⁹. Renes calefaciūt. dorsi dolorib⁹ prosunt. ¶ Esculapius. Stercus catti vel catte cū synapi ⁊ aceto alopiciā curat. ¶ Cathaplepa. Pli. li. viij. Cathaplepa appellaꝛ fera modica ⁊ iners iuxta fontem tygrim q̄ est apud hesperios ethiopes (vt pleriqꝫ estimauere) nili caput. Fera hec ceteris quoqꝫ membris iners caput tm̄ pregraue egrefert quod deiectum semp in terrā. Alias in tremore est humani generis omnib⁹: qui oculos eius viderint cōfestim expirantib⁹. Eadem et basilisci serpentis est vis. ¶ Solinus. Iuxta fluuiuꝫ tygrim nasciꝛ cathaplepa: modica ⁊ iners bestia pestilenti aspectu figurā fere catti.

Capitulum. xxvij.

Caccus. Ex libro de naturis rerum. Caccus est monstrum in archadia totum fetosum vt porcus. Et vt scribit Adelinus philosophus: Anhelitu suo pectore flammas eructuat: id est spiritū flāmineum: maxime cum ira furit per motuꝫ. Hic in antris sup tyberim cōmoraꝛ: ⁊ inuadit subito thaurorū ⁊ vaccarum greges p caudas tres vel quattuor apphendens: ⁊ vi sue fortitudinis in antrum occulte trahens gressu retrogradone scilicꝫ de facili possit īuestigari. Nec solū aīalib⁹ est infestus: sed buboni grauissime insidiaꝛ: cū tn̄ ipm hoīem plurimū timeat. Si queriꝛ quō de aīalis ore flāma possit euomi tam efficax: vt pxime ɔtrectata alias ɔtracta cōburat: ⁊ nō ipm corpus aīalis flāma tali absumaꝛ. Responderi potest: quia cum anhelitus adhuc in viscerib⁹ aīalis per membra varia late diffusus est tepidū vsqꝫ quo nō exuberaꝛ in flāmas. Sed eructuat⁹ cōtinuaꝛ ac multiplicaꝛ in obiectum aliquod corpus. virtutemqꝫ recipit cōburēdi sicut videmus p mediū berilli lumē solis multiplicare radios. ⁊ in summo mucronis acumie radiorum ignis virtutem in subiectā materiaꝫ suscipere. Ignemqꝫ effici violentū. huic aīali similia fuerunt illa de q̄bus in libro Sapientie legiꝛ: q ignis ex ore suo spirabant. De cacco dicit Virgilius. viij. lib. eneidos. Semihominis facies huic monstro Vulcanus erat pater illius atros ore fomens ignes magna se mole ferebat. terribiles oculos villosaqꝫ setis pectora semiferi. huius cacci mens effera quattuor a stabulis prestanti corpore thauros auertit. totidem forma superante iuuencas: atqꝫ hos ne qua forent pedibus vestigia tectis: cauda in speluncam tractos versisqꝫ viarum: indicijs raptos saxo occultabat opaco. Hunc caccum propter furata sibi pecora Hercules interfecit: vt ibi Virgilius in longum prosequitur.

Capitulum. xxviij.

Camelus. Ex libro de na. rerum. Camelus est anial deforme: gibbosum: habens collum longū: crura poplexa: lentū incessuz. ⁊ dū graditur nunq̄ȝ pedes atterit: immundū aīal ſm legem. qm̄ vngulam quidē habet: ſed nō diuidit eā. Cum aūt onerandi ſunt: paululū ſup genua ꝑcutiuntur: ⁊ ſtatim ad onera flexis ceruicibꝫ inclinātur aquas puras refugiunt: lutulentas bibunt: ⁊ hoc gratia nutrimenti. Omne enī elementum quātum plus cōmixtum eſt aliȷs: tanto plus nutrit: ⁊ ecōtrario irati cameli ſtrident horribiliter. His etiam rabies accidit ⁊ podagro de q̄bus facilime moriunt̄. Nō autem vngulas eȷciūt. Sed vehemētiſſimo dolore grauant̄ quādo duras et laborioſas vias incedūt. Nō enim in pedibꝫ habēt de forti corio ſotulares. Ordeum cito tranſglutientes reſeruant: vt rurſum ruminando tota nocte mādu cent. Aliȷ compatiētes abſtineant: illi q̄ recti cameli dicuntur: vnum tm̄ habet in dorſo gibbum. Eſt autem ⁊ aliud genus eorum quos dromedarios vocāt curſu mirabili vigentes ⁊ bina tubera in dorſo habentes Areſtotiles. Cameli ſunt ſicut animalia cornuta: quia ventres eius ſunt ſicut habentiuȝ cornua. et quia cibus illius ſpinoſus eſt: neceſſario fuit eius lingua carnoſa propter duriciem palati. Natura ergo vtitur palato ſicut parte dentium terreſtri. Camelus nō habet fel diſtinctum: ſed venas paruas in q̄bꝰ eſt fel. ¶ Solinus. Camelorū femine ad bella preparant̄. putantq̄ȝ validiores eas fieri. ſi caſtratiōe a coitibus arceantur. Camele cū homīes eis vtunt̄ ad preliandum: caſtrātur: quia tūc nō impinguātur. In locis quidē altiſſimis habitātes: tria milia camelorum habent homīes currētium velocius q̄ȝ equus: et hoc nō accidit eis niſi ꝓpter amplitudineȝ paſſus. ¶ Vegetius de re militari libro tertio. Camelos apud veteres aliquātule nationes in aciem produxerūt. Sed hoc genus animalium arenis quidē tolerabile ſic aptū. nam confuſas etiam in puluere vento vias: abſq̄ȝ errore dirigere memoratur. Ceterū preter nouitatem hoc ſi vti videat̄ inefficax bello eſt. Item camelorꝫ mares habent virgas ad poſteriorem partem vnde auerſi coeunt. Sunt autem virge neruoſe ac dure vnde ex eis arcuū corde fiunt. Coitus tempore ſolitudines aut ſecreta petūt. Item. Camelus eſt valde malus tempore coitus. Et ſi quod aīal vel homo tꝑe hoc appropinquauerit ad eū ledit ipm. Coit aūt poſt trienniū. tempore luxurie ſolitariꝰ eſt cū femina ferus ac ſilueſtris et coeundo ꝑ totam dieȝ equitat. Sed cum alias luxurioſus ſit: erga matrem continens eſt. vnde in quadā ciuitate cooperiebatur camele caput: vt eius pullus ſuper eā ſaltaret. qui cooperto matris capite ſuper eam ſaltauit: ⁊ cooperimēto ſublato matrē agnoſcens. turpitudinis oꝑe quod ceperat intercepto: deſcenditq̄ȝ ipſum ingeniatorem mordens interfecit. Camela pregnans eſt per annum: poſt partū quoq̄ȝ quieſcit a coitu ꝑ annum vnum tm̄ filiū facit ſicut elephas equꝰ et omne anīal habens ſoleas. Cameli viuūt centum annis. Cameli patiuntur ſitim ꝑ quatriduum: et poſtea bibunt multum. huic animali natura dedit magnitudineȝ corporis in modum iumenti ſicut et elephanti. animal quoq̄ȝ cuius cibꝰ eſt ex materia lignea ⁊ ſpinoſa multos habet ventres: et in hoc genere eſt camelus.

Operationes

☞ Auicenna. Caro cameli prouocat vrinam. **A** Adeps qui eſt in gibbo cameli ſuffumigatus confert emoroidibus. cameli cerebrum exſiccatum: ⁊ cum aceto bibitum cōfert epilētie. ad idem valet eius ſanguis. ¶ **B** Qui etiam ſiccatus ⁊ frixus retinet fluxum: cum vino quoq̄ȝ bibitus ſagitte armene nocumēto cōfert. poſt purgationem vero menſtruoruȝ potatum iuuat ad impregnationem: ⁊ cōfert ꝓuocationi matricis. ¶ **C** Idem. Lac camelarū fetarum eſt ſubtile et valde aquoſum: nec facit opilationes (ſicut cetera) propter paucitatem caſeitatis ⁊ abſterſionis aqueitatis illius. ¶ **D** In ipo ē ſalſedo: quia cameli diligūt acetoſum: ⁊ hoc eſt melius lac. Dicitur autē q̄ eſt vehementis tarditatis in ſtomacho et in ſuperioribꝫ ventris. Ex ipo nō timetur ſordicies ſicut ex ceteris niſi raro. ¶ **E** Urina cameli cōfert ydropiſi. Cōfert etiam vehementer fetori nariuȝ. Et aperit opilationes colatorȷ cum virtute vehementi. ablutione ex ea facta cōfert furfuribus. ¶ **F** Dyaſco. Fimꝰ camelinus albus cum melle tritus et impoſitꝰ tumores reprimit: ⁊ vulnera delicata ꝑmundat. ¶ **G** Haly. Sanguis cameli fricatus diſſinterie prodeſt: ⁊ ſolutione cronice potuiq̄ȝ veneni lac cameli prodeſt: corruptioni cōplexionis augetq̄ȝ ventrem. ¶ **H** Plinius. Stercus cameli mundificat et deſtruit verrucaſ: abſcindit fluxum ſanguinis ex naribus: et quando bibitur cum medicinis epilentie cōfert. ¶ **I** Item reſoluit bothor ⁊ vlcera: ſcrofulas quoq̄ȝ fortiter ⁊c.

Capitulum.xxviij.

Cameleon. Jsidorus. Cameleon non habet vnū colorē: sed diuersa varietate cōspersus est: vt pardus hui⁹ cameleontis corpusculū ad colores quos videt facilima ꝯuersione variatur. cū aliorum aīaliū non sit ad ꝯuersionē facilis corpulentia. Rudolphus sup Leuiticū. Cameleon in infirmitate māsuetū esse se fingit: cū alias sit imansuetum aīal. Glosa sup Leuiticū. Cameleon est natū ad deridendū: dolosum: rapax: ingluuiosum: et ideo sm legē immūdū. Ambro. Cameleon diuersas species colore vario fertur mētiri. Aresto. Cameleon est aīal valde timorosuz, ꝓpter qđ i multos colores mutatur. Causa ꝟo timoris ei⁹ paucitas ē sanguīs et caloris. vñ etiā valde macer est: et vocatur leo terre. hui⁹ facies est sicut aīalis ex porco et symea cōpositi. Vngulas hꝫ siles vncis seu auium vngulis. Alteratio coloris fit qñ coriū eius insufflatur. manet in cauernis sicut lacertulus Soli. Cameleon p oēm asiam est plurimus. Aīal scꝫ q̄drupes: facieqꝫ lacerte: nisi crura recta et longiora ventri iūgerentur plixa cauda: eadēqꝫ in vertiginē torta. hamati vngues subtiliqꝫ adoneitate. Incessus vero piger et idem fere q̄ testudinū motus. Corp⁹ asperuꝫ cute qualē ex cocodrillis dephendim⁹ subducti oculi et recesso cōcauo introrsum recepti: quos nunqꝫ in taxione obnubit.

Operationes

A ¶ Pli. Cameleon qꝫ multa in se fert hr̄e vtilia medicine. Caput eius et guttur si roboreis lignis accendantur imbriū ac tonitruū concursus facere democrit⁹ narrat. ¶ Itē iecur in tegulis vstum. B Reliq̄ ad veneficia ptinentia q̄ dicit: quoqꝫ falsa estimātes obmittemus ꝑterqꝫ in risu coagentiū. ¶ Oculo ei⁹ dextro si viuenti eruatur albugines cū lacte caprino tolluntur. lingua qꝫ ad alligata pericula puerperij. C ¶ Eundē salutarē esse parturientib⁹ circa domū. D ¶ Cor eius aduersus quartanā est pficuū. lana nigra prime tonusre illigatū. E ¶ Pes prior dexter in pelle: hiene alligatus brachio sinistro: dicitur ꝓdesse ꝯtra latrocinia terroresqꝫ nocturnos. F ¶ Item dexteram māmillam ꝯtra formidines pauoresqꝫ. G ¶ Sꝫ et pedem eius sinistrū in furno torreri cū herba eiusdē noīs addito vngento pastillis factis inde (si credimus) fertur hoīem inuisibilem facere. H ¶ Eius felle glaucomata et suffusiones corrigi creditur ꝓprie tridui vnctione. I creditur etiam eo lienibus instillato serpentes seperari: et ad alia multa.

Capitulum.xxix.

Camelopardus. Jsido. Comelopardus est dict⁹: eo q cū sit vt pardus albis maculis supaspsus collo equo similis: pedib⁹ bubulis: capite tamē camelo similis est. Hūc ethiopia gignit. ¶ Pli. li. viij. Cameleorum aliq̄ similitudo ī duo trāsfertur animalia. Nabuna siquidē ethiopes vocant bestiā collo similē equo: pedib⁹ et crurib⁹ boui: capite camelo. albis maculis colorē rutiluꝫ distinguētib⁹. Unde et camelopardulus appellata est. Hec primū quidē dictatoris cesaris cirsensibus ludis rome visa ē. Ex eo sub

inde cernit aspectu magis q̄ feritate conspicua. quapropter ꝛ ouis fere nomē inuenit.

Capitulum. xxx.

Capreolus. Auicēna. Capreolus est aīal in india: similis hinnulo siue ceruorū filio: q̄ apud nos etiā nō mutat dentes. Et qn̄ eius dentes sūt magni signāt vite diuturnitatē in eis: ꝛ habet oculos acutos. Aresto. li. viij. Capreoli siluestres habēt sapientiā. qn̄ vulnerant querūt pulegiuz ceruinum ꝛ comedūt ipm vt extrahāt sagittas a corpe si que in ipis sunt infixe ex velocitate mot⁹ ꝛ assiduitate discursus. Caro capreoli a supfluo humido exonerat: ꝛ ei⁹ caro tenerior ꝛ digestibilior efficit: ꝛ saporis ac odorꝫ eius grauitas amputat. Idem Aresto. Pastus gratia de locis altis ad altiora tendit: ꝛ inter herbas salubres ꝛ noxias odore diiudicat ꝛ discernit. Ruminat cibos ꝛ vngulaz findit. Non vngue nō cornu nō dente: sed sola velocitate fuge a canib⁹ venatoꝝ insulsis se defendit. Unde quādo in campestrib⁹ psequit ad montana fugiens alta petit. In montib⁹ indie sunt quidaz capreoli qui ab herbis aromaticis ꝛ odoriferis pascunt in quorum vngnib⁹ sunt quedam concauitates in quib⁹ humores quidam ad apostēata colligūt que primo ad maturitatem ꝛ motū ꝛ confricationē rūpūt. et a corpe cū pilosis follicul' abstrahuntur: ꝛ substātia que infra pelliculā cōtinetur summe est odorifera ꝛ īter aromatica maxime preciosa in medicinis plurimū vtilis ꝛ virtuosa. Ut vult Dyas. ꝛ Platea. Et aliqui dicūt illud muscum vulgariter appellare.

Capitulum. xxxi.

Castor est anīal' ad modū canis ponticí. longum scilicet ꝛ gracile. dentes habet acutissimos: pellem delicataz ac nobilem. que quanto nigrior est tanto preciosior. colores in pilis habet velut dax⁹: sed pili subtiles sunt ꝛ pulchri. nō potest diu sustinere vel subsistere nisi caudam in aqua teneat quam habet vtiqꝫ piscium caude similem: saporemqꝫ eius ꝛ speciē. Unde ꝛ a christianis in ieiunio comeditur. pars enim caude ipsius edibilis est: residuum autem ei⁹ est caro. Ipsaqꝫ cauda longitudinis cubitalis est pinguedinem multaz habens. Pedes autem posteriores habet vt anser. Anteriores autem vt canis. Hec enim illi natura parauit: vt et posterioribus velut auis in aqua nataret. ꝛ anteriorib⁹ in terra sicut quadrupes ambularet. ¶ Ex libro de naturis rerum. Castores vt dicit experiīmētator ī grege viuūt: et simul ad siluas pergunt. Lignaqꝫ dentib⁹ abscindentes ad cauernas suas ea miro modo referunt. Unum etiam ex castoribus pro vehiculo resupinatum pedibus eleuatis in terram proiiciunt. et inter crura eius abscisa artificiose componunt. et sic eum trahentes cauda ad propria tecta deducunt. verum iniuriam talem non faciunt his: qui inter illos educati sunt. sed illis qui de alienis partibus ad se venerūt. Hos enī in seruitutē sub certa custodia redigunt. ¶ Alioꝝ tamen opinio est: q̄ hoc illis faciāt qui senectute laboribusqꝫ cōfecti dentes obtusos habent. ꝛ qui

ligna secare nõ valent. Tales enĩ ĩ seruitutẽ redactos p absumptionẽ pilorũ in dorso venatores agnoscunt: eosqꝫ pietate cõmoti illesos abire pmittũt. In duplices aũt vsus ligna secta habent. Nam ꝛ corticẽ comedunt: ꝛ ex lignis habitacula valde artificiosa faciunt. Amaris quidẽ arborꝝ folijs et corticibꝰ castor p summis delicijs vescit᷑. vnde ꝛ tota eius caro: ꝛ si bono tamen amaro odore perfunditur. ¶ Phisio. Castor cũ eum venator psequit᷑ abscisos testiculos ante faciẽ eiꝰ pijcit. ꝛ venator habens qđ ab eo cupiebat vltra nõ sequit᷑. Si aũt alius venator eũ sequatur: erigit se ꝛ ostendit virilia se nõ habere: et sic euadit. Est aũt aĩal mãsuetũ nimis. ¶ Ex li. de na. rer. Vniꝰ aĩalis venatio fit hoc modo. Canis ad hoc instructus in aquã protjcitur: qui ad foramen mansionis illius pueniens ingreditur. nec cedit castor morsibꝰ donec a venatoribus artificiosa illa mansio refringatur ꝛc.

Operationes

☞ Plateariꝰ. Castoris testiculi abscisi ĩ vmbroso loco suspensi desiccant᷑: vt in vsum medicine reseruent᷑: ꝛ dicunt᷑ castoreũ. ¶ Bonuz aũt castoreũ: id est nõ sophisticatũ: habet saporem mediocriter acutũ. Glutinosum est et saporem habet multũ horribilem neruos intricatos ꝛ pelliculis adherentes p ãnos sex in magna efficacia seruari potest. Meliꝰ tñ est quanto recentius. In medicinis ponitur abiecta pellicula exteriori. Virtutem habet dissoluendi attrahendi ꝛ maxime neruosa loca cõfortandi. ¶ Cõtra epilentiã ꝛ alias frigidas passiones capitis datur castoreum cũ succo rute in potu vel decoctionis eiꝰ vinũ. ¶ Contra paralisim lingue puluis eiꝰ sub lingua ponit᷑ donec p se resoluat᷑ ꝛ consumatur ¶ Contra paralisim totiꝰ corpis dat᷑ vinum decoctionis eius ꝛ rute ꝛ saluie. ¶ Contra litargiã puocatur sternutatio ex castoreo: cerebrũ cõmouet ꝛ ꝯfortat. ¶ Dyas. Castoreuz testiculi sunt aĩalis: qđ castor đr. ꝛ sepe aquaticã. sepe vero terrenã sustinet vitã. ¶ Optimũ est ponticũ q si interius cereuz ꝛ obstrusum mẽbranulis naturalibꝫ. quidã autẽ testiculos adulterãtes immittũt vesicis cum armoniaci gutta sanguine castoris cõspersa. ¶ Eligẽdi sunt ergo q iuncti sunt ex vna radice sibi coherẽtes. pleni inscidi fragiles. ipis folliculis se tractius separãtes. ¶ Calefacit aũt castoreũ ꝛ desiccat ꝛ attenuat. Illis ergo qui ex plenitudine spasmũ patiuntur aut tremorẽ neruoꝝ vtilissimum est. Quibꝫ aũt hoc contigit ex inanitate vel siccitate ꝯtrarium ¶ Vitia qꝫ pulmonis emẽdat. Et humidum frigidi cerebri humorẽ cũ pulegio. Cũ vino bibitũ inflationes tollit. ¶ Tortionibꝫ medetur. potiones venenatas nocere nõ sinit. Litargicis singulare presidiũ est. ¶ Tremori ꝛ cõtractionibꝫ ꝛ omĩbꝫ neruoꝝ causis delitũ ꝛ vnctum medetur. ¶ Virtus enĩ ei termantica est ꝛ recorporatiua mixtũ malacinatibꝫ ꝛ acopis paraliticis seu sciaticis ꝛ his similibꝫ subuenit. ¶ Auicẽna. Castoreũ ꝯfert obliuioni ꝛ litargie cũ aceto ꝛ oleo rosaceo surditatiqꝫ frigide ac ventositati in aure dissolutum in oleo nardino. ¶ Attractio p nares ex fumigatione ipsiꝰ confert apostematibꝫ pulmonis ꝛ infirmitatibꝫ eiꝰ. Bibitur cũ aceto ꝑpter singultũ ꝛ facit sitim. ¶ Delet dolorem ventris pungitiuum cũ aceto bibitum. ventositatẽ resoluit. Menstrua puocat. Secũdinam ꝛ fetũ extrahit. ¶ Confert morsui paruorum venenatorum. ꝛ quod ex eo declinat ad nigredinem est venenum. Ita q interficit quandoqꝫ in vna die. ¶ Fel castoris ad multa vtile est. Eius quoqꝫ coagulum sedat morbũ caducum.

Capitulum. xxxij.

Chama. Albertus in li. de na. animalium. Chama est bestia alio nomine rufinus dicta in ethiopia. Est autez ad modũ lupi in figura maculis albis vt pardus per totuz respersa: ludis apta: eo q discipline multum est perceptibilis. Et in hoc conuenit cum natura canis.

Capitulum.xxxiii.

Calopus. Albertus in li. de na. aui a. Calopus dr̄ esse aīal iuxta eufraten habitãs. ⁊ de eufrate ꝓpter aq̄ frigiditatē bibēs. Astutũ ⁊ velox eē dr̄. Ita vt venator sibi appropinq̄re nō possit. Cornua gestat lōga serre modũ ꝑtēdētia. q̄bꝫ ⁊ arbores deiicere dr̄. sꝫ ꝟgulta añ repulsũ cornuũ suoꝝ tendētia frãgere nō pōt. Licꝫ ad hoc sepe nitatur. ⁊ ideo in eis frequēter inuolutis cornibus cum captum tenetur dentibus stridet. ⁊ audito stridore a venatore capitur.

Capitulum.xxxiiii.

Ceruus. Ex li. de na. rex. Ceruus est aīal velocitate mirabili frontē hñs ramosis cornibꝫ asperatã. Quorum creatio fit si biennis fuerit: tunc vsqꝫ ad sex annos ꝑ etate ramos augēt. deinde numerosiora fieri nō pñt sed maiora. Solũ hoc aīal cornua mutat: ⁊ supra modũ gloriatur. habet vnũ vermen in capite q̄ eum vere vexat assidue. Sed ⁊ om̄e anīal ⁊ ip̄e homo vermē habet sub lingua. ¶ Aresto. Ceruus est aīal sapiens. de quo etiã opinant̄ ꝙ īter aīalia quadrupedia discretius sit: Idem. Ceruꝰ est aīal timidum: cornua quidē hñs ⁊ fissurã in vngulis. dentes eius declinant ad inferius. habet quattuor dentes in vna parte oris: ⁊ ī alia q̄ttuor per quos molit. habet etiam duos magnos alios: qui sunt in masculo maiores: et in femina minores. Vox masculi grossior est et altior q̄ꝫ femine. Masculus vociferatur multum tempore coitus: et femina quandoqꝫ timet. Ceruus itaqꝫ (sicut ⁊ cetera magni cordis aīalia) timidus ē: vocē vulpiũ timet. In sibilo autē ⁊ cantu delectat̄. Itaqꝫ sibilantē ⁊ cantantē sequit̄: ⁊ alius eum occidit. Unde cũ aures erectas habꝫ insidias subsequētis aduertit. Postq̄ꝫ vero dimiserit: non aduertit. ¶ Item. Cerui pugnant: ⁊ victus obedit victori obedientia forti. Cum autem impregnat̄ ceruꝰ latet ꝓpter venatores. Intestina cerui valde fetida sunt. vnde nō comeduntur a canibꝫ: nisi sint valde famelici. ¶ Phisiologus. Ceruus vbi serpentē agnouerit esse implet os suũ aqua effunditqꝫ in foramē. deinde cum quodã oris sui spiramine serpētes foras attrahit: ⁊ pedibꝫ suis ꝯculcans ipsuꝫ interficit. Ceruorum autē duo sunt genera. Unũ qđ vt inuenerit serpentē in cauerna vbi latitat: flatũ immittit vt exeat. ⁊ egredientis collũ ꝑcutiens hinc ⁊ inde occidit eũ ⁊ deuorat. Postea vero ꝓpter timorē ad aquas purissimas currit ac venenũ euomit. Sed iter hunc tumorem pilos mutat ⁊ cornua abiicit. Aliud est genꝰ qđ si serpentē inuenerit occidit: ⁊ post victoriã ad montē vbi pabulũ inueniat tendit. Ambro. Ceruus cũ nondũ habꝫ cornua: tũ fronte ꝑludit: ⁊ ea que nōdũ expertus est tela minat̄. Ceruus qñ egrotat: ramusculos olee comedit: ⁊ sanꝰ fit. ¶ Aresto. Ceruus (vt dictũ est) masculus vociferat̄ multum tp̄e coitus. Cerua non potest coitũ pati ꝓpter duriciem virge maris: recipit aũt fugiendo. Cerua paritura prius dragonteã comedit. cum vero parit subito comedit secundinam fetuum anteq̄ꝫ cadit ad terram. ⁊ est eiꝰ secundina venenum.

Operationes

A ¶ Phisiologus. Ceruoꝝ lachryme collecte ꝛ ossa inuenta in corde ipoꝝ apta sunt potui cordis pulsu laborantibus.

B ¶ Plateari⁹. In corde cerui reꝑitur quoddā os in sinistra parte: in qua est quedā cōcauitas. ad quē splen habet respiraculum ꝛ emittit supfluitatem. que ibi ꝑpria siccitate in substantiam mutatur ossuosam. Illud est de sanguine cordis subrufum. habet virtutē depurandi fumum melancolicum.

C ¶ Datur ꝛ cōtra cardias ꝛ sincopim ꝛ cōtra

D emorroides. ¶ Esculapius. Si q̄s in corio cerui voluitur: serpentes nō timet. Medulla quoq̄ꝫ cerui dolores sedat.

E ¶ Haly. Coagulum cerui ꝯtra potū cicute ꝛ fungoꝝ esum prodest. Urina cerui splenis dolorem adiuuat. Uentositati stomachi et intestinorum prodest. Auribus instillata me

F detur earum vlceribus. ¶ Auicēna in. iiij. canone. Extremitates caude cerui venenū est. ꝛ ipsam bibēti accidit angustia vehemēs ꝛ sincopis ꝛ mors. Sed cura eius est vt euomat cum butiro ꝛ aneto. deinde in potu dentur auillane ꝛ fistici confecta simul.

G ¶ Plinius libro. xxviij. Pulmo ceruinus cū gula subarefactus in fimo. deinde tusus ex melle tussim sanat. Coagulū cerui aceto sanguinem sistit. Hinnuli vero coagulū matris vtero execti: summis ꝑfertur remedijs.

H ¶ Plinius dicit. Cornu cerui vsti nidor comicialem morbum siue caducam deprehendit. Eiusdem cornu cinis illitus ex aceto vel rosaceo dolorem capitis sedat.

I ¶ Idem cinis dentes mobiles fricando vel colluēdo cōfirmat: eorūq̄ꝫ dolores mitigat.

K ¶ Idem quoq̄ꝫ valet crudi cornu farina. Itē Cinis predictus reumatismos sanat: et sanguis excreationes curat. ¶ Linearū quoq̄ꝫ

L genera id est vermes pellit potatus. Regio morbo prodest potatus ex vino.

M ¶ Solin⁹. Ex cornib⁹ aūt cerui dextrū efficacius est ad medelā. Actor. Quia vero cornu dextrū (vt dictū est) ad medelam efficacius est. Ideo dicit Plinius: ꝙ ceruus hoc bono suo inuidens: homini cornu dextrum abscondit nequeat inueniri. Idē quoq̄ꝫ dicit liber de natura rerum.

N ¶ Arestotiles vero dicit eum abscōdere cornu sinistrum tanq̄ꝫ in eo sit aliquod iuuamentum.

Capitulum. xxxv.

Cerulens. Actor (vt aiūt Solin⁹ ꝛ sticius sebosus) Uermis ē mirabilis in gange fluuio abūdans. h̄ꝫ eni brachia bina lōgitudīs sex cubitoꝝ: q̄b⁹ etiā elephantē corripit vndisq̄ꝫ submergit. Sed q̄m hic ꝟmis ingens ac mōstruosus ē ꝛ aq̄ticus Ideoq̄ꝫ inferi⁹ eū īter monstra aq̄tica: vicꝫ ī tractatu de piscib⁹ de illo pleni⁹ dicemus.

Capitulum. xxxvi.

Cecula. celidros et cenchrus. Isido. Cecula dicta ē eo ꝙ ꝑua sit ꝛ non h̄ꝫ oculos. Celidros serpēs est q̄ ꝛ chersidros q̄ ꝛ in terris et in aquis moraꝛ. Nam

cersi greci dicūt terrā ydros aquā. Hic terraꝫ ꝑ quā gradit̄ fumare facit. quā macer sic describit. seu terga expirant spumātia virus seu terra fumat. q̄ tether labit̄ anguis. Et Lucanus Tractiq̈ʒ via fumare chelidri: semꝑ āt direct⁹ ambulat. nam si torserit se dū currit statim crepat. Solin⁹ Calabria chelidris frequētissima boum quoqʒ gignit. ysidorus. Chenchris serpens in flexuosus est: q̄ semꝑ rectū efficit iter. De quo Lucanus. Et semꝑ recto lapsurus limite chenchris.

Capitulum. xxxvii.

Cerastes. Ex li. de na. re. Cerastes est serpens octo cornua in capite habēs: ex q̄bꝫ fieri solent manubria cultelloꝝ ad mēsas imꝑatoꝝ. q2 sudore produnt venenū appositū. Solin⁹. Cerastes dict⁹ est eo q̄ habeat cornua arietum similia. Cerasti em̄ greci cornua vocant. sunt aūt hinc quadrigemina cornicula. quoꝝ ostētatione velut esca illiciēs solicita aīalia ꝑimit. Totū em̄ corpus arenis tegit. nec vllū indiciū sibi p̄bet nisi ex illa parte q̄ inuitatas aues vel aīalia capit. est autem flexuosus pl⁹ q̄ʒ aliȷ̈ serpētes: ita vt spinam nō habere videat̄. Auicen̄. Cornuta est genus serpentū surdoꝝ. cui⁹ lōgitudo est ab vno cubito vsqʒ ad duos. ꝛ sup caput eius sunt due eminentie: q̄si duo cornua. Color corpis ei⁹ est cinericius: ꝛ venter eius sicut squame sicce dure que strident super terram cum strepitu. Dētes eius sunt equales non recurui. plurimum mansio eius est in locis arenosis. In locis quidem morsus eius sentiuntur quasi acus aut claui infixi in eis. Et dixerunt q̄ continuatur eius corpori grauitas maxima. et eius labia inflant̄ ꝛ accidunt ei vertigo ꝛ tenebrositas oculoꝝ ꝛ destruitur ratio

Operationes.

Cure autem eius appropriatur. vt semen raphani cum vino in potu detur. A

Capitulum. xxxviii.

Cephos ꝛ centrocota. Plin̄. li. viii. Cephos ethiopia mittit: quoꝝ pedes posteriores humanis pedibꝫ ꝛ cruribus sunt similes. Hoc animal roma postea nō vidit nisi ludis pompeȷ̈. Solin⁹. Tempore dictatoris cesaris monstra rome visa sunt que cephos dicunt̄. Hoꝝ posteriores pedes crure ac vestigio humanos mentiūtur arcus priores hominū man⁹. Phisio. Centrocota est que bestias vniuersas p̄cedit huius corpus azini: pectus ꝛ crura leonis similitudinem habent. oris hiatum vsqʒ ad aures vastum. imitat̄ aūt hominis vocem. Plini⁹ li. viii. Crocutas ethiopia inter alia monstra generat. velut ex cane lupoqʒ conceptos omnia dentibus frangentes protinusqʒ deuorata ventre ꝯficientes. Idem in eodem. Hyene coitu leena ethiopica parit crocutam hominū pecorumqʒ voces imitantē

C

Acies ei perpetua in vtraq; oris parte nullis
gingiuis ꝯtinuo denteq; ne occursu contrario
haberetur capsarũ modo includit. Solinus.
Crocuta nũq; aciem orbiũ cõmouet sed in ob
tutum sine interactione intendit. in ore gingiua
nulla: dens vnus atq; perpetuus.

Capitulum. xxxix.

Cirogrillus. Rudolph⁹ sup Leuiticũ
Cirogrillus est aĩal spinosũ ⁊ hericio
simile. Actor. Alibi legit ꝙ maius sit
hericio: spinosum tamen. Unde patet ꝙ quidã
falso dixerũt: hũc esse cuniculũ. Alibi ꝗ; legit
ꝙ cirogrillus ipe sit hericius vel herinacius.
animal videlicet porcelli formã habens: sʒ spi-
nosum. de quo plenius dicet inferi⁹. Unde in
psalmo. xxxiij. vbi legitur in nostra translatio-
ne. petra refugiũ herinacijs. alia translatio ha
bet cirogrillis. Glosa sup ꝓuerbia Salomo-
nis. In prouerbijs quoq; vbi iuxta translatio
nem nostram legit. Lepusculus plebis inua-
lida. ꝗ collocat in petra cubile suum. Alij pro
lepusculo habent cirogrillum. Et est aĩal non
minus hericio simile muri ⁊ vrso. cuius in pa-
lestina magna est copia In foueis ⁊ in petraꝝ
cauernis. Hinc et in psalterio vbi dicim⁹: Pe
tra refugiũ herinacijs. Alij ponũt leporibus.
Alij cirogrillis. Sed quidam hic pro lepuscu
lo hericium habent. Hieronimus eñi verbum
hebreum saphan interpretatur. ⁊ cirogrillũ
et hericium et leporem. Item super Leuiticũ
Cirogrillum animal debile quidem: sed rapax
et mortiferum esse dicunt.

Capitulum. xl.

Cicade. Uincentius in speculo na-
turali vicesimo primo. Cicade ver-
mes sunt quorũ genera sunt duo.
Quedam paruis locustis similes
sunt. et he domos inhabitant. eaq; loca que
magis calida sunt. vbi scilicet ignium feruor
est. Aliud vero genus acrum colore papilioni
bus simile. fertur etiam ꝙ earum genus est qḋ
nos ceruos volantes dicimus. et hos experi-
mentator supra crabrones vocat. Cicade ha-
bent in pectore quoddam aculeatum. linguis
simile: quo rorem lambunt. Ipsum vero pect⁹
fistulosũ habent: ex hoc dulciter canunt. Ma-
res quidem canunt: femine silent supine coe-
unt. Oua candida sed corrupta. In terra se-
ture locũ excauant: ibiq; prolem faciunt. Am
brosius. In exiguo cicadarum gutture dul-
cis est cantilena. quarum cantibus estu medio
rumpuntur arbusta. eo ꝙ magis canore meri
dianis caloribus quo puriorem aerem spiritu
attrahunt: eo cantus clariores reddũt. Ysi-
dorus. Cicade ex cuculorum sputo nascitur.
hee in ytalia apud regmos mure sunt nec vs-
ꝗ; alibi. Nam alibi dulciter canunt. quarum
cantibus medio estu arbusta rumpũtur. Pli
nius libro vndecimo. Cicade non nascuntur
in raritate arborum. nec in frigidis aut vm-
brosis nemoribus. pennarum illis natura que
apibus: sed ꝓ corpore amplior ⁊c.

Capitulum.xli.

c Irotrochea. Albert⁹ in li. de na. aīaliū inqt. Cirotrochea bestia ē q̄ rechiona voces hominū imitat̃ oclos nūq̄ȝ claudit. In ore nullā habens gingiuā sed dentē habet. os vnum continuū verecūdat̃ capsulis. Tante est virtutis vt oīa mox ɔtinuat. et de lupo ⁊ cane generare dicitur.

Capitulum.xlij

c Ritetus. Alb. in li. de na. aīaliū. Critetus aīal est paruulum in terra habitans capite vario: dorso rubeo: ventre candente. pilum adeo tenaciter pelli habens infixum. q̄ citius pars pellis de carne recedat q̄ȝ pilus possit euelli de antro. etiam non extrahit de facili nisi aqua feruenti. vel alia in antrum infusa. Et in hoc conuenit cum cuniculo: q̄a habet pilum fere sicut cuniculus. et nō habet aures. sed vias auditus sicut auis. Solinus. Critetus est aīal qd̄ nos hamester vulgo vocamus. ⁊ est aīal mordax valde ⁊ iracundum.

Capitulum.xliij.

c Oluber. ysidorus. Coluber ab eo dictus est q̄ colat vmbras. vel q̄ in lubricos tractus. flexibus sinuosis labatur. Nam lubricum dicitur quicq̇d labitur dū tenetur vt piscis serpens. Ambrosi⁹. Coluber autem ceruum fugit. leonem interficit. Phisiologus. Colubri pellis q̄ exuitur in oleo decocta mire auriū dolorē mitigat. Actor: patet de colubro verum esse in speciali: qd̄ sup̄ dictū est de genere serpentū. videlicet q̄ exuuiis suis depositis p foramen petre transiens senectutē suam deponit: sed ṗus ieiunando carnes suas subtiliat. vt eidē transitui abilior fiat. Est autem longus vt anguilla tortuose incedens et sibilans. Transeuntib⁹ insidiatur. ⁊ mordens lingua venenum infundit. Unde scriptum est Fiat dan coluber in via. Et alibi. Qui dissipat sepem mordebit eum coluber.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li. xxx. dicit: ꝙ contra rubeta venena auxiliatur coluber viuens in aqua.

B ¶ Huius adipem aut fel secum habent. qui cocodrillos venantur: eosq; mire his adiuuari testantur ydris a grecis vocatur coluber viuens in aqua.

C ¶ Dyascorides. Tunica colubri in vino cocta dolori medetur dentium. Est etiam oculorum adiutorium.

Capitulum. xliiij.

Cocodrillus. ysidorus li. xij. Cocodrillus animal est quadrupes ī terra et in aquis valens. longitudine fere viginti cubitoꝝ: dentiū ⁊ vnguium in inanitate amarū. tanta est ei duricia cutis vt q̄uis fortiū lapidū ictus in tergo recipiat: nihil omnino curat. nocte in aquis: die in terra quiescit. Oua in terra fouet q̄ ouis anseris sunt maiora. masculus ⁊ femina vices seruant hic quidam pisces serratam cristam habentes tamen ventris desiccantes interimunt. Et dicitur ꝙ solus inter animalia superiorem mandibulam mouet. Plinius libro. viij. cap. xxvi. Cocodrillus est aīal nilum inhabitans ligue vsu inter anīalia terrestria caret. sola superiori mandibula existenti mobili morsum imprimit venenosum. Dētes habet horribiles admodū pectinis siue serre. ⁊ cubitos admodum apri. Nullū aūt animal ex tam parua origine crescit in tam magnuz animal sicut cocodrillus. animal est valde gulosum ⁊ multum comedit. Unde quando est satur iacet iuxta littus ructans pre repletione. superuenit autē auis modica que dicitur apud eos Cuspbillos. apud ytalos autem dicitur auium rex: ⁊ volat ante os eius: quam aliquotiens a se repellens. tandem fauces aperit aui ⁊ eam intrare permittit. et hec auicula cum leuiter vnguibus scalpit et ei facit quendam pruritum: in cuius dulcedine delectatus statim obdormit. Auicula aūt cum sentit eum dormire statim illabitur in ei⁹ ventrem ⁊ quasi telum statim eum perforat et corrodit. In ventre enim valde mollis est: ⁊ ideo a piscibus spinas ⁊ cristas pinnulas in dorso habentibus de facili superatur. Subdit Plinius. Hec belua insequitur fugientes ⁊ eis est terribilis. sed fugax est contra serpentes. ebetes autem habet oculos quādiu est in aqua. sed extra aquaz nimis acute videt. In hieme ꝑ quattuor menses se abscondit. sed in vere exit. ⁊ q̄ꝫdiu viuit semper crescit. Item Plinius libro octauo. capitulo vicesimosexto. Cocodrillus si quendam inuenit hominem circa litus interficit eum si potest. et preterea plorat sup eum et postea deuorat ipsum. Item herbas libenter comedit inter quas enidros serpens paruulus qui ei inimicatur caute se inuoluit. et dum cocodrillus herbas carpit serpentē transglutit. qui intrans in ventrem eius omnia interiora carpit: et sic interimit eum et occidit: et sic ille sus exit. Item Plinius libro duodecimo dicit. ꝙ idē vermis insidiatur cocodrillo quādo dormit. et tunc inuoluit se in luto et intrat per dentes eius. Solinus. Insidiatur quibusdam paruis auibus que generantur inter herbas nili que euolant propter calorem solis et intrant ventrem cocodrilli. et comedūt vermes ventris eius: et sic purificatur belua a vermibus. Habet autem corium valde durum quod vix gladio perforatur. Habitat in aqua tam de die q̄ꝫ de nocte. quia aqua calidior est de nocte q̄ꝫ de die. retinet enim radios solis: et ibi agitantur: ⁊ sic fit calida ipsa aqua. et non habet linguam prominentem ad vociferandū sed habet paruam linguam in parte inferiori sicut habent pisces ad gustum. vt dicit idem. Solinus et etiam Arestotiles et Auicenna hoc idem volunt.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. viij. dicit. ꝙ de fimo cocodrilli fit vnguentum vnde facies mulieruz sophisticantur. vt senes ⁊ rugose iuuencule per tempus videntur q̄ꝫdiu viuunt.

Capitulum.xlv.

Cuniculus.ysidorus. Cuniculi sunt genus agrestium animaliũ:sic dicti quasi caniculi:eo q canum indagatione capiantur:vel a speluncis excludant. Plinius libro octauo. Leporum genera sunt q̃s hispani cuniculos appellant. Uarro ꝛ autor. Est a cuniculis suffosum in hispania opidum cuniculi fecunditateis in numere sunt.famemq̃ balearum insulis populatis messibus afferũt. certumq̃ est balearicos aduersus eorum prouentum auxiliũ militate a diuo augusto p̃isse. Ex libro de naturis rerum. Cuniculus est bestia lepore minor:colore et forma prope tamẽ similis hec i antrosa habitacula terram fodiẽs nocte vineta frugesq̃ depascit. mane vero antrum ingrediens os eius equat terre puluere per intrinsecus.ne superuenientes homines per diem eius habitaculum deprehendãt .vbicũq̃ habitant cuniculi multiplicantur nimis: quia sepius in anno pariunt. Cumq̃ aliqui ex eis aliquid illic aduersi senserint animal fugiunt.nec mori ceteri socioꝝ iniuria dedignari: locum cum illis dimittunt. Hi auersis posterioribus coeunt. quoniam illis auersum est mẽbrum genitale.

Operationes.

A ¶ Ysaac. Cuniculus vim habet dissoluentem proprie etiam stomachum confortat. ventrem dissoluit.

B ¶ Urinam puocat. Utilius quoq̃ eis qui elephantico morbo apparati sunt.

Capitulum.xlvi.

Damma. Albertus in libro de naturis animaliũ. Damma bestia est magnitudinis capre.figure et pili sicut canis:cornua habens non squamosa .sed plana longa et acuta. Est autem cursu velox.vite prouida. Hec bestia in arabica vocatur adgazel. cuius caro frigida est et sicca.

Operationes.

¶ Idem Albertus. Stercus huius animalis crescere facit capillos et meliorat eos preparatum in oleo. A

¶ Dicit etiam q si cũ eo vngatur virga virilis ꝛ sic coeat cum vxore sua semp diliget eum. Si cum lingua desiccata suffumigetur guttur in quo est sanguisuga cadet. B

¶ Calcaneus combustus impletus in concauum fistule curat eam. C

¶ Dicit etiam q si fel huius animalis ꝛ semen testiculoꝝ vulpis ꝛ piper ꝛ semen eruce de quolibet equale acceptum ad pondus aurei ꝛ mellis vncias duas.ꝛ fiat ex eo electuarium ꝛ ip̃m teneat in lana quando mulier cum viro cõcubit concipit masculum. D

¶ Et nota si fel ex femina concipit feminam: si ex masculo concipit masculum. E

Capitulum.xlvii.

Capitulum.xlvij.

d Damula. Bartholomeus in libro de
proprietatibus rerum. Damula siue
dama: sicut ait Papias: caprea est
agrestis. ¶ Ysidorus libro duodecimo
Damula est vocata: eo q de manu effugiat: ti-
midum enim est animal et imbelle ac imbecil-
le. vnde nescit se defendere nisi fugiendo. Ha-
bent enim pro armis abilitatem membrorum: et ad
fugam leuitatem. ¶ Unde dicit Marcianus.
Dente tuetur aper: defendunt cornua ceruum.
Imbelles tamen quidem nisi preda sumus.
montuosa loca et venenosa: diligit gramina me-
dicinalia et aromatica. comedit ramusculorum
tirsos: et extremitates carpit: quando est vul-
nerata dragonteam comedit. et sic de corpore
telum trahit.

Operationes.

A ¶ Ysidorus libro quinto. Sanguis eius est me-
dicinalis secundum Plinium libro vicesimo sexto.
Neruos enim contractos remollit: et articulo-
rum dolorem soluit: venenum discutit et ex-
pellit.

B ¶ Damulam odiunt serpentes et fugiunt: et eius
anhelitum sustinere non possunt.

Capitulum.xlviij.

d Draco. Phisiologus. Draco super omnes
serpentes maximus: et super omnia terre ani-
mantia. Qui quandoque super aerem fertur
ipsum concitando ac vehementer impellendo.
¶ Ysidorus. Draco maior est cunctorum animantium
super terram. Hunc Greci dracontam vocant. Est
autem cristatus ore paruo: et artis fistulis: per quas
spiritum trahit et linguam exerit. Gignitur autem
in Ethiopia et in India. ¶ Ex li. de na. rerum
Draconis mansio frequenter est in speluncis
propter estum naturalem sui corporis et propter acci-
dentalem solis. qui maximus est in partibus orien-
tis. Raro enim inuenitur hoc animal nisi in cali-
dioribus partibus orbis. Itaque libenter etiam in
rupe lapidea speluncam sortitur. Circa turrim
Babel. et in desertis illius antique Babilonis
ac ruinis eius maximi dracones habitare di-
cuntur. quorum vox ac rugitus homines terret. Ad
vigintiquinque cubitos et amplius crescens se-
pius conualescit. Ad senium autem et debitam magni-
tudinem veniens sine cibo tempore multo viuit.
At vbi comederit non de facili satiatur. In abissis
terre (sicut dicit Augustinus) aliquando draco mo-
ratur. Et cum in aere sentit humiditatem egredi-
tur et super aera fertur. magnis alarum remigiis
aerem concitans et impellens. Alis quidem
pellicea volubilitate extantibus: et secundum corporis sui
magnitudinem late diffusis: vbicumque moratur
aerem inficit. ¶ Plinius libro. xxvi. India dra-
cones habet et elephantes perpetua discordia
bellantes: tante magnitudinis vt facili circum-
plexu elephantes ambiant: noxioque nodo per-
stringant. ¶ Ambrosius. Draco elephantem li-

gat: cuius ruina mors victoris est. ꝛ inde sũme in vtrũq̃ certat. Ille vt pedē alliget: in q̃ casus victi sibi nocere nō possit. ¶ Plini⁹ li. x. Aquile q̃ȝ satis est pugna cũ dracone: multoq̃ magis anceps etiā si ī aere. Aristoteles. Vultur etiā ꝛ draco ꝑliantur: qꝛ comedunt aīalia. ysidor⁹ Draco vim in cauda nō in dentibꝫ habet. ꝛ verbere potius q̃ȝ ictu nocet. Aristoteles in libro de aīalibꝫ. Est in terra ethiopie draco ex q̃ tyr⁹ generat: ꝛ ex illo entbichon accipit. Cōtra qđ nō est remediũ. Omniũq̃ aīaliũ venenũ habentiũ morsus est valde malus. maximeq̃ si se comedāt ad inuicem. sic comedit draco scorpionem. ¶ Item de ꝓprietatibꝫ elementoꝝ. In diebus Philippi regis via in monte armenie fuit. de qua rex interrogauit Cur sup illam nullus transiret q̃n mortuus caderet? ¶ Socrates ḡ speculũ de calibe ꝯtra illũ posuit: in quo duos dracones magnos vidit: q̃ aperuerũt os suum ꝛ egrediebatur corrumpens aerem fumus ex orificijs eoꝝ. Rex ꝑo ꝑcepit ad montē illũ exiri ꝛ ipsos interfici: sicq̃ saluatus est locus ille. ¶ Narrat Petrus damianus de quodā agricola: q̃ quadam die valde mane surrexit: et vidit draconem enormis magnitudinis: lignuȝ putauit. Fessusq̃ sup eũ vt requiesceret: seditq̃ mox indignata bestia deglutiuit.

Operationes

A ¶ Solinus. Draconũ ex cerebris excidit: dracontias lapis: sed lapis nō est nisi detrahat viuentibꝫ. Nam si obeat prius cũ anima simul euanescit duricies soluta.

B ¶ Phisiologus. Graminibꝫ quidem medicatis dracones dormire coguntur. sicq̃ lapis acquiritur. cuius vsu reges orientales precipue gloriantur.

C ¶ Draconem adipũ fugiunt venenata: ne ipse draco habet venena.

D ¶ Draconis capite prosperam et fortunatam domũ promittunt facere.

E ¶ Ex lib. de na. reꝝ. Lingua eius ꝛ fel in vino decocta remedio sunt his qui vexant ab incubis: eoꝝ corpibꝫ ex hoc inunctis.

F ¶ Draconis caro vitrei coloris est: ac vescentes illa refrigerat. Hinc est q̃ ethiopes in feruida plaga manētes draconis carne libēter vescunt adeo q̃ȝ auaricie sitis in immēsum creuit: vt institores q̃busdā carminibꝫ draconē ad tps māsuetũ reddāt: eiusq̃ tergo insidētes: freno ipm regāt vsq̃ dũ in ethiopiā ꝑueniant

G ¶ Actor. Sanguinem draconis quo phisici vtuntur in medicinis aiunt gummi cuiusdam arboris sic dictum ꝓpter sanguinis similitudinem vere draconis.

Capitulum. xlix.

Draconcopedes. Ex li. đ na. re. Draconcopedes serpētes sunt magni ꝛ potētes Facies virgineas habētes hũanis silēs. in draconũ corp⁹ desinētes. Credibile est hui⁹ generis illũ fuisse ꝑ quē diabol⁹ Euam decepit: qꝛ (sicut dicit Beda) virgineũ vultũ habuit. Huic etiā dyabol⁹ se ꝯiungēs vel applicans vt consimili forma mulierē alliceret: faciē ei tm̄ ostēdit ꝛ reliquā ꝑtem corpis arboꝝ frondibꝫ occultauit. ¶ Augustin⁹ sup Geñ. Dicit aũt serpēs ille callidissim⁹ fuisse. Vel s̄m alios sapientissimus. Nō ꝓprie sic in bono solet accipi sapiā dei: vel angeli: vel aīe rōnalis. sȝ translatiue. sic apes vel formicas dicimus sapiētes: ꝓpter opa sapiētiā imitantia: q̃uis serpens nō aīa rōnali: sed spũ dyabolico q̃ plenus erat possit sapientissimus dici. Mali em̄ angeli q̃uis supbia deiecti: natura tñ excellētiores sunt omnibꝫ bestijs ꝓpter eminentiā rōnis. Serpens em̄ nō intelligebat verba: nec rōnalis est facta. Nā enim verbis magoꝝ vel incantatoꝝ serpentes trahũtur de latebris dyabolica est vis. Nō ꝑmittit ad memoriā illius ꝑmi facti. vt sciat: quia cum h̄ genere familiariter sit ei locutus. Est autem ille serpens sicut asina Balaā: sed h̄ fuit dyabolicũ: illud angelicũ. Boni em̄ ꝛ mali angeli similiter operantur.

Capitulum. l.

D Axus. Alb. i li. de na. aialiū. Dax⁹ aial ē pigue valdᵒ ꝛ latū i dorso. breuibꝫ cruribꝫ multū mordax. pilo pl⁹ albo q̄ʒ nigro. sʒ i dorso pl'es hʒ nigros. ꝛ i laterib⁹ pl'es albos. ꝛ caput i medio nigꝝ. ꝛ i laterib⁹ hʒ albū. ꝛ qn̄ ē domesticū mltū ē lusiuū. dicūt crura sinistri laterꝫ breuiora eē q̄ʒ dexteri. ꝛ h̄ ego nō dep̄hēdi cū tn̄ sepi⁹ h̄ aial ꝯsideraui. Et dūrū hʒ pilū. ꝛ ē spisse pellis. ꝛ ē ad q̄ntitatē vulpis. Et est duoꝝ generꝝ. Dr̄ aūt daxus canin⁹ q̄ i mlta findit pedē sic canis. ꝛ dr̄ dax⁹ porcin⁹ q̄ in duo findit vngulā sic porc⁹. dr̄ qꝫ scrabronibꝫ ꝛ aliis p̄mibꝫ viuit: qꝛ nō est velox ad venandū.

☞ Operationes.

A ¶ Idē Albt⁹. Axungia ei⁹ valet ad renū dolores: ꝛ ad multa alia q̄ causa breuitatꝫ dimitto.

B ¶ Dicūt etiā aliq̄ qꝫ morsus aliqn̄ hʒ venenosos

Capitulum. li.

D Ypsa. ysid. Dypsa est gen⁹ aspidis. qui latine situla dr̄. qꝛ quē morderit siti perit. Tante aūt exiguitatis esse fertur vt dum calcat̄ nō videat̄. de quo poeta. Signiferū iuuenē tyrrenis sanguinis aulum. Torta caput retro dypsas calcata momordit. Vix color aut sensus dentisqꝫ fuit. Andromachus Dypsa cū aliquē pungit inflāmat̄ in eo caliditas valde superflua. Indeqꝫ accidit ei vehemens sitis ꝛ adustio inflāmata. nec bibere cessat aquā donec corpus eius scindit̄. ꝛ sic morit̄ Auiceñ. Serpentis facientis sitim s̄m q̄sdā longitudo est palmi vnius. ꝛ sup corpus eius sunt vestigia nigra plurima. Caput ei⁹ est paruum: et collum grossum. a quo incipit creatura eius vsqꝫ ad caudam subtilem.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Ut euacuatur aqua ꝓpter sitim ex morsu istius serpentis. Huius regimen post communia regiminū est indesinenter eum facere bibere oleum plurimum et euomere. deinde clisterisare cum his que educunt feces ꝛ humiditates.

Capitulum. lii.

D Romeda ꝛ Dammula: ysidor⁹. Dromeda genus est camelorum minoris quidem stature: sed velocioris. vnde et nomen habet. Nam dromos grece cursus

miliaria vno die pgere solet. qđ scꝫ aĩal sic bos ꝛ ouis ꝛ camel⁹ ruminat. Dãmula. ysi. Dam-mula vocata est eo ꝙ de manu effugiat. timidũ aĩal ꝛ imbelle. Unđ Marcialis. Dente timet aper: defendũt cornua ceruũ. Et imbelles dã-me quid nisi preda sumus. Glosa sup Paral᷑. Dãmula est aĩal mundũ: velox: pspicax. Unđ scptum est. Eruere. quasi damula de manu. ꝛc. ¶ Plini⁹. Damme raro mansuescũt. cũ fere di-ci iure nõ possint. Cũ plura nãqꝫ sunt nec pla-cida. nec fera. sꝫ medie inter vtrũqꝫ nature. vt in volucrib⁹ yrundines. apes in campo. in mari delphini. Idem in libro vndecimo. Natura de-dit cornua dammis.

Operationes.

A ¶ Auiceñ. Dãmule caro more emplastri ponit sup dolores iũcturaꝝ. B ¶ Eadeꝫ cũ vino miscet ꝛ bibit ꝓpter epilentiã vel soda. C ¶ Itẽ exiccata cũ vino ĩ potu accepta ꝯfert venenis. D ¶ Paly. Uirga dãmuli siccata trita ꝛ bibita: morsui ser-pentũ ꝓdest. Idẽ facit ꝛ ꝟga cerui.

Capitulum. liij.

Duran. Ex li. de na. re. Duran (vt dicit Aresto.) est aĩal velox atqꝫ fortissimum qđ a venatorib⁹ insecutũ cũ euadendi despera-tione frangi ceperit astucia naturali stercus in-torquet ꝯtra canes insequentes se. eosqꝫ retar-dat putride digestionis odore. ¶ Actor fortas-sis etiã hoc noĩe videlicet duran vocat bestia. que superi⁹ iuxta eundẽ Arestotilẽ bonnacon est appellata. et ipsa est (vt videt) siluestris vac-ca. de qua dicit Arestotiles ꝙ habꝫ cornua cõ-tra se inuicem inclinantia. Et ideo natura de-dit ei aliud iuuamentum. videlicet eiectionem stercoris in remotum. vt ab ipso venatorẽ de-tineat: ne ad eam ꝓpe accedat. Hoc idem vult Albertus in libro de naturis animalium.

Capitulum. liiij.

Equus. In libro de naturis rerum Equi vniuersis fere partibus or-bis generantur. sꝫ illi precipui qui in scithia ꝛ capadocia. hij ad soni-tum buccine gaudent. ꝛ cõgressionib⁹ glorian-tur. In equis precipue ꝛ omi genere iumento-rum aures indicia animi ꝓferũt. In colorib⁹ equoꝝ niger est optimus. ruffusqꝫ vel glauc⁹: albus etiã plerũqꝫ bonus. Ceteri vero deterio-res iudicant. Arestotiles. Equus ꝛ equa plus diligunt coitũ qꝫ animalia cetera. preter homi-nem. Equa quoqꝫ furit concupiscentia coitus olofaciendo se inuicem ore ad os ꝯcupiscentiã prouocant. Masculus supra matrem suam non salit. Unde equus aliquando matrem suppositam agnoscens subito fugit seqꝫ preci-pitauit. Coit autẽ equus duum vel triũ anno-rum: sed debile generat. Fortis aũt est a quat-tuor annis vsqꝫ ad. xx. et fortis est quousqꝫ ge-nerat. Tota vita sua coit. ꝛ vsqꝫ ad annos. xxx vel vsqꝫ ad. xxxv. viuit. Equa vero vsqꝫ ad. xl. Equus cum equa coit. coit etiaꝫ impregnata.

Nullaqꝫ femina post impregnationeꝫ recipit coitū. nisi mulier ⁊ equa. Et est equoꝝ coit⁹ iuuenū ante temp⁹ determinatū si bonū habuerint cibū. Nō est ledens coitus equoꝝ sicͬ coit⁹ tauroꝝ. Partus equarū melioꝛ est q̄ꝫ omniuꝫ alioꝝ quadrupedū. Apparetqꝫ p̄cipue in equabus ⁊ vaccis menstruum. Idem Aristoteles. Equus oculos habet diuersi coloꝛis vnius ab altero. Nec est oculoꝝ varietas sicut in hoīb⁹ ⁊ equis. Contra naturā etiā omniū aīaliuꝫ est ꝙ cū senescit equus dentes eius albescūt. Iteꝫ equ⁹ felle caret. In coꝛde equi ⁊ vacce sunt ossa. Ibis auis est que odit equum. et vocem eius imitando stupefacit ipsum: ac fugere cogit. et foꝛte interficit.

Operationes.

A ¶ Dyascoꝛides. Equoꝝ sanguis medicaminibus causticis admiscetur.

B ¶ Lac equinū ventrē mollit ⁊ hoīeꝫ tūrbat.

C ¶ Fimus caballinus crudus ⁊ combust⁹ sanguinem abstinet p̄fluentem.

D ¶ Haly. Coagulū eq̄ solutiōi cronice ꝓdest: ⁊ intestinoꝛū vlcerib⁹. Fimus equoꝝ si vapoꝛet mulieri secundinā fetūqꝫ moꝛtuū educit.

E ¶ Eusculapius. Eque lac bibitum matricꝫ laboꝛem sedat. et caducos eijcit.

F ¶ Caseus eius ventrem repꝛimit: ⁊ toꝛsiones tollit coagulum eius cum vino ꝓpinatū omnes doloꝛes sedat.

G ¶ Stercus equi siccū aspersuꝫ sanguinē sistit aurib⁹ instillatū doloꝛem tollit.

H ¶ Auicenna in secūdo canone. Sanguis equi adustiuus est putrefactiuus. totiusqꝫ debilis digestionis: p̄cipue qui grossus est.

I ¶ Lac equarū sicut ⁊ lac camelarū partui vicinarū subtile est: aquosum: ⁊ ventrē lenit. coagulum equi conueniens fluxui antiquo ⁊ vlceribus viscerum ac fluxui.

K ¶ Coriū pulli equi si aduratur ⁊ liniatur ex eo cum aqua sup̲ bothoꝛ infrigidat eas.

L ¶ Dicitur quoqꝫ ꝙ additiones illi que sunt in genu equi trite ⁊ bibite cum aceto sanant sodam ⁊ epilentiam. Stercus etiam equi facit operationes stercoꝛis azini.

M ¶ Plini⁹ li. xxviij. Sanguis equoꝝ ⁊ equaruꝫ p̄ter q̄ꝫ virginū vim habet stipticam: erodit: vlcerat: carne ac fimo equi in agro pasti vtuntur ad plagas.

N ¶ Item fauilla fimi equini inueterati partum moꝛtuum eijcit.

Capitulum. lv.

Elephas. Aresto. Elephas est animal mansuetuꝫ q̄d cito domesticat. ⁊ obedientioꝛ atqꝫ disciplinantioꝛ est oīb⁹ animalib⁹. vnde instruitur etiam adoꝛare regē ⁊ in hoc oīb⁹ melioꝛ est animalibus. Ex lib. de naturis rerū. Elephanti (teste Cassiodoꝛo) omniū quadrupedum superant intellectum. Unde nō dubitat elephas primo aspectu adoꝛare: quem cunctoꝛum intelligit rectoꝛeꝫ esse. Cui si tyrannus apparet: inflexus permanet farinam similem minutissimo pulueri p̄mixtam: sep̲at optime. ita ꝙ farinā in passum colligens nihil admittit de puluere. lesi vero dicūtur offensam seruare. longoqꝫ temp̲e post iniurie vindictam reddere. Auicenna. Iuuātur homines in pugna ⁊ elephantum femina sicut masculus. sed coꝛpoꝛa feminarū minoꝛa sunt q̄ꝫ marium ⁊ cum hoc etiam audacie sunt minoꝛis. Elephas autem tante foꝛtitudinis est: vt cum suis culmis pꝛosternat magnos parietes. ⁊ cum sua fronte magnas arboꝛes. Ex lib. de na. rerum. Elephanti concupiscentiam fetus in se nō habent. Sed tempoꝛe quo volūt filios pꝛocreare. vadunt ad oꝛientem. vsqꝫ in pꝛoximum paradisi vbi inueniant mandragoram. de cuius frūctu pꝛioꝛ gustat femina. deinde masculus eius suasione. et tunc conueniūt: et concipit femina. Tempoꝛe vero partus ingreditur aquam vsqꝫ ad vbera. ⁊ ibi parit super aquam: propter draconem qui insidiatur ei. Et si extra aquam pareret: fetum eius deuoraret. Masculus quoqꝫ non recedit ab ea dū parit: pꝛopter serpentem: qui inimicus est

ei⁹ sic̃ draco. Nã hui⁹ aĩalis ossa ⁊ pellis in q̃cũqꝫ loco incẽsa fuerit statim odor eoꝝ serpentes fugat. ⁊ q̃dlibet venenosũ non accedit. ¶ Ysid. Biẽnio autẽ fetus portãt nec ampli⁹ q̃ȝ semel gignũt. nec plures ſȝ vnũ tm̃. Viuũt ãt annis tricentꝭ. ¶ Aresto. Elephas coit ĩ agresti loco maxĩe ꝓpe fluuios. femina sedet: mas equitat sup̱ illã. Femina post annũ decimũ vsqꝫ ad q̃ndecim coit. Mas ãt post q̃nquenniũ. ⁊ hoc in vere. Vnicũ filiũ gignit sic̃ equ⁹ ⁊ camelus. Femina p̱ duos annos impregnat̃. Impregnata q̃ȝ a masculo nõ tangit̃ omĩno. ⁊ post partũ cessat triennio. ¶ Ex li. de na. re. Elephanti cadentes surgere nõ possunt. qm̃ ossa solida sine iũcturis habent. Unde et crura tibiasqꝫ flectere nõ valent: nisi in iuuentute. Crura ꝟo equalia hȝ in grossitudine instar stipitũ ab ymo pedis vsqꝫ ad vẽtrẽ. Pedes ꝟo rotũdi ad instar pomi. ¶ Plini⁹. Elephãto durissimũ tergus est dorsi. Ventres molli. Interius simile est interiori porci. ac p̱ ꝯsequens interiori hoĩs. Elephanti nasus lõg⁹. ¶ Actor. Elephas in tibijs iũcturas nõ hȝ: ⁊ dormiẽtes elephanti nũqꝫ recumbũt: ſȝ cũ labore defatigati sunt arborib⁹ magnis applicati se recreant ⁊ in ipis suffulti dormiũt. Qd̃ coꝝ venatores attẽdentes: locũ ⁊ arbores notãt: easqꝫ pene succidũt. sicqꝫ capiunt̃.

Operationes

A ¶ Ysidorus. Elephanti sanguis et maxĩe masculi fluxus reumatis sistit. Fumo quoqꝫ qui fit ex vngula ⁊ pilis elephantis aĩaliũ quelibꝫ venenata fugantur.

B ¶ Platea ri⁹. Elephas hȝ ossa quedã solida vt dẽtes: ⁊ hec nõ cõburunt̃ sed ad diuersa officia reseruant̃. Quedã ꝟo sunt medullã habentia et hec cõbusta dicunt̃ spodiũ. Est ãt spodium frigidũ in. iij. g̃du: siccũ in. ij.

C ¶ Sophisticat̃ aũt q̃nqꝫ ex ossib⁹ canis combustis. q̃nqꝫ ex marmore cõbusto. sed id est minus ponderosum. vñ illud eligendũ est qd̃ est subalbidũ. ⁊ valde leue ⁊ ꝯtinuum

D ¶ In syrupis ponit̃ ad infrigidandum. Puluis ei⁹ cũ succo plãtaginis datus valet ad dissintheriã ⁊ emoptoicã passionem.

E ¶ Auicenna. Adeps elephantis cũ ex eo fit linimentũ: fugat venenosa. Fumus ei⁹ suppositus ꝓhibet impregnationem.

F ¶ Fimus elephantis si vaporetur eo venter febrem patientis ꝓdest. Sed si cum lana submittatur mulieri: nõ concipit.

Capitulum. liij.

Achires. Ex li. de na. re. Enchires est aĩal in oriẽte tauro silẽ: ſȝ hñs longos crines ad scapulas descẽdentes sicut equ⁹. Cornua ꝟo recuruata: ⁊ ad pugnandum abilia. Caudãqꝫ breuẽ respectu corp̱is. Coriũ valde durũ. hui⁹ etiã caro dulcissima est. Cum venatores fugiẽs debilitatũ fuerit pugnat: et in pugna stercus eĳcit p̱ q̃ttuor passus: causa timoris. est eñi aĩal multi stercoris. Deinde cũ appropinquat ei tẽp⁹ partus multa ei⁹ dẽgeneris aĩalia circa ipaȝ adunant̃: ⁊ egerentes aggregant stercora ad instar muri in circuitu ei⁹. Actor. Videtur autem enchires eadẽ esse bestia que superius dyrã vel bonnacon ſm Arestotilem est appellata.

Capitulum .lvij.

E Nidros: ⁊ enitra. ysid. Enidros est bestiola ex eo nūcupata: q in aquis versatur: ⁊ maxime in nilo. Que si cocodrillū dormientem inuenerit volutat se primo in lutū ⁊ intrat etiã p os ei⁹ in ventrē: ⁊ carpens oīa intranea ei⁹: sic vt moritur. Hec ychenomon grece vocat. ¶ Ex li. de na. rex. Enitra est aīal modicū in Germania. mas ⁊ femina cumulos in terra faciētes. ↄgerūt cibos in estate qb⁹ viuāt in hieme. Femina naturaliter ciborū est auida. mas ecōtra. sup modū parcus et auarus. Unde ⁊ aditum obstruit ne femia cibos attingere possit. At illa naturaliter calida foramen occultū ex alia parte facit p qd furet quod auiditati sue sufficiat. Sicq fit vt masculus parcus macie tabescat. femina vero pinguedine rutilescat.

Capitulum .lviij.

E Rinacius et Ermineus. ¶ ysidorus. Erinacius q ⁊ cirogrillus est animal porcelli formã habens. sed spinosum preterq in ventre. vndiq vero spinis suis clauditur pp̄ter insidias ⁊ difficulter se videndum prebet atq palpandum. sed quando in aquã calidam mittitur: statim ea delectatus in planam membrorum deiectionem ostensionemq resoluitur. ⁊ sic in offense videtur atq palpatur. ¶ Hic (vt dicit Arestotiles) obtusius audit oīi aīali habente testam in capite. Ericius pinguis est ⁊ medicinalis. Solus habet duos anos per qs feces emittit. Huius speciei mas ⁊ femina stando coeunt applicati ⁊ ad inuicē ↄiūncti. et hoc pp̄ter spinarū aculeos q in ei⁹ dorso sunt. ¶ Ex lib. de na. re. Armineus est bestiola de genere mustelarū: sed forma minor: ⁊ colore dissimilis. In hyeme candet instar niuis pp̄ter extremitatem caude. Estate vero tantū in vētre candet ⁊ dorso fuscus apparet. Mures psequitur. carnibus vescitur

Capitulum .lix.

E Dus. ysidorus. Edus ab edendo dictus est. parui em̄ pinguissimi sunt: et saporis iocundi vnde ⁊ eduliū vocat. ¶ Palladi⁹ vbi sup̄. Edis aūt nutriendis sup lactis abundantiā edera vel lentisci cacumīa sepe p̄benda sunt. ¶ Plini⁹ li. viij. Edi luna decrescente castrandi sunt sicut ⁊ vituli.

Operationes.

¶ Pli. lib. xxviij. Sanguis edi recens cū aceto acri feruēs pot⁹ sanguīs excreatiōes iuuat. — A

¶ Eius pulmo ebrietatem arcet. Utuntur et ipsorum pelle ad plagas. — B

¶ Feminum edi cinis intestina rupta mire sanare traduntur. — C

¶ Auiceñ. Caro quippe caprarum paruarū melior est: magisq susceptibilis digestionis. — D

¶ Idem. Caro edina minorum est superfluitatum q arietina. — E

¶ Haly. Coagulū eduli ↄtra potum cicute prodest: eiq qui fungos comedit. — F

Capitulum.lx.

Emorrois enidros ꝛ excedra. Jsidorus. Emorrois est aspis ex eo nuncupatus ꝙ sanguinē sudet qui ab eo morsus fuerit: ita vt dissolutis venis quicquid vite est ꝑ sanguinem euocet. Alexāder. Emorrois ergo recte dictus est a sanguine: eo ꝙ ab eo punctus nimium emittit sanguinem. Unde mulier menstruata dicitur emorroissa. ¶ Enidros. Jsidorus. Enidros est coluber in aqua viuens. greci enim aquaꝫ ydor vocant. supra capitulo. lviij. de ea tractaui. ¶ Excedra. Jsido. ydra grece dicitur draco multorum capitum: qualis fuit in lernia palude prouincie archadie. Latine vero dicitur excedra: eo ꝙ vno ceso tria excrescebant capita. Actor. De hac ergo plenius dicetur in loco congruo ſm ordinem capitalium litteraruꝫ: vbi de ydra tractabitur. De hac enī Hieronymus in prohemio Esdre contra detractores suos loquens versum poeticū tractat dicens: Licet excedra sibilet victorꝗ; si non incendia iactet: nunꝗ meū iuuante christo silebit eloquium: et precisa lingua balbuciet.

Capitulum.lxi.

Angula et eruca. Ex libro de naturis rerum: Angula est vermis a re nomen. Habet enim semper in sanguine caput continueꝗ sugens ita intumescit vt medius crepet. Non enim exitum superfluitatis habet. hic a quibusdam pediculus siluestris dicit̄. Jn iumentis nunꝗ sed in lupis et canibus frequenter gignitur. ¶ Eruca in libro vt supra. Eruca est vermis longus multis distans pedibus colore varius. Olera ꝛ arborum folia depascitur. Jsidorus. Eruca est frondiuꝫ vermis in olere vel a pmpino inuoluta: ab erodendo dicta. De qua meminit Plautus. Jmitatus nequam bestiam maleficam inuolutam in pampino frondem et florem erodunt. hoc malum oritur tempore humido ꝛ lento.

Operationes

¶ Palla. libro secundo. Contra erucas semina que spargenda sunt semper viue succo vel erucarum madefaciunt sanguine. Aliqui vero cinerem de fico sup erucas spargūt. Nonnulli squillam in hortu serunt. Uel aliqui etiam mulierem menstruatam nudis pedibꝫ cōtra erucas circūire faciunt. A

D

Capitulum.lxij.

Falena ⁊ fiber. Isidorus. Falena est animal quod naturali quodam indignatiōe superbiam in homine detestatur. Itaqꝫ si cōgrediendi occasionē acceperit: pugne cōstanter insistit: victorqꝫ superbie inclementer nititur hominem decerpere Solinus. Fiber per vniuersum pontū plurimus: quem castorem aliqui dicunt. luthere similis: est animal morsu potentissimū adeo vt cum hominem inuaserit: conuentum dentium nō prius laxat: ꝙ ossa fracta cōcrepuisse persenserit. Plinius libro. xxxi. Fibris victus est in terris. Castores testes eorum dicuntur: quos ab ipsis amputare fertur cum capiuntur. Sestius medicine diligentissimus illos esse paruos: substrictos ⁊ adherentes spine dicit: nec adimi sine animalis vita posse asserit. ¶ Item Operationes etiam superius sub nomine castoris sunt dicta.

Capitulum.lxiij.

Formica. Actor. Formica est anial paruum solicitū prouidum et sagax. Terrā de cauernis egerit: arto calle incedit: grano pascit. Isidorus. Formica dicta est ab eo ꝙ forat micas farris. Ex lib. de naturis rerū. Formica est animal mire puidentie sibi. Hec sola inter aniālia senio fortificatur ⁊ crescit. Formice labores communicant vt apes: sed apes cibos faciūt: hec vero condūt. Efferunt etiā mortuos suos atqꝫ sepeliūt: et he sole inter omnia aniālia faciūt Item formica frumenti granū eligit. ⁊ si cōpleta in fossa sua fuerit: illud exponit vt siccetur. siccqꝫ iterū reponit ipm vsqꝫ ad tempus. vt autem granū conseruet absqꝫ germine: fertur ipm in tres partes diuidere. Aristotiles. Formica est animal anulosum sine alis et sine sanguine. Et est ex animalibus que cum sociis suis manent: ⁊ ex his que habitacula habēt: sicut mures ⁊ talpe. Formica sicut ⁊ musca coit in hyeme si conueniens aer fuerit. et ventus meridionalis flauerit.

Operationes

A ¶ Arestotiles. Si quis acceperit sulphur et origanū agreste: ⁊ pulueri zauerit sup mansiones formicarum: dimittunt illas ⁊ fugient.

B ¶ Similiter etiā fugiūt a fumo storacis sicci. C ¶ Rasi i almansore. Formice ex alchitran D ⁊ ex sulphure ⁊ ex asa fetida fugantur. ¶ Et si ex istis mittatur aliquid in earum foraminibus: morient. porro si ex eo circa foramē epithima fiat nō exibunt. E ¶ Ex libro de naturis rer. Domus formicarum ex sulphure ⁊ origa-

no agresti fumigata: formicas effugere cogit ab illa.

Capitulum.lxiiij.

Formice maiores. Solin⁹. Formice dicunt̃ esse in ethiopia ad formã maximi canis: q̃ arenas aureas pedib⁹ quos leoninos habent eruũt: ac ne quis auferat custodiunt. Ex libro de naturis rerum: In india sunt formice circa montes aureos vulpib⁹ maiores: fortes ac seue nimis: pedes quattuor habentes: ⁊ in pedib⁹ habatos vngues. Tante vero fortitudinis sũt: vt visos homines discerpant. Bestias autem de facili non ledunt: satis conscie: ꝙ auruz illud qđ ipe custodiunt inuitis non auferant. Ad plectendum ergo temeritatẽ auaricie illic adeo collocato sunt bestie. De his formicis meminit Johãnes de Manda villa: ꝙ in nonnullis montibus indie morantur formice in quantitate nostrorum catellorum que effodiunt purificant ⁊ colligunt cum intenta occupatione: auri minutias eas ponunt: ⁊ reponunt de cauernis in cauernas: ⁊ conseruando aurum sunt ita diligentes ⁊ acres vt nemo hominũ de facili appropinquare audeat nisi interdum illis pausantib⁹ ⁊ ab estu se occultantib⁹ aliqui non tamen sine periculo in drometarijs rapiunt vel furantur. ingeniose etiam super equam que nuper fetum edidit imponunt cistellas ligneas seu cophinos nouos vacuos: a laterib⁹ apertos dependẽtes prope terrã. Hanc equã famelicam ad montes huiusmodi dimittunt vt se herbis pascat quam formice videntes solã: saliẽtes ⁊ iocantes colludunt ad cophinoruz nouitatem. Et quoniã eis est naturale vt circa se om̃e vacuum implere conentur cõportant certatim aurum in predictas cistellas: cũ homines a remotis tempus obseruauerint emittunt pullum eque vt videat matrez cui⁹ aspectu iam diu stetit priuatus: ⁊ ad hinnitũ pulli ꝓtinus equa reuertit̃ onusta auro. Hoc ⁊ simile ingenio aurũ a formicis eripitur.

Capitulum.lxv.

Furus ⁊ Furunculus. Isidorus. Furo a furno dict⁹ est. Vñ ⁊ fur. Tenebrosos enim et occultos cuniculos effodit: ⁊ eijcit predam quam inuenerit. Aristotiles. Furonũ femine sunt obedientes ad coitum. valde clamantq꜒ mares ad coitũ tẽpore luxurie. nec coeunt mares cũ femia retro: sed mas eleuatur: ⁊ femina equatur subiacendo. Furunculus. Ex libro de naturꝭ rerum: Furunculus putorie valde consimilis est: paulo amplior q̃ mustela. Inter album ⁊ buxeum colorem habet: ⁊ est anial animosuz ac ferox. Coire dicunt̃ ꝓstrati. femina simarem non habet. quando luxuria stimulat̃: tumescit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda est vt pute septẽ vel octo fetus simul edens: portat in vtero quadraginta diebus. Et cũ nati fuerint catuli ceci sunt diebus. xxx. A tempore vero quo videre incipiunt vsq꜒ ad quadraginta dies venari incipiunt.

Capitulum.lxvi.

Galla ⁊ genetha. Ysido. Gala est aīal multe audacie cū serpētib⁹ pugnans. mures enī libēter comedit Et ipm gen⁹ serpētiū carnib⁹ muriū viuit. idō q̄si i cibi sui emulos serpentes ꝑsequit᷑: ⁊ cū eos deuictos comederit mox rutā q̄ serpentib⁹ aduersa est ꝯmedit. Hoc aīal ad septētrionalē ꝑtē ingressus fouearꝫ suarꝫ facit: vt vēto sibi ꝯtrio nō fatiget᷑. Genetha. Ysi. Genetha est bestia paulo maior vulpecula: colorem h̄ns īter croceū ⁊ nigꝝ. maculas interdū nigras ordinate ī pelle dispositas hꝫ. mā̄sueta satꝭ ē bestia nisi fuerit iniuria lacessita: nec ad ardua ꝯscēdit: sꝫ in hūilib⁹ locis ⁊ suꝑ riuos aquarꝫ deambulat: ibiq̄ꝫ cibum querit.

Capitulum. lxvij.

Gamaleon. Ysidor⁹. Gamaleon siue cameleon est aīal quadrupes habēs faciem q̄si lacerte: caudā ꝓlixā ⁊ tortuosam: corp⁹ aspe: cutē q̄lis est in cocodrillis. ꝓfert aūt ex cute q̄si lanā q̄ndā: de q̄ zone cōtexte cōburi nō p̄nt. Est aūt aīal pigrū incessu: sed victorē suum interfect⁹ perimit. Nā cum ales ex eo comederit: illico morietur. Hoc idem aīal d̄r ⁊ salamandra grece: ⁊ etiā (vt quidam) volunt stellio latine: sed fortasse diuerse sunt species q̄uis eiusdem generis sicut capre ⁊ capree ⁊ rubricapre. vnde idem Ysidorus Gamaleonem ponit in genere bestiarum salamandrā ac stellionē tanq̄ꝫ diuersas species in genere lacertorꝫ. Plinius aūt dicit stelliones h̄re quodāmodo naturā camaleonū. De his ergo plenius dicetur infra vbi agetur de salamandra.

Capitulum. lxviij.

Gazelle. Sera. li. aggre. ca. misch. Dixit: Habonhasen ex ꝟbo albulbuasim almascadi in li. auri ⁊ minerarū ⁊ margaritarꝫ. terre in quib⁹ sunt gazelle musci. ⁊ sunt regiones tumbasi et seni sunt terre confines. Verū muscus regionis tumbasi est melior musco seni duab⁹ de causis. Una est q2 gazelle de tumbasi comedūt spicānardi: ⁊ alias species odoriferas. gazelle ꝟo de seni comedunt alias herbas ab istis. Et non differūt gazelle iste ab aliis in figura ⁊ colore ⁊ corporibus, cognoscūtur tamen in den-

tibus caninis eaꝝ:q2 quelibet ex istis h3 du
os caninos dentes egredientes ab ore ipsi⁹
sicut egrediunt ab ore porcoꝝ. Itē cū natura
gazelle expellit cursum sanguis ad folliculū
illū vel chistim:ꝛ cōplet esse sanguis i eo no-
cet illi aial i.ꝛ tūc venit ad saxa:vel ad aliqd
ex lapidib⁹ ca.caliditate solis:ꝛ fricat se mul
tū cū delectatiōe magne:donec vulnerat cu
tis in loco illo ꝛ emanat qd ptinet sup lapi-
des queadmodū emanat ad apostemata ali
qua qn aperit.ꝛ sentit tūc illud aial in exitu
eius delectationē magnā.ꝛ illud sic euacua-
tū dicit musc⁹. Egrediunt ergo homies qui
nouerūt loca vbi pascūt gazelle:ꝛ puenien-
tes ad saxa illa ꝛ lapides:inueniūt sanguinē
illius q desiccatus est sup lapidem siue saxa
ꝛ colligunt eū ꝛ ponūt in folliculis qs habēt
ex gazellis qs ipi venati sūt ꝛ seruant apud
se:ꝛ hmōi est ille muscus quo vtunt reges:ꝛ
qui donatur p dono magno.

Operationes

A ¶ Muscus eni fortificat cor ꝛ oia interiora
mēbra:qn bibit aut ponit exteri⁹ in empla-
stris:ꝛ abstergit albuginē subtilē ꝛ desiccat
B eius humiditatē ꝛ calefacit cerebrū. ¶ Un-
C de corroborat mēbra sua amaricitate. ¶ Et
cōfert sode antique q est ab humiditatib⁹ et
D corroborat cerebrū. ¶ Et si accipiatur de eo
parū:ꝛ resoluat cū oleo de keiri ꝛ liniatur
E cū eo virga iuuat ad coitū. ¶ Et est in eo hu
F miditas quedā p quā excitat coitū. ¶ Auicē.
de virib⁹ cordis ait:q pfortat cor. Infra ca.
c.musquelibet pleni⁹ tractet de musco.

Capitulum.lxix.

Glandosa ꝛ Gnatrix. Cōstantinus.
Glandosa serpens est:cui⁹ morsus
ē putrid⁹:ꝛ de q pessim⁹ odor emin⁹
egredit. Dicūt aūt qdā q pedes sup illā in-
cedentes excoriant:ꝛ apostema in crure pa-
titur. Illius qz q ei medet man⁹ excoriantur
Qui vero hunc serpentē o cciderit:odor ei⁹
putridus fit:ꝛ omnē nisi soli⁹ hui⁹ fetoris p
dit:hui⁹ morsus significatio est:q in illo lo-
co subsequit apostema cū rubore:vesica illa
membra circundat.aliqn sūmatim currit san
guis quasi a qua:dolorem quoqz patit in ore
stomachi. Gnatrix. Isidorus. Gnatrix ē ser-
pens aquā veneno inficiēs. In quocūqz eni
fonte fuerit eū veneno immiscet. De quo Lu
can⁹. Est gnatrix violator aque.

Capitulum.lxx.

Grillus ꝛ Gurgulio. Isidorus. Gril-
lus a sono vocis nomen habet. hic
retro ambulat:terram terebrat:stri-
det noctibus:venatur eum formica circūli-
gata capillo in cauernam eius coniecta: ef-
flato prius puluere ne se abscondat.ꝛ ita for-
mice cōplexibus trahitur.

Operationes

¶ Plinius libro vicesimonono. Grillsu pro A
dest purulentis auribus cum terra sua effo
sus.magnā huic animali phibet nigidiusau
toritatem magi quoqz maiorē. Auricule pa-
rotide psunt grilli siue illiti siue ad alligati.
¶ Idē libro tricesimo. Strumis quoqz sua- B

Aeret illinire grillum cum terra sua effossum.
A ¶ Porro ꝯ calculos ⁊ alias difficultates ve-
sice ꝓdest grillū aqua calida dilutū sumere: ꝑ
terea grilloꝝ crematoꝝ favilla ex oleo ꝑdu-
cit ad cicatricem vlcera. D ¶ Haly lib. regalis
dispositio. locuste longe. i. grilli: si collo suspē
dantur quartanā patienti ꝓdest. E ¶ Petr⁹ co-
mestor. Gurgulio vermis est q̄ nascit̄ in cor-
ruptione fabarū sicut tinea ex corruptione
oleꝝ: teredines ex corruptiōe lignoꝝ. Isido.
Gurgulio d̄r q̄r pene nihil ē aliud nisi guttur

Utriusq̄ cineris sunt abstersio ⁊ resolutio: ⁊
acuitas ⁊ exiccatio. B ¶ Adeps hericij probi-
bet effusiones ad viscera siīr ⁊ ei⁹ epar. C ¶ Ex
libro de naturis reꝝ. Carnes hericij vim ha
bent desiccativā ⁊ dissolutivā. ꝓprieq̄ stoma-
chum cōfortant. Ventrem soluunt. Urinaꝫ
provocant. Utiles sunt his qui ad lepram ⁊
elephantiam dispositi sunt.

Capitulum. lxxi.

Hericius. Aresto. Hercius ē aīal
spinosum: cui⁹ sensus apparet
multotiēs ꝯ vētos septētriona
les et meridionales. foramina
nāq̄ facit ī terra ecōtra in op-
posito. Pli. li. viij. Hui⁹ cute vestes expoli-
unt̄. Isi. Hericius ē aīal spinosuꝫ cooptū q̄d' in
de noīat̄: q̄r subrigit se qn̄ spinis suis claudit̄
q̄b⁹ vndiq̄ ꝓtectus est ꝯ insidias. Nā statim
vt aliq̄d ꝑsenserit ꝑmū se subrigit. ⁊ in globū
cōuersus: in sua se arma recolligit. ⁊ ita spi-
noso defendit̄ regimīe: vt nec ꝯtingi q̄dē pos
sit. Jorath. Hericius cū spinis dorsi colligit
fruct⁹. Si q̄d aūt ex hui⁹ cibo ceciderit: resi
duū a se totū reijcit ac revertit̄ vt spinas su-
as repleat. Hunc aūt lupus timet ac fugit.

Operationes

A ¶ Avicēna. Herici⁹ ali⁹ est terren⁹ hn̄s spi-
nas sagittales. Ali⁹ marinus: ⁊ ē species pi-
sciū. De q̄ infra tractatu de piscib⁹ habetur.

Capitulum. lxxij.

Hyena. Hieronym⁹ ꝯtra Jovinianū
inquit. Hyena esse aīal magnitudine
lupi. In cui⁹ collo sunt pili sicut col
lo equoꝝ. Pilos habet duros vel fortes sup
oīa spondilia. Pastores ⁊ canes singultādo
quasi esset canis deludit: ⁊ sic pecora come-
dit. Ipos etiā hoīes ⁊ canes deludens dep-
dat̄: ⁊ sepulturas cavat: qn̄ talem carnem co
medere desiderat. Ex libro de naturis rerū.
Hyena duas habet naturas: maris scꝫ et fe-
mine. Colorē cum voluerit variat: ⁊ in sepul
chris mortuoꝝ semp habitat: gemmā portat
in oculis. vel (vt aliq̄ dicunt) in fronte.

Operationes

A ¶ Hieronymus vt supra. Hyene fel: oculoꝝ
B claritateꝫ restituit. ¶ Stercus eius putrida
C curat vulnera. ¶ Plinius libro. xxviij. Cutē
quoq̄ capitis hyene. dicunt capitis dolori
D alligatam prodesse. ¶ Sic ⁊ caligines discu-
tit: ⁊ in claritatem suffusiones excitari mul-
taq̄ alia huiusmodi.

Capitulum. lxxiij.

G H I K

Hystrix. Hiero. ꝯ Iouinianū. Histrix in ethiopia frequētissime herinacio silis ē: spinis tergū hispida. Ex li. de na. re. Histrix ē bestia q̄ vulgo porcꝰ spinosus dr̄. circa marina habitat: ꝛ ī cauernis mōtiū. nōnunq̄ꝫ qn̄ scꝫ iuxta marina refugiū nō hꝫ. In terra ꝛ aq̄ potēter valet. Ira eiꝰ ad vindictā citissima ē. Un̄ plerūqꝫ iacul e tergo sponte laxatꝫ: canes vel hoīes vulnerat ꝓximantes. Ar esto. aīal qđ dr̄ porcꝰ spinosꝰ: loco pilorū sūt spine corij sui ꝛ coo piunt ipm vt pili. Sūt etiā illi sic arma: qb̄ ipm q̄rentē dephēdere torquet. Idē. Histrix ē aīal spino tergū hispidū. Quos plerūqꝫ laxatas emittit iaculatiōe volūtaria: vt assiduis aculeorū nimbis alias iaculis canes vulneret ingruentes.

Capitulum. lxxiiij.

Hircus. Ex li. de na. re. Capre mas. i. hircus: est aīal aīosuꝫ ac bellicosuꝫ ꝛ robustū. In fronte aūt ꝛ cornib; est illi maxīa fortitudo. Isido. Hircꝰ ē lasciuum aīal ꝛ sp̄ feruens ad coitū cuiꝰ oculi ob libidinē in trāsuersum aspiciūt: vnde ꝛ nomē traxit. Nā hirci ꝓm sue coitū sunt oculorū anguli. Huiꝰ natura adeo calidissima est: vt adamantem lapidem quē nec igni nec ferri materia domare valet. solus huiꝰ cruor dissoluat. Maiores hirci cūfij dicunt. a fluuio cū se in lybia vbi grādes nascuut. Actor. Est et iam hircꝰ aīal fetidū (vt dicit Isaac) si sumat in cibū peiorē sanguinē generat q̄ꝫ capra.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxviij. Hircino sanguini tanta vis est vt ferramētorū subtilitas nō aliter acuat aut induret aut scabricia poliat vehemētius q̄ꝫ q̄ꝫ lima.

B ¶ Aui. Hircina caro mala est absolute: ꝛ facit euenire fe. q̄rta.

C ¶ Sanguis apostemata ca. cito maturat: ꝛ admīstrat pꝰ cōgelationē.

D ¶ Idē potatꝰ frāgit lapidē renuꝫ. Irixꝰ aūt ꝛ cū vino bibitꝰ armene sagitte nocumēto ꝯfert.

E ¶ Hircinꝰ adeps vehementioris est resolutiōis q̄ꝫ ceteri.

F ¶ Fel hircinū carnē malā eradicat. Fel hirci siluestris ē tiriaca morsib; venenosis.

G ¶ Isaac in dietꝫ. Sanguis cal. hirci punctus vt dicit Hyas. araneas ꝛ mala vulnera cōpescit.

H ¶ Plinius libro vbi supra. Sanguis caprinus cum medulla ydropicis auxiliatur. Efficacius autē si hircus lentisco pascatur.

Capitulum.lxxv.

Hynnulus. Bartholomeus de proprietatibus rerum. Hynnulus cerui est filius: ab hynnendo est dictus. Isidorus libro duodecimo. Hynnulus anial quidem est debile et imbelle sicut damula: et est acutissimi visus et velocis cursus. mr aut ei ipm in specubus et antris et locis vmbrosis abscondit: et illum vltra spineta et tubera saltare instruit. Carnes habent teneras et digestibiles propter motus frequentiam. Et si fuerit castrat' anteque crescant eius cornua. caro eius melior et temperatior in siccitate et calore. Et si fuerit castratus anteque cornua habuerit: nunque ei vlterius crescent. Et si post nunque ea abiciet nec mutabit. Arestotiles libro octauo Hynnuli serpentibus contrariantur miro modo.

Operationes

A ¶ Plinius. Qui fuerit inunctus eius sepo vel sanguine a serpente illo die nō tangitur.

B ¶ Et eius coagulum est summū remedium in venenis: vt dicit Plinius libro. xxviij. capitulo nono.

Capitulum.lxxvi.

Iaculus et Ipnalis. Isidorus. Iaculus ē serpens volans. De quo Lucanus. Iaculique volucres. Exiliunt enim in arboribus: et dum aliquod animal obuium fuerit iactant se super illud et perimunt: vnde et iaculi dicti sunt. Iorath. Iaculus serpens volatilis: animal quodcunque occurrit ei dum volet interficit. Et est alius quo sine sensu doloris animal moritur. Alius qui si quem tetigerit dolore diurno fatigabitur: et postea moritur. Ex libro de na. re. Iacul' est serpens qui volans alis arbores subit et i eis delitescit. Ex quibus vi maxime turbinatus: penetrat animal quodcūque obuium inuenerit. ¶ Ipnalis. Isidorus. Ipnalis est serpens ab aspide gen' trahens q somno qs mordet interimit. Veneno enī immittit somnū: q nullo impulsu deserit infectum. Hunc oleo patra sinistro brachio suo apposuit iuxta suum anthonium se collocans: vt ei' attactu dormiret: et vitam quieta morte finiret.

Capitulum.lxxvij.

Icinus et inachlin. Isidorus. Icinus est animal terrestre quod vulgus vocat. a quo ericinus marin' nomē traxit. Actor. De icino marino q est echin' appellatus: de q infra in tractatu de piscibus dicetur. Icinus autē terrenus similiter pluribus appellatur nominibus: scilicet echin': ericius: et herinaci'. Que. s. nomina quandoque scribuntur cum aspiratione: quandoque sine illa. et ideo de hoc animali dictū ē supra. ¶ Plinius libro octauo. In achlin ī scadinania ferunt nullo suffraginū flexū. Ideo nō cubantem: sed arbori in somno eccliuē: eaque incisa ad insidias capi: alias est velocitatis memorate. labrum ei superius est pregnande. Et

ob id retrograditur in pascendo ne in priora tendens inuoluatur.

Operationes

¶ Dyascorides. Echini terre corium combustum: ⁊ pice liquida cõmixtum alopitijs medetur. ¶ Carnes eius cũ oximelle bibite nefreticis singulare est presidiũ. ¶ Yposarchis ⁊ ydropicis cõtractis ⁊ strumaticis ⁊ colericis siccat intraneorũ reuma. ¶ Jecur eius in testa siccatum in feruenti sole atq; repositum ⁊ inunctum mirifice sanat iam dicta.

Capitulum. lxxviij.

Lacertus. Isidorus. Lacertus est reptile genus sic vocatus: eo q̄ habet brachia: ⁊ quattuor pedibus innitit̄. Genera vero lacertorũ plura sũt: vt botracha: salamandra: saura: stellio. Ex libro de naturis rerũ. Lacertam potius vermẽ dicunt q̄ȝ serpentẽ: quia clemẽtius ferit. sibilat tamẽ vt serpens ⁊ caudam habet consimilem: linguamq; bifidam ⁊ pilosaȝ. pedib⁹ vero graditur. huic animali nulla est memoria: ⁊ ideo non cubat: oblita quidem in quo loco sit enixa. per se erumpunt catuli numero vndeni. Quidam dicũt fetus a matribus deuorari. Lacerte sunt in India numero pedum. xxiiij. colore fulgenti. Glosa super Leui. xi. Lacerta immundũ animal s̄m legem in sepulchris habitat: ⁊ inconstantiam vite signat.

Operationes

¶ Auicẽna in. ij. canone. Lacerte natura stellioni vicina est sed melior. ¶ Sanguis eius confortat visum. Stercus eius albugini cõfert oculi ⁊ prurituj: ⁊ visum acuit: collorẽq; bonum efficit. ¶ Idem in. ij. canone. Lacerte caro mortificans est. ⁊ ei qui bibit eam accidit apostemata lingue: ⁊ pruritus et dolor capitis ⁊ adustio ⁊ tenobrositas oculorũ.

Capitulum. lxxix.

Lamia ⁊ lauzanum. Ex libro de naturis rerum. Lamia est animal magnũ ⁊ crudelissimum: nocte siluas exit et hortos intrat: arbores frangit: earumq; ramos dissipat: ⁊ hoc per brachia fortia nimis ad omnem actum abilia. Cumq; superuenerint homines ad prohibendum: pugnat cum eis ⁊ mordet eos. Hoc autem in eius morsu mirabile est (vt Arestotiles refert) q̄ homo sauciatus lamie dentibus nõ sanatur a morsu donec rugientis bestie vocẽ audierit. Glosa super Isaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera vero capris conformia. De qua dicit ꝓpheta: Ibi cubauit lamia ⁊ inuenit sibi requiẽ. Glosa sup Treñ. Lamia dr̄ q̄si lania. q̄r durior ⁊ crudelior ē suis fetib⁹ q̄ȝ cetere bestie. fert̄ enĩ eos laniare ⁊ inde eos lactare. Sicut scriptũ est: Lamie nudauerũt mãmas. ¶ Ex li. de na. re. Lauzanũ ē aĩal a cui⁹ crudelitate nulla bestia eẽ tuta põt. Nã ⁊ ipa leonẽ omib⁹ formidabileȝ deterret: suo tamẽ

genere parcit. in cetera grassatur: q̄ reliquas bestias depredatur. Et cū hoc scelus ī alijs persequatur: proprie tamen iniquitatis non meminit.

Capitulum. lxxx.

Leo. Jsidorus. Leo vocabulum habet inflexum ex greco. Leo siquidez grece rex interpretatur latine: eo q̄ sit princeps omniū bestiaꝝ. Aresto. Leo est anīal audax: forte: largum: nobile: magnanimū. Hui⁹ generis mas habet comas. Leo ē ex anīalibꝫ quadrupedibꝫ: que fissa sunt in extremitatibꝫ. vncos habet vngues ⁊ incuruatos. Mingit ad posterius: ⁊ in modū canis eleuat crus. Lunqꝫ os suum aperit: odor ab illo exit. Animal est multorū digitoꝝ. habet quinqꝫ digitos in pedibꝫ anterioribꝫ: ⁊ q̄ttuor in posterioribus: vt linx ⁊ canis ⁊ lupus. Ex libro de naturis rerū. Leo fetidus ē maximeqꝫ in ore. dormiens apertos habet oculos. Cum autē dormit in naui: periclitat̄ nauis. Jsidorus. Leonum virtus est in pectore firmitas ī capite: animos eoꝝ indicat frons ⁊ cauda. Arestotiles. Leo ergo est anīal forte. Dentes habens acutos vt serram: ⁊ fissuram oris terribilē. Ossaqꝫ durissima ac pene omnino nō medullata. Plini⁹ libro octauo. Vrso quidē est caput inualidissimū: qđ econtra leoni est fortissimū. Phisiologus. Leo cacumina montiū amat ire. Et cum a venatoribus queritur ordinem eorum sentit: sua vestigia cauda regit: vt p ea venatores eum inuestigare nequeant. Ex libro de naturꝫ rerū. Leones adeo sunt calide nature: vt oī tempore desiderent coire. Feminis magna libido coitus: ⁊ ob hoc maribꝫ ira. Nec hꝫ in pectore duas mām̄illas: in medio scꝫ ventris. ⁊ has paruas respectu sui corpis: qꝛ modici lactis est. Solin⁹. Leones aūt auersi coeunt. leene pmo fetu q̄nqꝫ catulos parit ⁊ educat. deinde p singulos numero detrahunt annis insequētibꝫ. ⁊ postremo cū ad vnuꝫ materna fecunditas redijt: sterilescūt in eternū. Phisiologus. Leonū itaqꝫ fet⁹ pducti vsqꝫ in diē tertiā sunt mortui. Nā leones quidē calidissimi sunt natura. qđ pbat eoꝝ nobilitas ⁊ fortitudo cū audacia ⁊ iracundia. Fetus aūt humiditatē habent ex generis temperie: q̄ siccate cōplexionis ⁊ caliditate viscosior reddit̄: ⁊ maxime circa cerebrum dominante siccitate: ⁊ sibi anīali spiritu cooperante. vnde cum opitulāt̄ nerui: spirit⁹ nō possūt ingredi: nec virtutes ad actiones suas mouere. Parentibus ergo rugientibꝫ circa fetū spinas p os ⁊ aures ⁊ poros capitis ingrediētes pbent fetui motū. Jsidorus. Leo ⁊ leena cum genuerint catulū tribꝫ diebꝫ ⁊ noctibꝫ dormire fertur. Tunc deinde pris fremitu vel rugitu velut tremefact⁹ cubilis locus: suscitare dꝛ catulum dormientē. Jorath. Leo minimū solicitus de se ⁊ catulis suis dormit apertis oculis q̄si vigilantibꝫ. vestigiaqꝫ sua terrā cauda spargens operit vsqꝫ ad antrū suū. ¶ Rasis in Almansore. Leo p mure fugit. Pro ligno q̄ꝫ quod dicit̄ sethin timet. Elleborus etiam et squilla canes ⁊ leones plurimasqꝫ beluasqꝫ interficiunt. Esculapius in libro de mēbris. Ceterum si sup cortices quercus calcauerit zarum: id est leo formidabit cōtinuo.

Operationes

A ¶ Jsaac. Leonina caro ceteris est calidior: grossa: grauis ⁊ difficilis. si comedat̄ dolorē ⁊ torsionem in ventre generat.

B ¶ Esculapius. Leonis caro fantasticos sanat: auriū dolori ⁊ omni alij valet. Si q̄s sederit sup pellem leonis: recedēt ab illo emoroides.

C ¶ Qui vero linit corpus suū sepo renum leonis terrentur ab eo lupi.

D Haly. Adeps leonis calidior est ceterꝫ ⁊ fortioris dissolutionis in apostemata dura.

E ¶ Dyascorides. Adeps leonin⁹ omnibꝫ quadrupedibꝫ calidior est ⁊ minus extenuatorius. Vetus autem factus a se ipso calidior sit

F ¶ Dicitur autem venenis esse contrarius: cū

vino adhibitus bestias omnes expellit: ⁊ est repcussibilis odoris quo serpentes persequitur. ¶ Auicenna. Adeps leonis resoluit duricias apostematū. ¶ Plinius li. xxviij. Leonis adeps cum rosaceo cutem in facie custodit avicijs. Candoremq̄ꝫ seruat ⁊ sanat adusta. ¶ Idem etiam adeps cum rosaceo quotidianis febribus prodest: eo ꝙ perunctus eo bestie fugiunt. ¶ Fel eius aqua addita claritatem oculis inunctis facit. Cor in cibo sumptum quartanis medetur.

G H I K

Capitulum. lxxxj.

Leopardus. Ex libro de naturis rerum. ¶ Leopardus est animal quod ex leena ⁊ pardo generatū est: colore subrufo: maculas habet nigras per totū. Femina mare fortior est. Cū pardus bestia crudelissima sit: aliquando quidem domesticaꝛ: sed nunq̄ꝫ sic: vt sue crudelitatis obliuiscatur Domesticatur autez ad venandū: itaq̄ꝫ cum ad predam in venatione ducitur: relaxaꝛ: q̄ꝫ si quarto vel quinto saltu capere nequerit ferociter iratus subsistit. Et nisi statim venator furenti bestiam aliquā obtulerit: cui⁹ sanguine placetur in ip̄m venatorē vel in quoslibet obuios irruit. Impossibile est enim eum placari nisi in sanguine: sed in hoc ꝓuidi sunt venatores vt agnos penes se vel alia animalia semꝑ habeant q̄bus iratos placant. Ubi si. Leopardus est animal leoni simile in capite ac membroꝝ dispositiōe. licet nō sit tam magnus nec tam robustus. hic ab homīe ita domesticatur vt eo sicut cane ad venandum vtatur.

Operationes

Auicenna fn. ij. cañ. Fel leopardi venenū est ex eo bibenti: cui vomit⁹ ⁊ tyriaca ꝓpria subuenit. ¶ Esculapi⁹. Leopard⁹ cū hoīs craneum viderit fugit. ¶ Rasi. Herba q̄ꝫ q̄ leopardi herba dicit̄: leopard⁹ terreẗ. ¶ Et herba q̄ leopardū strangulans dicit̄ interficitur.

A B C D

Capitulum. lxxxij.

Leonthophonos: ⁊ leucrocuta. Isidorus. Leonthophonos ē bestia modica ex eo vocata: q̄ꝛ capta exuritur eiusq̄ꝫ cinere asperse carnes. ⁊ posite ꝑ cōpita semitarum: leones necant si quantulūcunq̄ꝫ ex illis sumpserint. Solin⁹. Propterea leones eas naturali odio premūt. ⁊ vbi facultas daẗ morsu quidē abstinent. Plinius li. octauo. Leonthophonon accepim⁹ paruum animal vocari: nec alibi q̄ꝫ vbi leo gignit̄ nasci. Quo gustato a leone tanta ei vis inest vt ceteris quadrupedum imperitans illico expiret. ¶ Leucrocuta. Solin⁹ ⁊ Plinius libro octauo. Leucrocuta velocitate precedit feras vniuersas. Ipa est asini fere magnitudine. ceruinis clunibus: collo: cauda: pectore: ⁊ cruribꝰ: leonis caput: ore vsq̄ꝫ ad aures dehiscente. dentiū locis osse ꝑpetuo. hancq̄ꝫ feram humanas voces [illegible]dunt imitari. Nam voce loquentiū hominū sonos emulaẗ apud indos inuenitur. Actor. Uidetur leucrocuta eadem esse bestia que superius vocata est ceucrocata. Et fortassis ex scriptoris vicio puenit hec nominum variatio.

Capitulum.lxxxiii.

Lepus. Isidorus. Lepus q̄si leuipes q̄r velociter currit. velox enī est aīal ⁊ satis timidū. Actor. Lepus est aīal mollissimū: debile: timidū ac fugitiuuꝫ: auriculatum. habet crura retro longiora vnde ⁊ facilius ascēdit q̄ꝫ descendit. Immūdus est ſm legē: q̄r nō ruminat: sed quidem vngulam diuidit. In petra cubile suū collocat. Apertis oculis dormit. habet aūt simul vtrūq̄ꝫ sexum. Vn̄ Therentius. Tute inq̄t es lepus: ⁊ palpamentū q̄ris. q̄si dicat: ex quo nunc femine nūc maris vsurpas officiū q̄cq̄ꝫ q̄ palpes queris mulierē. habet aūt lepꝰ labia semper ī motu. Ambrosiꝰ. Lepores cognouimꝰ hyeme albescere: estate aūt in colorē suū redire. Testāte Plinio: Lepꝰ nunq̄ꝫ pinguescit.

Operationes

A ¶ Ysaac. Lepus licet siccꝰ sit ⁊ grossum sanguinem generet. melior tn̄ est hircis ⁊ capris iuuenibꝫ: pinde valet siccas habere volētibꝫ

B cōplexiones. ¶ Cōtrariꝰ vero est tenuē dietā seruātibꝫ. Aui. Lepus siluestrꝫ fri. est ⁊ siccꝰ.

C stomachū mūdificat. ¶ Sanguis eius mundificat pannū: ⁊ cinis capitis eiꝰ medet alo-

D picie. ¶ Cerebrum eius assatū ꝯfert tremori

E accidenti in successione egritudinis. ¶ Item cum eodem cerebro gingiue puerorūꝫ mundunt. Proprietas q̄ in ipo est: velociter oriuntur dētes: ⁊ facile exeūt sine dolore. ¶ Co

F agulū eiꝰ meliꝰ est oībus coagulis in specie.

G hoc cū aceto bibitū cōfert epilētie. ¶ Idem cū tiriaca ⁊ aceto valet venenosis. ¶ Itē caro leporis ca. est ⁊ sicca: assata bona est visceribꝫ intestinorꝫ. ¶ In iure carnis eius sedent podagrici: ⁊ hn̄tes dolorez iuncturarꝫ. ¶ Et eius opatio pxima est opatiōi iuris vulpis. ¶ Item cerebellū leporis comestū tremorez corporis tollit. ¶ Caput eiꝰ cōbustū cū sepo vrsino: et vt cataplasma adhibitum alopitias emēdat. ¶ Coagulum eius bibitum abstinet menstrua. ¶ Coagulum cum aceto lac in mulierꝫ mām̄is coagulatum dissoluit

Capitulum.lxxxiiii.

Leuiathan. Actor. Leuiathā hebraice dr̄ draco. Fertur aūt q̄ draco ⁊ in terra serpit: ⁊ aq̄s natat ⁊ in aere volat. vnde ⁊ in Asiā tribꝫ noībꝫ appellatꝫ scꝫ serpens ⁊ cetus ⁊ leuiathan. Loquens enim in spū de diabolo sub leuiathan typo. ita dicit pphēta. In die illa visitabit dn̄s ī gladio suo duro ⁊ grandi ⁊ forti sup leuiathan serpentez vectē: ⁊ sup leuiathan serpentem tortuosum: ⁊ occidet cetū qui in mari est Iorath. Leuiathan pisci aspedo: id est ceto frequenter insidiatꝫ: ⁊ pugnat cū eo. Omnesq̄ꝫ pisces maris q̄ pugnaꝫ vident inter illos subito ad caudā ceti confluunt. Et si qñ cetus ab illo deuictus fuerit morietꝫ. ⁊ ipi statim. quos enī cauda cinxerit mox deglutit. q̄ si cetꝰ superari nō potuerit: tūc leuiathan a faucibꝫ suis fetidissimū odorē cū aqua emittit. Cetꝰ aūt ecōtrario aquā haurit: ⁊ respuit: ⁊ odorē fetidissimū repellit: ⁊ sic se suosq̄ꝫ saluat ⁊ defendit.

Capitulum.lxxxv.

Lanificus ⁊ limax. Ex li. de naturis rer. Lanificus vermis est longius maculosus ex multis distans pedibus: sparsim colore albus. hic lanam sericam ex proprijs visceribus operatur: ⁊ arboris mori folijs vescitur .q.s. cibus mediantibus ipsius visceribus in lanam conuertitur. Itaque lane sue fusos in ramusculis faciunt. ⁊ in circuitu sui operantur: ita vt perfectis fusis vndique in opere suo includantur: post hoc exitum sibi faciunt in summitate fusorum. Egredientesque natura mirabili mutati prorsus apparent a forma priori. adeo vt vermes qui repebant innumeris pedibus habentes alas iam apti sunt ad volandum. Demum venerem ineuntes diebus tribus coeunt. quo pacto masculus moritur. femina vero ordine iterato oua parit innumera: substrato sibi panniculo vel albo vel rubeo: deinde emoritur. Tunc panniculus cum ouis suscipitur: ⁊ vbi non possit hyemis attingere frigus reponitur: postea calore. veris inualescente: oua ad solem exponuntur ⁊ calore fouentur: donec animata in vermes formentur. Isidorus. Limax est vermis limi dictus: eo quod in limo nascatur: vnde ⁊ sordibus semper ⁊ immundus habetur. Actor. De hoc plenius infra dicetur: vbi de testudine agetur.

Capitulum.lxxxvi.

Linx. Isidorus li. duodecimo. Linx dictus est: quia in luporum genere numeratur. bestia maculis in tergo distincta vt pardus: sed similis lupo. Algazel super libro de sensu ⁊ sensato. Maxime vero linx animal mouetur secundum sensum visus. Nam visu suo res solidas penetrat. ⁊ si aduenit ei res transparens: cito execatur ab ea. Ex libro de naturis rerum. Linx adeo perspicaces oculos habet: vt subtilitate visus etiam solida corpora penetret. Constat enim quod oculus in humido situs est iuxta philosophum. Tria vero sunt in aqua: scilicet aque humiditas: dyaphoneitas ⁊ lucis perspicuitas. et hanc vltimam communicat cum natura celesti. Linx habet linguam serpentis similem: sed maiorem quam in longitudinem magnam porrigit: et collum circumagit: vngues habet grandes. vnicum fetum facit: ⁊ vrina eius in gemmam durescit.

Operationes

¶ Plinius libro vicesimooctauo. Pruritus corporum vrine lincis stillicidio traditur inhiberi. ¶ Eademque prodesse monstratur et vngularum dolori. ¶ Iorath. Linx habet formam vt lupus. Lapisque ligurius ab eius vrina distillatus septem dierum spacio generatur. ¶ De hoc lapide inferius in tractatu de lapidibus dicetur.

A

B

C

D

Capitulum.lxxxvii.

Locusta. Ex li. de na. r. e. Locusta est aīal q̄drupes ꝑuū ad cunicli fere modū: caput hꝫ carnosum ⁊ magnū ⁊ comestibile: habitatq̄ꝫ circa ꝑtes hierosolyme. Uñ Johes baptista hmōi carnibꝫ aīaliū vescebat̄. Quidā tñ dicūt ꝙ circa iordanis terrā ē herba dulcꝫ ad edendū q̄ locusta vocat̄. ⁊ hmōi cibo nō locustis aīalibꝫ Johes vtebat̄ hoc anīal gregatim incedit. Uñ Salomon ait: Regē locusta nō hꝫ ⁊c̄. Qd̄ vtiq̄ꝫ de locustis ꝓmibꝫ intelligi nō pōt: q̄ in multo timore sunt ⁊ nō ꝑ turmas: sꝫ solitarie ī cedūt. Dicit Ares. ꝙ femīa q̄dā locustā nutriuit ab eo tꝑe q̄ iuuenis ⁊ parua fuit: q̄ cū creuisset ꝑ se ⁊ sine masculo impꝑgnatam inuenit.

Capitulum. lxxxviii.

Lupus. Ex li. de naturꝫ rer. Lupus est aīal rapacissimū ⁊ fraudulentum. hunc nōnulli canē siluestrem esse dixerunt: q2 forma eius canis vlulatusq̄ꝫ consimilis: sed latratu caret. Audax est magꝫ eorꝫ genus qd̄ breue q̄ꝫ qd̄ longū est. Cerebrū eiꝰ crescit ⁊ decrescit ꝭm statū lune. ꝙ licet ī omnibus quadrupedibꝫ: in lupo tamen ⁊ in cane plus. Pytagoras. Oculū vero lupi eradicatum cum viderint quadrupedia: domestica timent ⁊ fugiunt. Et si qd̄ aīal minxerit supra vrinam lupi calidam non concipiet vnq̄ꝫ. Actor. Lupus vetidissimus est et rapidus. horrendum habet vllulatum. In vespe autē maxime esurit. vnde scriptū est: Judices eiꝰ lupi. Aresto. Lupus omni tempore agrestis est sicut ⁊ leo ⁊ vrsus. Est etiam fortis ⁊ astutus. Ambrosius. Lupus si primo hominem viderit: vocem ei eripit: ⁊ eū tanq̄ꝫ victor vocis ablate despicit. si autem se ꝑuisum senserit: ferociam deponit ⁊ currere nequit. Arestotiles. Lupi famem quidēꝫ diu portant: et post longa ieiunia multum deuorant. Lupꝰ gulose comedit sine masticatione: ⁊ vna die ꝙ ad tres dies sufficiet: nō aūt comedūt nisi carnes. Jsido. Lupi toto anno non ampliꝰ q̄ꝫ duodecim dies coeunt. Ex libro de naturis rerum. Lupi virgas osseas habent. Anno per duodecim dies coeunt: ⁊ solū eo tempore gregatim incedunt. Arestotiles. Lupꝰ coit sicut canis. Tempore coitus quando filios habet valde malus est.

Operationes

¶ Ex libro de naturis rer. Lupi corsi desiccetur ac seruet̄ multū dicit̄ fieri aromaticū. — A

¶ Jdem cōbustū contritum ⁊ potatuꝫ iuuat epilenticum. — B

¶ Phisiologus. Epar lupi siccatum ⁊ tritum ⁊ cū dulci vino sumptum: facit ad omnes distemperantias. — C

¶ Esculapius. Lupi caro cocta ⁊ esa: fantasticos sanat. — D

Adeps eius ⁊ fel quantū canis. — E

¶ Haly. Fimus albi lupi colice ꝓdest. — F

¶ Auicenna in secundo canone. Caro lupi mala est. Caro tamen luporum habentia rostra ⁊ vngues oculo confert ⁊ cōfortat ipm. valet etiā emorroidis sed abhorret eā stomachus. — G

¶ Phisicus. Nec solum lupi sanguis: sed etiā fimus confert in colica passione. — H

¶ Pytagoras. Homo in passione sua q̄ lunā senserit canini dētes. adib. i. lupi curant eum.

Capitulum. lxxxix.

Luther. Ex li. ð na. re. Luther ē aīal astutū ꝛ maliciosū: magnitudie muri legi: forma ꝑpe ꝯsili p̄terq̄ꝫ ī capite colore fuscū ꝛ nigꝝ: pelle nitēs cui mollioꝛ pluma pilꝰ est: cuiꝰ nitoꝛ nō de facili cedit vetustati. Vñ de pelle ipiꝰ fiūt ornatꝰ circa collū ī vestibꝫ viroꝝ ac mulieꝝ. hec bestia circa stagna ꝛ fluuios habitat: ibiq̄ꝫ foueas hꝫ: ꝛ fetꝰ facit: piscibꝫ viuit q̄s mirabili freq̄ntia venatur. Qui licet sub aq̄s diu viuere possit: respiraculū tñ ab aere trahit. Vñ q̄ñq̄ꝫ auiditate ꝑde gurgustiū. i. nassā ingredit̃. Et q꞉ tūc ne p̄ introitꝰ locū redire nec nassā tā cito discerpe possit: spm̄ in aere recupare nō valēs in aq̄s suffocat̃. Adeo ꝓo ciboꝝ cupida est ꝛ auara ꝙ pisces captos ī specu suo tāto cumulo cōgregat: vt ex putredīs eoꝝ fetoꝛe nō solū foueā sꝫ etiā aerē inficiat. Qð nō sine piculo sui q̄dā expti sunt: q̄ hāc bestiā cape voluerūt. a piscatoribꝫ aliq̄ñ domesticat̃ ꝛ arte inducit̃ vt pisces suo circuitu cogat picula retiū ingredi: suoq̄ꝫ iuuamine capi. Vñ magnū emolimentū dñis suis prestare videtur.

Capitulum. xc.

Lumbricꝰ. Isi. Lūbricꝰ ē ꝟmis itestinoꝝ sic dictꝰ: q̄si lubricꝰ: q꞉ labit̃. vel eo ꝙ ī lūbis fit: hoꝝ tria sūt gña. rotūdi: lōgi ꝛ lati. Haly ī li. regalis dispositōis. Lūbrici nascūt̃ ex hūoribꝫ flegmaticꝭ putrescētibꝫ ī intestinis vbi nascit̃ caloꝛ extraneus. Hos ipossibile ē nasci de sanguīe vel colera rubea. nā colera rubea cū amaritudīe ꝛ acuitate ac siccitate sua hmōi occidit aīalia. Sāguis aūt de venis vel arterijs nō exit: ꝛ si exierit ipa gignit cū passiōibꝫ alijs. Vñ passionē hāc hn̄t pueri flegmaticā ꝛ grossā hūiditatē hn̄tes cū dieta sua grossa ꝛ purgādi negligentia. Maxie ꝓo in autūno hec passio nascitur ex fructuū comestione ꝛc̄.

Capitulum. xci.

Luchaonē siue lichaonē ꝛ lintiscꝰ. Ex li. ð na. re. Lichaon ī orientꝭ ptibꝫ est bestia quā in gñe lupoꝝ nōnulli posuūt: sꝫ lupo lōgioꝛ ē: ꝛ hꝫ crura breuioꝛa ac dissimilia: ceruicē q̄ꝫ iubatā ꝛ mltipharia coloꝝ varietatē: saltu velox ꝛ inocua hoīm: venenatu viuit: hītū mutat ꝟm tpa. Nā hyeme hirsuta ē ꝛ pilis horrida: estate ꝓo nuda. Et h̄ idez vult Pli. lꝫ p alia ꝟba. Lintiscꝰ. Ex li. de na. re. Lintiscꝰ aīal q̄drupes ē vt dicit expimētatoꝛ ī li. suo qð ex cane ꝛ lupa nascit̃. Est enī vterq̄ꝫ pens adeo luxuriosus: vt odio natali sibi ꝯdicēte qð ē inter canē ꝛ lupū in copulā tñ ꝯueniāt ꝓpter luxurie delectamētū. Sicq̄ꝫ fit vt fetꝰ attrahat sibi colorē ꝛ mores vtriusq̄ꝫ. Pli. li. viij. A lupis galli canes ꝯcipi volūt: q̄ꝝ greges suū q̄sq̄ꝫ ductorē e canibꝫ ꝛ ducē hn̄t. Illū ī venatu comitāt̃: illi parēt. Isi. Lintisci dicūt̃ vt ait Plinius canes nati ex lupis ꝛ canibꝫ: cū inter se forte miscent̃.

Capitulum. xcij.

Maricomorion. Albertus in libro de naturis animaliū inquit: Maricomorion est bestia orientis raro visa: cuius magnitudo est vt leonis: coloris rubicūdi: tres ordines dentiū habēs in ore. Pedes sunt vt leonis. Facies eius et oculi: aures vt hominis. Cauda eius vt scorpionis. Agressui sonus eius vt tube: et voces imitantur hominis. Velocitas eius sicut cerui. Et deceptos homines deuorat.

Capitulum. xciij.

Mustela. Ex li. de naturis rerū. Mustela est bestiola subdola: catulos sedule nutrit: eosqȝ de loco ad locū sepius trāsfert ne forte inueniantur. hec rupes et cauernas inhabitat: diutissime dormit. Quando cum serpente pugnare vult. agresti ruta se munit: pinde sup oēm medicorū artē ruta esse dr: ita vt si mortuos fetus suos iueniat p herbam naturaliter notā rediuiuos faciat. De hac clemens papa dicit: quod ore cōcipit et aure parit. Mustela serpentes psequitur adeo vt ipm basiliscū interimat: sed eo interfecto cōmorit. sit ergo breuis corpe et ore: sed astutia magna et aniositate. vincit etiā aīalia magna agilitate corporis.

Operationes

¶ Auicēna in scdo canone. Ex imatura ficu cū herba fit emblastrū sup mustele morsum. A

¶ Idē li. iiij. Est aūt mustele morsus velocis doloris. cōtra quē fit emplastrū cū cepis et allijs. B

¶ Odor rute mustelā effugat. C

¶ Esculapius. Mustele cinis et sanguis eius elephanticiosas sanat. D E

¶ Plinius li. xxx. Humeri doloribus cinis mustele cum cera medetur. F

¶ Sanguis mustele podagris cōfert cū plantagine illius. pterea cinis mustele ex aqua potus freneticis pdest. Elephantiam quoqȝ sanat.

Capitulum. xciiij.

Mamunetus siue mamonetus et manticora. Isidorus. Mamonetus est aīal symia minus. in dorso fuscum: i ventre candidū: caudā habēs villosam: et colluȝ ita grossum vt caput. Vnde captū non ligatur per illud sicut cetere bestie: cū laqueus id tenere non possit: sed per ventrem. Habet autē propriissime faciē humane similē: nigrā dumtaxat et sine pilis, a collo desuper frontem

necest nasus ore ↄtinu⁹ sicut in symea. sȝ certum spaciũ inter vtrũqȝ sicut in hoīe. Inter has bestias ⁊ symeas odiũ est implicabile. bellũqȝ frequens. ⁊ licet virib⁹ nõ ꝓualeant. astucia tamẽ et animositate bellandi symeis preferuntur.

¶ Mãticora. Auicēna. In ptib⁹ Indie lupus qdā est. q̇ grece dr̄ Maricorion. latine scilicet Mãticora. tres habens dentiũ acies inferius ⁊ superi⁹. Est autem magnus et pilosus eiusqȝ pedes vt leonis. facies ⁊ oculi et aures vt hoīs. fusci sunt ei⁹ oculi. ⁊ color est rubicundus vt minij. Cauda eius est vt scorpionis agrestis. Et in ea est rubedo. Ipseqȝ pilos eijcit ⁊ loquitur ⁊ hinnit. vox ei⁹ est vt vox tube et velociter currit sicut ceruus. Estqȝ agrestis hominem comedens.

Capitulum. xcv.

Marcatus. Albert⁹ in li: de na. aīalium. Marcat⁹ est animal figure mustele. sed q̄ntitatē hȝ catti. sȝ lõgi⁹ est. ⁊ bina habet crura. in dorso ventre ⁊ gutture. album sicut mustela. vngues hȝ breuiores q̄ȝ cattus. et duoꝝ generꝝ. vnũ fagorũ. ⁊ alterũ abietũ dictũ sȝ illud qđ nidificat in abietib⁹ multũ est pulchrius ⁊ cõmiscent̄ sibi mutua ambo genera. pellis vtriusqȝ est ꝓciosa. Genera isti⁹ aīalis ⁊ mustele habent hoc ꝙ cũ sint iracunda valde: efficiũt effetida. Et sũt animalia vix vnqȝ quiescentia: etiam quando domesticantur.

Capitulum. xcvi.

Melo. melosus. ⁊ monoceros. ysi. Melo dict⁹ est eo ꝙ sit iocũdissimo mēbro. vel ꝙ fauos petat ⁊ assidua mella captet. Est āt animal q̄drupes armatũ vngulis. Glosa sup eplaȝ ad hebreos. Melo vel melotus ē aīal qđ ⁊ taxus dr̄. cui⁹ pellis hispida valde melota vocat̄. Vñ de q̇busdam sanctis antiq̄uiorib⁹ legit̄. Circũierunt in melotis. Ex li. de na. rerum. Melosus est bestia valde magna que trunculentos hostes ꝓsequit̄ tanq̄ȝ ad hec creata. Rictus habet ingentes. dentes quoqȝ fortes ⁊ ꝓminentes. cũ q̇b⁹ audacter bella cũ aduersarijs patitur. Hec cũ hominib⁹ fortib⁹ terribilis sit. pueroꝝ tamen innocentiā ⁊ eorũ paruitatē mirabiliter ꝑhorrescit eoꝝ verba fugit. in q̇ digne magnificentia innocētie cõprobatur. ¶ ysiđ. Monoceros est monstrũ. equino corꝑe. ceruino capite. cauda suilla. pedib⁹ elephantis. mugitu horrido. cornu tamē vno scȝ acutissimo. in medio frontis armatũ. Captum q̇deȝ ꝑimi potest: sȝ nũq̄ȝ domari. imo (vt dicit Iacob⁹) ꝙ nũq̄ȝ viuũ in hoīs potestatem venit. quia vinci se cernens furore vitam exuit. Phisiologus. Monoceros est aīal pusillum: edo simile. acerrimũ habens vnũ cornu in capite. Pli. li. viij. Asperrimā feram monocerontem reliquo corꝑe equo similem: capite ceruo. pedib⁹ elephante. cauda apro. mugitu graui. vno cornu nigro media fronte duoꝝ cubitorũ eminente. viuam capi negant.

Capitulum. xcvii.

Migale. Actor. Migale bestia q̄ cameleō ti silis esse dr. Rudolph⁹ sup Leuiticū. Migale dr q̄i mus gulosus. Est āt ꝛ fraudulē tus. Nam cū dolo rapit q̄ postea vētri cōmittit Aui. Migalū esse dixerunt aīal min⁹ mustela. Color ei⁹ ad citrinitatē decliu⁹ est cū subtilita te ꝛ tenuitate. Lōgitudo oris ei⁹ ē ad vltimū. ꝛ labiū ei⁹ in vltio. cūq̧ videt aīal: salit ad ipm. ꝛ cū testiculis ei⁹ suspēdit. Dixerūt āt q̄daȝ q͛ hȝ formā ꝛ colorē muris. Verū muscida ei⁹ ē acu ta ꝛ oculi pui. Dētes ei⁹ hn̄t tres ordines. ꝛ acci dūt in circuitu morsus vesice plene hūiditate sanguinea sup bases fustas. Nūq̧ aūt puenit res ad pūcturā in intestinis ꝛ difficultatē vri ne. sudorēq̧ frigiduȝ corruptū. Aū ergo cadit caro corrupta curet vulnus curatione sua.

Capitulum. xcviii.

Mulus. Ex li. de na. re. Mul⁹ ex azino ꝛ equa genit⁹. habet q̄dam azini ꝓpria sez aures lōgas. hinnitū horridū: cru cē in humerꝫ. pedes exiguos. ꝛ corp⁹ macilētū. reliq̄ ꝓo vt hȝ equ⁹. Mule nūq̧ ꝯcipiūt. quia menstrui supfluitas in eis cū cibo trāsit in nu trimentū corpis. Itē sanguis q̄ natura nō in digerit exit cū supfluitate vesice. Est ꝛ alia ratio qm̄ h̄ aīal extra naturā generatū est. ꝛ ei⁹ natu ra diuersificata est in equo q̄ calidus nature ē. ꝛ azino q̄ sūme frigiditatꝫ. Itaq̧ in fetu diuersi fice generato ꝛ malo cōplexionato. non pōt esse ꝯcordantia ptiū ꝛ ordinata natura. vt quasi ex ꝓpria sibi silē generet: q̄ nullaȝ ꝓpriā generis sui substantiā hȝ: itaq̧ in aīalibꝫ romanoꝝ mulas peperisse ꝓdigiū loco habitū est.

Operationes

¶ Auicenna. Muloꝝ pellis ac similium cinis ponitur super adustionem ignis. A

¶ Et vlcera calefacit qn̄ nō sunt cū apostemate B
Est etiā medicamē excoriationi pedū a calcia mentis atq̧ coxaꝝ ꝛ fistulis.

¶ Belbetus in libro de sensibus. Si domum fumigaueris cum vngula muli sinistra: non re manebit in ea sorex. C

¶ Plini⁹ libro vicesimo octauo. Cinis vngu larum muli vel mule ex oleo mirtino alopiti as replet. D

¶ Esculapius. Auricule mule ꝛ burdonis te sticuli si ferant a muliere nō ꝯcipiet. E

Capitulum .xcix.

Mus. Ex li. de na. re. Mus est bestiola panis cupida: ⁊ eoꝝ que ex frugibꝫ ad humanos vsus fiūt. In ꝑquirēdis cibis solertissima. ꝓ quibꝫ etiā nulla plerūqꝫ vitat ꝑicula. eorumqꝫ cupidine duriores solidasqꝫ materias demolit̄. Porro si ī aqua bibit̄ morit̄. qꝛ valde humide nature est. Plinius li. viij. Muriū plura genera sūt ī regione cyrenaica. Alij lata fronte. alij acuta. alij erinacioꝝ genere pugentibꝫ pilis ⁊c. Ex li. de na. re. In oriēte mures magni sunt ad modū vulpiū. q̄ aīalia perimunt hoīes licet nō occidāt: morsibꝫ tamē molestant. In arabia mus magnꝰ inuenit̄: cuius pedes anteriores sunt magni. scꝫ vniꝰ palme. posteriores aūt vnius digiti.

Operationes.

A ¶ Pliniꝰ lib. xxij. Cameleonis herbe succus additis aqua ⁊ oleo mures in se contrahit ac necat. ni protinus aquā sorbeāt.

B ¶ Idem libro vicesimo quarto. Taxi quoqꝫ arboris fumus necat mures.

C ¶ Idem libro vicesimo quinto. Elleboꝝ etiam polente admixtum mures necat.

D ¶ Idē li. xxvi. Porro si cerebꝝ mustele coagulo addat̄: dicunt caseos a muribꝫ nō attingi.

E ¶ Idem libro vicesimo septimo. Aconitū e longinquo mures colere necat.

F ¶ Rasi in Almansore. Mures de domo calcanto fumigata fugiunt.

G ¶ Auicenna in scd̄o canone. Squilla est cepe muris sic nominata. qꝛ murem interficit.

H ¶ Item argentū viuū interficit mures.

I ¶ Ad effugandū mures mus masculus excoriatur ⁊ in domo dimittit̄ aut castrat̄. aut cauda eius abscindit̄. sꝫ excoriatio fortior est.

K ¶ Itē mus assatꝰ ⁊ siccatꝰ ⁊ infanti datꝰ ad comedendū abscindit saliue fluxū ab ore eiꝰ.

L ¶ Sanguis muris eradicat verrucas.

M ¶ Stercus autem eius super alopitiam ꝯfert prieqꝫ adustum ⁊ cum cepe linitum.

N ¶ Cum thure vero ⁊ aqua mellis bibitū frangit lapidem.

O ¶ Item sumptū soluit ventres puerorum.

P ¶ Et quando cū aqua coquit̄ ⁊ sedat in ea qui difficultatem vrine patitur confert ei.

Q ¶ Ex li. de na. re. Fimus muris vehemēter laxat. vñ ⁊ trutāni medicinā ex eo acuunt.

Capitulum .c.

Muscus. Ex li. de na. re. Musquelibꝫ ⁊ muscꝰ. ysi. Musquelibet ē bestia oriētis capole magnitudinē habēs. ī cuiꝰ inguine crescit apostema d̄ collectis hūoribꝫ. Qd̄ cū maturatū fuerit: collidit illd̄ ⁊ fricat ad arborez. sicqꝫ soluit̄ ⁊ decurrit sanies. ibiqꝫ ꝯdēsat̄ ⁊ indurat̄. ⁊ hmōi substātia muscꝰ vocat̄. Dꝛ etiā caro eiꝰ ⁊ stercꝰ dꝛ mūscꝰ. sꝫ ille mlt̄o melior ē q̄ ab apate currit. Muscꝰ odore ꝑdito ꝟtutē suā ī fetoribꝫ ⁊ latrinis recuperat ꝯ fetorē eluctat̄. ⁊ sic q̄si luctamine reuiuiscit. ¶ Cōstan. ī li. ḡduū. Muscꝰ pustula ē in vētre cuiusdā aīalis. d̄ q̄ etiā superiꝰ dictū ī ca. lxviij Gazelle. Et est capreolo silē. qd̄ est in India. Idem in pantegni. Muscus maior est ī aromatibꝫ cali. ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes

A ¶ ysid. Muscus valet ꝯ sincopim: ⁊ cordis debilitatē: cerebriqꝫ ⁊ epatis et stomachi.

B ¶ Cōstā. li. vtū. Muscꝰ ꝯgruit seniorībꝫ ī hyeme mēbra q̄dē defecta aromatizādo ꝯfortat: timorē melācolicū amputat ⁊ audaciā prestat.

C ¶ Itez sternutatōes de musco ꝯ paralisim adiuuāt.

D ¶ Item muscus mittit̄ in collirijs ⁊ pillulis seu pulueribꝫ oculoꝝ. cuiꝰ vires albugies oculoꝝ extenuāt. noxiū humorē desiccant.

E ¶ Dyas. Inunctū capitis grauedinē depellit. eiqꝫ vires ꝑstat. qꝛ ꝯfortatiuū est.

F ¶ Dat solatiuz mēbris oīibꝫ: ⁊ fortitudinē auget ossibus.

G ¶ Scotomiā ex abundanti hūore natā emendat. somnū inuitat: ventrem stimulat.

H ¶ Cor et oīa viscera ꝯfortat in modū cathaplasme impositū. Lege superiꝰ ca. Gazel. ⁊ plenius inuenies de musco.

Capitulum .ci.

Musio. ysi. Musio catt⁹ est appellat⁹ eo ꝙ muribꝫ sit infest⁹. Ex lib. de na. rerũ. Musio siue murileg⁹ aut catt⁹ grece dr̃ qĩ astu tus. Aial est ĩmũdũ ⁊ venenosũ: ⁊ oim muriũ gen⁹ ꝑseqꝛ. cũ bufonibꝫ q̃z pugnare dr̃. quoꝝ licz venenat⁹ aculeis repugneꝛ: nõ tñ necanꝛ. Mures captas ꝓmo lusibꝫ afficit. post h̃ illu sas comedit. Oculis carbũculosis tam acute cernit ꝙ etiã in antris tenebrosissimis velut ĩ luce etiã mures aspicit. Dẽtes hꝫ ad modũ ser re. pilos circa os hꝫ. q̃bꝫ ablat⁹ audaciã perdit. Blãdicijs gaudet. loca calida diligit. Vñ p̃ nimia pigricia pellẽ suã comburit. hoĩs manu cõtrectari gaudet. ⁊ ad ludũ facilime ꝓuocaꝛ. Loturã faciei lambẽdo ꝓoribꝫ pedibꝫ imitaꝛ. Libidine impatientissime accendiꝛ. Et liben ter coitus tempe siluestre efficitur

Capitulum. cij.

Multipes. ysi. Multipes est ṽmis ter ren⁹ a multitudie pedũ vocat⁹ q̃ 𝔷ct⁹ in globũ cõplicaꝛ. Nascitꝛ sub petris ex hũore ⁊ terra. Aresto. Aial anulosum longi corpis ⁊ multoꝝ pedũ eq̃lẽ hꝫ anulositatẽ. ⁊ vi uit aliq̃ntulũ post capitis abscisionẽ. Itẽ p fu mũ storacis sicci multipes deludiꝛ ac dep̄hen diꝛ. Ex li. de na. re. Multipes a re nomen hꝫ: ⁊ sanguie caret h̃ aial (dicit Aug⁹) Aliq̃n corã ipo allatũ. eo q̧ spectãte ĩ mltas ptes 𝔷cisum ⁊ tñ vnaqueq̧ ps vixit ab alijs ptibꝫ sepata.

Operationes.

¶ Auicenna. Vermis q̃ est sub vrceis aque: plurimos hꝫ pedes. ⁊ cũ tangitꝛ rotundaꝛ. A

¶ Si palatũ ex eo cũ melle tangitꝛ: valet cõtra p̄focationes. ⁊ similiter cum comeditur. B

¶ Confert etiam asmati: et ad dilatationem an helitus ṡm ꝙ dicitur. C

¶ Item vermis multipes cum vino bibit⁹ con fert ictericie ⁊ difficultati vrine. D

Capitulum. ciij.

Nepa. Phisio. Nepa. quibusdã placet serpentẽ esse femineã que in hora libi dinis estuantis mari suo compari ca put precidens ipm necat. Vnde ⁊ ipsa in partu necaꝛ viceuersa. Sicut ĝ eadẽ est nepa: q̃ ⁊ vi pera sic dicta. quasi vi pariens. Cũ em̃ ꝓpe par tum est catuli matris visceribꝫ corrosis erum punt cum interitu ipi⁹ matris. Actor. De hac ergo specie pleni⁹ diceꝛ infra vbi agetur de vi pera. ¶ Obix. ysi. Obices dicta est. eo ꝙ ares ne colorem habeat. De q̃ poeta. Quaz spersis pict⁹ maculis theophan⁹ obices. Cõcolor ex ustis atq̧ indiscretus harenis ⁊c.

Capitulum.ciiij.

Neomon. Albert⁹ in li. de na. aĩalium Neomon bestia est. et grece vocatur neomon. latine vero suillus. ⁊ dr̃ eo ꝙ setas hꝫ ꝓ pilis. ⁊ h̃ odore cibũ ↄuenientẽ a venenoso distinguit. Hec bestia serpẽtes ꝑsequit̃ que cũ aspide pugnans caudã erigit quã aspis q̃si minantẽ obseruat ⁊ ad vim suã cum ea trãsfert aspidem deceptã.

Capitulum.cv.

Onager. ysi. Onager iterp̃tat̃ azin⁹ fer⁹. ¶ Onager. xxv. die Marcij. xij. vicibꝫ in nocte rugit similiter i die. ⁊ in h̃ cog̃scit̃ eq̃noctiũ esse. Eius q̃ꝫ rugit⁹ ꝑ singl̃as horas rugiẽtꝫ numer⁹ horaꝝ cognoscit̃. Actor. Onager vt legit̃ in solitudinibꝫ ⁊ ĩ altꝫ habitat. vbi ꝓpter bñficiũ vẽtorũ diuisus a potu viuit. Vñ Hieremie. Onagri inq̃t steterũt in rupibꝫ traxerũt ventũ q̃i dracones. Ex li. d̃ na. re. Onager indie magnũ est aĩal ⁊ crudele. formã azini habẽs. ⁊ vnũ solũ cornu ĩ frõte. durũ nimis ⁊ acutũ ac lõgũ ad bestias ↄ̃rias debellãdas. ⁊ h̃ hꝫ in medio capitꝫ. soleas etiã fortes ⁊ acutas hꝫ: vt iuuamen naturale. ꝙ in alteri⁹ cornu defectu ꝑdidit ĩ eis recuperet. Plini⁹ li. viij. Onagri in frigia ⁊ licaonia p̃cipui sunt.

Operationes

¶ ysi. et Aui. Onagri fel. i. azini siluestrꝫ eradicat moꝛ. ⁊ ↄfert sup apatũ vestigia linitum. — A

¶ In emplastris etiam herisipile ponitur ac prohibet ipsam. — B

¶ Urina azini siluestrꝫ lapidẽ in vesica frãgit — C

¶ Actor. Ungula siluestris azini si cõburat̃ ⁊ bibat̃ epilentie prodest. — D

Capitulum.cvj.

Orafflus. Albert⁹ in li. de na. aĩalium. Orafflus aĩal est varij coloris om̃ia p̃cedẽs aĩalia. In ãteriori ꝑte ẽ valde altũ: ita vt capite extẽso altitudinẽ. xx. cubitoꝝ ĩ posteriori ãt ꝑte emissũ. ad instar cerui pedes hꝫ ⁊ caudã. collũ extẽsũ: ⁊ caput eq̃nũ licet mi-

nus sit aliq̃ntulũ colores multos hʒ: tñ albũ ⁊ rubeũ hʒ frequẽtiores. cum vidit se ↄtẽplãtes ammirari huc ⁊ illuc se vertit prebens se bene videndum. hoc aĩal tpibꝰ nostris visum est. Et arabice vocatur seraph.

Capitulum. cvij.

Onocentbaurꝰ: ⁊ orasiꝰ. Ex li. de na. rez. Onocentbaurꝰ est aĩal mõstruosum et natura biforme capite scʒ asinino ⁊ corpe velut humano. faciẽ hʒ satis horridam. manusqꝫ formatas abiles ad oẽʒ actũ. dum vocẽ promit q̃si loq̃ incipit. sed insueta labra vocẽ humanã formare nõ possunt. H̄ post inseq̃ntes se ligna vel lapides mittit vt experimentator dicit. H̄ mõstrũ dicit Adellinꝰ phũs inter ceteras bestias ab inicio non fuisse tale creatũ. sʒ aliq̃ñ ⁊ alicubi casualiter ex adulterina cõmixtione generari. ¶ Orasiꝰ. ysidorus Orasius in anteriori pte altũ. eminens valde. ita vt extenso capite. xx. cubitorũ altitudinem possit attingere. In posteriori ꝟo pte demissũ est instar cerui. Collũ hʒ extensum. caput equinũ. licet minus. pedes aũt ⁊ caudam vt ceruꝰ. pellẽ ꝟo sicõmi coloꝝ genere diuersimode variatã. vt hõ frustra temptet artificio naturalẽ eiꝰ pulchritudinẽ imitari. Hoc aĩal nostris tẽporibꝰ a soldano babiloniorꝝ transmissum est impatori Friderico romanoꝝ augusto ⁊c. In pcedenti cap̃. Albertus illud aĩal specialiter describit ⁊ appellat cum Orafflus.

Capitulum. cviij.

Orix. Actor. Orix ẽ aĩal mũdũ ẽm legẽ. iuxta librũ Deutro. De q̃ etiã dic̃ ysaias. Dormient sic orix illaq̃atꝰ. Ex li. de na. re. Orix ẽ bestia capree magnitudis: hirco ex pte silis. villũ hñs sub mẽto. Hec in illa pte affrice q̃ caret aq̃ gñat. ⁊ iõo ppetua siti ardet. Admirabile ꝟo remediũ sitientiũ latrões getulie terre aq̃ carẽtes certissimis experimẽtis pdiderũt q̃ hõ in siti eo duraret auxilio q̃ illo salubberrimo liq̃re vesicis dictaꝝ bestiaꝝ infuso pro pte modica vterẽtur. hec bestia (sic egiptij tradũt) in exortu canicule naturaliter tripudiare videt̃ cõpage corpis eius visibiliter sentiẽte. q̃ imber ⁊ frigꝰ abijt. instentqꝫ vapores ignei solis vt vestiat̃ terra floribꝰ herbasqꝫ pferat ⁊ fructus. Est aũt frigoris impatiens. Vñ nec frigus nec niues de facili sustinere potest.

Capitulum.cix.

PAnthera.ysi. Pāther dicṫ ē siue ꝙ om niū aīaliū sit amicꝰ: excepto dracōe. siue ꝙ ex sui gnīis societate gaudet ⁊ ad eādē silitudinē q̄cq̄t accipit reddit. Pan em̄ oē dr. Glosa sup Osee. Nihil leone fortiꝰ: nihilq̄ panthera velociꝰ. Jō p ꝓpha3 ait dn̄s. Ego q̄i panthera effraim: ⁊ q̄si leo domui iuda. Ex li de na. rex. Pāthera ē aīal variū ac speciosū nimis Sūt q̄ tradūt huic i armo maculā esse lune silez: ⁊ interdū crescere rotundā ⁊ ad lune mutatōez variari. Pli. li. xi. Hn̄tq̄ pāthere q̄ttuor māmas in medio vētre. Mares āt in oī gn̄e fortiores sūt femis. p̄terq̄ in pātheris ⁊ vrsis. ¶ Itē panthera semel omino ꝑturit. cuiꝰ cāe rō manifesta est. Nā cū i vtero mr̄is coaluere catuli maturīq̄ ad nascēdū viribꝰ pollēt. odiūt tēpoꝝ moras Itaq̄ oneratā fetibꝰ vuluā tāq̄ obstantē ꝑtui vnguibꝰ lacerāt: ⁊ effundit illa ꝑtū seu potius dimittit dolore cogēte. Ita postea corruptꝫ ⁊ cicatrisosis sedibꝰ genitale semē infusum nō heret acceptū. s3 irritū resilit. Nā vt dic̄ Pli. Aialia cū acutꝫ vnguibꝰ freq̄nter ꝑere nō posse. viciant̄ em̄ intrinsecꝰ se mouētibꝰ catulis. Ysisi. PanthERis venādis insistentes. hircani: veneno carnes illiniūt easq̄ ꝑ compita semitarum spargūt vt illaꝝ esu pāthere seducāt̄. Sed ille dū excremēta hoīs deuorant euadunt.

Operationes

Auicenna. Panthera ⁊ pardus quando venenum comederunt stercus hominis querunt et comedunt. ⁊ sic euadunt.

Capitulum.cx.

PApro. Albertus in libro de naturis animalium. Papro animal est circa cesariem habundans ciuitatem. parū vulpibus maius leporum habens mores. adunata em̄ vllulant. Aliquando enim vno precinente ⁊ aliīs postea simul respondentibꝰ. pilosa autem sūt hec animalia vt vulpes. Et vbi vnum istius speciei occisum fuerit. cetera circa ipsum vllulant sicut plangunt mortuum. Et sunt eorum voces adeo sonore ꝙ cum eminus sunt tanq̄ de propinquo putantur audiri. hoc animal dicitur sepulchra hominū in fame alt quotiēs intrare: ⁊ cadaueribus hominū vesci. Et est quasi sit compositum ex lupo ⁊ vulpe

Capitulum.cxi.

PAthyon. Albertus in libro vt supra. Pathyon animal est. quod nature decorem mirabilem habet. colore enim purpureo pollens: adeo est radiosum: vt visus in ipsa quasi sintillare videatur. Mortuū autem rūborem retinet pellem. sed subducitur radiositas. et est ad modum canis in quantitate. mansuescibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo. Quidam autē antiquoru3 putabant hoc animal habere aliquid diuinitatis. Ossa huius animalis durissima sunt et fortissima. et nerui adeo fortes. ꝙ non nisi magna violētia valeant dirumpi.

Capitulum.cxxii.

Parandrus et pardus. Solinus. Parãdrũ nutrit ethiopia: boum magnitudine: ybico vestigio. ramosis cornibus. capite ceruino. vrsi colore. pariter villo pfundo. Hũc parãdrũ affirmãt habitũ metu vertere. et cũ delitescit assimilẽ fieri cuicũqz rei pximauerit. siue saxa alba sit. seu frutecto vitẽs. siue qz aliũ modũ pierat. faciũt h idẽ in mari polippi ĩ terra cameleontes. sz et polippus et cameleon glabra sunt. vt pnius sit cutis. lenitatẽ pximantia emulari. In h aũt est nouũ ac singulare hirsutiã pili colorũ vices facere. hinc euenit vt difficulter capi possunt. ¶ ysi. Pardus secũdus post pantherã est. genus variũ ac velocissimũ et pceps ad sanguinẽ. saltu em̃ ad mortẽ ruit. ex adulterio pardi et leene leopardus nascitur. et tertiã originẽ efficit. ¶ Ex li. de na. re. vt dicit magnus Basilius. Pardus est bestia torna et acuta nimis in impetu corpusqz motibus aciũ cõueniẽs hz: et varium in colore. saltu potius qz cursũ pdã insequitur In affrica ppter inopiã aque cõgregantur diuerse fere ad amnes ibiqz leene bestijs varijs vel vilis voluntate miscentur. Et inde pardi procreari dicuntur.

Operationes.

A ¶ Arestotiles. Pardus sicut et panthera quãdo venenum comedit stercus hominum querit et comedit.

Capitulum.cxxiii.

Pilosus. Pirolus. et Putorius. Ex li. de naturis rerum Pilosus est animal (sicut glosa dicit sup ysaiam) quod in hominis figura superius incipit. sed inferius in pedes bestie desinit. qualem beatus Hieronimus in vita pauli heremite primi describit. qz superius sit homo frontem asperam habens cornibus et in caprarum pedes desinens. Asserit idem nulli esse dubium istud monstrum in oriente esse captũ. et in Alexandriã missum. et inde mortuũ. saleqz infusum ne a calore dissolueretur deportatuz fuisse Constantinopolim. vt ab imperatore iam Friderico videretur. Nostra etate delata fuit regi Francie bestia ad magnitudinez canis. Caput quidem nõ multũ distabat a capite canis. cetera corporis menbra vt homo prorsus habebat. Crura quidem nuda vt homo. manusqz brachia. collũ albũm ac nudum habebat. Carnibus coctis vescebatur. Ita decenter et modeste manibus capiebat cibum et ori suo inferebat: vt nullus dubitaret in hoc quoniã humanũ modũ in talibus haberet. Erectum vt homo stabat. sedebat vt homo. Puellis et feminis libentissime iungebatur. Et in sexu viri et femine discretionẽ habebat. Genitale membrũ vltra qz corpis qntitas exigebat habebat magnũ. furijs igitur agitatũ hoc animal crudelissime mouebatur. et in hoies seuiebat. Ceterum cum placatum esset instar hominis mitissime et decentissime se gerebat. et mulcebatur alloquijs. et colludentibus applaudebat. ¶ Ex libro de natu. rerum. Pirolus est bestia parua maior quidem sed non longior qz mustela. colore rubea sz in vẽtre candida. Mira agilita-

te viget. In arboribꝫ habitat. et fetꝰ fouet. In quiete se gerit. ꝛ de arbore in arborē saltu potius q̄ꝫ volatu trāsit. q̄ꝫuis aliq̄n cauda ꝑpenis vtat᷑. Caudā em̄ villosa m ꝓpe ad sui magnitudinē hꝫ cuiꝰ ad visum saltu mouet᷑. Et si q̄n grā pastus aquā transire cupit lignū admodum leue sup aquā ꝯgerit. cui supsidens (q̄si velum nauis) caudā suā erigit. sicq̄ꝫ vento flante verificans ligno transuehit᷑. Estate cibū cōgerit: quo viuat in hieme. Viuit āt nucibꝫ et cibo q̄ dulcis est libentiꝰ vescit᷑. ysi. Putoriꝰ a putore dictus est. quia nimiū fetet. ꝛ hoc maxime cuꝫ irascit᷑. hic sicut ꝛ daxus. Habet crura in sinistro latere breuia: in dextro lōgiora. ardua domoꝝ inhabitat ꝛ penetralia. gallinaꝝ ac pullorum cupidissima est: talibꝫ em̄ viuit. Nūq̄ꝫ gallinaꝫ capit aut pullum. caput in inicio petit vt hoc deuicto in ceteris ei membris laborare difficile non sit.

Capitulum. cxxiiii.

Pegasus. Albertꝰ in li. de na. aīalium. Pegasus aīal magnū est ꝛ horridum in ethiopia. equi formā hꝫ. alas vt aquila. sꝫ multo maiores. caput armatū cornibꝫ hꝫ. adeo mōstruosum vt eo viso cūcta fere animantia terreat graui corpore. fuga mirabili. Alaꝝ remigio adiuti pegasi potius currūt q̄ꝫ prouolant. et colliso aere virtute pennarū ad instar turbinis impellunt ventos. multas escas deuorant. Inquiete mouent᷑. infesti sunt animalibꝫ: ꝛ hoc maxime homini.

Capitulum. cxxv.

Pigargꝰ. Bartho. ī li. de ꝓprie. reꝝ. Pigargꝰ ē aīal mūdū q̄ ad esū. vt patet Deutro. xiiij. et ē aīal cornutū ꝛ barbatū sic hircꝰ. minꝰ ceruo. maiꝰ hirco. vñ silis ē hircoceruo sꝫ lōge minꝰ. q̄re infra de tragelacho ruminat sic hircꝰ et findit vngulā sic cerūꝰ. ꝛ ē aīal agreste magne velocitatꝭ: nemora inhabitat ꝛ deserta. Hugo āt dic q̄ pigargꝰ est auis parua ꝛ depssa. vñ dr a pige qd̄ est depssio. Sꝫ Deutro. supponit pro aīali q̄drupede qd̄ est sile hircoceruo. vt ibi innuit glosa. nec aspirat᷑ ibi pma sillaba. vñ cū h nō debet scribi q̄dā scribūt philargū: sed male. vt patet in libris correctis.

Capitulum.cxxvi.

PIgmei. Bartholome⁹ in li. vts. Pigmei sūt hoīes pui statura cubitali. qs greci a cubito pigmeos vocāt. Hi mōtana Indie tenēt. qbꝫ vicin⁹ est occean⁹. vt dicit Papias. Sꝫ dicit Augustin⁹ sic. Pigmei tm̄ semi cubitales sunt. q̄ tertio anno perfecte sunt etatis. septimo senescūt. Dicunt aūt pugnare ꝯ grues. a qbꝫ armati ferro aliq̄tiens deuincūt. De pigmeis āt dicit Pli. li. vij. ca. iij. Pigmei ceruos vt sunt dodrātes nō excedentes salubri celo semp vernāte habitant in terra tempata mōtibꝫ cōpositis ex ptibꝫ aq̄lonis q̄s grues infestare fama est. Qui incidentes arietū capraꝝ dorsis armati sagittis ꝓ tpe ꝯgregato agmine ad mare descendūt ⁊ oua ⁊ pullos gruū p viribꝫ destruūt ⁊ ꝯsumūt. Et hāc impeditionē faciūt tribꝫ mēsibꝫ: qḋ si nō facerēt futuris auiū gregibꝫ resistere nō valerent. De pennis aūt eaꝝ ⁊ ouoꝝ putaminibꝫ sibi casas faciunt vt dicit idem. Et subdit Arestotiles. Inquit in cauernis viuere pigmeos tradit.

Capitulum.cxxvii.

POledrus. Albert⁹ in li. de ꝓprietatibꝫ reꝝ. Poledr⁹ dr̄ eque filius siue pull⁹ equin⁹. qm̄ diu matris vberibꝫ est subiectus. In cui⁹ fronte vt dicit Arestotiles lib. vij. inuenit yconamor. id est amoris veneficium. qn̄ nascit ⁊ lambunt matres equoꝝ lingua ⁊ tondūt illud. ⁊ mulieres incantatrices puerbiāt ex h. Posterior pars pulli est maior parte anteriori: ⁊ cū iuuenescit crescit pars supior ⁊ ꝓpter h erit eleuatio anterioris ptis corporis multoꝝ equoꝝ magꝫ q̄ꝫ posterioris. Et ideo qn̄ est pullus potest pede posteriori tāgere caput suū. qḋ facere nō potest qn̄ puenit ad etatem. ysid. li. viij. Circa aūt pullū equinū hoc vltimo animaduertas quia passum suauem vel durū quem assuescit in iuuentute vix potest dimittere etiā in senectute ⁊c. Superi⁹ in ca. liiij. dictū est. quare ibidē. vide de equo.

Capitulum.cxxviii.

PUlex. Ex lib. de na. re. Pulices vocati sunt eo q̄ in puluere magis nutriunt. Patet pulicē esse vermiculū nigrum ⁊ minutū quidem. sed valde pungitiuū. maxime aūt tempe estiuo ⁊ pluuiali. Saliunt autē potius q̄ꝫ volant. nocte q̄ꝫ die magis hominē infestant. Et nisi vehemens torpor aut somnus grauis in membris sit se tueri nō potest. Cum quis manū adhibet celerius fuga dilabuntur: nec inueniri queunt.

Operationes.

¶ Ex li. vts. Contra pulices optimū remediū est omi vespe corp⁹ absinthio fricare. vel herba eadē cū oleo cocta corpus pungere

¶ Pulex in duas partes diuisa reuiuiscit.

¶ Rasi. Si aqua in q̄ tribuli cocti fuerit domus roret pulices omino destruent. ¶ Aqua siliter in q̄ ruta coquit aut oleāder eos interfi

E cit. ¶ Aui. Ad effugandũ pulices aspergit̃ do-
mus cũ infusiõe coloq̃ntide. tũc em̃ saliũt ⁊ fu-
F giũt. ⁊ siliter ex decoctõe rubri. ¶ Dixerunt aũt
q̃dã q̃ q̃n sanguis hirci ponit̃ in fouea ĩ domo
G apð eũ ↄgregãt. deinde moriũt̃. ¶ Similiter
aggregantur sup lignũ linitũ ex adipe hericij.
H ¶ Item fugiunt ex odore caulis. ⁊ foliorũ oli-
I andri. ¶ Palladi⁹. Pulices fugant̃ a murca
p pauimentum frequenter aspersa. vel cimino
aggresti cũ aqua trito vel cucumeris agrestis
semine aqua resoluto sepe infuso.

Capitulum. cxix.

Pediculꝰ. ysi. Pediculi sũt vermes cu-
tis: a pedibꝫ dicti. vñ pediculosi dicti
sunt q̇bꝫ pediculi in corpe efferuescũt
Ex li. de na. rez. Pediculi dicunt̃ a numerosi
tate pedũ. hoc malũ ex ipsa hoĩs carne creatur
indubitanter. ⁊ tñ inuisibiliter. hos nõnulli de
sudore hoĩs. alij ð poris ⁊ euaporatõibꝫ gigni
dicunt. Haly. Accidit autẽ pegrinanti copia
pediculoꝝ in corpe ꝓpter sudorem ⁊ puluerem
ac balnei paucitatem.

Operationes.

A ¶ Haly. Quod cũ euenerit corpꝰ pegrinoꝝ vł
alioꝝ cathaplasmet̃ cũ argẽto viuo. occiso cũ
oleo. adiũcta aristologia lõga mane q̃z balneũ
ingrediat̃. ⁊ corpus eiꝰ fricatione valida mũdet̃
B ¶ Rasi. Pediculoꝝ generatiõez ꝓhibẽt vsus
balnei ⁊ lauacri. pãnoꝝ freq̃ues mutatio ꝓprie
q̃ꝫ vt pannus q̇ carni adheret lineus sit huius-
modi. pediclos interficit argẽtũ viuũ extinctuz
si oleo inficiat̃ ex oleoq̃ꝫ fila lanea inungant̃.
q̃ sup se aliq̇s appendat. aut ex eis se cingat.
C ¶ Aui. Stafisagria cũ arsenico pediculos in-
terficit. ⁊ similiter argentũ viuũ extinctũ.
D ¶ Precipuum remedium esse dicitur frequens
ablutio corporis ⁊c̃.

Capitulum. cxx

Porcus. Ex li. de na. re. Porcꝰ ẽ bestia
seua ⁊ immũda ⁊ obscenis locꝭ gratis-
sime cõmorat̃. Actor. Porcꝰ nõ rumi-
nat. ⁊ ideo inter immũda ẜm legem reputatur.
Mũdis ⁊ immũdis indifferẽter vescit̃. in luto
delectat̃. rostro lutũ suffodit. horrende grinnit.
p̃cipue aũt vno pcusso ceteri grinniũt ⁊ q̃si cõ-
patientes illuc ↄueniunt. sed statim obliti sui
planctus ad lutũ vel ad cibũ redeũt. Fertur ãt
nullũ corpus aĩalis interius ⁊ dispositõe ⁊ nu-
mero partiũ sic assimilari humano corpori sicut
corpus porci. Unde phisici ⁊ alij interiora hu-
mani corporis inuestigantes. porcorum in-
teriora q̃si quoddã exemplar inspiciũt. Aristo
teles. Porcꝰ. viij. mensium coit. sed nũc debile
quid generat. Multos filios facit ꝓpter mul-
titudinẽ spermatis. cetera bisulca paucos fa-
ciunt. viuit aũt vsq̃ꝫ ad annos. xv. Cũ impin-
guat̃ coire põt omni tpe. Porca pregnans est
q̃tuor mẽsibꝫ. fertilis est in fetu. parit em̃. xx. fi
lios. ⁊ lactare nõ sufficit. p totũ ventrẽ hꝫ mam
millas. Ex li. de na. rez. Porcus habet ptãtem
coeundi multũ p̃ alijs aĩalibꝫ. porce autem in-
tantũ efferari dicunt̃ in coitu. vt hominem la
nient. maxime cãdida veste indutum. Phisio.
Agrestes porci tẽpe coitus bellicosi sunt. Et

vt habeāt durū coriū ꝯfricāt se arboribꝫ. ꝛ postmodū intrāt lutū: deinde lutū illū desiccāt. postea p̄liant intātū vt ambo vł vnꝰ eoꝝ moriatꝰ.

Operationes.

A ¶Avi. Porci sanguis ꝛ hoīs siles sūt in omī re siliter ꝛ carnes amboꝝ. ita vt q̇dā vēdiderit carnē hoīs ꝑ carne porci. ꝛ latuit donec ī ea inuēti sunt digiti hoīs: B ¶Sanguis tñ porci debilioris est virtutꝫ sanguine hoīs. C ¶Fel porcinū ceterꝫ fellibꝫ debiliꝰ est: solutiuū tñ mali chimi D ¶Adeps porcinꝰ valet ad apostemata ꝛ ad ignis adustionē. E ¶Stercus porci nū cū aqua ꝛ vino confert sputo sanguinis ꝛ dolori lateris. F ¶Item stercꝰ siccū cū aceto bibitꝰ ad infirmitatem lacertoꝝ. G ¶Os cauille porci si cōburatꝰ ꝛ fricentꝰ eo dentes solidantꝰ. Lotium porcoꝝ ꝓdest albedini oculoꝝ. sed eius ꝓprietas est vt lapides frangat ꝛc̄.

Capitulum. cxxi.

Pader. parias. prester. Ex li. de na. reꝝ. Padera ē serpēs ī germania ad grossitudinē hūani brachij. colorē in ventre aureo ꝛ dorso virenti. Avicenna. Huiꝰ flatus adeo noxius esse dr̄: vt si virgā recenter cesam ori eiꝰ adhibeas. corticē eius flatu suo faciat in vesicas felleas ebullire: sed ꝛ fulgentē gladiū si ori eiꝰ adhibeas veneno eū inficit. ꝛ vsq̧ ad summū gladij ꝑcurrens. Hic cū hominē in pede ꝑcusserit: venenū ad cetera mēbra ꝑ momentū decurrit. ꝛ h̄ ꝑ nimio excessu caloris eiusdem nature cuius ignis. q̇ semꝑ ascendit. Cum autē ascendēs cor tetigerit. tunc hō cadit ꝛ moritur.

Cōtraq̧ remedium est. vt homo ꝑcussus in pede. suspendatꝰ in altum ꝑ pedes demisso capite sicq̧ venenum nequit ascendere. sed inferius locus exciditur et per medicamenta sanatur. ¶Ysi. Parias est serpens q̄ semꝑ in cauda ambulat. ꝛ sulcū facere videtur. De qua Lucanꝰ. Quo contentus iter cauda sulcare parias. ¶Item prester est aspis qui semper ori patenti ꝛ vaporanti currit. Unde poeta. Oraq̧ distendens auidus fumantia prester. Hic quem ꝑcusserit distenditꝰ enormiq̧ corpulentia necatur. exuberatū eīm putredo sequitꝰ. Alexander Prester est serpens fumū exalans. et in morsu suo tumorē tm̄ homini leso adducens vt humana prorsus forma ꝑeat.

Capitulum. cxxii.

Rana. ysidorus. Rana a garrulitate vocata ē. eo q̧ circa genitales paludes strepit: ꝛ sonos vocis importunis clamoribus reddit. ¶Ex libro de natūris rerum. Ranarum coitus magis est de nocte q̄ȝ de die et in eorum coitu magna est mora multumq̧ seminis effundunt. Ranas habet mare que alas habent. Et omnis piscis fetus nutrit preter ranam. ¶Ysidorus. Ranarum quedā aquatice dicuntur. quedam palustres. quedam rubete ob id quia in vepribus sunt grandiores cunctarum. Alie calamite vocātur eo q̧ inter arūdines et frutices viuunt. minime omnium et viridissime. muteq̧ ꝛ sine voce sunt. ¶Ex li. de na. re. Rana vermis est quandoq̧ colore viridis. sed illa q̄ rubet deterior est loquax est: et

aut leditur. In augusto mēse nūq̄ꝫ potest os suū pro quolibet ministerio cibi vel potus vel vocis aperire. Quod si manu vel baculo temptaueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

A ¶ Plinius li. xxxij. Rane iecur geminū esse dicūt. Itē rane si viui ꝯcremenť in olla: cinis earū cū melle alopitias replet. ac meli⁹ cū pice liquida. B ¶ Jus rane in patinis decocte tussim fertur sanare. C ¶ Vermes nati in hoīe ranarū tolluntť felle. prodest ꝛ febri ranaꝝ felliū cinis. D ¶ Ranis ex oleo ꝛ sale decoctis vt succus sorbeatūr thetano medeť. E ¶ Auicenna in secūdo canone. Cinis rane positus sup sanguinis locum retinet eum. F ¶ Idem confert apostematibus cordarum iuncturarum super effusus. G ¶ Rana cū sale ꝛ oleo decocta dicitur esse bezahar lepre ac vermium venenosorum comesta H ¶ Ex decoctione rane fluuialis os ad dolorez I dentium colluitur et sedatur. ¶ Corpus rane petrose et proprie pinguedo eius facilem facit dentium eradicationem. ipsa quoq̄ꝫ dentes eijcit animalium quando sumunt eam.

Capitulum. cxxiij.

Rangifer ꝛ rosūrella. Albert⁹ in libro de naturꝭ aīaliū. Rangifer aīal est in aq̇lonis partib⁹ versus polū articum generatū. et in partibus noruegie et suetie. et in his que sunt minoris latitudinis regionib⁹ generatū. Et diciť rangifer quasi rāmifer. Est em̄ quasi de figura cerui. sed maius corpore ꝛ robore fortissimum ꝛ fuga celerrimum. tres ordines cornuum gerens in capite ꝛ in quolibet habens duo cornua. ita q̄ caput eius videť virgulis circūpositum. duo ex his ceteris maiora. habet in loco cornuū cerui. et hec efficiunť in bestia perfecte quantitatis. aliquādo quinq̄ꝫ cubitorum et ramoruꝫ vigintiquinqꝫ. duo aūt quaqꝫ in medio capitis que sunt lata in modū cornuū dame. ꝛ sunt circūposita ramis multis et breuibus. duo aūt alia hꝫ in fronte. Et cum his omnib⁹ magis pugnat cōtra bestias aduersantes. ¶ Ysið. Rosurella est aníal circa aquas habitans. vt frequenter mustela maius ꝛ pirolo minus. In dorso subrufum. in ventre candidū. In terra facit habitacula. digerit stercus odoriferuꝫ valde. et musco simile in odore. sed impar virtute. ꝛ odoris violentia Visus hominū fugit vno tamen in loco stercus illud cōgerit ꝛ hoc mirum in bestia. quia bonum suum presto omnibus accipiendū ponit. quo videatur bonum non inuidere.

Capitulum. cxxiiij

Rattus et Sorex. Actor. Rattus sine glis ꝛ sorex species sunt. Et cum sorici nomen muris cōmunis vulgariter appropriatur. econtrario rattus in medicoruꝫ libris quasi ꝓprio nomine mus vocatur. vnde ꝛ medici fimo ratti ad alopitias vtuntur. qui tamen videlicet rattus venenū in cauda gestare dicitur. Est autem rattus duplicis generis scꝫ terrestris et fluuialis. Ex libro de naturis rerū. Rattus est murīū genus mlto ceterꝭ maius. hi adeo perniciosi sunt. cū libidine accenduntť. vt si eoꝝ vrina partē aliquam hominis

nudā attigerit. carnes eiꝰ vsqꝫ ad ossa putresce re faciat. nec vulnꝰ in cicatricē vlteriꝰ inducit. ¶ Ysid. Sorex latinū est vocabulū. eo ꝙ animal huiuscemodi rodat ꝛ in modū serre ꝑcidat.

Operationes.

A ¶ Belberꝰ. Si domū suffumigauerꝫ cū vngula muli sinistra nō remanebit in ea sorex.

B ¶ Plinius libro .xi. Aures soricis sunt pilose.

C ¶ Dyascorides. Fimus aūt soricis cum aceto tritus alopicias emendat cum rore marino.

D ¶ Tusus ac bibitus calculos excludit.

Capitulum .cxxv.

Regulꝰ. ysid. Regulꝰ ipē est basiliscus scꝫ serpēs lōgitudine semipedalis albis maculis lineatꝰ. Idē ꝛ sibilus dr. qꝛ sibilo occidit anteqꝫ mordeat vl' exurat. Reguli sicut ꝛ scorpiones arentia queqꝫ sectant. et postqꝫ ad aquas venerint: ydrofobas et limphaticos faciūt. Glosa sup Esaiā .xiiij. Regulus ipē rex serpentū q solo visu ꝛ flatu absorbet volucres: occiditqꝫ hoīes. Unde ꝛ de achab ꝛ filio eiꝰ Ezechia sic loquit ꝓpha. De radice colubri egrediet regulus ꝛ semē eiꝰ absorbēs volucrem. Est aūt regulus serpēs pennatꝰ. vnde vbi iuxta trāslationē nostrā legit volucrē absorbens: in hebreo iuxta Hieronimū legit serpens volans. Actor. Hinc etiā alibi ꝑ eundeꝫ ꝓphetam dr. In terra tribulatiōis ꝛ angustie leena ꝛ leo. ex eis vipera ꝛ regulus volās. Andromachus in libro de ꝯfectōe tyriace. Regulus q ꝛ basiliscus serpens est subalbidus. super cuius caput sunt tres pilei. Quē cū videt aliqs paulo post morit. et qn sibilat morit q audit sibilū eiꝰ. Omis qꝫ bestia de illo mortuo comedens statim morit. Et est malignior serpentiū nec aptus tyriace. ¶ Iorath. Regulum si quod animal viderit vel audierit ydropicus efficitur ꝛ moritur. De hoc autem regulo plenius dicetur inferius in tractatu de auibus.

Capitulum .cxxvi.

Rinocephalus ꝛ Rinoceron. Phisiologꝰ. Rinocephalus ceruicem habet equinā cū vniuerso corpore. flammis quas in ore aspirat hoīes ꝑimit. ¶ Ysid. Rinoceron grece latine interꝑtatur in nare cornu. Idē et monoceron. id est vnicornūs. eo ꝙ vnū cornu in media fronte habeat. pedū quattuor ita acutū ꝛ validum vt quicqd impetierit aut ventilet aut pforet. Nam ꝛ cū elephantibꝰ sepe certamen habet. et in ventre vulneratum prosternit. Tante aūt dr esse fortitudinis vt nulla venantiū virtute capiatur. Sed sicut asserūt qui naturas animaliū scripserunt. virgo ꝛ puella proponitur que venienti synum aperit in quo ille omni ferocitate deposita caput ponit: sicqꝫ soporatus velut inermis capit. ¶ Ex lib. de naturis rerum. Rinoceros qui et monoceros habere dicit in media fronte cornu robustissimū in lōgitudine quattuor pedum. Eoqꝫ aduersus elephantes ꝑleat naturaliter aluum petens quā solam intelligit ictibꝰ suis ꝑuiam. Cum aūt a venatoribꝰ capit: ex sola indignatione superbū animal morit. De illo inferiꝰ in capitulo vnicornus pleniꝰ dicet.

Capitulum .cxxvii.

RUtela. Aui. Rutela est aīal sīle araneē q̄ vocat̄ alpheed. ⁊ est venatrix musca-rū. Spēs eiꝰ sūt multe ſm Gal. Est em̄ q̄dā rubea rotūda. q̄dā āt alba rotūdū hn̄s ventrē: paruū os stellata. ⁊ ipa ē acuti dorsi cū lineis lucidis. q̄dā ꝓo citrina pilosa. et quedā vuea. s. ad nigredinē declinās. q̄dā formicalis. q̄dā vespal. q̄dā egyptiaca. Ex morsū eī eoꝝ fit dolor vehemēs: ⁊ facit accidere dolorē capitꝭ vehemētē ⁊ ꝓfunditatē somnij ⁊ succedit ei mors

Operationes.

A ¶ Aui. In cura morsuū ipoꝝ admistrat̄ canōvlis ꝺ attractōe ⁊ suctōe: ⁊ linit̄ cū aq̄ salsa dantur ꝗꝫ tyriace fini.

B ¶ Balneū et tyna velociores sunt res in sedando dolores eoꝝ: cū em̄ humectant̄ in tyna dolor sedat̄. ⁊ cū egrediūtur ab ea redit. vn̄ oportet vt iugiter ⁊ oī hora balneent̄.

Capitulum. cxxviij.

RUbetū siue rubeta. Actor. Rubetū est aīal ac venenosū rane genus qꝺ vulgo crassan ꝺr. Ex li. de na. rerū. Rubeta diuersis referta medicaminibꝫ: qn̄ vult deponit ac resumit. ⁊ hec assidue ī pastu facere dicit̄. Venena ꝓo nūq̄ꝫ deponit: sꝫ tāq̄ꝫ arma sua penes se reseruat. Habent gemina cornua veneficioꝝ plena. ¶ Pli. li. viij. Rane rubete quarū et in terra et in humore: vita est plurimis referte medicaminibꝫ deponere ea assidue ac resumere pastu dicuntur: venena sibi tm̄ reseruantes.

Operationes.

A ¶ Carnibus (vt dicit ysidorus) earum in hamū positis precipue purpureas allici certū est.

B ¶ Contra venena marini leporis et rubete cinis earū remedio est in aqua potatus.

Capitulum. cxxix.

SAlamandra. ysidorꝰ. Salamādra dicta est eo ꝙ cōtra incēdia valeat. Cuiꝰ inter omīa venenata maxima vis est. Ex li. ꝺ na. reꝝ. Salamādra quā nōnulli cameleontē. i. leonē terre vocāt. Est animal quadrupes. faciē habens lacerte. vel (vt dicit Aristoteles) faciē habet inter faciē porci et simie. in igne viuit. ⁊ incendiū extinguit: profert etiam quandaꝫ lanam pallidam. de qua cōtexte zone cōburi non possunt. Est autē splene carens: et contra omnia animalia. Jecur habet in sinistra parte. In extis quoꝗꝫ visceruꝫ magna est in eo varietas a ceteris animalibꝫ: macra est valde. qꝛ parū habet de sanguie. Ideoꝗꝫ timorosa est

valde q̄r diminuit in ea calor q̄ est incentiuus
audacie. Color eius est varius ac per momen-
ta mutabilis. Oua gallinarū more gignit. et ex
eius fetus producit. In hoc autem genere nō
est masculus neq̧ femina sed omnes gignunt
¶ Alexander papa (vt fertur) Ex hui9 anima-
lis lana vestimentū habūit q̄d cū ad mundiciā
aliquando lauari deberet: non alijs aquis ab
luebatur. nisi q̄ in ignē proijciebatur. ⁊ p ignē
candescebat. ¶ Plinius li. xxix. Panis coctus
liguis a salamandra cōtactis interficit.

Operationes.

A ¶ Dyascorides. Salamandre virtus stiptica
est et calida recteq̧ miscetur medicaminibus
stipticis: et improbos capillos qui sunt in pal-
B pebris amputat. ¶ Seruatur autem sic. caput
et pedes ei tollunt. reliq̧ quod remanet in mel-
le mittitur: et cum opus fuerit in vsum assumit.
C ¶ Plinius libro. xxxij. Testudinis marine car
nes admixte ranarum carnibus preclare con-
tra salamandras auxiliantur.

Capitulum. cxxx.

SAura ⁊ Stellio. ysidorus. Saura la
certus est qui quando senescit excecāt
oculi eius: et intrat in foramen parie-
tis aspicientis ꝯtra orientem. et ortum solis in
tendens illuminat. Rudolphus sup Leuiticū
Stellio ⁊ lacerta sunt animalia infirma: mali
ciosa tamen ⁊ reptilia venenata. Ex li. de natu.
rerum. Stellionis venenū mortiferū et cōtra
illud remediū fit ex tritis carnib9 scorpionis.
¶ Plinius li. xxx. Stellione nullum animal
fraudulentius. hunc inuidere homini tradunt
et inde stellionū nomē in malū esse trāslatū di-
cūt: sic eū capiūt. Estatib9 obseruāt cubile ipsi9
q̄d est in locis hostiorum vel cardinib9 fenestrarū:
aut i cameris vel sepulchris. Ibi vere incipiēte
fissis harundinib9 textas apponūt casas quarum
angustijs etiā gaudet eo facili9 exuens torpo-
rem circūdatū: sz eo relicto remeare nō potest.

Operationes.

¶ Huail. id est stellio. longam habet caudam ⁊ A
paruum caput et nō est lacertus. ¶ Caput etiā B
et corpus ei9 ab illo sunt diuisa sz fortasse pri
mus ei est in natura. ¶ Caro ei9 multū calida C
est. In ipso est virtus extrahens surculas ⁊ spi
nas. ¶ Sanguis eius valet albugini oculorū. D
¶ Adeps eius fortiter impinguat. Sterc9 eius E
tritum eradicat verucas.

Capitulum. cxxxi.

SAnguisuga. Ex lib. de naturis rerum.
Sanguisuga est vermis aquatilis os-
sib9 carens et pedib9 ac pennis. homi-
nem impetit ac bestias vt sanguinē earum sugat
Cuius sacietate nimia mortem sibi sepius ac
cersit. Os habet ad modū trianguli. Unde et
vulnus relinq̄t. Cūq̧ carni adheserit: quanto
magis trahit: tanto fortius insidet donec rum-
pat. Itaq̧ sanguinē putridū extrahit et aliū
sanando seipm occidit. Quidam aūt his ver-
mib9 min9 sapienter ad supfluū corpis sangui-
nem hauriendū se prebent nisi corruptionem
nimiā insentiāt. Nam in homine sano nobilio
rem ac bene digestū sanguinē extrahūt. Me-
liores aūt ac minus nociue dicunt ille q̄ rugate

ac lineate in dorso sūnt. deteriores ꝑo q̄ nigre sanguisuga cū vrticis ac tribulis pungit̃ vt venenū euomat. scʒ qđ in bestijs aut bufonibus aut serpentibꝫ aquaticꝭ bauserit. ¶ Auicenna in secūdo canone. Aliquādo quedā aque sanguisugas habent paruas. quaꝝ occultatio difficile facit ab eis cauere. ideo degluti unt̃. et aliquando pendent in manifesto gutturis: qn̄qꝫ in interiori parte meri. qn̄qꝫ vero ꝑueniūt ad stomachū. Cūqꝫ diu moratur sugit ex sanguīe quantitatē magnā. sicqꝫ crescente illiꝰ corpore q̄ntitas eiꝰ apparet. Ei ergo in q̄ suspendit̃: accidit angustia ꝛ tristicia ac sputū sanguinis.

Operationes.

A ¶ Auicenna in libro vt supra. Quandoqꝫ quidem curatur cum medicinis gargarismorum si fuerint prope guttur.

B ¶ Cum eis vero que vomitu ex solutione vermes educunt. si fuerit stans in profundo et in stomacho.

Capitulum. cxxxij.

Scrabrones. ysidorus. Scrabrones a cabo. id est caballo vocati sunt. eo ꝙ ex eis creentur. Sicut autem scrabrones nascuntur de carnibus equorum putridis: ita ex eis iterum sepe nascuntur scarabei vnde cognominati sunt. vt infra in tractatu de auibus latius agetur.

Capitulum. cxxxiij.

Salpiga: scitalis: ꝛ seps. ysid. Salpiga vl̓ salpinga serpēs est q̄ nō videt̃. Idez Scitalis dicta est eo ꝙ tanta tergi varietate ꝑfulget vt notaꝝ grana retardet aspiciētes: ꝛ q̄ reptādo pinguior est: q̄s asseq̄ nō valet miraculi sui stupētes capit. Tanti āt feruoris est vt etiā hiemis tpe exuuias corpis feruēter exponat. De q̄ Lucanꝰ. Et scitales persis etiā nūc sola pruinis exuuias posita suas. Solinꝰ Scitalis hiemales exuuias ꝑma ponit. ¶ ysi. Seps est exigua serpēs: q̄ nō solū corpꝰ: sed ꝛ ossa veneno ꝯsumit. Cuiꝰ poeta sic meminit. Ossaqꝫ dissoluēs cū corpe tabificꝰ seps. Idem seps ē tabifica aspis: q̄ dū momorderit hoīem statī eū ꝯsūit: ita vt liq̄fiat totꝰ i ore ꝯpēts. Luca. Parua mō ꝯpēs ſʒ q̄i nōnulla cruēte mortꝫ hꝫ tm̄ ꝛc. ꝛ post eripiūt oēs aīaʒ. tu sola cadauer.

Capitulum.cxxxiiij.

Situla. Spuens. et Syrena. Ex li. de na. rer. Situla serpẽs est pu9 et malitiosus. q̇ hoiẽ siti interficit. hic tanta varietate refulget: vt intuẽtes pulcritudine re tardet. et quẽ natura dedit reptãdo pigriorẽ mi raculo stupẽtes detinet q̃s asseq̇ nõ valet. Est ãt tanti feruoris vt ĩ hieme pellẽ deponat. hui9 morsu q̇ tãgit igneo corrept9 ardore succendit. ¶Actor. Situla gen9 est aspidis. qd̕ grece dr dypsa. De q̇ pleni9 dictũ est s̄. ca. li. ¶Auicẽna Spuens dr q̇dã serpẽs. qr sputo suo interficit illud sup qd̕ cadit. qd̕. s. sputũ pi̇ciũt dẽtes ei9 cstricti sup alios. Odor etiã sputi ipsi9 interfi cit. lõgitudo ei9 est vsq3 ad duos cubitos. et co lor ei9 cinericeus ad citrinitatẽ declinãs. et illũ quẽ mordet interficit anteq̃3 redeat. Quez em̃ mordet sine sensu remanet et sine motu q̇etus. et pfunde dormiẽs post saltos ctinuos et clau sionẽ ocloꝝ et torsionẽ colli. et spasmũ et pulsũ in ordinatũ. et nõ sentit dolorẽ intestinoꝝ. et intro mittit digitos in guttur suũ vt euomat. ¶ysid. Syrene sũt in arabia serpẽtes cũ alis q̃ plus currũt q̃3 eq̇. s3 etiã volare dicũt. Quaꝝ tñ vt9 est vt morsum ante mors insequat q̃3 dolor.

Capitulum.cxxxv.

Symia. Ex li. de na. re. Symia ẽ bestia cdẽsa villo. ĩ exterioribꝫ mẽbris super oĩa aĩalia silat boi corpis dispositio ne: interi9 ãt nullã cũ boie dispositionẽ habẽs cõmunẽ aũt oĩbꝫ aĩalibꝫ minorẽ. ergo oẽs fere bestie mãmillas hñt in posteriori p̃ renes vt eas in seri9 positas fetus attingere possint: et pmptas hẽe cũ velint. Homo vo et symia hñt eas in pectore. qr natura dedit eis manus abi les ad omnem actũ. q̇bꝫ eleuare possint fetus a terra et aptare illos ad vbera. H ãt illi teest hu mani corpis. qr caret vmbilico. vga q3 mascu li est vt vga canis. Calcaneum h3 in pedibꝫ. et pter h erigit vt hõ stat et currit q̃nq3. sed h nõ pt nisi modice. qr natura bestiã hãc cdidit in faciem esse pstratã. Nam solus hõ naturaliter erectã h3 staturã. Hec bestia gestu ingeta est. morsu ferox. cauda caret. et pre ceteris aĩalibꝫ gustu viget. Nuces et poma libẽter comedit. s3 cũ in eis amarũ corticẽ reperit totũ pi̇cit. sicq3 pter amarũ dulce respuit. In India dicit Pli. esse symias toto corpe cãdidas. ¶Alexan der. Symia domestica dñm suũ agnoscit post multa reuertentẽ annoꝝ curricula. ¶Ex li. d na. re. Symia ad oẽz ludũ docibilis est. et ad ferocitat3 obliuionẽ. nũq̃3 tñ sic est mansueta vt nõ sit rabida. libẽter cũ pueris lũdit. et si co pia data fuerit eos aliqñ strãgulat. Si q̇s eã leserit diu p̃ eũ rancorẽ custodit. Ingenio pol lent. et emulãt q̇cq̇d vident. vñ facili9 incidũt in man9 venatoꝝ. habitãt ãt in arboribꝫ vel rupi bus. At vbi eas habitare venatores viderint accept3 calciamẽt3 hoĩm vadũt et sedẽt in loc3 vbi ab illis videri pñt: induũtq3 calciamẽta illa pedibꝫ suis ac diligẽti9 ligãt. et post h exponẽtes ea sub arbore relinquũt et pcul abeunt. tũc sy mie descẽdentes: qd̕ eos facere viderũt imitãt. sicq3 calciate capiũtur. ¶ysid. Symie nomen gre. est. i. pressis naribꝫ. vñ symias dicim9 eo q̃ suppressis naribꝫ sint et facie feda etc.

Capitulum.cxxxvi.

SCorpio. Ex li. d̄ na. re. Scorpio blandum ⁊ q̄si v̄gineū d̄r hr̄e vultū. s; h; in cauda nodosa venenatū aculeū q̄ pūgit ⁊ inficit ꝓximantē. Ferit āt obliq̄ ictu ⁊ in flexo. nulloq; momēto meditari cessat ⁊ occasiones inuenire feriendi. homini āt ab eo ꝑcusso putat̄ remedio esse cinis eius potat᷒ cū vino. Sol᷒ infectoꝝ scorpio caudā h;. Duos habet aculeos. vt dic̄ Aris. Terra viuit. ⁊ ī vere ouat. ⁊ in autūno similiter. Pariūt v̄miculos ouoꝝ specie. q̄s cū parens deuorare voluerit. illi īmunes sūt q̄ se clunib᷒ m̄ris imponūt. Porcus niger si a scorpione ꝑcutit̄ ꝓculdubio moritur. Alteri᷒ v̄o coloris porc᷒ euadit q̄nq; et nō sp. ¶ Ysid. Scorpio v̄mis est terren᷒ q̄ poti᷒ v̄mibus ascribit̄ nō serpētib᷒. Glosa sup Lucam. Ecce inq̄t dn̄s dedit nob̄ ꝑtātē calcādi super serpētes ⁊ scorpiōes. Sūt em̄ scorpiōes q̄ cauda insidiāt̄ occulte: serpētes q̄ dēte ledūt apte. Ipsoꝝq; venenat᷒ acule᷒ retro est timendus.

Operationes

A ¶ Palladius. Scorpiones existimant aliqui posse fugari. si aliq̄ ex eis v̄rant̄ ī medio dom᷒.

B ¶ Auicēna in secūdo can̄. Sputū hoīs ieiuni

C scorpiones interficit. ¶ Item raphanus scorpioni aduersat̄. ita q̄ si frustū raphani imponatur sup eū morit̄.

D ¶ Eius etiā aqua in h̄ expertā est. ⁊ fortior est. Si scorpio momorderit aliquē qui raphanum comederit nec ei nocebit.

E ¶ Auicēna in. iiij. can̄. Scorpionis punctura curatur ꝑ canones cōmunes. ⁊ per vaporationem cum sale et milio. et similibus.

Capitulum.cxxxvii

SEta. simultas. ⁊ solifuga. Ex li. de na. reꝝ. Seta ē v̄mis (vt q̄dā dicūt) ꝓ ꝑēs a re nomē h̄ns. Est em̄ tenuissimus instar sete. fere cubitalis lōgitudīe dur᷒ ⁊ alb᷒. nihil differēs vtraq; extremitate quippe cui caput nō ē. s; serpit vtrobiq;. hic in aq̄s corrupt; nec tn̄ fetidis nascit̄. adeo dur᷒ est: q̄ vix pede ꝯteri potest. Huius veneni tanta vis est vt ab hoīe potu haust᷒ elanguere eū et tabescere faciat donec cum diro cruciatu vita exuat. ¶ Ex Papia. Simultas est ꝓprie vermis in capite arietis. qui dum mouet̄ facit eū repedare. Ex eodem. Simultas est vermis in capite aīalis cornua habentis. cōmouens eum ad feriendū cornib᷒. ¶ Ysid. Solifuga ip̄a est musaraneus Solinus. Sardinia q̄dem absq; serpētibus est. Sed q̄d alijs locis serpens est. hoc est solifuga sardis agris q̄ occulte reptat. et per imprudentiam sup insidentib᷒ pestem facit huic incōmodo accidit herba sardonia: quā de fluuijs fontanis ꝓuenit largius iusto. Hec si edulio fuerit vescentibus neruos contrahit. deducit ora rictu. vt qui mortem intereant facie velut ridentium ⁊c̄.

Capitulum.cxxxviii.

SPoliator ac stella colubri. Ex li. de na. reꝝ. Spoliator colubri est vermis coloris aurei. q̄ etiā virorem ad vmbrā habet. hic paruus ⁊ inualidus cū sit anguem astutia decipit. et inde nomen accepit. Nam vbi colubrum ad estum cubare viderit ꝑ caudā eius ascendens ad caput transcurrit. Eum q; prius quasi fricando permulcet: et demum

morsib⁹ carnes ei⁹ aggredit̃. anguis lesa fugit
psecutor insequit̃: ac letali morsu insistit. donec
interiora cerebri penetret. ac perempti carnibus
satiet̃. hic a q̃busdã vermis aureus dr̃. Dicit aũt
Arist. de vermib⁹ coloris aurei. ꝙ qñ nati sũt
primo quidẽ a parẽtib⁹ cibant̃. deinde sine cibo
pmanẽt dieb⁹ mlt̃ꝫ. ⁊ ita iacẽt imobiles vt mor
tui videant̃. Post temp⁹ ãt a natura pfixũ re-
uiuiscũt sibiq̃ puisuri ad pastũ surgũt. Ex li.
vt sũp. Stelle figura vmis est q̃ nocte vt stella
lucet. nũq̃ nisi magnis imbrib⁹ puenit ⁊ sere-
nitatẽ adesse signat. hui⁹ tãtus rigor est vt ignẽ
tãgẽs nõ alio mõ q̃ glacies extinguat. huius
sanie si caro hoĩs ꝯtacta fuerit capilli defluũt.
Idq̃ qd̃ ꝯtactũ est colorem in virorẽ mũtat. hi
vmes nil gignunt. nec est in eis mas vel femia

Capitulum. cxxxix

Talpa. Ex lib. de na. rerum. Talpa est animal paruum. nigrum et cecum. de terra genitum. compluta et lutulenta Sed corrupta. Huius pellis multorum pilorum est ⁊ suauis valde. sed teterrimum colorẽ habet. In terra habitat. vermiũ esca viuit. in fame quoq̃ terrã comedit. ¶ Rudolph⁹. Talpa est animal cecum quod dicũt ex terra simul ac pluuia creari. ¶ Ysidorus. Talpa dicta est eo ꝙ perpetua cecitate tenebris damnata sit. Est enim absq̃ oculis. semper terram fodit et humum egerit et radices subter frugibus comedit. quam greci afflata vocant.

Operationes.

A ¶ Talpa cõbusta in puluerẽ ⁊ sparsa cũ albugine oui super faciẽ remediũ est ꝯtra lepram

B ¶ Sanguis eius si super caput pilis nudatũ declinatur pilos redire cogit.

C ¶ Actor. Fertur etiam ꝙ cinis talpe combuste valet contra fistulam. videlicet ad eius putredinem consumendam.

D ¶ Haly. Sorices magni talpe si ponantur super scorpĳ percussionem sanat.

Capitulum. cxl.

Thaurus. Ex libro de naturis rerum. Thaurus est animal robustũ. ⁊ inter omẽs bestias sotiales satis mãsuetuꝫ. pterq̃ ad eas que rapacitate ceteris aduersantur. hi simul adunate creberrime pugnant. et in preliando linguas extertas habẽt. dentibus nil agunt. sed tm̃ cornib⁹. frontem habent validam ad omne prelium. membraq̃ in eis fortiora sunt caput et collum. ppter hec iuga ligãtur eis in capite et in humeris sicut equis.

Operationes.

A ¶ Esculapi⁹. Thauri cornu serpentẽ fugat et sanguis ei⁹ eos iterficit. maclas q̃z faciei delet

B ¶ Fel ei⁹ cũ melle ⁊ balsamo ocloꝝ vicia curat

C ¶ Sepũ ei⁹ cũ resina ⁊ cera duricias oẽs mollit.

D ¶ Medulla ei⁹ cũ vino tpata tremulosos curat.

E ¶ Fimus ei⁹ tumores atq̃ duricias soluit.

F ¶ Aui. Fel thaurinũ ꝯfert vlcerib⁹ in aure recentib⁹.

G ¶ Etiã vlcerib⁹ ani. Fitq̃ ex eo linimentum ad dolorem matricis.

D ¶ Dyascorides. Fel thaurinum mixto felle hircino. squinanticos curat.

I ¶ Uulnera et cicatrices sanat. mixtum lacti dolores auriũ mitigat. plusq̧ mixto lacte mulierum. K ¶ Sanguis thaurinus diaforetic⁹ est et malacticus. duricias soluit. et cathaplasma adhibitus medetur ꝛc̃.

Capitulum. cxli.

Tarandrus est animal (vt dicit Plinius) cui magnitudo bouis est. caput magis ceruino ne ab simile. cornua ramosa. vngula bifida. villus magnitudine vrsorum. Cũnq̧ libuerit sui coloris esse asini similis est. Tergori tanta duricia est vt toraces ex ea faciant. colorem omnium arborum. florum fruticum. locorumq̧ reddit. in quibꝫ metuens latet. ideoq̧ raro capitur. Hoc ergo animal cytharum mutat colores. nec aliud ex his que pilo vestiuntur: nisi in indis. et licaon. cui iubata traditur ceruix. Nam thoe quod est luporũ genus longitudine procerius breuitate crurum dissimile. saltu velox. venatu viuens. innocuum homini. habitum. non colorem mutat. p hyemes hircus. estate nudus. Actor hoc animal quod Plinius vocat tarandrum idez esse estimo. qꝫ iuxta Solinum vocaui parandrum quod vitio scriptoris attribuendum puto. et q̃ debeat esse littera capitalis. scilicet vtrũ p vel t incertum habeo.

Capitulum. cxlii.

Taxus in li. de na. rerũ. Taxus est aĩal magnitudine vulpis. hꝫ crura breuia. nec in vtroq̧ latere eq̃lia. sꝫ in sinistro breuiora. vnde fit vt in folliculas rote q̃s attritione currus faciũt. positis pedibꝫ dextri lateris valenter currat sicq̧ suos ꝑsecutores effugiat. Pellem habet villosam ꝛ satis rigidã albis nigrisq̧ pilis ꝯtextã. ¶ ysi. Taxus est aĩal agreste magnitudinez fere vulpis hñs in corꝑe. sed humilioris stature qꝛ tibias hꝫ curtas. Pilum habet grisei coloris. cutem durã atqꝫ sordissimã. dentes acutos. Et cũ a canibꝫ vel a ceteris animalibꝫ infestat̃ seipm resupinat. et dentibꝫ pedibusq̧ repugnat. Fertur autẽ huic vulpes quodãmodo esse ꝯtraria. Uulpes eñ nũq̧ sibi foueã parãt sed foueaz taxi ꝑ dolum occupant. Cum eñ eum exisse inde scit. ad introitũ vadit. et ibi stercorat. sicq̧ taxo ꝓpter immundiciã locum deserente vulpes eum occupãt.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. rerũ. Taxi sagina luna crescente auget̃: decrescente minuit̃. ita qꝫ si occidatur in vltimo lune defectu. nõ inuenit̃. hmõi sagina ꝯficiuntur vnguenta. quibꝫ sedant̃ renum dolores mẽbrorũq̧ lesiões. ꝛ h̃ mirũ qꝫ bestia licet ex vna ꝑte sit medicinalis morsus tñ ei⁹ plerũq̧ grauissim⁹ ẽ ꝛ exitialis. sꝫ h⁹ rõ est quia viuit scabronibꝫ ꝛ aĩalibꝫ q̃ in terra repũt ac venenifera sũt. ĩõq̧ dẽtes ei⁹ inficiũt. B ¶ Escul. Adipe taxi õis inuncti febriẽtes sanant̃. C ¶ Cerebꝝ ei⁹ cũ oleo coctũ oĩes dolores curat. D ¶ Eiusqꝫ testiculi cũ melle cocti libidinem accendunt.

Capitulum. cxliii.

T Ragelaph⁹ ꝛ Tragodita. ysi. Trage-
laphi a greco noīati sunt q̇ cū eadē spē
sint vt cerui villosos tn̄ hn̄t armos vt
hirci. ꝛ plixis menta hirsuta barbis. q̇ nō alibi
sunt q̄ circa phasidē. Pli. Tragelaph⁹ est ea-
dē spē barbatū ꝛ armoꝝ villo distās quē trage-
laphon vocāt: nō alibi q̄ iuxta phasin amnem
nascēs. Helymād⁹. xi. li. Dict⁹ āt ē tragelaph⁹
q̄si hirco ceruus. Nam tragos hircus. laphos
ceruus. Est aūt q̄ntitate ꝛ forma ceruo simili-
mus: sed villosos habet armos vt hirc⁹. Ex li.
de na. reꝝ. Tragodita sola inter bestias deie-
ctis cornib⁹ obliq̄ ceruice pascit᷑. vt mag᷒ videat᷑
herbā sic ore attractam secare q̄ alioꝝ aīalium
more carpe. habet em̄ cornua lōga. ꝑ decliuū
capitis ꝛ maxillaꝝ ad terraꝫ vsq̄ dependentia
que ꝓhibent eam in terra iuxta morē pascere.

Capitulum. cxliiii.

T Erredo. Bartholomeus in libro de
ꝓprietatib⁹ rerum. Terredines vocant
greci lignom͛u vermes: eo q̄ tenendo
edant. Ex humore autem corrupto in arborib⁹
derelicto sub corticib⁹ arboꝝ ꝛ in medullis ge-
nerant᷑. maxime autēꝫ in arborib⁹ generant᷑ q̄n
ī oportuno tp̄e arbores resecant᷑ vel plantāt᷑. ꝛ
h̄ ē ī plenilunio potissime. Terredo itaq̄ ligni
vermiculus in substantia est mollissim⁹ ꝛ inde
tn̄ corrodit et cōminuit durissima ligna et sub-
tiliorem puluerem q̄ possit tinea facere.

Capitulum. cxlv.

T ynea. Bartholome⁹ in libro vt supra.
Tynea est vestimentoꝝ vermis dicta:
et eo q̄ teneat: et eo vsq̄ vestib⁹ inside-
at quas corrodit. et ex vestiū corruptōe gignit᷑.
q̄n scꝫ vestis aliquādiu in aere grosso comp̄mi-
tur nec ventu perfunditur et in puro aere libe-
re nulla tenus explicatur. insensibiliter autem
panni in supficiem consumit: et cū sit sensibile
animal. infra panni substantiaꝫ se occultat q̄
vix vnq̄ videri oculis se permittit.

Operationes.

A ¶ Amara ꝛ odorifera tinee fugiūt ad vestes re-
B spersas talib⁹ de facili nō accedunt. ¶ Et ideo
folia lauri. cedri ꝛ cipressi. ꝛ hmōi posita in cist᷒
C vel vestes ibi repositas et libros corrumpi a ti-
neis non ꝑmittant. ¶ Constan. Est quedā sca-
bies capitis que ꝓpter suā tenacitatē et adhe-
rentiā tinea est dicta. De qua quere infra in ta-
bula de infirmitatibus quō sit curanda.

Capitulum.cclvij.

Tyrus. Ex li. de na. rex. Tyrus est serpens in partibꝫ Hiericho circa solitudines iordanis. infestus auibꝫ ⁊ animalibꝫ. maxime ouis auiū que cum ipsis auibus comedit. Huius carnes confecte cū quibusdam admixtis omne toxicum venenū expellunt. quā ↄfectionē tyriacam dicūt. Ferūt aūt nōnulli hunc ante passionem christi nullū habuisse remediū. maximeqꝫ fuisse hominibꝫ infestum. Ipsa vero die passionis vnuz ex eis infestissimū: circa partes hierusalem casu fuisse cōprehensum. ⁊ ad christi latus fuisse cruce suspensum. atqꝫ ex illo die totum illud serpentis genus accepisse virtutem ↄtra oīe venenum. ¶ Actor. Tyrus idem esse fertur qd̄ vipera. Nam et autores in medicina loquentes de carne serpentina vel tyriaca conficienda raro vel nunquaz de tyro sub hoc nomine faciunt mentionem sed de vipera. A tyro vero denominatiue dicitur tyriaca.

Operationes

A ¶ Auicenna in canone. v. Tyriaca affarath id est a morte liberans sublimior est et medicinarum compositarum. propter multitudinem sui iuuamenti proprieqꝫ in venenis q̄ sūt ex puncturis vel morsibus. vt serpentium et scorpionis et canis rabiosi.

B ¶ Ex libro de naturis rerum. Tyriaca cū ex tyri carnibus admixtis quibusdam sit cōfecta omne aliud venenum extinguit. sed cōtra venenum ipsius tyri nihil prodest.

Capitulum.cclviij.

Tigris. ysiō. Tygris vocata est ꝓpter volucrem fugā. sic em̄ noīant Persi et Indi sagittā. Est bestia varijs distincta maculis virtute et velocitate mirabilis: ex cuiꝰ nomīe tigris fluuiꝰ appellat̄ eo ꝙ rapidissimus sit omniū fluuioꝝ. Has aūt magis hircania gignit. Phisiologꝰ. Est aūt tygris anīal seuissimū et incomparabili rabie seuiens precipue quando raptis catulis insequitur venatores. ¶ Plinius. Tygris totus fetus qui semꝑ numerosus est ab insidiatore rapitur.

Capitulum.cxlviii.

Tortuca ⁊ Taranta. Ex li. de na. rer. Tortucā de genere serpentiū quidā esse volūt. veneno q̄dem in vita caret: sed nequaꝗ̄ post mortē. Nam renes eiꝰ (vt dicit Ambrosius) si q̄s post mortē nudo pede calcauerit veneno statim inficit. Est autē duorū pedū. Caput habens vt bubo. caudam vt scorpio. duobꝫ scutis durissimis quasi testis tegit. quibꝫ adeo se induit vt difficulter etiā validissimis ictibꝫ perimi possit. Ouat vt gallina. sed oua eiꝰ ad comedendū sunt nociua. Tortuca femina (vt dicit Aristo) nō habet nisi vnā viā exitus sup̄fluitatꝫ. Quis habeat vesicā contra omniū animaliū naturā habentium: plumas aut squamas aut corticē. Nam ista oīa nō habēt vesicā. Actor. Tortuca d̄r et testudo. q̄a teste regminibꝫ adopta est in cauerne modum. Harū plurime sunt aq̄tice. de q̄bꝫ iam dictuꝫ est. Quedam vero terrestres. q̄ et siluestres dicunt. nec sunt venenose: sed ab hominibus comeduntur. ¶ Phisiologus. Tarante serpētes sunt modice quantitatis a quibꝫ puncti vehementer angustiantur. Et nisi tiriaca eis subueniatur quandoqꝫ anxietate moriuntur.

Capitulum.cxlix.

Trogodice. Albertꝰ in li. de na. aīaliū. Trogodice sūt aīalia quedā longissima habētia cornua a capite ante mamillas vsqꝫ ad terrā descendentia. ceruices āt lōgissimas. ⁊ iō incuruata ⁊ inflexa ceruice lōgitudine capitꝭ ⁊ cornuū in terra positis. ita ꝙ frons tota in terra iacet pastū ꝯtra omnē morem sumentia. q̄ꝛ aliter pasci non possunt ꝓpter suoꝝ longitudinē cornuū. ⁊ iō pasci non p̄nt nisi longis herbis que potius secare videntur ꝙ̄ a radicibꝫ mordere sicut alia aīalia faciunt.

Capitulum.cl.

Vacca. Arestotiles. Vacca est aīal mansuetū ⁊ iracūdie pauce: multe vero insipientie. Huius renes in aspectū q̄si compositi sunt ex pluribus paruis renibꝫ. ventres hꝫ multos: vt cibi cōpleant vsūs. ⁊ q̄d diminuit ex eo ꝓpter digestionē habet ventrē post aliū. Primꝰ ergo venter cibū recipit crudū. secūdus digestū. tertius iam digestione melioratū. quartꝰ vero bene digestum. Cornua vacce si calefiant in omnem partem declinant. Cornua feminarū sunt fortiora cornibus masculorum.

Operationes

A ¶ Auicena in. ij. cañ. Vaccinū fel fortiꝰ ē ceteris fellibꝫ q̄drupedū. B ¶ Ponit in emplastrꝭ ad vulnera q̄ sunt herisipila. dolorisqꝫ vehemētis. C ¶ Crura vaccina. id est ossa crurū adusta fluxum sanguis abscindūt ⁊ solutōnes ventris. D ¶ Stercus vaccinū est ex his q̄ dant pulmoni ⁊ ptisi ⁊ silibꝫ. Ex eo fit emplastrū sup̄ ciaticam. E ¶ Item cū aceto sup̄ exituras calidas positum sedat eas. Cōuenit etiam apostematibꝫ q̄ post aures sūt. F ¶ Colla de corio vaccino linita cum aceto sup̄ impetiginē ⁊ scabiem ex coria bilē cū nō est vehemētꝭ p̄funditatꝭ ꝯfert. G ¶ Similiter et linita cum melle et aceto sup̄ vulnera. adusta

H et lota valent ad curationem lendium. ¶ Haly. Sanguis vacce si super vulnus infundatur sanguinem stringit. ¶ Arestotiles. Vacce cornua si calefiāt in omnem (vt dictuz est) partem declinant: ⁊ siquidem vnguantur cū oleo ac pice valent cōtra pedum ⁊ contra niuis nocumētum. ¶ Plinius libro vicesimo octauo. Vaccinum etiam iecur cyliacis atq3 dissintericis medetur.

Capitulum. cli.

Veruex. Ex libro de naturis rerum. Veruex siue aries habet cornua in modum circuli replicata: quib9 gregem defendere nititur. Ex naturali feritate dextro pede terraz percutit. quādo irascitur aut stupet vel timet. ⁊ hoc maxime amoris tēpore per dimidium annum iacet super vnum latus: ⁊ per dimidium super aliud. ¶ Isidorus. Veruex a viribus dictus est q͡ ceteris ouib9 sit fortior: vel eo q͡ sit vir: id est masculus. vel q͡ vermes ī capite habeat. Quoꝝ excitati pruritu seinuicem cōcutiūt: ⁊ pugnantes cum magno impetu feriunt.

Operationes

A ¶ Adeps veruecin9 silem h3 ṽtutē porcino.
B ¶ Stericas aut ani causas vtiliter curat. et combustis opitulatur.
C ¶ Fel veruecinum lanis adhibitum ⁊ ī vmbilico positum ventrem soluit infantium.
D ¶ Fimus veruecinus cū aceto vt cathaplasma impositus maculas nigras emēdat. nascentes clauos corporib9 tollit.

E ¶ Ignem sacrum impositum curat. Cū cera ⁊ oleo mixtus combustiōib9 medetur.

Capitulum. clii.

Vesontes. Albertus in libro de naturis aīalium. Vesontes aīal est boui simile. collum habēs setosum et iubas vt equ9 tam inanis ptinacitatis ⁊ trūculentie: vt captū domari vix vel nunq͡3 possit.

Capitulum. cliii.

Vitulus. Isidorus. Vitul9 ⁊ Vitula a viriditate dicti sūt. i. a viridi etate sicut virgo. Vitula ergo parua est: ⁊

G

nondum enixa. Nam enixa iuuenca est aut vacca. Juuencus autem dictus eo iuuare incipiat hominũ vsus in excolenda terra. vl' quia apud gentiles ioui semper nisi iuuẽcus imolabatur: nunq̃ taurus. Nam invictimis etiã etas cõsideratur. ¶ Aristoteles. Vituli post vnum annũ castrandi sunt. Alio par- ui erunt. Castrati vero diutius viuunt.

Operationes

A ¶ Plinius in libro. xxviij. Omnes quidem medulle molliunt explent ꝛ calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis est vitulina.

B ¶ Sepum quoq̃ vitulinum capitis vlceribus cum sale ratũ laudatur vtilissimum. Podagricis quoq̃ ꝓdest ꝛ articularijs morbis.

Capitulum. cliiij.

Vipera. Auicẽna. Vipere sunt serpẽtes habẽtes capita plana ꝛ lata. collum minutum ac subtile valde: quorum caude curte sunt strepitum facientes ac sonitum in incessu. Capiuntur autem a medicis in fine veris ꝛ principio estus: vt inde trocisci fiant. quibus tamen nõ omnes conueniunt vipere sed flaue ꝛ de flauis femine. Item in secũdo canone. Vipere post hyemẽ de cauernis egrediẽtes: oculos suos super feniculum fricant vt illuminẽtur. Urina hominis vtiliter effunditur super morsum vipere: proprieq̃ vipere petrose. Ex libro de naturis rerum. De vipera dicit Phisiologus: habet faciem humanam vsq̃ ad vmbilicum: ab vmbilico vero vsq̃ ad caudam cocodrilli figurã. Meatus digestibilis quasi foramẽ acus est. Et ideo more viperarum ceterarum cõcipere nõ potest sed tm̃ per os.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Adeps viperin⁹ suffusiões oculorũ ꝛ obtusiões ꝛ caligies mixta cedria tanti ponderis ꝛ melle actico et oleo veteri curat. Alarũq̃ pilos inunctis nasci nõ sinit.

B ¶ Ex libro de naturis rex. Vipere valẽt cõtra omniũ serpentiũ ictus: vt dicit Plinius.

C ¶ Tunica eius quem proijcit cũ innouatur in vino cocta dẽtib ꝛ oculis medeṫ. Adeps eius caliginem oculorum tollit.

Capitulum. clv.

Unicorn⁹ ꝛ Vari⁹. Ysidorus. Unicornus est animal paruum: sed corporis fortitudinem habens: crura breuia ad suã magnitudinem. ferrum nõ timet. in excelsis montib vastissimisq̃ solitudinib commoratur: vt supra lati⁹ habetur. ¶ Ysidorus Varius est bestiola de genere piroli: paulo amplior q̃ mustela. In arborib habitat ꝛ fetus facit. a re nomen habet. In ventre nanq̃ candidus est. in dorso colorem habet cinereum eligantem atq̃ spectabilem harũ pellib in ornatu vestium gloriãtur homines vtriusq̃ sexus: ipa tamen bestiola minime gloriatur in pelle ꝓpria: nec dum in aliena.

Capitulum. clvj.

Vro. Isidorꝰ. Vri sunt boues agre-stes adeo fortes vt arbores ⁊ armatos milites ī cornibꝫ eleuēt. Idē vri dicti sūt apoton orion.i.a montibꝫ. Sūt boues aūt agrestes ī germania hñtes cornu in tantum ꝓtensa: vt regijs mēsis insigni capacitate ex eis gerule fiant. ¶ Delynandus libro vicesimosexto. In hyrcinia silua germanie sunt vri. Hi sunt magnitudine paulo elephantos: specie ⁊ colore ⁊ figura tauri. Magna vis eorū est ⁊ magna velocitas neqꝫ homini neqꝫ fere quā aspexerint parcunt. Hos studiose foueis captos interficiunt.

Capitulum.clvij.

Vrsus. Ex libro de naturꝫ rerum. Vrsus dicitur quasi orsus scilicet ī ventre: sed extra completꝰ. Et hoc ideo: quia ꝑmature parturitur: vnde lingendo informatur. Est autem vrsus animal seuum nimis deforme mēbris. ¶ Aristoteles. Vrsus est animal habens dentes superius: et vnum ventrem inferiꝰ. ac post ventrem intestinum sicut ⁊ lupus. Est autem in aliquibꝫ animalibus venter maior: vt in porco ⁊ vrso. Manifestum est autem ꝙ vrsus agrestis hyeme latet. sed vtrū hoc faciat ꝓpter frigiditatem an ꝓpter aliud questio est. Mares autez et femine in tempore illo pingues sūt valde. ita ꝙ de facili moueri non possunt. ¶ Isidorus. Vrsi caput est inualidū: sed vis maxima est in brachijs ⁊ lumbis. Unde ⁊ interdum erecti insistunt. ¶ Ambrosius. Vrsis angustiora colla data sunt. qꝛ nō pascūtur herbis in terra sed carnes animaliū comedūt. ¶ Alexāder. Vrsus quodā murmure vtens: pedes sugit tanqꝫ alimenta quedā sumat ex eis. ¶ Solinus Vrsi coeūt sicut quadrupes alij: sed apti amplexibꝫ mutuis velut humanis cōiugatiōibꝫ copulantur. Desiderium veneris hyems suscitat. Secreto honore mares grandes reuerentur. Et in eisdez licet foueis: partis tamē per scrobes secubationibꝫ diuiduntur. Vterum dies tricesimus liberat.

Operationes

¶ Isaac. Vrsina caro viscosissima digestioni qꝫ inobediens. pessimū dat nutrimētum. Unde plus pertinet medicine qꝫ cibo. — A

¶ Phisiologꝰ. Fel vrsi calidū est ⁊ siccū. Valet ꝯtra epilentiā ⁊ paralisim. Debet autē fel cum folliculo suo ab epate separari: et ita suspendi ⁊ desiccari: ꝑ duos annos seruaṫ. — B

¶ Esculapius. Si oculos vrsi eradicaueris ⁊ supra sinistrum hominis adiutoriū ligaueris eius quartanam mitigabunt. — C

¶ Auicenna. Adeps vrsi confert alopicie. — D

¶ Dyascorides. Dicitur adeps vrsi capillorꝫ incrementꝫ ꝑstare ⁊ alopicias emendare. vel vrsinū vel electuariū datū epilenticis medeṫ — E

¶ Item lanis adhibitū ⁊ in vmbilico positū: infantium ventrem soluit. — F

¶ Actor. Ut autem dictum est superiꝰ iuxta Plinium: Vrsi primis diebꝫ quattuordecim graui somno premuntur. Tuncqꝫ miruz immodum vterno pinguescūt. Et illi sunt apti medicaminibus. — G

¶ Adipi contracꝫ capilli defluunt tenaces. — H

Capitulum.clviij.

Vncia. Isidor⁹. Vncia est animal seuissimū: non alti⁹ cane sed longi⁹ corpore: canib⁹ inimicū valde. predā nō comedit: nisi eum in altū portet: sed qñ ad arborē venit ad supremū eū ramū defert: eāqꝫ pendendo comedit. Cum aūt in calore coit⁹ existens aliquem vulnerauerit: mures super ipm cōueniūt ac sup eum mingūt ⁊ moritur. Vnde quidā ab ea vulnerat⁹ se ꝑ barcham in mari portari fecit: ⁊ mures ad mare venerunt vt ad eū accederent: sed ꝓpter mare non poterāt. Hui⁹ aīalis fel mortiferū est.

Capitulum. clix.

Vulpis. Isidorus. Vulpis est aīal dolosum. villos habet vberes et altos: caudamqꝫ magnam. fertur autē ꝙ vulpis nunqꝫ facit sibi foueam: sed foueā taxi dolose occupat. Cumqꝫ enim scit taxū exisse de fouea accedit ad introitū: ⁊ ibi stercorat. sicqꝫ ꝓpter immundiciam fugit taxus: ⁊ vulpis occupat locū eius. Hanc insequuntur venatores ꝓpter pellem: non propter carnes que sunt inutiles. ¶ Aristoteles. Vulpis est animal ingeniosum ⁊ malarum operationum. habet virgam ex ossa: coit ad terram ꝓiecta. Ursus ⁊ kyrokos auis: scilicet vncorꝝ vnguium cum vulpe pugnat: quia carnē mā ducant. Tirus autem ⁊ vulpes amicantur: amboqꝫ in cauernis terre manēt. Vultur qꝫ vulpem deprehendit. ¶ Ambrosius in hexameron. Vulpis est animal odio dignum propter rapinam: despectum ꝓpter infirmitatē incautum sue salutis duꝫ insidiatur alienis. ¶ Ex libro de naturis rerum. Vulpis est animal fetidum: maximeqꝫ in ore: ⁊ etiam a posteriori parte īminente morꝫ periculo. Succum qui de pino fluit in cibum sumit. sicqꝫ salutem recuperat: ⁊ euum vite in longum protendit. ¶ Constantinus. Vulpis in fame pre angustia latrat⁹ canum imitari dicitur. hoc est cum esurit: nec inuenit quod manducet. fingit se mortuam. ⁊ resupina flatum attrahit lingua protracta: tunc aues incaute descendentes quasi ad cadauer: aperto suo ore rapit: deuoratqꝫ ⁊ consumit.

Operationes

¶ Haly. Vulpis si cum oleo decoquatur oliue oleum hoc nodis ⁊ duricie que fiunt ex artetica prodest. A ¶ Adeps vulpis cum oleo sisami: id est yreos liquefact⁹ aurium dentiūqꝫ medetur doloribus. B ¶ Auicenna. Vulpes in aque cocta ⁊ embrocata iuncture dolorose confert vehementer. C Adeps eius in aurē distillat⁹ sedat dolorem eius.

¶ Ad hoc enim euacuatiua est valde. D

¶ Item eius pulmo siccus confert asmaticis valde. E Pellis eius calidior est ceteris: et hac iuuanē humectati ꝓpter eius resolutionem.

¶ Testiculus vulpis calidus ē in ꝑmo ⁊ humidus in ipo. ⁊ est in eo humiditas sup̄flua. F

¶ Confert spasmo ⁊ thetano q̄ sunt in posterioribus ex paralisi: facit appetitum coitus. G

Capitulum. clx.

IBex. Plini⁹ libro.viij. ybices siue capre sunt aīalia de capraꝝ genere pernicitatꝫ mirãde. q̄ꝗ̄ꝗ onerato capite cornib⁹ vastis: gladiorū́qꝫ vaginis. in hoc ita se librant vt tormēto aliquo ro tati in petris potissimū: ⁊ mōte aliquo in aliũ transilire cupientes: atqꝫ recursi pernici quo libuerit exultant. ¶ Ex libro de naturis reruꝫ. ybex est animal paruum velocissimū: in capite vastis cornib⁹ oneratū: in petrꝫ cō morantur: ibiqꝫ fetus faciunt.

Capitulum.clxi.

IChneumon ⁊ yppotamus. Isidor⁹. ychneumon grece vocatur: eo ꝙ odore suo salubria ciboruꝫ ⁊ venenosa prodanť. De quo Dracontius ait: Precidit suillis vim cuiuscūqꝫ veneni. Dict⁹ est auteꝫ suillus a setis. Hic etiā serpens insequitur: qui cū aduersus aspidē pugnat: caudam erigit. quā aspis maxime incipit obseruare q̄si minantē. ad quā cum vim suā transfert corripitur. ¶ Arestotiles. ychneumon cum videt serpentē qui diciť hascos nō pugnat cum eo quousqꝫ clamat adiutores. Et qꝛ timēt a morsu serpentis: intrant aquā ⁊ post arenā. deinde cū serpente pugnāt. ¶ Ex libro de naturꝫ rerū. yppotamus in terra nasciť: licet in aq̊s sicut in terra potens sit ⁊ habitet. Caudā habet tortuosam: dentes prurigineos: dorso et hinnitu sil'is equo. de q̄ supra pleni⁹ dictū est.

Capitulum.clxij.

IDra. Isidor⁹. ydra diciť draco multorum capitū: qualis fuit in lerna palude puincie. Archadie. Hec latine excedra diciť: eo ꝙ vno ceso tria capita excrescebant: sed hoc fabulosum est. Nam constat ydram fuisse locū euomentē in quo vno meatu clauso multi erumpebant. Quod Hercules videns loca ip̄a exussit. ⁊ sic aque meat⁹ clausit. Nam ydra ab aqua dicta est. ydros aūt est aquatilis serpens: a quo icti obturgescunt. Cuius quidam morbum boum dicūt.

eo q̄ fimo bouis remedetur. ¶ Ex libro đ naturis rerum. Est autem ydros (vt scribit Plinius) pulcherrimus anguium in orbe terrarum. Fabulose vero dicta est ydra serpens: cuius cum vellet caput Hercules amputare statim duo subcreuerunt. ꝛ sic semper amputatis quibusdam alia statim subcreuerunt.

Capitulum.clxiij.

Zubro. Ex libro de naturis rerū. Zubro est bestia de genere taurorum siluestrium fortissima maximaqꝫ vtpote quindecim cubitoꝝ longitudinis. Tante quoqꝫ velocitatis est vt stercus (quod cū impetu egerit) retroacta in cornibus recipiat ac longius post terga proijciat. hoc itaqꝫ stercore egesto largissime persequētes canes excecat atqꝫ debilitat: ꝛ penitꝰ inutiles reddit. pilos habet subnigros. cornua maxima trium cubitorum ampla supra modum. ita vt ad mensas diuitum gerula fiant potuū. Cū ergo hominem aut canem obuium habuerit in cornibus subtollit eum. ꝛ tamdiu in altum proijcit: iterumqꝫ in cornibus recipit donec penitus interimat conquassatum. Hanc quidam propter eius velocitatem dicunt esse tygridem sed falso. Nam tigris est bestia satis modica: ꝛ habitat in oriente. Hec autem reperitur in Bohemia.

Capitulum.clxiiij.

Zilio. Albertus ī libro de naturꝭ animalium. Zilio animal est quantitatꝭ lupine: nimiū crudele. in mortem hominum ꝛ aliarum bestiarum. hoc animal imitatur voces bestiarum ꝛ hominum in cōdensis. Zilio vocans vt homines sequentes deuoret: ꝛ simili ingenio deuoret canes. canum latratus imitans. Est autem hoc animal compositum ex hyena ꝛ symia que mari cōmorion vocatur: ꝛ intrat in sepulchra: ꝛ cadauera comedit mortuorum.

¶ Hec igitur de natura animaliū quadrupedum ꝛ alijs in terris morantium sufficiant. quia si qua alia sunt facile ex antedictis agnosci possunt.

Prologus

Expeditoq̧ tractatu scđo de pꝓ-
prietatibꝫ videlicet aīaliū ī ter-
ris vitā ducentiū. Restat nunc
in tractatu tertio dicere aliqua
de naturis auiū: vt ipis sicut ī
ceteris creaturis dei magnalia extollantur.
Ideoq̧ adiuuāte christi clementia. de auibꝫ
dicturi ⁊ volatilibꝫ iuxta ordinē alphabeti.
primo de aquila in initium sumamus.

Capitulum. j.

Aquila. Isidor⁹. Aquila ab
acumīe oculoꝝ vocata. Est
enī tanti cōtuitus vt cū sup
maria īmobili pēna ferat̄ nec
humanis pateat obtutibꝫ de
tanta sublimitate pisciculos
natare videat. ⁊ instar tormē-
ti descēdens raptā pdā pēnis ad littus ptra-
hat. Nā ⁊ ꝯ radiū solis fert̄ obtuitū nō flecte-
re. Vn̄ ⁊ pullos suos vngue suspēsos radijs
solis obijcit: ⁊ q̄s viderit imobilē tenere aciē
vt dignos gn̄e ꝯseruat. siq̄s ꝟo flectere obtu-
tū q̄si degeneres abijcit. Jorath. Aquila est
auis magna ⁊ regalis. De q̄ đr: q̧ vbicūq̧ vi-
derit ex alto serpentē magno stridore oppres-
suꝫ vnguibꝫ laniat. ⁊ postq̧ extracta de visce-
ribꝫ venena mortifera decerpserit: adhuc fau-
ciū deuorat. ⁊ virus qđ inerat extinguit: ve-
neno calore decocto. hoc q̧ꝫ experimēto aut
ꝯtristat̄ aut gloriat̄. Aq̄le vnā sedē ⁊ vnū ni-
dū sp hn̄t. Ex li. de na. re. Aq̄la altissimis ar-
boribꝫ nidificat: vbi mala bestia nō accedat:
pullosq̧ caute custodiēs nō relinq̄t donec se
ipos ꝓtegere sciāt ac valeāt. Itaq̧ ꝯ dracō-
nē vel hoīem vel aliud aīal si eos turbare vel
rapere voluerit: mira aīositate pugnat: seq̧
mortis piculo ꝓ eis exponit q̄s etiā in hume-
ris subtollit: vt eos ꝓuocet ad volatū. docet
etiā eos lābere sanguinē. lapidē ethitē hꝫ in
nido: q̄ velut p̄gnans fetū hꝫ int⁹ lapideꝫ mi-
nutū sanantē. ⁊ hūc ꝯtra calorē nimiū (quem
hꝫ aq̄la naturaliter) in nido hꝫ ne depereant
oua decocta calore nimio. Huic enim lapidi
calor ignis nocere nequit. Dicūt ⁊ alij phi q̧
duos lapides p̄ciosos noīe indes ī suo nido
collocat. sine q̄bꝫ parere nō pōt. Aq̄la multꝭ
diebꝫ ieiunat. adultos pullos ꝓsequit̄: longe
fugans emulos scꝫ rapine. Ex libro vt supra.
Est enī aq̄le pessimū gen⁹ qđ pullos suos an̄
tp̄s expellit tedio nutriēdi. Nō aūt hec ē fm
Aresto. q̄r post acubationē adeo debilitat̄: vt
venari nō possit. Etiā vngues ei⁹ incuruant̄
vt predā tenere nō valeat. Albescūt ale et ag-
grauant̄ vt vix possit volare. Aq̄le pulli sine
clāgore sunt ⁊ sine murmuratiōe. Est aquila
grādis in septētrione habitās duo faciēs o-
ua sp. vt dicit Pli. in cacumībꝫ ramoꝝ suspē-
sa. captoq̧ lepore vel vulpe minutatim ei co-
riū detrahit. ⁊ oua sua in illo inuoluit. ac sub
calore solis ponit. itaq̧ relinquēs ea non cu-
bat. Sꝫ q̄usq̧ naturali maturitate frāgātur
expectat. In egressu ꝟo pulloꝝ redit. ⁊ tunc
eos vsq̧ ad robur ꝑfectū nutrit. Actor. Aq̄-
la ē auis magna ⁊ nobilissima. vtpote auiuꝫ.
regina q̄ cū senecta grauat̄ sup oēs nubes in
sublime volat. ⁊ calore solis oculoꝝ ei⁹ cali-
go ꝯsumit̄: ⁊ mox īpetu cū ipo caloris estu de-
scēdens aq̄s frigidissimis tertio īmergit̄. in-
deq̧ resurgēs statī nidū petit: ⁊ īter pullos iā
robustos ad p̄dā in q̄litate frigorꝭ ⁊ caloris
q̄si q̄dā febre correpta. quodā sudore plumas
exuit. fouiturq̧ a pullis suis et pascit̄: donec
pennas plumasq̧ recuperam⁹ innouetur.

Operationes

¶ Aquile fel cū melle suffusos sanat oculos. **A**
¶ Plinius li. xxix. Oculis inuncte aq̄le cere- **B**
bro aut felle cum attico melle: claritatem vi-
sus dicunt restitui. ¶ Item in eodē li. Aquile **C**
felle (q̧ diximus pullos ad cōtuendū solē ex-
periri) mixto cū melle inungunt̄ nubecule et
caligationes atq̧ suffusiones oculoꝝ. ¶ Idē **D**
in li. xxx. Lumboꝝ quoq̧ dolori pedes aq̄le
in auersum a suffragine euulsi alligant̄. dex-
ter quidem doloribus partis dextre. sinister
quoq̧ leue. preterea morbo regio resistit cere-
brum aquile in cyathis vini tribus.

Capitulum.ij.

Achacus ex auibus paradisi: ⁊ auri- frigius. Isidorus. Achacus de quo legitur in Leuitico: est auis ignota etiam peritis iudeorum. Ex libro de natur rerum. Aues paradisi vulgariter sic appellā tur. non quia de paradiso sint: sed ob insignē pulchritudinem. tanti nanqꝫ sunt decoris et glorie vt null⁹ eis color credat̃ deesse. Ma- gnitudo earum est vt anserum. Vox ita dul cis ⁊ pia vt excitare possit in homine deuoti onem ⁊ gaudium. Si quādo vero capta fue rit ⁊ illaqueata gemit: nec cessat plangere do nec reddita fuerit libertati. Sup flumina ny li libenter habitat: ⁊ raro alias reperit̃. Sūt ⁊ alie aues in eisdem partibus eodem modo appellate fusci coloris ⁊ subrutili minores qꝫ monedule. Aues autem paradisi vocant̃: quia nescitur vnde veniant: aut quo vadant. Non enim coitus earū videtur: sed cert tem poribꝫ aggregate terras quas inhabitabāt transiture relinquunt: ⁊ sic recedunt. Actor. Aurifrigius est auis sic dicta: quasi aurā fri- giam sequens. Habet vnuz pedem cū vncis vnguibꝫ ad predandum. alterū vero latuz ad natandū. Giro multiplici vtitur in aere. nūc more ludentis: nūc more insidiantis vsqꝫ dū predam in aquis cernens: impetuose descen dit. altero pede predaz rapiens. altero natan te rapiente adiuuans.

Capitulum.iij.

Achantis. Ex libro de naturis rerū. Achantis est auis parua: sed fecun- da. Nam duodenos simul facit pul- los. herbaꝝ pabulo reficit̃: ⁊ ob hoc odiosos habet equos q̄s vbi pascēti sibi supuenire vi derit ⁊ herbas diripere: fugit et vindicat se vltione qua potest. Eorū hinnit⁹ ꝓpriis voci bus imitans ac deridēs. Plini⁹ li. x. Achan tis intantū odit auem egithum: vt non coire credant sanguinem eorū. Actor. Achantis iuxta Isido. ipsa est qui apud nos vocat̃ car duelis. De quo etiam dicetur inferius.

Accipiter. Ex libro de naturis rerū. a Accipitrum quattuor sunt genera. Primum est corpore magnū: domabile multum: oculis varijs plucidis: hilari vultu: grosso pede: longis vnguib᷒: deliciose comedens: omnes aues inuadit: nullā timet. Scōm genus est priore minus: quod alieta dicere possum᷒. alas habens grossas s̄m q̄ntitatem sui corporis breues ⁊ vngues grossos: ⁊ oculos magnos ⁊ obscuros. non cito mansuescit: ⁊ ideo plurib᷒ odiosum. Anno p̄mo domationis parum valet. secundo plus. tertio imitatione aucupat satis bene. Tertium genus est nisus paruus quidem aliorū respect᷒: sed tamen velox: cito mansuescit: ⁊ delicate nutriri vult: ⁊ leuiter aucupat. Quartum gen᷒ est frogellus: quem muscetum dicimus: multo quidem minor sed colore consimilis. sicut nisus accipitri consimilis est in dispositione habitus ⁊ colore. Hec auis cito mansuescit ⁊ delicate enutriri vult: ac leuiter aucupat: velox ad volatum. Phisiolog᷒. Accipiter auem quā ei sors contra noctē offert: ⁊ tota nocte sub pedibus tenet. Sed illam veniente sole ⁊ famelicus auolare p̄mittit. Et etiam si eandem alias obuiam venientem habuerit: non p̄sequitur. Accipiter colorem oculorum mutat ⁊ rostrum. Panis eum necat s̄m Augustinum. Aristoteles. Accipiter in altissimis montanis nidificat ⁊ comedit auium corda quas capit. Cōgrediens cū aue que dicitur kokie cōuincitur. Ipsa tamē pugnam non incipit. Fel habet in epate ⁊ in testino t̄m sicut ⁊ miluus. Vterqꝫ cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pingues sunt: ⁊ bone carnis valde. Vultur admiscetur in coitu cū accipitre masculo. splen paruus est in auibus calidiventris sicut in accipitre ⁊ columba ⁊ miluo.

Operationes

A ¶ Plinius libro. xxviij. Accipiter in rosaceo decoctus ad omniū vitiorum in oculis accidentium inunctiones putatur efficacissim᷒. similiter ⁊ fimi eius cum attico melle.

B ¶ Idem in eodem. Fimus cenchridis accipitrum generis ex melle oculorum albugines extenuat: ⁊ oculis claritatem facit.

C ¶ Ex libro empirices esculapij magistri Hypocratis. Adeps accipitrꝫ si teratur in oleo Vnctio quoqꝫ inde facta caliginem oculoꝝ tollit.

Capitulum. v.

Aeriophilon Ex li. d̄ na. re. a Aeriophilō q̄si amatrix aerꝫ dicta. vulgariter aelyon appellata. ē auis nobilissima paulo maior aq̄la. volatu potēs ⁊ alis velocissima: pēnas hꝫ subrufas: caudāqꝫ lōgā. vngues ac rostꝝ ⁊ crura maxīa. aerꝫ serena īhabitat intm̄ vt vix vnq̄ꝫ vl' paꝝ ī terra resideat aut q̄escat. sup nubes q̄ꝫ freq̄nti᷒ eleuat̄ ita q̄ videri n̄ p̄t ab hoīe: cibūqꝫ capit ī aere. ⁊ h̄ q̄ꝫ p̄dātiū auiū more. Cui si se auis obuiā ī aere tulerit mox ab eo corripit̄: ⁊ d̄ sūmo aere ī terrā deijcit̄: nec ab hoīe videri p̄t q̄s eā ab aere occisā deiecerit. Hec auis dū adhuc ī pullo ē. ⁊ necdū ꝯg̈scit se ab hoīb᷒ capit̄ ⁊ dōesticat̄: ad capturā īstruit̄. Hec auis capriolos ⁊ hinnulos capit vnguib᷒ laniatōe. Socialr̄ autē duo ⁊ duo volāt: captāqꝫ predam diuidūt.

Capitulum.vj.

a H Bochiles ꝛ alauda. Isido. Agochi-
les arabice dicit̃. latine caprimulg⁹.
Est enim auis orientꝫ magna: q̃ duo
vel tria facit oua. Capras lacte irriguas pe-
tit earꝫ mãmillis se supponẽs rostro lato. lac
ex eis velut capreolus sugit: sed ex tũc i eis
lac annihilat̃: earumq; mãmille desiccantur.
Dicit etiã Plinius ꝙ eadẽ suctione capre vi
sum ꝑdunt. Lector de eadeꝫ inueniat inferi⁹
in cap̃. xxij. Actor. Alauda est auis parua oi
bus nota suo modulamine cant⁹. In estate
incipit in aurora quasi nuncians ortum diei.
In hyeme vero capitur precipueq; tempe ni
uis. Ex li. de naturꝫ re. Alauda est auis a lau
de dicta. quia mira iocunditate pennis exer-
tis in aere vocis modulamine letioris tem-
poris aure congaudet. Nam obnubilato vel
pluuioso celo vix aut nunq̃ canit. Sedens
in terra vix aut nunq̃ cantet: sed in ascẽden-
do canit: paulatim quidẽ ascendit. sed instar
lapidis subito descendit cantando.

Operationes

A ¶ Rasi in almansore: Caro alaude que pilea-
ta dicitur ventrem constringit.

B ¶ Eiusq; ius ventrem fluere facit.

Capitulum.vij.

a A Lietus. Actor. Ex generib⁹ aquila-
rum alietus tm̃ in plumos etiaꝫ per
cutiens pullos suos. subinde cogit
auersos intueri solis radios. Et si q̃sq; ex eis
cõniuentem humectantemq;. i. lachrymantẽ
animaduerterit ipm̃ e nido velut adulterinũ
atq; degenerem ꝑcipitat. Illum vero cuius
acies firma contra steterit educat. Est anteꝫ
alietus volucrꝫ oculorũ acie clarissima sese
ex alto liberans. visoq; in mari pisce: ꝑceps
in eum ruens. ac discussis pectore aquis ra-
piens. Alieti situm nõ habẽt gen⁹: sed ex di-
uerso aquilarũ coitu nascuntur. Rudolph⁹
sup Leuiticũ. Aliet⁹ rapina pascitur: sed q̃
virib⁹ destituitur: minorib⁹ tm̃ auib⁹ quibus
preualet infestus est.

Capitulum.viij.

a A Ltion. Ambrosi⁹. Altion ẽ auis ma
ritana: q̃ in littorib⁹ fetus suos edere
solet. Nam in harenis oua sua depo
nit. medio fere hyemis qñ maxime mare in-
surgit: ꝛ littorib⁹ vehemẽtior fluct⁹ illiditur.
qua excubante mare subito mitescit. ꝛ omẽs
ventoꝝ ꝓcelle cadũt. Fouet aũt oua septem
dieb⁹: tũc pullos educit: q̃s alijs septẽ dieb⁹
enutrit. Unde hos. xiiij. dies naute ꝑsumpte
serenitatꝫ obseruant quos altionides vocãt
eo ꝙ altione fouente vel enutriente fet⁹ nul-
los procelle mot⁹ horrescant. Ex libro de na
turꝫ rerum. Altion est auis minutissima i ma
ri habitans ꝛ fet⁹ faciens. Aues q̃dã dome-
stice (vt gallina ꝛ columba) indiscretꝫ tempo
rib⁹ fet⁹ faciunt. quoniã ab hyemis intempe
rie tute sunt. Hec autẽ sola inter aues silue-
stres hyemali tempore fetificat. Hui⁹ nidus
ferro nequit incidi: sed ictu valido frãgi. Di-
cit̃ ꝙ altion quasi ales oceani: eo ꝙ in hyeme
i stagnis oceani nidos facit et pullos educit.

Capitulum.ix.

Anas. Ex libro de na.re. Anas ē auis aliquãtulũ maior gallo. Mas caput ꝛ collũ viridis coloris habet. rostrũ vero latum ꝛ alas albo viridi nigroq; distin-ctas. Torquem habet album circa collũ: pedes ruffos ꝛ latos quibus in aquis subremigat. Nam aq̃s fluminũ gaudet. difficileq; si-ne his viuere valet. maxime cũ eam cibi sicci citius ingurgitant. Mares aliqñ cũ plures fuerint simul tanta libidinis insania ferũtur: vt feminã solã coeundo vicissim ac certatim occidãt. Horum pulli mox vt ouum exeunt tanta agilitate vigent: vt etiaȝ si matrē mori vel alienari contigerit: sine nutrice viuant.

Operationes

A ¶ Isidorus. Anas cocta pectore melior ē q̃ȝ ceruice. De qua Marcialis ita dicit: tota q̃-dem ponatᷣ anas: sed pectore tm̃ ac ceruice
B placet. cetera redde coquo. ¶ Razi. Caro a-natis plures habet supfluitates ꝛ pl⁹ fastidi re facit: ꝛ maioris est caliditatꝭ: nõ tñ pl⁹ nu-
C trit q̃ȝ caro gallinacea. ¶ Plini⁹ li.xxx. Ana tum q̃ȝ masculoꝝ sanguis aluũ sistit. Mirũ vero traditᷣ in torminibꝫ anete ãpposita morbum trãsire ventris ip̃amq; anatē emori.
D ¶ Auicēna. Ana calidior est oĩbus domesti-cis auibꝫ. Et dicũt quidã ꝙ infrigidatũ cale-facit. Calefactum vero febricitare facit.
E ¶ Clarificat autem vocem: augmentuȝ facit
F in coitu: ꝛ sperma multiplicat. ¶ Ei⁹ pingue do maxima est in sedando dolorem ꝛc.

Capitulum.x.

Anser. Ex libro de naturis re. Anser vel auca est auis aq̃le magnitudinis buius generis ille que indomite sũt ꝛ ꝓprie libertatꝭ. glauci coloris sunt ꝛ acris. alta petũt. volant vt grues ordine litterato. et ſm flat⁹ ventoꝝ volat⁹ suos dirigũt. aq̃lone flante petũt austrum satis cõscie. frigidiora tempora imminere. Vix a volatu cessant: ni-si cũ mãducantes interim depascãt. adeo nã q; delectabilis est ei volat⁹ vt raro dormiãt ac cõtra domesticis aucis volat⁹ est grauis pascere officiosissimũ q̇escere ac dormire pre cipuũ. horas noctes ꝛ fures clãgore produt. Est in alpium montibꝫ anserũ gen⁹ īter aues maximum p̃ter strucionē: sed adeo ponderosum vt manu capiatur immobile sup terraȝ. Anates ꝛ anseres cetereq; aues herba se purgant syderice. Isidorus. Nullum aĩal est qȭ ita odorem homĩs sentit sicut anser.

Operationes

A ¶ Auicēna. Anseruȝ caro grossa est. Adeps eorũ alopicie cõfert. ꝛ ad fissuras faciei atq; labioꝝ valet. Sedat quoq; dolorē aurꝭ ꝛ cõ
B fert matrici. ¶ Esculapius. Adeps anseris
C omēs duricies soluit. ¶ Idem cũ succo cepe
D instillat⁹ auri aquã illapsam eĩcit. ¶ Dyascorides. Anserin⁹ adeps summe mitific⁹ est ob
E dulcedinem pinguedinis. ¶ Rimas labiorũ curat. totiusq; vult⁹ factas ex frigore rimas optime sanat ꝛ aurium dolorem.

Capitulum.xj.

ARdeola. Ardea. Azalon ⁊ azida. Isi
dorus. Ardeola dr̄ q̄si ardua propter
arduos volatus. Vñ Lucan⁹. ꝙ q̄
causa volare ardea. Cū alti⁹ volauerit tem-
pestatem significat. hanc multi tantalum vo
cant. Pli.li.x. Ardeolaꝝ tria sunt genera: scꝫ
leucon: asterias: pellos. Hi augent̄ in coitu.
Mares siquidē coeundo cū vociferatu san
guinem etiā ex oculis ꝓfundunt nec minus
egre grauide pariūt. Sorices ⁊ ardeole dissi
dent inuicē fetib⁹ insidiātes. Idem in li.xvi.
Ardeolarū autē genera quas leucos vocant
altero oculo tradūt carere. De natu.reꝝ. Ar
dea licet in aq̄s cibū suuꝫ querat: in siluis tñ
⁊ altis arborib⁹ nidū suū collocat. Fert̄ autē
ꝙ pullos suos miro rigore nitit̄ defendere.
Accipiter eis infestus est. Sed ardea huic
anū opponit ⁊ sterc⁹ eijcit. ad cui⁹ tactū acci
pitris penne cōputrescūt. plurimūqꝫ eaꝝ co-
loreꝫ hñt cinereū. quedā vero albū. Est quo
dam earū gen⁹ quaꝝ mares angunt̄ in coitu
cū magna vociferatiōe: fundūtqꝫ sanguineꝫ
ex oculis p̄ dolore. Azalon. Ex li. de na.reꝝ.
¶ Azalon est auis parua q̄ corui frangit oua.
Cui⁹ pulli a vulpib⁹ infestant̄. Ipa vero vul
pis catulos vellit ipamqꝫ vulpem. quod vbi
coruus viderit auxiliatur vulpi q̄si cōtra cō
munē hostē. Hec auis ī spinis viuit: ⁊ ob hoc
azinos odit. Flores ac folia spinarum deuo-
rantes. Actor. Azida iuxta Phisiologū ipa
est strucio, de qua dicitur infra.

Capitulum.xij.

APis. Arestotiles. Apis est aīal ānu-
losi corpis: hñs mēbrū vel additamē
tum ab ore exiens p qd̄ gustat ⁊ cibū
contrahit ac recipit: sanguine caret. dentes
aliorū aīaliū dentib⁹ similes habet in comi-
tatu volat: ⁊ est leuis corporis. Habetqꝫ q̄t-
tuor alas: duosqꝫ pedes hꝫ ī dextera ⁊ duos
in sinistra: nec plus q̄ꝫ q̄ttuor habet ne vola-
tū suū ꝓhibeat. Hoc aīal nō recipit aerē: nō
anhelat. Comedūt mel maxime in necessita-
tis tp̄e. Vñ q̄n incipiunt infirmari: apparet
mellis diminutio: q̄r videlicet comedunt ex
eo: nec reparāt ipm. Bonos odores diligūt:
⁊ aq̄s currētib⁹ delectant̄. Actor. Apes mū-
diciam diligūt. frigus ⁊ fetoreꝫ ac fumū odi-
unt. Gregatim volant. circa opus suū solici-
te sunt: ⁊ ociosos abijciūt. ¶ Ex li. de na.reꝝ.
Apes ceteꝝ aīalib⁹ p̄eminēt dignitate ⁊ vtili
tate p̄claris dotib⁹: ⁊ nobilitate vigēt: agili-
tate: strenuitate: animositate: ingenij subtili-
tate. Ambrosi⁹. Apes regem sibi ordināt nō
sorte sed iudicio. ⁊ q̄ꝫuis sub rege posite tñ li
bere sunt. q̄r p̄rogatiuā tenēt iudicij ⁊ fide de
uotiōis affectū. ⁊ regē ipm tanq̄ꝫ a se cōstitu-
tū diligūt. Hic aūt rex nature claris format̄
insignibus: vt ⁊ magnitudine corporis pre-
stet ac specie (et quod in rege precipuum est)
morum mansuetudine. Nam et si hꝫ aculeū:
eo tamen non vtitur ad vindictam. Sunt
enim leges nature: nō litteꝝ scripte: sed mo
rib⁹ impresse vt leuiores sint ad puniendum:
qui maxima potestate potiuntur. Sed apes

que legibus non obtemperant: penitentie con demnatione seipsas mulctant vt aculei sui vul nere moriantur. ¶ Ambrosius. Nulle autem apes e domibus audent exire: nec in aliquos procedere pastus: nisi rex prius egressus sibi vendicauerit principatum volatus. Proces sus autem earum est per rura redolentia vbi orti sunt redundantes floribus: fluensqꝫ cuiꝰ per gramina. herbisqꝫ dulcibus prima ponūt castrorum fundamenta. Apes ordinantur ad opera diuersa. Nam flores adducunt quedā. alie mollificant ceram. ⁊ alie adducūt aquam Earumqꝫ operationes tempus determinatū non habent. sed cum habuerint res conuenientes subito preparant. et in sereno tempore operantur assidue.

☞ Virgilius in Georgicis.

Nunc age naturas apibus: quas Jupiter ipse
Abdidit expediam.
Magnanimosqꝫ duces: totius ex ordine gētis.
Mores ⁊ studia: ⁊ populos: ⁊ prelia.
Rex melior: vacua iam regnat in aula.
Maculis auro squalentibus ardans.
Et rutilis clarus hic melior in signis ⁊ ore.
Tūc trepide inter se coeunt pēnisqꝫ coruscāt.
Spiculaqꝫ exacuūt rostris aptantqꝫ lacertos
Et circū regem mixte glomerant̄ in orbem
Ille operꝝ custos illū admirāt̄ ⁊ oēs circūstāt.
Uerum ipse e folijs natos et suauibꝫ herbis.
Ore legunt ipse regem paruosqꝫ quirites
Sufficiūt aulasqꝫ ⁊ cerea regna refigunt.
Tantꝰ amor florꝝ ⁊ generandi gloria mellis.
Nam alie victu inuigilant ⁊ federe pacto.
Exercentur agris pars intra septa domorꝝ
Narcisci lachrymā ⁊ lentū de cortice glutē.
Prima fauis ponūt fūdamēta: deinde tenaces
Suspendūt ceras alie spem gentis adultās.
Educunt fetus: alie purissima mella.
Feruet opꝰ: redolētqꝫ thimo fragrātia mella.

Operationes

A ¶ Aresto. Apes a floribꝫ accipiūt cerā: ⁊ cum pedibꝫ anterioribꝫ ꝯgregāt eam. dehinc ad pedes medios illā mittūt. deinde ad coxas pedū posteriorꝝ. postea volant cum ipsa. ⁊ tunc manifestatur ponderositas ex ea.

B ¶ De virtute ⁊ operatione cere lector inueniat superius in tractatu de herbis. de C. in cap. centesimo quinquagesimoprimo.

C ¶ De virtute autem ⁊ operatione mellis inueniat in eodem tractatu de M. in capitulo tricentesimoduodecimo.

Capitulum. xiij.

b Basiliscus. ysid. Basiliscus grece latine regulus interptat̄: eo ꝙ rex serpentū sit: adeo vt vidētes eū fugiant: qꝛ olofactu suo eos necat. Nam ⁊ hominē vel si aspiciat interimit. siquidē ⁊ eiꝰ aspectū nulla auis volans illesa ptrāsit. Sed q̄uis ꝓcul sit: eiꝰ ore cōbusta deuorat̄. ¶ Auicen. in. iiij. can. Basiliscus est serpens q̄ solo visu interficit ⁊ auditu vocis sue. Hūc ait q̄dam vocari regulū. qꝛ caput habet coronatum. cuius longitudo duarum palmarum est: ⁊ caput acutum valde. oculi rubei Color eius ad nigredinem ⁊ citrinitatem declinans. Hic adurit totū quod incedit. nec in circūitu caverne eius viritur aliquid. ¶ Ex libro de naturis rerum. Basiliscus interdū ex gallo nascitur: quia gallus in etate decrepita facit ouum ex se vnde basiliscus procreat̄. Sꝫ in generatione hac oportet vt multa cōcurrāt. In fimo nāqꝫ calido ⁊ multo ponit ouum: ibiqꝫ fouetur vice patris: ⁊ post multum tempis exit pullus ⁊ inualescit sicut solent a natū pulli Habet autem caudam vt coluber. residuū ꝓ corpus vt gallus. Dicunt autem hi qui creationem eius se vidisse testant̄ ꝙ nulla est oui testa: sed validissima pellis. intantū vt resistere possit ictibus validissimis. Opinio quoqꝫ quorūdā est: ꝙ ouum illud galli coluber aut bufo foueat Sed hꝫ incertum est. hoc tamen in antiquorꝝ scriptis habemus: ꝙ basilisci quoddam genus ex ouo galli decrepiti generetur. ¶ Ysidorus. A mustelis basiliscus vincitur: quas illic homines inferunt cauernis quibꝫ delitescit. Itaqꝫ eo visu fugit. quē illa persequitur ⁊ occidit.

D

Inferius de regulo plenius dicet de basilisco. qa fere idē sunt basiliscus ꝛ regulus.

Capitulum. xiiij.

Barliata ꝛ berneca. ysi. Barliates sunt aues de ligno crescētes. Fert em̄ ꝙ lignū de abiete marinis aqs incidēs qn̄ successu tpis putrescere ceperit humorē ex se crassū emittit. ex q̄ densato formāt pu especies auiū ad magnitudinē alaudaꝝ. pmūqꝫ sūt nude. deinde maturātes plumescūt ac rostrū ad lignū pendentes. p mare fluitant vsqꝫ ad maturitatē donec se cōmouētes obrūpāt. sic crescāt ꝛ roborēt vsqꝫ ad debitā formā. De his āt Jacobꝰ arbonēsis eps i orietali historia loquēs. dicit ꝙ arbores sunt sup ripas maris de qbꝰ hee pcreātur. Rostris infixis arboribꝰ dependētes. Tempe ꝑo maturitātꝫ ex arboribꝰ decidūt. ac p incremēta pficiētes: sic aues cetere volare incipiūt. De his itaqꝫ certū est ꝙ i orbe nr̄o circa germaniā. nec p coitū generāt. nec generāt. ¶ Philosophꝰ. Berneca q̄ ex arbore nascit in qbusdaꝫ qꝫ Flandrie ptibꝰ inuenit. Hec auis nō habꝫ supfluitateꝫ: sicut nec arbores. Infra cap. xx. plenius habes.

Capitulum. xv.

Bistarda ꝛ Bonosa. Ex li. de na. re. Bistarda ē auis aqline magnitudis: q̄ volatu tarda. bis autē ter saltū i terra facit anteqꝫ ad ethera subleuet. vn̄ ꝛ nomen hēe dr. vngues hꝫ vt aqla. ꝛ rostꝝ aduncū. carnibꝰ vescit. nō tn̄ in volādo pdā diripit: sꝫ si cubionē aut aliud animal in offensū inuenerit: plures eaꝝ aggregate iuuentū eijciūt ꝛ occidūt. sicqꝫ carnibꝰ eiꝰ saciant. cadaueribꝰ etiā libētissime vescit. Sola ꝑo pene inter aues q̄ carne vescunt herbā depascit. in alis ꝛ cauda albedinē hn̄t. reliq̄ colore aqlā imitat. Oua sua nō in arboribꝰ ponit: qm̄ alte volare nō pt. sꝫ in terra deponit: ꝛ illic ea fouet dū seges in fructu est. ¶ In li. vts. Bonosa est auis in germanie ptibꝰ: hn̄s carnē exteriꝰ nigrā: interiꝰ albā. delicatā ꝓpe ad pdicꝫ saporē. hꝫ aūt fasioni magnitudinē. Cūqꝫ tps veneris excitauerit: masculus hianti ore currit dorsum nec ore spuent. tūc femina veniēs ore spumam recipit. indeqꝫ cōcipit ꝛ oua parit.

Capitulum .xvi.

Bubo. Ex li. de na. re. Bubo nomen hz a voce sono. fugit lucē. in ecclesijs habitat et oleū de lāpadibus bibit. stercoribus tñ eas defedat. oua qz colūbe bibit. mures venat. hac qz volucres cetere capiūt. Vñ quo ab illis auibus q i luce bitant ipugnat: resupina pedū vnguibus se defēdit. Aristo. Bubo sic et vespertilio victū sibi nocte acqrit. Monedula pugt cū bubone qr bubo debilis ē visus apd meridiē. Ideoqz coruus ille rapit oua bubonis et comedit. coruus qppe fortior est d die. et bubo d nocte. Itaqz bubo et coruus inuicē sibi aduersant i nidis. Coruus meridie comedit oua bubonis. et bubo nocte comedit oua corui. Cetereqz aues circa bubonē volāt ipmqz deplumāt. multa nāqz gs auiū eū odit.

Operationes

A ¶ Auiceñ. Sanguis bubonis valde ɔfert asmati: similiter etiā ius et caro ipius.
B ¶ Phisiolo. Cor bubonis si appositū fuerit mulieri dormienti in parte sinistra omnia q gessit narrabit.
C ¶ Plinius li. xxix. Bubonis pedes vsti cū herba plātaginis ɔ serpētes auxiliāt.
D ¶ Oculorū cinis eius collirio mixtus claritatē oculis facere pmittit.
E ¶ Idem in li. xxx. Freneticis qz bubonis oculoꝝ cinerē imponūt.

Capitulum .xvii.

Buteus Butorius et Botaurus. Ex li. de na. re. Buteus ē de gñe accipitꝝ: sz paulo nigrior et tarda nimiū: pigraqz ad volādū. pda tñ viuit. quā cū dolo vel lāguore aliq aut pigricia detentā asseq possit. Hec auis sapore dulcissima est. ¶ In li. vrs. Butorius ē auis sic dicta a sig vocis. hz crura lōga. collū extensū. rostrūqz lōgū et acutū sic ardea. colore tñ distās ab illa. est eñ terre simillima. Habitat circa stagna pisciū cibo cupida. Ranas comedit et venenata. Hec sola veris tpe p cātu vocē horrificā edit In littore sub ardore solis i loco vbi pisces freqnter nouit. adeo qeta stat vt qi mortua appareat. vt sit vñ cautis piscibus minus suspecta sit. sed cū collū lōgū habeat breue recuruitate facit vt pisces incautius ei qsi nihil pmeditāti primauerint illos ad se colli extēsiōe trahat. ¶ Phisio. Botaurus qsi bootaurus dr. eo qr thauri boatū. i. mugitū imitari videt. Rostꝝ eñ i terra paludinosa defigit. et ad modū thauri clamores edit Exclusos pullos statim mater sub ascelis collocat. Unū se sub vna. alterū sub altera. Pulli quo materno corpi adherētes. Inceditqz mater pullos sub alis fouēs. natorūqz rostris pminentibus cibos dulciter ɔmēdās. ¶ Actor. Hec auis mihi videt onocrocul9. de q inferius dicet.

Capitulum .xviii.

Bibones et Blata. ysi. Bibones sunt q in vino nascunt. qs vulgo musciōes a musto appellāt. Vñ Affronius. Cū ame expectasset fabulare incipis ex ore bibones inuoluāt i oculis tuis. Blate a calore dicte sūt siqdē et ɔphēse manū tingūt. vñ et blateū colorē dicūt. H aial lucē nō patit videre ɔriū musce. Musca ē lucipeta. Blata quo lucifuga. Ex li. de na. re. Blata vmis est q lucē videre nō patitur Vñ p noctē tm̄modo ābulare ɔsueuit. ¶ Palladius de agricultura. Blate sunt apibus inimice

sicut ⁊ lacerte. Unde hmõi animalia ⁊ his si-
milia oportet apum castris vel alucaribꝫ longe
fugare ꝗ vult apes bene ꝯseruare.

Capitulum .xix.

Cantarides latine ⁊ grece. arabice
derarie vel irane. Pandecta cap̃.
cxxxv. Cantarides sunt aĩalicule
ꝗꝝ sũt efficacissime: ꝗ ⁊ in spicis frumẽti adhuc
florẽtis inueniũt. Sũt hee varie ⁊ q̃si circa pẽ-
nulas suas stricte ⁊ oblõge. Hee em̃ vapore ace
ti suffocãt ⁊ ĩ vase nõ picato reponũt. Sũt cali-
de ⁊ acutissime. ꝗ licet scabiei vesice ꝯferãt: ve-
sicã tñ si ex eis multa sumat̃ q̃ntitas. vulnerãt
atq3 sanguinẽ mingere faciũt ⁊ interficiunt. ex
ꝗbꝫ parua accepta vrinã ꝓuocãt vehemẽter.

Operationes

¶ Sera. li. ag. c. derarie. a uc. Gal. Expti sum⁹
expientia non modica in vnguibus leprosis.
⁊ inuenimus ꝙ quando ponitur super eas cũ
ceroto confert multum: aut cum vnguento. au
ferunt em̃ vnguem ⁊ faciũt cadere totum.
¶ Et cãtarides ingrediunt̃ in cõmixtione vn-
guentoꝝ ⁊ medicinaꝝ ꝗ fiunt ad scabiẽ ⁊ egri-
tudinez cũ qua eleuat̃ cutis. ⁊ in medicinis ꝗ
euellũt erucas ꝗ dicũt̃ capita clauoꝝ.
¶ Et sũt q̇dã ex mgr̃is nr̃is ꝗ dabãt ex eis ĩ po
tu miscẽtes parũ ex eis ad ꝓuocandũ vrinã.
¶ Et q̇dã accipiebãt alas ⁊ pedes ipsaꝝ solum
dicẽtes ꝙ hec ꝯferũt illis qui sumpserũt corpa
ipsaꝝ. Et alij dicebãt ꝯtrariũ hui⁹. vicȝ ꝙ corpa
ipsaꝝ sola iuuabãt eos ꝗ sumpserũt alas ⁊ pe-
des earũm.
¶ Ego ꝟo miscui oĩa sil̃r corpa cũ pedibꝫ ⁊ alis
⁊ dedi. Ille ãt ꝗ sunt magꝫ iuuatiue ex eis sunt
ille ꝗ reperiũt̃ in tritico in quaꝝ alis sunt linee
citrine in latitudine ꝓtense. ⁊ ꝓprie qñ pro ijcis
eas in olla terrea noua: ⁊ claudis orificiũ olle
cũ pãne lineo sup vas in ꝗ sit acetũ feruẽs do-
nec suffocent̃ ⁊ moriant̃.
¶ Et sil̃r oportet ꝙ fiat ex aĩali q̇d dr̃ xosostis:
qñ volum⁹ ipm reponere. Et sil̃r est spẽs aĩalis
sil̃is cantaribꝫ ĩ figura ⁊ ꝟtute. Et sil̃r vermis
viridis ꝗ reperit̃ sup arborẽ pini. Uirtus ei⁹ ẽ
sic̃ virt⁹ eaꝝ. Postq3 ꝟo sunt cantarides mor-
tue: inferant̃ in lino ⁊ reponant̃.
¶ Dyas. ca. cãtarides. Meliores ex eis sunt: ꝗ
sunt diuersoꝝ coloꝝ. ⁊ in alis earũ sunt linee
transuerse citrine. ⁊ sunt grosse ⁊ oblõge.
¶ Operatio aũt illaꝝ ꝗ sunt vni⁹ coloris est de
bilis. ⁊ ꝟtus cantaridaꝝ est putrefactiua. cale-
factiua. vlceratiua. Et ꝓpter h̃ miscent̃ cũ medi
cinis ꝯueniẽtibꝫ apostematibꝫ cancrosis: ⁊ ad
scabiẽ vlceratã: ⁊ empetiginem.
¶ Et qñ ponũt̃ in nascalibꝫ ꝓuocãt mẽstrua.
¶ Et estimauerunt quidam ꝙ quando miscen
tur cum aliquibꝫ confectionibus ad hydropi
sim conferũt propter virtutem earum quam
habent in ꝓuocando vrinam.
¶ Auicenna libro. ij. cap̃. Cantarides. Dixe-
runt quidam ꝙ sunt superflue caliditatis. Et
dixerunt alij ꝙ sunt calide ⁊ sicce in tertio gra
du. sed p̃mum est verius. Et cantaris est acris
acuta putrefactiua adustiua.
¶ Et eradicat verrucas linita: ⁊ fit ex ea cero-
tum: ⁊ linit̃ ex eo albedo vnguis: ⁊ ꝯfert ei.
¶ Et eradicat vnguẽ mollificatũ velociter qñ
fit ex ea emplastꝝ: ⁊ remouet morfeam: ⁊ alba-
ras linita cũ aceto. ⁊ qñ ex ea trita cum synapi
fit linimentũ. facit nasci capillos.
¶ Et similiter quando coquitur cum oleo do-
nec inspisset̃. Et linitur super apostemata can
cerosa ⁊ resoluit ea. Et linitur super scabiem ⁊
empetiginem.
¶ Inquit fili⁹ Mesarugie. Ipa incidit vngu-
lam valde. ⁊ parũ de ea prouocat vrinam valde.
Et parum de ea adiuuat medicinas ꝓuocati-
uas ad ꝓuocandum absq3 nocumento. Et pro
uocat menstrua: ⁊ facit aborsum.
¶ Dixerũt quidã. datur in potu vna earũ et ꝗ
ꝯquirit̃ de vesica sua ⁊ ꝯfert. Et dant̃ in potu
tres ta nasgi de ea ⁊ exulcerat vesicã.
¶ Inq̇t Galien⁹. Ipsa exulcerat vesicam. ⁊ est
ꝓpterea q2 facit materias acutas declinare ad
eam a ꝗbꝫ corpus nõ euacuat̃ cũ ꝓprietate que
est in ipa.

Capitulum .xx.

Carbates. Alb. in li. de na. aīaliū inqt. Carbates q̄dā mētiēdo dicūt aues q̄s vulgus bomgense. h̄ est arbor ꝫ anseres vocāt (vt etiā supi⁹ audiuisti ī cap. xiiij) eo ꝙ ex arborib⁹ nasci dicūt. a q̄b⁹ stipite ꝛ ramis depē dēt q̄ iter corticē est nutrite. Dicūt etiā aliq̄ñ ex putridis lignis hec aīalia in mari generari (vt supi⁹ dictū ē) ꝛ p̄cipue ex abietū putredīe. Asse rētes ꝙ nemo vnq̄ȝ vidit has aues coire vl' oua re. Et h̄ oīno absurdū ē: qꝛ ego ꝛ mlti mecū d̄ socijs vidim⁹ eas coire ꝛ pullos nutrire. sic etiā ī antehabitꝭ diximꝰ. hec auis caput hꝫ q̄i pauo nis: pedes nigros vt cign⁹. ꝛ sunt mēbrana cō iūcti digiti ad natādū. ꝛ sūt in dorso cineree ni gredinis. ꝛ in ventre sunt albide aliq̄ntulum minores anserib⁹.

Capitulum. xxi.

Caladrius ꝛ Calandris. ysi. Caladri⁹ (vt d̄r) est immūdus ſm legem.

Operationes

¶ Dicit em̄ phisiolog⁹: ꝙ auis est tota alba nul lā p̄tē habēs nigrā. cui⁹ interior fim⁹ curat ca ligine oculoꝝ. In atrijs regū inuenit. Per hāc cognoscit de hoīe infirmo vtꝝ viuat an moria tur. Si em̄ egrotat ad mortē: mox hec vt vide rit eū: auertit ab eo faciē suā. si āt nō ad mortē: intēdit illa faciē suā vertit. ꝛ assumit oēs infir mitates ei⁹: ꝛ dispergit eas. ꝛ sanat infirmus. A

¶ Aristo. Caladri⁹ infirmū si mori debeat nō respicit: sed si q̄lescere possit ꝛ ipm videre velit. ab illo omnē infirmitatē ad se trahit. Itaqȝ ille san⁹ efficit. ꝛ auis egra: ita ꝙ sepius p̄ eo mori tur. Hec auis hꝫ vnū os grossum in crure: cui⁹ medulla oculos caligināſtes si q̄s linierit: eos clarificatos boni visus efficit. B

¶ Ex li. de na. reꝝ. Caladrius est auis alba. q̄ si ad infirmū sanandū ducit oēs infirmitates eius intra se colligit: ꝛ in aere volans ibi eas cōburit atqȝ dispergit. C

¶ Pars iterior femoꝝ caliginē aufert ab oculis D

Has aues Alexander inuenisse fert in p̄side.

¶ Ex li. d̄ na. re. Calādris ē auis p̄ua ꝑpe ꝯsilis alaude. colore fusca: plumis despecta: sꝫ mira modulatōe vocꝭ audiētes letificat. oīm qȝ voces auiū exp̄ssissime imitat. itaqȝ q̄ñ capta ergastu lo includit. ibi q̄ȝ captiuitatꝭ ꝛ calamitatis sue oblita vix vnā diei horā sine cantu p̄terit adeo qȝ spaciari diuersis auiū cantib⁹ gaudet. vt nec cibi solita sit. E

Capo et Caprimulgus. Actor. Capo dicitur gal-
lus castratus siue gallinaceus. Et hi ideo ca-
strant ut facilius impinguent ac teneriores comedant.

☞ Operationes

¶ Dyas. Capones viui apti et impositi morsibus ve-
nenatis occurrunt si mutentur assidue. ¶ Cerebrum ca-
ponis melius est ceteris. acceptum in vino fluxum sangui-
nis abstinet. ¶ Pellis ventriculi eius sicca tusa et
bibita eu stomacha est cum vino. Juscellum maxime
minorum estuationis stomachi mitescit simpliciter com-
positum. Juscellum pro maiorum artificialiter composi-
tum ventrem mollit: crudos humores .i. coleram nigram
deponit. ¶ Utile est temporalibus febribus et typicis egri-
tudinibus. tremoribus et inflationibus stomaticis. et ar-
teticis singulare presidium est. Fel caponis albi magne
virtutis est. facit ad effusionem oculorum et ad caliginem et
asperedinem palpebrarum. De capone inferius c. liiij.
latius patebit. ¶ Pli. li. x. Caprimulgi appellantur me-
rule grandiorum aspectu nocturni fures sunt. inter-
dum enim visu caret. pastorum stabula intrant. caprum
vberibus propter succum lactis aduolant: quo videlicet iniu-
ria vber emoritur. caprisque cecitas quas ita mulserit
obruitur. ¶ Actor. Caprimulgus ipse Arist. agochilem
vocat. de quo est in c. vi. istius tractatus. ¶ Aristo. Est
auis montana modicum maior merula. astuti
morum: raro videtur de die: nec bene tunc videt. sed acuitur
visus eius de nocte. lac ex mamillis caprarum sugit:
ideoque dicitur agochiles. scilicet caprarum lac sugens. vidit
autem nocte: manet in lapidibus de die.

☞ Capitulum. xxiij.

Carduelis. ysi. Carduelis dicitur eo quod spinis et
carduis pascitur. vnde apud grecos achantis dicitur
ab achantis .i. spinis quibus alitur. Augures autem dicunt
et in gestu et in motu et in volatu auium esse signa con-
stituta. ¶ Pli. li. x. Carduelis minime auium impe-
rata faciunt nec voce tantum: sed pedibus et ore pro mani-
bus. Estque que boum mugitus imitetur. in ore latentis-
bus. Est que equorum hinnitus an-
agro taurus appellata. Est que equosque hinnitus a ven-
tibus noie herbe pabulo aduentu eorum pulsa imi-
tatur ad hunc modum vlciscens. ¶ Ex li. de na. re. Car-
duelis est auis parua croceoque in corpore: rubeo pro in
capite colore venustata. Mirum autem videtur quod hec
auicula carduorum acutis aculeis pascitur. In hac ergo
natura miraculum apparet: quod talem astuciam ei dedit
quam nec boui nec asino magnis animalibus impartiri
voluit. ut vicz ergastulo clausa suppositam aquam
ab ymo per filum vasculo suspenso ad se cum rostro
trahat. pedique filo interdum supposito cum attige-
rit vasculum sitim potu sedat.

Capitulum. xxiiij

Carabdrion et Carista. Rudol. super leuiti-
cum. Carabdrion est auis garrula. de qua le-
gitur in Leuitico. quod secundum legem sit immunda. ¶ Actor
Hec auis ipsa est que superius in ca. xxi. dicta ca-
lendris est. Falluntur autem qui hanc esse caladrium
putant vt super Deutro. dicit glo. interlin. Ca-
riste vt dicit Solinus. aues sunt que impune flam-
mas inuolant. ita vt nec plume nec carnes ca-
flammis igneum aliquatenus cedant.

Capitulum.xxv.

C Eruus volās. Ex li. de na.re. Ceruus volās ferť esse gen⁹ cicade. Hūc tm̄ expimētator crabronē vocat. sub alis (vt dicit) grossioribȝ alas hȝ subtiles ꝛ tenues sicut bruchus Circa vesperā potissime volāt: ꝛ volando strepitum faciūt. hn̄t cornua medicinalia grandia ꝑlonga bisulca dentata ꝛ lucida: q̄si forcipibȝ ī cacumīe cū libuerit ad morsum coeūtibȝ. crura ꝓ lōga ꝛ reflexa. lucēt igneū more noctu ptes lateꝝ ac cluniū colores pinaꝝ refulgētes aliqn̄ compsse obūbranť. amputatū caput eaꝝ viuit diuti⁹ sine corpe. sed ꝛ ipsi⁹ corp⁹ sine capite: sed nō tādiu sicut caput.

Capitulum.xxvi.

C Icade. Pli. li. xi. Cicade tm̄ viuūt rore. quaꝝ duo sūt genera. Minores q̄ pmo ꝓueniūt q̄ vt sunt mute. ꝛ nouissime pereunt. Sūt aūt multe q̄ canūt vocať achere. ꝛ q̄ minores ex his sūt tetrigometre. sȝ ille magȝ sonore Mares canūt in vtroqȝ genere: silēt feie. Gentes his vescūť ad orientē. Ante coitū mares ꝑferūt. a coitū feias circa solsticiū est coitus eaꝝ P uis eaꝝ corrupt; q̄ sunt candida coit⁹ supinus. Est illis aspitas in dorso ꝑacuta q̄ feture locū excauāt in terra. Fitqȝ pmo ꝓmicul⁹: deinde ex ea (que vocať tetrigometra) cui⁹ cortice rupto circa solsticia euolāt. ꝛ est sine ore. sed ꝓ co q̄dā est aculeatū linguis simile. ꝛ h̄ in pectore quo rorem lambunt. Pectus ipsum est fistulosum hoc: vt diximus canūnt achete de cetero nihil est in ventre. Quidam vero negāt vocem in sectis esse in tanto cicadarum sono et apū murmure.

Capitulum.xxviii.

C Iconia. ysidor⁹. Ciconie quasi cicanie: a sono quo crepitant dicte sunt: quē sonum oris potius esse constat q̄ȝ vocis. quia cum rostro quatiente faciunt. hee veris nuncie societatis comites serpentū hostes: maria transuolant in asyam collecto agmine pergunt. Cornices eas duces precedunt ꝛ ipse quasi exercitus ꝓsequunť. Ex libro d̄ naturis reꝝ. Ciconie serpentiū exitio tantus est honor in Thessalia vt capitale fuerat occidisse ciconiam: sicut ꝛ hominem. Multipharie nanqȝ serpentibus insidiatur. eosqȝ comedit et alia venenata: nec tamen moritur. Bufonem autem non nisi in magna fame comedit. in quo naturale bufonis malum notať. Videtur autem ciconia caput habere valde reumaticum: quia rostro eius aqua vere cōtinuo distillat. Et hoc hyeme magis. Hee nidos suos annuo repetunt. et vnum se e fetibus suis domino loci sub quo fetificant: plumatū quasi tributum vt fertur deijciunt. Sed forte causa magis est tediū nutriendi. Quinimmo vt vulgo dicitur pro decimatione deijciunt. deo ius suum seruātes. In cuius signū Thoringiam vbi decime nō danť neqȝ intrāt neqȝ inhitāt: vt expiētia docȝ. Abiture āt (vt dic̄ Solin⁹) ī certo loco congreganť: ita vt nulla sui generis nisi captiua relinquať. In asia cāp⁹ est vbi ꝯgregate cōmurmurāt. ꝛ eā q̄ nouissime venit dilacerāt: sicqȝ r̄cedūt. Ex li. re. vis. Ciconia d̄r auis

pia. Cum eñ antiqores ciconie pēnis amissis ꝓpriũ sibi victũ acqrere neqant: iuniores frigida genitoꝝ mēbra reuouētes eos in pastũ ꝓcurāt: donec ala fortis redierit. Nā vt ysaias ait. Quantũ tps impendũt in fetibꝫ educādis tm̄ ꝛ ipē inuicē a pullis suis aluntᷣ. Nec dubiũ eas castitatꝫ sectatrices esse. fedusqꝫ ꝯiugiȷ̃ ad inuicē ꝯuare. Vñ fertᷣ q in eminētiori loco dom⁹ cuiusdā par vnũ ciconiaꝝ hitabat. Vñ mare ad pastũ recedēte freqnter ali⁹ mas aduenies feminā adulterino coitu polluebat. At illa statī emin⁹ ī fonte se mergebat. sicqꝫ scel⁹ adulteriȷ̃ ꝑ aque lauamētũ delens marē ꝓpriũ deludebat. hmōi factũ dñs hitatōis freqnter aduertit. ꝛ qdā die post adulteriũ eā a fonte ne lauaretᷣ ꝓhibuit. nec mora mascul⁹ a pastu rediēs in femia sua scel⁹ adulteriȷ̃ deꝑhēdit. ꝛ ad horā dissimilās abiȷ̃t. Reuersusqꝫ scđa die maximā multitudinē secũ adduxit. que singulā adulterā aggresse: miserā crudeli laniauerũt morte.

Operationes.

A ¶ Plinius li. vij. Ciconia origano sibi medetᷣ.

B ¶ Idem in li. xxix. Ciconie pullum qui egerit negatur annis cōtinuis lippire oculis. Ciconie qꝫ ventricul⁹ valet ꝯtra oĩa venena.

C ¶ Idem li. xxx. Furunculis etiā dr̄ mederi ciconie ventriculus ex vino decoctus.

D ¶ Dyascorides: Fimus ciconie cum aqũa potui datus. epilenticos curat.

E ¶ Albert⁹ in li. de na. aĩaliũ. Hec auis alas hꝫ nigras. ꝛ caudā ꝛ alias ꝑtes hꝫ albas.

F ¶ Inuenitᷣ etiā gen⁹ ciconie: totũ ĩ dorso nigꝝ: ꝛ in vētre subalbũ. sꝫ nō nidificat in hominuꝫ habitationibꝫ sꝫ in paludibꝫ deserti.

Capitulum. xxviij.

Cign⁹. Aristo. Cign⁹ est de genere auiũ coriũ ĩter digitos habētiũ. Manetqꝫ in ripis lacuũ ꝛ ĩ locꝫ multaꝝ arboꝝ. Bone vite est atqꝫ natᷣe: ꝛ senectutis bone. Hmōi aues ꝯ accipitrē pugnare nō incipiũt. Sꝫ si cũ eis ille pugnare cepit. pugnāt cũ ipo eũqꝫ vincunt. ¶ Ysi. Cign⁹ grece latine olor dr̄. eo q tot⁹ alb⁹ sit plumis. olon eñ grece totũ dr̄. Naute vero sibi hāc auē bonā prognosiā facere dicũt: sicut Emili⁹ ait. Cign⁹ in auspiciȷ̃s semꝑ letissimus ales. Hũc optāt naute. qꝛ nō se mergit ĩ vndis. Ex li. de na. re. Cign⁹ hꝫ plumas albas: sꝫ carnes nigras. fortitudinē suā in alis. colerice cōplexionis est: ꝛ ob hᷣ iracũd⁹. Dētes hꝫ ĩ rostro minutissimos. Oneris impatiēs est. ne libēter volat: sꝫ ĩ stagnis reqescere delectatᷣ. cũ vno pede natat: ꝛ cũ alio se regit veli modo cũ piscibꝫ nutrit⁹ eis est innoxius. Sup aqs nidificat in pullis educādis solicit⁹. tpe coit⁹ blādiuntᷣ sibi inuicē mas ꝛ feia. ꝛ alternatim capita cũ suis: scꝫ collis inflectũt velut amplexandi grā. Nec mora vbi coirint. mas ꝯsci⁹ lesionis in feia fugit ab ea. At illa impatiēs fugiētē inseqtᷣ: neqꝫ tñ rancor ille ꝑseuerat in longũ. ymo lesione cessante: pacificantᷣ in animo ac a masculi ꝑsecutione cessans post coitũ freqnti caude motu ꝛ rostri se aqs mergens purificat.

Capitulum. xxix.

Cinomolgus. Cispedo. et Citramo. ¶ Ysi. Cinomulgus est auis arabie. sic dicta: eo q in excellis nemoribꝫ texit

nidos ex fructibꝫ cynnami. Et quia nõ possũt ibi hoĩes ↄdescendere ꝓpter ramoꝝ altitudinẽ ꝛ fragilitatẽ eosdẽ nidos plũbatꝭ iaculis appe-tũt ac cynnama illa deponũt: ꝛ p̄cijs amplioribus vendũt. eo ꝙ illud cynnamũ magꝭ q̄ꝫ alia mercatores ꝓbant. ¶ Aristo. Cinomulgꝰ passere modicum maior est eiusqꝫ color celestis est cũ citrinitate. ꝛ colores isti sunt in eo distincti Rostꝝ eius est lõgũ ad citrinitatẽ declinans: sup arbores magnas ex cynamomis (vt dicit) sperice cõponit nidũ suũ. habẽs introitũ ꝑuũ. ¶ Plinius. Cyspedij siue cispeli plurimũ volant q̄ ꝛ apodes dicũt: eo ꝙ vsu pedũ careãt hyrun-dinũ specie. nidificant in scopulis. Hee sũt q̄ toto mari cernũt. Aristo. Auiũ genꝰ ꝙ pedes nõ habet omĩ tp̄e apparet. hec auis lõga gracilis ꝛ pauce latitudinis. hyrũdini assimilatur. Nec inter illas leuiter distinguit. Ista nidifi-cat in estate. ꝛ hoc post lapides vt aĩalia fugiat ꝛ hoĩes. Plinius libro. x. Citramus: alꝭ cen-chramus habet. aues remeantes comitata soli-citat. ac ꝑseueranter ad expectatas sibi terras ꝑuenire festinat easqꝫ noctu. etiã itineris ad-monens excitat. Aristo. Citramꝰ auis de nocte ceteras aues clamat. eaqꝫ audita sciũt venatores ꝙ in locis suis nõ remanebũt aues. Ex libro de naturis rerum. Citramus auis Asie recedentibꝫ hyrundinibꝫ ac cyconijs instante hyeme comitans eas festinantior perseuerat. et precedens solicitat.

Capitulum. xxx.

Cinomia. Isid. Cinomia grece dr̄ musca canina. Nã canis grece cynos dr̄. Ex li. de na. re. Cynomia est musca canina catuloꝝ auribꝫ importuna. Quã licet catulus freq̄nter excutiat: semp̄ tñ importune reuolat. Ubi ãt eũ pigrũ ad excutiendũ inuenerit vsqꝫ ad sanguinẽ ꝛ vulnera ꝓcedit. Actor. Cynomia est illa musca grauissima q̄ percussa est egyptioꝝ populꝰ in quarta plaga. De hac em̃ in Exodo legit. Uenit musca grauissima in domos pharaonis ac seruoꝝ eiꝰ: ꝛ in omnẽ terrã egypti. corrupta qꝫ est terra ab hmõi muscis. Per hãc em̃ s̄m glosam canini mores significant. in q̄bꝫ humane mentis voluptas. i. libido arguit. Sic em̃ cinifes q̄bꝫ ĩ terra plaga ꝑcussi sunt egyptij: significãt inquietudines mũdanoꝝ: qui ꝓuocatores rixaꝝ: amatores calũniantiũ nõ admittũt quietẽ sp̄ualis sabbati Uñ Psalmista. Dixit ꝛ venit cinomia.

Capitulum. xxxi.

Cicendula cimice ꝛ costro. Isidorus. Cicendula genus scatabrorum est. sic dictum eo ꝙ gradiens vel volans lucet. Ex li. de na. reꝝ. Cicendula est vermis in ytalia nocte volãs. ꝛ inter noctis tenebras fulgidus radians. ita vt si eum in tenebris videas exhalationẽ scintillarũ putes. Isi. Cimex aũt ex vermibꝫ carniũ est. Dictus aũt est cimex ex similitudine cuiusdã herbe cuius fetorẽ habet Auic. in. ij. cañ. Ex fraxino capita inflata sic granata egrediũt in q̄bꝫ est hũiditas de q̄ cimices oriũt. Nũ em̃ capita hmõi aperiũt cimices

ex illis egrediūť. Cimices āt effugat ꝑpe sterc⁹ thauri qñ cū eo fit fumigatio. Palla. Ortis q̄ꝫ cimices nocēt. extinguūť āt amurca ꝛ felle ba bulo lectꝫ aut locꝫ eaꝝ punctꝫ. vel folijs edere tri tis ex oleo vľ incēsis sanguisugis. ysi. Cosdros greci appellāt eos q̄ extremis fauoꝝ ꝑtib⁹ ma iores creanť. Quos aliq̄ reges putant. dictos eo ꝙ castra ducant.

Capitulum. xxxij.

Columba ex li. de na. reꝝ. Colūba (vt dicit Beda) felle caret. Dic tñ Arist. ꝙ fel hꝫ nō eo loco q̄ cetera aīalia: sꝫ ī intestino. Mor ticino nō viuit. sꝫ puro grano visum recuperat nouē vicib⁹. In alta nidificat. vbi mala bestia attingere nō valeat. sup aquas libēter req̄escit: vt sitim sedet. Et vmbrā accipitris venientis in aq̄s ꝓspiciat. Aliqñ vero sola sedet. colores suos varios circa collū admirans alaꝝ plau su rostroq̄ꝫ plumeculas fulcit ꝛ in regimen vo latus cult⁹ pēnas disponit. Tūc nisus specu lator occult⁹ ꝯgaudentē in hmōi gl'a rapit. Co lūbe calidissime sunt ꝛ lapillos ꝓpter stomachi ꝑpantiā comedūt. fimū etiā ardentē nimis ha bent. quē ꝛ ipe nido eijciūt ꝛ pullos eijcere do cent. pēnis eleuatꝫ pugnāt ꝛ colūbā errantē cū viderint sibi aggregāt. Dicit Jacob⁹ ꝙ trans mare ꝟsus orientē colūbe sunt q̄ nuncioꝝ fun gētes officio lr̄as dñoꝝ suoꝝ sub alis breui spa cio ꝑlonge deportāt. Ideoq̄ꝫ valde necesse sūt: maxime qñ ꝑ terras inimicoꝝ alij nūcij trāsi re nō audent. Colūbe ꝓpriū est inter aues nō eleuare caput qñ potāt donec ei sufficiat. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Colūba valde gūať in ouoꝝ par tu: ꝙ si parere tardauerit amare ꝑcutiť. Arist.

Colūbe toto āno ouāt ꝛ pullificāt: si fuerit loc⁹ māsionis calid⁹: ꝛ cib⁹ parat⁹. Alioq̄n nō nisi ī estate. Earūq̄ꝫ pulli sūt meliores ī vere ꝛ in au tūno. peiores āt in hieme ꝛ estate. Mascul⁹ cū feīa coit post vnū annū. Oua colūbe sunt albi coloris sic̄ ꝛ ꝑdicis. Colūba senex coire nō pt. sꝫ tm̄ osculať. Colūba q̄ꝫ feīa saltat sup feminā: si nō fuerit mas. ꝛ inuicē osculanť. ꝛ ex illo q̄ dē coitu oua faciūt: sꝫ nō pullificant.

Operationes

A ¶ Ex li. ꝺ na. re. Pulli colūbaꝝ ī autūno ꝛ vere saniores sūt qm̄ his tꝑib⁹ grano marie viuūt.

B ¶ Esculapi⁹. Colūba occisa ꝛ calida supposita omi morsui subuenit. Sāguis ei⁹ valet oculis ꝯfertꝫ infusus ꝑcipueq̄ꝫ de sub ascellis tract⁹.

C ¶ Stercus ei⁹ omnes dolores soluit: ꝛ humo res desiccat.

D ¶ Dyas. Colūbe sanguis abscindit fluxū san guinis nariū: q̄ est ex velamine cerebri.

E ¶ Plinius libro. xxix. Caro recens columbe cōtra serpentes auxiliatur. Mascule sanguis a vena sub ala incisa eximie prodest oculis cruore suffusus.

F ¶ In li. xxx. Fimus colūbaꝝ cū aceto delētur stigmata. Hoc fimo carbūcul⁹ aboleť ꝑ se illi to vel cū semine lini ex aceto mulso.

G ¶ Auiceñ. Sanguis columbe ꝯfert podagre. Stercus columbaꝝ ꝯueniens est sup dolores iuncturaꝝ. ꝛ valet empetigini.

H ¶ Cōfert etiam dolori colice cum administra tur in clisteri.

Capitulum. xxxiij.

Cordedul⁹ ꝛ cornix. Ex li. de na. re. Cordul⁹ ꝺꝛ q̃i cor edens. Carne naꝗ ꝛ ꝑda viuẽs. corde maxĩe inbiat saturari. ysid. Cornix auis est ãnosa apõ latinos greco noĩe cornix appellať. Quã aiunt augures hoĩm curas ꝑcatõib⁹ agere ĩsidiaꝝ vias mõstrare. futa ꝑdicere. magnũ nephas h̃ credere. vt de⁹ ꝯsilia sua cornicib⁹ mãdet. His ĩter multa auspicia tribuũt ꝛ pluuias vocib⁹ ꝓtẽdere. Vñ ẽ illõ Tũc cornix plena pluuiã vocat ĩproba voce. Ex li. ꝺ na. re. Cornix in solsticio morbo corripiť. Hec nucib⁹ libenter vesciť. Horribiles aues q̃si hostes suos ĩpugnãt. ꝫ ille freq̃nter cũ ĩpũgnãtib⁹ multũ detulerit. tãdẽ ĩ pacia victe lacerãt ĩportunas. Cornix pluuiã multo clamore ꝑnũciat. Quis colũbe insidiať vt ea dissipet ꝛ exugat.

Operationes

A ¶ Plini⁹ li. xxix. Cerebꝛ cornicis coctũ ĩ cibo sumptũ capitis dolorib⁹ est remedium.

B ¶ Item in li. xxx. Cornicis carnes ac nidũ illinite morbis lõgis putãt vtilissimũ.

Capitulum. xxxiiij.

Coruus. Ex li. de na. re. Coru⁹ auis clamorosa nihil aliud sonare nouit q̃ꝫ cras cras. diuersas tñ voces format. s. lxiiij. vt dic̃ Fulgentius volãdo coit aliq̃ñ. ꝑles sꝑ q̃ꝫ duos pullificat. Grauid⁹ fieri ꝺꝛ si eũ ouũ coruinũ edere ꝯtigerit. Ore ꝑere dicũť ꝛ cõcipere. Femie coruoꝝ oua sole cubãt ꝛ mares eis escã dant. Pulli coruoꝝ septeꝫ dieb⁹ absꝗ vlla cibi alimonia manere ferunť. Septima ꝓo die nigrescũt. q̃ꝝ nõnullos eiiciunt tedio nutriendi.

Fortior est coruus de die. Bubo de nocte: et vicissim oua sua comedunt. Corui paꝝ coeũt: sed multũ osculanť adinuicem. At putant quidam ꝗ alio modo nõ coeant. Sꝫ h̃ falsum est Cadauere coruus vesciť. ꝛ vt ꝺꝛ a potu se abstinet q̃ꝫdiu ficus sui fruct⁹ dulcedine gloriatur. Unde Ouidius. Ac cibi dum lacteus pendebit in arbore ficus. A nullo gelido fonte bibeť aque. ¶ Gregorius in moraľ. Pulli coruorum (vt fertur) anteq̃ꝫ nigrescunt a parentib⁹ vtcũq̃ꝫ neglecti. medici affecti: huc illucꝗ vagantur in nido: aut ciborum expectunt aperto ore subsidium. Unde etiam scriptum est. Quis preparat coruo escam ꝛc̃. Sed cum nigrescere illi ceperint tanto eis alimenta prebenda coruus ardentius requirit: q̃nto illos alere diutius distulit. Ex li. de na. reꝝ. Est coruoꝝ gen⁹ in oriente qꝺ cũ asino ꝛ thauro pugnat. eisꝗ fugiẽtib⁹ suꝑ eos volat: ac sic cũ impetu eoꝝ oculis impũgit. ꝛ cũ potuerit eos execans rostro dñis seruis inutiles reddit. Itaꝗ ꝑ ꝯsequens occisi decoriañť. et eorum cadauera volatilib⁹ efferuntur. sicꝗ ab aue improba animalia fortia superantur. Coruus turres inhabitat et ibidẽ nidificat: citissimus est mutationis aeris nuncius: ꝛ alia crocitationis voce ꝓphetat auram tranquillam alia tempestatem. Coruus lõgeuus citissime fit domestic⁹. coruosꝗ siluestres inuitos retinet ac seducit. Coru⁹ ex natura est inclinat⁹ ad futuꝝ. vt experientia Erfordie docuit vbi coruus domestic⁹ successiue de mẽsa q̃ pecunie facere ꝯsueuerãt in ortũ de ꝓpe subtus lapidem circiter quinꝗ vel sex florenos in grossis abscondit.

Capitulum .xxxv.

C[Q]Ocurnix. Ex li. de na. re. Cocurnix ē auis quā vulgariter quistulā dicim⁹. Hec ducē habent ortigometram. quā in maris transitu iam terre. i. portui maris appropinquātes accipitres speculati rapiūt. ⁊ idcirco cura est vniuersis. vt externi generis ducē solicitēt. sc3 cornicē ꝑ quā ꝑma discrimina caueant. rarissimas habent feminas in genere auiū: sic ⁊ pectines in genere pisciū. In hominū ꝑo genere pauciores nascunt̄ masculi q̄3 femine. Comestor. Cocurnix in synu arabie ꝑcipue nutrit̄. ⁊ est auis regia quā nos vulgo curelium dicim⁹ a currendo. ¶ Ysid. Cocurnices a sono vocis dicte sunt. quas greci ortigeas vocant. eo ꝙ vise ꝑmum fuerūt in ortigia insula. Hec adueniendū tempora habenti. Nam estate depulsa maria transmeant.

Capitulum .xxxvi.

C[Q]O cyx. Plini⁹ lib. x. Cocyx videtur ex accipitre fieri: tempe anni figurā mutans. Tūc em̄ nō apparent reliqui accipitres nisi dieb⁹ paucis. ipso quoq3 modico estatis tempore visus: postea nō cernitur. Est aūt neq3 ad vncis vnguib⁹ accipitrū nec capite similis. neq3 alio quā colore ac rictu: s3 colūbe poti⁹ similis est capite ⁊ vnguib⁹. Om̄ absumitur ab accipitre: si qn̄ simul apparuerit: sola omniū auis a suo genere interempta. ¶ Aresto. Auis cocyx paucoꝝ ouoꝝ est: vni⁹ sc3 aut duorū. q2 natura eius valde frigida est.

Capitulum .xxxvii.

C[Q]Rochilos. Ex li. de na. re. Trochilos in ytalia rex auiū appellat̄ oīm q̄dē est minima. s3 q̄nto minor tāto velocior. adeoq3 animosa: vt etiā ꝯ aq̄lam audeat conat⁹ acceptare hoīes q̄3 deludit. q2 cū se ꝓpinquā q̄i manu capiendā obtulerit. casso hoīs conatu ⁊ labore in pigra ꝓfugit. araneis vescit̄ pullis fecūda ē. nā plurimos vno fetu ꝓducit. vno specu vel antro in hieme multi ꝯdunt̄. vt ad calorē turba cōferente calor q̄ paru⁹ ē in tā mīmis corꝑib⁹ augmētet̄. Estq3 auis mīma oīm aliaꝝ. Itē Alb. in li. ð na. aīaliū ait. Trochilos ē auis mīma oīm quā regulū vocāt: q̄ lic3 sit ꝑua corpe. ausu magna ꝯ aq̄lā pugnare conat̄. solitaria volat. mbti etiā ē ꝑtus. ⁊ i hieme vno ꝯtēta foramine antri vel muri. mltos socios secū sui generꝭ nocte habitare ꝑmittit. vt calor ꝑui corpis ex societate multoꝝ calescat ⁊ foueat̄. Hec etia3 est auis musica: ⁊ ꝑcipue cantant tpe magni ⁊ sicci frigoris in hieme. Infra. ca. ciiij. de eadē tractat̄.

Capitulum.xxxviij.

C Orinta. Plini⁹. Corinta ē auis maxima in partibꝫ orientis que vere ad quantitatē pulmonis vacce hꝫ mollem: ⁊ multum infusum sanguine. ⁊ ideo multum bibit plus q̄ȝ alie aues. ¶ Albert⁹ in lib. de na. aīalium. Corinta est auis que paucas ⁊ paruas habet plumas ⁊ pennas.

Capitulum.xxxix.

C Uculus. Ex li. de na. rer. Cucul⁹ est auis improba: que vocē suā in cantando nō mutat: sed semꝑ eandem replicat. Auis pigerrima est: ⁊ loco nō stabilis Turturis fere colorē habꝫ. Hyeme plumis spoliari dr: intratqꝫ terre latibulū. vel ꝯcauitates arborꝝ. illic estate ꝯgerit q̄ hyeme viuit Oua sua ī nido minorꝫ auicule ponit ⁊ de ouis illi⁹ totidē dem it: nedū illa numero suꝑflua inuenerit: q̄si aliena repudiet. Itaqꝫ cuculus ab aliena mr̄e cū pullis ei⁹ fotus et eductus: dū adhuc in nido inualidus sedet. quadā tñ auiditate naturali ceterꝫ pullis cibos rapit. ⁊ hac sagacitate p̄ ceterꝫ pinguescit atqꝫ nitidior fit. In cui⁹ elegantiā nutrix conuersa gaudet ei⁹ forma: miraturqꝫ seipam q̄ talē peperit adeo desipiens vt magnitudine fetū a pullis mīoribꝫ nō discernat: sed oēs pullos suos in ei⁹ cōparatione dānat: ac vbi eū eduxerit ⁊ ad robur volandi nutrit⁹. ipo viceuersa ⁊ in nutricē insurgit: ⁊ ꝯsequēter perimit. ¶ Isido. Cuculi a voce ꝓpria noīati: tempus hn̄t ⁊ ipi veniēdi miluorꝝ scapulis suscepti ꝓpter breues ⁊ paruos volat⁹: ne ꝑ longa aerꝫ spacia fatigati deficiāt. Horꝝ saliue cicadas gignūt. Oua passerꝫ nido reperta comedūt: ⁊ sua obijciūt. post hec illa suscepta: ⁊ fouēt ⁊ nutriūt. ¶ Aristoteles. Cuculus ouis ꝓprijs incubat: sed vnū ouum in nido fulice ponēs eiusdē oua sugit. Illa vero futuri euēt⁹ ignara ouū sedula nutrix fouet. Sed a cuculo exclusio ⁊ postmoduꝫ adulto nutrix a nōnullis q̄nqꝫ necari ꝓhibetur. In estate volat ⁊ lasciuit. In hyeme iacet languens ⁊ deplumatus ac buboni similis apparet.

Operationes

¶ Plini⁹ li. xviij. Mirabile quoddā est de cuculo: quo q̄s loco primū audiat alitem illā. si pes dexter circūscribat ac vestigiū id effodiatur nō gigni pulices vbicūqꝫ aspgat. ¶ Idē libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctus ⁊ potus morsui canis rabiosi cōfert.

A

B

Capitulum.xl.

C Ubeth. Aristo. Cubeth ē auis luxuriosa: cui⁹ mas si īuenerit oua femīe sue: frāgit ea: ne femīa sit sollicita circa ea. Femīa ꝟo abscōdit ea. Que siue coeat siue nō: olofaciēdo vel audiēdo subito ouat. Item si p̄senserit masculū venientē occurrit ⁊ coeūt. Mas quidē pedetentim ad feminā accedit sine strepitu: ne alij masculi sentiant: ⁊ pugnēt cū eo coire ꝑmittāt. Itē masculi pugnāt inuicē ⁊ victor cū victo coit: ac versa vice si victor vict⁹ fuerit. Solitarie tñ ⁊ occulte coeūt. eligente victore locū ad hoc. ⁊ victo sequēte. Mas aūt et femīa in voluptate sua frequēter deꝑhendunt ⁊ cadūt in manus ve-

natoꝝ. Cũqꝫ luxuriosa sit auis ista. singuli tñ mares singulas feias accipiũt. Itẽ aues pon derosi corpis q̃ nõ sũt boni volat⁹: multã ha bent supfluitatẽ: multũqꝫ coeũt: ⁊ multorum ouoꝝ hmõi sũt: vt cubeth ⁊ strutio ⁊ gallina. ¶ Actor. Cubeth idẽ videt̃ esse q̃d pdix. q̃ enĩ hic de illa dicunt̃ eadẽ pene ⁊ de pdice dicũ tur inferi⁹. Q̃d forte latuit translatorẽ.

Capitulum. xli.

Culex. Isido. Culex ab aculeo dict⁹ est: eo q̄ sanguinẽ sugit. hꝫ enĩ in ore fistulã in modũ stimuli: q̃ carnẽ tere brat vt sanguinẽ bibat. ¶ Aristo. Culex aĩal corpis anulosi mẽbꝝ hꝫ p q̃d cibũ sentit. ⁊ q̃ dã hñt h̄ mẽbꝝ extra sicut aculeũ: cui⁹ natu ra ẽ mollis ⁊ vacua. p ipm gustãt ⁊ sentiũt et cibũ attrahũt. Culices aũt et musce minime bestiaꝝ p h̄ mẽbꝝ pforãt hoĩs coriũ ⁊ alioꝝ aĩaliũ. ¶ Ex li. de na. re. Culex acida petit et dulcia fugit: lucẽ diligit: ita q̄ ad lumẽ aliqñ se vrit.

Operationes

¶ Avi. in. iiij. cañ. Ad effugandũ culices ⁊ ci mices fit suffumigiũ cũ serraturis ligni pini: aut cũ nigella. silr̃ cũ mirto sicca ⁊ cũ sulphu re: ⁊ bdellio ⁊ spino fetida ⁊ stercore vaccino ⁊ cũ folijs cypressi. ¶ Ad idez asꝑgit̃ dom⁹ ex decoctiõe radicꝫ lupinoꝝ aut ex decoctione nigelle: aut absinthij: aut rute. ¶ Palladius. Cõtra culices ⁊ cimices ĩ hortꝫ vel satꝫ amur ca recens vel ex cameris fuligo spargit̃: gal bano q̃z infuso: aut sulphure fugant̃. ¶ Am brosi⁹. Culices nõ tangũt hoĩem: si absinthi um cũ oleo coquat̃: ⁊ eo se perungat.

A

B

C

D

Capitulum. xlii.

Dyomedas. Isidorus. Dyome die aues a socijs dyomedis ap pellate suut quos fabule ferũt in easdem volucres fuisse ꝯuer sos forma fulice similes: magni tudine cignorũ. colore candido. duris ⁊ gran dibus rostris. Sunt autem circa apuliaꝫ in insula dyomedia inter scopulos littorũ et sa xa volitantes. ¶ Solin⁹. Dyomedas aues insula qua oram apulie videt. ⁊ tumulo ac de lubro dyomedis insignis est. sola gignit cui ẽ color candidus. ignei oculi. ora dentata. con gregate volitant. dueqꝫ duces sunt. quarũ al tera agmen preit vt ductu certũ iter dirigat. altera insequitur: vt instantia tarditatem vr geat. Cum fetificũ tempus adest: rostro scro bes cauant. ⁊ surculis inuersum positis sub ter cauata contegunt. ⁊ ne operimẽta desint: si forte lignorum cassia venti auferant. Hanc struem premunt terra quam egesserant. sic ni dos moliunt̃. bifori accessu aditus qui mittit ad pastus in hortũ destinat̃. qui excipit reuer tentes versus occasum est. vt lux et morãtes excitet: ⁊ receptui nõ denege t̃. Edem sacram hmõi studio om̃i die celebrãt. aquas plumas imbuunt: ⁊ alis impendio madefactis roru lente cõfluunt: ⁊ sic edem humore excussa pu rificant. Tunc pennis supplaudunt: et inde quasi peracta religione discedunt. Ob hoc aues factos dyomedis socios ferunt.

Capitulum. xliii.

Draycha. Albertꝰ i libro de naturis aĩaliũ inquit. Draycha auis est pedibus carens: vt dicit Aristoteles. et cũ ad terrã cecidit cubitis alarũ ⁊ pectore repit fere sicut vespertilio. Debiles habȝ pedes caude sue cõiunctos. Hoc non apparet nisi post pluuiã in ꝑncipio estatis: ⁊ tunc pullificat. ⁊ cũ pulli cõualescũt: moriť. pullos relinquens sue miserie vice succiores.

Capitulum. xliiij.

Egithus. Emeria et Ercinia. Pliniꝰ libro. x. Egithus auis minima cum asino pugnat. Asinꝰ q̃ppe spinetis se causa scalpendi atterens nidos eiꝰ dissipat, quem adeo pauet auicula: vt oĩno voce rudẽtis audita oua eĩciat. pulliq; ĩpi metu cadãt. Itaq; aduolans vlcera eis rostro excauant. Porro achantis egitbum odit intantum: vt eorum sanguinẽ credant nõ coire. ¶ Iorath. Emerie sunt aues q̃ de nocte volantes illuminant aerẽ ꝑpter pennaꝝ suaꝝ naturaȝ: que magis in tenebris q̃z in lumine lucẽt. sicq; ꝑdunť ⁊ capiunť. ¶ Ysido. Ercinie aues dicte sunt ab hercinio saltu germanie vbi nascunť: quaꝝ penne adeo ꝑ obscuruȝ emicant. vt q̃zuis nox densis tenebris obtenta sit: ad p̃sidium itineris dirigẽdi iacte interluceant. cursusq; vie pateat iudicio plumaꝝ fulgentiũ.

Capitulum. xlv.

Falco. Ex libro de na. reꝝ. Falco est auis nobilissima: volatu impetuosissima: ⁊ i custodia sui minus cauta. Ideoq; cũ ad predam dirigendus est: a dño suo retardať: nec auis ei capienda ostẽditur: nisi prius aliquantulũ elongeť: vt predã cũ impetu moderato subsequatur. In ardee captura duo falcones pariter relaxanť: quoꝝ vnꝰ sũma petit. aliꝰ iuxta terrã inuolat: vt videlicet ille volantẽ ardeaȝ in pulsu p̃cipitet. Iste vero p̃cipitataȝ accipiat. ¶ Aristoteles. Falco renes hȝ debiles: pectusq; robustũ: deliciosis vtitur cibis. vnica versatione collũ girat circulariter pectore existente ĩmoto adeo vt colli eiꝰ duo centuȝ argi luminibꝫ ratione. Huius visus cuiusdã naturalis discretionis vi

deantur ex equo respõdere.prede quoq̧ que post tergum est puidus inuigilat.¶Ex libro de natur᷒ rer͞. Falconũ genera sũt duo. Unũ nobile qd̃ auem vsu paruo naturaliter capit. aliud ignobile ac vile:qd̃ nisi multo labore et maceratõe assuefactũ hoc facit. Hoc vltimũ gen⁹ cũ ardeã ad terrã impulerit. Iamq̧ im-prompta est vt eã capiat. Ardea anguillã vel aliũ piscem quẽ recẽtius vorauerat euomit. ꝛ tunc falco libere eã volare pmittens:ac mi-nus fetidũ sibi oblatũ pferens ꝛ gaudẽs oci-us apprehẽdit. Nõ sic autẽ falco nobilis:sed eiectum mun⁹ vilipendens:auẽ dolosam se-uerius punit. Habet autẽ falco os acutũ ac durũ in pectore.qd̃ ei natura prouidens indi-dit ad impulsionẽ prede. Scripserũt aquila symachus ꝛ theodocion epistolam Ptholo-meo regi egypti.in qua tractauerũt de auibꝫ nobilibꝫ ꝛ eaꝝ medicinis. De qua hic pauca de falcone cõmemorare liceat.

Operationes.

A ¶Albertus in libro suo de aĩalibꝫ. Si falco nõ potest fimare:fel galli da ei comedere.vel testudies albas decoctas.

B ¶Si falco nimi-um laxatur succum iusquiami modicũ da ei bibere:ꝛ intinge in eodẽ cibũ eius.

C ¶Si os fractum fuerit in crure vel ala. Aloe calidũ supliga:ꝛ dimitte vna die ꝛ vna nocte.

D ¶Item fimum galli in aceto coctũ supliga.

E ¶Ad idem aloen herbã cũ puluere apij ꝛ in-uolue cordibꝫ paruaꝝ auiũ:ꝛ da ei comedere

F ¶De hac materia reperies per Albertũ tra-dita in libro suo de animalibus.

Capitulum.xlvj.

Fasianus. Ex libro de natur᷒ rerum. Fasianus est gallus siluatic⁹. Auis pulchra valde:pẽnis chorusc᷒:instar ignis.ceruleus interduʒ ac viridis: rubeisq̧ pennis interscribit nitor. Aures geminas vi-detur habere.in capite plumis extantibꝫ:q̃s subrigit qñ vult atq̧ submittit. Cristis auteʒ in capite caret:et spiculis in cruribꝫ. His tñ armis frustrat⁹ animosus ꝛ audax est. ¶Ari-stoteles. Fasiani tantũ coitus tpe simul ha-bitant.ceteris vero temporibꝫ separatim:nec cito rubricatas habent barbas vel in pedibꝫ calcaria sicut galli domestici:sed tractu tem-poris. Fasianus sic capit̃.aliqñ auceps pan-no in quo hec auis depingitur coopert⁹.fa-siano se ostendit:q̃ sequens coopertũ nec fu-gientem nec retrocedentẽ.tandem a socio au-cupis ĩ insidijs latitante rethi inuoluit̃. Hec auis in aura pluuiosa tristat̃.ꝛ tũc in rubetis ac siluis latet. Circa vesperã vel aurorã de silua egreditur:ꝛ tunc de facili venatur. Ro-strum in terra figens abscondit se:ꝛ sic abscõ-ditum se totũ credit. pennas pre pinguedine mutat. Iterũq̧ sepe renouat. Carnes hʒ sub-tiliores ac leuiores ceteris auibꝫ siluatic᷒:ex-ceptis perdicũ pullis. ¶Isi. Fasian⁹ a faside insula dict⁹ est.vnde pmũ asportatus est.

Capitulum.xlvij.

Flatator. Ex libro de natur᷒ reꝝ. Fla-tator est auis in oriente:que fetuũ p-creandoꝝ naturaliter cupida. Tem-pus ver᷒ anticipat:quo scilicet aues ceteras

ſolent initiare conceptus. Unde fit vt oua q̄ tunc facit frigore corrũpantur: ne fetuum habeant effectum: ſed iterũ ſequēti tempore calido ponũt: ⁊ tunc pullos faciũt: quod eſt contra om̄es fere agreſtes aues: que ſemel in anno ouant atqꝫ pullificant.

Capitulum. xlviij.

Fenix. Iſidorus. Fenix eſt auis arabie ſic dicta: eo ꝙ colorē feniceũ habeat. vel ꝙ ſit in toto orbe ſingularꝭ ⁊ vnica. Nã arabes ſingularē ⁊ vnicã fenicem vocant. Hec q̇ngentis ⁊ vltra viuens annis dũ ſenuiſſe ſe viderit: collectꝭ aromatũ virgulis rogũ ſibi inſtruit. ⁊ cõuerſa ad radiũ ſolis alarũ plauſu voluntariũ ſibi incendiũ nutrit. ſicqꝫ iterũ de cineribꝫ reſurgit. ¶ Ambroſius libro quinto. Fenix cũ finem vite ſibi adeſſe animaduertit: facit ſibi thecã de thure ⁊ myrrha ⁊ ceterꝭ odoribꝫ in quam impleto vite ſue tpe intrat ⁊ moritur. De cuiꝰ humore carnis vermis exurgit. paulatimqꝫ adoleſcit: ac proceſſu ſtatuti tpis alaruꝫ remigia induit: ſicqꝫ in ſupioris auis ſpeciē ⁊ formã reparat̃. Doceat ergo nos hec auis exemplo reſurrectionē credere: que ſine exemplo ⁊ ſine rõnis pceptione ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. ¶ Solinus. Apud arabes fenix naſcit̃. auis aq̇le magnitudine capite onerato in comam plumis extantibꝫ: criſtatꝭ faucibꝫ: circa colla fulgore aureo poſtera pte purpureus. extra caudã in q̄ roſeis pēnis interſcribit̃ nitor ceruleus. Hec etiã eſt mens oĩm alioꝝ autorũ. Etiã idē habet̃ in li. de na. re. licet ꝑ alia ꝟba:

Capitulum. xlix.

Filomena ⁊ Ficedula. Ex li. de na. re. Filomena đr a filos qđ ē amor: ⁊ mene qđ ē dulcꝭ. Hec enĩ auis mira modulatiõe letificat audiētē. gaudet ad ortũ ſolis. Preitqꝫ leticia veniētē. verno tñ tpe cantat. hiberno nunq̄ꝫ. In initio q̄ꝫ verꝭ adeo ſue vocꝭ amenitate delectat̃: ⁊ rariſſime comedat ⁊ h̄ cũ ſũma feſtinatiõe. Itaqꝫ certãt inter ſe tã ptinaciter: vt victa ſepe vitã finiat ꝑus deficiēte ſpũ q̄ꝫ cãtu. Unñ ⁊ đr a filos qđ ē amor ⁊ mene qđ eſt defectꝰ. q̄ſi amore deficiēs Miramur igit̃ in tãparuo corpuſculo tã ptinacē ſpm̄. Miramur in illo pfectã muſice ſcientiã Modulatꝰ enĩ edit̃ ſonus: ⁊ nũc ꝯtinuo ſpũ trahit̃ in longũ: nũc variat̃ inflexo: nũc diſtinguit̃ ⁊ ꝯciſo. copulat̃ ĩ torto grauis acutꝰ creber extēſus: vibrãs. ⁊ aliq̄n q̇dē mediꝰ: ſũmꝰ ymus. Meditant̃ interim alie miorꝭ. ꝟſuſqꝫ q̇s mirent̃ addiſcũt. audit attenta diſcipula. Redditqꝫ vicibꝫ cantũ. intelligit̃: emēdat̃: ⁊ a docēte quodãmõ rephendit̃. Statim aũt vt coire incepit vocꝭ amenitatē pdit. Et vt dicit Pli. Alia vox fit: mutat̃ ⁊ color. Ab exitu nã q̄ꝫ verni tpis aucto eſtu ĩ totum alia vox fit. mutat̃ ⁊ color. linguis eaꝝ tenuitas illa nõ ē que ceterꝭ auibꝫ. ¶ Actor. Filomena eſt auis parua canora oĩbꝫ nota. q̄ ⁊ luſcinia đr. ¶ Iſi. Ficedule dicte ſũt: eo ꝙ ficos magis edant. pandit̃ illo ꝟſiculo veteri. Cũ me ficus alat: cũ paſcat dulcibꝫ vuis. Cur potiꝰ nomē non dedit vna mie thi. ¶ Pli. li. x. Ficedule formã ſimulqꝫ colorē mutãt. hoc tñ nomē hñt autũno. poſtea ꝟo melancoriphi vocant̃.

Capitulum. l.

Fulica. Actor. Fulica ē auis magnitudine ⁊ colore cigno silis ⁊ grādi rostro. in scopulis littoꝝ cōmorat̃. has latini dyomedias. greci herodios vocant. ¶ Phisiologꝰ. Fulica ē auis sup oēs prudentissima: cadaueribꝰ nō vescit̃: nec oberrat de loco ad locū. sȝ in vno loco ꝑmanet vsqȝ ī finē ibiqȝ escā suā circa se colligit ⁊ q̇escit. ¶ Idez Fulica ē auis boni moris nigra: anate silis: nisi qꝛ minor ē anate. In stagnis delectabilr̃ cōmorat̃: esca ⁊ pace ꝯtenta. vñ ptȝ si locū inueniat vbi pacē ⁊ escā habeat ñ inde recedit. ¶ Pli. li. xi. Fulicaꝝ generi dedit natura placabilē cristā ꝑ mediū caput a rostro residētē.

Capitulum. li.

Fucus. Bartholemeꝰ ī li. de ꝓprietatibꝰ reꝝ inq̇t. Fucus ē apis maior. dictus aūt ē fucus: eo ꝙ comedit labores alienos: q̄si fagꝰ a fagin qđ est comedere. depascit̃ ei qđ nō laborauit: qꝛ nec mellificat sȝ alioꝝ mel mādu cat. ¶ De q̄ Virgiliꝰ Ignauū fucos pecus a p̄sepibꝰ arcet. Sūt aūt fuci sine aculeo velut imꝑfecti apes. ⁊ sūt seruiciales veraꝝ apū. ⁊ ideo eis imperāt ꝟe apes ꝓmosqȝ expellūt ad opa. tardātes āt sine clemētia pungūt ⁊ puniūt: neqȝ ī ope tm̄: sȝ etiaȝ ī vetu adiuuātes. Certe eni q̄ maior eoꝝ fuerit multitudo: eo maior fiet examinū ꝓuentꝰ. Cū mella ꝟo cepint matura esse abigūt eas: melleqȝ singlas aggresse eas trucidāt atqȝ fugant: nec vident̃ nisi ī vere. Impatoribꝰ apū fuci extrahūt regias māsiōes amplas magnificas sepatas coopculo eminētes. et fiūt sex angule oīs celle singuloꝝ: ⁊ q̄uis fuci sustineant tot labores. comedere tñ de melle vix ꝑmittunt̃ nisi q̄tū capiūt ⁊ furāt̃. vt dicit Pli.

Capitulum. lii.

Gallus. Ex li. de na. re. Gallꝰ est auis faucibus ⁊ capite cristata spicul' aduersis ī cruribꝰ armata. Habȝ ⁊ qñqȝ spicula galline: sȝ h̄ errore potiꝰ q̄ ope nature. Gallus nocte ꝓfunde cantat validiꝰ ⁊ matutino leuiꝰ. Cantꝰ ei cū vento fert̃: ⁊ anteqȝ estimari possit longiꝰ audit̃. ¶ Gregꝰ. ī moralibꝰ. Gallꝰ diei nūciꝰ: horas noctꝭ discutit: ⁊ demū vocē exhortatiōis emittit, Cūqȝ cantꝰ edere

parat: pri⁹ alas excutit: ac seipm feriēs vigilā tiorē reddit. ¶ Amb. Est galli cant⁹ suauis in noctibꝫ ꝛ vtil': q̃si bon⁹ cohabitator. dormientē excitat: ꝛ sollicitū admonet. vigilantē solat ꝑcessum noctꝫ signās. Idē. Leo timet gallū. maxieq; albū. ¶ Aristo. Visi sūt aūt galli q̄ feminas suas interficiebāt. Deinde soliciti circa pullos suos regebāt illos: ꝛ assimilabāt feminis ī nutriēdo illos. ita ꝙ etiā īuicem nolebāt coire. ¶ Isido. Gall⁹ aūt a castratiōe vocat⁹ ē. Nā iter aues ceteras huic soli testiculi adimunt. veteres aūt abscisos vocabāt gallos. ¶ Ex li. de na. re. Gallinace⁹ gallus testiculis viduat⁹ dr: q̄ capo vulgariter appellat: vt supi⁹ dixi. Fert aūt citi⁹ impiguari: q̄ a libidine arcet. Cū gallinis q̄dē impinguat ꝛc̄. ¶ Ex li. vtē. Galli carnes ☞ ¶ Opatiōes. grossiores sūt ad dirigēdū et miorꝫ hūiditatꝫ ꝙ̃ galline vel gallinacij. Decrepiti tamē galli carnes teneriores sūt ꝙ̃ iunioris. ¶ Gallinaceus aūt hꝫ carnes validiores oībꝫ volatilibꝫ. bonū sanguieꝫ generāt ꝛ optimū nutrimētū. ¶ Aui. Galloꝝ melior ē ille q̄ nōdū cātat. antiq̄ ꝓ mali sūt. ¶ Testiculi āt galloꝝ multuꝫ laudabiles sūt: velocꝫ digestiōis. ¶ Ius galloꝝ ꝯfert dolori stōachi ex vētositate. ¶ Ius galli veterꝫ cū polipodio ꝛ aneto ꝯfert colice valde. ¶ Docet āt Gal. ī decoctōe galloꝝ veteꝝ: vt postq̄ nutriti sūt fatigēt faciēdo eos currere vt cadāt ꝛ decollēt. Deīde vētres eoꝝ euacuati ac sale impleti suant ꝛ coq̄nt cū. xx. kyst aq̄ donec veniāt ad tres rotillas ꝛ bibat. Hius ꝯfert asmati. ꝯfert ēt tremori ac dolori iūcturaꝝ. Escula. Cerebꝝ galli cū vio bibitū oēs morſ⁹ destruit: ꝛ alia mlta mirabilia fac.

Capitulum. liij.

Gallina. Isidor⁹. Gallina dicit a gallo: sicut a leone leena. Huius membra ferūt quidā si auro liquescēti misceantur cōsumi. ¶ Ex libro de naturis rerū. Gallinis supponenda sunt oua semꝑ impari numero luna crescente a decem vsq; ad quindecim. Oua incubari intra decem dies edita vtilissimū est. Nam vetera aut recentiora infecunda sunt. subijci autem debent impari numero. Quarto ꝓ die postq̄ ceperint incubari: si eoꝝ cacuminibꝫ contra lumē in manibus appꝛhensis. purus ꝛ vniusmodi color ꝑluceat estimant sterilia. et ꝑ illis supponenda sunt alia. In aqua quoq; experimentū est. Naꝫ ouum inane fluctuat iniectū aqua. subsidens vero plenum est. ¶ Philosophus. Gallina ouat in omni tꝑe ꝓterq; in duobꝫ mensibus tropicoꝝ. Dum autē galline puluerꝫ fomento ꝛ crebra respersiōe fungētes vice balnei: sine coitu delectantur. Oua de q̄bꝫ exituri sunt masculi gallina gerit in parte ventris dextra. Ex q̄bus autē femine in sinistra. Uniuersaliter si galline oua sua non incubauerint infirmant. Et quedā galline semꝑ faciunt gemellos: semꝑq; est vnus maior alius minor. Gallina quando cubat in estate citi⁹ excludit pullos ꝙ̃ in hyeme.

Operationes.

¶ Isidorus. Gallinarum in cibo melior est illa que nondum parit oua: antiqua vero praua. ¶ Adeps pullorū calidior est ꝙ̃ gallinaꝝ magnarum. ¶ Caro etiam gallinarū clarificat vocem. ¶ Cerebrum gallinaꝝ ꝓhibet fluxum sanguinis nariū ꝛ cerebri veluminibus accidentē. ¶ Idem. Epar gallinarū pinguium sicut ꝛ anatū sanius est ceterꝫ galline sanguinis vt dr. ¶ Idem. Adeps quideꝫ galli sicut ꝛ cerui vehemētioris est calefactiōis. ¶ Adeps aūt galline min⁹ calidus est. ꝛ asperitati lingue ꝯfert. ¶ Esculapi⁹. Ouū galline valet ad omnē dolorē oculoꝝ. etiā album en infusuꝫ oculis sedat punctiōes. ¶ Totū ouū cōbustū ꝛ cū vino vel aceto bibitū oēs flux⁹ stringit. ¶ Duoꝝ q̄nq; vitella bibita cū tribꝫ vini cyathis emoptoicis valēt ¶ Adeps gallinaꝝ pustulas oculoꝝ reprimit. ¶ Tybie q̄ꝫ cū pedibꝫ cocte ꝛ cū sale ꝛ oleo et aceto colli dolorem sedant. ¶ Stercus ei⁹ flegmones qui nascunt in naribꝫ impositum sanat.

Capitulum. liiij.

G Allinaciꝰ. Alexan. Gallinaciꝰ si bñ vrticet̃ ducet pullos suos ad moduꝫ galline. qđ vt đr nõ facit ꝓpter cõmodũ pullorꝝ sꝫ ꝓpter cõmodũ ꝓpriũ: vt ex calore pullorꝝ faciat venenũ vrtice euaporare ¶ Ex li. de na. re. Gallinaciꝰ gallꝰ testicul' viduatꝰ đr: q̃ capo vulgariter appellat̃: vt supꝛiꝰ in ca. xxij. istiꝰ tra. dixi Fert̃ aũt citiꝰ ĩpinguari: qꝛ libidĩe arcet̃. cũ gallinis q̃dẽ ĩpinguat̃: sꝫ nequaq̃ ĩpinguãdo fecũdat cũ eis pascit̃: sꝫ nõ eas defendit. nõ cãtat nec hora diei vl' noctis discernit. Igit̃ ad nihil vtiliꝰ ẽ nisi ad coq̃ná. Itẽ aliq̃n gallus post trienniũ castrat̃. postea q̃nq̃ vel septẽ annis viuere finit̃: ꝛ sic ĩ eiꝰ iecore lapis ĩuenit̃ electoriꝰ: quẽ vt ibi cõcepit nõ postea bibit. Unde ꝛ si q̃s hũc lapidem in ore suo habuerit sitim extinguit. De quo inferius in tractatu de lapidibꝫ tractetur.

Capitulum. lv.

Graculus ꝛ Garrulꝰ. Ex li. de na. re. G Graculus ẽ auis nigra ꝑ totũ corpꝰ Est enĩ de genere cornicis: licet corpe minor. libẽter ĩ altissimis nidificat. ꝛ hĩ in tanta multitudine: vt in vna sepiꝰ arbore septeꝫ paria graculorꝝ nidos ꝯstruãt. Optime nãq̃ aues iste sibĩ ĩuicẽ cõpatiũt̃. Est ãt auis clamosa nimiũ maxĩe a tpe coitꝰ: quẽ. s. coitũ tẽpus excitat vernũ. Amoris grã masculꝰ feiaꝫ cubat. Carnes pullorꝝ eiꝰ edibiles sũt: ꝛ maxime si excorient̃. Hãc auẽ nõnulli falso opinant̃ eandẽ esse garrulũ: sꝫ multa ĩter eas est dñia. Nã graculus vt dictũ ẽ vniꝰ ẽ coloris. Garrulus ãt colore distinctꝰ ex diuersis plumis. Dictꝰ ẽ a garriẽdo. nõ enĩ eã q̃sq̃ transire põt ꝯ quẽ nõ garriat. Ceterarꝝ etiã auiũ vocẽs vl' modulos nõ ad delectamẽta leticie sꝫ tm̃ ad garriendũ đr imitari. Tanta plumarũ varietate distinguit̃: vt nullꝰ ei ceterarꝝ auiũ colorꝫ deesse dicat̃. Captꝰ in iuuẽtute claudit̃ vt articulata ꝟba loq̃ doceat̃. q̃ etiã vbi didicerit magis garrire gestit. Et q̃nq̃ dũ garrulitate intẽdẽs sibi nõ ꝓspicit nisus eã inopinate rapit frequẽter insaniare đr: ita q̃ plerũq̃ inter furcatos arborꝝ ramos se suspendit.

Operationes

¶ Pli. li. viij. Gracula q̃ꝫ sicut ꝛ alie quedam aues lauri folio ãnuũ fastidiũ purgãt. ¶ Idẽ li. xviij. Graculi sero a pabulo recedẽtes hyemẽ presagiũt. ¶ Isidorus. Est enĩ loquacissimum genus ꝛ vocibꝫ importunum.

A

B

C

Capitulum. lvj.

GRippes. Isi. Grippes vocat͛ eo q̄ sit aīal pēnatū ꝛ q̄drupes. Hoc gen⁹ ferarꝫ in yperboreis nascit͛ mōtib⁹. Omi corporis pte leōes sunt alis ꝛ facie aq̄lis siles: eq̄s vehemēter infesti. Nā ꝛ hoīes visos decerpūt. Solinus. In asyathica scythia terre sūt locupletes inhītabiles tñ. Nā cū auro et gēmis affluāt. Grippes vniuersa tenēt alites ferocissimi ꝛ vltra oēm rabiē deseuiētes. q̄rū imanitate obsistēte: aduenis accessus rar⁹ ē. Uisos q̄ppe decerpūt velut geniti ad plectēdā auaricie temeritatē. Arimaspi cū his pugnāt vt lapides q̄ ibi sūt intercipiāt. Ex q̄b⁹ sūt smaragd⁹: sicenic⁹ ꝛ cristallus. ¶ Ex li. de na. re. Grippes ē auis q̄drupes. capite ꝛ alis aq̄le silis: sꝫ multo maior. tñ ī nido suo lapidē agathem ponit: nec dubiū q̄n ad aliq̄d remediū. Hi eq̄s ꝛ hoīb⁹ maxīe infesti sūt. ꝛ hoīes armatos ꝑliādo supant ꝛ occidūt. Grippes dicūt͛ aurꝫ effodere ꝛ ī effossi inspectōe gaudere. Alb in li. de na. aī. Grippes ī posteriori ꝑte ꝛ cauda et posteriorib⁹ crurib⁹ imitat͛ leonē. habet etiā vngues longos ex q̄b⁹ ciphi fiunt. ¶ Johes mōteuille dicit: Corp⁹ magni grippis mai⁹ esse octo leonib⁹ de ꝑtib⁹ istis. nā postq̄ꝫ bouē equū vel hoīem etiā armatuꝫ occiderit: leuat ꝛ asportat pleno volatu. Illius vngule sūt tanq̄ꝫ cornua bouis de q̄b⁹ fiunt ciphi ad bibendū q̄ reputant͛ valde ꝑciosi. fiūtq̄ꝫ de pennis alarum ei⁹ arcus rugidi ꝛ fortes ad iaciendū missilia ꝛ sagittas.

Capitulum .lvij.

GRicocēderon siue gracocēderō. Alber. ī li. de na. aī. Gracocēderon auis esse ḋr magna intra oīa volatilia min⁹ vtens coitu. vno eī coitu ī estate īplet. feīaꝫ ad filiarū fecūditatē: ꝛ sic toto āno non coit ampli⁹.

Capitulum .lviij.

GIrfalco ꝛ gosturdo. Girfalco venit a ꝑtib⁹ trāsmarinis ī cohorte multarū aucarꝫ siluestriū. q̄rꝫ vnā de nocte ꝑpter frig⁹ pellēs sub pedib⁹ suis. aliaꝫ de die capit ī cibis. Actor. Girfalco ideꝫ ḋr esse q̄d herodi⁹. De q̄ pleni⁹ ḋr inferi⁹. ¶ Ex li. de na. re. Gosturdi sunt aues ad modū ꝑue. coloris terrei. cristā ꝑuā ex plumis hñtes in capite: nec aliarꝫ auiū more volātes. q̄ vēro cogente nūc alta: nūc yma petūt. De his fert͛ vulgo q̄ earꝫ oua ī terra posita a bufone. ex q̄b⁹ cū exierint pulli. tūc ꝑmū eos ꝑentes curāt: eisq̄ꝫ cibos ferūt q̄adusq̄ꝫ volat⁹ tentare possunt.

Capitulum.lix.

GRus. Isidorus. Grues nomen de ꝓpria voce sumpserunt. tali enim sono susurrant. Hee dum pergunt vna seq̄tur aliam ordine litterato. ¶ Aresto. Gruib⁹ quoq̧ natura dedit placabilem cristam ꝑ medium caput a rostro residentem. Regem habent grues: eiq̧ sunt obedientes. Grus dormiens caput sub alis declinat: ⁊ super vnum pedem stat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientib⁹ ⁊ capita sub alis reclinantibus excubat eleuatio capite. Grues adinuicem pugnant: ita ꝙ in hora pugne accipi possent. Ex lib. de naturis rerū. Per grues domesticas alie capiuntur grues. habent carnes reliquis auib⁹ grauiores. ¶ Isidorus Grues excelsa petunt: quo facilius videant quas petunt terras. Castigat autem voce q̄ cogit agmen. at vbi raucessit succedit alia. Nocte autem excubias diuidunt: ⁊ ordinez vigiliarum ꝑ vices faciunt: tenētes lapillos suspensis digitis quibus somnos arguant. quod cauendum est: clamor indicat. ¶ Dicit Aristoteles. ꝙ ad plagam septentrionalē vltra egyptum in hyeme veniūt q̄b⁹ pigmei homines scȝ cubitales occurrunt: et cū eis pugnant. Pugna gruum adeo fortis est et pertinax vt manu capi possunt. Quando nubes pluuiosas prospiciunt clamant ⁊ vociferant ducem suum celeriores captare volatus solicitant. Cum autem super terram descenderint vt comedant. dux earum caput in altum erigit in custodiam omniū: cetere vero secure depascant. Fertur autē ꝙ post hyemem volantes a montib⁹ orientis harenas aureas ⁊ auricalcū lapidem transglutiunt. ⁊ post ī partib⁹ trāsmarinis reuomunt. Unde dixerunt qui experti sunt ꝙ lapis quē grues euomūt. igne mediante transit in aurum.

Operationes

A ¶ Rasi. Caro gruis grossa est que ⁊ tarde digeritur ⁊ sanguinem melancolicum generat.

B ¶ Haly. Fel gruis calidum subtile. si cum aq̄ sansuci naribus instilletur. paralisi prodest. ⁊ facit titillationem.

C ¶ Item Occisa grus vna die in estate duobus in hyeme seruari debet anteq̄ȝ comedat. vt caro digestibilior fiat atq̧ tenerior.

Capitulum.lx.

GLuta. Isido. Glutis ē auis grece sic noīata. q: longā exerit linguaȝ. Hec instāte hieme recedētib⁹ hyrūdinib⁹ atq̧ ciconijs blandiente sibi societate. auide cū eis iter aggredit. Sȝ postmodū ī volatu labore cōperto penitētia ducit. ⁊ qm̄ in comitatē reuerti piget. sequit aues aliq̄s tanto tn̄ tedio tam paruisq̧ dietis: vt eā incompleto itinere hyems anticipet. E cōtra ꝓo citram⁹ asye festinātior ꝑseuerat. ⁊ alias aues socias preit: redditq̧ solicitas: et excitat de nocte somnolētas. Aristo. Auis galator. i. magne lingue. linguā hȝ prominētē valde ⁊ hec adiungit in redeūdo cū gruib⁹ ⁊ alijs auib⁹.

Capitulum.lxi.

h

b

Arpia. Actor. Harpie dicūtur q̄daꝫ aues maxime q̄ nunꝙ̄ saciant͛ manducando. Item harpie digitos ad predā exacuunt curuis timendos vnguibꝫ sup̄ mensas aduolant. ⁊ quod ꝯtingunt auferunt. quod relinquunt pollunt. Ex libro de naturis rerū. Harpia est auis in solitudine: iuxta mare ponticū. fame rabida. fere semper insatiabilis. Vngues habet aduncos. ⁊ ad rapiendū ⁊ disserpendū semꝑ paratos. facieꝫ tamē habet homīs: sed in se nihil humane virtutis. nā supra modū humanū ferocitate grassatur. Primū hominē quē in deserto viderit: occidere fertur etiā inde cū fortuitu aquas inuenerit: facieꝫ suā in eis cōtemplata fuerit. mox sui similem hominē occidisse se perspiciens immodice tristat͛. ⁊ hoc aliquis vsqꝫ ad morteꝫ. Plangitqꝫ occisum omni tempore vite sue. Hec auis licet careat ratione. aliquādo tamen domestica et docta loquitur humana voce. Virgilius in. iij. eneidum de harpis loquitur. Extruimusqꝫ thoros dapibusqꝫ epulamur opimis. At subito horrifico lapsu de montibꝫ adsunt. Harpie. ⁊ magnis quatiūt clangoribꝫ alas. Diripiūtqꝫ dapes cōtactuqꝫ oīa fedāt. In mundo predā pedibꝫ circūuolant vncis.

Capitulum.lxij.

h

b

Yrundo. Ex li. de na. re. Hyrūdo est auis leuissima. rostro paruo: cauda etiaꝫ furcata forma grata: nigredine decentissima in ventre candida: sub gutture ruffa: modicā hꝫ carnē ⁊ nigrā plumas multas: ⁊ alas magnas. Ideoqꝫ circū habet volatū. diē ꝓnūciādo nūciat: dormiētes excitat ⁊ ad laudē creatoris inuitat. Apricos montium recessus hyeme petit: ibiqꝫ nuda ⁊ implumis repit͛. Aduentꝰ sui tꝑa custodit: ⁊ aduentu suo veris initiū ꝓdit. Quedā in iecore lapidem celidoniū portant. haꝝ pulli in hoc cognoscunt͛: si ꝓ signo pacis ore ad os in nido cōuersi sedent. Nā ceteri q̄ nō habēt lapideꝫ auersis posterioribꝫ sedent. ¶ Ambro. Hyrūdinem accipiamꝰ materne sedulitatꝭ in filios grande documentū. Hyrūdo minusculo corpore: sed egregio ꝑ sublimis effectu. In nido constituēdo tam sapiens est vt hominuꝫ domiciliis paruulos cōmendet: vbi nullus eos incurset. ore festucas legit: ⁊ luto illinit: vt cōglutinari possint. sed qui lutuꝫ pedibꝫ deferre nequit. aqua pennas infundit: vt eis puluis hereat. ⁊ limꝰ fiat quo festucas sibi colligat: ⁊ herere faciat. ¶ Phisiologus. Hyrūdines ouant bis in anno. sed oua prima qñqꝫ ꝓpter hyemē corrūpuntur. posteriora vero cōplent͛ ⁊ faciunt pullos. Hyrundines ⁊ passeres pullos incōpletos faciunt. et pullificant pullos multos. ꝓpter hoc si extrahat͛ oculus hyrundinis pulli dū paruꝰ est: iteꝝ crescit. Ex li. de na. re. Hyrūdinis femina libidinis imagine cōcipit. aut puluere Celidoniā vt dicit Plinius: herbā scꝫ visui saluberrimā mōstrauerūt hyrūdines vexatis oculoꝝ pullis illa medētes. Hyrundinuꝫ q̄dā nidificāt in domibꝫ. q̄dam in fenestris vitreis. q̄dā in abruptꝭ montiū. Et he qualitate ⁊ quātitate differūt. Pullus hyrundinis auide clamat ⁊ ieiunus ⁊ de nocte. Si pullo hyrūdinis extrahant͛ oculi alios natura restaurante recuperat. In eius ventre lapis inuenit͛ multis deseruiēs vtilitatibus. vnus scꝫ ruffus ⁊ alius albus.

Operationes

¶ Dyascorides. Hyrūdinis pullū ꝓmo defectu ꝓme lune aperiēs inuenies in eo lapides duos. vnum beneficū: ⁊ alterū maleficū. A

¶ Sed cum aperis eum caue ne terram tangat. Hic in pelle vituli vel cerui positꝰ in collo vel brachio sinistro patientis ligatus. epilentiam curat: si hoc assidue fiat. B

¶ Maiores autem hyrundines si combuste fuerint. Puluis earum melle mixtus ⁊ inunctus caligines oculorum detergit. Hec etiā squināticos prodest. Et vue fauciumqꝫ tumorem compescit. C

¶ Esculapius. Hyrundinis combustio, vel puluis pullorum eiꝰ com D

bustorum morbos faucium curat. Cor eius
E si bibatur idem operatur. ¶ Auicenna. Hy-
rundinis cinis et maxime adusti acuit visum
F ¶ Et dicitur ꝙ eius cerebrum cum melle cō-
G fert principio aque. ¶ Idem. Hyrundinū ster
cus valet albugini et hoc ipsum esse mirabile
H sum expertus. ¶ Plinius libro decimo. Fi-
mus hyrundinis decoctus et potus confert
morsui canis rabiosi.

Capitulum. lxiii.

B Erodios. Isidorus. Herodios greci vocant. quos latini diomedes. Glosa sup psalmū. ciii. Herodius est auis rapacissima omniū volatiliū maior: que et aquilam vincit. Glosa super Deutero. Herodius vulgo girfalco dicitur: et rapit aquilā. Ex libro de naturis rerum. Herodius qui et girfalco: vt glosa super Leuiticum dicit in loco vbi aues immunde prohibentur siue girfalcus: vt dicit liber rerum appellatur. Est auis inter omēs nobilissima colore ceruleorum: maxime tamē parte corporis ad albedinē declinans. preterquam in pectore et alis. vbi celestem colorem euidentius imitatur. adeo fortis est vt aquilā capiat. adeo quoque animosus: vt cum post quinque grues vel alias quasque aues in aere volātes fuerit dimissus ab earū persecutione non desistit: donec omēs ad terrā successiue deiiciat. Est autē canis ad hoc educatus et doctus quod herodio desup volante ipsas aues deiectas capiat et occidat. Herodius cum videt predam excutiens se animat et discernit an ad capiendū apta sit. Carnes crudas et seruatas nō comedit sed recentes. Herodius parui corporis est respectu alarum suarum.

Capitulum. lxiiii.

I Bis. Ex libro de naturis rerum. Ibis est auis super nilum requiescens. equam tamen nunquam ingrediens: sed eiecta cadauera comedens: que cum cibis nimis constipata fuerit: rostro de nature secretis indigestibiles cibos detrahit. Mentiuntur plane qui dicunt ibites esse ciconias: nisi forte dicant genus esse ciconiarū in orbe nostro ignotum. Nam ibites dicit Plinius habere rostrum aduncum. quod itaque de ciconiis nostris falsum est. que rostrū habent longum directum in summitate acutum. Nec auis ore parit. et eius oua si quis comederit: morietur. Glosa super Esaiam. Ibis est auis aquatica. serpentibus inimica. huiusmodi aues Josephus a moyse dilatas in bellū cōtra ethiopes narrat: quia serpentes habundant in terra illa per quam aditus erat. Plinius libro decimo. Inuocant ibites suas egyptii contra serpentium aduentum. ¶ Phisiologus. Ibis semper de nocte et die iuxta littora ambulat. querens cadauer aliquod quod ab aqua iam putridum eiectum sit. refugiēs altiores et puriores vndas: vbi mundi pisces habitant. quia natare nescit: nec dat operam vt addiscat. cū cadaueribus delectatur.

Capitulum. lxv.

IBos. Alb. in li de na. al. inqt. Ibos auē eē orietaliū ptiū: fortē ꝛ odiosam eq̄s existere. hꝫ eni hynnitū sic equ⁹. sꝫ vox ei⁹ ē horribilis ꝛ terribil' ad audiendū. ꝛ illa vocādo eijcit eq̄s a pascuis: eo ꝙ herb pascit sic equ⁹. Inuidie aūt ꝛ auaricie cā eq̄s eadē auis extollit de pascuis cū pratis sedet

Capitulum. lxvi.

ISpida. Alb. in li. vt supra. Ispida auis est pulchra q̄ germanice ysuogel vocat: colorē hꝫ mediū inter viridē ꝛ cerulleū. cui cū radi⁹ solis incipit saphirni coloris esse videtur, in pectore colorē habet carbonum ardentium circa aquas volat: pisciculis insidiatur ꝛ vermiculis.

Operationes

¶ De hac dicūt ꝙ pellis ei⁹ detracta ꝛ parieti infixa mutat pēnas annis singulis: sed pbaui in q̄busdam verum non esse. A

¶ Dicunt etiā auguria sectantes ꝙ hec auis conseruata in thesauris: thesaurus auget et abolet paupertatem. Infra in capitulo de ybos ꝛ ydros et ysidaxiante ꝛc. pleni⁹ dicet. B

Capitulum. lxvii.

RIches ꝛ Koky. Ex libro de naturis rerum. Riches est auis q̄ vocib⁹ diuersis vociferat: ꝛ q̄libet fere die vocē suā mutat. super arbores nidificat ꝛ glandibus quādo mature sunt cibū cōgregat sufficientem sibi. Educati vero pulli eius: ꝛ ad volatum roborati cibant parētes suos in senectute: faciūtqꝫ eos manere in nidis absqꝫ vllo labore. Ex eodeꝫ libro kokis est auis in cuius morte vociferantur aues vociferatione dolorosa ꝛ suaui. Omnes quoqꝫ aues vncorum vnguium cum viderint pullos suos volare posse: illos pcutiunt ꝛ a nidis eijciūt: nec postq̄ꝫ cōpleti fuerint: de illis solliciti sunt. pter kokis que longo tpe de pullis suis cogitat: ꝛ cū eis volantib⁹ volat: eisqꝫ ad comedēdū dat. Actor idem alibi de cornice dicit. vnde hanc auem estimo cornicem esse.

Capitulum. lxviii.

Kyni⁹ karbol⁹. Alb. i li. ꝺ na. al. Kyni⁹ auis ē p̄dauiuēs. bone pullificatōis ⁊ diligēter pullos nutriēs. nō solū su os: ſʒ etiā nutrit pullos aq̄le ſubiectos tedio Eodē lib. Karbolus auis ē pigra: q̄ nec oua ſua fouet nec pullos nutrit: ſʒ oua ſua latēter in palūbi nido reponit: ⁊ a palūbis fouenᷣ: et nutriunᷣ pulli ei⁹ ouis palūbi ꝑus ꝯfractis.

Capitulum. lxix.

Lagus ⁊ lucidi⁹. Jorath. Lag⁹ est auis aq̄tica mergo vtcūq̄ȝ moribꝫ ꝯria. Nā ſic merg⁹ tēpeſtatē maris fugit. ſic lag⁹ in tēpeſtate letatᷣ ⁊ ludit. Glici⁹ ſup Leuiticū. Lag⁹ ē aīal ī terra q̄ȝ in aq̄ habitās, volat ei ⁊ natat. Actor. Hec est auis vt ferᷣ q̄ vulgo vocatᷣ raſte. Ar. li. de na. re. Lucidū dicti ſūt q̄ſi lucē dātes. haż ei auiū penne ꝑ obſcurū in nocte lucēt. Vn̄ qui eas h̄nt q̄n volūt ꝑ iactis luciferis pennis: harū gratia vias dirigunt. In hercinio germanie ſaltu hec auis habitat.

Capitulum. lxx.

Lagep⁹ auis ē: vt dicit Alb. i li. ꝺ na. al. ſed ſuū modū natᷣa leporinos h̄n̄s pedes ⁊ vell⁹ h̄n̄s plumis. ⁊ male volat. ⁊ iō i ſpecubꝫ ſub terra viuit ꝙ q̄n. ꝑ p̄da aliq̄n ꝑſilit: ſtatī capta p̄da ad antrū redit ⁊ comedit. Hec auis n̄ domeſticatᷣ ⁊ capta moriᷣ ⁊ citiſſime putreſcit. ꝑpter ſue cōplexiōis maliciā.

Capitulum.lxxi.

Linachos. Ex li.8 na.re. Linachos est auis acuti visus valde: q̃ 7 pullos suos anteq̃ habeat alas cōpletas p̃cutit: ad solem aspicere cogit. 7 si cuiꝰ oculus lacrimetur: ipm̃ interficit. alios vero nutrit. Hec etiã marinis auibꝫ cibat̃: eosq̃ q̃n q̃ de super in aere leuata natantes cōtemplatur. quã ille videntes se submergunt. At illa ꝓpe aquas descēdit: eas vsq̃ ad suffocationē in submersione manere cogit. et tūc plumis ad supficiem aque deductas rapit.

Capitulum.lxxii.

Luscinia. Actor. ipē ē filomena. vt in papia legit̃. Ysidorus. Luscinia dicitur q̃si lucinia. que cantu suo solet̃ signare diei surgētis exortū: eadem 7 accedula a cicerone vocat̃. Ambrosiꝰ. Luscinia ꝑuigil custos cū oua quodã sinu corpis et gremio fouet insomnē longe noctis laborē cantilene suauitate solatur quo possit̄ nō minus dulcibꝫ modulis (vt mihi videtur) q̃ fotu corporis oua animare que fouet. Plinius libro x. Lusciniis diebꝫ ac noctibꝫ cōtinuis q̃ndecim garrulis sine intermissu cantus est. Densante se frondiuꝫ germine digna mirat̃ auis. Primum tanta vox in tam paruo corpusculo tanq̃ pertinax spiritus. Deinde ī vna musice pfecta scientia modulatus editur sonꝰ. 7 nunc continuo spiritus trahitur in longum. nunc variatur in flexo: nūc distinguit̃ consciso copulatur in tortu. Itaq̃ cesaris iuuenes habebant luscinias greco et latino sermone dociles. Preterea meditantes in diē assidue noua loquētes. Postremo hyeme ipa nō cernitur. linguis earū tenuitas illa prima non est que ceteris auibꝫ. Pariunt in vere primo plurimum sua oua.

Capitulum.lxxiii.

Magnales. Alb. i li. de na. al. Magnales aues sūt orientꝫ valde magne pedibꝫ magnis 7 rostro boibꝫ nō nocētes. Piscibꝫ in flumibꝫ 7 i aliis stagnis insidiant̃: 7 illos comedūt.

Capitulum.lxxiiii.

Merula. Ysi. merula ātiq̄tꝰ medula vocabatur eo q̄ moduler̄. alii āt merulã aiūt vo

citatā.qꝛ sola volat q̄si mera volans. Nec cū
in oībꝫ locis nigra sit: in achaia tñ candida ē
Pli.li.viij. Merula folio lauri fastidiū annu
um purgat. Idē in li.x. Abeūt ꝛ merule in vi
cina: ſꝫ plumā nō amittūt: nec occultanť nisi
spe cibi quo hibernū pabulū petūt. Merula
ex nigra ruffescit. Estate canit. hyeme balbu
tit. circa solsticiū mutat rostruꝫ. anniculis in
ebur trāſfiguratur dūtaxat maribꝫ. Ex li. de
na. rex. Merula dicebať olim medula: qꝛ mi
rabiles vocis modulos reddit. maxime cum
vernum tempus imminere ꝓſpexerit. Nam
hyeme tacet: aut tm̄ balbutit. Olim merula
fuit spectandum in clero miraculum: que ar-
te humana edocta nouem notulas in ordine
ſm musicā cantabat. ita pfecte vt nullus mu
sicorum eam aliquatenus imitari posset pa-
rilitate concordantie. Hec auis cro ceum
quātulumqꝫ colorem habet in pectore: reli-
quum vero corporis occupat nigredo. Me-
rula domestica contra naturaꝫ carnes come
dit. ꝛ hec dulcius canit: libenter se balneat.
ꝛ plumas rostro purgat. Lunqꝫ nigra sit et
turpis: in delectationē mouet seipam ꝓpter
amenitatē vocis. merula plumas nō exuit.
sicut cetere aues: sed rostrū suū singulis an-
nis mutat in candorē. ꝛ in hyeme vix potest
volare ꝓpter pinguedinem.

Operationes

A ¶ Haly. Merularuꝫ fimus quiriſum come-
dunt si tritus sit ꝛ cū aceto distēperatꝰ. mor-
pheeqꝫ nigre superponatur: eam extirpat. sic
quoqꝫ lentiginem elimat.

Capitulum. lxxv.

Mergus. Ex li. de na. re. Mergus flu
mina stagnaqꝫ innatat: ꝛ pisces ꝓſeq̄
tur. sic dictus: eo ꝙ in aquis se mer-
gat. diutius tamē sub aquis morari non va-
let. qm̄ in aere spiritū recuperat. quādo ꝑcu-
ti debet in aqua mergiť. Serenus sulpicius
tradit ꝙ quedam earum species est: quam a
re cornutam vocant: eo ꝙ rubeas plumas in
capite instar cornuū habet. Lōtra oīe genꝰ
auium pedes habent in cauda. ita vt cum in
terra stant sicut hō gestu pectoris eriguntur.
Has aues beatus Martinꝰ diuina virtute
coegit aquā cōtra naturam suam deserere: et
arida loca desertaqꝫ petere. Nam pulli statim
vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt si ma-
trē eos ꝑdere cōtigerit virtute ꝓpria viuāt.
Et vt dicit experimētator in hyeme pinguio
res sunt ꝓpter paucitatē motus. Omne enim
anīal sereno aere gaudet: ꝛ in eo plus vagať.
Piniꝰ li. xviij. mergi sicut cetere aues aqua
tice pennas rostro purgantes: aut maria aut
stagna fugiētes presagiūt ventum.

Capitulum. lxxvi.

Merillus ꝛ meropes. Isidorus. Me-
rillus auis est nō multo maior meru-
la. colore quoqꝫ ꝓpe similis: ſꝫ rostro
pedibꝫ vnguibusqꝫ dissimilis. ꝓde cupidus ē
Sed qꝛ paruus ꝛ parui roboris. paruarum
auium est ꝑſecutor. Hi sicut accipitres ꝛ he-
rodij socialiter volant. Imbuiqꝫ q̄ttuor ex ill

possunt vt cignū hoc modo capiāt. Prim⁹ ex eis cigni caput inuadit. Scḋs ꝛ tertius ex vtroqꝫ latere binas alas. Quart⁹ ꝓ collū ꝛ pectus. Et sic cign⁹ auis grauida: angustijs circūsepta monere se nō valēs ab aucupe ꝓuenta capit̄ ꝛ occidit̄. ¶ Idem. Meropes est auis hn̄s ī dorso colorē ciameū: pectore subrutilū: inventre pallidū. Hec naturali colore abundās: antra septē pedib⁹ altitudīs in terra fodit: ibiqꝫ nidificat: ac fet⁹ facit: ꝛ eos vsqꝫ ad robur debitū illic absćōditos pascit et nutrit. ¶ Iorath. Meropes solliciti sunt de pullis suis. ꝛ qn̄ iā senescūt ꝛ volare nequeūt: pulli fouent eos ꝛ alunt quousqꝫ viuunt.

Capitulum. lxxvij.

Melancorisus ꝛ Morfex. Albert⁹ in li. de na. aīaliū. Melancorisus sic dicta qꝛ mortificat. Auis ē vt dic̄ Pli. q̄ntitate parua: fecūditate magna. Nā vltra xx. oua fouet: ꝛ oēs inducit filios. ꝛ ita diligēter pascit qꝫ ī nidis pinguissimi sunt. ꝛ cū a nido volāt ꝑ turbas mr̄em sequunt̄: nec ipsa deserit eos donec ꝑ seipos sibi ad ꝓcurationē sufficiāt. ¶ In li. vt. s̄. Morfex auis ē aq̄tica ꝛ magna. Rostrū hꝫ serratile ꝛ forte: ꝛ vngues fortes. ꝛ mergit̄ sub aqua ꝛ capit pisces magnos: ꝛ p̄cipue anguillas ꝛ gregatim nidificat in arborib⁹ iuxta aquā: ꝛ pascit pullos piscib⁹: ꝛ sūt voraces. ꝛ dr̄ de eis qn̄ auolare debēt a nido. si sentiūt se nimis grauati cibis de nouo sūpt̄ euomūt eos vt leues fugiendo volare possint. ꝛ q̄ nō euomūt aliqn̄ pereunt. Sterc⁹ hui⁹ auis siccat arbores ī qꝫ ramis cadit. Hec auis saturata expādit alas ad solē insidēs palis ꝛ arborib⁹ vt siccent̄. ꝛ qn̄ incipit volare vix eleuat̄: ꝛ caudā diu in aquā ducit. vnde ꝛ a q̄busdā humusculus vocat̄.

Capitulum. lxxviij.

Mennonides. Meauce ꝛ Merustiones. Albert⁹ in li. de na. aīaliū. Mennonides aues a loco ab egyptijs sic vocatas. De egypto eni volāt ad nilum ad sepulchrū mennonis philosophi. semꝑ in q̄nto anno. ꝛ cum biduo ibi circūuolauerūt tertio die pugnam incunt: ꝛ se rostr̄ ꝛ vnguib⁹ lacerant: ꝛ tūc reuertunt̄ in egyptū. ¶ In libro vt supra. Meauce aues sunt ab mutatiōe voc̄ sue sic dicte. sūt aūt antib⁹ maiores. ꝛ sūt breui colli ꝛ breuib⁹ pedib⁹. color̄ cinerei. oculis glauc̄. rostro ex ꝑte croceo et ex ꝑte rubeo: semꝑ clamans meauca. cadauerib⁹ cupidissima: ꝛ p̄cipue hominū. vnde ꝛ gaudet in tempestate. Insidiat̄ tamē etiā paruis aīalibus ab istis auib⁹. Etiā multe alie aues apud marinos meauce vocant̄. ¶ In eodē libro. Merustiones aues sūt parue rapaces tn̄: ꝛ aliq̄d hn̄t de falconū natura: socialiter ꝛ volant ad predā. Et aliqn̄ quattuor docent̄ qꝫ spe auxilij hoīs cignū ꝓsternūt. et tūc vn⁹ capiti: duo aūt alis insidētes ꝛ quart⁹ pect⁹ oppugnās cignū opprimēdo deijciūt vt ab aucupe capiatur. qn̄ aūt siluestres sunt paruarꝫ auiū sunt insecutrices. Sunt aūt in figura ꝛ colore fere sicut merule: excepto qꝫ pedes vngues ꝛ rostrum habēt ad vncos ad capiendum.

Capitulum. lxxix.

Miluus. Isido. Miluus dr̄ quasi mollis auis: scʒ viribus volatu. rapacissimus tn̄ est: ꝛ semp domesticis auibꝫ insidiat᷑. ¶ Ex libro de na. rer̄. Miluus vngues pedes ꝛ rostrū aduncū habet instar accipitris: sed alas curuas ꝛ nō rectas: in quo est eis dissimilis. Audax est in paruis Timidus in magnis. fugatur a niso: q̄uis ī triplo sit maior illo. circa macellas excubat: ꝛ circa cadauera. Jecur eiꝰ medicinale Plinius laudat. ¶ Glosa sup Hieremiā. Aues sua tp̄a nor ūt: qn̄. s. ad calida loca festinātes rigorē hyemis debeāt declinare a pn̄cipio verꝭ ad regiones solitas redire. Vn̄ scriptū est. Miluꝰ nō apparet nisi ī estate: sicut nec turtur ꝛ hirūdo Jn hyeme nāqꝫ manēt in nido vel latēt in cauernis arborum: vel ad alia loca calidiora se trāsferūt. ¶ Jorath. Miluꝰ cubitꝰ cū a nido egredit᷑ ī cōplemēto alar̄ suar̄ aues magnas venat᷑. Aūqꝫ fortior fit magꝭ debiles capit. in cōplemēto āt viriū suar̄ muscas ꝛ culices ac lūbricos terrestres venat᷑: et tūc fame morit᷑. ¶ Ex Auiano. Miluꝰ insidiat᷑ auibꝫ domesticꝭ: maxīeqꝫ pull᷑. ꝛ q̄s īcautos viderit stat᷑ rapit. Circa coq̄nas etiā ꝛ macella volitat: vt si q̄d carnis crude p̄iciat᷑ foras velociꝰ rapiat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxix. Milui iecur adiunctiōes oculor̄ vitior̄ laudat᷑. ¶ Idē in li. xxx. Ex

B nido q̄ʒ milui surculus vitis alligatꝰ ceruicis:

C neruis ꝛ opistotano auxiliari dr̄. ¶ Comicialibꝫ etiā iecur milui deuoratū medet᷑.

Capitulum. lxxx.

Monedula ꝛ Muscicapa. Isi. Monedula dr̄ q̄si monecula: q̄ cū aurū inuenit aufert ꝛ occultat. Vn̄ Cicero p Valeriano flacco Nō plꝰ aur̄ tibi q̄ʒ monedule cōmittēdū ē. ¶ Aristo. Monedula pugt̄ cū bubone: q̄ bubo debil᷑ ē visꝰ d̄ die. p̄pter h̄ rapit corꝰ ille bubonis oua ꝛ cōedit ea sic̄ dictū ē s̄. ¶ Ex li. d̄ na. re. Monedula q̄si monetā tollēs aut diligēs dr̄. auis ē nigra sʒ formosa ꝛ q̄ta hoīm voces ī pullo edocta imitat᷑. Jn mastutio cū orto solꝭ sola citiꝰ discretiꝰ ꝛ tenaciꝰ retinere dr̄. Huiꝰ carnes pruritū capitꝭ excitāt nā ꝛ ip̄a appetit ī capite fricari. ¶ Ex li. vt. s̄. Muscicapa ē auis maior columba: plumas h̄n̄s vt lanariꝰ: pedes ꝛ rostr̄ vt hyrūdo. q̄ licʒ oris rictuʒ h̄eat āplissimū p̄p᷑ muscas ꝛ cinifes q̄bꝫ solūmō vescit᷑. Rostr̄ tn̄ iter aues cōparatiōe sui corpis hʒ minimū ꝛ pedes silr̄.

Capitulum.lxxxi.

Musca. Actor. Musce vt fert ex im‑mundicia nascuntur: immundis ad‑herent: ⁊ loca immunda frequẽtant. Inquiete sunt ⁊ importune ⁊ infeste pungiti‑ue ac tumultuose. ¶ Isidorꝰ. Musca ex gre‑co venit sicut mus. Que sicut apes necate in aqua aliquotiens post vniꝰ hore spacium re‑uiuiscunt. ¶ Aristoteles. Animalia duas alas habentia: tantum pungunt aculeo: qui est in‑teriori sui capitis vt musce ⁊ mustiliones. Cũ‑q; quodlibet anulosum habeat membrum ꝑ quod sentit cibum. Musce ac mustiliones hoc membro pungunt et sanguinem extra‑hunt. Musca sicut ⁊ apis non facit strepitũ ac sibilum nisi volando: scilicet alas ꝑ aerem inter ipsas: ⁊ corpus cadentem extendendo ⁊ contrahendo. Musca et formica non sunt nidificantes. In hyeme coeunt si aer conue‑niens fuerit ⁊ ventus meridionalis flauerit. Non autem separantur in coitu: nisi graui‑ter quedam anulosa: quia coitus in eis mul‑tũ durat: vt patet in muscis ⁊ araneis. Mu‑sca habet aculeum sicut apis extra. eius na‑tura est mollis ⁊ vacua. per ipsuz gustat ⁊ sen‑tit: ac cibũ attrahit. Habet itaq; dentes mu‑scarum genus ⁊ apum: qui cum sunt similes dentibus aliorum. ¶ Ex libro de naturis re‑rum. Musca proteruolat: ⁊ circumuolando strepitum facit ex aere circumagitato. Inter alias rostrum habet quasi cannam concauaz pedibus posterioribus alas acuit: anteriori‑bus autem rostrum ⁊ caput lucez diligit: nec in tenebris ambulare nouit. Ad calorem se li‑bentius confert.

Operationes.

A ¶ Auicenna in quarto canone. Muscas in‑terficit arsenicum: quando de illo ponitur ali‑quod in lacte et sugunt musce. Interficit etiã eas fumus eius et fumus thuris: atq; deco‑ctio ebuli nigri.

B ¶ Haly in libro vbi supra. Musce prosunt o‑culorum doloribus ⁊ sui palpebrarum.

C ¶ Que si comburantur et cum melle sup alo‑picie loca ponantur: capillos producunt.

D ¶ Plinius libro vicesimoquarto. Musce q̃‑dem necantur: si locus foliorum sambuci de‑coctione spergatur.

Capitulum.lxxxij.

Nicedula. Isidorus. Nicedula est genꝰ corui qui pugnat cum bubone. Coruus enim oua bu‑bonis rapit: quia parum videt in meridie: et ea comedit. oua corui similiter de nocte. ¶ Actor. Idez dictũ est supra scilicet de monedula. vnde videtur idem esse: sed forte diuersitas illa nominis ꝑ‑uenit ex vitio scriptoris.

Capitulum.lxxxiij.

Nisus est auis: vt habet ĩ libro de na‑turis rerum. nobilis forma ⁊ robore. mi‑nor q̃ herodiꝰ. sed vnꝰ est color. plus‑

marũ ambob⁊: ⁊ tñ socialiter volare recusãt. Nam inuidia fert̃ ⁊ fastu. et cũ impetit solus ambit honore victorie potiri. hoc quidẽ estimari põt. ⁊ forte merito: ſꝫ reuera magꝫ credibile est eũ solũ prede inhiare: nedum in volatu sociũ habuerit. pastu quoqꝫ sodalẽ accipiat. Nõ enim dubia fides est nisum parem sui generis dedignari. ⁊ velut alieni generꝫ auez ꝑsequi. ⁊ hoc ꝯtra omniũ auiũ genus. Nã vt dicit Aristoteles. Omis auis in volatu predam capiens parcit sui generꝫ auib⁊. Solus ergo nisus expers est generositatis huius. ⁊ hoc cum ipo hoĩe q̃ inter aĩalia terrestria animali sui generis insidiari nõ cessat. ¶ Alexander. Nisus ac triciolus locum eligũt in quo aues captas deplumant singulis dieb⁊: multaqꝫ diligentia mundant q̃ꝫdiu cõpares aues incubant: q̃b⁊ ⁊ eas mistrant. ¶ Actor. Est autem nisus aucupantiũ volucrũ minima: sed ꝓ sexu ⁊ natura sua ad aucupandũ promptissima: falconum generib⁊ adiungitur.

Capitulum. lxxxiiii.

Nocticorax vel noctua. Ex li. de na. rerꝝ. Nocticorax dr̃ noctꝫ coruus. lucifuga enĩ est: et nocte cibos querit. Nã si de die volaret a ceterꝫ auib⁊ impedirer̃ Nocte (vt vulgus opinat̃) mortẽ hominum prenunciare videt̃ vocib⁊ importunis. caput habet ingens. Nec vt aues cetere formatum Rostrum habet aduncũ vt nisus. vngues hamatos ⁊ asperos in domicilijs vt parietib⁹: p̃cipueqꝫ rimosis q̃ sine tecto sunt libẽter habitat: ⁊ pullos suos fouet: hũanis vocib⁊ delectat̃. mures ⁊ om̃e gen⁹ eaꝝ ꝑsequit̃. ¶ Isidorus. Nocticorax ipa est noctua: q̄ noctez amat. Est enĩ auis lucifuga: id est lucem fugiens: ⁊ solem videre non patit̃. Noctua dr̃: eo q̄ nocte circũuolet. hanc insula cretẽsis non habꝫ. ⁊ si venerit aliunde statim morit̃. ¶ Ambrosius. Noctuaqꝫ ⁊ nocticorax magnis et glaucis oculoꝝ pupillis nocturnaꝝ tenebrarũ nõ sentit horrorẽ. ⁊ q̃ fuerit obscurior nox eo crebrior volat⁹ exercet ĩ offensos. Die autẽ videre nõ põt: q̄ exorto splẽdore: visus ei⁹ hebetat̃. Habet autem ⁊ noctua cant⁹ suos. ¶ Glosa sup psalteriũ. Nocticorax ẽ auis vigil. theter coru⁹ noctꝫ: habitãs in parietinis que vulgo ruine dicunt̃: vbi parietes stãt sine fundamẽto. Unde scriptũ est. Fact⁹ sum sicut nocticorax in domicilio. ¶ Glosa super Leuiticũ. Noctua est auis rapax de nocte.

Operationes

¶ Plini⁹. Hui⁹ carnes paraliticos curant. A

¶ Idem libro. xxix. Noctua est cõtraria apibus atqꝫ vespis scrabonib⁊ ⁊ sanguisugis. B

¶ Hui⁹ cerebrum coctũ in vino vel cibo sumptum: remediũ est capitꝫ dolorib⁊. C ¶ Idem libro. xxx. Oua quoqꝫ noctue ꝑ triduũ in vino data: tedium adducunt ebriosis. D

Capitulum. lxxxv.

Nepas siue nepa. Albert⁹ in libro de naturꝫ animaliũ. Nepa auis est longi rostri. in dorso colorẽ habet perdicis: in ventre nisi. rostrũ autẽ molli luto infigit: ⁊ cibũ vermiũ reqrit. ⁊ si aliquãdo ꝓfundius defixo rostro hesit. pedibus lutum eruens se liberat. Hec in die quiescit: ⁊ ĩ aurora

ꝛ crepusculo volat: ꝛ ideo tūc in altū eleuatis etiam rhetibꝰ capit̃. ꝛ habet carnes dulces ad comedendū. Hac ficedulā quidā vocauerūt.

Capitulum. lxxxvi.

Nocroculus. ¶ Ex libro de naturis rerum. Nocroculus est auis que insimul multas recōdit escas et postmodum extrahit et manducat eas. ¶ Plinius. Nocroculus similitudinē oloris habet. nec distare estimaretur omnino: nisi faucibus eius inesset alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit. mira vt sit capacitas. mox perfecta rapina sensim inde in os reddita: in veram defert aluum ruminantis more. hos gellia septentrionalis proxima occeano mittit. ¶ Ysidorus. Nocroculon vocant aues rostro longo. quorum duo sunt genera. ¶ Actor. Nocroculus vt legitur: auis est rostro longo: similis cigno: sed maior. porro iuxta Hieronymum: nisi fallor. est auis illa que fixo in paludem rostro horrende clamat. que etiam in Esaia vocatur vlula. quasi ab vlulatu. Et dr̄ in vulgari butorius. de quo dictum est supra. Que etiā de profunditate terre vel aque cibum trahere putatur. ¶ Ex libro de naturꝫ rerum. Nocroculus est auis de partibus orientis. que cum vocem edere voluerit: caput in aquis ponit. ꝛ illic instar rugitus clamorem emittit. In faucibus quosdam habet folliculos: in quo primo cibum cōcipit. ꝛ post horam in ventrem suum mittit: ibiqꝫ eum digerit.

Capitulum. lxxxvii.

Opimachꝰ. Ex li. d̄ na. re. Opimachꝰ est contrarius serpētibꝰ: ꝛ pugnat cū eis. Ophis enim serpens: machos pugnans. ¶ Actor. Opimachꝰ vt in Leuitico legit̃: est ex volucribus mūdis s̄m legem. ex his videlicet q̄ gradiuntur quidem sup quatuor pedes: sꝫ habet longiora retro crura p̄ que saliunt supra terrā. Estimo aūt hunc inter volatilia minuta debere numerari sicut bruchum ꝛ locustā. q̄ sūt eiusdē generis. sicut ibidem legit̃. De attaco ꝟo qui ibidem in eodē genere reputat̃: nihil me penitus alibi legisse memini.

Capitulum .lxxxviij.

ORiolus z Ortigometra. Ex li. d na. re. Oriolus est auis sic dicta a sono vocis. coloris aurei p totũ. excepto q in alis habet pennas: q̃dam cerulei varietate distinctas. Nidũ in ramis arboꝝ minutissimis mira subtilitate dependit: ita vt in aere solo pendere videat de terra cernẽtibꝰ. Ipm qз nidũ ab imbre camerat: ac densa fronde ꝓtegit. ¶ Ysidorꝰ. Ortigometra dicitur q gregem cucurnicũ ducit. Unde de hac dictũ est superius in capitulo de Cucurnice. ¶ Plinĩꝰ li. x. Cucurnices aquilone volant: maxie ortigometra duce. ꝓmã earũ ꝓpinquantẽ terre rapit accipiter: ac sepe hinc comitatũ solicitant abeuntqз.

Capitulum .lxxxix.

OSyna z Ossifrago. Ex li. de na. reꝝ. Osyna est auis magna vt cignus: fluuios ac piscinas inhabitans. rostrum habet magnũ. z a gutture vsqз ad pectus instar sace nili: receptaculũ longum z amplũ: in quo magnũ simul reponit copiam piscium. vt scз in tanta mole diffusa. natura nõ egeat: paulatimqз digestis in ventre cibis inueniat paratũ qđ prebeat. Nũqз aues hmõi nisi in aqua diffusiori z piscibꝰ abundanti habitant: quia citissime paruã aquã: z si piscibꝰ copiosam ingluuie sue vacuant. ¶ Ysidorꝰ. Ossifragus vulgo appellatur auis q̃ ossa ab alto dimittit z frãgit: vnde z hoc nomen accepit. ¶ Plinĩꝰ li. x. Alieti quidem suũ genꝰ nõ habent. sed ex diuerso aq̃laꝝ coitu nascunt. Id aũt qđ ex alietis natũ est ossifragi genꝰ habet. Ex q̃bꝰ minores vultures progenerant. pullos aũt ab aquila deiectos ossifragi genus excipiũt: et cũ suis educant.

Operationes.

¶ Idem in li. xxx. Ossifragi venter arefactꝰ et potus ꝯfert his q̃ cibos nõ digerũt. Uel si tm̃ manu teneant capientes cibũ: ꝯfert adalligatꝰ sed nõ ꝯtinue. vnũ autẽ est. Ossifrago intestinũ om̃ia deuorata ꝯficiens: cuiꝰ extrema pars ad alligata prodest cõtra collum.

A

Capitulum .xc.

OThus. Plinius li. x. Othus est auis bubone minor. noctuis maior. Aureis plumis eminentibꝰ. vnde z nomẽ illi. Quidã latini asyonem vocant. imitatrix aliaꝝ auiũ: ac parasita z quodã genere saltatrix. capit haut difficulter vt noctue intenta in alio circũeunte alio. q si ventus agmen aduerso flatu ceperit inhibere põdusculis lapidũ apprehensis. aut gutture harena repleto stabilitate volant. ¶ Idem in li. xi. Itaqз buboni z otho plume sunt velut auree. ¶ Aristo. Deniqз quidam othum vocant bubonem. deprehendit aũt qñ venator incipit se mouere ad oppositã partem. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Othus est auis q̃ vulgariter huans dr a sono vocis. nocte nãqз hubu horrifice clamat. improprie voce humanã similans. Itaqз vt hominẽ ꝯtractũ frigore clamare credas. sed terras spaciales habet: in quibꝰ hmõi

voces ꝓfert. In ceteris aūt vt in plurimū muta est. Hec auis bubone minor est: nocua maior. aduncum habet rostrū ac pedes: et eminētibꝫ plumis habere videtur aures. preda viuit. carnibꝫ vescit. mures ꝑsequit. ꝛ ab auibꝫ ceterꝫ odio habetur.

Capitulum. xci.

Oua. Almansor tractatu tertio. cap. de ouis. Oua galline ꝛ perdicis plꝰ aliis ꝯuenientia. Post hec oua anatis ī bonitate existūt: q̄uis malū efficiāt nutrimentū. Alia ꝟo oua sic oua q̄ sunt paruaꝝ auium aūt magnaꝝ comedēda nō sūt nisi medicine causa. Dico ꝟo ouoꝝ ꝑus dicta genera galline vicꝫ atqꝫ perdicis sperma valde augmētant: atqꝫ ad coitū stimulādo incitant. Anserū aūt oua fasti diu faciūt grauem habentia odorē. sꝫ galline ꝛ perdicis oua tempata sunt ꝛ ꝯuenientia. Vitellus quo oui in caliditate tempatus existens bene nutrit. Albumen ꝟo frigidū est ꝛ viscosuꝫ dureqꝫ digerit. Sanguis etiā ex eo generatus non est bonus.

Operationes

A ¶ Sera. Que eligimꝰ sunt oua gallinaꝝ. nō ḡ oportet vt ꝙ narremꝰ alioꝝ ouoꝝ ꝟtutē: q꞉ eorū natura est eadē cū natura illoꝝ.

B ¶ Et cōplexio quidē oui est frigidior corpꝰ tēperato. Nā infrigidat infrigidatione tempata ꝛ desiccat sine mordicatiōe. Et oportet ꝙ administrent ex eis illa que sūt recentia. q꞉ vetera nō sunt bona. Albugo q̄dēꝫ oui administratur in doloribꝫ omībꝫ in q̄bꝫ est necessaria medicina q̄ nō mordicet. sicut sunt dolores oculoꝝ: ꝛ apostemata ani ꝛ pectinis. ꝛ omīa vlcera fraudulenta mala. ꝛ cū medicinis q̄ abscindūt sanguinem qui fluit a miringis cerebri.

C ¶ Et q̄n imbibit in eo lana ꝛ ponit sup cōbustionē ignis aut aque bullietꝫ ꝯfert multū. Et est bonū in emplastris q̄ ponūt sup frontē. ꝛ facit adherere pilos: quoꝝ ortus nō est directus in palpebris. postq̄ꝫ miscet ei medicina ꝯueniens ad hoc sicut olibanū. ꝛ maxīe pingue ex eo qḋ nō est antiquū neqꝫ nimis siccum.

D ¶ Et iuuamentū est in ħ nō ꝓpter cōplexionem q̄ est in eo sed ꝓpter viscositatē. Vitelli ꝟo ouoꝝ substantia silis est substantie albuminis.

E ¶ Et ꝓpter hāc causam miscet cū cerotis q̄ nō habent mordicationē: postq̄ꝫ fuerit elixatū aut assatū. Parū em̄ assatum desiccat supfluitates paucas. Et nos q̄dē estimauimꝰ ꝙ ħ qḋ acq̄ritur ex hac ꝟtute egressū est a sua cōplexione.

F ¶ Et miscet similiter in emplastris que prohibent apostemata calida.

G ¶ Rabbi Moyses cap̄. de ouis. Oua in se recentia sunt cibus ꝓpinquior sanguini. sed oua dura assata sunt ex cibis grossis viscosis.

H ¶ Et oua iuuant ad coitum et maxime cum cepis et rapis.

I ¶ Galienꝰ sup illo amphorismo. Eoꝝ q̄ nutriunt: oua nutriūt parū ꝛ tarde. ꝛ maxīe in aqua cocta. ꝛ oua sunt grossus cibus sicut ius tritici ꝛ pisces. vitella eoꝝ cum oleo rosato ꝛ croco remouent dolorē podagricoꝝ. ꝛ si multū doluerit misceat modicū opii ꝛ inungantur.

K ¶ Contra incendiū ignis fiat vnguentū satis probatum ex vitellis ouoꝝ recentium oleo rosato. cera alba ꝛ sepo arietino.

L ¶ Et idē valet succꝰ plātaginis cū albumīe ouorū recentiū ꝛ succo cucurbite. Albumē oui cū vitello in vrinali positū alicuiꝰ suspecti q̄ quouis modo sūpsit venenū interiꝰ. infra certas horas illḋ patefacit vbi sit: q̄m si sit vltra gibū epatis. scꝫ ī venis vel venis vrinalibꝫ nigrescit ꝛ fetet.

M ¶ Si ꝟo sit citra ꝯcauū eius vt in orobo vel intestinis aliis rugat ꝛ citrinescit. sed non fetet. Hoc reperi in margine cuiusdā serapiōis apḋ capitulū de vrina. ideo ħ etiam ħ addo.

N ¶ Auicēna libro. ii. ca. de ouis. Melior ex eis sunt oua galline recentia. Et melius quod est in eis est vitellus.

O ¶ Et melius eoꝝ artificium est vt nō cum alio ꝯgelent. Post oua autē galline sunt oua auiū que cursu earum procedunt.

P ¶ Oua vero anatis ꝛ similia sunt mali humoris. oua sūt ad eq̄litatē tendentia: sꝫ ipoꝝ albumē ad frigiditatē. ꝛ vitellus ad caliditatē.

N ¶ Ampli⁹ om̄ia oua p̄cipue oua passerū augmē
R tū faciūt in coitu. ¶ Et dr̄ ꝙ oua anseris miscēt
cū oleo. ꝛ distillat̄ tepida in matricē ꝓuocat mē
S strua post quatuor dies. ¶ Et idem in libro de
viribꝫ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum. xcij.

Passer. ysi. Passeres sunt minuta
volatilia a ꝑuitate vocata. Oua
passeris in nido reperta cuculli co
medūt ꝛ sua obijciūt. ꝛ post illa su
scepta fouēt ꝛ nutriūt. Ex li. d̄ na.
reru. Passer in tect⁊ babitat: gregatim ad pastū
volat. om̄ibꝫ auibꝫ calidior est. cito digerit quic-
q̄d glutit. vn̄ corp⁹ eius nequaq̄ꝫ cibo sumpto
impinguat: ſꝫ tm̄ sustentat. Sterc⁹ etiā ei⁹ cali
dissimū est qn̄ emittit̄. Supra modū q̄ꝫ luxu-
riosus est ꝛ in furorē citius ꝯcitat⁹. ſꝫ nulla mo-
ra discordie. Dicit Aristo. ꝙ mas tm̄ vno āno
viuit. femia ꝓ diuti⁹. qđ de passeribꝫ orient⁊ cre
dim⁹. Nā ꝛ illa nigredo de q̄ dicit ꝙ est in collo
masculi: nō est in eis q̄ sunt apud nos. scilicꝫ in
europa. Etas passeris apparet in rostro. qꝛ iu-
uenis habet illud tenex: ꝛ circa fauces croceū.
Senex ꝓ durū ꝛ nigrū. In quibusdaꝫ orbis
partibꝫ morbū caducū hec auis patit̄. Et h̄ vt
Aristo. credit quia semen iusquiami comedit.
Qui⁹ pulli cū euolare debēt: vicini passeres cū
eoꝝ parētibꝫ conat⁹ ipoꝝ euolātiū comittant̄ vt
imbecilles si necesse sit pluriū ꝯstipatiōe ꝯfortē
tur. Aristo. Passer hꝫ vocē sibi appropriatā: sic̄
ꝛ turtur. Pascit̄ āt ꝛ vermibꝫ sic̄ ꝛ alie multe cō
similes auicule. Glosa sup psal. cxxiij. Passer
aliq̄ strepitū magnū faciēte volat: ne laqueo ve
nātiū capiat̄. vn̄: Anima inq̄t n̄ra sic̄ passer ꝛc̄.
¶ Actor. Passer est auicula valde circūspecta
in tectis habitat ꝛ in altis loc⁊ in petre foramis-
ne nidificat. Mas nigredinē hꝫ circa os. femi
na ꝓ albedinē. Fertur aūt hec auis muscas
venari: ꝛ morbū caducū pati.

Operationes

A ¶ Auicenna. Passeres om̄es male carnis sunt
ꝛ omnia quidem oua. sed p̄cipue oua passerū in
coitū faciunt augmentum.
B ¶ Rasi. Caro passeris calidissima est ꝛ luxuriā
cōmouet.
C ¶ Plinius libro. xxx. Cinis passerum sarmen
tis crementorū duobus coclearibus in aqua
mulsa regio morbo resistit.
D ¶ Ex li. de na. re. Passer (vt dictū est) om̄ibꝫ aui
bus calidior. vn̄ caro ei⁹ stiptica est: ꝛ sanguis
incētiua. Sterc⁹ eius (vt dictū est) calidissimū
est qn̄ emittit̄: ſꝫ citissime infrigidat̄.
E ¶ Haly. Oua passerū augēt venerē. Fim⁹ eius
a lentigine purgat faciē: qđ si cum hoīs sputo
distempetur. eo ꝙ varices cathaplasment̄ ex-
tirpantur.

Capitulum. xciij.

Pauo. Ex libro de naturis rerum. Pa-
uo est auis pulcerrima: ꝛ pulchritudi
nis amica. Collum habet longū et ex-
tentum colore saphiriuꝫ. ꝛ pectus similiter. In
capite vero plumas desuper instar corone. vel
potius criste. caudam quoq̄ꝫ longā ꝛ occultam

quã cũ laudaṫ extẽdat. ſi pedũ deformitatem viderit: mox deponit. Sed ⁊ ſi a tacito ſpectetur: pẽnas oẽs q̃s ſpectari gaudet cõtractis oculis abſcõdit a crimatu fundere colores gẽmantes incipit: ⁊ tũc parit. Itẽ nocte cũ euigilauerit: ſeq̃ȝ in tenebris ꝯſtitutũ intueri nõ põt. clamãs pauide ſuã pulchritudineȝ amiſiſſe ſe credit. Idem clamore ſuo ſerpẽtes deterret: ⁊ oĩa aĩalia venenata depellit. ne de facili ꝑpe habitare audent: vbi vox illius frequẽter audiṫ. Pauo qñ alte aſcẽdit pluuie ſignũ eſt. Areſto. Pauo pullificat poſt trienniũ ſemel in anno. ponẽs ⁊ cubãs oua. xij. tm̃ vel minus. Mas coit cũ femina ſua etiã ſup̱ qua cubante: ⁊ plerũq̃ȝ franguṅṫ. Ideoq̃ȝ ponunṫ aliqñ ſub gallina ad cubandũ. Ponunṫ autẽ oua duo ibi: quia nõ poſſunt ab illis plꝰ extrahere. Pauonis femina prima vice qua pullificat oua octo: ⁊ qñq̃ȝ facit oua vẽti. Et poſtq̃ȝ poſuerit vnũ ouum ſtat duobꝫ diebus aut tribꝫ. ⁊ deinde ponit ſecundũ. ¶ Palladius. Pauones ab ydibꝫ februarijs calere incipiunt. faba leuiter torrefacta in libidinẽ prouocantur: ſi eis quolibet quinto die tepida p̄beatur. Cupidineȝ quoq̃ȝ coeundi maſculus confitetur. quotiens circa ſe amictum caude gemmãtis incuruat. ⁊ ſingularum capita occultata pennarum locis ſuis erexerit cũ ſtridore procurrens. Phiſiologus. ¶ Pauo ſue cõparis oua diſſipat ⁊ cõſumit. ſi ad illa etiaȝ accedere poſſit. Eſt enim inuidus teſte Areſtotile. prolem quoq̃ȝ propriaȝ non dignatur agnoſcere: anteq̃ȝ in criſtam ſibi ſimilẽ ipam veniſſe proſpexerit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Pauonis fel magne virtutis eſt eiuſdem ſcȝ cuiꝰ ⁊ perdices. vel alibi caponis ⁊ ſcorpij marini. B ¶ Ad effuſiones oculorũ valet ⁊ ad caliginem aſpredinemq̃ȝ palpebrarum. C ¶ Hieronymꝰ. Fimus quoq̃ȝ pauonis feruorem podagre dicitur mitigare.

D ¶ Phiſicꝰ. Caro pauõis diu reluctaṫ putrefactioni: E ⁊ inobediẽtiſſima eſt digeſtiõi. ¶ Iſidorus. Pauonis itaq̃ȝ caro tam dura vt putredinem vix ſentiat: nec facile coquaṫ.

Capitulum. xciiij.

Palumbus. Arſ. Palumbe ſunt aues que naturaliter ſeſe diligũt: pugnãt tñ ꝯtra ſe ꝑ nidis: eoſq̃ȝ ſibi inuicem auferũt. Hi ſicut ⁊ turtures in anno bis ouant binoſq̃ȝ pullificant. Hanc q̃ȝ ꝯtinentiam ſeruant: ꝙ ſi parem ſuũ amiſerit: vlteriꝰ nõ coit. extra nidum ſtercus eijciunt. ⁊ cũ coruȝ pulli

creuerint: ad hoc ip̄m eos erudiũt: vt videlicet ⁊ ip̄e eijciant. Eſt autẽ palumbus minor colũba: nec domeſticaṫ vt colũba. Color eiꝰ ad nigredinẽ decliat. Pedes eiꝰ rubei ⁊ aſperi. Viuunt autẽ ex fructu ſicut ⁊ turtur. ⁊ palumbus ſemp̱ apparet. turtur aũt nõ. Huius generis femine nõ diligunt coitum. Iſidorꝰ. Palumba eſt columba ſiluana videlicȝ auis caſta ex moribꝫ appellata. eſt enĩ comes caſtitatis: cũ amiſſo corporali cõſortio ſolitaria incedat: nec carnalem vltra copulã requirat. Ex li. de na. re. Palumbi femina incipit oua cubare a medio die vſq̃ȝ ad mane. mas vero reſiduo tp̱e. Mas palumbarũ ſugit terram ſalſam ⁊ humidam: ac ponit in os pulli: vt aſſueſcat cibo. Palumbes amiſſo corporali cõſortio: viride quicq̃ȝ in quo requieſcat petit: nec carnalem copulam vltra requirit.

Operationes

A ¶ Plinius li. xxix. Palumbinus ſanguis eximie prodeſt oculis cruore ſuffuſis.

B ¶ Idem in li. xxx. Palũbi caro decocta ĩ aceto diſſintericis ac ciliacis medetur.

C ¶ Fimus palũbinꝰ in faba ſumiṫ ꝯtra calculos. ⁊ alias veſice difficultates. D ¶ Similiter cinis plumaꝝ palũbiũ feraꝝ ex aceto mulſo

E ¶ Dyaſ. Fimus palũbinꝰ calidus et cauſticꝰ cũ aceto tritꝰ ⁊ impoſitꝰ ſcrofas curat: ⁊ carbunculos rũpit. F ¶ Mixto vero melle ac ſemine lini ⁊ oleo vt cathaplaſma adhibitꝰ cõbuſtionibꝫ medeṫ. maxĩe vero fungos venenatos bibentibꝫ preſidiũ eſt. G ¶ In meliꝰ facies ſi cum vino ⁊ aceto bibatur.

Capitulum.xcv.

P Latea ꝛ pluuialis. Pli.li.x. Platea ē auis q̄ ad aues in mari ꝓ ꝓ̄da se mergētes aduolat. eorūq̄ꝫ capita morsu corripit: donec capturā extorq̄at eadeꝫ cū se conchis īpleuit. calore vētrꝭ coctas euomit: atq̄ꝫ ita ex his esculēta excreās testas legit. ¶ Ex li. ð na. re. Pluuialē auis ꝓpe ad magnitudinē ꝑdicis. varꝭs pēnis ornata: croceo ꝛ albo nigroq̄ꝫ disticta. aere solo viuere ðr. Huius argumētū ē q̄ licꝫ piguescat nihil tn̄ vnq̄ꝫ in eiꝰ viscceribꝫ īueniri p̄t. Baculos plūbatos hn̄t aucupes. q̄s altiꝰ in aere iactātes: retia sup terrā tendūt: ac fugitātes capiūt.

Capitulum.xcvi.

P Apiliones. Isi. Papiliones auicule sūt q̄ maxime florētibꝫ maluis habūdāt queq̄ꝫ stercore suo ꝟmiculos nasci faciūt. Ex li.de na.re. Papiliones sūt vermes volātes: q̄ maxie floribꝫ īnitunꝛ ex eis cibos capiūt. post augustum coeūt: ꝛ masculo moriente post coitū feīa edit oua. q̄bꝫ editꝭ morit. que ꝓ̄o ꝑ hyemē durāt: ꝛ ī estate ꝟmes faciūt: q̄ calore solis ac nocturno rore inualescētes. alas ꝯcipiūt euolātes. Palladiꝰ li.v. Papiliones q̄m apibꝫ obsunt. mēse aprili necandi sūt. Tūc enī maxie abundāt florentibꝫ maluis: quos hoc genere intercipiemꝰ. vas eneū miliario silē. i. altū ꝛ angustū. vesꝑe iter aluearia collocemꝰ. ꝛ in fundo eiꝰ ponamus lumē accēsuꝫ: illuc ꝛ papiliones ꝯuenient: et circa lumen volutabuntur: ꝛ angusta vasculi ab igne ꝓximo interire cogentur.

Capitulum.xcvii.

P Ellicanꝰ. Isi. Pellicanꝰ est auis egyptia habitās in solitudine nili fluminis. Vn̄ ꝛ nomē sūpsit. Nā canapos egyptꝰ ðr. Fertꝛ eā occidere natos suos. eosq̄ꝫ ꝑ triduū lugere. deinde seip̄am vulnerare. et asꝑsiōe sanguinis sui filios viuificare. Phisio. Pellicanꝰ amator ē filioꝝ nimis. q̄ cū cepint crescere: ꝑcutiunt parentes in faciem. At illi irati repercutiunt eos ꝛ occidunt. ꝛ ꝑ triduū lugent. Tertia die mater eoꝝ ꝑcutiēs costā suam ꝛ aperiens latus suum. incūbit sup pullos ꝛ effundens sanguineꝫ suum sup corpora eoꝝ suscitat eos a morte. Ex li.de naturꝭ re-

Pellicanus dicit̃ quasi pellem habens canã id est plumas albas. In egypto circa nilum habitat: ⁊ lacte cocodrilli viuit. qd̃ vtiq3 bestia p̃ nimia mãmillar̃ habũdantia in aliquo palustri loco in magna quãtitate eĳcit. vnde ⁊ cocodrillũ libenter pellican⁹ sequitur. Hec auis macie semp̃ afficit̃: ⁊ quicq̃d glutit cito digerit. quid venter ei⁹ nullum habet diuerticulum quo teneat cibum. solũ enim visceris habet ductũ qui ab introitu oris vsq3 ad secreta nature ptingit. Pullos suos sanguine lateris sui viuificat: cum eos pp̃ter importunitatem suã occiderit. vel a serpente q̃ eis insidiatur interemptos inuenerit. Post sanguinis aũt effusionẽ adeo debilitat̃ vt exire de nido nõ valeat: sed ei⁹ pulli p̃ cibatiõe ei⁹ et sua exire cõpellunt̃. Quidã tñ eor̃ segnes exire nolũt ⁊ pereunt. quidã aũt seipos quidem pascũt: sed matrẽ penit⁹ negligũt ꝙ cum illa post cõualentiam viderit: pios filios nutrit. impios autem abĳcit ⁊ contemnit.

Capitulum. xcviii.

Perdix. Ex li. de na. re. Perdix ẽ auis dolosa ⁊ luxuriosa. masculis p̃ feminis dimicantibus victi calcant̃ a victorib⁹ coitu. De nocte cõuersis posteriorib⁹ perdices sedẽt. ⁊ libidinis tp̃e linguis adinuicẽ extẽsis p̃ desiderio coit⁹ estuãt. Actor. Perdix pp̃e terrã volat que cũ in multis sit astuta in hoc d̃r esse fatua: ꝙ sicubi possit caput abscõdere: credat se totũ latere. ⁊ cũ ipsa neminẽ videat. putat q̃3 neminẽ se videre. In hoc q̃3 ꝙ alienos pullos fouet ⁊ nutrit: cũ eos citi⁹ amissura sit. Vñ ꝓp̃ha Hieremias de illa in parabola dicit. Perdix fouet q̃ nõ peperit. fecit diuitias ⁊ nõ in iudicio. In dimidio dier̃ suor̃ derelinquet eas. ⁊ ĩ nouissimo erit insipiens. Phisiologus. Perdix oua pdit. s3 ei⁹ mos est ouor̃ pditor̃ dãna resartire: alterius mr̃is oua surripiẽdo. Amb. Perdix est auis astuta que alteri⁹ perdicis oua diripit: corpe suo fouet: sed fraudis sue fructũ habere nõ põt: quia cũ pullos suos eduxerit: eos amittit. Ubi enĩ voces illi⁹ audierint q̃ oua generauit: relicta ea ad illã se naturali q̃dam munere ⁊ amore ꝯferũt quã verã sibi matrẽ cognoscũt. Aresto. Perdix si fuerit pp̃e marẽ et flauerit ventus impregnat̃. In coitu facit odorem fetidum. Ad modũ vero galline sup̃ oua cubat ⁊ sup̃ pullos: ⁊ colligit eos sub alis. Item in libro de natu. reru3. Perdicum mater volat in circũitu venatorum quousq3 pulli fugiant. ⁊ post fugam eorum fugit ipã: tuncq3 vocat eos secura ⁊c̃.

Operationes.

A ¶ Isido. Perdicũ carnes p̃ ceter3 auib⁹ siluestrib⁹ sanissime sunt.
B ¶ Quit⁹ auis pect⁹ cum supiorib⁹ est valde sapidũ. inferior vero pars nõ ita.
C ¶ Perdix testãte Plinio nõ piguescit.
D ¶ Fel ei⁹ cũ melle equo põdere pdest ad oculorũ claritatẽ.
E ¶ Dyas. Fel perdicis eiusdẽ virtutis est: cui⁹ ⁊ pauonis. vnde valẽt ad effusionẽ oculor̃ ⁊ ad caliginẽ aspredinẽq3 palpebrarũ.
F ¶ Haly. Epar quoq3 perdicis siccatu3 diligẽter tritũ ac bibitum epilentie pdest.
G ¶ Plinius li. xxx. Ius perdicum recreat stomachum. morbo etiã regio resistit.

Capitulum .xcix.

Pica. Isidorus. Pica dicit quasi poetica: eo quod verba in discrimine vocis ut homo exprimat. ¶ Ex libro de natu. rerum. Pica est avis calidissima alba et nigra varietate distincta. linguam habens latiorem: qua sermonem imitatur humanum. Nidum suum inter loca spinosa constituit. eumque terra interius et spinis exterius in circuitu subtus ac desuper diligentissime sepit ac munit. artissimum enim tantum foramen per quod ingrediatur in latere relinquit. et hoc eo loco quo nidus inaccessibilior est. que cum ab homine visum senserit: ova transfert alia commoditate digitorum iuvante. Phisiologus. Pica garrula breuitatem alarum causa longiore recompensat: nidum suum cum duobus foraminibus construit. per quorum unum intrat: et alteram caudam emittit. In hoc autem commendabilis: quod curia vel orta in quo nidificat prospicit: multo clamore prodit. ita ut a proposito revocentur infelici.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Carnes pullorum eius ad acumen oculorum mandi dicuntur. qui tamen nisi prius excoriati fuerint: facile coctioni non cedunt.

Capitulum .c.

Picus. Isidorus. Picus a saturni filio nomen sumpsit. quod eo in auspiciis utebatur. Ferunt enim hanc avem quod dam habere divinum illo indicio: quod in quacunque arbore nidificaverit: clavum vel quicquid aliud fixum est: herere diu non potest: quin statim excidat ubi illa insederit. ¶ Ex libro de naturis rerum. Picus martius est avis parva: aduncos ungues habens: et arbores rostro penetrans. cumque supinus corticem arboris percutit: subesse pabulum intelligit: pullos in arboribus cavis educat. In quos cum sagittam vel aliud tale quis miserit. Picus admota quadam herba statim eiicit quantalibet ingestum sit. Ex eorum genere plures nigri sunt ut merula. crocei ut osioli. Sed illi speciosiores ac maiores quam sunt in vertice ruffi: in pectore crocei circa collum virides: in alis cerulei: in cauda chorusci. Picus in agro tarentino negatur vivere. Huic proprium est semel in anno calvescere: eo scilicet tempore quo rapa seminatur. De hac ave quidam videtur versum dixisse. Parva loquar volucris: dominum te voce saluto. Si me non videas: esse negabis avem.

Capitulum .ci.

Piralis. Plinius libro .xi. Piralis sive pirotes vel pirausta est musca maioris magnitudinis. et quem cypreariis fornacibus ex medio igni volat pennatum quadrupes. quamdiu est in igne vivit. cum evaserit longiore paulo volatu tunc emoritur. Ex libro de naturis rerum. In cipri partibus est muscarum genus quadrupes que pennate sunt: et multo maiores quam nostre. et pirole dicuntur: quoniam in fornacibus e medio ignium volant impune. et quidem mirabile est: quod quamdiu in igne sunt vivunt. cum autem extra volaverint: paulo longius moriuntur.

Capitulum. cij.

PSitacus. ysi. Psitac⁹ in Indie litto ribꝫ gignit᷑. colore viridi. torque puni/ceo. grandi lingua: ⁊ ceteris auibꝫ latiore. vñ et articulata ƀba exƥmit: ita vt si eam nō videris hoīeȝ locutū putes. Ex natᷓa aūt salutat dicēs. aue vel kere. Cetera noīa institutiōe discit hinc ⁊ illud. Psitac⁹ a vobis alioꝝ noīa discā. Hoc didici ꝑ me dicere cesar aue. ¶ Solin⁹. Sola India psitacū auē mittit. cui rostri tanta du/ricia est vt cū e sublimi ƥcipitat᷑ in saxū nisu se oris excipiat. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Psitac⁹ aquas alias quocūqꝫ modo patit᷑ sȝ pluuia morit᷑. Id/circo in montibꝫ gelboe nidificare fert᷑. qꝛ raro vel nūqꝫ ibi pluit. Caudā suam summo studio custodit. pennasqꝫ rostro suo freqnti⁹ extergit. Auis est luxuriosa nimiū. bibitqꝫ libēter vinū semetipsaȝ pede cibat. ⁊ illo ori suo defert escas sic hō manu. ¶ Phisiolog⁹. Psitacus q̇ vulgo papa gabio. id est ƥncipalis seu nobilis gabyo dr̄. eoas siue indicas habitat oras. Montem qꝫ gelboe libēter inhabitat ꝓpter ei⁹ siccitatem qꝛ multa humiditate supabundāte in cute mo/rit᷑. aliqn̄tulū silis est obelo ⁊ falconi. Virides hn̄s plumas. pect⁹ rotundū. rostꝝ aduncum. tante fortitudis vt caueā suā vi ex ƀgis ferreis frangat. hoīs vocē imitat᷑. Mire qꝫ caliditā/tis est in exsiccādo risū. Hoīes etiā osculari do/mesticos ɔsueuit. admoto speculo ꝓpria forma deludit᷑. ⁊ nūc gaudenti: nūc dolēti silis eff[i]cit᷑. In aspectu qꝫ virgineo multū delectat᷑: ⁊ cum vino inebriatur.

Capitulum. ciij

POrphirio. ysid. Porphirio est auis ɔ̄ modū aliaꝝ vnū pedē hn̄s latū ad na/tandū. aliū ƀo fissum ad ambulandū. In q̄ notat᷑ ꝙ vtroqꝫ elemēto gaudet. ⁊ in aqua natās vt anates: ⁊ in terra ambulās vt ꝑdices Hic solus ƥter psitacū pede suo instar manus aquā suscipiēs ad rostrū defert ⁊ potat: seqꝫ hu/mano modo cibat. qꝛ cū om̄i cibo ⁊ cum solo morsu oportet vt bibat. Virtutē em̄ appetitus hꝫ debilē nat᷑aliter ī attrahēdo cibū ⁊ sibi incor/porādo. Hui⁹ generꝭ laudatissimi sūt: q̇ rostrū hn̄t magnū ⁊ crura ꝓlōga. ¶ Auctor. Porphirio vt fertur idem est ꝙ pellican⁹. Vñ in Deutro. vbi ꝭm Hieronymi translationē inter aues ī/mūdas porphirio comedi ꝓhibet᷑. Iuxta sep/tuaginta interpretes pellican⁹ ponitur.

Capitulum. ciiij.

Regulus. Ex libro de naturis rerum. Regulus q̄ et parra q̄si auis parua d' multa est in prole et garritu. Con- dixerāt aliq̄n aures inter se: sicut fabula refert. vt illa pro rege habere tur q̄ sublimi volatu om̄es alias vinceret. Cū- q3 parra sub aquile ascella latitante. Aq̄la oēs alias aues ceteras trāscēderet exiliēs parra in sedit aq̄le capiti et inde se esse victricē asseruit.

Capitulum. cv.

Crabrones. ysid. Scrabrones a cabo id caballo vocati sunt. eo q' ex eis creent'. Sicut aūt scrabro- nes nascunt' de carnib' equoꝝ pu tridis. ita ex eis iteꝝ sepe nascunt' scarabei vn̄ cognoīati sūt. Ex li. de naturis reꝝ Scrabronū celle sexangulares sunt: cetere ꝓ cortice araneose. ¶ Liber de naturis alligat ibi Pliniū. cui' vera lr̄a est. Cetera autem cortice Nam a pncipio sic continuat. Vespe in subli- mie luto nidos faciunt. et in his ceras scrabro nes in cauernis ac sub terra. Et hoꝝ omniū sex angule celle. cetera aūt cortice. Araneis fetus et ipse inequalis est. ali' in vermiculo. Et autū- no tamen verno om̄ia hec carnes vescunt'. in plenilunio crescūnt. hyeme recondunt'. Auto- res dicunt interfici puerū binum ter nouenis puncturis scrabronū. Scrabrones ac vespe nequa q3 reges sicut apes habent: et ideo pericu lis plurimis subiacēt. horridos sonos ac mur- mura depromunt. Et hec magis in cauis locꝫ Noꝝ mella sunt humanis vsib' inutilia. Que qui rapere voluerit: stulto piculo se subdit. nam eoꝝ aculeis iaculatur.

Capitulum. cvj

Scarabei. ysid. Scarabei dicunt' eo q' de carnib' equoꝝ putridis sepe nascūt' Thauri ꝓ vocant' scarabei terrestres ricino similes. Cicendula q3 scarabeoꝝ gen' est vt di- ctū est. ¶ Plini' li. xi. Quibusdā insectꝫ pēna- rū tutele crusta supuenit vt scarabeis. quoꝝ pē na tenuior atq3 fragilior existit. his negat' est aculeus. sed in quodam eoꝝ genere grandi cor nua prelonga bisulcis detenta forficib' in acu- mine cū libuerit a morsum coeuntib'. Infan- tum remediis ex ceruice suspendunt'. hos Egi dius vocat lucanos. Aliud eoꝝ est genus qui e fimo ingentes pilis auersis pedibus volitāt. paruosq3 in his contra rigorem hyemis fetus sui vermiculos nidulantur. Alij magno cum murmure vel mugitu volitant etc.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. xviij. Menstruosa mulier si segetē ambiat nudata scarabei decidunt et ani- malia noxia.

B ¶ Idem libro. xxx. Viridis scara bei natura cōtuentium exacuit visum. ideoq3 continuo eo sculptores gemmaꝝ acquiescūt.

C ¶ Thauri vt dictū est vocantur scarabei terre- stres ricino similes. nomen eis dedere cornicu- la. Alij pediculos terre vocant: qui stru mis im positi conferunt.

D ¶ Auicenna. Oleum in quo fricatur scarabeus valet ad dolorē auris in ea effusum. similiter et corpus eius optime ɔtritū.

Capitulum.cvij.

SCinifes.ysi. Scinifes sũt musce minu-tissime aculeis ꝑmoleste: q̃bꝰ tertia pla-ga supbꝰ egyptioꝝ ꝑplus est cesus. ¶ Origenes sup Exodũ. Hoc aĩal pennis suspendit̃.ꝑ aera volitãs: sꝫ ita subtile ⁊ minutũ: vt oculi visum nisi acute cernẽtis effugiat. Corpꝰ cui insederit acerbissimo stimulo terebrat. vt quã volantẽ vi dere q̃s nõ valet: sentiat stimulantẽ. Glosa sup eodẽ. Scinifes nati sũt in terra egypti de limo musce.s.minutissime ⁊ inq̃etissime inordinate volãtes: atꝫ ĩ oclos ruẽtes hoĩm. requiẽ auferũt ⁊ dũ abigũt̃ redeũt. ¶ Ex li.de na.re. Scinifes sunt ꝯmes minuti volãtes. q̃ pecudũ anhelitũ sequũt̃ ⁊ hoĩes maxie. Pungũt ãt aculeis dor-miẽtes acri satis dolore ꝑ posse. Vñ in locꝭ vbi abundat eaꝝ ꝓteruitas: homies delicati circa lectos suos rhetia sua tam subtiliter laqueãt vt ꝑ hec scinifes ad nocendũ trãsire nõ valeant.

Operationes

¶ Gelbertus in li.de sensibꝰ. Extẽde pilũ azu-chi equi sup̃ portũ domꝰ: nõ ingredient̃ domũ illã scinifes dũ stat in ea pilus.

Capitulum.cviij.

STrix Selentides ⁊ strophilos. Alb.in li.de na. aĩaliũ inq̃t. Strix est auis noc-turna.de q̃ Lucanꝰ meminit dicẽs: ꝙ tepidus bubo ꝙ strix nocturna querũtur. Hec auis a vulgo ama ab amãdo vocat̃.eo ꝙ pullos amat Et sic dr̃ ꝙ sola inter aues pullis humorẽ lacte-um instillat. ¶ Actor. Hoc nomẽ strix equiuo-cũ est ad auem illã.s.selentide.de q̃ iam dicet̃.⁊

ad bestiã hertna cõsimilẽ. ¶ Pli.li.x. Selen-tides aues vocant̃ quaꝝ aduentũ p̃cibꝰ impe-trãt incole casini mõtis fruges eoꝝ locustꝭ va-stantibꝰ: nec vnde veniãt: q̃ve abeant cõpertum est illis nũq̃ꝫ ꝯspectis nisi cũ eaꝝ p̃sidio indiget̃. ¶ Actor. Idẽ inferiꝰ de zelentide.iuxta li.d̃ na. reꝝ dicet̃. Ex q̃ viciũ sc̃ptoris ex altera ꝑte esse videt̃. ¶ Solinꝰ. Strophilos est auis paruu-la. q̃ dum escas affectat os cocodrilli paulatim scalpit. ac sensum scalburigine blãdiẽte aditũ sibi vsq̃ꝫ in fauces eius facit. Q̃d conspicatus ychneomon beluam penetrat. populatꝭ visce-ribus erosa ex aluo exit.

Capitulum. cix.

s Trutio. Actor. Strutio aliqñ quidez alas erigit: sz volare neq̃t. est em̃ ingens corpe: rara in plumis. habet ãt alas similes herodij z accipitris. Ferrũ pro comedit. ¶ Aristo. De strutiõe est opinio: q̄ nõ sit de genere auiũ pter diuersitatẽ sue creatiõis. partim em̃ q̃drupedib⁹ assimilat: partim auib⁹. Nõ habet alas sed figuras alaꝝ q̃ volatui nõ pueniũt. q2 non sunt tenues vt pili. sz sicut quadrupedes hz palpebras supiores z in eis pilos. Habet iterum plumã multã in inferiori parte corpis. et duos pedes vt auis. sz vngulã fissam vt quadrũpes. Est em̃ magni corpis. cũ auium corpa necesse sit esse parua: alioq̃n volare nõ possunt. Tres habet digitus in vtroq3 pede pter alas z pter pondus. Cũq3 sit ponderosi corpis: z nõ boni volatus. multã habet supfluitatez: multumq3 coit. sicut z gallina z perdix. ¶ Ex li. de na. re. Strutio est auis pene bestialis gener̃. Habz em̃ pennas: sz nũq3 vtitur eis in volatu. Alas habet tenoes z plumas velut pilos. In eũndo alas erigit adeo q3 in terra currit vt equos celeritate pcedat. Habet aũt vngulas bisulcos ad cõprehendos lapides q̃s emittit in fuga ptra insequentes. Ferrũ comedit z digerit: quia calidissime nature est: z equum naturaliter odit: z miro modo psequit. Equus etiam illam intantũ odit ac retinet q3 eam videre non audet. Ossiculum paruũ sub alis habet. quo se ĩ latere pungat z agitat quãdo puocat ad iram. In pectore pro magnũ os z latum ad ptectionem magni corporis sibi creatuz. Porro stolitidas ei tanta est. vt cum frutice collo occultauerit. reliqui corpis latitudinẽ latere credat. Naturaliter autez caluescit. z ita plumas exuit. vt et nudus fere remaneat. Sed corium hz fortissimũ quo in plumis ptegit ab importunitate frigoris. corpus habet fere ad magnitudinẽ asini. statura mediocris. Oua quoq3 eius adeo magna sunt vt ex transuerso secta vasa fiant ad bibendũ pro amplitudine sua. ¶ Phisiologus. Strutio solo visu ita fouet oua sua in harena recondita: vt ex eis pulli egrediant in lucem. Hec inter aues ceteras duas tm̃ digitos continet ad modũ vngulaꝝ arietis ita q3 de concauitate pedis sui subtus quasi de funda proĳcit lapides sup hominẽ. Ferunt etiam oculo vno intueri celũ: z altero terram.

Operationes.

A ¶ Rasi. Caro strutionis omnibus grossior iudicatur.

Capitulum. cx.

s Trutiocamelo z Sturno. Plinius. Strutiocameli affrici vel ethyopici: aues sunt grandissime z pene bestiaꝝ generis altitudinem equitis insidiantis equo excedũt celeritate vincunt. ad h solũ datis pennis vt currentẽ adiuuent: ceteꝝ nõ sunt volucres: nec a terra tollunt. Ungule his ceruinis similes q̃b⁹ dimicant: bisulce z cõprehendis lapidib⁹. Quos in fuga ptra insequentes ingerunt pedibus. ¶ Actor. Uidetur esse strutiocamelus species strutionis. vel ipsumetiã genus sic appellari. quia sicut dictum est supra. pedes habet similes pedib⁹ cameli. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Sturni sunt aues parue ad volãdũ extente fusco nitentes colore. Cateruatim volant: z quodã orbe circũaguntur omnib⁹ in mediũ tendentib⁹. z hoc propter accipitres qui eis insidiantur. Uespere quidẽ aggregant. Etiaz immensis turbis. cõmurmurant. nocte silent. aurora rubente murmur excitant. Demũ vero diuise per turmas ad cibum volant. ¶ Plini⁹ Est autem z sturnus ex auibus loquentibus. Unde et cesares iuuenes habebant sturnum loquentem.

Operationes

¶ Rasi. Sturne vel sturni caro grossior est q̃ pulli vel cocurnicis. Uentrem stringũt: z multum nutriunt. A

Capitulum. cxi.

Tardā ⁊ Tragopa. ysi. Tarda apḋ nos ḋr eo ꝙ tardo ⁊ ğui volatu detē ta: nequa q̄ȝ (vt cetere volucres) velo citate pēnaꝝ attollit̃. Grece āt gra dipes vocat. ¶ Aui. oua auis tarde (ƀm ꝙ ḋr) sūt tinctura bona. ¶ Ex li. ḋ na. re. Tragopa ē auis ī ethyopia ferruginei colorꝫ maior q̄ȝ aq̄la. caput hȝ vt fenix: excepto ꝙ ī eo cornua hȝ vt aries. vñ illḋ armatū ꝓfert aduersus oēs aues sibi ꝯriātes. ¶ Solin⁹. Tragope ē auis maior aq̄lis: cornibꝫ arietinis p̄ferens caput armatū.

Operationes.

A ¶ Auicē. Oua auis tarde sunt tinctura bona.
B ¶ Experitur hora qua preparata sunt ad illud cum filo lane in eis penetrante.
C ¶ Idem. Succus auis tale ꝯfert impetigini.

Capitulum. cxxij.

Turdela ⁊ Turdo. ysi. Turdela q̄si maior turd⁹ ḋr. cui⁹ stercore viscū ğnari pu tat. Turdi āt a tarditate vocati sūt: hyemis em̄ ꝯfinio se referūt ¶ Ex li. ḋ na. re. Turdi sūt aues pue q̄dē corpe: sȝ ꝓuidētia magne. In cacuminibꝫ arboꝝ luto nidos edificāt ⁊ pene ꝯtextim .i. ꝯtinue p⁹ coitū generāt. ⁊ mīꝰ q̄z .x. diebꝫ oua ī vtero maturescūt: ⁊ postea pariūt. ¶ Pli. li. x. At abeūt ⁊ turdi ī vicina: sȝ hū plumā nō amittūt: n̄ occultāt̃ nisi spe cibi q̄ hybernū pabulū petūt. itaq̄ȝ ī germania hyeme turdi maxie cernūt̃. Et sūt aues trimestres sic̄ ⁊ turtures. His color estate circa collum vari⁹: hyeme ꝯcolor. In cacuminibꝫ arboꝝ luto nidificātes pene cō textim ī secessu generāt. Agripina ꝯiūx Claudij cesarꝫ turdū habuit (qḋ nūq̄ȝ ante) sermonē hominū imitantē. ¶ Pall'. Turdi nutriēdi sūt in cubiculo: itaq̄ȝ includant̃ illesi ac recēter capti mixtꝫ aliq̄bꝫ añ nutritꝫ: q̄ꝝ societate ad cibos ipos capiēdos pauidā noue captiuitatꝫ mestitudinē ꝯsolēt̃. Sit aūt loc⁹ mūdus ac lucidus ⁊ vndiq̄ȝ leuigat⁹ in q̄ trāsuerse figāt̃ ꝑtice: q̄bꝫ pn̄t post inclusū volatū sedere. rami q̄ȝ virides sepe mutēt̃. carice tunse mixtꝫ pollinibꝫ p̄beant̃ mirti etiā (si facultas est) lētisci olea stridere semina interdū excludēda fastidia: maxieq̄ȝ aq̄ tribuat̃ mūda. Turdi nāq̄ȝ si alēdo saginent̃: ⁊ voluptatē cibi: ⁊ reditū maximū p̄stant. ꝑcitate bn̄ficiū ministrante luxuria.

Operationes

A ¶ Auicēna. Turdoꝝ stercus comedentiū risi ꝯfert panno ⁊ morphee ⁊ etiā empetigini.

Capitulum .cxxiij.

Turtur. ysi. Turtur a voce nominatur auis pudica. sempq; in mõtib9 iugis et in desertis cõmorans. Tecta eñi hoim et ↄuersationẽ fugit. et cõmoratur in siluis. Que etiã hyeme deplumata in truncis arborũ cõcauis habitare phibetur. Cuius ecõtrario colũba humana hospitia diligit. domorũ semp planda habitatrix. ¶ Ambrosi9. Turtur est auis pudica: q̃ vbi ↄiugalis ꝑꝛij fuerit amissione viduata: ↄiũctionẽ iterate recusat: nec iura pudoris: aut cõplaciti iuri federa resoluit. et pmus amor eam decipiẽs: pl9 doloris ex morte: q̃ȝ suauitatis ex charitate dilecti generat. Discite ergo mulieres q̃nta sit viduitas grã: q̃ etiã in auib9 pdicatur. Turtur eñi nescit pmã fidẽ irritã facere: q2 prima cõnubij sorte amissa nouit castimoniam seruare. Hec auis in nido suo folia squille superiacet: ne pullos suos lup9 incurset. Nouit eñi q2 huiusmodi folia lupi fugere consueuerunt. ¶ Ex li. de na. rerũ. Turtur socium diligit: eo q2 mortuo vel capto incedens solitarie. siccis arborũ ramis incidẽs. gemẽs ac tristis. nulli auiũ est infesta: s3 ad omniũ infestationes patiẽtissima. in locis tutissimis et delectabilissimis habitat p totã hyemẽ in cõcauis arborib9. In plumis iacet. in vere aũt pducitur. multe q̃dẽ earũ terras calidas hyeme petũt. et multe remanẽt si locũ habeãt. soli oppositũ ad quiescendũ aptum. Aliq̃n ita debiles sunt naturaliter vt manu capi pñt. Que sepe terna pariunt. s3 nũq̃ȝ plus q̃ȝ duas educãt. siliter et palũmbi. Turtur ouat in vere bis et sepe ter. S3 h̃ q̃n vnũ par ouorũ corruptũ fuerit. aut casu perierit: solaq; auiũ pullos suos de nocte pascit. ¶ Aristo. Turtur ex fructu viuit: sicut et palũbus. Palumb9 autem semp apparet: turtur aũt nõ. Coit quidẽ turtur post tres menses: pregnans est dieb9. xiiij. et totidẽ cubat. Viuit aũt et cubat sic̃ et columba q̃ndecim annis. ¶ Pall. Turtures vt alantur breui et ꝑpe obscuro cubiculo claudendi sunt: quos nutrire facilimũ est. q2 nihil expetunt.

Operationes.

A ¶ Auiceñ. Sanguis turturis calidus distillatur sup aurẽ ↄtritam et dolorosam.

B ¶ Plinius libro. xxix. Turturũ sanguis eximie prodest oculis cruore suffusis. Fimus earum albugines extenuat.

C ¶ Huius ale dextre sanguis medicinalis est immissus oculis.

Capitulum. cxxiiij.

Vanell9. Ex li. de na. re. Vanelli sũt aues q̃s Pli. simphalides vocat. sat9 pulcre: colũbina magnitudie cristato capite vt pauo: collo q̃dẽ colore viridi et lucẽti. reliq̃ v̄o pte corpis varietate distincta. Hec auis cũ hoiem etiã a lõge nido suo appropinq̃re senserit egressa: statim cũ clamore occurrit. Sicq; stulta dum hoiẽ a nido suo amouere se credit: ipo clamoris inditio nidũ pdit. quẽ pgressus hõ spoliare ↄtẽdit. Hoc idẽ dic̃ Plini9: licet p alia v̄ba.

Capitulum. cxxv.

Vespertilio. Ari. Vespertiliões hñt pedes sicut aues: ⁊ carẽt cauda qm̃ sũt agrestes. Ipsarũqȝ ale sũt mẽbranules. i. corio indistincte et si caudã habuissent: motũ alaꝝ ꝓhiberẽt. et q̇a nõ sũt diuise instar muriũ hñt ĩ vtraqȝ ꝑte mandibula: dẽtes. ⁊ victũ sibi de nocte acq̇rũt vt bubones. Amb. Vespertilio ẽ aĩal volatile sil' ⁊ quadrupes. dẽtibꝫ etiã vtit̃: q̇ ĩ aliis auibꝫ repiri nõ solẽt. Parit ãt vt q̃drupedia nõ oua: sȝ pullos viuẽtes. crepũsculo volare cõsueuit. volatqȝ in aere. nõ aliq̃ pẽnaꝝ sȝ mẽbrane sue fulta remigio. ysi. Vespertilio dr̃ eo ꝙ lucẽ fugiẽs. vespertino crepusculo circũuolet ꝑcipiti motu acta. aĩal muriũ silẽ nõ tã voce resonãs q̃ȝ stridore. Ex li. de na. re. Vespertilio q̃drupedia ꝯcetera volatu excellit. In ꝑtibꝫ indie sũt vespertiliões colũbis maiores. hñtes q̃si hoĩm dẽtes. he in faciẽ ꝑcutiũt hoĩes. nares eis ⁊ aures alia qȝ mẽbra amputãtes. Fert̃ ꝙ hec auis strepitũ q̃rit: ⁊ sanguis ei⁹ depilat. Glo. sup Deutro. Vespertilio circa terrã volat ⁊ pẽnis ãbulat: immũda ẽ ꝯm legẽ

Operationes

A ¶ Aui. Vespertilionis lac (vt dr̃) est vrina ipsi⁹. in ipõ aũt est abstersio ⁊ vehemẽs calefactio.

B ¶ Unguẽtũ vespertiliõis ꝓhibet mãmillas puellaꝝ a magnitudine.

C ¶ Cerebꝝ ei⁹ cũ melle cõfert ꝓncipio aque descẽdẽtis in oculũ.

D ¶ Eius cinis acuit visum. ⁊ ꝯfert vngule ⁊ albugini.

Capitulum. cxvi.

Vespa. Ari. Vespa ẽ aĩal annũlosũ volatile. Aculeis venenosũ q̃ dr̃ de putridis asinoꝝ carnibꝫ nasci sic̃ fuci de mulis. scrabrones de eq̇s. ⁊ apes de vitulis. Itẽ vespa aerem nõ recipit. i. nõ sua qȝ vita ⁊ nutrimentũ est circa sterc⁹ ⁊ carnes. Et est de aĩalibꝫ q̃ manẽt cũ sociis suis: sic formica ⁊ apis. hȝ ãt lanceã interi⁹ sic scorpio exteri⁹. Sãguie caret: alas qȝ mẽbranas coopta s hȝ. Accidit vespis senectutẽ exuere. Apes qȝ nocent̃ a vespis. Ideoqȝ nocet apibꝫ illas appropinq̃re. Ex li. de na. re. Vespe ex eq̇nis carnibꝫ aliq̃n ꝓcreant̃. in plenilunio magis crescere dicũt̃. haꝝ vita circa stercus est Ceras q̇dẽ faciũt: sȝ non ex collectõe floꝝ. ⁊ ob h̃ inutiles sũt. Ari. Vesparũ cibꝫ est ex floribꝫ ⁊ fructibꝫ: sepe q̃ȝ viuũt ex cibis aĩaliũ. Multa venat̃ in fine hyemis: ⁊ plures eaꝝ venãt̃ circa calẽ. venant̃qȝ multa ꝓpe aggeres magnos ⁊ altissima loca. oẽsqȝ vident̃ cũ aculeis. nõ aũt ꝯgregãt vespe flores. nec cibãt̃ ex eis sic apes. sȝ cibꝫ eaꝝ in maiori ꝑte est ex carne. ideoqȝ circa stercora manẽt. muscasqȝ magnas dep̃hendũt ⁊ caput eaꝝ abscindũt. nidos sub terra faciunt ⁊ vt formice terrã extrahũt. Preterea iuxta Pliniũ q̃daȝ vespe spalãgioꝝ gen⁹ ꝑimunt ⁊ in nidos suos portãt. deinde illiniũt. ⁊ ex his incubando gen⁹ suũ ꝓcreant.

Operationes

A ¶ Cõstan. Vespe ⁊ apes eis q̃s pungũt tũmorẽ calidũ ⁊ ruborẽ faciũt. rostꝝqȝ eaꝝ remanet vbi tangũt.

B ¶ Et aliq̃n morsi sudorẽ patiũt̃ ⁊ abhominationẽ.

E ¶ Aui. in. ii. cañ. vespaꝝ puncture bonũ est poliũ emplastri more superpositum.

D ¶ Silr̃ folia siluestris malue sedũt illã emplastrata. Itẽ sterc⁹ capraꝝ attrahit vespe venenã.

E ¶ Ex sale q̃ȝ cum aceto ⁊ melle fit emplastrũ ad puncturã vespe. Et oleũ lauri ꝯfert eius mordicationi.

Capitulum.cxvij.

V Lula. ysid. Ulula est auis a plãctu 7 luctu noīata. Cū eīm clamat aut fletum imitat᷑ aut gemitū. Unñ apd augures si lamētet᷑ tristiciā tacens ostēdere fert᷑ ꝓsperitatē. Actor Ulule (vt dic glosa sup ysaiā) sūt aues magnitudinis coruine. maculis resperse. q̄ rostro ī palude fixo horrende stridūt. habētes vocē silem vlulatui lupoꝝ: vñ 7 nomē accepert. 7 vocant᷑ gallice buhort. De hac etiā superi⁹ dictū est ī ca. Buthorio. 7 de onocroculo. q̄ noīa sūt idem.

Capitulum.cxviij.

V Pupa. ysid. Upupa est auis spurcissima cristis extantib⁹ galeata semp in sepulcris 7 humano stercore cōmorans. Upupa grece dicta eo ꝙ stercora humana ꝯsideret. 7 fetenti pascat᷑ fimo. Cuius sanguine q̄ se inunxerit dormitū pergens demones suffocātes se videbit. Glosa sup Leuiticū. Upupa lugubris est 7 luctū amans. Unñ 7 in lege comedi ꝓhibet᷑ qꝛ seculi tristicia mortem operat᷑. Phisiologus. Upupe pulli cū parentes suos senuisse viderit ita vt neqꝫ volare neqꝫ videre possint. vetustissimas parentū plumas euellūt. 7 oculos eoꝝ liniūt. fouētqꝫ eos sub alis suis: donec crescāt eoꝝ penne. 7 reilluminent᷑ oculi eoꝝ. sicqꝫ mutuā vicem parentib⁹ reddūt. Jorath in libro de aīalib⁹. Upupe pulli parentes suos fouentes anhelant sup oculos ipoꝝ vt visum recuperēt. Ex li. de na. reꝝ. Upupa est auis admodū pulcra: ꝫ immūda. vna tñ voce sicut 7 cuculus importuna est. hieme latet: 7 nuda est. vere ꝓducit᷑ Huius parentes senescentes inter pullos iam adultos in nido plumas exuūt 7 interim a pullis pascunt᷑: donec vires plumasqꝫ recuperent Cū eīm senio visum ꝑdiderint pulli notam naturaliter herbam colligūt: 7 eoꝝ cecatos oc'los inde liniūt vt visum recuperent.

Operationes

¶ Pitagoras ī li. romanoꝝ. Sāguis vpupe illit⁹ hoī dormiēti demoniaca gignit fātasmata. — A

¶ Penne ꝫo posite sup caput hoīs sedant soda id est dolorem capitis. — B

¶ Huius etiā lingua sup illū suspensa. q̄ multā obliuionē patitur: ei ꝯfert. — C

Capitulum.cxix.

V Ultur. ysido. Uultur a volatu tardo nominatus putat᷑: magnitudine quippe corꝑis prepetes volatus nō habet. Fertur pene vsqꝫ ad centū annos ꝓcedere. Uultures autem sicut 7 aquila vltra maria cadauera sentiunt. Altius quippe volantes: que multa montium obscuritate celant᷑ ex alto illi cōspiciunt. Ambro. Uultures dicuntur sine cōcubitu generare et concipere. Solent etiam mortez hominis quibusdā signis annunciare. Cum eīm lacrimabile bellū acies inter se instruūt. multo vultures sequunt᷑ agmine. 7 eo ꝫcant ꝙ multa hominū multitudo bello casura sit futura preda vulturib⁹. Glosa sup Leuiticū. Lex vulturem comedi ꝓhibet q̄ bellis 7 mortuis gaudet.

Phisiolog⁹. Sedet at vultur in altissimo loco qꝛ retardat̃ in ascensu a terra. ascenditqꝫ tantū in altissima vt videat loca remota. Ideoqꝫ dꝛ ꝙ sol⁹ vultur ē auis dei. Hic etiā maiores aues rapaces vt accipitrē insequit̃. Arest. Vultur grauis est ꝛ mali moris. famelic⁹ ꝛ clamosus. Venatur in locꝫ a nido remotis valde. ꝛ vt videat loca remota valde. ascendit ad locū altissimuꝫ: ibiqꝫ sedet qꝛ difficilis est ei eleuatio a terra. idō qꝫ dꝛ ꝙ sol⁹ vultur est auis dei: dephendit autē lepores: ꝛ paruos ceruos ꝛ capras ac vulpes ꝛ aīalia cetera q̃ retinere potest. Idem. Vultur nidificat in locꝫ altissimis. ꝛ multotiēs sup arbores. Inuidet pullis suis cū impinguat̃. nec pascit eos nisi de cibi sui reliquijs: ꝛ illos anteqꝫ volare possint eijcit. Est aūt auis alia que protectos illos cū pullis suis nutrit. vnū par vulturū occupat vnū magnū locū. ꝛ idō secū alios nidificare nō pmittit. Est at lōge vite qđ ex eo cognoscit̃. ꝙ nidus eius semp ideꝫ manet. Cū eñ senescit elōgat̃ rostrū eius superi⁹ ꝛ arcuat̃ Et in fine fame morit̃.

Operationes.

A ¶ Esculapius. Vulturis penne cōbuste fugant

B serpētes a domo. ¶ Iecur eius tritum cū sanguine p decem dies bibitū: caducos liberat.

C ¶ Sanguis eius cū succo marubij caligineꝫ

D oculoꝝ sanat. ¶ Adeps eius dolorem oculoꝝ

E sanat: ꝛ dolores neruorum euacuat. ¶ Dyasco. Fimus vulturꝫ medicinalis est. nam fumigiū

F ei⁹ secundinā expellit. ¶ Plini⁹ li. xix. Vulturis fel ex aqua dilutū albugies sanat oculoꝝ.

G ¶ Penna vulturis si scalpantur dentes acidū faciunt habitum.

Capitulum. cxxx.

x yon. Actor. Xyon est auis immūda fm legem cui⁹ natura non satis est nobis nota. Est aūt vt legit̃ de genere vulturꝝ: sꝫ minor qꝫ vultur. Hec eñ est mens Alberti in libro de naturis aīaliū. Et similiter in li. de na. reꝝ.

Capitulum. cxxxi.

y Bos: ydros: et ysida. Ex lib. de na. reꝝ. ybos est auis visu debilis que imitat̃ vocē equi. Et qñqꝫ sup eum volans: eū stupefacit: ipmqꝫ fugere cogit. ¶ Aristoteles. ybos ideo cū equo pugnat: quoniā ipm a pascuis eijcit: ꝛ herbas comedit. Ideo stupefaciens eum fugere cogit: ꝛ forte interficit. Est aūt auis pulchri coloris. ꝛ vita eius bona. Manetqꝫ apud fluuios ꝛ imagines eorum. ¶ Idem. ydros est animal volatile in Nilo flumine. satis inimicū cocodrillo. Nam de natura et consuetudine cū viderit cocodrillum in littore fluminis ore aperto dormientem inuoluit se limo quo facilius possit eius faucibus illabi. sicqꝫ faucibus suis irrepens erosis cocodrilli visceribus: tandē inde viuus exilit. ¶ Ex libro de naturꝫ rerum. ysida sono vocis dicta est. auis quidē parua: sed pennaꝝ vetustate clarissima. In dorso colorē habet inter viridem ꝛ ceruleum. In pectore vero profert imaginem carbonum ardentium. Duos tm̃ habet in pede digitos. vngues aduncos. sꝫ rostrum paruum ac directum. Circa aquas

assidua est. pisciculis vivit. terrā rostro cavat. ibiq3 nidum congerit ac fetus facit.

Operationes

A ¶De hac opinat vulgus. q3 si pellē cū plumis aut mortue detrahas et parieti infigas omī anno plumas ac si esset in corpe cōmutabit.

Capitulum. cxxii.

Selentides. Ex libro de natu. rerū. Selentides sunt aves (vt dic Plinius) quaꝝ suffragiū a Joue deo petunt incole mōtis cassini cum a locustis fruges illius vastantur Itaq3 a deo misse locustas depopulantur: et vnde veniant: quove abeant ignoratur: aut q̄ vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro suo de naturis animalium in tractatu de avibus.

Hec igit dicta de aviū natura sufficiant.

Prohemium.

Iam in p̄cedenti tractatu locuti sum⁹ de volatilibꝰ q̄ in genere animaliū videntur esse pfectiora natatilibꝰ. Jdo nūc in isto quarto tractatu deo opitulante dicem⁹ de natatilibꝰ sive animalibꝰ aquaticis: h est de piscibꝰ. Nam sicut aer ornatus est suis aīalibꝰ sc3 volatilibꝰ q̄ possunt ex eo respirare propter crassitudinē humoris et quoꝝ corpa potest sustinere. sic et aqua suis. id est natatilibꝰ. que q̄des pinnulis suis innitūtur aque natādo. sic aves pennis suis volando. De piscibꝰ igitur dicturi s̄m ordinē alphabeti: et p capitula sicut in precedentibꝰ procedemus.

Capitulum. i.

Abremon Achandes Accipenser Albirem et Alphoram. Ex libro de naturis rerum. Abremon: al's Abare non est piscis vt dicit Arestotiles. multum fecundus ovis. nec alioꝝ more contactu maris parit. sed naturali quodam instinctu ventrem suum ad arenam fricat. que contactu aspera est. et gustu salsa. Sicq3 ova cōcepta parit: et post tempus debitum fetus educit. Jorath in libro de animalibus. Piscis abren hora tempestatis maris. natos suos in ventre salvat. et post tempestatem evomit eos. ¶Idē. Achandes piscis solicitus de pullis suis navibꝰ maris adheret. sicq3 propter ipsum omnino fiunt

immobiles naues. ¶ Ex li. de na. re. Accipen/der est (vt dicit Plinius) piscis apud antiquos nobilissimus. Hic solus contra morem omnium piscium habet squamas toto corpore ad os versas. ¶ Pli. li. ix. Apud antiquos piscis nobilissimus habitus accipender. vnus omnium squamis ad os versis. contra aquam nando meat. nullo nunc in honore est. quod quidem miror cum sit rarus inuentu. quidam eum elopem vocant. In li. vts. Albirez est piscis marinus habens cutem adeo spissam et duram ac firmam: vt ea milites vtantur pro galeis. In eodem libro. Alphoram est piscis qui non gignitur. sed in loco lutosa vbi non est aqua. ex ipsius luti putredine in modum vermiculi creatur. postea est cum ascenderit aquam crescit in piscem. Durat autem modico tempore: citoque dissoluitur.

Capitulum .ij

Anguilla. ysi. Anguilla dicitur ab anguis similitudine. Huius origo ex limo est. Unde et quando capitur adeo lenis est: vt quanto fortius presseris: tanto citius labatur. Ferunt autem orientis fluuium gangen anguillas terrenis pedibus gignere. Plinius li. ix. Anguille octennis viuunt annis. Durant et sine aquis diebus senis acquilone spirante austro paucioribus. At hyemem in exigua aqua non tolerant neque in turbida. Ideoque circa vergilias maxime capiuntur. Fluminibus tamen preci pue turbidis pascuntur noctibus. ex omnibus piscium sole non fluitant. Porro vice pedum pinne date sunt bine piscibus omnino longitudo vt anguillis et congris. Item anguille scopulis se atterant. eaque strigmenta viuescunt: nec alia est earum procreatio diutius. at ceteris viuunt anguille aquis exempte. Idem li. x. In anguillis omnibus nec est masculinum neque femineum genus: quia nec animal nec ouum ex se generant: sicut neutrum est et ostreis genus: ceterisque vaso vel saxo adherentibus. ¶ Ex lib. de na. rerum. Anguilla est a liorum piscium limo nascitur: difficulter excoriatur. durissimam habet mortem. que etiam excoriata viuit ad vocem tonitrui commouetur. Aquis claris fluuialibus gaudet. et in absconsione pliadis maxime capitur. quia tunc ex ventis oppositis aqua turbatur. Ad pisciculos inferiores potestatis rapax est. maxime tamen cum in semine reperiuntur.

Operationes.

¶ Ex li. vts. Ex omnis sola piscium non fluitat: nisi cum aquis putrefacta dissoluitur. plus alio cibo decoquatur. aliter nociuus est cibus eius. ad ignem assata plus competit: quia malicia eius illic euaporatur. A

¶ Pinguedo eius auribus medetur. B

¶ Item anguille vino necate: qui ex eo biberit tedium vini habent. C

Capitulum .iij.

Alec. Ex li. de na. rerum. Allec est piscis marinus admodum paruus in occiduo mari: quod mediterraneum est inter maiorem Britaniam et germaniam. Cumque vnumquodque fere genus piscium marinorum habeat tempus suum in quo solo sit bonum: scilicet ab Augusto vsque ad Decembrem. Qui cum recens captus fuerit delicatiorem cibum prebet. Salsus autem in vsum hominum vltra quam alij pisces sanus durare potest. Omnium quoque fere piscium solus aqua viuit tantum. Nec nisi in aqua viuere

potest. Nã statim vt aeris serena ɔtigerit expi-
rat. nec vlla mora est inter ɔtactũ aeris ꝛ expira
tionẽ. Oculi eiꝰ instar luminis de nocte lu-
cent in mari. sꝫ boꝝ fctus cũ ipo pisce moritur.
vbicũqꝫ sup aquas in mari lumẽ vidẽt: grega
tim adnatant. Et h astutũ ad rhetia dictꝫ tem-
poribꝰ alliciũt q̃si parati. ad capiendũ diuino
munere in vsũs hominũ deducũt. Hybernis
aũt tpibꝰ secrete maris vsqꝫ ad tempꝰ debitũ ab
scondunt. ꝛ h circa germaniam. ¶ Ysid. Allec
piscis est ad liquorẽ salsamẽtoꝝ ydoneꝰ. vnde
ꝛ nũcupatꝰ. Actor. Fert ãt allec ex puro aque
elemẽto viuere: sicut salamandra ex igne.

Operationes

A ¶ Piniꝰ libro. xxxix. Allece scabies pectorꝫ sa
nat infusa p cutem incisam.

B ¶ Et ɔ canis morsus: draconis ve marini pdest

Capitulum. iiii.

ARaneos Aries ꝛ Arini. ¶ Auicenna
Aranea marina. videtur q dispositio-
nes eius ppinque sint dispositionibus
scorpionis. ¶ Ysid. Aranea genus est piscis. di
ctum eo q aũre feriat. habet tm̃ in ea stimulos
quibus percutit proximantes. ¶ Plinius lib.
ix. Aculeo spine in dorso obnoxius est ac ve-
nenosus. ¶ Plinius in eodem. Aries est piscis
qui grassatur vt latro nũc grandi nauium in
salo stantium occultatus vmbra. si quẽ nandi
voluptas inuitet expectat. nunc elato extra
aquam capite piscantium cymbas speculatur.
occultatusqꝫ adnatans mergit. ¶ Esculapius
in li. de aĩalibꝰ. Arini siue harini piscis cũ ho-
mo viderit eũ inebriat. ꝛ mouet eũ ad rixas et
ɔtentiões: postq̃ꝫ fco comederit placat ira eiꝰ.

Operationes

A ¶ Aranea itaqꝫ morsus ceterũqꝫ reptiliũ mari
noꝝ venenosoꝝ. dixerũt curãdos esse cũ tyria-
cis q̃bꝰ curat venenũ frigidũ ꝛ cum medicinis
rutelarum: ꝛ tyriaca eoꝝ.

Capitulum. v.

ASpidochelon ꝛ Aurata. ¶ Phisiolo-
gus. Aspidochelon grece dr belua que
dã in mari: q̃ latine dr aspido testudo.
Est autẽ cetus magnus: habens sup coriũ suũ
tanq̃ꝫ sabulũ. qd est iuxta littus maris. Vnd
plerũqꝫ eleuato dorso suo sup vndas a nauigã
tibꝰ nihil aliud credit esse q̃ꝫ insula itaqꝫ appli-
cantes dentes sup eam alligant naues accen-
dunt focos ad coquendos cibos. Ille fco vbi
sentit odorẽ ꝛ calorẽ ignis mouet se a loco. ꝛ sic
mergit naũes in pfundũ. alia q̃ꝫ huiꝰ belue na-
tura hec est. qñ esurit aperit os suũ: ꝛ quasi quẽ
dam odorem bene olentem exalat de ore suo.
Quem sentientes minores pisces ɔfluũt i os
eius. quod vt impletũ fuerit claudit ꝛ os trans
glutit. ¶ Idem. Aurata dicit ex eo q in capite
suo auriculo rem habet.

Capitulum. vi.

A Aforam. Alb. i li. de na. aīaliū. Alforā piscis est q̄ ex putredine luti generat᷑: ꝛ i luto sine aq̄ ꝑcreat᷑ admodū ꝟmiculi. q̄ ꝟmis aq̄ ascendēte crescit i piscē. De h̄ pisce naute dicunt: qm̄ si ꝯsumat᷑ putrefact᷒ vsq̧ ad caput et ad oculos. adueniēte aq̄ iteꝝ renascit᷑: ꝛ tūc diu viuit: cū ante hmōi suam regenerationē parue vite sit. vt sup̄ dictū est capitulo ꝑmo.

Capitulum. vij.

N Asturā. Alb. in li. ꝺ na. anialiū. Asturā piscꝫ ē q̄ tpe veris ꝛ autūni ī spumis pluuialibꝰ generat᷑: ꝛ ī eis ebulit sicͨ ꝟmis ex stercoribꝰ aīaliū. Dꝛ etiā ex luto generari. h̄ piscꝫ impatiēs. claritatꝫ solis fugit ad vmbras arborū q̄s in aq̄s ꝓijciūt. calorē tn̄ diligūt ꝛ hn̄t. de profundo ad ripā natāt. tpe siccitatis nō abūdant sꝫ qn̄ multe sunt pluuie ꝛ calide abundant.

Capitulum. viij.

H Aureū vellus. Alb. in li. de na. aīalium. Aureū vell᷒ est aīal marinū sicͨ spōgia. ꝛ de spōgiaꝝ genere. sꝫ rari᷒ ē ꝛ molli᷒ admodū lane. ꝛ lanugo ei᷒ ī auri splēdorē ꝯuertit᷑ ꝛ dilatat᷑: ꝛ ꝓlōgat᷑ sicͨ vellus. ꝛ dū est in mari. ꝛ mouetur motu ꝯtractiōis ꝛ dilatatōis sicͨ spōgia. ꝛ raro inuenit᷑. tn̄ hoc inuentū in frigia: tum extitit belli troyani inter grecos ꝛ frigios. sicut dicit Dares frigius in hystoria troyana.

Capitulum.ix.

Arburciũ. Amnis. Abaniger. Afferus ⁊ Astralus. Alb. in li. de na. aialiũ inq̇t Arburciũ piscis est multꝫ ouis fecũdus sed non eijcit oua nisi ventrē ꝯfricet ad barenā tactu asperā. ⁊ in illa pullos educit ⁊ complet. ¶ In eodem li. vtš. Amnis piscis est vt dicũt saxatilis: q̇ lapidē gestat interius. Est āt valde speciosus in lateribus. ꝑgultas hñs puniceas toto autē corꝑe reliquo diuersis coloribꝫ est di/stinctus ac depict⁹. ¶ In li. vtš. Abaniger pi/scis est vt dicũt q̇ amno ꝓpemodũ similis est. ⁊ est lõg⁹ ⁊ rotũdus. q̇ germanice gwich vocat. ⁊ est alb⁹ bonaꝝ carniũ. breuior anguilla. rostꝝ auis habēs ꝓ ore subtile ⁊ lõgũ. ⁊ rubeũ ⁊ viri dē interius habet spinā. ¶ Alb. in libro vt sup̄ Afferus piscis est q̇ ꝓpter exiguitatē hamo ca/pi nõ potest. ¶ In eodē li. Astralus piscis est q̇ aquaꝝ vndas ore suscipit ⁊ orit̃ qñ pleades oc cidũt: eo ꝙ tũc temp⁹ est pluuiaꝝ.

Capitulum.x.

Abydes. Alb. in li. vtš. Abydes a nĩal est marinũ. cui⁹ ꝯuersatio ꝑmũ est in aq̃is: ⁊ cibus. Et postea mutat̃ figu/ra ei⁹ ⁊ efficit̃ terrestre. ⁊ egredit̃ de aq̃ querēs victũ in terra. ⁊ cum figura mutat̃: mutat̃ etiaꝫ nomen eius: ⁊ vocatur astoyꝫ.

Capitulum.xi.

Abuna. Alb. in li. de na. aialiũ. Abune mõstrũ est maris gulosi⁹ cũctꝫ marinis beluis. preda viuit. ⁊ in crassitudine corꝑis sui vertit̃ ei q̇cq̇d comedit. vñ qꝛ stomacho caret: venter eius qñ comedit multũ extendit̃ ⁊ inflat̃ sup̄ modũ. ⁊ cũ ampli⁹ extēdi neq̇t. pisces ꝑos eijcit. ⁊ h̄ de facili. qꝛ cũ collo careat sic̃ ceteri pi/sces: os ei⁹ ꝯtiguũ est ventri. Est aũt adeo cras sum aial ꝙ qñ ꝑiculũ timet: pellē ⁊ carnes suas ꝯhens replicat. ⁊ extremitates sui corꝑis intra se sic̃ iricius abscõdit. ita vt nõ appareāt. qđ tñ aliqñ sine sui detrimēto nõ facit. Mortemeñ adeo timet ꝙ cũ periculũ senserit nõ laxari: ne abscedere bestiā q̃ in insidijs latet: nequaq̃ꝫ ca put foras extrabit qđ intra corp⁹ suũ abscõdit. sed cum affligitur fame carnes suas deuorat. magis eligens in parte absumi q̃ꝫ preda facta beluis in toto consumi.

Capitulum.xij.

B Archora. Albertus in libro vt supra. Barchora est animal marinũ habẽs orificium pre omībꝰ animalibꝰ fortissimũ. Nam ꝛ lapidem si in ore suo acceperit: eũ frangit. hec quandoqꝫ ad ripas exit: ꝛ herbas depascit. et quando oportet in aquam reuertitur. ibiqꝫ submergitur ne cutis dorsi eius a sole exsiccet. ꝛ ad nutũ debitum deflectere se non possit. Pisciculos quoqꝫ comedit. ꝛ ꝑ illos deprehendit. Piscatores nāqꝫ pisciculos paruos viuos filo consutos in mare ꝓiciunt. qui dum effugere nõ valent. sed insimul fluitant. animalis predicti morsibus patent. At ipm animal dum vnũ post alium transglutire laborat, interim occupatum deprehenditur.

Capitulum:xiij.

B Orbotha. Botha. ꝛ Brenna. ysido. Borbotha sunt pisces quidaꝫ fluuiales. aliquatenus anguillis similes. lubrice nanqꝫ sunt. et excoriantur sicut anguille. Corium habent nigrum. esum dulcem. et epar pre omībus piscibus melius ꝛ efficacius. Caput magnum respectu corporis. os amplum et latum valde. Cum autem etate duodecim annos excesserit: in corpus magnũ crescit. ꝛ tunc nomen eius mutatur: ꝛ solaris vocatur. ꝺ quo inferius dicetur. Idem. Bothe sunt pisces fluuiales: qui non natant: nisi per amplitudineꝫ corporis. Tenuissimi nanqꝫ sunt et lati valde.

Pinnas habent in circũitu lati corporis. impinguantur vento meridionali flante. Cunqꝫ venatur hic piscis a piscatoribus: fundũ aque petens: aquam supra se turbat vt videri nequeat. Maximeqꝫ corpore strato cum terre adheret. supra dorsum terre simillimus est. Maculas autem in dorso rubeas habꝫ. ¶ Alexander Brenna est piscis fluuialis: qui cum videt sibi lucium imminere: declinat ad scenosa aquarum limpiditatem a tergo perturbans.

Capitulum.xiiij.

B Alena. ysidorꝰ. Balena est immense magnitudinis bestia ab emittendo ꝛ fundendo aquas vocata. Ceteris em̄ bestijs maris altius iacit vndas. Balin autẽ grece dicitur emittere. ¶ Plinius libro nono. Balenas in gaditano occeano nõ ante brumã conspici tradunt. Condi autem estatis temporibꝰ in quosdam sinu placito ꝛ capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc scire orcas infestam his beluam. et cuius ymago nulla repñsentatione alia possit exprimi q̄ꝫ carnis immense dentibus truculente. Irrumpunt ergo in secreta vitulosqꝫ illarum aut vetus: vel etiam nondum grauidas morsu lacerant. incursuqꝫ ceu liburnicarum rostris fodiunt. Ille vero ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere suo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariendi ve penis inualide. solũ auxilium nouerunt in altum perfugere: seqꝫ toto occeano defendere. E cõtra orce laborant occurrere

secque opponere. et cauatis angustijs trucidare in
vada vrgere satis illidere. Spectantur hmoi
predia ceu ipo mari sibi irato: nullis in synu ve
tis: fluctibus vero ad anhelitus: ictusque quantos
nulli turbines voluant. Ora balene habet in
frontibus. Ideoque summa aqua annotantes in
summa nymbos efflant. Balenis branchie
nō sunt sicut nec delphinis. Hec duo genera fi-
stulis spirant que ad pulmonē ptinent. Bale-
nis a fronte: Delphinas a dorso. Item q pilo
vestiuntur animalia pariunt vt pristis. balena:
vitulus ¶ Idem in libro. x. Balene ac Delphi
ni dormiunt. Nam etiam stertentes audiuntur.
¶ Solinus. Indica maria balenas vltra spa-
cia quattuor iugerū habent. Sed quos fasci-
turas nuncupant. Qui enormes supra molem
ingentiū colūnarum vltra nauium antemnas se
extollunt. haustosque fistulis fluctus ita eruc-
tuant: vt nymbosa alluuie: plerumque nauigan
tium alueos deprimant. ¶ Ex libro de naturis
rerum. Balene branchias non habentes fistula
spirant. quod raro in marinis animalibus inue
nitur. Fetus suos gestant cū infirmantur et inua-
lidi sunt. et si parui sunt: eos in ore suscipiunt.
hoc idem imminente tempestate faciūt. et post
tempestatē illos euomunt. Quū pter defectum
aque fetus impediuntur ne matrē sequantur. Ma
ter aquam in ore receptam instar fluuij ad eos
eijcit: vt sic inherentes terre liberet. adultos
etiā diu comittatur. Adolescunt autē celeriter. et
decem annis crescunt

Capitulum. xv.

Babilonicus: et Belue. Alb. in lib. de
na. aīalium. Babilonici pisces sunt (vt
dicit Theofrastus) circa babiloniam
existentes in locis vbi dulces aquas in cino-
rosis recipiuntur ex fluuijs incidentibus. inde em
egrediuntur pisces ad pastum. capita ad modum
ranarum magnarū reliquas partes corpis ad
modū ragie habentes. similes piscibus alijs pin
nulis gradiētes et cerebro motu caude. ¶ Pli-
nius. Belue in orientali mari sunt. Et belue
sunt aīalia marina adeo magna et importuna
que pcellas excitant de pfundo. et picula nauibus
inducant. itaque naues Alexandri ad pericula
deduxerunt.

Capitulum. xvi.

Cancer. Ex libro de naturis rerū.
Cancer pedes habet et brachia
forcipesque pro manibus: retrogra
dus est: nec vnque ante faciem su-
am ambulare nouit. Mares du-
as habent spinas inter ventrem et caudā: qui-
bus femine carent. Que oua in ventre habēt
ictibus serpentum medentur. Coitus tempo-
re mas ascendit in dorso super feminam. At il
la motum eius sentiens a tergo coire volētis
inclinata super latus ad ipsum se puertit. sicque

costus completur. latent in hyeme mensibus quinis. Uernis tempore senectutem exuunt velut anguis. Cancer lacte potatus: sine aqua viuit multis diebus. Cum autē senuerit: duo lapides albi coloris intermixto rubore inueniuntur in eius capite: quos tante virtutis esse dicūt. vt in potu dati cordis punctiones sanāt. ¶ Arestotiles. Cancer habet octo pedes: per quas mouetur equali motu. caret sanguine: durum extra: et intus molle. nec est illud durum conterribile. immo accipit ignem in ripa maris quod est intra iudeam habentur cancri parui qui dicuntur milites propter velocitatem cursus. tantum enim currunt ꝙ deprehēdi non possunt. Et cum aliquis finditur non inuenitur in eius corpore caro vel superfluitas omino: quia pascua non habent. ¶ ysidorus. Cancri vocati sunt: quia conche sunt. Crura babentes. inimica ostreis animalia. Eoꝝ vero carnibus viuunt miro ingenio. Duo aūt sunt genera cancrorum. fluuiales et marini. ¶ Ambrosius. Cancer ostreis vescitur. ſ; quia ostreum clausum nulla vi aperiri potest. Periculosumqꝫ est si chelani eius includat ad argumenta confugit. ⁊ insidias noua fraude mollitur. Explorat enim si quando ostreum remotis in locis ab omi vento contra solis radios diptycum in illud suum aperit. vt aere libero viscerū suorum voluptatem quandam capiat. et tunc clanculo calculum immittens ostree conclusionem impedit. sicqꝫ aperta claustra reperiēs tute chelas impetit: visceraqꝫ interna depascit Item femine maiorū membrorum sunt ꝙ masculi. ⁊ distātia coopertorij maior est ꝙ in masculis. ⁊ ouat per locum superfluitatꝫ. Cancer paruus generatus ex terra ⁊ limo intra loca vacua testarum aliorum animalium. Cumqꝫ creuerit aliquantulum mutatse ab illo loco ad testam maiorem. Cancer ⁊ Karabo in senectute exuunt spoliū. Uterqꝫ accipit pisces in profundo maris duobus suis labijs ⁊ diuidit eos in duas partes ⁊ ducit ad os suum.

Operationes

A ¶ Auicēna libro. ij. Cancer marinus ꝓprie dicitur illa species cancri maris qui babet omia membra dura vt lapis.

B ¶ Quod ex eo adustum est subtilius est reliqs adustis. ⁊ abstergit dentes. ⁊ delet pannum ac lentigines.

C ¶ Ulcera quoqꝫ desiccat. ⁊ ꝯfert scabiei. Item probibet lacbrymas: ⁊ resoluit cū sale vngulā. Fit quoqꝫ ex eo collirium: ⁊ fricatur cū eo scabies palpebrarum.

D ¶ Probibet etiam quartanam. Cancer fluuialis cōfert extenuatis valde. Testa cancri marini subtilior est ꝙ clibani.

E ¶ Exsiccatiua est: ⁊ abstergit pannum ac lentigines ac scabiem. Cancer fluuialis est difficilis digestionis: ac plurimi nutrimenti: ⁊ ipm quidem rectificat.

F ¶ Decoctioqꝫ cum melle extrabit spinas ⁊ acutas res infixas carni.

G ¶ ysaac li. iij. Cancros ⁊ omēs pisces conchas babētes testaꝛ Galienꝰ esse solubiles ꝓpter falsitatem eorū ⁊ acumen ꝓinde stomacho nociua sunt: maxime neruositati sue.

Capitulum. xviij.

C Caab: ⁊ Canis marinus. ¶ ysidorus. Caab est animal marinum babens pedes paruos: respectu sui corporis: quod vtiqꝫ magnū est. Sunt autem pedibus vacce similes. Horum vnus longus est cartillaginosus osse carens: quo vtitur loco manibꝫ in omnibus. Per ipsum enim eradicat quod vult. et per cibaria per eum accipitur. eaqꝫ ori suo reddit. Et cum natat in aqua spirat in ea. sed spirando anbelitu suo aquam in corpus suum attrabit. qua cum repletꝰ fuerit: ad aerem recurrens eam reijcit. ⁊ sic respirat. ¶ Idem. Canis est marina belua: terribilis ⁊ hostilis omi animanti: qō eiꝰ verberibꝫ cedit. Robustissimos babet brancbos clauoꝝ modo formatos. Hi venanē ꝑ mare greges pisciū instar canum in terra feras venantiū: excepto ꝙ latrare nequeunt. sed pro latratu afflatū borribilem babet. Insequentes ꝙ pisciū greges ad loca angusta

coartāt: ⁊ sic ī coartatos crudeli morte grassant Piscatores ꝓ laca notātes in q̇bꝫ absconditi pisces a fuga latebāt. rhetibꝫ capiunt circūclu sos. Hee ꝓ belue difficulter multꝫ tridentibꝫ ꝯfici possunt. Itē canis marinus a similitudīe morū canis terrestris dr: eo scꝫ ꝙ mordeat.

Operationes.

A ¶ Aui. Fel canis marini vel canis aque dixe rūt esse venenū: de q̄ si q̇s comederit q̄ntitatē lentis vnius interficit post hebdomadam.

B ¶ Sed cura eius est vt bibatur butirū coctū vaccinum cū gentiana romana et cynamomo et iterum coagulum leporis.

Capitulum .xviij.

C

Laucius. Capitatus. ⁊ Carpera. Ex li. de na. re. Laucius q̄ ⁊ glanis auersus mordet hamos mescatos: nec eos de uorat sꝫ spoliat. ¶ Actor. Scd̄m Pliniū p g. ⁊ l. in ꝑma sillaba scribit. vt laucius glaucius. ¶ In li. vtō. Capitatꝰ est piscis ad modū paruꝰ habens corpus ꝓpe ad reliqui corpis magnitu dinē. os qꝫ rotundū ⁊ amplū. Hic in fluuijs habitans libenter sub lapidibꝫ ⁊ inter saxa de litescit. ¶ In eodē libro. Carpera piscis est q̄si squamis aureis in lacis vel fluuijs. sic dicta: q̄si que carpens parit. cum eīn oua in ventre ad pariendū apta dictante natura presenserit marem suū odit: ⁊ ore innuit pulsu leni. vt ad iuuet pariturā. tūc ille loco seminis lac emittit qd̄ illa suscipiēs ore statim oua parit in sobolē ꝓfutura. Nā oua parere neq̄t nisi ꝑus ore semē recepit. Semen aūt cū receptū fuerit: nō solū ad partū iuuare videt: sed etiā ad oua ꝯcipien da ⁊ formanda. vnde soboles in anno futuro sperat. Semini carpere nōnūq̄ꝫ in anno pri mo natiuitatis niger vermiculus. q̇dam post aurem suā tabificūs innascit. ⁊ hoc sepius post augustum. eaqꝫ tabe moritur.

Operationes

A ¶ Remedium eius est aqua dulcis ⁊ fluuialis Huius soboles paucis aquis prouenit si in singulis fossis decem cubitorum recenter fac tis ponantur singule carpere cū paribus suis ante partum proxime

B ¶ Opinio vulgi est earū sic sobolē ꝓuenire: sꝫ postq̄ꝫ peperit eximunt. Soboles qꝫ triū vel quattuor mensiū tempe roborata. fossis reiecta reponit vbi habet crescere cū ꝑfectis.

C ¶ Habet hic piscis astutias multas. vt rheti capiendus euadat. cum enim rhete intrauerit circumiens foramen querit. Quod si non in uenerit: saltare nititur in auras liberas super rhete vt extra cadat.

D ¶ Aliquando sub rheti refugium querit. aliq̄n herbam ore tenet in fundo aque: vt rhete sup ueniens elidatur.

E ¶ Aliq̄n etiam a superis veniens cum impetu caput in limo fortius figit. vt scꝫ rhete p caudā transitus captione frustretur.

F ¶ Huius cerebrū augmentū ⁊ decrementum lune crescere vel decrescere dicitur.

G ¶ Et licet h̄ sit in omni pisce. in h̄ tn̄ magis. sic inter quadrupedia in lupo scꝫ ⁊ cane.

Capitulum. xix.

Cetus. Ex li. de na. re. Cetus est pisciũ maximꝰ: habẽs os in fronte magnũ. ꝛ patulũ. ꝛ oris meatꝰ strictos. In iu-uentute dentes habet nigros. in senectute al-bos. Hi pisces aliqñ fluctus haustos ita eruc-tuant: vt alluuie nymbosa plerũqꝫ classem na-uigantiũ deprimant. sed ꝛ cũ in mari tẽpestas oritur se sup fluctus attollũt: ꝛ cõmotionibꝫ ac turbinibꝫ naues mergunt. Harenas aliqñdo dorsis sustollunt. in qbꝫ ingruente tempestate: naute terrã se inuenisse gaudẽtes anchora iac-tis falsa firmitate quiescũt. ac ignes accensos belua sentiẽs subito cõmota se mergit ꝛ hoĩes cũ nauibꝫ in ꝓfundũ trahit. Cetus postqꝫ eta-tem annoꝝ triũ excedit: cũ balena coit. ꝛ ĩ ipso mox coitu virtute virge genitalis emutilatur: ita ꝙ vltra coire neqt. sed intrans alti maris pe-lagus intantũ excrescit: vt nulla hominũ arte capi possit. Infra tres igitur annos etatis sue capi potest. Capiunt autem sic: piscatores locũ vbi cetus est nutantes. illic congregant cũ na-uibus multis: factoqꝫ circa eum fistularum ac tubarum concentu alliciũt insequentem. quia gaudet hmõi sonis. Cũqꝫ iuxta naues heren-tem sono modulationis attonitum cernũt: in-strumentũ quoddam adinstar rastri dentibus ferreis acuminatum: in eius dorsum clam ꝓij-ciunt: clamqꝫ diffugiunt. Nec mora si certum vulneris locũ dederit: fundum maris cetus pe-tit: seqꝫ ad terram dorso fricans: vulneribꝫ fer-rum violenter impellit: quousqꝫ ꝑfossa pingue-dine viuam carnez interius penetrauerit. sic-qꝫ ferrum subsecuta salsa maris aqua vulnus intrat ac vulneratum ꝑimit. Mortuũ ergo su-per mare refluitante piscatores cũ funibꝫ adeũt ꝛ ad littus cũ magno tripudio trahunt.

Operationes

A ¶ Actor. Cetus (vt fertur) qñ ludit in mari sig-nũ est tẽpestatis. Idem de balena dr. Huiꝰ ge-neris est aspido chelone. de q̃ dictũ est supra.

B ¶ Ysi. Cetꝰ ãt vt legit nõ comedit vt alij pisces masticãdo: cibũqꝫ dentibꝫ cõminuẽdo. sꝫ tantũ modo glutiẽdo: ꝛ intra corpꝰ retinendo.

C ¶ Item habet oris meatus vt dictum est stric-tos. Unde nõ nisi paruos pisciculos deglutit quos odorifero anhelitu suo attrahens ad se ac deuorans in ventrem suum mittit. Habet enim in gutture quandã pellem mẽbrane simi-lem: que multis meatibꝫ ꝑforata: nõ sinit q̃cq̃ magni ingredi ventrem.

D ¶ Iorath. Cũ aũt cetus sperma ꝓijcit in coitu suo cũ femina: qđ supfluit ex ipo spermate sup

natat aquã ꝛ colligit ambra. Platearius. Am-bra dr esse sperma ceti: vt superiꝰ dictum est in tractatu ꝑmo de herbis. cap. xx.

E ¶ Auicenna. Ambra vt estimo est manatio for-tis in mari. melior est grisea fortis. deinde va-ria. post citrina.

F ¶ Et adulteratur cum gipso ꝛ cera ꝛ laudano. Nigra specie mala est. De virtute ambre etiaꝫ superius satis dictum fuit.

Capitulum. xx.

Celethy et Cerũleo. Ex libro de natu-ris rerum. Celethy ſm Arestotilem est animal marinum. quod preter mo-rem alioꝝ oua in matrice sua generat. Quibꝫ illic debito tempe fortes exeunt vermes ex illis. Quos cum peperint incredibili celeritate fiũt animalia ꝑfecta parentibꝫ similia. Cor habet magnum: ꝛ tamen est valde timorosum. gra-uiter dormit. ita vt manu capi possit. Aresto. Celethy est ex animalibꝫ carnem comedenti-bus. Celethy quidem habet oua. vnum cõple-tum intra quod ꝛ parit extra. Ceteri ꝟo pisces ouant extra oua incõpleta: excepta rana mari-na. Oua hec post paruitatem cito crescũt sicut vermes que generantur ex animali paruo val-de. deinde crescunt per se. Celethy non habet alas. sed habet similẽ radicibꝫ in terra crescen-tibꝫ. Generat autẽ multotiens scꝫ sex mensibꝫ. Exit a profundo maris et pullificat ꝓpe terrã: quod facit ꝓpter calorẽ: et vt a pullis suis au-feeat timorem.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. rez. Ceruleũ monstrum in flu=mine gange instar cancri. habens brachia lon=gitudine septem cubitoꝝ. quibꝫ elephantē cor=ripit ꝛ vndis submergit.

B ¶ Plinius li. viij. In gange inde statius sebo=sus aut modico miraculo affert. vermis bran=chijs binis. lx. cubitoꝝ ceruleos ꝗ nomen a fa=cie traxerũt. His tantas esse vires vt elephan=tos ad potũ veniētes mordicus cōprehēsa ma=nu abstrahant in ꝓfundum.

Capitulum. xxi.

C Chilon ꝛ Circhos. Ex li. de na. rerum Chilon inter omniũ aīaliũ genera nō pascit. sed tm̄ humiditate viscosa que exit ab eo: cibat ꝛ nutritur. vnde fit vt hoc ani=mal semꝑ sit ieiunũ: ꝛ tñ corꝑe validũ. Nam et in feminis videmꝰ plus posse differri ieiuniuꝫ ꝑ multos dies ꝗꝫ in viris ꝓpter superfluitates humidas ꝛ viscosas que magis habundant in eis. id est feminis.

Operationes.

A ¶ In eodem libro vt̄s. Circhos al's Crichos: habet cutem testeam. lenem. nigrā. ꝛ in aliqua parte rubeam. fissuras duas in pede: que tres digitos faciunt. pedeꝫ dextrũ habet paruum: sinistrum vero magnum.

B ¶ Et ideo cũ ambulat totũ corpꝰ fert suꝑ sinistꝝ aere claro absolutꝰ incedit. Cōmotis aũt vētis applicat lapidibꝫ: ꝛ immotus quiescit.

C ¶ Cuicũqꝫ rei adheret: forti applicatōe adheret.

D ¶ Et hoc mirũ est ꝙ claro quidē tꝑe sui potesta=tem habet. tempestuoso autē debilitat ꝛ infir=mat. Caput habet humanũ. reliquũ vero cor=pus fere vt canis marinus.

Capitulum. xxii.

C Onche. Plinꝰ li. ix. Concharũ gene=ra firmioris sunt teste. in quibꝫ magna varietas apparet ludentis nat. Tot coloꝝ differentie. tot figure. inter quas princi=patũ tenent margarite. ¶ Ysid. Conche et co=chlee inde vocate sunt. qꝛ deficiēte luna cauā=tur. id est euacuant. Omniũ em̄ clausoꝝ mari animaliũ atqꝫ conchaꝝ incremēta lune mem=bratur gescũt: defectu euacuant. Nam luna cũ in augmēto fuerit auget humorē. ꝛ cũ in defe=ctũ venerit humores minuunt. Conche auteꝫ ꝑme positiōis nomen est. Cochlee ꝟo ꝑ dimi=nutionē ꝗsi conchule. Conchaꝝ multa gene=ra sunt. inter quas ꝛ margarite que celee esse di=cunt. Fulgentiꝰ in libro mitilogiaruꝫ. Concha marina toto corꝑe simul aperto miscet in coitũ sicut iuba refert in phisiologis. Haly. Sade=phum. id est concha marina meliꝰ est album.

Operationes.

A ¶ Rasi in almansore. Conche marine aduste ab radendo purgant dentes.

B ¶ Ex non adustis aut attritis emplastrũ factũ adustionem ignis sanat.

Capitulum. xxiii.

[illegible]

Cochlee. Pli. li. ix. Cochlee aq̄tiles ter/
restresq̄ꝫ sūt exerētes se domicilio. bina/
q̄ꝫ ceu cornua ꝓtendētes ꝯhentesq̄ꝫ oculis ca/
rent. Ideoq̄ꝫ corniculis eaꝝ ꝑtentant iter.

Operationes

A ¶ Idē in li. xxx. Cochleaꝝ cibꝰ stomacho ē vti
lis: ſꝫ in aq̄ oportet eas in tactu eaꝝ corpe sub
feruere fieri. mox ī pruna torreri: ⁊ e vino garoq̄ꝫ
sumi. laudatissime sunt affricane: ⁊ ex insulis
B capreaꝝ. ¶ Idē in li. xxxij. Ictibꝰ scorpionū car
nes fluuialiū cocleaꝝ resistunt crude vel cocte.
C ¶ Quidaꝫ ob id salsas q̄ꝫ obseruāt ⁊ imponūt
ipsis plagis ꝑcipiūt ⁊ cochlee crude carnē tri/
tam bibere ex aqua calida in tussi cruenta.

Capitulum. xxiiij.

Conger Corez: ⁊ Coruus marinꝰ. Ex
li. de na. re. Conger est piscis marinus
vt murena lōgꝰ: ſꝫ corpe multo maior.
Hic vento flante vehemēti impinguat̄. ⁊ eius
carnes dulcissime sunt ad edendū. Cū murena
ceterisq̄ꝫ piscibꝰ inimicitias hꝫ. ⁊ intantū robu
stus est: vt polipū fortitudine dentiū laceret.
Pliniꝰ li. ix. Conger est piscis lōgꝰ vt anguilla
vel murena. flexuoso in pulsu corpis. ita mari
vtens natando. vt serpēs terra rependo. Con
ger ⁊ murena mutuo odio flagrant. caudā in/
ter se prerodentes. Congri mensibꝰ hyemis ia/
cent in spelūcis conditi. nec capiūt̄ nisi diebꝰ
estatis. Pinne q̄ꝫ vice pedū date sunt piscibꝰ bi
ne sunt omino longis vt anguillis ⁊ congris.
Polipū sua rodere brachia falsa opinio ē. Id
eñ a congris euenit ei. Nam polipū lacerant
congri. Polipū ꝓo locusta pauet. locustā con
ger. in siccum repunt etiam congri.

Operationes.

¶ Esculapiꝰ. Corez piscis est q̄ tpe pluuie in ca
uernis occultat se. Nam dū pluuia cadit super
eū ⁊ haurit eam: excecat̄ et postea moritur. A
¶ Isid. Coruus marinꝰ a cordis voce dictꝰ est.
q2 pectore grunnit. suaq̄ꝫ voce proditꝰ capitur. B
¶ Iorath: pisces q̄ dicunt̄ corui qn̄ pullificant
voce sua produūt̄. quia semp gemitus vel grun
nitus proferunt: ⁊ sic capiuntur. C

Capitulum. xxv.

Cocodrillus. Ysidorus. Cocodrillus a croceo colore dictus est. Gignit in nilo. Et est animal quadrupes in terra ꝛ in aquis valens longitudine plerūq; cubitorum viginti. dentiū ꝛ vnguiū immanitate armatū. tantaq; cutis duricia vt q̄uis fortiū ictibus lapidū tergo repercussus sit. non sentiat. nocte in aquis: die humi quiescit. Oua in terra fouet. Masculus ꝛ femina vices seruant. hūc quidam piscis serratam habentes cristam tenera ventrium desecantes interimūt. Solus ex animalib⁹ superiorē maxillā mouere dicitur

¶ Ex libro de naturis rerū. Cocodrill⁹ lingua caret. os patulum et apertum habet: et hiatum vsq; ad aures. per diem in terra quiescit adeo immobiliter: vt nisi ꝯsuetudinem eius precognoscas mortuū illum credas. Oculis clausis dormire se similat. ꝛ aues hiatu suo pabuli gr̄a inuitat. quas ad escam descendentes perimit ꝛ transglutit. Quidam hoc animal sic̄ vrsam semper crescere crediderunt. Circa nili ripas habitat in insula. gens hominū parua quidez: sed animosa. his beluis inimica. Soli enim innatare flumen audent: in quo cocodrilli habitant. saliuntq; supra dorsa eorum ꝛ illos inquietant. Arestotiles. Cocodrillus in aqua cōuersatur: non tamen recipit aquam intra se sed aerem ꝛ parit extra. habet sanguinem duosq; pedes maiores: ꝛ caudam. omniaq; talia sunt fissipedis multorūq; digitoꝝ. ꝛ participant instrumentū sensus in lingua p̄ter cocodrillum. Hoc etiam animal nō habet aures sꝫ foramina tm̄: que sunt vie auditus. nec habet māmillas. nec testiculos. nec virgam apparentem extra sed intra. nec habet pilos. sed per totū corpus est corij squamosi. Habetq; dentes magnos et acutos ꝛ distinctos. habet etiaꝫ oculos similes porcoꝝ. et habꝫ culmos. In aqua quidem debiliter videt. q꜄ spissior est aere. Maior est eius mansio in die super terram: ꝛ nocte in aqua. qm̄ aqūa calidior est de nocte q̄ꝫ aer extra. Trochillos auis os eius apertum intrat: ꝛ eius dentes mundificat: illorūq; sordib⁹ se cibat. Cocodrillus autē in h̄ sentiens iuuamen non nocet eis: sed cū vult eas extrahere mouet collum. nec eas comedit:

Operationes

A ¶ Plinius libro. xxviij. Cocodrilloruꝫ genus cuius vita est in aqua ꝛ in terra cōmunis: dentes e maxilla dextra: dextro lacerto adalligati coitus stimulare dicuntur.

B ¶ Lapillos etiā in vētre illi⁹ exemptos aduersus horrores febriū veniētes pellere tradūt.

C ¶ Et ob h̄ egiptij suos egros ipi⁹ adipe pungūt

D ¶ Dyascorides. Fimus cocodrilli terrent collectus ꝛ succus adhibit⁹: gratū vultū ac niueū facit maxime si albus ac lenis fuerit. ꝛ ī aqua missus cito se soluerit

E ¶ Auicenna in secundo libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi.

Capitulum. xxvj.

Draco marinus. Ex libro de naturis rerum. Draco marinus est monstrū crudelitate horridum. instar draconis terrestris in longitudine extenditur. alis caret: caudam habet tortuosam. caput fm magnitudinem corporis paruum. sed hiatum oris horridum: sq̄uamis et cutem duras pinnam autem habet pro alis. quibus vtitur in natando vno impetu magna maris spacia transcurrit. ꝛ hoc potius robore virium q̄ꝫ remigijs pinnarum. Pestifer est hominib⁹ ꝛ etiaꝫ piscibus morsus eius. Mortem enim infert. ¶ Ysidorus. Draco marin⁹ est in branchijs aculeos habet ad caudam spectantes. Qui dum percusserit quacꝫ ferit. venenum fundit. vnde ꝛ vocatus est.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. ix. Draco marinus captus et immissus in arenam: cauernam sibi rostro mira celeritate excauat.

B ¶ Idem libro. xxvij. Absinthium aduersatur draconi marino.

C ¶ Idē libro tricesimo scđo. Carnes etiā stelle

maxie valet ꝯ marini draconis ictus imposite

D ¶ Imponuntur q̄ꝫ ꝯtra eũ salsamẽta ex aceto.

E ¶ Itē draco marinus ad spine sue qua ferit venenum: ipse prodest i impositus.

F ¶ Auicen̄.in.iiij.can̄. Morsus draconis marini similiumqꝫ magni corpis serpentiũ curatur inquantũ est vlcus tantũ nõ inquantũ est venenũ de quo sit curandum.

G ¶ Draconis quidem marini morsus (vt dixerunt) liniatur cum sulphure et aceto.

H ¶ Conferunt ei adipes cocodrilli emplastratꝰ ꝛ plumbum fricatum super ipsum.

I ¶ Idem in scd̃o. Draco marinꝰ vt ait Gal. fin dit̄ ꝛ ponit̄ sup morsum suũ ꝛ confert.

K ¶ Succus etiã absinthij ꝯfert eius morsui.

L ¶ Stanni quoqꝫ cerusa: confert sup puncturam eius confricata.

Capitulum.xxviij.

Delphin. Actor. Delphinus frater hominis dr̄. quia moribꝫ humanis q̄dãmodo assimilat̄. ¶ Ex li. de na. rerum. Delphinus ꝓ voce gemitus est illis humano similis. Et h̄ qꝛ pulmonē habent ꝛ venã asperam. ꝛ eoꝝ lingua nõ est absoluta. nec eorũ labia ꝓueniũt vel prominent ad distinguendam vocem. Aures nõ habent: sꝫ aurium loco foramen. Noꝝ aũt olofactus nec vestigia quidem habet: cũ tñ sagacissime olofaciunt. dormiunt super aquas vt possunt audiri stertere. Viuũt vsqꝫ ad annos.cxl. Mulcentur musica. vnde artionem cytaristam in mari nautis interficere parantibꝫ obtinuit ab illis vt prius cythara caneret. Ad cuius cantum delphinorũ gregibus cõgregatis cum in mari se proiecisset ab vno exceptus est ꝛ ad littus proiectus. Solus delphinꝰ (vt dicit Arestotiles) inter pisces felle caret. ¶ Arestotiles. Delphinꝰ valde diligit filios suos. et ideo longo tempore pascit eos. Solus inter pisces animal completum generat. ꝛ habet mãmillas: lactatqꝫ fetus. Idem. Mortuo deniqꝫ delphino: ceteri delphini cõcurrunt: ipsumqꝫ circumdantes in profunda deferunt atqꝫ sepeliunt: ne a piscibus comedatur. ¶ Item. Delphini parui semper simul sunt tanq̄ꝫ greges. Et habent duos magnos delphinos custodes. qꝫ si quis eorum mortuꝰ fuerit: alij super scapulas eum efferunt: ipsumqꝫ custodiunt: ne ab alijs piscibus comedatur. donec tempestate maris ad littus eijciatur. Inuicem enim se miro modo diligunt. Vnde Plinio testante narratur: qꝫ Delphino capto a rege carie. conuenit ingens multitudo reliquorũ ad portum vbi Delphinus ligatus tenebatur: quibus plangentibus: ꝛ quasi miserationem poscentibus. rex eum dimitti precepit. ¶ Phisiologus. Delphini oculos habent in dorso. et ora in parte opposita. vnde non bene predam suam capiunt propter distortionem oris a parte oculorum. Hinc est qꝫ ora sua conuertũt ad celum ꝛ dorsum. oculosqꝫ ad terram: vt predaꝫ suam consequantur. Imminente tempestate ludunt apparentes in vndarum superficie. Subsidium vero naufragantibus exhibuisse dicuntur. Feruntur etiam plorare quando capiuntur.

Operationes.

A ¶ Plinius libro.xxxij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas ꝛ lepras sanat. Porro exulcerationem sequi debet curatio: que perducit ad cicatricem.

B ¶ Quidam vero Delphinum in fictili donec pinguedo similis oleo fluat ponũt. vel coquũt ac perungunt.

C ¶ Circumitus autem febrium tollit Delphini iecur ante accessionem gustatum.

D ¶ Adeps delphini liquatus ꝛ cum vino potus ydropicis medetur.

E ¶ Gingiuis aũt atqꝫ dentitionibꝫ plurimũ cõfert dentiũ. delphini cinis cum melle: ꝛ si dente ipso tangantur gingiue.

F ¶ Idem. Adalligatus pauores tollit repentinos.

Capitulum.xxviii.

Dentrix. ⁊ dies. Ex li. de na.re. Dētrix alīs dentix vel pagrus a re nomē hʒ:qꝛ dentes hʒ magnos multos ac duros quibꝫ grassatur in ostreas. ⁊ pisces innocuos. Actoꝛ. Nota ꝙ ꝙ dentrix idem est qꝺ pagrus: de q̄ etiā loco suo diceť inferius. ¶ Ex libro vtš. Dies est piscis marinus. vt dicit Aresto. sic dictus: qꝛ post ꝑfectionē suā non viuit nisi ꝑ vnā diem. Habet tamen alas duas ⁊ duos pedes. ⁊ sanguine caret. Hoc idem dicit albertus in libro suo de naturis animalium.

Capitulum.xxix.

ERachoides. Exochinus. et Ericius. Albertꝰ i li. de na. aīaliū. Erachoides vt dicit Theofrastꝰ: pisces sunt i ponto circa eracham morātes. Hic piscis multū sequiť aquā dulcem. ita ꝙ terrā incidēs de aqua transit ad aquaʒ. Et aliqñ in cauernis latitat. vbi amnes sub terra cōfluere inuenerit. ¶ In li. vtš. Exochinus piscis est archadie. vt dicit Pliniꝰ. vel potiꝰ aquaticū. ⁊ ꝙ ꝓpter somnū de aqua exijt ad siccū nec viuere potest sine somno. ¶ In eodem li. vtš. Ericius est piscis marinus: habens caput ⁊ os inferius. et exitum superfluitatū superius. cōtra alioꝝ dispositionē animaliū. suis spinis vtitur loco pedū. ⁊ ceteris piscibꝫ est horrori. Et sicut dicit Pliniꝰ: habet carnes rubeas sicut miniū.

Capitulum.xxx.

ALcus ⁊ Exposita. Alcus est vitulus marinꝰ. de q̄ in ꝑhabitis libris multa diximꝰ. Habet aūt pellē pilosaʒ: albis nigrisq́ꝫ maculis distinctā. Hoc aīal parit in terra: ⁊ lactando māmis nutrit vitulos. nec ante. xij. dies ducit eos ad mare. ⁊ difficulter interficitur. nisi ictus in caput in locū cerebri et vibreť. In somno ita alte stertit ꝙ stertio mugitꝰ esse videť. grauissimo eñ somno inter oīa deꝑmiť animalia. vnde pinna eius dextra quibus ad natandū vtitur dicunť esse somnifere. timpani hominis supraponāť. Huiꝰ animalis pili in corio excoriato vbicūq́ꝫ fuerit cōpositiōe

ꝛ erectione indicãt fluxũ ꝛ refluxũ maris. Et hoc faciunt coria etiã alioꝝ marinoꝝ q̃ pilosa sunt. ¶ In lib. rꝰ. Exposita vt dicit Plinius bestia est in maris illã partẽ q̃ in iudeã ꝛ oppen attingit: aliquã inuento. q̃ multos et latissimos dentes ꝛ pinguedinem. ꝛ est de genere cetoꝝ.

Capitulum. xxxi.

Aceola. ysi. Aceola dr̃ concha margaritifera. in cuiꝰ carne p̃ciosus calculus solidat̃. De his em̃ tradũt hi q̃ de animantiũ naturis sc̃pserũt. q̃ nocturno tp̃e littora appetũt. ꝛ ex celesti roꝛe margaritã ↄcipiunt vnde ꝛ aceole nominant̃. ¶ Solinꝰ. Conche certo tempe anni luxuriante conceptu faciunt roꝛem velut maritum. Cuius desiderio hiant: et cũ maxime linquit̃ imber lunaris: oscitatione quidã hauriũt humoꝛẽ cupitũ.

Operationes

A ¶ Sic ergo ↄcipiũt: grauideq̃ fiũt: ꝛ de sagine q̃litate redit habitꝰ vnionis. Nã si clarũ fuerit quod acceperũt candicant oꝛbiculi.

B ¶ Si vero turbidum aut palloꝛe languẽt: aut ruso innubilantur. Ita de celo magis q̃ de mari partus habent.

C ¶ Item gregatim natant. ꝛ que magis inter illas experta est gregem ducit. que si capta fuerit cetere diffugiunt.

Capitulum. xxxii.

Equus marinus. Equonilus. ꝛ Equꝰ fluminis. ¶ ysid. Equi marini vocati sunt eo q̃ p̃ma parte equi sunt. postrema vero soluuntur in piscem.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Equus marinꝰ est mõstrũ foꝛtissimũ: nihil extra aquã potest: vt dic̃ Aristo. s3 statim vt aquaꝝ caruerit natura: carebit ꝛ vita.

B ¶ Alioꝝ piscibꝰ carniũ viuit. In pugna crudele est: s3 hoĩez timet ꝛ ↄ eũ partiri bella foꝛmidat.

C ¶ Idem. Equonilus vt dicit Michel. mõstꝝ est ingens ac foꝛtissimũ in nilo habitans.

D ¶ Crura pedes ꝛ vngues habet vt cocodrillus s3 multo maioꝛa. Humanaꝝ moꝛtiũ cupidissimũ est. Nã cũ ei nauis ĩ poꝛtu occurrerit vnum pedẽ in terra figẽs: altero nauẽ in anterioꝛi arripiẽs facilime scindit: vl' inclinatã aliquã mergit

E ¶ Unde in locis in quibus habitat immanis multitudo hominum perditur per eum. sed h̃ malum rarissime inuenitur.

F ¶ Nullus capi possit instrumẽtis nisi rheti ferreo ex cathenis apud Damascenos in h̃ opus fabricatis. Captum quoq̃ malleis tm̃ ferreis occiditur. Pellis eius vnius cubiti spissitudinem habere dicit̃. tanteq̃ esse duriciei: vt nullo iaculo ꝛ armatura penetrari possit.

G ¶ Idẽ. Equꝰ fluuialis vt dic̃ Aristo. est mõstꝝ in oriente foꝛma mirabili sublimis faciei.

H ¶ Crines habet vt equus. pedes fissos ꝛ sotulares vt vacca. caudam vt poꝛcus.

I ¶ Coꝛiũ eiꝰ valde grossum est: interioꝛa eius vt equi. Magnitudo ãt vt asini. hinnit vt equꝰ. in terra ꝛ in aq̃s equaliter manere dicit̃.

Capitulum.xxxiij.

Affimerion ꝛ Escarus. Jorath. Effime-
rion piscis est q̄ sine coitu nascit̄. et cū
ꝑ tres horas diei vixerit morit̄. ¶ Ysid.
Escarius dictus est: eo ꝙ salsus escam rumi-
nare ꝓhibet̄. Tradūt autem hūc ingeniosum
esse. inclusum quippe nassis. nō fronte erūpere
nec in festis viminibꝫ caput inserere. ſ3 auersuz
caude ictibꝫ crebris laxare fore. ꝛ ita retrorsum
redire fertur. Quem luctarū eius si forte alius
escarus intrinsecus videat apprehensa mordi-
cus cauda. nisus erūpentis adiuuare d̄r.

Operationes.

A ¶ Plinius lib. ix. Escaro vel scaro ꝑncipatus
nunc datur. qui solus piscium ruminare dicit̄
Herbisq̄ꝫ vesci: non alijs piscibꝫ.

B ¶ Carpathio mari marie frequēs ꝓmontoriū
troadis lectū nūq̄ꝫ spōte trāsit. Inde āt aducc-
tos a tiberio claudio ꝑncipe Optat⁹ Elipert⁹
ꝑfect⁹ classis inter ostiēsem ꝛ cāpanie orā spar-
sos disseminauit q̄nquēnio fere cura est adhibi-
ta: vt capti redderent̄ mari. postea frequentes
inueniunt̄ in littoribꝫ ytalie nō ante ibi capti.

C ¶ Idem in li. xi. Omībꝫ piscibꝫ sunt dentes ser-
rati: ꝑter escaruz. cui scꝫ vni aquatilium pleni-
bic vtitur ꝑoribꝫ pedibus. vt manibꝫ cibus ori
admouentibus.

Capitulum.xxxiiij.

Astinis. Alb. in li. de na. aīa. Estinis est
de genere cācroꝝ semipedaliū. circa co-
ronā sunt cādidi aculeos q̄sdā ꝓ pedibꝫ hn̄tes
ꝛ ora in medio corꝑe. ꝛ sunt colore q̄si vitrei. ꝛ
pene in scorpiōis effigie. loco dentiū ꝗues i ore
hn̄tes aculeos. oua faciūt q̄nq̄ꝫ numero. ꝛ sūt
amarissima. Est āt venenosus ne comedi pt̄.

Operationes.

A ¶ Hic pisciſ ꝑnūciat tēpestates. sētiēs em̄ mate-
riā vētoꝝ eleuari: de fundo rapit lapidē. stabi-
liēs se ad ipm sic anchorā. ¶ Et cū hunc lapidē

B escinū trahere ludēt naute: etiā ipi ꝑ anchoras
figunt naues. ¶ Hic pisciſ escyn⁹ q̄nq̄ꝫ detinet

C nauiū. subtus em̄ adherens naui ducētoꝝ vel
ampli⁹ pedū cū om̄ibꝫ ornamētis suis detinet
escyn⁹ ꝯ quēlibet vētoꝝ impulsum. ita ꝙ moue-
ri neq̄t aere aliquo vel violentia.

Capitulum. xxxv.

Erioꝛ vel Eroꝛ. Albertus in libro vt̄s. Eroꝛ piscis est quē ꝗdam lachsen vocant. ꝗdaȝ aūt magnū piscem danubij ⁊ quarundā aquaꝝ danubij influentiū. quem vngari ⁊ almāni husonem vocant. Ille igitur ꝗ lachſe vocatur: figurā ⁊ colorē hȝ salmonis. nisi ꝙ inferiorē mandibulā ad superius habet recuruam: sicut rostrū aquile curuatū ad inferius. ⁊ tñ nō est longioꝛ ꝗȝ superioꝛ. foramīe ad hoc parato in se recipit inferiorē. Carnē autem habet nō adeo rubeā neqȝ ita delectabilem sicut salmo. Huso aūt est piscis nō squamosus in figura sturionis. sed est pellis albe ⁊ lenis absqȝ omi squama ⁊ spina. Et inueniť lōgitudine viginti quatuoꝛ pedum qñ pfect⁹ est. ⁊ minoꝛ inueniť ſm ꝙ etate deficit. Nullū os penit⁹ habȝ. In capite loco spine dorsi cartillago est. ꝗ foramen habet magnū vacuū sicut terebello sit pforatū a capite vsqȝ ad caudā. ⁊ non sunt spine in corpe eius alique. sed spine eius ꝯiungūtur cartilagini. Caro eius est in sapore carnis vituli in dorso. In ventre est in sapore carnis porcine. ⁊ habet adipem intermixtū pinguedini sicut porcus. Hunc piscem sturio ꝯfricādo se ad eū agitat. ita ꝙ sepe simul capiunť. nec alijs aquis inuenitur nisi in his que dicte sunt.

Capitulum. xxxvi.

Ethenay vel Echyni. ysiđ. Ethenays paruus ⁊ semipedalis piscicul⁹: nomē sumpsit ex eo ꝙ nauem adherendo retineat. Ruant licet venti seuiant procelle. Nauis tamē radicata in mari stare videť nec moueri: non retinendo sȝ tantūmodo adherendo. Hūc latini moram appellauerunt. eo ꝙ cogat stare nauigia ipa. ¶ Plinius li. xxxij. Heu vanitas humana cum illa rostra nauium ere ferroqȝ ad ictus armata: semipedalis pisciculus inhibere possit ac tenere: deuincta ferť tenuisse. pretoriam nauem anthonij ꝑperantis circūire suos ⁊ exhortari donec transiret in aliam. Itaqȝ cesariana classis impetu maioꝛe protinus eum ptransijt. tenuit etiam nauem Hay principis. Quidamqȝ exilientes de naui inuenerunt gubernaculo adherentem pisciculum: ostenderūt Hayo indignanti hoc fuisse quod retineret ipsum cum quadringentoꝝ incederet obsequio remigum. Qui cū eum postea viderunt limaci magne similē dixerunt. ¶ Idem libro. ix. Hunc arbitratur Aristoteles pedes hr̄e ita posita pinnaꝝ similitudine. ¶ Aristoteles. Piscis paruus in mari prohibet nauem recedere potētia natali. pluresqȝ hoīes ipo vtuntur in multos ad odiū ⁊ amorē. Ale illius assimilantur pedibus. nam reutia pedes nō habet. ¶ Ambrosius. Echinus est animal in mari exiguum vile ⁊ despicabile. Hic tamē cum ventoꝝ procellam ꝑsenserit: calculum validū arripit: eumqȝ velut suburram vehit. ⁊ tanquā anchoram trahit. ne excutiatur a fluctib⁹. sicqȝ ꝗ non potest se suis viribus liberare alieno regitur pondere. quo indicio etiam naute velut signum future perturbationis capescūt: ⁊ sibi precauent. ne hoc imperitos turbo inueniat. Maximas quoqȝ naues plenis currentes velis in medijs fluctib⁹ quasi radicatas sistit: nec sine munere creatoris tantum ei potest suppetere virtutis. ¶ Ex libro de naturis rerū. Echinus est pisciculūs spinas habens pro pedib⁹: sicut cancer. alas autem sub ventre que pedib⁹ assimilantur. In oꝛe vero dentium loco graues aculeos. Hoc autem supra modum mirabile est ꝙ cum sit semipedalis non vlla violentia sed adhesione tñ nauem ducentoꝝ pedum cum suis intus ponderib⁹ retinet: ita ꝙ nec ad punctū moueri valet. Nec est alia ratio in tam stupendo prodigio: nisi ꝙ deus in creaturis ꝑdicetur mirabilis. Piscis iste comedi nō potest: quia hominem a statu dispositiōis sue dissoluendo moꝛtem infert.

Operationes

¶ Dyascorides. Echini marini sapoꝛ eustomachus est. ventrē mollit. ⁊ dyafoꝛeticus est. A

¶ Omōi coriū crudū misceť vtiliter medicamibus aut scabijs. B

¶ Combustū ꝓo soꝛdida vul- C

nera purgat. crescētia q̄z vulnera residere facit.
¶ Plini⁹ li. xxxij. Echenas vel echin⁹ gūidis ad alligatus vsq̄z ad maturitatem continet lubricos partus ideoq̄z asseruatur sale.
¶ Idem quoq̄z piscis ventrem inhibet. ꝓpterea contra dozicinū echini maxime prosunt.
¶ Et his q̄ carfati succū biberunt ꝑcipue eius iure sumpto. ¶ Idem etiā ex aceto epinictidas tollūt. ¶ Echini cum spinis suis ꝯtusi ꝛ e vino poti calculos tollūt: ꝛ al's i cibo ad h̄ ꝓficiunt.
¶ Echinorum teste contuse ex aqua illite incipientibus pannis resistunt.
¶ Echini q̄z viuētes vsti ꝛ in vino dulci potati profluuia sistunt. ¶ Echini cinis cū carnibus suis cremati cū oleo: alopitias replet.

Capitulum. xxxvij.

Exor. Ex li. de na. rex. Exor est piscis danubij maxim⁹. ita vt vix in biga trahi possit ab equis quatuor aut tribus. Unū habet intestinū. ossa pauca ꝛ parua i corpore cartillaginosa poti⁹ q̄z solida. sed i capite multa fertur h̄re ossa. Carnes ꝓo fertur habere dulcissimas. gustu vel specie carnibꝰ porci simillimas. Per oīne corp⁹ lenis est: nec aliquid asperitatis in corpe vel in interiozibꝰ h̄z: sed est mitissim⁹ ac timorosus. quippe q̄ nec a minimo pisciculo se defendere potest: s̄z statim agitatur ad fugā. Huic sturio libentissime iocandi gr̄a se affricat. quē ezor statim vt senti t ad latibula fugit. q̄ sibi solet ad tutamē in littozibꝰ effodere. Sed qn̄q̄z sturio importun⁹ eijcit latitantē: sequiturq̄z fugientē. ꝛ quia magni sunt ambo nec etiam in validissimis aquis latere possunt discurrendo ꝛ ante se aquas agitando. sepe simul a piscantibꝰ capiūt. Piscis iste capt⁹ vino fortissimo vel lacte potat: q̄r vino inebriat⁹ viuere potest pluribꝰ diebꝰ. ꝛ hoc vt ad remotas terras cibi gr̄a deferat. Bibit autē vini sextaria quatuor anteqū inebriet.

Capitulum. xxxviij.

Felchus Foca ꝛ Balata. ysidor⁹ Felchus q̄ ꝛ vitulus marin⁹ appellatur. Cutem habet pilosam albis nigrisq̄z maculis distinctā. In terra pecudū more parit ꝛ nūq̄z geminis plures educat. fet⁹ etiā lactat mām̄is: nec ante duodecimū diē in mare deducit. his in sono mugitus est. Nullum aīal grauiori somno premitur. Unde dextris pinnis quibꝰ vtunt in mari: vim somniferā inesse dicunt. si cuiusq̄z capiti subdant. Difficulter āt nisi capite eliso interficiunt. De h̄ etiā animali illud mirabile fertur: q̄ eo mortuo ꝛ excoriato pilus in pelle vbicūq̄z fuerit naturali quodam instinctu ꝓut mare se habet ita se gerit. Nam si mare turbatū in fluctus surrexerit: ꝛ pilus similiter erectus exurgit. Si ꝓo mare pacificatū fuerit pilus in planū sternit: sicq̄z mar; stat⁹ in re insensata ꝛ morticina dep̄hendit. ¶ ysid. Focas siue bocas dicunt esse boues marinos quasi boacas. ¶ Ex libro de naturis rerum. Foca est bos marinus animal: scilicet in suo genere fortissimum. animosum. iracundū. non tm̄ ad alia animantia: sed etiā ad sua domesti

ca. Semp enim cum femina sua pugnat donec eam interficiat. Interfectam autem a loco eijcit. et sic aliam supducit. nec sic cessat eas feminas supaucere donec eum contingat propria morte defungi. vel a femina sua superatum interimi: nec mutat locum suum de facili: sed illic semp manet vbi eum natura condidit. huius pnicie emuli filij rapina viuunt.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Coagulus foce marine virtutem habet castoreo similem.

B ¶ Epilenticis prodest. Mulierum que sterice. id est. prefocationibus matricis bibitum valet.

C ¶ Probatur autem an verum de foca sit coagulus: si coagulus agni solutus in aquam vna hora dimittatur. nec se digerat: et post hec aqua ipsa coagulus foce pfundatur. nam si ea accepta soluatur verus non est. Verus enim accepta aqua non se soluit.

D ¶ Ex li. de na. rer. Halata extra morem omnium animalium cum fetus in aluo suo viuere senserit illos extrahit.

E ¶ Et si quidem eos ad vitam maturos inuenerit: foris relinquit. Sin autem: eos in matricem vt foueantur reponit.

Capitulum. xxxix.

Fastaleon Fastez et Ficis. Arestotiles. Fastaleon est genus piscis quod solum inter cetera genera genus suum non comedit. Nam omnes pisces sese comedunt pter fastaleon. ¶ Jorath in li. de aialibus. Fastez piscis est qui cum in ore suo coartat aquam: fit ex eo dulcis. vnde pisces minores sequuntur illam in os ipsius ille vero sic eos capit atque deglutit. ¶ Plinius li. ix. Ficis est piscis qui colorem suum mutat reliquo tempe candida: vere autem varia. Eadem sola piscium ex alga nidum facit: atque in ipso nido parit.

Capitulum. xl.

Gardus Gladius et Glaucus. Actor. Gardo piscis est fluuialis gratissimi saporis. vendesie siliis. sed prubore oculorum ab ea discernitur. vterque autem mediocris quantitas est. ¶ Ysi. Gladius dictus est eo quod rostro mucro natus sit. et ob hoc naues pfossas mergit. ¶ Aresto. Hastarios alias bastaros id est gladius marinus est similis scorpioni: et equalis aranee. et inducit magnum dolorem piscibus. ideoque saliunt multotiens. Nam et delphinus propter dolorem salit: quia sub pinna pangitur eius aculeo qui gladius vocatur.

Operationes.

A ¶ Plinius li. ix. Est paruum aial scorpionis effigie aranee magnitudine. hec se et thinno et ei qui vocatur gladius cerebro delphini magnitudinem excedens: sub pinnio aculeo affigit: tantoque dolore infestat vt naues sepenumero exiliant.

B ¶ Ysi. Glaucus a colore dictus est: eo quod sit albus Greci enim album glaucon dicunt. Hic estate raro apparet nisi in nubilo.

C ¶ Pli. vbi s. Quidam enim pisces estate impatientes sexagenis diebus medijs latent feruoribus vt glaucus et azellus.

D ¶ Aresto. Quidam etenim pisces in cauernis manent in estate sicut glaucus p sexaginta dies: ac deprehenditur post ascensionem canis.

Capitulum. xli.

g Gobiꝰ ⁊ Granꝰ. Actor. Gobio ē piscicul9 fluuialꝭ albꝰ: ſꝫ nigris maculis reſperſus. quē q̄dā dixerūt veſci cadaueribꝰ. ſꝫ a piſcatoribꝰ dep̄hēdit̄ h̄ eē fabuloſū. quā potiꝰ dicūt̄ in aq̄ li q̄diſſima ꝯuerſari ⁊ pabulo nutriri. ī cibo tn̄ vi les ac d̄ſpicabiles reputāt̄. qꝛ aq̄ſa mīme ſolidi.

Operationes.

A ¶ Ex li. d̄ na. re. Gobio piſciculꝰ eſt forma rotū da ſquamis p̄uis argēto ſilibꝰ. h̄ vbi aq̄s areno ſas lapillulis in nutrimētū h̄ꝫ accomodatiorē vtiqꝫ cibū p̄bet. ¶ Idē. Granꝰ eſt piſcꝭ marinꝰ q̄ ꝯ naturā omniū aīaliū vnū oculū ī ſūmo ca pitis h̄ꝫ: q̄ ſup̄intēdens ſemp̄ inſidias cauet.

Capitulum .xlij

G Samanez ⁊ Gonger. Alb. ī li. d̄ na. aīal. Samanez aīal dicūt fluuiale. cuiꝰ feīa vagabūde diſcurrēs. nō ſolicitat̄ ſꝫ negligit par tū. Mas aūt ſtat circa eos q̄s feīa p̄reneglexe rit. Et edificat etiā in gyro circa eos lignis ne pateat aditꝰ inimicꝭ piſcibꝰ. Et tūc aliq̄n extra aquā vociferat fortiter: vt aduerſantia ſibi ter reant̄ aīalia. ⁊ ſi in tali ſolicitudine cadit ī rhe tia zelo defendēde prolis mordens rhetia erū pit non tam fortitudine q̄ꝫ animoſitate. ¶ In eodē libro. Gonger vt dicit Pli. eſt piſcis mag nus atqꝫ robuſtus q̄ inimicicias ⁊ bella habet cū murena ⁊ polippo ⁊ alijs piſcibꝰ. ⁊ intantus fortiter: qꝛ polippū laceret dentibꝰ ſuis.

Capitulum .xliij.

h Hamiꝰ ⁊ Hyrūdo. yſi. Hamio piſcꝭ eſt ſaxatilis dextra ſiniſtraqꝫ lateri bus v̄gis puniceis p̄petuis: alijſqꝫ diſcoloribꝰ deſignat̄. ⁊ dictꝰ eſt hamio. qꝛ nō ca pit̄ niſi hamo. ¶ Pli. vbi s̄. Amiā ſiue Hamiā vocāt piſcē: cuiꝰ īcremētū diebꝰ ſinglis ītelligit̄ cū thinnis: h̄ ⁊ palamides ī pontū intrāt grega tim ad dulciora pabula cū ſuis queqꝫ dulcibꝰ.

Operationes

A ¶ Ex li. d̄ na. re. Hamiꝰ ē piſcꝭ ſaxatilis. vt ait yſi. id eſt lapidē gerit interiꝰ. h̄ admodū ſpecio ſus ē: h̄ n̄s ī vtroqꝫ latere q̄ꝗ v̄gulas p̄petuo co lore puniceas. reliq̄ v̄o corpe diuerſis q̄dem ⁊ gratis coloribꝰ. totꝰ ī modū pāni ſerici variatꝰ.

B ¶ Hyrūdo maris ſilis eſt aui huiꝰ nois. hec ad

modū loliginis in aqua manet vt piscis. ⁊ alas habēs ad amena eleuatur etheris.

Capitulum. xliiii.

Ericinus marin⁹. ysi. Icin⁹ ab icino terrestri nomē traxit. quē vulgus ericium vocat. cui⁹ testula đr spinis aculeata in modū castanea℞ qñ adhuc operte de arborib⁹ cadūt. Caro ei⁹ mollis ⁊ minio silis. Actor. Icinus ipe est echin⁹. de q̄ dictū est sup in tractatu de aīalib⁹. ca. lxxvij. Idē etiā videt̄ esse ethenais. licet ysi. de his agat sepatim tñ̄ de duob⁹. Idē etiā đr ericius vel irricius.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Erici⁹ est pisc̄ marin⁹. habēs caput ⁊ os inferi⁹ (vt ait Aresto.) ⁊ exitū superfluitatū superi⁹. qđ est ꝯ morē aīaliū cetero℞.

B ¶ Utitur autem spinis loco pedū. Eius anteriora separata sunt. ⁊ inferiora ꝯtinua. horrori est ceteris piscib⁹. q̄ spinis hispidus. vnde nō de facili sit vlli piscium preda.

C ¶ Carnes eius vehemēter rubee sunt minio similes. vt dicit Plinius.

Capitulum. xlv.

Kalaoz Karkora ⁊ Kilok. ysidor⁹. Kalaoz ē piscis maris. specie multiformis. pluuiaq̄ȝ ceteris piscib⁹ ad vite remediū ⁊ impiguationis iuuamen esse solet. huic ꝑ exicitio dat̄. Nam si multa pluuia fuerit oculis cecatur: ac ꝑ ꝯsequens cū cibum querere non possit: fame morit̄. Idē. Karkora

vero est piscis q̄ postq̄ȝ dep̄hendit̄: multo viuit tempe: ⁊ cibat se ex se. q̄ sup eius intestina est nidior aqua.

Operationes

A ¶ Idē. Kilock est piscis marin⁹ in testa multū aspera latēs. cui⁹ orificiū est in medio corpis.

B ¶ Sentit āt q̄cq̄d ei appropinquat. ⁊ applicat in lapidib⁹ cū suis pedib⁹ posteriorib⁹.

C ¶ Anteriorib⁹ aūt q̄b⁹ ꝓ manib⁹ vtit̄ quicq̄d ꝑ eum trāsit. qđ nequaq̄ȝ vincere se posse credit: tumescit: seq̄ȝ contrahit: ⁊ adheret fortius lapidi cui applicatur.

Capitulum.xlvi.

Karabo z Kylone. ysidorus. Karabo stercore viuit et luto. Fedaturqꝫ cibo. propter hoc animal ponderosum est. caudam habet latam. et ideo qn̄ pugnat leuiter se vertit. Huius enim generis monstra fortissime pugnāt inter se velut arietes. muniuntqꝫ se multitudine sociorū aduerse partes. vnde frequenter visi sunt ambulare sicut greges: adinuicemqꝫ bella partiri. fiunt autem in aīalibꝫ bella quatuor de causis. scꝫ ꝓpter naturalem supbiam. ꝓpter cibum. ꝓpter coitū. ꝓpter fetum. sicut gallina ꝓpter fetū cum coruo pugnat. z anser cum cornice.

Operationes

A ¶ Aresto. Karabo sicut z cancer sanguinē nō habet. durum habet extra z molle intra: nec est nutribile illud durū. immo recipit ignem.

B ¶ Accipit autem pisces sicut cancer in ꝓfundo maris cum duobꝫ labijs suis: eosqꝫ ī duas partes diuidit: z ad os suū ducit.

C ¶ Karabo ex piscibꝫ dure carnis mouet cum cauda sua motu veloci sicut motu alarū suarū.

D ¶ Est aūt gen⁹ quoddā exq̄ generat Karabo: qđ est bone carnis anteqꝫ oua ponat: postea ꝑo male. Hoc genus exuit spolium in vere sic serpens. Ita cancer z karabo senectutem exuunt z que mollis teste sunt.

E ¶ Marinum animal mollis teste karabo coit z impregnat z malakye similiter accidit. Karabo z sibi simile in genere scꝫ anīal mollis teste ouant coitu. Similiter est generatio malakye vt sepia: z sibi simile.

F ¶ Maresqꝫ karabo tm̄ custodiunt oua. malakye autē ouat extra. z mas eijcit sup feminas sperma. sicut mares piscium sup oua.

G ¶ Ex libro de naturis rerū. Karabo fm Aristotilem est piscis qui quando timet retrocedit quando vero non timet ambulat ad interius naturaliter.

H ¶ In eodem libro. Kylō est animal marinum quod contra nature communis ordinem habet epar in sinistro: splen in dextro. Nam ī omnibus animalibus terre magnis z paruis est econuerso.

Capitulum.xlvii.

Roky. Aresto. Roky est marinum animal: habens dentes acutos. et etiam ponit vnum super alium. sic enim ge-

nus suū diuersatur a generibus piscium. quia pisces habent quidem dentes acutos. z nō est in eis animal duas habens acies dentium. Actor. Roky ipse est felchus. de quo dictū est paulo supra. idemqꝫ vitulus marinus. de quo etiam dicetur infra.

Operationes

A ¶ Ex libro de na. rerū. Roky est anīal in terra sicut in mari manens. cartilaginosum habet corp⁹ vt sepia. ossaqꝫ minus debito robusta. ꝑ infirmitate aliqn̄ crurū vix ambulare possit: seqꝫ in pedibꝫ sustentare.

B ¶ Ambulatio ergo ipsius est potius in vigore spiritus z leuitate corporis q̄ꝫ ex virtute. Dentes habet acutos valde. caudam paruā vt ceruus. renes vt vacca.

C ¶ Uenter eius sanguine caret. quia due vene que ramificantur sup renes vsqꝫ ad ventrem in eis non perueniūt.

D ¶ Cetera ꝑo corpis mēbra sanguinē habent.

E ¶ Hoc animal habet quatuor pedes. z habent inflexiones digiti qnqꝫ in vtroqꝫ pede. figuraqꝫ pedis est vt cauda piscis.

F ¶ In aquis spirare non valet. dormit autem ꝓpe mare super terrā. ibiqꝫ fetus suos parit duos aut tres.

G ¶ Transacto vero die. xij. post partum: sequit fetus matrem suā ad mare: z ħ multotiens in die vt aquis marinis assuescat. Hoc aīal mamillas habet vnde fetus lactet. Uox eius est sicut thauri: maximeqꝫ cū interficitur. difficulter autem interimi potest.

Capitulum.xlviii.

Leo marinus. ¶ ysi. Leo marinus dictꝰ est a similitudine terrestris.

Operationes

A ¶Ambrosius. Leo terribilis est in terris: sed dulciꝰ in fluctibꝫ. Eandem habet dispositionē ⁊ virtutē sicut in terra. quare transeo.

Capitulum.xlix.

Lepus marinꝰ. ysi. Lepus a similitudine leporini capitis nūcupatꝰ est. Pliniꝰ. Venena dira nō cessant in lepore. q̇ in indicē mari etiā tactu pestilens. vomitū dissolutionē qꝫ stomachi ꝓtinꝰ creat. Idem in li.xxxij. Lepus marinꝰ venenū est in cibo vel potu datus. Nullū est aīal q̄n eius tactu intereat. hō tactꝰ ab eo piscē olet ⁊ morit̄. et lepus similiter ex eo tactꝰ morit̄. Sic vterqꝫ alteri venenum est. In India nō capi viuentem affirmant.

Operationes.

A ¶Auicen̄.in.ij.can̄. Lepꝰ marinꝰ ē aīal ostreatū lutosum declinās ad rubedinē aliq̄ntulū.

B ¶Sanguis eius calidꝰ est mūdificās pannū.

C ¶Caput eiꝰ adustū generat pilos in alopitia ꝓprie cū adipe vrsi. ⁊ in tyria valde.

D ¶Cum autē ex eo fit emplastrum sicut est abradit crines ⁊ pilos.

E ¶Itē abstergit visū emplastri more suppositū ⁊ sic colliriū. Numerat̄ aūt inter medicinas venenosas. ⁊ interficit eū vlceratōe pulmonis.

F ¶Plinius in li.xxxij. Leporis marini seminā si mulieres grauide aspexerint stomacho nauseante: statim abortum faciunt.

G ¶Remedio est mas ob id induratus sale. vt in brachealibꝫ habeatur.

H ¶Lepus marinus venenatus quidem est. Sed eius cinis in palpebris pilos inutiles emulsos cohibet.

I ¶Idem. Lepus strūmas sanat: ita vt celeriter remoueant̄. E lepore quoqꝫ marino recenti iubent q̇dam podagram fricari.

K ¶Sanguis eius et fel (si necetur in oleo) valet contra carbunculos.

L ¶Auicenna in canone vt supra. Lepus marinus est venenosus si de ipso in potu datur accidūt constrictio anhelitus. ⁊ rubedo oculorū. tussis sicca sputū sanguinis: difficultas vrine. Vrina violacea ⁊ egestio similiter vel dolor in stomacho. vomitus supfluus colore ⁊ sanguinis yctericia ⁊ angustia ac dolor renum: sudor fetidus. horror cibi.

M ¶Et cū videt eger pisces terretur ab eis: ⁊ inuenit saporem fetidi piscis in ore suo. ⁊ in eructuatione cū salsedine. Plures autem qui ex eo euadunt: in ptysim cadunt.

N ¶Confert autem eius curationi lac caprinum quod est iuuamentū vltimum.

O ¶Lac quoqꝫ azininū ⁊ lac mulieris ex mamilla. ⁊ eius cancri fluuialis: ⁊ ericius assatus aut sanguis eiꝰ fortes aūt medicine sunt calamentum fluuiale calidū: recens: ⁊ sanguis anseris. ⁊ vrina hoīs antiqua. ⁊ cetera.

P ¶Signum vere sanitatis est. quando videns pisces nō terret̄ ab eis: ⁊ comedit. Tuncqꝫ cadit in ptysim curetur ptysis.

Capitulum.l.

Leuiathan ꝛ ludolachꝛa. ysi. Leuiathan siue leuim: est piscis serpētinus. de q̄ scȝ sup̄ dictū est in tractatu de aīa libꝫ. ca. lxxxiiij. ysi. Ludolachꝛa ē aīal naꝫa ꝛ forma mirabile duas hn̄s alas ī facie. duas ī dorso: q̄bꝫ mira velocitate nitiꝫ q̄cūqꝫ volūtas eam impulerit.

Capitulum.li.

Loligo. ysi. Loligo est monstrū in q̄ natura lusisse videꝫ. Nā cute squamosum cū gregibꝫ pisciū maris ꝓfunda scrutaꝫ. Cum autē aq̄s fastidierit: leuat se cū alis pennigeris quas in hilli naꝫa dedit. ꝛ cū volucribꝫ ethera scandit. Sed q꞉ flatus ventoꝝ sustinere non potest. post modicū vbi ventis ꝯcutiꝫ ad aquas redire cogiꝫ: ꝛ in ꝓfundum relabitur.

Operationes

¶ Plinius li. ix. Loligo est piscis mollis sanguine carens sicut sepia. Caput habet etiā sicut ꝛ sepia inter ventrem ꝛ pedes. A

¶ Sepie ꝛ loligini pedes duo ex his lōgissimi sunt ꝛ asperi. q̄bꝫ ad oꝛa cibos admouent. ꝛ in fluctibꝫ se velut anchoꝛis stabiliūt. Loligo etiam volitat: extra aquā se efferens. B

¶ Sepia q̄dem in terreno parit inter arundines ac in alto ꝯseruata: oua edunt loligines. C

¶ Item loligines sicut ꝛ sepie coeunt linguis bꝛachia inter se cōponentes ꝛ in contrariū natantes. oꝛe quoqꝫ pariunt. D

¶ Loligines etiam in littoꝛe mire magnitudinis sunt. sed in mari nostro q̄nqꝫ cubitoꝛum nec ossa nec spinas habet. E

¶ Idē ī li. xviij. Loligo volās signū ē tēpestatꝫ F

¶ ysid. Tradūt in occeano mauritanie tantā multitudinē loliginū ex aqua euolare vt etiaȝ naues demergere possint. G

¶ Phisiolog⁹. Loligo capiꝫ aliq̄n q̄nqꝫ cubitorum. Caput habet inter pedes ꝛ ventrem. vltra duos annos raro est eoꝝ vita. H

¶ Aliquod eoꝝ genus asperrimū est q̄ pugnature turmis se munientes stabiliunt. I

Capitulum.lij.

Locusta marina. Phisio. Locusta mari
na iuxta Pli. q̄ttuor hʒ cubitos ī lōgitu
dine. hyeme ledit̄. autūno ⁊ vere pinguescit. et
plenilunio magꝭ. Exli. de na. re. Locusta flu-
uialis ecōtraria q̄ꝫ locusta cāpestris. pedes an-
teriores hʒ lōgiores: nec rumiat ī anteriori pte
sic aīalia cetera. sʒ ad posteriꝰ. scʒ ī extremo sto
machi sui cū dētibꝫ in ventre sibi herentibꝫ.

Operationes

A ¶ Pli. lib. ix. Locuste pisces crusta fragili mu-
niunt̄. in eo gn̄e qđ caret sanguīe latēt mēsibꝫ
q̇nis. Siṁiter ⁊ cancri q̇ eodē tpe occultant̄.

B ¶ Et ambo veris principio senectute in more
anguiū exeūt. renouatiōe tergoꝝ. Ceterum in
vndis natāt. locuste reptantiū more fluitant.

C ¶ Si nullus ingrauat metus recto meatu
cornibꝫ. q̄ sūt rotūditate p̄pilata ad latera por-
rectis. ⁊ eisdē erectꝭ in pauore. oblique in late-
ra pcedant. Cornibꝫ inter se dimicant.

D ¶ Uiuūt āt hmōi locuste in petrosis locꝭ. In
indico mari locuste quaterna cubita implent.

E ¶ Polippū intantū locusta pauet: vt si iuxta vi
derit omino moriat̄. Locusta q̄ꝫ conger inimi
cus lacerat ⁊ perimit.

Capitulum. liiij.

Lucius. Actor. Luciꝰ est piscꝭ fluuialis
ore lato ⁊ dētibꝫ acutissimis. minoꝝ pi-
sciū deuorator. cui tn̄ perca squamis ⁊ brāchijs
asprimis armata resistit vt non ei p̄ualeat. nec
dētibꝫ eiꝰ p̄da fiat. Uescit̄ aūt luciꝰ venenosis
vt bufonibꝫ ⁊ hmōi. ⁊ tn̄ infirmis dr̄ esse ī cibo
sanꝰ. Si qn̄ nassa in q̄ inclusus fuerit. ex aqua
leūata lucē diei viderit. raro vel nūnq̄ꝫ accidit.
vt postea diutius remaneat. sed quesita sibi via
euadit.

Operationes.

A ¶ Exli. đ na. re. Luciꝰ est piscꝭ q̇ ⁊ lupꝰ aq̄tilis
appellat̄. Hic si fluuiales aq̄s cibūq̄ꝫ p vita suf
ficiētē habuerit p successus tpm in lōgitudinē
maximā eualescit. Cibꝫ eiꝰ sūt pisces. ⁊ q̇cquid
ranaꝝ more repit. piscē ad magnitudinem ꝓpe
sui comedit.

B ¶ Nā vbi victū subegerit: caput
p̄ma ore deuorat. q̄ digesto paulatim addit se-
quentia: donec totū ꝯsumat. Pari q̄ꝫ generis
sui pcere recusat. vel ob naturalē crudelitatē.
vel q̄ꝛ auidꝰ est cibi: rapineq̄ꝫ impatiēs. Nam
⁊ p̄p̄a semia pseq̄t̄ vbi piscis forma susceperit.

C ¶ Est āt piscꝭ q̇dā hn̄s acres squamas ⁊ pinnu
las acutas. quē si lupus aquaticꝰ p caput ap-
prehēderit cito transglutit. Si ꝟo a pte caude
nō potest qm̄ incōtrarium asperari gescunt.

D ¶ Luciꝰ in cerebro lapidē cristallo siṁe gerit:
sʒ h̄ cū euū in longū duxerit. Impregnat̄ hic
piscis vt dic̄ Aristo. flante vento septētrionali
siṁiter ⁊ pisces q̇ in lōgitudinē eualescūt. femīa
pregnās aquas ascēdit: q̄nto pōt remotiꝰ a lo-
co suo in q̄ habitare ꝯsueuit. Ibiq̄ꝫ oua parit:
vt filij sui nō sint ei impedimentū prede.

E ¶ Et hoc ꝓpter crudelitatē naturalē: vel ꝓpter
cibi rapineq̄ꝫ inuidiam.

F ¶ Alij dixerunt q̄ ascenderet ꝓpter dulcitudinem
aquā. qm̄ aqua tanto semp est dulcior: quanto
fonti ꝓximior. Lucius tante auiditatis est vt
piscem quē totū q̄ntitas eius deglutire nō su-
stinet dimidiū incorporet.

Capitulum. liiij.

Lupus marin⁹. ysi. Lup⁹ a velocitate appellat᷑. in q̄ lupo terrestri assimilat᷑. qꝛ scꜫ improba voracitate alios ꝑsequit᷑. Est āt piscꜫ captura ingeniosus. Nā ⁊ rheti circūdat⁹ fert᷑ arenas arare cauda: ⁊ ita cōditus trāsire rhete. Pli. li. xxxij. Lupus marin⁹ in ꝓuidendo min⁹ habet solercie: sꜫ magnū robur in penitēdo. nā vt heserit in hamo tumultuoso discursu laxat vulnera donec excidant insidie.

Operationes.

A ¶ Idē li. ix. Pregelidā hiemē oēs sētiūt pisces: sꜫ marie q̄ lapidē in capite existimāt᷑ hr̄e. vt lupi ⁊ pagri. Cūqꜫ aspere fuerint hyemes multi capiūt᷑ ceci. Lupoꝝ ꝓo sūt laudatissimi q̄ appellāt᷑ lanati. cādore mollicieqꜫ carnis. meliores sūt lupi ī amne tyberi iter duos pōtes q̄z alibi

B ¶ Piscium lupus bis in anno parit. Nigidi⁹ est actor lupū mugili caudā ꝑrodere eosdēqꜫ mensibus statis concordes esse.

C ¶ Idem in libro. x. Produntur vt dictum est mugil ⁊ lupus clarissime audire.

D ¶ Idem in libro. xxxij. Tradit etiā Ouidius lupum rheti circūdatum: cauda arenas arare atqꜫ ita conditum transire rhete.

E ¶ Aresto. Lupi marini cum intrant pelagus postea redeunt ⁊ ascendūt superi⁹ magna velocitate sicut delphinus. Omes aūt lupi magnorum corpoꝝ anhelant aerem attrahentes.

F ¶ Ambrosius. Lupi deniqꜫ in mari sunt teneri quos nescit agnus timere. Et ꝑm ysaiam simul pascuntur lupi ⁊ agni.

Capitulum. lv.

Megar. Milag⁹. ⁊ Milu⁹. Ex li. de na. re. Megaris ē piscꜫ marin⁹ duarū palma ꝝ lōgitudinis. vilis habet᷑ in partib⁹ in q̄b⁹ capitur. sed cū ad remotiora salsus reducit᷑: raritas ei⁹ ꝓciū facit. Recenter tū capt⁹ ⁊ sine sale delicatiorē cibū edētib⁹ facit Est aūt (vt fert᷑) nociu⁹ ꝓcipue febricitantib⁹. Unde poeta dicit. Et megaris noxius omnis erit. Jorath vbi s. Milago cū ei⁹ pulli volant significatio est sup tempestatē maris. ysido⁹ Milago piscis est sic nominat⁹: qꜫ sup aquas euolat. Quotiens autē cernit᷑ extra aquā volitans tempestates mutari designat.

Operationes

A ¶ Ex li. d̄ na. re. Milago volitat sup vndas in signū leticie: qꜫ cessauit tēpestas. H̄ cōtra morē alioꝝ pisciū ⁊ mōstroꝝ marinoꝝ q̄ oriente tempestate vident᷑ quasi sup aquas ludere.

B ¶ Pli. li. ix. Milu⁹ subit in sūma maria piscis ex argumēto appellat᷑ lucerna: linguaqꜫ ignea ꝑ os exerta tranquillitas noctib⁹ relucet.

C ¶ Attollit e mari sesquipedalia fere cornua. ab hisqꜫ nomen traxit.

Capitulum. lvi.

Mugilus. ysid. Mugilus ex eo nomen habet qꜫ sit multū agilis. Nam vbi dispositas senserit piscatorum insidias confestim retrorsum rediens. ita rhete transilit vt volare piscem videas. Plini⁹. li. ix. Mugi

lum natura ridet̃ ĩ metu capite absc̃ōdito: to
tos se occultare credẽtiũ. ijsdẽ tñ tanta facili
tas: vt ĩ fenice ⁊ narbonẽsi ꝓuincia coit⁹ tpe
e viuarijs mare linea lõgiq̃ ꝑ os ad branchi
as religata emissum in mare. eodẽq3 linea re
tractũ. femĩe seq̃nt̃ ad litt⁹: rursusq3 feĩa3 ma
res ꝑtus tpe. In narbonẽsi ꝓuĩcie: ⁊ ĩ nemu
siensi agno stagno. sc3 laterna appellato: vbi
hoĩes delphini societate ⁊ mugilũ piscãt̃. mu
gilus ⁊ lupus odio flagrãt mutuo. Mugiles
alioꝝ pisciũ vim timẽtes suꝑ naues exiliũt:
⁊ tã ꝑcipue velocitat3 sunt vt trãsuersa naui
gia interim supiactent. ¶ Idẽ li. xxxij. Mu
gil scit ĩ esca hamũ eẽ: atq3 insidias nõ igno
rat. tãta ẽ ei auiditas vt cauda ꝟberando ci
bos excutiat: ¶ Jorath. Mugilus ẽ pisc3 ve
locissim⁹ ĩ aq̃s fluuialib⁹ s3 naturalr̃ incaut⁹
nã deridet̃ ei⁹ stulticia: cũ in metu capite ab
sconso: totũ corp⁹ abscõsu3 ac secuꝝ credit.
hic cũ lucio inimicitias h3 hyeme tm̃. ⁊ hmõi
cã credit̃ q2 tũc rar⁹ ẽ cib⁹ ꝑ q̃ dimicãt. Esta
te vero abũdat: ⁊ ideo ad ↄcordiã redigunt̃.

A

Operationes

¶ Plinius libro. xxxij. Cinis e capite mugi
lum ⁊ mulorum sciaticos liberat

Capitulum. lviij.

Mus marinus. Musculus ⁊ Muste
la. Mus marin⁹ ad terra3 exit: ibiq3
fossa3 faciẽs oua parit. ac rursus ter
ra obruit. Post tricesimã ꝟo diẽ rediẽs iteꝝ
fossa3 aperit: ⁊ fet⁹ ĩ aquã ducit. hoꝝ fetus in
ter initia visu carẽt. sicut fet⁹ oĩm fere aquati
liũ. Isi. Muscul⁹ dict⁹ ẽ: eo ꝙ sit balene ma
sculus. Eius coitu hec belua cõcipe ꝑhibet̃
Sũt aũt musculi cochlee q̃ꝝ lacte cõcipiũt
ostree. ¶ Pli. li. ix. Amicitie sunt exẽpla mu
scul⁹ ⁊ balena. Qñq3 ꝑ graui supciliorꝝ pon
dere obrutis ei⁹ oculis infestantia magnitu
dinẽ in vada ꝑnatãs demõstrat. oculoꝝq3 vi
ce fungit̃. ¶ Idẽ li. xi. Muscul⁹ marin⁹ q̃ ba
lenã antecedit nullos h3 dẽtes: s3 ꝑ his setas
int⁹. ob id etiã hirsutã dicũt appellatã ¶ Idẽ
in li. ix. Mustele pisces mẽse deputãt̃ q̃s in
ter alpes lac⁹ rechie bigrãtinus emulas mu
renis generat. ¶ Aristo. Mustela sic̃ delphi
nus ⁊ foca viuos fetus de corpe suo edũt: et
cũ partus ediderint si erga suos caulos insi
dias queq3 molliri ꝑsenserint ipos tuent̃ eta
tis tenere pauorẽ affectu materno cõꝑmũt:
oraq3 aperiũt. ⁊ innoxio dente part⁹ suos su
spendũt Interno q̃3 corpe recipe ac genit ali
aluo ferunt̃ abscõdere donec ad illos securi
tatẽ deferãt. aut sui corpis obiectu defendãt

Capitulum. lviiij.

Murix. Isido. Murix est cochlea ma
ris ab acumĩe ⁊ asperitate dicta. que
alio noĩe conchiliũ dicit̃: eo ꝙ circũ
cisa ferro lachrymas purpurei coloris emit
tat. ex q̃bus purpura tingit̃. ⁊ inde ostru3 ap
pellatũ ẽ. ꝙ hec tinctura ex hũore teste elici
tur. Murianus autẽ tradit muricẽ echineũ.
¶ Pli. li. ix. Murices conchemarine sunt q̃
latent circa canis ortũ tricẽtis dieb⁹: ⁊ stat u
to tpe exeũt ꝑciosu3 liquorẽ tingẽdis vesti b⁹
in medijs faucib⁹ hñt vtilẽ. Sed is color in
sola vena cãdida reperit̃. Reliquũ ꝟo corp⁹
sterile est. Viuis q̃3 tm̃ hic color exprimitur:

q: morientes cū vita succū euomūt. nō habēt spericū os neq: rotundū ne in angulos pdes unte rostro sed ad conche modū vtroq: late re claudit. ¶ Idem in eodē. Alia marina q̄ sūt dure teste vt murices: aut purpure saliu ario lentiore pueniūt (sicut a crescēte humo re culices) atq: spuma maris incalescente cū admissus est imber. Et he pariūt in vere.

Operationes

A ¶ Plini⁹ li. xxxij. Muricum teste cinis vtili
B ter cū melle illinit vlceribꝫ capitꝫ. ¶ Idem q̄z cinis bonū est dentifriciū. Et maculas pur gat in facie mulierꝫ cū melle illinitus. cutēq: erugat. extenditq: septenis diebꝫ illit⁹: ita vt
C octauo candido ouoꝝ foueat. ¶ Idē ex oleo valet ad parotidas ꝛ strumas. Pannisq: resi stit vtroq: modo. siue opus sit incipiētes dis
D currere: siue cōcoctos emittere. ¶ Itē muri cū cinis cū oleo tumores tollit. Cinisq: testa rū eaꝝ melle mām̄as mlieꝝ efficaciter sanat.

Capitulum. lix.

Murena. Isido. Murenā greci mire nā vocant: eo q̄ plicet se in circulos Hāc feminini tm̄ sexū tradūt ꝛ a ser pente ↄcipe. Ob id a piscatoribꝫ tanq̄ a ser pente sibilo euocat ꝛ capit. Ictu fustis diffi culter interimit. Ferula vero ptin⁹ aīam eaꝫ habere in cauda certū est Naꝫ capite pcusso vix interimit. cauda statim exanimat. ¶ Pli. li. ix. Murena est piscis longus molli cute intectus. hyme latet. Nec capit nisi diebus estatꝫ. sicut congeri ꝛ oēs saxatiles. Exit i ter rā sicut polippus. huic emulat mustela Qui busdā piscibꝫ date sūt pinne vice pedū. Qui busdā vero nulle sunt vt murenis. quibꝫ nec branchie. hec flexuoso i pulsu corpoꝝ ita ma ri vtunt: vt serpētes terra. in sicco q̄z repunt Murena q̄cūq: mense parit: cū ceteri pisces statuto tpe pariāt. Oua ei⁹ citissime crescūt. In sicco littore elapsas vulgus coitu serpen tiū impleri putat. ¶ Ex li. de na. re. Murene sicut dicit Plini⁹ libēter se tenēt inter harū dines ꝛ ligna: vt si forte rheti ↄcludant flexu multiplici euadāt. Hee morsum venenosum hñt: sed capitis eorundē cinere morsus sanat Periculosuꝫ est eas in cibū sumere: nisi pus in vino optime ac diutissime decoquant. et speciebꝫ aromaticꝫ maxieq: pipere cōdiant. venenoso nāq: abūdat humore. vñ nec de fa cili cedūt coctioni. Itē murenā iuxta Basi liū. vipera ex aq̄s in siccū euocat ad coitum. ¶ Iorath vbi. s. Murena nō a suo sili s3 a ser pente sibilo ad sociū euocata ↄcipit. nec ali q̄d tñ serpenti s3 sibi sile gignit. ¶ Ambro. Ui pera quidē ad litt⁹ maris sibilo murenā euo cat venenū suū vomit. Illa statim venit et cū eo coit: ꝛ post vipera venenū suū resumit.

Operationes

A ¶ Plini⁹ vbi. s. Murene morsus capitꝫ ipsi⁹
B cinere sanat. ¶ Lichenas etiā ꝛ lepras soluit murenarū cinis cū terois obulis mellis.

Capitulum. lx.

Multipes. Ex li. de na. re. Multipes piscis marin⁹ est. a re nomē h3. huic pedes a latere pcedūt In hyeme coit

ꝛ inter ceteros pisces sibi nidum ex surculis ꝯstruit. ꝑ duos mẽses ouat. ꝛ hoc vnũ ouum tm̃ ad instar nucis paruũ. Femĩa ꝑ q̃dragin ta noctes sedet: ꝛ ouũ a se editũ fouet ex q̃ fi unt pisces innũerabiles. Q̇ð si nõ eẽt: multũ coꝝ gen⁹ decresceret. q꞉ seipos inuicẽ consu mũt. ꝛ multe comestiõis sũt. Multipes astu tia magis q̃꞉ fortitudĩe vincit karabo mon strũ marinũ qð validũ est ac robustũ. Cuius victorie signũ. nã simul capti in rheti repiunt. Karabo frequẽter mortu⁹ inuenit aut letali ter vulnerat⁹. Est etiã quoddã gen⁹ multipe dis naturaliter astutũ qð in aqua supnatat ꝛ dorsi testã ad solẽ ponit vt desiccet ac durior fiat. sic vt salsas maris aq̃s ꝛ aduersa scopu loꝝ pati valeat. ¶ Actor. Multipes ipẽ ẽ po lippus iuxta Pliniũ. de q̃ pleni⁹ inferi⁹ dicet.

Capitulum. lxi.

Mulus vel Mullus. Ex li. de na. reꝝ Mulus est pisc꞉ marinus (vt ait Pli nius) modice quãtitatis gratia no bilitatis in esum tm̃ datus nobilib꞉. Rarissi mus tñ est quẽ septẽtrionalis tm̃ gignit oc ceanus. Hoꝝ tñ genera plura sunt. Quidã alga ꝛ ostreis ac limo ceteroꝝũq꞉ pisciũ car nevescunt. Nobiliores aũt in inferiori labio vel labro gemina barba insigniunt. victusq꞉ eoꝝ est qð iuxta ripas aeris serenitatẽ ꝯcre uerit. Mulum nobilẽ expirantẽ numerosa colorũ varietate spectari proceres gule nar rant. ¶ Seneca de naturalib꞉ questiõibus li bro. vij. Incredibilia sicut iam superi⁹ dictũ est sunt opa luxurie in cubili piscens natant: ꝛ sub ipa mensa capit qui statim in mensam transferatur. Paꝝ recens videt mulus nisi q̃ in cõuiue manu morit. Obseruat morientiũ color: quẽ in multas mutationes mors ipsa luctante spiritu vertit. Rubor p̃mũ: deinde pallor suffundit. longa somniculosa inertisq꞉ luxurie expectatio. Nolunt attingere nisi eo dem die captũ: qui ipm (vt aiunt) mare sapi unt ꝛc. ¶ Isidorus. Mulus vocatus est: eo q꞉ mollis sit ac tenerrimus. cui⁹ cibo tradũt libidinem inbiberi: ꝛ oculoꝝ aciẽ hebetari. hoĩes vero q̃ his sepe pasti sunt piscem olent mulo in vitio necato. qui inde biberint tedi um vini habẽt. ¶ Alexander. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ipo iaceat: ꝛ tin cturam caro piscis ex fimo mutuetur.

Operationes

¶ Plinius. Mulus cõtra pastinacas ꝛ scor piões terrestres siue marinos: ꝛ dracões at q꞉ spalangia prodest illit⁹: aut in cibo sũpt⁹. **A**

¶ Eiusdẽq꞉ recentis a capite cinis ꝯtra om nia venena valet. Et priuatim cõtra fungos. **B**

¶ Iterũ cinis e capite multoꝝ attritos scia ticos liberat. Cõburuntur autẽ in vase ficti li ꝛ cum melle debent illiniri. **C**

¶ Mulos aũt in cibo inutiles neruis inuenio. Eoꝝ quoq꞉ cibo tradũt oculoꝝ aciem hebetari. In mẽ struis vero privileꝝ auxiliat mulus. Inuete rati muli ꝛ in potiõe triti vomitiões ꝯcitant. **D**

¶ Muloꝝ salsamenti cinis carbũculos dis cutit. Mulus aũt in vino necatus (vt dictũ est) his q̃ biberint inde vini tediũ afferunt. **E**

Capitulum. lxij.

Monachus marin⁹ et Monoceron.
Ex li. de na. re. Monachi maris dicti sunt: q: caput hñt vt monachi recenter rasi coronā desup rasā3 ⁊ cādidā. ⁊ circulū in modū crinīū sup loca auriū. facie3 tñ nō habet in toto similē hoīni: q: nasum habet pisci similē. ⁊ os naso cōtinuū. Ceterū in inferiorib⁹ habet formā piscis. hoc monstrū hoies sup ripas maris ambulātes libēter allicit: ⁊ corā eis sup aquas ludit: q: si hominē admirantē ꝓpinquare viderit appropinquat ⁊ ipe. ⁊ si dat facultas hoiem rapit ⁊ traijcit in ꝓfundum: sicq3 carnib⁹ eius satiatur.

Operationes

A ¶ In eodem libro vt supra. Monoceron est monstrū marinū: habens in fronte cornu maximū: quo naues obuias penetrare possit: ac destruere ⁊ hominum multitudinem ꝑdere.

B ¶ Sed in hoc pietas creatoris hūano generi ꝓuidit: quia cum tardum animal creatum sit: naues eo viso possunt effugere.

Capitulum. lxiij.

Narcos. Nautilos ⁊ Nubes. Isidorus. Narcos teste Aristo: tante ꝟtutis est piscis vt mediante lino ⁊ calamo ad manū piscatoris hamū tenētis accedat stupor ⁊ insensibilitas: imo ⁊ totu3 corp⁹ stupefacit. nisi citi⁹ hamu3 deijciat. Inde est q etiā stuporifera vt papauer ⁊ hmōi cetera dicunt narcotica. ¶ Plini⁹ lib. ix. Nautilos q ab alijs vocat pompilos inter pcipua miracula mari cōputatur. Nā supinus in summa equorū ꝑuenit. ita se paulatim subrigens. vt emissa ꝑ fistulam aqua velut exoneratus sentina facile nauiget. Postea prima duo brachia retorquens membranā inter illa mire tenuitatis extendit: qua verificante in auras ceteris brachijs subremigans media cauda vt gubernaculo se dirigit: ita vadit alto liburnicarū gaudens imagine. si qd pauoris interueniat hausta se mergēs aqua. ¶ Ex libro de naturis rerū. Nubes fm Aristo. est piscis in aqua viuens applicatus ad petras. Aqua non descendit nec separat: nisi ꝑ attractionē inspirationis concitus.

Capitulum. lxiiij.

Nereides ⁊ Orcha. Isidorus. Nereides sūt belue marine toto corpe hirsutis hispide. Habētq3 speciē aliquā formatam cū homine. Horū aliqua cū mortalis ꝯditionis imitatrix emori debet. auditur procul gemit⁹ eius ac planctus. De his plenius dictum est superius in cap. Balena. ¶ Ex li. de na. re. Orchū monstrū marinū est (vt ait Plini⁹.) ei imago nulla potest exprimi repsentatione: nisi q sit mollis carnis immense. hec balenas graui odio ꝓsequtur: dentib⁹ truculētis secreta feminarū irrūpunt: ac morsu lacerat. Ille vero ad flexū imobiles: ad repugnādū inertes: pōdere suo onerate ac pinnis inualide. Solū nouerūt auxiliū in altum mare refugere: seq3 toto occeano defendere. Econtra vero orche in malicia ꝑtinaces laborāt fugiētib⁹ occurrere: ⁊ incautas angustijs trucidare: inuada vrgere: saxis illidere ⁊c.

Capitulum.lxv.

ORbis. Isi. Orbis dictus est a figura.s.qr rotũdus est.ꝛ totus in capite ꝯstat.¶ Pli.li.xxxij. Durissimũ esse pisciũ ꝯstat eũ q̇ orbis vocaẗ rotundus sine squamis.

Capitulum.lxvi.

OStrea. Ex li.de na.reꝝ. Ostreuz vt dicũt Ambrosi⁹ ꝛ Isi. Cumq; testaz aperit vt clementioris aure delicijs gloriet. Sed cancer insidias ei repentinas ꝑtendit.ꝛ lapidẽ inter ei⁹ testas proijcit:ne illas cõiungere possit,ꝛ sic ostree carnes corrodit.ostreũ siq̇dẽ in siccũ vł in sicco iacens. iam vt in domo conchas tp̃e accessiõis maris aperit.¶ Isi. Est aũt in ostrea p̃ciosissima margarita naturaliter infixa q̃ maris aqua ĩ ea solidaẗ. Que etiã difficile apud reges inueniẗ.ꝛ in littorib⁹ q̃si vilis iacens:a vulgo saxis asperis ꝛ cauterib⁹ colligiẗ.¶ Pli.lib.ix. Silicea testa inclusis fatẽdũ est nullũ inesse sensum vt ostreis putrescẽte limo ꝓueniũt ac spuma circa nauigia diutius stantia defixosq; palos ꝛ ligna. Nuper cõpertũ in ostrearia humorẽ fetificũ effluere in modũ lactis.

Operationes

¶ Ostree peculariter ꝯtra venena leporꝫ marini aduersanẗ:eisq; mensaꝝ diuitũ palma tribuiẗ:stomachũ reficiũt:fastidijs medentur. A
¶ Additq; luxuriã frig⁹ obrutis niue: sũma montiũ ꝛ marꝫ yma miscẽs.¶ Aluum leniter emolliũt:coctaq; mulso tenasmo q̇ sine exulceratiõe sit liberãt.¶ Vesicaꝝ etiã vlcera repurgãt.¶ Cocta ꝓo in conchis suis sicutiuenerint clausa mire distillatiõib⁹ ꝓsunt. Horũ teste cinis vuã sedat:ꝛ ꝯsillas admixto melle B C D E
¶ Aristo. Est ãt piscꝫ de genere ostree.i.teste dure:q̇ cauda natat ꝛ repit.¶ Dyas. Ostree porphire vnde purpura tingiẗ cochlee sunt q̃ vste desiccatiue ꝟtutis sunt q̇b⁹ ꝛ ceteraꝝ cochleaꝝ ꝟtute sunt siles.¶ Nã ꝛ ego eis vsus sum in ramatica ꝛ diuturna ꝛ q̃ difficile ꝯcarnanẗ vulnera ꝛ caua:et nimis ꝓfunda. quas vstas apposui cũ adipe veteri ꝛ butiro nouo. F G H I

Capitulum.lxvii.

Pagrus. Pauus. Pectine ⁊ Perca. Isi. Pagrus pisc ē quē greci fagrū ideo nūcupāt: ꝙ duros dentes habeat: ita vt ostreis in mari alat. Actor. Pagrus ⁊ ipe est dentix. de q̄ dictū est superiꝰ. ¶ Plinius libro nono. Omes q̄dē pisces pregelidam hyemem sentiūt: sed maxime q̄ lapidem habere i capite estimant vt lupi ⁊ pagri. Tunc asperе fuerint hyemes: multi ex eis ceci capiunt: sicut de lupo marino dictū est superiꝰ. ¶ Ex libro de na. rerū. Pauus maris dictꝰ est a pauone volucre.: quoniā similis ē ei i coloribꝫ. dorso eni ⁊ collo pictꝰ ē colore diuerso. ¶ In eodē libro vt supra. Pectines mar armant vnguibꝫ. lucent in tenebris ignium more. In magnis frigoribꝫ ⁊ magnis estibꝫ recondunt quia temperatū aerem eos habere oportet vt viuant: cum excessum passionū in elementis vngues eorum non pati valeant.

Operationes

A ¶ Aristoteles. Aialis marini qđ dicit pecten pedibus si q̄d appropinquauerit oculū subito claudit. ¶ Pliniꝰ vt supra. Pectines sponte nature harenosis proueniunt.

B ¶ Actor. Perca est pisc pluuialis varij coloris cursu velocissimꝰ squamis ⁊ pinnulis acutis ⁊ asperrimis armatꝰ: q̄bꝫ etiā se defendit cōtra pisces maiores ne p̄dantes eā īuadāt pre ceteris piscibꝫ fluuialibꝫ ⁊ stagnensibꝫ infirmis in cibo precipue conuenit.

C ¶ Alexander. Perca videns sibi lucium imminere horret pinnis: ⁊ sic euadit.

Capitulum. lxviij.

Plataniste et Perna. Albertus in libro de naturis animalium. Plataniste vt dicit Plinius. belue sunt marine: que gange fluuio Indie nascuntur et in mare veniunt. Et rostrum habent delphini. et caudam habent cubitorum sedecim longitudinis. His socijs sunt belue: quos statuas vocant brachia bina habentes: quibus tanta inest fortitudo vt elephantes in aquam intrantes infestēt: ⁊ eis permuscidas abrūpat. ¶ Eodem libro vt supra. Perna animal ē marinum de genere concharū. Et est croceū valde magne quantitatis existens. intra ipas vestitur vellere vulno ⁊ nitido valde precioso: et fiunt inde ornamenta vestium ⁊ peplorum preciosa.

Capitulum. lxix.

Pistris. Albertus in libro vt supra. Pistris animal est marinum magnū valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente aliquando inuentum. Aliquando se offert mare in moduz altissime columne intra vela nauigantium apparens. et aquam ingentem spargit: ita ꝙ in pauorem vertit nauigantes.

Capitulum. lxx.

Pinna et Plais. Plinius li. ix. Pinna est piscis concharum generis. nascitur in limosis subrecta semper: nec unquam sine comite: quem pinnocherem vocant. Alii pinophilacem: id est suilla parua. alibi cancer. dapis assectator. pandit autem se luminibus. orbum corpus intus minutis piscibus prebens. Assultant alii protinus: et ubi licentius audacia creuit implent eam. At illa ore compresso. quicquid concluserit examinat. partemque socio tribuit. Quo magis miror existimasse quosdam aquatilibus nullum inesse sensum. ¶ Ex libro de naturis rerum. Pinna de genere concharum est: corpusque rotundum habet. Mas et femina socialiter ambulant. aperit pinna conchas suas ad lunam: seque paruis piscibus offert quasi mortuam. Qui protinus exultantes ubi licentius (sicut dictum est) audacia creuerit implent eius conchas. Mox vero pinnam se plenam sentiens apprehensum quicquid incluserit examinat. Actor. Plays est piscis notus et usitatus apud nos. scilicet et bicolor. Nam ex una parte albus: ex altera niger. De quo sicut de pluribus aliis nihil in prenominatis autoribus repperi: nisi forte aliis nominibus vocentur ab eis quam a nobis.

Capitulum. lxxi.

Porcus marinus. Isidorus. Porcus marinus est qui vocatur suillus. quia dum escam querit: more suis terram sub aquis fodit. Circa guttur enim habet oris orificium. et nisi rostrum harenis immergat pastum non colligit. ¶ Ex libro de naturis rerum. Porcus maris est piscis esibilis porci terrestris ex magna parte similis. Nam et caput habet similimum: et membra in corpore. costasque simili modo dispositas. Tota fere caro eius in pinguedinem transit. Lingua eius absoluta est ut porci: sed voce differunt. In eius dorso quedam spine sunt venenum efficacissimum habentes: et punctionibus suis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio est. Plinius li. xxxii. Inter venena piscium sunt porci marini. spine in dorso cruciatu magno lesorum. Remedio autem est limus ex reliquo corporis piscium eorum.

Capitulum. lxxii.

Polippus. Aresto. Polipp⁹ hʒ iuua/me squamositatē pedū. p illā enī inol/uit oīe qđ sibi appropinqt. Aial tn̄ hn̄s sanguinē hʒ cerebꝝ. Mebra vētrꝭ in se pia ꝛ multi pede ꝯsilia sunt i figura ꝛ tactu qc qt comedit aggregat i cauernis vbi manet. Et postqꝫ oīe idoneū sibi comederit. tūc te/stas residuas ꝛ cortices cancroꝝ eijcit. Mu taꝭ color ei⁹ ꝛ colore lapidū q̄ sūt ꝓpe illum fit colorat⁹ qđ ei accidit cū timuerit. Ex lib. de na. re. Polippus est piscis tantā hn̄s virtutē in brachijs: vt nautaꝫ aliqn̄ de naui incaute stantem rapiat: ꝛ i mare trahat: eiusqꝫ carni/bꝫ satief. Carnibꝫ enī libēter vescif. supin⁹ ad heret scopulis: ꝛ auelli neqt. cui si fetidares admota fuerit: ab ei⁹ odore ꝓtin⁹ resilit. Hi in mari iuxta venetiā frequētissimi sūt. Item polippi siue multipes verso in terrā capite co eunt. oua atqꝫ tā multa fecūditate faciunt: ꝙ hoīs occisi testa capi nō pn̄t. supqꝫ sedētes et incubātes q̄si cancellatꝭ brachijs camerā fa ciūt. Itē pollippus vel multipes cornu cerui vel storacꝭ sicci fumo deludif ꝛ dephendif. ꝙ diligit ipm̄. ꝛ ob hoc intrat vasa venātiū. Ex ipo etiā assato i hamo posito venatores mul tos capiūt pisces. Polipp⁹ ꝛ karabo. si simul irriti fuerint: karabo mortu⁹ inuenif. Itē dr̄ ꝙ cū ouant natāt: ꝛ mares ꝛ femie debilitan tur intm̄: vt a piscibꝫ paruis comedanf: ꝛ i ca uernis facile dephēdunf. qđ tn̄ nō accidit iu uenibꝫ ꝛ pueis: imo fortiores sūt magnis. Itē in hyeme coeūt. in vere aūt ouāt siue pariunt Caput maris longi⁹ est capite femine.

Capitulum. lxxiij.

Pungitiuus. Ex li. de na. re. Pungiti uus vero est oīm fere pisciū minim⁹ q̄busdā spinis ꝯm nomē suū pungēs Mas in eis circa fauces rubeus est. Femi/na vero illa rubedinē caret. Ambo ꝓo macu lis nudati sunt. Hos vulg⁹ opinat sine semi ne in aq̄s crescere. ꝛ qđ mirabilius est: alios etiā hoꝝ semē ꝓpagari. Vn̄ ꝛ hūc piscem ma trē pisciū vocant. Dicūt enī si stagnū nouū fi at: nullusqꝫ piscis immittatur. Hos piscicu/los anno pmo in eo inueniri. ꝛ anno scđo di/uersi generis pisces ex eisdem ꝓpagari.

Capitulum. lxxiiij.

Purpura. Ex libris de naturis rerū. Purpure sunt conche marine q̄ ver no tempe congregantur: ꝛ attrite li/quores ore saliuant. Similiter ꝛ murices cir ca canis ortū tricenis diebꝫ. Mutuoqꝫ attri tu lentore cuiusdā cere saliuāt similiter ꝛ mu/rices. Purpuras ac viuas capere ꝯtendunt: ꝙ cum vita sua succum illū euomūt: ꝛ maio/ribꝫ quidē conchis detracta concha auferūt Minores vero cum testis frangunt: ita de/mum rorē eū excipiētes tyri lingua purpure longitudine digitali: qua pascitur pforando reliqua conchilia tāta aculeo duricia. Aqua dulci enecantur: ꝛ sicubi flumini immergun/tur. Alioquin capte etiaꝫ diebꝫ q̄nquagenis viuūt saliua sua. Hoꝝ pisciū conche ifra an/nū magnitudinē implēt: ꝙ si ante in crescēdo trāscurrāt: vim libidinis auferē: nec vltra co ire pn̄t: vt in tpe pciosum liquorem pariant. Unde summa diligētia pmo anno detrahun

tur eis conche vel ↄstringunt ne crescāt. Hoc liquore vestis purpurea tingi solet. q̃ color ni gricātis rose more sublucet purpure (ſm Plinium) fetidis odoribꝰ capiunt. et cū semine ces fuerint mari reddite reuiuiscunt.

Operationes

¶ Pliniꝰ li. xxxiij. Purpure ↄtra venena prosunt. Horū teste cinis vtiliter cū melle illinit vlceribꝰ capitis. ¶ Idem quoqꝫ cinis cū melle efficaciter sanat mulierū mām̄as. pannis etiam insistit vtroqꝫ modo. ¶ Idem cinis siue opus sit incipiētes discutere siue coctos emittere. Purpurarū siue muricū minora genera sunt efficaciora. ꝛ oris halitū custodientia. ¶ Dyascorides. Purpura maritina ꝛ blata appellatur: q꞉ quasi blitula sanguinis apparet. Huiꝰ virtus sicca est. vnde vulnera putrida gingiuarū in puluerē redacta ꝛ imposita purgat ꝛ cicatrizat. ¶ Et si in eis mala caro supcreuerit: pulverizata adhibita depascit eam ꝛ extirpat. hoc et eius vngule combuste faciunt. ¶ Eedem vngule ꝛ cooptoriuꝫ conchilij albū fumigata castorei odorem habent: ac fumigatione sua stericis offocationibus laborātes liberāt. ¶ Epilenticos curāt. bibita ventrē mouent. Conchiliū ipm cōbustum omnia supradicta nouit facere.

Capitulum. lxxv.

Rayte ꝛ Raba. Ex libris de naturis rerū. Rayte que rabis gallice dicuntur: est piscis marꝫ inter pisces nobiles reputatꝰ. ad modum vilis. Et hoc vbi est piscium copia. prope modum rotundus est. et in lōgitudine ꝛ latitudine fere equalis. Oculos habet horribiles. Os quoqꝫ deformidate liuidum. ꝛ hoc non eo loco quo pisces ceteri sed loco ventris. vbi vero caput ꝛ oculi sunt os non habet. Caudā habet prelongaꝫ vt coluber: ꝛ in ea spinulas quasdam acutas valde. Habet ꝛ q̄n̄qꝫ in capite lapidē: nec credimus q꞉ natura creauerit eum inutilē. Huius carnes indigestibiles sunt vt carnes bouine. Impingnatur (vt dicit Aristo.) vento meridionali flante. Jorath Est aūt piscis nomine rabas stupefaciēs. ita q꞉ cū rhete portatur puenit stupor eius ad manū qua portat. hic occultatur in arenarꝫ luto. Venaturqꝫ totum qd̄ ex piscibꝰ appropinquat. ꝛ q꞉ stupefacit eos: ita q꞉ nō possunt moueri. Ipseqꝫ consequitur illos ꝛ comedit eos.

Capitulum. lxxvi.

Rana marina. Ambrosiꝰ. Rana horrens in paludibꝰ: decorat aq̄s in q̄bus omnibꝰ fere prestat elementis. Aresto. Rana marina habet alas sicut ꝛ omnia cetera: quorum finis tendit ad stricturā. Habet etiam brancos ad vnam parteꝫ declinantes asperos. spinis similes: ꝛ cooptoriuꝫ habet in ranis. maior est femina sicut ꝛ in ceteris ouantibꝰ: vt in lacertis ac serpētibus. habet rana marina supra oculos partes pendentes quasi pilos. habētes capita rotunda quas ei p̄parat natura cibi causa. Cum enim rana mouet aliquid aquosum cū luto ꝛ harena. tūc partes illas que sunt quasi pili erigit: casqꝫ cum piscibꝰ paruis inuoluit: ꝛ ad oris

ficium suū cū eis adducit: sicqꝫ comedit. Et si p partes illas que sunt sup oculos non venatur qñ deprehendit debilis ꝛ egra inuenit. Ex his etiam que latent est rana. cūqꝫ latuerit vadit ad viride sup aquā ꝛ cibat piscibꝫ paruis q̄ sunt in eo. Rana cōtinue generatiōis est. ꝛ ouat extra vnū ouū cōpletū tantū. Et est dure teste, ꝓpter salutē qua exteri⁹ indiget. Huius cā ē natura sui corporis: qꝛ caput ei⁹ ē i q̄ntitate multiplex ad suū corp⁹. et ē spinosum. Ideoqꝫ nō recipit pullos in vltimo. Omnes autē pisces nutriūt filios preter ranas.

Operationes

A ¶ Auicenna in. iij. canone. Rana marina rubea (sicut narrauerūt sapientes) maligna est inuadens aīalia. Nā ex longinquo ad ea salit vt mordeat. ꝛ si mordere nō potest: exufflatione nociuā ad ea sufflat. B ¶ Ex eius morsu accidit apostēa magnū ꝛ pditio velox. C ¶ Crura eius cū tyriaca magna: ꝛ quod est eius generis. D ¶ Actor. Rana marina rubea venenosa. ꝛ eius potus accidit obfuscatio corpis. ꝛ alia multa incōmoda. E ¶ Idē. De hac ꝛ aliis ranarum speciebus dictum est supra in tractatu de aīalibꝫ capitulo. cxxvij.

Capitulum. lxxvij.

Rumbus. Plinius libro nono. Rumbus est piscis planus sicut passer ꝛ solea. Hi a passeribus tm̄ situ corporum differunt. Dexter hic resupinatus est illis. passeri leuus.

Operationes

A ¶ Idem in libro. xxxij. Rumbi carnes trite ꝛ ex aqua mulsa date febricitantibꝫ pficiunt. Ex libro de naturis rerū. Rumbus est piscis magnus fortis ꝛ astutus: sed tardus. hic qꝫ piscis vt rana marina simili modo depdat. Nam in limo turbato absconditus pinnas excertas mouet: ꝛ vbi pisces approximare viderit: mox eos corripit et deuorat. Argumentum est eius solerte. qꝛ cū sit tardissim⁹ omniū pisciū. mugilum tamē velocissimuꝫ in ventre sepissime reperitur habere.

Capitulum. lxxviij.

Rubus ꝛ Ryache. Albertus i libro de naturis animaliū. Rubus est piscis in mari. Ytalie ꝛ grecie babundans: ꝛ est de genere pectinis tot⁹ rotundus quasi circulus pinnulis circūpositis. ꝛ i parte magna pictus est rubeis virgulis ꝛ maculis. ꝛ illa supficies tota est plena spinis aliq̄ntulum anterius. Et hic piscis est piger ad natandū ꝓpter sui corpis latitudineꝫ. demergit autē in pfundo ꝛ turbat aquā ꝛ pisces qui accesserint incautos cōfodit. ita qꝛ etiā velocissimū piscem mugilum in ventre habere inuenitur. Hic piscis delicatus est: et dulcissime carnis. In eodem libro Ryache dicuntur pisces de pectini genere rotundi. ita qꝛ cubituꝫ ꝛ aliq̄ñ duos cubitos habent in latitudine ꝛ tantundem in longū. caudam habēt longā ꝛ in hac pinnulas acutas ad natandum oculos horribiles. ꝛ os quasi in loco vētris turpissimum. carnes habent duras ꝛ indigestibiles. vbi ipe piscis rarius inuenitur. ibi etiā propter raritatem desideratur.

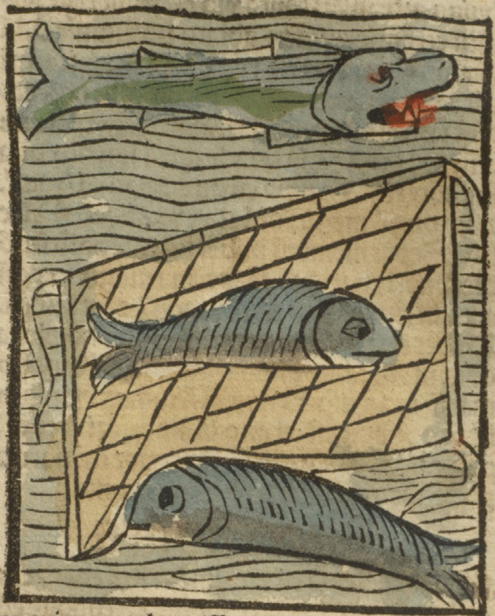

Capitulum.lxxix.

Salmo ꝛ Salpa. Phisiologus Salmo dicitur a saltu.caudaȝ enī ore replicat ꝛ reflectit.firmiter eam ore tenens:donec salt⁹ agilitate locum etiam abruptū conscendit.sed nec coloꝛ multum valet: aut sapore anteq̄ȝ gustauerit mare. Ad quod tendens contra fluminis impetum a ꝓposito nō disistit quousq̄ȝ reficiatur.deīde ad nota domicilia revertitur. Ex libro de na.rer̄. Salmo piscis est in latitudinem ꝛ longitudinem magnam excrescens. Roboꝛe quoq̄ȝ fort̄ est sed ponderosus ꝛ grauis. Dis quā habȝ agilitas a potentia virtutis eius est potius q̄ȝ a leuitate coꝛpoꝛis.hic vt dicit Pli.olim p̄ferebatur omnibus piscibus fluuialibus.ꝛ maxime in aquitania. Carnes eius rubee sunt. que licȝ dulces ꝛ grates sint valde.tñ satietatem cito manducātibus ingerunt.piscis iste fetus facit:nec diu viuere potest ī aquis dulcibus stagnoꝛū nisi liberum habeat transitū ad dulces vndas fluuioꝛum. quinetiā vbi in transitu sepē vel aliq̄d hmōi obstaculū inuenerit:caput caude cōiungit.flexoq̄ȝ coꝛpe ꝓuolat ad optata. In libꝛo vt supꝛa. Salpa piscis est obscenus ꝛ vilis.hic miraculū sui prebet vt nunq̄ȝ decoqui possit nisi prius fortiter fuste vel ferula verberetur.

Capitulum.lxxx.

Sparus ꝛ staurus. Albertus in libꝛo de natur̄ aīaliū. Sparus piscis est

marinus ꝛ telo missili q̄ spergitur quando iacitur.ꝛ dictus est eo q̄ habeat huius instrumenti figuram. In libꝛo vt supꝛa. Staurus piscis delectabilis qui solus ruminat. inter pisces.hunc piscem dicunt non multos habere dentes:ꝛ ideo ruminatione indigere.licet hec sit causa ruminationis.dicunt etiam hunc piscem romani de longinquis partib⁹ allatum in tyberi esse multiplicatum.

Capitulum.lxxxi.

Sepia. Isido. Sepia dr̄ q: sepib⁹ ītercluſa facili⁹ capitur in coeundo obscenum gen⁹.nā ore cōcipit sicut vipera

huius attramẽti tanta vis est vt lucerne ad-
ditũ ethiopes videri. ablato priori lumĩe q̇dã
tradũt. ¶ Ex li. de na. rer. Sepia ↄcipit ore si
cut ⁊ vipera. oua eius dura sunt. Hec non na-
tant ĩ mari nisi par ⁊ par: masculus ⁊ femina
om̃i tpe ouant. ⁊ in quadragita noctibꝫ oua
sua cõplent. Femina cũ ouat: mas eã sequit̃.
⁊ sup oua semen insufflat vt viuificet̃. ¶ Are
sto. Sepia membrũ habet sub ore positũ qḋ
dicit̃ mastim. in quo est sperma magnũ. et qñ
accidit timor eĳcit illud in aquã ⁊ turbat eã.
Habet etiam in interiori suo vasa duo plena
ouis in albedine similia grandini. Corpa ꝓo
mariũ magꝫ aspera sunt q̃ȝ feminarꝫ. Pullus
sepie ↄtinuus est cũ ouo in anteriori corporꝫ
parte. nec põt aliter esse. Anterior eni pars ⁊
posterior in eodem loco conueniunt.

Operationes

A ¶ Dyasc. Sepia cũ attramẽto suo cocta ca-
costomacha est. ventrẽ mollit. Oḋ molle est
ossis eiꝰ collirĳs cracomaticꝫ necessarie mi-
B scetur. ¶ Item ossa tusa oniguinẽ dentibꝫ, tol
lũt maculas carnis integro colori restituũt.
C ¶ Glaucomata hoim vel aĩaliũ in oculis suf
flando maxime cũ sale ad sanitatẽ ꝑducunt.
D ¶ Os eiꝰ tritũ ⁊ cũ aqua bibitũ toracꝫ vitĳs
E ⁊ asmaticis oĩno ꝓdest. ¶ Pli. li. xxxĳ. Ocu-
lorꝫ tumorẽ ruborẽq̃ȝ sepie cortex cum lacte
mulierꝫ illitꝰ sanat. ⁊ ꝑ se scatiricias emẽdat.
F ¶ Cinis eiusdẽ corticis cicatrices oculoruȝ
G sanat. ⁊ albugines iumẽtorꝫ emẽdat. ¶ Se-
pie in cibo soluũt. earũq̃ȝ teste ex aqua salsa
mentorũ inherẽtia corpori tela extrahunt.
H ¶ Medent̃ ⁊ lentigini ceterisq̃ȝ vitĳs ex ossi
I bus sepiarũ vstis. ¶ Idem cinis ⁊ carnes ex
K crescentes tollit: ⁊ humida vlcera. ¶ Platea
rius. Os sepie quod in eius ventre inuenit̃:
ad albandos dentes valet. si puluere eiꝰ sub
L tili in panno lineo posito fricentur. ¶ Ad fa-
ciem quoq̃ȝ dealbandam puluis eius cũ vn-
guento citrino conficitur.

Capitulum. lxxxij.

Serra ⁊ Scilla. Isido. Serra denta
est: q2 serratã hꝫ cristã: ⁊ subtꝰ natãs
nauẽ secat. Phisiologꝰ Serra ẽ ma
rina belua pẽnas hñs ĩmanes. qua cũ vide-
rit in mari nauẽ velificantẽ eleuat pennas su
as: ⁊ ↄtendit velificare cũ naue. Ubi aũt cu
currit stadĳs. xxx. vel. xl. laborẽ sustinẽs de-
ficit: ⁊ pennas deponẽs ad se trahit. Uñ na-
uem maris causa iam lassam reportãt ad pri-
stinũ suũ locũ in ꝓfundum. Ex libro de natu
ris rerꝫ. Serra cristã habet serratã. qua na-

uibꝫ occulte supnatãs eas in fundo secat: vt
intrãte aq̃ hoĩes astutia dolosa mergat: eo-
rũq̃ȝ carnibꝫ satiet̃. Alia quoq̃ȝ ẽ eiusdẽ nois
marina belua ingens pinnasq̃ȝ latissimas ha
bens quibꝫ ↄtra naues velificare ↄtẽdit. Ex
li. de na. re. Scilla monstrũ est habitãs in eo
mari qḋ italiam ⁊ siliciã intercludit. Nautis
quidem ⁊ oĩbꝫ hoĩbꝫ inimicus est: ⁊ eorũ san-
guine carnibusq̃ȝ delectat̃. caput ⁊ pedes ha-
bet ad modũ virginis formata sicut syrenes
⁊ rictus. ⁊ oris hiatũ ac dẽtes horridos vte
rũ bestialẽ: ⁊ delphini caudã. Mire fortitu-
dinis ẽ: nec ĩ aqua facile vincit̃. In terra ꝓ
ꝓpe imbellis hꝫ ⁊ vocẽ aliquantulũ musicaȝ.
ipsaq̃ȝ belua carmine mirifice delectatur.

Capitulum. lxxxiii.

Syrena. Ex libro de naturis rerum. Syrene sunt animalia mortifera: q̄ a capite vsq; ad vmbilicum habent figuram mulieris improcere magnitudinis: horrenda facie. Crinibus capitis longissimis atq; squalentibus. Apparent autem cum feti-bus quos in brachijs portant. Mamis etem̄ fetus lactant: quas in pectore magnas habēt Quas quando vident naute multum timent: eisq; lagenam vacuam proijciunt. et ipsa cum lagena ludit donec nauis pertranseat. Reli-quam vero partem corporis habent vt aquila. et in pedibus vngues ad laniendum abiles. Porro in fine corporis habent squamosas pi-scium caudas. quibus vt remigijs in gurgiti-bus natant. Quoddam etiam musicū ac dul-cissimum melos habent in voce. quo delectati nauigantes et attracti resoluuntur in somnū. sopitiq; syrenarum vnguibus dilacerantur. Sed nōnulli nauigantium sapienti vsi consi-lio: fortiter aures suas obturāt: et sic immunes transeunt. ne mortifero syrenarū cantu illician tur ad somnum. Hee quidem belue in quibus-dam profundi gurgitis insulis: et aliquādo in fluctibus cōmorantur. Et quod de lagena di ctum est illi testati sunt: qui eas se vidisse dixe-runt. Syrenas tamen has nō in veritate bel-uas sed meretrices quasdam ysidorus fuisse de scripsit. que transeuntes ad egestatem deduce bant. Sed et philosophi et sanctorum expositorū nōnulli contrarium sentiunt vera mōstra ma rina esse dicentes. Sunt et syrene serpentes in arabie partibus habitantes. equi cursu velocio res. quarum etiam quedam alas habentes vo-lare possunt. Harum tantum virus est effica-cissimum ad nocendū. vt morsum ante mors q̄ dolor sequatur. ¶ Phisiologus. Syrene sunt animalia mortifera vsq; ad vmbilicum figurā hominis habentia. extrema vero pes vsq; ad pedes volatilis. et piscis habet figuram. Mu-sicum quoddam ac dulcisonum melodie car-men canunt. ita vt auditus hominum longe nauigantium ad se trahant. nimiaq; suauita-te prolixe modulationis aures eorum: ac sensus delinientes in somnū vertant. Tūc demū cum vidēt eos grauissimo somno sopitos. ignaros ac per insipientiam suam deceptos inuadunt et carnes eorum dilaniant.

Capitulum. lxxxiiii.

Spinachia et Squatina. Ex libro de naturis rerum. Spinachia corpore quidem est pusilla: sed vtilissime vndi-q; spinis extantibus munita a morsu cuiusli-bet alterius piscis est acutissima. ¶ Ysidorus. Squatinus dictus eo q̄ squamis sit acutus. vnde et eius cute lignum politur. ¶ Plinius li-bro vndecimo. Squatina est piscium genere q̄ pro spina cartillaginem habent. Omniaq; ta-lia carnosiora sunt et supina vescūtur. Diuersa piscium genera non coeunt insimul: preter squa tinam et ranam. ex quibus nascitur piscis par-te priori rane similis. Et nomen ex vtroq; cō-positum apud grecos trahit. Piscium quidam ter in anno pariunt. Quidam bis. vere. et au-tumno. Ex planis sola squatina bis. autum-no occasuq; vergiliarum. Squatina vero in-tra se parit oua premollia in alium locum vte-ri transferens: ibiq; excludens. Simili modo et omnia que appellauimus cartillaginea: ita fit vt sola piscium et animal pariant et oua con-cipiant. ¶ Ex libro de naturis rerum. Squati na piscis est in mari quinq; cubitos habēs lon gitudinis: et caudam pedalem. Hic abscondi-tus in limo pisces corripit subito. Cutem tam asperam habet vt ex ea lignum et ebora polian tur. Pilus ipsius cutis breuis et niger est. hunc adeo durum natura creauit: vt ferri vel cali-bis acumine vix incidi possit.

Capitulum. lxxxv.

Solaris ⁊ solea. Ex li. ᵭ na. re. Solaris dict⁹ ē eo ꝙ ĩ sole libēter ĩ ripis fluminū iacet. Caput hȝ magnū: orificiū latū. cutē nigrā ac lubricā q̃lis est anguillaꝝ. Epar hȝ dulcissimū ⁊ esibile ꝑcipuū. ĩ vastitatē ac longitudinē maximā crescit. Pli. li. ix. Solea ē pisc꞉ a figura denoīta eo. s. ꝙ calciamētoꝝ soleis assimilet.

Operationes.

A ¶ Actor. Solea pisc꞉ ē marinoꝝ pisciū iuxta medicos infirmis ĩ cibo suauissim⁹: q꞉ min⁹ ceteris flegmatic⁹: est etiā sapore gratus.

Capitulum. lxxxvi.

Scolopendra ⁊ scorpio. Pli. li. ix. Scolopēdre marine terrestrib⁹ siles: q̄s centipedes vocat. hamo deuorato oīa ĩteriora euomūt donec hamū egerāt: deide resorbēt ¶ Ysi. Scorpio dict⁹ est q꞉ ledit dū manu tollitur. Tradūt āt. x. cancris cū manipulo ocimi alligatꝫ. oēs q̄ ibi sūt scorpiōes ad eū locū congregari. ¶ Aristo. Scorpio marin⁹ ouat ĩ vere semel. ⁊ iteꝝ autumno. ¶ Pli. lib. ix. Cancri mortui in scorpiones figurant in sicco.

Operationes

A ¶ Idē li. x. Mēte succ⁹ ꝯ scorpiōes marinos sumit. B ¶ Idē li. xxxij. Mul⁹ etiā illit⁹ vel in cibo sumpt⁹ ꝯ scorpiones marinos sumit ⁊ auxiliat

C ¶ Scorpionis āt marini fel alopicias replet.

D ¶ Fel marini scorpionis rufi cū oleo veteri aut melle actico incipiētes suffusiones discutit.

E ¶ Iterūq꞉ fel scorpiōis marini cicatrices tollit

F ¶ Scorpius marin⁹ necatus in vino: ⁊ obuli pondere potus vesice vitia ⁊ calculos sanat.

G ¶ Lapide q̄ȝ q̄ inuenit ĩ scorpiōis marini cauda: cū sol ē ĩ cācro torquāt serpētes ictib⁹ scorpionū. H ¶ Dyas. Scorpiōes marini colerā deponūt. suffusiōes oculoꝝ detergūt. caligines ⁊ glaucomata tollūt. I ¶ Idē. Marini scorpij fel magnā hȝ ꝟtutē. ⁊ ante fella q̄drupedū ꝑmuȝ. facit āt ad effusionē ocl'oꝝ ⁊ ad caliginem ⁊ ad asp̄redinē palpebraꝝ. K ¶ Aui. in. ij. cañ. Cerusa stanni ꝯfricata sup marini scorpiōis pūcturaȝ ꝯfert. L ¶ Idem in. iiij. Ex morsu scorpiōis marini accidit inflatio vētris ⁊ forma poropica. ⁊ q̄nq꞉ vētositatꝫ: exitus absq꞉ voluntate.

M ¶ Cura ei⁹ est cura draconis marini ⁊ rutele.

Capitulum.lxxxvij.

Spongia. Scuamis z Scinthi. Albert⁹ in li.de na.aīaliū. Spōgia marinoꝝ est q̄ multoꝝ geneꝝ est. Et ꝯueniūt cū aīalibꝫ in motu ꝯtractiōis z dilatatōis Quedā eaꝝ immobiles sunt a saxis. z si abrūpanṫ a radicibꝫ recrescūt. Quedā āt sunt mobiles de loco ad locū. In turbatis melius viuūt et in puris aquis putrescūt z cibanṫ limo z piscibus z ostreis. ¶ In libro vtš. Scuamis est piscis marinus quā germani catulā maris vocāt. Hic q̄nqꝫ pedes hꝫ in lōgū z caudā monopedalē. Hic piscis in limo abscondit⁹ improuisos interficit pisces. Cutē etiā hꝫ ita asperā. vt ea cū sicca fuerit ligna z eboꝛa polianṫ. pil⁹ ꝟo ei⁹ breuis est z niger z similis aristis herbe fullonū. z adeo durus est vt ferro z calibe vix possit scindi. ¶ In eodē li. Scinti aīalia sunt aq̄tica in nilo natantia cocodrillis figura similia sed sunt multū minoꝛa z cōtractioꝛa. Hoꝝ carnibꝫ infecta pocula vim veneni extinguūt. prenunciant etiā tempestates. Antra sua arantia z ostiū ab opposito ei⁹ venti q̄ flaturus est aperientia z cauda villosa aliud foramen q̣ͦ aduē tum respicit obturantis.

Capitulum.lxxxviij

Stonc⁹ siue Stinc⁹. ysi. Stinc⁹ est belua circa nilū. Aui. Stincus est guaril de nilo q̄ capiṫ in egypto. z estimauerūt q̄dā q̄ sit de partu cocodrilli. Meli⁹ āt de ipso est illō q̣ͦ ē in p̄te renū: auget q̄nqꝫ coitū ita vt nō sedeṫ nisi soꝛbitiōe iurꝭ lactucaꝝ z lentiū.

Operationes

¶ Dyas. Stincus est aīal q̣ͦ inuenıṫ in India q̄drupes z sil'e lacerte: ſꝫ lōgi⁹ atqꝫ ventros⁹. Hꝫ aūt fallıṫ. z ad venereos vsus facit si caro eius ex vini ciato poteṫ. nā si pl⁹ sumaṫ neruos ledit. A

¶ Alb. ī li. ō na. aīaliū. Stinc⁹ est aīal marinū mediū inter platā z aīal q̣ͦ est sic stella pentagonū rufi coꝛij: z in medio hꝫ rimas q̄bꝫ trahit nūtrimētū. Et ita excitat libidinē q̄ sanguinē eijcit ꝑ coitū. nec tñ ꝯcumbens adhuc coitu satiatur. nec medicinā habet libido nisi ꝑ succū lactuce bibitum. B

Capitulum.lxxxix.

Sturio. Ex li. de na. re. Sturio est piscꝭ magn⁹ habitās in aq̄s fluuialibꝫ q̄ magne sūt z diffuse. viuere diuti⁹ nō potest in stagnis nisi ad dulces fluuioꝝ aq̄s transitū habuerit. Cibi parū aut nihil admittit ī coꝛpe Cui quippe cibꝫ in nutrimentum sufficiēs est. ipsa sola aeris serena tranquillitas. quaꝑpter z modicū hꝫ ventrē ac ꝑpe modū solidus ī loco vētris. sic in reliq̄ coꝛꝑis parte. hꝫ intestina licꝫ parua respectu sue magnitudinis. Epar vero satis magnuꝫ z adeo dulce: q̄ vix comedi sine stomachi abominatione possit. vnde eius felle q̣ͦ ꝯtiguū est epar fricari solet: vt excessus dulcioꝛis in epate: tempereṫ excessu amaritudinis

in felle. Ore caret: ⁊ illa pars integra est q̄ i ceteris aīalibꝫ os occupare solet: nec nisi modicū sub guttu re foramen habet clausū. cū voluerit apertū aeris serenicat. Austro citiꝰ impinguescit. aq̄lone ꝓo flāte subsidet in ꝓfundis. Idez in lacte positꝰ diu sic in aqua viuit. ¶ Alb. in li. de na. aīaliū. Sturio piscis notꝰ est: quē antiqui storiā vocauerūt. Est aūt piscis lōgi nasi: ⁊ magꝰ ad lōgitudinē nouē pedū qn̄ cōpletus est. ⁊ est rotūdꝰ in modū claue. ⁊ tres hꝫ testiculos in pelle pungentiū ꝑ corpis longitudinem. Os habet ad sugendū potiꝰ q̄ȝ ad mādu cādū. ⁊ ideo in ventre eiꝰ nihil cibi inuenit̃ grossi: ſȝ humor viscosus quem sugendo accipit: carnes habet albas ⁊ dulces. ⁊ nō hꝫ ossa nisi in capite. Pinguedinē habet croceā. ⁊ epar hꝫ magnū ⁊ adeo dulce ꝙ nisi felle suo temperet̃: ꝓ dulcedine generat abominationem.

Capitulum. xc.

Stella. Pliniꝰ li. ix. Stellā in mari sapiētia claros autores video mirari. Cuius figura hec est parua admodū carer intus: extra duriore callo. Huic tam igneū feruorem esse tradunt: vt oīa in mari cōtracta adurat. omnē cibū statim peragat.

Operationes

A ¶ Idem in li. xxxi. Carnes āt marine stelle cōtra marini draconis ictus valent apposite.

B ¶ Ex li. de na. re. Stella piscis est in mari occidentali. cuiꝰ figura est ad modum stelle. Hec cū aliq̄d aīal comederit: mox inuenit̃ in eiꝰ ventre durū quasi bis coctus panis.

Capitulum. xci.

Spungia. ysid. Spungia dicta est a fingere. i. nitidare vel extergere. Vn̄ Cicero. Et fingebat̃ spungiis sanguis. i. extergebatur. Animal āt esse docet̃ cruore petris inherēte. Vn̄ ⁊ dū abscindit̃ sanguinē remittit. Nā alia sunt viuētia in aq̄s: q̄ discurrūt vt pisces. Alia q̄ stant fixa vt ostree. ycinꝰ. spungie. Ex his alie mares dicūt̃: eo ꝙ tenues sūt fistule spissioresq̄ȝ. Alie femine: q̄ maioribꝫ fistulis ac ꝑpetuis sūt. Alie duriores: quas greci appellant tragos. ⁊ nos hucosas dicere possumꝰ ob asperitatē sui. Nouissimū genus earū peniculi vocant̃: eo ꝙ apte sunt ad oculoꝝ tumores: ⁊ ad tergendas lippitudines vtiles. Cādide spungie cura fiūt. ꝑ estatē em̄ ad solē sternunt̃. ⁊ sicut cera punica candorem bibunt. ¶ Pli. li. xxxii. In mari campanie vicino panē abiectū rapiūt. ⁊ ibidē ad nullū cibū in quo hamus sit accedūt.

Operationes

A ¶ Pli. i li. vts̄. Aq̄lo nares spungias ceterꝫ ꝑseuerūt nec vsq̄ȝ diutiꝰ durare ipm medici asserūt.

B ¶ Harū genus mollissimuz peniculi tumores oculoꝝ sedant ex mulso impositi. abstergende quoq̄ȝ lippitudini vtilissimi.

C ¶ Imponunt̃ ⁊ ipse spungie epyforas exposita ⁊ ad dolores capitis ex aceto calido.

D ¶ Recentes discutiunt. molliunt: mitigant. veteres autem vulnera glutinant.

E ¶ Vlcera q̄ȝ hūida ⁊ silia iposite siccāt fracture ⁊ vlcera.

F ¶ Spungiis vtilissime fouēt̃. q̄z sanguis rapit̃ in secādo: vt ꝑspici possi. t curatio.

G ¶Infantiam q3 siriasim.i.capitis vlcera sfun/gia frigida cerebro humefacto sanat.

Capitulum.xcij.

T Leucha. Titimallus et Torpedo. Actor. Teucha pisc3 est fluuialis vel stagnensis oibus notus. In limo sicut auguilla nutritus. vnde et eius coloris est. sc3 lucei siue nigri. vterq3 piscis saporis dulcis est: s3 male digestiois. ¶Ysidorus. Titimallus nomē ex flore accepit. Tynum quippe flos appellatur. Nam cum sit specie gratus et sapore iocūdus: tm̄ sicut flos fragrat et corpe odores aspirat ¶Idem. Torpedo dicta est eo q corpus tepescere faciat: si eā q̇sq3 viuentez tangit. Torpedo sicut et squatina est ex genere pisciū q̇ cartilaginē habent p spina. Omia q3 talia carnosiora sūt: et supina vescunt. Torpedo oua in terra separit pre mollia in alium vteri locum transferens vbiq3 excludens Octo genos habet fetus. Nouit torpedo vim suam. ipsa non torpens: mersaq3 in limo se occultat.

Operationes

A ¶Plinius li.xxxij. Torpedo emollit aluum in cibo sumpta.

B ¶Et lyeni medetur imposita pcidentis morbū intranei q3 prohibet apposita.

C ¶Deniq3 si torpedo dum est in libra capiat triduoq3 sub diuo asseruet: faciles efficit partus.

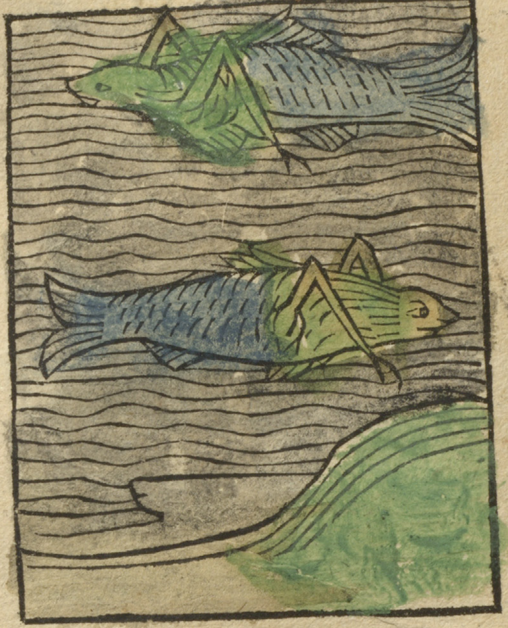
Capitulum.xciij.

T Rebius et Tructa. Ex li. de na. rerū. Trebius est piscis niger pedalis tm̄ lōgitudine. habēs tm̄ q̇nq3 digitos. in crassitudine hanc ei vim inesse Plinius recitat. vt pars eius in sale seruata: aurū qd in altissimos puteos deciderit. admota extrahat ac fluctuare faciat. Hic colorē candidū i hyeme mutat. et estate nigrior fit. solus inter omnes pisces ex alga nidificat et oua in nido parit. Trebius est in oceano qui duro naues perforat rostro. ¶Actor. Tructa exterius q̇dē varia sic̄ et petica. s3 interius rubea. q̇ quidē vt fert q3diu minoris etatis et corpis existit in aq̄s tm̄ dulcibus nutrit: et tructa vocat. Cū aūt excreuerit et descendēs vsq3 ad ɔfinia maris de salsedine illius biberit: salmo efficit. qd tm̄ verū esse nequaq3 ab oibus asserit. Est aūt vterq3 piscis deliciosus et sapidus ¶Ex li. de na. rex. Tructa piscis est habitās in fluuijs dulcibus: q̇ magno impetu currunt de mōtibus. squamas h3 vt salmo. carnesq3 similimas: s3 multo esibiliores. et h in estate tm̄ a mēse Julio vsq3 ad Nouēbrē. hyeme pro carnes h3 albas vt ceteri pisces: minorisq3 sapor3. maculas h3 in dorso croceas atq3 sanguineas.

Capitulum.xciiij.

T Esteuz. Alb. in li. de na. aīaliū. Teste animal est marinū qd pellis duricie testeū appellat. Hic aūt adeo spissam ex salsugine maris ɔbit pellē et duram q calor naturalis interior p poros respiraculū hr̄e nō valet. causa est infirmitatis aliq̄n: et tunc petit aq̄s dulces in q̇bus pellis despissat. et sic sepe cō/

mutat seipm: tm̃ ex mari nõ potat nisi aq̃s dul-
ces q̃ in mari sũt. sicut olim in hac sciẽtia ꝓba-
mus ꝑ vas testeũ in aqua positũ.

Capitulum. cxv.

Testudo. Alb. in li. vtš. Testudines ha-
bitant Indicũ mare: ita latas testas ha-
bẽtes: ꝙ hoĩbꝫ sufficiũt ad hospitia ꝑte eoꝝ in
tecto posita. Aliqñ etiã in testis illis nauigatur
inter insulas q̃si in zimbis. Hec testudines sic
capiunꝭ: vt dicit Plini⁹. in feruore em̃ solis gau
dẽtes: toto dorso rostro natant in maris super
ficie: donec ita desiccanꝭ ꝙ mergi nõ possunt:
ꝛ tũc inuite natãt donec manibꝫ accipiũꝭ vidẽ
tiũ. Dicũt etiã aliq̃ ꝙ nocte ad pastũ testudies
ille egrediũꝭ: ꝛ saturate obdormiũt in supficie
aque natãtes. ꝛ tũc plurimis ob capturã ꝯgre-
gatis tres natant ad testudinem quoꝝ duo ad
apprehensam ꝯuertũt chocham ita ꝙ in tergo
latet ostreum. Tertius aũt laqueũ inĳcit capi
ti vel membro q̃d est in loco colli. Et residui q̃
in littore stant trahunt ipm ad terrã. Testudo
aũt hec magna sic ꝛ parũa dentes non habet.
sed rostri margines habet acutas ita pixide. ꝛ
dicit tanta esse oris eius duricia vt etiã lapides
cõminuat. Dicit etiã Plinius ꝙ hec aĩalia co-
eunt pecudũ more. ꝛ ꝙ femine coitum de facili
nõ sustinent donec masculus aduersus femine
festucas in ore posuerit. In terra egresse ouãt
oua ouis anserum similia. ꝛ facit centũ vel am
plius. ꝛ illa fodit in terram extra aquã: ꝛ aliqñ
pectore iacet noctibꝫ sup ea. Et ideo q̃dã dicũt
ea visu fouere ꝙ tantũ est falsum fetus: aut in
terra educãt: ꝛ inducũt in aquã. Testudines
marine pecudũ more coeunt. vt dicit Aristo. et
in terrã egresse oua vsq̃ ad centũ ouis anserũ
similia pariunt: que ꝛ quidã ab illis tm̃ oculis
spectando foueri dicũt. ¶ Ysid. Testudo autẽ
dicta est eo ꝙ tegmĩe teste in modũ camere ad-
operta est. Hoꝝ q̃ttuor sũt genera: quoꝝ vnũ
est de quo hic agiꝭ. scꝫ testudo marina. Aliud
ꝓo est testudo lutaria. De alĳs suis locis dictũ
est. ¶ Solin⁹. Tracie populi marinas testudi
nes capere gaudent. Quaꝝ tanta est magnitu
do vt supficies eaꝝ domũ faciat: ꝛ numerosaꝫ
familiam nõ arcte receptat.

Capitulum. xcvi.

Tigruis ꝛ tritte. Alb. in li. de na. aīaliū. Tigruis ē aīal marinū. Hec bestia caudā hꝫ duoꝝ cubitoꝝ latitudis Fetū facit ī mari ꝛ nūq̄ꝫ in terra. In terra āt erit ad sinistrā: et h̄ ꝯtigit: qꝛ oculo dextro meliꝰ videt q̄ꝫ sinistro flāte aq̄lone libētiꝰ exeunt q̄ꝫ alio tpe. Pli. dicī ꝙ nauē insequūt̄ curiositate vidēdi vela. et hic stupore tm̄ detinet̄ ꝙ tridente in eos tacto vix fugiāt. in hieme latent vltra modū. Impinguā tur ita ꝙ tertio āno vel q̄rto plurimūq̄ꝫ moriūtur. In ethiopia tigrui bestie sūt colore fusco ꝛ duabꝫ mām̄is a pectore descēdentibꝫ fetꝰ lactātes vt dicit Solinꝰ Dicit etiā ꝙ tigruis ī pōto nascit̄. eo ꝙ aqua ceteris maribꝫ hꝫ dulciores. Et si flumīa itrat: dextro latere intrat: sinistro exit. ¶ In li. vtš. Tritte sunt pisces fluuiales in his currentibꝫ ei fluuijs q̄ cū impetu ruunt de montibꝫ. Squamas ꝛ carnes rubeas hn̄t. In estate vt salmo: in hyeme sunt albescentes ꝛ minus sapide. Maculas in dorso habent ꝛ rufas ꝛ nigras.

Capitulum. xcvij.

Thynnꝰ. Ex li. de na. re. Thynnꝰ est mōstrū marinū caudā hn̄s duoꝝ latitudis cubitoꝝ. In mari fetificat tm̄: sꝫ ī terra erit ad pastū. Pli. Thynnꝰ naues ob curiositatē videndi vela a vēto agitari ꝑseq̄t̄: ꝛ eo stupore intantū afficit̄ vt etiā tridente in eū iacto terrore nō moueat̄. Hyberno tpe latet. Gurgitibꝫ pinguescit intantū vt vita lōgissima ꝑ triennīū sit. ꝛ habet q̄i eandē naturā cū tygrio. de qua in p̄cedenti ca. demōstraui.

Operationes

¶ Dyas. Thynnꝰ salsus si plūrimū fuerit cōmestꝰ mitigat vipe morsus. ¶ Cataplasmatibꝫ adhibitꝰ medet̄ caninis morsibꝫ. ¶ Pli. li. xxxij. Thynni adipe recēti ad oꝛ vlcera ē vsus attalꝰ ¶ Psilotrū est thynni sanguis. ꝛ fel ꝛ iecur siue recētia siue seruata. ¶ Iecur etiā tritū atꝫ mixtū cedro plūbea pixide asseruatū. ¶ Emēdat q̄ꝫ palpebras psilotꝝ inutilibꝫ pilis exemptis ī vestigia euulsoꝝ instillatū.

A B C D E F

Capitulum. xcviij.

Tortuca. Ex li. de na. re. Tortuca maris est mōstrū ingēs formatū ad instar tortuce terrestris. sꝫ eiꝰ magnitudinē in immēsum excedēs. Nā octo cubitoꝝ est eiꝰ longitudo: q̄ttuoꝛ latitudo. Clipeū hꝫ q̄ ꝯtra iacula tegit̄ ad instar visualis scuti triangularē. sꝫ multo maiorē: vtpute q̄nq̄ꝫ cubitoꝝ. Crura etiā hꝫ magna: vngues magnos: ꝛ digitos ī pede maiores q̄ꝫ sint in leonibꝫ. fortitudīe q̄ꝫ ꝛ audacia mirabiliter viget. quippe q̄ tres hoīes inuadere nō timet. Fortitudine q̄ꝫ frustrat̄ si dorsum ad terrā vertat̄. Difficulter em̄ surgit in dorsū cōuersa ꝓpter latitudinē clipei qua a dorso tanta belua includit̄. Aristo. Tortuca postq̄ꝫ comederit viperam: comedit origanum agreste ne moriatur.

Capitulum. xcix.

Vacca ꝛ Vitulus marinus. Ex li. de na. re. Vacca marina monstrū est magnū ac validū ꝛ ad iniurias

iracũdũ. nõ hʒ oua: sʒ facit fetũ vnũ q̇dẽ sepius vel duos aut pl⁹. Fetũ tenere diligit ⁊ secũ du-cit vbicũq; vadit. Hoc aïal triginta ãnis qδ ꝓbatũ est ãputatꝭ eoꝝ caudis viuit. ysi. Vitul⁹ marin⁹ a silitudine terrestrꝭ dr. Aristo. Vitul⁹ marin⁹ hʒ corp⁹ durũ ⁊ carnosũ. ideoq; gũiter interficit̃. nisi cũ vulnere ⁊ maxillis. vox ei⁹ est vt thauri. q̃tuor hʒ pedes. nõ ãt auriculas: q2 re-gimẽ vite illi⁹ ⁊ mãsio est in aq̃. Nam si essent ei auricule sup vias posite multũ humorẽ recipe-rẽt: ac motũ ⁊ natationẽ in aq̃ ꝓhiberẽt. Aïal generat cõpletũ. Eiusq; partus est om̃i tpe sicͭ hoĩs: ⁊ ꝑcipue tpe partus capraꝝ.

Capitulum. c.

Verith: al's verich. Vipera et vmbra. ¶ ysid. Verich piscis est vulgariter sic dict⁹. latine ꝟo cristosis. q2 aristis in-numeris armat̃ caro eius: ita vt incõmode edi possit: ⁊ nõ sine fastidio. Unde paupeꝝ cibus est: tanq; omniũ pisciũ esibiliũ vilissimus. In aq̃s dulcibꝫ freq̃nter habitat: in his tñ q̇ fluxu ⁊ refluxui maris amaricant̃. Capitur autẽ sic. Rethia tendunt̃ in longũ aque vel in transuer-sum. ⁊ ante rethia sup aquas instrumentũ in-star arcus: ita vt fluitet sup vndas. In supe-riori autẽ eius parte nola suspendit̃. eius sonũ piscis audiens gregatim aduentat tinnitum nole stultus sequens. Et h̄ inditio patet: quia sensum habent auditus. Incidẽtes ergo in re-thia capiunt̃ in multitudine magna. ¶ Idem. Vipera marina piscis est paruus paulo plus q̃ cubiti vni⁹. In capite sup oculos vnũ cornu fert paruũ acutũ ⁊ mortiferũ. Eo nãq; quẽcũq; vulnerat veneno inficit. Qδ cauẽtes piscato-res capto pisce caput ei amputãt. reliquũ vero corpus in vsus hominũ cedit. ¶ Idẽ. Umbra dr a colore: eo q coloris sit vmbrosi.

Capitulum. ci.

Vergiliales. Albertus in li. de naturis aïaliũ. Vergiliales pisces sunt in duo-bus lacubꝫ ytalie lano vicꝫ ⁊ verbacis

no in radicib9 alpiũ effusis tm̃ vergiliar stella-
rũ ortũ apparent ⁊ in om̄ib9 alijs tempib9 latet.
Hij pisces pulchras habent squamas acutas
vt claui. In capite aũt sunt parui ⁊ postea in
caligar modũ delectant.

Capitulum.cij.

VRanoscupus Urtica ⁊ vulpes marine.
Plini9 li.xxxij. Uranoscupus vocatur
ab oculo quē hz in capite a q̄ subter ⁊ sup̄ inten
dit. Alio noīe gallie nuncupat.

Operationes.

A ¶Hui9 fel cicatrices sanat: ⁊ carnes occlor sup
uacuas ɔsumit. vt dicit Meander i comedijs

B ¶Idē li.ix. Urtica noctu vagat noctuq; mutat
Uis ei9 pruritu mordax eadēq; terrestr vrtice.

C ¶Aristotiles. Animal genus qđ grece dicit
akalabia. ⁊ credit esse vrtica maris: est iũgens
alias inurens per se. nec habet testam: sz eius
creatio est sicut carnis.

D ¶Et hoc genus sentit ⁊ rapit quicq̄d appropin
quat manib9. ⁊ applicatur lapidibus cũ suis pe
dibus. sicut animal multorũ pedum. Et for-
tasse tumescit corpus eius quando applicatur
alicui rei. Habet autem orificium in medio
corporis eius. ⁊ venatur quicquid transit per
ipsum ex piscibus paruis. ⁊ comedit yricium
⁊ pecten. id est plais.

E ¶Plinius libro nono. Uulpes marine in peri
culo capture glutiunt: non tm̄ hamum: sz am-
plius vsq; ad infirma linee que facile prerodāt
sicq; capere non possunt. Uulpium terrestriũ
assimilantur.

Capitulum.ciij.

YPotamus. Ex libro de naturis re
rum. ypotamus est belua in terra
nascens: sz in aqua ⁊ terra equali-
ter potens. Elephantib9 plerũq;
maior. Rostrũ habet resupinum.
dentes aduncos. noctib9 segetes depascit. ad
quas quasi retrogradus pergit. libentius autē
p̄ ceteris partibus corporis in pedib9 vulnera
recipit. In nilo habitat. ⁊ in partibus Indie
precipue reperitur. ex eius cute tornantur ha
ste. Aristo. ypotamus. id est equus fluuialis:
habet equinos crines. fissos pedes sotulares
vt vacca. ⁊ est sine facie. habens in pedibus ka
bab. Cauda eius vt porci. hinnitus vt equi.
Magnitudo vt asini. Corium eius grossum
valde. Ideoq; parantur ex eo sotulares ⁊ cor-
rigie. Interiora eius assimilantur interioribus
equi ⁊ asini. Et licet in terra maneat: sine aqua
tamen viuere non potest: sicut tortuca et rana
marina ⁊ cocodrillus.

Operationes.

¶Plinius libro.xi. Corij vero crassitudo ta- A
lis est ypotamis. vt inde tornent haste cum in-
genio quadam medica diligentia.

¶Cinis corij ypotami cũ aqua illitus pānos B
sanat. adeps eius febres frigidas.

¶Pellis ei9 e sinistra pte front adalligata ven C
trē inhibet: ⁊ eiusdē cinis alopicias explet.

¶Testiculi.ʒ.i. ex aqua bibit contra serpētes. D
Fimus suffocans dentes e parte leua dolorē
dentiũ scarificatis gingiuis sanat.

Capitulum.ciiij.

Zedrosus Zidrach ⁊ Ziphi⁹. Ex
li.de na.re. Zidrosi belue marine
sunt arabiam incolētes.quaꝝ ossa
adeo magna sūt vt fores in domib⁊ ⁊ pallacijs
tigna: ⁊ alia stricture necessaria de illis como-
de secent̄.quadraginta nāq3 cubitoꝝ magnitu
dinis reperiūt̄. In li.vtš. Zidrach est mōstrū
forma mirabile:qđ p̄tendit maliciā in sua figu
ratione:s3 innocuū reperit̄. Caput h3 vt equ⁹:
s3 forma minori. Corpus autē ex omi pte dra-
coni similimū est.totūq3 diuersimode colora-
tū. Caudā h3 lōgā s̄m q̄ntitatē corporis sui gra-
cilē ⁊ tortuosam vt anguis.pinnas h3 q̄3 sicut
piscis. ¶In eodez li. Ziphi⁹ est marina belua
valde formidabilis. ⁊ omniū animaliū generi
valde dissimilis.forma singularis. Dui⁹ nāq3
caput si videris mōstruosum est omnino. Si
oris abyssum fugies velut imaginez mortis si
oculos horrebis.si reliquū corpus nihil in reb⁹
simile te vidisse fatebaris.

Capitulum.cv.

Zitiron.ysid. Zitiron mōstꝝ est quod
vulgus militē vocat.⁊ est ingēs at3 for
tissimū in anteriori parte:q̄si formā ar
mati militis p̄fert.⁊ caput q̄si casside galeatum
⁊ ex cute rugosa ⁊ dura ac firma nimis. Ab ei⁹
collo dependet scutū longū.latū ⁊ magnum.et
interi⁹ cauū vt in eo possit ꝯtra ictus pugnan-
tiū more defendi. Est eñ forma triangulare fir
mitate duriciaq3 tam validū vt vix vnq̄3 possit
iaculo penetrari. De collo eius ⁊ de spondilib⁊
vene quedā ac nerui fortissimi ꝓtendunt̄ in hu
merū.q̄b⁊ p̄dictū scutū pendet in scapula. Bra
chia q̄3 fortissima nimis h3.⁊ q̄si manū bisulcā
cū qua validissime ꝑcutit. Vñ fit vt difficulter
nimis ab hoīe capi possit. Et si captus fuerit
difficulter etiā necari: nisi cū mallijs poterit.

Capitulum.cvj.

Zisius. Alb.in li.de na.aīalium inq̄t. Zi
fius est animal maris nulli alij simile
maximū ⁊ ingēs de genere cetorū:caput habet
monstruosum.os ꝓfundū valde.oculos horri-
biles.in toto corpore nulli alij simile nisi cete.

Prohemium.

S Eneca in naturalibꝰ q̄stiōibꝰ li. vij. dicit Sic in nobꝭ nō tm̄ ē sanguis: ſʒ multa gn̄a humoꝝ. ſic ⁊ in terra plura ſūt humoꝝ genera. Quedā em̄ ſūt q̄ natura indurant. hinc oīs metalloꝝ humꝰ q̄ aurū ⁊ argētū fit generat. Quedā ꝟo sunt q̄ in lapidē ex liq̄re vertūt. vn̄ ⁊ lapides p̄ciosi succreſcūt. Quia āt in tractatu ſupiori q̄rto: videlicʒ dei auxilio cōpleto ꝺ aquaticꝭ ⁊ natatilibꝰ earūqꝫ ꝓprietatibꝰ ⁊ naturꝭ tractauimꝰ: nūc eiuſdē ſūmi dei auxilio tractatū q̄ntū aggredientes de lapidibꝰ p̄cioſis: necnō de his q̄ in terre venis naſcūt: eorūqꝫ ꝟtutibꝰ ptractabimꝰ. ⁊ modū ſeu ordinē alphabeti ſic̄ in p̄cedēti obſeruādo. Primo de lapidibꝰ dicemus.

Capitulum. j.

A Damas latine. Arabice hager ſubedhig. Sera. li. ag. cap̄. hager. Hager ſubedhig eſt mes flumīs in q̄ eſt lapis de mes. Et eſt flumē ad qꝺ nūq̄ꝫ aut aliq̄s niſi Alexāder venit. ⁊ eſt in finibꝰ coraſceni. Et color eiꝰ approximat colori ſalis armoniaci. ⁊ eſt fri. ⁊ ſic. in. iiij. ḡdu. Et idem auc. Dyaſ. Eſt lapis q̄ vtunt aurifices ponētes ī ſtilo ad ſculpēdos lapides. Enax ī lapidario ſuo Adamas eſt lapis duriſſimꝰ: parꝝ criſtallo obſcurior: coloris tn̄ liuidi fulgētꝭ adeo ſolitꝰ: vt nec igni nec aliq̄ re frangat: molleſcat ⁊ ſoluat. Soluit tn̄ ⁊ molleſcit ſanguie ⁊ carne hyrci p̄cipue: ſi hyrcꝰ an̄ aliq̄ꝫdiu biberit vinū vel ſiſeleos comederit mōtanū vel petroſilinū. q꞉ talis hyrci ſanguis etiaʒ ad frangendū lapidē in veſica valet. Soluit etiā lapis ille a plumbo ⁊ nō trahit ferrū: eo ꝙ nō ſit ꝓpriꝰ locus generatiōis eiꝰ in mineru a ferrea. vt q̄daʒ mēdoſi dixerūt. Maior aūt q̄ntitas eſt inuēta ad magnitudinē auellane. Naſcit aūt in Arabia ⁊ in cypro. ſed cyprum eſt magis molle ⁊ obſcurū. Et hic lapis q̄n magneti ſuꝑponit ligat magnetē ⁊ nō ꝑmittit eum ferrum trahere.

Operationes

¶ Sera. Maior ꝟtꝰ eiꝰ eſt ī auro ⁊ argēto ⁊ calibe. vn̄ lacerto ſiniſtro alligatꝰ valet ꝯ hoſtes ⁊ inſaniaʒ ⁊ indomitas beſtias. ⁊ ꝯ iurgia ⁊ rixas ⁊ venena: ⁊ incurſiōes fātaſmatū ⁊ incuboꝝ ⁊ ſuccuboꝝ. Hūc āt lapidē q̄dā magnetē vocauerūt: ⁊ q̄dā eundē ferrū attrahere mentiunt — A

¶ Idem. Iſte lapis hʒ duas ꝟtutes q̄ raro aggregant in alio lapide. Vna eaꝝ eſt ꝙ nō ꝯiungit alicui lapidi q̄n nō frangat. ꝓpter h̄ coaptāt fragmēta eiꝰ in ſūmitatibꝰ ferri aſperſi ad ꝑforandū: ⁊ ꝑforant cū eo lapides aliȷ ſic̄ ſmaraldus. tabarzet. zaphirus. ⁊ alie gemme. — B

¶ Alia virtꝰ eſt ꝙ ſi accipiat granulū vnum ex fragmentis eius: ⁊ glutinet in ſummitate ferri cū glutine romano. ⁊ intromittat in veſica per foramen virge: frangit lapidē. Habet ſimiliter aliam ꝓprietatē: q꞉ nihil frangit lapidem hunc niſi plumbū. nam ip̄m rumpit ⁊ conterit. — C

¶ Et idē auc. Dyaſ. Adamas eſt lapis q̄ vtūt aurifices ponētes in ſtilis ad ſculpendos lapides. ⁊ ꝯfert gingiue fluxe. ⁊ purificat dentes — D

¶ Et idē aucto. Sal. Virtus eius eſt q̄ abſtergit abſterſione forti: ⁊ ſignū qꝺ aurifices vtunt iu h̄ ꝙ indiget abſterſione. Et nos iam experti ſumus ꝙ mūdificat dentes ⁊ abſtergit. — E

¶ Et in eo eſt ꝟtus aliq̄ calida. ⁊ ꝓpter hāc cauſam admiſcet in medicinis cōburētibꝰ: ⁊ in aliquibꝰ deſiccatiuis q̄ curant gingiuas fluxus. — F

¶ Ex li. de na. re. Adamas fortē facit hominē cōtra hoſtem. Somnia vana repellit. venenū fugat ⁊ prodit. Fertur em̄ ſudore madere. ſi venenū adhibeatur prope. — G

¶ Prodeſt lunaticꝭ ac demone repletis. Ex cōtactu etiaʒ ꝓdeſſe dicit inſanis. — H

Capitulum. ij.

A Gathes ſiue agapis. Agathes ſ̄m Dyaſco. in ꝓprio ca. hʒ maximā ꝟtutē. ſcʒ q̄ calorē hʒ ſimilē pelli leonis. yſaac beniamin. Agathes autē lapis niger eſt albis venulis in modū cuiuſdā ſpeciei lapidis albeſtē. Et inuenit aliꝰ minor eiuſdē ſpeciei q̄ ſimilis ē corallo ⁊ tertiū genꝰ plurimū ſui ī creta inſula naſcit ꝙ hʒ in nigro venas croceas. Eſt q̄rtū genus Indicū ⁊ variū quaſi ſanguine ſit aſperſum.

Operationes.

A B C D

¶Dyaſ. Agathes valet ad morſũ ſcorpiõis alligatꝰ vel illinitꝰ cũ aq̃ ſtatim tollit dolorẽ. tritꝰ et vulneri aſperſus vel in potione cũ vino datꝰ viperaꝝ curat ꝯ morſus. portatꝰ facundũ prudẽtẽ amabilẽ ⁊ gtũ facit. ¶Yſaac beniamin. Primũ q̃dẽ genꝰ aptũ eſt ad regũ formas q̃ lapidibꝰ inſculpũt. ⁊ plurimi lapides hñt capita regum inſculpta. ¶Et cũ iacẽt ad caput dormiẽtꝫ fertur oſtẽdere mlta ſimulachra ſomnioꝝ. ¶Tertiũ aũt genꝰ qđ creticũ eſt facit vt adiuuet vincere picula ⁊ viribꝰ ꝯuenit cordis. gratũ ⁊ placentem facit. vt dicit Enax. et coloris facit hoiem boni ⁊ facundum.

Capitulum. iii.

Alabandina. yſid. Alabandina dicta eſt ab alabanda regione Aſie. Eſt autẽ criſtallini genꝰ. Cuius color ad cedoniũ vadit ſꝫ rarus. Arnoldꝰ. Alabandina fulgorẽ habet q̃ eſt ruffus clarus vt ſardius.

Operationes

A B

¶Huius virtus eſt ꝙ fluxum ſanguinis prouocat ⁊ augmẽtat. ¶Ex lapidario. Eſt alabandina cuius lux eſt emula ſardi. Indicis autem dignum de nomine fallit amicum.

Capitulum. iiii.

Alabaſtrites Amandinus ⁊ Abſinthꝰ. yſid. Alabaſtrites eſt lapis candidus: interſtinctus varijs coloribꝰ. Hunc cauãt ad vaſa vnguẽtaria: qm̃ vnguẽta optime ſeruare dr incorrupta. Naſcit̃ circa thebas egiptias ad damaſcũ ſyrie: ceterꝫ cãdidior. ꝓbatiſſimꝰ ĩ India. Pli. li. xvi. Alabaſtrites lapidẽ vocãt queꝫ ad vnguentaria vaſa cauãt. Naſcit̃ circa thebas egyptias ⁊ damaſcũ ſyrie. Hic ceteris candidior: ſꝫ ꝓbatiſſimꝰ eſt in carmania. Mox in India: iam q̃deꝫ in ſyria atꝫ in aſya: viliſſimꝰ aũt ⁊ ſine vllo candore in capadocia. Probant̃ q̃ꝫ maxime coloris mellei ĩ vertice maculoſi atꝫ nõ trãſlucidi. vicia ſunt in his corneus. color candidꝰ. ⁊ q̃cq̃t vitro ſimile eſt. Scd̃m Albertũ lapis amãdinꝰ: eſt gẽma coloris varij. Lapis abſinthus ſm Albertũ: eſt de genere gẽmarum colore vitri rubeis virgulis.

Operationes.

¶Dyas. Alabastrites est laxatiu⁹: mollit denicꝫ duricies et stomachi dolorē ceroto admixt⁹. ¶Albert⁹. Amandinus venenū omē. aut extinguit aut repmit: ꝛ vincere facit aduersarios. Et plenā interptationē somnioꝝ facit ītelligi. ¶Albert⁹. Absinth⁹. Virt⁹ huius ferꝛ esse sicut lapis Abescari⁹ licꝫ satꝫ remissioꝛ. ¶Nā accēsus ꝑmanet calidus ꝑ septem dies vel ampli⁹: ꝑpter eandē causam q̄ diceꝛ de lapide albescario. ¶Lapidis et huius virtus est in ꝓuocādo ꝛ augmentādo fluxū sanguinis. vt experimētatores asserūt

¶Antracites ē coloris ignei vt carbūculus. sed candida vena ꝑcinctus. cuius ꝓpriū est ꝙ iactatus in ignē velut mortu⁹ extinguiꝛ: ac ꝯfusos exardescit. ¶Pli. li. xvi. Est inter carbunculoꝝ species antraticis in Thesprocia fossilis carbonibꝫ similis. hec quocꝫ candida vena ꝑcincta tradiꝛ. ¶Aristotiles. Antrax. i. carbūculus rube⁹. Si cū eo ponaꝛ oꝛitbi nocte lucebit. ¶Albert⁹. Andromada est lapis coloris argētei. in mari rubro nasciꝛ. Est autem quadratus ꝛ durus sicut adamas. ¶Virtutē habet ꝯtra furorē: ꝛ facilis animi cogitationē ꝛ tristiciam ꝛ grauitatem.

Capitulum. v.

Adrodamanta ꝛ Antracites. Isid. Androdamāta nitorem hꝫ argenti. ꝛ pene adamas semꝑ tesserꝫ quadrata. Magi putant ei nomē impositū ab eo ꝙ domare ac refrenare dicaꝛ impetus vel iracundias animoꝝ. Signiꝛ aūt in mari rubro.

Operationes

¶Arnoldus. Androdamāta lapis ē coloris argentei: trahiꝛcꝫ de rubro mari. forma ei⁹ vt tessera. duricies vt adamātis. Virt⁹ ei⁹ est ꝯ furorē animūcꝫ cōmotū. ¶Ex lapidario Androdamāta lapis est q̄si tessera quadra. Ipse maris rubri mixt⁹ reperiꝛ harenis. ¶Quem magus affirmat tante ꝟtutꝫ habere: vt possit presens anios sedare calentes. ¶Ex libro de naturꝫ rerum. Androdamāta lapis quadrus atcꝫ durissim⁹. tante ꝟtutis est: vt animū furore calentē ꝛ luxuria sedare possit. ¶Isidoꝫ

Capitulum. vj.

Allecrori⁹. Solin⁹. Allectorius lapis tradiꝛ qui cristallina specie fabe modo in gallinacioꝝ ventriculis nasciꝛ. aptus (vt dicunt) preliatoribꝫ. ¶Dyasco. Allectori⁹ lapis in ventribꝫ gallorū gallinacioꝝ inueniꝛ. ¶Arnoldus. Allectori⁹ ē lapis obscuro cristallo silis e ventriculo galli castrati trahiꝛ post quartū annū. Vltima eius quātitas ē ad magnitudinē fabe. ¶Ex libro de na. re. Allectorius est lapis cristallo vel aque limpide silis. In iecore gallinaciꝫ reperiturꝫ si castratus fuerit: postq̄ꝫ tribꝫ annis vixerit castratus. Nullus maioꝛ est faba: postq̄ꝫ hic lapis in gallinacio fuerit nunq̄ꝫ bibit.

Operationes

¶Dyascorides. Allectorius in ventribꝫ gallinacioꝝ inueniꝛ: quē gladiatoꝛ habens in ore ꝑmanet inuictus ac sine siti. ¶Mulieribus quocꝫ que volūt placere viris proderit: quia

portantes se pbas ac speciosas reddit. ¶ Arnold⁹. Allectori⁹ excitat venerē: hoīemq₃ et ꝯstātē fac: atq₃ ī ore tent⁹ sitim repmit. ¶ Ex li. de na. re. Allectori⁹ valet frigidis. ꝛ q̄ coire nō pn̄t. ¶ A mlr̄iere q̄₃ habit⁹ facit eā viro suo placere. portātē se facit iuictū ꝛ sine siti. Hinc reges eū hn̄tes ī ore fortiter dimicāt. ¶ Phisiol'. Allectori⁹ ī vētre galli nascit̄ q̄ post tres annos castrat⁹: ꝛ postea p septē ānos viuēs. hūc lapidē portat idē gallinaci⁹. ¶ Hic lapis sitim extiguit. hoīemq₃ discretū ꝛ gratū: maximeq₃ vxorē marito facit. Ut āt habeat hec oīa clausus ī in ore portat̄. ¶ Ex lapidario

Uentriculo galli q̄ testiculis viduatus.
Cū trib⁹ ad mīmū fact⁹ spado vixerit annis.
Nascit̄ ille lapis: cuius nō vltima laus est.
Et p bis binos capit incremēta sequētes.
Mensuraq₃ fabe crescēs excedere nescit.
Cristallo similis vel aque cū limpida paret.
Inuictū lapis hic reddit quecūq₃ gerentē.
Extinguitq₃ sitim patiētis ore receptus.
Nā milo crotonias pugiles hic p̄side vicit.
Hoc etiā multi superarūt prelia reges.
Hic oratorem verbis facit esse disertum.
Constantē reddens cūctisq₃ p oīa gratū.
Hic circa veneris facit incentiua vigentes.
Cōmodus vxori q̄ vult fore grata marito.
Ut bona tot prestet clausus portet̄ in ore.

Capitulum.vij.

Ametistus. Isi. Ametistus indic⁹ inter purpureas gēmas tenet p̄ncipatū. Est āt color ei⁹ purpure⁹ p̄mixto colore violaceo. ꝛ q̄si rose nitor: leniter q̄sdā flāmulas fundēs. Alter₃ gen⁹ ei⁹ descēdit ad iacinctos. Causā₃ nois ei⁹ reddunt: q2 sit in ei⁹ purpura q̄ddā nō ī toto igneū: s₃ vini colorē hn̄s. est āt sculptur₃ facilis. Hui⁹ gēme genera sūt q̄nq₃. ¶ Arnold⁹. Ametistus ē gēma purpurei color₃ vt rosa: ꝛ trāsmittit̄ ab india. Sūt q̄dā ei⁹ spēs. s₃ hec. i. indica ceter₃ vtilior ē. huic mollicies ad sculpēdū inest. ¶ Pli. li. xvi. Indice q̄dē amatiste p̄ncipatū tenent. S₃ ī arabie q̄₃ pte q̄ est finitima syrie petria vocat̄. Et ī armenia miore ꝛ ī gallacia repiūt̄ ꝛ ī egypto. Sordissime atq₃ vilissime ī tharaso ꝛ cypro. Indice absolutū phenic₃ purpure colorē hn̄t. Et ad hāc tingētiū officine vota dirigūt. fundit aūt cū aspectu leniter blandū: neq₃ ī oculos vt carbūculi vibrāt. Alter₃ earū gen⁹ descēdit ad iacinctos. ꝛ hūc colore₃ indisacon vocāt. Est ꝛ panarites ī ꝯtinuo arabice gēt₃. q̄rtū gen⁹ colorē vini h₃. q̄ntū ad vicinia descēdit cristalli albi. has gēmas magor₃ vanitas p̄mittit ebrietati resistere: mltaq₃ mira efficere.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Ametistus violacei color₃ optim⁹. Est āt q̄dā velut gutta vini rubei aq̄ corrupta. ꝛ hec facile ē ad sculpēdū. v₃ multū vinū bibētib⁹ q̄m ebrietati est ꝯri⁹. ¶ Aristo. Lapis ametist⁹ si posuer₃ eū sup vmbilicu₃: vaporē vini p̄hibet: ebrietatēq₃ soluit: ꝛ hoīe₃ a ꝯtagio liberat. ¶ Arnold⁹. Uirt⁹ ametisti ē ꝯ ebrietatē: facitq₃ hoīe₃ vigilē: malaq₃ cogitationē repellit: ꝛ intellectū bonū tribuit.

Capitulum.viij.

Asius. Dyas. Asi⁹ lapis ī alexādria tm̄ inuenit̄: q̄ optim⁹ ē ad vsu₃ medi

cine: q̇ ē colore cādid⁹ ac leuis ī modū punicꝫ ac velut puluis manibꝫ insidēs: sanat fistulas scrofas. podagrā ꝛ alienas passiões. ¶ Ser. Lapis asius ē lapis q̇ īuenit̃ in alexandria. ꝛ flos ei⁹ lapidis noiat̃ fuca. ꝛ ē lapis asi⁹. ꝛ est q̄ddā qḋ apparet subaꝫ ei⁹ sil̃e pulueri molendini. ꝛ repit̃ etiā sub eo ꝛ circa eū. ꝛ iste lapis ē albꝫ. ꝛ oportet ꝙ eligat̃ ex eo ille q̇ ē albꝫ leuis sil̃is punici subtilis cito frāgibil̃. ī q̇ sūt vene occultate. ꝛ sup quē ē flos vt sal rubeū. ꝛ ē h̄ lapis sicc⁹ sil̃is spōgie. ꝛ gn̄at̃ sup eū farina. ex q̄ est q̄dā alba. q̄dā rubea sil̃is punici declinās ad croceitatē. ꝛ qn̄ applicat̃ lingue mordicat mordicatōe pauca ¶ Et idē au. Gal. Noiat̃ h̄ lapis noīe aq̄sito a loco. i. asia. ꝛ n̄ ē oīo dur⁹ sic̃ lapis: sꝫ assil̃at̃ ī colore suo ꝛ suba sua lapidibꝫ q̇ repiunt̃ ī lauellis balnei. ꝛ ē tener ꝛ frāgit̃ cito. ꝛ sup ipm̄ ē sil̃e pulueri molēdini repti sup pietes molēdini. ꝛ h̄ medicia noiat̃ flos lapidis asios. ꝛ ē subtilis. ꝑꝑt suā subtilitateꝫ dissoluit carnes sine mordicatōe. ¶ Operatōes ¶ Ser. au. dyas. Virt⁹ h⁹ lapidis ꝛ florꝫ ei⁹ est ꝙ curat vlcera ꝓfūda q̄ sūt difficilis sanatiōis. qn̄ ē sicc⁹. ꝛ aufert carnē supfluā q̄ fit in eis: q̄ ē sil̃is fungi. ¶ Et curat vlcera fraudulēta: ꝛ replet ea carne ꝛ mūdificat ea. ¶ Et qn̄ admiscet̃ cū melle ꝛ aceto ꝯuēit vlceribꝫ fraudulētꝫ. ꝛ n̄ sinit ea augeri ī corpe. ¶ Et qn̄ admiscet̃ cū faria fabaꝝ ꝛ fit īn̄ emplm̄ podagre ꝯuēit multū. ¶ Et ꝯuēit duriciei splēis. et qn̄ cū eo fit lohoc cū melle ꝯuēit vlceribꝫ pulmonis. ¶ Et cū pōit̃ ex h̄ lapide sup scabello sup qḋ tenēt podagrici sp pedes ꝯ̄ꝯferre eis ¶ Et qn̄ puluis ei⁹ aspgit̃ sup corpa piguia in balneo loco nitri extenuat ea ¶ Et q̇ vl̃t abluere lapidē hūc aut florē e⁹ abluat sic̃ lauat̃ climia

Capitulum. ix.

Albeston. Albertus in lapidario suo Albeston est coloris ferrei ſm̄ Plinium in arabia inuenitur.

Operationes

¶ Albertus. Virtus mirabilis eius in templis deoꝝ est manifesta: eo ꝙ semel accensus vix aut nūꝙ̄ poterit extingui: eo ꝙ naturaꝫ habet aīalis qḋ salamandra vocat̃: cū modico humidi vnctuosi pinguis inseparabilis.

¶ Isidorus. Albeston est archadie lapis: ferrei coloris: ab igne nomen sortitus: eo ꝙ accensus semel nūꝙ̄ extinguitur.

Capitulum. x.

Aquile lapis est vt dicit Sera. libro aggregatoris cap. hagerathamach: id est lapis aquile. Et est lapis indus qui cū agitatur: auditur intra ipm̄ lapis ali⁹. ꝛ minera eius est in montibus indie inter chinoas ꝛ sarandi iuxta littora occeani. Et vocatur a grecis allenians partū. ꝛ hec proprietas est inuenta in hoc lapide aquile. ¶ Et idē auctorit. Rasis. Athamach est medicina indie. et est lapis similis castanee: nisi ꝙ habet colorem vellereum: et quādo agitas ipm̄ auditur intra ipsum lapillus. ꝛ quando frangis eū egreditur ille lapillus. ꝛ est sicut auellana vergens ad albedinem. ¶ Et idē Rasis libro de ꝓprietatibꝫ dixit: ꝙ est lapis similis ouo. ꝛ quod habet intra se lapillum. ¶ Albert⁹ in lapidario suo. Echites lapis: id est aquile. ꝛ ē gemmarū optima. ꝛ est coloris punicei. ꝛ vo-

catur a q̄busdā aquileus: ⁊ ab aliꝭ erodialis: eo ꝙ aquile hunc ducunt ad nidum suū iuxta oua sua collocantes. eundeꝫ sicut grus inter duo oua que facit collocat. Hoc enī expertū ad sensum in colonia vbi grues fetus fecerūt multis ānis in q̄dā horto. Inuenit̄ aūt lapis aquile iuxta littora occeani vbi est optimuꝫ gen⁹ echideoꝝ qui sunt heredes auiū. Dicit̄ autē ꝙ in persia aliquādo inuenit̄. Est auteꝫ modus ei⁹ ꝙ in se cōtinet aliū lapilluꝫ qui in ip̄o sonat quādo manu mouetur.

Operationes

A ¶ Serapion. Hic lapis aquile dr̄. Naꝫ cum aquila vult parere oua sua: defert hūc lapidē masculis a partib⁹ Indie. ⁊ supponit eū aquile. ⁊ facit eū parere facile: ⁊ alleuiat eius dolorem. ⁊ hoc idem facit mulierib⁹: ⁊ omnib⁹ animalibus quādo ponitur sub eis in hora partus. B ¶ Et idem aucto. Rasis. Quādo ponit̄ in petia ⁊ suspenditur mulieri in coxa qn̄ debet parere facit accelerare partū cum facilitate. C ¶ Et sum expert⁹ hoc ⁊ inueni sic esse: et oīes ꝯcordant in hoc: ꝙ alleuiat partuꝫ qn̄ alligatur coxe. ⁊ iuuat qn̄ ponitur loco peonie. inuenitur ad curandum. Iste lapis inuenitur apud nos: et q̄plures. verificaui de eo D multotiens experientiā. ¶ Enax in lapidario suo capitulo de lapide aquile ait: ꝙ suspēsus in sinistro brachio conuenit pregnantibus: ⁊ conciliat amorē. diuitias auget vbi fert̄. ⁊ im pregnantib⁹ impedit aborsum: ⁊ p̄iculū par E turitionis mitigat. ¶ Prohibet casum caducoꝝ. similiter si de administratiōe veneni aliq̄s suspectus sit in cibo illo ꝓhibet ne possit ab eo deglutiri cib⁹ ille. Si lapis detrahatur F mox deglutiet. ¶ Albert⁹. Fertur aūt ꝙ si suspensus in sinistro brachio cōuenit pregnātibus: ⁊ cōciliat amorem. ⁊ diuitias auget vbi G fertur. ¶ Et impregnātib⁹ impedit aborsum: ⁊ periculū parturitionis mitigat. Et ait ꝙ pro H hibet casum caducoꝝ similiter. ¶ Et qđ mirabilius est tradūt Caldei ꝙ si de administratione veneni aliq̄s suspect⁹ sit imposit⁹ in cibo illo prohibꝫ ne possit deglutiri cib⁹. ⁊ si lapis subtrahatur mox deglutitur. Hoc dicit Albertus se vidisse a quodam fratre suo sensibiliter probari seu examinari.

I ¶ Querunt autē aquile hunc lapidē: ⁊ imponunt nido suo: ⁊ grues inter oua sua. Sed in vno anno ponunt vnum: ⁊ in alio alium.

K ¶ Dicunt autē quidam ꝙ faciūt ad mitigandum calorem ouorum. vel corporis aquile ne oua nimis calefiant, ⁊ hoc est probabile.

L ¶ Quidam autem dicunt aliquid cōferre ad eorum formationem aut viuificationē. quod autem quidam dicunt: ꝙ lapis ab aliꝭ anib⁹ ouis interponatur: ne oua frangantur falsuꝫ est: quia citius ad lapidem q̄ꝫ ad seipsa collisa franguntur.

M ¶ Aiunt auteꝫ aliqui: ꝙ si aliquis suspectus de administratione veneni cum lapis iste cibo immittitur: statim a cibo strangulatur. et quando subtrahit transglutit cibū in quo positus est lapis.

Capitulum. xi.

Astrion ⁊ Asterites. Isidor⁹. Astrion gēma est cristallina in India cristallo ꝓpinqua. In cuius centro fulget stella lune pleno fulgore: nomēq̄ꝫ eo sumpsit: ꝙ astris opposita fulgorē rapit et gerit. ¶ Plini⁹. In carmania nascit̄ gēma que astrios vocat̄. similiter vt astiria vel astirites candida cristallo ꝓpinqua. In india vero nascēs ⁊ in pallenes littorib⁹ astrios. Quidam autē causam nominis huius reddūt: ꝙ astris opposita fulgorē rapiat ⁊ gerat. Optimā auteꝫ in carmania nulliq̄ꝫ vitio obnoxia gigni.

¶ Idem Isidorus. Asterites est gēma candida lucē cōtinens inclusam veluti stellam int⁹ ambulantē. solisq̄ꝫ candidicātes radios reddit. vnde ⁊ nomē inuenit. ¶ Plinius. Proxima candidicantiū gēmarū est asteria principatum habens ꝓprietate nature: ꝙ inclusam lucem pupille modo quodā continet ⁊ transfundit cum inclinatione velut int⁹ ambulantem: ex alio atq̄ꝫ alio loco reddens.

Capitulum.xij.

ARena. Isi. Arena ab ariditate dicta est. Cui⁹ pbatio ē. si manu pressa stri deat aut in vestez candidā sparsa: nil sordis relinquat. ¶ Uitrubius. Alia ē arena fossicia. alia fluuiatica vel marina. Arene fos sicie sūt hec genera. s. nigra: cana: rubea: car- bunculū. Ex his optima erit q̄ in manu cōfri cata stridorē fecerit. q̄ aūt terrosa est asperita tem nō hz. Itē si investimētū candidū conie cta fuerit arenaria. Unde fodiat̄ tñ de flumi nib⁹ et e glarea extrahat̄. hec tñ in structuris odiosa est. q2 difficile sic cessit: nec onerari se ptinēter paries patit̄: nisi intermixtiōib⁹ re- quiescat: nec cōcamerati ōes recipit. Mari- na ꝟo hec ampli⁹ ꝛ etiā parietes cū in his te- ctoria facta fuerint remittētes salsuginē eoꝝ dissoluunt̄. Siccescūt aūt celeriter fossicie: ꝛ tectoria pmanēt: ꝛ cōcamerati ōes patiūtur. Sed he q̄ sunt de arenarijs recētes. si enī ex empte diuti⁹ iacēt: a sole ꝛ a luna ꝛ a bruna co acte resoluunt̄ ꝛ petrose fiūt. Ita q̄ instructu rā cōiecte cemēta ptinere nō pñt: sed labunt̄ ꝛ ruunt. oneraq3 parietū sustinere nō possunt ¶ Pal. de agricultura li. i. Omniū arene ge- neꝝ p̄cipue melior ē ruffa: sequētis meriti ca na. Tertiū locū possidet nigra. Sed fossilis arena non inuenit̄. De flumib⁹ aūt glarea vel littore colligit̄. Marina q̄dez tardi⁹ siccat̄. Ideoq3 nō ptinue: sed intermissis temporib⁹ est pstruenda: ne opus corrūpat onerata.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Arena sparsa sup flāmā in- extinguibilē extinguit eā. ¶ Dyas. Arena ma ris que in littore est sole calefacta carnes hu midas desiccat. B ¶ Item cocta sacellis ad cō- pescendū tumorē intraneoꝝ iuuat. C

Capitulum.xiij.

ARgilla. Bartholome⁹ in libro de p- prietatib⁹ rerū. Argilla ē terra tenax glutinosa ꝛ viscosa: ad varia figuloꝝ opa disposita atq3 apta. Et sic fm Isi. li. xvi. ca. i. ab argis sic vocata: apud q̄s p̄mo ex ta li materia vasa fictilia sūt effecta. Et vt ibidē dr: talis terra p actionē calorꝫ liq̄diores par tes cōsumētis ꝛ terrestriores cōsolidantꝫ in laterē cōmutat̄. Sepe etiam ptingit q̄ talis terra lutea vnctuosa frigiditate aque conge lante in lapidē cōmutat̄. Sepe etiaz accidit talis transmutatio scz luti vnctuosi in lapidē ex calore coagulante. sicut enī dicit̄ libro q̄r- to metheororuz. Lutū vnctuosum aptum est huic transmutationi. scz in lapidem p calidi coagulationē. quare vnctuosum est medium inter viscosum et vaporatiuum: habens hu- midū viscosum. Unde gratia vaporatiui po- test a calido coagulari. gratia viscosi ñ p̄t ex toto educi sed amplius comprimi et consoli- dari. ꝛ sic in lapidem transmutari.

Operationes

¶ Ut ibi dicit cōmentator. Argilla est frigi- ditate sua sanguinis restrictiua. ¶ Constanti nus. Argilla si cū forti aceto fuerit distempe rata: apposita fronti ꝛ timporibus prohibet sanguinem naribus fluentem. A

Capitulum.xiiii.

Armenus ſm Pliniū ꝓprio cap̄. Lapis armenꝰ eſt dictꝰ ⁊ noīatꝰ a regione illa. ⁊ eſt liuidus ⁊ ſubalbidus: cuius melioꝛ ē. hn̄s coloꝛē mediū inter viridem obſcurū: terreū ⁊ indum. ⁊ hꝫ maculaꝝ diſtinctiōes virides ⁊ nigras. ¶ Aui. li. ij. ca. de lapide armeno. ⁊ aliq̄ntulū azulini coloꝛis: nō tn̄ eſt i coloꝛe azuli. ⁊ nō eſt i eiꝰ ſoliditate: ſed eſt in eo arenoſitas q̄dā. ⁊ q̄nq̄ vtunť eo tinctoꝛes ⁊ pictoꝛes loco azuli. ⁊ eſt lenis tactu.

Operationes

A ¶ Johannes Meſue. Lapis armenus inq̄t Alexander a verificatoꝛibꝫ eſt inuētus habere ꝓrogatiuā in educendo coleraꝫ nigrā. cuiꝰ operatio incolumioꝛ eſt elleboꝛo nigro: ⁊ virtuoſioꝛ lapide lazuli. melioꝛ eſt habens coloꝛem mediū inter viridem obſcurū ⁊ terreuꝫ ⁊ indum. ⁊ habet macularū diſtinctiones virides ⁊ nigras. ⁊ qui nō eſt in termino lapidis: imo facile diſſolubilis pulueriſabilis.

B ¶ Et q̄ eſt lenis tactu carens aſperitatē calide cōplexiōis in ꝓncipio ſecūdi ⁊ ſicca i ipo.

C ¶ Et eſt reſolutiuꝰ: abſterſiuus. ⁊ eſt ꝯturbantibꝫ ⁊ ſubuertentibꝫ ſtomachū. ⁊ educit ꝑ vomitū ⁊ ventrē ⁊ nocet ſtomacho. generās ſubuerſionē. ⁊ faciens ſolutionē cū anguſtia.

D ¶ Et dixit Alexāder. Non lotus ſoluit ꝑ vomitum ⁊ per ventrem ſine moleſtia.

E ¶ Ars aūt in lauando ipm eſt hec. terať cum facilitate in vaſe lapideo. deinde fundať ſuꝑ ipm aqua dulcis ⁊ laueť ſic terendo. et fiat illud trigeſies ſemꝑ innouando aquā. ⁊ adhuc decies laueť cum aqua roſaꝝ. ¶ Et dixit Alchindus. Laueť cū aqua bugloſſe poſt depurationē eius. acquiriť eni ei ꝓꝓrietas mirabilis ex hoc ad egritudines melancolicas.

F

G ¶ Auicē. ſoluēdo educit melancoliā plꝰ q̄ꝫ lapis lazuli. ⁊ ꝓpter ipm dimittiť elleboꝛus niger. ¶ Johānes Meſue. Educit ſolutiōe colera nigrā cū virtute. et mūdificat cerebꝛuꝫ ex ea: ⁊ valet ad egritudines eius melancolicas. ſicut eſt mania ⁊ vertigo ⁊ doloꝛ capitis ⁊ epilentia. ¶ Et ad egritudines timoꝛis ⁊ ſuſpitionis. ⁊ ad lepꝛam: ⁊ ad egritudines ſplenis ⁊ ad cancrū ⁊ moꝛphea: ⁊ febꝛes melancolicas. ¶ Doſis nō loti potio eſt a. ʒ. ß. vſq̄ꝫ ad ʒ. i. ß. ⁊ loti potio eſt a. ʒ. i. vſq̄ꝫ ad duas.

H

I

K

Capitulum.xv.

Antimoniū latine. grece antimonos. arabice aytruad. Antimoniū eſt vena terre ſimilis plumbo. veꝝ eſt q̄ antimoniū teriť ⁊ nō fundiť. plumbū vero funditur ⁊ nō teriť. Et hꝫ in fracturis ſuis claritatem q̄n frangiť. Et illud eſt melius qḋ in fracturis ſuis nō habet aliquid ex terra vel aliqua ſoꝛde. Et ideo ablutū ⁊ mundū debet poni in medicinis. Eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gra. ¶ Sera. li. ag. ca. Aytruad vel antimoniū eſt vena terre ſiīs plumbo. ⁊ eſt medicina ocularꝭ. qḋ decerniť a metallo: qꝛ antimoniū teriť. metallum vero nō. ſimiliter metallū fundiť. antimoniū aduriť. Antimoniū quanto clariꝰ tanto meliꝰ. Et idē auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Melius ex eo eſt foꝛtius. ⁊ illud qḋ frangiť et habet in fracturꝭ ſuis claritatē ⁊ luminoſitatē. ⁊ quod eſt interiꝰ mūdū: ⁊ nō habet aliq̄d admixtum ex terra vel ſoꝛde aliqua. ¶ Almanſoꝛ tractatu tertio ca. de antimonio. Antimoniū frigidū ⁊ ſiccum eſt in tertio gradu.

Operationes

¶ Ad emorroidas exiccandū inijciatur succus peucedani per cristere. ⁊ postea si sint exterius: pone puluerem antymonij desup. Si sint interi⁹ puluis inijciat̄ cū calamo posito in vesica inflata. ¶ Puluis eius cum sapone spatarento vel gallico conficiat̄. ⁊ licinium in eo intinctum orificio fistule immissum curat. Puluis ei⁹ in cancro positus comedēti aut carni sup̄flue optima est cura. ¶ Cōtra polipum magdalino ex apostoli ꝯformat⁹ ī sparso puluere antymonij ⁊ narib⁹ immittat̄ ⁊ aufert ip̄m. ¶ Collirium ex puluere antymonij ⁊ puluere nuclei. mirabolanoꝝ citrinoꝝ equo pondere addita aqua rosarū. vel pone de tutia cū antymonio. ¶ Bombix intincta in succo sanguinarie cū puluere antymonij: narib⁹ immittat̄: ⁊ remouet fluxuz sanguis ab ipso. ¶ Ad cohibendū sanguinem puluis antymonij in succo tapsi barbasti cōficiat̄: ⁊ bombix intincta supponat̄. ¶ Sera. aucto. Galie. In hac medicina est virt⁹ stiptica ⁊ cōglutinatiua ⁊ infrigidatiua. aufert carnē sup̄fluaz q̄ est in vlcerib⁹. ⁊ incarnat ⁊ insolidat ea: ⁊ mūdificat sordicies eoꝝ. ¶ Et stringit fluxū sanguinis nariū. ⁊ ꝓprietas ei⁹ est ꝯferre epilētic ⁊ superfluitatib⁹ grossis. ¶ Almansor. Antymoniū oculū efficiens robustū ipsi⁹ custodit sanitatē. suppositū q̄z mēstrua ꝯstringit. ¶ Paulus ca. de antymonio. Antymoniū sua frigiditate ⁊ siccitate sanguinē de narib⁹ stringit. ⁊ valet si miscet̄ collirijs oculoꝝ. ¶ Seniores eo vtentes hn̄t oculos incolumes. q᷑ neruos ꝯfortat: ⁊ omnē maculā ⁊ nocumentū aufert: maxime si parū de eo miscetur.

Capitulum. xvj.

Attramentum. Isidorus. Attramentum sic dictū est: eo ꝙ sit atrum. Cuius species et picture et quotidiano vsui necessario est. ¶ Ex libro de aluminib⁹ ⁊ salibus. Attramentū est aqua ⁊ tinctura quā terre siccitas coagulauit. Et est in sui natura calidum ⁊ siccum. Huius multa sunt genera: quoꝝ melius est in Hispania. Et ip̄m quidem denigrat corpora. Et augmentat rubiū rubedine. Album vero denigrat. ¶ Ex libro quarto metheororum. Attramenta composita sunt ex sale ⁊ sulphure ⁊ lapidibus. Et est in eis vis aliquoꝝ corporum liquabiliū: quoniam ex eis fiūt: vt calcantum ⁊ abachar generantur ex maioribus granis attramenti. ⁊ non soluitur salsedo eius nisi cum eo quod in illo est sulphureum: et postea coagulat̄ residuum. Illudq̄z iam cepit vim mineralem in aliquibus corporibus. Quod autē ceperit vim ferream: erit rubeum aut croceum aut calathar. Quod autem vim eream: erit viride sicut calcantum. Unde possibile est illa duo artificialiter fieri.

Operationes

¶ Auicenna in secūdo canone. Attramētum calidum est ⁊ siccum in tertio gradu.

¶ Omnia sunt adurentia. ⁊ stiptica scabiei cōferūt humide ac duriciei palpebraꝝ. ⁊ asperitati eaꝝ. aut apostematib⁹ inguinis.

¶ Est autē in attramēto virt⁹ venenosa desiccans pulmonē. ita ꝙ fortasse interficit.

¶ Sufflatur autem in naribus propter fluxum sanguinis. ⁊ proprie althocbotar. ⁊ quo etiam fiunt licinia.

¶ Et ponunt̄ in fistulis: ⁊ extirpāt ventositatem. Liciniū q̄z ꝯfert vlcerib⁹ auris et saniei eius. ⁊ ꝓhibet corrosionē dentium.

¶ Item in ipso sunt adustio vehemens ⁊ cursuum sanguineorum constrictio et exiccatio ⁊ stipticitas plurima.

¶ Confert formice et herisipile quando linitur cum aqua coriandri. pulueri̇zatur autem super fraudulentuz vulnus ⁊ ambulatiuum. adurit carnem additam.

¶ Confert etiam fluxui sanguinis narium et apostematibus gingiue.

¶ Et probibet fluxum matricis. ponitur etiā in alcofol ad abstergendū ⁊ subtiliandū grossitudinem palpebrarū. Hoc idem dicit Plinius: licet per alia verba.

Capitulum.xvij.

Alumen. Isi. Alumẽ vocaẜ a lumine
q² lumẽ pstat coloribꝫ tingendis Est
autẽ salsugo terre: efficiturqꝫ hyeme
ex aqua 7 limo. 7 estiuis solibꝫ maturaẜ. Hui⁹
species due sũt. Liquidũ 7 spissuz. Dyaſ. Alu
minis spẽs multe sunt: sed medicine tres ne-
cessarie. Rotundũ: scissum 7 liq̃dũ. Rotundũ
ꝓbabili⁹ est qꝺ naturali rotũditate formatũ
est. fistulosum subalbidũ fricabile nõ lapido-
sum: aliq̃ ex pte pallidũ. pingue scꝫ 7 vehemẽ
ter redarguens. Scissum aũt optimũ est qꝺ
est q̃si flos albꝫ. rotundũ leue 7c̃. Liq̃dũ dein
de meli⁹ est qꝺ est leue ꝑlucidũ in sũmo aliq̃d
in modũ floris q̃si lac habens. ¶ Rasi in li. de
aluminibꝫ 7 salibꝫ. Alumen est oleuz qꝺ coa-
gulauit siccitas terre. 7 est in natura sui cali-
dum 7 humidũ. retinet om̃e volatile: mũdifi
cat 7 decorat corpa: 7 augmẽtat tincturã eo-
rũ. ¶ Alchimista. Alumen large sumpto vo-
cabulo: diciẜ om̃e qꝺ ligat tincturã in corpe
aliq̃: vt in pãnis 7 corijs. Et sicut sunt diuer-
se tincture: sic 7 alumĩa diuersa. Nã tinctura
q̃libet alumine suo indiget: sine q̃ impmi non
posset. vel cũ corpe ligari. Vñ nõ (vt quidaz
putant) alumen dat lumen: sed facit adherere
lumen. i. colorez. sicut apparet in corio. q² nõ
ꝑparaẜ cũ galla si nõ imprimiẜ tinctura. Ita-
qꝫ galla est alumen tincture nigre. sicut cinis
clauellatus est alumen gladij. Alumẽ quoqꝫ
de quo agitur est alumen rubee tincture: licꝫ
alumen non rubificet nisi album.

Operationes

¶ Pla. Alumẽ calidũ ẽ 7 siccũ i. iij. gradu. vir A
tutẽ hꝫ ꝯsumẽdi: 7 vehemẽter desiccãdi. B
¶ Qꝺ albũ ẽ meli⁹ est. ac acutũ 7 salsugini im
mixtũ. Qꝺ aũt feculẽtũ 7 cereũ ẽ ĩpuꝝ. vsus
ei⁹ ꝯtra cancrũ 7 inflatiões gingiuaꝝ: 7 ꝯtra
scabiẽ. Balneuz aq̃ alũnose valet ydropicis: C
scabiosis: arteticꝫ. ¶ Dyaſ. Om̃e aũt alumen
ꝟtutẽ hꝫ ꝯstrictiuã 7 vehemẽti⁹ ꝯsumptiuaz.
Medeẜ deniqꝫ putredibꝫ 7 sanguineis fluxi D
bus ¶ Gingiuis humectꝫ seu dentibꝫ mollibꝫ E
cũ aceto vel melle. ¶ Idẽ. Auriũ flux⁹ cũ suc
co poligonie curat. carnes q̃ꝫ supfluas 7 pu F
dores alaꝝ vel inguinũ sanat. ¶ Aui. Alumẽ
est ca. 7 sic. ad. iij. Exiccat 7 ꝓhibet fluxũ oĩs
sanguinis: 7 cursuz supfluitatũ 7 effusionẽ ea G
rũ. ¶ Cũ aq̃ interficit alkarad. i. cinices 7 pe-
diculos. 7 fetorẽ oris tollit cũ fece vini. tãtũ-
dẽ alumĩs desiccat vlcera difficilia. cũ salgẽ-
ma valet corrosioni 7 adustiõi ignis. ¶ Ex li. H
de na. reꝝ. Uniuersaliẜ alumẽ calidũ 7 siccũ ẽ
in. iiij. gradu. stipticũ 7 mũdificatiuũ. 7 visus
obscuritatꝫ mundificatiuũ supfluã palpebra
rũ carnẽ aut mẽbroꝝ corrodit. ¶ Pessima et I
sicca vulnera inhibet: ne corpori ꝑambulent
¶ Cũ aceto 7 melle mixtuz dentes confortat K
infirmos. Et valet tumidis gingiuis.

Capitulum.xviij.

Aurum. Isiđ. Aurũ ab auro diciẜ. i. a
splẽdore: q² repcusso aere pl⁹ fulgeat
¶ Ex libro de naturis reruz. Aurum
inuenitur in riuulis 7 in fontibus 7 etiam in
montibꝫ quandoqꝫ sed raro. mult⁹ aũt labor
est in lauãdo. Sꝫ 7 ꝑ mltas minutias terre 7

in eius sordib⁹ inuenitur sociatum. inuenitur tamen purũ ⁊ nõ terre vel bituminib⁹ ĩ se admixtũ sicut es vel argentũ. Itẽ in codẽ libro Aurũ ceterꝫ metallis ꝑciosius: durabilius ⁊ tractabili⁹. omĩ tpe fulget: ⁊ coinquinatũ rubigine nõ cõsumit̃. visuꝫ fouet. Et qnto rubicundius est: tanto meli⁹. In duplo q̃ꝫ ponderosius est q̃ꝫ argentũ aut es aut stannũ. Cũqꝫ sit generosissimũ sup omĩa metalla: nihilominus est maxime ductibile sup omnia. Omni metallo temperatiuus est. Et ideo qꝛ caliditas eius modici est excessus. nõ locat̃ in gradu. solũ quoqꝫ nõ resoluit̃. Actor. Aurũ itaqꝫ nõ solũ est inter metalla ꝑciosissimũ: sed etiã solidissimũ. habet colorẽ igneũ splendidũ fouentem visum. In igne positũ nõ cõburitur: sed purgatur ⁊ ꝓbatur. Itaqꝫ triplici de causa in igne ponitur ad examinandũ ad purgãdum ⁊ ad fabricandũ. Sed et hũano corpori maxime cõgruit. vnde in cibo sumptũ iuuat multũ. Arestotiles libro tertio. Aurũ ꝑfecto liquatur calido: ⁊ si fuerit sulphur mundum ⁊ purum. ⁊ argentum viuum optimũ cũ rubore clarum. fueritqꝫ in eo vis igneitatis simplicis non vrentis. erit res optima quã recipere possunt alchimiste: vt ex ea fiat auruꝫ. hoc enim ipm ꝯuertetur in aurũ. ¶ Auicẽna. Aurum multiplex est: scꝫ naturale: magistrale: xirchi. Iafri obrisum: colon: ⁊ alijs modis. Et illud quidẽ qđ est de alexir valet magꝫ q̃ꝫ aurũ acre quo nõ poteſt operari. Aurũ auteꝫ de alexir est trib⁹ modis: scꝫ de petra capillorum ⁊ sanguis ⁊ ouorum. Non enĩ potest aurum esse aurũ de alio lapide. Quidã autẽ faciunt falsum aurũ: sic ⁊ argentũ. Stringunt enim: id est indurant stannum ⁊ dealbant: ac dicunt esse argentũ. Sicut etiã auripigmentum cum subt⁹ stercus mittunt. ibiqꝫ miscent sal armoniacum ⁊ incorporant cũ cupro distenso per locum barbatum. ⁊ cum mercurio rubeo. ⁊ dicunt ꝙ sit aurũ verum: cuiusmodi sit aurum septem modis ꝑ magisterium temptatur atqꝫ cognoscitur scꝫ in solutiõe: in lapide: in pondere: in gustu: in igne: in sublimatione: in fusione. Porro naturalis auri natura calida est ⁊ sicca. ⁊ quantũ habꝫ ferrum de natura siccitatis et duriciei: tantũ habet aurum naturam bonam ac mollem. fit auteꝫ in ventre terre de argento viuo bono nimis et de sulphure nõ multũ rubeo cocto.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Aurum est calide nature. lepram ac scabiem curat. in puluerem redactum ⁊ antidotis mixtum.

B ¶ Habet enim virtutẽ cõfortandi nõ ꝙ incorporetur: aut membra nutriat: sed ꝙ alteratiua virtute corpus immutat. Vulnus ex auro factũ non corrũpitur in tumores.

C ¶ Haly regalis in practica sua sermone secũdo. Aurifolia carnẽ comedũt sine morsura: sũtqꝫ sicca subtilia. Limatura auri ꝯfortat cor: ⁊ pulsioni medet̃.

D ¶ Acalimia auri melior est tenuis ⁊ magꝫ desiccans ⁊ ampli⁹ elimans. Que si cõburatur ⁊ leuet̃: desiccat oculorũ vlcera sine morsura.

E ¶ Actor. Aurũ vt dictũ est superius omni metallo est temperatius. Unde qꝛ caliditas eius modici est excessus. ideo nõ locatur in gradu: licet in gradu ponat̃ ab aliquib⁹.

F ¶ Auicenna in. ij. canone. Medicine aurum est equale subtile: cõfortat oculum in alcofol positum. Cõfert ⁊ dolorib⁹ cordis ac tremori eius.

G ¶ Retentio eius in ore: fetorem ipsius oris remouet. Cauteriũ meli⁹ est ⁊ velotius sanabile quod fit cum auro.

H ¶ Cõfert etiam dolorib⁹ cordis ac tremori eius: ac timori anime. ⁊ ei qui solus loquitur.

Capitulum. xix.

Auricalcũ. Isi. Auricalcũ dicit̃ eo ꝙ splendorẽ auri ⁊ duriciẽ eris possideat. Est aũt nomẽ compositũ ex lingua latina ⁊ greca. Es enĩ grece chalco vocat̃. fit auteꝫ ex ere ⁊ igne multo: ac medicaminib⁹ ad aureum colorem ꝑducitur. ¶ Ex libro de naturis rex. Ex ere fit auricalcum sic dictũ: quia splẽdorẽ habeat auri. vl̃ qꝛ de ipo fit aurꝫ. Dicit enĩ philosop⁹ ĩ libro de alumĩe. Limmẽ qđ ex vrina pueri ⁊ auricalco fit aurũ optimum.

Quod intelligendū est in colore nō in substā
tia. Dicit eni idez Aristo. ꝙ variat color: sed
substātia manet. Hoc auricalcū frequētius
scripture vocant electrū. ꝛ hoc ꝓpter colorez
electro ꝓpe cōsimilē. Ex doctrina alchimie.
Es autē transmutat in auricalcū. qđ fit me-
diante tutbia: quia fumus ei⁹ albificat. ꝛ ha-
bet naturā spirit⁹. statimqꝫ cū puluis ei⁹ pro-
ijcitur sup es fusum. vel miscetur cū laminis
eris. in ipa eris fusione tutbia calefit. ꝛ fugaz
querit tanqꝫ spirit⁹. vnde apparet ꝙ ei⁹ fuga
fit per eris corpus fusum. sicqꝫ siccat ipm. qꝛ
fumus ei⁹ est temperate albus. ꝛ albū huius-
modi mixtū cū rubeo reprimit rubedinem: ꝛ
fit citrinum: ꝛ ita auricalcum.

Capitulum. xx.

ARgentum. Isidorus. Argentū gre-
ci argirion dicūt: cū mirū imoduz il-
lud accidit: vt cū candidū sit impres-
sum corpi nigras lineas reddit. Ex libro de
naturis rerū. Argentū ductile est ꝛ tractabi-
le. sonorūqꝫ ac tinnitus dulcissimū: ꝛ hoc ma-
xime si eri misceat. Unde tubas ex argento
ductiles precepit moyses fieri ad terrorē ho-
stium: ꝛ exhortationē ad bellum: ad mouen-
dum quoqꝫ castra ꝛ populos ad eicā conuo-
candos. Argenti vene multe ꝛ in multis parti
bus orbis reperiunt. nec est purum in se sicut
aurum. Sed terre ac sordibus incorporatu z
admixtum. ideo labor maxim⁹ est vt p ignez
expurgetur. Fumus autem purgationis ei⁹
valde nociuus est: nec de facili purgatur fu-
mo hmōi multo infectū nisi fumo thuris aut
armoniacis speciebꝫ: ac vbi pax fuerit argen
tū durabile est. Impurū aūt de facili contra
hit corruptelā. Argentū ꝯsolidat alia metal-
la: ꝛ quasi vnū efficit consolidata.

Operationes

¶ Aui. in. ij. cañ. Argentū infrigidatiuū est et A
exiccatiuū. bonū est valde scabiei ꝛ prurigini
¶ Eius cōfricatio cū alijs cōmixtionibꝫ con B
fert fetori oris. ¶ Ac tremori cordis ꝛ humi C
ditatibꝫ viscosis. ¶ Constantin⁹. Argentū fri D
gidū ꝛ temperatū in hūiditate est. et est cōtra
hūidū ꝛ viscosuz flegma. Cadimia tñ auri for
tior est ꝛ melior argentea. ¶ Rasi in Almāso- E
re. Argentū frigidū est. cordisqꝫ tremori pfi-
cit. Cadimia argenti scabiei q̄ in corpore ori-
tur. ꝛ pustulis q̄ in oculis sunt bona est. ¶ Al- F
bertus. Argentū bene politū inter omia me-
talla melius est speculum: qꝛ in colore magis
accedit ad dyaphanū. ¶ Haly. Purgamentū G
argenti meli⁹ est viride ac tenue ponticuz est
desiccans fortiter. ideoqꝫ necessarijs admi-
scetur ad cicatrizandum vnguentis.

Capitulum. xxi.

ARgentum viuum. Isidorus. Argen
tum viuum dicitur: ꝙ excidat mate-
rias quibꝫ iniicitur hoc ꝛ liquiduz ꝙ
percutit. Inuenitur autē specialiter in metal
lis siue in fornacibꝫ argentarijs. guttax con
cretione tectis inherēs. Sepe etiā in sterco-
re vetustissimo cloacax vel puteorū limo. fit
etiam ex nimio in canchule ferree imposito
patena testea supposita. Tūc eni circūlito va
sculo circūdantur carbones. sicqꝫ argentū ex
nimio distillat: sine hoc neqꝫ argentū neqꝫ es
inaurari potest. Tante autē virtutis est: vt si

sup sextariū argēti viui: centenariū saxū sup ponas oneri stati resistit. Si nauͦt auri scrupulū: leuitatez ei⁹ raptim sinu recipiet. Ex q̄ intelligit nō pōdus sed naturā esse cui cedit. Seruat aūt melꝰ in vitreis vasculis. naz ceteras materias pforat. potui aūt datū interficit ponderꝫ cā. Auicē. Argentuz viuū subtꝰ terrā nascit ꝑpter humiditatē magnā in loco illo existentē. Et hoc euenit ꝑpter solē ꝛ aerē qui tangūt eū. Ideoqꝫ efficit currēs ꝑpter humiditatē ꝛ frigiditatē q̄ in eo sunt: nec efficit nisi in loco frigido. Ex li. de na. re. Argētū viuū est reuera calidū ꝛ humidū in. iiij. gradu. licet in q̄busdā libris inueniat esse frigidū. Extinctū pōt alij rei admisceri: sed viuū nō. pōt aūt fieri albū ꝛ rubeū cū sulphure. fert enī de facili omēs colores recipe. Si extinguat cū pinguedine: apparebit q̄si terra. ꝛ sic inter ollas artificiose crematū. extrahit ab igne clarū malliabile ꝛ tractabile ad modū argenti: ad maxima firmacula facienda. Deniqꝫ sine argento nō pōt fieri deauratio. cūqꝫ argentum nō cōsolidet argento medio argēto. hoc videt bene fieri cū argento viuo.

Operationes

A ¶ Cōstantinꝰ in li. graduū. Argentū viuū ca. est in. iiij. gra. ꝛ hu. Pediculos capitꝫ occidit ꝛ reptilia oīa cū litargiro ꝛ aceto ꝛ oleo.

B ¶ Fitqꝫ bonū ad curandū scabiē. Fit etiā vnguentū ad pustulas optimū.

C ¶ Platearꝰ. Argentū viuū hꝫ ꝟtutem dissoluēdi ꝛ penetrādi farinā lupinoꝝ amaroꝝ. decoquitur in aceto fortissimo vsqꝫ ad spissitudinē. ꝛ argētiviui extincti facta cōmixtiōe: caput patiētis exabūdantia pediculoꝝ pungit p discriminalia.

D ¶ Extinguit aūt vel cū saliua. vel fricat cū cinere ꝛ saliua. Aut cū capillis ꝛ saliua. Aut cū puluere ossis sepie ꝛ saliua. melꝰ aūt dr̄ extingui: cū alteri pōt admisceri. nisi enī sic extinguitur: ipsiꝰ ad aliud nō fit admixtio.

E ¶ Isi. Argentū viuuz potui datum interficit causa ponderis.

F ¶ Item Dyas. dicit ꝙ argentuz viuum bibenti mortē tribuit: euadere tamē poterit. Qui hoc biberit caprinū lac bibendo ac se mouēdo: vel etiā bibendo vinum addito absinthio synapi vel ysopo. Cuicūqꝫ membro adheret ipm pcutit ꝛ corrodit.

G ¶ Auicēna. Argentum viuū sublimatū interficit ꝑpter vehementē incisionem: et eiꝰ cura fortis est bibere lac ꝛ vomere. Sed Galienꝰ dicit hoc se expertum non fuisse.

H ¶ Scio ꝙ quidā bibit argentū viuū in estate: dum agitaretur siti ex vitro arto: putans se vinū bibere: ꝛ duabꝫ horis effluxis idipm reddidit anus in peluim: ꝛ nihil nocuit.

I ¶ Dicunt enim quidam ꝙ extinctum interficit. quia quicq̄d ei obuiat sua grauitate corrodit. Interficit etiam murem.

K ¶ Et ex eius fumo fugiunt vermes ꝛ serpentes venenosi.

L ¶ Item vapor eius facit accidere paralisim tremorem. Fumus eius destruit visum ꝛ auditū. Et facit oris fetorez cū transit p ipm. quare caueat qui vtatur.

Capitulum. xxij.

Arsenicū. Isido. li. xix. Arsenicū qđ latine ob colorē auripigmētū dr̄. Colligitur in ponto ex auraria materia. vbi ꝛ sandaraca optimū est qđ in aureū colorem transit. purū ꝛ fusili gracili venarum discursu. Qđ vero pallidꝰ aut sandarace simile est: deterꝰ indicat. Est ꝛ tertiū genꝰ squamosum quo miscet aureus color. Vis eoꝝ est vt sandarice sed acrior. ¶ Plinꝰ li. xxxiiij. Arsenicum est ex eadem materia q̄ ꝛ sandaraca. Qđ ex eo optimū est coloris etiā in auro excellētis. Ex libro de aluminibꝰ ꝛ salibꝰ. Arsenicū est calidū ꝛ humidū. ꝛ ē diuersi generꝫ: scꝫ rubeū: citrinū ꝛ laminosum. Est arsenicū simile sulphure in multis operibꝰ.

Operationes

A ¶ Auicenna. Aliud est album: aliud rubeum aliud citrinū. omnia putrefactiua sunt ꝛ mordicatiua. Est autem calidum in tertio. siccuz in secundo.

B ¶ Pilos abradit et alopicie cum gummi pini cōuenit.

C ¶ Emplastrum cum eo fit super vulnera. Cum adipe ꝛ oleo cōuenit scabiei ꝛ sahaphat humide ꝛ putredini. ꝛ abstergit ꝛ adurit cutem.

D ¶ Assumiť ad tussim antiquā ⁊ sputū saniei et sanguinis. E Et quādo poniť in pillulis ad asma. ¶ Disceť aūt cū oleo rosato ad bothorum ⁊ emorroidas. Quod autē ex eo sublimatuz est interficit. F Et ex rubeo quidez meliꝰ est q̄d est pulverizabile. ¶ Dyascorides. Arsenicuz nasciť in metallis vbi ⁊ sandaraca. Assať aūt in testa: donec mutet colorē: ⁊ reponiť. Virtꝰ ei stiptica est: cum calce viua mixtum et corpore illitum tollit pilos.

Capitulum.xxiij.

Balagius ⁊ berillus. Arnoldꝰ. Balagius est gēma ruffa placentis nature: degenerās a carbunculo: ipius ac virtutibꝰ omnibꝰ debilibus in eo remissis.

¶ Isidorus. Berillus in india gigniť viriditate similis smaragdo: sed cum pallore. Politur autem ab indis in sexangulas formas: vt hebetudo coloris repcussione angulorum excitetur. Aliter politus nō habet fulgorē. Genera eius sunt nouem. ¶ Helymandus in cronicis libro.x. Berillus est coloris violacei vel aque marine.

Operationes

A ☞ Iuba scripsit q̄ coniugīj dat amorem. Et portantē se magnificat. Dexterā stringētis B adurit. ¶ Aqua in qua iacet pota: valet infirmis oculis. tollit victus ⁊ suspiria: ⁊ cunctis epaticis fertur curare dolores.

C ¶ Arnoldus. Berillus est lapis cuius color est pallidus vt limpha. forma eius est sexagana. Cūq̄ genera eiꝰ sunt nouē: qui magis pallet est melior. ¶ Virtꝰ eius est ꝯtra hostiū pericula. cōtra pigriciem. oculos humidos sanat. gestantē adurit. Si oculo solis opponitur ac rotundatur: ignem accendit. D

E ¶ Dyascorides. Berillus lapis lucidus est ⁊ clarus: oleo similis: sculpitur locusta marina ac sub geminis pedibꝰ eius cornuta: ac sub gemma ponitur herba seuina modico auro inclusa. gestata amorem cōiugīj facit. Aqua in qua missa est pota: ad oculorū vitia valet. ⁊ ad omnem valitudinem.

Capitulum.xxiiij.

Bezaar. vel lapis liberans a venenis. arabice hager bezaar. ¶ Serapion lib. aggregatoris cap̄. hager bezaar est nomen persicum. et est expellens nocumentū. ⁊ hoc nomen cadit super duo. Unum est quod cadit sup̄ omnez medicinam conuenientem alicui veneno: eo q̄ resistit virtuti eius ⁊ expellit nocumentuz eius propter proprietatem que est in eo. ¶ Rasis. Bezaar est lapis citrinꝰ mollis: nō habens saporem. Unde lapis est vergens ad citrinitatem ⁊ albedinem: habens colorē vini. ⁊ est leuis splendens sicut lumen.

Operationes

A ¶ Serapion. Lapis bezaar cōuenit venis. ⁊ quādo bibiť ex eo pondus duodecim granorum ordei: aut linimentū sit cum eo sup̄ locum morsus liberat naturam a morte ⁊ expellit venenum p̄ sudorem. ideo pestilentico valet. B ¶ Et quando ponitur lapis in annulo: et ponitur in ore ipsius qui sumpsit venenum: ⁊

fugit id aliquantulum cōuenit ei.
C ¶ Et qñ tangitur cum illo aculeus scorpionis ꝓhibet ab eo postmodum potentiā pungendi.
D ¶ Et si terit᷑ de eo pōd⁹ duoꝝ ḡnoꝝ ordei dissoluit᷑ in aq̄ ꝛ ponit᷑ in ore serpēt꞉ suffocat cū statim ꝛ occidit. E ¶ Idē auc. Rasis. Et ego vidi in ip̄o sufficientiā ad auferendū nocumētū. ꝛ erit lapis ille quē vidi vergens ad citrinitatē ꝛ albedinē hn̄s colorē vini. ꝛ cū h̄ erat leuis splendens sic lumen. F ¶ Etiam vidi in eodē sufficiētiam illā quā nō vidi in alia medicina simplici. ymmo etiā qđ nō vidi in tyriacis compositis.
G ¶ Idem Rasis. Vidi lapidē bezaar filij amamari custoditoris leg꞉ dei. ꝛ est veꝝ ꝙ ip̄e emit hūc lapidē: ꝛ dedit ꝓ p̄cio ip̄i⁹ palatiū cordube in p̄ncipio genere.

Capitulum. xxv.

Belliculi marini latine. Arabice astor. Pādecta ca. xciij. Belliculi marini sūt q̄si vmblici hoīs ꝑm figurā. ꝛ sunt lapides parui ꝛ albi q̄ inueniunt᷑ in ripis marinis coherentes sic dentales. sunt frigidi ꝛ sicci. sed eorū excessus ab autoribꝫ non determinat᷑. ponunt᷑ in vnguentis ad faciē clarificandam.

Operationes

A ¶ Puluis eoꝝ subtilissim⁹ resoluat᷑ cū axungia gallinacea p̄us resoluta: ꝛ fiat vnguētū ꝓ facie abstergēda. ponunt᷑ in antidotario Galieni in vnguento citrino. qđ interp̄tatur vnguentū de citro.

Capitulum. xxvi.

Bolus armen⁹. Auicen̄. li. ij. ca. de luto armeno. Lutū armenū: siue bol⁹ armenū. est rubeū: declinās ad citrinitatē notū. frigidū est in p̄mo ḡdu. siccū in scđo. Et est q̄dā vena terre q̄ p̄cipue in armenia inuenitur Unde hꝫ ꝟtutē ꝯstringēdi. Est aūt eligendum qđ subrubeū est ꝑm omēs ptes: nō hn̄s colores distinctos: aliq̄ntulū fragile. ¶ Sera. Carna menū. i. lutū armenū. ꝛ est in gimbar. color ei⁹ ē vltra croceitatē ad rubedinē tendēs. ꝛ terit᷑ cito sic terit᷑ calx. ꝛ est lene sine lapide. Virt⁹ eius est q̄ desiccat desiccatione forti.

Operationes

A ¶ Auicenna. Lutū armenū retinet sanguinē: q̄m exsiccatio ei⁹ est in vltimo.
B ¶ Et ꝯfert apostematibꝫ pestilentialibꝫ bibitū ꝛ linitū. ꝛ ꝓhibet ambulotionē putredinis mēbroꝝ. ꝛ mirabile est in re vulneꝝ.
C ¶ Et prohibet catarrū. ꝛ ꝯfert colericis.
D ¶ Et est bonū sputo sanguinis ptisici. ꝓpterea q꞉ desiccat vlcus pulmonis. ꝛ est cura stricture anhelit⁹ ex catarris. Et est bonū vlceribꝫ intestinoꝝ: ꝛ solutioni: ꝛ fluxui sanguīs matric꞉
E ¶ Et ꝯfert febribꝫ ethicis ꝛ pestilentialibꝫ ꝓp̄e. et plures quidem iam sanati sunt ex pestilentia magna ꝓpter consuetudinem bibendi ip̄m cū vino subtili.
F ¶ Et si bibitur in febre pestilentie necessarium est vinum: p̄ducat ip̄m ad cor. ꝛ misceat᷑ vinum illud cū aqua rosaꝝ.

Capitulum. xxvij.

b Borax. Lapis borax ſcḋm Alb. a quodaꝫ gñe buſonis noĩaṫ: qḋ ſic dr̃. qḋ ipm in capite portat. Et eſt duoꝝ generꝝ. vnum albũ aliq̃ntulũ fuſcũ. ⁊ alteꝝ ſi viuo adhuc palpitante buſone extrahiṫ. in medio hꝫ oculũ ceruleũ: ⁊ tẽpibꝫ nr̃is extract⁹ fuit vn⁹ de buſone paruus viridis. aliq̃s etiã vidim⁹ buſones habentes depictos in ſe q̇ de h̄ genere dicebantur vulgariter aũt cropodine dicuntur.

Operationes

A ¶ Alb. Sordes purgaṫ itestioꝝ ⁊ ſupfluitates.
B ¶ Arnol. Noſe lapis .i. lapis borax eſt cuius duo ſunt genera. vnũ ſubalbidũ: ⁊ aliud variũ.
C ¶ De buſonis capite trahũṫ anteq̃ꝫ bibat vel aquã tangat.
D ¶ Et forte in eis q̃nq̃ꝫ apparet forma buſonis cũ pedibꝫ ſparſis. Hic lapis valꝫ ꝯ morſus reptiliũ: ⁊ ꝯ venenũ.

Capitulum .xxviii.

c Callaica. carcedoni⁹: ⁊ calcophan⁹ ¶ yſi. Callaica eſt gẽma colore viridis. ⁊ pallẽs ac nimis craſſa. nihil iocũdi⁹ decenſq̃ꝫ auro. vñ et appellata. Naſciṫ in India vel Germania in rupibꝫ gelidis. oculi modo extuberãs ¶ Ex li. de na. re. Carcedoni⁹ in ethyopia naſcitur. velut ignis lucet. ſꝫ pallẽtis ſpeciem retinet. Semp itaq̃ꝫ detent⁹ pallore. Colorẽ hꝫ mediũ inter iacinctũ ⁊ berillũ. Qui ſi ꝑtuſus ſit ⁊ collo vel digito feraṫ: cauſas vincere ꝓhibeṫ. Huius ſpecies tres eſſe dicunṫ.

Operationes.

A ¶ Arnoldus. Calcophanus eſt gemma nigra ſed eris tinnitũ reddit ſi lapide fuerit illiſa.
B ¶ Arnol. Calcophanos nigri coloris lapis clarificat vocẽ: ꝓhibet raucedinem.
C ¶ Ex lib. de na. reꝝ. Calcophanus ſonorus ac dulcis inſtar eris.
D ¶ Si ferro vel ere ꝑcutiatur vocẽ q̃ꝫ ſonorã ac dulcẽ reddit ſi portaṫ ab hoĩe caſto.

Capitulum .xxix.

c Carbunculus. Ex libro de na. re. Carbũcul⁹ eſt lapis oĩm p̄cioſiſſim⁹ atꝫ cariſſim⁹. ⁊ omniũ lapidũ ꝓhibeṫ ꝟtutibꝫ predit⁹. Cuius color igne⁹ eſt. ⁊ nocte magis q̃ꝫ die lucet. Nam die obſcuraṫ: nocte ꝟo tantũ refulget vt circa ſe noctẽ quaſi in diem vertat. ¶ Ex lapidario. Ardentes ſuperat gẽmas carbuncul⁹ om̃es. nam velut ignitos radios iacit

vndiqꝫ carbo. Huius nec tenebre possunt ex⸗tinguere lucem. Quin flammas vibrans ocu⸗lis mittat aspicientem.

Operationes

A ¶ Arnoldꝰ. Carbūculꝰ est gēma rubicūdissima in obscuro ⁊ ī tenebris lucēs vt carbo. Colore ꝟtutibusqꝫ supat oēs gēmas ardentes. Sola eñ hꝫ oēs que in ipis sunt ꝟtutes. Sūtqꝫ pre⸗ter illam duodecim species minꝰ ea vtiles.

B ¶ Ysi. Carbūculi genera sūt duodecim: sꝫ ꝓstan⸗tiores q̄ videnꝛ fulgere ac velut ignē effundere.

C ¶ Et dicit Aluredꝰ: ꝙ est sigillum lapidū. Aliȷ̄ ꝓ̄o qꝛ carbūculꝰ potest impmere figurā suā om⸗ni aliȷ̄ lapidi: ⁊ nō econtra.

Capitulum. xxx.

Calx. ysi. Calx viua dr̄: qꝛ dū tactu frigi⸗da sit occultū ignē intꝰ hꝫ. vñ ⁊ aq̄ ꝑfusa statim latēs ignis erūpit. natura eiꝰ mira facit. Nam aq̄s accendiꝛ q̄bus solet ignis extingui. Usus eiꝰ est structuris fabrice necessariꝰ. Nā lapis lapidi nō pt adherere fortiꝰ: nisi calce cō⸗iunctꝰ. ⁊ calx q̄dē e lapide albo ⁊ duro melioꝛ est structurꝭ. Ex molli ꝓ̄o tincturis vtilis.

Operationes

A ¶ Aui. ī. ij. cañ. Calx ē cinis corpoꝝ lapidosoꝝ Illa q̄dē quā aq̄ nō tetigit: ⁊ illa quā aq̄ tetigit cū remanēt extīcta duobꝫ diebꝫ aut tribꝫ tūc nō

B adurit: sꝫ tm̄ calefacit. ¶ Et abluta q̄dē dicta ē

C ⁊ exsiccatiua sine mordicatōe. ¶ Calx ꝓ̄o bibi⸗

D ta cū oleis sit maturatiua. ¶ Calx fluxū sāgui⸗nis abscindit. carnē additā corrodit. ⁊ abluta

E ꝯsolidat. ignis adustioni ꝯfert. ¶ Cōstantinꝰ. Calx est ca. ⁊ sic. in. iiij. ḡdu. Quē mixta sero et oleo pustulas ⁊ apostemata putrida habentes iuuat. vlcera qꝫ ⁊ incisionem solidat.

F ¶ Rasi in Alman. Calx ca. est. adurit: ⁊ carnē supfluā corrodit. fluxū sanguis cōstringit. q̄ cū lauaꝛ adustioni ignis ꝯfert.

Capitulum. xxxi.

Caristeū ⁊ Numidicꝰ. ysi. Caristeū viri⸗de optimū: qđ nomē ab aspectu hñs: eo ꝙ gratū sit his q̄ gēmas sculpūt. Eiꝰ eñ viridi⸗tas reficit oculos. ¶ Idē. Numidicū marmoꝛ numidia mittit. qđ cutem cotē succū dimittit croco similē: vñ ⁊ nomē accepit. nō crustꝭ: sꝫ in massa ⁊ liminū vsui aptū. Cessriā a calore cine⸗ris appellaꝛ. cuiꝰ alligatio ꝯ̄ serpētes laudaꝛ.

Capitulum.xxxii.

Calefarios ⁊ corãticas vel corauium. Alb. Lapis calefarios sine calcofanos et est niger.

Operationes.

A ¶ Uirtus eiꝰ est vocē clarificare ⁊ raucedinem mederi. B ¶ Idem Alb. Lapis corãticas est lapis cristallo silis. infecto colore ceruleo. q̄ d̄r cadere aliq̄n d̄ nube cũ tonitruo. ⁊ inueniť i graya ⁊ hyspania. ſʒ hyspanus est candens vt ignis. C ¶ Prouocat dulces somnos. ⁊ ad prelia ⁊ causas vincēdas. ⁊ ꝯ periculũ tonitrui d̄r operari. Hoc similiter ait Enax.

Capitulũ.xxxiii.

Celidoniꝰ. Dyas. Celidoniꝰ inueniť i vētribꝫ hyrundinũ. Cuiꝰ genera sunt duo. niger ⁊ ruffus. q̄ colligũť captis pullis hyrũdinũ: ⁊ scissis coꝝ ventribꝫ inueniť.

Operationes

A ¶ Alb. Ruffus inuolutꝰ panno lineo vel corio vitulino ⁊ sub sinistra assela gestatꝰ: d̄r valere ꝯ insaniã ⁊ antiq̄s languores: ⁊ lunaticã passionem ⁊ epilentiã: eodem modo portatꝰ.

B ¶ Enax aũt dicit q̄ facundũ gratũ ⁊ placentem reddit gestantē se. Niger ãt vt Joseph dicit ꝯ nociuos hũores ⁊ febres ⁊ iras opať. Et lotꝰ aq̄ sanat oculos. C ¶ Sũt ãt hij lapides parui valde Et tales iam vidimꝰ p socios nr̄os d̄ stomacho hyrundinũ extractos de mense Augusto. tunc eñ extracti magꝭ valere dicunť. vt frequenter aũt duo simul in vna hyrũdine inueniuntur D ¶ Dyas. Ruffus eñ sanat lunaticos ⁊ languidos ⁊ insanos in pãno mũdo ligatꝰ. ⁊ i sinistro brachio egroti circũligatꝰ. p̄terea facit ḡtissimos portãtes sefacũdos ⁊ amabiles ⁊ idoneos.

E ¶ Niger gestatꝰ silr optimũ finem imponit. ad oẽs iras regũ ⁊ dominoꝝ idoneus est.

F ¶ Nã q̄ eũ habuerit oĩbꝫ placebit ⁊ ad arbitriũ suũ cũcta pducet. G ¶ Sed qui dolent oculi teriť cum aqua ⁊ inunguntur ⁊ sanabuntur.

D ¶ Sʒ cũ tollũť lapides cauendũ ne pr̄ aut mr̄ ꝑesit: q̄ɀ meliorē effectũ habebunt.

Capitulum.xxxiiii.

Celonites ⁊ cymedia. ysi. Celonites ē lapis purpurei varijq̄ꝫ coloris. Hunc testudo mittit ⁊ diuinatorē illum facit Qui hũc sub lingua gestauerit: at hec virtꝰ ipi tatũmodo tũc inest: cũ luna pmo accensa crescens est. ¶ Menoytes in vltimo descendente sic vult Aaron de virtutibꝫ lapidum. Nec hic lapis ab igne corrumpitur.

Operationes.

A ¶ Celonites est in dice testudinis oculꝰ varius ⁊ purpureꝰ. B magi imposito lingue finguntur futura pnũciare. B ¶ Ex lapidario.

Indica testudo lapidem mittit celonitem
Gratum purpureo varioq̄ꝫ colore nitentē
Quem sub lingua lotosi quisq̄ꝫ gesserit ore.
Nosse magi credũt hunc diuinare futura
Orto mane die sextam dũtaxat ad horam.
Tempe quo lune succrescere cerniť orbis

Sed luna prima lapidis predicti potestas.
Totius fertur spacio durare diei.
Quinte post decimam ɔcordant tp̄e lune.
At detrimenti maris in tempore toto.
Ante diem tm̄ lapidi manet illa potestas.
Est etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

C ¶ Idem ysido. Cymedia est gemma q̄ inuenit̄ in cerebro piscis eius nominis. candida ꝛ elonga. his p̄sagire dicunt̄ magi signa tranquillitatis ꝛ tempestatis.

Capitulum. xxxv.

Cerusa. Platearius. Cerusa flos plūbi est ꝛ est frigida ꝛ sicca in scd̄o ḡdu. Hanc q̄ faciunt sepius incurrūt apoplexiā: epilentiā: paralisim: arteticam; ꝓpter frigiditatē aceti dissoluentem ꝛ mortificantem.

Operationes

A ¶ Habet āt cerusa ꝟtutē mūdificandi vel extergendi supfluitates. vn̄ q̄dā mulieres abluta facie puluerē ceruse tenuissime supadducunt.

B ¶ Alie ꝟo: qꝛ cerusa aliq̄ntulū sicca est. ɔficiunt eā in aqua rosaꝝ ꝛ exponūt soli: maxie ī estate qua ɔsumpta aliā apponūt. ꝛ h̄ faciūt donec fit albissima. ꝛ aliq̄ntulum aromatica. postea formant in pillulas ꝛ faciei apponunt.

C ¶ Nota q̄ lōgo tp̄e vtūt̄ adhibitiōe ceruse dolorē dentiū incurrūt: ꝛ putredinē orisqꝫ fetorem.

D ¶ Auicen̄. in. ij. can̄. Cerusa est cinis plumbi: ponit̄ in emplastris ꝛ vlcera replet ac generat in eis carnem: ꝛ corrodit carnem malam.

E ¶ Cōfert bothor oculi. Lenificat apostemata frigida ꝛ dura. Fit aūt cerusa qn̄qꝫ aceto: qn̄qꝫ cū salibꝫ. ꝛ ē frigida ꝛ sicca in scd̄o gradu.

F ¶ Que āt cū aceto fit vehem̄tior ꝛ ē subtiliat ōis

G ¶ Est etiā ex medicinis q̄ ɔueniūt ani fissuris est iteꝝ ex venenis.

Capitulum. xxxvi.

Crisolectrus ꝛ crisocolla. ysid. Crisolectrus est lapis āuro silis: sꝫ in colorē electri vergens. matutino tm̄ aspectu iocūdius: igniū rapacissim⁹. ꝛ si iuxta fuerit celerrime ardescens. ¶ Aristo. Crisolectrus ignē trahit. ꝛ ex eius natura est qꝛ ab igne cito cōburitur. ¶ Arnol. Crisolectrus gēma est aurei coloris. ab igne cito inflāmabilis. visu pulcherrimus est in horis matutinis. in aliꝭ ꝟo horis dissimilis

Operationes

A ¶ Pli. Crisolectꝝ collo alligatū medet̄ febribꝫ. Tritū ꝟo cū melle atꝫ rosaceo auriū vitijs

B ¶ Et si cū melle attico ɔterat̄ oculoꝝ etiā obscuritati: stomachiqꝫ vitijs medet̄. vel p se farina eius sumpta. vel cū mastice ex aqua pota.

C ¶ Ex lapidario. Esse crisolectrus silis describitur auro. Cui⁹ ad electrū color inclinare videtur. Hic matutinis visu iocūdior horis.

D ¶ Cuius materies rapidissima dicitur ignis. Nam cito vicino correptus flagrat ab igne.

E ¶ ysidorus. Crisocolla est gemma que gignit̄ in India: vbi formice aurū eruunt.

F ¶ Est āt auro silis: habet naturā magnetꝭ: nisi qꝛ aurū augere tradit̄. vnde ꝛ nuncupat̄.

Capitulum. xxxvii.

Capitulum.xxxviii

C Risolit⁹ ꝛ crisolansis. Dyas. Crisolit⁹ lapis lucidissim⁹ est: ꝛ silis auro. Albt⁹. Lapis crisolit⁹ est in colore hñs tenuē viriditatē lucidā in q̃ ad oculum solis micat vt stella aurea. ꝛ nō est rarus. ¶ Ysi. Crisolansis est gēma ex auro ꝛ igne vocata. die siq̇dē est aurea: ꝛ noctu ignea. Hanc gignit ethyopia

Operationes.

¶ Alb. Dicit̃ q̄ crisolit⁹ spūalia cōfortat. ꝓpter qd̄ trit⁹ asmaticis dat̃. Fert̃ etiā q̄ pforatus et setis asini in foramine replet⁹ ac sinistro brachio alligat⁹ fugat tumores melācolicos pessimos. ꝛ h̄ dr̄ in phisicis ligaturis. ¶ In auro etiā posit⁹ ꝛ gestat⁹ fugat fantasmata. ¶ Et dicūt q̇dā ipm stulticiā pellere: ꝛ sapiaꝫ adducere. ¶ Dyas. Hic applicat⁹ (viꝫ crisolit⁹) rasure auri filateriū est ꝛ tutamē aduersus nocturnos timores. Pertusus ꝛ traiect⁹ cū setis asini ꝛ ī brachio sinistro ligat⁹ oīa demonia vincit.

C Risoprassus ꝛ crisopassios. Alb. Crisoprassus ē lapis q̇ ab india veīt: ꝛ raro inuenit̃. ꝓpter qd̄ ꝛ carior extimat̃. ī colore etiā est q̄si sit ex succo porri vel pssij coagulato. hñs etiā auri guttas. ꝓpter qd̄ ꝛ tale nomē accepit. q: criso auꝝ sonat ī greco pssiū. i. viride viriditate porri. Vñ p̄. Ma. ubij folia sunt pssia prassa q̄ꝫ porri. Idem. Crisopassios ē gēma ab ethiopia veniēs.

Operationes.

¶ Alb. Crisopssos vires hꝫ lapidis prassij. etiā ad oēs cordis passiones efficax repit̃. ¶ Idem. Crisopssios dr̄ lucere in tenebris: ꝛ euanescere luīe supueniēte: ita q̄ colorē nō retinet quē hꝫ ī obscuro. ¶ Et fit in ipo f̃m diuersitatē lumīs et tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut ī quercu putrefacta ꝛ noctiluca. ¶ Et de oībꝫ his in li. de aīalibꝫ dedim⁹ rationē pfectā: ꝛ vide.

Capitulum.xxxix.

C Ristallus. Alb. Lapis cristall⁹ q̇ aliqñ fit ex frigore: aliqñ autē ex niue. sic sepe experti fuim⁹. ꝛ in germania vbi multi inueniunt̃. Vterq̄ꝫ āt modus generatiōis facilis ex superioribꝫ erat manifestus.

Operationes.

¶ Hic lapis frigid⁹ oculo solis opposit⁹ ignem

eĳcit. si calidus sit ħ pficere nõ potest. Cui⁹ ratio posita est in libro de ꝓprietatibꝫ elementarũ B ꝛ planetaꝝ. ¶Et dr̃ etiam sitim restringere sub lingua posit⁹ ꝛ expertũ est ꝙ trit⁹ cũ melle mixtus acceptus a mulieribꝫ repleat vbera lacte C ¶Ex li. de na. reꝝ. Cristallus lapis est ex gla- D cie induratus. ¶Solinus tñ in aliq̃bꝫ mundi partibꝫ hũc inueniri dicit vbi nũq̃ gelu vel gla E cies fuit. ¶Dyas. Cristallus vires habet stipticas: dederũt hunc ad generandũ lac.

Capitulum. xl.

Cinnabar. Pandecta. ca. clxiiĳ. Cinnabar latine. Grece sercog. Arabice asreg vel zemzisar. Cinnabar. i. cinnabaꝝ. Et fit ex sulphure ꝛ argẽto viuo. ꝛ est rubei coloꝝ. Serapion li. ag. c. asreg siue asrengi. i. cinnabarũ. fit ex plũbo qñ ponit᷑ in igne: ꝛ inflãmat᷑. et fit rubeũ. Silr̃ fit ex cerusa cõbusta in hũc modũ accipit᷑ ꝛ ponit᷑ in ꝯcauo vase mũdo ꝛ ponit᷑ sup ignem. ꝛ mouet᷑ donec rubescat. ꝛ fit velut auri pigmentũ rubeũ. Et q̃dam noĩant ħ sandix.

Operationes

A ¶Hal. Qñ cõbũrit᷑ plũbũ vel cerusa mutat᷑: et fit asrengi. ꝛ ẽ res subtilioꝝ eo: ƺ ñ ita sedatiua.
B ¶Idẽ auc. Lachindi. Et accidit libenti asreg sicut illi q̃ bibit litargiũ. oĩes isti sũt spẽs cinna-
C bari. ¶Dyasco. Virtus est illi silis lapidi emathitis. deniq̃ ꝯstringit vehemẽter. ꝛ idõ sanguinis fluorẽ abstinet. cõbũstioĩbꝫ ꝛ pustulis opitulat᷑. cerotis addit᷑. vtiliter etiã ꝯfectoĩbꝫ colirioꝝ miscetur.

Capitulum. xli.

Cinis. Actor. Cinis ex pdictis corpibꝫ vstis relinq̃t᷑. ꝛ est substãtia terrena q̃dem arida ꝛ cõpacta. in quã corp⁹ solidũ p ignẽ resolutũ humore ꝯsumpto redigit᷑. Unde ex grãdi corpe ꝓpter ꝯsumptionẽ materie modicus cinis efficit᷑. despecti coloris est.

Operationes

¶Et quia partes habet minutissimas: leui flatu agitabilis est. ad multa tamen perutilis A
¶Cinere nãq̃ pmo q̃dẽ ignis ipe regit᷑ vt con- B seruet᷑. ¶Cinere pelles depilãt᷑: ꝛ q̃dãmodo in- C nouant᷑. ¶Cinis etiã p alumine ponit᷑ in tinc- D turis pannoꝝ. In ecclesia dedicãda alphabetum ĩ cinere scribit᷑. In capite ieiunĳ cinis ad memoriã mortalitatꝭ nr̃e ĩ capitibꝫ nr̃is ponit᷑.
¶Ex aq̃ cineri admixta fit lixiuiũ q̃ capita ab- E luunt᷑. ¶Cinis supra sanguisugã piect⁹ sangui- F nem quẽ suxerat euomere facit. In medicinis quoq̃ tam cinis q̃ȝ lixiuium proficit.
¶Auiceñ. in. ĳ. cañ. Cinis omis naturam hȝ G abstersiuã: exsiccatiuam. diuersificatur tamen ꝛ ablutio minuit ei⁹ abstersionez: ꝛ acquirit ei glutinationẽ ꝛ exsiccationẽ sine mordicatõe
¶Aqua pꝫ cineris ingredit᷑ in medicinis putre- H facientibꝫ. ꝛ eaꝝ fortiores sunt.
¶Aqua cineris ficus ꝛ lacticinĳ: plus em̃ ab- I stergit ꝛ siccat q̃ȝ cetere.
¶Cinis autem lignoꝝ stipticorũ vt quercus K et reliquoꝝ retinet sanguinem.
¶Dyas. Lixiuiũ est cinere quercus ad vsum L medicine efficacissimũ est. ꝛ hominibꝫ ꝛ pecoribus q̃ densiõe pulmonis vexant᷑. ꝛ q̃bꝫ aliqua res venenata obsistit. Bibita nãq̃ statim salutem affert.

M ¶ Utilis etiã est in vulneribꝫ humectꝫ:ꝛ ĩ fistu-
lis.ꝛ ad vulnera difficilia ad sanandũ ꝛ callosa
N lõgi tpis sordida.¶ Quotidie ꝙ lauãde sunt.et
sic apto medicamine sanãda:qꝛ ꝓtꝰ lixiuiũ non
lanat:ſꝫ ad sanitatẽ vulnera disponit.

D ¶ Dolorẽ stomachi remouet ac ꝓhibet sup os
E eiꝰ directe suspensus.¶ Et ideo collis puerorũ
appendit. Dicitur aũt ꝙ si terat ꝛ impleant ex
eo ꝯcauitates infirmoꝝ dentiũ eradicat eos.et
est summus in ꝯfortatione gingiuarum.
F ¶ Cõfert etiã sputo sanguis ꝛ eiꝰ fluxui: ꝓprie
ꝗrubeus:ꝛ omĩbꝫ egritudinibꝫ stomachi.
G ¶ Arnol. Corallꝰ a mari trahit sicᷣ ramusculꝰ.
ꝛ valet ꝯ quẽlibet fluxũ sanguis ꝛ epilentiã.
H ¶ Et contra vana mõstra collo suspensus.
I ¶ Et valet etiã ꝯtra tẽpestates ꝛ grãdines agrꝭ
aspersus multiplicat fructꝰ.

Capitulum.xlii.

Corallus. Ex li. de na.rex. Corallus est lapis rubeꝰ valde.figurã hñs vt cornu cerui.vel vt herbe radix cũ multꝭ radicibꝫ. Nec mirũ qm̃ herba fuit ĩ mari ꝓmũ. Hic fulminibus ꝛ tẽpestatibꝫ resistit. Unde antiq̃ lapidez hmõi ꝯfractũ cũ seminibꝫ in agro iacebãt:aut in arboribꝫ suspendebant:vt grandinũ picula nõ sentirẽt. Demonibꝫ q̃ꝫ terribilis est.ꝛ h̃ forte qꝛ freq̃nter ramoꝝ eiꝰ extẽsio modũ crucis hꝫ.

Operationes.

A ¶ Auicẽn.in.i.cañ. Corallus est frigidꝰ in primo gradu.siccus in secũdo. Stipticꝰ est ꝛ vehemẽter ꝓhibet fluxum sanguinis.

B ¶ Carnẽ additã abscidit.ꝯfortat oculũ abstrahendo ꝛ exsiccando humiditates fixas in eo.

C ¶ Et est p̃cipue qḋ adustũ ẽ ꝛ ablutũ ꝯueniẽs lachrymis. Uestigia q̃ꝫ vlceꝝ abstergit. cõfert apostematibꝫ intestinoꝝ ꝛ splenis.retinet sputũ sanguis. Nascit in maribꝫ q̃ sũt in affrica.ꝛ aliꝰ quidẽ rubeꝰ est:aliꝰ niger:alius albus.

Capitulum.xliii.

Corneolus. Ex li. de na.re. Corneolꝰ.vel ꝑm q̃sdã cornelus est lapis rubeus ꝑluci dus ſꝫ obscuri coloꝝ incisi carne silis. Hoꝝ lapidũ multitudinez filiĳ isrl' in deserto sculpsisse dicunt. q̃ꝝ sculptura tam subtilis acuminis cõꝓbat:vt nullꝰ posterioꝝ hmõi opis imitationez audeat attẽptare:nec dubiũ ꝙ ꝑm efficacias ꝛ ꝟtutes gẽmaꝝ sculpebãt ymagines figurarũ.
¶ Alb. in lapidario suo. Corneolꝰ:quẽ quidaz corneliũ vocãt.lapis est coloris carnei.hoc ẽ ru bei obscuri sicᷣ carnis lotura. Hic apud rhenũ fluuiũ inuenit freq̃ntissime.ꝛ est valde rubeꝰ. colorem habens fere sicut miniũ.ꝛ qñ politur multum nitet.

Operationes.

A ¶ Exptũ est ꝙ stringit sanguinẽ.ꝛ p̃cipue menstruoꝝ ꝛ emorroidaꝝ.fert etiã iras mitigare.

B ¶ Sera. Uirtꝰ istiꝰ lapidis est ꝙ qñ defert in anulo reꝓmit iracũdiã ꝛ causã litꝭ ante iudicẽ.

C ¶ Et reprimit fluxũ sanguinis: vndecunq; exeat proprie ꝛ sanguinis menstrui.

D ¶ Et qñ fit ex eo dentifrigiuz abstergit sordes dentiũ ꝛ dealbat eos: ꝛ facit eos pulchros.

Capitulum. lxiiij.

Conchiliũ. Pãdecta. ca. ccccxxxi. Lapis cõchiliȷ. Hoc vocabulũ ponit in quodã electuario Auicẽne. qḋ est ꝯ viciũ lapidis. ꝛ qdã dicũt ꝙ est coclea marina: q̃ dr conchiliũ. ꝛ qdã dicũt ꝙ est coclea climaciarũ. ẜm veritatẽ lapis est coclea porphire marine. ꝛ est conchiliũ marinũ purpureũ.

Capitulum. lxv.

Cos grece. Arabice hager almasent: siue amensen. Latine lapis q̃ acuit ferrum vel olearia. Sera. li. ag. cap. Hager almaseni est lapis quo acuit ferrum.

Operationes

A ¶ Fricatio almaseni q̃ accipit ex lapide q̃ dicit ysachsen: ꝓhibẽt augm̃tari mãmillas puellaꝝ añ tps: ꝛ testiculos pueroꝝ. ꝛ est qꝛ virtus eius infrigidat.

B ¶ Et idem auc. Dyas. Qñ acuitur sup ipm ferrũ aliqḋ ꝛ linitur ꝙ aggregat super alopiciam: facit in ea nasci pilos.

C ¶ Et liniunt cum eo mãmille puellaꝝ ꝛ testiculi pueroꝝ: ꝛ ꝓhibet eos augeri.

D ¶ Et ꝯuenit apostematibꝰ eoꝝ amboꝝ. ꝛ qñ sumit in potu cum aceto ꝯuenit dolori splenis ꝛ epilentie. ꝛ fricatio eiꝰ ꝯuenit alopicie.

E ¶ Ubi sciendũ ꝙ iste lapis vocat similiter cos ocularia. qꝛ in ea fricant syeff. oculoꝝ. Ul' cos olearia: quia acuunt in ea instrumenta ferrea. aspergitur sup ipa oleum.

Capitulum. xlvi.

Cuprum. Ex li. de na. reꝝ. Cuprũ siue es: est eiusdem duriciei cũ argento: et eiusdem liquationis. Hoc excepto ꝙ est rubei coloris. Es nulla rubigine corrũpit. fetorem hꝫ ꝛ tñ dulce sonat. ¶ Phus. Es siue cuprũ sonoꝝ est ꝛ vocale. natura calidũ. sonus eius ꝑ se rudis est. admixtũ ꝓo stanno vel argẽto vel auro validũ est valde: dulcẽq; tinnitum habet. Tinnit autem ceteris metallis: sꝫ vexat auditum: nisi stanno cõmodius temperetur.

Et fusile q̄dem est: ⁊ in om̄e artificiū ductile. s₃ cū labore ⁊ moderamine verberantis nūq̄₃ ꝓo sic purgari potest q̄n facile ꝯtrahat corruptelā Durat tm̄ in annos plurimos.

Operationes.

A ¶ Ysi. Es āt a splēdore aeris ḋr: sic̄ ⁊ aurū et argentū. Apud antiquos ꝑo᷑ eris vsus q̄₃ ferri

B cognit⁹ est. ¶ Ere q̄ppe ꝑmi ꝓscindebāt terrā ⁊ certamīa belli gerebāt. eratq̄₃ in ꝑcio es mag᷒.

C ¶ Aurū ꝓo ⁊ argentū ꝓpter inutilitatē reijciebanṫ. Nūc aūt viceuersa iacet es ⁊ aur̄ summo

D cessit honore. ¶ Inter om̄ia ꝓo metalla es vocalissimū est ⁊ maxime potestatia. Ex eo ⁊ enea lamina fiunt.

Capitulū. xlvij.

Draconites. Alb. Draconites est lapis a capite draconis extract⁹. ⁊ ferṫ ab oriēte vbi sunt dracones magni. Virt⁹ ei efficax sic̄ lapidis q̄ vocaṫ borax. q̄n de dracone extrahiṫ adhuc viuo palpitante. Insidianṫ aūt draconibꝫ dormientibus Et subito scisso corꝑe draconis adhuc palpitante euellunt lapidem.

Operationes.

A ¶ Alb. in mirabilibꝫ dic̄ ꝙ draconites deuincūtur inimici: ꝯ venena valet si de vino extrahaṫ ⁊ d₃ ferri in sinistro brachio. Amme em̄ actibꝫ multa ꝯfert. Ois etiā suꝑfluitatibꝫ q̄ generāṫ i aīalibꝫ ⁊ mort₃ corruptio. Alterat ea q̄n naṫali morte corrupt₃ hūoribꝫ moriūṫ. ⁊ q̄n mortua vl' corrupta occisa lacuerunt.

B ¶ Ego āt i ꝑtibꝫ almanie in Sueuia vidi lapidē suꝑ quē ꝯuenerāt pl⁹ q̄₃. x. serpētes inter montes in q̄dā prato. ⁊ cū trāsitū facerēt: inde dn̄s terre milites euaginatis gladijs sciderūt ſpētes in mlta frusta. ⁊ in fundo tm̄ q̄dā magn⁹ iacuit serpēs in multas ꝑtes incisus: ⁊ sub capite serpētis inuēt⁹ est lapis niger format⁹ vt piramis abscissa nō ꝑlucidus in circuitu coloris pallidi pulcerrimū habens descꝑtū serpentē. Et hunc lapidē ab vxore eiusdem nobilis mihi ꝑsentatum cū capite eiusdem serpentis.

C ¶ Itē ḋr venena fugere q̄ fiūt a morsibꝫ aīaliū venenato᷑. Victores ḋr etiā efficere.

Capitulum. xlviij.

Demonis. dyadochos. ⁊ droselit⁹. Albert⁹. Deimonis est q̄dam lapis bicolor vt arc⁹ deimonis q̄ iris vocaṫ. Est aūt deimon dict⁹ ꝙ grece intellectū vel stellam clarā stillantē sonat. Idē. Dyodochos est lapis pallid⁹: ḋr aliq̄ntulū berillo similis.

Operationes.

A ¶ Albertus. Lapis deimonis dicitur cōferre febricitantibus: venenosa pellere: et tutum et victorem reddere.

B ¶ Dyadochos ḋr fantasmata intantū excitare ꝙ magi maxime h̄ vtunṫ. tm̄ applicat⁹ defuncto: vires amittit. q᷑ mortē odire ꝓhibeṫ. Ho᷑ aūt rō haberi potest in libris mago᷑. h̄ est hermetis. tebit. bencorath. ⁊ ptolomei. de q̄bꝫ non presentis intentionis.

C ¶ Arnoldus. Droselitus est lapis varius. cui⁹ nominis causa extitit. quia si ad ignem applicetur velut sudorem emittit.

Capitulum. xlix.

Dyacodos. dyamātic⁹. ⁊ dyonisia. Arnol. Dyacodos ē lapis pallid⁹ berillo silis.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. re. Dyacodos ē lapis q̄ aq̄s in-
iect⁹ varias effigies demonū efficit: ita vt det re-
B spōsa petentib⁹. ¶ In eodē li. Dyamātic⁹ est la-
pis q̄ in q̄cūq̄ metallo gestet: ferreā tñ sibi sedē
C ꝓpinquā elegit. ¶ Ysi. Dyonisia ē lapis niger
mixt⁹ rubētib⁹ notis. Hec ex aq̄ trita vinū fra-
grat: et odore suo putatur ebrietati resistere.
D ¶ Phus. Dyonisia lapis est oriētis fusci coloris:
niueis respersis guttis. in aq̄ trit⁹ vinū fragrat
⁊ tñ ebrietas ꝯ naturā odore suo fugari solet.

Capitulum. l.

Exacontalitus. ermistion. ⁊ ethites ¶ Ysid. Exacontalitus lapis est in parua magnitudine. multi coloris est: vnde ⁊ nominat⁹ est. Tam diuersis enim notis aspersus est: vt sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendant.

Operationes

A ¶ Arnoldus. Exacontalitus est lapis valde paruus ex colorib⁹ sexaginta distinctus. Hic hominis oculos efficit tremulosos.

B ¶ Ex Lapidario.
Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus.
Corporis exigui miro dispendio supplet.
Dum tot gēmaꝝ sumit gēmula sola decorem.

C ¶ Ysidorus. Ermisteon gemma inter gratissi-
mas aspicitur et ex igneo colore radians au-
ro. portans secum in extremitatibus candidā
lucem.

D ¶ Ex libro de naturis rerum. Ethites est la-
pis punicei coloris. habens lapillum interi-
us: ex quo fit sonorus. Hic ab aquila de ex-
tremis orbis partibus in nidum portatur. na-
turaliter enim hunc esse causam q̄ oua aqui-
le immoderato calore concalescunt: nisi lapis
naturaliter frigidus presens sit. hic pueros in-
columes seruat.

E ¶ Efficacissime pregnantes iuuat. ne aborsū
faciant. vel in partu grauiter laborent: in le-
uo lacerto portari vult. sobrietatem confert et
gratiam: facitq̄ victorem. De isto lapide, supe-
rius etiam dictum est.

Capitulum .lj.

Emathites. ysi. Emathites lapis est dictus: q2 rubore sanguineus. Emach q̃ppe sanguis est. Gignit aũt in ethiopia: s3 p̃ncipalis in arabia 7 affrica inuenit.

Operationes.

A ¶Emathites dr: q2 emach sãguis dr. ibi helsistẽs habet em̃ virtutẽ stringẽdi fluxum sanguinis.

B ¶Ex li. de na. re. Emathites est lapis ferruginei coloris. mixtus venis sanguineis. h missus in aquã bullientẽ eam reddit tepidam. Si q̃s eum deferat solis ardorem nõ timebit.

C ¶Item soli expositus a se scintillas emittit. fructus a locustis 7 grandine seruat.

D ¶Idem. Confractus 7 in aqua resolutus sanat eos q̃ saliuas sanguineas emittunt.

E ¶Sanat etiã ventris fluxũ. puluis eius carnes mortuas crescentes in vulnere corrodit 7 tollit. Vino quoq3 p̃mixtus vlcera sanat. Bibitusq3 lapidem vesice frangit.

F ¶Ex lapidario. Sumpsit emathites grecum de sanguie nomen. Nature lapis humane seruire creatus. Stiptica cui virtus p̃ multa p̃batur in esse.

Capitulum .lij.

Exacolitus 7 exebenos. Alb. Exacolitus est lapis varius: dissolutiuus: vt dicunt periti medicorum. Dyas. Exebenos lapis est albus 7 speciosus q̃ solẽt aurifices aurũ limpidare.

Operationes.

A ¶Alb. Exacolitus vino p̃mixtus et potatus valet ꝯ colicã 7 yliacã passionẽ. B ¶Dyas. Exebenos curat stomaticos potatus cũ passo 7 aq̃. similiter amẽtes sanat potatus. C ¶Ad venereas voluptates mirifice bibitus. q2 nõ patit diu eos fatigari.

D ¶Soluit etia3 vesicã 7 dolentẽ. Nã portatus partũ sine egritudine ꝯseruat: 7 velocitatẽ parturiẽtis facit circũligatus femori.

Capitulum .liij.

Enidros. efesti3 7 egypcilla. ysi. Enidros lapis ẽ ab aq̃ vocatus. exũndat em̃ aqua3 ita vt clausa3 putes in eo fontaneã scaturigie3. ¶Arnol. Enidros est lapis distillãs p̃petuis guttis nec liquescit omnino: nec efficit minor. Ex li. de na. re. Enidros lapis cristallo similis miro mõ p̃petuis lacrimis distillat. 7 tñ durus 7 integer in omnibus p̃seuerat.

Operationes.

A ¶Ex lapidario. Cuius nature graue est dep̃hẽdere causam. Nam si decurrit lapidis substantia quare nõ minor efficitur aut non omnino liquescit. Si res exterior descẽdit ad inferiora. vt semp̃ refluat. cur se non impedit ip̃m. sc3 ingrediens contrarius egredienti.

B ¶ysi. Efestis lapis est speculi naturã habens in reddendis ymaginibus quãq̃3 rutilet.

C ¶Experimentũ eius est: si feruenti aque addita statim refrigeret. Aut si soli opposita materiã aridam accedant: nascit in chorintho.

D ¶Idem egypcilla gemma est radice nigra. facie vero cerulea. ex egypto vbi reperitur sic appellata.

Capitulum.liiii.

Elitropia. Isi. Elitropia est gēma colorꝫ viridis ac nubilis stellis puniceis sup
sparsa cū sanguineis venis. cā ꝓo nois est de ef
fectu ipi⁹ lapidis. Nam in labris eneis delecta
radios solis mutat. sanguineo repcusso. extra
aquā autē speculi mō solē excipiat. depbēditqꝫ
defectus ei⁹ subeuntē lunā ostendens. Signif
in egypto ⁊ affrica. sꝫ melior in ethiopia. Ma
gi hanc admixta herba elitropia: quibusdā ad
ditis pcantatiōib⁹ gerentē ꝯspici negant.

Operationes.

A ¶Ars. Lapis elitropia si ponaf sup aquā eua
B porabit eā. ¶Ex li. d̄ na. re. Lapis elitropi⁹ in
vase aq̄ pleno solis radijs subiect⁹ sanguineuꝫ
solē reddit. acsi pateref eclipsim. nec ī era vas
ipm in q̄ iacet ebulire videf. Et aquā velut ym
bres spergere. Hocfacto videntes arepticij (si
parētes sint) extra se rapiūf ⁊ futura pdicunt.
C ¶Hic lapis gestantem in lōga vite tpa pducit.
sanguinē stringit. venena fugat. ⁊ cōtra dolos
D tutum facit. ¶Ex lapidario.

Ex re nomen habens est elitropia gemma.
Que solis radijs in aqua subiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumine solem.
Eclipsimqꝫ nouam: terris effundere cogit.
Deniqꝫ post modicum: vas ebulire videbis
Aspergiqꝫ foras subite scaturi ignis imbrem.

Capitulum.lv.

Epistites. Ars. Epistites lapis ē q̄ securi
tatē a bestijs pbet. ⁊ si mittaf in aq̄ bul
lienꝫ vas: cessant ebulitionis ei⁹ ampulle.

Operationes.

A ¶Arnol. Epistites lapis ē rutilās ⁊ rubicūd⁹.
ex pte cordis gestat⁹ hoīem tutū custodit locu
stas ⁊ volucres nebulasqꝫ steriles: grandinē ac
turbinē a fructib⁹ terre cōpescit. ⁊ soli opposit⁹
B ignem ac radios emittit. ¶Dyas. Epistitin la
pis rubicūdus ac dilucidus est. ⁊ nascif in co
rimbo. Hic in aquā feruentē missus: conti nuo
C tepidiorem eam reddit. ¶Et si aliq̄ntulū stete
rit: ibi omnē ardorē tollens frigidam eā facit.
D ¶Hūc cū aliqs in manu dextra ꝯ solē tenuerit
radios emittit ⁊ ignē vomit. ita vt vidētes mi
E renf. ¶Qui ꝓo circa brachiū sinistꝝ eū porta
uerit: oēs turbas cōtempnit.

Capitulum.lvj.

Falcanos. Filater⁹. Flōgites: ꝛ flogmus. Arnol. Falcanos q̄ ꝛ arseni-cū vel auripigmētū d̄r. lapis ē rube⁹ ꝛ citrin⁹.

Operationes.

A ¶ Habetq; naturā sulphuris calefaciēdi ꝛ desiccādi. Si eri apponat᷑ trāsmutat illud ī albū.

B Omia metallina corpa exurit pter aurum.

¶ Idē. Filater⁹ eadē est gēma eiusdēq; ꝟtutis. cui⁹ est crisolit⁹. de q̄ sufficiēter dictū ē superi⁹.

C ¶ Ysi. Flōgites gēma ē ex psida. ꝛ hec ē vna ex gēmis ardētib⁹ vel cristallinis ostentās intra se q̄si flāmas estuātes q̄ nō exeant exterius.

D ¶ Plini⁹. Flogmus in egypto inuenit᷑. aurosum ꝛ flāmineū habet colorem.

E ¶ Idē. Illinit⁹ frōti (flogmū) scʒ somnū īducit

Capitulum.lvij.

Ferrū. ysi. li. xij. Ferrū d̄r eo ꝙ farra. id ē. semina frugū condat. Usus ferri p⁹ alia metalla repert⁹ est. Cui⁹ postea ꝟsa est ī obprobriū spēs. Arist. in li. metheoroꝝ. iij. Ex vaporibus humidis in terra spēs nulla dilatat᷑ in percussione sic ferrū. Eorūq; esse est ꝙ qn̄ coartat᷑ igneitas ꝛ lapideitas desiccant᷑ ꝛ arescūt. Idē in li. iiij. Quedā sunt igne mollificabilia velut ferrū ꝛ cornu. Fitq; ferrū sic molle ꝛ scissibile. Ferrū aūt a calido liquatū coagulat᷑ in frigidatū. ipsumq; opatū liquat᷑ vt humidū fiat: in-terq; coaguleᷓ. Scoria ꝓo substat ꝛ deorsum datur. Cūq; multotiēs patit᷑ ꝛ mundū fit: hoc calibs fit. minusq; pōdus est emūdati. Meli⁹ q̄ʒ ferrū est ꝙ minorē purgationē habet.

Operationes.

A ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Ferrū frigide nature est durū solidū ꝛ incisiuū: omia fortitudine sua domat. et a se tm̄ consumitur.

B ¶ Sup oīa metalla corruptelā facili⁹ ꝯtrahit.

C ¶ Et etiam cōnexa corruptione inficit. Rauce sonat: igne ebescit ꝛ ductile fit.

D ¶ Ex eo fiūnt arma diuersaq; instrumēta incisionib⁹ apta.

Capitulum.lviij.

Gagates. ysid. Gagates primū in Sicilia inuentus. Gagatis fluminis fluore reiectus. vnde ꝛ nominatus. licet in Britania sit plurim⁹. Est aūt niger. plan⁹ leuis. et ardens igni admot⁹ fictilia in eo scpta nō delet᷑. Mirū ꝙ aqua accendit᷑ oleo extinguit᷑.

Operationes.

A ¶ Ex libro de naturis rerū. Gagates lapis niger est ac lucidus. caducis prodest accensus.

B ¶ Demones q̄ʒ fugat: aut si ꝑ os hoīs obsessi loquant᷑: fumus eos tacere cogit.

C ¶ Idē. Stomachū euersum iuuat. ꝛ aqua in q̄ triduo iacuerit cito partum libelat.

D ¶ Ipsa quoq; aqua si a puella potet᷑ an virgo sit deprehendit᷑. Nam si virgo est immota manet: si corrupta incōtinenti mingit.

E ¶ Idem lapis demonib⁹ ꝛ incantationibus resistit. serpentes fugat. vnde ꝛ aquila ponit eum in nido suo contra serpentes.

F ¶ Sergius tamen dicit: ꝙ hoc facit vt calorem suum circa oua temperet.

G ¶Idem quoqꝫ calefact⁹ cōfricationi matricis qñ suffumigat̃ ex ipso. epilenticis ꝯfert. Fum⁹ eius effugat vermes venenosos.

H ¶Dyasco. Gagates melior est ille q̃ facile igni exarserit: ⁊ odorem habet aspalti.

I ¶Hic aq̃ solut⁹ dentes mobiles ꝯfirmat. ad rigores ꝑcordiorꝫ ac dolores ⁊ euersiōes facit.

K ¶Incensus serpentes fugat. Incenditur autēꝫ et in aqua mittitur ⁊ parturienti de eadē aqua per triduum potui datur.

L ¶Demonibꝫ ⁊ om̄ibus maleficijs resistit. virginitatem deprehendit.

F ¶Hic post balneum ieiuno datus cum mulsa vel aqua lactis copiam ministrat.

G ¶Lacte⁹ āt dr: q2 ꝑcedētia mala in obliuionē adducit. vñ̄ ⁊ mulieri difficulter parieṫi: filo facto de lana ouis circa femur dextrꝫ ligat⁹: mox eā sine dolore parere facit. ¶Idem.

H Fascina ligatū dolorē dentiū liberat. ⁊ q̃ secū eū portauerit. si ꝑncipē vel aliū offensum habuerit in obliuionē eū adducit ⁊ gratiosum reddit.

I ¶Pli. Garamantitē aliq̃ vocant lapidē qui ⁊ sandaresius dr. de q̃ dicet̃ inferi⁹.

Capitulum. lix.

Galactites ⁊ garamātites. ysi. Galactites lapis lacte⁹ dr. q̃ attritus reddit succū albū ad lactis saporem.

Operationes.

A ¶Feminis nutriētibꝫ alligatus fecūdat vbera Infantiū q̃ꝫ collo suspēsus saliuā fert̃ facere. In ore aūt liquescere ⁊ memoriā adimere.

B ¶Arnol. Galactites lapis est cineri similis. hūc mittit nilus ⁊ acheolus. datqꝫ lactꝭ succum ⁊ saporē. ⁊ in ore clausus turbat mentem.

C ¶Collo circūdat⁹ vbera lacte replet. ⁊ femore ligat⁹ faciles partus ꝑbet. Deniqꝫ si vespe cū sale mixt⁹ aqua ouile circūspargit̃: oues lacte replēt̃ ⁊ scabies ab eis fugatur.

D ¶Aristo. Lapis galactides dū ponit̃ contra incendiū ignis extinguit̃. ⁊ si supra mulierē suspendit̃ partus egreditur.

E ¶Dyas. Lapis galactites colore cinere⁹ ē: gustu dulcꝭ. sic dict⁹: q2 trit⁹ colorē lacteū emittit.

Capitulum. lx.

GRanat⁹ ⁊ garatiden. Cōstantin⁹. Granat⁹ est de genere carbūculi. Est āt lapis rube⁹ ⁊ ꝑlucidus. in colore silis balaustijs. est āt rube⁹ aliq̃ntulū obscurior carbūculo. Et cū subijcit̃ ei in sigillis niger color: tūc magis rutilat. Et in h̄ genere inuenit̃ quidā modus. q̃a intra ruborē sparsus hꝫ viole colorē ꝓpter h̄ genus violatum dr ⁊ ꝑciosior est alijs granatis.

¶Alb. Garatiden est lapis q̃ fert̃ esse nigri coloris. Probat̃ aūt veritas hui⁹ lapidis sic. Si gestans lapidē totū corp⁹ suū vngat melle muscis ⁊ vespis exponit̃. ⁊ si intact⁹ manet ab eis lapis est verus. ⁊ si deponit lapidē musce ⁊ vespe sup mel cadūt ⁊ fugunt.

Operationes

A ¶Constantin⁹ ⁊ Albert⁹. Dicūt granatū letificare cor ⁊ pellere tristiciā. ⁊ est ca. ⁊ sic. ⁊ qḋ q̃dam hūc esse de genere iacincti est falsum.

B ¶Inuenit̃ āt lapis h̄ ẜm plurimos ī ethiopia. ⁊ aliq̃tiens intra tyrum iuxta arenas maris

C ¶Alb. Aiūt φ lapis garatiden in ore portatus facit bñ iudicare opiniones ꝛ cogitationes.
D ¶ Fert etiā φ gestantē gratiosum reddit hoīb⁹. Ita sił asserit Enax.

Capitulum. lj.

Sagacromeon. grisolit⁹. ꝛ galatides. Albert⁹. Sagacromeon ē lapis diuersi colorꝫ sic pellis capreoli. ¶ Idē. Grisolit⁹ ē gēma colorꝫ aurei in horꝫ matutinis visu pulcerrim⁹ est. in alijs āt horis dissil'is. ab igne āt corrūpit ꝛ fugat. Et vt qdā dicūt inflāmat: ꝛ idō ti mere ignē dr. Dicūt aūt alij φ est aliud gen⁹ istius lapidis. q est lapis ignobilis substātie. ꝛ est marchasita aurea q̄ mediū qddaꝫ est inter metalla ꝛ lapides. Dicit aūt tertiū gen⁹ isti⁹ lapidis esse coloris medij inter ceruleū ꝛ rubeū. Plinius. Galatides velut cinereus est gustu dulcis.

Operationes.

A ¶ Alb. Sargacromeō victores reddit se gestantes. B ¶ Expertū āt dicūt esse ab alchide pncipe qdā: q qtiēs hūc lapidē secū hēbat. sp vicebat in terra ꝛ i mari. qtiēs āt caruit fert hostib⁹ succubuisse. C ¶ Alb. Grisolit⁹. Virt⁹ h⁹ lapidis ē curare scabiē ꝛ vlcera. ꝛ in manu gestat⁹ colorē febris mitigare dr. D ¶ Pli. Galatides latēter humectat: ꝛ leniter ꝯstringit. ꝛ idō facit ad lacrymas oculorꝫ.

Capitulum. lxij

Gelacies ꝛ glosopetra. ysi. Gelacies siue Galacies lapis candorē ꝛ figurā pstat grandinis. Duricia qꝫ inuicta est vt adamas. in igne fert etiā frigus suū manere.

Operationes.

A ¶ Arnol. Galacia lapis omi tpe frigidus: nec vnqꝫ calefit. B ¶ Ex lapidario. Est q candorem fert grādinis atꝫ figurā. Ictib⁹ omimodis inuicta gelacia gēma. Cui⁹ nature vis tanta fore pbat. Vt omi tpe frigida sit: nulloqꝫ calescit ab igne. C ¶ Solin⁹. Glosopetra lapis deficiētib⁹ lunis e celo cadit. lingue hūane similis est nō modice: vt magi ferunt potestatis. q ex ea mot⁹ lunares excitari putant.

Capitulum. lxiij.

Gipsum. Dyasco. ca. de gipso. Gipsum genus est lapidis similis nitro. cuius est optimũ qđ habet venas latas. gipsum ꝟo non coctũ desiccatiuum est et stipticum ei parum plausticum et collectiuum.

Operationes.

¶ Dyas. Fluxũ sanguis ꝛ sudorē abstinet. bibitũ offocat hoiez. ¶ Ustum ꝟo leptomeris est. ꝛ desiccat ꝛ repmit. cum pusca tritũ iniuribꝫ. est etiā vt gessania. ſꝫ ampliꝰ stipticans et refrigerans fortiter. Unde illinitũ fronti sanguiē cursum stringit. potatũ ꝟo dissintericis et ciliacꝫ et omni profluo resistit. flos eiꝰ iacit ad ea q̄ instantius constringere volumꝰ. ¶ Sera. li. ag. cap̄. Gipsen. Uirtus eius est desiccatiua.

¶ Et idem auc. Gal'. Nō administratᷓ nisi exterius. et ꝟtus eiꝰ est q̄ desiccat et ꝯglutinat ꝛ opilat. Et h ideo: qꝛ ipm facit aggregationē partiũ cito. et ꝯuenit fluxui sanguis qñ miscetᷓ cũ medicinis siccis. quia gipsum est durũ sic̄ lapis. et ideo oportet ꝙ admisceatᷓ cũ albumine oui.

¶ Et fit multũ stipticũ qñ miscetᷓ cũ puluere molendini. q̄ aggregatᷓ qñ euolat ex farina frumēti sup muros molendini et pilis leporis.

¶ Et qñ aduritᷓ minuitᷓ de viscositate sua et augetᷓ subtilitas sua et sua densio. et fit stipticum maxīe qñ ꝯficitᷓ cũ aqua et aceto.

Capitulũ. lxiiii

Hyena ꝛ hyeratides. ysi. Hyena lapis est q̄ in oculis hyene bestie invenitᷓ. Qui si sub lingua hoīs subditꝰ fuerit: futura cũ ꝑcinere dicũt. ¶ Aristo. in li. de animalibꝫ. Gemmā hyena portat ī oculis Uel vt aliqui dicunt in fronte.

Operationes.

¶ Varietas multiplex colorũqꝫ mutatio inest oculis hyene. in qꝫ pupillis invenitᷓ lapis quē dicũt ꝑdicēdi futa ꝑditũ ptāte. ¶ Ex lapidario. Tollitᷓ ex oculis lapis extollendꝰ hyene. Uatidicũ munere dicũt inferre gerēti. Que queat ībutꝰ ꝑcinere queqꝫ futura. Sub lingua loto si ꝯtineatᷓ in ore. ¶ ysi. Hyeratides est lapis accipitris coloris silis. ¶ Aristo. in li. de aīalibꝫ. Hyeratides lapis si ab homīe gestetᷓ a muscis vel apibꝫ nō mordetᷓ. ¶ Arnol. Hyeratides lapis est niger: quē q̄ in ore gestauerit magꝫ cogitationum ꝛ opinionũ iudex efficitᷓ. ꝛ amabilis redditᷓ. ¶ Sic āt ꝟtus eiꝰ pbatᷓ. corpꝰ gestantis si nudũ melle fuerit inunctũ ꝛ muscis expositũ intactũ relinquēt ipm. ac si lapis ab eo auferatur suggent atqꝫ corrũpunt corpꝰ

Capitulũ. lxv.

Iacinctꝰ. Ex li. de na. re. Iacinctꝰ est lapis ceruleꝰ: in obscuro nubilosus. in sereno clarus. ita ꝙ aera sentire dꝛ. per optimꝰ est ille q̄ nec nimiũ clarus nec nimis obscurꝰ. Est aũt frigidissimꝰ. et hoc magis si mittatᷓ in os. Solidissime qꝫ duricie est: ita ꝙ findi vel sculpi recusat. ¶ Dyasco. Iacincti vt dictũ est: species sunt tres. inter quas granati sunt meliores. q̄ iuxta ignem magis rubicundi fiunt. Et si aliqua ibi fuerat nigredo tollitur. veneti ꝟo nō patiuntᷓ ignē. ¶ Serap̄. Eius sunt tres species. Una est coloris rubei.

Scd̃a est coloris citrini. Tertia est coloꝛ ca-
bali ⁊ coloꝛ antimonij. ⁊ rubẽs est melioꝛ alijs
Et qñ incendit̃ sup eũ ignis rubescit multum
¶ Alb. in suo lapidario. Jacinctoꝝ duo sũt ge-
nera. aquatic⁹ sc3 ⁊ saphirin⁹. Aquatic⁹ est fla-
uus albescẽs. Saphir⁹ aũt est flau⁹ valde ꝑlu
cidus: q̃si nihil habens aqueitatis.

Operationes.

A ¶ Albertus. De expertis est ꝙ est frigidus ⁊ cõ
foꝛtat coꝛpoꝛa sicut omne frigidum quod strin
git virtutem coꝛpoꝛum intus.

B ¶ In de ligaturis phisicis autez dr̃: ꝙ collo su-
spensus vel digito poꝛtatus tutum reddit per-
egrinum: et gratum hospitib⁹.

C ¶ Et valet contra pestiferas regiones. Et ex-
pertum est ꝙ somnum pꝛouocat pꝛopter suam
frigidam complexionem.

D ¶ Saphirin⁹ aũt specialiter h̃ h̄re dr̃: ꝙ ꝟtus
ei⁹ est ꝯtra toxicũ. Aiunt etiã ꝙ ꝯfert diuitias:
⁊ naturalr̃ ingeniũ bonũ reddit ⁊ leticiã coꝛdis

E ¶ Serap̃. Est aũt ꝟtus iacincti ꝙ q̇ poꝛtaue-
rit secũ ip̃m ante sigillationẽ factã cũ eo fit tu-
tus a fulgoꝛe: ita ꝙ nõ cadit sup eum. Virtus
hec est multũ diuulgata inter hoĩes.

F ¶ Auic. de virib⁹ coꝛdis dic̃. ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ.

Capitulũ. lxvi.

Jaspis. Alb. Jaspis est lapis multoꝛuz
coloꝝ. ⁊ h3 spẽs decem. Melioꝛ tamen
est viridis trasparens: habens in se venas ru-
beas. Debet aũt in argẽto ꝓprie ligari. Hic in
multis partib⁹ inuenit̃.

Operationes

¶ Helynandus libꝛo decimo. Jaspis optim⁹ A
est viridi translucentiq3 coloꝛe.

¶ Caste gestat⁹ fugat febꝛes ⁊ ydropem. B

¶ Appositusq3 iuuat mulierem parturientem. C
Vis aũt eius foꝛtioꝛ dr̃ in argento

¶ Arĩ. Lapis clarificat visum hoĩs: sanguinẽ D
stringit. ⁊ si sup mulierẽ ẽ partũ eius soluit.

¶ Arnol. Jaspis est gemma multoꝝ coloꝝ. sed E
optimus est viridis et translucens. de multis
partib⁹ trasmittit̃. hominẽ tutũ facit.

¶ Et fantasmata pellit. luxuriam q3 cohibet. F
⁊ ꝯceptũ pꝛohibet. Est aũt virtus ei⁹ ꝯ̃ fluxum
sanguinis ⁊ menstruoꝝ.

¶ Phus. Si q̇s autem inuenerit iaspidem vi- G
ridem ⁊ in eo crucem: habet virtutem vt ferens
ipsum non mergatur.

¶ Itaq3 Galienũ in digito poꝛtasse fertur hũc H
lapidem.

¶ Item iaspis habet virtutem ꝯtra om̃es ini- I
micos. ⁊ pellit fantasmata.

Capitulũ. lxvij.

Iris. Alb. Iris cristallo est silis. Et est
vt frequenti⁹ exagonus. Dicitã̄t Enax
ꝙ de arabia venit. ⁊ in mari rubꝛo nascit̃. Nos
ãt inuenim⁹ maximã copiã hoꝝ lapidũ in mon
tib⁹ germanie q̇ sũt inter renũ fluuiũ ⁊ Treue-
rensem ciuitatẽ. ⁊ diuerse q̃ntitatis om̃es sunt
exagoni. In alijs aũt lapidib⁹ cũ naturaliter
sunt rotũdi exagoni efficiunt̃ sicut foramĩa apũ
in medio posita: exagona efficiunt̃. cũ illa que
sunt in extremis sunt rotunda.

☞Operationes.

¶Est āt lapis siccissim⁹ qđ sua indicat subtilitas maxima. Fit āt ex aqueo succo q̄ euadit de materia lapidis. q̄ generatur in luto rubeo.

¶Et qꝛ h̄ aqueū vehemēter a sicco app̄hensū est sicc⁹ ꝛ durus lapis valde. ¶Cū aūt sub tecto soli ei⁹ ꝑs immittit. ꝛ ꝑs ei⁹ in vmbra tenet: ꝓijcit reflectēdo pulcerrimos colores yridis sup oppositū parietē. vel sup aliqđ corp⁹ ꝓpter qđ yris vocat. ¶Aliq̄d āt silē huic nascit in gypso qđ ē ꝑspicuū in extremis ꝛ scissibile valde. ꝛ vtunt eo ꝓ vitro quidā in vitris.

Capitulum. lxviij.

Iscultos ꝛ Jena. Alb. ꝛ ysi. Jscultos est lapis croco silis. Lapis ī vltimis hyspanioꝝ ꝑtib⁹: freq̄nti⁹ inuenit iuxta gades herculis. in. iij. ꝛ. ij. climatib⁹ iuxta hyspaniā illam quā modo hyspaniā vocam⁹.

Operationes.

¶Est āt lapis filabilis ꝓpter viscositatē ī eo are factā. ¶Et si de eo fiat vestꝫ nō cōburit: sed ex igne purgat ꝛ nitet. ¶Et forte illud qđ germani vocāt salamādre: qꝛ hec lanugo q̄ inde colligit est sic lanugo lapidis humidi. q̄re āt nō cremat in metheoroꝝ expeditū est. Qui⁹ speciem quandā dicūt esse quendā lapidē: q̄ q̄dam vocāt carbunculū albū. Jmitat carbunculū in hoc ꝙ fantasmatib⁹ ꝛ ꝑsagijs resistit. ¶Valet ꝯ dolorē oculoꝝ ex hūida causa. ꝛ redact⁹ ī puluerē sanat scabiē. ¶Jtem ysi. dicit de lapide isto ꝙ ē alb⁹ ad modū glandis in q̄ntitate. ¶Albert⁹. Jena est lapis a bestia q̄ iena vocat. sic dictus eo ꝙ oculi ei⁹ in lapidē vertunt totaliter.

¶Aiunt aūt Enax ꝛ Aayen. ꝙ posit⁹ sub lingua ꝓfert diuinādo dicere futura.

Capitulum. lxix.

Racabrates. Ramaz. ꝛ Kenne. Albert⁹. Racabrates est lapis similis cristallo.

Operationes.

¶De eo fert ꝙ eloq̄ntiā dat ꝛ honorē ꝛ g̃raz. valet ꝯ hydropisim. ¶Jtem Alb. Ramaz est lapis freq̄nter alb⁹ in toto vel in ꝑte. vari⁹ est ī colore. ꝛ freq̄ntissime inuenit immixt⁹ oniximio. ¶Virtusq̄ꝫ ꝛ fertur ex ymaginib⁹ ꝛ scp̄turis q̄ inueniunt in ip̄o ꝛ ex sigillis. ¶Enaxi lapidario suo. Kenne est q̄dā lapis multū car⁹ regibus. q̄ generat in oculis ceruoꝝ in oriēte. q̄ cū serpētes comedūt deponētes seniū vt fortiores fiāt intrāt flumē vbi morāt īmersi vsq̄ꝫ ad caput: tādiu q̄usq̄ꝫ sentiāt ꝟtutē veneni separatā in terra lacrimā emittūt. q̄ coagulata ī oculis interdū vsq̄ꝫ ad magnitudinē nucis desiccat: donec cadat cū de flumīe exierint. ꝛ sic inuenit. Et hec dr̄ venenoꝝ tyriaca.

Capitulum. lxx.

Karabe. Pan. ca. ccxxxviij. Karabe est gūmi arboris vt gēma vñ annuli fiunt. vnde electrū succinū ꝛ karabe sub eodē ponūt. qꝛ electrū est karabe ꝛ succinū est karabe.

Operationes.

¶Vñ habem⁹ ab Alexandro cap̄ de Dissinteria trociscos dialectrū. ¶Jtē Serui⁹ sup bucolicō Virgilij in egloga pastorꝫ. dic ꝙ electrū est

post succinū. ¶ Itē Cassiꝰ felix tra. de trociscis dicit. Trociscus de succino. et est electꝝ et de/scribit trociscos de karabe. ¶ Aui. in li. de viri/bus cordis. Karabe ca. est in. i. sic. in. ij. Aliqui volūt ꝙ sit fri. ¶ Actor. De karabe inuenies su/periꝰ in tractatu de herbis. ca. ccxxxvij. de K. quare lector ibidē recurrat ⁊ inueniet eiꝰ ꝟtutē ⁊ opationē.

Capitulū. lxxi.

Lazuli latine. Ara. bager alzenard siue elezanard. Sera. li. ag. ca. ba/ger alzenard. Oportet ꝙ eligat ex eo cuius color ē celestꝫ multū cū corpusculis au/reis. ⁊ lenis est sine asperitate: ⁊ sine admixtiōe alteriꝰ lapidis. ⁊ q̄ nō frangit facile. ⁊ cuiꝰ fru/sta sūt mag. ¶ Io. me. c. ꝺ lapide lazuli. Lapis lactulꝰ vel stellatꝰ vel lazuli ē de gñe marinoꝝ hñs maculas ex auro. ⁊ est aliꝰ albꝫ. Et ꝺr lapis markasita. ⁊ aliꝰ indus clarꝰ celestꝫ. Et ꝺr lazuli ⁊ qñq; minera fert vtrūq; simul. ⁊ melior est cu/ius color est viridior in colore azuli. ⁊ hꝫ macu/las aureas ⁊ mixtꝰ cū markasita est nō bonꝰ et nō maculatꝰ: ⁊ silr lenis. ca. est in. ij. sic. in. iij.

Operationes.

¶ Sera. Uirtus eiꝰ ē silis glutini auri: nisi ꝗꝛ est debilior eo. ⁊ facit nasci pilos in palpebris. ¶ Et idē auc. Gal. Est ī eo stipticitas cū acui/tate pauca. Et ꝟtꝰ eiꝰ est q̄ desiccat ⁊ infrigidat etiā palpebras q̄ depilāt ꝓpter aliq̄s humores acutos. ⁊ remanēt ꝙ ī eis nō augēt pili nec mul/tiplicant. ⁊ sūt subtiles ⁊ debiles. Et h̄ ꝗꝛ lapis lazuli in his locꝭ destruit humiditatē ipoꝝ hu/moꝝ. ⁊ īmutat suꝑfluitatē ad cōplexionē suā ra/dicalē cū q̄ fit gñatio piloꝝ palpebraꝝ. ¶ Et oportet ꝙ ad h̄ terat ad multū ⁊ admistre/tur in puluere. ¶ Et idem. Qñ suspenditur ad collū infantis remouet ab eis timores. ⁊ facit hirtos capillos. ¶ Item hꝫ ꝟtutē adustiuam et putrefactiuā. ⁊ ideo aufert ferrucas. ⁊ qñ sumi/tur interiꝰ laxat hūorē melācolicū. ⁊ mūdificat sanguinē ab hūoribꝫ grossis. ¶ Et dosis eiꝰ est a. iiij. kirat vsq; ad. ʒ. i. qñ miscet cū alijs medi/cinis laxatiuis. ¶ Et cōuenit plꝰ dolori renū et asmati. ⁊ qñ sumit in potu: aut fit nascale cū eo ꝓuocat mēstrua. ¶ Et potus eiꝰ cōmouet nau/seam ⁊ vomitū. sꝫ ablutio eiꝰ remouet h̄ ab eo. ¶ Auic. de viribꝫ cordis dic. ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum.lxxij.

Lacteus ꝛ lincis. Auic̃.in li.ij.cap.ꝓprio. Lapis lacteꝰ est lapis q̇ cũ fricatᷓ aqua egreditᷓ ex eo q̃ddã sic̃ lac. ꝛ h̄ q̇dez lapis est cinerei coloꝛis dulcis sapoꝛis.

Operationes.

[A] ¶ Auic̃. Teritᷓ cũ aq̃ ꝛ seruatᷓ qꝺ̄ resoluitᷓ ex eo ĩ pixide de plũbo ꝯuenit in initio apostematũ.

[B] ¶ Et fit ex eius fricatiõe alcohol. [C] ¶ Et ꝓhibet cursum sup̄fluitatũ ad oculuʒ ꝛ vlcera in ipso accidẽtia.

[D] ¶ Enax in lapidario suo. Lincis est lapis. ꝛ fit de vꝛina lupi ceruarij micta ꝛ ĩ montibꝫ coagulata. q̇ in domo seruatꝰ generat optimos fungos sup̄ se q̃libet anno.

[E] ¶ Dicitᷓ valere ꝯ doloꝛẽ stomachi: ꝛ yctericiã: ꝛ fluxũ ventris.

Capitulũ.lxxiij.

Litargirum latine. Arabice ꝛ grece marechet. Sera.li.ag.ca.marechet.aucto. Dyas. Quoddã ex eo est qꝺ̄ fit ex vena plũbea. ita ꝙ inflãmatᷓ donec fiat sic̃ ignis. ꝛ dissoluitur donec aduratᷓ ꝛ postea coagulatᷓ. Et ex eo est qꝺ̄ fit ex argẽto. ꝛ ex eo est qꝺ̄ fit ex plumbo: qñ fiũt ex eo lamine. ꝛ aduritᷓ ꝑs eiꝰ. Et de eo ẽ cuiꝰ coloꝛ est rubeꝰ splendẽs. ꝛ est aureũ. ꝛ est meliꝰ alijs. ꝛ ex eo est purpurei coloꝛis. ꝛ ẽ argẽteũ. Est aliꝰ modus factõis litargiri: quẽ in iuuẽtute mea vidi sardinie fieri: vbi argentũ ꝛ plũbũ simul colabantᷓ. ꝛ est verioꝛ modus.

Operationes

[A] ¶ Sera.auc. Alcanzi. Litargirũ dealbatũ est magis iuuatiuum ad auferendum vestigia variolarũ q̃ꝫ nõ albatum.

[B] ¶ Et aufert fetoꝛẽ sub ascellaꝝ. ꝛ ꝓhibet sudoꝛẽ.

[C] ¶ Et si bibatᷓ ex eo stringit ventrem ꝛ vꝛinam. et ꝑfocat et occidit.

[D] ¶ Paulus. Contra scabiem de flegmate salso vel colera valet.

[E] ¶ Contra dissinteriam frigidam vicio intestinoꝝ fiat ex eo puluis qui iniciatᷓ cuʒ cristeri cũ oleo rosarum ꝛ aqua oꝛdei.

[F] ¶ Cõtra vlceratiõnẽ ꝑge distempetᷓ cũ oleo rosaꝝ ꝛ inungatᷓ: nam vlceratiõnẽ cõsolidat.

[G] ¶ Contra feruoꝛem herisipile conficiatur puluis litargiri ꝛ ceruse cum aqua rosarum donec aqua nõ inficiatur ex puluere.

[H] ¶ Iste puluis ĩ modũ collirij cũ aq̃ rosaꝝ valet ad faciẽ depurãdã. ꝛ pannũ sup̄fluũ remouẽdũ quẽ habent mulieres post partũ. axungia gallinacea vel anserina liquefiat addito puluere litargiri ꝛ oleo rosaꝝ fiat vnguẽtũ ꝛ vtatur

[I] ¶ Bulcasim in libꝛo qui dicitur seruitoꝛ. Litargirum sic dealbatur.

[K] ¶ Accipe litargiri auri ꝑtẽ vnã ꝛ tere bñ: ꝛ pone sup̄ ip̄m ꝺ̄ sale cõmuni ꝑtes duas. ꝛ pone desup̄ q̃ntitatẽ aque q̇ cooperiatᷓ ꝛ superet circiter quattuoꝛ digitos. ꝛ dimitte in vase septẽ diebꝫ ꝛ misce quoq̃ꝫ die bis. ꝛ post septem dies ꝓijce aquam: et pone aliam aquam et muta aquam illã quotidie vsq̃ꝫ in finem decem dieꝝ: qꝛ aqua dulcificabitᷓ: ꝛ litargirũ dealbabitᷓ sicut cerusa ꝛ fac trociscos: ꝛ serua ꝛ vtere.

Capitulum.lxxiiij.

Lichinis. ysi. Lichinis ex ardentiũ gẽmaꝝ genere est a lucernaꝝ flagrantia appellata. Signiꝭ in multis locis. sed probatissima apud indos.

Operationes.

A ¶ Dui⁹ duplex ẽ facies. vna q̃ purpura radiat. alia q̃ cocci rubore a sole ex calefacta aut digitorũ attritu. paleas ⁊ similia vel folia catarrũ ad se rapere dr.

B ¶ Sculpturis resistit. ⁊ si quando sculpta est dũ signa imprimit. q̃si quodã aĩalis morsu ptẽ cerere tentat. Dui⁹ gñã sunt q̃ttuor.

C ¶ Solin⁹. Lichinis dr eo ꝙ lucis vigorẽ excitat flagrantia lucernaꝝ.

D ¶ Delynandus li. xij. Lichinis est lapis purpure⁹ fulgẽs vt lucerna Hic tactus sub sole digitis paleas attrahit.

E ¶ Plini⁹. Lichinites ex genere ardentiũ lucernarum accensarum p̃cipua gratia est appellata. Nascitur circa ortasiam: totaq̃ꝫ carmania ⁊ vicinis locis. sꝫ probatissima in Indis.

F ¶ Quidã eñi eam dixerunt esse carbunculũ remissiorẽ. Secũda bonitate similis est iouis. sic a florib⁹ prolatis appellata.

Capitulũ. lxxv.

Ligurius ⁊ Liparia. ysi. Liguri⁹ gẽma sic appellata. eo ꝙ fiat ex vrina lincis bestie tpe indurata. Est aũt sicut ⁊ succin⁹ fulua attrahens spiritu folia propinquantia. ¶ Delynandus li. x. Theofrastus dicit liguriũ electri colorẽ habere. paleas attrahere. stomachũ dolentẽ iuuare. ycteriicis colorẽ reparare. fluxum ventris stringere.

Operationes.

A ¶ Dyas. Lociũ lincis quẽ multi ligurtũ vocãt mox vbi minxerit lapis fit. Dolores stomachi tollit. ⁊ vẽtris abstinet reumatismũ.

B ¶ Raban⁹. Ligurius hꝫ colorẽ q̃si electri. et si fuerit ↄfricatus paleas ad se attrahit.

C ¶ Phus. Hic lapis est frigide ⁊ sicce cõplexionis. rotundus. valet precipue vulneratis. et a vulnere ferrũ extrahit.

D ¶ Ex li. de na. re. Liguri⁹ est lapis quẽ stillare dicũt ab inguine lincis bestie. s. orientis. Dui⁹ eñi vrina s̃m Pli. solidaꝭ in lapidẽ. qḋ naturaliter bestia sciens inuidet bono nostro egestũq̃ꝫ p̃ciosum vrine liquorem harena obruit. et h̃ eo citius in lapidem durescit.

E ¶ Est ãt freq̃nti⁹ croceus paꝝ ad nigredinem tendẽs. Dui⁹ color iuxta Pli. igne⁹ ac rubicũdus ẽ ⁊ carbũculo silis: nisi ꝙ nequaq̃ꝫ nocte lucꝫ.

F ¶ Iuxta lapidariũ p̃o viridis est. Uirtus eius ad multa remedia p̃cipueq̃ꝫ ablutus in aqua constipatos iuuat: ⁊ ventrem soluit. colorẽ q̃ꝫ perditũ in facie recuperat.

G ¶ Actor. De h̃ superius vbi de natura aĩaliũ agiꝭ. scdo vicꝫ tractatu ca. lxxxvi. de. L.

H ¶ Arnol. Liparea ẽ lapis stiptic⁹. Dui⁹ ꝓprietas est ꝙ om̃e genus ferarum ad eius p̃sentiã cito ꝓperat: ⁊ ipsum intuetur.

I ¶ ysidorus. Liparea suffita gentiles om̃es bestias euocare traduntur.

K ¶ Ex li. de na. rerũ. Liparea lapis est in lybia valde mirabilis. ad quã om̃e ferarũ genus docente natura sponte q̃si ad patronũ currit cum canes vel venatores eas insequunꝭ. sꝫ nec aliquis aduersarius eas nocere potest.

Capitulũ.lxxvi.

Lune latine. Grece Affrosolinũ. Dyas. ca. de affrosolino. Affrosolinũ est illud qđ apud Auicennã in scđo canone đr Lapis lune. vt ⁊ amboꝝ ꝯcordia apparet. Et iđo dicit Affrosolinũ in egypto tantũmodo inuenitur qđ ita creatur. Ros celestis ad lune claritatem positꝰ in speciẽ lapidis. quẽ specularẽ vocamus coagulatꝰ cõstringitur. Optimũ est aũt qđ est colore ceruleo ⁊ lucido. Hoc em̃ fit simile gipso limpido: ⁊ specularꝫ lapis đr. Plinius cap. de affrosolino. Affrosolinũ ita creat̃. Ros celestꝫ congelat̃ ad lune claritatẽ in modũ lapidis specularis. vnde nomen sumpsisse videtur.

Operationes

A ¶ Dyas. Affrosolinũ om̃ia vicia capitis emendare potest potatũ. ⁊ cephalargicꝫ ⁊ epilẽticis creditur prodesse.

Capitulũ.lxxvii.

Magnes. Serapion. Minera huius lapidis est in matutinis ꝓpe terras Indie. Et qñ naues appropinquant monti minere ipsiꝰ non remanet in eis aliquod ferrum. qđ nõ egrediatur a naui: ⁊ volet sicut auis vsqꝫ ad montem. Et nõ est aliquis clauus infixus taliter ꝙ possit euelli. quin euellatur ⁊ saliat vsqꝫ ad illum montem. Et propter hoc naues illaꝝ partium nõ clauantur cum clauis ferreis: sed cum clauis ligneis. Nam si forent clauate clauis ferreis: quando appropinquarent illi mõti dilacerantur tote. Melior ex isto lapide est ille qui attrahit ferrum fortiter. et color eius est vergens ad colorem celestem. nõ multum grauis põderꝫ. ¶ Dyascorides. Lapis magnes gignit̃ atqꝫ inuenit̃ circa littus occeani apud trogotidas: et in India. ab inuentore sic vocatus. est autem colore ferrugineus. ¶ Albertus in lapidario suo. Magnes est ferruginei coloris. qui ſm Plinium inuenitur ĩ mari Indico. in quo intantũ abundare đr ꝙ periculose in eo cũ nauibus q̃ ferreos clauos habent nauiget̃. Inuenitur etiam in tragonitidis regionibus. Et ego vidi ⁊ reperi in partibus Theotonie in ꝓuincia que francia orientalis dicitur. vnũ magne quantitatis ⁊ maxime efficacie. et fuit valde niger: ac si esset ferrum eruginosum ⁊ combustũ cum pice.

Operationes

A ¶ Sera. Virtus huius lapidis est ꝙ qñ datur in potu ex eo laxat ventrem cũ mellicrato. ⁊ potissime humores grossos.

B ¶ Et quidam sunt qui adurunt istum lapidẽ ⁊ vtuntur sicut adamas.

C ¶ Et idem auc. Gal. Virtus eiꝰ est sicut virtus adamantis. Et est bonus illis q̃ transglutiunt acum vel aliud ferrum.

D ¶ Et ille qui habet fluxũ ventris eo ꝙ sumpsit scoriam ferri.

E ¶ Et dicitur de eo ꝙ si accipias eum ⁊ ponas ipsum in vase terreo. ⁊ liniatur caput vasis cũ creta postqꝫ posueris super lapide calcẽ viuam quam nõ tetigit aqua donec repleatur vas calce. ⁊ accendas magnum ignẽ sub vase donec ingrediatur per orificium vasis. deinde ponatur vas in fornace figuli: ⁊ dimitte ibi donec lutatio eius coquatur ⁊ fiat testa. Deinde extrahe lapidem a vase ⁊ dimitte infrigidari. ⁊ pone iterum in vase nouo ⁊ pone in fornace secũdo: ⁊ fac vt prius ter aut quater. quando vero extraxeris vice quarta: dimitte ipsum lapidem vbi non tangatur a vento vel aqua vel rore vel ab humiditate aliqua donec infrigidetur. Deinde frange ipm̃ in frusta minuta sic ꝙ sit vnũ quodqꝫ frustum. ʒ. decem. aut plus aut minus ex. ʒ. grecorum.

F ¶ Qñ ergo volueris operationem cũ eo facere pone iuxta lapidẽ pondus eiꝰ ex sulphure. deinde rora super eum aquam: ⁊ egredietur ex eo ignis magnus. ascendens circa mensurã brachĩj vniꝰ q̃ nõ tanget aliud qđ nõ cõburat. Et qñ lapides magnetis non ita preparantur vt

dixi. ſed crudus ſicut eſt madefit cũ ſucco allij aut cepe: ab extractione ferri prohibetur.

G ¶ Sed ſi vis ꝙ reuertat̃ ad virtutẽ ſuã. infunde ipm vna die in ſanguĩe yrcino: ⁊ fiet ꝑtius eius ſicut pus. Et accipit̃ fruſtũ magnũ iſtiꝰ lapidis qꝺ eſt ex bono ⁊ electo ⁊ approximat̃ clauature alicuius ⁊ aperit eam cito.

H ¶ Nam lapis iſte attrahit ad ſe ferrum.

I ¶ Et quãdo aliquis vulneratur cum ferro venenato: et teritur iſte lapis et miſceatur cũ aliquibus vnguentis.

K ¶ Et datur de puluere ipſius in potu illi q̃ eſt vulneratus facit ab eo venenum: vel toxicum exire per ſeceſſum. Et ſi pulueriʒatur ſup vulnus venenatum: curat idem.

L ¶ Dyaſ. Lapis magnes magnas habet virtutes veluti ſpiritũ in trahendo ferrum.

M ¶ Hũc lapidẽ quidã ꝓbandi amorꝫ cauſa vxoris ſuppoſuerũt capiti dormientis vxore latente Et ſi q̃dẽ erat caſta ab altero viro ſic accedebat ad primũ virũ voluptabũda ſomno amplexans eũ q̃ſi inde pulſa ꝑ aliquẽ: ꝙ ſi cum altero viro coierat: in eũ tanq̃ꝫ in alicuiꝰ odoris fetidiſſimi lapidem emittebat. vt de lecto caderet mulier. Concordiã quoqꝫ ſecum habet.

N ¶ Nam multas mulieres ꝓpter rixas diſgreſſas a maritꝫ coegit reuerti: ſicut ⁊ maritos mulieribꝯ gratioſos ⁊ obſequẽtes ⁊ iocundi ſermonis facit portantes ſecum.

O ¶ Fures aũt cum voluerint ꝑcioſa diripere intrant domũ. ⁊ inter quattuor angulos domus carbones ardentes ponunt ⁊ ſubmittũt lapidẽ minutum inciſum ⁊ ſic tranſuertunt mentem. ⁊ oculos eoꝝ qui adſunt vt timore fugiant. putantes ruere domum.

P ¶ Vires habet purgatorias. ⁊ ideo ydropicis cũ mulſa dat̃. z. ꝟ. groſſitudinẽ deducit et om̃es humores q̃ ꝑ ventrem miniſtrat. tritus et ſupaſperſus combuſta ſanat.

Q ¶ Enax in magicꝫ. Hic lapis fantaſias mirabiliter cõmouet ⁊ ꝑcipue cũ ꝯſeq̃t̃ ꝯſecrationẽ et caracteres ſic̃ in magicꝫ docet̃. ꝓhibet̃ etiam cũ mulſa acceptum ydropiſim curare. Eſt et alia ſpecies magnetꝫ cuius virtus eſt attrahere carnem hominis.

R ¶ Alb. in lapidario ſuo. Virtus magnetis eſt mirabilis in attractione ferri: ita vt virtus eiꝰ trãſmutat ferrũ. ſic vt illud etiã ferrũ aliud trahat. Et multe acus ad ſeinuicẽ ſuſpenſe ſic vident̃. Vnctus aũt alio nõ trahit. Et paruus adamas magnum ligat magnetem.

S ¶ Inuentus aũt eſt tꝑibꝯ nr̃is magnes qui ab vno angulo traxit ferrum: ⁊ ab alio fugauit. Et hũc Ariſto. ponit a genere magnetis

T ¶ Narrauit q̃ꝫ mihi vnꝰ de ſocijs nr̃is curioſus experimentator q̃ vidit Fridericũ imperatorem habere magnetẽ q̃ nõ traxit ferrũ. ſed viceuerſa ferrum traxit lapidem.

V ¶ Et Ariſto. dixit ꝙ eſt aliud genus magnetꝫ quod trahit carnes hominis. In magicis aũt traditur ꝙ fantaſias mirabiliter cõmouet. precipue ſi conſecratus conſecratione ⁊ caracteſ re fuerit qꝺ in magicis docet̃.

X ¶ Fertur etiam hunc mulſa ſumptum ydropiſim curare.

Y ¶ Aiunt etiaꝫ quidã hũc capiti mulieris ſuppoſitũ ſtatim eam incitare ad amplexũ mariti ſi caſta eſt ipſa dormiente. Si aũt eſt adultera: pre nimio timore ⁊ tremore fantaſmatũ ꝺꝫ cadere de lecto mariti.

Z ¶ Dicitur etiã ꝙ fures in domũ intrantes poſitis carbonibꝯ in quatuor angulis domꝰ lapidem hunc ꝯtritum ſuper aſpergunt. ⁊ tunc dormientes in domo ita fantaſmatibus terrent̃. ꝙ fugientes edes relinquant. ⁊ tunc rapiũt quicquid volunt.

Capitulũ. lxxviij.

Margarite. Pandecta. ca. cccc. Margarita vel perna eſt q̃ in oſtreis repit̃. de q̃bꝯ alie ſunt ꝑforate. alie nõ ꝑforate. ſunt artificioſe facte ⁊ nõ naturaliter. Sed non ꝑforate que naturales ſunt meliores ſunt ꝑforatis. Et ideo quando in medicinis ponuntur: nõ perforate intelliguntur. Sed ſunt alique obſcure ad citrinitatem tendentes non perforate: que perforatis equipollent. Et ideo eligende ſunt clare ⁊ albe: que vero obſcura ⁊ quaſi albi/

da est: nō est ponenda in medicinis. Sera. li. ag. ca. hager albalo. auc. Rasis. Hager albalo id est lapis margarite. Deferūť a maritimis. et sūt fri. ⁊ sic. in. ij. ğdu. Et idē auc. ysaac. Ex eis sunt grossiores ⁊ parue. sȝ grossiores ex eis sūt meliores paruis. ⁊ clare meliores obscuris. ⁊ eq̄lis supficiei meliores angulosis in figura sua. Alber. in lapidario suo cap̄. de margaritis. Et margarita lapis est in ostreis inuentus. Melior āt ex India venit. Multi aūt de britanico mari: qđ nūc anglicū dr: ⁊ versus flandriam ⁊ theotoniam inueniunť. Ita q̄ ego more meo decē in mensa inueni. iuuenes aūt concule habent meliores. Coloris āt hȝ ac si parua lux penetraret in multū albū. Et ideo nitētes cum tñ sint albe ferť ꝑpter tonitrua q̄si aborciendo eas ostrea euomunt. ⁊ ī fluminibꝫ inueniūť in mosella. ⁊ in q̄busdā gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A ¶ Alb. Virtꝰ eaꝝ est experta in ꝯfortatōe spirituū. ⁊ ꝯtra cardiacā ⁊ sincopim.

B ¶ Valent etiam cōtra fluxum sanguinis lientericum et diarriam.

C ¶ Reparant eni͠ spiritus subtiles. vt quidā dicunt: sed falso. immo membra earum asperitate a supfluis abstergūt: ⁊ ea q̄si ꝯstringūt: ⁊ coartando ad vnū ducunt. et ita confortant.

D ¶ Sera. Margarite sunt desiccatiue humiditatū. Cōueniūt debilitati cordis. ⁊ sunt conuenietes in cohol. ⁊ sūt fri. ⁊ sic. in. ij. gradu.

E ¶ Et idē auc. Athabari. Conferūt obscuritati visus ⁊ albedini oculi. ⁊ sordiciebꝫ eius: ⁊ retinent menstrua. ⁊ abstergunt dentes: ⁊ desiccāt humiditates.

F ¶ Et idē auc. ysaac. Conferūt cardiace tremori cordis. et accidētibꝫ a melācolia aduenietibꝫ ex malicia humorum.

G ¶ Et h̄ ideo: q̄ clarificant sanguinē cordis qñ est ingrossatus in corde. ⁊ desiccant humiditatem que est in oculo. propterea quia fortificāt neruos oculorum.

H ¶ Et qñ dissoluunť margarite linitur cum eo baraȝ aufert eam postq̄ȝ linitur statim.

I ¶ Auicen̄. de viribꝫ cordis dicit: q̄ ꝯfortat cor.

Capitulū. lxxix.

Magnesia ⁊ markasita. Alb. Magnesia est lapis niger. ⁊ aliq̄ vocāt eā magnosiam. Et ipo freq̄nter vtunť vitrearij. ¶ Idem Markasita siue mandasida. est lapis habens multas species coloꝝ. q̄ colorē accipt cuiuslibet metalli. Et dr̄ markasita argētea ⁊ aurea. ⁊ sic de alijs metallis. Metallū tñ qđ colorat eū

nō distillat ab ipo: sed euaporat in igne. ⁊ relinquiť cinis subtilis. ⁊ hic lapis notus est apud alchimicos. ⁊ in multis locis inueniť. Hoc similiter Enax dicit in lapidario suo.

Operationes

¶ Alb. Magnesia distillat ⁊ fluit in magno et forti igne. ⁊ nō aliter. ⁊ tūc immixtꝰ vitro ad purpureitatē ducit vitri substātiā. Hoc idem dicit Atabari in lapidario suo. A

Capitulum. lxxx.

Malcha ꝛ gipsum. Pli. li. xxvi. Malcha est cū e calce recenti gleba efficit.

Operationes

¶ Idē malcha mox tūdit cū ficu ꝛ adipe suillo duplici linamēto. q̄ res oīm tenacissima existit duriciē q̃ lapidis antecedit. ¶ Nō āt malchat oleo pfucat. ¶ Actor. De malcha ꝓo flagrāti q̄ est lim⁹ e stagno famositate vrbis naturaliter emissus. ¶ ysi. Gipsū q̃z calci conatū est. cui⁹ plura sūt gn̄a. Omniū āt optimū est lapis spe/cular̄ edificioꝝ signis gͣtissim⁹ ¶ Aui. Gipsū est lapis lamiosus alb⁹ paru⁹. cui⁹ subtilitatis fit augmētatio cū adurit. est āt frigid⁹ ꝛ sicc⁹ ꝯglu tinatiu⁹ ¶ Ponit sup ptes fluxū sanguīs pati/ent̄ ꝛ ꝯstrigit. qꝛ ī ipo ē cū glutinatōe ꝟt⁹ faciēs adherere. ꝛ ī ipo ē stipticitas cū viscositate. linit ex eo frons aut coopit ex eo caput vt pilleo. et retinet fluxū sanguīs ex narib⁹. ponit ꝛ sup ob/talmiā sanguineā. ¶ Est aūt ex sūma venenoꝝ ꝓfocantiū in syria. Gipsū est lapis durissimus: quē coquūt fimo bubulo vt vrat celeri⁹

Capitulū. lxxxi.

Marmor. ysi. li. xvi. Marmora dicūt exi/mij lapides: q̄ maculis ꝛ colorib⁹ cōmē/dant. Marmor aūt grec⁹ sermo est a viriditate tentus. ꝛ q̃uis post etiā alij colores inuēti sūt nomen tn̄ ꝓstinū a viriditate retinuerūt. Moꝝ colores ꝛ genera innumerabilia. Hec oīa e ru/pib⁹ excidunt. sed multa ꝓciosissimi gener̄ sub terra sparsa sunt.

Operationes.

¶ Pli. Marmoꝝ genera coloresq̃ nō attinet in tāta noticia dicere: nec enumerare facile est in tanta multitudine. Quoto em̄ cuiq̃ loco nō suū marmor inuenit. ꝛ tn̄ celeberrimi dicta sūt generis in ambitu terraꝝ cū gentib⁹ suis.

¶ Nō om̄ia ꝓo gignūt in lapicidinis. ſʒ multa ꝛ sub terris ꝓciosissimi generis. sicuti lacedomonium viride cūctisq̃ hilari⁹: sic ꝛ augusteū. ac deinde tyberiū in egypto augusti ac tyberij ꝓ/mū ac ꝓncipatu vtrūq̃ repertū. ¶ Ofiaq̃ eoꝝ est ab ophite cū illud sit serpentū maculis silē: vn̄ ꝛ nomē accepit. q̃ hec maculas diuerso mō colligūt augusteū vndatim in ꝟtices crispum.

¶ Tyberiū sparsū ꝯuoluta canicie. sunt ꝛ alia eius genera. de q̄b⁹ sup̄ dictū est cap. lxiij.

Capitulū. lxxxij.

Melochites ꝛ murrina. ysi. Melochites lapis est spissius virens ꝛ crassi⁹ q̃ sma/ragd⁹. h a colore malue nomē accepit. ꝛ ī red/dendis laudat⁹ signis. Nascit aūt in Arabia. Arnol. Melochites est gēma viridis smarag/do silis. ꝛ valde mollis. Hec mēbra custodit a nociuis casib⁹. et cunas infantium similiter.

Operationes.

¶ Item ysidorus. Murrina est gemma que apud parthos gignitur. sed precipua in Per/mania. humorem sub terra putant. Colore den/satum. candoremq̃ ꝛ ignem. cū quodā colorū repercussu. quales in arcu celesti spectantur. Cuius cōtraria causa cristallum facit. gelu ve/hementiori concreto. ¶ Albertus. Melochi/tes quem quidam melonitem dicunt, lapis est

A arabicus grosse viriditatꝫ. sꝫ nō translucidꝰ sic smaraldꝰ. ⁊ ē mollis. ¶ Fert̄ ꝙ ꝟtutē hēat custodiēdi gestātē se a nociuis casibꝫ. ⁊ sup̲ cunabula infantiū. Hoc ait in lapidario suo Enax.

Capitulū. lxxxiij.

Menphites. Alb. Menphites est lapis a ciuitate egipti q̄ mēphis vocat̄. q̄ dr̄ vt ignis calere. virtute q̄dē nō actu.

Operationes

A ¶ Hic tritꝰ ⁊ in aq̄ mixtꝰ in potu det̄ vrendis vl̄ secandis. q̄r inducit insensibilitatē ne sentiat cruciādꝰ. Hoc idē ait Enax in lapidario suo.

Capitulū. lxxxiiij.

Medus. Dyas. Medus lapis est niger. q̄ tritꝰ emittit croceū colorē. Alb. Lapis medus vel medo dr̄: q̄r a regiōe medoꝝ fertur: vbi plures īueniūt̄. Sūt āt huius sp̄ēs due vnus niger: ⁊ alter viridis.

Operationes.

A ¶ Alb. Huiꝰ ꝟtutē esse dicūt ꝯ veterē podagrā. ocl'oꝝ cecitatē. ⁊ nefreticā passionē. etiā refouere dr̄ fessos ⁊ debiles. B ¶ Fert̄ etiā ꝙ fragm̄ta nigri si in aq̄ ca. missa fuerīt: ⁊ se q̄s in aq̄ illa lauerit incurrit mēbroꝝ excoriatōez. ⁊ si ex ea biberit ꝑibit vomēdo. C ¶ Dyas. Est āt duplicꝫ potētie. scꝫ bone ⁊ male. nā tritꝰ in cote medicinali cū lacte muliebri (q̄ sel' creauit ꝑmo ꝑtu puerū) ⁊ inunctꝰ albugīes curat ocl'oꝝ. ⁊ oēz illoꝝ dolorē etiā si desperatꝰ fuerit medet podagricos. D ¶ Eodē mō cū lacte ouis q̄ sel' genuit masculū sanat. Renes ⁊ anhelitꝰ ⁊ īteriores ꝑtes corpis. Hoc medicamē ꝑparatū habeas ī vase vitreo vel argenteo ⁊ ꝑfice ieiunꝰ. ad vindicta q̄z sup̄ cotē ⁊ da cui vis. ⁊ lauet faciē ⁊ exsiccabit̄.

E ¶ Si q̄s āt ex eo biberit: pulmonem vomet.

F ¶ Oportet āt bibēti paululū dare vt nō satiet̄. Inuentꝰ est aūt iuxta fluuiū fasin.

Capitulū. lxxxv

Mogra. ¶ Serapion. Mogra: ex ea est quedam que defertur ex terris sinos. Et melior ex ea est grauis densa. cuiꝰ color nō est diuersus. et est sicut color epatis aut sanguinis nō habens lapidem. Et quando ponit̄ in aqua dissoluit̄ facile ⁊ crescit. Illa ꝓo mogra q̄

vtuntur carpentarij eſt ex debilioribꝰ opatio-
nibꝰ ꝙ illa q̃ defert̃ ex ſinos ⁊ ex Babilonia. ⁊
melior q̃ facile terit̃. Colligit̃ ꝟo in capadocia ĩ
ſpelũcis diſtillans: ⁊ affert̃ venalis in Sino-
pidam ciuitatē: vnde ⁊ nomen accepit.

Operationes

¶ Et idem auc. Gal. In ſapore ipiꝰ eſt ſtiptici-
tas: vñ virtꝰ eiꝰ eſt deſiccatiua. ⁊ qñ ſorbet̃ cuꝫ
ouo: aut fit criſtere cũ ea ſtringit ventrem.
¶ Unde hꝫ ꝟtutē ſtipticā ⁊ deſiccatiuā ⁊ gluti-
natiuā. ¶ Et qñ miſcet̃ in empla ſtris ꝯſolidat
vulnera recentia. ¶ Et ingredit̃ in ꝯfectionibꝰ
trociſcoꝝ deſiccatiuoꝝ ⁊ ꝯſtrictiuoꝝ ventris.
¶ Et qñ ſorbet̃ in ouo ſorbili: aut fit criſtere ſtri
git ventrē. ¶ Et ꝓpinat̃ in potu in dolore capitꝭ
⁊ dat̃ in ouo ad ſputũ ſanguĩs: ⁊ ad venenũ ꝗ₰.
¶ Paulꝰ ca. ð mogra. Mogra ſinopida fortior
eſt bolo armeno ⁊ luto ſigillato. ⁊ ideo ingredi
tur in ꝯfectionibꝰ vnguentoꝝ. ⁊ occidit vermes
in ventre.

Capitulum. lxxxvi.

Mumia. Pandec. ca. dlv. Mumia eſt il
lud qð inuenit̃ in ſepulchris balſama-
toꝝ: in q̃bꝰ humor mortui cum aloe ⁊
mirra reſoluit̃: q̃bꝰ ipa corpa ꝯdiebāt̃. ⁊ ſimila
tur pice marine. Solebāt antiq̃tꝰ corpa balſa-
mo mirra ⁊ aloe ꝯdiri. Et adhuc fit apud paga
nos ⁊ ſarracenos circa babiloniā vbi eſt copia
balſami. Sera. li. ag. c. mumie. Mumie ſepul
toꝝ. et eſt aloe balſamũ ⁊ mirra. et qð miſcet̃ eis
ex hũoribꝰ corpis hũani. Et idē auc. Dyaſ. In

terris q̃ dicunt̃ acolonie. Deſcēdit nāq₰ ex mō-
tibꝰ q̃ ducũt flumĩa cũ aq̃s. eĩcit eũ aq̃ flumĩs
in ripis. ⁊ eſt coagulata: et fit ſicut cera. ⁊ habꝫ
odorem picis ⁊ aſpalti mixti ſimul.

Operationes

¶ Sera. auc. Raſis. Ex noĩe quorundā medi
coꝝ eſt bona ſode flegmatice frigide ſine mate-
ria. ⁊ emigranee. ⁊ paraliſi. ⁊ torture oris et epi-
lētie ⁊ ſcotomie. ¶ Et facimꝰ caput purgiũ cũ
vno grano ex ea cum aqua maiorane.
¶ Et ꝯuenit doloribꝰ auriũ: qñ diſſoluit̃ ex ea
granũ in oleo ſambucino: ⁊ diſtillat̃ in aure
¶ Et ꝯfert dolori gutturꝭ: qñ diſſoluitur ex eo
vnũ kirat cũ aqua in q̃ decocta eſt ſatureya.
¶ Et ꝯuenit tũſſi cũ aq̃ iuiubaꝝ. aut cũ aq̃ or-
dei ⁊ ſebaſten. ¶ Et dat̃ in potu ex ea ieiuno tri
bus diebꝰ. ⁊ ꝯfert cardiace kyrat. i. cũ aq̃ mēte.
¶ Et cōfert ventoſitati inteſtinoꝝ: qñ accipit̃
kyrat. i. cum aqua cimini ⁊ carui. aut cũ aqua
ameos valet caſui ⁊ percuſſioni..
¶ Et dat̃ ad ſingultũ g̃na. i. ex ea cũ decoctōe ſe
minũ apij et carui. et miſcet̃ cũ oleo de ben.
¶ Et fit caputpurgiũ cũ eis. ⁊ ad ſquinantiā pō
dus vniꝰ kyrat cũ ſquingibin. ¶ Et dolorē ſple-
nis pondus vnius kyrat cum aqua carui.
¶ Et ad venena duo grana cum decoctiōe tri-
buloꝝ marinorum. et folijs anniden.
¶ Et ad puncturam ſcorpionis pondꝰ vnius
kyrat cum vino puro. ¶ Et ponit̃ in loco pun-
cture cum butiro. et conuenit fracture.
¶ Et cōquaſſationibꝰ q̃ fiunt in interioribꝰ cor-
poris exterioribꝰ et ꝯſtrictioni pulmonis.
¶ Et eſt ꝓpe tempamētũ niſi qꝛ hꝫ ꝓprietateꝫ in
ſedando dolores q̃ ſunt in fracturis: qñ ſumit̃
in potu et linitur cum ea. et fit cum ea criſtere. ⁊
conuenit vlceribus veſice et virge.
¶ Et idē auc. Raſis. Quidaꝫ mittebat ſangui
nem et nō poterat reſtringi ꝑ aliquā medicinaꝫ
vſq₰ quo datũ eſt ſibi de mumia pondꝰ granoꝝ
triũ cum vino. et reſtrictus eſt ſtatim.
¶ Et qñ fit cũ ea ſuppoſitoriuꝫ diſſolutũ cũ oleo
de ſambach ꝯuenit nō potētibꝰ retinere vrinā.
¶ Paulꝰ ca. de Mumia. ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gra-
du. teſte Conſtantino. licet quidā dicũt qꝛ ſit fri
gida: qꝛ ꝯſtrictiua. multa eñ frigida ⁊ ſicca la-
xant: ⁊ multa calida ⁊ ſicca ꝯſtringunt.
¶ Auiceñ. de viribꝰ cordis. Mumia calida eſt
in fine tercij. ſic. in ꝑmo. ⁊ hꝫ ꝓprietatē cōfortādi
cor. ¶ Item qñ fit cũ ea ſuppoſitoriũ diſſolutũ
cũ oleo muſtellino ꝯuenit nō potentibꝰ retine-
re vrinam.

Capitulum. lxxxvii.

Nisus. Albertus. Dicunt aliq̄ hūc esse de genere lapidum. et inuenit̄ in capite bufonis.

Operationes.

A ¶ Et sunt duo genera. Un⁹ su balbidus: sicut si lac intrauerit in sanguinē ꝛ vincit eū. Et ideo sanguis obscuras vias in eo dicūt apparere

B ¶ Et alius est niger. ꝛ aliqñ pingitur in eo bufo sparsis pedibus ꝛ ante ꝛ post.

C ¶ Dicūt etiā qꝫ si ambo simul includant̄ p̄sente veneno eos adurere manū tangentis.

D ¶ Probationem autem lapidis esse dicūt qꝫ exhibitus bufoni viuo: bufo eleuatur contra eū ꝛ tangit ore si potest.

E ¶ Dicit̄ etiā qꝫ p̄sente veneno vari⁹ efficit̄ q̄ sub albidus est. Hoc sil'r Kinaȝ dicit.

Capitulum. lxxxviij.

Nigrorum. Auicenna li. ij. ca. proprio. Nigrorum est lapis q̄ defert̄ ex nigris declinans ad citrinitatem.

Operationes

A ¶ Auiceñ. Fricatur ꝛ egreditur ex eo fricatio mordicans linguam similis lacti.

B ¶ Mundificat pannum oculi cum non est cū apostemate ꝛ obtalmia.

C ¶ Et conuenit vestigijs vlcerum in eo. et eradicat vngulam.

Capitulum. lxxxix.

Nitrum. ysi. Nitrum a loco sumpsit vocabulū. Nascit̄ em̄ in nitria opido vel regione egypti: ex q̄ ꝛ medicine fiunt. ꝛ sordes corpoꝝ vestiūqꝫ lauant̄. Hui⁹ natura nō multū a sale differt. Habet em̄ ꝟtutē salis. ꝛ similiter orit̄ canescentib⁹ littoribus siccitate Afronitrū aūt est spuma nitri. ꝛ colligitur in Asya in speluncis distillans. dehinc sole siccat̄. Optimū putat̄ si minime fuerit pōderosum: et maxime fricabile colore pene purpureū. ¶ Glo. sup parabolas. Nitrū sale similimū est: excepto qꝫ nihil salsi sapor' hꝫ. Crepitat aūt in aqua sicut calx viua. sꝫ aquam lotioni abilez reddit. sicut ꝗ acetū in nitro ebulit: sic puersa mens deterior succendit̄ correctione.

Operationes.

A ¶ Auiceñ. in. ij. cañ. Baurach. i. nitrū. fortius est sale: calidū ꝛ siccū in secūdo gradu. ex eo melius est armenum. leue. laminosum. frangibile. spongiosum. albū aut purpureū. aut roseum. mordificatiuum. abstergit aūt fortiter.

B ¶ Et mundificat ꝛ excoriat. ꝛ incidit humores grossos. attenuat capillos.

C ¶ Sanguinem attrahit in superficie corporis et colorem emendat.

D ¶ Confert pruritui: qꝛ ꝟtus ei⁹ resoluit proprie a fricanū cū aceto: ꝛ etiam scabiei.

E ¶ Cum quibusdaȝ medicinis bibitum interficientib⁹ vermes educit eos.

F ¶ Valet ꝯ venenū: ꝛ p̄cipue africanū. Ei⁹ spuma valet ꝯ morsum canis ꝛ potū cantaridarū.

G ¶ Cōstantin⁹. Nitrū affertur de armenia. alterum de arabia. Uniuersaliter aūt collatiuū et

T

mundificatiuū est. Interiora corporis ꝛ exteriora maxime aceto mixtum lauat.

D ¶ Dyas. Nitrū est eligendū leue ꝛ rubeum vel albū pcussuras hn̄s sic̄ spōgia. Albū acre est et amarꝫ.

I ¶ Tale ex India venit. Nitri siq̄dem aliud est crassum ꝛ laminosū. aliud tenue. aliud rubeū. aliud albū. ꝛ oīm ꝟtus desiccatiua est.

K ¶ Et iō si fuerit ore acceptū minuit ac tenuat pingues ꝛ viscosos hūores. valet ꝛ ꝯ fungos.

L ¶ Plateari⁹ ī li. de simplici medicina. Nitꝝ calidū est ꝛ siccū in. ij. gradu. Albū meli⁹ est q̄ꝫ citrinū. Virtutē hꝫ dissoluendi ꝛ extinguendi.

M ¶ Usus eius est cōtra yliacam passionem. ad faciem quoqꝫ purgandam.

N ¶ Item ꝯtra stomachi saniē ꝛ intestinoꝝ. Contra furfures capilloꝝ ꝛ pediculos capitis.

O ¶ Contra vermes auriū ꝛ saniem.

Capitulum. xc.

Obtalmius. Albertus. Obtalmius est lapis ab obtalmia dictus. cuius color non nominatur. forte ideo: quia est multorum colorum.

Operationes.

A ¶ Idem valere dicitur gestanti contra omnes malos morbos oculorum.

B ¶ Visus aūt circūstantiū dr̄ excecare. ꝛ iō etiaꝫ patron⁹ dr̄. gestantes em̄ eū q̄si inuisibiles reddit. Hoc similiter ait Enax.

Capitulum. xci.

Onix. Alb. Onix gēma ē nigri coloꝛ. inuenit̄ meli⁹ genus esse nigꝝ: albis venis variatū. venit āt de india ꝛ arabia. Inuenit̄ aūt q̄nqꝫ diuersitatū ꝓpter varietatē venarū ꝛ coloꝝ. Ferūt si sardi⁹ sit p̄sens ligat̄ onis. ꝛ etiā suspēdit̄ a nocumēto. Hec āt oīa si hꝫ pfecto ideo hꝫ: qꝛ hꝫ ꝟtūtes mouēdi melancoliā p̄cipue in capite. ex motu em̄ illi⁹ cū vapore oīa ista ꝓcedūt. Dicūt āt quidā onix onichinū esse qđ verisimile est. vel q̄ sit alia spēs ei⁹. sꝫ colore nō est niger nisi aliq̄n. sꝫ colorē hꝫ vt vnguis. sꝫ in onichinis nr̄is inueniūt̄ multi colores albi. nigri ꝛ rubicūdi. q̄ tn̄ oēs in subaꝫ q̄ndā fricāt̄. q̄ similitudinē exp̄mit vnguis hoīs. Aiūt etiā q̄ ex lachryma arboris q̄ onica dr̄ indurata in lapidē generat̄. ꝛ dicūt hāc cāꝫ esse q̄ odorifer⁹ est in igne. Hāc etiā cāꝫ inquiūt esse ꝛ frequēti⁹ aliīs depict⁹ ymaginib⁹ mirabilib⁹ inuenit̄. q̄a lachryma a principio mollis facile formabilis pingit̄. ꝛ picturā retinet q̄n in lapidē indurata coagulat̄. Hūc lapidē dicūt insensibiliter intrare in oculū. ꝛ h̄ esse mirabile. Et ego vidi saphirū intrare in oculū ꝛ lapidē galli. ꝛ q̄ndaꝫ aliū cui⁹ nomē ignoraui: sine oculi lesiōe. Politus em̄ ꝛ tenuis nō ledit oculū: nisi tanget aciē seu pupillā oculi sensibilē ꝛ foramen vuee.

Operationes.

A ¶ Alb. Aiunt q̄ collo vel digito suspensus excitat tristiciam ꝛ timores. ꝛ in somno fantasias terribiles.

B ¶ Et multiplicare fertur lites ꝛ tristicias.

C ¶ Dicitur etiam q̄ auget saliuam pueris.

Capitulum.xcii.

ORphan⁹. Alber. Orphan⁹ lapis est qui est in corona romani imperator͡ʒ. Non vnq̃ȝ alibi visus est: ꝓpter qd̃ orphan⁹ vocat̃. est aũt in colore q̃si vinosus: subtilẽ hñs vinositatẽ. Et h̃ est sic̃ si candidũ nimis micãs penetraret in rubeũ claꝝ vinosũ: ⁊ sit supat⁹ ab ip̃o. Est autẽ lapis plucidus. ⁊ tradit̃ ꝙ aliqñ in nocte fulsit: ſʒ nũc tp̃e nr̃o nõ micat in tenebris.

Operationes

A ¶ Fertur autẽ ꝙ honori ꝯuenit regali. Hoc similiter ait Enax.

Capitulum.xciii.

OPalus. ysi. Opal⁹ est lapis diuersaꝝ colore gẽmaꝝ distinct⁹. Est eñ i eo carbũculi tenuior ignis. Ametisti fulgẽs purpũra: smaragdi nitẽs viriditas. Cũctaq̃ʒ pariter sub quadã varietate lucẽtia. nomẽ hʒ ex patria. Sola eñ parturit eũ India. ¶ Plini⁹ li. xxxvij. Opali sunt in India: q̃b⁹ gẽmaꝝ cõpositores gloriã: ⁊ maxie inenarrabilẽ difficultatẽ dederũt. q̃ꝛ sunt in eis cũcta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij sũmo fulgor͡ʒ augmẽto colores pigmẽtoꝝ equauerũt. Alij vero sulphuris ardentẽ flammã: aut etiã ignis oleo accensi: magnitudo nucẽ auellanã equat.

Operationes

¶ Arnold⁹. Opalus est lapis p̃ciosus gestanti se ꝯtra om̃es oculoꝝ morb⁹ proficuus. A

¶ Visum ei⁹ acutũ ꝯfortat: ꝑ om̃ia ꝓo circũstantiũ visus ⁊ oculos excecat ⁊ obumbrat. B

Capitulum.xciiii.

ORithes ⁊ ostratites. Arnold⁹. Orithes est lapis triplic͡ʒ generis. Vn⁹ est rotundus ac niger. Alius viridis. ⁊ maculas albas habet. Tertius est cui⁹ altera pars aspersa est Altera plana. ⁊ est corpus q̃si fertilamina.

Operationes.

¶ Idẽ. Hic lapis gestatus ⁊ oleo rosaceo mixtus ꝓhibet ab aduersis casib⁹: atq̃ʒ a pestiferis reptiliũ ⁊ alioꝝ aĩaliũ morsib⁹. Idem. Appensus mulieri ꝓhibet ipsam impregnari. ⁊ si pregnans est abortit. A

¶ Ex lapidario. B

Letiferos morsus niger atq̃ʒ rotũdus orithes

Quos fera vel cornū vel seuo dente pegit. Cū
roseo mixtꝰ ꝑfecte curat oliuo. Per vastas are-
nas: interqꝫ feras gradientes. Illesos seruat
morsus abigēdo ferarꝫ. Qui viret ⁊ maculas al
bas bꝫ alter orithes. Casibꝫ aduersis portātes
vbiqꝫ resistit. Tertiꝰ asserit fame grauioris ori-
thes. Altera pars cuiꝰ crebris est ⁊ aspera cla-
uis. Altera leuior est q̄si lamina ferri. Hic facit
appensus ne fiat femina pregnans. Aut si preg
nans fuerit: cito fundit abortum.

A ¶ Ysi. Ostracites gēma ē testacea. durior ē alte-
ra silis achati: nisi ꝙ achates politura pīguescit

B ¶ Duriori tanta inest vis vt alie gēme sculpan
tur eius fragmentis.

Capitulum. xcv

Ophites: purpurites: porfirites: ⁊ pariꝰ.
Pli. li. xxxvij. Ophites serpentū macu
lis silitudinē bꝫ. nec ex eo inueniūt colūne nisi
pue. Duo sūt eiꝰ gn̄a. Molle. s. candidū nigri-
cans durū. ambo capitꝫ dolores ad alligata se-
dare dicūt: ⁊ serpētū ictꝰ. Quidā etiā freneticis
ac litargicꝫ adalligari iubet candicantē. Ysid.
Purpurites est ex egypto rubēs cādidis inter
uenietibꝫ pūctis. Nomis eiꝰ causa ꝙ rubeat vt
purpura. ¶ Pli. vbi sup̄. Porfirites etiā est ex
egypto rubet candidis interuenietibꝫ pūcturꝫ.

Operationes.

A ¶ Ysi. Pariꝰ est lapis marmoreꝰ eximij cādoris
Hic apud paron insulā nascit: vn̄ ⁊ noiat.

B ¶ Magnitudo eius est qua lanceas craterasqꝫ nō excedat vnguentis ⁊ ipē aptus est.

Capitulum. xcvi.

Palagiꝰ ſm Alb. dr ꝙ palagiꝰ est gē
ma colorꝫ rubei lucidi valde. nat̄e
⁊ sube trāsparētꝫ. ⁊ dr esse feia car-
būculi. ⁊ ꝟtutes eiusdez remissas bꝫ: sic femina
ad marem se habet.

Operationes

A ¶ Et dicūt q̄dā ꝙ ē domꝰ eiꝰ: ⁊ iō palatiū carbū
culi vocat. generat freq̄nter carbūculꝰ i lapide

B isto. ¶ Et iā visū est h̄ ꝙ i lapide vno exterior ps

C fuit palagiꝰ: ⁊ interior carbūculus. ¶ Propter
qđ hmōi genꝰ lapidū esse de genere carbūculi.

Capitulum.xcvij

PAnther⁹. Alb. Panther⁹ est lapis multos hñs colores. ⁊ in vno corpe lapidis nigꝝ vicȝ viridē ⁊ rubeū. ⁊ alios multos. inuenit aūt pallid⁹: purpureus: ⁊ roseus.

Operationes.

A B ¶Alb. Fert autē fuscos efficere visus. inuenit fm plurimos i India. ¶Debet gestās respicere ad ipm i mane oriente sole. ⁊ fit efficax ⁊ virtuosus. tot āt ꝟtutes dr̄ hr̄e q̄t colores hȝ. Hoc similiter ait Enax in lapidario suo.

Capitulum.xcviij.

PRassius. Alb. Prassi⁹ est lapis q̄ est mater ⁊ palaciū smaraldi. Est aūt viridis coloris: hñs viriditatē sic prassiū. Inuenit āt aliq̄n cū rubeis guttis: ⁊ aliq̄n cū albis. Est alia species isti⁹ lapidis: q̄ inuenit cū guttis aureis. ⁊ vocat crisopassus. ⁊ rari⁹ inuenit. ⁊ ideo carior existit. Pro quo lege lapis crisopassus superius de C.

Operationes.

A ¶Expertū est aūt q꜁ ꝯfortat visum: ⁊ q̄sdā iaspidis ⁊ q̄sdam smaraldi hȝ operatiōes. Hoc silr ait Enax in lapidario suo.

Capitulum.xcix.

PEridonius. Alb. Peridonius est lapis fulgens vt ignis colore.

Operationes.

A ¶Alb. Dr̄ aūt valere ꝯ arteticam mirabiliter.

B ¶Et refert de illo lapide: q꜁ si fortius stringat manu: manū aduret. vult ḡ leuit ⁊ pauide tāgi.

C ¶Et ego ipm expert⁹ sum sepi⁹. dr̄ aūt ō genere isto alia spēs esse: q̄ dr̄ esse crisolito silis: nisi q꜉ maioris viriditatis existit.

Capitulum.c.

PIritides gre. latie coppa rosea. arabice hageral markasita. Sera. li. ag. c. hageral markasita. est lapis ex q̄ extrahit es. ⁊ oportet q꜁ eligat ex illis cui⁹ color est silis eri. ⁊ q̄n ponit in igne saliūt ex eo scintille facile. Côburit in hūc modū. Linitū pone in ignē leuē ⁊ teneta don᷑ fiat rube⁹. deinde extrahet ab igne. Quidā ponūt in ignē magnū de prunis: deinde liniūt melle: ⁊ iteꝝ ponūt in ignē donec oēs ptes

eis sint eq̄liter cōbuste. q2 fortasse p̄mo aduritur extra ꝛ nō interi⁹. deinde exufflatur cinis ab eo ꝛ reponitur. ꝛ si indiget ablutio: laua eā sic̄ lauatur cadimia. ¶ Dyas. ca. de la. piritide. Lapis piritides. i. markasita ex q̄ eramē fit: eligēd⁹ est. colorē h̄ns eraminis. q̄ in foco missus frangitur. Cōburitur ꝑo sic melle vnct⁹: in viuis carbonib⁹ mittitur flabellatur q̄diu colorē rufum faciat. Alij ꝑo in multis carbonib⁹ igneis coctū: ꝛ scd̄o melle vnctū euocāt igni q̄diu se fregerit. postea eximūt illū ꝛ lauāt sic̄ cadimiā: ꝛ reponūt.

Operationes.

A ¶ Sera. Virt⁹ ei⁹ adusti ꝛ nō adusti est vrens ꝛ abstersiua vlcerum. ꝛ abstergit obscuritatē visus: ꝛ r̄soluit ꝛ maturat apata dura. ꝛ q̄n r̄soluitur ꝛ miscetur cū resini pini: resoluit sanguinē coagulatū.

B ¶ Et aufert carnē sup̄fluā cū pauca calefactiōe ꝛ stipticitate. Et q̄dā noiant hunc lapidē post q̄ aduritur dicidas vel difriges.

C ¶ Et idē auc. Gal. Hic lapis ē vn⁹ de lapidib⁹ h̄ntib⁹ ꝟtutē fortē. ꝛ nos admistram⁹ eū cū resolutiuis. ꝛ miscem⁹ cū eo lapidē sacharos.

D ¶ Et resoluim⁹ sepe cū h̄ vnguēto humiditatē multam q̄ est ꝯgregata in ꝯcauitatib⁹ ꝛ cauernis musculorum.

E ¶ Et q̄n admistratur h̄ lapis oportet q2 multū teratur. ꝛ r̄soluit h̄uiditatē corruptā q̄ est sub cute.

F ¶ Et ideo q̄n teritur vltima ꝯtritiōe ꝛ ꝯficitur cū aceto abstergit baras ꝛ morphea et lentigines faciei.

G ¶ Et h3 ꝟtutē magnā in abstergēdo oculū. ꝛ ꝯfortat subaz ei⁹: ꝛ acuit visū.

H ¶ Et ideo noiatur in terris Persie lapis luminaris. Et facit capillos tenues ꝛ crispos.

I ¶ Dyas. Virt⁹ est illi cocto ꝛ crudo termātica ꝛ asmictica. caligies ocul' purgat: duricieb⁹ dyaforesim ꝛ digestionē facit: addita resina carnes pequat. Lapis ip̄e cōbust⁹ a mult3 defriges d̄r.

K ¶ Lapis iste est species vitrioli. vt apparet si leges lr̄az Vitriolū. inferi⁹ de. V. Qui nō cōbustus si puluerisetur ꝛ distemperetur vel misceatur cū vino ꝛ e gallis tritis est optimū incaustum ad scribendū. Hoc idē dic̄ Alb. in lapi. suo.

Capitulum. cj.

Petroliū. Cassi⁹ felix. ca. d̄ petroleo. Petroleū est oleū petre. Inuenitur āt ī loc3 furfureis. fit em̄ cū pinguedo terre et aque actiōe calores ad igneas ꝯuertitur ptes. inuenitur etiā sup̄ lapides: qd̄ q̄dē p̄ eos resudat et ī eis ē. ꝛ sup̄ mare inuenitur. ¶ Aui. Petroleū albū note speciei ē. ꝛ nigrum est colamētū picis babilonie. ca. ꝛ sic. vsq3 ad. iiij. est ꝛ subtile ꝛ ꝓprie album: resolutiuū. liquefactiuum: aperitiuum opilationum.

Operationes

A ¶ Aui. Petroleū ꝯfert dolorib⁹ ancharum ꝛ dolorib⁹ iūcturarum. ꝛ ꝓp̄e album. ꝛ ꝯfert dolorib⁹ aurīū frigidis.

B ¶ Et ꝯfert albugini oculi ꝛ aq̄ descēdēti.

C ¶ Et nigrum ex eo etiā ꝯfert asmati ꝛ tussi antique. Bibitur em̄ parū ex eo cū aqua calida.

D ¶ Et sedat dolorē vētr3 p̄ūgitiuū ꝛ vētositates.

E ¶ Et q̄n fit ex eo liciniū interficit ꝟmes. ꝛ ꝓprie nigrū.

F ¶ Et comeditur pond⁹. 3. i. de eo: ꝛ frangit ventositatē vesice. ꝛ frig⁹ matricis. ꝛ ꝯfert puncture epithimatum.

Capitulum. cij.

PEanites. Arnol. Peanites lapis est genitus de michedon. & est feminei sexus. Nam certo tpe cõcipit: lapidẽq3 ↄsimilem parit. & cõfert pregnantib9.

Operationes.

A ¶ Ex lapi. Signif i mre: nõ regiõe lapis peani
Feminei sex9 referẽs imitãdo labores. (te.
Nam qbus ex causis dubium sed tempe certo.
Concipit & parit: & parientibus auxiliatur.
Ultima ps viget: dubij discriminis hora.

Capitulũ. ciij.

PODoros & pontica. ysi. Podoros ẽ gẽma post margaritã gẽma4 cãdida4 scõa de q̃ querit in q̃ numerari colore debeat totiẽs iactata p pulchritudines nois alienas adeo vt decoris prerogatiua vocabulo sit facta.

Operationes.

A ¶ Idẽ. Põtice gẽma aurat3 gutt3 micãtes. Alie stellas habẽtes. alie q3 lõgis colo4 ductib9 li-
B neate. ¶ Caste & sobrie portari volũt.

Capitulum. ciiij.

PHrigi9 & phingetes. ysi. Phrigi9 a loco dr: eo q in frigia nascit. colore pallidus mediocriter grauis. gleba pumicosa. vrit ante vino pfusus. Flatusq3 follib9 donec rubescat. Rursusq3 dulci vino extingut trib9 vicib9 tingendis vestib9 tm̃ vtilis.

Operationes.

A ¶ Ysi. Phingetes: al's phengites. capadocie lapis ẽ: duricia marmore9: cãdid9 atq3 trãslucens.
B ¶ Ex q̃ quondã tẽplũ a q̃dã rege ↄstructũ ẽ forib9 aureis. q̃b9 clausis intus diuturna clari-
C tas erat. ¶ Plini9. In capadocia repert9 est lapis phingites. sub Nerone pncipe ex argumẽto sic appellatus. quoniam candido & transluscenti fulue inciderant vene. Hic eidẽ cõstruxit fortune. quã sciam appellant.

Capitulum. cv.

PUmex latine. Arabice famech. Grece Famech vl' Fenic. vel lapis õ barchin. Serapion libro aggre. cap. Famech

id est pumex. ⁊ ē lapis de barchin. id est. lipari
Oportet q̄ eligat̄ ex eo multū foraminosus du
rus ⁊ frāgibilis leuis albꝰ: in q̄ nō sūt lapides
Et modꝰ combustiōis eiꝰ est: q̄ accipiat̄ ex eo
q̄ntitas ⁊ ponat̄ in prunis. ⁊ qñ fuerit ignitus
extrahat̄ ⁊ extinguat̄ in vino odorifero. ⁊ h̄ fit
ter. tertia vice qñ extrahit̄ ab igne nō extingua
tur in aliquod: s₃ dimittatur infrigidari per se.
postea teratur ⁊ reponatur.

Operationes

A ¶ Dyas. Uirtꝰ est ei stiptica: termantica ⁊ pur-
gatoria. Pumex oculorum cicatrices limpidat
vulnera replet ⁊ ꝯsolidat. ⁊ aufert carnē sup̄flu
am oculoꝝ. ⁊ qñ terit̄ ⁊ fricant̄ inde dentes ab
stergit eos: ⁊ admīstrat̄ ad abradendos pilos
B ¶ Theofrastꝰ in ꝑꝑo cap̄. Si miscet̄ antidot₃
dentifrigijs ⁊ smigmatibꝰ abradit asp̄redinē: ⁊
C leuigat ⁊ ꝯstringit ⁊ coercet. ¶ Sera. Pumex
h₃ ꝟtutē stipticā: stringit em̄ gingiuā: ⁊ abster-
git oculū: ⁊ aufert maliciā q̄ est ī eo. ⁊ replet vl-
cera ⁊ ꝯsolidat ea. ⁊ aufert carnē sup̄fluā q̄ ī eis
est. ⁊ qñ terit̄ ⁊ fricāt̄ dētes abstergit eos. Et si
mittat̄ ī vas vini nō ꝑmittit ipm̄ āpliꝰ bullire.
D ¶ Et idē auc. Gal. Ingredit̄ in medicinis q̄ ab
stergunt dentes: qñ nō est adustū. s₃ qñ adurit̄
fit subtilior. Nā acq̄rit ab igne rem adustā ca
lidā q̄ aufert̄ ⁊ separat̄ ab eo qñ lauatur.
E ¶ Et clarificat dentes ⁊ abstergit eos. Et h̄ fa
cit ꝓpter sui asperitatē. Et facit fortasse h̄ ꝓpter
eius virtutem abstersiuam.
F ¶ Et ꝓpter hanc causam cornua qñ adurunt̄
abstergūt dentes. Omnia p̄sc̄pta istius capituli
inuenies in Pandecta. cap̄. cclvi.

Capitulū. cvi.

Quadratꝰ: quadras: ⁊ quirin. Pli.
Quadratꝰ ī egypto inuenit̄. silr̄ et
ethiopia. ⁊ exalbidꝰ est. Alb. Qua-
dros: al's quanidros: est lapis q̄ aliqñ inuenit̄
in cerebro vulturis. Idē. Quirin est lapis q̄ in
uenit̄ in nido vpupe. Aliqñ q̄ tota est auis p̄sa-
giosa ⁊ augurialis. vt dicūt magi ⁊ augures.

Operationes.

A ¶ Quadratꝰ vires h₃ stringētes. vñ necare dr̄
B conceptū. ¶ Albertꝰ. Lapis quadros ꝟtꝰ eius
fertur esse ꝯtra quoslibet nociuos casus. et re-
plet mammillas lacte. Et h̄ similiter ait Enax.
C ¶ Idē Quirin. Est āt h̄ lapis ꝓditor secretoꝝ.
⁊ fantasias ꝓmouēs: si ponat̄ sup̄ pectꝰ dormi-
entis. Hoc silr̄ ait Enax in lapidario suo.

Capitulum. cvii.

Quirinus. Radaym et Ranno.

Operationes.

A ¶ Arnoldꝰ. Quirinꝰ est lapis q̄ rep̄it̄ in vpupe
B nidis: auget fantasticas visiones. ¶ Idē₃. Ra-
daym lapis est niger at₃ trāslucēs. Inuenit̄ i
capite galli mar₃: qñ datū est comedere formic₃.
C ¶ Idē. Gestatꝰ vt dr̄ valet ad īpetrādū q̄dlibet.
D ¶ Arnoldꝰ. Rāni: al's rabri. est idē q̄ bolus ar-
E menicꝰ. ⁊ est lapis subrubeus. ¶ Huiꝰ ꝟtus est
ꝯstrictiua sanguinis dissinterie mēstruorumq̄₃
vt superiꝰ habet̄ ca. xxvi. de B.

Capitulum. cviii.

Rubeꝰ. Sera. Lapis rubeꝰ minꝰ q̄ȝ iacinctꝰ. q̄ arabice vocat̄ bager albigedi. Idē li. ag. ca. Bager albigedi. siue albuzedi iacincti. rubedo ē magꝭ placabilis hoībꝫ: eo ꝙ nō fit in eo obscuritas aliq̄. minera aūt hꝰ lapidis est in terris orientꝭ. ⁊ qñ defert̄ a minera sua est obscurꝰ. ſꝫ qñ excoriat eū aurifex detegit̄ bonitas eiꝰ: ⁊ apparet ⁊ clarificat̄.

Operationes.

A ¶ Sera. Si q̄s ligauerit nō videbit portās in nocte somnia mala neq̄ȝ timorosa. ⁊ si ille q̄ aspexerit in sole tm̄ ꝙ visus eiꝰ est debilitatꝰ terserit

B cū eo oculos suos ⁊ ꝯuenitei. ¶ Et qñ ille lapis fricat̄ ad capillos capitis attrahit festucas sic magnes ferrū.

Capitulum .cix.

Saphirus. Albertus. Saphirus est lapis valde notꝰ ſm plurimos Venit ab oriente ⁊ India. Inuenitur ⁊ in ypidomio apud podiū prouincie regionem ⁊ ciuitatē. sed nō est adeo p̄ciosus vt ꝓ omīa sit similis orientali. Est aūt colore ꝑspicuꝰ sic̄ celū serenatū: sed vincit in eo flauus color. ⁊ ideo melior q̄ est nō satis ꝑlucidꝰ. optimꝰ aūt q̄ hꝫ nubes obscuras ad rubedinē declinātes. inuenit̄ etiā bonus q̄ albidas hꝫ maculas: similiter substātia sua sit sic̄ nubes fusca transparēs aliq̄ntulum.

Operationes

A ¶ Alber. Virtutes ego vidi ꝙ antraces duos fugauit. Aiunt etiā hūc lapidē hoīeȝ castū reddere: ⁊ interiorē arborē refrigerare. sudorem restringere. dolorē curare frontis ⁊ lingue.

B ¶ Ego vidi vnū in anulo portare: ⁊ sordes ex oculis portare. ſꝫ qñ vult poni in aqua frigida ⁊ post similiter. ꝙ aūt dicūt ꝙ amittit ꝟtuteȝ et colorē postq̄ȝ antracē curauit: falsum est.

C ¶ Dicunt etiam ꝙ corpora vegetat: ⁊ paces cōciliat. piū ⁊ deuotū ad deum efficit.

D ¶ Et animū in bonis firmat. Dicetiaȝ sirtites a q̄busdā vocat̄. eo ꝙ in littore sirtiū inueniat̄.

E ¶ Ex li. de na. rex. Saphirus sereno colore celo assimilat̄. Nunq̄ȝ tamen quantumcūq̄ȝ purus sit imaginem in se (vt speculū) ostendit.

F ¶ Dicit̄ aūt optimꝰ esse ꝯ fraudes ⁊ ꝯ inuidiaȝ ⁊ errores ad pacē. qn̄q̄ȝ gratiosus est.

G ¶ Sꝫ oportet vt ille q̄ portat sūmo studio castitatē seruet. Orīētales saphiri sūt optimi: maxie hij q̄ vehemēter splendent colore ceruleo.

H ¶ Item. Saphirus morbū illū horribilē fugat qui vulgariter dicitur: noli me tangere. Sed post fugationem dicitur viciari colore.

I ¶ Ex lapidario. Saphiri species digitis aptissima regum Egregiū fulgēs puroq̄ȝ simillima celo. Vilior est nullo ꝟtutibꝫ atq̄ȝ decore. Hic ⁊ sirtites lapis est ạ plerisq̄ȝ vocatꝰ: ꝙ circa sirtes libicis ꝑmixtꝰ arenis. Fluctibꝫ expulsus feruente freto reperit̄. Ille ſꝫ optimꝰ est quē tellꝰ medica gignit. Qui tm̄ asserit̄ nūq̄ȝ trāsmittere visum. Quē natura parens tanto ditauit honore. Ut sacra ⁊ merito gēmaꝝ gemma vocet̄.

Et qui portat eum: nec vlla fraude necatur.
Inuidiam superat: nullo terrore mouetur.
Hic lapis vt ꝑhibent educit carcere vinctos.
Obstructasq̄ȝ fores ac vincula tacta resoluit.
Fertur ⁊ ad pacem bonus esse conciliandam.
Et plusq̄ȝ reliquas amat hanc nigromantia.

Capitulum.cx.

SArdius ꝛ Sarda. Alb. Sardi⁹ est lapis ab antiquissimo inter ꝓciosos lapides memorat⁹: est aũt hñs ruborẽ spissum cum substantia peruia. sicut si peruietas ymaginet in rubea terra. Et ꝺm hanc diuersitatẽ inuenit qnꝙ modis. ita ꝙ aliq̃s nihil hꝫ de peruietate: ꝛ forte ille matrix est alioꝝ ꝛ dom⁹ in q̃ generãt. In sardis aũt ciuitate repert⁹ esse dꝛ: ꝛ sic vocatur. Idez. Sarda est lapis q̃ se hꝫ ad tabulas ligni sicut magnes ad ferrum. Et immo adheret ita fortiter tabulis nauiũ in mari vt a tabulis euelli nõ possit nisi abscindat cũ ipo ea pars tabule cui adheret. Est aũt in colore prassius: ħ est virens. Hoc similiter ait Enax.

Operationes.

A ¶ Alb. Aiunt sardium lapidẽ accendere animũ ad gaudiũ ꝛ acuere ingenia. ꝛ ꝑ ꝟtutes cõtrarias ligare onichũ. Hoc silr ait Enax.

Capitulum.cxi.

SArdonis. Albert⁹. Lapis sardonis quẽ q̃dã sardonicẽ vocãt. est cõpositus ex duobꝫ sardio videlicet ꝛ onice. est ergo rubeus. ꝛ ħ color eminet ex sardio. Est etiã albus ꝛ niger: ꝛ colorẽ vnguis ꝓferẽs ex onice. Laudabiliter aũt est q̃ hos colores hꝫ magis distinctos. Inuenit aũt qnꝙ modis aut pluribus ꝓpter diuersam coloꝝ mixtionẽ: ꝛ frequentius inuenit in India et Arabia.

Operationes

¶ Idem Alb. Fertur luxuriã expellere: ꝛ castũ reddere ꝛ pudicũ. ¶ Est tñ maxia hu⁹ ꝟtus in ħ ꝙ cũ onichius nociu⁹ sit ħ nocere nõ possunt sardiũ in substantia habens admixtum. A B

Capitulum.cxii.

SAmius ꝛ Sarcofag⁹. Alb. Sami⁹ est lapis a samo insula in q̃ inuenit dictus. Hoc aũt lapide polit aurũ. Idẽ. Sarcofag⁹ ẽ lapis deuorans cadauera mortuoꝝ. grece eñi sarcos sonat. carofagus ãt comedere. Antiq̃ ãt aliq̃ de ħ lapide prius fecerũt archã mortuorũ.

eo ꝙ in spacio.xxx.dierū cadauera cōsumunt͛. Ob hoc aūt nostra monumenta lapidea sarcofagi sunt vocata.

Operationes.

A ¶Samiꝰ. Alb. Fert͛ aūt ꝙ samiꝰ portatꝰ vertiginem sedat: ⁊ mentē solidat. habet aūt hoc viciū dr̄ ꝙ alligatus in coxa parturiētis impediat partū. Hoc similiter ait Atabari.

Capitulū.cxiij.

Smaraldꝰ: al's smaragdꝰ. Alber. in lapidario suo de smaraldo. Smaraldꝰ lapis est p̄ciosior multis aliis: ⁊ nō rarꝰ. ⁊ color eiꝰ est viridissimꝰ trāslucēs: ita ꝙ vicinū aerē sua viriditate figurare videat͛. Et melior est planicies sup̄ficiei. q: tūc vna ps nō obumbrat aliā. Melior tn̄ est q̄ nec lumīe nec vmbra varia͛t. Huiꝰ planiciei ⁊ colorū varietatū dicunt

A esse diuersitates.xij. eo ꝙ aliqn̄ fel nigrū p modū virgularū admixtū hꝫ. Hij sunt a locis scoti-

B ci ⁊ britanici ⁊ biliaci. ⁊ q̄ in venis eris nascūt͛. ⁊ maculosi q̄dā. ⁊ q̄dā calcedonici: eo ꝙ admixtā habent cū illo lapide. Meliores āt sunt scotici. Et ferūt q̄dam ꝙ illi de nidis grifonū aufe runt͛. q̄ lapidē hūc cū crudelitate magna custodiūt. Dixit aūt vnꝰ de grecia veniēs veridicus ⁊ curiosus experimentator. ꝙ h̄ lapis nascit͛ in rupibꝫ q̄ sunt sub aqua maris. ⁊ ibi inuenitur. Rationale etiā est ꝙ in venis eris in p̄spicuo q̄dem ad eris substantiā nō veniens nascit͛: eo ꝙ rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

A ¶Quando smaraldus ponit͛ in potu cōuenit venenis mortiferis ⁊ morsibꝫ venenosis ⁊ punctionibꝫ habentibꝫ aculeum.

B ¶Qui ergo dederit in potu de limatura eiꝰ pōdus.viij.granorū ordei illi q̄ sumpsit venenum anteq̄ fecerit impressionē liberat eū a morte. et nō cadēt capilli eiꝰ neq̄ excorient͛: ⁊ est sua euasio. ⁊ ille q̄ assiduat aspicere ip̄m p̄seruat eiꝰ visum a nocumētis. ⁊ ꝯseruat eū incolumē.

C ¶Et qui defert ipsum in anulo: preseruat eam ab epilentia quando ducit cum digito anteq̄ superueniat.

D ¶Et ꝓpter hanc causam docemꝰ reges ꝙ suspēdant eos in collo filiorū qn̄ nascunt͛ statim: ne superueniat eis epilentia.

E ¶Et idem auc. Rasis. Taberzet vel Feruzegi id est: smaraldus. conuenit leprosis qn̄ sumit͛ in potu limatura eius. Et si cadat aspectꝰ tyri super lapidem smaraldi dissoluuntur oculi eiꝰ et liquescunt.

F ¶Dyas. cap. de smaraldo. Smaraldꝰ portatꝰ auget substantiā habens p̄suasionē in omni negotio corpe ⁊ sermone castos letosq̄ facit. subuenit ⁊ in tempestatibꝫ. sculpit͛ in eo scarabeꝰ: pertundit͛ aurea fibula.

G ¶Alb. in lapidario suo cap. de smaraldo. Expertū est nr̄is tp̄ibꝫ ꝙ h̄ lapis si vere viridis et bonus est: retinet coitū. ꝓpter qđ rex vngarie q̄ nostris regnabat tempibꝫ eū in digito in hora coitus cum vxore sua habebat in coitu: in tres partes diuisus est.

H ¶Et ideo ꝓbabile est qđ dicit͛ ꝙ h̄ lapis gestantem se ad castitatem inclinat.

I ¶Unde auget opes: ⁊ incantatus dat ꝟba persuasoria. ⁊ ꝙ collo suspensus curat emitriteum ⁊ caducos morbos.

K ¶Expertum autem est ꝙ visum debilem ꝯfortat: ⁊ oculus ꝯseruat.

L ¶Et bonam facit memoriam: ⁊ tempestatem auertit. Et valet diuinātibꝫ: propter quod queritur a magis.

Capitulum.cxiiij.

Sagda ⁊ sandariso. ysid. Sagda est gemma prasini coloris apud caldeos. cuius tanta vis est: vt p̄meantes naues e ꝓfundo petat et carinis ita tenaciter adhereat vt nisi abrasa parte ligni vix separetur.

Operationes

A ¶ Ex lapidario. Difficiles gēmas sup oēs ma
ri repert⁹. nūq̄ʒ sciret nisi se daret inueniendā.
In medio siq̄dez lapis nat⁹ iste pfūdo. Naues
incaūtas petit e regiōe meantes. Et pre lāben-
tib⁹ tabulis herendo carine. Ad portū trahit
maris ignaris data nautis. Est aūt morsu ta-
bule sic fixa tenaci ꝙ neq̄t abrasa ligni sine pte
reuelli. Huic prasin⁹ color regio caldayca tell⁹.
B ¶ ysi. Sandarisus nascit in Indis loco eius-
dem nois. Species eius est ꝙ velut intra luci-
dū ignem intus auree gutte fulgent.
C ¶ Constat inter om̄es q̄ntum stellarū accedat
numero: tanto ꝛ precio accedere.

Capitulum. cxv.

Silenites ꝛ Sirtite. ysidorus. Silenites gemma translucet cādido melleo-
q̄ʒ fulgore: continens imaginē lune.
Quam iuxta cursum ipsius astri perhibent in
dies singulos minui et augeri. Nascitur in
Persida.

Operationes.

A ¶ Arnoldus. Silenites est gemma Persidis:
cuius color est vt iaspidis. lunares motus ser-
uat. gestatusq̄ʒ languentes ac debiles curat.
B ¶ Ex libro de naturis rerum. Silenites lapis
est colore pulcher. maxime albo: rubeo: vario:
purpureo. quem portat Indie testudo. Horū
quoddaʒ genus est quod viret vt herba. Hūc
qui portat in ore fertur diuinare futura. Igne
nunq̄ʒ frangitur. Inter dissidentes amorem re
conciliat. ptisicos curat.
C ¶ ysidorus. Sirtites gemma est sic vocata:
quoniam in littore sirtium in partibus Luca-
nie primum est inuenta. Huius color est cro-
ceus continens intus stellas languidas ꝛ sub
nubilo renitentes.
D ¶ Albertus in lapidario suo inquit. Lapis se-
lenites est lapis de quo varia referunt. Dicunt
enim quidam eum nasci in quodam genere te-
studinis Indico: ꝛ esse varium. dicuntq̄ʒ hunc
esse virentem. ꝛ in Perside partibus frequen-
tius inueniri: siue in Arabia. sicut inquit Pli-
nius aūt hunc crescere luna crescente: et decre
scere dicunt decrescente luna.
E ¶ Gestatus autem fertur conferre prescīētiaʒ
quandam futuroꝝ: si sub lingua portetur. pre-
cipue ꝑma luna ꝛ decima luna ꝛ decīa existēte
Dicunt etiam ꝙ mane prima luna tantam ha
bet virtutem in ꝑma hora. Decima āt existente
luna in decima hora.
F ¶ Et modus diuinationis est ꝙ cum ponatur
sub lingua ꝛ cogitet de aliquo negocio verum
fieri deceat aut nō. ꝛ si fieri deceat corde tenet
ꝛ infigit: ita ꝙ euelli nō possit. Et si fieri nō de-
ceat: statim cor desistit ab ipso.
G ¶ Fertur etiam ꝙ curat languentes ptisicos ꝛ
debiles. Hoc etiam ait ysaac beniamin.

Capitulum. cxvi.

Stellarius. Enax in lapidario suo.
Lapis stellari⁹ est de genere marmo-
rum habens maculas ex auro. Et eius
est alius albus: qui dicit markasita. Alius in
dus clarus celestis. et vocat lapis lazuli. Pro

q lege lapis lazuli. ꝛ qn̄q̃ꝫ minera fert vtrūq̃ꝫ simul. ꝛ quādoq̃ꝫ est alius coloris viridis. Et vocatur lapis crisoprassus: vt apparet si leges lapis crisoprassus

Capitulum. cxvij.

Specularis. Albert⁹. Lapis specularis est lapis ad modū vitri ꝑspicuus

Operationes

A ¶ Dicit̄ aūt i hyspanoꝝ vrbe segondia ꝑmit⁹
B inuent⁹ est. ¶ Ego aūt vidi illū abūdantius īueniri: ita q̄ curbes inde onerant̄ i diuersis
C partibꝰ theotonie. ¶ Et vidi etiā i gallia inueniri cū gipso: q2 ē extremitas q̄dā. ¶ Effusus
D aūt scindat̄ i q̄slibꝫ ptes tenues: ꝛ fiūt inde fenestre sic̄ de vitro: nisi q2 loco plūbi oportet ponere lignū. ¶ Sūt āt tres spēs eiusdē. vna
E vicꝫ lucida sicut vitrū. alia nigra penit⁹ sicut attramētū. ¶ Tertia citrina q̄ vocat̄ auri pi-
F gmētū vel arsenicū qō clari⁹ est ꝛ nobili⁹.

Capitulum. cxviij.

Sistos. Enax in lapidario suo ca. proprio. Lapis sistos ē fusci coloris ꝛ subrufi: oblōgas aristas siue pinnulas nō hn̄s erectas vt alumē scissum. ¶ Operationes. Enax. La. sistos vires hꝫ fortit̄ ꝯstringētes.

Capitulum.cxix.

Spongia marina latine.grece trages. arabice assegialbach. Sera.lib.agre.ca. assegialbach. Assegialbach: id est spongie marine duo sunt genera.scꝫ masculus ⁊ femina. Masculus dꝛ q̇ ꝑcussuras minutas habet:⁊ spissas ⁊ albas. Femina vero rotũdas cauernas ⁊ maiores habet. Sz addit tertiũ gen⁹ duros lapides intra se habens ⁊ plurimas cauernas. Comburitur vero sicut calcidonium. Melior est illa que est ꝓpinqua sue acceptiõi.et est adhuc reseruãs in ea de virtute quã acq̇siuit ex mari:sꝫ quãdo ꝓlongatur tempus sue collectionis: euanescit virt⁹ eius.⁊ nõ est ꝯueniens vt administret in oꝑe:nisi prius lauet cũ nitro aut baurach:vel cũ aqua cinerꝫ que dꝛ stillata.¶ Auicenna lib.ij.ca.de spongia. Spongia est corpus marinũ laxũ rarũ. Et dꝛ ꝙ habet aĩal in eo cui adheret ⁊ nõ separatur ab eo. Et illa que est recens est fortior ⁊ vehemẽtioris exsiccationis ꝓpter fortitudineꝫ nature marꝫ. Et est calida in ꝑmo ⁊ sicca in scdo gradu. Et ipsi⁹ lapis est ꝓpinquus ⁊ min⁹ calidus.⁊ est fortꝫ exsiccatiõis ꝓprie qd ex ea est recens qñ aduritur cum oleo.⁊ similiter ei⁹ cinis.¶ Dyascorides ca.de spongia. Spongie duo sunt genera. Masculus ⁊ femina. Masculus habet foramina minuta ⁊ spissa ⁊ alba. Femina vero habet foramina rotunda et magna. Et additur tertiũ genus habẽs intra se lapides duros ⁊ plurimas cauernas.

Operationes

¶ Serapion aucto. Galieni. Virtutẽ habet exsiccatiuã manifeste.et ideo virt⁹ eius est q̄ cõsolidat vlcera recentia cũ suo sanguine cũ madefit in aceto aqua vel vino ꝺm diuersitatem corpoꝝ.¶ Et abscindit fluxũ sanguinis qui ex incisione accidit vl' cõbustione. Quando accipitur sicca nõ habens humiditatẽ in se ⁊ imbibitur in aspalto iudaico:aut in pice liq̇da: ⁊ ponitur sup locũ fluxus:⁊ ignis in ea accẽditur:⁊ valet incauteriũ. Sed spongie combuste virt⁹ est resolutiua.¶ Et lapis q̇ ĩuenitur in spongia habet virtutẽ que desiccat:et frãgit lapidẽ qui est in renibꝫ causat⁹.¶ Et ideꝫ aucto. Dyascoridis. Que ex spongia est noua ⁊ sicca nõ cũ sua pinguedine ꝯfert vlceribꝫ.⁊ resoluit apostemata flegmatica.¶ Et cõglutinat vlcera recentia qñ supponitur cũ aceto vel aqua incarnat vlcera antiqua.qñ apponitur eis cum melle cocto ⁊ apponitur cũ aqua sola. Sed ex spongijs illa que est subtilis: leuis:non habet iuuamẽtũ.¶ Et vtimur spongia noua sicca in panno lineo ligata: que sola facta forma licinij:⁊ intromissa aperit orificia vulnerũ quãdo sunt clausa.¶ Et bñ ponitur sicca in vlceribꝫ antiq̇s humidis ad q̄ fluunt humiditates eorũ.¶ Et apponitur cũ aceto ⁊ substinet menstrua.¶ Et quando cõburitur sicut comburitur spuma maris.confert obtalmie ⁊ abstergit oculum.¶ Et quando lauatur post combustionẽ eius:est magꝫ iuuatiua in medicinis oculorum.¶ Et quando comburitur cum pice:confert fluxui matricis.¶ Et lapis qui inuenitur in spongia frangit lapidẽ vesice quãdo bibitur cũ vino. ¶ Auicẽna. Quando spongia aduritur cum oleo:⁊ eius cinis confert disruptioni sanguinis ꝓpter incisionem ⁊ apertionem. Inflammatur ex ea ignis sup locum et cauterisat cũ hoc ꝙ ipa sit substãtia retinens sanguinem. ¶ Et ex eo fiunt licinia que in orificijs venarum ponuntur.⁊ retinet sanguinẽ ⁊ fluxum sanguinis.¶ Et eius lapis subtiliat absqꝫ calefactione:⁊ exsiccat ⁊ abstergit:⁊ exsiccat apostemata flegmatica.¶ Et infunditur in aceto ⁊ ponitur sup plagas ⁊ ꝯsolidat eas:et decoquitur cũ melle:⁊ ꝯsolidat vlcera ꝓfunda:⁊ similiter ponit sicca super ipa.¶ Et infusa in aqua aut vino desiccat vlcera humida antiqua.¶ Et qñ spongia aduritur cũ oleo est conueniens curationi sputi sanguinis.¶ Et lapis in ea inuẽtus frangit lapidẽ in vesica apud aliquos. Galienus ait ꝙ frangit lapidẽ renũ tm̄:quia non transit vsqꝫ ad vesicam.

Capitulum.cxx.

Sordicies parietis balnei latine. arabice vasachi. Serapion li. aggregatoris cap. vasachi. auctoritate Galieni. est calida. ꝛ lenit ꝛ dissoluit.

Operationes

A ¶ Serapion. Facit nasci carnes. ꝛ est cõueniens scissuris que fiunt in ano ꝛ emoꝛroidibus qñ ponit͛ sup eas. B ¶ Et quod de soꝛdicie colligit͛ ex coꝛpoꝛib9 exercitantiũ: calefacit ꝛ resoluit exituras dure solutiõis. ꝛ est cõueniens vlceribus renũ. C ¶ Et illa que colligitur ex coꝛpoꝛib9 luctantiũ: cõfert nobis que fiũt in matrice quãdo ponit͛ sup eas. ꝛ confert sciatice posita loco vnguenti. D ¶ Et soꝛdicies q̃ reperitur in vasib9 in quib9 oleum aduritur resoluit multũ ꝛ lenit. E ¶ Et dixit in soꝛdicie que est in coꝛpoꝛib9 luctantiũ fm ꝙ i ea est de puluere diuersificatur ab alia. F ¶ Et soꝛdes q̇dez vniuersaliter resoluit apostemata indigesta. ꝛ cõuenit apostematib9 calidis mãmillaꝛuz. ꝛ hoc quoniã extinguit inflãmationẽ eoꝛum G ¶ Et prohibet cursum humoꝛum ad ipa. ꝛ resoluit quod iam fluxum est ad ipsa. quoniam ipa est composita ex puluere ꝛ oleo ꝛ soꝛdicie coꝛpoꝛis homis. H ¶ Sed soꝛdes vasoꝛũ recipit acuitates a vase eris. ꝛ similiter est acutioꝛ. ꝛ soꝛdicies auris confert panaricio.

Capitulum.cxxi.

Silex. Isido. Silex est lapis durus sic dictus: eo ꝙ ab eo ignis exiliat,

Operationes.

A ¶ Idem in libro. xix. Ex genere silicũ optimi sunt nigri quibusdam in locis ac rubentes. B ¶ Albi quoq3 cõtra vetustatez incoꝛrupti q̇ ꝛ in monumẽtis sculpti ꝛ incoꝛrupti permanent: quibus nec ignis quidem nocet. Nam ex his etiã forme fiunt in q̇b9 etiã era funduntur. C ¶ Sed ꝛ viridis silex vehemẽter igni resistit ac nusq3 copiosus est. ꝛ vbi inuenitur lapis nõ saxum est. Pallidus aũt in cemẽto raro vtilis. D ¶ Fluuialis vero silex semp veluti madens est. hũc estate exhiberi opoꝛtet: nec ante bienniũ in structuris domoꝝ inseri.

Capitulum.cxxii.

Succin9 siue Succin9. Alber. Succinus est lapis crocei coloꝛ3 quẽ greci electron vocant. inuenit͛ eni translucens sicut vitrũ. vocabulũ hab3 a materia ꝙ a succo vel gũma arboꝛis nascit͛ que pin9 vocatur. lambꝛa vulgariter vocatur.

Operationes

A ¶ Idẽ. Confricat9 aũt trahit foliaꝛ palea ꝛ fila sicut magnes ferrũ. B ¶ Dicũt aũt ꝙ ꝯfert poꝛtãtib9 se castitatẽ. C ¶ De expert3 ãt est ꝙ fugit serpẽtes. pꝛegnãtib9 ãt valere dꝛ ad facilẽ parturitionẽ. D ¶ Isido. Succin9 quẽ greci electron vocãt fului cere iq3 coloꝛ3 fert͛ arboꝛ3 succus eẽ. ꝛ ob hoc si hic appellat9: ꝯstat aũt eũ nõ eẽ populi succũ. vt phetontis fabula dicit sed pine arboꝛ3. E ¶ Nã accẽsus tede nitoꝛe flagrat. Nascit͛ aũt in insul' occeani occidẽtalis. sic gũmi densaturq3 cristallũ rigoꝛe vel

tpe. ¶ Ex ea fiũt decoris grã agrestiũ moni/lia femiarꝫ. vocari aũt a q̃buſdã dr̃ arpaga: eo ꝙ attritu digitorꝫ accepta calorꝫ aĩa folia pa/leaſqꝫ ꝛ veſtiũ fimbria rapiat: ſic̃ magnes fer/rũ. ¶ Ex li. de na. rerꝫ. Succin⁹ eſt gẽma que vulgariter appellat̃ lambra. hic crocei colorꝫ eſt. ꝛ vt vitrũ aliqñ trãſlucet. ¶ Caſtitatẽ por/tantibꝫ ꝯferre dr̃. Fum⁹ eius iuuat parturien/tes: ꝛ fugat ſerpẽtes. ꝑma q̇dez gutta que de arbore pino fluit pura ꝛ lucida eſt. ¶ Et hec ẽ illa que in eſtate calida proſilit. Reliquo vero tempore fluens obſcura eſt ꝛ immũda.

Capitulum. cxxiij.

Sulphur. Iſidorus. Sulphur terra ẽ ex actione calorꝫ excocta in eſſentiã ſulphureã cõmutata. Aquoſis ꝛ ter/reſtribꝫ ꝛ igneis trãſeũtibꝫ. Eſt aũt aliud ſul/phur viuũ: videlicet qḋ tale eſt equale a terra ꝑducit̃. Aliud eſt extinctũ ſiue mortuũ qḋ ar/tificialiter parat̃: ꝛ in calamis ferreis fundit̃. ¶ Aui. li. ij. ca. de ſulphure. Sulphur eſt oĩbꝫ notũ. eſt ca. ꝛ ſic. ad quartũ ꝑueniens. ꝛ ẽ ſub/tiliatiuũ ꝛ attractiuũ. ¶ Dyaſ. ca. ſulphur. oĩ/bus eſt notũ. Eligendũ eſt viuũ ꝛ colore lim/pidũ ꝛ reſplendens et ꝑlucidum ſine lapide. qḋ miſſum in focũ viridẽ facit colorẽ ꝛ pinga/tur. Naſcitur in meloſda ꝛ lipparia.

Operationes

¶ Dyaſ. Virt⁹ eſt ei q̃ reſoluit ꝛ abſtergit. ꝛ q̃ reſiſtit venenis maritimis ꝛ alijs ſilib̃ꝫ ei⁹ qñ terit̃ ꝛ pulueriſat̃ ſup morſure. ¶ Et cõficit̃ cũ ſputo aut vrina aut cũ oleo veteri. aut cũ mel/le aut glutine albotin. ¶ Curat ſcabiẽ ꝛ egri/tudinez in q̃ eleuat̃ cutis. ꝛ hoc qꝛ ipm̃ aufert ipas egritudines abſqꝫ hoc ꝙ impellat mate/riã ipoꝝ ad interiora corpis. ¶ Et educit ſa/niem ex pectore. ꝛ qñ trãſglutit̃ cũ ouo ſorbi/li: aut fit fumigiũ cũ eo ꝯfert aſmati. ¶ Et qñ fumigat̃ mulier cũ eo educit fetũ. ¶ Et miſce/tur cũ glutine albotin: aut reſina pini ꝛ aceto cõfert ſcabiei vlceroſe ꝛ empetigini: ꝛ macu/lis albis q̃ fiũt in vnguibꝫ: ꝛ aufert morpheã ¶ Et curat elephantiã: ꝛ ſilr̃ cũ reſina ꝛ aceto curat puncturam ſcorpionis. ¶ Et qñ miſcet̃ cũ nitro ꝛ fricat̃ inde corp⁹: aufert pruritum. ¶ Et ſumit̃ in potu cũ aqua vel ouo ſorbili ꝛ curat yctericiã. ꝛ eſt bonũ corize. ¶ Et qñ pul/uerisat̃ ſup corpus aufert ſudorẽ. ꝛ qñ linitur ſup podagrã cũ nitro ꝛ aqua ꝯfert ei. ¶ Et cõ/fert qñ fit fumigiũ cũ eo ſorditati ꝛ obliuiõi. ¶ Et miſcet̃ cũ melle ꝛ vino: ꝛ curat attritio/nes auriũ qñ linit̃ cũ eo. ¶ Aui. li. ij. ca. de ſul/phure ca. eſt ꝛ ſic. Et ẽ ex medicinis ad alba/ras. ꝑprie dum nõ tangit ipm̃ ignis. ¶ Et qñ miſcet̃ cum gũmi albotin eradicat veſtigia q̃ ſunt ĩ vnguibꝫ. ꝛ cũ aceto ponit̃ ſup morpheã ¶ Et ponitur ſup aduſtionẽ ꝛ vlcerationẽ: et abſtergit empetiginẽ: ꝛ ꝓprie cũ viſco: ꝛ ꝓprie etiam cũ aceto ꝛ cũ nitro ꝓpter prurituꝫ laua/tur ex eo corp⁹. ¶ Et ipm̃ eſt cũ nitro et aqua ſup podagram linitũ cõueniens. ꝛ cõſtringit corizam ſuffumigatũ. ¶ Et adminiſtrat̃ cum aceto ꝛ melle ſup cõtritionẽ aurium.

Capitulum. cxxiiij

Al. Sera. li. ag. ca. Malk. au. Dyaſ. Sũt ei⁹ due ſpecies. vna ẽ q̃ ẽ ex mi/nera: ꝛ alia q̃ ẽ ex mare. ꝛ illa que ẽ ex

minera est fortior. Et melior ex eo est non ha
bens lapidẽ clari corꝑis: cui⁹ partes sunt eq̃
les. ⁊ ex marino melior est alb⁹ equaliũ parti
um. ⁊ etiã reperit̃ in locis aquaꝝ stantium.
¶ Itez auc. Sal. Et sal qđ generat̃ in stagnis
marinis assimilat̃ marino. Et iste sal fit ĩ ma-
ritimis. Nã qñ decrescit aqua vel ꝯtrahit̃ in
tꝑib⁹ estatis: coagulat̃ a calore solis adutẽre
qđ est in marginib⁹ aque: et fit sal. Et hoc fit
plurimum: eo ꝙ aggregat̃ in loco illo ex aq̃s
sordidis: q̃ sũt multũ calide. Et ꝓpterea quia
euacuatio aque marꝫ fit in loco arto. suba ei⁹
est grossa. ⁊ sapor ei⁹ est stipricus salsus. Sal
vero qđ est ex minera est grossioris substãtie
⁊ fortioris stipticitatꝫ. Et virt⁹ ei⁹ est ca. ⁊ sic.
in. iij. gra. Sal sodome ẽ sal qđ generat̃ ĩ ma
ri mortuo vbi est aq̃ amara. in qua si ꝓijciant̃
pisces moriunt̃. Et vocat̃ sic a noĩe montiũ q̃
sunt ꝓpe illud mare. Sal qđ effodit̃ a minerꝫ
est min⁹ ca. ⁊ min⁹ subtile alijs. Comburitur
sal ꝫm hũc modũ. Pone sal in olla noua: ⁊ co
operi illã ne salsedo egrediat̃ ab olla ꝓpter ca
lorem ignis: ⁊ sepeli ollã in prunis et dimitte
ibi donec adurat̃ ⁊ crepet. deinde aufer ab ig
ne: ⁊ potes discernere diuersitatez salis a suo
sapore. ⁊ hoc ꝙ ille q̃ ꝑticipat amaritudine re
soluit. Sed q̃ est salsus solũ cũ resolutiõe sua
stipticat ⁊ stringit. Et sal qñ adurit̃ ẽ maiorꝫ
resolutiõis ⁊ mioris stipticitatꝫ. Et flos salˀ ẽ
subtilior q̃z sal adustus. ⁊ sapor ei⁹ est acut⁹: ⁊
resoluit resolutiõe forti. ⁊ est flos ei⁹ spuma q̃
est supra salem. Sed puluis salis assimilatur
spume salis multũ. Et possibile ẽ ꝙ subtilia-
ret ⁊ resolueret pl⁹ q̃z sal. ⁊ aggregaret qđ re-
maneret de substãtia ex corꝑe sicut sal. Et si
tu capis pisces viuẽtes ⁊ proijcis ĩ mari mor
tuo moriunt̃ statim. Ergo debes scire ꝙ acci
dit ꝓpter amaritudinẽ q̃ est in ea: que quidez
inimica est aĩalib⁹ omib⁹ ⁊ plantis.

Operationes

A ¶ Serapion. Virt⁹ salis est q̃ ꝓhibet putre
factionẽ corpoꝝ eoꝝ q̃ sunt parata putrefie-
ri ꝓpter humidatẽ suꝑfluam que est in eis. Et
sal maris qñ extendit̃ suꝑ coriũ et ponit̃ suꝑ
B splenem: resoluit duriciẽ ei⁹. ¶ Dyascorides
capitulo de sale. Salis virt⁹ est stiptica. ⁊ ab
stergit ⁊ mundificat ⁊ resoluit. Et aufert car-
nem suꝑfluam ab vlcerib⁹. Et cauterisat ⁊ ꝓ-
hibet vlcera fraudulẽta. Et in ꝯfectiõib⁹ me-
C dicinarũ scabiei. ¶ Et aufert carnẽ suꝑfluam
qui crescit in oculo. Et liquefacit vngulam q̃
D fit in eo. ¶ Et ingredit̃ in clisterib⁹. ⁊ est bonũ
apostematib⁹ hydropicoꝝ. Et quãdo miscet̃
cum oleo ⁊ aceto: sedat pruritũ. quãdo vngi-
tur iuxta ignem donec sudet. ¶ Et idez facit E
in scabie vlcerata ⁊ nõ vlcerata. et in lepra et
empetigine. ⁊ qñ miscet̃ cũ melle ⁊ aceto ⁊ o-
leo ⁊ linit̃: cõuenit squinãtie. ¶ Et cũ oleo so F
lo cõuenit apostematib⁹ vulue ⁊ duaꝝ amig-
dalaꝝ. ⁊ cursui humiditatũ ad gingiuas.
¶ Et fit ex eo emplastrũ cum sauich ordei co G
sto ⁊ melle ad pruritũ. et ad fluxibilitatẽ gin-
giuaꝝ. ⁊ ad vlcera corrosiua. ¶ Et fit empla- H
strũ ex eo ⁊ semẽ lini ad puncturã scorpionis
⁊ cũ origano ⁊ ysopo ⁊ melle ad morsuz vipe
re: ⁊ cũ pice alkytran aut cũ melle ad morsum
aĩalis: qđ đr cerastes. ⁊ est serpens cornutus
¶ Et qñ fit emplastrũ cũ eo ⁊ melle ⁊ oleo: re- I
soluit furunculos. ¶ Et qñ miscet̃ cum origa K
no ⁊ fermẽto: maturat apostemata flegmati-
ca testiculoꝝ: ⁊ ꝯuenit morsui rane existentis
in flumine babylonie. ¶ Et qñ terit̃ ⁊ ligat̃ in L
petia lini ⁊ submergit̃ in aceto forti et miscet̃
cũ isto. ⁊ ponit̃ supra morsum in quo est mor-
sura aĩalis alicuius venenosi conuenit. ¶ Et M
quãdo miscet̃ cũ melle: ꝯuenit sanguini mor-
tuo q̃ est sub oculo. ¶ Et cõuenit nocumento N
opij ⁊ fungorũ ꝑniciosorũ. Et qñ miscet̃ cum
farina ⁊ melle: cõuenit contusioni neruorũ ⁊
attritioni lacertoꝝ. ¶ Et ponit̃ suꝑ combu- O
stionem ignis: ⁊ non sinit locum vesicari. Et
ponitur in hunc modum suꝑ podagram ⁊ cõ
uenit. ¶ Et fit emplastrum cum eo: et linit̃ cũ P
ysopo: ⁊ prohibet herisipilam ⁊ formicaz au-
geri in corpore. ¶ Et quãdo miscet̃ cum oleo Q
prouocat sudorem. Et quãdo sumitur in po-
tu cum vino ⁊ aqua: laxat ventrem. Verun-
tamen est malum stomacho.

Capitulum.cxxv.

SAl armoniacū. Ser. Sal armoniacus est albꝰ ⁊ rubeꝰ: ⁊ extrahit ex lapidibꝰ clarꝫ duris. ⁊ est salsus mortificatiuus multū. defert ex corasceni. ⁊ sūt eiꝰ colores multi. Nā est ex eo niger ⁊ puluerulētū albꝰ clarus sicut cristallus: ⁊ ē melior: ⁊ ē ille q̄ ingredit in medicinis. ⁊ ē ca. et sic. in. iiij. g.

Operationes.

A ¶ Sera. Est abstersiuꝰ humoꝝ grossoꝝ. ⁊ abstergit ⁊ lauat ⁊ ꝯfert casui vulue ⁊ squināTie.

B ¶ Et diminuit albedinē oculi seu pannū eiꝰ.

Capitulum.cxxvi.

SAl alkali.

Operationes

A ¶ Actor. Sal alkali: vel alkal fit in hunc modum. Accipe de herba kali: que alio nomine vocatur vsnen: ⁊ fac in terra foueam magnā: ⁊ imple foueam ex herba illa dum est recens ⁊ accende ignem in ea.

B ¶ Et quando erit illa herba combusta pone de alia sup eam: et fac ita donec fouea erit plena. et illa herba bene cōbusta: ⁊ dimitte extingui ignem ⁊ infrigidari cinere.

C ¶ Deinde detege sub cinere fouee. quia tu inuenies salem nigrum petrificatum vel coagulatum in magno globo in fundo fouee ꝙ sal alkali vocatur.

D ¶ Et valet ad omnia vt sal armoniacum.

Capitulum.cxxvii.

SAl indus. Aui. iiij. cañ. fen. i. de asperitate lingue inq̄t. Sal indus ē in colore salis ⁊ dulcedie mellis. Et ē zuccarū qđ inuenit coagulatū sup cannā mellis in india sal loco eiꝰ ponunt candi. lege zuccarū in trac. i. de her. caplm vltimū ⁊c.

Capitulum.cxxviii.

TRachius. Enax in lapidario suo. Trachius est lapis niger. Nascit in ponto amne q̄ est in egypto.

Operationes

A ¶ Enax. Trachius hꝫ vires sicut gagates.

B ¶ Et ðr accēdi paꝝ ab aq̄ ⁊ extiguit ab oclo.

C ¶ Hoc idē dicit Alb. in lapi. suo. cap. ꝓprio.

Capitulum.cxxix.

T Artar⁹. Bartho.i li.de ꝓpꝛietatibꝫ rerũ. Tartarꝫ ẽ vini feculẽtia in modũ terre vl' mollis lapidis circa ꝑtes dolei indurata cui⁹ natura calida est ⁊ sic.in.iij.gra.

Operationes

A ¶ Idẽ valet ꝯ scabiẽ: serpiginẽ ⁊ impetiginẽ.
B ¶ Cõtra capitis imũdicias. Virtutez enĩ hꝫ extenuandi: ꝯsumẽdi: mũdificãdi ⁊ laxandi.

Capitulum.cxxx.

T Erra sigillata latine. Grece lẽmnia fragidos. Arabi. Teumacon vl' bumatũ. Sera.li.aggr.ca. Teumacon. aucto. Dyasco. Teumacon.i.terra sigillata.⁊ est sigillũ marinũ.⁊ est sigillũ laice.⁊ ẽ vna ex terris almayũ. Et multi ex lutꝫ illi assimilantur. Et coloꝛ ei⁹ ẽ silis mogre: sꝫ discernit̃ ab ea. q꞉ qñ tangit̃ digitis nõ adheret eis sicut mogra.⁊ ẽ de viscositate i ea res parua.et in ista sigilla fiũt ⁊ almayũ. Et coloꝛ oĩm ẽ rubeus. sed illa q̃ est vera ex eis fodit̃ ex terra fundosa.vbi nõ ẽ arboꝛ neqꝫ herba neqꝫ lapis. Accipit̃ igitur ex minera illa.⁊ infunditur aq̃ donec dissoluit̃ ⁊ spissat̃ Et agitat̃ forti agitatione.inde dimittit̃ donec resideat:⁊ tũc abijciatur ab ea aq̃ q̃ supnatat cũ facilitate.⁊ postea colligit̃ qđ ẽ pingue ⁊ viscosuꝫ.⁊ abijcit̃ qđ ẽ lapidosum i fundo vasis.deinde ponit̃ illud pingue ad siccãdũ donec sit sicut cera mollis. ⁊ sic diuidit̃ in frusta ꝑua ex q̃bꝫ fiũt trocisci. ⁊ sigillant̃ q̃ desiccãtur in vmbꝛa donec recedat aquositas et cõpletur desiccatio.

Operationes

A ¶ Dyas. In suba ei⁹ est acreitas.⁊ ẽ in ea parũ stipticitatꝫ.⁊ virt⁹ est q̃ desiccat sine moꝛdicatiõe. Et curat vlcera fraudulẽta: etiã si fuerint soꝛdida
B ¶ Et qñ cõficit̃ cũ aceto forti vt fiat sicut lutũ: ⁊ ponit̃ sup vulnera recentia ⁊ dimittit̃ sic glutinat ea et curat vlcera antiq̃.
C ¶ Et dissolue ipam cũ q̃cũqꝫ videbit̃ magꝫ cõpetere necessitati sicut cũ aceto aq̃ mixto aut secaniabin: aut vino aut mellicrato.et cõuenit iuuamẽto manifesto hñtibꝫ vlcera i intestinis anteq̃ꝫ fiãt putrida facto cristeri cũ ea.
D ¶ Postq̃ꝫ ꝓcesserit cristere cũ aq̃ mellis: ⁊ postea cũ aq̃ salis. Deinde cũ succo plãtaginis ⁊ det̃ in potu cũ aceto fortiter mixto aque.
E ¶ Et ꝯuenit moꝛsui tyri et alioꝝ aĩaliũ venenosoꝝ: ⁊ canis rabidi qñ bibit̃ cum vino limphato: et qñ linit̃ sup locũ moꝛsus cũ aceto.⁊ silr̃ opoꝛtet ꝙ liniant̃ oẽs moꝛsus aĩaliũ venenosoꝝ.
F ¶ Deinde ponat̃ sup vuln⁹ foliũ allij agrestꝫ.⁊ post ẽ foliũ centaurée mioꝛꝫ.et post hoc ẽ foliũ prassij.
G ¶ Et medicamen qđ sumit̃ ex luto sigillato ⁊ grana iuniperi i q̃ admiscetur ex bolo armeno q̃ntitas ꝑua.qñ bibit̃ ex eo ille q̃ timet potionẽ venenosaꝫ ꝓhibꝫ nocumentũ ei⁹ ab eo.
H ¶ Et sumũt eaꝫ in potu illi q̃ iã sũpserũt medicinã: dũ ipa ẽ adhuc i stomacho suo.ꝓuocat enĩ vomitũ: ⁊ expellit nocumẽtũ ei⁹ ab eo.⁊ sumunt eã in potu illi q̃ iam sumpserũt medicinã venenosaꝫ dũ ipa est adhuc i stomacho suo.
I ¶ Prouocat enĩ vomitũ ⁊ expellit nocumẽtũ ab eo: ⁊ liberat eũ a moꝛte.
K ¶ Ego fui exꝑtus i illis q̃ biberũt cantarides et lepoꝛem marinũ.nam dedi eis i potu

de hac medicina: ꝛ feci eos vomere statim ꝛ euaserunt. neqꝫ passi sunt aliqđ accidens malum ex veneno ipsorum.

¶ Iterũ Dyascorides capi. de terra sigillata qđ incipit Lemnia fragidos: ƀm trãslationẽ grecã. Terra est ex clauica sordida ꝛc.

¶ Et idem ƀm trãslationẽ arabicã. In luto sigillato ẽ virt⁹ ꝙ qñ sumiṫ in potu resistit medicinis mortiferis ꝛ oĩbus venenis forti contrarietate. ¶ Et quãdo bibit aliquis ex eo: ꝛ post sumpserit in potu medicinã mortiferam facit eam egredi ꝑ vomitũ ꝛ nõ nocet ei.

¶ Et est ꝯueniens morsibꝫ ꝛ puncturꝭ venenosorũ aĩaliũ. Et ingrediṫ in ꝯfectionibꝫ plurium medicinarũ compositarũ.

¶ Et idem Sera. auctori. Alcauzi. Terra sigillata est bona si puluerizeṫ ex ea in os. vnde fluit sanguis. stringit enĩ eũ statim: et non est medicina q̃ abscindit oẽs fluxus sanguinis sicut ista. ¶ Et idẽ aucto. Pauli. Quãdo poniṫ suꝑ adustionẽ ignis nõ sinit locũ vesicari. ꝛ daṫ ex ea in potu post casum in q̃ cõtinetur lesio interiorũ membrorũ liniunṫ cũ ea membra post ꝑcussionẽ ꝛ casum ꝛ attritionẽ. ꝛ ꝓhibet ea ab apostemate.

¶ Et si fuerit solutio ꝯtinuitatis cõsolidat. ꝛ est de melioribꝫ medicinis ꝯtra venena.

¶ Paulus ca. de terra sigillata ca. est ꝛ sic.

¶ Auicẽna de viribꝫ cordis. Terra sigillata temperate cõplexionis est in caliditate ꝛ frigiditate conformis humane cõplexioni: nisi qꝛ ei⁹ siccitas maior est humiditate. Habet enim virtutẽ mirabilem confortandi cor.

Capitulum. cxxxi.

Tegula latine. grece later. arabice casef. Sera. li aggre. ca. Casef. auctoritate Dyasco. Casef: id est tegula.

Operationes

¶ Tegule atanor qñ sunt bene aduste: habẽt virtutẽ cauterizatiuã. ¶ Et ꝓpter hanc causam qñ miscetur ꝛ linitur cum ea: cõfert pruritui ꝛ bothor: ꝛ confert podagre. Et quãdo miscetur cum cerotꝭ resoluit apostemata dura ꝛ scrophulas. ¶ Et idem auctoritate Galieni. Tegule laterum virtus est abstersiua. ꝛ maxime tegula atanor. ¶ Et virtus eius est q̃ abstergit ꝛ desiccat. ꝛ ꝓprie illa que est ex atanor que est fortior aliĳs. ¶ Et ponitur propter hanc causam in vnguentis que dicunṫ manfastas. ¶ Et est vnguentũ in quod ingreditur huiusmodi testa medicina bona ad vlcera cõsolidandum ꝛ incarnandũ ea.

Capitulum. cxxxii.

Topazion. Albertus. Topazion ẽ lapis sic vocatus a loco sue ꝑme inuẽtionis que fertur vocari topazis insula. ꝛ quia auri similitudinẽ protendit. Sunt autẽ due species in hoc genere lapidis. quarum vna est similis in omnibꝫ auro: ꝛ est preciosior. illa est croceum magis tenens colorẽ q̃ꝫ auri. ꝛ hec vtilior est.

Operationes

¶ Albertus. Expertuꝫ est in nostro tempore ꝙ aqua bulliente si imittaṫ ita sicut deferṫ facit ꝙ statim man⁹ immissa extrahiṫ sine lesione. ꝛ hoc fecit Parisi⁹ vn⁹ de nostris socĳs.

B ¶Dicunt etiã ꝙ valet cõtra emoptoicã ⁊ lu-
paciam passionē. Hoc autē certũ est ꝙ specu
lus est lapis iste. ⁊ idolũ obiecti corꝑis sicut
speculum concauũ visum repñsentat.

C ¶At nascitur in ornicho. hunc cũ aliq̃s tenet
in manu dextera cõtra solē radios emittit. ⁊
ignem euomit vt videns miretur.

D ¶Nam qui eum portat circa sinistrũ brachi-
um oēs turbas cõtemnit. Hoc locuste ⁊ grã-
dines a fructibus remouent: ⁊ ardorem vene
ris deferuescere facit.

E ¶Aristoteles. Topazion cum poniť sup ho-
minis vulnus cessat fluxus eius. Est autē il-
lud genus qḋ si supra rem bullientē suspendi
tur: cessant ampulle ipsius.

F ¶Ex libro de naturis rerum. Topazius ille
cuius color auro similis est. hic magis p̃cio-
sus est. Aliud autē genus est multo lucidius
⁊ colore magis tenue: sed deteriꝰ. Hic lapis
inter cetera que facit dicitur etiam iram lu-
xuriamq̃ restringere.

Capitulum. cxxxiij.

Torchois ⁊ Theogolitꝰ. Arnoldus.
Torchois est lapis: cuiꝰ color est fla
uus in albuz vergens a regione tur-
cia dictus in aqua nascitur.

Operationes

A ¶Et est virtus eiꝰ visum ꝯseruare saluum.
B ¶Etiã a nociuis extrinsecꝭ casibꝰ duz est sup
C ipm hilaritatē q̃z inducit. ¶Alb. Turchois
est lapis flaui colorꝭ viridi candētꝭ. ac sic lac
penetrauerit in flauũ colorē. ⁊ resultet ꝑ ipm
ad sugficiē. Est aũt nõ ꝑspicuꝰ neq̃ rarus.

¶Dicũt aũt ꝙ visum ꝯfortat. a nociuis casi-
bus defendat se portantē ¶Solinꝰ. Thego
litus est lapis oliue nucleo silis. Spernitur   D E
cũ videť: s3 vim alioꝝ vincit bonis remediȷ̃s.
¶Solutus quippe haustus pulsis calculis: F
renum dolorem ac vesice leuat.

Capitulum. cxxxiiij.

Tuthia. Sera. libro aggre. ca. tuthia
Tuthia ex ea ē q̃dã q̃ fit ĩ fornacibꝰ:
in q̃bus citrinať es ⁊ colligiť ⁊ repo-
nitur. Sed illius q̃ fit in mineris sũt tres spe
cies. Nã ex ea est alba: ⁊ ex ea est viridis: ⁊ ex
ea ē citrina imbibita rubore. ⁊ minere tuthie
indie sunt in littoribꝰ maris ꝓpe regionez in-
die. ⁊ melior harꝝ est alba. que cum aspiciť vi-
detur ꝙ habeat supra se salem. ⁊ post ipam est
citrina. sed in viridi est asperitas. et est ꝑfora-
ta: ⁊ defertur ex maritimis. Et alba est subti-
lior omniũ specierꝝ tuthie. ⁊ viridis est grossi
or: scilicet illa q̃ cũ foraminibꝰ est. ¶Dyas. ca.
de tuthia. Sunt eius due species. Una ē le-
uis alba. Alia est minus leuis ea. Generatur
autē tuthia quãdo accipiť climia ⁊ pulueriza
tur sup es in sua citrinitate. ⁊ apponiť in ipm
climia vt fiat clarũ citrinum. Eleuatur ergo
ex climia fumꝰ ⁊ adheret parietibus. ⁊ est tu-
thia. Et tuthia quidē nõ est solũ ꝓpter tinctu
ram eris: sed ē absq̃ hoc ꝙ p̃t fieri ex climia
absq̃ citrinitate eris. Melior ex eo ꝫm Se
rapionem est: que fit in cypro. Que quãdo ro
ratur aceto emittit odorem eris. cuius color
est similis colori resine. ⁊ sapor similis sapore
luti. Et quando ponitur super prunas aggre
gãtur partes eius, et fit color eius similis

colori eris.⁊ qñ tangit nõ habet asperitatē:
⁊ est leuis. Oportet enī ꝙ inueniant hec oīa
in ea. aliter aũt nõ est bona. Lauat autē tu-
thia in hũc modũ. Accipit sicca vel cũ aqua
mixta ⁊ ponitur in pecia lini nõ rara.⁊ ponit
in aqua pluuiali.⁊ mouetur petia in aq̃.et qḋ
est de thutia bona electa subtili⁹ egredit de
petia in aq̃.⁊ id qḋ ē in ea ex sorde ⁊ grossum
remanet in petia.⁊ post hoc dimitte residere.
deinde proijce aquã cũ tuthia ĩ vase alio mũ
do.⁊ qḋ remanet in fundo ex graui oneroso:
abijce ⁊ dimitte aquã clarificari.⁊ ꝓijce eam
cũ facilitate.⁊ iterũ infunde sup tuthiã aquã
aliã ⁊ agita:⁊ fac vt prius.⁊ hoc tãdiu vt nihil
arenosi remaneat.⁊ aqua supstans remaneat
clara.⁊ cũ hec feceris proijce aquam et sicca
thutiam. Et quidã sunt q̃ dissoluũt tuthiam
in aqua donec fiat sicut mel.et ponũt eam in
petia.⁊ suspẽditur petia sup vas ⁊ colatur ex
ea qḋ potest:⁊ restringũt petiam restrictione
pauca vt amplius egrediat.⁊ proijciunt sup
ipm aquã multã ⁊ mouerit.⁊ qḋ natat in sup
ficie aque colligũt cum lana.⁊ illud qḋ natat
est pinguedo.ponunt eam in vase nouo mun-
do.deinde cũ mouerit residuũ motione leui:
⁊ proijciunt in vas aliud.⁊ qḋ remanet in fun
do ex arenoso abijciunt.faciunt hec sepe dō-
nec nihil arene remaneat. Lauat aũt tuthia
cum vino similiter.⁊ illa que lauat cũ vino est
plus stiptica ꝙ̃ que lauat cũ aqua.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Uirt⁹ tuthie est stiptica in-
frigidatiua.replet vlcera.carne conglutinat.
desiccatiua est desiccatione pauca.
B ¶ Et qui vult assare tuthiã: terat eã ꝯtritione
forti.⁊ cõficiat eã cũ aqua ⁊ faciat trociscos:
⁊ ponat eos sup testã: et ponat sup prunas.et
voluat trociscos cũ assiduatiõe donec desic
centur ⁊ fiant rubei. C ¶ Et scias ꝙ accipit tu-
thia etiã ex auro: argẽto ⁊ plumbo.⁊ illa que
accipitur ex plumbo est secunda in bonitate
ab illa que fit in cypro. D ¶ Aliqñ autẽ egemus
tuthia ⁊ nõ possum⁹ inuenire.sed nos scim⁹
medicinas equiualentes in bonitate.⁊ simi-
les virtuti eius quas volumus hic docere:⁊
modum earum:⁊ qualiter fiant.
E ¶ Accipe ex folijs mirti cum folijs ⁊ granis
eius recentib⁹ sicut sunt.⁊ pone ĩ vase terreo
crudo.et cooperi vas coopertorio habente
multa foramina:⁊ pone in fornace figuli. Et
qñ decocta fuerit terra vasis ⁊ facta testa.au
fer qḋ est in ea:⁊ pone in vase alio crudo.⁊ po
ne iterũ in fornace sicut pri⁹ ⁊ sine coqui.⁊ ex-
trahe qḋ est in eo:⁊ laua cinerẽ illũ sicut laua
tur tuthia ⁊ vtere. F ¶ Fit autẽ hoc idem ex fo
lijs ⁊ summitatib⁹ oliuarũ eadẽ disciplina:et
G maxime siluestriũ. ¶ Et fit ex citonijs postꝙ̃
inciduntur p frusta:⁊ abijciunt semina.et ex
galla ⁊ ex mori celsi albis immaturis ⁊ desic
catis in sole.⁊ ex summitatib⁹ arboris grani
viridis:⁊ ex floribus vitis agrestis.⁊ ex sũmi-
H tatibus arboris masticis. ¶ Et quidam acci
piunt folia arboris ficus:⁊ desiccant in sole:
I ⁊ faciunt vt diximus. ¶ Uirtus tuthie ablute
est sicca ⁊ plus desiccatiua omni medicina.⁊
ingreditur in sieff cum q̃b⁹ curantur egritudi
K nes oculorũ. ¶ Et est vna de melioribus medi-
cinis cũ q̃bus curamus vlcera que fiunt in
ano ⁊ virga ⁊ pectine.⁊ desiccat humiditates
que veniunt ad oculum:⁊ ꝓhibet eas venire
⁊ ingredi tunicas eius.

Capitulum.cccxxxv.

Uarach ⁊ venix. Isidor⁹. Ua
rach siue sanguis dracõis ē
fm Aristotelẽ lapis. Scdm
medicos succus herbe rubẽ
tis coloris: vt apparet supe-
rius in pmo tractatu de her
bis capitulo.cccc.xxij.de S.

Operationes

A ¶ Uirtus eius est contra quẽlibet fluxũ: ac
B precipue sanguinis.⁊ ex eo atq̃ argento viuo
algala fit. ¶ Isidor⁹. Uenix est lapis arment
C cus q̃ est color⁊ subalbidi. hic valet ꝯ melãco
liã. ¶ Cõtra vitiũ splenis ⁊ epat⁊. Et passionẽ
cardiacã.⁊ ad oẽs fantasticas visiones.

Capitulum.cxxxvi.

V Egētana ⁊ Unio. Isi. Vegētana ita lica gēma ē ab vegētanis repertani gra facie albis intermicātib⁹ notis.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Unio lapis ē ī insula capne sic dict⁹: q2 ꝟtute ⁊ nobilitate ē vnic⁹. hic tāte ꝯtinuitatꝫ ē ꝙ nulla ī eo ptꝫ venaꝝ vel squamaꝝ diuisio. ſꝫ plan⁹ ē ad modū glaciei. B ¶ Naturalr tñ apit se ꝯ rorē celi ipmq3 in se recipit: ⁊ ꝯtinet tāto tpe q̄nto mulier fetū gestat ī vtero suo. C ¶ Et tūc tādē illū rorē ꝑ tātā morā ī lapidē iā ꝯuersuꝫ. emittit q̄si fetū suū aluūq3 iterū recludit ꝙ nullū in eo ptꝫ diuisiōis vestigium. Alteri⁹ ꝟo nūq3 ꝑdicto apief modo. In mane q̄dē ē desuꝑ mare: ibiq3 recipit celi rorē deinde ad fundū marꝫ descēdit. ibiq3 receptū ⁊ in se rorē illū ꝯuertit ī lapidē. D ¶ Ex lapidario. Tollit e cōchis spēs memorāda marinis Unio dict⁹ ob hoc ꝙ ab vno tollit vn⁹. Nemdū duo vel plures nūq3 sil' inueniunt. Cui⁹ ad ornatū laudat candida forma. Cū deceat vestes deceat cū nil min⁹ auꝝ. Cōche tpib⁹ certis reſuant biātes. In celū patulū rores baurire suꝑ nos. Ex q̄b⁹ orbiculi cādētes cōcipiunt. De matutino fit clarior vnio rore. Ros vesptin⁹ fet⁹ solet edere fuscus. Et iuuenes cōche dāt baccos cādidiores. Obscurat fet⁹ conchaꝝ grādior etas. Quāto rorātꝫ fuerit plus aeris haustū. Tanto maiorē gignit cōceptio baccam. Ultra semiuncē sed crescere nulla putat. ꝙ si ceisa micent tonitru cōuersa chorusca. Conche diffugiūt subita formidine clause. Sic intercepta conceptio deparit haustu. Et fit abortiuū ꝙ ceperit inde creari Insignes baccas predā maris india gignit. Gignit ⁊ insignes antiqua britania baccas.

Capitulum.cxxxvii.

V Esice ⁊ Molaris. Auicēna. Lapis vesice est q̄ in vesica generat. Dicit idem libro. ij. in ꝑprio ca. Dixerūt q̄dam ꝙ lapis vesice sumpt⁹ frangit lapidē renum ⁊ vesice. Sed Galien⁹ dixit: ꝙ nihil horum est. Item Auicenna. Lapis molaris oībus est not⁹. ⁊ est stipticus: quare medic⁹ vtatur ad illa que indigent stipticitate ⁊c̄.

Capitulum.cxxxiiij.

Viride eris. Uel eris erugo latie. grece aeris erugo. arabice ziniar vel hesas erugo. Dyascorides caplo aeris erugo. Alia est saricia. alia granata apud aurifossores. alia vermiculosa appellata ob similitudinē forme eius. alia cōfestibilis. alia fossibilis. Fit autem rasicia hoc modo. Sume vas cui si os equale cum cetero corpore.. ⁊ adiecto aceto acerrimo immittas squamā prepurgatā eris cipri ⁊ suspende vase ne aceto tangat. ⁊ sic muni. ne in aliq̄ loco spiramē admittat: ⁊ post decē dies aperias: ⁊ rade qd̄ adheret lapidi. et qd̄ radit habeto ꝓ erugine eris. Est ⁊ alia ꝯfectio q̄ sic fit. Mitte acetū fortissimū in vas eneum: ⁊ cooperi alio vase eneo: sed meli⁹ est vt ꝯcauū vas sit ad minus equale. ⁊ sic muni vt supra: ⁊ post dies decem rade vas ipm̄ ⁊ collige eruginē q̄ in vase fuerit. Et est tertia ꝯfectio q̄ in hūc modum fit. Fac laminā eneā: ⁊ in vase vbi acetū est mitte. ita ꝙ acetū nō tangat: ⁊ muni vt superi⁹: ⁊ postea collige. Idem etiā poteris cū vinacia arescere ceperit. submittēs laminas vinacie: ⁊ post dies decē colligēs. Fit etiā ⁊ de limatura eraminis sic. mittit acetū ⁊ agitat decies in die in vase simul missa limatura. ⁊ sic exprimit ⁊ colligit. Dicitur etiā ꝙ nascit in metallis. Unum autē gen⁹ est cipriace eruginis quod sup eramen inuenitur. Aliud qd̄ in speluncis distillare dicitur. quod sup eramen est parum est sed bonum. quod distillat albū est ⁊ nigrum. ¶ Adulteratur etiā plurimis admixtis: scꝫ punice aut marmore tunso: aut calcanto. sed citi⁹ hoc agnosci potest. tacto humore duobꝫ digitis cū fricatur. ⁊ si marmor album aut punicē habuerit: nō se soluet. si vero calcantum nigrescit in digitis. Eruginis vermiculose genera sunt duo. Unum genus est quod foditur. Alterum vero quod conficitur sic. Mitte ī mortareū eneū acetum album fortissimū quasi cotilam dimidiā. ⁊ tam diu tere q̄diu inspissetur. Postea vero mitte stipterie rotunde. ℥. iiij. salis marini optimi. et salis nitri equale pondus. ⁊ tere diebꝫ canicularibꝫ q̄diu inspissetur: ⁊ colorē eruginis faciat: et sic vermiculos fac. Et si volueris vt limpidum exeat ⁊ lucidum. Mitte aceti partem vnā ⁊ olei veteris partes duas. ⁊ omnia supradicta equaliter. Multi vero accipiunt eruginem rasiciā: ⁊ mixto gummi faciūt vermiculos ⁊ vendūt: sed inutilis est. Iste confectiones eruginis virtutē habēt eris vsti sed fortiorem. Omnibꝫ autē melior est illa. q̄ foditur. secunda que raditur. tertia que conficit. Bulcasim ī libro qui vocatur seruitor. Sūt multi qui adulterant ziniar: id est viride eris cum multis rebus sicut cum pumice: et cum marmore pistatis. Et sunt qui miscent cū calcanto. Et qui vult cognoscere illud quod est adulteratum cum pumice vel cum marmore madefaciat manum suam in aqua: ⁊ ponat super ipsum: quia statim dissoluetur. Et sunt q̄ masticant ex eo cum dentibus. et sic precipiunt lapides. Et discernitur id quod est adulteratum cum vitriolo: ponendo ipsum in lamina ferrea super ignem. Et si continet aliquid vitrioli: quando erit combustum fiet rubeum. Sed illud quod non est adulteratum remanet in suo colore et sua figura. Et meli⁹ ex eo in nostris partibꝫ est quod est magis viride. fortioris odoris adurens gustum fortis operationis.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Omēs erugines virtutē habent stipticā termanticā. Caliginem oculorū detergūt. lachrymas ꝓuocant. Cicatrices oculorū attenuant. Nascentia vulnera curāt: ⁊ sine tumore ea conseruāt.

B ¶ Melle ⁊ oleo addito et cera cicatrices inducendo: vulnera sordida sanāt gutta armoniaci mixta. ⁊ facta sicut colliriū fistulas curant: durāt cicatrices: mollūt ⁊ gingiuis putridis: ⁊ canceratis vtilissime adhibent. Palpebras attenuāt melle mixto ⁊ inuncto.

C ¶ Mixta vero resina terbentina: ere vsto et nitro leprosos curat. Fistulas admixto sale armoniaco medicatur. Grossas quoqꝫ ⁊ asperas palpebras cum melle curat.

D ¶ Comburitur vero sic. Mitte in sartagine minutas partes eruginis: ⁊ pone in carbonibus igneis q̄diu colores cineris faciant. et postea cum friguerint vtere.

E ¶ Multi vero in cacabum crudum mittūt. ⁊ sic comburunt.

F ¶ Bulcasim in libro q̄ vocatur seruitor. Cōburitur ziniar in hūc modū. Accipe ziniar et pone in patella terrea sup ignem ⁊ misce quousqꝫ videas colores ei⁹ immutari: quia vertitur in colorem turbie: ⁊ post aufer ab igne et sine tepescere ⁊ collige ⁊ serua ⁊ vtere.

G ¶ Et habeas de ziniar qd̄ generat in minerā in insula cypri. qd̄ apparet super aliquos lapides est parum verum. id quod inuenit in mineris est maioris quantitatis ⁊ pulchri coloris. sed nō est bonū ꝓpter nimiam quantitatē que admiscetur ei ex lapidibus.

Capitulum.cxxxix.

Vitrum. Pliñ.li.xxxvi. Vitri ꝟo hec ꝑmo dr̄ fuisse origo. Phenix syrie paludem habet q̄ candebea dr̄: ex q̄ belus amnis nasci credit̄: q̄nqꝫ miliuꝫ passuum spacio i mare ꝓfluens iuxta ptolomaydē coloniā lentus. hic currit i calubris potu. Sed ceremunŋ sacer vado limosus ꝓfundus. Huic nō nisi repulso mararenas fatent̄ q̄ fluctibus volūtate nitescūt de tritis sordibꝰ. Hūc etiā marino credunt̄ astringi morsu nō prius vtiles. Quingentoꝝ nō amplius est passuuꝫ littoris spaciū. Idqꝫ tantūmodo ꝑ multa secula gignēdo fuit vitro ꝛc̄. ¶ Ex li. de vaporibus. Vitrū aliq̄n fit ex plumbo ac terra subtili absqꝫ cinere filicis ac feni. Plumbuꝫ enī aliq̄n est euaporans: aliq̄n cōuiscans. Unde admixtum cum terra subtili terre partes illas cōuiscat. Et dissoluit in parte ꝑ actioneꝫ caloris: admixtaqꝫ puluere cum terra subtili. Accipit a terra desiccationē. ꝛ cetera. Itē vitrū fit ex cinere herbe spinose nascentis in littore maris. Dicūt quidā ꝙ sunt tribuli marini: sed falso. imo vocatur herba vitri.

Operationes

A ¶ Serapion li.ag.ca. Lugeg.i. vitrū. ex eo ē lapidosum: ꝛ ex eo est arenosum. ꝛ q̄n incenduntur: ꝛ miscetur cū eo lapis magnes coagulatur corpus suum ꝑpter plumbeitatem q̄ est in eo.

B ¶ Uirtus eiꝰ est calidū in ꝑmo gradu. siccum in tertio. Et ingreditur in multis cobol: ꝛ aufert furfures capitꝫ: ꝛ lenificat capillos ꝛ barbam.

C ¶ Et quādo teritur et bibit̄ cū vino albo ꝛ subtili frāgit lapidem in vesica.

D ¶ Et idē auctoritate Aben mesuay est ca. ꝛ sic. ꝛ est bonū pulmoni ꝛ casui capillorū. et vitri sunt plures colores. nam ex eo est albꝰ. fortis albedinis sicut cristallus. ꝛ est melius alŋs.

E ¶ Et ex eo est rubeus ꝛ ē citrinū ꝛ viride et azulinū. ꝛ dr̄ ꝙ vitrū est lapis stultior alŋs lapidibꝰ

F ¶ Et est inter lapides sicut stultꝰ inter hoīes. Nam ipm̄ inclinat̄ ad omnem tincturam. Et est facilis dissolutiōis in igne a quo extractū cito petrificat̄ ꝛ coagulat̄.

G ¶ Isidorus li.xxix. Vitrū dictū est: eo ꝙ visus ꝑspicuitate trāslucet. ꝛ quodāmodo clausus ptꝫ. leuibꝰ aridisqꝫ ignibꝰ cōcoquit̄: adiecto cipro ꝛ nitro. cōtinuisqꝫ fornacibꝰ vt es liquetur. ꝛ masse fiunt postea ex massis rursus fundit̄ in officinis. ꝛ aliud flatu figurat̄. aliud torno terit̄. aliud argēti modo celat̄. Tingit̄ etiā multis modis. ita vt iacinctos et saphiros virides vincet ꝛ onices: vel aliaꝝ gēmarū colores. Nec alia speculis aptior materia vel picture accomodatior. ferunt autē ꝙ sub tyberio cesare quidā artifex excogitauit vitri temperatū: vt flexibile esset ꝛ ductibile. q̄ dū admissus fuisset ad cesarē: porrexit ei fialam: quā ille indignatꝰ in pauimētū proiecit. Artifex autē sustulit fialā de pauimēto q̄ cōplicauerat se tanq̄ꝫ vas eneū. deinde marculum de sinu ꝓtulit ꝛ fialaꝫ correxit. hoc facto cesar dixit artifici. Nūquid alius scit hāc cōdituram vitrorum. postq̄ꝫ ille iurans negauit alterum hoc scire: iussit eum cesar decollari. Nedum hoc cognitum fuerit: aurū pro luto haberetur. Et omniū metallorū precia abstraherentur. Reuera si vasa vitrea nō frāgerentur: meliora essent q̄ꝫ aurū ꝛ argentū.

H ¶ Philosophus. Vitrū ꝑspicuitate transflucet qđ in metallis nō cōtingit. Et quod i eo clausum est siue liquor siue alia res. exterius patet nec est de porositate. Tunc enim splendor feriens supra vitrum pictum: cum in poris nō sit. Pictura inquam veniens ad oculum: apparet ꝯm similitudinem picture fenestre per quam ferit. cuius oppositum sepe videmus. Fit autem vitrum ex terra ꝛ herba ꝛ lapide ꝛ planta. Fit etiam de cinere fene ꝛ filicis. etiam quādoqꝫ ex admixtione plumbi. albumine etiam oui decocto.

I ¶ Auicenna. Vitrum est inter lapides: sicut stultus inter homines (sicut superius dictū est) declinat enim ad omnem tincturā ꝛ frangitur ꝛ abscinditur cum eo: scilicet impsonaliter.

K ¶ Est autem calidum in primo: siccum

in secũdo. In ipo est stipticitas ⁊ subtilitas. abstergit dentes ⁊ oculũ: ⁊ eius albuginẽ de let. Mundat ⁊ furfures quãdo cũ eo fit ab/ lutio. Facit oriri pilos inunctũ cũ oleo sam bucino. adustum aũt forti⁹ est: qd ex eo tritũ est ⁊ adustum ↄfert valde lapidi vesice ⁊ renũ vino bibitũ. ¶ Constãtinus libro graduum. Vitrum calidum est in pmo. siccũ in tertio. In multis collirijs vtile est: ⁊ cõtra empeti/ ginẽ valet. ledit furfures. capillos subtiliat. puluerizatũ ⁊ cũ vino bibitum lapidẽ vesice frangit. ¶ Plateari⁹. Vitrum frigidum est in primo. siccum in secũdo. Inde fit vnguentuꝫ qd valet ad scabiẽ. valet etiã ad serpiginem. Sed puluis eius cum terebentina vel gũmi prunorum in aqua ad ignẽ resoluto cõficiatur: ⁊ inde pars inungatur. Fit aũt vitrum ex ter ra. fit etiã ex herba. ¶ Ex libro de naturꝫ rerꝫ. Vitrum si diligẽter teratur ⁊ cum vino riba no: id est forti bibatur. lapides qui sunt in re/ nibꝫ frangit ⁊ eijcit. Puluis vitri deorsum in stipite infra corticeꝫ arboris sup quã pullifi/ cant corui vel cornices iniectus. prohibet ne vnqꝫ ad exit⁹ pullorꝫ aperiant oua eorum.

¶ Caro etiam festinantius coquenda statim decoquitur per appositionem frusti cuiusli/ bet materiei. quod tamen citius fit si vitrum de cinere filicis sit ac feni.

¶ Rasi in libro de aluminibus. Vitrũ est ex partibꝫ mercurij: ⁊ vincens supra naturaꝫ est frigiditas ⁊ siccitas. liquefacit ferrum ⁊ om/ nia corpora. facitqꝫ ea currere infusione. Si autem infundis vitrum quemcunqꝫ colorem proijcis sup ipsum retinet.

¶ Alchimista. Vitrum est inter lapides si/ cut amens inter homines. Nã recipit omẽs tincturas. cito in igne soluitur: et cito ad lapi/ deitatem suam reuertitur. Mollificat et mun/ dificat ⁊ liquefacit omĩa corpora. deinde sub trahit se ab eis pfusionem. sicut sal p lauatio nem. deniqꝫ sal ⁊ vitrum due sunt res in qui/ bus est totum secretum artis. Nec lapis pos set fieri sine eis: precipue sine sale.

¶ Item ex libro de naturis rerꝫ. Vitrum di/ citur esse de partibus Mercurij. nescio qua de causa: nisi quia recipit tincturam ⁊ colo/ rem: ⁊ ipm etiam ferrum soluit. omniaqꝫ cor/ pora dissoluit ⁊ diffluere facit. sicut autem a/ qua de natura frigida igne calefit. ⁊ postqꝫ re frigidatur frigidissima fit. sic ⁊ cinis de q̃ fit vi/ trũ cũ siccus sit: si humectatur p liquefactionẽ: postea desiccat⁹ siccissim⁹ erit. ¶ Plini⁹ lib. xxxvi. In genere vitri et obsiana numerantur ad similitudinẽ lapidis quẽ obsidi⁹ in ethio/ pia inuenit. Est aũt coloris nigerrimi ⁊ trãs/ lucidi aliqñ visu crassiore ⁊ in speculis parie/ tum p imagine vmbras reddente. gẽmas ex eo faciũt multi. Vidimusqꝫ ⁊ solidas imagi nes diui Augusti capti crassitudinis huius materia. que etiam pro ipso miraculo obsia/ nos quattuor elephantes in concordie tem/ plo dicauit: sit ⁊ obsianũ tincture genere ad escaria vasa totum rubeus vitrum non trãs/ lucens hematinon appellatum. Actor. Et sic de vitri origine ⁊ natura ⁊ de operatiõe ipsi⁹ in alchimia et virtute ĩ medicinis dicta suf/ ficiant.

Capitulum. cxl.

Vitriolum. Sera. li. aggre. cap. Zeg. aucto. Galieni. Vidi ĩ mineris tres venas extensas vnam sup aliam per longum spaciũ. ⁊ vena inferior erat zeg nigrũ id est vitriolum nigrũ. ⁊ vocatur markasita. Et secũda que erat supra eã est colcotar vel calci tis. ⁊ tertia que erat superior est zeg viride. ⁊ est vitriolũ vel calcantũ. ⁊ hec est zeg nigrũ. cõuertitur ⁊ fit colcotar. ⁊ colcotar fit zeg viri/ de: id est vitriolũ. Est aliud vitriolũ rubeũ. ⁊ omẽs tres species diuersificantur adinuicẽ in subtilitate ⁊ grossitudine. quoniã grossius ex eo est zeg nigrum. ⁊ subtili⁹ est zeg viride. col cotar est mediũ inter hec duo. Et virt⁹ istorꝫ omnium est adustiua comburens carnem. ⁊ faciens escaram duraꝫ. ⁊ est stiptica. ⁊ vitrio lum viride ⁊ colcotar dissoluitur neqꝫ lique/ fit: quia coagulatio eius est petrificata fortꝫ. Zeg vero viride est maturatiuũ a calore suo naturali maturatione ampliori qꝫ colcotar.

Operationes

A ¶Idem auctoꝛitate Dyaſcoꝛidiſ. Zeg aliud eſt babylonicum ⁊ aliud cipꝛenſe. ⁊ babyloni cum melius eſt durum: quod cum frangit̃ ha bet interius maculas albas.

B ¶Et virtus eius eſt ſicut virtus calcitis: et comburit̃ ſicut ip̄m. Et cypꝛenſe habet colo rem aureum verſus coloꝛem eris frangibile venenoſum: ſicut alumen: interi⁹ habens ma culas ſplendidas ſimiles ſtellis.

C ¶Et melius ex eo eſt recens: mundum: fran gibile. Illud autem quod defertur ex baby lonia eſt melius et foꝛtius in omnibus q̄ꝫ cy pꝛenſe preterq̄ꝫ in medicinis oculoꝛuꝫ. Nam in hoc eſt debilius cypꝛenſe. et habet virtutē ſtipticam.

D ¶Serapion auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Vi triolum eſt calcantum. habet virtutem ſtipti cam conſtrictiuam aduſtiuam. ⁊ quando ſu mitur ex eo in potu. ʒ. i. cum ydromelle: expel lit lumbꝛicos ⁊ aſcarides.

E ¶Et quādo ſumitur in potu aufert nocumē tum fungoꝛum: faciens euomere. et ponit̃ ex eis puluerem in naribus: ⁊ cōſtringit ſangui nem fluentem ab eis.

F ¶Et quādo ponitur ex eo in naribus diſtilla to in aqua mundificat caput.

G ¶Et puluis eius mundificat vlcera que ſunt in naribus ⁊ in auribus. ⁊ ſedat doloꝛes au ris: ⁊ occidit vermes in eis.

H ¶Paulus capitulo de vitriolo. Calidum eſt ⁊ ſiccum in quarto. Bulcaſim in libꝛo qui di citur ſeruitoꝛ tranſlato a ſimone de ianua.

I ¶Foꝛma combuſtionis eſt hec. Accipe cal cantum et pone ſuper teſtam nouam: ⁊ teſtaꝫ pone ſuper pꝛunas ⁊ vꝛe. Et fit quantitas cō buſtionis eius ſi fuerit calcantum non mul te humiditatis quando non apparebūt am pulle.

K ¶Et erit deſiccatum deſiccatione foꝛti. et ſi fuerit amplioꝛis humiditatis opoꝛtet q̄ di mittatur ſuper pꝛunas quouſq̄ꝫ mutetur co loꝛ eius.

L ¶Et quando mutabitur coloꝛ eius intra ſe ⁊ vertetur ad ſimilitudinem mogre: opoꝛtet q̄ auferas ab igne ⁊ purges. ⁊ ſunt qui ponūt ſuper pꝛunas et exufflant deſuper donec de clinant ad citrinitatem. Aut ponūt ſuper te ſtam et ponunt ſuper pꝛunas. ⁊ miſcēt donec mutatur coloꝛ eius.

Capitulum. cxlj.

Iris. Iſido. yris apud arabiā na ſcit̃ in mari rubꝛo coloꝛis criſtalli ni ſexangulata: ⁊ dicta ex argumen to yris. Naꝫ ſub tecto ꝑcuſſa ſole ſpecies ⁊ coloꝛes celeſtiꝫ arcus in ꝓximo pa rietes imitat̃. Plini⁹. Optima yris eſt q̄ ma ximos facit arcus: ſimilimoſq̄ꝫ celeſtib⁹.

Capitulum. cxlij.

Zimemellazuri. Iſidoꝛus. Zi memellazuri: eſt lapis cui⁹ cele ſtis coloꝛ eſt flauus cum coꝛpu ſculis aureis. inde fit ⁊ noſtrū.

Operationes

A ¶Virtus eius eſt contra melancoliam paſſi onem: ⁊ contra quartanam.

B ¶Et ſincopim ex vapoꝛibus melancolicis,

Capitulum.cxliij.

Z Izaa. Serapion libro aggregatoris ca. Hageralazaa.i.zizaa: ⁊ ē lapis qui defertur ex iamen ⁊ ex terris syri. ⁊ melior est ille qui defertur ex iamen.

Operationes.

A ¶Et est lapis in quo sunt colores multi diuersi: vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alij. ⁊ nūq̄ȝ est coloris sinceri.

B ¶Et non est visum hominibus de iamē nec de regionibus eorum ꝙ aliquis portauerit secum: aut ponat in domo sua hunc lapidem quin viderit in somnijs mirabilia.

C ¶Et cum hoc facit portantem se esse litigiosum inter homines.

D ¶Et quando suspenditur super infantes auget bauas eorum: ⁊ si fiat vas intus ad comedendum vel bibendum. quicunq̄ȝ comederit vel biberit in eo non potest dormire.

E ¶Et quando puluerizatur ⁊ aspergitur iacinctus cum puluere ipsius meliorat colorē eiꝰ multum.

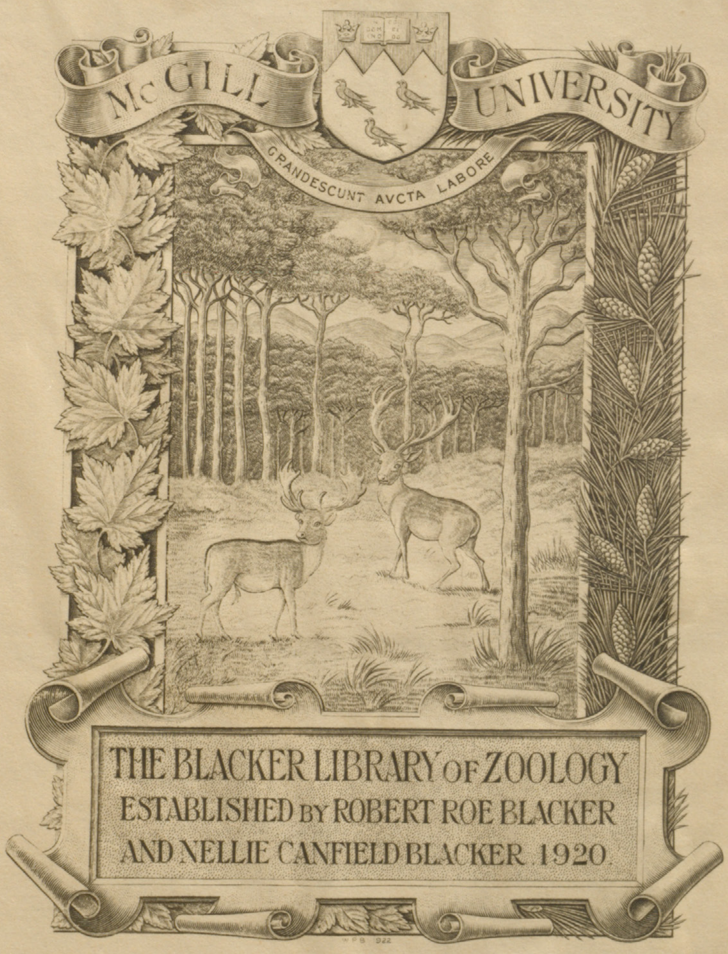
F ¶Et est lapis q̄ est durior inter oēs lapides.

Capitulum.cxliiij.

Z Ignites. Isidorus. Zignites est lapis vitrei coloris. qui collo gestatꝰ contra noctilopam valet. Sanguinem ac mentis alienationem depellit. ⁊ si ad incendium ignis tenetur: flamma eius extinguitur. Hoc idem ait enax in lapidario suo.

Et hec de lapidibus preciosis ad presens dicta sufficiant.

McGILL UNIVERSITY
GRANDESCUNT AVCTA LABORE
THE BLACKER LIBRARY OF ZOOLOGY
ESTABLISHED BY ROBERT ROE BLACKER
AND NELLIE CANFIELD BLACKER 1920